ZEGERI BERNARDI

VAN-ESPEN

PRESBYTERI, JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS

ET SACR. CANONUM IN ACADEMIA LOVANIENSI PROFESSORIS

JUS ECCLESIASTICUM UNIVERSUM

CÆTERAQUE SCRIPTA OMNIA

Decem Tomis comprehensa.

OPUS NATIVÆ INTEGRITATI SUMMO STUDIO RESTITUTUM Episcopis, eorum Vicariis, & Officialibus Ecclesiasticis, ac Laicis Judicibus, Advocatis, Patronis, Parochis, Confessariis, tam Sac. Theologiæ quam Jurisprudentiæ Viris studiosis utilissimum, & apprime necessarium.

EDITIO RECENTISSIMA

Omnibus anteactis longe præstantior, & nitidior, plurimis Tractatibus hactenus ineditis, Litteris, & Monumentis passim suo loco positis, præsertim vero selectis Adnotationibus

CLARISS. DOCT. THEOLOGI, ET CANONISTÆ

JOANNIS PETRI GIBERT

NUPERRIME AUCTA ET ILLUSTRATA.

TOMUS QUINTUS.

VENETIIS, MDCCLXXXI.

EX TYPOGRAPHIA JOANNIS GATTI,

IN VICO S. RAPHAELIS ARCHANGELI,

SUPERIORUM APPROBATIONE, AC PRIVILEGIIS.

INDEX
CAPITUM ET PARAGRAPHORUM
VARIORUM OPUSCULORUM
Quæ in hoc Quinto Volumine continentur.

DISSERTATIO CANONICA
De Peculiaritate in Religione, & Simonia circa ingressum Religionis.

PARS PRIMA.
DE VITIO PECULIARITATIS:
CAPUT PRIMUM.

De absoluta rerum omnium temporalium in particulari abdicatione, & earum perfecta seu omnem particularitatem excludente communione, ad paupertatem Religiosam, & vitam Cœnobiticam necessariis.

CAPUT II.

Solvuntur objectiones, quæ adversus hactenus dicta contra Peculia Religiosorum, etiam dependenter a voluntate Superiorum, ab aliquibus formantur.

CAPUT III.

De Remediis contra vitium Peculiaritatis.

PARS SECUNDA
De Vitio Simoniæ circa ingressum Religionis.

CAPUT I.

Ostenditur, committi vitium Simoniæ, dum exigitur temporale, ut quis ad Religionem admittatur, ubi Monasterium est sufficiens ad sustentandum ingredientem.

C A P U T II.

Discutitur titulus, quo praxis hodierna multorum in Belgio Monasteriorum, quæ recipiendi Monachi dotem non solum sponte oblatam accipit, sed & exigit, ac de ea stipulatur, ab omni labe Simoniæ per aliquem nuper vindicari cœpit.

C A P U T III.

Ostenditur, quod prætextu paupertatis seu insufficientiæ frequenter committatur Simonia, etiam contra Jus naturale & & divinum.

C A P U T IV.

Inquiritur, num Ecclesia prohibuerit aliquid exigere a persona recipienda ad Religionem, quando Monasterium est *vere insufficiens* ad alendum ingressurum.

C A P U T V.

De Receptione gratuito oblatorum.

V I N D I C I Æ

Dissertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia

Contra Libellum R. P. WYNANTS *Ord. Eremit. S. Augustini cum reflexionibus ad definitionem illorum, quos* JANSENISTAS *vocant, ab eodem adductam.*

C A P U T I.

De his, quæ in Libello R. P. Winants Auctori potius quam doctrinæ Dissertationis Canonicæ De Peculiaritate & Simonia, objiciuntur.

C A P U T II.

De his, quæ contra doctrinam *Dissertationis Canonicæ* objiciuntur.

C A P U T III.

Ostenditur, quod Epistola dogmatica Rodulfi Abbatis S. Trudonis, non contrarietur doctrinæ de Simonia traditæ in Dissertatione Canonica.

§. II.

APOSTROPHE

APPENDIX

Ad Vindicias Dissertationis Canonicæ de Peculiaritate, & Simonia;

In qua respondetur ad objectiones Professorum Ordinis Eremitarum S. Augustini contra prædictam Dissertationem. Et speciatim agitur de Dominio, *quod habere dicuntur* Scholares *Societatis* JESU, *& de jure, quod Monasteria habent ad bona ingredientis.*

CAPUT I.

De his, quæ primam Dissertationis partem, scilicet de Peculiaritate, concernunt.

CAPUT II.

De his, quæ secundam Dissertationis partem de *Simonia circa ingressum Religionis* concernunt.

BREVIS RESPONSIO

Ad ea, quæ abjiciuntur Dissertationi Canonicæ De Peculiaritate & Simonia, ejusque Vindiciis, atque harum Appendici, in Thesibus Theologicis def. 30. Januarii 1686. sub præsidio Eximii Patris Petri Clenaerts *S. T. D. Ordinis Eremitarum S. Augustini, &c.*

CAPUT I.

APOLOGIA

Qua se vindicat a palinodia, *& Bullæ Clementis VIII.* Capitali corruptione, *quas in Epistola familiari ipsi impingit Eximius Pater* DESIRANT *Sacræ Theologiæ Doctor.*

PECULIA

Sive Particularia Religiosorum Deposita improbata, ex Regula & disciplina S. Augustini, doctrina & praxi S. Fulgentii, necnon Costitutionibus Ordinis Eremitarum S. Augustini. Adjunctis paucis Reflexionibus ad binos Libellos nuper in defensionem Peculiorum evulgatos.

CAPUT PRIMUM.

Improbantur Peculia sive particularia Deposita Religiosorum argumentis desumptis ex Regula & disciplina, quam Fratribus suis S. Augustinus præscripsit.

CAPUT II.

Ex doctrina & praxi S. Fulgentii Episcopi Ruspensis, fidelissimi S. Augustini discipuli, Peculia, sive particularia Religiosorum Deposita improbantur.

CAPUT III.

Ostenditur, Peculia, seu Deposita ad particulares usus alicujus Religiosi repugnare Constitutionibus PP. Eremitarum S. Augustini.

APPENDIX I.

In qua proponuntur aliqua reflectenda in Libellum, cui titulus: *Palinodia palinodiæ*, &c.

APPENDIX II.

Reflexiones aliquæ super Libello, cui titulus: *Susanna innocens*, &c.

DISSERTATIO CANONICA

De Instituto & Officiis Canonicorum sigillatim deducta ex obligatione & muniis Clericorum.

PARS PRIMA.

De primo officio Canonicorum, nimirum obire functiones Hierarchicas.

CAPUT PRIMUM.

Clerici, atque adeo Canonici, ordinantur ad functiones Ecclesiasticas.

CAPUT II.

Ostenditur, quod Canonici specialiter sint instituti, ut Episcopis sint in coadjutores & cooperatores.

CAPUT III.

Quæ scientia præcipue conveniat Canonicis.

CAPUT IV.

De Gradibus Academicis, quibus tamquam publicis eruditionis testimoniis, Canonicos insignitos desiderat Ecclesia.

PARS SECUNDA.

De secundo Officio Canonicorum, quod est morum integritate Ecclesiam ædificare.

CAPUT PRIMUM.

Canonici non tantum populo, sed etiam Clero exemplo suo præire debent.

CAPUT II.

Ostenditur, quod multis sæculis non promoverentur ad Clerum, qui post Baptismum in crimen, maxime carnis, erant prolapsi, & qui post Clericatum simile commisissent, nunquam Ordinibus restituerentur. Quid demum circa disciplinam illam mutatum sit, & qua ratione illa mutatio supervenerit.

CAPUT III.

Ostenditur ex Pontificali Romano, quam vitæ sanctitatem ac morum integritatem hodie in Clericis ac proinde in Canonicis desideret Ecclesia.

CAPUT IV.

Canonici, aliique Ecclesiæ Ministri ab omni carnis immunditia, & intemperantia alieni esse debent.

CAPUT V.

Canonici, cæterique Ecclesiastici debent singulariter esse alieni ab omni specie avaritiæ.

CAPUT VI.

An Canonicis, aliisque Clericis liceat vacare lusibus, aut venationi?

P A R S T E R T I A.

De tertio officio Canonicorum, scilicet de divini Officii persolutione.

CAPUT PRIMUM.

Unde Horarum Canonicarum origo profluxerit, & quinam ad eas persolvendas teneantur.

C A P U T II.

Canonici tenentur cessante legitimo impedimento Officium divinum solemniter persolvere *per se*: non inutiliter tamen in adjutorium suum Vicarios assumunt.

C A P U T III.

Officium divinum *reverenter, distincte, devoteque* persolvi debent.

C A P U T IV.

De quotidianis Distributionibus.

C A P U T V.

De caussis legitimis Canonicos a personali residentia excusantibus.

C A P U T VI.

De Vita communi Canonicorum, quantopere illa Canonicis conveniat, quandonam & qua ratione ad vitam singularem transiverint, & quomodo ex hac vitæ Canonicalis collapsio magna ex parte originem sumpserit?

D I S S E R T A T I O
H I S T O R I C O - C A N O N I C A

De Horis Canonicis, & singulis earum partibus.

P A R S P R I M A.

De his quæ Horas Canonicas in generali concernunt.

CAPUT PRIMUM.

Quinam ex Clericis teneantur ad Horas Canonicas, ut minus privatim, recitandas?

C A P U T II.

De Clericis, qui tenentur Horas Canonicas publice & in communi persolvere.

§. III.

C A P U T III.

Qua ratione ad Horarum Canonicarum frequentationem exhortandi sint Laici?

C A P U T IV.

De Ritu, quo Horæ Canonicæ peragi debent.

C A P U T V.

De externa reverentia in citatione Horarum Canonicarum servanda.

C A P U T VI.

Horæ Canonicæ devote persolvendæ sunt.

P A R S S E C U N D A.

De singulis Partibus Horarum Canonicarum.

C A P U T P R I M U M.

De singulis partibus Officii nocturni.

C A P U T II.

De Matutino, quod hodie Laudes dicitur, ejusque partibus.

C A P U T III.

De quatuor minoribus Horis, Velperis, & Completorio.

T R A C T A T U S

De Simonia circa Beneficia, Administrationem Sacramentorum, & celebrationem Missarum, item de Pensionibus Ecclesiasticis.

P A R S P R I M A.

De Simonia.

C A P U T P R I M U M.

De malitia Simoniæ, & qua ratione melius occurri possit palliis, quibus illud vitium tegitur.

C A P U T II.

Deteguntur varia Simoniacorum pallia.

C A P U T III.

De triplici munere cujus interventu Simonia committitur.

§. IV.

CAPUT IV.

De Simonia Confidentiæ.

CAPUT V.

De Simonia in administratione Sacramentorum.

CAPUT VI.

De oblationibus inter Missarum solemnia.

Quo spiritu fieri & recipi debeant: qua ratione in earum receptione Simonia, vel ejus suspicio intervenire possit; & quomodo ex illis hodiernum Sacrorum honorarium profluxerit?

CAPUT VII.

De hodierno Missarum Honorario:

Quo spiritu offerri & suscipi debeat? Quænam receptionem illius de turpi quæstu, aut Simonia suspectam reddant? Et quam perniciosi abusus illi veniant adscribendi?

CAPUT VIII.

De Simonia & turpi quæstu in administratione Sacramenti Pœnitentiæ vitando.

CAPUT IX.

De Vitio acceptionis personarum in collatione Beneficiorum.

CAPUT X.

De obligatione dimittendi Beneficium Simoniace obtentum: & de dispensatione retinendi Beneficium taliter acquisitum.

PARS SECUNDA.

De Pensionibus.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Pensio Ecclesiastica; & an illius in antiquitate reperiantur aliqua vestigia?

CAPUT II.

Ostenditur, quod Pensio Ecclesiastica ab illo accipi non debeat qui vel ex Beneficio vel patrimonio vivere potest.

CAPUT III.

Pensiones contrariæ sunt sacris Canonibus, & ideo sine dispensatione haberi nequeunt; quam sine justa causa data Pensionarios tutos non reddit.

§. V.

CAPUT IV.

Utrum permutatio Beneficiorum sit justa causa petendæ Pensionis, præsertim dum Beneficia in proventibus sunt inæqualia?

CAPUT V.

Num resignatio simplex, vel in favorem, sit justa causa recipiendi Pensionem?

CAPUT VI.

De Pensionibus *pacis causa.*

CAPUT VII.

De incommodis, quæ ex hodiernis Pensionibus oriuntur. Et an Synodus Tridentina eas probaverit? Quidque de illis Sanctus Carolus senserit?

ELENCHUS

OPERUM, ET OPUSCULORUM

Quæ in quinto volumine continentur.

ZEGERI BERNARDI VAN-ESPEN

J. U. D. & Sacr. Can. Prof. Lovan.

DISSERTATIO CANONICA

DE PECULIARITATE IN RELIGIONE

Et Simonia circa ingressum Religionis.

AD LECTOREM.

UIPIAM de vita Fidelium rite instituenda tractandi hac nostra ætate duo accidere solent: Si mores corruptos ad Evangelii & Canonum puritatem & reducere studeat, illico audit Reformator, Jansenista, *& si quid hisce pejus. Si quis e Clero sæculari quidpiam dicat vel scribat, quod Regulares concernit, mox illud ex imminuto erga Religiosos affectu dicere vel scribere judicatus.*

Rogatum te velim, benevole Lector, *ne altera harum opinionum animum tuum præocupet, cum ad lectionem hujus mei libelli accingeris: nihil quippe, meo quidem judicio, Christianæ veritati, & Ecclesiasticæ disciplinæ magis inimicum istis præconceptis opinionibus. Neque enim advertunt, qui ejusmodi sunt, quod SS. Patrum auctoritatem non parum imminuant, immo sacrosanctos Ecclesiæ Canones, Pontificum Decretales, Constitutionesque ejusmodi præjudiciis pro magna parte inutiles & frustrancas reddant.*

Ut recte de hac mea Dissertatiuncula judicium feras, ex Evangelio, ex primæva Christianorum vivendi norma, ex sacris Ecclesiæ Canonibus, Pontificum Decretalibus judicium formes velim. Si tamen & animum scribentis introspicere lubet, hic alius non est, quam ob oculos ponere, in prima quidem parte, quod Religiosæ Paupertatis voto omnis redituum vitalitiorum, similesve peculii qualiscumque proprietatis adversetur: In altera vero parte, quo pacto in receptione ad statum Religiosum Simoniæ labes contrahatur. Hæcque iterum eo fine, ut quæ pro munere meo ex Canonibus, & Historia Ecclesiastica (quæ præcipua studii mei pars est) in adversaria (a) *mea retuli, publico quoque bono consecrarem. Quo fiat ut Regularium Directores & Sæculares & Religiosi in compendio habeant, quid in duobus præfatis punctis censuerit purior Ecclesiæ ætas; quid etiamnum præcipiant Synodi; & quo tandem animas sibi commissas hac in parte dirigant: ne quid in virgineo Ecclesiæ, hoc est illo Regularium, flore adulteretur.*

(a) *Adversaria.* Sunt viri eruditi, qui *genuinam* hujus vocis rationem a se ignorari fatentur: in sensu autem nostri Auctoris complecti videtur varias responsiones, quibus confutavit nonnullos adversarios, qui ejus Dissertationem de *Peculiaritate in Religione, & Simonia circa ingressum Religionis* impugnaverant.

SCOPUS PRIMÆ PARTIS

HUJUS DISSERTATIONIS.

PROPOSITUM mihi est in prima Dissertationis parte ex verbis Christi, norma vivendi primorum Christianorum, Religiosorum Regulis, necnon Conciliorum Decretis ostendere, quod professio Cœnobitarum seu Religiosorum in communi viventium necessario secum trahat omnimodam rerum temporalium, etiam quoad usum, *in particulari abdicationem, & perfectam ac universalem rerum omnium* communionem.

Ex quibus facile ostendero, quod in his, quæ ad dictam abdicationem aut communionem pertinent, nulla sit penes Superiorem relaxandi potestas.

Hinc deinde consectaneum esse monstrabo, quod Religiosorum nemo quidquam in usus suos particulares, nec ex consensu quidem & dependenter a nutu Superioris, penes se aut tertium, seu etiam Superiorem, extra communionem reservatum habere queat.

Quo posito non difficulter probavero quantopere solemni, quam Religiosi Deo fecerunt, sponsioni adversentur reditus illi vitalitii, quos vel ipsi Religiosi sibi in actu Professionis, aut eorum Parentes ad usus ipsorum particulares *constituunt, aut reservant; cæteraque omnia peculia, quæ* privatis usibus *alicujus Religiosi a reliquis Monasterii proventibus separata tenentur.*

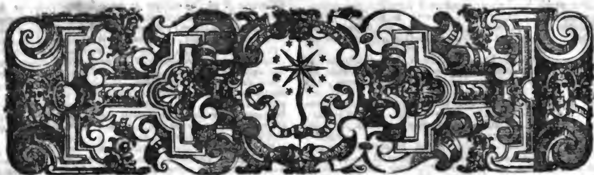
Ne vero morbum detegere & non adferre medelam videar, nonnulla suggerere conabor, quibus malo isti tam a subditis, quam a Superioribus occurratur.

APPROBATIO.

HÆC DISSERTATIO CANONICA Auctore clarissimo Viro Domino ZEGERO BERNARDO VAN-ESPEN J. U. D. nihil continet fidei, aut bonis moribus adversum, sed in ea Auctor solidis rationibus sanctissimum Cœnobitarum Institutum primævo splendori restituere, & a labe, quam nimia Religiosæ Disciplinæ relaxatione contraxerat, expurgare conatur. Optandum foret, ut eo in publicum a prælo prodeat fructu, quo ab Ecclesiasticæ Disciplinæ studiosissimo zelatore scripta est affectu. Datum Bruxellæ 4. Julii 1684.

DE CUYPER *Can. Grad. Mechlin. Archip. Bruxell. Librorum Censor.*

JURIS

JURIS ECCLESIASTICI OPUSCULA VARIA.

DISSERTATIO CANONICA.

PARS PRIMA. DE VITIO PECULIARITATIS.

CAPUT PRIMUM.

De absoluta rerum omnium temporalium in particulari abdicatione, & earum perfecta seu omnem particularitatem excludente communione, ad paupertatem Religiosam, & vitam Cœnobiticam necessariis.

§. I.

Ex verbis Christi & norma vivendi primorum Christianorum ostenditur, ad vitam Religiosam in communi necessaria esse absoluta rerum omnium, etiam quoad utendi facultatem, in particulari abdicatio & perfecta earum communio.

VERBA, quibus Christus voluntariæ paupertatis consilium proposuit, manifeste ostendunt, res omnes temporales absolute ab eo, qui consilii illius dederat esse observator, esse abdicandas; dicit enim: *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus:* Matth. 19. v. 21. Ex quibus patet, quod Christus eam rerum abdicationem pro consilii illius observatione requisiverit, qualem facit, is qui simpliciter res suas *vendit*, & pretium earum, titulo *simplicis & absolutæ donationis*, in pauperes transfert. Cum vero is, qui eo modo rebus suis se exuit, non tantum nuda *proprietate*, sed & omni *utendi facultate* se privet, & res suas non tantum *proprietate* tenus, sed & *usu* in alium transfundat; dubitari nequit, quin consequenter Religiosus teneatur non tantum earum *proprietate*, verum & *usu* simpliciter & absolute seipsum privare, ut nihil in res temporales juris prætendat, sed omnes ut simpliciter *alienas* consideret, & tamquam *pauper* earum *usum* in dies pro necessitate occurrente, de alterius liberalitate & benignitate expectet.

Ita consilium intellexerunt primi illi Christiani, quos ignis Spiritus Sancti illuminaverat, quosque ut normam vitæ Cœnobiticæ seu Religiosorum in communi viventium, suo vivendi modo perfecte delinearent, Deus ordinavit; de quibus legitur, *Quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum*. Act. 4. v. 34. 35.

Nec tantum agros domosque suas vendebant, & pretia eorum simpliciter & absolute in Apostolorum potestatem transferebant, atque ita quomodo Evangelicæ paupertatis consilium assumendum, sic exemplo suo docuerunt; sed & insuper normam vitæ Cœnobiticæ seu Religiosorum in communi viventium, expresserunt; nimirum perfectissimam, quam ea vivendi disciplina requirit, bonorum omnium communionem servando, dicente Scriptura *Act.* c. 4. v. 32. *Erant illis omnia communia*. Ne vero putaretur fuisse absoluta rerum omnium communio quoad *proprietatem*, non quoad *usum*, addit sacer Textus *ibid.* v. 35. *Dividebatur singulis prout cuique opus erat*. Quo manifestum evadit, quod adeo omnia vellent *communia*, ut & *usus* illorum omnium in tantum esset *communis*, ut ex illis *omnium* necessitatibus per Apostolos *indifferenter* provideretur: quo ulterius fiebat, quod ait Scriptura *ibid.* *vers.* 34. *Neque enim quisquam egens erat inter illos*.

§. II.

SS. Augustini, Benedicti, aliorumque Patrum regulas, descriptam §. anteriori absolutam rerum abdicationem & perfectam bonorum omnium communionem requirere ostenditur.

EX regulis, quas Cœnobitis seu Religiosis in communi viventibus Patres præscripserunt, manifestum est Evangelicam paupertatem secundum Christi expressionem, necnon bonorum omnium communionem in Actis Apostolorum tantopere laudatam, vitæ Cœnobiticæ esse necessarias; S. Augustinus Canonicorum Regularium, aliorumque Religiosorum legislator, inculcato gemino charitatis præcepto; "Primum, inquit, *cap. 1. Regulæ*, ad quod in unum congregati estis, ut unanimes habite„tis in domo, & sit in vobis anima una & cor unum in Deo; „& non dicatis aliquid *proprium*, sed sint vobis *omnia commu„nia*, & distribuatur unicuique vestrum a præposito vestro vi„ctus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqua„liter valetis omnes, sed potius unicuique sicut opus fuerit. „Sic enim legitur in Actis Apostolorum: *Quia erant illis omnia „communia*". Act. cap. 4. vers. 32.

Voluit ergo S. Augustinus, ut omne *proprium* secundum Christi consilium singuli in particulari abdicarent, & ut ad exemplum primorum Christianorum perfecta *communio* a Fratribus observaretur.

Quam communionem ut clarius exprimeret, in eadem sua Regula *cap.* 8. præcepit: "Ut cum quis suis filiis aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus in Monasterio constitutis, aliquam „contulerit vestem, sive quodlibet aliud inter necessaria depu„tandum, non occulte accipiatur, sed *sit in potestate Præpositi, „ut in rem communem redactum, cui necesse fuerit præbeatur*".

Ex quibus verbis intelligitur secundum S. Augustini præscriptum, non tantum nudam *proprietatem*, sed vel præcipue *usum ipsum*, etiam eorum quæ a parentibus pro necessitatibus uni suppeditantur, debere esse *communem*, ut ex illis *in commune redactis*, cui necesse fuerit, præbeatur.

Augustino consonat S. Benedictus, qui & ipse absolutam rerum abdicationem secundum Christi consilium, & perfectam rerum communionem ad normam primorum Christianorum, suis præscripsit.

„ Ne quis, inquit *cap.* 33. *Reg.* præsumat aliquid habere *pro-* „ *prium*, nullam omnino rem, neque Codices, neque Tabulas, „ neque Graphium, sed nihil omnino; quippe quibus nec cor- „ pora sua, nec voluntates licet habere in propria potestate: „ omnia vero necessaria a Patre sperare Monasterii, *omnia-* „ *que omnibus sint communia*; ut sicut scriptum est, *nec quisquam* „ *suum aliquid dicat vel præsumat*". Hæc Benedicti verba conticiunt non tantum *paupertatem* voluntariam juxta Christi concilium, sed & *communionem* bonorum, ad normam primorum Christianorum Sancti Benedicti Institutum profitentibus esse præscriptam.

Quam communionis perfectionem in Actis Apostolorum tantopere laudatam clarius expressit, cum *cap.* 45 *Reg.* statuit: „ Ut „ si a parentibus Religioso quidquam directum fuerit, non præ- „ sumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit Abbati, quod „ si jusserit suscipi, in Abbatis sit potestate, *cui illud jubeat* „ *dari*. Et *non contristetur Frater, cui forte directum fuerit*, ut „ non detur occasio diabolo.

Quo ostendit non tantum *nudam proprietatem*, sed *usum* ipsum abdicandum & communicandum esse; quandoquidem etiam quæ a parentibus Religioso fuere directa, ita in Abbatis velit esse potestate, ut necessitate etiam *alterius*, quam *ejus*, cui directa sunt, impendi possint, ne *occasio detur diabolo*: quæ occasio merito timetur, si res semper detur *illi*, ad quem a parentibus fuit directa; quia ipsi facile indiceret, sibi fore rem illam impensam tamquam ex voluntate parentum *sibi magis* quam *alteri* debitam; adeoque in rem illam *sibi præ aliis* de communitate, saltem quoad *usum* ius aliquod superesse.

Quinimmo si credamus Dionysio Carthusiano, voluit S. Benedictus, ut res a parentibus alicui Religioso destinata, potius *alterius*, quam ejus, ad cujus *usum* donata est, necessitati impendatur. „ Rursus ex hoc (ait *in tract. De Reform. Claust. art.* „ 14.) quod rem alicui Monacho missam voluit S. Benedictus po- „ tius *alteri* dari, quam *illi*, concluditur quam seriose & integre „ volebat omnem a suis proprietatem, *peculiumque* excludere „. Finis hisce SS. Augustini & Benedicti Regulis, quibus non olim tantum, sed & hodie pene universus Religiosorum Ordo vivit, non antiquæ solum Religiosorum Regulæ (quas in concordiam suam Benedictus Abbas Anianus retulit) sed & recentiores consentiunt; nisi quod in his nonnulla, quibus occurratur prætextibus vitio proprietatis palliando, aut perfectioni communionis impediendæ noviter inventis, adjiciantur.

§. III.

Synodus Tridentina abdicationem & communionem Regularibus servandas proponit.

SYNODUS Tridentina non ignorans quantum ex Monasteriis pie institutis & recte administratis in Ecclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur, admodum desideravit, ut vetus & regularis disciplina, ubi collapsa erat, instauraretur. Ad quod necessarium esse censuit, ut Regulares tam viri quam mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant & componant; atque in primis, ut essentialia suæ professionis vota obedientiæ, *paupertatis*, & castitatis fideliter observent. *Sess.* 25. *cap.* 1. *De Regularibus*.

Ut vero substantialia vota in omnibus Cœnobiis veraciter observentur, plurimum confert, inquit Synodus Mechliniensis anno 1570 *tit. De Regul. cap.* 1. *si ea auferantur, quæ proprietati totius Religionis perniciosæ pesti occasionem & fomenta subministrant*. Quapropter Concilium Tridentinum ut prædictum Decretum quo præcipit, ut omnes Regulares ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant; atque in primis quæ ad suæ professionis perfectionem ut Obedientiæ, *Paupertatis*, & Castitatis.... necnon ad communem vitam pertinentia fideliter observent; ut, inquam, hoc Decretum facilius observaretur, speciale ad extirpationem *proprietatis* Decretum immediate subjungit. Quo Decreto absolutam rerum abdicationem, ac perfectam earum communionem juxta normam vivendi primorum Christianorum, atque Regularum præscriptum, manifeste expressas videmus; præsertim si eidem Decreto conjungamus ejusdem declarationem seu expositionem per Clementem VIII. editam (*in Const. quæ incipit*: Nullus omnino 69. *in Bullario Romano*) & per plures Pontifices confirmatam & innovatam.

Nemini Regularium (ait Synodus Trident. *Sess.* 25. *cap.* 2. *De Regularib.*) *tam virorum quam mulierum liceat bona mobilia vel immobilia cujuscumque qualitatis fuerint*, sive ut magis specifice exponit Clemens VIII. *pecuniam*; *proventus*, *census*, *eleemosynam* retinere; *etiam quovis modo ab eis acquisita*; id est, secundum Clementem, *sive ex concionibus*, *sive ex lectionibus*, *aut pro missis tam in propria Ecclesia quam ubicumque celebrandis*, *alioque ipsorum justo labore*, *& causa*, *& quocumque nomine acquisita*, *etiamsi subsidia consanguineorum aut piorum largitiones*, *legata aut donationes fuerint*.

Sequitur in Decreto Concilii: *tamquam propria*, *aut etiam nomine Conventus possidere vel tenere*: quibus verbis non tantum, prohibetur prædictorum bonorum *dominium*, sed eorum *possessio*, immo & *detentio*; idque non tantum *nomine proprio*, sed & *nomine Conventus* id est, ne quidem de *consensu Superioris*, ut declarat Clemens VIII. in verbis, *Nulla quorumcumque Superiorum dispensatio*, *nulla licentia*, *quantum ad bona mobilia vel immobilia fratres excusare possit*, *quominus culpæ & pœnæ ab ejusdem Concilii Decreto impositæ*, *& ipso facto incurendæ*, *obnoxii sint*: *etiamsi Superiores asseverarent se ejusmodi dispensationes aut licentias concedere posse*: *quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus*.

Sed statim, inquit Concilium, *ea Superiori tradantur*, *& Conventui incorporentur*. Non tantum ergo voluit Synodus, ut Superiori *tradantur*, sed insuper, ut *Conventui incorporentur*; seu declarante Pontifice, *cum cæteris illius* (Conventus) *reditibus*, *pecuniis*, *ac proventibus confundantur*, *quo communis victus & vestitus omnibus suppeditari possit*.

Nec deinceps, pergit Synodus, *liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere etiam ad usumfructum*, *vel usum*, *administrationem aut commendam*: Addidit Clemens: *etiam depositi aut custodiæ nomine*.

Administratio autem bonorum Monasteriorum, *seu Conventuum* subnectit Synodus, *ad solos Officiales eorumdem*, *ad nutum Superiorum amovibiles pertineat*. Clemens in sua Constitutione declarat, nomine officialium non intelligi Superiores locorum, sed tres ministros duntaxat, nempe *Exactorem*, *Depositarium*, & *Dispensatorem*.

Ex his evidenter apparet, Concilium Tridentinum pro debita voti paupertatis observantia, requisivisse completissimam rerum omnium, cujuscumque qualitatis & undecumque provenientium confusionem; ut nulla inter eas intercedente distinctione ex illis omnibus in unam massam compactis, per Superiores unicuique necessitati occurratur.

Rerum omnium administratione insuper demandata solis officialibus a Superioribus deputandis, & ad nutum eorum amovibilibus, qui bona Monasteriorum in utilitatem Conventuum debite administrantes, ea Superioribus pro uniuscujusque necessitate distribuenda, per se vel per alios itidem officiales, plene committerent. Atque ita expressam hic videmus primorum Christianorum in communi vivendi disciplinam.

§. IV.

Ostenditur ex Decretis particularium Conciliorum, quod Synodus Trid. perfectam rerum communionem proposuerit.

PLURIMUM conducere ad assequendam genuinam Concilii Tridentini mentem seu sententiam Decreta Conciliorum particularium, quæ paucis annis post dictum Concilium generale habita fuerunt, dubitari nequit: cum enim præfata Concilia pro debita executione Trid. Synodi convocata fuerint, non dubium, quin illorum Patres admodum solliciti fuerint, ut juxta mentem & sententiam Patrum Concilii Trid. Decreta sua formarent ac proponerent: neque multum difficile ipsis erat germanum sensum Concilii Trid. assequi, quia plerumque inter ipsos aderant, qui concipiendis Concilii Decretis operam impenderant; aut si tales inter ipsos præsentes non essent, erant tamen procul dubio plurimi superstites ex Concilio Trid. reduces, quos consulere de Concilio sententia, si forte de ea dubitabatur, erat perfacile.

Biennio post absolutam Trid. Synodum habita Synodus Cameracensis (cui plures Episcopi, & Doctores interfuere, qui Concilii Tridentini Decretis formandis & auctoritate, & doctrina fuerant suffragati) pro debita Synodi Tridentinæ executione, *Tit.* 8. *c.* 10. decrevit: „ Ut omnis illa pecunia vel res, quam Mo- „ nachus vel Monialis acquirere labore, sive industria, sive ami- „ corum liberalitate, seu denique qualibet alia occasione possit, „ *Superiori tradatur*; ita ut ad nutum ejus *tamquam res com-* „ *munis* expendatur.

Nullatenus proinde hæc Synodus dubitavit, quin mens Concilii Tridentini fuerit, ut perfecta inter Religiosos & Moniales esset rerum omnium *communio & confusio*, ut omnes *indifferenter*, tamquam *communes* a Superioribus expendantur; nec alicui *particulari* jus aliquod, etiam quoad *usum*, conservetur.

Huic Provinciali Concilio consonat ejusdem Provintiæ Synodus Diœcesana Audomarensis, sub R. D. J. Sixti *Tit.* 17. *capite* 6. anno 1583. quæ præterquam quod eamdem rerum communionem clarioribus terminis expresserit, insuper non pauca admodum & notatu dignissimam pro hac materia proposuit his verbis: „ Ex „ quo in oblivionem abiit exemplum in initio nascentis Eccle- „ siæ in Ananiam & Saphiram editum, invasit pleraque Mo- „ nasteria exitiosa rerum proprietas, ex diametro Monasticæ profes- „ sioni contraria. Quare vigilent Præfecti & Præfectæ, si suæ suo- „ rumque saluti consultum velint, ut exterminetur hæc pestis: cu- „ rentque, ut ablatis ab omnibus, iis omnibus, rebus, quas „ ut proprias possident, victus & vestitus, cæteraque vitæ neces- „ saria æqualiter omnibus, pro indigentiæ uniuscuiusque neces- „ sitate, & Monasterii facultate placide ac benigne *ex communi* „ *Monasterii thesauro ac penu* subministrentur, non pecuniis æstimata „ ac compensata, sed *ipsis rerum speciebus præsentia*. Id enim eis „ in virtute sanctæ obedientiæ Deo loco precipimus: *nec aliud* „ *præcipimus*, *quam id quod Superiores quidem ex officio prorsus* „ *curare tenentur*, *nulla ipsis relicta dispensandi facultate*; *Religiosi* „ *vero ex ea*, *quam Deo fecerunt*, *sponsione observare*. Usque adeo „ enim abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, annexa est „ regulæ Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit li- „ centiam indulgere, *Cap. Cum ad Monasterium*, *tit. De stat. Monacho-* „ *rum*. Quare aboleatur ea consuetudo, qua consueverunt Superio- „ res Religiosis singulis annuam numerare aut permittere pensionem, „ atque redimere necessaria vitæ eorum: nec alicui pecunia permit- „ tatur, nisi pro injuncta a Prælato administratione; sed *prorsus* „ *omnia in communem usum convertantur*, ita ut impleatur a Reli- „ giosis, quod sibi implendum sumpserunt, & ad *quod religione sem-*

piter-

„ *piterna se obligarunt (non potest res ista inculcari satis)* illud „ primitivæ Ecclesiæ : *Multitudinis credentium erat cor unum „ & anima una : nec quisquam eorum , quæ possidebat , aliquid „ suum esse dicebat ; sed erant illis omnia communia . . . . divi- „ debatur autem singulis prout cuique opus erat* “ . Act. cap. 4. „ 20. 32. & 35.

Primo , ex hoc Decreto docemur ea omnia , quæ pro absoluta abdicatione & omnium rerum communione hæc Synodus conformiter Synodo Trid. & Provinciali Cameracensi proposuit , non esse juris mere positivi , quæ proinde Religiosos hujus Diœcesis ad summum concernerent , aut lapsu temporis mutari possent : *sed talia , quæ Religiosi ex ea , quam Deo fecerunt , sponsione , observare tenentur* .

Secundo , nos docet eadem Synodus , quod nulla Superioribus in his *dispensandi sit relicta facultas* .

Tertio , ex ipsa intelligimus , quod *religione sempiterna sese obligent Religiosi ad servandam illam perfectam rerum communionem , quam primos Christianos servasse Acta Apostolorum testantur.*

Denique eadem instruimur : quod *non possit res ista inculcari satis* , nimirum quod Religiosi ad eam perfectam rerum communionem servandam religione sempiterna sese obligaverint . Hæc occasione istius Synodi Audomarensis .

Perfectissimam rerum communionem a Synodo Tridentina Religiosis præceptam fuisse , probat & ipsa Synodus Provincialis Mechliniensis an. 1570. itidem pro debita Concilii Trid. executione congregata , dum *Tit. De Regular. cap.* 1. statuit : „ *Ut nulli Regulares pensiones vitales , ut reditus perpetuos . permittan- „ tur recipere , neque liceat eis ratione officiorum vel ministeriorum „ pecuniam corradere aut conservare , etiamsi in pios usus conver- „ tere velint* ; sed omnia in communionem usum convertantur .

Aliæ quoque Synodi eumdem in finem , ac sub idem pene tempus celebratæ pariformiter statuerunt , quod nulli Regulari liceat bona sive mobilia , sive immobilia undecumque acquisita , tanquam *propria* , aut *nomine Conventus* , possidere ; sed statim Superioribus esse tradenda , ut *in commune* conferantur , & *Conventui incorporetur* .

Statuunt insuper , ne Superiori liceat alicui Religioso *non officiario* bona stabilia ad usumfructum , vel usum , vel administrationem , vel commendam committere ; sed tantum alicui tanquam *Officiario* ad tempus rei administrationem concedere , *non in suam , sed Monasterii utilitatem* .

Ex quibus omnibus facile intelligitur , illorum Conciliorum Patres non dubitasse , quin mens Concilii esset , ut juxta *Regulæ præscriptum* Religiosi absolute & simpliciter , etiam quoad *utendi facultatem* , rebus omnibus in particulari renuntiarent , necnon eorum , quæ ipsis undecumque obveniunt , *perfecta* & *completa* esset *communio* & *confusio* ; ut ex iis omnium indiscriminatim necessitati per Superiores succurratur ; ac per consequens non *hujus* potius , quam *alterius usibus* vel alicujus fiat reservatio , ut verificari queat illud primorum Christianorum , *Act.* cap. 4. vers. 32. *Sed erant illis omnia communia* .

C o r o l l a r i u m I.

Ex doctrina hactenus tradita consectaneum est , peccare contra votum paupertatis illos , qui rem quamcumque ita sibi volunt esse propriam , ut aliis nolint esse communem .

Ex dictis constat , quod & ipsa Christi verba , quibus paupertatis Evangelicæ consilium proposuit , & primorum Christianorum vivendi disciplina , exigant , res omnes temporales ab eo , qui *istud paupertatis* consilium , & primorum Christianorum vitæ normam profitetur , ita simpliciter esse deferendas , ac si in *pauperes* essent translatæ . Insuper constat necessarium esse , ut in tantum earum *proprietate* & *usu* esse exuat , aliisque distribuenda committat , ut nihil in rebus a se collatis *sibi* præ *aliis* reservet , sed cum reliquis de communitate tamquam *pauper* pro dispensantium benignitate , pro necessitate occurrente *necessaria* in dies expectet .

Hujusmodi rerum abdicationem per Constitutiones Religiosorum , præsertim SS. Augustini & Benedicti , similiter præscribi ostensum est .

Eamdem omnimodam bonorum *abdicationem* , rerumque absolutam *communionem* , ut collapsa Religiosa disciplinam restitueretur , a Synodo Trid. præceptam esse , non minus evidenter ex ipsius Decreto , accedente præsertim Pontificum , ac Conciliorum Provincialium declaratione , comprobavimus .

Ex quibus consequitur , quod is , qui voto paupertatis se obstringit , & vitam cœnobiticam instituit , omnia sua sive mobilia , sive immobilia , sive quæ ipso professionis tempore possidet , aut postmodum undecumque , aut quavis ex causa acquisivit , abdicare teneatur , eaque omnia ita alterius liberæ committere dispositioni , ut si illi visum fuerit , *in aliorum usum dispenset* , atque illa tanquam plane *aliena* habeat , neque ut *sibi* magis quam *aliis debita* , unquam consideret . Hinc illud Basilii *Constit. Monast. c.* 18. *Hi perfecte rerum omnium paupertatem tenent , in quibus nihil propriam cujusquam sit , sed communia omnium omnia* .

Si igitur rem quamcumque etiam minimam eo modo abdicari , & in commune redigi nolit , non primorum fidelium (qui a perfecta vitæ communione in Actis Apostolorum laudantur) sed potius Ananiæ & Saphiræ imitator constituitur , dum ut hic similiter Spiritui sancto mentiri convincitur ; nimirum Evangelicam & absolutam paupertatem amplecti simulans , & interim partem aliquam pretii , vel rerum , quam *aliis non vult* esse communem , sibi reservans .

Quapropter Religiosorum Patres sollicite admodum cautum voluerunt , ne rem vel minimam Religiosus sibi peculiarem vindicet . Unde monet Synodus Provincialis Cameracensis Religiosos & Moniales anno 1565. *tit.* 18. *cap.* 9. *Ut caveant , ne quid pecuniæ aut alterius rei sibi ita retineant , ut communitate nolint esse commune* .

Neque ab Anania & Saphira se separant Religiosi , si omnia quidem , quæ habent , aut quocumque modo obveniunt , Superioris aut alterius custodiæ committant , *nolentes* interim absolute esse *communia* , sed *usibus suis privatis* reservata & impensa : nec enim Ananiæ & Saphiræ peccatum tam in *actuali* reservatione & retentione partis pretii consistebat , quam in *partis illius* , quam *nolebant* esse *communem* , defraudatione : nec etiam ipsos procul dubio ut administrationem aut custodiam ; sed ut *usum* ejus sibi *specialem* haberent , tenebat sollicitudo : nemo siquidem dubitat , quin facile totum agri venditi pretium Apostolorum custodiæ & administrationi confidere voluissent , modo partem in *usum suum particularem* ab Apostolis reservandam pro certo habuissent .

Quare notat Petrus a S. Audomaro alias a Vallon-capelle , Instituti S. Benedicti in Monasterio Montis S. winoci Monachus & Prior , *lib.* 2. *Institut. Monast. cap.* 20. „ Parum admodum „ referre , an apud se , *an apud alium* , etiam *Priorem suum* ha- „ beant Religiosi ; modo *aliqua ratione ipsorum sit* .

Affectu proinde *proprietatem* retinet , & in animo coram Deo *proprietarius* , & voti violator constituitur Religiosus quicumque res omnes cujusvis qualitatis & undecumque sibi obvenientes , non resignat pleno affectu & effectu ; non voce tantum , sed corde & voce simul ; easque ita non vult esse *communes* , ut nihil in eis *sibi præ reliquis* de communitate , etiam *solo affectu* reservet aut vendicet ; sed ut illæ *omni tempore ad nutum Superioris* , quemadmodum reliqua Monasterii bona , necessitati aliorum Fratrum impendantur , animo vere paratus & omnino contentus sit , oportet .

Hanc animi constitutionem in Religiosis requiri , ut se a pestifero illo *proprietatis* vitio expurgent , mecum etiam illi , qui plus justo hac in parte indulgent , facile agnoscunt . Vereor tamen si Religiosi , qui reditus vitalitios , pecunias , aliasque res a parentibus datas , vel aliunde obtentas , sibi vel apud Superiores , aut tertium quempiam de Superioris consensu reservant : vereor , inquam , ne multi inveniantur , qui si ex sincero cordis affectu se examinarent , vitio *proprietatis* se infectos esse intelligerent . Ipsi quoque Superiores , si ea diligenter adhiberent remedia , quæ ad detegendum *proprietatis* vitium , tum eorum Patres in Regulis suis , tum alii viri pietate & sanctitate illustres sæpius suggesserunt , non raro experirentur plurimos inter eos , qui totalem & sinceram *exterius* præ se ferunt rerum abdicationem , inveniri , qui voce quidem illam profitentur , sed corde & affectu a *proprietate* totaliter non recedunt ; quod ex iis , quæ subjicimus , facile quisque judicare poterit .

A P P E N D I X

Ad præcedens Corollarium .

E quibus dignosci possit , cum Religiosus quispiam laboret vitio proprietatis , aut simulata sit omnia abdicandi , & in communionem redigendi promptitudo ?

Voluntas humana variis & diversis passionibus pro diversitate amoris fertur & movetur juxta illud Augustini in suis Confessionibus : *Pondus meum amor meus , eo feror quocumque feror* . Unde enim timor rei amittendæ , nisi ex amore eam habendi & retinendi ? Unde aviditas adipiscendi , nisi ex amore assequendi rem , quam non habemus ? Unde cura & anxietas conservandi , nisi ex affectu erga rem , quam possidemus ? Et sic de reliquis motionibus , animæ ratiocinando , omnium radicem solum amorem esse deprehendemus . Hinc illud S. Bernardi *Serm.* 2. *in Quadrages. n.* 3. *Attende sollerter quod diligas , quid metuas , unde gaudeas , aut contristeris , & sub habitu Religionis animum sæcularem , sub pannis conversionis invenies cor perversum ; totum enim cor in his quatuor affectionibus est* .

Si itaque Religiosus scire desideret , an affectus *proprietatis* in corde suo non hæreat ; convenit ut sedulo & diligenter animæ motus , qui occasione oblationis aut denegationis ipsius rei temporalis , aut ob ejus præsentiam & conservationem in ipso oriuntur , examinet . Si enim v. g. ex Superiore reditum vitalitium aut rem aliam undecumque profectam , apud se depositam in *communem* Monasterii *usum* convertere volente , Religiosus doleat aut tristetur (intelligo affectus doloris & tristitiæ voluntarios) signum est , quod *affectum* omnem erga rem illam non deposuerit , nec rem illam sincere & ex animi sententia in communitatem transtulerit .

Si ulterius murmurare , aut Superiori resistere incipiat , evidentius , se *affectu* saltem , *proprietarium* ostendet .

Suspectus quoque retentæ proprietatis reddetur , si *major* sit *rem illam* , quam *reliquas* de communitate , *conservandi cura* : si enim illam ut *communem* aspiceret , non major foret circa eam , quam circa cætera communitatis bona affectus , & per consequens nec major conservandi sollicitudo .

Sunt alii , qui res aut peculia a se apud Superiorem aut tertium quempiam deposita , tamquam *sibi* magis , quam *aliis* de communitate *debita* petunt , nec sibi sine injustitia negari posse putant . Hinc computantes quantum sibi pecuniæ apud depositarium restet , libere victualia aut res alias credito comparant , credentes pecuniam depositam *sibi juste denegari non posse* . Quo agendi modo seipsos convincunt , se ex animo rem illam in communitatem non sic transtulisse , quin *sibi plus juris* in illam , quam *reliquis* de communitate putent reservatum .

Inveniuntur & alii , qui omnia sua quidem in communitatem transtulisse , & Superioris dispositioni permisisse exterius palam profitentur , & tamen cum Superiore computationem instituunt , dicendo : *Tres nuper solidos v. g. Paternitati vestræ tradidi ,*

unum recepi, adhuc duo supersunt. Quæ computatio non obscure animum de proprietatis affectu suspectum reddit: si enim sincera eorum fuisset in communitatem translatio, & Superiori pro nutu de illis disponendi data ex animo facultas, non magis de illis, quam de reliquis bonis communitatis, quorum dispensatio æquo & justo Superiorum committitur arbitrio, calculum inirent.

Denique non multum ab his distare videntur, qui sollicitant parentes aut amicos suos, ut aliquid ab iis accipiant, non sollicitaturi si re illa se pro libitu uti non posse, sed in commune redigendam præscirent; quo ostendunt *sibi solis*, non *communitati* eam procurare.

Hæc & similia si serio perpenderent Religiosi, qui penes se vel apud tertium, aut etiam penes Superiorem pecuniam, aliasque res retinent; vereor ne fateri cogerentur verum esse, quod pridem in Conventu generali Canonicorum Regularium quidam ejusdem Instituti Canonicus in sua contra proprietarios concione his verbis dicebat; Contra prædicta omnia adhuc „ instant proprietatis cultores, dicentes; Quod habemus, *proprium* dici non debet, quia ad *nutum* semper manet *Prælati*, qui *revocare*, & in *communem usum*, *quandocumque voluerit*, *illud convertere potest*; nec est dicenda proprietas, ubi *ad resignandum prompta fuerit voluntas*. Utinam ii verum dicerent, & ex cordis sententia loquerentur. Sed *mentitur iniquitas sibi*; sola *ablatio* monstraret, *quo affectu* possident. Quod si etiam jubente Prælato resignent, non est resignatio vera, ubi actioni voluntas non concordat. *Æstimo admodum paucos reperiri, qui res suas tranquille finerent in communem usum refundi*". In libro, cui tit. *Reg. S. Aug. cum Constit. Canonicorum Regular. Capituli Windes. &c.* impressio *Ultrajecti* anno 1553.

Ut vero nec Superiores venenosus hic *proprietatis* affectus lateat, eumque cognitum ex cordibus subditorum radicitus evellant, admodum conveniens est, ut res, quæ a parentibus Religioso directa fuerit (idem esto judicium de rebus aliunde aut alia de causa obvenientibus) subinde *alterius* quam *ejus*, *cui directa fuerit*, necessitati impendatur; ita enim fiet, ut affectus proprietatis in animo istius hærens, exterius prodatur: non enim sine dolore amittitur, quod cum amore possidetur.

Dolor vero tristitiæ, quin & murmurationis, aut contradictionis facile causa erit; quo fiet, ut non difficulter Superior agnoscat minus sinceram multorum protestationem, qua toties protestantur se omnia transtulisse in *usum communitatis*, & nihil possidere, nisi *dependenter a nutu Superioris*.

Hanc piam tentandi praxim inter Canonicos Regulares usitatam fuisse, ex eorum Constitutionibus intelligimus: „ Quod si alicui nostrum, vestis aut cultellus, aut aliud quid missum fuerit, ad Priorem deferatur, *& ex bona consuetudine non ei, cui missum est, sed alii potius detur*". *Parte 2. cap. 7. Constit. Capituli Windes.*

Si insuper Monasteriorum Superiores nonnunquam paterno affectu tentarent hujusmodi peculiorum possessores per actualem illorum ablationem, eorumque in communem usum redactionem, non raro intelligerent verissimum esse, quod de simili protestatione & annua resignatione ad manus Superiorum (quæ in quibusdam Monasteriis etiam cum annua alicujus schedulæ exhibitione fieri solet) dixit Petrus a S. Audomaro *Inst. Monast. l. 2. c. 18.* „ Sed inquit, dicunt peculiorum possessores, se pecuniis vel aliis concessis vel datis non *affici* tanquam *propriis*, quin *paratos* esse *omnia resignare*, Prælatis exigentibus, in quorum potestate omnia, quæ penes se sunt, esse asserunt. In cujus protestationem singulis annis exhibent schedulam continentem quæcumque habent suo usui deputata. Verum splendide mentitur iniquitas sibi. Hoc unico argumento probare velim eos taxatam pecuniam, & alia *propietatis affectu* hactenus possedisse, quod noluerint, Episcopis & Prælatis suis exigentibus, pressi etiam per Professionis & Regulæ suæ obligationem, immo per Concilii Generalis Decreta, cedere resignationi. Quinimmo totis conatibus repugnarunt.

„ En quomodo noverunt in *Abbatis potestate* omnia esse debere, & parati sint illi exigenti omnia tradere. Velamen est iniquitatis exhibita illa schedula, & ficta protestatio, ac proinde summa impudentia est eorum, qui hac ratione a *proprietatis* vitio sese defendunt. Sepulcra foris dealbata, intus autem plena ossibus mortuorum, & omni spurcitia.

Merito proinde invigilant Monasteriorum Præfecti, ut subinde per rerum similium *subtractionem*, & in *communem redactionem* subditos suos probent; ne a diabolo tententur, & peste illa *proprietatis* occulte inficiantur, foveantque in Cœnobiis suis, quos tamquam proprietarios & professionis suæ violatores, etiam laxiores Theologi & Canonistæ, communi calculo condemnant.

COROLLARIUM II.

Ostenditur ex Regulis Religiosorum, quod nequidem dependenter *a voluntate & nutu Superioris peculia ad usus particulares alicujus Religiosi concedi aut reservari possint.*

EX absoluta abdicatione, necnon perfectissima omnium rerum communione, quam conformiter ad Christi verba, & priorum Fidelium vivendi normam, in Regulis Patrum, præsertim SS. Augustini & Benedicti expressam §. 2. probavimus, consectaneum est, quod juxta præfatas Patrum Regulas non tantum obligentur Religiosi *res omnes* in particulari *absolute* ac *simpliciter abdicare*, sed insuper Superiores (quorum est omnem curam ac diligentiam adhibere, ne a Regularum præscripto recedatur) teneantur easdem in *plenam communionem* redigere, idest, cum *reliquis* Monasterii bonis ac reditibus *confundere*; ut illis in *communem massam conflatis omnium indifferenter* necessitatibus succurratur. Huic perfectæ *communioni* sive rerum *in unum confusioni* directe opponitur alicujus rei a *reliquis* Monasterii rebus vel reditibus *separatio*, & extra communem massam *reservatio*, qua fiat ut non cum cæteris Monasterii bonis seu proventibus, *omnium indiscriminatim necessitatibus* impendatur; sed *usibus particularis Religiosi* impendenda conservetur ac custodiatur; ut proinde eo casu dici nequeat, inter hujusmodi Religiosos juxta Fundatorum præscripta *omnia esse communia*, *& unicuique ex illis distribui prout cuique opus est*.

Ex quo ulterius consequitur, non bene intellexisse Patris sui Augustini Regulam, qui dixit, nullam exstare prohibitionem in Ordine S. Augustini, quæ reditus vitalitios de Superioris consensu *ad particularis Religiosi usum deputatos ac reservatos* prohibeat. Melius Patris sui Augustini Regulam perspectam habuere Canonici Præmonstratenses; qui anno 1630. in Capitulo generali *Dist. 2. cap. 25.* statuerunt, " ut si alicui Sororum a quoquam aliquid fuerit datum, *juxta præceptum Regulæ* statim resignet *& redigatur in commune*. Nulla quoque Sororum ad *proprios & particulares suos usus pecuniam*, *vel reditus habeat assignatos*, sed omnia Superiori tradantur, & *Conventui incorporentur*.

Dicet quilpiam, bonorum discreptionem nequaquam induci, dum aliqua a reliquis Monasterii proventibus *in usus alicujus Religiosi* tenentur separata, quando *proprietate* tenus omnia sunt communia, sola *quod usum* manente discretione; præsertim si a *nutu Superioris* dependeat illa quoad *proprietatem*, & quoad *usum* in communionem redigere. Verum quam parum illa *nudæ proprietatis* communicatio, & *simplex* illa Superioris omnia confundendi *potestas* (quæ necdum exivit in actum) conferant, ut *vera rerum* dicatur *communio*, omnisque bonorum *discretio* exclusa sit, exemplo huic rei admodum opposita, nimirum *Peculii servi* (a quo peculia Religiosorum, tantopere in eorum Regulis, necnon Ecclesiæ Canonibus reprobata, originem traxisse videntur) ostenditur.

Peculium servi dicitur pusilla pecunia sive *patrimonium pusillum*, quod servus domini permissu, *separatim a rationibus dominicis* habet, cujus *proprietas civilis* semper manet apud dominum, quodque dominus pro *lubitu* servo adimere potest, *L. 5. 8. 39. 40. 41. ff. De Peculio*.

Duo ex hac definitione notari possunt: Primum, quod peculium servi dicatur *separatum a rationibus domini*, quamdiu *usibus* servi relinquitur, licet *proprietas civilis* sit apud dominum, & ipsum *peculium*, etiam *quoad usum* servo *pro voluntate* domini, ut cum reliquis rebus domini confundatur, adimi possit. Secundum, quod peculium a servo velut *proprium patrimonium* habeatur, ob *liberam eo utendi facultatem* servo indultam, tametsi *civilis proprietas* remaneat apud dominum, necnon dicta *utendi facultas* sit ad *nutum* domini *revocabilis*.

Utrumque sibi locum vindicat in peculiis, quæ Religiosis de consensu Superioris reservantur.

Primum quidem: quia etiam hæc pro tempore *usibus particularis Religiosi* reservantur, adeoque & toto illo tempore dici debebunt a *rationibus Monasterii separata*, licet *proprietas* supponatur Conventui incorporata, & facultas sit Superiori *quoad usum* illa in communionem redigendi.

Secundum itidem in prædictis Religiosorum peculiis reperitur, quia penes Religiosum, in cujus favorem reservantur, est *libera* quodammodo hisce *utendi facultas*, licet ad *nutum* Superioris *revocabilis*, sola *civili proprietate* existente penes communitatem; ex quo consequens est, quod sicut *Peculium servi*, sic dicta *Peculia*, ob *utendi libertatem*, *propria* Religiosorum *patrimonia* interim dici possint, tametsi *revocandi arbitrium* apud Superiorem *remaneat*. Cui conforme est quod notat Fagnanus ad *Cap. Monach. tit. De Statu Monach.* " Ut Religiosus *verus usufructuarius* dicatur, inquit, nihil refert, quod administratio possit *eidem auferri ad nutum Abbatis*, siquidem hoc non tollit quin durante administratione habeat *jus utendi & fruendi*: unde proprie dici potest *usufructuarius ad beneplacitum*.

Denique quam parum faciat illa *nudæ proprietatis* incorporatio, ut Religiosus juxta Patrum suorum præcepta *proprio* carere dicatur, evincitur quoque ex fine seu scopo, quem Patres sibi prætexere, ut filiis suis *proprium* interdicerent, ut quisque facile intelliget ex eis, quæ ex Theodorico de Monasteriis refert Dionysius Carthusianus *De Refor. claust. art. 16.* " Magis nocet, inquit, Religioso habere *usum peculii sine proprietate civili*, quam habere *proprietatem sine usu*. *Proprietas* namque, pergit idem Auctor, in se non est peccatum, nec ad peccandum inducit, nisi per *usum rei*. Ejus exemplum est, quod puero vel furioso non noceret *proprium* habere cultellum, dummodo non haberet *libertatem & facultatem utendi* illo cultello; sed habere libertatem *utendi ad placitum* communi cultello, esset furioso seu puero valde periculosum. Quemadmodum ergo stultum & derisibile esset, si quis paterfamilias prohiberet filio suo habere proprium cultellum, ne cum illo se læderet, nihilominus daret sibi *licentiam utendi* ad placitum communi cultello domus: sic stultum videtur & derisibile, si Pater spiritualis Filio suo spirituali prohibeat possidere aliquod *proprium*, & nihilominus assignet illi aliquam portionem de communibus bonis Conventus, concedatque ei usum illius portionis: quia *libertas utendi* illa portione est sibi magis periculosa, quam esset ei proprietas ejusdem portionis sine *utendi licentia*; quoniam *usus propter quem vitandum sancti Patres prohibuerunt proprietatem*, est propinquior *libertati utendi*, quam *proprietati possidendi*: immo quantum ad progressum de malo in malum, parum aut nihil refert, an habeatur *usus sine proprietate*, *an cum proprietate*.

Concluditur ergo, quod duobus ex capitibus Regulis sibi præscriptis contraveniant Superiores, res aliquas extra communionem libero alicujus Religiosi usui reservantes. Primo quidem; quia contra earum præscriptum rerum discretionem & inæqualitatem inter Religiosos permittunt. Secundo, quia in effectu *proprium* indulgent.

COROLLARIA

Ex Decreto Concilii Tridentini, quo absoluta rerum abdicatio, & earum communio pro Religiosæ professionis observantia proponuntur.

„ NEMINI Regularium, inquit Concilium, tam virorum quam mulierum, liceat bona immobilia vel mobilia cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab iis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere vel tenere: sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur, atque cum cæteris illius bonis (ut majoris explicationis gratia adjicit Clem. VIII.) reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit.

Ex hoc Concilii Tridentini Decreto, quo a. 3. & 4. probavimus præceptam esse absolutam rerum omnium abdicationem & earum communionem, sequitur primo, sublatam esse differentiam quoad communicandi necessitatem (ut cum Fagnano loquar) „ quam nonnulli ex Doctoribus constituebant inter *bona Monasterii*, & *bona quæ Regularis sibi reservat in actu professionis, vel aliunde acquirit*.

Patet secundo, Conventui esse incorporanda, seu cum reliquis Monasterii reditibus esse confundenda, quæ quovis modo Regularibus acquiruntur, consequenter quæ hactenus Conventui non erant incorporata.

Patet tertio, quod nemini Regularium neque nomine proprio, neque *nomine Conventus*, illa bona, sive mobilia, sive immobilia, cujuscumque qualitatis, & quovis modo ab ipso acquisita, *possidere* aut *tenere* liceat, antequam ea Superiori *tradiderit*, & *Conventui* per Superiorem fuerint incorporata. Unde

Sequitur quarto, quod teneatur Regularis omnia quavis ex causa acquisita statim *Superiori tradere*.

Quinto, quod non sufficiat quod Regularis absolute rem acquisitam abdicaverit, eam *Superiori tradendo*; sed insuper teneatur Superior illam sibi traditam *Conventui incorporare*, atque cum cæteris bonis, reditibus, pecuniis ac proventibus, ut loquitur Clemens VIII. *confundere, quo communis inde victus & vestitus suppeditari possit*.

Ex quibus omnibus tandem consequens est, quod ex sententia Concilii Tridentini nemini Regularium liceat rem quamcumque & quavis ex causa obvenientem possidere vel tenere; sed prius cogatur simpliciter eam abdicare; Superiori tradendo: & insuper Superior sibi traditam Conventui incorporare, seu cum cæteris bonis & reditibus Monasterii confundere, quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit: quo ulterius fiat, ut nulla plane intercedente differentia inter bona undecumque, aut quavis ex causa Regularibus obvenientia, & reliquos Monasterii proventus, sed omnibus in unam massam conflatis, perfectissima rerum communio in Act s Apostolorum descripta, & in Regulis Religiosorum tantopere inculcata, integra servetur.

COROLLARIA ULTERIORA

Et magis particularia ex Corollariis præcedentibus.

EX prædicta absoluta omnium, sive mobilium, sive immobilium cujuscumque qualitatis, quovis modo Religiosis acquisitorum, necessaria abdicatione, & perfecta omnium incorporatione sive confusione per Concilium Trid. proposita, & Corollariis inde deductis, consequuntur ulterius sequentia,

Primo, reprobatam esse praxim in quibusdam Monasteriis usitatam, qua Novitii in actu renuntiationis bonorum reservant sibi *annuos reditus*, vel *annuam provisionem* pro suis religiosis necessitatibus, aut parentes *annuum reditum vitalitium* constituunt, *de consensu Superioris*, *usibus privatis* filiorum suorum impendendum & reservandum.

Hanc praxim improbatam esse evidentius est, quam ut probari debeat; quandoquidem manifestum sit, hujusmodi reditus ad *privatos usus* alicujus Religiosi deputatos & reservatos, non esse *incorporatos*, & *confusos* cum reliquis Monasterii reditibus, *quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari posit*. Non mirum proinde quod Synodus Provincialis Mechliniensis pro executione Concilii Tridentini an. 1570. congregata *Tit. de Regular. cap. 1.* statuerit, *ut pensiones vitales aut reditus perpetuos nulli Regulares permittantur recipere*.

Vidit quoque eximius P. Christianus Lupus has redituum vitalitiorum particulares reservationes, nec cum professione Religiosa, neque cum Synodi Tridentinæ Decreto consistere: quare hujusmodi *Pensionatos* proprietariis annumerat. *Part. 4. Schol. ad Can. 9. Concil. Tol.* quinimmo de ipsis dicere non veretur: *Nec Monachum induunt, nec sæcularem deponunt*, ac tandem multis hujusmodi reservationum relatis incommodis, concludit: " Quare qualiscumque professioni adjecta pensionis reservatio est *adversa substantiæ*, aut certe fœda conditio, ideoque habenda pro non apposita. Eam Præfecti obligantur circumducere, & in *communem substantiam revocare*. Nulla hic dotalis eleemosyna, nec similis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari. Eleemosyna enim debet esse gratuita, non dotalis. Et *hunc esse Tridentinæ reformationis scopum, suus locus demonstrabit*.

Secundo colligitur, quod pecunia aut aliæ quæcumque res, quæ ex liberalitate consanguineorum Religiosis obvenerint, non tantum Superioribus sint *tradendæ*, sed insuper illæ debeant, *cum reliquis rebus & bonis Monasterii confundi*, ut inde, *sicuti ex reliquis Monasterii bonis, omnium necessitatibus posit provideri*.

Sed pone, parentes nolle oblata dare nisi ea conditione, ut illa filiis suis sint *peculiaria*, & eorum *tantum usibus* impensa.

Resp. certum esse, illa potius esse respuenda, quam ut iis cum ea conditione acceptatis, & ipse Religiosus discrimini a promissa paupertate deflectendi exponeretur, & perfecta inter Fratres communio læderetur.

Huic responso non parum favet S. Benedictus *c. 59. Regulæ*, desiderans ut si nobilis aliquis aut dives filium suum in minori ætate constitutum Deo in Monasterio offerrent, promitterent sub jurejurando, *quia de rebus suis nunquam per se, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo ei* (scilicet filio suo) *aliquando aliquid dent, aut tribuant occasionem habendi: vel certe si hoc facere noluerint, & aliquid offerre volunt in eleemosynam Monasterio pro mercede sua; faciant ex rebus, quas dare volunt, Monasterio donationem*.

Hujus sanctissimi Patris præscripto docentur insuper Monasteriorum Superiores, quod nonnumquam conveniat ad convertendum a subditis *peculiaritatis* periculum, serio monere parentes divites; ne filiis in Monasterio constitutis de rebus suis aliquid concedant, quo eis *occasionem* tribuant *peculiaritatis*; sed si quid offerre voluerint, id *dent Monasterio*, tam in filiorum quam aliorum Fratrum usum cessurum; quo continget, ut nec filiis suis præbeant occasionem habendi, nec fraternam communionem infringant.

Tertio colligitur, quod si quid honorarii ex Missis, aut Concionibus, aut stipendii ex Lectionibus, sive in proprio Monasterio, sive alibi habitis, vel alio justo labore Religiosis obveniat, non tantum absolute & *simpliciter* illud a se *abdicare* & Superiori *tradere* teneantur; sed insuper Superior illud cum reliquis Monasterii bonis & reditibus ita *confundere*, ut nulla intercedente differentia, omnia tamquam *res omnino communes* in *usum communem* expendantur, & omnium indifferenter necessitatibus *sine respectu personarum, quibus obvenerint*, impendantur.

Huic consectario plane conforme est, quod Synodus Provincialis Cameracensis pro debita executione Decreti Concilii Tridentini anno 1565. *Tit. 18. cap. 10.* præcipit Monasteriorum Superioribus, ut " *rescindant & aboleant prorsus universa illa emolumenta, & una quæ antiquo more quibusdam Monasteriorum officialibus concedi solebant; breviter omnis illa pecunia vel res*, inquit Synodus, *quam Monachus vel Monialis acquirere sive labore, sive industria, sive amicorum liberalitate, seu denique qualibet alia occasione possit, Superiori mox tradatur; ita ut ad nutum ejus, tamquam res communis expendatur*.

Nec ideo, quia justo labore aut industria particulari parta, ita communicanda veniunt, ut etiam *non laborantium necessitatibus* impendantur, ipsi Religiosi in labore aut opere flaccescere debent, sed attendere potius illud S. Augustini ad sui Ordinis Religiosos *cap. 6. Regulæ*: " Nullus sibi aliquid operetur, sed omnia opera vestra fiant in commune, *majori studio & frequentiori alacritate*, quam si vobis *singulis* faceretis *propria*. Charitas enim, de qua scriptum est, quod non *quærat quæ sua sunt*, sic intelligitur, quia *communia propriis, non propria communibus anteponit*. Et ideo quanto amplius rem communem, quam propriam vestram (a) curaveritis, tanto vos amplius profecisse noveritis: ut in omnibus, quibus utitur transitura necessitas, superemineat quæ permanet charitas.

Denique ex dictis consequens est, quod si qui forte libri Religioso alicui, quacumque ex causa, obveniant, illi sint Superiori tradendi, & in Bibliothecam communem referendi; ut ita dum hi erunt cum reliquis Monasterii *libris confusi*, ex *communi* Bibliotheca singuli libros necessarios recipiant, sicuti ex communi cellario pasci, & communi vestiario indui debent.

Plura ex eadem communionis & abdicationis necessitate deduceremus, nisi sua sponte profluerent: unum tamen notandum, nimirum etiam per rei alicujus in *usus particulares Religiosi* reservationem, *communionis* perfectionem infringi, tametsi res penes *Superiorem* reservetur; quia ut apposite P. a S. Audomaro *lib. 2. Institut. Monast. cap. 20.* quod " *alicui certo* præfixum servatur, *commune* dici non potest: immo, pergit dictus Auctor, tantum abest ut per ejusmodi reservationes particulares apud se *vel apud alium*, res Religioso obvenientes bonis Monasterii incorporentur; ut contra dividantur & separentur a bonis Monasterii, & *approprientur*, quæ sic conceduntur, *particularibus Religiosis*.

§. V.

Nulla Superiorum dispensatio aut licentia particulares rerum reservationes justificare potest.

SYNODUS Tridentina, *Sess. 25. de Regul. cap. 1.* reformationi Regularium se accingens præcipit, ut omnes " Regulares, tam viri quam mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant & componant; atque in primis quæ ad *suæ professionis perfectionem*, ut obedientiæ, *paupertatis*, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus Regulæ & Ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum respective essentiam, necnon ad *communem vitam*, victum, & vestitum, *conservanda pertinentia*, fideliter observent. Omnisque cura, & diligentia Superioribus adhibeatur, tam in Capitulis Generalibus & provincialibus, quam in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur, cum compertum sit ab *eis non posse ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari*. Si enim illa, quæ *bases sunt & fundamenta totius Regularis disciplinæ*, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

Ex hoc Synodi Tridentinæ Decreto eruimus sequentia. Primo,

(a) In exemplaribus, quæ Canonici Regulares Congreg. Gallic. typis excudi mandarunt, legitur, *propria vestra*.

mo, quod Regulares teneantur specialiter quæ vota obedientiæ, *paupertatis*, castitatis necnon *vitam communem*, victum, vestitumque concernunt, fideliter observare,

Secondo, quod omnis cura & diligentia a Superioribus sit adhibenda, ut a prædictis non recedatur.

Tertio, compertum esse, a Superioribus non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari.

Quarto, prædicta vota, necnon vitam communem esse *bases & fundamenta* totius regularis disciplinæ, quibus non exacte conservatis, totum corruat ædificium necesse sit.

E quibus, præsertim ex tertio & quarto, ineluctabili & evidentissima consequentia infertur, necessaria ad dictorum votorum & vitæ communis conservationem juxta ejusdem Concilii declarationem, per Superiores relaxari non posse. Ut proinde conformiter ad mentem Generalis Concilii Synodus Audomar. in supra citato Decreto, quo vitæ communionem, eaque quæ ad illam pertinent ex sententia Concilii Trid. proposuit, adjunxerit *anno* 1583. *tit.* 17. *cap.* 5. *Nec aliud precipimus, quam id, quod Superiores quidem ex officio prorsus curare tenentur, nulla ipsis relicta Dispensandi Facultate, Religiosi vero, ex ea, quam Deo fecerunt, sponsione observare.*

Et ne forte ipsi subditi se securos esse putarent, si Superioribus credentes, *de eorum licentia*, per particulas rerum servationes, a perfecta rerum abdicatione, aut earum communione recederent; Clemens VIII. *in constit. Nullus Omnino*, aliique Romani Pontifices, qui Constitutionem Clementis innovarunt, postquam absolutam rerum omnium ad manus Superioris abdicationem, necnon earum incorporationem seu confusionem, juxta mentem Synodi Tridentinæ proposuissent, expresse ipsi Regularibus intimatum voluerunt, ne illam sibi de hujusmodi dispensatione securitatem promittant, immo nec fidem habeant Superioribus dispensandi potestatem sibi asserentibus: " Nulla quorumcumque ,, *Superiorum dispensatio*, *nulla licentia* quantum ad bona immo- ,, bilia vel mobilia Fratres *excusare possit*, *quominus culpæ*, & ,, *pœnæ* ab ejusdem Concilii Decretis impositæ, & ipso facto ,, incurrendæ obnoxii sint; etiamsi Superiores assererent, se *hu-* ,, *jusmodi dispensationes*, aut *licentias* concedere posse; *quibus in* ,, *ea re fidem minime adhibere volumus*.

,, His verbis, inquit Fagnanus *ad Cap. Monachi tit.* De Stat. ,, *Monach*. improbantur opiniones illorum, qui asserunt Regula- ,, res excusari a *proprietate*, cum habent peculium de *licentia* ,, *Superioris*, & *dependenter ab eorum voluntate & nutu*: jam ,, enim patet non pendere *a voluntate & dispensatione Superio-* ,, *rum*, pergit Fagnanus, *quin omnia sint confundenda cum cæte-* ,, *ris bonis Monasterii* pro *communibus necessitatibus*.

Petet quis, qua ratione Regulares, qui de *licentia* & *beneplacito* Superioris habent reditus vitalitios, aut rem aliam *ad usum suum particularem* reservatos, dici possint peccare, immo & pœnis canonicis subjacere; cum eo casu tantum videantur se conformare voluntati Superioris, quam discutere obedientia Religiosa permittere non videtur. Ut huic dubio satisfiat, prænotandum, quod hujusmodi reservationes non soleant inniti mandato Superioris, sed postulationi illius, qui cupit sibi v. g. reditum vitalitium reservatum, & simplici Superioris conniventiæ. Quinimmo sæpius contingit, ut reditum vitalitium v. g. non constituerent, vel si parentes constituere vellent, dissuaderent, si scirent, quod Superiores illum in *usus ipsorum privatos* reservatum nollent: unde subditi ordinarie ad similes *particulares reservationes positive*, Superiores vero *permissive* tantum concurrunt; consequenter vitium, quod in hujusmodi particularibus reservationibus latet, non minus, si non amplius ipsis subditis, suam Superioribus imputandum venit.

Sed posito quod præcepto Superioris hujusmodi reservationes niterentur, non propterea subditi illis consentire, ac per eas vitæ communionem infringere possent; neque enim ea est *obedientiæ* virtus, ut sine discussione in omnibus obediendum sit: si quippe ita obedire oportet, sine causa legitur in Ecclesia 1. *ad Thess*. cap. 5. vers. 21. *Omnia probate, quod bonum est tenete*. Si ita oportet, deleamus jam de libro Evangelii; *Estote prudentes sicut serpentes*, sufficiente quippe quod sequitur; & *simplices sicut columbæ*. Matth. cap. 10. vers. 16.

Scio quidem a subditis non facile dijudicanda esse præpositorum mandata; sed necessariam assero prudentiam, qua advertatur, num præceptum Superioris cum divinis institutis, ex. gr. *Redde altissimo vota tua*, consistat; & libertatem, qua ingenue contemnatur, *sibi* adversari deprehendatur, juxta illud Apostolorum: *Obedire oportet Deo magis quam omnibus*. Act. cap. 5. vers. 29.

Ex his concluditur, quod Religiosis prætendentibus particulares rerum reservationes prætextu *licentiæ* aut *conniventiæ* Superiorum, a vitio eximere, responderi queat illud, quod Religiosis, qui pecuniis sibi concessis *tamquam propriis* utebantur, eodem argumento se purgare conantibus, pridem reposuit P. a S. Audomaru: " Utinam non ex consensu eorum & indulgentia fierent, ,, siquidem minus in Deum peccaretur. Nam per crudelem hanc ,, dispensationem & conniventiam fit, ut sine ullo conscientiæ scrupulo, ac proinde sine ullo pœnitentiæ remedio peccetur.

§. VI.

Concilium Tridentinum voluit, ut res Religiosis obvenientes prius Superioribus tradantur, & Conventui incorporentur, quam earum usus etiam facti ipsis concedatur.

VIDIMUS in anterioribus quod Synodus Tridentina *Sess.* 25. *De Regularibus cap.* 2. prodebita paupertatis voluntariæ, & religiosæ communionis observantia decreverit, quod nemini Regularium liceat bona, sive immobilia, sive mobilia, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus *possidere*, immo nequidem *tenere*; quo verbo, inquit Fagnanus *ad cap.* Monachi *tit. De Statu Monach. prohibet nudam detentionem, vel usumfructum*. Quod addit Synodus, *etiam nomine Conventus*, *irrefragabiliter*, ut ait idem Fagnanus, *convincit*, *Regularibus etiam nomine Conventus*, & *sic dependentem a Superiore*; *prohibitam esse non solum proprietatem & possessionem, sed etiam nudam detentionem, vel usumfructum*:

Nec tamen quis inde arguat me sentire quod Concilium Trid. absolute *usum facti* rerum mobilium, sive *usum* quo *necessitatibus Religiosorum succurratur*, vetuerit, Religiosus juxta Christi consilium omnia, quæ sibi obveniunt, *absolute abdicaverit*: quo facto tamquam verus *pauper* necessaria sua a nutu & voluntate Superioris expectet. Ut vero perfectius ea abdicatio seu denudatio fieret, noluit Synodus ne *usum* quidem *facti* rerum mobilium, quas quovis modo Regularis acquirit, ipsi concedi, antequam illæ omnes Conventui sint *incorporatæ*; seu cum reliquis Monasterii rebus plane *confusæ*, ut ex illis in *unam massam redactis*, *omnium necessitatibus*, succurratur; quo appareat, quod Religioso, cui illa obvenerunt, non plus juris in illa supersit quam reliquis de communitate, aut in cætera bona Monasterio *jam ante incorporata*.

Nec hic aliud Synodus præscripsit Regularibus præter illud, quod observarunt primi illi Christiani, quorum normam vivendi Religiosi in communi viventes assumpserunt; testatur enim sacer Textus *Act.* 2. *vers.* 44. 45. & 4. *vers.* 35. 36. *Quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum*. Quibus ostenditur, quod primo omnia tam mobilia quam immobilia a se abdicarent, & Superioribus, id est Apostolis, traderent. Deinde testatur sacer Textus, quod non tantum a se abdicarent, & Apostolis traderent, sed omnia in *communionem* redigerentur, priusquam *necessaria singulis darentur*. Præmiserat enim sacer Textus; *Erant ipsis omnia communia*, antequam subjungeret: *Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat*,

Ex quo patescit quod Concilium Tridentinum a norma vivendi primorum Christianorum non recesserit, dum voluit, ut Regulares primo omnia, quæ quovis modo acquirunt, absolute & simpliciter a se *abdicarent* tradendo Superioribus, & Superiores ea omnia *Conventui incorporarent*, seu cum reliquis Monasterii proventibus *plane confunderent*; ut eo pacto ex omnibus ita *confusis*, omnium *necessitatibus*, sine *respectu personarum*, quarum *opera* aut *labore* provenerint, aut *quarum intuitu* fuerint donata, succurratur, & ideo, ut notat Fagnanus ad *Cap.* Monachi *tit. De Statu Monach*. ,, post hanc incorporationem, tantum in fine ,, ejusdem *cap*. 2. jubet, *ut mobilium usum Superiores permit-* ,, *tant*, *nihilque quod sit necessarium eis negetur*.

Hinc apparet quam frivolum sit argumentum, quo quispiam conatur probare, Concilium Tridentinum in prima parte dicti *capitis* 2. agere de Religiosis, qui possidebant aliqua *sine dependentia a voluntate Superioris*, *quia*, inquit, *alias sequeretur quod Tridentinum etiam prohiberet usum librorum vel vestium & a Superiore dependentem*, non distinguens inter *usum*, qui ante incorporationem, & eum, qui post incorporationem conceditur. Hinc non prohibet; istum vero vetando, etiam cum *dependentia a voluntate Superioris*, nec a norma vivendi primorum Christianorum, ut jam vidimus, immo nec a Regulis Religiosorum recessit: quia & in his præcipitur, ut ea, quæ Religioso obveniunt prius Superiori tradantur, & in communionem redigantur, antequam in *usum Fratrum* expendantur.

Quod signanter S. Augustinus expressit *cap. 6. Reg. ad servos Dei*, dum voluit, ut si ,, Parentes filiis in Monasterio constitu- ,, tis vestem aliquam, sive quodlibet aliud inter necessaria depu- ,, tandum contulerint, non occulte accipiatur: sed sit in *pote-* ,, *state Præpositi*, ut in *rem Communem redactam*, cui *necessa-* ,, *rium fuerit*, *præbeatur*,

Quibus verbis evidenter præcepisse constat, ut id, quod a parentibus filio Religioso datur, prius sit in *potestate Præpositi*, & in *rem communem redactum*, ac tunc demum cui *necessarium fuerit præbeatur*.

Ut igitur verbo absolvam, præcepit Concilium, ut Superiores ita *usum mobilium* permittant, ut nihil superflui detur, nihil etiam quod sit necessarium denegetur, ut tamen *usus* rerum, etiam *mobilium*, quovis modo Regularibus *obvenientium*, non concedatur, nisi prius Regulares eas superioribus tradendo a se *abdicaverint*, & Superiores *Conventus incorporaverint*, id est cum *reliquis Monasterii bonis & proventibus confunderint*.

§. VII.

Ne detur occasio vitio proprietatis, aut communio bonorum infringatur, inhibitum est Superioribus Monasteriorum singulis Religiosis assignare certas pecuniarum taxas, ut ex iis sibi quisque necessaria conquirat.

CONSUETUDO sive praxis, qua in nonnullis Monasteriis certa pecuniæ taxa singulis Religiosis assignatur, ut ex ea de necessariis quisque sibi provideat ut minus ad proprietatem plurimum inclinat: Per illam quippe taxarum assignationem natum est fieri, ut quisque Religiosus liberam quamdam utendi facultatem accipiat: dum enim singulis æqualis pecuniæ summa, qua necessitatibus suis occurrat, distribuitur, cum non omnium æqualis sit necessitas, sed alii præ aliis pluribus indigeant: facile est evenire, ut taxa nonnullis sufficiens, eadem illa aliis assignata superabundet: unde ulterius non raro continget, ut ea parte, quæ abundat, tamquam *domini in usus suos libere* utantur, adeoque respectu illius portionis quasi proprietarii constituantur.

Accedit quod prædicta taxarum assignatio scopo seu fini, qui per votum paupertatis intenditur, non parum contrarietur; voluntaria quippe paupertas assumitur, ut quis a rerum terrenarum solici-

licitudine solutus facilius cœlestia capere, & Deo liberius inhærere queat: hæc vero taxarum assignatio, utpote Religioso rerum sibi necessariarum constituens procuratores, sollicitudini temporalium implicat; ac per consequens nata est Religiosos a rerum divinarum contemplatione non parum avocare.

Denique non tantum hujusmodi taxarum assignatio ad Proprietatem disponit, & fini voluntariæ paupertatis opponitur, sed insuper per illam evidenter perfecta vitæ communio, quam Religiosi profitentur, & quæ disciplinæ regularis basis est & fundamentum, infringitur: quapropter Fideles illi, qui Hierosolymis vitæ Religiosæ normam expresserunt, non certas Pecuniæ summas, sed ab Apostolis aut Diaconis *prout cuique opus erat*, necessaria accepisse leguntur; *Erant enim illis*, inquit sacer Textus, *omnia communia, dividebaturque singulis prout cuique opus erat.*

Horum exemplo Religiosorum Patres, ut a filiis suis vitium proprietatis procul abesset, & laudata in Actis Apostolorum vitæ servaretur communio, districte præceperunt, ut necessaria singulis pro cujusque necessitate in ipsis rerum speciebus darentur. „ Distribuatur (inquit August. *Cap.* 1. *Reg.*) unicuique a Præposito vestro *victus & tegumentum*; *non æqualiter*, quia non „ æqualiter valetis omnes, sed potius unicuique *prout opus fuerit*, „ sic enim legitis in Actibus Apostolorum: *Quia erant illis omnia communia; & distribuebatur unicuique sicut cuique opus erat.*

Immo tantum abest ut D. Augustino placeret, ut unusquisque sibi necessariorum foret dispensator, ut ne indumenta quidem a Religioso retineri, sed ad ea ab uno alterove custode servari vo„ luerit. „ Vestes vestras, (inquit *cap.* 6. *Reg.*) in unum habea„ tis sub uno custode, vel duobus, vel quot sufficere potuerint „ ad eas excutiendas, ne a tinea lædantur. Et sicut pascimini „ ex uno cellario, sic induamini ex uno vestiario. Et si fieri po„ test, non ad vos pertineat, quod vobis indumentum pro tem„ porum congruentia proferatur, utrum hoc recipiat unusquisque, „ quod deposuerat, an aliud quod alter habuerat, dum tamen „ unicuique, prout cuique opus est, non negetur „.

Regulæ S. Augustini convenit & ipsa S. Benedicti, quæ voluit, ut Monachus omnia sibi necessaria ab Abbate sperare debeat. Et quidem ut „ vestimenta Fratribus secundum locorum „ qualitatem, ubi habitant, vel aerum temperiem, dentur: *Hæc* „ *ergo* (inquit *cap.* 55. *Reg.*) *consideratio penes Abbatem est.*

Evidenter denique huic certarum pensionum assignationi sese opponit Regula S. Benedicti, dum *ibidem* in ea præcipitur, „ ut „ dentur ab Abbate omnia, quæ sunt necessaria, id est Tunica, „ Cuculla, Pedules, Caligæ, Bracille Cultellus, Graphium, „ Acus, Mappula, Tabulæ, ut omnis auferatur necessitatis ex„ cusatio. A quo tamen Abbate semper consideretur illa senten„ tia Actuum Apost. *quia dabatur singulis prout cuique opus erat.* „ Ita ergo Abbas consideret infirmitatem indigentium, non ma„ lam voluntatem, invidentium.

SS. Augustini & Benedicti Regulis aliorum Patrum Regulas concordare, Concordia Regularum S. Bened. Aniani ostendit *cap.* 43.

Nec tantum ipsæ Regulæ, quas Religiosi profitentur, harum pensionum assignatione improbarunt; quin & ipsi Ecclesiæ Prælati; ubi invaluerat, eidem se strenue opposuerunt, & tamquam disciplinæ regularis exitiosam pestem sua auctoritate abolitam voluerunt. Et quidem Synodus Albiensis: „ Nulli Regulari, in„ quit *ann.* 1254. *Can.* 54. pro vestibus seu pro pitantia a suo „ Majore *pecuniæ summa detur; ad hoc enim datur ei materia proprium retinendi, sed omnes in vestiario induantur.*

Illo similiter sæculo Synodus Londinensis eodem motivo hanc taxarum assignationem improbavit. „ Ne inquit *anno* 1265 *Can.* „ 42. *proprietatis vitio* super dorsum peccatoris fabricandi occa„ sio Satanæ offeratur, & ipsi homini detur facultas delinquen„ di: statuimus, ut cum quispiam Monachorum seu aliorum „ Religiosorum vestibus, calceamentis, vel aliis vitæ necessariis „ indiguerit, *is*, qui super iis ministrandis gerit officium, *pecu*„ *niam sive denarios non tradat* pro re hujusmodi taliter indigen„ ti, *sed res ipsas prout necessitas exegerit, subministret.*

Idipsum in Synodo Oxoniensi sub idem pene tempus ordinavit Stephanus Cantuariensis an. 1222. *Can.* 43.

Similiter Synodus Tridentina, *Sess.* 25. *De Regular. cap.* 2. præcipiens „ ut omnes Regulares, tam viri quam mulieres, ad „ communem vitam, victum, & vestitum conservanda, perti„ nentia fideliter observent, omnisque cura & diligentia a Su„ perioribus adhibeatur, ut ab illis non recedatur" satis manifeste hanc taxarum distributionem improbat; quandoquidem constet per illam ea, quæ ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda spectant (v. g. commune vestiarium, item commune cellarium, e quibus in communi vestiantur & pascantur) evidenter everti.

Non mirum proinde quod Concilia pro executione Concilii Tridentini celebrata adeo sollicite Monasteriorum præpositis mandaverint, ne subditis suis certam pecuniæ summam pro cibo vel vestimentis subministrent, sed omnia in specie ex communi Monasterii penu porrigantur.

„ Ut huic pestifero vitio (proprietatis) obviam eatur (in„ quiunt Patres Concilii Cameracensis *an.* 1565. *tit.* 18. *cap.* 10) „ mandat sancta Synodus omnium Ordinum Superioribus, ne „ subditis *pecuniam* pro cibo vel potu, sive vestimentis, aut aliis „ quibuscumque necessariis administrent; sed *victus* omnis po„ *tus*, ac *vestitus*, & *quidquid necessarium fuerit*, *decenter* & „ *prout ratio postulat*, *eis porrigatur.*

Quod suæ Provincialis Synodi Decretum clarius expressit Synodus Audomarensis *tit.* 17. *cap.* 16. præcipiens; „ Ut victus, ve„ stitus, cæteraque vitæ necessaria æqualiter omnibus, pro in„ digentiæ uniuscujusque necessitate, & Monasterii facultate „ placide ac benigne ex *communi Monasterii thesauro* ac *penu* sub„ ministrentur, *non pecuniis æstimata* ac *compensata*, *sed ipsis* „ *rerum speciebus præsentia*. Id enim eis in virtute sanctæ obe„ dientiæ Dei loco præcipimus". Deinde quod bene notan„ dum subjungit: Nec aliud præcipimus, quam id quod Supe„ riores quidem ex officio prorsus curare tenentur; nulla *ipsis* „ relicta dispensandi facultate; Religiosi vero ex ea quam Deo „ fecerunt, sponsione observare. Quare aboleatur ea consuetu„ do, qua consueverunt Superiores Religiosis *singulis annuam* „ *numerare aut permittere pensionem*, *atque ita redimere neces*„ *saria vitæ eorum.*

His Synodis consonat & ipsa Provincialis Mechliniensis *an.* 1570. *tit. de Regular. cap.* 1. septennio post Concilium Tridentinum celebrata, præcipiens ut victus, vestitus, „ cæteraque vitæ sub„ sidia singulis *ex communi* pro necessitate indigentiæ, & Mo„ nasterii facultatibus subministrentur, *non in pecuniis*, *sed in* „ *specie rerum.*

§. VIII.

Quid Superiores observare debeant, dum usum rerum mobilium Religiosis concedunt, ne vel injustitiæ aut vitii proprietatis complices fiant?

EX bonis omnibus, undecumque provenientibus, in unam massam conflatis, teneri Superiores tamquam fideles dispensatores bonorum communium, necessitatibus Fratrum providere, certius est quam ut probari debeat. Modum justissimum ea in usus Fratrum dispensandi, quem Apostoli primitus tenuerunt, sacer Textus paucis verbis expressit: *Dividebatur*, inquit *Act.* 4. *vers.* 35. *singulis prout cuique opus erat*. Hoc est, secundum uniuscujusque necessitatem.

Hanc dispensationis normam, ut Superiores in rebus Monasterii dispensandis tenerent Patres sedulo inculcarunt.

Est ejus, penes quem, inquit S. Basilius *in Regulis brevioribus resp.* 131. *distribuendi munus est, illud exequi diligenter. Dividebatur singulis prout cuique opus erat.*

„ Victus & tegumentum, ait S. Augustinus, *Regul.* cap. 1. „ non æqualiter omnibus distribuatur, quia non æqualiter va„ letis omnes; sed potius unicuique, sicut cuique opus fuerit: „ sic enim legitis in actibus Apostolorum, *Quia erant eis omnia* „ *communia, & distribuebatur unicuique prout cuique opus erat.*

Quibus consonat S. Benedictus, dum ait *cap.* 34. *Reg.* „ Sicut „ scriptum est: *Dividebatur singulis prout cuique opus erat.* „ Ubi non dicimus, ut personarum quod absit, acceptio sit „ sed *infirmitatum* consideratio.

Ut igitur Superiores in dispensatione sua fidelis inveniatur, debet singulorum Fratrum conditionem & statum justa statera librare, ut intelligat quid singulis, pro ea, in qua sunt conditione & statu, opus sit; quo fiat, ut non *ex privato suo effectu*, sed secundum *cujusque necessitatem* bona communia distribuat.

Igitur in Superiore, ut justam & rectam dispensandi normam teneat, non tantum magna prudentia, qua discernat quid singulis conveniat, exigitur; sed insuper necessarium est, ut in ipso reperiatur, quod in Abbate requisivit S. Benedictus *cap* 2. *Reg.* „ Non ab eo persona in Monasterio discernatur, non unus plus „ ametur, nisi quem in bonis actibus & obedientia inveni„ rit meliorem; æqualis sit ab eo omnibus charitas; una præ„ beatur omnibus secundum merita disciplina". Si vero Superior non tantum ex privato & immoderato erga personam affectu, usum aliquarum rerum alicui, licet *minus indigenti*, præ aliis indulgeat, illumque concedat isti (cui fortitan minus conveniat, aut in usum parum necessarium, dum aliis de communitate in meliorem & convenientiorem usum concedi posset, *eo solo titulo*, quia res illæ ex *liberalitate consanguineorum*, aut *propria* ipsius industria obvenerunt, verendum, ne non tantum acceptionis personarum, sed & vitii *proprietatis* subinde complex efficiatur: quia natum est fieri, ut illo suo agendi modo non exiguum suppeditet argumentum opinioni Religiosorum menti nonnunquam alte impressæ, qua opinantur in res a parentibus donatas, aut proprio labore partas *sibi* aliquid *plus juris*, quam *reliquis* de communitate superesse; quo fiat, ut *affectu* quodam *proprietatis* rebus istis, tamquam *sibi* quodammodo *propriis*, afficiantur.

Si insuper subditi deprehendant, quod Superiores res ex amicorum benignitate donatas, nulla *difficultate* etiam *in quemlibet pene usum*, cui obvenerunt, concedantur, rursus exinde ducent argumentum, res illas ex *ipsa* quoque sententia Superioris sibi magis esse *proprias* quam *reliquos* Monasterii *proventus*: præsertim quia experientia non raro ipsis constat, quod Superior non nisi summa difficultate, immo forte nunquam, quidquam ex communibus Monasterii proventibus in *similem usum* concederet; quo rursus continget, ut eo distribuendi modo faveat opinionem illam qua Religiosi arbitrantur *similes res*, *magis* quam *reliquos* Monasterii *proventus*, sibi esse *proprias*.

Debent igitur Monasteriorum Superiores, omnium Fratrum conditione seu statu expenso sine acceptione personarum, *quod cuique opus est*, ex omnibus *undecumque provenientibus*, *in unam massam conflatis*, singulis *indifferenter* distribuere.

„ Quod si cui Fratrum aut Sororum videatur non æqualiter „ omnibus a Præfecto prospici, *numquam id sibi judicandum su*„ *mat*;" verbis loquor Synodi Audomarensis anno 1583. *tit.* 17. *cap.* 6. aut si ita clarum sit, ut „ non possit non judicari, me„ minerit Religionis ingressum exercendarum virtutum, abne„ gationis sui, & quæ hinc nascitur, patientiæ palæstram esse, „ ita tamen ut possit rem visitatoribus in visitatione exponere.

§. IX.

§. IX.

Superiores tenentur allaborare, ut Religiosi sive in, sive extra Monasterium existentes quantum fieri potest, necessaria sua ab aliena expectent voluntate.

QUEMADMODUM Religiosus ratione voti obedientiæ in omnibus agendis ac tractandis omni tempore, quantum moraliter loquendo conditio seu status eorum permittit, a prudenti & justa Superioris pendere debet voluntate & arbitrio; ita votum paupertatis Religiosum obligat, ut in necessitatibus suis corporalibus quotidie, quantum possibile est, ab aliena dependeat voluntate.

Ad hæc sicuti votum obedientiæ Religiosum adstringit, teste sancto Basilio *Constit. Monast. cap.* 21. ut imbecillitatem suam ad id, quod sibi imponitur exequendum, *non proprio metiatur arbitrio*, sed *Superiori suo metiendam* permittat; similiter votum paupertatis requirit, ut Religiosus sibi *necessaria non proprio mensuret arbitrio*, sed *Superiori* expendenda committat.

Hanc summam quoad necessitates corporales dependentiam paucis verbis comprehendit S. Benedictus: *Monachis*, inquit, *nec corpora sua; nec voluntates licet habere in propria potestate; omnia vero necessaria a Patre Monasterii sperare.*

Hæc in quotidianis necessitatibus dependentia cum non difficulter observari queat ab eis, qui in propriis morantur Conventibus, consequens est quod nulli earum concedenda sit pecunia, aliaque res, qua sibi de necessariis provideat; sed de communi cellario & vestiario secundum Superioris providentiam *necessaria sperare debeat.*

Quod prospectum habentes Canonici Ordinis Præmonstratensis, statuerunt anno 1630. *Dist.* 2. *cap.* 23. ut etiam sui Ordinis Pastores in *Monasterio habitantes*, ex communi cellario in mensa Conventuali alentur, & ex communi vestiantur, neque sibi aliquid ex quotidianis vel annuis proventibus retineant; quo fiat, ut quotidie sibi necessaria tamquam pauperes a Superiore sperare cogantur.

Verum sicuti Superioribus satagendum est, ut non tantum in proprio Conventu degentes, sed & foris agentes, in actibus suis alieno regantur prudenti arbitrio; ita quoque ipsis allaborandum, ut extra Monasterium commorantes, quantum status & conditio eorum permittunt, utpote voto paupertatis adstricti, *necessitates suas aliis expendi* permittant, & ab ipsis ea quæ sufficientia *judicabuntur*, expectent.

Et quidem cum præscriptum sit Concilii Tridentini *Sess.* 25. *cap.* 4. *De Regularibus*, ut *Religiosi, qui studiorum causa ad Universitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent*, nulla difficultate Superiores procurare poterunt, ut tales *necessaria sua* a Superiore illius Conventus *quotidie*, quemadmodum reliqui Fratres ejusdem Conventus, accipiant; ac per consequens nulla erit necessitas, ut ipsis pecunia credatur, qua sibi *pro arbitrio suo necessaria* conquirant.

Quin etsi non in Conventu, sed forte alibi nonnulli simul cohabitare cogantur, poterit tamen & hic unus eorum consilio, scientia, aliisque qualitatibus maturior designari, qui partes Superioris agat, cui & rerum temporalium dispensatio committatur, & a quo cæteri *sua necessaria accipiant*. Hoc exemplo suo docere Canonici Regulares Capituli Windeseimensis *parte* 3. *Const. cap.* 17. § 13. „ Districte interdicentes Sociis Rectorum, in & extra gremium, Capituli residentibus *habere sub quocumque colore usum* vel *proprietatem pecuniarum per se vel interpositas personas*. unde emere aut vendere, dare vel recipere per se nihil præsumat; sed sua *donaria* aut *alia undecumque recepta Rectoribus resignabunt*, qui hujusmodi pro *suo arbitrio* ad *usum* illorum vel aliorum, *cui visum fuerit* expedire, expendere vel expendi facere poterunt. Contrarium facientes sine dilatione ad proprium Conventum revocabuntur, nec ad quamcumque domum Monialium postea remittantur, sine licentia prioris Superioris.

„ Optima sane Constitutio (exclamabat ejusdem Congregationis supra dictus Canonicus anno 1544. in præallegata contra proprietarios oratione) *sed quotusquisque Sociorum est, qui eam observet? Nonne passim videmus eos ementes & vendentes, ac in Symposiis e suis crumenulis pecunias proferentes? Propter hæc, horumque similia* (*pergit dictus Canonicus*) *nescio quis Priorum fertur dixisse. Tot Fratres perdidi, quot ad Moniales misi. Horrendum auditu! tot Fratres perdidi, quot ad Moniales misi. Necesse est, ut Commissarii Monialib. Rectores constituant. Necesse est, ut socios habeant. Si omnes illi in perditionem traduntur; væ etiam nobis, qui illos ad Moniales mittimus.* Hæc ille ad Confratres præfati Decreti prævaricatores, qui nec minus acriter ante perstrinxerat Prælatos illos, qui Fratribus suis *extra proprium Monasterium* in aliis Conventibus commorantibus, pecunias, quibus sibi necessaria procurent, habere permittunt; postquam enim ex *cap. Ad Monasterium tit. de Statu Monachor.* ostendisset, quod nullus Superior super proprietate habenda dispensare possit: proinde quod *subditi*, verbis ejus loquor, *hujusmodi dispensationi tamquam confracto baculo arundineo innitentes, cum dispensatione peccent, & cum dispensatione ad inferni tormenta properant*; ad Superiores sermonem convertit; „ Attendant, inquit, hæc diligentius Prælati illi, qui suis Fratribus etiam *emissis*, & *in aliis Monasteriis residentibus*, pecunias vel largiuntur, vel habere permittunt, quibus sibi *necessaria conquirant*. Nulla enim hic urget dispensandi necessitas, cum pecuniæ tales relinqui possent Priori domus, ad quam Fratres emissi fuerint, aut certe commissio illi dari, ut eis *necessaria provideat*, solutionem suo tempore percepturus. Excedunt itaque Prælati tales limites suæ potestatis, concedentes quæ concedere minime possunt.

Hactenus dictus Canonicus in oratione, quæ tanto in pretio a Canonicis prædictæ Congregationis habita fuit, ut eam anno 1553. ad perpetuam Fratrum instructionem & perennem proprietariorum confusionem cum regula S. Augustini, & constitutionibus sui Ordinis, in unum volumen redactam & colligatam voluerint.

Ex quibus omnibus conficitur, quod Monasteriorum Superiores in hoc collimare debeant, ut quantum moraliter loquendo possibile est, subditi sive in, sive extra Monasterium necessaria sua tamquam veri pauperes ab illo expectent, omnisque libera pecuniæ alteriusve rei dispositio (quæ quo liberior est, eo magis proprietatem sapit) quam necessitas non requirit, subditis adimatur.

§. X.

Cavere debet Religiosus, ne eorum, quæ ad necessitatem vel dispensationem conceduntur quidquam possideat ut proprium, *vel utatur* ut proprio.

CLEMENS VIII. in sæpe dicta Constitutione pro reformatione Regularium, tam Monachorum quam Mendicantium, cujuscumque Ordinis & Instituti edita, & teste Fagnano ad *Caput* Monachi, *titulo De Statu Monach.* a Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. innovata, postquam Decretum Synodi Tridentinæ pro omnium rerum in particulari abdicatione, necnon earum communione innovavit, ac latius mentem Concilii Tridentini in quibusdam exposuit, inter alia ipsos Regulares monendos censuit, *ne eorum, quæ ad necessitatem concessa erunt, ullus quidquam possideat ut proprium, neque ut proprio utatur.*

Ex hoc Pontificis monito discimus duo cavenda esse Religioso; primum ne eorum, quæ ad necessitatem concessa sunt, quidquam possideat *ut proprium*: quod tunc fieri censeretur, si id quod ad necessitatem est indultum, eo loco haberet, ut in illud *quid juris præ reliquis* de communitate prætenderet: ac per consequens illud ad *nutum* Superioris *a se* auferri, & *alteri Fratrum* applicari ægre permitteret.

Eu animo res ad necessitatem concessas possidentem ad minus affectu, *proprium* possidere nemo, ut puta, negabit. Hinc illud S. Augustini *cap.* 6. *Reg.* „ Si fieri potest, non ad vos pertineat quod vobis indumentum pro temporum congruentia proferatur; *utrum hoc*, inquit, *recipiat unusquisque, quod deposuerat, an aliud quod alter habuerat.*

Immo & crimini olim datum fuisse Monachis legitur, si quisquam eorum Tunicam *meam*; Tabulas *meas*, Graphium *meum*, vel solo verbo dixisset: Vide *Concord. Reg. cap.* 42. *Proque hoc digna pœnitentia satisfacturus sit*, inquit Cassianus *lib.* 4. *de Instit. Renunc. cap.* 13. *si casu aliquo subreptionem, vel per ignorantiam hujusmodi verbum de ore ejus effugerit.*

Hæc tamen nullus a me adducta putet, quasi censerem Religiosum vitio proprietatis infectum, si inadvertenter aut sine ullo *proprietatis* affectu, rem aliquam sibi ad usum concessam *suam* diceret; sed ut ostendam quantopere Religiosorum Patres filiis suis inculcatum voluerint ne res ad necessitatem datas *sibi proprias* putarent.

Debet proinde Religiosus illa, quæ ad necessitatem ipsis traduntur, v. g. vestes, libros, aliaque utensilia tamquam aliena, nec ullatenus *sibi* præ aliis de communitate *appropriata*, sed quasi precario ad *usum* sibi concessa aspicere, paratus omni tempore ad *nutum Superioris* eadem abdicare, ut etiam aliorum usibus applicentur: ipse vero interim expectet, si quid aliud ei *ad necessitatem* a Superiore porrigatur.

Hanc animi dispositionem in Religiosis necessariam esse: ne vitio proprietatis vel affectu saltem inficiantur non ignara Seraphica Mater Teresia *Const. cap.* 53. statuit: „ ut si quam Sororum adverterit Priorissa cuipiam rei, sive cuilibet aliter rei cum affectu tenacius adhærere, magna sollicitudine curet ab illa Sorore rem illam auferri: idque in omnibus Monasteriis, sive ea proprios habeant proventus, sive non exacte & cum rigore observetur. Hoc ipsa Superior sollicite exequatur, nec patiatur ab aliis contra iri; quod si factum fuerit, ipsa a Provinciali severe puniatur.

Hoc saluberrimum pro evellendo proprietatis vitio remedium merito & aliorum Ordinum Superiores assument, si vereantur, ne quispiam subditorum rei alicui ad usum concessæ nimio affectu inhæreat, de quo non infundate Superioribus possunt esse suspecti, qui inter ea, quæ usui eorum sunt indulta, habent nonnulla pretiosiora aut forte elegantiora, quam reliqui de communitate ad similem usum habere solent; præsertim si Superior advertat in ipsis singularem quamdam illa conservandi, & tamquam ad usum suum pertinentia, notis quibusdam a reliquis distinguendi sollicitudinem.

Alterum Religioso cavendum monet Clemens VIII. ne videlicet iis, quæ ad necessitatem concessa sunt, utatur *ut propriis*.

Quid sit uti *ut proprio*, operosa explicatione non eget: cum omnes facile apprehendant, uti *ut proprio* idem esse, quod uti re aliqua tamquam rei illius *proprietatis*, sive tamquam habens facultatem de re illa pro libitu disponendi.

Unde consequens est, tunc censeri Religiosum *ad usum concessis* uti ut *propriis*, dum res illas non ad eum tantum *usum*, in quem a Superiore legitime traditæ sunt, expendit; sed in quemlibet usum, quasi alter *quidam dominus* de illis disponit.

Hoc autem vitium, scilicet *rebus concessis uti ut propriis*, specialiter metuendum est in Religiosis extra Monasterium commorantibus, & quorum conditio seu status non permittit, ut in suis *quotidianis necessitatibus* a Superiore *dependeant*; sed requiri, ut credatur illis pecunia, quam pro necessariis suo tempore conquirendis expendant: quod facile contingit, ut illa pecunia in alios usus non necessarios, pro suo arbitrio, non tamquam *paupe-*

res

vel & nihil possidentes, sed non secus ac *domini* utantur. Quapropter prudentissime Canonici Ordinis Præmonstratensis *Dist.* 2. *cap.* 33. monendos duxerunt *sui Ordinis Parochos*, *eorumque Cappellanos*, *& quosvis alios foris aliquod Beneficium vel Officium obtinentes*, *ut memores sint se Religiosos esse*, & tamquam pauperes nihil possidere. Cui Decreto tamquam consequens præcipiendo subnectunt, ut nulli notabilia dona sive parentibus, sive quibuscumque absque suorum Prælatorum consensu largiantur; aliaque nonnulla adjungentes, quæ pro *usus* illius *restrictione* servire possunt: quo fiat ut nec ipsi, utpote voto paupertatis obstricti; rebus ad usum concessis ut propriis utantur.

Nec tantum subditi, sed & Superiores, utpote & ipsi *voto paupertatis* obstricti, sollicite cavere debent, ne ea, quorum sunt dispensatores, *tamquam propria* possideant, aut ut *propriis utantur*. Si enim Superior aliquis non ad destinatum ab Ecclesia & Fundatoribus usum, id est in suas ac Fratrum necessitates, vel pia seu misericordiæ opera, bona Monasterii impendat, sed in alienum prorsus *pro libitu suo* usum expendat, non tantum injustitiæ aut infidelitatis, quemadmodum alii bonorum temporalium dispensatores, sed & vitii *proprietatis* reus erit: utpote rebus sibi concreditis utens *ut propriis*, ac jus quoddam *proprietarii* sibi usurpans, de quo apposite P. a S. Audomaro *l.* 2. *In Inst. Monast. cap.* 9. „Quoad dispensationem rerum temporalium ipsis (Prælatis) commissam, inquit, iis casibus, quibus contingit dispensatorem dominorum temporalium *furtum* in sua dispensatione committere, opere vel voluntate *peccatum proprietatis* incurrunt . . . . *proprietarii* igitur sunt, infert dictus Auctor, immo fures & sacrilegi, non minus quam Judas loculos Christi expilans, quoties facultatibus Christi & Ecclesiæ utuntur, vel possident tamquam *proprias*: quod maxime cavebat S. Augustinus, ipso teste. Cum datur mihi vestis pretiosa, ait, vendo eam; ut, quia vestis non potest esse communis, pretium commune sit. Maxime vero *proprietarii* sunt (pergit Auctor) quando iis abutuntur in statuendis sibi magnificis monumentis, aut celebribus exequiis vel anniversariis sibi præfigendis, magnis Ecclesiæ sumptibus in erigendis superbis ædificiis, eisque decorandis tapetibus, variisque picturis, in luxu, in exquisitioribus cibis & vinis pretiosis, mensæ superfluo apparatu, in vasis argenteis & aureis, in ludis, in alenda multitudine famulorum, canum, equorum, &c.". Hæc P. a sancto Audomaro conformiter ad Synodum Audomarensem, quæ postquam monuit Prælatos, Præfectosque Monasteriorum cujusvis generis dignitate fulgentes, ut noverint non se *dominos* esse rerum, quas obtinent, nec esse a *voto paupertatis* absolutos, sed bonorum communium duntaxat dispensatores: tamquam consequens infert *tit. De Regul. cap.* 12. „Caveant proinde aliter ea dispensare, quam secundum piorum Fundatorum, & communis Matris Ecclesiæ intentionem; ut ne in die judicii non dispensasse, sed dissipasse, & dilapidasse Crucifixi patrimonium convincantur. De quo crimine se Deo purgare non poterunt, qui bonis hujusmodi propinquos vel amicos ditaverint; magnificas habitationi suæ domos ædificaverint; mensas estruxerint sumptuosiores, supellectilem superbiorem collegerint, famulicium aluerint numerosius quam necesse sit. Id quod necessariis usibus superfluit, debetur Pastoribus, quibus tenuis quam oportet provisum est; debetur alendis pauperibus, ædificandis Dei templis, augendæ ornandæque Christianæ Reipublicæ, & similibus finibus".

Ex his non difficulter intelligitur non male notasse Joannem Hesselium in *Decal. cap.* 147. Præposito Monasterii speciale periculum imminere *peccandi vitio proprietatis*, *propter temporalium dispensationem ei creditam*.

§. XI.

Administratio bonorum stabilium etiam dependenter a nutu Superioris concedi nequit simplici Religioso, sed solis Officialibus, qui illa in utilitatem Monasterii administrent.

NEc deinceps liceat Superioribus, inquit Tridentinum *Sess.* 25. *cap.* 2. *De Regular.* „bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam. Administratio autem bonorum Monasteriorum aut Conventuum ad solos Officiales eorumdem, ad nutum Superiorum amovibiles, pertineat".

Ex hoc Concilii Decreto evidentissimum est, solis Officialibus, & quidem ad nutum Superiorum amovibilibus administrationem bonorum concedi posse; ex quo ulterius evidenter concluditur, prædicto Decreto, contrariam esse praxim in quibusdam Monasteriis frequentatam, ut census annui, seu bona stabilia relinquantur Monasterio, etiam titulo institutionis a parentibus vel consanguineis alicujus Regularis, eo tenore adjecto, *ut Superiores concedere debeant eidem Regulari administrationem dictorum censuum, seu bonorum stabilium, ita ut idem possit convertere illorum reditus in honestos suos usus*. „Inepta enim valde est" (ut verbis Fagnani ad *cap. Monachi*, *tit. De Stat. Monach.* utar) „illorum interpretatio, qui asserunt, Concilium hoc loco non prohibere administrationem, quam habent Regulares *dependenter a voluntate suorum Superiorum*. Siquidem verba Concilii non diriguntur in subditos, sed *in Superiores* tantum, ibi: (*nec deinceps liceat Superioribus*). Unde cum improbetur administratio illa, quæ conceditur a Superioribus, sequitur evidenter ut proprie improbetur administratio, quam habent Regulares *dependenter a voluntate* eorumdem Superiorum: nam si Superioribus non licet concedere alicui administrationem stabilium, ergo non pendet ab eorum voluntate efficere administrationem licitam, vel illicitam: sicut videmus usum superfluum bonorum non fieri licitum ex eo, quod Regularis dicat: *Ego teneo immobilia superflua dependenter a voluntate meorum Superiorum, & ad eorum nutum*; quia Superiores non habent super hoc dispensandi facultatem.

Præterea cum Concilium Tridentinum constituat primo regulam negativam in his verbis: *Non liceat deinceps Superioribus*, *&c.* deinde a præfata regula exceptionem subjungat: *Administratio autem ad solos Officiales ad nutum amovibiles pertineat*, „Si Concilium in dicta regula negativa, inquit Fagnanus, non prohibuisset simplici Monacho administrationem ad nutum, regula non differret ab exceptione; quia eodem modo esset permissa administratio ad nutum simplici Monacho, atque Officiali Monasterii; quod esset absurdum; quia de natura exceptionis est, ut sit contra regulam, & eam vitiet in casibus exceptis.

„Concludendum est igitur, *administrationem bonorum stabilium*, inquit Fagnanus, *seu peculium* ex nulla causa, & nullo casu Regularibus esse permissa, *Officialibus* duntaxat *exceptis*". Neque ratio cur Officiali, non vero simplici Religioso administratio bonorum committi possit, est obscura. Cum enim Officiali administratio conceditur, hic utpote administrator in *utilitatem Monasterii* constitutus, de fructibus non in *utilitatem propriam* disponit, sed omnia acquirit & lucratur Monasterio; si secus egerit, crimen furti, immo & *proprietatis*, non evadet: de quo serio Procuratores suos monendos duxerunt Canonici Regulares Capituli Windesemensis *parte* 2. *De Procuratoribus*.

„Solicite etiam observabit Procurator, inquiunt, ut concreditas sibi pecunias in nullos quam officii sui usus expendat exacte, ad id Prioris sui ordinationem & voluntatem exequendo; alioquin furti judicio & *tamquam proprietarius condemnetur*.

Dum vero simplici Religioso bonorum administratio concreditur, illi indulgentur convertendi fructus, aut eorum partem in *usus proprios*; adeoque vere & in effectus, inquit Fagnanus, dici potest *usufructuarius bonorum*: nec refert quod idem ad *nutum auferri possit* administratio: „siquidem, ut notat dictus Fagnanus, hoc non tollit, quin durante administratione habeat jus utendi & fruendi; unde proprie dici potest *usufructuarius ad beneplacitum*; quapropter infert idem Canonista: *Titulus administrationis nihil est aliud quam palliamentum quoddam ad cohonestandum proprium*.

Nec desinet titulus administrationis esse *palliamentum ad cohonestandum proprium*, si redituum, v. g. vitalitiorum administratio Officialibus quidem Monasteriorum committatur, sed non in *utilitatem Monasterii*, at in *usus privatos* alicujus Religiosi, quandoquidem hoc non impediat, quominus hic Religiosus in effectu *usumfructum*, cujus *administratio* alteri sit commissa, retineat: immo nec in simili casu talis *administrator* intuitu hujus administrationis tam dicendus erit *Officialis* Monasterii, quam *Religiosi*, in cujus *utilitatem* administrat.

Quapropter nullatenus dici potest consona præmemorato Concilii Tridentini Decreto praxis in aliquibus Monasteriis usitata, quæ reditus vitalitios particularibus concedit, licet administratio Officialibus Monasterii committatur, non in communem Monasterii, sed in privatam illius, in cujus favorem sunt reservati, utilitatem.

§. XII.

Ostenditur justum esse, ut administratio temporalium potius Officialibus, quam Superioribus committatur.

EX dictis §. præcedenti constat, quod ex mente Concilii Tridentini administratio bonorum Monasteriorum seu Conventuum ad solos Officiales eorumdem ad nutum Superiorum amovibiles pertinere debeat: ex quo consequens est ex sententia Concilii Tridentini, omnem rerum temporalium curam in ipsos Superiores non esse rejiciendam.

Quam sit justa hæc Concilii Tridentini sententia, non difficulter intelligitur ex iis, quæ S. Benedictus in Regula sua, de Abbate (quæ non minus & aliis Monasteriorum Præpositis conveniunt) docet *cap.* 2. „Meminere debet semper Abbas, quod est; meminere, quod dicitur, & scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur: sciatque quam difficilem, & arduam rem suscipit, *regere animas*, & multorum servire moribus.

His verbis monentur Abbates, & in ipsis alii Monasteriorum Præpositi, quod humeris eorum incumbat regimen animarum, quod a S. Benedicto rem arduam & difficilem, ab aliis onus humeris Angelicis formidandum non immerito dictum esse, facile agnoscet, qui obligationes ejusmodi regimini annexas penitius inspexerit.

Inter has primo occurrit indispensabilis obligatio subditos, quorum curam gerit, verbo instruendi, non tantum circa ea, quæ omni Christiano, ut pœnam æternam evadere, & cælestem gloriam consequi valeat, scitu necessaria sunt; sed insuper Superiorum instructio se extendere debet ad ea, quæ voto, atque Regulæ, quam professi sunt, adimplendis, & perfectioni Evangelicæ assequendæ necessaria sunt, aut multum utilia, quia ut ait S. Thomas 2. 2. *q.* 186. *a* 2. *ad* 1. „Ille qui transit ad Religionem, non profitetur se esse perfectum, sed profitetur se adhibere studium ad perfectionem consequendam"; quo fiat aut tandem cursus consummatione instante dicere queat cum Apostolo, *Act.* 20. *vers.* 20. *Vos scitis quomodo nihil subtraxerim utilium, quominus annuntiarem vobis*: & cum Propheta Regio, *Psalm.* 39. *Justitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam & salutare tuum dixi*.

Ob hanc instruendi necessitatem, est quod ex mente S. Benedicti, *cap.* 64. *Reg.* oporteat ordinatum Abbatem esse *doctum lege divina*, *ut sciat*, *& sit unde proferat nova & vetera*.

Adhæc; ut fructuosa sit Superiorum prædicatio, exemplo non minus quam verbo agenda aut cavenda annuntiet, necesse est.

„ Sit Rector, inquit S. Gregrius *Lib. Past. part.* 2. *cap.* 3. operatione præcipuus, ut vitæ viam subditis vivendo denuntiet, & grex, qui Pastoris vocem moresque sequitur, per exempla melius quam per verba gradiatur. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare. Illa vox namque libentius Auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat.

Immo si Bernardo credimus, vox Superioris erit sine virtute, nisi illud quod denuntiat, clament & ejus opera. „ Memento, inquiebat *Epist.* 201. Balduino Abbati, voci tuæ dare vocem virtutis. Quid illud, inquis? Ut opera tua verbis concinant, immo verba operibus, ut cures videlicet prius facere quam docere . . . . . . Sermo quidem vivus & efficax, exemplum est operis, facile faciens suadibile quod dicitur, dum monstrat factibile quod suadetur ". Hinc illud Apostoli in persona Titi omnibus Superioribus dictum: *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum*. Ad Tit. *cap.* 2. *ver.* 7. Et illud a Synodo Tridentina universis Ecclesiarum Prælatis inculcatum *Integritas Præsidentium salus est subditorum*. Sess. 6. cap. 1. *De Reform.*

Inde illa S. Benedicti cura, ut Abbates factis amplius quam verbis suis præsint Discipulis. „ Cum aliquis, ait *cap.* 2. *Reg.* suscipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina suis præesse Discipulis: id est, omnia bona & sancta factis amplius quam verbis ostendat: ut capacibus Discipulis mandara Domini verbis proponat, duris vero corde & simplicioribus, factis suis divina præcepta demonstret. Omnia vero quæ Discipulos docuerit esse contraria in suis factis indicet non agenda.

Eo quoque spectat illud ejusdem Patris ad Monasterii Præpositum, *cap.* 65. *Reg. Quantum Prælatus est cæteris, tantum eum oportet sollicitius observare præcepta Regulæ*. Quinimmo hanc duplici doctrina subditis prælucendi obligationem tamquam divinum mandatum, non omiserunt Prælatis proponere Canonici Præmonstratenses, *Dist.* 2. §. 7. „ Omnes Prælati (prout sibi a Domino mandarum atque commissum est) subditis suis tum verbis, tum factis (*si enim absint opera, parum efficient verba*) vera dogmata, & vitæ perfectæ normam tradant.

Unde rursus eosdem monent, *Dist.* 2. *cap.* 3. §. 1. ut ante „ omnia anxie caveant, ne vel scandalosa, vel aliqua statum suum minus decentia perpetrent; considerantes quod tot moribus digni sint, quot ad subditos perditionis exempla transmittunt: sed econtra sic virtutibus studeant, ut eorum vitam quicunque intueantur, omnium virtutum exemplar ante oculos propositum habeant.

Ad hæc, officio suo non satsfaciet animarum Curator, si verbo & exemplo oves pascat, nisi more periti Medici satagat, attenta vulnerum diversitate, singularum quoque ovium, immo & ejusdem diversis temporibus varia dispositione, congruentem quotidie singulis ferre medelam. Ut enim post S. Gregorium Nazianzenum Gregorius Magnus *De cura Past. in prol. p.* 3. „ Non una eademque cunctis exhortatio congruit, quia non cunctos par morum qualitas adstringit; sæpe namque aliis officiunt, quæ aliis prosunt.

Unde Apostolus infirmioribus lac, exercitatioribus solidum cibum administrare, immo omnibus se conformare sciebat *Factus sum*, inquit 1. *ad Corinth. cap.* 9. *vers.* 20. 21. 22. *Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer; iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem ut eos, qui sub lege erant, lucrifacerem, iis qui sine lege erant, tamquam sine lege essem, ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.*

Hanc superiorum obligationem, sese ac doctrinam suam subditorum moribus & affectibus attemperandi, tamquam regimini animarum admodum necessariam S. Benedicti Abbatibua sollicite inculcavit, *cap.* 2. *Reg.* „ In doctrina sua, inquit, Abbbas Apostolicam debet illam semper formam servare, in qua dicit *Argue, obsecra, increpa;* id est miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta dirum magistri, pium patris ostendat affectum: id est, indisciplinatos & inquietos debet durius arguere; obedientes autem & mites & patientes, ut in melius proficiant, observare. Negligentes & committentes ut increpet & corripiat, admonemus ". Et infra: Sciat (Abbas) quam difficilem & arduam rem suscepit, regere animas, *& multorum servire moribus* . . . Et alium quidem blandimentis, alium vero increpationibus, alium suasionibus, & secundum uniuscujusque qualitatem vel intelligentiam, *ita se omnibus conformet & aptet*, ut non solum detrimenta gregis sibi commissi non patiatur, verum in augmentatione boni gregis gaudeat. Et paulo supra: Tantundem erit liber (Abbas) ut si inquieto vel inobedienti gregi Pastoris fuerit omnis diligentia tributa, & morbidis earum actibus universa fuerit cura exhibita.

Porro hæc omnia nullatenus præstare Superior poterit, nisi assidue, tamquam vigilans Pastor, omnibus suis attendat, ut per continuam vigilantiam, non exteriora tantum, sed vel præcipue interiora, id est affectus ac animi motus ovium suarum exquirat; sicque oves suas agnoscat: quo præcepto quidem Divino, declarante Concilio Trid. *Sess.* 25. *cap.* 1. *De Reform.* mandatum est omnibus, quibus, cura animarum commissa est.

Quid de memorata indefessa sollicitudine, ac continua super gregem vigilantia Prælatis incumbente, senserint anno 1630. Canonici Præmonstratenses, ex Statutis *Dist.* 2. *cap.* 2. illo anno conceptis & evulgatis, cognoscere licet; „ Qui Abbatialem functionem suscipiunt inquiunt; quæ suarum sunt partium, agnoscere studeant, & intelligant se non ad propria commoda, ad divitias, & luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos, & se obstrictos esse, ut attendant sibi, & gregi sibi commisso; ac proinde obligatos, juxta Apostolum, ut vigilent, in omnibus laborent, ac ministerium suum impleant,

„ Omnes Prælati, prout omni jure obligantur, stricte resideant, ut suo gregi, cujus sanguis a supremo Pastore de ipsorum manibus aliquando requiretur, *vigilanter* intendere queant.

„ Rarissime autem absint, nisi aliud officii eorum ratio postulet; quo in casu domui suæ bene prospiciant, ac assidue curent, ne subditi per eorum absentiam aliquod detrimentum patiantur: scientes quod non sit admittenda Pastoria excusatio, si oves lupus comedit; & ipse earum custodiæ minime incumbens nescit.

Habeant cum Priore, aliisque Superioribus, de suorum moribus, profectu atque defectu, frequentes inquisitiones & collationes.

„ Sæpe filios suos visitent, vel ad se vocent, eosque tandem tamquam veri patres, in spiritu lenitatis instruant, moneant, consolentur; ac, dum opus est, corripiant, objurgent, atque castigent.

„ Vultum pecoris sui agnoscere studeant, & omnia interiora penetrare nitantur; quo facilius & interiorum vitia extirpare, & virtutes inserere queant.

Hisce non contenti ulterius adjiciunt: Pro sua ac subditorum „ salute, necessitatibus atque profectu (prout sunt obligati) ardentes ae nunquam intermissas fundant preces.

Prudentissime sane orandi necessitatem Superioris officio, cæterisque ejus functionibus annexam dicunt. Si enim unicuique ob proprias, quibus circumdatus est, infirmitates, clamandum sit ad Dominum: *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me:* Psalm. 60. *vres.* 9. quomodo Superiori inclamandum erit; qui non modo suis, sed & subditorum premitur infirmitatibus?

Si omnibus ob innatam mentis cæcitatem semper postulanda sit cælestis sapientia a Patre luminum, ut quæ agenda sunt, videant; quanto instantius eadem petenda a Superiore, qui non tantum proprios, sed & aliorum non minore laborantium cæcitate gressus dirigere debet.

Præterea, si quæ agenda & dicenda sunt, videat: eloquia tamen ejus corda Discipulorum non inflammabunt, nisi & ipsa ab illo qui in meditatione exardescit ignis, fuerint inflammata.

Denique frustranea erit Superioris, sive verbo sive exemplo facta plantatio & irrigatio, nisi per continuas ad Deum preces cæleste accersat incrementum, *Neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* 1. Cor. 3. *ver.* 7.

Tria igitur Superiori, immo & omnibus animarum Rectoribus necessaria sunt, *Verbum scilicet, exemplum, oratio: major autem his* inquit S. Bernardus *Epist.* 201. *est oratio? Tametsi (ut dictum est) vocis virtus sit opus; & operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.*

His omnibus attentis, quis non videat, quantum onus ex sola animarum cura Superioribus incumbat? Ut proinde nemo mirari debeat, si Synodus Tridentina bonorum temporalium administrationem ad Officiales potius quam ad Superiores pertinere voluerit; neque mirum videbitur S. Benedicti monitum adeo Abbatibus inculcatum: „ Ante omnia (inquit *cap.* 2. *Reg.*) ne (Abbas) dissimulans, aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum, plus gerat sollicitudinem de rebus transitoriis & terrenis, atque caducis: sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus & rationem redditurus est. Et ne causetur de minori forte substantia, meminerit scriptum *Matth.* cap. 6. vers. 33. *Primum quærite Regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis*. Et Ps. 33. vers. 10. *Nihil deest timentibus eum*. Sciatque quia qui suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam.

§. XIII.

Quænam a superioribus in designatione officialium veniant attendenda?

Duo potissimum a Superiore in constituendis Monasteriorum Officialibus consideranda sunt.

Primum quidem, quod Officialium munus ipsam rerum temporalium debitam curam concernat; ex quo consequens est, in Officialium designatione a Superiore expendendum esse, quinam inter Fratres virtutum constantia, rerum agendarum industria, fidelitate & prudentia ad tractanda temporalia magis idonei reperiantur.

Alterum, illudque præcipuum a Superiore sedulo perpendendum, anima Fratrum regendas & salvandas susceperit, quodque pluris ipsi esse debeat unius subditorum anima, pro qua Christus mortuus est, quam terrena omnia; & quod sit certum, rerum temporalium sollicitudinem notam esse hominem rebus transitoriis implicare, & a Deo avocare; variaque perfectioni charitatis acquirendæ, ad quam Religiosus qualibet tendere debet, secum trahere impedimenta.

Ex quo evidenter concluditur, ante omnia in electione Officialium a Superiore sere investigandum, num illi, quos administrationi & curis rerum terrenarum occupare intendit, in omni virtutum genere in tantum sint exercitati, & in charitate adeo fundati & radicati, ut merito considere queat, quod interiorum curam per exteriorem occupationem non minuent, atque exteriorum providentiam internorum sollicitudine sedulo curabunt; qui, ut de Gerardo ait S. Bernardus *Serm.* 26. *in Cant.* non petulanti (ut assolet) in eo officio detineantur affectu, sed solo intuitu charitatis; qui quantum in ipsis est, semper optent quietem sibi intendere, Deo vacare, nec implicitos tenent nisi timor Dei, voluntas Fratrum, ac studium obediendi. Nisi enim sollicitudini, piisque Religionis exercitiis, quibus anima pascitur, & mens a terrenis ad cælestia revocatur, multum afficiantur; magnopere verendum, ne sensim, illis neglectis, rerum terrenarum curis implicentur, atque ita paulatim gustum rerum spiritualium amittentes, tandem sub habitu Religionis

cor

eor sæculare inveniant. Quod vel eo magis in Officialibus metuendum, quia ipsis, ob varia, quæ in temporalium administratione occurrere solent negotia; major præ reliquis Fratribus concredi debet sese absentandi ab ordinariis Religionis exercitiis libertas: per consequens nisi tantum in Religione profecerint, ut non timore ad ea pietatis exercitia sint adigendi, sed spiritu charitatis ad illa agantur; non parum timendum ne illa abutantur. Quod verentes Canonici Præmonstratenses, monitum voluerunt Abbatem, ut Officialem non alium quam Sacerdotem constituit, nisi gravis premat necessitas: *Quia*, inquiunt *dist.* 2. *cap.* 16. §. 3. *in ruinam agitur, qui nondum in virtute bene roboratus, suæ libertati committitur.*

Frequentem hunc, sed Religioso supra modum perniciosum, spiritualium exercitiorum, præsertim orationis neglectum, ob infinitas prope, easque mordaces, & animum implicantes curas, quas terrenorum sollicitudo secum adducit, metuentes similiter Canonici Regulares Capituli Windesemensis, Decretum ediderunt tenoris sequentis. „ Procurator quamvis exemplo Marthæ (cujus suscepit officium) circa multa sollicitari, & turbari necesse habeat, silentium tamen & quietem cellæ non penitus abjicere debet; sed potius quantum domus negotia patiuntur, in Choro & Refectorio adesse studeat, & ad cellam, quasi ad tutissimum & quietissimum portum recurrat; ut legendo, orando, & meditando, turbulentos animi sui motus ex rerum externarum cura vel dispositione emergentes sedare, & in arcanis sui pectoris aliquid salutare, quod sibi commissis suaviter & sapienter eructet, possit recondere". *Constit. part.* 2. *cap.* 358.

Dicam proinde cum P. a S. Audomaro *Lib.* 2. *Constit. Monast. cap.* 11. *Cum sancta Synodus* (*Tridentina*) *cupiat per Officiales bona omnia Monasteriorum administrari, solliciti maxime esse debent Prælati, ut OEconomos, aliosque Officiales, quibus temporalium curam committant, eligent fideles, prudentes, pios, moribus maturos, sobrios, humiles, Deum supra omnia timentes, vigilantes, spiritualis quietis amantes.*

§. XIV.

Referuntur nonnulla sacræ Congregationis Decreta hactenus dictis conformia.

PRosper Fagnanus in Commentariis *ad Cap. Monachi*, *tit. De Statu Monachorum*, occasione ejus quod ex Concilio Lateranensi in *d. Cap.* dicitur *Monachi peculium habere non permittantur*; casus nonnullos, qui in Monasteriis frequenter occurrunt, *n.* 1. his verbis proponit: *Contingit sæpe, ut in aliquibus Monasteriis tam virorum quam mulierum, Novitii in actu renuntiationis bonorum ad favorem Monasterii, vel in actu professionis reservent sibi annuos reditus, seu annuam provisionem pro suis religiosis necessitatibus; & in aliis Monasteriis item accidit frequenter, ut census annui, seu bona stabilia relinquantur Monasterio, etiam titulo institutionis, a parentibus vel consanguineis alicujus Regularis, eo tenore adjecto, ut Superiores concedere debeant eidem Regulari administrationem dictorum censuum, seu bonorum stabilium, ita ut idem possit convertere illorum reditus in suos honestos usus.*

„ In aliis vero servatur, ut Regulares pecunias ex prædicatione, seu lectione, aut aliunde quæsitas tribuant Monasterio ad hoc ut ex ea emantur census perpetui quorum reditus quotannis assignari debeant eidem Regulari pro suis necessitatibus. In aliis denique usu receptum est, ut ex reditibus Conventus unicuique ex Fratribus, vel Sororibus: assignetur singulis annis certa portio, sive in pecunia, sive in aliis speciebus, ad hoc ut ex ea paret sibi necessaria ad vitam, nec Monasterium eis aliquid ultra præstare, nec ipsi accepti rationem reddere teneantur. Ex facto quæsitum, est, an in his similibus casibus liceat Regularibus utriusque sexus habere prædictos annuos reditus, seu provisiones annuas, vel bonorum stabilium administrationem, *seu peculium non superfluum nomine Conventus, ac de Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate ac nutu, adeo ut sint immunes a culpa & pœna, de qua cap.* 2. *Sess.* 25. *de Regul. Concil. Trid.*

Deinde subjungit: Quod ad exstirpandam Regularium proprietatem provide sancitum est Decreto *d. cap.* 2. *Sess.* 25. „ *De Regularibus*, in sensus tam varios, & a mente S. Synodi alienos detorserunt Scriptores moderni, ut fere ad nihilum redactum videatur.

Modernis illis Scriptoribus sese opponens prædictus Fagnanus, tum ex Jure communi, tum ex Concilio Trid. aliisque Synodis, probat illa „ de quibus in quæstione, licita non esse: ac tandem in sententiæ suæ confirmationem nonnulla sacræ Congregationis Decreta subjungit, quorum aliqua hic subjicio.

„ In causa Neopolitana propositum fuit S. Congregationi dubium, inquit *num.* 62. uti intra conceptum: In aliquibus Monasteriis nonnullæ Moniales census & annuos quosdam reditus, & proventus, seu fructus percipiunt sub diversis contractuum speciebus: nam aliquæ in ipsarum persona emerunt certos reditus a personis laicis, aliquæ ab aliis Monialibus, aliquæ ab ipsis Monasteriis, aliæ vero dederunt pecuniam Monasterio, ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine Monasterii ad rationem septem vel octo pro centenario, & Abbatissæ dabant ipsis Monialibus illos reditus, quos ex dictis emptionibus exigebant singulis annis. Aliquæ Monasteriis, seu eorum Superioribus certas pecuniarum summas manualiter pro indigentiis Monasterii dederunt pacto adjecto, vel etiam tacita conventione adhibita, ut Monasterium, seu Abbatissa certos reditus ad rationem tot pro centenario earum vita durante concedat: Quæritur an Moniales prædictæ in hujusmodi casibus incurrant pœnas per Concilium Tridentinum *Sess.* 25. *cap.* 2. *De Regul.* in proprietarios inflictis, *etiamsi de licentia Abbatissæ & ad Abbatissæ nutum, vel Conventus, seu Monasterii nomine percipiant?* Sancta Congregatio censuit, in nullo supradictorum casuum licere Monialibus dictos fructus, seu reditus percipere: & si perceperint, incidere in pœnas dicti *cap.* 2. *Sess.* 25. *De Regul. neque ab hujusmodi pœnis excusari ob licentiam Abbatissæ, quæ eam dicto Concilii Decreto in supradictis casibus concedere quidem prohibetur, sed debet ex suo munere Monasterii reditibus, vel eleemosynis, Monialium necessitatibus in dies subvenire.*

Alterum S. Congregationis Decretum pro hac materia notatu dignum, refert Fagnanus *num.* 63. & 64. datum Archiepiscopo Urbini. „ Hic enim cum retulisset Sacræ Congregationi se non potuisse adducere Moniales cujusdam Monasterii ad suscipiendam exactam vitam communem, ideoque illis proposuisse, ut fieret communis arca, cujus clavis penes Abbatissam existeret, & intus eam aptarentur tot scriniola: quot essent Moniales, ita ut unaquæque habere claviculam scrinioli sui, & in eo asservaret pecuniam ex laboritio vel aliunde partam, quæ in ipsius tantum, & non in alterius necessitates erogari debet *arbitrio Abbatissæ*. S. Congregatio hoc temperamentum ludicrum existimavit, ac repugnans Decreto *d. cap.* 2. quod jubet, ut omnia Superiori tradantur, *Conventuique incorporentur*: ideoque mandavit Archiepiscopo, *ut quamdiu Moniales communem vitam non susciperent, interdiceret ipsis receptionem puellarum ad habitum & professionem.*

Deinde subjungit idem Fagnanus: *Et generaliter tam S. Congregatio Concilii, quam Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium, hanc receptionem prohibuit in pluribus Monasteriis Monialium, in quibus ex relatione Episcoporum intellexit communem vitam non observari. Immo cum in specie id prohibuisset in quodam Monasterio Lyciensi, & puella, quæ in eo habitum Novitiarum susceperat ante prohibitionem S. Congregationis, iterum ac tertio petiisset se ad professionem admitti, offerens se communem vitam exacte observaturam; S. Congregatio semper abnuit,* periculosum existimans profiteri in Monasterio, in quo Moniales omnes erant proprietariæ.

Denique, teste dicto Fagnano, ad dubium supra ab ipso propositum, & a nobis superius insertum, S. Congregatio respondit negative: „ videlicet in nullo ex supradictis casibus licere Regularibus utriusque sexus habere prædictos annuos reditus, seu provisiones annuas, vel bonorum stabilium administrationem, seu peculium non superfluum *nomine Conventus*, ac de *suorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate ac nutu*; alioquin non esse immunes a culpa & pœna, de qua in d. *cap.* 2. *Sess.* 25. *De Regular.*

Hæc S. Congregationis Decreta una cum dubiis, quibus respondent, ostendunt:

Primo, ex mente S. Congregationis non licere habere annuos reditus in usus proprios nomine Conventus, ac de suorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate ac nutu.

Secundo, ex sententia S. Congregationis Regulares prædictos reditus percipientes incidere in pœnas per Concilium Tridentinum proprietariis inflictas; neque ab hujusmodi pœnis excusari ob licentiam Superioris.

Tertio, ex sententia S. Congregationis vitæ communionem infringi, si ex laboritio vel aliunde parta serventur separata in illius, cui obvenerunt, & non alterius necessitates, arbitrio licet Superioris eroganda.

Quarto, a S. Congregatione adeo periculosum judicatum esse profiteri in Monasteriis, in quibus perfectæ vitæ communio non servatur, ut propterea receptionem Monialium prohibuerit in pluribus Monasteriis, in quibus ex relationibus Episcoporum intellexit communem vitam non servari. De quo periculo quid senserit Dionysius Carthusianus, videre licet in tractatu ipsius De Reformatione Monialium *art.* 4.

Quinto, improbandam esse praxim in nonnullis Monasteriis usu receptam, ut ex reditibus, Conventus unicuique ex Fratribus, vel Sororibus assignetur singulis annis certa portio, sive in pecunia, sive in aliis speciebus; ad hoc ut ex ea paret sibi necessario ad vitam, nec Monasterium eis aliquid ultra præstare, nec ipsi accepti rationem reddere teneantur.

Sexto, Superiorem vi officii ex Monasterii reditibus, vel eleemosynis, subditorum necessitatibus in dies subvenire debere.

C A P U T II.

Solvuntur objectiones, quæ adversus hactenus dicta contra Peculia Religiosorum, etiam dependenter a voluntate Superiorum, ab aliquibus formantur.

§ I.

Ostenditur quod Cap. Monachi, tit. De Statu Monachorum *desumptum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. hactenus a me dicta potius confirmet, quam infirmet.*

ADversus ea, quæ capite præcedenti dicta sunt, scilicet quod ne quidem de Superioris licentia, & ad ejus beneplacitum, Religioso permissum sit, reditum vitalitium, aut rem aliam undecumque profectam in usus suos particulares habere separatam a reliquis communitatis bonis; sed omnia undecumque provenientia per Superiores esse confundenda, & in unam massam simpliciter redigenda, ut inde unicuique necessitati indifferenter succurratur; neque esse permissum Superiori committere administrationem bonorum, etiam in usus licitos,

B 2 niii

nisi solis Officialibus ad nutum amovibilibus, qui ea in solam Monasterii utilitatem administrent; adversus ea, inquam, objicitur a nonnullis *Cap. Monachi*, *tit. De Statu Monacorum*, delumptum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. Verum si ipsa Concilii Constitutio penitius inspiciatur, eam per omnia Concilio Tridentino convenire, & assertam nostra potius confirmare, quam infirmare patebit.

Primo, statuit dicta Synodus, *ne Monachi permittantur Peculium habere*: quo non prohibet simpliciter, ut bene advertit Fagnanus ad *d. Cap. Monachi*, *nu.* 122. ne Regulares habeant Peculium: sed *ne Peculium permittantur habere*: unde ponderando illud verbum *Permittantur*, quod ad Superiores refertur, ex hoc ipso textu Fagnanus probat conclusionem quam ante adstruximus; nimirum quod nequidem ex permissione seu indulgentia vel dispensatione cujusvis Superioris, fas sit Regularibus habere Peculium.

Secundo, Concilium decernit: *Quod si Monachus Peculium habuerit, a communione removeatur altaris; & qui in extremis cum Peculio inventus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres recipiat sepulturam*: quod etiam de universis Religiosis præcipit observari; *nisi tamen*, inquit Concilium, *ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permissum.*

Ob hanc a Concilio factam exceptionem voluerunt nonnulli, quod Religiosis licitum foret habere peculium *de licentia*, & *ad beneplacitum* Abbatis, aut alterius Monasterii Superioris: sed perperam. Nam illa verba, *nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permissum*, ut ex communi Canonistarum sententia late probat Fagnanus *loco citato*: " hoc tantum important, ut bonorum stabilium administrationem habere possint ,, Officiales ad nutum amovibiles: nam Glossa in figuratione ,, casus: *Nota*, inquit, *concedi Peculium ex causa administrationis; quæ verba Glossæ* (pergit Fagnanus) *sic explicanda videntur; non enim dicit concedi in administrationem, sed causa ,, administrationis*; nempe *propter officium administrationis*; quia ,, *Officialis* est Monasterii: & Innocentius hic (ait Fagnanus) exemplificat in Officialibus, puta Vestiariis, vel Eleemosynariis; ,, & Hostiensis dixit, non comprehendi nisi Officiales pro administratione temporalium deputatos.

Ut ergo ex ipsius Fagnani, & communi Canonistarum sententia compendio dicam, Concilium Lateranense primo constituit Regulam negativam in verbis: *Monachi nec Peculium permittantur habere*; deinde imponit pœnam contra facientibus, in illis verbis: *Qui vero Peculium habuerit, &c.* tandem limitat supradictam Regulam, ut non procedat in *Officialibus* per dictionem *nisi*, quæ exceptionem importat: *Exceptio autem*, inquit Fagnanus, *firmat regulam in contrarium* in omnibus aliis, qui non sunt Officiales. Ex quibus & aliis, quæ in confirmationem hujus intellectus adfert Fagnanus, tandem concludit: *Apparet hunc intellectum esse magis consonum litteræ, & probari etiam a gravioribus Canonistis; & consequentur jure communi inspecto, fas non est Regularibus* non Officialibus *habere Peculium seu annuos proventus, vel administrationem bonorum stabilium, etiam ex* dispensatione Superiorum, & dependenter ab eorum voluntate & nutu.

Sententia prædictæ Decretalis ex Fagnano, aliisque Canonistis hic proposita; adeo perspicua & clara Dionysio Carthusiano visa est, ut veritus non sit summæ inconsiderationis arguere illos, qui non obstante hac Concilii Lateranensis decisione, asserere auderent non esse prohibitum Religiosis habere peculia de voluntate & consensu Abbatis: *Quemadmodum*, *inquit*, De Reformat. Claust. art. 13. *quidam Doctor in tractatu suo de ista materia recitat: nonnulli Doctores excusant peculium Monachorum & Monialium a vitio proprietatis, dummodo Superioribus suis, videlicet Abbati aut Abbatissæ nil celent*, & ad reddendum seu dimittendum paratæ sint juxta Superiorum voluntatem, nihilque recipiant vel expendant sine illorum licentia. *Denique ad ea, quæ supra inducta sunt ex Concilio Lateranensi, & Constitutione Domini Papæ respondent: quod prohibitio illa de habendo peculio aut proprio, intelligenda sit, quod Monachus non debet aliquid possidere, aut habere peculium nomine proprio; non autem ibi prohibetur Monachus aliquid possidere nomine Abbatis, & de expressa permissione ipsius. Similiter dicunt, quod cum Monacho non potest dispensari, ut habeat proprietatem nomine suo; sed potest cum eo dispensari, ut habeat aliquid peculiare nomine Abbatis aut Monasterii. Istud videtur inconsideratissime dictum: in ipso namque Concilii Lateranensis Decreto, Peculium luce clarius Monachis administrationem communem non habentibus prohibetur: & Abbati sub pœna absolutionis a suo officio districte prohibetur, ut non permittat aliquem Monachorum suorum habere Peculium, nisi ratione administrationis: quod item habentes Peculium, & morientes in eo secundum determinationem Concilii puniat.*

Quomodo ergo Monachus nomine Abbatis potest habere Peculium, cum Abbati prorsus prohibitum sit Peculium Monacho dare, immo & permittere, ut habeat illud? Præterea quæro ab illis Peculii Monachorum excusatoribus, quomodo intelligunt id quod dicunt, Monachum nomine Abbatis posse habere Peculium. Si namque ita intelligant, nomine Abbatis, id est, ex parte seu concessione, vel licentia Abbatis: jam patuit, quod hoc prohibitum sit Abbati hoc ipsum concedere, licentiare, sive permittere: si autem intelligant nomine Abbatis, id est, in quantum est Abbas, vel repræsentat Abbatem, constat hoc fatuum, risuque dignum esse. Siquidem Monachus non est Abbas, nec repræsentat eum in aliqua publica administratione Peculio seu pecuniis indigente.

Hunc Dionysii, necnon Canonistarum intellectum confirmat Concilium Turonense anno 1231. *Can.* 26. apud Castrum Gonterii integro pene sæculo post Concilium Lateranense III. celebratum, inhibens, *ne Monachi, nisi sint in administratione constituti, habeant sub alio colore aliquam possessionem, vel aliquam proprietatem, etiam de licentia Abbatum, cum licentia Abbatis in hoc eis non valeat suffragari.*

§. II.

Respondetur ad Argumentum, quod ex Cap. fin. tit. *Qui* Clerici vel voventes Matrim. contrahere possunt, *desumitur.*

Ut vel in speciem ex præallegato Capitulo quidpiam haberetur in defensionem Peculiorum, ante omnia ostendendum esset, quod mulier, de qua in dicto Capitulo, votum paupertatis emisisset, cujus tamen nulla neque in casu proposito, neque in responso Pontificis mentio occurrit; nec ex illis, quæ in Decretali narrantur, votum paupertatis a prædicta muliere fuisse emissum convincitur.

Quod enim dicitur in habitu Ordinis Sancti Augustini biennio permansisse, nullatenus arguit mulierem tria solemnia Religionis vota emisisse: quandoquidem constet & olim, & etiam hodie mulieres quasdam, vel nullo, vel saltem solo castitatis voto obstrictas, Ordinis alicujus habitum de manibus etiam Religiosi istius Ordinis suscipere & gestare; adeoque nihil solidi concludi potest pro asserendo voto paupertatis ex biennali gestatione habitus Religiosi.

Plus urgere videtur pro asserendo voto paupertatis, quod cum mulier (de qua in casu) non obstante voto castitatis, Matrimonium inivisset, & in eo per plures annos vixisset, consultus Pontifex responderit Matrimonium illud fuisse invalidum, præfatamque mulierem ad male dimissum Religionis habitum reassumendum, & servandum quod voverat, monendam & inducendam, & si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam coercendam. Verum nec hac votum paupertatis a dicta muliere emissum fuisse convincunt, cum dubium sit an invaliditas ipsius Matrimonii in votum castitatis, quod præcesserat, an vero in violentiam seu vim, qua Matrimonium extortum erat, refundatur, ut ex verbis ipsius Pontificis patescit, " Nos, inquit, ,, attendentes quod in emissione voti, quod præcessit, nulla ,, vel modica coactio adfuisset, quam patientia & perseverantia ,, sequentis temporis penitus profugavit, *& quod sequens conjun-* ,, *ctio potius iniqua fuit, & violenter extorta*, mandamus, &c.

Deinde ut poneretur ob solum votum castitatis prædictum Matrimonium declaratum fuisse nullum, ac per consequens votum illud castitatis solemne fuisse, inde tamen adhuc invalide argueretur, voto castitatis conjunctum fuisse votum paupertatis: quandoquidem non repugnet esse votum castitatis etiam *solemne*, sine voto paupertatis, exemplo Virginum, quæ olim velamine ab Episcopo solemniter accepto, nec valide quidem Matrimonium inire poterant, quas tamen votum paupertatis non emisisse satis constat.

Verum ut daremus mulierem, de qua in Capitulo, paupertatem Religiosam promisisse; nihil tamen solidi pro Religiosorum peculiis ex prædicta Decretali concludi posset: licet enim in enarratione casus dicatur, quod mulier votum castitatis in manibus cujusdam de Fratribus S. Augustini fecerit, eo adjecto tenore, *ut in domo propria cum omni substantia sua remaneret*; nihil tamen pro valore illius adjectæ conditionis inde concluditur, quia Pontifex de valore illius conditionis non interrogatus, nihil de ejus validitate respondit.

Quod si de hac quæstione sententia ejus postulata fuisset, quis dubitet, quin hic Pontifex, nimirum Innocentius III. prædictam conditionem omnino rejiciendam (præsupposita scilicet Professione Religiosæ Paupertatis) dixisset, quandoquidem idem Pontifex in litteris suis ad Abbatem & Conventum Sublacensem, dicat: " Nec æstimet Abbas quod super habenda Proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare: quia abdicatio Proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa Regulæ ,, Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licen- ,, tiam indulgere ", *Cap. Cum ad Monasterium*, *tit. De Statu Monach.*

Aliud insuper ad hanc Decretalem responsum, argumentum in defensionem Peculiorum evertens, adfert Prosper Fagnanus ad *Cap. Insinuante*, *tit. Qui Cler. vel Vovent.* nimirum quod mulier, de qua in casu, Professionem Religiosam quidem emiserit; sed quod pactum reservationis bonorum adjectum, Professionem non vitiaverit, sed vitiatum fuerit seu tanquam turpe, nec cum Professione Religiosa consistens, rejectum fuerit. Hoc suum responsum postquam adstruere conatus est, tandem subjungit: " Conclusionem nostram, inquit, videlicet, hoc ,, pactum non vitiare ingressum, *sed vitiari*, sæpius probavit ,, S. Congregatio Concilii Tridentini interpres.

Ex his omnibus evidenter intelligitur, non uno titulo infirmum & invalidum esse argumentum, quod ex prææallegato Capitulo assumitur in defensionem redituum vitaliciorum, qui tempore Professionis reservantur.

§. III.

Ostenditur quam periculosum & perniciosum sit argumentum, quod in defensionem Peculiorum a communi praxi assumitur.

Quam ineptum, immo perniciosum sit prædictum argumenti genus, clarissime videbit, qui tantum advertit, errores & abusus gravissimos, ac perniciosissimos quandoque ita invalescere, ut tandem etiam tamquam lex custodiantur; & quidem de execrabili illo Idololatriæ errore, infallibili docemur testimo-

stimonio *Cap. 14. vers. 16.* quod aliquando *interveniente tempore convalescente iniqua consuetudine, hic error* (Idolatriæ) *tamquam lex custoditus fuerit*.

Scimus etiam ex ipso Evangelio, quamplurima a Christo Domino tamquam summe perniciosa, & de mandatis contraria fuisse improbata, quæ velut mandata seu leges a Scribis & Pharisæis, id est, a Sacerdotibus & Doctoribus illius temporis, populo tradebantur, & ut talia observabantur.

Quin & ea omni ætate fuit humana miseria, ut prævaricationes, rametsi perniciosæ, dum invaluerunt, pro legibus haberi & suscipi a multis solitæ sint: ideo ab Ecclesiæ prælatis semper deploratum est nimis verum esse illud Nicolai I. ad Hincmarum Remensem: „ Mala consuetudo, quæ non minus quam „ perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes & vanæ præsumptiones celerrime non „ compressæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari ". *Apud Grat. Dist. 8. Can. 5.*

His attentis, quis non videat quo præfatum argumenti genus a communi praxi seu consuetudine assumptum vergat? nimirum ut per illud perversissima quæque, non tantum ipsius Ecclesiæ disciplinæ contraria, sed & ipsæ prævaricationes legis naturæ, ubi per hominum malitiam invaluerint, tamquam licitæ defendantur.

Num hac ratione pudendam illam atque perniciosam ambitionem, quin & publicam ac infamem Ministeriorum Ecclesiæ nundinationem, quæ sæculo decimo & undecimo frequentabatur, utinam nec hodie, Clerici a Conciliorum illius temporis acerrima censura eximere non potuissent?

An non eodem argumento luxus ille ac fastus sæcularis, qui in mensis ac supellectile tempore S. Bernardi in plerisque Monasteriis conspiciebatur, acrem illius censuram evadere potuisset?

Quidni & omnis plane Regulares disciplinæ dissolutio, & qui eam consequitur abusus in hoc argumento patrocinium inveniant; cum non defuerit ea temporum miseria, quibus ea esset Monasteriorum conditio, ut nulla pene superessent Regularis disciplinæ vestigia.

Et quidem hunc miserum Monasteriorum statum anno 909. Patres Concilii Troslejani alte deplorabant, *Can. 3.*

Nec sæculo undecimo feliciorem fuisse multorum Cœnobiorum conditionem, ex illius ævi Historicis annotavit E. P. Christ. Lupus ad *Canc. 6. Tolos. sub Vict. II.* „ Circa Præsentis, inquit, Synodi tempora (Tolosanæ anno 1056.) Monachi passim erant enormiter deformati .... cujus deformationis „ fontem quis non videat fuisse *proprietatem*? In Germania fuisse „ tantum bonorum Monachorum inopiam, ut ad ipsos reformandos evocari debuerint Scoti, seu Hiberni primum, ac „ deinde Itali, testantur Harianus Scotus, ac Lamb. Schafnaburgensis ". Hæc Christianus Lupus.

Quin & decimo-sexto sæculo Synodus Trid. ingemiscens conspexit pleraque Monasteria ex mala eorum, quibus commissa fuerant, administratione, non levia passa fuisse *tam in spiritualibus, quam temporalibus, detrimenta*. Sess. 25. cap. 21. *De Regular.*

Denique, ut ad materiam de peculiis propius accedamus, sub finem ejusdem XVI. sæculi deplorantibus Synodi Audomar. Patribus: „ Pleraque Monasteria *exitiosa rerum proprietas*, ex diametro Monasticæ Professioni contraria invalerat ". Ann. 1583. *tit. 12. cap. 6.*

Ex his quis non videat quam perniciosum sit id argumenti genus, quo quidpiam tamquam licitum defenditur eo solo titulo, quia a multis fieri consuevit; quamque periculosum sit vitam suam non ad veritatem, sed ad hominum praxim seu consuetudinem componere?

Si quis tamen ex aliorum vivendi norma, quid sibi agendum sit expendere desideret, securius paucorum quam multorum praxim sibi proponat: quandoquidem ipsa Veritate testante, pauci sint, qui viam veritatis inveniant & ingrediantur, contra vero multi ad viam perditionis seu falsitatis deflectant. *Angusta porta* (inquit Salvator *Matth. 7. vers. 13. 14.* *& arcta via est, quæ ducit ad vitam; & pauci sunt qui inveniunt eam*: econtra *lata porta & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem; & multi sunt, qui intrant per eam*.

Unde S. Basilius *De Abdicat. rerum cap. 9.* non tantum generatim ad Christianos, sed & ipsos Solitarios dicebat: „ Eorum quos recte atque ex virtute videris vivere, æmulator esto, & „ Institutorum vitæ, actionumque exempla descripta in animum tuum transfer. *Opto ut sis de numero paucorum. Rara siquidem quæ bona*, quæ quidem etiam causa est, quamobrem *pauci* cæleste Regnum introeant. Cave putes eos omnes „ salvos fieri, qui se intra cellas suas contineant, & vitiosos „ juxta ac bonos. Neque enim ita res habet: quando sunt quidem multi qui ad honestæ vitæ genus se conferunt, rarissimi autem, qui ipsius jugum suscipiant: violentorum est enim „ regnum cælorum, & violenti rapiunt illud ". Huc est & illud Paphnutii apud Cassianum *Collat. 3. cap. 7.* *Festinandum nobis est, ut a paucis ac rarissimis sumamus exempla virtutum*. Item illud Pynusii Abbatis ad Novitium monitum: „ Considera te de paucis & electis esse effectum, & ne exemplo ac „ tempore multitudinis refrigescas: sed vive ut pauci, ut cum „ paucis inveniri merearis in Regno Dei ". *Apud eumdem lib. 4. cap. 37.*

Neque vereri quisquam debet, dum de notabili Regulæ aut Religiosæ professionis articulo agitur, a communi, & trita multorum praxi subinde ad singularitatem deflectere exemplo Sanctorum, „ quorum plurimi, nisi ad Apostolicas declinassent singularitates (verbis loquor Magni illius decimi-sexti sæculi „ Præsulis Bart. de Martyribus *Stim. Pastor. p. 5. cap. 6.*) „ numquam neque Sancti fuissent, neque Calendaria nostra suis „ nominibus ornassent, neque Breviaria gestis suis implessent. Qui autem tritam secuti sunt viam, vel ignorantur „ eorum nomina, vel sordent, nec semen sanctum post se reliquerunt.

Priusquam huic §. in quo ostendi perniciem argumenti in defensionem Peculiorum a communi praxi seu consuetudine ab aliquibus assumpti, finem imponam; notatum cupio, me nullatenus credere, quod illa, quæ hoc §. in refutationem illius argumenti adduxi, convincant aut probent Peculia esse illicita (quod ante factum) neque mihi animum fuisse probare hoc argumentum: *Peculia in plerisque Monasteriis invaluerunt* (num antecedens verum sit, an falsum, non assero) *ergo sunt illicita*; sed hoc unicum mihi propositum fuisse, ut ostenderem non valere, immo perniciosum esse hoc argumenti genus: *Hoc aut illud passim apud multos invaluit, ergo licet*: ac per consequens per simile argumentum nihil solidi in peculiorum defensionem haberi.

§. IV.

Ostenditur non valere hoc argumentum: In aliquo Monasterio vel Ordine receditur a perfecta paupertate, aut vitæ communione: ergo qui in tali Monasterio vel Ordine profitetur, non tenetur ad exactam paupertatis & vitæ communis observantiam.

Ut falsitas propositi argumenti clarius innotescat, præmitto sequentia.

Primo, votum paupertatis, omniaque; sine quibus illud observari nequit, ad essentiam Regularis Professionis spectare; immo totius Regularis disciplinæ bases esse & fundamenta, quibus non exacte conservatis, totum corruat ædificium necesse est; ideoque abdicationem proprietatis adeo annexam esse Regulæ Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere: „ Proprii carentia, inquit Christianus Lupus, est Evangelicæ perfectionis, ac Monasticæ professionis, portio essentialis; ideoque clarum est, quod nec summus Pontifex possit in „ ipsa dispensare ". *Parte 4. Schol. ad Can. 6. Concil. Tolos.*

Secundo, perfectam vitæ ac rerum communionem ad normam primorum Christianorum, in vitæ Cœnobiticæ primum fundamentum assumptam fuisse, ut ex Regulis SS. Augustini & Benedicti *cap. præcedenti* §. 2. probatum est, fuse ac evidenter ex aliorum Patrum Regulis ostendit P. Christ. Lupus loco jam citato. Quapropter Synodus Trid. postquam Regularibus præcepisset, ut ad communem vitam, victum, vestitumque conservanda pertinentia fideliter observent, omnisque cura & diligentia a Superioribus adhibeatur, ut ab illis non recedatur; ex mente Patrum, qui Religiosis normam vivendi præscripserunt, pro ratione sui præcepti subjungit: „ Cum compertum sit, ab eis non posse ea, quæ „ *ad substantiam Regularis vitæ pertinent* relaxari si enim illa, „ quæ *bases sunt & fundamenta totius Regularis disciplinæ*, exacte „ non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est ". *Sess. 25. cap. 1. De Regular.*

Hisce prænotatis evidenter consequitur, quod quicumque vitam Regularem profitetur, una absolutam proprietatis abdicationem, omniaque, quæ ad illam spectant, tamquam vitæ Regularis essentialia seu substantialia necessario promittat.

Non minus evidenter consectarium, quod Regulares per Professionem Religiosam ad perfectam vitæ, ac rerum communionem, ut ad ipsius vitæ Religiosæ primum fundamentum obstringantur; quod velut rem summi momenti numquam satis inculcari posse puravit Synodus Audomarensis anno 1583. *tit. 17. cap. 6.* „ Prorsus omnia, inquit, in communem usum convertantur, ita ut „ impleatur a Religiosis quod sibi imitandum sumpserunt, *& ad „ religione sempiterna se obligarunt* (*non potest res ista*, inquit, „ *inculcari satis*) illud scilicet primitivæ Ecclesiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una; nec quisquam „ eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis „ omnia communia, videbatur autem singulis prout opus erat*". Act. cap. 4. v. 32. & 35.

Sequitur ulterius, quod quicumque vitam Religiosam profitetur, eo animo esse debeat, ut ea omnia, quæ ad paupertatem Evangelicam, seu proprii abdicationem, ac vitæ communionem pertinent, tamquam ad vitæ Regularis substantiam spectantia observare statuat; ac per consequens quoad illa modum vivendi servare oppositum vitæ illorum, qui vel paupertatem Evangelicam, ut vitæ communionem exacte non observant: si enim proponeret vivere quemadmodum hi vivunt, sequeretur, quod eodem tempore, quo vitam Religiosam Deo promitteret, una in animo statueret essentialia seu substantialia non observare, id est, vitam Religiosam promittere, & eodem tempore proponere eam non observare, ut vere de his dicatur, quod de voventibus simili modo Regulam dixit Joannes Hesselius. „ Contingit hominem Deo inveniri infidelem seu non servantem promissum, inquit *in Decal. cap. 81.* primo, si quod vovet, implere non statuat cum vovet; uti faciunt illi, qui vovent quidem vitam „ instituere secundum Regulam Benedicti, vel Augustini; sed „ quoniam eam a cæteris, qui eamdem ipsam voverunt, negligi „ vident, cogitant atque proponunt eam servare, sicut eam servari inveniunt, hoc est, proponunt eam violare. Hi vovendo Deum irrident; *non minus tamen voto suo obligati sunt, „ quam si inter recte Regulam observantes illud emisissent*.

Non dubitasse quoque Concilium Tridentinum, cui Hesselius interfuit, quin omnes, qui vitam Religiosam sunt professi, necessario vitæ illius essentialia sua substantialia censeri debeant vovisse, inde colligitur, quod licet certo sciret in multis Monasteriis disciplinam Regularem collapsam, pluresque Professionem emisisse in Monasteriis, quæ ab ipsis quoque Regulæ substantialibus deflexerant, præceperit *Sess. 25. cap. 1. De Reg.* ut indistincte „ omnes Regulares; tam viri quam mulieres, ad Regulæ, quam pro-

„ professi sunt, præscriptum vitam instituant & componant; atque in primis, inquit, quæ ad suæ Professionis perfectionem, ut Obedientiæ, Paupertatis, & Castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus Regulæ & Ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum respective *essentiam*, necnon ad *communem vitam*, *victum* & *vestitum* conservanda pertinentia, fideliter observent.“

Hactenus dicta sufficienter, ut puto, ostendunt, quam invalidum sit argumentum, quo nonnulli se securos a transgressione voti autumant, licet a Regulæ, quam professi sunt, substantialibus, verbi gratia, a voto paupertatis, aut a vitæ & rerum communione per particulares rerum reservationes recedant, eo quod Ordinis, vel Monasterii inveterata consuetudo tempore emissæ Professionis haberet, quod Regula quoad ista essentialia ex integro servaretur; quandoquidem, ut ante probatum, nulla consuetudo, aut multorum praxis efficere possit, ut is, qui vitam Religiosam profitetur, una non profiteatur vitæ illius essentialia seu fundamentalia.

Hujus argumenti invaliditatem ut Religiosum ab exacta Regulæ observantia, præsertim quoad illius essentialia eximat, perspectam habebant viri illi, pauci quidem numero, sed igne illo, quem Dominus Jesus misit in terram, & vult vehementer accendi, fortiter inflammati, quibus Ordo Cisterciensis sua debet exordia, de quibus refertur: „ Dum quotidianas Regulæ lectiones a Capitulo audirent, & aliud Regulam præcipere, atque aliud consuetudines Ordinis tenere perpenderent, gravissime contristabantur, videntes se cæterosque Monachos Regulam B. Patris Benedicti solemni promissione servaturos fore promisisse, sed secundum Instituta ejus nequaquam vivere. Primitus ergo privatim sæpius inter se colloquentes, transgressionem suam conquerebantur, & quonam modo hujus tanti mali remedium invenire possent, sollicite tractabant. Cum vero postea verbum effusum esset in publicum, cæteri, qui carnales erant, nec poterant dicere cum Propheta (Jeremia Threni cap. 1. vers. 13.) *Quia de excelso misit ignem in ossibus meis, & erudivit me*; servos Dei deridere, modisque omnibus quibus poterant, ut a tam sancto proposito cessarent, infestare cœperunt, At illi, qui spiritu Dei agebantur, & propterea liberi erant, non curantes eorum malevolas infectiones, toto mentis annisu ad Deum converti precibus instantissime postulabant, ut Domini pietas eos ad talem locum dirigere dignaretur, in quo vota labiorum suorum, quæ secundum Regulam firmaverant, sed non servaverant, reddere possent“, *Bollandus in Appar. ad vitam S. Robert. 29. Apr. §. 2.*

CAPUT III.

De Remediis contra vitium Peculiaritatis.

§. I.

Ut vitium Peculiaritatis efficaciter extirpetur, debent Superiores ex communi Monasterii substantia singulis Religiosis omnia necessaria placide ac benigne subministrare.

EXPERIENTIA omni tempore compertum fuit, vitium *Peculiaritais* summum accipere incrementum, dum Superiores negligunt, quod necessarium ac conveniens est, ex communi Monasterii substantia subditis subministrare. Nec mirum: quia Superioribus non administrantibus ansam accipiunt, immo quodammodo incitantur ipsi subditi, ut a Parentibus ut aliunde conquirant media, quibus sibi res necessarias & convenientes procurent; unde contingit, ut quisque illa, quæ hinc inde conquirere aut corradere potest, etiam in usus suos particulares reservet, atque ita est Superiorum tenacitate, aut negligentia, vel etiam in dispensandis bonis communibus infidelitate, vitium *Peculiaritatis* invalescit; nec extirpari facile poterit, quamdiu necessaria & convenientia singulis per Superiorem ex communi Monasterii thesauro placide ac benigne non suppeditantur. Hinc tantopere Superioribus tum in Religiosorum Regulis, tum in Ecclesiæ Decretis inculcatum, ut omnia necessaria ac convenientia e communi Monasterii penu singulis præbeantur, ut hoc pacto omnis prætextus *Peculiaritatis* Religiosis adimeretur, & Superiores efficaciter hoc vitium extirpare valerent.

Ut hoc vitium peculiare *radicitus amputetur*, *inquit S. Benedictus* Reg. cap. 55. *dentur ab Abbate omnia, quæ sunt necessaria; id est, cuculla, tunica, pedules, caligæ, bracile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabula*: ut omnis auferatur necessitatis excusatio.

Nec minorem fuisse aliorum Patrum quam S. Benedicti curam, ut necessaria a Superiore Monasterii singulis subministrentur, vel sola Regularum inspectio ostendit. Ipsa quoque Ecclesiæ Concilia dum pestiferum *proprietatis* vitium e Monasteriis eradicare voluerunt, tamquam eradicationis medium necessarium, Prælatis mandarunt, ut singulis ex communi Monasterii substantia necessaria præberent.

Decrevit Synodus Tolosana *Can. 6. Ut Abbates curam Monachorum & Monasteriorum exerceant, & eis victum, & vestitum secundum Regulam S. Benedicti præbeant, & hoc agentes* proprium *eos habere nullatenus permittant.*

Ad hunc Canonem notas suas apponens P. Lupus: *Ad eradicandam plene* Proprietatis *lepram Canon, inquit, recte addit*, eis victum, & vestitum præbeant. *Hoc enim est primum & palmare Monachalis communitatis fundamentum.*

Pluribus aliis vetustioribus Decretis prædicto Canoni consonis (quorum nonnulla apud P. Lupum loco præcitato videre licet) omissis, ad ipsam Synodum Trid. descendimus, quæ postquam plura pro paupertatis ac communionis Religiosæ custodia decrevisset, etiam subjungere non omisit: *Nihil etiam quod necessarium sit eis* (Religiosis) *denegetur*. Sess. 25. *De Regul. cap. 1.*

Hanc Generalis Concilii sententiam exequi desiderans Synodus Provincialis Cameracensis *anno 1565. tit. 18. cap. 11.* biennio a finito dicto Concilio Generali celebrata, postquam similiter plurima ad eradicandum *proprietatis* vitium ordinasset, *tandem, quo ea omnia facilius, diligentius, necnon absque tædio queant observari, præcipit sancta Synodus cunctis cunctorum Monasteriorum sexus utriusque Superioribus, quatenus secundum Regulam ac Majorum instituta benigne necnon placide subministrent omnia in universum, quæ suis subditis necessaria fuerint & convenientia, ne inferioribus præbeant ansam detrimenti voto paupertatis valde gravidi; in qua quidem re, si negligentiores extiterint, admoniti a suo Superiore omnino compellantur.*

Cameracensi consonat Synodus Prov. Mechliniensis anno 1570. habita, quæ similiter cum perniciosum proprietatis vitium eliminandum censuisset, subjicit: *Præcipit ergo hæc Synodus, ut victus, vestitus, cæteraque vitæ subsidia singulis ex* communi *pro necessitate indigentiæ, & Monasterii facultatibus subministrentur.*

Recte proinde sæpe laudatus Canonicus Regularis in oratione contra proprietarios, excellentiorem viam pro extirpatione *proprietatis* Superioribus ostendere volens, illis interrogantibus, quæ esset illa? respondit. *Ut faciatis, quæ fecit Dominus & discipuli ejus. Cum enim vidisset Jesus turbas esurientes, nec haberent quod manducarent, noluit ut irent in villas & vicos, & procurarent sibi; nec etiam voluit eos dimittere jejunos in domos proprias, ne deficerent in via; sed ait Discipulis suis: vos date illis quod edant. Ita venerandi Patres, vos date subditis vestris necessaria, ne opus habeant ab amicis quicquam emendicare: si vestes, si cultellos, si devotos libellos, aut simile quid desideraverint; vos (si tamen superflua non quæsierint) in charitate date illis; sic occasionem* proprietatis *amputabitis, & ex domibus vestris eliminabitis.*

Sed reperiuntur, proh dolor! Prælati parum curantes quid subditi faciant, aut unde sibi, quæ desiderant, acquirant, dummodo ipsi sua marsupia resolvere non cogantur, pecunias plus diligentes, quam Fratrum animas Christi sanguine redemptas. Hinc est quod Fratres sibi ipsis provideant. Hinc proprietas incrementum capit; quæ ubi ingressa semel fuerit, multas secum trahit pedissequas, inobedientiam, intemperantiam, ebrietatem, & id genus pestes alias.

Cavendum ergo dispensatori, verbis loquor Petri a S. Audomaro *lib. 2. Instit. Monast. cap. 12. ne sua tenacitate præbeant materiam excusandi peccatum prætextu necessitatis. Rursum ne sua profusa liberalitate invidentiam in eis nutriat, & argumenta luxuriandi ministret; sed dividat prout unicuique opus est.*

Sed dicent forsitan Superiorum nonnulli: Si subditis peculia permittantur, plures ad Religionem recipi poterunt; quia dum aliqui a parentibus aut aliunde sibi necessaria conquirunt, poterunt ex communibus Monasterii proventibus sustentari. Verum ab his peti posset, num si ea omnia, quæ a parentibus aut aliunde particularibus obveniunt, in perfectam communionem redigantur, ut & cum reliquis Monasterii proventibus confundantur, non æque multis eo casu ex communi Monasterii thesauro per ejusmodi bonorum seu rerum adjectionem sic aucto provideri posset, quam si illa in usus particulares manerent separata?

Sed reponent: Si ea, quæ a parentibus, aut aliunde acquiruntur, passim in communionem redigantur, ut omnium indifferenter necessitatibus impendantur, facile eventurum, quod parum erunt solliciti, ut quidquam a parentibus aut aliunde conquirant. Respond. Si ea putetur in Religiosis animæ constitutio, tantum abest ut ea foveri aut permitti possit, ad numerum Fratrum multiplicandum; ut econtra non dubitem, quin satius esset etiam congregationem aliquam totaliter extingui, quam ejusmodi animi affectus in Religiosis permittere: apud omnes quippe in confesso est (ut jam ante notatum fuit *pag. 13.*) Regulares illos *proprietatis* vitio, saltem affectu infectos esse, qui sollicitant parentes, ut aliquid ab ipsis accipiant, usibus suis particularibus applicandum, non sollicitaturi, si illud scirent in commune redigendum; hoc ipso enim ostendunt se illud sibi, non communitati procurare, ac per consequens sibi velle esse *proprium*.

Deinde cogitent hi, qui peculia illa permittunt, ut numerum augere queant, non in multitudine Fratrum, sed in debita disciplinæ Regularis custodia, cujus præcipue bases & fundamenta sunt votum paupertatis, & perfecta rerum communio, Religionis salutem consistere.

§. II.

Non parum conducit ad eliminandum vitium Proprietatis exacta observatio Canonum, quibus inhibetur receptio ad ordinem ultra numerum, qui ex reditibus Monasterii, aut consuetis eleemosynis ali possit.

CUM ex prædictis constet ad eliminandum *proprietatis* vitium admodum conducere, si necessaria singulis benigne & placide ex communi Monasterii penu subministrentur; non difficulter quisque intelliget, quod tamquam medium ad eumdem scopum plurimum subserviet exacta observantia Canonum illorum quibus præscribitur, ut in Monasteriis non plures recipiantur, quam ex reditibus Monasteriis, aut consuetis eleemosynis sustentari queant: ita enim fiet ut per Superiores sine difficultate omnibus, quæ necessaria sunt, suppeditari poterunt, ac per consequens vitium *proprietatis* (quod pallio indigentiæ & defectus necessariorum, quamvis perperam, tegi solet) efficaciter extirpari.

Quapropter Synodus Parisiensis reductionem Religiosorum in Monasteriis ad eum numerum, qui commode ex proventibus

coni-

communibus sustentari posset, per Episcopos fieri desiderans, illum sui Decreti finem esse indicat his verbis: *Ne dum Religiosis sufficientia pro vitæ sustentatione non ministrantur, aliunde cogantur sibi necessaria conquirere.*

Hinc Card. Bellarminus ea, quæ ad reformationem Monasteriorum utilia, immo & necessaria judicabat, ad quatuor capita redigens, inter illa exactam observantiam Decreti Concilii Trid. de non recipiendis ad Monasterium ultra numerum, qui ex reditibus aut consuetis eleemosynis sustentari possit, tamquam medium efficacissimum ad extirpandum vitium *Proprietatis* reponere non dubitavit. *Ut redigam* (*inquit* De gemitu Columbæ lib. 3. cap. 6.) *in quatuor capita, eaque brevissima, quæ ad reformationem necessaria sint; primum illud esse ajo, ut non admittantur ad habitum, nisi illi, qui signa veræ vocationis ostendant. Deinde ut probatio maxime seria sit, & qui in probatione divinam vocationem non probaverunt, omnino ad professionem non admittantur. Nam vitæ Christianæ perfectio, quanto est altior, tanto pertinet ad pauciores. Legant ii, ad quos ista pertinent, Joannem Cassianum in* lib. 4. De institutis Renuntiantium, cap. 3. 32. 33. *&* 34. *Tertio, ut sex virtutes supra nominatæ* (*Humilitas, Paupertas, Castitas, Obedientia, Studium orationis, & Perfectio charitatis*) *deligentissime excolantur, & Præpositi in omni virtutis genere exemplo suo præluceant*: Denique ut dent omnem operam, ut sacrosancti Tridentini Concilii Decretum illud saluberrimum & maxime necessarium observetur, ut non plures ad Ordinem admittantur, quam qui sustentari possint ex reditibus vel eleemosynis ordinariis: tunc enim Præpositi jure cogere poterunt subditos ad omnem proprietatem fugiendam & execrandam, si Ordo ipse singulis ea præbeat omnia, quæ singulis necessaria sunt.

Indubie propter hoc, aliaque quæ ex debita observantia prædicti decreti Concilii Tridentini a Monasteriis avertuntur incommoda, dixit Innocentius X. *Inter cætera, quæ ad Regularem disciplinam instaurandam, conservandamque sacrosancta Tridentina Synodus salubriter decrevit, illud semper præcipuum & maxime momenti habitum est, quo injungitur ut in singulis Monasteriis, & domibus Regularibus, is tantum numerus constituatur, & in posterum conservetur, qui vel reditibus propriis Monasteriorum vel consuetis eleemosynis commode possit sustentari.*

Quapropter ad ejus usum inducendum fel. recordat. Clemens VIII. Paulus V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædecessores nostri varia Decreta ediderunt: sed quia nihilominus, sive ob injuriam temporum, sive ob Superiorum incuriam, sive alias ob causas, illius executio hucusque protracta est, non sine gravi Monasteriorum in spiritualibus detrimento, ac Religionum jactura; idcirco nos nequaquam ignorantes quantum ex Monasteriis pie institutis & recte administratis in Ecclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati & commodo Ecclesiastici Ordinis detrahat multitudo Religiosorum, quæ sine delectu supra vires Monasteriorum in Religiones invehitur; ac proinde arbitrati valde acceptum, sacrisque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam salubre debitæ executioni demandetur, &c.". Const. Inter cætera, in Bull. 23.

§. III.

Multum conducit, ut Peculiaritatis vitium vitetur, considerare, quis rerum terrenarum usus paupertatem profitentibus conveniat.

Ex dictis §. 1. hujus capitis constat, quod frequens & ordinarius peculiorum prætextus soleat esse necessariorum defectus, sive quod necessaria ex communi Monasterii substantia non subministrentur; atque inde occasionem assumant ipsi subditi conquirendi pecunias, vel res alias, quibus, suis necessitatibus quotidianis occurrere queant. Prætextum illum sæpissime; si non semper, falso niti fundamento non difficulter Religiosus intelliget, qui sequentia sedulo expenderit.

Quod in primis nunquam licitum sit creaturis inhærere ut fini (intelligo qui ad ulteriorem non refertur (intelligo qui ad ulteriorem non refertur) sed illis utendum duntaxat ut mediis ad finem; vel, ut Augustinus loquitur, quod creaturæ diligendæ non sint dilectione mansoria, qua animus illis inhæret ut fini, sed transitoria, qua nimirum homo per creaturas transeat ad finem suæ creationis, qui est Deus; juxta primum & maximum Mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, &c. Cum enim ait, inquit Augustinus*, toto corde, tota anima, tota mente, *nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & quasi locum dare, ut alia re velit frui; sed quidquid aliud diligendum venerit, illuc rapiatur, quo totus dilectionis impetus currit. Lib. 1. De Doct. Christ. cap.* 22.

Hinc idem S. Doctor postquam docuisset, omnibus & solis rebus fruendum, seu ut fini ultimo inhærendum esse, quas æternas & incommutabiles vocat docens qualiter creaturæ diligendæ sint, subjungit, *ibid. cap. 35. Non quasi mansoria quadam dilectione & delectatione, sed transitoria potius, tamquam viæ, tamquam vehiculorum, vel aliorum quorumlibet instrumentorum, aut si quid congruentius dici potest; ut ea, quibus ferimur, propter id ad quod ferimur, diligamus.*

Si ergo creaturis utendum non sit, nisi ut mediis ad finem, sequitur illis utendum esse cum moderatione desumenda ex proportione ad finem; seu usum earum non esse assumendum, nisi in quantum est necessarius ad finem; ex gr. potu & cibo in ea quantitate utendum, quæ requiritur ad eam corporis constitutionem, quæ hominem debite disponat, ut functiones, ad quas divina ipsum destinavit providentia, obire possit.

Hunc creaturarum moderatum usum omnibus incommutabili lege præscriptum si serio perpenderint Religiosi, non dubium quin prætactum necessitatis pretextum solius cupiditatis, seu voluptatis filiam esse sæpius deprehendent; juxta illud verissimum S. Augustini effatum, *lib. 10. Conf. cap. 31. Quod saluti satis est, delectioni parum est.*

Ulterius, ad evertendum efficaciter prædictum peculiaritatis prætextum plurimum conducit; ut Religioso persuasum sit, quod non solum jam descriptus rerum terrenarum moderato usus (quem omnibus divitibus, etiam Principibus & Regibus Lex æterna præscripsit) a se servandus sit, sed quod ex solemni quam Deo fecit promissione, rebus temporalibus uti debeat ut *pauper*, seu ea moderatione, quæ statui paupertatis respondeat.

Nec enim Religiosæ paupertatis professio sola voti emissione, aut nuda proprietatis abdicatione absolvitur, sed necesse est ut, qui eam emisit, secundum illam vitam suam componat: nam qui certum vitæ genus profitetur, debet secundum illud vitam instituere. Quid vero aliud est vivere secundum paupertatem, nisi rebus transitoriis uti ut pauper, id est, vitam agere pauperem? Unde illud S. Bonaventuræ in *Epist. 1. ad Provin. Fœdum est prosanumque mendacium, summæ paupertatis voluntariæ professorem se asserere, & rerum penuriam pati nolle.* Quare monet Ordinis sui Provincialem: *Ut sumptuositatem ædificiorum, librorum, ac ciborum ita studeat amputare*, ut a professionis excellentia vitæ observantia non discordet.

Cui consonat illa S. Benedicti Regula: *Monachus omni vilitate vel extremitate sit contentus: Vilitate, inquit Hugo Menardus, in cibo & potu, vestimento, calceario, & quocumque opere injuncto.* Ad *cap. 16. Concord. Reg.* §. 1.

Ob hanc paupertatis professionem S. Bernardus a Religiosorum supellectili tantum abesse voluit quidquid a paupertate alienum esset, ut nec illud ipsorum Ecclesiis convenire judicaret; *Dicite pauperes* (inquit *in Apol. ad Guill. Abb. cap. 12.*) *si tamen pauperes, in templo quid facit aurum?*

Prudenter igitur Patres Concilii Tridentini *Sess. 25. cap. 2. De Regular.* mobilium usum ita per Superiores subditis permittendum censuerunt, *ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat.*

Merito proinde Joannes Hesselius, qui Concilio Tridentino interfuit, *cap. 83. in Decal.* temere ac stulte voventibus annumerat illos; *qui vovent paupertatem vel continentiam perpetuam, non expenso apud se, an vere cupiant in hoc mundo pauperem vel cælibem vitam ducere.*

Cum vero non tantum subditi, sed & ipsi Superiores paupertatis voto sint obstricti, teneanturque in ejusdem observatione subditis suo prælucere exemplo, consequens est quod etiam Superiores sollicite cavere debeant, ne quid in toto vitæ genere appareat a paupertatis professione alienum: unde merito monitos voluerunt sui Ordinis Abbates & Prælatos Canonici Præmonstratenses anno 1630. *Dist. 2. cap. 4.* §. 1. & 2. *Ut memores suæ professionis, ac SS. Patrum vestigiis inhærentes modesta supellectili & mensa, ac frugali victu semper utantur. In reliquo etiam vitæ genere, ac in tota sua domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto* paupertatis *instituto sit alienum, sed simplicitatem, Dei zelum, ac contemptum vanitatum præ se ferant.*

Ob eamdem indubie paupertatis professionem decreverunt *Dist. 2. cap. 21. § 11.* „ Ut in quorumcumque hospitum receptione hoc observetur, ut animi vultusque hilaritas eis exhibeatur, & *omni luxu*, ac *ostentatione* rescissis, *juxta Religiosam mediocritatem* sufficienter cujusque necessitati, non voluptati satisfiat.

Hanc in hospitum receptione Religiosam mediocritatem Religiosorum Patres licet hospitalitatis exercitio addictissimi, adeo sedulo observabant, ut sæpius etiam Regibus & Principibus vix quidquam præter communes Religiosorum cibos apponerent; ut ita in omnibus & coram omnibus Christi paupertatem profiterentur, & *a sæculi actibus se facerent alienos*, & insuper ut ipsos quoque sæculares ad frugalioris vitæ normam suo exemplo excitarent, juxta præclarum illud S. Basilii monitum in *Reg. fus. disp. Int.* 20. „ Alius venit ex sæculari vita, discat operibus, quod ei ratio non persuasit: formam & exemplar vitæ frugalioris accipiat: recordetur mensæ Christianorum, & non pudendæ propter Christum paupertatis ". Debet proinde ea esse Religiosorum rebus temporalibus utendi moderatio, ut profitentibus paupertatem seu vitam pauperem respondeat. Vide Hug. Menard. ad *cap. 60. §. 1. Concord. Reg.*

Verum quia paupertas suas secum trahere solet difficultates & incommoda, tenetur is, qui eam profitetur, eo esse animo, ut etiam incommoda & difficultates, quæ vitam pauperem consequuntur, amplecti paratus sit: alias velle paupertatem profiteri, & nulla paupertatis velle sentire incommoda, nimis magna ambitio est, dicebat ad Philotheam suam S. Franciscus Salesius *Introd. ad vitam devot. part. 3. cap.* 16. „ Ne contristeris, inquit, si minora æquo & debito tibi subsidia præbeantur: in hoc namque paupertatis excellentia & dignitas consistit: velle esse pauperem, & nullum velle incommodum habere nimis quam magna ambitio est; idem namque est ac velle simul honorem paupertatis, & commoditatem divitiarum ac opum habere.

Immo veram paupertatem non habere eos judicabat S. Bernardus *Serm. 4. De Adv.* qui dum inopiam aliquam patiuntur, mox in pusillanimitatem incidunt. „ Videmus, inquiebat ad sui Ordinis Religiosos, pauperes aliquos, qui si veram haberent paupertatem, non adeo pusillanimes invenirentur, utpote Reges & Reges cæli: sed hi sunt, qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto ut nihil eis desit, & sic diligunt paupertatem, ut nullam inopiam patiuntur.

Ex his omnibus conclude, quod Religiosus, qui veram professæ paupertatis habuerit ideam, non facile prætextu defectus necessariorum ad peculiaritatem deflectet; vel enim judicabit ea, quæ a Superioribus ministrantur, sibi sufficere, vel si minora

n ora æquo & debito subsidia præbeantur, & consequenter incommoda nonnulla substinere cogatur, cogitabit hanc esse sortem illius, qui specialiter se profitetur discipulum ejus, qui nascitur in stabulo, *quia non erat ei locus in diversoriis:* qui dum viveret, *non habebat ubi caput reclinaret*, ac tandem vestibus spoliatus nudus moritur in patibulo.

§. IV.

Ad eliminandam Peculiaritatem efficacissimum remedium est Religiosa Charitas.

CHARITAS *non quærit quæ sua sunt*, sic intelligitur (inquit Augustinus *Cap. 8. Reg.*) *quia communia propriis, non propria communibus anteponit*. Cum igitur *Peculiaritas*, ut constat ex dictis *cap.* 1. quærat quæ sua sunt, & propria communibus, non communia propriis anteponat; facile intelligitur quod *Peculiaritas* non sit fructus charitatis, sed potius cupiditatis, quæ quærit quæ sua sunt; ac per consequens sicuti charitas expellit cupiditatem, ita nata sit tollere *Peculiaritatem*; præsertim si talis fuerit, qualem inter Religiosos in unum congregatos Ordinum Fundatores desiderarunt.

Quæ fuerit charitas; quæ primos Christianos in unum conjunxit, paucis his verbis expressit sacer Textus, *Act. 4. vers. 32. Multitudinis credentium erat cor unum & anima una*.

Quemadmodum horum fidelium vivendi normam Religiosi in communi viventes assumpserunt; ita & eorum charitatem æmulari tenentur.

Primum (*inquit S. Augustinus* Cap. 1. Reg.) *propter quod in unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo, & sit* vobis anima una & cor unum in Deo. *Et* in Psalm. 132. *Qui sic vivunt ut unum hominem faciant, ut sit illis vere quomodo scriptum est*, una anima, unum cor, *multa corpora, sed non multæ animæ, multa corpora, sed non multa corda, recte dicitur μόνος: id est, unus, solus*.

Cui consonat illud S. Ferreoli Episcopi in Regula sua cap. 3. Charitas, *inquit*, cooperit multitudinem peccatorum: *huic præcepto Monachis convenit inhærere, ita ut multi, secundum beatum Apostolum*, unum corpus *efficiantur in Christo, & impleatur in illis quod lectio Actuum Apostolorum quasi omnibus exemplo præmisso*, specialiter *tamen Religiosorum oculis anteponit*: Erat illis cor unum & anima una. *Et illud in libro Psalmorum*: Deus qui habitare facis unanimes in domo (*a*).

Hinc de quibusdam vitam Cœnobiticam agentibus dixit S. Basilius *in Constit. Monach. cap* 19. *homines ex diversis nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac disciplinæ similitudinem adeo velut* in unum *coaluisse, ut in pluribus corporibus* unus omnino animus *videatur, vicissimque plura corpora* mentis unius *instrumenta cernantur?*

Quo denique tendit solemnis illa in alicujus ad Religionem receptione decantatio Psalmi 132. vers. 1. *Quam bonum & quam jucundum habitare, fratres, in unum!* nisi ut primum disciplinam Regularem suscipienti annuntietur perfecta illa inter Fratres charitas, quæ jugum vitæ Religiosæ facit suave, & onus ejus leve.

Hæc quippe charitas facit, ut *alter alterius onera portet*: Gal. cap. 6. vers. 2. hæc est quæ exclamat, 2. Cor. 11. vers. 29. *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* Per hanc fit, *ut si quid patitur unum membrum, compatiantur omnia membra*. 1. Cor. cap. 12. vers. 26.

Nulla proinde timenda *Peculiaritas*, ubi ea fuerit inter Fratres charitas; quomodo enim quisquam inter eos suis necessitatibus aliquid vellet reservatum, quos eadem charitas ita conjungit, ut alter alterius necessitates reputet proprias? Hinc sacer Textus, relata primorum Fidelium charitate, tamquam illius sequelam immediate subjungit: *Nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia*. Act. cap. 4. v. 32.

§. V.

Vitia, quæ ex Peculiaritate *oriuntur, & præsertim ipsa Professionis violatio Religiosos movere debent, ut* Peculiaritatem *fugiant.*

SANCTUS Gregorius scribens Joanni Subdiacono Ravennæ, inter alia eidem præcepit, ut Mariano Episcopo dicere studeat: " ut *Peculiaritatem* a quatuor aut quinque Monasterii
,, Monachis, in quibus corrigi hactenus minime potuit, studio-
,, sissime compescat; & hoc ipsum Monasterium a tali peste
,, mundare festinaret; quia si illic *Peculiaritas* a Monachis ha-
,, betur, *neque concordia, neque charitas in congregatione eadem*
,, *poterit permanere* ". *Lib.* 10. *Epist.* 22.

Si teste S. Gregorio ubi *Peculiaritas* habetur, non possit concordia aut charitas permanere, consequens est, ut subintrent discordia & cupiditas, quibus ingressis, quis non videat vitiorum omnium scaturigines esse ingressas? Quapropter nullus mirari potest si ex *Particularitate* seu *Peculiaritate* vitiorum monstra, immo totius Regularis disciplinæ dissolutionem oriri per experientiam observatum sit, ut ex Theodorico de Monasteriis scribit Dionysius Cartusianus *De Reform. claust. art.* 16. " Doctor
,, præfatus (Theodoricus de Monasteriis) inquit, in suo Tra-
,, ctatu capitulo quarto: Si scire delectat quare proprietas sive
,, peculium tam religiose prohibetur, attendite vitia, quæ in-
,, de sequuntur. Quæ prudentissimi, expertissimi, ac devotissi-
,, mi Viri, qui Religiones instituerunt, consideraverunt, & per
,, experientiam etiam didicerunt: consideraverunt enim quod ex
,, proprietate seu peculio tamquam ex venenosa radice multa
,, peccata proveniunt, ut puta contumacia, superbia, conten-
,, tio, partialitas, avaritia, vana gloria, invidia, mendacium,
,, luxuria, occupatio infructuosa, cura superflua, multiplex dis-
,, solutio, varia mentis distractio, acedia, negligensque divini
,, Officii persolutio, atque similia: Quoniam abundantes in pe-
,, culio, ad resistendum suis Superioribus fiunt audaces, nec di-
,, sciplinam & correptionem patienter suscipiunt, partialitates
,, efficiunt, & interdum commessationibus & ebrietatibus va-
,, cant, ex quibus ad vitia carnis labuntur, & votum suum de
,, castitate servanda sceleratissime frangunt, sicque ad divina
,, fiunt pigri & acediosi, opusque Dei negligenter persolvunt,
,, atque in innumerabiles defectuositates damnabiliter incidunt,
,, non observantes silentium, & sæpe neque jejunium, nec ad
,, commune Refectorium veniunt, sicque quotidie magis excæ-
,, cantur & obdurantur. Contingit quoque frequenter, quod
,, habentium peculium unus multo plus habet quam alius: quod
,, non videtur consonare justitiæ, cum bona Monasterii extent
,, communia: tamen secundum justitiam unicuique secundum in-
,, digentiam suam est tribuendum. Cum ergo tot vitiorum Pe-
,, culium sit origo, justissimum valdeque necessarium est, ut
,, Religiosi secundum Decreta Conciliorum, & Decretales sum-
,, morum Pontificum, sanctorumque Patrum Regulas, penitus
,, auferatur.

Quæ a 200. & amplius annis, eadem etiam hodie ex peculiis metuenda sunt, quandoquidem non minus hodierna quam pristina peculia nata sint lædere charitatem & concordiam: unde P. Christianus Lupus de hodiernis redituum vitalitiorum reservationibus disserens *ad Can. 6. Concil. Tolos. sub. Vict. II.* eodem pene colore, quo Dionysius Carth. perniciosam eorum sequelam depingere non dubitavit; postquam enim proprietariis annumerandos censuit, " qui omnia quidem sua Monasterio dant, aut
,, pauperibus, *sed sibi aliquam reservant vitalitiam Pensionem aut censum* " subjungit: " Captivi enim manent (redituum vi-
,, talitiorum reservatores) sub phylargia, omnium vitiorum ma-
,, tre ac nutrice, *quam quidam appetentes etiam a fide errave-*
,, *runt*. Ex ipsa pauperes Fratres despiciunt, cum plena humi-
,, litate non subjacent Præpositis, divina Officia fastidiunt, ope-
,, rari nolunt, ad licentiosum alicujus privilegii aut præeminen-
,, tiæ in Monasterio locum quavis arte adspirant ac se intru-
,, dunt, communi alimentorum ac vestium sorte contenti non
,, sunt, atque ita Cœnobia sua pedetentim transvertunt in il-
,, lam Coludensis apud Anglos Monasterii miserabilem formam,
,, quam in Anglicana venerabilis Bedæ historia describit Reli-
,, giosus Presbyter Adamandus: *Domunculæ, quæ ad orandum*
,, *vel legendum factæ erant, nunc in comessationum, potationum,*
,, *fabulationum, & cæterarum sunt illecebrarum cubilia con-*
,, *versæ*.

Licet non omnis *Peculii* ex. gr. admodum exigui penes Superiorem in usus alicujus particularis reservatio statim secum trahat universam illam jam exhibitam vitiorum colluviem; ægre tamen *Peculia* quantumvis modica permittentur, quin mox ex illis morali quadam necessitate dissensiones aliquæ, æmulationes, aliæve fraternæ charitatis pestes proveniant. Quinimmo nulla est vel exigui *Peculium* concessio, quæ non ad totalem disciplinæ dissolutionem viam sternat; cum enim omnia *Peculia* seu res in particulares aliquorum usus extra communionem reservatæ, voto paupertatis & perfectæ rerum communioni (ut *c.* 1. sæpius ostensum est) contrarientur, nulla concedentur, nisi aliquatenus una recedatur a *voto paupertatis & vitæ communione* ipsius Regularis disciplinæ fundamentis & basibus, ,, quæ si *exacte* non
,, fuerint conservata, inquit Synodus Tridentina, totum cor-
,, ruat ædificium necesse est ". Hinc etiam ab eadem Synodo adeo sollicite cautum, ut omnis cura & diligentia a Superioribus adhibeatur, ut ab illis, quæ ad votorum obedientiæ, *paupertatis*, & castitatis essentiam, & quæ communem vitam, victum, & vestitum spectant, non recedatur: sciebant quippe ipsius Concilii Patres, quod dum fundamenta semel vel leviter concuti incipiunt, sensim ad totalem eorum destructionem perveniatur, quibus destructis totius structuræ ruina sequatur necesse est.

Prudenter proinde voluit S. Benedictus, ut non tantum superficie tenus, sed *radicitus* hoc vitium *peculiare* amputetur *cap.* 33. *Regulæ*.

Adhuc præter ipsius Regularis disciplinæ solutionem, ad quam omnis peculiaritas ut minus viam sternit, habet insuper cujuscumque *Peculii* reservatio sibi adjunctam quamdam Religiosæ professionis violationem.

Constat enim ex dictis *cap.* 1. §. 1. 2. & 3. Quod Religiosus vovendo paupertatem, promittat omnia, quæ habet, a se ita simpliciter & absolute abdicare, ac si res suas simpliciter venderet, & earum pretium simplici & absoluta donatione in pauperes transferret. Huic simplici ac absolutæ rerum omnium renuntiationi quæcumque Religiosorum pecul a contrariari, similiter *cap.* 1. probatum est.

Insuper ostensum fuit, quod Professio Religiosa secum trahat perfectam rerum omnium communionem. Cum hac rursus communionis perfectione nulla Peculia quantumvis modica, etiam de licentia Superioris, atque dependenter ab illius nutu posse consistere, abunde in anterioribus probatum fuit.

Ex his per evidentissimam consequentiam deducitur, per universa Religiosorum *peculia* Religiosam professionem in duobus articulis essentialibus, nimirum in voto paupertatis & vitæ communione, violari. Grave vero admodum esse Deo factam professionem non servare; inde intelligitur, quod, ut ait S. Thomas 2. 2. *qu.* 88. *art.* 3. *in C.* " implere vota pertineat ad fi-
,, delitatem, quam homo debet Deo: unde fractio voti quæ-
,, dam

(a) Psalm. 67. v. 7. in vulgata editione legitur: *unius moris in domo*.

„ dam infidelitatis species; maxime autem debet homo, ait „ idem Doctor, Deo fidelitatem, cum ratione beneficii suscepti." Hinc illud Scripturæ *Deut.* 23. *v.* 21. 22. & 23. *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris, quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es.* Et *Eccles.* 5. *v.* 34. *Displicet Deo infidelis & stulta promissio: multoque melius est non vovere; quam post votum promissa non solvere.*

Quibus per omnia consonat illud Innocentii III. *cap.* 6. *tit.* „ *De voto & voti redempt.* " Licet universis liberum sit arbitrium „ in vovendo, usque adeo tamen solutio necessaria est post votum, „ ut sine propriæ salutis dispendio alicui non liceat resilire.

Hoc propriæ salutis dispendium ex infractione professionis per *peculiorum* reservationem vel eo titulo summopere timendum; quod cum peculiaritas voto *paupertatis* contrarietur, per consequens agatur de ipsius votis *paupertatis* violatione. Quo etiam titulo *peculiorum* possessores sibi ob oculos jure ac merito ponent vindictam, quam ob voti *paupertatis* violationem sumpsit Deus in Anania & Saphira.

Denique cum Religiosum vi sui status oporteat ad perfectionem tendere, etiam specialis gratia, qua perfectionis viam ingrediatur & teneat, ipsi necessaria est, quæ cum misericorditer a Deo exspectari debeat, merito *peculiorum* possessoribus verendum, ne sua contra Deum infidelitate gratiæ illius influxum sistant, atque ita numquam ad status Religiosi fine pertingant.

Ex his collige quantopere Religiosus, si per Religiosæ professionis observantia certam suam vocationem & electionem facere satagat, omnem prorsus *Peculiaritatem* fugere debeat.

Collige secundo, quanto studio & labore venenosam hanc radicem radicitus evellere teneantur Superiores utpote constituti super congregationem, ut noxia quæque evellant, & disperdant, & dissipent: „ & quorum culpæ incumbit (ut de Abbate loqui- „ tur S. Benedictus *cap.* 2. *Reg.*) quidquid in ovibus Patersami- „ lias utilitatis minus potuerit invenire.

Sed dicent forsitan Superiores, adeo vitium illud esse radicatum, ut nullus laborum suorum fructus sit sperandus: verum nullum adeo vitium invaluit, quin ejusdem eradicationem per Dei auxilium Superiores sperare possint, modo ipsi labores & operam impendere non omittant, & operam in illum, qui omnia potest, præsertim quia omnino confidendum est, quod *qui cœpit opus bonum*, nimirum bonam illam voluntatem Superioribus inspirando, *perficiet*. Neque multorum resistentia indicium est, quod conatus suo frustrabitur effectu; quin potius felicioris successus præsagium est. Solet enim diabolus obsistere per homines malos tamquam per sua instrumenta operibus bonis præsertim illis, quæ tendunt ad destructionem malæ & inveteratæ consuetudinis; vel si ex initus illis plurima bona secutura intelligat. Hinc S. Teresia dum conatibus suis multos resistere videbat, prosperum exitum ominabatur: & reipsa ita accidit; nam duo supra triginta Monasteria inops Virgo ædificavit, omnibus humanis destituta auxiliis, *quinimmo adversantibus plerumque sæculi Principibus.*

Præterea, quod bene notandum, in reformationis negotio non tantum attendendum quis fructus hoc tempore & inter præsentes diuturna consuetudine obcæcatos & vinculatos sit futurus, sed etiam quis in futurum, & inter præsentium successores.

Sed dato quod omni impenso labore subditos a vitio illo revocare non possent; ipsi tamen animam suam liberabunt; juxta illud Ezech. *cap.* 3. *vers.* 19. *Si tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & a via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.*

Hinc illud S. Benedicti *cap.* 2. *Regul.* " Tantundem erit (Ab- „ bas) liber, ut si inquieto vel innobedienti gregi Pastoris fue- „ rit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus „ universa fuerit cura exhibita, Pastor earum in judicio Domi- „ ni absolutus, dicat cum Propheta Domino. *Ps.* 39. *vers.* 11. *Ju-* „ *stitiam tuam non abscondi in corde meo; veritatem tuam & sa-* „ *lutare tuum dixi*: ipsi autem contemnentes spreverunt me.

Neque Superiores a muneris sui ratione deterere debet, quod forte subditorum animos suis pastoralibus studiis, actionibusque exulcerari videant, vel quia illorum nonnulli clamant: Non ferunt hæc tempora strictam illam *paupertatis & communionis* observantiam: hæc enim a Prælatis tamquam futilia & sese emendare nolentium voces contemnenda esse post Sanctum Bernardum, aliosque SS. Patres merito censuit S. Carolus Borromæus: " Nec vero est (inquiebat ad Prælatos in secundo suo Provincia- „ li Concilio congregatos) cur a muneris nostri ratione de- „ terreamur, vel quia his nostris pastoralibus studiis, actionibusque „ animos eorum exulcerari videmus, qui filii sunt perditionis; „ vel quia populares illæ, quibus quasi ficus foliis, deformes „ pravique mores contegi solent, voces audiantur: *Non ferunt* „ *hæc tempora veterum Canonum* (junge, *Regularis discipli-* „ *næ*) *severitatem, sic jamdiu viximus, sic vixerunt; ita ege-* „ *runt, qui ætate antecesserunt, vitæ institutum nihil est quod* „ *mutemus*. At nos hæc atque hujusmodi contemnamus" *In* „ *Orat. ad* 2. *Conc. Mediol.*

Eamdem rursus querelam in ultimo suo Provinciali Concilio „ retundit his verbis: An fortasse a curatione nostra deterremur „ quia hoc nostro frequenti Provinciæ nostræ sanandæ studio „ exulcerantur animi quorumdam dictitantium: *Non ferunt hæc* „ *tempora veterum Canonum* (junge rursus, *Regularis discipli-* „ *næ*) *& antiquæ Ecclesiæ medicamenta*. Immo ardentius pro- „ grediamur, quoniam hæc una medicina præstantissima est, maxi- „ meque opportunum id remedium, ut quibus olim rationibus „ disciplina Christiana (adde, *Regularis*) sata & propagata fuit, „ iisdem ipsis & instauretur & conservetur ". *In Orat. ad* 6. „ *Concil. Mediol.*

Instabunt forsitan Superiorum alii: Cui tantopere nos opponemus *Peculiaritati* illi, quam prædecessores nostri tanto tempore tolleraruntt? Quare enim non permittemus, quod ipsis permiserunt? Expendant hi, qui hac ratione se ab extirpatione *Peculiaritatis* excusare conantur, num non hoc eodem argumento Prælati, aliique Monasteriorum Præpositi se ab omni reformationis studio eximere poterunt: quandoquidem præcipuus, si non unicus reformationis scopus esse debeat corrigere ac eradicare abusus, qui per Prælatorum negligentiam, aut nimiam eorum conniventiam invaluerunt. Quare jam pridem sacra Parisiensis Facultas, ut Prælatos Ecclesiæ Gallicanæ induceret ad abrogandum inveteratum, sed perniciosum quemdam abusum, scripsit in hæc verba: „ Nolite subdolas, hominum voces audire sic dicentium: „ *Prædecessores nostri, qui erant notabiles viri reputati, istud* „ *festum fatuorum* (adde, *Peculiaritatem*) *permiserunt, sufficiat* „ *nobis vivere ut ipsi. Procul dubio istud argumentum diabolicum* „ *est, & infernalis hæc persuasio*: nam illorum exitum ignoratis „ an bonus vel malus fuerit ". *In Epist. Facultatis Paris.* Habetur *in app. Operum Petr. Bles. edit.* ann. 1667.

§. VI.

Ostenditur, quod paupertas voluntaria & perfecta vitæ communio plurima secum trahat commoda.

PRÆCEDENTI §. ostendimus, innumera pene vitia, immo totius Regularis disciplinæ dissolutionem ex Peculiaritate oriri, necnon per illam Religiosos in summum salutis discrimen adduci; hoc vero probare animus est, ex *Paupertatis voluntariæ & perfectæ vitæ communionis* observantia plurima ad Religiosos, ipsamque Religionem commoda derivari. Quod ut clarius demonstrem, prænotandum quod juxta S. Thomam 2. 2. *q.* 186. *art.* 2. *in C.* „ ipsa perfectio charitatis sit finis status Religiosi.... & „ ideo ille, qui statum Religionis assumit, non tenetur habere „ perfectam charitatem; sed tenetur ad hoc tendere & operam „ dare, ut habeat charitatem perfectam.

Ut vero quis hanc charitatis perfectionem assequatur, necessarium est, ait idem Doctor *loco citato*, *n.* 3. *in C.* „ quod ali- „ quis affectum suum totaliter abstrahat a rebus mundanis. Di- „ cit enim Augustinus ad Deum loquens: Minus te amat, qui „ tunc aliquid amat, quod non propter te amat. Unde & in *lib.* „ 83. *qq.* dicit Augustinus, quod nutrimentum charitatis est im- „ minutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas ". Hactenus S. Thomas.

Ex hac doctrina Doctoris Angelici habemus primo, quod Religiosus teneatur ad hoc tendere & operam dare, ut habeat perfectam charitatem. Secundo, ut quis perfectam charitatem assequatur, necessarium esse, quod affectum suum totaliter abstrahat a rebus mundanis. Tertio, quod nutrimentum charitatis sit imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas.

Hinc consectarium est, opportunissimum remedium perveniendi ad finem status Religiosi, nimirum ad perfectionem charitatis, esse concupiscentias suas non exequi, sive ut loquitur Scriptura, *Ecclesiastici* cap. 18. vers. 30. *post concupiscentias suas non ire*. Quam vero difficile sit rebus temporalibus affluere, earumque liberum usum habere, & cum illo omnium concupiscentiarum objecta, & irritamenta, nec tamen *post concupiscentias ire*, nec illis consentire, sed usum illarum intra Christianæ sobrietatis metas continere, uti Lex æterna præcipit; quam, inquam, id difficile sit, notius est quam ut probari debeat.

Præterea tametsi impossibile non sit divitias possidere, & una implere illud omnibus datum præceptum *Psal.* 61. vers. 11. *Divitiæ si affluant, nolite cor opponere*: unde *beatum virum* deprædicat Scriptura, *qui inventus est sine macula, & post aurum non abiit, nec speravit in pecuniæ thesauris*; tamen ut ostendat eum rem difficilem præstitisse, subjungit: *Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua* Eccl. 31. *vers.* 8. & 9.

Insuper rerum temporalium possessio multas mordacesque secum trahere solet curas & sollicitudines, ut propterea divitiæ *spinæ* a Christo dicantur. *Matth.* 13. in quibus, qui *seminatus est*, Christo similiter explicante, *qui verbum audit, & sollicitudo sæculi istius, & fallacia divitiarum suffocat verbum.*

Ex his consectarium, paupertatem, præsertim tamen voluntariam, tantum conducere, ut quis ad perfectionem evangelicam perveniat, quantum ipsa rerum temporalium Possessio, præsertim abundantior, ab illa avocare soleat.

Paupertas quippe voluntaria hominem omnibus rebus temporalibus privans, & illum una ab ipsis concupiscentiarum objectis & irritamentis separans facit ut facilius illas restringere, & moderari queat. Facit quoque *voluntaria paupertas*, ut quis facilius se intra licitum creaturarum usum contineat; qui enim eam profitetur, necessarium earum usum non proprio arbitrio, quod sæpius sibi nimium abblanditur, metitur; sed eum metiendum alieno committit arbitrio.

Liberat quoque profitentem ab omnibus illis curis & sollicitudinibus, quas rerum temporalium possessio adducit; quo contingit ut mentem suam a rebus terrenis facilius abstrahere, & cælestibus affigere possit. Ob hæc aliaque, quæ *voluntaria paupertas* secum trahit, perfectionis adjumenta, factum est, ut Christus illam tamquam medium aptissimum pertingendi ad perfectionem commendaverit his verbis: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me*. Matth. 19. vers. 21.

Hinc illud Caietani *Const. parte* 2. *cap.* 1. *Paupertas expedita ad Deum via, & Religiosæ familiæ magnum certumque vectigal.* Item illud S. Thomæ: *Ad perfectionem acquirendam primum fundamentum est voluntaria paupertas*. 2. 2. q. 86. art. 3.

Profitentibus proinde *Paupertatem voluntariam* usurpare licet illud S. August. *Epist.* 45. *Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.*

Solet præterea rerum temporalium possessio tum ob periculum eas amittendi, aut impossibilitatem eas conservandi, animi pacem ac tranquillitatem non parum turbare; paupertas vero voluntaria hisce anxietatibus & sollicitudinibus hominem eximens, pacem illam animæ, *quæ exuperat omnem sensum*, nata est plurimum promovere. Qua de causa notat S. Thomas 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. beatitudinem, qua beati dicuntur *pauperes spiritu*, inchoari in hac vita: cui mire consonat quod apud Marcum *cap.* 10. *vers.* 19 & 30. dixit Christus: *Nemo est, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter Evangelium, qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros, cum persecutionibus, & in sæculo futuro vitam æternam.*

Super hæc omnia, *paupertas voluntaria*, signanter si spiritu, hoc est, amore suscipiatur & continuetur; Christo Dei Filio dilectores suos simillimos efficit, *qui propter nos egenus factus est, cum esset dives*: qui ad tantam paupertatem descendit, ut natus poneretur in præsepio, *quia ei locus non erat in diversorio*: deinde qui vivens nequidem habuit ubi *caput reclinaret*. Hinc S. Bernardus *Serm.* 1. *in vigil. Nativ. Paupertas non inveniebatur in cælis, porro in terris abundabat hæc species, & nesciebat homo pretium ejus. Hanc itaque Dei Filius concupiscens descendit, ut eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam.*

Denique ubi fuerit *voluntaria paupertas*, sive voluntaria omnium rerum temporalium absoluta abdicatio, nulla difficultate habebitur & conservabitur perfectissime inter Fratres vitæ communio: quomodo enim sua in communionem redigi detrectarent, qui seipsos omnibus terrenis expoliare pro Christo desiderarunt?

Quam vero hæc vitæ communio sit jucunda & suavis, quantaque ex illa virtutum incitamenta profluant, quantumque conducat, ut ad perfectionem Evangelicam perveniatur, malo verbis S. Basilii quam propriis exprimere. *Perfectissimam ego vitæ communionem illam appello* (inquit Const. Monast. c. 19.) *a qua privata omnis rei cujusque exclusa possessio est eliminata; itemque unde dissensio omnis, ac perturbatio omnis, contentio omnis abest, & rixæ: contraque universa communia, animi, mentes, corpora, eaque quibuscumque necessario ad victum cultumque utimur, communis Deus, communis pietatis mercatura, communis salus, communia certamina, communes labores, communia præmia & certaminum exantlatorum coronæ; ubi multi unus, & unus non solus, sed in pluribus. Huic vitæ instituto, quid est tandem quod jure æquiparari possit? Quid eo beatius dici? Quid hac conjunctione, unitate, & necessitudine aptius excogitari? Quid mutua inter se morum animorumque contemperatione gratiosius fingi? Homines ex diversis nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac disciplinæ similitudinem adeo in unum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus unus modo esse animus videatur, vicissimque plura corpora mentis unius instrumenta cernantur. In his, qui infirma corporis valetudine est, is complurium animos imbecillitatis suæ participes habet. Qui vero animo æger est & affligitur, ei complures præsto sunt, a quibus curetur, a quibus assidue erigatur. Hi æquabili jure inter se alii aliorum & famuli sunt, & domini & in invicta libertate accuratissimam sibi inter se serviunt servitutem, quam non necessitas casus fortuiti oppressis & in captivitatem abductis magno ipsorum cum mœrore violenter invexit, sed cum gaudio libera animi voluntas induxit; quippe cum charitas ipsos, alioqui liberos inter se, alios aliis subjectos efficiat, & ipsis nihilominus tamen illorum voluntatis arbitrio libertatem conservet. Tales nimirum cum ab initio nos fingeret Deus: esse voluerat, & propterea crearat. Qui ejusmodi sunt, sine controversia primi parentis noxam contegentes antiquum bonum in pristinum revocant.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

DISSER-

DISSERTATIO CANONICA.

PARS SECUNDA.

DE VITIO SIMONIÆ CIRCA INGRESSUM RELIGIONIS.

SCOPUS SECUNDÆ PARTIS.

Secunda hujus Dissertationis Parte acturus de Simonia circa ingressum in Religionem committi solita, quatuor potissimum ostendam. Primo, quod Simonia & quidem juris divini incurratur, quando temporale exigitur ab ingressuro, dum Monasterium sat habet unde ingredientem cum reliquis sustentet. Quia vero hoc a pluribus sufficienter probatum, & argumentis plerisque in contrarium adductis abunde satisfactum est; (a) ab operosa probatione, aut argumentorum refutatione supersedere intendo; unum tamen argumentum, quod ex Legibus Justinianais petitur, hactenus a nullo, quod sciam, ex professo refutatum, operosius refellam.

Secundo, ostendam quod praetextu, seu titulo ut loquuntur, Paupertatis, *ingressus in Religionem saepius labe Simoniaca inficiatur. Hujus pallii occasione.*

Tertio, ostendam quod Ecclesia merito potuisset interdicere, ne & ipsa Monasteria egentia quidpiam requirant ab ingredientibus. Hoc vero num reipsa Ecclesia vetuerit, inquiram.

Denique ne ipsas quoque oblationes & fidelium vota excludere forsan videar. Quarto ostendam quod ultro oblata citra Simoniam aliudve vitium accipi possint; nonnulla tamen hinc ab offerentibus, illinc a recipientibus cavenda esse monstrabo.

CAPUT PRIMUM.

Ostenditur, committi vitium Simoniæ, dum exigitur temporale, ut quis ad Religionem admittatur, ubi Monasterium est sufficiens ad sustentandum ingredientem.

§. I.

Qua ratione Status Religiosus sit spiritualis, & materia Simoniæ?

Religiosorum in communi viventium, id est, Cœnobiticam originem seu prima initia temporibus Apostolorum deducens Cassianus, his verbis descripsit, *Collat.* 18. „ Talis erat, inquit, omnis multitudo credentium, quæ in „ Actis Apostolorum ita describitur: „ *Multitudinis credentium erat cor* „ *unum, & anima una, &c.* Sed „ cum post Apostolorum excessum „ tepescere cœpisset credentium multitudo: hi, quibus adhuc Apostolicus inerat fervor, memores illius „ pristinæ perfectionis, discedentes a civitatibus suis, illorumque consortio, qui sibi vel Ecclesiæ Dei remissioris vitæ negligentiam licitam esse credebant, in locis suburbanis & secretioribus commanere. *& ea, quæ ab Apostolis per universum* „ *corpus Ecclesiæ generaliter meminerant instituta, privatim ac* „ *peculiariter exercere cœperunt*; atque ita coaluit ista discipulorum, qui se ab illorum contagio sequestraverant, disciplina: „ qui paulatim procedente tempore segregati a credentium turbis, „ ab eo quod a conjugiis abstinerent, & a parentum sese consortio, „ mundique istius conversatione secernerent, *Monachi* sive Monozantes a singularis ac solitariæ vitæ districtione nominati sunt.

Ex hoc discursu colligimus primos illos Christianos, qui vitæ Cœnobiticæ fundamenta, referente Cassiano, posuerunt, eam vivendi normam arripuisse, ut ea, quæ ab *Apostolis per universum corpus Ecclesiæ generaliter meminerant instituta, peculiariter ac privatim* exercerent.

Horum exemplo sequentibus sæculis omni tempore fuere non pauci, qui videntes Christianorum frigescere charitatem, mundumque in deterius continue declinantem, & plurima, quæ mundanorum conversatio, & vitæ sæcularis occupatio secum traheret virtutum impedimenta, vitiorum occasiones, & irritamenta in sæculo occurrentia, vitam Religiosam assumpserunt; non quidem ut statum perfectionis, sed ut viam ad perfectionem Evangelicam (ad quam omnes Christiani tendere debent) perveniendi accommodatissimam; quod ipsum post SS. Patres plurimis locis docet S. Thomas signanter 2. 2. *q.* 189. *art.* 1. *in C.* his verbis. „ *Status Religionis*, ait, *est quoddam spirituale exercitium ad consequendam charitatis perfectionem*; quod quidem „ fit in quantum per Religionis observantias auferuntur impedimenta perfectæ charitatis. Hæc autem sunt, quæ implicant „ affectum hominis ad terrena. Per hoc autem quod affectus „ hominis implicatur ad terrena, non solum impenditur perfectio charitatis, sed interdum etiam ipsa charitas perditur; dum per inordinatam conversionem ad bona temporalia homo avertitur ab incommutabili bono mortaliter peccando. Unde patet quod Religionis observantiæ sicut tollunt „ impedimenta perfectæ charitatis, ita etiam tollunt occasiones pec-

(a) Hoc argumentum pertractavit quoque noster Auctor P. I. Juris Universi, tit. 26. Nec rerum repetitarum idcirco reus haberi debet. Quippe si Lector titulum 26. cum præsenti Dissertatione conferre velit, in ea deprehendet plurima, quæ antea a D. Van-Espen, cæterisque Auctoribus exciderant. Huic Dissertationi, quæ acriter impugnata est, subjecit Auctor vindicias, quas deinde subsequuntur nonnullæ oblocutiones seu opuscula, quæ simul cum Dissertatione opus absolutum adversus Simoniam circa ingressum Religionis conficiunt.

„ peccandi ; sicut patet quod per jejunium , vigilias , & obedientiam , & alia hujusmodi , retrahitur homo a peccatis „ gulæ, & luxuriæ, & a quibuscumque aliis peccatis . Et ideo „ Religionem ingredi non solum expedit his, qui sunt exercitati „ in præceptis , ut ad majorem perfectionem perveniant ; sed „ etiam his , qui non sunt exercitati , ut facilius peccata vitent , „ & perfectionem assequantur .

Sententiam S. Thomæ summatim & terminis expressioribus complexus est Cassianus , dum ait : „ Jejunia, vigiliæ , meditatio Scripturarum , nuditas ac privatio omnium facultatum „ non perfectio , sed perfectionis instrumenta sunt : quia non in „ ipsis consistit disciplinæ illius finis, sed per illa pervenitur ad „ finem „ conformiter ad illud Christi, *Matth.* cap. 19. vers. 21. *Si vis perfectus esse , vade , vende quæ habes , & da pauperibus*; quo manifeste ostenditur perfectionem desiderantibus consilium Evangelicum tamquam ad eam perveniendi instrumentum a Christo suaderi , Professio proinde Monastica , ejusque exercitia & austeritas non quidem ipsa sunt hominis Christiani perfectio , quæ primario & essentialiter (ut post S. Thomam loquuntur Theologi) consistit in charitate & observantia mandatorum Dei ; sed Instrumenta accommodatissima , quibus ad perfectionem perveniatur . Unde quemadmodum quis ferramenta cujuslibet artis instituere sibimet ac præparare festinat , non ut ea possideat otiose , nec ut emolumenti illius fructum qui speratur ex ipsis in nuda instrumentorum possessione constituat ; sed ut eorum ministerio peritiam finemque illius disciplinæ (cujus hæc adjumenta sunt) efficaciter apprehendat ; ita quicumque disciplinæ Religiosæ exercitia assumit , ea tamquam instrumenta , quorum adjutorio ad perfectionem charitatis , & observantiam Evangelii perveniat, suscipere debet. „ Nemo proinde negaverit " (ut verbis loquar Synodi Colon. *an.* 1536. *part.* 10. *c.* 10. „ hoc vitæ „ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum , „ modo secundum sanctissimam institutionem pure , immaculateque observetur " . Ex quibus conficitur statum Religionis esse *spiritualem* , in quantum est quoddam *spirituale exercitium* Deo auctor institutum ad consequendam charitatis perfectionem .

§. II.

Qua ratione Status Religiosus vitæ Christianæ rite peragendæ plurimum conducat ?

VITÆ Christianæ perfectio , inquit Doctor Angelicus , consistit in perfectione charitatis ; unde qui ad vitæ Christianæ tendit perfectionem , necesse est , ut continuo in se studeat perficere charitatem , quam non augebit , nisi cupiditatem diametraliter charitati oppositam indesinenter in se diminuere satagat . „ Sicuti enim augmentum dilectionis , inquit Augustinus , est „ cupiditatis diminutio , ita perfectio dilectionis est nulla cupiditas " . Quapropter ut omnibus dictum est , *Matth.* cap. 22. vers. 37. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde , & in tota anima tua , & in tota mente tua* ; ita universis inclamat Sapiens : *Post concupiscentias tuas non eas , & a voluntate tua avertere . Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus , faciet te in gaudium inimicis tuis* . Eccl. 18. *vers.* 30. & 31. Hinc optimus medicus Christus Dominus veniens in hunc mundum , ut hominem ægrum sanaret, eique vitam animæ , id est, charitatem restitueret , charitati ædificandæ & cupiditati destruendæ media opportunissima tum in vita sua exhibuit , tum per doctrinam Evangelii nobis præscripsit.

Quod vitam attinet , si illam spectemus a stabulo Betheleemitico usque ad montem Calvariæ , id est , ab ingressu in hunc mundum usque ad ejus egressum, videbimus in illa mores directissime concupiscentiæ carnis & oculorum ; ac superbiæ vitæ , id est , corruptionibus , quas ab Adamo hæreditavimus , oppositos .

Superbia vitæ se ostentat in voluntatis dominatu. Huic concupiscentiæ Christus D. opposuit vitam suam , in qua se exhibuit ut abjectionem plebis, opprobrium hominum, novissimum virorum, maxime dum cum sceleratis reputatus , immo illius postpositus fuit.

Huic item concupiscentiæ opponitur vita Christi , quatenus hæc ab initio usque ad finem fuit continua quædam voluntatis propriæ ad voluntatem Patris summa cum reverentia subjectio, equidem se in mundum venisse testatur , *non ut suam , sed ut Patris voluntatem faceret* : quod etiamsi præstiterit in omnibus suis actibus , quos exercuit , id tamen maxime elucet in illa obedientia , qua se humiliavit *factus obediens usque ad mortem , mortem autem crucis* . Philip. cap. 2. vers. 8.

Concupiscentia oculorum a quibusdam accipitur pro cupiditate divitiarum , & a S. Augustino pro curiositate sive libidine cognoscendi .

Huic contrariatur vita Christi juxta priorem explicationem , quatenus pauperrima , ut patet in nativitate & morte, immo & totius vitæ decursu, quo durante ne tantillum habuit proprium *ubi caput reclinaret* . Luc. cap. 9. vers. 58.

Concupiscentiam oculorum acceptam pro libidine cognoscendi sua contrarietate destruit vita Christi , quatenus in illa summa Christi sapientia infantilibus membris occultatur , ac tot deinde annis silentio tegitur ; nec etiam manifestatur , nisi per doctrinam , quæ stultitia potius quam sapientia videbatur .

Concupiscentiæ carnis , sive libidini sentiendi inimica est vita Christi , prout molestiis a paupertate manantibus , item contradictionibus & irrisionibus potissime Pharisæorum & Scribarum plena erat ; sed vel maxime quatenus Christus tales agonizans in anima tristitias , tantosque patiens in corpore cruciatus , ipsam denique acerbissimam mortem subiit.

Quod doctrinam spectat , concupiscentiam destruunt illæ Evangelicæ sententiæ : *Qui non renuntiat omnibus , quæ possidet , non potest meus esse discipulus. Si quis venit ad me , & non odit patrem suum & matrem , & uxorem , & filios , & fratres , & sorores , adhuc autem & animam suam , non potest meus esse discipulus . Et qui non bajulat crucem suam & venit post me , non potest meus esse discipulus. Contendite intrare per angustam portam ; Regnum cœlorum vim patitur , & violenti rapiunt illud.* Luc. *c.* 14. *versicul,* 26. 27. 33. Luc. *c.* 13. *vers.* 24. Matt. *cap.* 11. *vers.* 12. Cætera omitto , quæ tam ad cupiditatis diminutionem quam ad charitatis augumentum spectant recepta , quibus præcipimur vigilare , petere , quærere , pulsare , denique *semper orare* , & *nunquam deficere* . Luc. cap. 18. vers. 1.

Has & similes Evangelii regulas observet necesse est , quicumque discipulus Christi esse voluerit ; ipsa quippe Dei charitas usque ad contemptum sui Christi constituit discipulum ; mundi vero discipulum amor sui usque ad contemptum Dei . Quapropter concupiscentiis in se impugnandis , & charitati fovendæ indesinenter incumbere debet quicumque Christo tamquam discipulus adhærere desiderat ; hine illud Apostoli , *Gal.* 5. *ver.* 2. *Qui Christi sunt , carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis* : id est , qui ad Christum pertinent , spiritum mundi crucifixerunt ; quia teste Joanne *Ep.* 1. *c.* 2. *vers.* 16. *Omne quod est in mundo , concupiscentia carnis est , & concupiscentia oculorum , & superbia vitæ* . Hinc consectaneum est , quod in mundo viventes , & mundo utentes meminisse debeant sibi fas non esse mundum , aut ea , quæ in mundo sunt , diligere, juxta illud Apostoli , non tantum Religiosis , aut Ecclesiasticis , sed omnibus , qui in mundo sunt & etiam qui uxoribus utuntur , inclamatum : *Reliquum est , ut & qui habent uxores , tamquam non habentes sint , & qui flent ; tamquam non flentes , & qui gaudent , tamquam non gaudentes , & qui emunt , tamquam non possidentes , & qui utuntur hoc mundo , tamquam non utantur , præterit enim figura hujus mundi* . 1. Cor. *cap.* 7. *vers.* 29. & 30. Denique qui Christi esse volunt , debent hoc in se sentire , quod & in Christo Jesu , id est , eadem , quæ ipse dilexit , diligere , & quæ respuit , respuere, juxta illud Apostoli *ad Rom.* 8. *vers.* 9. *Si quis spiritum Christi non habet , hic non est ejus* .

Has Evangelii sententias (quas omnes Christianos observare debere sufficienter ostensum est) & illud vitæ Christianæ exemplar; cui vitam suam conformare debet , quicumque Christi discipulus esse desiderat , juxta illud Joannis *Ep.* 1. *c.* 2. *vers.* 6. *Qui dicit se in ipso* (Christo) *manere , debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare* : Has , inquam , sententias & vitæ exemplar qui serio perpenderit , non difficulter intelliget ex his , quæ subjungimus , qua ratione Status Religiosus plurimum conducat , ut quis vitam vere Christianam rite instituat .

Primo quidem certum est , quod hominibus vitam in sæculo vere Christianam vivere desiderantibus plurimum difficultatis inferat mundanorum conversatio , quam ex integro evitare nequeunt, qui vitam communem sectantur. Cum enim homines mundani pleni sint spiritu mundi & amore sui , omnibus , qui Christi spiritu aguntur , & secundum illum vivere desiderant , admodum contrarii sunt : quo notatum est fieri , ut illi hos sibi similes reddere studeant; quo ulterius fit , ut in his spiritum Christi extinguere , & suum supponere omnibus modis satagant , & quamquam id studio non facerent , prava tamen eorum exempla sufficiunt ut bene viventes corrumpant , juxta illud Scripturæ , *Ps.* 105. vers. 35. *Commixti sunt inter gentes , & didicerunt opera eorum.*

Accedit quod in mundo conversantes innumeris pene legis Evangelicæ prævaricatoribus & transgressoribus sint circumvallati ; quo non raro fit , ut peccata non agnoscant ; quin potius facta sui cum aliis sibi conviventibus comparatione de vita , licet adhuc plane imperfecta , quinimmo sæpius ab ea quam Evangelium Requirit multum distante , quia tamen minus mala quam illorum quibuscum vivunt , sibi abblandiantur , & securitatem promittant .

Adversus hæc inimici tela status Religionis suppeditat scutum sollicitudinis , dum alumnos suos cogit in latebris Monasterii a mundi tumultibus & mundanorum conversatione , vitam juxta Christi regulam instituere .

Hoc unico scuto prædictis omnibus mundi tentationibus magna ex parte occurritur , & quidem tanto efficacius , quanto solitudo amatur impensius . Hinc SS. Religiosi tanto illius amore fuere succensi , ut non sine magno horrore & urgente necessitate mundanorum conversationem admitterint . Quinimmo legimus Religiosos nonnunquam petitis a Sede Apostolica privilegiis sibi cavisse , ne in suis secessibus sive Ecclesiis Episcopus Missam publicam dicere posset ; ne occasio præberetur popularibus conventibus , quibus eorum læderetur solitudo , & segregatio ab omnibus mundanis vel minimum diminueretur , ut ex S. Gregorio , aliisque ostendit Cardinalis Bona *lib.* 1. *De Rebus Liturg. cap.* 13.

Secundo , quandoquidem ex antedictis constet omni Christiano mandatum esse, ut *post concupiscentias suas non eat , sed diligat Dominum Deum suum ex toto corde* , &c. facile apparet quam difficulter Christianus vocatione qua vocatus est ambulare possit, dum inter ipsa concupiscentiarum objecta & irritamenta vivere cogitur. Licet enim creaturarum modicus usus sit licitus ; facilius tamen ab usu multarum rerum totaliter abstinetur , quam in usu non exceditur, & quidem cum inter sensibiles delectationes nullæ magis afficiant , & animum a Deo retrahant , quam carnales illæ , quæ & venereæ dicuntur ; natum est fieri ut qui eis utuntur , plurimum in vitæ Christianæ perfectione impediantur : unde juxta S. Thomam 2. 2. *qu.* 86. *art.* 4. *ad* 2. infirmiores non debent præsumere se tantæ esse virtutis, ut cum Matrimonio possint ad perfectionem venire.

Hoc rursus ex capite Status Religiosus ad vitam Christianam facilius peragendam conducit , dum hic concupiscentiæ carnis irritamenta per votum castitatis ab alumnis suis totaliter excludit ; maxime si media , quæ Religiosa providentia pro voti illius custodia præscripsit , propius expendamus. In primis prohibet mulieribus ingressum in claustra virorum, & in mulierum viris . Vetat

tat ciborum cupedines & lautiora convivia, & ex adverso præcipit varias corporis castigationes, macerationes, jejunia; vigilias, oculorum aliorumque sensuum custodiam, & his similia, quibus carnis concupiscentia potenter reprimitur & crucifigitur.

Tertio, quemadmodum magnæ & raræ artis est continuo versari inter spinas, & ab eis non lædi; ita summæ virtutis est, inter divitias, quæ ipsa Veritate testante spinæ spirituales sunt, versari, & ab eis animum custodire illæsum: unde virum divitiis affluentem, nec tamen cor eis apponentem, neque in pecuniæ thesauris sperantem, beatum quidem deprædicat Scriptura, dum ait *Eccl.* 31. vers. 8. & 9. *Beatus dives, qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit nec speravit in pecunia & thesauris*; sed ut ostendat rem esse mirabilem possidere aurum, & post aurum non abire, subjungit: *Quis est hic & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua*.

Sed quid opus pluribus difficultatem quam secum trahit divitiarum possessio probare? cum ipsius Christi infallibile habeamus assertum, dum dixit *Luc.* 18. vers. 24. & 25. *Quam difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei intrabunt! facilius est enim camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei*. Deinde eadem Veritate docent, *Matth.* 13. *vers.* 2. Fallacia & deceptio divitiarum verbum Dei in corde seminatum suffocant.

Ab hac rursus difficultate & periculo alumnos suos liberat Status Religiosus, dum per voluntariæ paupertatis votum eos omnem rerum terrenarum proprietatem abdicare obligat, & tamquam pauperes a Superioribus necessaria sperare jubet: quo fit ut minus illis periculi immineat, juxta illud Augustini a S. Thoma relatum 2. 2. *qu.* 186. *art.* 4. *in C. Terrena diliguntur arctius adepta quam concupita*.

Sed non tantum ea, quæ exterius nos circumstant, vitæ Christianæ impedimenta sunt, sed vel maxime ipsa anima sibi impedimento est, tum ratione vanæ & inquietæ curiositatis, qua fere cupit omnia mere ut sciat, tum ratione appetitus propriæ potestatis & excellentiæ, quem diabolus primorum Parentum, & ab ipsis descendentium cordibus infixit, dum dixit, Gen. cap. 3. vers. 5. *Eritis sicuti Dii. Ab illa enim primæ prævaricationis angustia* (*inquit S. Bernardus* Serm. 4. de Divers. num. 4.) *innatus est homini amor propriæ voluntatis, quæ voluntatem sui Creatoris relinquens, ibi subdita est servituti, ubi voluit dominari*. Ex quo fit, ut eam delectet sui ipsius esse, nec alteri subjici velit; quæ eo periculosiora sunt, quo subtiliora & magis occulta. Adversus hæc tamen & ipsa Religiosa & luminosa charitas remedium adinvenit, promptam scilicet obedientiam, qua Religiosus propriæ voluntati renuntians sui arbitrii & suæ potestatis, immo quodammodo *suus* esse desinit, & fit *alterius*, cujus instructioni & directioni subditur propter Deum.

Postremo, si vita Christiana, ut docet Synodus Trid. debeat esse *continua pœnitentia*, non difficulter intelligitur quam parum conveniat vitæ Christianæ mundi conversatio, non tantum quia inter mundanos pauci reperiuntur opera pœnitentiæ assumentes; ex quo contingit ut in sæculo communem vitam agentes, aliorum exemplo ad pœnitentiam non excitentur: sed vel eo magis quod innumeri sint pœnitentiæ osores, immo nihil mundo proponatur, aut audiatur ingratius quam ipsum pœnitentiæ exercitium. Hinc fit, ut qui in mundo versantur, licet a pœnitentiæ exercitio non plane essent alieni, ab illa tamen exemplo aut obloquio mollem vitam viventium facile retrahantur. At econtrario hoc rursus titulo admodum conveniens est vitæ Christianæ Status Religiosus, qui ob innumera & quotidiana in illo occurrentia pœnitentiæ exercitia a sanctis Patribus *status pœnitentiæ* dictus fuit: quare nihil olim frequentius quam lapsos in crimen aliquod in Monasteria tanquam pœnitentiæ loca adigere, quod & ex plurimis locis Decretalibus Greg. IX. insertis videre licet. Unde illud S. Thomæ 2. 2. *quæst.* 186. *art.* 1. *ad* 4. *Status Religionis est convenientissimus pœnitentiæ locus*. Et quidem qui vitæ Religiosæ ideam a S. Bernardo expressam attenderit, eam continuam fore pœnitentiam non difficulter fatebitur. *Ordo noster* (*inquit* Epist. 142.) *est esse sub Magistro, sub Abbate, sub regula, sub disciplina. Ordo noster est studere silentio, exerceri jejuniis, vigiliis, orationibus, opere manuum, & super omnia excellentiorem viam tenere, quæ est charitas. Porro in his omnibus proficere de die in diem, & in ipsis perseverare usque ad ultimum diem*.

Cui consonat, quod referente Cardinale Bona *Prin. vit. Christianæ parte* 1. §. 40. dicebat quidam Sanctus: *Nullum esse Religiosum in cælis, qui non fuerit Martyr in terris, vita quippe Religiosi ad præscriptum suæ Regulæ stricte viventis*, addit dictus Cardinalis, *incruentum martyrium*.

Et hæc quidem ad diminutionem cupiditatis præ reliquis statibus sibi vendicat Status Religiosus. Accedunt ad hæc, quæ directius tendunt ad augumentum charitatis; ut frequentes sacræ lectiones & diuturnæ meditationes, sedula illa divinarum laudum decantatio & oratio, aliaque pietatis exercitia adeo in illo statu frequentia, ut inde nomen acceperit, & ejus *alumni specialiter* Religiosi *dicantur; quia totam vitam suam divino cultui dedicant, a mundanis negotiis se abstrahentes*: ut ait S. Thom. 2. 2. *q.* 8. *art.* 1. *ad* 5.

Hæc omnia ac plura alia, quæ ad vitam vere Christianam peragendam tamquam instrumenta suppeditat Status Religiosus, si attendissent huius temporis sectarii, non eo temeritatis prorupissent, ut sanctissimum vitæ genus, Deo auctore, in Ecclesiam introductum tam nefarie condemnassent; sed potius dixissent cum S. Thoma, quod Status Religiosus vere sit exercitium & disciplina, per quam pervenitur ad perfectionem charitatis. Sed quia pœnitentiam, aliaque vitæ Christianæ exercitia oderant, mirum non est, si statum illa præscribentem odio habuerint; sed quicumque Spiritum Christi habent, aut habere desiderant, lubenter cum Lupo Abbate Ferrariensi *Epist.* 29. fatebuntur: *Quod nullus intra sanctam Ecclesiam ordo sit, ubi certius promereri Deum fidelis animus possit, quam si Monasticæ disciplinæ studeat propositum integre observare*.

§. III.

Ex natura & conditione proventuum Monasteriorum ostenditur, jus sustentationis in Monasteriis opulentis esse spirituali annexum.

Universa, quæ in communem Monasterii substantiam; sive ex Religiosorum labore, & opera, sive ex ingredientium spontanea oblatione, vel fidelium liberalitate conferuntur, primario ac principaliter destinari in Religiosorum alimoniam ac sustentationem non est qui dubitet: ea est enim omnium offerentium sententia, ut ex rebus, quas vel in constructione, vel in dotatione Monasteriorum offerunt, alantur illi, qui omnibus renuntiantes & mundi tumultum atque illecebras fugientes, ad Monasteria tamquam ad tutissima salutis asyla se conferunt: horum, inquam inopiam Fideles per bona sua temporalia sublevare desiderant, ut ipsi justorum mercedem recipere mereantur.

Hanc esse Fidelium bona sua offerentium voluntatem ex ipsis fundationum ac dotationum monumentis videre licet, quorum pene innumera occurrunt in libris, qui inscribuntur, Bibliotheca Cluniacensis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Gallia Christiana, Monasticon Anglicanum, Italia sacra: item in Codice Donationum, & Diplomatibus Belgicis Auberti Miræi.

Similiter illa, quæ ex labore aut opera Religiosorum proveniunt, in usus fratrum primario destinari probant Religiosorum Regulæ, quibus præcipitur, ne quis eorum opus faciat *peculiare*; sed quod operatur, illud operetur in *commune*, sive ut communitati cedat; hinc illa Canonistarum Regula: *Quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit*.

Quapropter conformiter ad ipsam conditionem & naturam bonorum seu proventuum Monasteriorum, tum in Ecclesiæ Canonibus, tum Patrum Regulis præcipitur, ut ipsi Superiores, quibus bonorum dispensatio conceditur, omnia, quæ necessaria sunt ex communi Monasterii substantia subditis subministrent. Unde bene notat Dionysius Carthusianus *lib.* 1. *De Simon. articulo* 11. *Quod recipiendo aliquem ad Ordinem seu vitam communem, & eorum, quæ habent, faciant eum participem secundum institutionem & intentionem SS. Patrum, qui Ordines fundaverunt*.

Hinc & illud S. Gregorii in Decretalibus Gregorii IV. ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum: *Ut cui Monasterio nec tu, nec Presbyteri tui, præter diligentiam, aliquid molestiæ inferatis; aut si quid illic pro diversorum devotione accesserit, vobis vendicare æstimetis; Cum Monachis ibi servientibus debeat proficere, quidquid a fidelibus taliter offerri contingit*.

Prædictis fortan opponet quispiam bona Monasteriorum passim in sacris Canonibus, Patrum scriptis, necnon fundationum Chartis *Patrimonium pauperum* nuncupari, ac per consequens, potius pauperibus quam Religiosis esse impendendam. Respon. Non diffiteor proventus Monasteriorum, quemadmodum & ipsa Ecclesiæ bona, secundum piorum Fundatorum & Ecclesiæ intentionem passim nuncupari bona pauperum, & ut talia esse consideranda & dispensanda juxta illud Concilii Vernensis *an.* 844. *Can.* 12. *Certe, quod nullus quamquam impudentissimus negare audebit, possessio Ecclesiæ votum est Fidelium, patrimonium Pauperum, redemptio animarum*. Verum sicuti bona Ecclesiæ vere dicuntur *bona pauperum*, licet ex illis ante omnia Clericis sive ministris Ecclesiæ necessaria sint subministranda, ita proventus Monasteriorum vere dicuntur & sunt *bona pauperum*, tametsi etiam ex justitia ex illis suppeditari debeat quidquid necessitati Religiosorum congruit: recte, inquam, dicuntur bona *pauperum*, quia vel illa impendenda sunt illis, qui *pauperes* de sæculo egressi *pauperum* vitam in Monasterio agere elegerunt, vel si quid superest, in aliorum *pauperum* alimoniam, aut *misericordiæ* opera juxta Fundatorum & Ecclesiæ intentionem sunt eroganda: ut inter alios nitidissime expressit piissimus ille Cluniacensium Fundator Guill. Dux Aquitaniæ, qui postquam diutius secum deliberasset, quomodo per divitias temporales æternas mercari posset: *Hoc nulla specie vel modo posse fieri videtur, ait, nisi ut juxta Domini præceptum amicos mihi faciam* pauperes ejus, *atque hujusmodi actio non ad tempus, sed continue peragetur, Monastica perfectione congregatos ex propriis sumptibus sustentem. Ea siquidem fide, ea spe, ut quamvis ipse cuncta contemnere nequeam, tamen dum mundi contemptores, quos justos credo, susceperim, justorum mercedem accipiam . . . . . Præcipimus siquidem, ut maxime illis sit hæc nostræ donatio ad perpetuum refugium, qui pauperes de sæculo egressi nihil secum præter bonam voluntatem attulerint, ut nostrum supplementum sit abundantia illorum*. In *Test. tom.* 9. *Conc. pag.* 565. *edit.* 1671.

Voluit igitur Cluniacensium Patronus bona sua in illorum, qui mundum contempserunt, & de sæculo pauperes sunt egressi, utilitatem ante omnia impendi: reliqua vero, quæ hisce detractis superesse contigerit, in misericordiæ opera impendi debere, declarat his verbis: *Volumus etiam ut nostris, successorumque nostrorum temporibus, prout opportunitate atque possibilitas ejusdem loci se dederit, quotidie opera misericordiæ pauperibus indigentibus, advenis peregrinantibus, summa intentione exhibeantur*.

Hanc Fundatorum intentionem brevi verborum periodo in Regula sua *Cap.* 42. expressit B. Aelredus. *Ea, inquit, quæ in usus servorum Christi Monasteriis conferuntur, a certis personis dispensari oportet; ut quod necessitatibus superet Fratrum, non includatur marsupiis, sed hospitibus, peregrinis, atque pauperibus erogetur*.

Ex his omnibus conclude, quod quicumque ad Religionem reci-

recipitur jus acquirat, ut sibi necessaria de communibus Monasterii proventibus suppeditentur, non secus ac Clericus per receptionem in numerum Canonicorum jus ad temporalem Præbendam acquirit: ex quo ulterius consequitur, jus sustentationis *consequenter* annexum esse spirituali seu Statui Religioso (loquor de Monasteriis sufficientibus) sicut Præbenda *consequenter* annectitur Officio Canonicali.

Insuper ex hactenus dictis consectarium est, quod Monasteria teneantur secundum quantitatem proventuums recipere Religiosos, quandoquidem ea sit *natura* & conditio proventuum Monasteriorum, sive Fundatorum, sive Ecclesiæ intentionem spectemus, ut ex illis sustententur, qui de sæculo egressi vitam Religiosam eligunt, & secundum illam Deo famulari desiderant; evidens est quod ex justitia Monasteria teneantur admittere secundum quantitatem proventuum, quos Spiritu Sancto movente ac instigante vitam Religiosam desiderare intelligunt; ut his bona Monasteriorum secundum Fundatorum intentionem impendantur; alias enim proventus Monasteriorum non dispensarentur *in* usum, quem primario Fundatores intenderunt.

Hinc Synodus Parisiensis *an.* 1212. *Can.* 22. „ indignum nimis „ judicabat, quod in quibusdam Prioratibus numerus Monacho„ rum ibidem Deo servientium diminueretur, cum ipsæ facultates non sint imminutæ aut diminutæ.

Hæc tamen intelligenda sunt de numero Religiosorum, qui cum ipsa Disciplinæ Regularis custodia consistere potest; contingere enim posset, ut ea esset proventuum alicujus Monasterii abundantia, ut si reciperentur tot Religiosi, quot ex proventibus sustentari possent, ea foret multitudo ut verendum esset, ne ex illa multitudine Regularis disciplina dispendium pateretur; quo casu ad numerum convenientem Religiosi recipiendi: quod superest in illa misericordiæ opera juxta antedicta impendendum est.

§. IV.

Ex dictis §. 3. ostenditur, quod sit Simonia quidpiam exigere pro Statu Religioso, aut jure sustentationis, dum Monasterium est sufficiens ad sustentandum ingredientem.

OSTENDIMUS §. 1. quod Status Religiosus sit spiritualis, in quantum est *institutus* tamquam exercitium accommodatissimum pertingendi ad Evangelicam perfectionem; ex quo evidenter consequitur esse Simoniam dare aut accipere aliquod temporale, ut quis ad statum illum admittatur.

Ulterius probatum est §. 3. proventuum Monasteriorum eam esse conditionem & naturam, ut ex illis necessitati Religiosorum primo & ante omnia provideri debeat, & quod reliquum est, *in* opera misericordiæ impendi; ex quo ulterius consequens esse ostendimus, quod receptio ad Religionem secum trahat jus sustentationis ex bonis Monasterii, sicuti receptio alicujus congregationem Canonicorum dat jus ad Præbendam temporalem; sive quod hoc ipso quo aliquis factus est membrum Congregationis Religiosæ, consequatur jus participandi de rebus communibus Monasterii, quemadmodum quis accipit jus participandi de fructibus communibus Capituli hoc ipso quo admissus est ad congregationem Canonicorum. Ex quo rursus intulimus jus sustentationis *consequenter*, ut ajunt, esse receptioni ad Religionem annexum.

Ex quibus in præsenti concludimus, quod pro jure sustentationis temporale dari aut accipi non possit, nisi illud pro spirituali, admissione scilicet ad Religionem, detur aut accipiatur: siquidem „ rebus istis (spiritualibus *consequenter* annexis) vendi„ tis, inquit S. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 4. *in* C. intelliguntur „ *etiam spiritualia venditioni subjicit; quia quisquis horum alte„ rum vendit*, teste Paschali II. *sine quo nec alterum provenit*, „ *neutrum invenditum derelinquit*. *Caus.* 1. *q.* 3. *Can.* 7.

Hinc B. Petrus Damiani duos Cappellanos Ducis Gothofredi *pertinaciter* dogmatizantes prædiorum Episcopalium possessionem seorsim a dignitate Episcopali pretio comparari posse, tamquam perniciosæ Simoniacæ hæreseos defensores, immo Prædicatores & Apostolos Anti-Christi coram Alexandro II. accusavit *Lib.* 1. *Epist.* 13.

Nec immerito tanto fervore hanc Cappellanorum novam doctrinam insecutus est S. P. Damiani; sciebat quippe Vir sanctus quod simili palliatione, ut loquitur Dionysius Carthusianus *lib.* 1. *de Sim. art.* 11. posset pene omnis Simoniaca pravitas excusari; cum enim Simonia sit naturalis avaritiæ filia, quis pro spiritualibus ipsis pecuniam accipere vellet, modo sine vitio pro temporalibus annexis eamdem accipere posset? Immo si venditis temporalibus rei spirituali *consequenter* adjunctis, ipsa res spiritualis vendita non censeretur; injuste S. Petrus in ipsum Simonem Magum hanc evibrasset sententiam, *Act.* cap. 8. vers. 20. *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum Dei pecunia possideri*, immerito, inquam, in Simonem hæc pronuntiata esset sententia; quia teste Urbano II. Simon Magus „ non Spiritum propter Spiritum sanctum, quo ipse erat indi„ gnus; sed ideo, quantum in ipso erat, emere voluit, ut ex „ venditione signorum, quæ per ipsum fierent, *multiplicatam pe„ cuniam lucraretur*. Nec Apostolus emptionem Spiritus sancti „ (quam bene fieri non posse noverat) sed ambitionem quæstus „ talis & avaritiam, quæ est idolorum servitus, in eodem Simone „ exhorruit & maleditionis jaculo perculit." *Caus.* 1. *qu.* 3. *Can.* 8.

Si ergo adhuc objicitur (verbis loquor Gratiani Caus. 1. quæst. 3.) *quod qui* ingressuri Monasterium *pecunias tribuunt*, non propositum Religionis, sed participationem stipendiorum Ecclesiæ emunt; *temporalia ergo, non spiritualia ementes, nequaquam Simoniaci habendi sunt. His itaque respondetur (verba sunt Gratiani) non solum qui spiritualia, sed etiam qui* temporalia eis annexa *pretio accipiunt vel tribuunt, Simoniaci judicantur.*

Sed dicet quis jam, proventus Monasteriorum, uti & Capitulorum sunt temporales, & a spirituali separari possunt, adeoque illis venditis spirituale venditum dici non debet. Respond. Verum esse proventus Ecclesiæ vendi posse, & quotidie sine ullo vitio alienari; sed non hic agitur simpliciter de ipsis fructibus seu proventibus, sed de jure vivendi ex rebus Monasterii aut Capituli, tamquam membrum Monasterii aut Capituli; hoc vero jus acquiritur hoc ipso, quo quis membrum Communitatis efficitur, nec obtinetur, nisi quis membrum illius fuerit effectus: adeoque habere jus participandi de rebus Monasterii (loquor de Monasterio sufficienti) & esse membrum illius Monasterii, sunt taliter sibi conjuncta, ut unum sine altero haberi nequeat, ac per consequens *uno eorum vendito & alterum venditum censetur. Itaque spiritualibus istis primo gratis exhibitis non possunt Religiosi a recepto aliquid temporale exigere per modum debiti persolvendum, aut exhibendum) ut recte notat Dionysius Carth.* lib. 2. De Sim. art. 4.) *nec tamquam pretium Religionis* nec tamquam sustentaculum vitæ, ad quod exhibendum jam seipsos obligaverunt. *Impudentissimum proinde eorum prætextum detestamur (ut verbis Concilii Remensis loquar anno* 1583. tit. De Simon. §. 6.) *qui de solo proventu, neque temporaria Canonicatus (addo status Religiosi) se pacisci dicunt, cum ea spirituali tam arcto sit annexa vinculo, ut non magis ab ea divelli queat, quam in homine vivo manente corpus a sua anima.*

Ex dictis §. præcedenti consectarium quoque est, impudentissimum similiter esse prætextum, quo Monasteria sufficientia exactionem dotium justificare student, quia eas non quidem pro jure sustentationis, sed ad *advertendum incommodum*, quod ex receptione alicujus ad Religionem Monasterio imminent, se accipere dicunt: hunc, inquam, prætextum jure dici impudentissimum non difficulter dicta §. præcedenti ostendunt. Cum enim proventus Monasteriorum primario & principaliter ex Offerentium & Ecclesiæ intentione destinati sint, ut ex illis sustententur, qui vitam Religiosam agere eligunt; nullum vel apparens detrimentum imminens ex receptione alicujus ad Religionem Religiosi prætendere possunt; sed econtra lucrum; immo & summam causam gaudii reputare debent, si quos cognoscant a Spiritu Sancto moveri & impelli, ut vitam Religiosam una cum *ipsis* agant, & juxta Fundantium mentem ex proventibus Monasterii necessaria accipiant. Nec enim charius aliquid Religiosis accidere posse videtur, quam ut plures de medio mundi, id est, de medio Babylonis fugentes ad Monasteria, tamquam securissima salutis asyla suscipere queant, & quibus, quod professorum Religiosorum necessitatibus superest, ex voluntate Fundatorum impendere possint.

CAPUT II.

Discutitur titulus, quo praxis hodierna multorum in Belgio Monasteriorum, quæ recipiendi Monachi dotem non solum sponte oblatam accipit, sed & exigit, ac de ea stipulatur, ab omni labe Simoniæ per aliquem nuper vindicari cœpit.

§. I.

Proponitur illa doctrina.

NON possum accuratius titulum illum seu doctrinam referre; quam ipsis verbis eximii Patris Christiani Lupi, qui postquam ex Canone 10. Concilii Nicæni secundi, aliisque Conciliorum & Pontificum Decretis ostendit omnem in Monastico ingressu dotem aut Professionis exactum pretium de Simonia esse damnatum; varias quoque easque gravissimas pœnas tam dantibus quam recipientibus fuisse inflictas, tandem subjungit: Verum *ho„ dierna multorum in Belgio Monasteriorum praxis recipiendi Mo„ nachi dotem, non solummodo sponte oblatam accipit; sed & „ exigit, ac de illa stipulatur. An igitur Simonia laboramus? Respondeo*, inquit *non laborare*". Fundamentum sui responsi subjungit: „ Etenim Catellum Mauritii Augusti Palatinum, ad Vir„ gantini Monachi, qui duntaxat lectioni vacare poterat & non „ manibus laborare, expensas exigenti Monasterio de mater„ nis illius bonis solvendas coegit sanctus Gregorius Magnus. „ Joannes Romæ ad sanctum Andream in Clivo Scauri Mona„ chus obierat; hinc de ejus hæreditate est orta contentio in„ ter ejus fratrem Maurentium militiæ Magistrum & Candidum „ Abbatem agentem utilitates sui Monasterii. Eam transactione „ tandem finierunt, ipsamque probavit & firmavit laudati Mo„ nasterii Fundator idem Gregorius.

„ *Quomodo*, pergit eximius P. Lupus, *post mortem, ita ante „ Joannis professionem omnino transigere ac stipulari potuissent?* Cau„ sam scribit idem Pontifex ad Januarium Metropolitanum Ca„ laritanum; *Quia ingredientibus Monasterium convertendi gratia, „ ulterius nulla sit testandi licentia, sed res eorum ejusdem Mo„ nasterii juris fiant, aperta legis definitione decretum est. Est Lex Justiniani Augusti extans in Codice, ut non liceat parentibus impedire quominus liberi eorum volentes Monachi fiant, aut eam ob solam causam exhæredare; sed si ipsi testamentum condant, necesse habento quadrantes illis relinquere: sin autem hoc fecerint, locus sit ab intestato. Quod si illi Monasteria relinquant, atque mundani fiant omne ipsorum jus ad Monasterium pertineat. Quod ipsum, progreditur Auctor, confirmat in Lege Novella ad Joannem Orientalium Prætoriorum Præfectum, & in alia ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum, excipiens solum casum filiorum legitimorum, quibus a patre Monacho relinqui vult quartam patrimonii partem. Religiosa itaque professio non solummodo Monachi personam ac bona præsentia, sed etiam*

tam omnem futuræ hæreditariæ successionis spem transfundit in Monasterium pleno ac immobili jure; istasque leges, uti a Sancto Gregorio audivimus, recepit ac semper servavit Ecclesia Romana.

Porro apud nos Belgas viget jam pridem Nicephori Phocæ Imperatoris Constantinopolitani Lex, de qua Gregorius Cedrenus: Nicephorus donationes Monasteriis, atque templis relictas a piis quibusdam Imperatoribus prorsus abolevit, lege etiam lata; ne Ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis, caussatus Episcopos male prodigere ea, quæ pauperibus darentur, militibus interim deficientibus. *Nostrates vocant legem amortizationis, de qua tacere sit satius, ne, quod & sanctus Ivo Carnutensis Episcopus timuit, aut Domini Regis offendamus Majestatem, aut Matris Ecclesiæ libertatem. Quidquid sit, Monasteria quæ pissimus Dominus Rex suis juribus exuere nunquam voluerit, in Monachorum suorum hæreditatem non possunt succedere, adeoque* ante illorum professionem de ipsa cum parentibus, aut aliis consanguineis stipulantur, accipiuntque quid præsentis & modici pro grandi futuro. Non itaque de Monastici ingressus aut professionis, sed de spectantis ad nos hæreditatis pretio paciscimur, ubi nulla vel species est Simoniæ. *Opulenta & Fratrum suorum sufficientem sustentationem habentia Monasteria ad summum de avaritia notari possunt.* Hactenus eximius Pater Christianus Lupus, *Parte 2. Schol. ad Can. 19. Concilii Nicæni II.*

§. II.

Ostenditur, quod triplici ex capite argumentum §. præcedenti exhibitum primo intuitu de falsitate sit suspectum.

PRIUSQUAM argumentum §. præcedenti exhibitum penitus discutiam, triplici ex capite etiam primo intuitu de falsitate suspectum esse ostendam: pro quo notandum, antiquorum omnium tam Theologorum quam Canonistarum unanimi consensu habitum fuisse Simoniacum quidquam exigere ab ingressuris Religionem, quando *proventus Monasterii sufficiunt ad alendum ingredientem*. Legitur quidem a ducentis & amplius annis exorta fuisse contentio Dionysium Carthusianum inter & alium quemdam Doctorem in materia Simoniæ circa ingressum in Religionem, cujus quoque contentionis decisio ad judicium Facultatis Theologicæ Parisiensis delata fuit; sed in controversia illa solum disputabatur, num Monasteria *insufficientiæ* ad alendum ingressurum, pacisci possent circa vitium Simoniæ de *necessariis* ad sustentandum ingredientem; quandoquidem, ut supponebatur, Monasterii opes ad ipsum alendum non forent sufficientes, quoad actiones vero, quæ fierent a Monasteriis opulentis aut sufficientibus ad aliendum ingredientem, eas Simoniacas esse nec dubitabatur; sed ut primo verum supponebatur, sicut ex ipso Dionysio Carthusiano & Decreto Facultatis Parisiensis videre licet.

Ab hac veterum Theologorum & Canonistarum sententia nec recentiores (si forte unum aut alterum ex laxioribus exceperis) recesserunt; constanterque una cum antiquis Simoniæ condemnant Monasteria opulenta seu sufficientia, si quidquam exegerint, ut ad Religionem admittant, quem ex ipsis communibus Monasterii proventibus alere possent.

Hinc factum est, ut etiam ipsæ Moniales, quo suas exactiones in receptione ad Religionem a Simonia vindicarent, & se a pœnis Canonicis eximerent, non dubitaverint prætextum *paupertatis* tamquam unicum titulum, quo saltem apparenter factum suum palliarent, assumere: testis est ipsa Synodus generalis Lateranensis: ,, Simoniaca labes adeo plerasque Moniales infecit, ,, inquit, ut vix aliquas sine pretio recipiunt in Sorores, *pau-* ,, *pertatis prætextu volentes hujusmodi vitium palliare*.

Cum igitur argumentum §. anteriori propositum etiam ipsa Monasteria opulenta dotem ab ingressuris exigentia ac stipulantia eximat ab omni labe Symoniæ evidenter a semitis antiquis per argumentum illud receditur, ac per consequens hoc titulo falsitatis suspicionem ingerit; quia *novitas* non tantum in doctrina fidei, sed etiam *morum* de falsitate semper fuit suspecta.

In illam proinde doctrinam, in quantum unanimi Antiquorum, immo & Recentiorum, omnium (si unum alterumve forsitan ex laxioribus ad omnem *novitatem* quodammodo prurientibus, exceperis) sententiæ in materia *morum* contradicit, non male quadrat illud sancti Augustini: *Quid sibi vult ista novitas? Nonne vobis videtur nescio quam redolere fallaciam?*

Insuper primo intuitu redditur doctrina illa de falsitate suspecta: quia per illam magna ex parte, si non in totum inutiles redduntur Conciliorum Canones, ac Pontificum Constitutiones, quibus tamquam Simoniacæ condemnantur, & sub gravissimis pœnis vetantur exactiones pecuniarum in admissione ad Religionem. Quæ enim erit illorum Canonum aut Constitutionum utilitas, si vera sit quæ §. præcedenti exhibita fuit doctrina? Quandoquidem per illam justificetur praxis *recipiendi Monachi dotem non solum sponte oblatam, sed & exigendi, ac de illa stipulandi*, idque non tantum dum Monasterium est *pauper*, sed etiam quando est *opulentum*.

Immo per hanc suam doctrinam eximius P. Lupus evidenter evertit Statutum Ordinis sui contra exactiones alicujus temporalis in recipiendis ad Ordinem, Comitiis Generalibus Romæ anno 1625. habitis editum: & per totum Definitorium approbatum, & in *Constit. Eremit. S. Aug. parte 2. cap. 1.* tenore sequenti expressum; ,, Cum vero lepra Simoniacæ pravitatis infectus, sit quasi membrum putridum, & a corpore sanctæ Matris Ecclesiæ ,, alienum, omnibus & singulis Prioribus, & quibuscumque ,, Superioribus, ac aliis Fratribus nostræ Religionis stricte præ- ,, cipimus & mandamus, *ut nullus ex eis Fratrem aliquem* ,, *ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur con-* ,, *sentiat, vel permittat, re aliqua accepta vel detenta, vel* ,, *pactione aliqua interveniente tacita, vel expressa* quod si quis ,, immemor suæ salutis contra fecerit, si officium habuerit cum ,, cura animarum, ipso facto sit tali officio privatus, & ad ,, aliquod officium cum prædicta cura in nostro Ordine nulla- ,, tenus assumatur, nisi super hoc secum per Capitulum Genera- ,, le fuerit dispensatum; & per quinquenium voce activa & pas- ,, siva careat. Quicumque vero Fratres subditus inveniatur Simo- ,, niam in eodem casu commisisse, eidem pœnæ subjaceat, & pœ- ,, nam gravioris culpæ per mensem sustinere cogatur.

Denique titulus ille, quo P. Lupus hodiernam multorum Monasteriorum in Belgio praxim, quæ recipiendi Monachi dotem non tantum sponte oblatam accipit, sed etiam exigit, ac de illa stipulatur ab omni Simoniæ vitio immo specie vindicare conatur, ea ratione de insufficientia suspectus haberi debet, quod titulus ille exigendi dotem a recipiendo ad Religionem nunquam hactenus ab Ecclesia pro medio, quo Simoniaca labes e Monasteriis eliminaretur, propositus fuerit: certissimum tamen est quod sola & nuda hujus tituli propositione, si sufficiens esset ut exigentes dotem ab ingressuris Religionem a Simonia liberaret, si non omnibus saltem pro maxima parte Simonia ex Monasteriis fuisset eliminata, quandoquidem enim Regulares per Simoniacas suas exactiones seu stipulationes unice intendant summam aliquam pecuniæ aut aliam rem temporalem accipere; nulla difficultate a contractibus Simoniacis abstinuissent, modo illo titulo, quem legitimum prætendit P. Lupus, summam pecuniæ aut rem temporalem sine labe Simoniaca potuissent obtinere: adeoque opus non fuisset tam frequenti Canonum renovatione ac pœnarum comminatione, ut vitium Simoniæ a Monasteriis averteretur.

Cum igitur pia Mater Ecclesia, cui Spiritus Sanctus suggerit omnia, quæ pro tempore magis opportuna & accommoda sunt ad vitiorum extirpationem, hunc titulum filiis suis pro medio vitandi Simoniacam pravitatem nunquam proposuerit, merito judicatur illum a Spiritu veritatis non fuisse suggestum.

Hæc sunt, quæ etiam primo intuitu sententiam eximii Patris Christiani Lupi §. anteriori propositam de falsitate reddunt suspectam: quod vero nullo vel probabili nitatur fundamento, apparebit ex consequentibus.

§. III.

In compendio proponitur, quid Imperator Justinianus statuerit circa successionem Monasterii in bona ipsius Monachi, & in hæreditatem parentum ipsius Professi.

OMNIA, quæ Imperator Justinianus in *L. 55. & 56. Cod. De Episcopis & Clericis* observari voluit circa successionem illius, qui Monasterio, aut Clero adscribitur, aut eo decedente, ipsius Monasterii aut Ecclesiæ, cui fuit adscriptus, in hæreditatem parentum, eo reducuntur, ut si parentes testamentum condiderint, eamdem debeant filiis Monasterio aut Clero adscriptis portionem relinquere, quam assignare debuissent, si in sæculo mansissent, si vero sine testamento decesserint, ipsi eo modo ab intestato succedant, quod successissent, si ad Monasterium aut Clerum non divertissent, *nullo eis*, inquit, *impedimento ex Sanctimoniali conversatione generando, sive soli, sive cum aliis ad successionem vocantur* (a).

Idem Imperator tum in *Novel. De Monachis*, tum in ea, quam de *Sanctissimis Episcopis* inscripsit, nonnulla ordinavit circa modum, quo is, qui Monasterio aut Ecclesiæ adscribi desiderat, de bonis suis disponere possit; item in jure quod Monasterium aut Ecclesia, cui quis sociatur, in bona illius acquirit: quæ omnia reduci possunt ad sequentes articulos.

Primum, si quis Monasterium ingredi aut Ecclesiæ adscribi desideret, & bona habeat; facultas illi relinquitur de illis disponendi, ac si ingressum non meditaretur.

Secundum, si ante ingressum de bonis suis non disposuerit, res illius Monasterio acquiri, licet *expresse* eas Monasterio non obtulerit; nec amplius emissa professione de illis disponere poterit, utpote dominio earum rerum jam ad Monasterium translato.

Hæc quidem, si is, qui ingressus est liberos non habeat: sin autem liberos habeat, distinguit Imperator; ut siquidem antequam ingrediatur, ipsis legitimam reliquerit, in restantem partem succedat Monasterium.

Si vero in favorem nec liberorum, nec aliorum disposuerit ante ingressum, eo casu totum quidem summo jure acquisitum censetur Monasterio; in favorem tamen liberorum permittitur ingresso, ut bona sua inter liberos distribuat: ea tamen conditione, ut propria sua persona filiis connumerata unam sibi modis omnibus partem retineat, quæ debeat *Monasterio competere*, cui omnia bona summo jure erant acquisita, dum de illis ante ingressum non disposuerat.

Circa parentum hæreditatem de Clericis similiter & de Monachis decrevit Justinianus, ut nullus illis ex Monachali aut Clericali conversatione præjudicium generaretur; sed eo succederent jure, quo si qui in mundo militare maluerunt: *& nullum eis*, inquit, *impedimentum ex sanctimoniali conversatione generetur*.

§. IV.

(a) Inferius subjungit Imperator: *Si qui eorum sanctimonialem vitam elegerint ad sæcularem autem conversationem postea remeaverint; jubemus omnes eorum res ad jura ejusdem Ecclesiæ vel Monasterii, a quo recesserint, pertinere.*

§. IV.

Pro clariore intellectu Constitutionum Justiniani nonnulla annotantur.

PRimo notandum, per *ingressum* in Monasterium, cujus non semel in præallegatis Justiniani Constitutionibus mentio occurrit, intelligi *professionem Religiosam*, & post Christinæum, Gudelinum, aliosque Legum interpretes, ex Legibus & Canonibus late probat *D. Mean. ad Consuetud. Leod. observat 525. num. 8.* & ex ipso textu Græco originali ostendit Choppinus *l. 1. Monast. tit. 3. num. 3.*

Secundo observandum, quod ex Constitutionibus Justinianæis is, qui Monasterium ingredi meditatur, ante *ingressum*, hoc est, ante *professionem*, habeat, *quo vult modo, de bonis suis disponendi facultatem*, ut ipse Justinianus *Novella 76.* declarat his verbis: *Et quoniam nostræ pietatis lex vult eos, qui se Monasteriis dederint seu viros, seu mulieres, antequam ingrediantur Monasterium, eo quo voluerint modo, quæ sua sunt, disponere.*

A mente Justiniani proinde non aberravit Irenæus, dum Authenticam ex Novella Justiniani conflavit in hæc verba: *Nunc autem cum Monachus factus est, hoc ipso suas res omnes obtulisse Monasterio videtur, si prius testatus non sit, & exinde de judicio ejus cessante lege disponitur, &c. Authent. Nunc autem, Cod. De Episc. & Cler.* quam in suum quoque Decretum transtulit Gratianus, *Can. 9. Causa 19. quæst. 3.*

Tacita ergo *dedicatione* bona ingredientis de jure communi ad Monasterium deferuntur; quæ tacita dedicatio colligitur ex non facta ante ingressum dispositione, ut proinde nihil juris in bona ingredientis, nisi de ejus voluntate, Monasterio competat.

Hæc quidem ad elucidationem eorum, quæ successionem Monasterii in bona ingredientis concernunt. Nonnulla, quæ juri Monasterii ad hæreditatem paternam ingredientis intelligendo conducant, restant notanda.

Observandum est, quod Justinianus non totam hæreditatem filio Monachale vel Clericale institutum assumenti relinqui velit, sed tantum *quartam legitimam* eidem debitam, si in sæculo mansisset: *nullo eis*, inquit, *impedimento ex sanctimoniali conversatione generando, sive soli, sive cum aliis ad successionem vocantur. L. 56. §. 1. Cod. de Episc. & Cler.*

Nec minus observari meretur, Justinianum hæreditatem Monasterio aut Ecclesiæ noluisse deferri, nisi ex persona Monachi & Clerici, qui eisdem essent adscripti: ut si hi non successissent, *si Monachi aut Clerici facti non fuissent*; nec Monasterium aut Ecclesia ex eorum persona quidquam prætendere posit.

§. V.

Ostenditur, quod ex dictis legibus Justiniani titulo transactionis, de quo P. Lupus, non possit hodierna multorum Monasteriorum praxis stipulandi dotem a recipiendis ad Religionem aut eorum parentibus, vindicari a labe Simoniaca.

NOn difficulter, ut puto, mecum omnes agnoscent, titulo *transactionis super hæreditate futura* a Simonia exculari non posse Monasteria, præsertim opulenta, si quempiam, qui nec ipse bona possidet, neque hæreditatem a parente exspectat, ad Monasterium admittere nolint, eo titulo, *quod dotem conferre non possit*; cum eo casu dotis stipulatio *super transactione de hæreditate futura* fundari nequeat; supponitur enim & ipse recipiendus esse pauper, & pauperes habere parentes, ac per consequens nullam hæreditatis (nisi forte inanis) deferendæ spem superesse: si quid igitur simili casu exigitur, dici non potest id prætendi *tamquam quid modici præsentis pro grandi futuro*. Neque cum aliqua veritatis specie dicere poterunt: *Non pro Monastico ingressu aut professione, sed pro spectantis ad nos hæreditatis pretio* exigimus.

Titulus proinde, quo dictus Auctor *hodiernam multorum in Belgio Monasteriorum praxim, quæ recipiendi Monachi dotem non solummodo sponte oblatam accipit, sed exigit, & de ea stipulatur*, a vitio Simoniæ absolvit, nullatenus praxim illam concernit, qua nonnulla Monasteria a pauperibus, qui nec ipsi bona possident, nec a parentibus exspectant, dotem exigunt, ni dent repellendi, mox admittendi, si quispiam extraneus dotem prætensam persolvere vel promittere velit.

Solum ergo quæstio formari potest, num stantibus & vigentibus præallegatis Constitutionibus Justinianæis, praxis quorumdam exigendi & stipulandi dotem recipiendi ad Monasterium, a labe Simoniaca immunis dici possit titulo *transactionis super jure hæreditatis*, dum dos exigitur ab eo, qui vel in præsenti bona tamquam propria possidet, vel post mortem parentum exspectat.

Super bino, eoque diverso jure transactionem, qua praxis prædicta salvari possit, iniri posse prætendit sæpe dictus eximius P. Christianus Lupus. Primo quidem super jure succedendi in bona ingredientis, quod Monasterio ex legibus Justiniani competit, *si ipse ante ingressum de illis non disposuisset*.

Secundo, transactionem iniri posse cum parentibus, *ut quid præsentis & modici dent pro grandi futuro*, nimirum pro jure succedendi in eorum hæreditatem ad Monasteria ex persona filii ingredientis devolvendam.

Ut porro ostendatur, titulum istum *transactionis*, super uno aut altero jure fundatæ, esse merum Simoniæ pallium, noviter, nescio quo fato, excogitatum, prænotandum, quod juxta Jurisconsultos.

Transactio sit conventio, per quam inter aliquos controversia sive quæstio quæpiam finitur aliquo invicem dato & recepto; aut proinde in transactione necessario unus aliquid det, altero vicissim quid remittente: *Transactio* (inquit Lex 38. *Cod. De transactionibus*) *nullo dato vel retento seu promisso, minime procedit.*

Ex hac transactionis descriptione consequens est, quod Monasterium, ut quidpiam ab ingrediente titulo *transactionis exigat*, debeat vicissim tantum de jure quod prætendit remittere, quod ipsi pretio exacto respondeat. Jus vero, super quo Monasterium cum ingrediente transigere prætendit, est jus quod Monasterium haberet ad bona ingredientis post professionem emissam, cui juri incerto renuntiat, ut prætendit P. Lupus, accepta ab ingrediente summa pecuniæ, quæ remissioni illius juris æquiparetur, atque ita transactio prætensa absolvitur.

Verum quam injuste, etiam stantibus legibus Justinianæis, tempore quidpiam pro remissione illius juris sub prætextu transactionis a recipiendo Religioso extorqueatur, facile videbimus, si ad ea, quæ §. 4. dicta sunt, attendamus.

Ex dictis enim ibidem constat, quod Justinianus liberam permiserit ingredientibus Monasterium, ante ingressum, id est, professionem, de bonis suis quomodolibet disponendi facultatem; nec bona ingredientis ad Monasterium devolvi, *nisi cessante contraria ingredientis dispositione*. Ut consequenter dependeat a mero ingredientis beneplacito Monasterium a bonis suis excludere, eaque ad alios transferre, atque ita jus omne, quod Monasterium possit prætendere, eidem adimere: ex quo ulterius consectarium, quod Monasterium extorquens summam pecuniæ, ut renuntiet juri, quod habeat ad bona ingredientis, procedat eodem modo, quo ille, qui pecuniam prætenderet titulo *transactionis* pro remissione alicujus juris, quod etiam nullo dato pro nutu suo adimere potest: quo quid injustius, ne dicam stultius, esse potest? quod sequenti exemplo huic materiæ apposito ulterius ostendo.

Ex consuetudine multarum Ecclesiarum, quin & Capitulorum statutis, bona, saltem mobilia, Canonicorum morientium pertinent ad Canonicos, nisi per aliquam voluntatis suæ contrariam declarationem Capitulum exclulerint; si, inquam, secundum prædicta statuta Canonici prætenderent summam aliquam pecuniæ a novo Canonico recipiendo, titulo *transactionis super jure, quod ad mobilia ejus sunt habituri*, casu quo sine ulla voluntatis suæ declaratione decederet; nullus non videt quod ejusmodi Canonici merito a novo Canonico exploderentur & deriderentur, cum statim quocumque modo disponendo, prætensum Canonicorum jus extinguere, & per consequens materiam transactionis substrahere posset.

Sed si ulterius Canonici urgerent recipiendum in Canonicum, ut data notabili summa pecuniæ transigeret, vel nisi transigat, ipsum ad suum Collegium non fore admittendum; non dubito quin prædicti Canonici omnium consensu apertissimæ & turpissimæ Simoniæ rei pronuntiarentur, cum ad oculum pateat eam summam pecuniæ extorqueri, ut ad Collegium recipiatur, non pro jure quod ad bona illius Capitulum habet; cum illud vel per contrariam voluntatem sit sublatum, aut si non ademerit, ab ejus beneplacito dependeat illud mox etiam *nullo dato adimere*.

Similiter Religiosi, dum recipiendum ad Monasterium recipere nolunt, nisi data summa pecuniæ pro juræ succedendi in bona illius post professionem, eam ipsam prætendunt pro jure vel quod jam sublatum est, si recipiendus jam tum in contrarium disposuerit, vel quod *nullo etiam dato*, pro beneplacito suo adimere potest; adeoque necesse non est, ut quid offerat, aut donet per *modum transactionis*, ut Monasterium jus illud ipsi remittat.

Eadem ratione evertitur titulus transactionis, quo eximius P. Lupus prætendit Monasterium posse exigere quidpiam *modicis* pro *futura hæreditate paterna*, quæ Monasterio ex persona filii profitentis esset obventura.

In primis nullum jus est Monasterio ad hæreditatem paternam ante filii Professionem, adeoque ante eam emissam super jure illo transigere non potest. Sed dicet quispiam: Spes est quod postquam filius emiserit professionem, jus futurum sit Monasterio ad hæreditatem paternam: hoc vero jus in spe est pretio æstimabile, adeoque illud remittendo potest in ejus compensationem *quid modici præsentis pro grandi futuro accipere*. Respond. In primis nequidem professione emissa jus est Monasterio ad bona paterna, etiam spectato Jure Justinianæo; nec enim ante mortem naturalem patris jus illud ex persona filii ad Monasterium defertur; quare si filius patri præmoriatur, nihil juris ad hæreditatem Monasterio acquiritur, cum non nisi ex persona filii Monasterium juxta leges Justiniani parentibus succedere, ante fuerit ostensum.

Hanc juris incertitudinem si quis attentius expendat, facile videbit, quam exiguum sit futurum, quo passim parentes jus illud incertum redimere vellent: præsertim attento, quod jus illud adeo incertum ad summum *legitimam* filii concernere possit: indubitatum quippe est, quod pater filio relinquens *legitimam*, a reliqua hæreditate Monasterium excludere possit.

Saltem, reponet quispiam, pro spe illa, qua legitima aliquando Monasterio ex persona filii sit obventura, exiguum aliquid a parentibus ingredientis titulo *transactionis* exigi & stipulari potest. Respond. Nec ad hoc dandum citra vitium Simoniæ parentes adigi possunt: a libera enim parentum dependet voluntate, num jus illud, quod ad *legitimam* quandoque Monasterio competere posset, *dato aliquo præsenti* via transactionis redimere velint; num incertam eventus aleam sustinere malint: transactio quippe est species conventionis, quæ, ut aiunt Jurisconsulti, ab initio est voluntatis, ex postfacto necessitatis, cui consequens est, quod si eligant parentes, ut potius Monasterium simul cum reliquis prolibus ex persona filii ingressi ad legitimam concurrat, casu quo eidem deferatur, quam ante filii pro-

professionem illud jus futurum & incertum *dato aliquo præsenti* redimant, ipsi sine manifesta Simonia ad dandum cogi non possint: nam eo casu parentes cogerentur ad aliquid dandum, idque *ut filius ingressum Monasticum obtineat*, ad quod dandum alias nullo jure tenentur, cum ut sæpius dictum est, liberum sit parentibus relinquere Monasterio spem integram ad legitimam portionem hæreditatis ex persona filii accipiendam, si quando eidem deferetur.

Denique a libera ipsius ingredientis voluntate dependet num Monasterium vel etiam solam *legitimam* sperare possit, constat enim ex antedictis, quod quidquid Monasterium ex hæreditate paterna prætendere potest, id omne ex persona filii jam *Monachi facti* prætendere debeat; certum autem est quod filius saltem interposito juramento hæreditati paternæ renuntiare possit, qua renuntiatione facta filium hæreditatem prætendere non posse constat ex *cap. 2. De Pactis in 6.* hoc pacto filio ab hæreditate paterna secluso, & ipsum Monasterium ab eadem seclusum erit, cum non nisi ex persona filii ad illam admitti, in præcedentibus fuerit probatum.

At dicent: Si is, qui Monasticum ingressum meditatur, paternæ hæreditati renuntiet, non facile recipietur. Respond. Vereor ne in multis id verissimum esset; sed qua ratione ejusmodi Religiosi excusentur a Simonia non video: nec enim eo saltem casu, *de pretio ad se spectantis hæreditatis* pascisci possunt, cum nullum jus ad hæreditatem haberent, si ingressum Monasticum gratis exhibere vellent: quandoquidem, ut supponitur, filius hæreditati paternæ renuntiaret, nisi facta renuntiatione repulsam timeret: si igitur prædictum jus ad hæreditatem, fatente eximio P. Lupo, sit pretio æstimabile; quomodo sine apertissima Simonia cuiquam negare possunt ingressum Monasticum, si jus illud prætensum Monasterio non conservet? Hoc revera casu Religiosi non secus procederent ac si quispiam cognato suo, cui ab intestato succederet, Beneficium Ecclesiasticum conferre vellet, modo illum per testamentum suum ab hæreditate non esset exclusurus! quem tamen futurum Simoniacum, facile, credo, omnes mecum consentient.

Quidquid proinde etiam ex Justiniani Constitutionibus vel ab ingrediente, vel ab illius parentibus *pro jure ad hæreditatem* Monasteria sperare possint, id totum a recipiendo, aut parentum liberalitate expectandum; quandoquidem, ut ex antedictis patet, & parentes transactionem renuere possint, & recipiendus liberrime, etiam nullo dato, Monasterium a suis & paternis bonis valeat submovere.

Optandum autem esset, ut Monasteria, dum sponte oblata ab ingredientibus recipiunt, attenderent monitum sæpe dicti P. Lupi, Abbatibus gratis oblata accipientibus inculcandum: *Possunt (inquit in Dissert. 2. proœmial. tom. 3. Schol. cap. 10.) ingredientes sua sponte Monasteriis offerre, sed bene advertere debent Abbates, ne eos blandimentis & promissionibus alliciant.* Necnon Decretum Synodi Bituricensis *anno* 1584 *tit.* 27 *Can.* 7. *Præpositi Monasteriorum neminem spe lucri*, aut hæreditariæ successionis *admittant, nec eorum bona ullo modo affectent.*

§. VI.

Titulus transactionis, quo praxis illa stipulandi dotes a Simonia excusatur, nullatenus probatur ex Epistolis S. Gregorii.

QUo præcipue fulcit sancti Gregorii responsa, quibus P. Christianus Lupus suam sententiam firmare conatur. Unum quidem in *Epist. 13. lib. 7. Indict. 1.* alterum vero in ejusdem libri *indict. 2. Epist. 7.* At quam parum hæc D. Gregorii responsa prædictæ sententiæ suffragentur, patebit si vel obiter expendantur.

In priori quidam citata Epistola scribitur, quod Joannes quidem in Monasterio S. Andreæ in Urbe Roma fuisset *conversus* ac *defunctus*: post mortem dicti Joannis contentio exorta fuit super hæreditate & successione prædicti Joannis conversi inter Candidum Abbatem agentem utilitates dicti Monasterii, & Maurentium Magistrum militiæ, fratrem consanguineum dicti Joannis: lite coram Pontifice pendente, via concordiæ inter partes tentata fuit, ac tandem amicabili quadam transactione controversia sopita; utque ea firmior foret, ejusdem transactionis confirmatio humiliter a Pontifice postulata fuit, quam eo lubentius concessit, ut dicitur in citata Epistola, *& quia sinceritas prænominati Maurentii olim ipsi veraciter nota fuisset, & bene comperta, & ne forsan alicujus excusationis obtentu, quod a Religioso proposito & æquitate valde dissentit, aliquid in dubium contentio recidiva perducat, & gignat ex pace litigium.*

Tria circa hoc responsum notanda. Primum quidem, quod Joannes ille, de quo in dicto S. Gregorii responso, in Monasterio fuerit *conversus*, hoc est, *professionem emiserit*.

Secundum, quod nullius dispositionis testamentariæ in præcitata Epistola, quæ contentionis materiam exhibet, mentio occurrat; quæ tamen si extitisset, indubie ab una aut altera parte pro fundando successionis jure allegata fuisset: unde consequens est, quod dubitandum non videatur, quin memoratus Joannes *intestatus* decesserit.

Tertium denique, quod contentio super hæreditate dicti Joannis demum mota, & transactione sopita fuerit *post mortem* Joannis, eo scilicet tempore, quo per leges Justinianæas, tunc recenter promulgatas, *hæreditas Joannis* per *tacitam dedicationem*, nullo scilicet condito testamento, *ad Monasterium erat devoluta.*

His præmissis evidentissime apparet, quod transactio, quam sanctus Gregorius confirmavit, nec in speciem similis sit transactioni, qua eximius P. Lupus dotis exactionem a Simoniaca labe purgare studet; hæc enim initur, dum adhuc *nullum jus* etiam ex legibus Justinianæis Monasterio competit ad hæreditatem, & si quod aliquando *speratur futurum*, pro *nutu ingredientis* auferri potest, & consequenter materia subtrahi transactionis: at illa inita fuit, quando Monasterium ex lege Justiniani *firmum jus* ad integram hæreditatem Joannis jam defuncti prætendere poterat, adeoque materia suberat transactionis.

In altera allegata Epistola respondit S. Gregorius: „Quia ingredientibus Monasterium convertendi gratia ulterius nulla sit „testandi licentia, sed res eorum ejusdem Monasterii juris fiant, „aperta Legis (scilicet Justiniani) definitione decretum est, „bona cujusdam Monialis, quæ postquam solemni more ab „Episcopo Abbatissa ordinata est, & in Monasterii regimine „per annos plurimos usque *ad vitæ suæ transitum* præfuit: " respondit, inquam, „res illius, non obstante testamento, quod „condiderat postquam regendi officium susceperat, ad Monasterium pertinere.

Objiciebatur quidem, quod vestem statui Abbatiali non congruentem detulisset, ac per consequens quod vera Monialis non fuerit, ex quo ulterius prætendebatur res ejus Monasterio non fuisse acquisitas. Cui difficultati ex suggestu Consiliariorum suorum, & aliorum doctorum virorum respondit sanctus Gregorius, vestis qualitatem ad culpam forte Episcopi respicere, qui eam sic esse permiserit; non tamen potuisse Monasterio præjudicium irrogare, sed res ipsius eidem loco, *ex eo quo illuc ingressa, & Abbatissa constituta est*, manifesto jure competere.

Patet rursus quod in hac secunda Epistola similiter ut in prima agatur de rebus illius, quæ simpliciter nullo condito testamento Monasterium ingressa, & Monasterii illius Abbatissa erat ordinata, & consequenter cum Monasterio bona sua *ante professionem non ademisset* juxta Justiniani Sanctiones, *tacite Monasterio erant addicta*, nec post professionem potuerat per testamentum Monasterio adimere. Nihil ergo ex hoc S. Gregorii responso elici potest, quod sententiæ P. Lupi patrocinetur; cum in casu S. Gregorio proposito ageretur de bonis Monasterio *pleno jure acquisitis*. Pater Lupus vero agat de transactione eo tempore ineunda, quo nullum adhuc jus Monasterio competit, nimirum ante professionem & mortem ipsius Religiosi.

§. VII.

Probatur, quod prædictæ leges vel nunquam fuerint in Gallia receptæ, vel si aliquando obtinuerint, easdem a tempore immemoriali fuisse abrogatas.

LEges Justiniani in favorem Monasteriorum editas nunquam in Regno Galliæ receptas fuisse, suadent frequentes oblationes, quas de bonis suis faciebant Monachi Monasteriis, quæ ingrediebantur, quæ in tantum post editas Justiniani Constitutiones frequentabantur, ut Marculfus Monachus circa sæculum septimum vel octavum formulam formaverit, juxta quam ejusmodi donationes expedirentur. *Lib. 2. form. cap. 2.* Frustraneæ vero fuissent hujusmodi bonorum expressæ oblationes si Leges Justiniani in vigore fuissent, per quas bona Monachi, nulla etiam facta oblatione, Monasterio tacita dedicatione deferuntur.

Juvat non parum eamdem conjecturam querela, quam sæculo IX. deponit Nicolaus I. scribens universis Episcopis in Regno Ludovici II. Imperatoris; qua queritur, Salomonem Episcopum cum quibusdam aliis absque patris oblatione, vel Abbatis percepta benedictione, Lambertum quemdam Monasticum habitum induere fecisse, ut ferunt, invitum, *& sub hac occasione paterna seu materna hæreditate a fratribus privatum fuisse.* Can. *Præsens* 10. *quæst.* 3.

Ex his consequens videtur tempore Nicolai I. Leges Justiniani non obtinuisse, dum illæ Monachum æque ac cæteros in sæculo manentes ad hæreditatem admittunt; ac per consequens paterna aut materna hæreditate Lambertus non fuisset privatus, si eo tempore Leges Justiniani eo in loco obtinuissent, cum non obstante Professione Monastica cum fratribus ad successionem fuisset admissus, non quidem ut sibi, sed ut Monasterio acquisivisset. Nec contrarium evincit Legis Justiniani Imperatoris, qua bona ingredientis ad Monasterium tacite deferuntur, in Capitularia Regum Francorum relatio; quia non omnia, quæ Capitularibus suis Reges inseruere in praxim deducta, aut observata fuisse, jam pridem nonnulli curiose & exacte notarunt. Anton. Mornac. *ad 1. const. de novo Cod. fac.* Stephan. Baluz. *in not. ad Capitul. Regum Franc. p.* 1144. *verbo* Eligendi Abbat.

Si tamen quandoque receptæ fuissent Imperatoris Justiniani Constitutiones, eas pridem per consuetudines & Regum Decreta abrogatas fuisse unanimis Pragmaticorum & Parlamentorum sententia, necnon locorum consuetudines per Principes approbatæ, evincunt.

De præfata inveterata Regni Galliæ consuetudine testatur, qui a 150. circiter annis scripsit Mansuetus, & quidem eo tempore eam immemorialem refert: eosdem inveteratos Galliæ mores asserit a 200. & amplius annis Guillelmus Benedicti *ad Cap. Raynunt. tit. De testament. verb.* Et uxorem, *num.* 220. *& seq.* cujus verba subjicio: „Et idem, inquit, quod in Cordigeris „& Mendicantibus (ut parentibus succedere non possint) servatur in præsenti Regno Franciæ ex ipsius generali consuetudine, de quolibet alio Religioso, etiam non Mendicante „cujuscumque Ordinis existat: in quo Regno fuit immemorabiliter observatum, quod Religiosi nunquam suis ab intestato successerunt parentibus, patri nec matri, & minus cæteris eorum consanguineis . . . . . nec per eorum professionem, „quod plus est, dedicantur tacite bona, quæ a successione „parentum habuerant ante ingressum, vel ipsi aliter acquisi-

„ verant, quæ per professionem aliis accrescunt parentibus in gradu parentelæ proximioribus de jure succedere debentibus; quia finguntur, postquam professi semel fuerunt, numquam fuisse hæredes, aut bona habuisse, ut in Monasterium non transeant, nisi illa expresse dedicaverint, quæ tempore ingressus & professionis eis competebant, & acquisita jam erant.

„ Nec pariter servatur lex fin. *Cod. De Episc. & Cler.* nec quod ibi dicunt Doctores, maxime Joannes Faber, quod Monachus jure suitatis transmittat in Monasterium hæreditatem paternam, sicut filius in potestate patris tempore mortis constitutus illam transmittit in quoscumque hæredes; quoniam hæc omnia juris communis statuta *in Regno Franciæ non servantur quoad Religiosos*, quia non subest Imperatori, qui tales concludit: in quo Regno etiam Monasteria *nunquam successerunt*, nec succedunt: nec visum fuit *unquam Monasteria succedere*, nec successiones petere ex personis professorum viventium aut mortuorum, saltem quam obtinuerunt: nec etiam jure proprio tamquam loco filiorum existant. Cum etiam vere Monasterium loco filii non sit, ut clare decidit Panormitanus 15. Constit. *Felinus magis plene 18. col. in C. In præsentia tit. De Probationib.* Immo notorietis & quibuscumque Religiosis partagium ab intestato petentibus a suis fratribus vel aliis parentibus in Cancellaria Regia litteræ denegantur, obstante eis generali Regni consuetudine.

Hujus denique generalis observantiæ fidem facit famosus ille Jurisconsultus & praxeos Galliæ peritissimus Petrus Rebuffus, cujus verba, plurimis aliorum omissis, Lectori exhibeo.

„ Hodie (inquit Rebuff. *in proœm. ad Constit. Reg. gloss. 5. n. 21. & 22.*) per ingressum Religionis non fit tacita bonorum dedicatio Monasterio, nec succedit Religioso Monasterium, sed proximiores ab intestato, & ista est consuetudo generalis Regni observata, teste Mansuero, & de ista nullus in Regno hodie dubitat. Quia observatur ad unguem, tam in masculis quam fœminis Monialibus, & tam in Patria juris scripti, quam consuetudinaria. Adeo quod Monasteria nulla professi bona habent, si non ante professionem donata illis fuerint. Item nullus Religiosus professus, quamvis filius vel proximior cognatus sit, ex consuetudine generali Regni Franciæ potest suis succedere parentibus vel consanguineis, nec Monasterium pro eo, contra *L. Deo nobis Cod. De Episc. & Cler. Auth. Nisi rogati, ad Trebell.* Et hæc consuetudo pluribus confirmata fuit Arrestis, & per tempus immemoriale servata.

Si quem hæc de consuetudine Regni Galliæ non convincant, lubebit ei addere eam testium nubem, quam exhibet Notator Louetii *litt. C. num. 8.*

Statuta Principum & consuetudines in scripturam redactas, a Principibus firmatas, si cui legere placeat, eas reperiet apud Coquille ad *Consuetud. Nivernens. de Success. art. 19.*

§. VIII.

In Belgio similiter ut in Gallia præallegatæ Leges Justiniani sunt abrogatæ; nec ullatenus Monasteria succedant ab intestato, vel in bona ingressi vel parentum illius.

PETRUS Gudelinus hujus Universitatis Lovaniensis quondam Doctor & Professor, variis quæstionibus pro clariore Legum Justiniani de successione Monasteriorum intellectu propositis, tandem mores & consuetudines Belgii juri communi subjiciens, abrumpit his verbis: „ Magna pars superiorum quæstionum cessat moribus seu legibus harum Regionum & Regni Franciæ; utpote quibus is, qui professus est Religionem, adeo pro mortuo, adeo ex numero hominum civiumque per omnia sublatus habetur, ut sit deinceps omnis hæreditatis expers atque incapax, nec legitima portio liberorum ipsi debeatur, omnemque testamenti factionem etiam inter liberos amittat; ac succedant ei mox propinqui ipsius ab intestato non secus quam si e vita migrasset, nihilque prorsus rerum ejus Monasterio, quod intrat, acquiratur absque expressa dedicatione seu donatione " *Lib. 6. cap. 10. de Jure Nov.*

Consonat Gudelino Legum Belgii peritissimus Franciscus Zypæus *in Notitia Jur. Belg. tit. de Episc. & Cler. n. 10.* „ *Professus Religionem*, inquit hic, *adeo pro mortuo est apud nos, ut omnis hæreditatis sit incapax*, legitima liberorum ei non debeatur, testamenti factionem etiam inter liberos non habeat, succedant ei propinqui ab intestato tamquam mortuo, nihil Monasterio cedat, nisi quod expresse donavit, legavit. &c.

His alii que Belgii nostri Pragmaticis calculum adjicit Antonius Perezius quondam in hac Academia Lovaniensi Legum Antecessor ordinarius: „ Cæterum (ait *in Cod. tit. De sacros. Eccles. num. 20.*) in Belgio & in Gallia per ingressum in Religionem non fit tacita dedicatio bonorum eorum, qui profitentur Religionem, immo bona profitentium remanent penes proximos ab intestato. Similiter Monachi professi non succedunt ab intestato, habentur enim pro mortuis, ita ut pater eis nihil relinquere teneatur pro legitima, & tamquam præteriti legitimam in bonis patris petere non possint.

Quin a ducentis & amplius annis hoc jus succedendi abrogatum in Belgio videbatur, si Dionysio Carthusiano credimus: „ Est (inquit *lib. 2. De Sim. art. 1.*) de jure positivo & humano parentibus succedere proles in tota hæreditate vel parte ejus dimidia, tertia, vel quarta; *cui juri videtur derogatum per contrariam consuetudinem, quoad proles professas in aliqua approbata Religione.*

Hisce Belgii moribus conformis est Constitutio Caroli V. edita anno 1528. 21. Februarii: *Ordinamus & statuimus, ut nulli Religiosi professi, neque ulla Monasteria aut Claustra pro iis se poterunt dicere hæredes in aliqua domo mortuaria, neque titulo successionis habere aut apprehendere ulla bona.*

Teste D. Stockmannio *Decis. 4.* declaravit quidem non semel supremum Brabantiæ Consilium hanc Imperatoris legem negare Monasteriis successionem ab intestato, at non ex testamento. Sed prius sufficit, cum id unum ostendere nobis in animo sit, juxta consuetudines Belgii Monasteria non succedere ab *intestato* ingredientibus aut eorum parentibus, de quo nec unquam post dictum Caroli V. Edictum, vel dubitatum fuit.

§. IX.

Consuetudines & statuta, quæ leges Justiniani circa successionem Monasteriorum abrogarunt, reduxerunt Monasteria ad jus, quod ante Justiniani Constitutionem obtinebat, neque immunitati Ecclesiasticæ contrariantur, & erronee confunduntur cum lege amortizationis.

QUo ordine Monasteria sæculo V. sub Theodosio juniore in bona Monachorum succederent, dicimus ex ejusdem Theodosii lege 20. *Cod. de Episcopis & Clericis.* „ Si quis Presbyter aut Diaconus, aut Diaconissa, seu Subdiaconus, vel cujuslibet alterius loci Clericus, aut Monachus, aut mulier, quæ solitariæ vitæ dedita est, nullo condito testamento decesserit; nec ei parentes utriusque sexus, vel liberi, vel qui agnationis cognationisve jure junguntur, vel qui uxor exstiterit; bona, quæ ad eum, vel ad eam pertinuerunt, sacrosanctæ Ecclesiæ, vel Monasterio, cui forte fuerat destinatus, aut destinata, omnifariam socientur: exceptis his facultatibus, quas forte censibus adscripti, vel juri patronatus subjecti, vel curiali conditioni obnoxii Clerici, vel Monachi cujuscumque sint sexus, relinquunt.

Ex hac lege constat testamento deficiente, Monasteria in bona Monachorum non successisse, nisi deficientibus legitimis hæredibus, id est parentibus, agnatis, & cognatis, quin & legitima uxore, si quæ Monacho fuisset ante Monasterii ingressum.

Constat quoque prædictis legitimis hæredibus, & uxore deficientibus bona Monachi, excluso Fisco, Monasterio fuisse delata, eodem pene jure, quo bona decurionum curiæ; militum ipsi legioni vel vexillationi, naviculariorum eorum collegio, deficientibus similiter prædictis hæredibus, vendicabantur.

Sed & ipse Imperator Justinianus fatetur bona patrimonialia Monachi sine testamento decedentis, non nisi legitimis hæredibus deficientibus, ante suam Constitutionem Monasterio fuisse delata; dum declarat, Constitutionem suam, qua Monasterio hæreditatem ingressi detulit, non afficere eos, qui vitam monasticam ante illius promulgationem suscepissent: quapropter eorum bona consanguineis, excluso Monasterio, nulla facta dispositione, juxta jura antiqua deferenda censuit: „ *Si nulla tunc tali lege posita*, inquit *Nov. 76.*, *in Monasterium ingressa est*; quomodo fieri potuerit converti ordinem legis, & exigere eos, qui prius ingressi sunt Monasterium illa facere, quæ *prius ignorata, postea per sacram nostram Constitutionem sunt innovata?* Sed unumquemque competit secundum sua tempora exspectare; & ea quidem, quæ post legem sunt, ita quærere fieri, sicut lex vult: si quid autem ante legem subsecutum est, hoc non commovere neque perscrutari, sed in priori figura relinquere.

„ *Hæc igitur lex*, pergit idem Imperator, *pro interpretatione* utili posita sit prioris nostræ illius Constitutionis: ut illa in *posterioribus temporibus ex quo facta est, locum habeat*, & iis, qui *postea convertentur, viris ac mulieribus posita sit*, sibique potestatem in illis custodiat: nihil horum, quæ antea fuerint, perscrutando, cum licentia sit prioribus viris ac mulieribus, qui habitaverunt, aut etiam hactenus habitant in Monasteriis, & maxime filiis existentibus, suas res quo volunt disponere modo.

Jus proinde successionis Monasteriis competens non ex ipsa natura Status Monastici, sed ex positiva Justiniani Lege profluxit: quod & Leo Imperator cognomento *Sapiens*, ea, quæ Justinianus hac in parte concesserat Monasteriis, comprobans, respondit Stephano sanctissimo Constantinopolitano Archiepiscopo, quinimmo Statui Monastico parum congruere, ut exclusis consanguineis omnia ad se trahant, ostendit: „ Si quis dicat (inquit *Novella 5.*) hoc solo nomine, quod Monachus sit, Monasterium omnia percepturum, haud scio si ejusmodi, quæ Monachos deceant, statuat. Primum enim, an qui homines opum contemptum professi sunt, hos ita illas amplecti, ac quacumque ratione retinere convenit? Deinde sint alicui cognati pauperes, alioquive noti, qui consolatrice manu indigeant: quomodo non ab omni humanitate alienum, nullo illos ex cognati rebus sublevamine dignari, tamquam non modo peregrinos, sed & cognatos amicosque propellere, atque omnia ad se trahere Monachis decorum sit?

Quibus omnibus attentis facile videmus, quod nihil pristino juri, quod Justiniani tempora præcessit, contrarium, vel quod immunitati Ecclesiasticæ officiat, introducatur aut statuatur per consuetudines, vel Regum aut Principum Edicta, per quæ Religiosi jam mundo mortui a jure succedendi ab intestato, & Monasteria a successione in bona ingredientis secluduntur. Nec scio an quisquam hactenus illa, ut Ecclesiasticæ immunitati adversantia accusare præsumpserit. Scio quidem legem, quam nostrates *amortizationis* vocant, a nonnullis impugnatam ut Ecclesiasticæ libertati contrariam; an bene, an male, non inquiro: hoc interim certum est, quod erronee plane hæc lex *amortizationis* cum prædictis consuetudinibus & Edictis confundatur: non enim allegatæ consuetudines vel Edicta prohibent *bona immobilia* Monasteriis aut Ecclesiis per *expressam* donantium aut offerentium voluntatem acquiri, *quod prohibet ista lex amortizationis*; sed tantum adimunt Monasteriis *jus in bona ingressi*

gressi aut parentum illius ab intestato succedendi, & parentes, aliosque consanguineos in illa *successionis* specie præponunt, quemadmodum ante Justinianum obtinuit: nullatenus igitur impediunt prædictæ consuetudines aut Edicta, quominus bona *etiam immobilia* per testamentum, aliamque ultimam voluntatem vel dispositionem Monasteriis deferantur, quod tamen lex ipsa *amortizationis* prohibet: ex quo evidenter patescit summam inter hanc legem, & prædictas consuetudines & Edicta, intercedere differentiam; plusque per legem *amortizationis*, Monasteriis adimi, quam per prædictas consuetudines aut statuta, quæ solum a jure succedendi ab intestato Monasteria excludunt; ex quo ulterius consequitur quod erronea plane sit consequentia: Nonnullis lex *amortizationis* visa est officere libertati Ecclesiasticæ, ergo etiam dictæ consuetudines visæ sunt eidem libertati Ecclesiasticæ contrariæ.

CAPUT III.

Ostenditur, quod prætextu paupertatis seu insufficientiæ frequenter committatur Simonia, etiam contra Jus naturale & divinum.

§. I.

Proponitur casus, quo non apparet illicitum, præveniendo nimirum jus positivum, aliquid petere pro sustentatione recipiendi ad Religionem.

CAsus, quo Monasterium posset (abstrahendo ab omni jure positivo, inspecta sola Lege naturali aut divina) personam aliquam recipere cum oblatione pecuniæ, quam sine pecunia non reciperet, videtur esse, si in primis adeo tenues supponantur Monasterii facultates, ut *vix sufficiant* jam receptis, nec ad eas audeant plures recipere; ne forsitan jam recepti in notabilem indigentiam, cum magno subinde Regularis Disciplinæ dispendio, incidant; si tali casu contingat aliquos petere ingressum in tale Monasterium, possunt Religiosi respondere, ut recte notat Dionysius Carthusianus *lib. 1. De Simon. art. 15.*

Non sumus dispositi ad recipiendum vos; & si causam inquirant, possunt respondere: Quoniam pauperes *sumus*, nec necessaria vitæ habemus *pro vobis. Quod etiam dicere possunt non interrogati de causa. Et si illi tunc dicant:* Providebimus & satis deferemus nobiscum, *vel si alii dicant hoc ex parte ipsorum, tunc Religiosi respondere non possunt: Si ita egeritis vel postquam ita feceritis, recipiemus vos, vel erimus bene concordes*; sed poterunt dicere, sublato obstaculo vestræ receptionis: Utinam si ita feceritis, faciemus quod inspiraverit Dominus. *Vel sic: Faciemus tunc quod secundum Deum & conscientiam, & sancti Ordinis nostri tenorem videbimus esse agendum*. Hæc Dionysius Carthusianus.

Ut igitur Religiosi personam aliquam ad Religionem mediante aliqua summa pecuniæ citra prævaricationem juris naturalis aut divini admittere possint, quam sine pecunia non admitterent, debent ita esse dispositi, ut illum omnino parati essent in Fratrem recipere, si haberent unde eum pascerent; ita ut nihil sit quod personæ illius ad Religionem admissionem remoretur, nisi solus necessariorum defectus; quo obstaculo sublato per oblationem eorum, quæ vitæ sustentationi sufficiunt, eidem ingressum annuere sint promptissimi.

Dum ea est Religiosorum sincera intentio, dici non potest temporale aliquod pro spirituali aut spirituali annexo dari aut accipi; quia supponitur, quod eum libenter *gratis* ad Religionem reciperent, adeoque spirituale, scilicet ingressum in Religionem *gratis* exhiberent, modo opes Monasterii ad alendum sufficerent. Nec dici possunt pro spirituali annexo temporale recipere: quia ut supponitur, proventus Monasterii adeo tenues sunt, ut vix sufficiant jam receptis; adeoque quoad recipiendum *jus sustentationis* Statui Religioso annexum non est, ac per consequens apparet quod Religiosi tali casu *gratis* spirituale exhibere valeant, licet a recipiendo petant ut sibi de necessariis provideat. Secus vero dum Monasterium est *sufficiens*: quia hoc casu non possunt *spirituale gratis* dare, nisi simul dent *jus sustentationis eidem annexum*; adeoque si quid expetant eo casu pro *sustentatione*, illud censetur expetere pro eo quod illi debetur, si spirituale eidem *gratis* sit exhibitum.

Prædicta igitur Monasterii tenuitate, necnon illa sincera Religiosorum intentione, qua solum necessitati ingredientis provisum volunt (cui succurrere non possunt) suppositis; non videtur illicitum admittere ad Religionem personam, quæ summam pecuniæ alimentis propriis sufficientem offert, quam sine pecunia propter Monasterii in temporalibus tenuitatem non reciperent. Non videtur, inquam, id illicitum, si omnem Ecclesiæ prohibitionem seponamus, & solum ipsum jus naturale & divinum consulamus; quo factum est ut Doctores nonnulli, præsertim Theologi, qui magis ejus naturale & divinum quam positivum considerare solent, putaverint *absolute* licere Monasteriis vere *insufficientibus* admittere personam ad Religionem cum oblatione pecuniæ *pro* vitæ necessariis, quam sine pecunia ob defectum temporalium non recepissent. Num vero Ecclesia etiam hoc casu receptionem personæ cum pecunia, quam sine pecunia non reciperent ob defectum necessariorum, interdixerit, infra inquiremus, prius ostensuri quod frequenter titulo *Indigentiæ* seu *insufficientiæ* committatur Simonia, quam etiam ipsa lex naturalis condemnat.

§. II.

Sæpe committitur Simonia, etiam contra jus divinum, prætextu paupertatis: *quia frequenter falso paupertas seu insufficientia prætexitur.*

LAbe Simoniæ Regulares, præsertim mulieres, prætextu *paupertatis* sæpius inquinari, testis est ipsa Synodus generalis Lateranensis sub Innocentio III. Quoniam Simoniaca labes, in-„quit, adeo plerasque Moniales infecit, ut vix aliquas sine pre-„tio recipiant in Sorores, *prætextu paupertatis* volentes hujus-„modi vitium palliare". *Cap. 40. tit. De Simonia.*

Num dicta Synodus loquatur de Monasteriis *vera paupertate* laborantibus, an vero *paupertatem* duntaxat prætexentibus, hoc loco non examino; hoc enim constat plerasque Moniales labe Simoniaca fuisse infectas, omnesque *paupertatis prætextu* vitium illud palliasse; consequenter constat sub *paupertatis* titulo Simoniam sæpius committi.

Causas nonnullas, ex quibus contingat, quod prætextu *paupertatis* sæpius incurratur vitium Simoniæ, hoc §. & §. sequenti breviter annotabo.

Primum itaque constat ex dictis capite primo secundæ Partis, veram Simoniam incurri, dum Monasterium *sufficiens ad ingredientem alendum* ab ingressuro sive pro ipsa ad Religionem admissione, sive pro jure sustentationis dotem exigit; quod in hoc casu Simoniam agnoscant omnes passim Theologi, & Canonistæ tum veteres tum recentiores, § 2. Capitis præcedentis notavimus. Quapropter uno quasi Doctorum calculo comprobatum est, quod Regulares, qui ab ingressuris dotes exigunt, labem Simoniæ evadere non possint, etiam seposito jure positivo; nisi *revera* Monasterii facultates sint sufficientes, ut recipiendum alere valeant.

Prima ergo causa, ob quam Regulares titulo *paupertatis* dotem a recipiendis prætendentes Simoniam committunt, illa esse potest, quod scilicet, *paupertatem* aut *insufficientiam* prætendant, ubi revera *paupertas* aut *insufficientia* non subest; ac ita deficiat titulus *paupertatis* aut *insufficientiæ*, qui prætexitur.

Contingit autem proventus Monasterii falso judicari sufficientes, ut plures ex illis sustentari possint, primo quia per inordinatam affectionem putantur necessaria quæ revera necessaria non sunt; unde Religiosi, qui titulo *insufficientiæ* seu *paupertatis* dotes exigunt, merito expendant, quæ pridem Dionysius Carthusianus expendenda proposuit Religiosis, qui similiter eo tempore sub *paupertatis* prætextu dicebant se aliqua petere sive exigere a recipiendis sive receptis. *Inordinata affectio, inquit* lib. 1. De Sim art. 17. *motusque passionum, præsertim cupiditas corrumpunt rectæ rationis judicium, & faciunt judicari perverse. Idcirco avarus non impletur pecunia, &* multa *putamus nobis* necessaria *esse*, quæ necessaria nobis non sunt. *Religiosi ergo si sub* paupertatis colore *aliquid volunt a recipiendis aut receptis personis exigere, in primis considerent, quæ, ut ait Dominus Antissiodorensis in Summa sua*, parcitas seu tenuitas victus atque vestitus voto paupertatis indispensabiliter est annexa: *immo & secundum Philosophos natura paucis minimisque contenta est. Et sicut ad abstinentiam, prout est virtus naturalis & acquisita, pertinet non plus de cibo ac potu accipere, quam expedit homini ad usum rationis expeditum, & convenientem naturæ sustentationem; ita ad abstinentiam (ut est virtus infusa) spectat etiam aliquid necessariorum naturæ subtrahere, ut pro peccatis aliqua recompensatio fiat, & Passioni Christi conformet se Christianus per quotidianam quamdam sanguinis sui minorationem, ac sui ipsius salubrem mortificationem. Hinc juxta Apostolum*, Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. *Certumque est illud ad Religiosos potissimum pertinere. Antequam ergo* sub paupertatis præ*textu aliquid exigere audeant, diligenter seipsos examinent, ante omnia prætacta jam rite observent, ne superfluitatem judicent necessitatem, & ne sufficientiam judicent indigentiam: ne delicatioribus, abundantioribus, pretiosioribus cibis ac potibus, vestimentis ac cæteris utensilibus, atque ad corpus pertinentibus utantur, quam Regula instruit, præcipit seu permittit, & ne dispositione utantur nimis laxa.*

Ut igitur de *sufficientia* aut *insufficientia* Monasterii rectum justumque formetur judicium, necesse est, ut illam juxta regulas Religiosæ professionis metiantur; sive ut sibi sufficientia esse reputent, si habeant ea, quibus vitam *statui paupertatis* ac *pœnitentiæ* convenientem agere queant.

Insuper contingit quod *falso* prætendantur *insufficientiæ*, eo quod proventus Monasterii passim impendantur contra Fundatorum ac Ecclesiæ intentionem, in usus a natura bonorum Monasterii plane alienos; quo ex capite valde temerario *paupertatis* sive *insufficientiæ* titulo persuadent sibi licere pecuniam ab ingressuris petere, qui ex bonis Monasterii magnifica construunt ædificia, divitias atque pompam sæculi magis quam Religiosam simplicitatem atque paupertatem exhibentia; aut ex illis mensas extruunt sumptuosiores, quæ magis mundi delicias quam Christi pœnitentiam redolent; vel etiam superbam colligunt supellectilem, aut in aliqua, quæ a *paupertatis* professione sunt prorsus aliena, facultates Monasterii impendunt. Hi, inquam, inaniter, immo temerarie prætextum obtendunt *paupertatis*, quandoquidem dubium non sit, quin Monasterii opes essent sufficientissimæ ad plures alendum, si secundum offerentium & Ecclesiæ intentionem, juxta dicta capite primo §. 2. hujus Partis, fideliter dispensarentur.

Nihil proinde eo casu valebit *paupertatis* prætextus apud supremum & justum Judicem, qui fidelem bonorum requirit dispensationem, & secundum illam in justitia & veritate de *sufficientia* aut *insufficientia* judicabit.

§. III.

Ostenditur, quod Monasteria etiam vere insufficientia non raro in exactione dotis incurrant Simoniam juris divini.

OSTENSUM est §. præcedenti prætextu *paupertatis* non raro committi Simoniam, etiam contra Legem naturalem & Divinam, ex eo quod *paupertas* aut *insufficientia*, quæ prætenditur, *revera non subsit*; hoc §. ostendam, quibus ex causis contingat quod Monasteria, quæ *revera* sunt *insufficientia*, ut plures ultra jam receptos alant, in exactione dotis Simoniam etiam contra ipsam Legem naturalem & Divinam incurrant.

Monasteria opulenta sive sufficientia, ut ingressurum ex communibus Monasterii proventibus sustentent, esse Simoniaca, etiam præveniendo omnem Ecclesiæ positivam prohibitionem, si exigant ab ingressuro aliquid temporale sive pro receptione ad Religionem, sive pro jure sustentationis, capite primo §. 4. hujus Partis probatum est; eamque esse unanimem omnium veterum, immo & recentiorum, paucissimis exceptis, Theologorum ac Canonistarum sententiam, capite secundo §. 2. notatum fuit. Quandoquidem igitur Monasterium habet unde de necessaria vitæ sustentatione ingressuro providere possit, nihil citra vitium Simoniæ ab ingressuro prætendere potest.

Ex quo infertur, quod Monasteria etiam vere insufficientia a Simonia contra jus naturale non sint immunia, si non solum exigant quantum sufficiat alimentationi personæ supplicantis, nec sint contentæ, etiamsi ipsa vel parentes ejus offerant pensionem vitalem, qua possit honeste secundum statum, quem assumit, sustentari; sed exigunt *longe amplius*. Omnes quippe rationes, quæ probant quod *gratis* non detur ingressus in Religionem, quando Monasterium est *sufficiens* ad alendum ingredientem, tametsi exactio dicatur fieri pro *jure sustentationis*; similiter convincunt *gratis* non exhiberi ingressum Monasticum, quando a Monasterio *insufficienti* ultra *necessaria* ad alimentationem ingressuri aliquid ab ingressuro exigitur: nec enim possunt eo casu dicere Religiosi: *Essemus parati gratis te ad Religionem admittere, si haberemus unde te pasceremus*. Supponitur quippe quod supplicans pro admissione offerat ea, quæ suæ sustentationi *necessaria sunt*, ac per consequens Monasterium quoad hanc personam est in eo statu *sufficiens*, quandoquidem jam per oblationem pensionis vitalis, v. g. quæ alimentationi ingredientis sufficit, fiat *sufficiens* ad alendum ingredientem. Ex quo ulterius evidenter concluditur, quod titulus *insufficientiæ* quoad ea, quæ *ultra necessaria* ad sustentationem ingredientis exiguntur, non magis Monasteria *insufficientia* eximere valeat a Simonia, quam ipsa Monasteria opulenta, dum exigunt dotem ab ingressuris pro *jure alimentationis*. Unde & auctores in moralibus non parum laxi Regulares Simoniæ condemnare non dubitarunt, si quid exigant titulo *paupertatis* ab ingressuro *ultra id, quod ingredientis sustentationi est necessarium*. „ Illud pro certo habeant, & animadvertant (inquit Navarrus *Tract. de red. Eccles. quæst. 1. Mon. 62.*) ex pacto aliquid accipere *ultra id quod necessarium sustentationi Monialis* judicio cordatorum censeatur, esse Simoniacum: nam ex pacto nihil aliud possunt accipere præter *illud, quod alendæ Moniali sit necessarium*, eo quod ei Monasterium præ inopia non potest tribuere. Si ergo aliquid *ultra* acceperint, vel si dotem exegerint, quando Monasterium posset eam alere, illicite recipiunt.

In eamdem sententiam videri possunt Joan. Wiggers loco infra citato, item Emmanuel Rodericus *quæst. Reg. tom. 2. quæst. 49. art 6.* Ex his consequens est, quod a Simonia etiam juris naturalis immunia non sint Monasteria, quorum proventus sunt *sufficientes*, ut numerum aliquem Religiosorum sustenteut, & tamen nullum gratis ad Monasterium admittunt, sed ab *omnibus* tantum petunt quantum sufficeret ad integram alimentationem ingredientis; debent quippe vel eum numerum, qui ex proventibus Monasterii vivere posset, *gratis* recipere, aut saltem quantitatem dotis ita moderari, ut simul computata communi Monasterii substantia cum illa dote, quam prætendunt, nihil exigant præter id quod necessarium est, ut Monasterium ingredientem cum reliquis jam receptis alere possit, alias si supplicans offerret eam pecuniæ summam, quæ quidem sola ad integram ipsius alimentationem non sufficeret, sed una cum communibus Monasterii proventibus esset plusquam sufficiens; si, inquam, Religiosi tali casu supplicantem admittere renuant, nisi dotem majorem afferat, vere dicere non possent: *Parati essemus te recipere, si haberemus unde te pasceremus*, ac per consequens quoad hanc personam titulus *insufficientiæ*, qui solus seponendo jus positivum a dotis petitione labem Simoniæ abstergere potest, non subsisteret.

Hinc collige quam perversa sit consuetudo & intolerabilis abusus, quod Monasteria quo sunt opulentiora, eo non raro majores faciant exactiones, *quod sapit*, inquit Wiggers, *Simoniam intolerabilem*. *De Jure & Just. tract. 7. cap. 3. dub. 10. num. 57.*

Secundo, sæpius committitur Simonia prætextu paupertatis in Monasteriis *vera* inopia laborantibus: quia frequenter contingit, ut personam recipiant „ amore pecuniæ, ut loquitur S. Bonaventura in *Libel. Apost. quæst. 18.* ita quod si possent illam pecuniam habere sine persona ista, non reciperent personam; sed ut habeant pecuniam, personam recipiunt: & hoc penitus impurum est, & *Simoniacum*; quia ibi pecunia causa est receptionis personæ, & non e converso. Ubi ergo recipitur persona propter pecuniam, Simonia est; quia ibi venditur spirituale, id est, consortium spiritualis societatis pro temporali, scilicet pro pecunia. Et hoc *plerique faciunt etiam ex mera inopia*, optantes aliquem venire cum pecunia, quem reciperent, ut eorum *inopia repararetur*; vel *debita contracta solverentur*. De talibus dicit Ecclesiasticus: „ *Propter inopiam multi deliquerunt* ". *Ecclesiastici* cap. 27. vers 1.

Monasteria proinde licet *vera* inopia laborent, Simoniam non evadent, si ab ingressuris aliquid ultra necessaria ad illorum alimentationem exigant; tametsi per illa, quæ petunt, intendant communibus Monasterii necessitatibus occurrere; *nam, ut bene notat Wiggers* ibidem, *non magis potest Monasterium quæstum facere ex admissione aut receptione ad Novitiatum aut Professionem, quam Montes Pietatis possunt facere quæstum ullum ex mutuo, quantumvis essent indigentes. Et in posterioribus: eaque fundantur, pergit idem Auctor*, non in prohibitione humana, sed in jure divino

Si igitur Simoniam incurrant Monasteria etiam *insufficientia*, & debitis onerata, quæ præter id quod alimentationi recipiendi *necessarium* est, petunt ea, quibus a debitis contractis se exonerent, vel aliis Monasterii necessitatibus occurrant, nemo non videt, quam execrabilem committant Simoniam Regulares, qui ultra pensionem sustentationi ingressuri sufficientem, cogunt ingredientem aut parentes ipsius ad dandam aut promittendam notabilem summam pecuniæ, non in necessitates Monasterii convertendam, sed ut ex ea ipsa die vestitionis aut Professionis, id est, illis diebus quibus vitam paupertatis, pœnitentiæ, & mortificationis ducere, immo quibus mundo & carni mori proponit aut promittit, splendida & sumptuosa convivia, paupertati, pœnitentiæ, atque carnis mortificationi directe opposita exhibeantur.

Patet quoque ex antedictis has conviviorum exactiones non jure aliquo positivo, sed naturali esse prohibitas, utpote quæ nec apparenter titulo *necessariæ sustentationis* colorari possunt: quapropter hujusmodi exactionem non obstante *consuetudine* Monasterii tamquam *perniciosam* proscripsit Alexand. III. *in cap. 19. tit. De Simonia*. „ Veniens ad nos, inquit, F. Presbyter proposuit, quod Abbas & Fratres sancti R. noluerunt eum in Monachum recipere, quousque triginta solidos dare convenerit: coventione autem facta, sequenti die eum Monasticum habitum induerunt: & iidem Monachi triginta solidos, Abbas vero decem; & *familia duodecim pro pastu (asserentes hoc esse de consuetudine Monasterii)* postularunt: quoniam ergo factum hujusmodi perniciosum videtur, mandamus, quatenus si ita esse inveneris, Abbatem & Monachos ad restituendam pecuniam præfato F. tam indigne acceptam compellas, & Abbatem & majores personas Monasterii pro tantæ pravitatis excessu ab officii executione suspendens, præcipias dicto F. ut in alio Monasterio in habitu Monastico, Domino studeat deservire.

Nullatenus ergo sordidas illas pastuum seu conviviorum exactiones consuetudo licitas reddere aut a Simonia eximere potest; quod & ipse eximius P. Lupus, qui in materia de Simonia circa ingressum in Religionem nemini de nimio rigore suspectus esse potest, agnovit, dum consuetudinem hanc inter sæva disciplinæ damna referre non dubitat: „ Fuit, inquit *Tom. 1. Schol. pag. 468.* Ecclesiæ Clericis pendi solita veri pastelli seu convivii *consuetudo*, quam a quibusvis non Clericorum solummodo, sed & Monachorum initiationibus *ut Simoniacam* frequenter proscripsere & generales Synodi, & Romani Pontifices; *verum Belgica infirmitas etiamnum hodie ad sæva disciplinæ damna retentat*.

In has quoque exactiones tamquam evidentem & execrabilem redolentes Simoniam invehitur ipse Martinus Navarrus, qui postquam in præallegatis verbis, tamquam indubitatum asseruisset esse Simoniacum, si quid a Monialibus exigatur ultra id quod alimentationi Recipiendæ est necessarium, subjungit: Quod si hæc vera sunt; quid, quæso, dicemus ad prodigas illas expensas, & profanos apparatus fieri solitos ex pacto tacito, vel expresso, dum vel ingrediuntur Monasterium, vel professionem emittunt? Quid aliud moderatius, quam ut hæc vehementer interdicantur, & culpentur, ac puniantur illæ quæ talia faciunt, & simul etiam doceantur, quanto honestior appareret cunctis hæc inspicientibus, modesta quædam humilisque temperantia spirituali conjuncta contemplationi, quam pomposa intemperantia mundanæ cuidam admixta voluptati *funeralibus ejus, quæ per professionem moritur mundo, & nascitur vel excrescit Deo?*

§. IV.

In compendio refertur quid requiratur, ut etiam seposito jure positivo Regulares in petitione dotis ab ingressuro Simoniam evadant.

EX illis, quæ tum §. 2. tum §. 3. hujus capitis dicta sunt, patet quod ad evitandam Simoniam, etiam juris divini, in petitione alicujus temporalis in admissione personæ ad Religionem, requiratur:

Primo, ut ingressum in Religionem, & omnia, quæ eundem necessario consequuntur, *gratis* exhibeant, ac consequenter ita sint dispositi, ut petentem ingressum in Religionem *gratis* libenter admitterent, si haberent unde ipsum pascerent, id est, si *jus sustentationis* quoad ipsum esset receptioni ad Religionem annexum. Hinc consequitur, quod

Secundo, requiratur *vera insufficientia* ad supplicantem ex communibus Monasterii proventibus sustentandum, quæ *insufficientia* metienda est secundum regulas Religiosæ professionis; sive ut sibi *sufficientia* esse reputent, si ea habeant quibus vitam *statui paupertatis & pœnitentiæ* conformem ducere possint: ut supra §. 2. ostensum est.

Tertio, ut evitetur Simonia, etiam omni juri positivo seposito,

posito, necesse est ut nihil exigant præter id, quod alimentationi supplicantis necessarium judicio, prudentum judicatur; ex quo velut ex evidentissima consequentia §. præcedenti intulimus, etiam secundum sententiam eorum, qui de nimio rigore non possunt esse suspecti, quod citra Simoniam non liceat exigere ab ingressuro illa, quibus debita Monasterii ante contracta exsolvantur, aut aliis Monasterii necessitatibus occurratur; modo tamen illa *ad sustentationem* supplicantis non requirantur: ex quo ulterius concludimus, quod intolerabilis sit Simonia, si cui Religionis ingressus negetur, quia ultra pensionem alimentationis suæ sufficientem non vult, vel non potest dare notabilem pecuniæ summam, quæ in convivia *statui paupertatatis*, *pœnitentiæ*, & *mortificationis* prorsus contraria expendatur. Idem esto judicium de pecunia, quæ in extructionem superbi ædificii, aut emptionem, superfluæ supellectilis, quæ magis sæculi pompam, quam mundi contemptum exhibet, consumatur.

Hæc sunt, quæ etiam ex sententia eorum, qui in hac aliisque materiis justo laxiores sunt, ad evitandam labem Simoniacam in admissione ad Religionem communiter requiruntur. Hæc si quis attentius perpenderit, & ab altera parte expenderit multorum Monasteriorum, præsertim Monialium, praxim contrahendi ac paciscendi cum ingressuris, aut eorum parentibus, non immerito, ut credo, ille cum Dionysio Carthusiano considerante similem sui temporis praxim, exclamabit: *Heu, heu! quantum detestanda cupiditas oculos mentis paulatim obtenebrat, cor indurat, & rectum subvertit judicium! O quantum dolendum est, quam vehementer deflendum, quod Religiosæ personæ, quæ jam semel amore Sponsi cælestis omnia contempserunt terrena, quæ si in domibus mansissent parentum, potuissent divitiis abundare, jam post Monasticam professionem, post paupertatis spontaneæ votum: rursus involvunt se avaritiæ, quæ omnium radix est vitiorum & laqueus: immo quod sanguineis guttis est deplorandum, vitiosissima avaritiæ specie, prorsus sacrilega, id est*, Simoniaca pravitate *se inquinant propter rem vilem, terrenam, propter pecuniam aliquantam, propter supellectilem modicam! Hæc impietas ex immoderata sollicitudine pro temporalibus & corpori necessariis rebus frequenter procedit, quæ sollicitudo diffidentiæ filia perhibetur: interdum quoque ex vitio gulæ & carnalitate, qua lautiora, atque superflua requiruntur: Hæc omnia Christus summe prohibuit: præsertim Religiosis, qua vult filialem in Deo habere fiduciam*. Lib. 2. De Sim. art. 10.

§. V.

Ex prædictis consequens esse ostenditur, quod Ecclesia potuisset probibere admissionem alicujus ad Religionem cum pecunia, quam sine pecunia non potuissent admittere quia proventus Monasterii sunt insufficientes.

UT melius intelligatur, quod Ecclesia juste potuisset prohibere Religiosis etiam receptionem alicujus personæ cum pecunia, quam sine pecunia recipere nolunt, nec possunt, quia *opes Monasterii vix sufficiunt jam receptis, nec ad eas plures recipere audent, ne istos jam professos necessariis suis spolient*; prænotandum cum S. Ivone Carnutensi in sua doctissima ac Decretum præfatione, præceptiones alias esse *mobiles*, alias *immobiles*.

„ Præceptiones immobiles, inquit S. Ivo, sunt, quas Lex „ æterna sanxit: quæ observatæ salutem conferunt, non obser- „ vatæ eandem auferunt, qualia sunt: *Diliges Dominum Deum* „ *tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum*: & „ *honora Patrem tuum, & Matrem tuam*. Et si quæ sunt his si- „ milia. Mobiles vero sunt, quas Lex æterna non sanxit, sed po- „ steriorum diligentia ratione utilitatis invenit; non ad salutem „ principaliter obtinendam, sed ad eam tutius muniendam, quale „ est illud Apostoli. *Hæreticum hominem post primam & secun-* „ *dam correptionem devita*; non quod eorum colloquium per „ se saluti obesset; sed *quod frequentatum ex obliqua quorumdam* „ *simplicitatem corrumpere posset*. Et multa reperies in Canoni- „ cis Institutionionibus in hunc modum. Similiter immobiles „ prohibitiones sunt, quæ adversus vitia loquuntur, qualia „ sunt: *Non occides, non mæchaberis*, &c. Hæc sunt illa nuni- „ ma præcepta, de quibus Dominus dicit: *Quia qui ea solverit* „ *& sic docuerit, in Regno cælorum minimus erit*. Qui vero ob- „ servaverit, non statim Regno Dei dignus erit, quia inchoantia „ sunt hæc, non perficientia. Sunt alia interdicta, in quibus „ si interdicta non fuissent, nec mors operaretur, nec salus „ periclitaretur. Sed ad hæc ea sanctorum Patrum auctoritas „ reverenda ita decrevit, *ut præsentibus non obesset, & compe-* „ *scendis majoribus malis vel cavendis charitas sincera provideret*: „ quale est illud; Clericus post actam de crimine damnabili „ pœnitentiam Clericus non maneat, vel ad Clericatum non „ accedat. Quod, ut ait B. Augustinus, *dictum est rigore disci-* „ *plinæ, non desperatione indulgentiæ*. Alioquin contra claves „ Ecclesiæ disputaretur; de quibus dictum est, *Quæ solveritis* „ *in terra, soluta erunt & in cælo*: sed ne forsitan spe hono- „ ris Ecclesiastici animus intumescens superbe ageret pœniten- „ tiam, severissime placuit, ut post actam pœnitentiam nemo „ fiat Clericus, vel maneat Clericus. Quæ posteriorum non est „ supervacua putanda diligentia: qui, ubi saluti nihil detrahe- „ batur, humilitati aliquid addiderunt, *quo salus tutius munire-* „ *tur*; experti credo; aliquorum fictas pœnitentias, per affe- „ ctatas bonorum potentias. Cogunt enim multas inveniri me- „ dicinas multorum experimenta morborum.

Prædicta propositæ materiæ applicando non difficulter intelligimus, quod Ecclesia inhibere potuerit quempiam ad Religionem admittere mediante temporali, *quod victui ingredientis foret necessarium* etiam dum *Monasterii facultates vere sunt insufficientes, nec Monasterium sine aliquo novo subsidio ingredientem sustinere possit*; non quia ejusmodi admissionem Lex æterna vetet, aut per se saluti obsit, sed quo *salus tutius muniatur*. Licet enim receptio personæ modo prædicto facta, & observatis iis, quæ §. 1. & 4. requiri diximus, ut Simonia jure divino prohibita caveatur, sepositoque scandalo *per se saluti obesse* non videatur, eam tamen occasionem esse, ut Religiosi non raro incidant in ea, quæ saluti non obesse non possunt, quæque multorum malorum sibi adjunctam habent sequelam, ex dictis §. 2. & 3. constat, ut proinde veneranda Patrum auctoritas eam licentiam Religiosis adimere potuisset; *ut majoribus malis compescendis vel cavendis charitas sincera provideat. Utilis Ecclesiæ futura medicina multorum curatrix morborum, qua saluti non officitur, sed salus tutius munitur*. „ Nec enim (ut bene advertit Dionysius Carthusianus *lib 2. De Sim. art. 2.*) in hujusmodi au- „ gmentatione personarum sui Conventus putent salutem consistere „ animarum, aut incrementum honorificentiæ cultus divini, sed „ potius perditionem animarum propriarum & i em personarum, „ quas ita recipiunt, gravissimamque Deitatis offensam, & scan- „ dalizationem plurimorum in lege.

Unde idem Doctor conformiter ad ea, quæ ex sancto Ivone prolata sunt, in proposita quæstione ratiocinari non dubitat. „ Aliqua, inquit; prohibentur, quoniam vitiosa & mala sunt, „ sicut furari; aliqua vero quia *ruinæ propinqua*, sicque Chri- „ stus jurare prohibuit: *Ego* (inquiens) *dico vobis, non jurare* „ *omnino*. Et Jacobus, *ante omnia*; ait, *nolite jurare*; non quia „ jurare *semper sit vitiosum*, sed quia *periculosum, casuique* „ *vicinum*, propter quod asserit Augustinus: Qui prohibuit te „ jurare, super ripam noluit te ambulare; ne pes tuus in an- „ gusto positus cadat. Ideo in Ecclesiastico fatetur: *Jurationi* „ *non assuescat os tuum, multi enim sunt casus in ea*. Confor- „ miter quamvis præmemorata exactione, pactio recipiendique „ forma non essent in seipsis culpabiles, nihilominus ab homi- „ ne timorato essent vitanda propter propinquitatem earum „ ad culpam. Nam & experientia docet, quanta ex eis orian- „ tur peccata, & quando Monasterium aliquod primo sub pau- „ pertatis colore ad eas consuetudinemque earum devenerit, „ vix unquam, quantumcumque ditetur, consuetudinem illam „ relinquit.

Potuit ergo pia Mater Ecclesia filiis suis interdum non satis providis mandare, ut abstineant a prædictis receptionibus & admissionibus, non quidem in se malis & perniciosis, sed admodum periculosis, *ne super ripam ambulantes, pede in angusto posito, in foveam cadant*.

CAPUT IV.

Inquiritur, num Ecclesia prohibuerit aliquid exigere a persona recipienda ad Religionem, quando Monasterium est *vere insufficiens* ad alendum ingressurum.

§. I.

Preponitur breviter quid hoc Capite probare intendam.

CONSTANS fuit omnium veterum tam Theologorum quam Canonistarum sententia, Simoniam committi, quando Monasterium *sufficiens* ad alendum supplicantem temporale aliquid exigit, ut ipsum ad Religionem admittat; nec qui contrarium tenuerit credo fuisse, nisi posterioribus hisce temporibus, quibus „ summa illa luxuriantium ingeniorum licentia, ut loqui- „ tur Alexander VII. in dies magis excrescere cœpit, per „ quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinan- „ di irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, san- „ ctorumque Patrum doctrina, & quem si pro recta regula Fi- „ deles in praxi sequerentur, ingens irreptura esset vitæ Chri- „ stianæ corruptela ". In *Decret. ad 45. Proposit.*

Si vero Monasterium sit insufficiens ut ingredientem nutrire queat, & ea, quæ capite præcedenti cavenda notavimus, sedulo caveantur; eo casu putamus non committi Simoniam juris divini, si persona aliqua ad Religionem admittatur cum pecunia, quam sine pecunia ob defectum temporalium non reciperent; multoties tamen *paupertatis* prætextu in Legem naturalem & Divinam committi ostendimus: ex quo consequens esse probavimus quod ob periculum quod ex exactione *temporalis* per se quidem non illicita Regularibus imminet, juste potuisset Ecclesia interdicere receptionem alicujus personæ mediante temporali, quam sine illo temporali subsidio ob Monasterii penuriam non recepissent. Idipsum vero Ecclesiam non tantum in Concilio Tridentino, sed etiam in aliis anterioribus Conciliis, ac sacris Constitutionibus prohibuisse, hoc capite probare intendo.

§. II.

Primum argumentum, quo probatur Ecclesiam prohibuisse aliquid exigere ab ingressuro, etiam quando Monasterium est insufficiens, *desumitur ex Canonibus Conciliorum Generalium ante Concilium Tridentinum.*

SYNODUS generalis Nicæna secunda deplorat, quod sæculo octavo tam execrabilis avaritiæ labes Ecclesiarum Præfectos invasisset, ut etiam viri Religiosi eos, qui ad sacerdotalem Ordinem, & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant: ex quo quia ingentem in Ecclesias ac Monasteria inordinationem

tionem conspiciebat profluxuram, voluit malum hoc quasi in ipsis cunis suffocare; unde Canonem severissimum contra prædictas exactiones edendum putavit: *Tanta* (*inquit* Can. 19.) *execrabilis avaritiæ labes Ecclesiarum præfectos invasit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac Religiosi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos, qui ad sacerdotalem Ordinem & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant: & quorum reprobum est principium, universum quoque rejiciendum efficitur, ut ait magnus Basilius: nec enim Deo licet & mammonæ servire. Si quis ergo inventus fuerit hoc facere, qui hoc facit, si sit quidem Episcopus, vel Monasterii Præfectus, vel ex sacerdotali ordini, vel cesset, vel deponatur, ut vult Canon 2. Chalcedonensis Synodi. Sin autem Monasterii Præfecta, a Monasterio extrudatur, & alii Monasterio tradatur ad subjectionem. Similiter & Monasterii Præfectus, qui Presbyterii ordinationem habet.*

Concilium Turonense anno 1163. sub Alexandro III. Canonem edidit tenoris sequentis. „Non satis utiliter in populo avaritia redarguitur, si ab his, qui in Clero constituti videntur, & præcipue qui contempto sæculo Religiosum nomen profitentur & regulam, modis omnibus non cavetur. *Probibemus igitur*, inquit, *ne ab iis, qui ad Religionem transire volunt, aliqua pecunia requiratur*". Cap. 8. *tit. De Simon.*

Similiter in Concilio generali Lateranensi sub eodem Pontifice habito decretum est, ut *Monachi non pretio recipiantur in Monasterio*. Cap. 2. *tit. De Statu Monach.* Verum cum non obstantibus dictorum aliorumque Conciliorum Decretis comperisset Concilium Lateranense sæculo sequenti sub Innocentio III. celebratum, quod Regulares, præsertim Moniales, ab exactionibus in admissione ad Religionem non abstinere, Decretum severissimum adversus prædictas exactiones edidit, ac per Diœcesanos Episcopos promulgari voluit. *Quoniam*, *inquit* Cap. 40. tit. De Simon. *Simoniaca labes adeo plerasque Moniales infecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant in Sorores*, paupertatis prætextu *volentes hujusmodi vitium palliare: ne id de cætero fiat, penitus probibemus: statuentes, ut quæcumque de cætero talem commiserint pravitatem, tam recipientes, quam recepta, sive sit subdita, sive Prælata, sine spe restitutionis de suo Monastero expellatur, in locum arctioris regulæ ad agendum perpetuam pœnitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc Synodale Statutum taliter sunt receptæ, ita duximus providendum: ut remotæ de Monasteriis, quæ perperam sunt ingressæ, in aliis locis ejusdem Ordinis collocentur. Quod si forte propter nimiam multitudinem alibi nequiverint commode collocari: ne damnabiliter in sæculo evagentur, recipiatur in eisdem Monasteriis* dispensative *de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis. Hoc etiam circa Monachos, vel alios Regulares decernimus observandum. Verum ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare, præcipimus, ut Diœcesani Episcopi singulis annis hoc faciant per suas Diœceses publicari.*

Quod allegata Conciliorum Decreta non tantum exactionem pecuniæ in receptione alicujus ad vitam Religiosam prohibuerint, quando Monasterium est opulentum, sed etiam dum est pauper seu insufficiens, colligitur:

Primo, ex ipsa generalitate, qua indefinite, nulla facta distinctione inter *sufficientia* & *insufficientia*, omnem pecuniæ exactionem in admissionem ad Religionem proscribunt.

Secundo, non apparet, qua ratione Concilia credere potuissent, quod pœnæ ibidem decretæ unquam cum effectu, præsertim in receptas, decerni possent, si putassent quod titulo *paupertatis* sive *insufficientiæ*, & recipientibus exigere, & recipiendis pecuniam promittere licuisset: ut enim gravissimæ illæ pœnæ, de quibus in dictis Canonibus infliguntur, notabilis culpa præcedat necesse est; quod vero de tali culpa commissa *dantes* nunquam aut saltem rarissime convinci possint, si titulo paupertatis *exactio* & *promissio* licitæ sint; facile agnoscet qui expenderit quam difficile, immo pene impossibile sit, *sufficiens*, immo etsi inquirerent, ad quod tamen Ecclesiam ipsas obligare voluisse credibile non est, non tamen facile, ad notitiam ejus pervenirent: cui consectarium est quod numquam non possent facti ignorantiam prætendere, quæ cum admodum esset probabilis & verisimilis, nulli dubium est quin dantes se ab omni culpa, & consequenter a prædictis pœnis facile eximerent; ac per consequens inanis fuisset dictarum pœnarum comminatio, si titulum *paupertatis* seu *insufficientiæ* Ecclesia legitimum credidisset.

Denique quis credat, quod Concilium generale Lateranense universas generarim Moniales tam receptas quam recipiens condemnasset, ac pœnis Canonicis puniendas judicasset si titulus *paupertatis* seu *insufficientia* ipsi sufficiens visus fuisset, ut omnem Simoniæ labem a dotis exactione in receptiones Sororum abstergeret? Quis enim ambigat, quin plures etiam recipientes se ab omni culpa liberare potuissent, si Monasterii *paupertas* seu *insufficientia* pecuniæ exactione justificare voluisset? Quod vero receptas attinet, plurimæ, si non omnes, indubie innocentiam suam facile, & etiam, ut credo, vere asserere potuissent; nec enim dubium quin pleræque earum cum magna verisimilitudine, immo & veritate prætendissent se credidisse Monasterium, quod ingressæ sunt, revera fuisse *insufficiens*, nec dedisse pecuniam, nisi quia essent persuasæ a Monasterii Superioribus aut aliis Monasterium *paupertate* premi: ac per consequens, si requisita fuisset Monasterii opulentia, ut coacta datio pecuniæ foret vitiosa, indubie Moniales, quæ per ignorantiam facti, præsertim cujus notitia plerumque est quasi impossibilis, illam Monasteri *sufficientiam* ignorassent, & vere innocentes fuissent; ac per consequens non videtur quomodo prædictum Concilium ita generaliter tam recipientes quam receptas absque ulla distinctione condemnare, pœnisque subjicere potuisset.

§. III.

Secundum Argumentum pro prædictæ Ecclesiæ positiva prohibitione desumitur ex Extrav. Sane ne in vinea, *De Sim. in Commun.*

Cum non obstantibus præallegatis, & aliis tam Conciliorum quam Pontificum Decretis (quæ ordine temporis exhibentur in libello gallice conscripto, cui titulus: *La conduite Canonique de l'Eglise pour la reception des Filles dans les Monasteres*) multorum fide dignorum relatione didicisset Urbanus V. „Quod in nonnullis Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, & aliis locis Religiosis, tum virorum, quam mulierum Ordinum Regionum & partium diversarum detestabilis, & a Canonibus reprobata servatur abusio, quod cum personæ aliquæ recipiuntur ab eis ob observantiam Regularem, ipsæ temeritate præsumptuosa pastus seu prandia Capitulis & Conventibus ipsarum Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum & locorum, aut pecunias, aut jocalia, seu res alias ipsis Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus & locis, seu Præsidentibus eis, ex statuto seu consuetudine, quæ corruptela est potius dicenda, tribuere compelluntur.

Huic morbo pestifero medelam adferre cupiens sub gravioribus pœnis quam hactenus essent inflictæ, „Universis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, & Magistris, nec non Abbatissis & Priorissis, aliisque Prælatis quovis nomine nuncupatis, & eorum Officialibus quarumcumque etiam Ecclesiarum; Monasteriorum, Prioratuum domorum & locorum quorumlibet Religionum, Ordinum etiam militarium, tam exemptorum quam non exemptorum, quocumque nomine censeantur, ac Capitulis & Conventibus & singularibus personis eorum, per Constitutionem suam" (quam inter Extravagantes communes in corpore Juris relatam habemus) „Auctoritate Apostolica (*quamvis sit eis*, inquit, *a jure inhibitum*) districtius inhibemus, ne tam a maribus quam a mulieribus volentibus ingredi eorum Religionem, Ecclesias, Monasteria, Prioratus, domus seu loca, in earumdem personarum receptione, aut ante vel post illam quocumque pastus, prandia seu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias etiam *ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum alium* deputata vel deputanda, *directe vel indirecte* petere vel exigere *quoquo modo* præsumant; sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, domorum & locorum sincera charitate pertractent. Illa duntaxat, quæ personæ ipsæ ingredientes pure & sponte & plena liberalitate, *omnique pactione cessante*, dare vel offerre Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, domibus & locis hujusmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi.

Quandoquidem in dicta Constitutione summus Pontifex Urbanus V. districte inhibeat omnibus Monasteriorum Superioribus quidquam, in quemcumque etiam pium usum impendendum, *directe* aut *indirecte petere vel exigere quovis modo* a volentibus ingredi Religionem; sed illa duntaxat, quæ personæ ipsæ ingredientes *pure & sponte & plena liberalitate, omnique pactione cessante*, dare vel offerre Ecclesiis, Monasteriis; &c. voluerint, permittat cum gratiarum actione recipere: non apparet quomodo cum hac generali & tam enixa prohibitione cum aliqua verisimilitudine consistere possit exactio pecuniæ a recipiendo titulo *alimentationis*; etiam quando Monasterium est insufficiens. Quare & Dionysius Carthusianus, qui duobus libris, quos adversus Simoniam circa ingressum in Religionem edidit, ostendere conatus est, quod nec titulo *paupertatis* aliquid ab ingredientibus peti vel exigi possit, verba dictæ Constitutionis in eam sententiam adeo clara & plena esse putavit, *ut nullam reciperent evasionem aut palliationem*, *Lib.* 1. *De Simon. art.* 14. Et *lib.* 2. *art.* 10. dicit: „Quod Urbanus V. tam *evidenter* immo *clarissime*, omnifarie & rigorose prohibuit omnem hujusmodi exactionem, directe indirecteve factam, sive sub ratione pretii, sive sub colore *indigentiæ & sustentaculi vitæ*, ut Constitutio illa nullam prorsus recipiat *inflexionem*, *retorquentiam*, *epykizationem seu interpretationem ad oppositum*, quemadmodum jam luce clarius ex verbis ipsius est demonstratum. Quam etiam Urbani Constitutionem pergit prædictus Doctor, confirmavit successor ejus Gregorius absque exceptione & interpretatione. Ideo dato, inquit (*nota bene*) quod *Thomas Ulricus*, *Raymundus*, *Joannes*, *& qui ante Urbanum V. fuerunt*, intenderint dicere, quod aliquid per *modum sustentaculi vitæ exigi possit* a persona recipienda seu recepta, & quod hoc *non sit Simoniacum ex sua natura*; attamen omnia illorum scripta & dicta cessant, atque solvuntur per hoc quod Dominus Apostolicus post eos determinavit & jussit oppositum, per cujus definitionem & prohibitionem omnis talis exactio, quæ per verba Doctorum jam prædictorum a quibusdam licita probatur, ac reputatur, absolute prohibetur, immo & *Simoniaca*, esse censetur: itaque Simoniaca est ad minus de *jure positivo*, ut puta, *quia prohibita*. Quoniam vero quædam sunt Simoniaca, quia prohibita, & illa ex sua natura non sunt Simoniaca; quædam vero sunt prohibita, quia sunt Simoniaca, quæ scilicet ex sua natura sunt talia, ut in primo plenius scripsi libello" Hæc Dionysius Carthusianus.

Prædicta Urbani Constitutio præterquam quod per relationem inter Extravagantes corpori Juris inclusas partem juris communis efficiat, etiam nonnullis statutis Religiosorum inserta legitur. Et quidem Canonici Regulares Capituli Windesemensis *par.*

3. *cap.*

3. *cap.* 1. statuerunt: „ A novitiis nec vestis nec aliud aliquid exigatur, ne exigens, quod absit, illius Extravagantis Domini Urbani, quæ incipit, *Sane ne in vinea*, pœnam incurrat.

Similiter Canonici Præmonstratenses anno 1630. *Dist.* 1. *cap.* 15. §. 8. decreverunt; ut si suplicantes admitti ad Ordinem, „ examinati, & probati, fini Ordinis convenire putentur, exclusa omni Simonia, & *Constitutione Urbani Papæ*, quæ incipit: *Sane ne in vinea Domini*, &c. *integre observata*, admittantur.

§. IV.

Ut omnis plene exactio in receptione ad Religionem facilius caveatur, voluit Ecclesia, ne plures ad Monasterium recipiantur quam in eodem Monasterio ali possunt.

CUm Ordinarius ac frequentissimus prætextus seu titulus exactionis pecuniæ in admissione ad Religionem per Canones tam stricte & enixe proscriptæ semper fuerit titulus *paupertatis* seu *insufficientiæ*; immo ob periculum incidendi in *nimiam indigentiam* multorum malorum occasionem, quod ex gratuita ad vitam Religiosam receptione timebatur, non pauci impossibilem dictorum Canonum observantiam causabantur; ut igitur Ecclesiæ Prælati huic prætextui efficaciter occurrerent, decreverunt, ut non plures in Monasteriis suscipiantur quam in Monasterio absque necessariarum rerum pecunia degere possunt: hoc quippe observato, omne periculum incidendi in nimiam indigentiam ex gratuita ad Monasterium admissione cessabit.

Sub initium sæculi IX. Synodus Arelatensis anno 813. *Can.* 8. decernit: " Ut non amplius suscipiantur in Monasterio Canonicorum atque Monachorum, seu etiam Puellarum, nisi quantum ratio permittit, *& in eodem Monasterio absque necessariarum rerum penuria degere possunt.*

Licet citatus Canon, si simpliciter ut a Synodo Provinciali Arelatensi editus consideretur, ultra Provinciæ illius limites auctoritatem suam extendere nequeat, tamen in quantum Decretalibus Gregorii IX. *Cap.* 1. *tit De instit.* est insertus, juris communis auctoritate est donatus. Quod ab allegato Arelatensi Decreto statutum fuit, illud ipsum eodem tempore in Conciliis Moguntino *Can.* 19. Turonensi III. *Can.* 31. Remensi II. *Can.* 27. sancitum est.

Hæc Conciliorum Decreta evidenter titulum *paupertatis* seu *insufficientiæ* excludunt: quandoquidem enim prædicta Concilia non permittant recipi ad Monasterium nisi quot ex ipsis Monasterii proventibus nutriri possunt; nullos consequenter admittere valent, quibus alendis Monasterium est insufficiens: ex quo evidentissima consequentia infertur quod a nullo recipiendo potuerit quidquam titulo *insufficientiæ* exigi, nisi Canonibus præcitatis contraveniretur. Quapropter R. P. Natalis Alexander Ordinis FF. Prædicatorum S. Theol. Doctor, ponens tamquam punctum disciplinæ sæculi noni *pecuniam pro Monasterii ingressu recipere prohibitum erat*; in illius probationem citata Conciliorum Decreta adducere non dubitat immo addit: *Quæ Decreta necessaria non fuissent, si pecuniam nomine dotis pro Monasteriorum ingressu exigere licuisset*. Part. 1. *Diss. Hist. sæculo XI.* cap. 5. art 5. §. 18.

Deinde quod scopus dictorum Canonum fuerit, violentas pecuniarum exactiones in receptione ad Religionem impedire, suadet ipsa temporis, quo editi sunt, conjectura; nec enim similes Canones, quibus recipiendorum ad Religionem numerus limitatur, editi reperiuntur, nisi circa sæculum nonum, ex quo jam, ut constat ex Concilio Nicæno secundo, Simonia etiam ipsa Monasteria invadere cœperat.

Non diffiteor tamen quin nonnunquam per similia Decreta, quæ receptionem ultra numerum, qui ex Monasterii reditibus sustentari queat, inhibent aliis etiam vitiis, quæ ex nimia *multitudine & indigentia* nata sunt oriri, occurrere intenderit Ecclesia; & quidem *parte* 1. *cap.* 3. §. 2. hujus Dissertationis ostendi, quod ad extirpandum vitium *peculiare* dictorum Canonum exacta custodia plurimum conduceret: quapropter Prælati Provinciæ Burdigalensis anno 1238. apud Campinacum congregati, ut utrumque vitium Proprietatis & Simoniæ e Monasteriis extirparent, hoc remedium adhibuerunt: „ Abbatibus districtius inhibemus, & Capitulis Regularibus universis, inquiunt *Can.* 20. ne pecuniam aliquam pro victu vel vestitu præsumant Fratribus assignare, ne habendi proprium eis materia tribuatur: sed in communi eos pro posse satagant procurare, & pietate tractare paterna. Nec aliquos recipiant, pacto, vel conditione vel pecunia mediante: sed si Monasterii non sufficiant facultates, pauciores habere liceat, quam hactenus fuerit consuetum: & deinceps nulli admittantur, donec de communi possint vivere, sicut superius est expressum.

§. V.

Num Bonifacius VIII. in cap. Periculoso, §. Sane *De Statu Regular. in 6. valuerit occurrere exactionibus pecuniæ in receptione ad Religionem?*

BOnifacius VIII. circa finem sæculi XIII. adeoque post tempora SS. Thomæ, Bonaventuræ, & Raymundi districtius inhibuit, ne in Monasteriis Ordinum non Mendicantium aliquæ recipiantur de cætero in Sorores, nisi quot poterunt de ipsorum Monasteriorum bonis sive proventibus absque penuria sustentari.

Verum quidem est, quod Pontifex hujus sui Decreti scopum esse affirmet, ut salutare suum statutum de exacta custodia clausuræ commodius valeat observari, sed ut anteriori §. notavimus, Concilia necnon Romani Pontifices per hæc de præfixione numeri recipiendorum ad Religionem Decreta, omnibus vitiis, quæ ex nimia indigentia oriri solent, sæpe occurrere intendunt, tametsi nonnunquam unum, quod forte occasionem dedit statuto, exprimant. Quare non sequitur: Bonifacius VIII. intendit hac Constitutione occurrere violationi clausuræ, ergo non intendit eadem Constitutione occurrere pecuniarum exationibus, quibus nimia penuria sæpe causam tribuit. Unde Dionysius Carthusianus agnoscens quidem, quod Bonifacius per præallegatam Decretalem scandolosis evagationibus Monialium remedium adferre voluerit, incunctanter tamen *lib.* 2. *De Simon. art.* 2. adjungit: " Immo & hæc potius videtur fuisse intentio Constitutionis illius, ne occasione receptionis ultra numerum prætaxatum Moniales habeant causam aut excitamentum exigendi aliquid a persona recipi postulante, aut faciendi pactum aliquod cum ea de dando aliquod temporale ante absolutam receptionem ipsius ad ordinem ". Et inferius adjungit: „ Si pauperes personæ Religiosæ dicant se Constitutionem hanc Apostolicam (Urbani V. quæ incipit, *Me in vinea*) non posse implere, ut scilicet venientes & recipi cupientes; tam gratis & sine omni exactione ac pactione suscipiant, eisque ut sibi ipsis nil exigendo provideant; jam ex introductis in isto articulo habebunt consilium & responsum quid agere debeant, scilicet ut *non recipiant ultra numerum, quem prævalent sustentare*, nec desiderio plures suscipiendi, exactiones, & pactiones nefarias, scandalosas, iniquas committant.

Ejusdem sententiæ cum Dionysio Carthusiano circa mentem dictæ Decretalis Bonifacii VIII. visi sunt olim fuisse Doctores Universitatis Heydelbergensis, quorum resolutiones verbis sequentibus refert Dionysius Carthusianus ad calcem *lib.* 2. *De Simonia*.

Quod in Monasterio Ordinum non Mendicantium non liceat aliquam recipere in Monialem & Sororem, quæ cum aliis ibi antea receptis de ipsius Monasterii bonis sive proventibus absque penuria sustentari non possit; nec cum ingrediente hujusmodi Monasterium, aut alio ex parte ejus de aliquo temporali dando pacisci seu convenire, est pro vero tenendum, prout ex præmissis satis patet. Velut præscribitur, dicendum mihi videtur, mihi, videlicet Magistro Nicolao de Wachenheym, sacræ Theologiæ Professori in studio Heydelbergensi in eadem legenti, judicio meliori salvo, quod propria manu testor.

Quod in Monasterio Ordinum non Mendicantium aliquam non liceat recipere in Monialem & Sororem: quæ cum aliis ibi antea receptis de ipsius Monasterii bonis sive proventibus absque penuria sustentari non possit; nec cum ingrediente hujusmodi Monasterium, aut alio ex parte ejus de aliquo temporali dando convenire sub quacumque forma vel colore, prout ex præmissis satis deducitur, dico juris esse & de jure tenendum, ego Bartholomæus de Herkemeye Decretorum Doctor, actu in studio Heydelbergensi in Jure Canonico Regens & ordinarie legens. Ideo me propria manu scripsi, salvo tamen judicio semper meliori.

Prout supra scriptum est, videtur mihi Conrado Degen de Memmingem, Decretorum Doctori, ordinarie in Jure Canonico in studio Heydelbergensi legenti, de jure dicendum, salvo judicio melius sentientium, manus propria pro sigillo.

Ita ut scriptum est, videtur mihi Joanni Vuildenhertze de Fritzlaria, Juris utriusque Doctori, in studio Heydelbergensi in Jure Canonico ordinarie legenti de jure dicendum & consulendum, salvo judicio meliori, quod propria manu testor.

Uti præscriptum est, videtur mihi Joanni Schroder de Heydelberga, Juris utriusque Doctori in felici studio Heydelbergensi, in Jure Civili ordinarie legenti de jure dicendum, salvo judicio melius sentientium, quod manu testor propria.

Hunc Bonifacii VIII. in hac Constitutione scopum fuisse R. P. Ludovicus Thomassinus Presbyter Oratorii, tametsi in hac materia de laxitate potius quam de rigore suspectus, *De Disc. Eccles. parte* 4. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 6. agnoscit. Reddens enim rationem quare Pontifex dictam Decretalem pro solis Monialibus Ordinum non Mendicantium conceperit, ita loquitur: „ Pontifex iste (Bonifacius VIII.) statuit solum de Monialibus, & quidem de his, quæ secundum professionem suam non mendicant. Unde verisimile evadit, quod tunc temporis exigua cura esset Simoniæ vitium ab Ordinibus Mendic. avertere illive suppositarum numerum limitare. Non enim alio intuitu numerus recipiendarum secundum proventuum quantitatem determinabatur, quam ut *violentæ exationes in Religionis ingressu impedirentur*; nec erat ratio præcavendi ne quid exigeretur in Domibus, quæ mendicitatem ipsam honori ducebant.

Hæc R. P. Ludovicus Thomassinus. Si quis tamen contendere vellet hujus Auctoris, ac prædictorum Doctorum interpretationem verbis & menti Bonifacii non esse consonam, nolim super eo quæstionem habere: plusquam enim sufficientia puto hactenus adducta & infra adducenda Conciliorum ac Pontificum Decreta ad adstruendum hanc positivam Ecclesiæ prohibitionem, licet Decretalis Bonifacii auctoritate destitueremur.

§. VI.

Proponitur & discutitur Decretum Concilii Tridentini Sess. 25. cap. 3. *De Regularibus.*

POstquam Synodus Tridentina omnibus Monasteriis tam virorum quam mulierum etiam Mendicantium, exceptis Domibus Fratrum S. Francisci, Cappucinorum, & eorum, qui Minorum de Observantia vocantur, concessisset, ut deinceps bona immobilia eis possidere liceret, *Sess.* 25. *De Regul. cap.* 3. subjungit: „ In prædictis autem Monasteriis & Domibus,

„ tam

,, tam virorum quam mulierum, bona immobilia possidentibus ,, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac ,, in posterum conservetur, qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

Ex dicto Concilii contextu patet, quod prædictum Decretum concernat Monasteria non tantum mulierum, sed etiam virorum, nec tantum Ordinum non Mendicantium, sed etiam Mendicantium, licet bona immobilia non possidentium, sed ex consuetis solummodo eleemosynis victitantium; atque ita, ut bene notat Fagnanus ad *Cap. Non amplius tit. De instit. num.* 13. ,, hac in ,, parte ampliavit Constitutionem Bonifacii ad Monasteria quæcumque, etiam Ordinum Mendicantium. Nec obstat impossibilitas taxationis, quoniam ex Concilio *in Monasteriis non possidentibus bona stabilia fieri potuit taxatio secundum consuetas eleemosynas*.

Deinde Synodus Tridentina nullitatem Professionis, in casum contraventionis, non adjiciens, ipsam Bonifacii VIII. Constitutionem, quæ professionem Monialis ultra numerum præfixum receptæ annullabat, in hoc puncto rursus correxit ac temperavit; atque ita Concilium Tridentinum hac in re revocavit jus commune, de quo in *Cap. 1. tit. De instit.* quod generatim præcipit ut & in Monasteriis virorum & puellarum non amplius suscipiantur quam de bonis Monasterii sustentari sine penuria possint, non adjecta tamen nullitate Professionis in casum contraventionis.

§. VII.

Inter cætera, quæ pro conservanda Regulari disciplina decrevit Synodus Tridentina, præcipuum merito habetur Decretum, de quo §. præcedenti.

PRÆCITATUM Concilii Tridentini Decretum pro conservanda Regulari disciplina plurimum conducere quisque facile intelliget, si advertat ad incommoda, quæ per illius exactam observantiam a Monasteriis averterentur. Etenim præterquam quod illius observantia portam occludat exactionibus pecuniarum in receptione ad Monasteria, ut infra ostendetur; insuper ex illius observantia fieret, ut omnibus Religiosis ex communi Monasterii substantia vitæ necessaria suppeditari possent, quo contingeret, ut juxta ante dicta prima hujus Dissertationis parte, pro magna parte occasio *Peculiaritatis* substraheretur.

Occurreretur quoque per illius exactam custodiam plurimis regularium, præsertim Monialium, mordacibus curis & anxietatibus, quæ ex defectu necessariorum in mulieribus frequenter oriuntur.

Denique conducit vel maxime dictum Decretum, ut clausura Monialium exactius observetur; sæpius quippe rerum temporalium penuriam evagationibus & infractioni clausuræ occasionem suppeditare, constat tum ex ipsa prææallegata Bonifacii VIII. Decretali tum Pii V. Constitutione, quæ incipit, *Cura Pastoralis*, quam pro exactiori clausuræ custodia edidit, & in qua Pius V. sæpe dictum Concilii Tridentini Decretum, ut clausura exactius servaretur, specialiter observari præcipit.

Non mirum proinde quod Innocentius X. *Const.* Inter cætera ,, 23. *in Bull. Rom.* dixerit: ,, Inter cætera, quæ ad Regularem ,, disciplinam instaurandam conservandamque sacrosancta Tri- ,, dentina Synodus salubriter decrevit, *illud semper præcipuum* ,, *& maximi momenti habitum est*, quo injungitur, ut in singu- ,, lis Monasteriis & Domibus Regularibus is tantum numerus ,, constituatur, & in posterum conservetur, qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum, vel consuetis eleemosynis com- ,, mode sustentari possit ". Ex quo ulterius consequens est, mirum non esse Romanos Pontifices tantopere Decreti illius executione & observatione allaborasse, ut ex præcitata, & aliis Pontificum Constitutionibus constat.

Quinimmo cum Innocentius X. anno 1646. mense Martio instituisset Congregationem nonnullorum *S. R. E. Cardinalium, & Romanæ Curiæ Prælatorum super statu seu reformatione Regularium; primum omnium* (*inquit Fagnanus* ad Cap. *Relatum* tit. Ne Cler. vel Monachi, num. 42.) *in ea deliberatum est de præfigendo in singulis Monasteriis numero tot personarum, quot ex illorum reditibus absque penuria sustentari possent ad præscriptum Concilii Arelatensis* cap. 8. *relati* in cap. 1. supra de Institut. *Concilii Tridentini* Sess. 25. De Regular. cap. 3 *& Constitutionem Apostolicarum: atque ab omnibus unanimiter in eam sententiam itum est, ut fiat Constitutio, qua injungantur Superioribus tam Generalibus quam Provincialibus, & localibus quarumcumque Religionum, ut infra terminum quatuor mensium transmittant statum temporalem singulorum Monasteriorum existentium intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium, ad Priorem Generalem seu Religionis in urbe commorantem, qui una cum aliis Religiosis ad hoc deputandis præfigat in unoquoque Monasterio eum tantum numerum, qui ex reditibus propriis, vel consuetis eleemosynis congrue possit sustentari.*

Deinde refert Fagnanus juxta sententiam Congregationis ab Innocentio X. editam, ac promulgatam Bullam, quæ incipit, *Inter cætera*; & adjungit, *quod infra terminum octo mensium in prædicta Constitutione præfixum Regulares omnes cujuscumque Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti ea, qua decet obedientia paruerint: nam ex omnibus Italiæ Provinciis, & adjacentium Insularum, exhibitæ fuerunt scripturæ originales statum singulorum Monasteriorum continentes, subscriptæ ac juramento firmatæ una cum summaria redituum & expensarum: ac præfixione familiæ uniuscujusque Monasterii.* His relatis ulterius addit: *Cum vero compertum esset multas Religiones constare ex quamplurimis Conventibus, in quibus ob redituum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot Religiosi, quot sufficerent ad observantiam Regularis disciplinæ, idcirco in pluribus sessionibus mature deliberatum fuit de illorum suppressione ac redituum applicatione: & facta Sanctissimo* (a) *relatione, Sanctitas sua probavit Congregationis sententiam.* Hæc Fagnanus, qui & Bullam Innocentii X. suppressionis parvorum Conventuum, totamque rei historiam ipso præsente & operam navante peractam refert.

Ex quo rursus patet adeo necessariam pro Regularis Disciplinæ conservatione Romanos Pontifices executionem sæpius dicti Decreti judicasse, ut putaverint potius plurimos Conventus supprimendos, quam ut generalis executio illius Decreti impediretur.

Quam utile, immo necessarium pro conservatione Regularis disciplinæ superius nominatum Concilii Tridentini Decretum crediderint Synodi Provinciales, vel inde patet, quod nullum pene hujusmodi Concilium post Concilium Tridentinum celebratum sit, in quo non specialiter illud Decretum innovatum, & ut executioni mandaretur, enixe mandatum fuerit.

§. VIII.

Quid Synodus in precitato Decreto intelligat per consuetas eleemosynas?

QUID Synodus Tridentina intellectum voluerit per *consuetas eleemosynas* ex ipso textu sufficienter intelligi videtur; præmiserat enim Synodus quod quædam Monasteria, etiam Ordinum Mendicantium, bona immobilia permitterentur possidere, quæ ita partim ex propriis viverent reditibus, partim ex eleemosynis; quædam vero quæ nulla immobilia possiderent, sed ex solis eleemosynis victitarent; ac postmodum subjicit: ,, In omnibus prædictis Monasteriis & domibus bona immobilia possidentibus vel ,, non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in po- ,, sterum conservetur, qui ex reditibus propriis Monasteriorum, ,, vel ex *consuetis eleemosynis* commode possit sustentari.

Voluit proinde Synodus, ut in præfigendo Religiosorum numero in Monasteriis Ordinum *Mendicantium* haberetur ratio *consuetarum eleemosynarum*, ex quibus Fratres illorum Ordinum vivere solent, sicuti Religiosi aliorum Ordinum ex propriis Monasterii reditibus; unde quia Canones, de quibus §. 4. & Decretalis Bonifacii VIII. de Religiosis Ordinum Mendicantium non agunt, etiam multa *consuetarum eleemosynarum* in illis mentio occurrit. Ex quo patet quod Synodus *consuetas eleemosynas* intellexerit *eleemosynas*, quas Fratres *Ordinum Mendicantium* a Fidelibus petere & accipere solent.

Quapropter Pius V. in Constitutione, quæ incipit: *Cura Pastoralis*, 8. *in Bull. Rom.* quam pro conservanda Monialium clausura promulgavit, dicit *consuetas eleemosynas*, ex quibus Moniales vivere debent, & quarum quantitate inspecta numerum recipiendarum statuendum decernit, per Conversas aliquas, quæ extra Monasterium degunt, colligendas esse; vel si eo modo necessitatibus Monialium sufficienter succurri non possit, mandat ut ipsi Ordinarii aut Superiores earum provideant de aliis personis piis & Deo devotis, quæ *fidelium eleemosynas colligant*. Ex quo luce clarius est, quod per *consuetas eleemosynas* juxta quas numerus Monialium est præfigendus, Pius V. intellexerit *eleemosynas* quas ostiatim Sorores Ordinum Mendicantium petere solebant.

Recte proinde notavit Joannes Wiggers *loco citato*: quod nul- ,, lam habeat probabilitatis speciem commentarius ille, quem ali- ,, qui faciunt super verbis Concilii, quod dum dicitur vel ex ,, *consuetis eleemosynis*, ibi sub *consuetis eleemosynis* comprehendan- ,, tur dotes, quas vocant, inferendas a Novitiis.

,, Quomodo enim illæ sunt *eleemosynæ*, ut recte advertit dictus ,, Auctor, quæ ad tam certam summam solemni stipulatione seu ,, pactione determinantur, & quomodo illæ possunt dici *consuetæ* ,, *eleemosynæ*, cum per accidens & quasi extra ordinem accedant.

Deinde si dotes inferendæ a Novitiis nomine *consuetarum eleemosynarum* venirent, cum illæ communes esse possint etiam Monialibus Ordinum *non Mendicantium*, debuisset Bonifacius VIII. in prææallegata sua Constitutione, quemadmodum Synodus Tridentina, *consuetas eleemosynas* expressisse.

Sola igitur ratio quare Synodus Tridentina *consuetas eleemosynas* in Decreto suo expresserit, est, quod non tantum in Monasteriis *Ordinum non Mendicantium*, sicuti Bonifacius VIII. sed etiam Ordinum *Mendicantium*, numerum præfixum voluerit; ac per consequens evidens est, quod, eas *eleemosynas* intellectas voluerit, quæ Religiosis horum Ordinum particulares sunt.

Neque in contrarium facit Constitutio Clementis VIII. quæ incipit, *Nullus omnino*, in qua juxta mentem Concilii Tridentini mandat Pontifex, ut in unoquoque Conventu is numerus constituatur, qui ex reditibus illis propriis, vel ex communibus, consuetis, vel etiam singulorum eleemosynis, *aliisque quibuscumque obventionibus in commune, ut præfertur conferendis*, commode possit sustentari. Nihil, inquam, in hac Constitutione vel in speciem occurrit, quod arguat sub *consuetis eleemosynis* ad mentem Concilii Tridentini *dotes* esse comprehensas: evidens enim est quod illis verbis, *aliisque quibuscumque obventionibus*, intelligat Pontifex illas species obventionum, quas §. 2. suæ Constitutionis expresserat, ad quas se refert per verba, *ut præfertur, in communi conferendis*; inter illas vero obventionum species ibidem expressas, nec apparenter de illa obventione, quæ fit per *dotis receptionem*, mentio occurrit: qui igitur ex præfata Constitutione elicit, quod Concilium Tridentinum sub *consuetis eleemosynis* dotes comprehenderit, ad præcedentia attendisse non videtur.

(a) Hoc nomine in Italia donatur summus Pontifex.

§. IX.

Probatur, quod cum præcitato Decreto Concilii Tridentini non consistat exactio pecuniæ a volentibus ingredi Religionem, quando proventus Monasterii non sufficiunt, ut plures alere possint.

QUOD Synodus Tridentina per sæpe dictum Decretum omnem pecuniæ exactionem, etiam titulo *insufficientiæ* excluserit, probari potest tum ex iis, quæ §. 4. adducta sunt, ut ostenderetur quod Canones ibidem allegati omnem similem exactionem exclusierint, tum vel etiam hoc unico dilemmate evinci potest: Vel enim Monasterium supponitur *sufficiens*, ut vel ex propriis reditibus, vel ex consuetis eleemosynis (has intelligendo prout ex mente Concilii intelligendas esse §. præcedenti ostendi) supplicantem alere valeat; vel est *insufficiens*: si prius, evidens est quod nihil a supplicante titulo *insufficientiæ* prætendi queat: si posterius, jam admissioni supplicantis obstat prædictum Concilii Decretum, quo præcipitur: Ut in Monasteriis virorum „ ac mulierum is tantum numerus constituatur, ac in posterum „ conservetur, qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum vel „ ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

Hisce rationibus si addamus ea, quæ in conformitatem dicti Decreti Concilii Tridentini in Synodis particularibus pro executione illius Concilii celebratis sancita sunt, facilius credes, quod cum prænominato Decreto non consistat exactio pecuniæ a volentibus ingredi Religionem, etiam dum Monasterium est *insufficiens*, ut plures alere possit.

Biennio post absolutam Tridentinam Synodum pro ejusdem executione indicta Synodus provincialis Cameracensis decrevit *Tit. De Monast. cap. 12.* " Quandoquidem raro admodum termi- „ nentur fine bono, quæ malo inchoantur principio; abesse om- „ nino vult sancta Synodus a Religionis ingressu labem, etiam- „ que speciem detestabilis Simoniæ. Quocirca præcipit serio *sa-* „ *cros Canones insecuta*, ne Monachi vel Moniales aliquem vel „ aliquam ad Professionem recipiant mediante alicujus pecuniæ, „ aut muneris pacto: *ne ea quidem ex causa, quod plures alere* „ *non possint sine aliquo subsidio*, cum Tridentina Synodus *cap.* „ 3. *De Regularibus* aperte velit, ne plures recipiantur in Mo- „ nasterium, quam ex propriis Monasteriorum reditibus, vel ex „ consuetis eleemosynis commode ali possint.

Præcipit hæc Synodus, ne Monachi vel Moniales aliquem vel aliquam ad Professionem recipiant mediante alicujus pecuniæ vel muneris pacto: ne ea quidem ex causa quod plures alere non possint sine aliquo subsidio, idest: titulo *vere insufficientiæ*, cum Tridentina Synodus, &c. Ex quo facile videre est, quod hujus Synodi Patres non dubitaverint quin per prædictum Concilii Tridentini Decretum exclusa esset omnis pecuniæ exactio, etiam dum Monasterium plures ad Religionem sine aliquo temporali subsidio recipere non posset.

Quandoquidem huic Provinciali Concilio interfuerint Franciscus Richardotus S. T. D. Ordinis Eremitarum S. Augustini Episcopus Atrebatensis, Antonius Havetius S. T. D. Ordinis S. Dominici Episcopus Namurcensis, Michael Bajus, & Joannes Hesselius Doctores Theologi Lovanienses, qui Concilio Tridentino adstiterant eo tempore, quo sæpe nominatum Decretum fuit conceptum & promulgatum; facile quisque intelligit quantum auctoritatis pro asserendo genuino Concilii Tridentini intellectu hoc Concilium Provinciale habere debeat. Insuper Grandensium Antistitem Cornelium Jansenium, qui una cum prænominatis Theologis a Philippo II. Hispaniarum Rege ad Synodum Tridentinam (ut ex historia ejusdem Concilii constat) ablegatus, Patribus dictæ Synodi in formandis Decretis tamquam Theologus adstitit, tametsi huic Provinciali Concilio interfuisse non constet; Diœcesanæ tamen Synodo anno 1567. celebratæ, in qua omnia dicti Concilii Provincialis Decreta confirmata fuerunt illum interfuisse, si opus sit, probare possum.

Synodo huic Provinciali consonat ejusdem Provinciæ Synodus Diœcesana Audomarensis; quæ postquam præcepisset omnibus Monasteriorum Superioribus, ut omnia, quæ in Conciliis Tridentino & Cameracensi de Monasteriorum reformatione, & ad Regularem observantiam reductione sancita sunt, executioni mandent, subjungit: " Porro quo commodius & rectius id fiat, ut „ ea, quæ in mox nominatis Conciliis decreta sunt, in execu- „ tionem veniant, statuimus quædam eorum hic clarius repeten- „ da, quædam etiam addenda. Absit itaque *in primis*, ut Reli- „ gionis ingressus irreligioso Simoniæ crimine maculetur. Nihil „ ergo *quovis prætextu*, etiam *paupertatis*, a cupientibus Reli- „ gionem ingredi exigatur ". Anno 1583. *tit.* 17. *cap.* 2.

Mentem Concilii Tridentini non minus aperte aperuerunt Patres Concilii Rhemensis in Decreto, quod *tit. De simonia*. §. 10. contra Simoniacas in receptione ad Religionem exactiones promulgarunt: *Qui pro Religionis seu Monasterii ingressu aliquid extorserit, Simoniacus esse censeatur. Nam licet opes Monasterii sint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat aliquando pro alimentis & vestibus aliquid Monasterio conferre tuta conscientia, modo id fiat ante votorum emissionem; tamen ut deinceps omnis nequitiæ amputetur occasio, Synodi Tridentinæ Decretis admoniti statuimus, ne deinceps in quibuscumque Monasteriis major numerus Monachorum vel Monialium admittatur, quam qui ex propriis reditibus Monasterii vel eleemosynis assuetis educari queat.*

Supponit prænominata Synodus opes Monasterii adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat ob Monasterii penuriam aliquando pro alimentis & vestibus aliquid Monasterio conferre tuta conscientia, modo id fiat ante votorum emissionem; tamen ut deinceps, inquiunt illius Synodi Patres, omnis nequitiæ amputetur occasio, *Synodi Tridentinæ Decretis admoniti statuimus*, ne deinceps, &c. ex quibus manifestum est hujus Synodi Prælatos nec dubitasse, quin mens Concilii Tridentini fuerit omnem prorsus exactionem pecuniæ, etiam illam quæ fit *vera paupertatis* titulo, excludere.

Quantæ vero auctoritatis pro assequendo genuino Concilii Tridentini sensu esse debeat dictum Concilii Remensis Decretum, vel ex solo diplomate Apostolico super confirmatione Concilii, quod huic subjicimus, quisque intelliget.

Gregorius P. XIII. Dilecto Filio nostro Ludovico S. R. E. Presbytero Cardinali Guisiæ nuncupato. Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem Mandavimus Decreta Synodi Provincialis Archiepiscopatus tui, quæ ad nos misisti, per venerabiles Fratres nostros sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, super dubiis in materia Concilii Tridentini occurrentibus deputatos, diligenter cognosci, atque, ubi opus esset, emendari. Remittimus nunc tibi eum librum emendatum. Facies, ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, quam diligentissime serventur, hæc enim reliqua pars est curæ tuæ, sine qua omnis hactenus labor frustra susceptus est: speramus id te pari studio & diligentia curaturum esse. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die 30. Julii 1584. Pontificatus nostri anno decimotertio.

Ex diplomate Pontificio habemus, quod dicta Synodus mentem Concilii Tridentini eo quo dictum est modo interpretando, ex sententia Cardinalium super dubiis in materia Concilii Tridentini deputatorum, ac ipsius Pontificis, a vero sensu generalis illius Concilii non aberraverit.

Similiter Synodus Aquilejensis anno 1596. habita, & auctoritate Pontificia approbata, non obscure prædictum Concilii Tridentini sensum *tit.* 19. adstruit, dum statuit: *Ut Episcopi in sibi subjectis ordinaria, in aliis Apostolica auctoritate, sibi Pontificia Constitutione attributa, adhibitis Superioribus Regularibus, præstituant numerum Monialium, quæ in Monasterio ali possint. Si plures sint, quam ali commode possint, decedentibus aliquibus non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo, ut adæquatis facultatibus possit sustentari: quod districte præcipimus observandum: ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia. Interim vero curetur, ut ipsis Monialibus, vel ipsarum industria publicis & privatis eleemosynis subveniatur, dispositis etiam per Ecclesias capsulis, in quas charitatis subsidia conferantur.*

Si illius Synodi Patres credidissent, quod ultra præfixum numerum aliquæ cum dote competente recipi potuissent, ut quid adeo districte prohibuissent receptionem supernumerariæ, *ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia*; cum omnibus incommodis, quæ ex receptione supernumerariæ timebantur, facile per dotis conventionem occurri potuisset?

Insuper ex finalibus dicti Decreti verbis aperte colligimus quas eleemosynas, per quas Monialium penuriæ succurratur, hæc Synodus intellexerit.

Præfata hæc Conciliorum Decreta si quis sine præoccupatione expenderit, plus quam sufficientia arbitror, ut omnem de Concilii Tridentini mente ambiguitatem tollant.

§. X.

Proponitur sententia Joannis Hesselii de Simonia circa ingressum Religionis.

JOANNES Hesselius, quem sententia ipsius Concilii latere non poterat, utpote recenter ex eodem Concilio Tridentino reducem, in suo super Decalogum Commentario *cap.* 211. *De Vitio Simoniæ*, ita disserit: " Est Simonia venditio vel emptio „ rei spiritualis, vel alicujus temporalis, quod spirituali annexum est, & mediante re temporali transfertur in alterum. „ Quisquis enim horum alterum vendiderit, neutrum invendi- „ tum dereliquit. Ut ex. gr. Præbenda in Monasterio, vel „ ipsum Beneficium nemini datur, nisi recipiatur in Fratrem „ Monasterii, & nisi conferatur ei jus faciendi officium Benefi- „ cii. Qui ergo vult vendere victum Religioso futuro & Bene- „ ficium, vendit spirituale jus officiandi in Beneficio, aut Mo- „ nasterio. Multis modis sancti Patres conati sunt hoc grande „ peccatum Simoniæ extirpare, imitantes sanctum Petrum, qui „ Simonem Magum rejecit offerentem pecuniam, cum hac ma- „ ledictione: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Sed propter „ inexplicabilem avaritiam contempserunt homines sanctorum „ Patrum conatus. Et quia fragilis sexus fœmineus est valde „ timidus, semper sibi timet defutura necessaria; ideo (sicut „ testatur Synodus Lateranensis) pleraque Moniales usque adeo „ labes Simoniæ infecit, ut *paupertatis* prætextu nullas velint „ recipere Sorores, nisi dato aliquo. *Proinde* novissime in Tri- „ dentina Synodo constitutum est, ut is tantum numerus in sin- „ gulis Monasteriis constituatur, qui ex consuetis reditibus & „ eleemosynis potest commode sustentari.

Ex his manifestum est, quod judicio Hesselii, qui tempore formati Decreti Tridentino Concilio interfuit, mens Concilii Tridentini fuerit, omnem plane prætextum exigendi pecunias a recipiendis ad Religionem excludere.

§. XI.

Judicium Doctorum Lovaniensium super quæstione: Num liceat pacisci de certa pecuniæ summa sustentationi admittendi necessaria, quando Monasterii proventus non sufficiunt, ut admittendum sustentent.

CASUS.

,, MONASTERIUM FF. Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini a Salvvallone Castellano Insulensi ab annis plusquam sexcentis in Belgio fundatum & dotatum, ad eas hoc tempore est redactum angustias ob diuturna bellorum incommoda; & debita inde contracta, ut neque Religiosi hactenus Professi ob paucitatem, ad Chori, aliaque Monasterii onera sustinenda, neque ejusdem Monasterii proventus ob tenuitatem ad plures Religiosos debite alendos sufficiant.

,, Quæritur, an Reverendus Abbas possit, tuta conscientia, admittere adolescentes aliquos primo ad novitiatum, ac deinde ad professionem cum pacto de persolvenda certa pecuniæ summa admittendorum sustentationi necessaria?

RESOLUTIO.

,, ÆQUISSIMUM esse ut Monasteria antiqua per Fundatores suos sic primitus dotata, pro alendo competenti numero Religiosorum ad Chori, aliaque Monasterii munia sufficerent, omni meliori modo & via licitis juventur, quibus numerus pro Monasterii officiis requisitis sustineri possit, rei evidentia loquitur.

,, Hinc cum Monasterium, de quo casus proponitur, ab initio sui debite dotatum fuerit, sed per temporum miserias eo jam redactum asseratur, *ut neque Religiosi hactenus professi ob paucitatem, ad Chori aliaque Monasterii onera sustinenda, neque ejusdem Monasterii proventus ob tenuitatem ad plures Religiosos debite alendos sufficiant*; Rationi consonum est, ut Superiores ejusdem de modo prospiciant, quo huic suæ necessitati provideant.

,, Et quidem ubi alius modus conveniens suppeteret ad necessitati Monasterii succurrendum, aliter quam per exactionem summæ pecuniariæ ab admittendis pro sustentatione is certe usurpandus foret, & a pecuniæ summa exigenda abstinendum.

,, Eo magis quod plures Ecclesiæ Canones, Conciliorum Decreta, si sepositis glossematibus prout jacent ponderentur, revera videantur voluisse generaliter inhibere omnem pactionem pecuniarum circa Religionis ingressum, & ad illam admittendos.

,, Et inter alios hunc sensum omnino ingerit Capit. *Quoniam Simoniaca labes, lib. 5. Decret. tit.* 3. Nam, ut bene observat Joannes Wiggers *Tract.* 7. de Justitia *cap.* 4. *dub.* 10. *num.* 54. de mente illius Capituli discurrens; *videtur simpliciter generalis prohibitio ex prohibentis intentione, ut sic tollatur occasio illius falsi prætextus* (paupertatis) *& inextirpabilis Simoniæ, quæ in istis exactionibus ordinarie committitur; quia vel fingitur paupertas, quæ vera non est, vel plus exigitur quam ad supplicantis personæ sustentationem requiritur, atque ita voluit Pontifex ponere securim ad radicem, & prohibendo absolute omnem exactionem, præscindere omnem occasionem*. Legantur quæ ibidem subjungit *num.* 56. *&* 57. quibus abusus aliquos persequitur, ex ejusmodi exactionibus pullulantes.

,, Eodem collimat Concilium Tridentinum *Sess.* 25. *cap.* 3. *De Regul.* dum ibi statuit, ut is tantum numerus Religiosorum, tam virorum, quam mulierum, in quolibet Monasterio constituatur, qui commode ex reditibus Monasterii & consuetis eleemosynis ali possit.

,, Etsi enim non desint Auctores, qui Canonum & Conciliorum super hac re Decreta eo trahere conantur, ut de solis Monasteriis opulentis loquantur, non etiam de inopibus; horum tamen expositiones contortas esse, dubio citato probat idem Wiggers.

,, Et porro vehementius persuadent plurium Conciliorum Provincialium Decreta tum anteriora, tum posteriora Tridentino, ut inter cætera Concilii Trevirensis de ann. 1549. *tit.* De Religiosis, Monachis, & Monialibus, ita inquientis: *Gratis singuli ad professionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec ulla facta conventione, & ne sub prætextu paupertatis pallientur, districte inhibemus.*

,, Remensis quoque de anno 1583. *cap.* De Simoniacis & fiduciariis *num.* 10. sic ordinantis: *Qui pro Religionis seu Monasterii ingressu aliquid extorserit, Simoniacus esse censeatur; nam licet opes Monasterii sint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, cumque oporteat aliquando pro alimentis & vestibus aliquid Monasterio conferre tuta conscientia, modo id non fiat ante votorum emissionem; tamen ut deinceps omnis nequitiæ amputetur occasio, Synodi Tridentinæ Decretis adhærentes statuimus, ne deinceps in quibuscumque Monasteriis major Monachorum vel Monialium numerus admittatur, quam qui ex propriis reditibus Monasterii vel eleemosynis assuetis educari queat.*

,, Aquilejensis etiam de anno 1596. *cap.* De Monialibus ita statuentis. *Episcopi cum Superioribus Regularibus præstituant numerum Monialium, quæ in Monasterio ali possunt. Si plures sunt, quam ali commode possint, decedentibus aliis non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo ut adæquatis facultatibus possit sustentari; quod districte præcipimus observandum, ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia*. Horum incommodorum exiguum suberat periculum, si licebat cum ingredientibus pacisci de dote inferenda.

,, Denique ut pateat quæ olim fuerit sententia Antistitum Belgii nostri, prædictis accedat Concilium Cameracense de anno 1565. quod *tit.* De Monasteriis virorum & mulierum *cap.* 12. sic decrevit: *Quandoquidem raro admodum terminantur bono fine, quæ malo incohantur principio, abesse omnino vult sancta Synodus a Religionis ingressu labem, etiamque speciem detestabilis Simoniæ: quocirca præcipit serio Sacros Canones insecuta, ne Monachi vel Moniales aliquem ad professionem recipiant, mediante alicujus pecuniæ aut muneris pacto, nec ea quidem ex causa quod plures alter non possint sine aliquo subsidio; cum Tridentina Synodus* cap. 3. De Regularibus *aperte velit, ne plures recipiantur in Monasterium, quam ex proprii Monasterii reditibus, vel ex consuetis eleemosynis commode ali possint.*

,, Alia item Synodus Cameracensis prævie anno 1550. *tit.* 5. Decretum sequens ediderat: *Ut omnis cesset Simoniaca labes aut suspicio, gratis singuli ad professionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec aliqua facta conventione.*

,, Quibus aliisque rite perpensis tutum non judicamus, quod R. D. Abbas Monasterii P. propria seu privata sua auctoritate pactum ineat cum admittendis postbac ad suum Monasterium de persolvenda certa pecuniæ summa, aut alio equivalenti, quantumvis credat eamdem eorum sustentationi necessariam.

,, Nec D. Abbatem securum reddere valet consuetudo, quæ a quibusdam in contrarium obtenditur quia non est universalis; & sic ubi sit, non est attendenda, ubi adeo enixa est adversus præfactas exactiones Pontificum voluntas, & tam seria, sollicita, & expressa totiesque repetita Canonum prohibitio, prout est in præsenti materia.

,, Ne tamen Monasterium, de quo agitur omni remedio destituatur, sed quantum fieri potest de convenienti modo succursus ei provideatur; addimus; dum Monasterium ad tantam inopiam redactum est, ut media requisito numero alendo non sint, posset legitima auctoritate interveniente postulari ab ingredientibus quantum necessarium est pro supplemento alimentationis eorumdem, quandiu in Religione vixerint.

,, Quare ut sacris Canonibus, ac summorum Pontificum menti satisfiat, ut quoque caveatur manutenendæ Ecclesiasticæ disciplinæ, & tollendis ac præfocandis variis abusibus falsorum prætextuum Simoniæ palliandæ deservientium; interponenda foret auctoritas illorum Superiorum, ad quos pertinet statuere numerum, de quo in Concilio Tridentino & quorum est attendere ut Monasterii bona non impendantur ad usus non necessarios.

Insuper arctari nequeunt admittendi ad pendendum Monasterio reditum perpetuum, cum ita Monasterium non nudæ suæ indemnitati consuleret, nec mere admittendi alimentationi provideret; ast lucrum potius captaret, quod nec probandum, nec a justis sæcularium obmurmurationibus liberum.

Sed petenda duntaxat pensio temporalis, & vitalitia, quæ duratura non sit, nisi pro tempore quo Monasterium gravaretur sustentanda ista persona. Nec amplior peti potest, quam quæ, omnibus pensatis, necessaria reputatur pro admittendi alimentatione. Ita resolutum Lovanii, salvo meliore, die 27. *Octobris* 1671. *Et signarunt Eximii Domini.*

GERARDUS VAN WERM.
ANDREAS LAURENT.
FRANCISCUS VAN VIANEN.
JOANES RECHT.
HENRICUS SCAILLE.

§. XII.

Ex praxi stipulandi dotem a recipiendis ad Statum Religiosum plurima nata sunt orsri incommoda.

PER exactiones rerum temporalium a recipiendis ad Religionem *decori Ecclesiasticæ & immaculatæ Religionis detrahitur, & in multorum mentibus fidelium scandalum generatur*, ait Urbanus V. in præallegata Extravag. *Sane ne in vinea*. Haud enim facile conventiones seu contractus super dotibus cum recipiendis aut eorum parentibus ineuntur, quin Religiosi apud sæculares avaritiæ, aut saltem nimii erga res temporales affectus notam incurrant; ex quo contingat, ut minus illis afficiantur, immo sanctam Religionem displicere incipiant. Deinde sæculares videntes Religiosos, qui specialiter paupertatem ac rerum terrenarum contemptum profitentur, tantopere res illas temporales appetere, ut propter eas conquirendas in ipsa ad Religionem receptione non sine aliqua saltem Simoniæ nota contractus atque conventiones, immo mercimoniam quandam exerceant; in dubie sæpius scandalizantur, seu eorum exemplo in avaritiam, aut saltem in nimium erga res temporales affectum incidunt.

Cum vero Monasterii paupertas sæpius sæcularibus non innotescat, vel vere subesse non credatur; etiam solo titulo vitandi scandali ab hujusmodi exactionibus & contractibus esset abstinendum, tametsi aliunde prohibitæ non essent, ut jampridem recte observavit Dionysius Carthusianus, qui inter alia argumenta, quibus probare contendit abstinendum esse ab omni pactione rei temporalis in admissione ad Religionem, etiam dum Monasterium est *insufficiens*, quinto loco argumentum a necessitate vitandi scandali petitum proponit *Lib.* 1. *de Sim. art.* 6. *Quia* (*ut ait sanctissimus Doctor Hieronymus*) *quidquid vitari potest salva triplici veritate* (*videlicet veritate doctrinæ, vitæ, justitiæ*) *est vitandum, ne scandalizentur pusilli seu imperfecti. Cum ergo jam experientia longe lateque doceat, immo & evidentissime manifestet, quod exactio ista non solum mediocriter, sed etiam enormiter scandalizet pusillos & quasi innumerabiles sæculares, qui ista occasione Religionem sanctam contemnunt, religiososque detrahunt, & cupiditates, aliasque culpas suas mortales excusant, aut parvipendunt,*

dunt, atque in varia inconvenientia dilabuntur: hinc sequitur quod exactio ista omnifarie sit vitanda, etiam quamvis possit modo aliquo excusari, & in se licita probiberi. Nempe si Claustrales seu Religiosi vere sunt pauperes, & indispositi ad recipiendum plures personas, possunt absque læsione triplicis veritatis prætactæ, personas recipi postulantes refutare, & omne pactum de dando aliquid prorsus cavere: immo valde exemplariter, meritorie ac honestissime possunt hoc facere: neque per hoc præcluditur aliis via salutis, sed potius providetur, ne ipsis periculose recipiantur.

Nec tantum homines sæculares ex contractibus illis, qui titulo *paupertatis* ineuntur, scandalum accipiunt, sed etiam non raro & alii Religiosi, quia dum Monasteria vere *insufficientia* dotes exigunt, contingit, quod Monasteria etiam satis dotata, ut etiam notat Joannes Wiggers, idem imitentur, etiamsi possint quoque numerum longe majorem quam habeant commode alere. *Tract.* 8. *De Jure & Just. cap.* 4. *dub.* 10. *num* 57.

Secundo, teste eodem Urbano V. per prædictas exactiones contingit, *ut quamplures tam execratione hujusmodi criminis, quam expensarum onere a sacræ Religionis proposito retrahantur.*

Ad quæ Pontificis verba rursus reflectens Dionysius Carthusianus: *Nec dubium* (*inquit* lib. 2. De Simon. art. 2.) *quin exactio, pactio, seu temporalium exhibitio ita gravet & a Religione impediat pauperes, dum sit pro sustentaculo vitæ ipsorum, sicut si fiat pro exhibitione spiritualium. Et proh dolor!* (*exclamat idem Doctor*) *quam multæ bonæ* pauperculæ *quotidie clamant, conqueruntur & dicunt se esse paratas ad Religionis & vitæ reclusæ ingressum, sed non posse acquirere locum, eo quod jam undique temporalia exigantur. Similiter quædam puellæ, & fœminæ divites, Deum timentes, Religionemque ingredi cupientes, paratæ quoque ad comportandum pro se sufficientiam temporalem ex consideratione usitatæ exactionis & pactionis Religiosarum quarumdam, retrahuntur ab ingressu ad eas.*

Ex hac pauperum, aliarumque, quæ pactiones illas de Simonia ut minus suspectas execrantur, exclusione, ulterius natum est evenire quod magis idoneæ & quæ vere habent Religionis spiritum, vel ob paupertatem ad Monasterium non admittantur, vel Simoniacæ pravitatis horrore a talibus Monasteriis retrahantur; quo tandem fit ut minus idoneæ verum spiritum Religionis non habentes, nec divinitus ad statum illum vocatæ, admittantur cum totalis eversionis Regularis disciplinæ periculo. Quia experientia docet (inquiunt Patres Synodi Burdigalensis anno 1583. *tit.* 25. disciplinam Religiosam eorum vitio ex parte collapsam esse, qui in Religiosas familias intrusi, aut alia quavis ratione humana inducti, potius quam a Spiritu sancto vocati fuerunt.

Qui hæc incommoda, quæ pene infallibiliter praxim illam stipulandi in dotem in admissione ad Religionem consequuntur, attentius expenderit, non difficulter, ut credo, videbit quam merito Synodus Tridentina, decreverit, ut in Monasteriis is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur: qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari: ut perniciosam illam praxim, quæ titulo *paupertatis* invalescere ac foveri solet, radicitus evelleret.

Neque movit Synodum, quod nonnunquam per hoc contingere posset, ut pauciores ad Monasteria recipi possent: neque enim ignorabat quod incommoda, quæ ex diminutione numeri ad Monasterium recipiendorum nata sunt oriri, æquiparari nequeant incommodis ex prædicta praxi orituris. Quinimmo sciebat verissimum esse quod „ sancta & Religiosa paucorum Congregatio „ (ut loquitur mox citata Synodus Burdigalensis quantumvis „ magna ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus „ acceptior est, & Ecclesiæ utilior.

Denique qui praxim hanc tot malorum matrem zelo, ut apparet, multiplicandi Ordines Religiosos, propugnant, attendant quid de Ordinum Religiosorum multiplicatione dicat Cardinalis Bellarminus: *S. Benedicti, & S. Dominici, & S. Francisci, & omnium aliorum Sanctorum, qui Religiosos Ordines instituerunt, Filii & nepotes per multos annos ita sancte, pie, perfecteque vixerunt, ut vel omnes, vel eorum pars maxima insigni sanctitate floruerint. Postea tamen multiplicari cœperunt Regulares sine numero, & multi non a Deo vocati ad statum perfectionis, sed aliis rationibus adducti, Monasteria repleverunt, & impletum est illud Isaiæ*, Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam. *Inde nata sunt scandala gravia & multiplicia, omnibus nota, quæ materiam uberem præbent columbæ gemendi & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem Ordinum Religiosorum. Lib.* 2. *De gemitu Columbæ, cap.* 6.

§. XIII.

Ex dictis sequitur, quod Superintendentes personis Religionem ingressuris aut professuris merito sollicite inquirant, num in Monasterio, quod hujusmodi personæ ingredi meditantur, sæpe dictæ exactiones non frequententur.

„ LIBERTATI professionis Virginum Deo dicandarum prospiciens „ sancta Synodus Tridentina, statuit atque decernit, ut „ si puella, quæ habitum Regularem suscipere voluerit, major „ duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa „ vel alia professionem emittat, quam exploravit Episcopus, „ vel eo absente vel impedito eius Vicarius, aut aliquis eorum „ sumptibus ab eis deputatus, Virginis voluntatem diligenter, „ an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Et si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones „ requisitas juxta Monasterii illius & Ordinis Regulam, nec„ non *Monasterium fuerit idoneum*, libere ei profiteri liceat". *Sess.* 25. *cap.* 18. *De Regular.*

Ex finalibus hujus Decreti verbis intelligimus, quod Episcopus ejusque Deputatus explorare debeant, non tantum num libera sit puellæ professuræ voluntas; sed insuper an habuerit conditiones requisitas juxta Monasterii illius & Ordinis Regulam, nec non Monasterium fuerit idoneum. Quin hæc omnia investigandi obligatio Episcopo ejusve Vicario ex præscripto Concilii Tridentini incumbat, S. Carolum Borromæum non dubitasse, constat ex eis quæ in prima Provinciali Synodo *part.* 3. *tit. De Monial. Cap.* 6. pro executione jam nominati Decreti Concilii Tridentini statuit. *Præfecta Monasterio, inquit, triginta ante diebus Episcopo significet, quo tempore Novitia professura sit; ut vel ipse, vel si is abest, impediturve, alius, cui ille id negotii dederit, Novitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque, an ejusmodi conditionibus prædita sit, quas Monasterii illius & Ordinis Regula postulat: an item* Monasterium idoneum. *Et denique demonstret, quam gravis ea res sit, quamve multas res tria illa Religionis vota requirant: ut ea antequam ad professionem recipiantur, vincula vim intelligat, quo se obstringi vult.*

Si igitur Episcopus explorare jubetur num *Monasterium sit idoneum*, ut in eo filia habitum suscepturа aut professura secure salutem suam operari, & ad profectionem vitæ Christianæ pervenire queat; quis dubitat quin merito inquirat num exactiones & pactiones Simoniacæ in monasterio non frequententur; ne forsitan & hujus filiæ receptio aut professio labe Simoniaca inficiatur? quo quidem vitio, si semel hæc, vel illa vel utraque simul vitiata sit, timendum ne reliqua male succedant: quandoquidem, ut bene advertit Synodus Cameracensis, de hoc vitio Simoniæ differens, *raro admodum terminantur fine bono, quæ malo inchoantur principio.*

Deinde si teste Fagnano supra *parte* 1. *cap.* 1. §. 14. sacra Congregatio Cardinalium in pluribus Monasteriis Monialium, in quibus ex relatione Episcoporum intellexerat non servari vitam communem, inhibuerit receptionem puellarum ad professionem, periculosum existimans profiteri in Monasterio, in quo Moniales omnes essent proprietariæ: quomodo non similiter merito existimabit Episcopus admodum periculosum consentire, ut puella profiteatur in Monasterio, in quo exactiones illæ Simoniacæ, tam enixe per Ecclesiam reprobatæ, cum tanta malorum sequela, immo, ut supra vidimus, totius disciplinæ regularis eversione frequententur? Quomodo Monasterium illud judicabit saluti puellæ idoneum, in quo plures forsan per aurum & argentum, quam per virtutum merita, & vocationem Spiritus sancti introierunt?

Ulterius, ex iis quæ præcedenti §. dicta sunt consectarium est, quod non tantum Episcopi, eorumve ad examen puellarum Commissarii, solliciti esse debeant, num in Monasteriis Simoniacæ pactiones non ineantur: sed & alii animarum directores, aut quibus personarum Religionis amplexum meditantium cura incumbit, merito vereantur personas sollicitudini & regimini suo commissas Monasteriis illis concedere, in quibus Simoniacæ illæ, & sacris Canonibus adeo contrariæ stipulationes, tantorum malorum scaturigines, invaluerunt: exemplo S. Edmundi Archiepiscopi Cantuariensis, in cujus vita apud Surium 16. *Novemb. cap.* 7. leguntur sequentia: „ Pia mater ejus eum esset e vita decessura, commendarat ei fratrem eius Robertum, & sorores, ut „ tamquam major natu illorum curam susciperet. Hæc res ei „ aliquandiu ab externis occupationibus magnas molestias attulit. Admonuerat eum mater, ut sororum pudicitiæ consuleret: quæ cum essent speciosæ admodum, multis periculis expositæ videbantur, quamquam maternis & sermonibus „ & exemplis confirmatæ cæteris fortiores erant. De iis in „ quodam Virginum Monasterio collocandis agere voleat Edmundus cum ejus Monasterii Sororibus: *sed illæ negabant, nisi certa numerata pecunia, se illas in suum consortium admissuras. Ille veritus hoc ad labem Simoniacam pertinere*, „ recessit ab eis: & cum aliud nihil suppeteret, ad Deum deprecandum se contulit, sorores hortans, ut idem ipsæ quoque facerent. Oratum est igitur: nec despexit Altissimus „ humilium preces. Innotuit enim Edmundo, in quodam pauпere Monasterio fœminarum, Monasticam Religionem egregie „ florere, & arctissime conservari. Illic ergo Edmundus sorores „ suas degere peroptans, cum loci Prælecta sive Priorissa de ea „ re colloqui voluit. Sed ea, licet ei ignotus esset, illius sermonem antevertit, suoque eum nomine appellans: *De sororibus tuis, inquit, Edmunde, non est quod mihi quidquam indices. Ego enim Domino revelante jam scio quid velis. Si illæ ad nos venerint, repulsam apud nos haudquaquam patientur.* His „ verbis mirifice exhilaratus Edmundus totum curarum pondus, „ quod a sororibus ei incumbuerat, in Priorissæ manus deposuit, sorores suas illi commendans: atque ita domesticis absolutus curis, Parisios rediit liberalium disciplinarum cursum „ consecturus.

Circa prædictum S. Edmundi exemplum notandum id contigisse circa tempora Innocenti III. quando in plurisque Monialium Monasteriis exactiones illæ, teste Concilio Lateranensi sub dicto Pontifice celebrato, frequentabantur; dum itidem adeo frequentes essent in Religiosorum Monasteriis, ut Archiepiscopus Cantuariensis prædicti Edmundi prædecessor ambigeret, num ob multitudinem peccantium aliquid de Canonica severitate non foret relaxandum, ut ex responso Innocentii III. in *Cap.* 30. *tit. De Simon.* constat. Ex quo ulterius intelligimus, quod S. Edmundus veritus ne similes exactiones & stipulationes, non obstante consuetudine & multitudine eas ineuntium, ad Simoniacam labem pertinerent, potius a Monasterio illo cum sororibus suis recedendum putarit, quam periculo Simoniacæ pravitatis se & sorores suas exponere.

§. XIV.

Deteguntur radices prædictarum exactionum.

IN hac secunda Dissertationis parte hactenus tot Conciliorum ac Pontificum Decretis ostendi, vetitum esse quocumque titulo aliquid ab Ingredientibus Monasterium exigere, ut non verear dicere cum Gratiano nostro *Caus. 1. quæst. 2. in fin.* „ Multorum auctoritatibus luce clarius constat, quod ab ingressuris „ Monasterium non licet pecuniam exigere; ne & ille qui exigit, „ & ille qui solvit, Simoniæ crimen incurrat.

Ostendi insuper §. 11. hujus capitis, quam perniciosi sint affectus praxeos exigendi dotem ab ingredientibus. Restat nunc ut exactionum illarum radices detegantur, quo facilius radicibus earum detectis evelli queant.

Tres sunt ordinariæ earum exactionum radices. Prima quidem, appetentia rerum temporalium ultra necessitatem, sive quod victui necessariis non sint contenti, sed divites fieri desiderent.

Quam vero hæc divitiarum appetentia periculosa & vitiosa sit, exprimit Apostolus, dum ait 1. *ad Tim. 6. vers. 10. Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines, in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.*

Deinde si universis inclamet Propheta Isaias *cap. 5. vers. 8. Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci;* quanto magis timere debent Religiosi, qui specialiter paupertatem ac rerum temporalium contemptum profitentur, earum abundantiam appetere.

Qua de causa Religiosorum Patres vero Religionis spiritu repleti admodum sollicite filiis suis inculcarunt, ne rebus temporalibus augendis incumberent, ut pluribus ostendit Dominus Abbas Trappensis *part. 2. cap. 21. quæst. 7.* in libro *De Sanctitate & Officiis vitæ Monasticæ.*

Ulterius qui dotes in receptione ad vitam Religiosam exigunt, ut Monasterio divitias acquirant, expendant, quod quo major Monasterio obtingit rerum temporalium abundantia, tanto difficilior reddatur Religiosorum salus: in primis quia generaliter divitiarum possessio tanta secum trahit salutis impedimenta, ut ea propter exclamaverit ipsa Veritas, *Lucæ 18. vers. 24. 25. Quam difficile qui pecunias habent, in Regnum Dei intrabunt! Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum Dei.* Videri potest §. 6. *cap. 3. part. 1,* & § 2. *cap. 1. part 2.*

Singulariter tamen vitæ Religiosæ rite instituendæ, & disciplinæ Regulari conservandæ contraria est rerum temporalium abundantia. Ipsi enim Religiosi secundum vitæ suæ professionem non tantum tenentur omnem omnino rerum proprietatem in particulari abdicare; sed insuper secundum paupertatis professionem vivere, jubentur, seu vitam pauperem agere, ut §. 3. *cap. 3. part. 1.* ostendimus: quinimmo ipsius disciplinæ Regularis facile primum fundamentum esse ipsius paupertatis exactam custodiam, ibidem comprobavimus. Quemadmodum ergo rara virtus est servare castitatem inter carnis illecebras, temperantiam in cibo & potu inter epulas; ita non dubium quin admodum rara sit virtus, rerum temporalium usum inter earum abundantiam ita moderari, ut a paupertate, id est paupere earum usu non recedatur: unde a plurimis jam pridem deploratum est, divitiarum copiam, quam Religiosorum sanctitas attraxerat, ipsam vitæ Religiosæ sanctitatem suffocasse. „ Contulit (inquit Trithemius „ *Serm. 2 ad Monach.*) *Monachis Religio sancta divitias, donec* „ *matrem filia suffocavit.* Nam ut Scriptura dicit, Omnes qui „ volunt divites fieri, incidunt in tentationes diaboli: incrassa„tus est dilectus, & recalcitravit; impinguatus & dilatatus ter„renis possessionibus, dereliquit institutionis primæ studia, „ abiit post vanitates falsas, quem copia rerum temporalium „ divitiis spiritualibus inopem & miserum fecit". Hæc Trithemius, qui similia habet *Homil. 7. ad Monach.* Plures in eamdem sententiam videri possunt ad Joannem Baptistam de Lezana Carmelitam Hispanum, &c. in libro cui titulus, *Reformatio Regularium*, seu *De Disciplina Religiosa, &c. cap. 17.* quo ostendit quod superfluitas bonorum temporalium etiam in ipsis Communitatibus, Religiosorum reformationi sit contraria. Cui addi potest Epistola Alexandri III. Abbatibus & Conventibus Cisterciensis Ordinis inscripta, & Decretalibus Gregorii IX. inserta *Cap. 3. tit. de Statu Monach.* Item quæ referuntur in vita Roberti primi Cisterciensium Abbatis apud Boll *ad 29. Apr. c. 2.*

Ex quibus omnibus evidenter apparebit si profectus spiritualis Monasterii quæratur & intendatur, nullatenus appetendam aut desiderandam esse rerum temporalium abundantiam, multo minus ad perniciosas illas exactiones pro ea obtinenda esse reccurrendum; sed si ea jam obtigerit, multum esse invigilandum & orandum, ut inter auri abundantiam post aurum non abeatur, nec inter divitiarum affluentiam cor divitiis apponatur; sed usus pauper Religiosis conveniens servetur, & reliqua in pauperum alimoniam impendantur.

Secunda exactionum radix solet esse superbia, sive inordinata appetentia eorum, quæ mundo alta & magna videntur, quibus apud homines mundanos existimatio aliqua conciliari videtur, ut v. g. superba & magnifica ædificiorum structura, ampla Monasterii supellex, &c. Verum si universis in Christo renatis recte dicatur: *Quid tibi cum pompis sæculi, quibus renuntiasti?* majore profecto ratione Religiosis, qui præ reliquis Christi-Fidelibus mundi contemptum profitentur, illud ipsum inclamatur. Quare singulariter eorum professioni contrarium est quidquid fastum sæculi ac divitiarum abundantiam exhibet, & a simplicitate Religiosa est alienum. Hinc illud S. Benedicti Religiosis inculcatum, *a sæculi actibus se facere alium*; adeoque, se facere alienum ab omni quod sæculi vanitatem redolet. Et si Sanctus Thomas recte inferat vilitatem vestium, in quantum est signum tristitiæ & contemptus divitiarum & mundani fastus, competere Religiosis, *quia Religio est status pœnitentiæ & contemptus mundanæ gloriæ:* quidni ex eodem antecedente eadem consequentia inferatur, quod vilis supellex, humilia ædificia cæteraque, quæ contemptum mundanæ gloriæ præferunt, statui religioso conveniant? Hinc S. Bonaventura *Epist. 1. ad Provincial.* Ordinis sui Provincialem monet: „ Ut sumptuositatem ædificiorum, „ librorum, ac ciborum ita studeat amputare; *ut*, inquit, *a* „ *professionis excellentia vitæ observantia non discordet*". Quapropter Canonici Præmonstratenses conformiter, ad ea, quæ Synodus Tridentina omnibus Ecclesiæ Prælatis præcipit, monitos voluerunt Abbates & omnes Prælatos „ ut memores *suæ pro*„ *fessionis*, ac SS. Patrum vestigiis inhærentes, modesta suppelle„ctili & mensa, ac frugali victu semper utantur. In reliquo „ etiam vitæ genere, ac in tota sua domo caveant, ne quid „ appareat, quod a sancto *paupertatis* instituto sit alienum, vel „ quod non simplicitatem, Dei zelum, ac contemptum vanita„tum præ se ferat". *Dist. 2, cap. 1.*

Ex his conclude quam parum de spiritu Religionis habere convincantur, qui exactiones illas admodum perniciosas, & a Canonibus tantopere improbatas frequentant, ut ampla & superba ædificia, aut pretiosam supellectilem, aliave quæ mundi fastum potius quam paupertatem Religiosam spirant, procurent. Tertia denique radix, ex qua frequenter exactiones illæ profluunt, est de rebus necessariis procurandis sollicitudo, vel timor, quo timentur vitæ necessaria defutura. Hæc causa quia aliquam verisimilitudinis speciem habet, illius etiam falsitas non tam facile, quemadmodum duarum præcedentium apparet; quare fusius hujus postremæ falsitatem §. sequenti ostendam.

§. XV.

Parum consonum est Christianæ fiduciæ, ob timorem defectus rerum necessariarum ad exactiones a sacris Canonibus improbatas recurrere.

QUia anxia pro rebus temporalibus ad vitam corporalem necessariis sollicitudo, corruptis hominum moribus maxime usitata est, & ab ea homo difficile se totaliter exuit; hinc in toto Evangelio nullus animi affectus tanto studio, ac tot argumentorum machinis a Christo oppugnatur, & evellitur *Ne solliciti sitis* (inquit *Matth. 6. vers. 25. & seq.*) *animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum:* Quasi diceret: Si Deus vitam vobis dederit multo præstantiorem quam id quo alitur vita, & corpus præstantius quam id quo tegitur corpus; omnino confidere debetis, quod qui majora dederit, etiam minora sit daturus. Ulterius, ut ab illa anxia sollicitudine nos liberaret, addit: *Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt; neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cælestis pascit illa;* quasi diceret: Si volatilia cæli, quæ nec ab hominibus aluntur; neque adhibent ullum laborem, neque diligentiam, quam homines ex Dei instituto adhibent, *Pater noster* (cum tamen volatilium non sit nisi Creator ac Dominus) *cælestis*, qui scilicet omnia terrena ac cælestia habet in potestate; *pascit illa, nonne vos magis pluris estis illis?* Id est, nonne vos, qui ad imaginem illius creati estis, in filios adoptati, & propter quos creavit reliqua, præcellitis volatilibus, & consequenter fidere debetis vos ab eo pascendos? His aliisque argumentis etiam ab ipsis rebus inanimatis, ad quas Divina Providentia sese extendit, desumptis, tandem Christus concludit, *vers. 32, & 33. Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes*, qui Deum rebus humanis præesse non credunt, *inquirunt: scit enim Pater noster cælestis*, omniscius, benignissimus, ad præstandum potentissimus, *quia his omnibus indigetis.* „ Si ergo dixeris (inquit „ Chrysostomus *Homil 22, in Matth.*) propterea me oportet esse „ sollicitum, quia sunt necessaria; ego e regione respondeo: „ Propterea non oportet esse sollicitum, quia sunt utique ne„cessaria. *Si* enim essent superflua, non ita deberes de eo„rum præstatione confidere; nunc vero quia necessaria sunt, „ prorsus non oportet ambigere. Quis enim pater invenietur „ aliquando, qui liberis suis necessaria quidem se non præstare „ patiatur? *Quærite ergo*, infert optimus Magister *vers. 33. primum regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia* vitæ necessaria *adjicientur vobis* sine vestra sollicitudine, non veluti merces, sed instar auctarii, quod rebus pretiosis dum emuntur, adjici solet. „ Non dixit, ait Chrysostomus, *dabuntur*, sed *adjicentur*; ut „ scilicet disceretis horum, quæ in præsenti dantur, nihil esse „ omnino magnum si futurorum magnitudine comparentur.

Hanc argumentorum congeriem, qua Magister optimus Christus Dominus ostendit nimiam illam hominum sollicitudinem pro vitæ necessariis conquirendis, gentilibus magis quam Christianis propriam esse, si quis serio attenderit, ac insuper firma fide Christi promissis crediderit; non gravate fatebitur parum filiali in Deum confidentiæ consonum esse, ut Religiosi, qui præter communes fideles tot specialibus a Deo favoribus sunt præventi, timore defectus temporalis subsidii ad exactiones, quæ tot malorum sequelam adjunctam habent, recurrant, & a sacris Canonibus Spiritus Dei conditis, & totius Ecclesiæ reverentia roboratis, exactiones hujusmodi tam enixe ac generaliter proscribentibus recedant, & non potius in omni conversatione sua sint sancti, ab omni etiam specie mali abstinentes, temporalia per modum auctarii sibi adjicienda certo secundum Christi promissa persuadentes.

Unde jam pridem Moniales, quæ titulo paupertatis exactiones pecuniarias in receptione Sororum frequentabant, monuit Dionysius

sius Carthusianus *lib. 2. De Simon. art. 17.* Ut advertant quantum Christus omni „ Christiano dissuadeat , vituperet , prohi-
„ beat immoderatam temporalium sollicitudinem rerum: Nolite,
„ inquiens , solliciti esse in crastinum , multaque alia , Vult
„ namque Salvator ut filialem habeamus confidentiam in Patre
„ cælesti , ejusque paternæ providentiæ nos committamus fidu-
„ cialiter , qui etiam irrationabilia pascit , inanimata disponit ,
„ vestit ac ornat . Propter quod immoderata sollicitudo hujus-
„ modi ponitur diffidentiæ filia, atque ad carnalem spectat pru-
„ dentiam de qua loquitur Paulus Apostolus : *Prudentia carnis*
„ *mors est*. Intendant ergo & credant Christo dicente : *Quærite*
„ *primum regnum Dei & justitiam ejus , & hæc omnia adji-*
„ *cientur vobis*. Et sciant quod fidelis , sapiens, pius, & omni-
„ potens Deus , qui a nobis pauperculis Pater appellari digna-
„ tur , famulos , & famulas sibi vere , religiose , ac fideliter
„ ministrantes , confidentes & se commendantes nequaquam re-
„ linquit , immo fideliter ac paterne providet eis , & tanto
„ abundantius, quo amplius hoc merentur.

Eodem spiritu , & fidei ardore succensa Seraphica Mater Teresia Sororibus suis tamquam rem , quæ nunquam earum memoria excidere deberet , inculcabat ; „ Nolite putare , charissimæ,
„ aliquid rerum ad victum necessariarum vobis defuturum , si
„ modo de mundanis hominibus complacendo solliciti non sitis.
„ Equidem hoc vobis spondere & promittere ausim . Nolite
„ per humanam industriam & artes (quanto minus per re-
„ probatas illas pecuniarum exactiones , & sordidas mercimo-
„ nias) sustentationem corporis & victum vobis procurare ;
„ alioquin fame moriemini , & merito quidem . Sed a Spon-
„ sum vestrum oculos attollite: ipse enim est, qui victum vobis
„ dabit; si illi placeatis , vobis nolentes volentes de victu pro-
„ spicient, etiam illi , qui minus erga vos affecti sunt , ac mi-
„ nus diligunt, uti hoc jam sæpe experientiam, & usu ipso vidi-
„ stis . Si hoc facientes , nihilominus fame vos mori contingat ,
„ næ beatæ Moniales S. Josephi eritis & dicemini . Per amorem
„ Dei roto , nunquam hujusce vos rei capiat oblivio " . *In Tractat. De Via Perfect. cap. 2.*

Hisce Seraphicæ Matris dictis mire consonat , quod in quodam Sermone dixit sæpe nominatus Dionysius Carthusianus ;
„ Justo Dei moderante ac permittente judicio , magna multo-
„ ties damna Religiosis contingunt, a quibus , si ab omni ava-
„ ritia se arcerent , Deus bonus , justus , & sapiens eos usque
„ præservaret . Et tunc essent hominibus cunctis magis amabi-
„ les , exemplares, honorabiles, & præclari , nec dubium quin
„ & plura in eleemosynas eis darentur , nunc autem contem-
„ nuntur , & blasphemantur a multis „. *Serm. 6. de Dom. 15. post Trinit.*

Ex his conclude quod hæc tertia radix , sive causa exactionis dotis , nimirum sollicitudo providendi Monasterio de vitæ necessariis nullatenus sit fundata ; neque a sacris Canonibus Spiritu Dei conditis , & totius Ecclesiæ reverentia roboratis , ullatenus esse recedendum timore defectus temporalis subsidii ; sed potius exactius observandos , ut Sponso Ecclesiæ placentes ab illius benignitate corporis necessaria acquirantur , juxta illud ipsius fidelissimum promissum : *Quærite primum regnum Dei & justitiam ejus , & hæc omnia* (vitæ necessaria) *adjicientur vobis* : item illud Prophetæ Regii : *Junior fui , etenim senui , & non vidi justum derelictum , nec semen ejus quærens panem* . Psal, 36. *vers.* 25.

CAPUT V.

De Receptione gratuito oblatorum .

§. I.

Illicitum non est etiam ab ingredientibus Monasterium accipere , quæ liberaliter ab iisdem offeruntur ; nonnulla tamen in hac receptione cavenda notantur.

INNOCENTIUS III. Cantuariensi Archiepiscopo rescribens , ut in Simoniace ad Religionem receptos , non obstante peccantium multitudine , Canonicam exerceat severitatem: *Illud tamen* (inquit in *Cap. 30. tit. De Simon.*) *gratanter recipi poterit , quod fuerit sine exactione gratis oblatum* .

Quin & Urbanus V. qui tam enixe ac generaliter omnem pecuniæ exactionem in admissione ad Monasterium exclusit , ut *cap.* 4. §. 3. vidimus , liberaliter tamen oblata recipi posse declaravit : „ Illa duntaxat , inquit , quæ personæ ipsæ ingredientes
„ *pure & sponte , & plena liberalitate , omnique pactione ces-*
„ *sante* , dare vel offerre Ecclesiis , Monasteriis , Prioratibus ,
„ domibus & locis hujusmodi voluerint , *cum gratiarum actione*
„ *licite recepturi* .

Has gratuitas ac spontaneas ingredientium oblationes in Regula sua sat aperte probat S. Benedictus , recipiendo ad Religionem optionem permittens (si quidem sit ætate major) *ut res , si quas habet , aut eroget prius pauperibus , aut conferat Monasterio*. Hinc sanctus Bonaventura *in libell. Apol. qu. 18.* docet ,
„ Quando aliquis recipitur non pro pecunia , sed cum pecunia ,
„ ita ut etsi nihil offerret , etiam reciperetur pro Deo ; hoc
„ purum est , inquit , coram Deo : sed est caute agendum coram
„ hominibus , ne detur eis occasio scandali , & ne sit tibi affe-
„ ctus avaritiæ infectus ex spe lucri .

Ex his apparet , quod licet nihil exigi possit ab ingredientibus Religionem , illicitum tamen non esse recipere ea; quæ ab ingredientibus pure & sponte , plena liberalitate , omnique pactione cessante offeruntur.

Ut tamen hæc oblatorum perceptio omni prorsus vitio careat , nonnulla sollicite a parentibus cavenda sunt , & quidem duo in præcitatis verbis cavenda monet Seraphicus Doctor. Primum , *Ne detur hominibus occasio scandali* . Quod scandalum specialiter timendum est , si Monasteria amplis ædificiis , sumptuosa supellectili instructa , aut quorum exterior apparatus & modus agendi hominibus insinuant illa esse abunde fundata , notabilia bona ab ingredientibus , consanguineis indigentibus , ac aliis pauperibus neglectis accipiant ; verendum , inquam, ne ejusmodi Monasteria per talem bonorum receptionem non exigui scandali hominibus dent occasionem . Insuper is debet esse Religiosorum agendi modus quoad bona ingredientium accipienda , ut non tantum non ingerant suspicionem avaritiæ ipsis sæcularibus, sed etiam ne ab ingredientibus sive postulantibus ingressum judicetur , quod potius res hominum desiderent quam animas . Quam suspicionem ut a divitibus Religioni sese offerentibus averterent Religiosorum Patres , primum consilium , quod illis dabatur , circa rerum temporalium dispositionem , erat , ut juxta Christi consilium bona sua venderent , & darent pauperibus , ut inter alios in Regula sua declaravit pussimus ille Pater , qui communiter *Magister* dicitur , qui postquam ostendit Monasterium ingredienti convenire ; „ ut ante
„ omnia rebus sæcularibus se privet , ne forte titillatione
„ diaboli a rebus suis foris positis per desiderium earum de
„ Monasterio provocetur , & relicto servitio sanctæ scholæ , pro-
„ prio redeat militaturus arbitrio „ : subjungit *cap. 87.* Ideoque
„ constituimus salubre consilium , ut audias vocem Domini tibi
„ dicentem , *Vade, vende omnia , & da pauperibus , & veni ,*
„ *sequere me* . Quam ergo si sequi vis vocem , vade , vende quæ
„ habes , & omne pretium huc ante me defer ; ut te præsente
„ a me pauperibus erogetur . . . . *Hanc ideo voluntatem* , in-
„ quit , *Abbas ingredientibus tribuit , ut non ab introeuntibus*
„ *judicetur potius res hominum desiderare quam animas* ". Vide Thomassin. *De Discip. Eccles. part. 2. l. 3. cap. 9. num. 3.*

Secundo , cavendum monet S. Bonaventura , *ne sit recipientibus affectus avaritiæ infectus ex spe lucri* . Merito huic monito Seraphici Doctoris in admissione divitum , a quibus notabilia dona expectantur , attendunt Religiosi : quia si ille affectus semel animum præoccupaverit , facile continget , ut illo affectu nonnihil excæcati judicabunt Religioni ac vitæ Monasticæ convenientes , & a Deo ad statum illum vocatos , qui nec qualitates Statui Religioso convenientes habent , neque spiritu Dei ad statum illum adiguntur : quinimum non raro continget , quod tempore probationis durante , circa similes multa dissimulabuntur , nonnulla indulgebuntur , & denique illis non injungentur ea , quæ in vita Religiosa occurrunt , naturæ corruptæ , ejusque concupiscentiis maxime contraria & aspera , ne ob nimiam forsitan asperitatem Religionem desererent , atque ita spe lucri Monasterium frustrarentur . Quam vero hæc perniciosa , tum ipsi Religioni , tum etiam ipsis ingredientibus , ut vitam Religiosam profiteantur , qui ejus asperitatem non sunt experti , notius est quam ut ulteriori expositione indigeat .

Adhæc singulariter invigilare debent Superiores ; aliive , qui receptioni consentire debent , ne prædicto affectu animus sit infectus : quia cum hic agi videatur de bono ipsius Monasterii , facile est evenire ut hoc affectu etiam magis cauti & prudentes latenter inficiantur ; cujus rei non ignara Seraphica Mater Teresia ad Confessarium suum scribit : „ Pater , inquit *Epist.*
„ 16. quoties filias nihil secum in Conventum afferentes ex solo
„ Dei suscipio amore , inexplicabile mihi exoriri gaudium pro
„ certo habeas .

Tertio , attendere debent Religiosi , ne dum gratanter & ex mera offerentium liberalitate superficie tenus recipere videntur , blandimentis , variisque persuasionibus , aut fictis subinde adductis motivis , ab introeuntibus temporalia extorqueant : quo contingat ut coacte potius extorta , quam voluntarie oblata accipiant : quod jam pridem Synodus Cabilonensis secunda anno 813. *can.* 7. acriter perstrinxit . „ Constituit sane sacer
„ iste Conventus , ut Episcopi , sive Abbates , qui non in fru-
„ ctum animarum , sed in avaritiam , & turpe lucrum inhian-
„ tes, quoslibet homines illectos circumveniendo totonderunt ,
„ & res eorum tali persuasione non solum acceperunt , sed potius
„ subripuerunt , pœnitentiæ Canonicæ , sive Regulari , ut puta
„ turpis lucri sectatores, subjaceant .

Denique merito expenditur a recipientibus bona ingredientium, quod quicumque vitam Religiosam amplectitur , consilium Evangelicæ paupertatis sequi proponat , adeoque juxta Christi monitum , *ire & vendere omnia quæ habet , & dare pauperibus* : ex quo consequens est , quod quando rerum suarum partem Monasterio offerre intendit , eam hac intentione & animo jubeatur offerre , ut illa vel pauperibus voluntariis , id est , Religiosis vitam pauperem viventibus , aut aliis egentibus impendatur ; ut juxta Christi consilium , quod amplectitur , omnia sua vendidisse & *pauperibus dedisse* dici possit : ex quo ulterius elicitur , quod etiam Religiosi , si quid offeratur , tamquam ea intentione oblatum recipere & expendere teneantur . Hoc perspectum habens ille Religiosorum Pater , qui famoso nomine *Magister* dicitur , monuit in Regula sua *cap. 87.* „ ut de ipsis rebus „ (ingressi) Abbas in potestate sua mutatis quidquid
„ *necessariæ utilitati Monasterii* supervacuum abundare viderit ,
„ pro anima Fratris ipsius *propter præceptum supradictum se-*
„ *quendo Dominum per eleemosynam , distracta illa re super-*
„ *vacua , pretium ejus pauperibus tribuant* ; ut quod ille imperitus
„ Frater non meruit facere , pro illo iste quasi doctus Magister
„ valeat adimplere .

Ad hæc *Magistri* verba reflectens Hugo Menardus in *Notis* ad

ad Cap. 65. §. 16. Concord. Regul. „ Notanda , inquit , homi-„ nis integritas , sinceritas , simul & charitas . Quam longe „ abest a quorumdam avaritia , aut curiositate , qui aut bona „ Novitiorum in arca recondunt , aut ea insanis substructionum „ molibus erigendis , similibusque vanitatibus impendunt , Christo „ in suis membris algente & esuriente .

§. II.

Quid de gratuita bonorum ingredientis oblatione ante Professionem decreverit Concilium Tridentinum?

SYnodus Tridentina , ut libertati Professionis amplius prospiceret , *Sess. 25. cap. 16. De Regular.* decrevit „ ne ante „ Professionem , excepto victu & vestitu Novitii vel Novitiæ „ illius temporis , quo in probatione est , quocumque prætextu „ a parentibus , vel propinquis , aut curatoribus ejus Mona-„ sterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur ; ne hac occasione „ discedere nequeat , quod totam vel majorem partem substan-„ tiæ suæ Monasterium possideat ; nec facile , si discesserit , id „ recuperare possit . Quin potius præcipit S. Synodus sub „ anathematis pœna dantibus & recipientibus , ne hoc ullo „ modo fiat .

Ex hoc Decreto patet primo , quod ex bonis ipsius Novitii ante professionem , excepto victu & vestitu illius temporis , quo in probatione est , nihil Monasterio , *ne liberaliter quidem* a parentibus , consanguineis aut curatoribus ejus dari possit , nec Religiosi quocumque prætextu accipere possint . Et licet Concilii verba videantur restricta ad bona ipsius Novitii : „ tamen „ proposito dubio (inquit Fagnanus *ad Cap.* Statuimus , *tit.* „ *De Regul. num. 55. & 56.*) an quod disponitur *cap. 16. Sess.* „ *25. De Regular.* ne de bonis puellæ aliquid Monasterio ante „ professionem tribuatur sub pœna anathematis , habeat locum , „ etiamsi aliquid tribuatur non ex puellæ propriis bonis , sed „ parentum vel consanguineorum ; sacra Congregatio censuit „ habere locum .

„ Et iterum suborto dubio , ait idem Fagnanus , an si Novi-„ tius sit sui juris , & non habeat parentes , possit in ingressu „ Religionis , præter victum , aliquid donare Religioni amore „ Dei , censuit , non posse ex verbis expressis *d. cap. 16.*

Notandum secundo , Concilium Tridentinum in præallegato Decreto solum prohibuisse , ne aliquid ex bonis Novitii aut Novitiæ Monasterio , excepto victu & vestitu Novitii aut Novitiæ illius temporis , quo in probatione est , tribuatur *ante professionem* . „ Ne (inquit Concilium) hac occasione discedere „ nequeat , quod totam vel majorem partem substantiæ suæ „ Monasterium possideat ; nec facile , si discesserit , id recupe-„ rare possit „. Nihil proinde statuit Concilium circa donationem aut oblationem gratuitam bonorum Novitii aut Novitiæ Monasterio , quæ a parentibus aut aliis fit post professionem , sed eam relinquit in terminis juris communis ; consequenter oblatio gratuita bonorum etiam ipsius ingredientis in favorem Monasterii per Tridentinum limitata non est , si modo non nisi professione peracta effectum habeat , nihilque *ante professionem* , excepto victu & vestitu Novitii illius temporis , quo in probatione est , Monasterio tribuatur.

Denique notatu dignum est , Concilium Tridentinum in prænominato Decreto permittere quidem parentibus , vel propinquis , aut curatoribus Novitii aut Novitiæ ex bonis ipsius tantum Monasterio tribuere quantum Novitiis aut Novitiæ victui ac vestitui illius temporis , quo in probatione est , requiritur : sed utrum Monasterio liceat ab ingrediente , aut ejus parentibus quidpiam pro victu & vestitu Novitii aut Novitiæ exigere , Concilium non determinat , immo nec quæstionem illam attingit . Quod ne forsitan a nonnullis nimio cum rigore a me assertum putetur , unum alterumve auctorem adduco hac in parte mihi consentientem ex illis , qui nullatenus de nimio rigore , sed merito de nimia laxitate argui possent ; quemadmodum in anterioribus quoque aliquoties tamquam dictis meis consentientes allegavi Joannem Wiggers , Martinum Navarrum , aliosque similes Auctores in Moralibus justo indulgentiores . Ut dum illi , qui passim solent quidquid abusibus ac erroribus præsertim inolitis opponitur , tamquam novum ac nimis rigorosum rejicere , viderint etiam hujusmodi laxitatum patronos mihi consentientes , cessent dicta mea nimii rigoris accusare .

„ Verum est , inquit Suarez *Lib. 4. De Simonia cap. 17. nu.* „ *19* Concilium Tridentinum (*Sess. 25. cap. 16. De Regula-* „ *ribus*) non loqui de pacto nec de modo recipiendi , id est , an „ possit Monasterium ita sustentationem petere , ut sine illa nolit „ Novitium recipere.

Notandum , ait Laurentius Landtmeter Ordinis Præmonstratensis Canonicus „ Canones in hac materia (de Simonia) „ indifferenter loqui de utroque ingressu Religionis , tam de eo , „ qui est ad habitum quam qui est ad professionem , ut „ cum Navarro advertit Suarez. Tridentinum quidem statuit , „ ut durante probatione ex bonis Novitii nihil Monasterio dari „ possit , excepto victu & amictu : sed inde non sequitur , sem-„ per aliquid pro victu & amictu peti posse ; hoc enim Conci-„ lium non dicit , sed relinquit regulandum juxta alia jura " . *Com. in Regul. S. Aug. num. 21.*

Ex quibus ulterius consectarium , nec in speciem Concilium Tridentinum in hoc suo Decreto probare praxim , qua Monasteria etiam admodum opulenta sine ullo scrupulo exigunt ab ingredientibus aut eorum parentibus ea , quæ victui ac vestitui Novitii vel Novitiæ illius temporis , quo in probatione est , necessaria putantur.

Quapropter prædicta praxis a pluribus , qui etiam post Concilium Tridentinum scripserunt , Simoniæ arguitur , & quidem præ cæteris fusius atque ex professo illud adstruere conatur Petrus a S. Audomaro alias a Wallon-Capelle Instituti S. Benedicti in Monasterio Montis D. Guinoci Monachus & Prior , in libello Monasticarum Institutionum secundum sacrosancti Concilii Tridentini Decreta . Quia libellus hic paucis innotuit , integrum Auctoris discursum subjungam , ut ex illo lector dijudicet num adeo secure , quam vulgo putatur , Monasteria , præsertim opulenta , exactionem pecuniæ pro victu ac vestitu Novitii aut Novitiæ facere queant.

§. III.

Proponitur sententia Petri a S. Audomaro circa exactionem pecuniæ pro vestibus Novitiorum.

„ CErto certius est non licere quidquam pro ingressu vel „ admissione ad Religionis statum petere , quod & „ Prælati Simoniaci facto satis ostendunt , dum nihil pro his , „ sed palliantes cæcam suam cupiditatem , exigunt pro vestibus „ Novitiatus . Verum & hanc exactionem esse tantum ava-„ ritiæ , & labis Simoniacæ umbraculum probant , quod ve-„ lint eos duplicibus , aut triplicibus vestiri in omnibus , adeo „ abunde , superflue , ut infra quinquennium , aut sexennium „ non possint ea deterrere . Unde & hi damnantur Constitu-„ tione Urbani Papæ , *Cap. Sane ne in vinea Domini* '. Man-„ dat enim omnibus Monasteriorum Abbatibus & Prioribus , „ ne ab aliquo volente ingredi Religionem , vel Monasteria , „ in receptione personarum , vel ante vel post receptionem , „ quocumque pastus , prandia , aut cœnas , pecunias , joca-„ lia , aut res alias , etiam ad usum Ecclesiasticum , seu quam-„ vis ad pium usum alium deputata , vel deputanda , directe , „ vel indirecte petere , vel exigere quomodocumque præsumant ; „ sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant , ac in victu „ & vestitu , sicut personas suarum Ecclesiarum , Monasterio-„ rum , Prioratuum , Domorum , ac locorum sincera cha-„ ritate pertractent . Et paulo post : Nos (inquit Urbanus) „ qui secus egerint , si sint singulares , tam dantes quam acci-„ pientes , hujusmodi excommunicationis , si Capitulum vel „ Conventus fuerit , suspensionis sententiis eo ipso decerni-„ mus subiacere , a quibus præterquam in mortis periculo ne-„ queant absolvi , absque Sedis Apostolicæ speciali licentia . In „ quibus verbis notandum , non dici pro receptione , sed in „ receptione quidvis petentes , immo etiam cultui divino depu-„ tandum , subiacere huic sententiæ excommunicationis , & „ velle , ut pertractetur in victu & vestitu quemadmodum & „ alii Monachi . Et adeo sane nihil est petendum , ut vix per-„ mittat D. Basilius ultro oblata suscipi . Si mea (inquit *in* „ *Reg. brev.* 304.) in hoc sententia exquiritur , existimo magis „ consultum iri offensione multitudinis , & ad ædificationem „ fidei commodius , si repudientur ejusmodi munera . Siqui-„ dem ex illorum susceptione primum illud incommodum na-„ scitur , quod sæpenumero ob eam rem male audit fratrum „ respublica . Deinde etiam illud quod ad sustollendos animos „ proximorum illorum , unde allata sunt , causam dant . „ Adhæc quod secundum id quod dictum est ab Apostolo de „ iis , qui in commune loco privatas escas haberent & portio-„ nes , illud consequitur : Confunditis eos qui non habent . Sed „ (eheu !) quam verum est passim male audire fratrum rem-„ publicam propter multorum avaritiam , & iniquissimas „ hujusmodi exactiones ! Quare justis de causis decrevit Syno-„ dus Tridentina *Sess. 25. cap. 16. de Reg.* sub anathematis „ pœna , ne quid detur ante Professionem a parentibus præter „ victum & vestitum *ultro* oblata . Verum enimvero quibus „ hæc ingrata sunt , causantur gravamen domus , si probatu-„ ris Religionem debeant de vestimentis providere . At melius „ certe facerent , si quotidianos culparent luxus . Facili enim „ negotio & sumptibus modicis possent procurari vestes , & ea „ quæ sunt necessaria ad probationem , si nonnihil detrahere „ liberet quotidiano luxui , splendidioribus conviviis , exqui-„ sitorum ciborum apparatui , & infinitis aliis superfluita-„ tibus . Objiciunt Simoniam tantum esse , quando datur vel „ accipitur aliquid terrenum pro spirituali ; at in admissione „ ad probationem nihil confertur spirituale . Probant , quia „ nondum sunt veri Monachi , quippe qui adhuc dimitti pos-„ sint . Resp. falsum esse non veros Monachos esse , etiamsi ad-„ huc dimitti vel spontanea voluntate discedere possint . Nec „ deinde verum est , nihil illis spirituale collatum esse . Que-„ madmodum enim falsum est non verum Militem , qui adscri-„ ptus est numero Militum sub conditione , quod non sit per „ annum intraturus tabernam , alioqui ex albo Militum rejicien-„ dus : sic verus est Monachus , qui annum probationis agit , „ etiamsi dimitti propter certas & graves causas (non enim id „ licitum est sine causa) possit , vel ob eadem ipse exire . Spi-„ rituale eis collatum esse docent Doctores & Scholastici , dum „ dicunt Novitios privilegio Clericali , quo sci icet excommuni-„ cantur percutientes Clericum , sicut Professos gaudere . Alii „ asserunt eos teneri ad lectionem Horarum Canonicarum , sal-„ tem Officii B. M. Rursum idem probatur , quod quando ad-„ mittuntur , datur eis panis , id est , præbenda , ut dicunt , „ quæ proprie est Monachorum ibidem degentium . Quæso , di-„ cant cur pro victu vel habitatione vel doctrina , qua vi-„ tam suam componere secundum Regulam primo ingressus sui „ anno docentur , non exigunt aliquid , qui audent pro vesti-„ bus exigere , cum inter hæc par ratio esse videatur . Si de-„ betur victus , institutio , cohabitatio , cur non similiter & „ vestimenta debeantur ? Insuper quæ in vestitionibus juvenum „ aguntur , & in quibusdam locis leguntur , adeo nostram „ sententiam confirmant , ut bene considerantibus, nulla dubita-

„ tionis

„ tionis scintilla remaneat. Quid enim sibi volunt hæ cæremoniæ? Offeruntur Abbati tamquam permansuri, si tamen oneri injungendo sint pares: raduntur capilli, exuuntur propriis vestibus: induuntur novis, &c. Quamobrem qui pacem & veritatem diligunt, non possunt non acquiescere prædictis rationibus, tum etiam auctoritati probatissimorum Theologorum idipsum asserentium. Ut ut sit, negari non potest exactiones in ingressu Religionis habere speciem malam, & sordidæ avaritiæ suspicionem, ac proinde omnino fugiendas ac detestandas esse. Quæ ut in æternum sepultæ jaceant, expresse vetat Concilium Tridentinum, *Sess. 25. cap.* 3. plures recipi ad professionem in Monasteriis bona immobilia possidentibus vel non possidentibus, quam qui commode ali possint ex reditibus, vel eleemosynis consuetis Cœnobii.

§. IV.

Illicitum omnino esse ostenditur, ut parentes vel propinqui ditentur ex bonis eorum, qui Monasterium ingrediuntur.

DUBITARE non possum quin dicta in hac secunda Dissertationis parte contra exactiones pecuniarum in admissione ad Religionem, plurimis personis sæcularibus admodum placebunt; quin & plures desiderent ut Canones Ecclesiæ contra prædictas exactiones Religiosi exactissime servarent; ut hoc pacto proles suæ ad Monasteria gratis admitterentur, quo fieret, ut ipsi onere eas alendi levarentur, vel, quod pejus est, alias proles in sæculo manentes divitiis augere, & ad statum eminentiorem in mundo aliquando promovere possent.

Verum eadem facilitate, qua hactenus ostensum est, Religiosos non posse ab ingredientibus aut eorum parentibus quidquam in admissione ad Religionem exigere; ostenditur plane irreligiosum, ne dicam injustum esse, ut per ingressum filiorum in Religionem sæculares censum suum patrimonialem augeant, aut proles in sæculo manentes ditent.

„ Non est meum dicere" (inquit Synodus Aquisgranensis post sanctum Prosperum seu Auctorem Libri *De vita contemplativa*) *quali peccato cibos pauperum præsumendo suscipiunt, qui Ecclesiam, quam juvare de propriis facultatibus debuerant, suis expensis insuper gravant, propter hoc fortassis in congregatione viventes, ne aliquos pauperes pascant, ne advenientes excipiant*, aut ne suum censum expensis quotidianis imminuant". *Anno* 816 *cap.* 107. apud Gratian. *Caus.* 1. *quæst.* 2. *can.* 8.

Si igitur Clerici divites peccato non levi sint obnoxii, qui de bonis Ecclesiæ vivunt, ne *censum suum expensis quotidianis imminuant*; quomodo a peccato erunt immunes, qui de bonis Monasterii proles suas vivere gestiunt, ut censum suum augeant, vel certe per alimentationem prolis non imminuant? Nec enim minus ipsos Monasteriorum quam Ecclesiæ proventus *patrimonium pauperum* esse, *parte* 2. *cap.* 1. §. 3. probatum est. Quinimmo Monasteriorum Fundatores hac præcipue intentione bona sua Monasteriis obtulerunt, ut illis essent ad perpetuum refugium, ut loquitur Fundator Cluniacensium, *qui pauperes de sæculo egressi, nihil secum præter bonam voluntatem attulerint, ut nostrum supplementum sit abundantia illorum*.

De hac Fundatorum menti legi possunt quæ habet S. Augustinus *Conc.* 3. *in Psalm.* 103. ibidem ostendens, quomodo nonnulli divites sæculi, quos dicit cedros Libani, *quas plantavit* Dominus, volentes sibi facere amicos de mammona iniquitatis, qui ipsos, cum defecerint, recipiant in æterna tabernacula, ædificent Monasteria, ut in illis tamquam in cedris Libani nidificent passeres, idest, minuti hujus sæculi *quorum alius*, inquit, *dimisit cellam Patris sui inopem, vix unum lectum & unam arcam*.

Divites igitur, qui proles in Monasteriis collocant, nec portionem bonorum unde vivere queant; offerunt, sed totum quod in alimentationem prolis Monasterium ingressæ impendere debuissent, sibi retinent, hac sua tenacitate efficiunt, ut pauperes, quorum alimentationi ex mente offerentium primario bona Monasteriorum destinantur, ad Monasteria recipi non possint, quia ipsorum proles loca pauperum occupant.

Deinde hujusmodi parentes, qui portionem, quæ proli Statum Religiosum assumenti competeret, si in sæculo maneret, sibi retinent, in effectu bona pauperum in usum suum convertunt, & ex patrimonio pauperum ditescunt, quo quid magis ab æquitate alienum?

Hæc tamen iniquitas se manifestius prodit, si filio alicujus divitis ingrediente Monasterium (quod ex quotidianis fidelium eleemosynis vivit) apud parentes aut consanguineos notabilis bonorum quantitas remaneat, quam ipsi in usus profanos aut statum familiæ augendum insumant: quis enim justum reputet, ut filius ex eleemosynis fidelium tamquam pauper sustentationem accipiat; & interim parentes ipsius ex portione bonorum, quam in sæculo reliquit, vitam abundantiorem ducant?

Si pium & justum sit, ut fideles ex rebus sibi a Deo donatis eleemosynam faciant in sustentationem servorum Dei, qui mundo valedicere, & vitam in Christo absconditam in Monasteriis vivere desiderant; quomodo non magis ipsa pietas, quinimmo *ipsa* justitia exigit, ut hi eleemosynam faciant congregationi, cui filius eorum jam incorporatus est, & tamquam illius membrum bonorum tam spiritualium quam temporalium particeps est effectus.

Sed dicet forsitan divitum quispiam Monasterium, quod filius meus ingreditur, divitiis abundat; quin & ampliores habet quam sustentationi competentis numeri Religiosorum requiratur, adeoque necessitas non apparet quidquam ex portione, quæ filio competeret, dimittere. Respond. Quantumvis supponeretur Monasterium tam amplis reditibus esse instructum (licet sæpe judicium hominum mundanorum de sufficientia Monasteriorum minus æquum sit) nihilominus justum non est, ut parentes divites integram portionem, quæ filio in sæculo remanenti competeret, in familiæ suæ augmentationem retinerent: etsi enim poneretur quod in simili casu Monasterio sat abundanti nihil dandum foret; cum tamen omnia Monasterii bona sint bona pauperum, eo sensu ut quidquid Religiosum necessitatibus superest, in alimoniam pauperum impendatur; justitiæ consonum est, ut parentes partem aliquam bonorum in pauperes distribuant, dum filius eorum vivit ex bonis, quæ pauperibus venirent impendenda. Accedit quod Christus velit, ut quicumque consilium evangelicæ paupertatis assumit, non simpliciter sua omnia dimittat, sed ut pauperibus eroget: *Si vis*, inquit, *perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus*, ac per consequens si Christi intentioni divites obsequi velint, portionem hæreditariam filio etiam vivis parentibus quodammodo competentem dimittant; ut eam filius juxta Christi consilium *pauperibus* distribuat.

Illud jam pridem faciendum in oblatione filiorum parentibus proposuit piissimus ille Religiosorum *Pater*, qui famoso nomine *Magister* dicitur: postquam enim monuisset parentes, ut filios suos, quos Monasterio offerebant, bonis temporalibus exuerent, ut scilicet filiis nihil juris ad hæreditatem remaneret, ne spe hæreditatis allecti a proposito resilirent; tandem concludit *cap.* 91. *Regul. Itaque audite vocem illius Domini, quem filius vester dicit se sequi, ipsi dicentem*: Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me: *&* habebis thesaurum in cælo: *sed quia portio ejus adhuc in vestra est potestate & consensu vestro vel permissione, magis videtur Deo offerre quam nobis*; vos tangit de ea secundum Dominicam vocem, quam si vultis audire, pro filio vestro apud vos nihil remaneat in sæculo, nisi Deus. *Quod si forte, pergit prædictus Magister, propter immanitatem divitiarum, vel amorem nutritæ domi familiæ gravis vobis, & minus dulcis hæc divina præceptio convenit, audite Regulæ nostræ a Patribus salubre statutum consilium. De portione ejus tres fiant partes æqualiter: una distributa Abbatis manibus pauperibus vel indigentibus erogetur: aliam vobis, vel fratribus suis pergens ille ad comitatum Sanctorum exagiliario (a) munus titulo derelinquat; tertiam vero partem viatici sui utilitate deferat secum Monasterii Sanctorum usibus profuturam*.

Ex his concludere licet, quod quantumvis omnis exactio pecuniæ in admissione ad statum Religiosum sit inhibita, non parva tamen sit inordinatio, quod parentes divites permittant, ut loca pauperum per filios suos occupentur, aut ut minimum filii ex bonis pauperum sustentationem accipiant, & ipsi interim ex bonis illorum censum patrimonialem augeant, aut proles in sæculo manentes ditent. Immo jam pridem Guillelmus Parisiensis Episcopus parentes filios suos ad Monasteria destinantes, ut prolibus in sæculo manentibus plura cedant, Simoniacæ pravitatis reos credidit. *Alii* (*inquit*, tom. 1. tract. De moribus cap. 9.) *a parentibus & propinquis eo modo in claustro projiciuntur, quemadmodum catuli & porculi, quos matres non sufficiunt enutrire: ut videlicet mundo non spiritualiter, sed ut ita dicamus civiliter moriantur, videlicet ut* portione hæreditaria priventur, & ad eos, qui sæculo remanent, devolvatur; *& quantum ad hoc*, Simoniaca *est hujusmodi projectio, immersio, vel intentio*.

Ob hanc tamen divitium inhumanitatem & avaritiam, ne dicam injustitiam, nullatenus Religiosi ad exactiones per Canones tam enixe prohibitas recurrere debent; sed potius exactiones esse in eorum custodia, confidentes quod dum Ecclesiæ Regulas fideliter custodierint, Sponsus Ecclesiæ, in cujus manu cor Regis est, ut quocumque voluerit inclinet illud, inhumana illa divitum corda ad benefaciendum emolliet.

A P P E N D I X

Ad primam hujus Dissertionis partem.

ABSOLUTA pro majori parte hujus Dissertationis impressione, incidit in manus meas *Directorium Ecclesiasticæ disciplinæ Coloniensi præsertim Ecclesiæ accommodatum, Auctore Reverendissimo Domino Octavio Francipano Mirtho Episcopo Tricaricensi, Apostolicæ Sedis per Germaniam inferiorem & Belgarum Provincias Nuntio*; in quo deprehendi pene omnia, quæ hac Dissertatione præsertim prima parte adstruere studui, brevi compendio expressa, quæ per modum Appendicis annectere utile judicavi tum propter Auctoris auctoritatem, tum etiam quod dictum Directorium Facultas Theologica Lovaniensis approbaverit, quod fiat, ut, sicut ostendi *parte* 1. *cap.* 4. §. 11. dictis meis in materia Simoniæ circa ingressum in Religionem consentire hujus Academiæ Doctores similiter assertis meis contra vitium *Peculiaritatis* consentientes ostendam.

(a) Viri doctissimi Du-Cange & Muratori legendum putant *Exaggellario*, ab *Exaggella*, id est trutina, quæ significat *quotam partem, quæ singulis heredibus ex successione obvenit*: vel *legitimam portionem, quam quis ex suis bonis largitur cuidam Ecclesiæ vel Monasterio*. Hinc illud quod legitur in antiquis diplomatibus: *Exaggellario titulo possidere vel relinquere*.

Extractum ex præfato Directorio de Religiosa Paupertate.

„ QUEMADMODUM castitas a carnali voluptate possessorem suum liberat, & ab impuri amoris visco absolvit: ita Religiosa paupertas, quæ propter Christum suscipitur, si voluntaria fuerit, a rebus terrenis omnem affectum atque amorem abscindit, a spinosæ sollicitudinis cogitatione, quæ isthinc oriri solet, animum prorsus liberum ac quietum facit. Ut autem voluntaria sit, non sufficit quod quis sponte & non coactum paupertatis votum emiserit, & quamdiu ei omnia, quæ sunt necessaria subministrantur, sine murmure vivat; sed & voluntaria debet esse ipsa penuria, voluntariæ quoque, quæ ex penuria sequuntur, molestiæ & incommoda. Paupertatis enim amator (ut ait quidam) ideo ad paupertatem sua sponte descendit, ne eum imparatum fortuna deprehendat, telaque fortunæ ante præoccupet, quam in ea cadat.

„ In hac itaque virtute sic exercendus est Religiosus, ut possit dicere cum Apostolo, *Philip.* 4. vers. 11. 12. 13. *Ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse: scio & humiliari, scio & abundare, (ubique & in omnibus institutus sum) & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati. Omnia possum in eo, qui me confortat;* ut si quando necessitas illa veniat, ut nec habeat quod manducet, nec quo operiatur, & si quid aliud, quod ad vitæ humanæ sustentationem necessarium est, desideret, non frangantur animo, & non tantum ad iniquitatem manus non extendat suas, sed nec cogitatione quidem peregrinum a sancto proposito quidquam patiatur; ac fide, spe, & charitate, eo magis in Deum convalescat, quo ab omni humana ope & consolatione magis derelictus apparet.

„ Ab omnibus igitur rebus ablactandus est religiosi viri animus, & non tantum superfluum quicquam, cui inhæreat, aut quod ei adhæreat, ei non est permittendum, sed & solis necessariis ita sustentandus est, ut in eorum usu liber & non servus sit; hoc est, ut per gustum & amorem cælestium bonorum, ita ei terrena omnia despiant, ut grave ei sit ac molestum etiam necessariis uti, & ingemiscat se huic necessitati, ut cum remissione animi satisfacit necessitati corporis, per peccatum esse subjectum, malitque etiam necessariis non uti, si naturæ, conditio pateretur, & non tantum patienti, sed & hilari ac constanti animo, eisdem etiam prorsus carere paratus sit, si hanc necessitatem ad probandum militem suum incomprehensibilis Dei providentia induxerit.

„ Quare longe a Religiosæ paupertatis scopo illi aberrant Religiosi, qui voluntariam paupertatem in nuda paupertatis professione constituunt, ex qua plus maledictionis quam benedictionis eos manet.

„ Procul & illi a voluntaria paupertate absunt, qui ut in lectulo ægritudinis suæ non egeant, & penuriam, aliaque paupertatis incommoda non sentiant, pecuniam corradunt atque supponunt, vel reditus vitales aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis & necessitatis suæ consolationem habeant, & se a molestiis paupertatis tueantur atque defendant. Quorum temeritas eo subinde proserpit, ut de bonis & pecuniis, quas relinquunt, testamento disponant, ac amicos legato honorent. Ubi graviter accusandi veniunt quidam Religiosorum Prælati, aut Superiores, quorum facilitate & permissu ista perpetrantur; immo quorum immisericordia huic irreligiosæ sollicitudini, & nefariis ausibus occasionem dedit, & januam aperuit; ut qui famulos Dei, qui omnia propter Christum dereliquerunt, dum ægrotabant ita dereliquisse visi sunt, ac si eorum curam tum ad eos non pertineret. Qua in re magnam amoris ac charitatis suæ penuriam manifestaverunt, quæ tunc maxime viscera sua aperire solet, & ostendere, etiamsi res sit angusta domi, quam ipsa ut juvet Fratrem suum non angustietur.

„ Quæ ut in posterum caveantur, monemus Prælatos ac Superiores omnes, ut Fratrum suorum necessitatibus sollicite succurrant, & in ægritudine eorum hoc eis præstent, quod sibi præstari vellent; ne incidant in terribilem illam Apostoli sententiam: *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior,* " 1. Tim. 5. vers. 8.

„ Religiosi vero, qui testamentum condiderunt, tamquam rei criminis proprietatis, Ecclesiastica careant sepultura; & bona, de quibus testati sunt, secundum Ordinationem Theodorici *pag.* 263. §. 62. arbitrio Episcopi subjaceant.

„ Proprietarii similiter censeantur, & contra vitam communem agere omnes Religiosi, qui in proprios ac *peculiares* usus reditum aliquem sibi aut emunt, aut emptum retinent.

DE VITA COMMUNI.

„ QUod ad communem vitam, victum, atque vestitum attinet, magnam passim deformitatem diversæ consuetudines dictis votis contrariæ in Monasteria induxerunt, quæ proprietati, totius Religionis perniciosæ pesti, occasionem & fomenta subministrant; paupertatis thesaurum expoliant, spem in Deum minuunt; anxiam sollicitudinem & affectum ad res temporales inducunt; institutionem Patrum enervant, atque fraternam charitatem, animorumque unionem tollunt. Quamobrem Prælatis omnibus utriusque sexus severe præcipimus, ut omnibus & singulis subditis suis victum non in pecunia, vel privatim in cubiculis, nisi Carthusianis, & si qui forte sunt, qui ex suo instituto solitarii reficiuntur; sed communiter in communi Refectorio administrent: nullique permittant, ut quicquam esculenti aut poculenti ad cubiculum suum deferat, aut portio vini, quæ in Refectorio propinanda fuisset, pecunia redimatur, vel extra Refectorium bibenda servetur.

Ipsi quoque Prælati & Præfecti, nisi per occupationes legitimas, aut hospitum multitudinem penitus impediantur, in communi Refectorio corpore reficiantur. Cum autem propter advenientes hospites separatim comedere cogentur, ut hospites ædificentur, & cognoscant Monasteria scholas esse, in quibus mortificationi carnis studetur, non voluntati; eosdem studeant in mensa sua habere cibos, quos habet Conventus.

Vestitum singuli ex communi vestiario accipiant, minime vero pro eo singulis Religiosis pecunia assignentur; aut in hunc finem, ut seipsos vestiant, vel ex celebratione Missarum, vel alias labore, industria, aut amicorum liberalitate, pecuniam comparare, aut sicut paulo ante dictum est, pensiones vitales, reditus perpetuos recipere, aut bonorum aliquorum usumfructum habere permittantur. Præterquam enim quod hæc ad peculiaritatem *pertinent, cum qua (teste D. Gregorio* Epist. 31. lib. 10. indict. 5. cap. 22.) *nec concordia, nec charitas in congregatione potest permanere; faciunt etiam ad studium vanum, inutile, & perniciosum vestibus placendi hominibus, ita ut in uno eodemque Monasterio alius alio pretiosius, & sæpe alia vestium forma vestiatur, sic ut quivis honoratus (ut ait D. Bernardus in* Apologia ad Willhelmum Abbat. paulo ante finem) *non alia horreat vestimenta, si suo modo præparata fuerint. Qua in re Superiores, qui hæc corrigere deberent, dum magis student vestibus populo placere quam moribus, pessimo exemplo gravissime delinquunt.*

„ Quæ ut corrigantur, pari ratione, omnium Monasteriorum utriusque sexus Superioribus mandamus ut quo sunt gradu altiore subditis constituti, eo humilitate in vestibus & moribus sint magis conspicui; subditosque suos etiam hic præcedant, ac viam monstrent, qua eos sequi volunt. Sit itaque omnium habitus uniformis, non illorum tantum, qui unius Monasterii sunt, verum etiam omnium qui sunt unius Ordinis; præcipue in eadem Provincia habitantium: ut sicut habitus est unus, mensa una, regula una, unusque vivendi modus; ita intelligant, cor omnibus debere esse unum, animam unam, conspirationem unam ad Regnum Dei consequendum. Materia vero vestis ac forma talis omnino sit, qua admoneantur mundo esse crucifixi, & ipsis mundus.

Similiter in aliis omnibus necessariis ex communi ærario, non ex peculiaribus *cujusque depositis, pro Monasterii facultatibus, non in pecunia, sed in specie rerum, cuique, quod opus habet, benigne ac paterna sollicitudine Præfecti subministrent: neque ullo modo præbeant ansam, ut aliqua ratione contra votam Deo paupertatem ac vitam communem aliquid agatur, & spes magis in humana cujuslibet industria quam in Deo, & paupertatis merito collocetur.*

„ Ideoque curam in hoc omnem ponant, ne quod hactenus passim in multis Monasteriis factum est, aliquis sibi aliquid operetur; sed ut præscribit in Regula sua D. Augustinus, *omnia opera sua in unum faciant, majori studio & alacritate, quam si sibi singulis facerent propria.* Ac proinde omnis pecunia vel res, quam Monachus vel Monialis, sive labore, sive industria, sive amicorum liberalitate, seu denique qualibet alia occasione acquirere potest, Superiori mox tradatur, in commune ærarium, vel commune vestiarium, vel alias in communes usus reponenda, & ad nutum Superioris tamquam res, non quidem uni *peculiaris*, sed omnibus ex æquo communis administranda; ne contingat in Monasteriis illa perversitas, ut qui divites & liberales habet in sæculo consanguineos, etiam superfluis quibuscumque abundet, & alius Frater necessariis destituatur.

„ Quare si quis suis filiis, aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus, aliquam contulerit vestem, aut aliquid aliud inter necessaria deputandum, quod sit pretiosius aut notabilius, quam ut in communes usus redigi posset; ne hinc murmura oriantur, aut alius ab aliis, in aliquibus deformis existat, illud vendatur; ita ut si vestis, vel pannus, vel quæcumque res alia esse communis non poterat, ejus pretium commune fiat. Exemplo D. Augustini, qui oblatum sibi pretiosum Birrum putavit esse vendendum dicens: *Forsitan* (eo uti) *decet Episcopum, quamvis non deceat Augustinum* ". De communi Vita Cler. *Serm.* 2.

„ Porro cum non possit quisquam proprietatis deponere affectum, quamdiu ea habere permittitur, quæ ab eo cum proprietatis affectu possidentur, auferantur ea omnia, quæ cum tali affectu possideri deprehenduntur. Sunt alii, qui habent cochlearia, auriscalpia, dentiscalpia, aliaque instrumenta argentea; alii qui cultros habent elegantius elaboratos, alii qui libros, nonnulli qui sudala acu picta, vestes pretiosas, & si quæ sint alia, quæ non sine murmure resignare vellent; quæ cum fuissent Religiosis permissa a primis Ordinum Initiatoribus, & quia etiam erga res minimas potest esse inordinatissimus effectus, qui sit peccatum mortale, nec nunc Religiosis a Superioribus permittenda sunt; qui ad hoc a Deo constituti sunt, ut subditos suos in votis & sancto proposito juvent, non solum vitæ exemplo instructione, consolatione, & correptione, ad quod etiam quivis Christianus pro donationis suæ mensura, ex charitatis tenetur officio, sed etiam auctoritatis imperio & coactione. Qua in re si qui negligentes fuerint, ii non modo innocentes non sunt, sed & in seipsos & in subditos suos, quibus exemplo Heli parcunt, crudeles existunt. Si qui igitur sint, qui virtutis non ducuntur amore, & tamquam liberi

sub

„ ſub gratia conſtituti, voluntariæ paupertatis exercitium ex
„ animo non ampiectantur, eos Præfecti formidine pœnæ in offi-
„ cio contineant; ut vexatio det intellectum, & timor paula-
„ tim charitatem inducat.

APPENDIX

Ad ſecundam Diſſertationis partem ex eodem Directorio *Tit. De recipiendis & inſtruendis Novitiis.*

„ SUb pœna anathematis dantibus & recipientibus præcipi-
„ mus, ne ante profeſſionem, excepto victu, & veſti-
„ tu, Novitii, vel Novitiæ, illius temporis, quo in probatione
„ eſt, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut
„ curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejus tribuatur,
„ *cum ut caveatur deteſtabilis Simoniæ ſpecies*; tum ne Novi-
„ tius hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam vel majo-
„ rem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, nec fa-
„ cile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit. Quin nec pro ipſo
„ victu aut veſtitu Novitii aliquid ex pacto detur. Cum enim
„ Novitiatus res ſit ſpiritualis, cui annexum eſt ius ad victum
„ & veſtitum, a *Simonia abeſſe non poteſt, de his paciſci*, vel
„ pro jure Novitiatus acquirendo ad victum & veſtitum contri-
„ buere. Si quis autem jure Novitiatus acquiſito ſumptus libera-
„ liter refundere velit, licite id facere poteſt, modo nullum in-
„ tercedat pactum, conventio, ſpes, aut mutuus intellectus.

„ Ut omnis in hac parte tollatur peccandi occaſio; non plu-
„ res in poſterum in Monaſteriis virorum aut virginum ad Pro-
„ feſſionem recipiantur, quam qui vel ex reditibus propriis
„ Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſ-
„ ſint ſuſtentari.

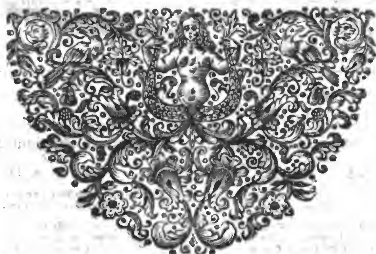
APPROBATIO

Præfati Directorii per Facultatem Theologicam Lovanienſem.

HOc Directorium Eccleſiaſticæ Colonienſis diſciplinæ reformandæ, ab Illuſt. & Reverendiſs. D. Domino Octavio Epiſcopo Tricaricenſi Nuntio Apoſtolico collectum,

Decanus & Facultas Theologiæ in Academia Lovanienſi, debito examine prævio, tamquam opus magno ſtudio, & pietate concinnatum fructuoſe admodum excudi poſſe judicant.

De mandato Domini Decani & Facult.
ſubſcrip. AND. SASSENUS
dict. Facult. Notarius.

VINDICIÆ DISSERTATIONIS CANONICÆ DE PECULIARITATE ET SIMONIA

Contra Libellum R. P. WYNANTS Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Cum reflexionibus ad definitionem illorum, quos JANSENISTAS *vocant ab eodem adductam.*

SCOPUS HARUM VINDICIARUM.

NON *me fefellit conjectura, de qua in Præfatione* Dissertationis Canonicæ de Peculiaritate & Simonia, *&c. quod scilicet* Reformator, Jansenista, *illico auditurus essem; hoc Theses R. P. Clenaerts, hoc Libellus, quem Dissertationi meæ nuperrime opposuit Rev. P. Wynants, plus satis loquuntur. Ad hæc paucis respondere quantum causæ justitia & veritatis defensio exigunt, & Christiana modestia permittit, animus est; plerisque quidem, quæ in privatam meam personam conjiciuntur, meque solum attingunt nec respondendum judicavi: quæ vero generatim cuilibet, ubi vel leviter vitium aliquod non Status Religiosi, sed quorumdam Religiosorum attigisse visus est, affricari solent, pluribus refello, eo quod modus ille tam alienus a charitate quam Ecclesiæ perniciosus mihi appareat. Ad paucula vero ac in primis ad Epistolam dogmaticam Rodulfi ad Sanctum Trudonem Abbatis, adversus Dissertationem meam regesta, num respondens faciam satis, æquus Lector judicabit.*

CAPUT PRIMUM.

De his, quæ in Libello R. P. Wynants Auctori potius quam doctrinæ Dissertationis Canonicæ De Peculiaritate & Simonia, objiciuntur.

§. I.

De amaritudine *Zeli* & Livore edaciore *in Eximium P. Lupum, qui Auctori Dissertationis objicitur.*

REVERENDUS P. Wynants in nupero suo Libello adversus Dissertationem meam Canonicam primo mihi objicit pag. 3. *amarum zelum* & pag. 37. *livorem edaciorem* in Eximium P. Christianum Lupum.

Utrum mihi in dictum Patrem hujusmodi affectio fuerit, uni Deo notum est; hactenus de simili affectu in virum illum nihil mihi conscius sum. Ut hoc de me homines credant, satis est quod nullam causam habeant aliter de me sentiendi: quam causam R. P. Wynants habuerit, ut in me affectum illum fuisse non solum crediderit, sed constanter & publice asseruerit, nescio; si tamen conjecturare liceat, duplex illius suspicionis causa fuisse apparet.

Prima, quod *parte 2. Dissert. cap. 2. cum magno impetu*, ut queritur pag. 2. *invadam dogma, quod in materia Simoniæ ad Can. 19. Concilii Nicæni II. tradit Ven. Mem. Eximius Christianus Lupus.*

Secunda, eaque præcipua videtur illa, quam insinuat *pag. 37.* quod scilicet *reponam*, ut ipse quidem asserit, & per totum pene Libellum alte declamat, *P. Lupum inter Magistros ad omnem novitatem prurientes, inter Doctores non dirigi solitos a Spiritu Veritatis. &c.*

Num illa vera sint, & *amarum Zelum* vel *Livorem edaciorem* in P. Lupum probent, duobus Paragraphis sequentibus inquiremus.

§. II.

Discutitur prima conjectura, ex qua Rev. P. Wynants amarum Zelum *aut* Livorem edaciorem *in P. Lupum elicere videtur.*

FATEOR me in secunda Dissertationis meæ *parte cap. 2.* impugnasse dogma P. Lupi in materia Simoniæ circa Ingressum Religionis ex Legibus Justinianæis desumptum: & quidem *magno impetu*, si id intelligatur pro omni, qua potui, argumentorum vi, idque eo fortius quo apprime mihi cognita erat viri illius auctoritas, & magna, præsertim apud Curiæ Romanæ Prælatos, a Canonum & Antiquitatis studio existimatio; neque ut hæc mihi probaretur, opus erat litterarum evulgatione: quod hac tamen occasione hæc facta fuerit, non invideo.

Ex hac vero dogmatis impugnatione *Zeli* mei *amaritudinem* aut *livoris edacitatem* in Virum illum quis arguat, nisi qui existimat non posse Viri alicujus magnæ auctoritatis & existimationis dogma impugnari, aut non ea argumentorum mole, quæ dogmatis illius destructioni judicatur necessaria, aut admodum utilis, ni una *amaro zelo & livore edaciore* quis in Auctorem illum ferri judicetur.

Profecto si id existimet R. P. Wynants, non me solum, sed & eximium Patrem Le Drou modernum suum Provincialem *amari zeli & livoris edacioris* in P. Lupum suspectum habeat necesse est; utpote qui non in uno tantum articulo, sed pluribus sententiam P. Lupi impugnat.

Et quidem in hoc ipso *de Simonia* dogmate, in quantum per dictum dogma Monasteria etiam *opulenta* in exactione dotis ab ingressuris Religionem ab omni specie Simoniæ vindicantur, mecum a P. Lupo recedit, ut ex pluribus ejusdem P. Le Drou The-

Thesibus ," præsertim iis ; quas *Promptuarium Theologo-Canonicum* dixit , patescit : in his enim §. 18. ita loquitur : " Nec illam (Simoniæ lepram) evadent opulenta Monasteria , si dotem exigant a Candidatis , quos , spectatis omnibus , alere commode possunt : Arg. ex *Extravag.* citata juncta *Glossa* ad verbum *Sane* ; ex judicio S. Congregationis Concilii probato a Papa , ut videre est in ante dictis . Neque vero D. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 1. ad. 4. aliquid exigere sinit , nisi quando *Monasterium est tenue* , & ejus bona *non sufficiunt* . Et in 4. *dist.* 23. *art.* 2. ad 7. *Simoniacum* esse contendit , si possit Candidatus *sine gravamine recipi* . Et merito , cum enim tunc desit justus titulus , omnis exactio pro spirituali admissione fieri censetur .

Nonne quoque nuperrime in Thesibus hoc anno in mense Augusto Præside R. P. Clenaerts S. T. L. ac Prof. Ord. Erem. S. Augustini defensis , Thesi 6. conspeximus hanc positionem : *Etiam Religiosi licite habent annuos reditus* , quam positionem *quanto impetu* improbaverit eximius P. Lupus , ex illis ad *Can.* 6. Concilii Tolosani sub Victore II. discursu , quem hic subjicimus , colligere licebit : „ Porro Joannes Cassianus in septimo Monasticarum Institutionum libro distinguit tres Proprietariorum classes . *Triplex est hujus invaletudinis morbus , qui ab universis Patribus æquali detestatione damnatur . Unus hic , qui deinceps miserabiles quosque , ea quæ ne antea quidem , cum in sæculo degerent , possidebant , congregare persuadet . Alius , qui hæc in primordiis suæ renuntiationis abjecerant , postea resumere ac rursum desiderare compellit . Tertius , qui initio malo vitiosoque contractu , & ab imperfectione incipiens , eos , quos semel hoc tepore mentis infecerit , paupertatis ac diffidentiæ timore perterritos , spoliare se cunctis mundi facultatibus non sinit ; eosque , pecunias vel substantias , quas utique renunciantes abjicere debuerant , reservantes , ad Evangelicam perfectionem nunquam pervenire concedit* . Tertiæ itaque classis sunt illi , qui omnia quidem sua Monasterio dant , aut pauperibus , sed *sibi aliquam reservant vitalitiam pensionem aut censum . Istorum exordium est omnino vitiosum* . Monastica quippe professio non est aliud quam omnium temporalium abrenuntiatio , atque ita adversus illos recte dixit in tertia Collocatione Abbas Pafnutius : *Nedum Evangelicum implet mandatum , qui omnino sibi adhuc ex suis facultatibus aliquid reservat* . Et adjungit , *Sicut nonnulli tepidorum faciunt* . Utroque enim pede claudicant : *Nec Monachum induunt , nec Sæcularem deponunt* . Unde adversus Syncleticum , ex Senatore Monachum ejusmodi scripsit Magnus Basilius : *Et Senatorem perdidisti , & Monachum non fecisti* . Quod dictum prædicat , & ejus causam nobiscum laudat Cassianus : *Quædam sibi de propriis facultatibus Syncleticus reservarat* , Recte asserit illos *ad Evangelicam perfectionem nunquam pervenire* . Captivi enim maneut sub Phylargia , omnium vitiorum matre ac nutrice , *quam quidam appetentes , etiam a fide erraverunt* . Ex ipsa pauperes Fratres despiciunt , cum plena humilitate non subjacent Præpositis , divina Officia fastidiunt , operari nolunt , ad licentiosum alicujus privilegii aut præeminentiæ in Monasterio locum quavis arte adspirant , ac se intrudunt , communi alimentorum ac vestium sorte contenti non sunt , atque ita Cœnobia sua pedetentim transvertunt in illam Coludensis apud Anglos Monasterii miserabilem formam , quam in Anglicana venerabilis Bedæ historia describit religiosus Presbyter Adamandus : *Domunculæ , quæ ad orandum vel legendum factæ erant , nunc in comessationum , potationum , fabulationum , & cæterarum sunt illecebrarum cubilia conversæ* . Quomodo speluncam hanc immissus ab irato Deo ignis eradicaverit , pluribus narrat laudatus Beda , factum asserit ob excessus præsertim illorum , qui *majores esse videbantur* ; & concludit : *Hæc ideo nostræ historiæ inserenda credidimus , ut admoneremus , Lectorem operum Domini , quam terribilis sit in consiliis super filiis hominum : ne forte nos tepore aliquo carnis illecebris servientes , minusque Dei judicium formidantes , repentina ira ejus corripiat , & vel temporalibus damnis juste sæviens affligat , vel ad perpetuam damnationem districtius examinans tollat* . Grandem apud suos Monachum ob similes vanitates fuisse visibiliter deportatum ad inferos , & Caiphæ , ac aliis Domini occisoribus adjunctum , narrat in eadem historia , & denuo concludit : *Factum est hoc nuper in Provincia Berniciorum* , (a) *ac longe lateque diffamatum , multos ad agendam & non differendam pænitudinem provocavit . Quod utinam ex hinc etiam nostrarum lectione litterarum fiat* . Quocirca hisce pensionatis Monachis Joannes Cassianus merito applicat hocce Deuteronomii Statutum : *Qui est homo formidolosus , & corde pavido ? Non egrediatur ad bellum . Vadat & revertatur in domum suam , ne pavere faciat corda Fratrum suorum , sicut & ipse timore perterritus est* : ipsos ad Monasticam militiam affirmat ineptos . Semetipsos enim præcipitant in Monasteriis , & alios secum , licet non in lapsum , tamen in titubationem circumferebunt . Quare qualiscumque professioni *adjecta pensionis reservatio , est adversa substantiæ* , aut *certe fœda conditio* , ideoque habenda pro non opposita . *Eam Præfecti obligantur circumducere & in communem substantiam* (nota bene) *devocare* . Nulla hic dotalis eleemosyna , nec similis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari . Eleemosyna enim debet esse gratuita , non dotalis . Et hunc esse Tridentinæ reformationis scopum , suus locus demonstrabit .

Hactenus P. Lupus . Plures alias sententias Patris Lupi , quibus se ejusdem instituti Professores opponunt , proferre possemus , sed hac duas , de quibus in Dissertatione mea agitur , protulisse sufficiat , & ostendisse , quod quoad eam , in qua a P. Lupo dissentio , nec ipsi ejusdem Ordin. Magistri per omnia consentiant ; quoad alteram , in qua P. Lupo consentio , rursus ejusdem Ordinis Professorem dissentientem protulerim .

Non eo tamen fine hæc a me prolata putentur , quasi vituperio verti deberet Professoribus , quod a sententia Patris Lupi recedant , dum contrariam veram , putant ; immo in hoc laudandi , quod nullius moti auctoritate libere quod verum credunt , eloquantur . Ita S. Augustinus Vincentium Victorem juvenem & laicum laudat , quod nihil hominem veritus libere contra Senem & Episcopum (Augustinum scilicet , quod sentiebat proferret : *in hoc* (*inquit* lib. 4. De anima & ejus orig. cap. 1.) *te plane laudo , quod veritatem etsi nunquam percepisti* certe quam putasti homini protulisti ; *ideo quidem temere , quia existimasti scire te quod nescis* ; sed ideo libere , quia personam non veritus elegisti aperire quod sentis .

Ex his facile apparet quam levis ac futilis sit conjectura *amari* mei *zeli* , ac *edacioris livoris* in P. Lupum , quia dogma ipsius in materia Simoniæ *magno impetu* , id est , omni argumentorum vi impugnavi .

§. III.

Discutitur altera conjectura , ex qua R. P. Wynants amarum *meum* zelum , *ac* livorem edaciorem *in P. Lupum colligere videtur* .

SECUNDUM argumentum *amari* mei *zeli* , & *edacioris livoris* in exim. P. Lupum desumpsisse videtur R. P. Wynants ex eo , quod P. Lupum , ut ipse asserit , & queritur *pag.* 32. traducam *parte* 2. *Diss. cap.* 2. in laxonum catalogum ad omnem novitatem prurientium . Eamdem de me querelam *pag.* 37. Patri suo Generali exponit his verbis : Livor edacior , aut zelus amarior *non posset , Reverendissime Pater , quemquam aut mordacius urere , aut crudius commovere contra opt. mem. P. Mag. Christianum Lupum , quam qui ipsum reponit inter laxiorum regularum vindices , inter Magistros ad novitatem omnem prurientes ; inter Doctores non dirigi solitos a Spiritu veritatis* . Rursus *pag.* 62. 63. introducit P. Lupum piæ memoriæ , quasi resuscitatum de me querelantem in hæc verba : *Si male te habeat , Clarissime Professor , & intime te urat mea de Simonia doctrina , an ideo a tua charitate merear reponi inter laxones , homines falsos & fallaces a spiritu erroris ductos , stultos , & injustos ?* An Dominus præceperit tibi ut mihi maledicas ?

Has querelas per totum pene libellum sparsas videre est : quæ si veræ forent , non diffiteor , quin *amari* mei *zeli* , & *livoris edacioris* in virum illum non leve essent argumentum , verum concipere nequeo , qua conscientia aut charitate , *quæ non cogitat malum* , hæc tamquam a me scripta & in P. Lupum conjecta R. P. Wynants tam intrepide asserere audeat ; cum in tota mea Dissertatione nec verbulo uno Lupum *laxonis* aut simili epitheto compellaverim .

Dicet forsitam quispiam verum esse , quod illum expresse talem non dixerim ; sed ipsum inter similis farinæ homines a me repositum fuisse , colligit dictus R. Pater ex unico pene §. 2. *p.* 2. *cap.* 2. Dissertationis . Resp. Ita apparet ; sed quibus consequentiis id colligat , videamus .

In citato §. tria non adversus personam P. Lupi , sed adversus dogma ipsius , in quod ex malo intellectu Legum Justiniani forsitan inciderat , proposui .

Primum , quod opinio P. Lupi , in quantum excusat Monasteria *opulenta* in exactione dotis ab omni specie Simoniæ , sit nova & contraria unanimi Veterum doctrinæ , immo & Recentiorum (*nisi* dixi , *unum alterumve ex laxioribus ad omnem novitatem quodammodo prurientibus exceperis*) . Hinc alterius intuli huic dogmati P. Lupi , quatenus a Veterum sententia in materia morum recedit , non male quadrare illud S. Augustini : *Quid sibi vult ista Novitas ? Nonne videtur* ; *nescio quam redolere fallaciam ?*

Secundo , dixi sententiam P. Lupi primo intuitu de falsitate reddi suspectam , eo quod per illam inutiles reddantur Conciliorum Canones , ac Pontificum Constitutiones , quibus tamquam Simoniacæ condemnantur , & sub gravissimis pœnis vetantur exactiones pecuniarum in admissione ad Religionem . Hujus dicti probationem subjunxi his verbis : *Quæ enim erit illorum Canonum , aut Constitutionum utilitas , si vera sit , quæ §. præcedenti exhibita fuit , doctrina ? quandoquidem per illam justificetur praxis recipiendi Monachi dotem , non solum sponte oblatam accipiens , sed & exigens , ac de illa stipulans , idque non tantum dum Monasterium est pauper , sed etiam quando est opulentum* .

Tertio , dixi dogma P. Lupi Primo intuitu de falsitate suspectum esse ; quia titulus ille , quo praxim hodiernam stipulandi dotem ab ingressuris Monasterium a Simonia vindicat , hactenus ab Ecclesia pro medio , quo Simonia e Monasteriis eliminaretur , propositus non fuit , cum tamen certissimum sit , quod sola hujus tituli propositione , si sufficiens esset , ut stipulantes dotem ab omni etiam specie Simoniæ liberaret , pro magna parte Simonia e Monasteriis eliminata esset : *quandoquidem enim* , *inquiebam , Regulares per Simoniacas suas exactiones seu stipulationes unice intendat summam aliquam pecuniæ : aut aliam rem temporalem accipere , nulla difficultate a contractibus Simoniacis abstinuissent , modo illo titulo , quem legitimum prætendit P. Lupus , summam pecuniæ aut rem temporalem sine labe Simaniaca potuissent obtinere ; adeoque opus non fuisset tam frequenti Canonum renovatione ac pœnarum comminatione , ut vitium Simoniæ a Monasteriis averteretur* .

Cum igitur pia Mater Ecclesia , cui Spiritus sanctus suggerit omnia , quæ pro tempore magis opportuna & accommoda sunt , ad vitiorum extirpationem hunc titulum filiis suis pro remedio vitandi Simoniacam pravitatem nunquam proposuerit , merito judicatur illum a Spiritu Veritatis non fuisse suggestum .

(a) Bernicii occupabant partem Meridionalem Scotiæ usque ad Edimburgum.

Hæc tria argumenta proponenda putavi, ut dogma P. Lupi, quod verum non esse certo credebam & credo, primo intuitu de falsitate suspectum Lectori facerem.

Si ex dictis credat R. P. Wynants legitime inferri me P. Lupum retulisse in *laxonum catalogum ad omnem novitatem prurientium*, eo quod inter alia asseruerim unum dogma Patris Lupi (num plura in illius operibus tamquam laxiora sint improbanda, non inquiro nec inquisivi) in materia de Simonia unanimi Veterum, immo & Recentiorum) *nisi unum alterumve ex laxonibus ad omnem novitatem prurientibus exceperis*) sententiæ contrariari; eadem ratione inferre cogetur, quod is, qui assereret S. Hieronymum propugnasse opinionem de usu mendacii officiosi *laxam*, quam nullus ex laxionibus sustinere ausus fuit, censeretur S. Hieronymum inter *laxones* retulisse; quin *laxiorem laxonibus* dixisse, quo quid ineptius?

Hinc evidenter, ut credo, apparet quam injuste accuset me R. P. Wynants, quod P. Lupum *laxonibus* ad *omnem novitatem prurientibus*, annumeraverim.

Non minus inepta, si non ineptior est consequentia, qua infert ex his verbis: *Merito judicatur titulum illum* (Patris Lupi) *a Spiritu Veritatis non fuisse suggestum*, P. Lupum a me repositum inter *Doctores non dirigi solitos a Spiritu Veritatis*. Numquid non eadem consequentia inferetur, quod quicumque judicat Doctoris alicujus sententiam non esse veram, & consequenter *non suggestam a Spiritu Veritatis*, a quo non nisi verum suggeritur, eumdem Doctorem reponat inter *Doctores non dirigi solitos a Spiritu Veritatis*? Quo quid ineptius?

Si quis miretur quod per similes argutias insimuler, quasi P. Lupum retulerim *inter laxones*, *Doctores non dirigi solitos a Spiritu Veritatis*, stupebit indubie, dum intelliget, quo fundamento idem P. Wynants asserat me Patrem Lupum reposuisse, horrendum auditu! inter homines *stultos*.

Parte 2. Dissert. cap. 2. §. 4. ostenderam, quod ex Legibus Justinianæis is, qui Monasterium ingreditur, *ante professionem habeat quo vult modo de bonis suis disponendi facultatem*; ut consequenter dependeat a mero ingredientis beneplacito Monasterium a bonis suis excludere: ex quo §. 5. ulterius consectarium duxi, quod Monasterium extorquens summam pecuniæ ab ingrediente, ut renuntiet juri, quod ad bona ipsius habiturum est post professionem, procedat eodem modo, quo ille qui pecuniam prætenderet titulo *transactionis* pro remissione alicujus juris, quod etiam nullo dato pro nutu ipsi adimi posset; quo, inquiebam, quid *injustius*, ne dicam *stultius*, esse potest?

Nullatenus proinde sententiam P. Lupi *stultitiæ* insimulavi, multo minus P. Lupum inter homines *stultos* reposui; nisi forsitam quis credat sententiam alicujus dici *absurdam*, aut Auctorem reponi inter homines *absurdos*, dum illa argumento, ut ajunt, *ab absurdo* impugnatur. Quod quam sit absurdum, sequenti exemplo patebit. Plures magni nominis Theologi credunt & asserunt ex doctrina Thomistarum de prædeterminatione ad materiale peccati per certam & evidentem consequentiam (num verum an falsum putent, non inquiro) sequi impiissimum hoc dogma: *Deum esse Auctorem peccati*: quis tamen adeo impius, ut propterea dicat Thomistas a Theologis istis reponi inter homines *impiissimos*, aut sententiam eorum dici *impiam*?

Quidquid igitur durius forsan in Dissertatione mea dictum fuisse videtur, non contra personam P. Lupi, aut in ejus contumeliam, sed ad impugnationem dogmatis, quod verum non esse credebam & credo, dictum fuit.

§. IV.

Quæritur num jure R. P. Wynants dicat, quod Auctor Dissertationis appareat in secunda parte apertus Monachorum invasor.

REVERENDUS P. Wynants relatis verbis P. Lupi, quibus dogma suum in materia Simoniæ per me in secunda Dissertationis parte impugnatum expressit, *pag.* 80. libelli sui exclamans, subjungit: „ *Hæc verba* tam alte arcteque movent Dissertationis Auctorem, ut qui in sua prima videri volebat novitius Monasticæ vitæ amator appareat in secunda parte *apertus Monachorum invasor*.

Quid durius, aut magis injuriosum non in Presbyterum tantum, sed vel in hominem Christianum dici queat vix video? Si enim qui Christianos invadit, Christum invadat; qualis erit Christi invasor, qui aperte invadit selectam gregis Christi portionem, *Monachos* inquam, quorum vivendi normam ad demonstrandam Ecclesiæ Catholicæ sanctitatem Manichæis olim opposuit August. *Lib. 1. De moribus Eccles. cap.* 31. extulere Patres, ut illam Angelicæ puritati assimilare non dubitarint? Hinc ad Fratres de monte Dei dicere non dubitavit S. Bernardus *cap.* 2. „ Altissima est professio vestra, cælos transit, par Angelis est, „ Angelicæ similis puritati; non enim solum vovistis omnem „ sanctitatem, sed omnis sanctitatis perfectionem, & omnis consummationis finem. Aliorum est Deo servire; vestrum adhærere: aliorum est Deum credere, scire, amare, revereri, vestrum est sapere, intelligere, cognoscere, frui.

Quis spiritus hanc atrocissimam in me calumniam extorserit nescio; si eumdem fuisse crediderim, quo nuper similem ejusdem Ordinis Professor in uno Impertinentium suorum his verbis expressit, multum fallor, si errem *Excusat*, inquiebat, *si duriusculus videar. Sum quidem ego inter nostros minimus, sed nec ipse maximus* (Auctor Dissertationis) *inter suos. Si juris ipsi quippiam, ut omnes impetat Regulares, juris nonnihil mihi, ut saltem Thesim reponam parvulam.*

Juris erat ipsi, si quæpiam, contra doctrinam opponenda habebat, non tantum *parvulam*, sed & *majusculam Thesim opponere*; sed quo jure aut qua charitate hanc similesque; quas tum in Thesibus tum in Impertinentibus exprimuntur calumnias in personam meam conjecerit, nescio: illud scio, calumniantibus nos agnoscendum; de illo quoque securus sum, & scio nullum in tota Dissertatione mea vel verbum esse, quod vel apparenter Statui Religioso verisque ejus alumnis sit injuriosum: econtra permagnam de Statu Religioso existimationem vel soli duo primi paragraphi secundæ partis Dissertationis sufficientissime probant, modo oculis sinistra passione non plane excæcatis legantur.

In priore quidem ostendi Statum Religiosum, ejusque exercitia, non quidem ipsam esse hominis Christiani perfectionem, quæ primario & essentialiter consistit in charitate & observantia mandatorum Dei; sed instrumenta accommodatissima, quibus ad perfectionem perveniatur. Ex quo Synodi Coloniens. verbis conclusi: *Nemo proinde negaverit hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum, modo secundum sanctissimam institutionem pure immaculateque observetur.*

In altero specialius demonstravi quibus titulis Status Religiosus admodum serviat & conducat, ut quis vitam Christianam rite peragat, immo ad ejusdem vitæ Christianæ perfectionis culmen perveniat; ex quibus tandem conclusi: *Hæc omnia ac plura alia, quæ ad vitam vere Christianam peragendam tamquam instrumenta suppeditat Status Religiosus, si attendissent hujus temporis sectarii, non eo temeritatis prorupissent, ut sanctissimum vitæ genus Deo auctore in Ecclesiam introductum tam nefarie condemnassent; sed potius dixissent, cum S. Thoma, quod Status Religiosus vere sit exercitium & disciplina, per quam pervenitur ad perfectionem charitatis. Sed quia pœnitentiam, aliaque vitæ Christianæ exercitia oderant, mirum non est, si statum illa præscribentem odio habuerint; sed quicumque Spiritum Christi habent, aut habere desiderant, libenter cum Lupo Abbate Ferrariensi fatebuntur*: Quod nullus intra sanctam Ecclesiam Ordo sit, ubi certius promereri Deum fidelis animus possit, quam si Monasticæ disciplinæ studeat propositum integre observare. Epist. 29.

Fateor quidem me in Dissertatione Canonica duo vitia, non Status Religiosi, sed personarum, nec omnium, sed quarumdam impugnasse, & in quantum potui interfecisse; an ideo personas non diligo? Ubi ergo illud Augustini: *Diligite homines, interficite errores*? Si ergo propterea *apertus Monachorum invasor*, aut *Regulares omnes impetiisse* dicendus sum; quo nomine compellandus sanctus Hieronymus? qui tanta vehementia Monachorum & Clericorum vitia impetere solebat, ut Sulpitius Severus de illorum vitiis discurrens, ac sermonem alio divertere volens, dicere non erubuerit: *Verum hæc* (vita Monachorum) *describenda mordacius beato viro Hieronymo relinquamus*: & de eodem Gallum quemdam loquentem introducit: *nobis vero* (inquit *Dialogo primo* §. 14.) *nimium nimiumque compertus est. Nam ante hoc quinquennium quemdam illius libellum legi, in quo nostrorum natio Monachorum ab eo vehementissime vexatur & carpitur* Ac deinde relatis nonnullis vitiis, quæ in dicto libello carpuntur, adjungit: *Unde a quibusdam, quos nominare nolo, dicitur non amari ...... oderunt eum Clerici, quia vitam eorum insectatur & crimina.*

Num *apertus* Monachorum *invasor* S. Bernardus, quia mollem & dissolutam quorumdam Religiosorum vitam acriter fuit insectatus, vestium ornatum luxumque in Religiosis perstrinxit, luxum pompamque in exstruendis ac ornandis Templis & Oratoriis Religiosorum acerrima censura damnavit?

Sed hæc mihi scribenti audire videor in aurem susurrari, quod prænominatum *Gallum* S. Hieronymi dicta libere referentem præmonuit Sulpitius. „ Nimium, Galle, inquiebant, progrederis; „ cave ne & te aliquis, qui hæc fortassis agnoscit, exaudiat, „ *teque una cum Hieronymo incipiat non amare*. Nam quia Scho- „ lasticus es, non immerito te versu Comici illius admonebo: „ *Obsequium amicos, veritas odium parit.*

Hæc magis mihi timenda; quia, proh dolor! in illam hodie videmur recidisse temporum miseriam, ut verissime dicatur, quod a pluribus sæculis nonnullos quorumdam Religiosorum abusus exagitans Joannes Sarisberiensis Carnutensium Antistes, dixit: *Si eis obloqueris, Religionis inimicus & veritatis diceris impugnator*. Lib. 7. Polycrat. *cap.* 21.

Verum, quicumque vitia non Religionis, sed ejus potius pestes ac fæces, amore Religionis exagitans, hujusmodi calumniis impetitur, dicere poterit cum Propheta Regio: *Perfecto odio* (vitiorum non personarum) *oderam illos, & inimici facti sunt mihi*. *Ps.* 138. *vers.* 22.

§. V.

Num recte mihi objiciat R. P. Wynants, quod scriptum meum ut Evangelium *haberi voluerim?*

IN præfatione Dissertationis Lectorem his verbis præmonueram: „ Ut recte de mea Dissertatiuncula judicium feras, ex Evan- „ gelio, ex primæva Christianorum norma, ex sacris Ecclesiæ „ Canonibus, Pontificum Decretalibus judicium formes velim.

Ad illa verba reflectens R. P. Wynants, nescio quo tono exclamat: *Grandis verborum præsuptio: scriptum tuum necdum est Evangelium*. Quis unquam vel hoc, quantumvis sanctus & doctus, de suo scripto ausit suspicari? „ Licitumne tibi videtur, „ pergit, ut indiscriminatim, & quiscumque ad suum captum & „ intellectum formet judicium ex Evangelio, ex primæva Chri- „ stianorum vivendi norma, ex sacris Ecclesiæ Canonibus, Pon- „ tificum Decretalibus, sicut quemcumque Lectorem monet tua „ Dissertatiuncula?

Quis hic dicto Patri sensus fuerit, aut quæ ejus circa prætacta verba hallucinatio, non capio; quid enim præfata mea ad Lectorem monitio illud vel lippis indicat aut præfert, quam ut de Dis-

de Dissertationis doctrina judicium; non ex quorumdam Casuistarum placitis, aut aliquorum vivendi consuetudine, sed ex *Evangelio, & primæva Christianorum vivendi norma*, &c. tamquam verissimis & purissimis moralis scientiæ fontibus formetur? Hinc enim repetenda disciplina reficiendis instaurandisque moribus accommodata; nec ab illis in tradenda morum doctrina sine periculo erroris receditur.

Quod ut R. Patri Wynants persuadeam necesse non erit, ut credo, multas Patrum aut Doctorum auctoritates adducere, sed unicus, ut arbitror, sufficiet Eximius P. Le Drou in *Triade PP. c. 1. §. 1.* solidus de hac re discursus: " Ab omni corruptionis fæce
„ pura doctrina est: quam a Christo promulgatore accepimus,
„ quæque a primis Ecclesiæ cunabulis in sequentes ætates per
„ Apostolos dimanavit. Hinc repetenda disciplina *reficiendis in-*
„ *staurandisque moribus accommodata*, proindeque *Sacri Codices*,
„ *traditiones*, *Pontificum* ac *Synodorum Decreta*, necnon *veteres*
„ *Ecclesiæ Patres, qui Apostolica, & Evangelica Traditione cum*
„ *mentem implessent suam, Luminaria in mundo fuerunt, ver-*
„ *bum vitæ continentes*, jure optimo nobis adeundi. Ab his,
„ utpote venerandæ illius canitiei Depositariis, Ecclesiæ vox ve-
„ tetis auditur: hic primigenius & incorruptus Christianæ disci-
„ plinæ fons invenitur, ex quo morum præcepta longe felicius,
„ longeque ad animarum salutem accommodatius hauriuntur. *Va-*
„ *dunt*, inquit S. Antonius, *Doctores in adinventionibus suis, qui*
„ *non sequuntur dicta Sanctorum, sed opiniones novas, & curiosas,*
„ *non utiles, ad pruriendum aures* ". 2. *part. tit. 4. cap. 5.* ante §.

§. VI.

Num recte mihi objiciat R. P. Wynants, quod manum meam mittam ad alterius aratrum, & terram, quam aro, non noverim?

DUo non tam doctrinæ quam personæ meæ objicit R. P. Wynants: *Mittis*, inquit, *manum tuam ad alterius aratrum, & terram, quam aras non noscis*.
„ Quod manum tuam mittas, ait, ad alterius aratrum, quis
„ non videat? Sunt, fuerunt, & per Dei gratiam semper erunt
„ in hoc nostro Catholico Belgio in Monasteriis viri exercita-
„ tissimi, & religiosissimi, & prout adhuc in corpore viventes
„ fieri potest, consummatæ virtutis & doctrinæ; hi invigilant
„ gregi suo tamquam pro ipso rationem reddituri, veri Pasto-
„ res & Doctores opere, scripto, & verbo, firma consolidant,
„ infirma sanant, collapsa restaurant, dispersa colligunt, ex-
„ plent, Canonum præscripta ad Monasticæ vitæ & sacrarum
„ suarum Constitutionum Regulas, Pontificum, & Sacrarum
„ Congregationum Decreta. His ex officio & debito competit
„ manum mittere ad hoc aratrum.

Non inficior esse, & totis animi votis exopto semper futuros in hoc nostro Catholico Belgio viros exercitatissimos, & religiosissimos, qui invigilent gregi suo tamquam pro ipso rationem reddituri, veros Pastores & Doctores opere, scripto, & verbo.

Agnosco illos gregi esse præpositos, ut firma consolident, infirma sanent, collapsa colligant; hanc eis provinciam concreditam esse, unusque humeris illorum impositum, ipsosque ad *aratrum* illud positos, ultro consentio: sed ubi *manum meam ad hoc aratrum mittere* voluerim, plane ignoro; nisi forte omnes quotquot Doctores Canonum aut Theologiæ de Statu Monachorum, de Regularibus, ac materiis Statum illum concernentibus, scripserunt, dici debeant Præpositorum ac Prælatorum partes infirmis consolidandis, infirmis sanandis, collapsis colligendis usurpasse. Quod quid a sensu communi remotius?

Quis enim nescit partes Doctoris esse vitia ac errores indicare & impugnare, Superiorum vero eradicare?

Quod si R. P. Wynants vel leviter §. *5. cap. 5. part.* 1. Dissertationis meæ perlegisset, videre potuisset quam perperam asserat, quod *manum meam ad alterius mittam aratrum*. In illo quippe §. indicatis vitiis ex Peculiaritate oriri solitis, ad Superiores me converto: " Collige secundo, ajo, quanto studio &
„ labore venenosam, hanc radicem radicitus evellere teneantur,
„ utpote constituti super Congregationem, ut noxia quæque evel-
„ lant, & disperdant, & dissipent *quorum culpæ incumbit* (ut de
„ Abbate loquitur S. Benedictus) *quidquid in ovibus Paterfami-*
„ *lias utilitatis minus invenerit*.

Quis ex his non videat me quidem Doctoris & Scriptoris partes sumpsisse; evellendi vero, disperdendi, dissipandi ac reformandi provinciam in Religiosorum Præpositis agnovisse?

Nunc alterum objectionis articulum, *quod arem terram, quam non novi*, expendamus.

Quod vero ares agrum, inquit, *quem non noscis, patet. Necdum fuisti in hac agricultura, quam purgare præsumis, Novitius; & das Magistris præcepta*.

Num terram, id est, disciplinam Regularem sat noverim, ut de vitiis Peculiaritatis & Simoniæ pro debito discurrere & scribere potuerim, asserere nolim; alii ex scriptis dijudicent; mihi solum animus est inquirere, num legitima hæc sit ratiocinatio: *Terram, quam aras, non noscis; quia in hac agricultura, quam purgare præsumis, necdum fuisti Novitius*.

Imperitum me arguit hæc ratiocinatio in disciplina Regulari, *quia necdum Novitius in illa fui*.

Falsitas quin & pernicies hujus ratiocinationis seu consequentiæ vel inde evidens est, quod eadem consequentia tamquam imperiti rejiciendi essent Theologi pariter & Canonistæ *non Regulares*, qui ex officii sui obligatione tractant de Statu Religioso, ac materiis eo pertinentibus; de quibus plurima, ne dicam omnia quæ Statum illum concernunt, occurrunt tum in Summa S. Thomæ (quæ Theologis explicanda ac interpretanda in hac Academia præscribitur) tum in Decreto Gratiani, Decretalibus Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clementinis ac Extravagantibus (quæ corpus Juris Canonici constituunt, quod Doctoribus Canonistis prælegendum exponendumque præscribitur). Nonne eadem consequentia Regularibus scribentibus de disciplina Canonicali, iisque quæ in ea occurrunt dici posset: *Terram, quam aratis, non novistis; quia in agricultura, quam purgare præsumitis, necdum Novitii fuistis?* Immo si vera sit adducta ratiocinatio, Theologis ac Canonistis, sive Regularibus, sive Sæcularibus, de Matrimonio, eisque quæ ad Statum illum pertinent tractantibus; si nunquam in statu illo fuerint, dici posset: *Terram, quam aratis, non nostis; quia in agricultura, quam purgare præsumitis, Novitii non fuistis*. Quidni Milites aut alterius professionis homines idem regerant Theologis & Canonistis, si eorum quispiam, qui in ea professione *Novitius non fuit*, obligationes professionis aut officii proponere voluerit? Quidni ut imperitus rejici potuisset Joannes Baptista modum vivendi Militibus præscribens?

Ex his quis non videat, quo hæc vergat ratiocinatio: *Aras agrum, quem non novisti*, patet; *necdum fuisti in hac agricultura, quam purgare præsumis, Novitius*. Nimirum ut scripta & dicta Doctorum tamquam ab imperitis dicta aut conscripta rejiciantur eo solo titulo, quia Doctores illi professionis illius non sunt aut fuerunt, de cujus obligationibus tractant; quo quid perniciosius? cum ratione & experientia sit notissimum, quod passim homines in iis, quæ proprium officium concernunt, turpiter hallucinentur, in illis, quæ statum alienum spectant, rectissime judicent.

Cujus nec ratio est obscura: quia veritas, quæ versatur circa illa, quæ statum proprium concernunt, sæpius contrariatur cupiditati mentem obnubilanti & affectum amore perverso inficienti; quo fiat, ut menti per concupiscentiam obnubilatæ veritas minus clara appareat, nec animo infecto dulciter sapiat. Econtra veritas ostendens quæ aliis non nobis facienda sunt, cupiditati non obsistens, facilius percipitur, & suavius sapere solet, juxta illud Augustini: *Oculi non habentes sanitatem, non possunt ferre luminis claritatem*: Tract. 3. *in Joan.* Item illud: *Amant eam lucentem, oderunt eam redarguentem*. Lib. 10. *Confess. c.* 23.

Hinc videmus plurima, quæ Canonicos, aliosque Beneficiatos spectant, clarissime secundum veram ac genuinam Canonum sententiam per Doctores Regulares solvi, in quibus e Clero sæculari plures cupiditate nescio qua excæcati, misere hallucinantur & cæcutiunt.

Nonne de usu Pensionum melius, quam plures e Clero verbo & facto judicant, ratiocinatur Eximius P. Le Drou, dum ait: "
„ Verum ut coram Deo securos non existimem, qui pensiones hujusmodi, vel, ut melius dicam, *pauperum & Crucifixi patrimonia, sumptus egenorum, rei Dei, Domini bona*, res, inquam
„ Ecclesiæ veluti otiose, & absque rationabili causa edere non
„ verentur, cum S. Bernardo, & purpurato Cardinalium ac
„ Prælatorum, Romæ sub Paulo III. pro Ecclesiæ reformatione
„ convocato cœtu, auctor mihi est Leo X. Constit. 7. quæ in-
„ cipit, *Supernæ dispositionis* § 20. Bernardum supra dedimus.
„ audi Cardinales, & dicent: *Nulla alia de causa, nulloque alio*
„ *jure pensiones constitui posse, nisi in pios usus*, alioquin *magnum*
„ *abusum esse*. Beneficiorum proventus *Beneficiis annexis, ut*
„ *corpus animæ, & ideo natura sua pertinere ad eum, qui Be-*
„ *neficium habet*. Scilicet *ut inde vivat, & quod reliquum est,*
„ *in pios usus impendatur*. Cui conforme est, quod ait Leo X.
„ optimos Ecclesiæ reditus *hac de causa constitutos esse, ut in*
„ *piis & sanctis operibus exponantur*: Quamobrem pensiones,
„ quæ non alio titulo quam ob Ecclesiastici Beneficii certi aut
„ litigiosi cessionem, ab iis reservantur, qui vel ex patrimonii
„ bonis, vel aliunde sustentationem accipere queunt, Pontifi-
„ cum & Ecclesiæ menti penitus adversari censendæ sunt, ideo-
„ que ab hujusmodi pensionariis illegitime percipiuntur.

Nonne similiter de bonorum Ecclesiasticorum dispensatione rectius formavit judicium prædictus Eximius Pater, quam plurimi de Clero proprio interesse excæcati forment, quando in Promptuario suo Theologo Canonico dixit: " Verum hic notanda
„ sunt adducta verba, *De Patrimonio Jesu Christi, cap. Cum se-*
„ *cundum* sup. item, quod Ecclesiastici proventus sint *res Dei*,
„ Trid. *Sess. 25. cap. 1. De Reform. Pauperum Patrimonium*, Conc.
„ Aquisgran. I. cap. 116. *Patrimonium Crucifixi*, Extravag. *Sal-*
„ *vator*. comm. De Præbend. & dignit. Et Clericis merito inculcandum,
„ *magnos optimosque* Ecclesiæ *reditus a SS. Patribus ea*
„ *causa statutos ac ordinatos* esse, ut in *sanctis & piis operibus*
„ *exponantur*, Leo X. Constit. 7. vel, ut loquuntur Cardinales
„ & Prælati pro Ecclesiæ reformatione sub Paulo III. congrega-
„ ti; ut *qui Beneficium habet, possit ex eis vivere honeste pro*
„ *suo ordine, simulque queat sustinere impensas pro divino cultu,*
„ *& templi sacrarumque ædium reparatione*, ut *quod reliquum*
„ *est, impendat in pios usus*: necnon Christifideles *ob animarum*
„ *suarum remedium, suis facultatibus sanctam locupletem fecisse*
„ *Ecclesiam, ut hic & milites Christi alerentur, & Ecclesiæ exorna-*
„ *rentur, pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportu-*
„ *nitate redimerentur*. Concil. Aquisgran. I. c. 116. Hinc enim in-
„ telligent, se ex justitia teneri, quod ex Beneficiorum proven-
„ tibus supra honestam sustentationem reliquum est, in ipsos pios
„ usus impendere, & alioqui ad restitutionem obligari: *Cum val-*
„ *de sit iniquum ea, quæ collata sunt pro remedio peccatorum ve-*
„ *nerabilibus Ecclesiis, vel relicta, aliis usibus applicari, cap. Con-*
„ *questus*, De foro competenti. Et vero quis existimet Ecclesias
„ donatorumve intentioni neutiquam adversari, quod ex *Dei re-*
„ *bus*, ex *pauperum, Crucifixi patrimonio* luxurieris, superbias,
„ ampla palatia construas, familiam tuam locupletes, illudque in
„ vanitate dispergas? Quis non magis obaudiat Mellifluo Doctori
„ serio inculcanti, quod *quidquid præter necessarium victum, ac*
„ *simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est,*
„ *sacrilegium est*, Epist. 2. ad Fulconem: *& sacrilega crudelitate*
„ *pauperibus surripitur*. Idem in declam.

Sicuti

Sicuti in his aliisque videmus Regulares veritatem percepisse, quam plures e Clero cupiditate obnubilati non percipiunt, ita non esset difficile ostendere, quod in materiis, quæ Regulares concernunt, plures e Clero etiam minus eruditi (quia nullo præjudicio aut interesse excæcantur aut præveniuntur) melius veritatem percipiant, quam plures Regulares licet eruditione excellentiores.

Ex his non obscure colligitur, quod merito Petrus a S. Audomaro, vulgo Wallon-Capelle, agens adversus Religiosos, qui existimabant Theologos rerum Monasticarum imperitos; *hac solum ratione quod Monachi non sint*, dixerit *lib.* 5. *cap.* 27. „ Clarissimum est certe eos non alia de causa istud adferre, quam „ quod indignentur sibi manifestari veritatem (veritas enim „ odium parit) quemadmodum Scribæ & Pharisæi nolentes re- „ cedere a sua injustitia & iniquitate, de suis Doctoribus Christo „ & Joanne loquebantur mendacium.

Quod de Religiosis hoc titulo rejicientibus Doctores sæculares dixit Petrus a S. Audomaro; idem recte dicitur de Canonicis aliisque e Clero sæculari qui existimant Regulares rerum beneficialium imperitos, hac solum ratione, *quod Beneficiati non sint*.

Concludo igitur, quod licet forsitan rerum Monasticarum minus sim peritus, quam materia, de qua tractavi, postulabat (quod aliis judicandum permitto), inepte tamen imperitiæ meæ probationem inde desumi: *Quia in agricultura Monastica Novitius non fui.*

CAPUT II.

De his, quæ contra doctrinam *Dissertationis Canonicæ* objiciuntur.

§. I.

Discutitur objectio, quæ contra doctrinam de vitio Peculiaritatis *a nimio illius rigore formatur.*

PRima objectio, quam adversus doctrinam meam de Vitio Peculiaritatis format R. P. Wynantis, a nimio rigores desumitur; *pag.* 2. dicit: „ Hic Auctor (Dissertationis Canonicæ) „ in sua prima parte damnat sacrilegii reos cum Anania & Saphira Religiosos, *qui ex suorum Superiorum consensu, aut dependenter a nutu Superioris, penes se, aut tertium, seu etiam ipsum Superiorem, reservatum aliquid, etiam minimum, habeant, quo utentur suis temporibus ex prudenti Superiorum judicio & consensu in particularem aliquem pro se usum; immo, si hujus particularis usus vel sola pulsarentur considerationem.*

Circa hunc discursum a P. Wynants charactere Italico expressum, notatum velim, illum in Dissertatione mea non haberi, sed ex variis hinc inde Dissertationis verbis secundum ipsius interpretationem constatum esse, & invidiose expressum & propositum.

Pag. 55. dicit: „ Facis eum sacrilegii reum cum *Anania* & *Saphira* qui quamcumque rem, *etiam minimam*, aut reciperet „ aut consumeret inscio suo Superiore, *non tamen spreto* (si „ enim ex occurrente tentatione consumat, convincitur in com- „ mune nolle redigere). Immo facis & illum hujus *sceleris* re- „ um, qui ad rem, etiam minimam, taliter *particulariter* con- „ sumendam, *unquam* pullaretur *desiderio* aut *consideratione*.

Rursus *pag.* 56. interrogat: „ Quis æquus judex condemnabit „ reos sacrilegii illos, si aliquis illorum etiam minuti, quæ Mo- „ nasterio solemniter donarunt, postea pulsentur *desiderio* aut „ habendi præ cæteris aliqua *consideratione*?" Et *pag.* 57. „ Si „ hujus charitatis supereminentia (de qua *cap.* 8. Reg. S. Augu- „ stini) vel in minimo lædatur gradu, per particularem rei etiam „ minimæ usum, aut illius usus particularis considerationem, „ juxta tua principia erit *scelestissima prævaricatio*.

Ex his facile apparet, quod Rev. P. Wynants doctrinam meam de nimio rigore suspectam reddere voluerit; quasi illa in Religiosis vel *minimum* proprietatis *affectum* erga *rem minimam scelestissimæ prævaricationis* argueret, omnesque indiscriminatim Religiosos qui rem vel *minimam* ita retinent, ut *nolint eam esse communem*, immo tametsi eam in *particulares* suos usus *reservatam* haberent de *consensu ac beneplacito* Superioris, *ejusdem sceleris* cum *Anania* & *Saphira* condemnaret.

Huic objectioni ut satisfaciam, ac insuper quid de gravitate culpæ, quam per affectum proprietatis, aut particulares rerum reservationes, Religiosi incurrunt senserim & sentiam, clarius exponam, præmitto sequentia.

Parte prima *cap.* 1. tamquam ex antedictis consequens intuli „ quod is, qui voto paupertatis se obstringit, & vitam Cœnobi- „ ticam instituit, omnia sua, sive mobilia, sive immobilia, sive „ quæ ipso Professionis tempore possidet, aut postmodum unde- „ cumque aut quavis ex causa acquisivit, abdicare teneatur: „ eaque omnia ita alterius liberæ committere dispositioni, ut „ si illi visum fuerit, *in aliorum usum dispenat*, atque illa tam „ quam plane *aliena* habeat, neque ut *sibi* magis quam *aliis debita* unquam consideret. Hinc illud Basilii: *Hi profecto rerum omnium paupertatem tenent, in quibus nihil proprium cujusquam sit, sed communia omnium omnia.*

„ Si igitur rem quamcumque etiam minimam eo modo abdicatam, & in commune redactam nolit, non primorum fideli- „ um (qui a perfecta vitæ communione in Actis Apostolorum „ laudantur) sed potius *Ananiæ* & *Saphiræ imitator* constitui- „ tur, dum ut hi similiter Spiritui Sancto mentiri convincitur, „ nimirum Evangelicam & absolutam paupertatem amplecti „ simulans, & interim partem aliquam pretii vel rerum, quam „ *aliis non vult* esse communem sibi relervans.

Deinde Coroll. 2. ulterius ex antedictis contrarium esse ostendi, nec *dependentiam a nutu & beneplacito*, Superioris licitas reddere rerum in *usum particularem* Religiosorum *extra communionem* reservationes. Ac denique §. 5. probavi, quod nulla Superiorum dispensatio aut indulgentia prædictas *particulares* rerum reservationes licitas facere queat.

Fateor igitur me dixisse, quod Religiosorum nemo possit rem etiam *minimam* vel solo affectu ita habere, ut *nolit eam esse aliis communem*, quin *imitator Ananiæ & Saphiræ* constituatur: sed quis inde inferet, me Religiosos omnes, qui *ita rem minimam* affectu & effectu, aut affectu solo retinent, *ejusdem sceleris cum Anania & Saphira* reos dixisse; nisi ille qui non videt ineptiam hujus ratiocinationis: *Omnis qui vel in minimo superbus est, imitator est diaboli: ergo omnis talis ejusdem cum Diabolo sceleris reus est*; quæ consequentia quam sit absurda, quis vel lippus non videat?

Similiter fateor, quod in Dissertatione variis locis asseruerim, quod Religiosus, qui *rem aliquam extra communionem* apud Superiorem aut tertium, etiam de licentia Superioris, ac dependenter de ipsius nutu & beneplacito *reservatam* tenet, a communione, quam professus est, recedat: sed nemo inde inferre potest *sceleratissimæ prævaricationis* reos condemnari omnes, qui rem aliquam ita reservatam retinent, nisi qui supponeret me omnem qualemcumque voti, aut Professionis transgressionem pro *sceleratissima prævaricatione* habuisse, quod nec unquam mihi incidit, & certus sum quod nec vel apparenter a R. P. Wynants ex dictis in Dissertatione mea probari poterit.

Immo tantum abest, ut omnem quemcumque affectum Proprietatis erga *rem minimam*, *sceleratissimæ prævaricationis* arguerim, aut *omnes* indifferenter Regulares, sive viros, sive mulieres, qui rem aliquam *extra communionem* ad particulares suos usus, præsertim de licentia & ad nutum ac beneplacitum Superioris retinent, *ejusdem cum Anania & Saphira sceleris* condemnaverim, ut propterea, ne vel apparenter id fecisse viderer, ex proposito omisissem hanc, quam subjungo, Prosperi Fagnani ad *cap.* 2. *De Statu Monach.* conclusionem: „ Concludendum est „ igitur, ait Fagnanus, nemini prorsus Regularium tam viro- „ rum quam mulierum, cujuscumque qualitatis & conditionis „ existat, nisi sit Officialis, fas esse etiam nomine Conventus „ habere annuos reditus seu provisiones annuas, bonorum stabi- „ lium administrationem, aut peculium, etiamsi illud non *sit superfluum*, sed ad *necessarios*, *honestos*, & *pios usus a Superiore ex quacumque causa concessum*, & *dependenter ab ejus voluntate & nutu*; nec *quemquam* excusari a *lethali culpa*, & pœna „ Proprietariis inflicta, ex quavis consuetudine Monasterii vel „ Religionis, aut ex varietate seu probabilitate opinionum, aut „ alio quovis prætextu vel causa. Et Religiosis tam Prælatis „ quam subditis cavendum esse ab hujusmodi palliamentis; „ *Quia Deus non irridetur.*" Ad Galatas *cap.* 6. *vers.* 7.

Ex his, quæ hactenus dixi, ut ostenderem me non omnem plane affectum Proprietatis in Religiosis *scelestissimæ prævaricationis* arguisse, nullus inferat me omnem affectum Proprietatis etiam erga rem *minimam*, a lethali culpa velle excusare; scio enim quod erga res *etiam minimas* (ut loquitur Directorium Ecclesiæ Coloniensis in appendice Dissertationis citatum) *possit esse inordinatissimus affectus qui sit peccatum mortale*. „ Quamobrem (ait Hugo Menardus *ad cap.* 42. §. 18. *Concord. Regul.*) „ antiqui illi Patres id unum maxime studebant, ut animum „ discipulorum a rerum minimarum affectu averterent: quemad- „ modum fecit S. Dorotheus, qui discipulum suum Dositheum „ elegantis *cultelli* usu prohibuit, quod animum ejus erga ejus- „ modi *reculam* propensum videret.

Ejusdem cum S. Dorotheo spiritus fuit S. Teresia, dum statuit: *ut si quam Sororum adverrit Priorissa cuipiam rei, sive cellæ, sive cuilibet alteri rei cum affectu tenacius adhærere, magna sollicitudine curet ab illa Sorore rem illam auferri.*

Similiter quantumvis præcitatam Fagnani conclusionem ob duram ac universalem illius expressionem, *meam* facere noluerim; nullus tamen hinc inferat quod a gravi culpa excusatos velim *omnes* indistincte Regulares habentes reditus vitalitios, aut aliud quodcumque peculium, etiam non superfluum a Superiore ex causa concessum, & *dependenter ab ejus nutu & voluntate*.

Quin enim & hic graviter peccari possit non dubito: sed utrum speciali aliquo casu ob ignorantiam, aliasque circumstantias non possit ejusmodi particularis reservatio, modo sincera & vera sit animi promptitudo pro nutu Superioris dimittendi, & pro illius beneplacito in commune redigendi; num, inquam, non possit aliquo casu a culpa lethali excusari, hactenus non clare video, & ideo determinate nolui.

Ut igitur compendio sensum meum aperiam, illud mihi in parte propositum fuit ostendere, quod Religiosi a *voto Paupertatis & vitæ communione* recedant, qui rem quamcumque etiam minimam, ita sibi particularem habent, ut aliis nolint esse communem, aut affectu rei alicui, tamquam sibi magis quam aliis appropriatæ inhærent; vel rem aliquam etiam de licentia Superioris & ejus beneplacito & nutu, ad suos *particulares* usu *extra communionem* reservatam tenerent: sed quandonam præcise affectus proprietatis venialis aut lethalis sit; vel utrum per prædictas reservationes ab omnibus, & semper, culpa lethalis incurratur, determinare nolui, sciens illud Augustini: *Quæ sint levia & quæ gravia peccata non humano, sed divino sunt pensanda judicio.* In Eneb. *cap.* 77.

De hoc tamen vix dubito quin gravissimæ prævaricationis sint rei Regulares, quicumque redditus vitalitios, aut aliud quodcumque peculium apud Superiorem aut tertium reservatum habent, ea animi tenacitate, ut ægre ferrent, quin & in murmura prorumperent, si Superior illa ipsis adimere & in communionem redigere vellet; unde vero ea animi constitutio deprehendatur,

datur, in Appendice ad Corolarium primum *part. 1. cap. 1.* abunde ostensum fuit.

Quicumque affectum proprietatis tam parvifacere ac æstimare videntur, quæso, ut parumper ea, quæ eximius Pater Lupus de hoc pernicioso affectu ex Cassiano refert *pag. 4. Schol. ad Can. 6. Conc. Tholos.* & ipsius ad verba Cassiani reflexiones attendant: „ *Hæc erit summa victoria*, inquit Cassianus, *triumphusque perpetuus, ut quemadmodum dicitur, nec minuto quidem nummo conscientia Monachi polluatur; impossibile namque est eum, qui victus in exigua stipe concupiscentiæ semel in corde suo radicem susceperit, non majoris desiderii protinus incendio conflagrare. Tamdiu namque miles Christi victor ac securus, cunctaque cupiditatis impugnatione erit externus, donec initia concupiscentiæ hujus hic nequissimus spiritus in ejus corde non servaverit. Quapropter cum in cunctis generibus vitiorum generaliter serpentium caput oporteat observari, in hoc præcipue diligentius convenit præcaveri. Quod si fuerit intromissum, sua materia convalescens, ipsum sibimet vehementiora suscitabit incendia* ". Et infra: „ *Hæc est de Phylargia perfecta victoria, ut parvissimæ cujuslibet Stipis in corde nostro residere non sinamus igniculum, certi quod restinguendi eum non habebimus ulterius facultatem, si quantulamcumque scintillæ hujus in nobis materiam foverimus* ". Furis ac traditoris Judæ, necnon Ananiæ & Saphiræ exempla urget in alio ejus capite, & concludit: „ *Super hæc omnia considerantes conditionem fragilis incertæque naturæ nostræ, caveamus ne dies Domini, sicut fur in nocte superveniens, maculatam vel uno obulo nostram conscientiam deprehendat, qui omnes fructus nostræ renuntiationis evacuans, illud quod diviti in Evangelio dictum est, ad nos quoque faciat voce Dominica dirigi: Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te; quæ autem præparasti, cujus erunt?* Videtur docere nos, hic ob materiæ levitatem a mortali culpa non excusari. Est res quæstionis. Quidquid sit, verum est antiquum adagium: *Monachus, qui habet obulum, non valet obulum*. Quapropter Religiosa paupertas est omnino magna virtus, & altus justitiæ mons, de quo possit recte dici: *Non omnes capiunt verbum istud*.

Ex his habemus quam sollicite Superiores juxta Patrum monita curare debeant, ne vel minimus proprietatis affectus in corde Religiosi hæreat, *impossibile namque est*, teste Cassiano, *eum qui victus in exigua stipe concupiscentiæ semel in corde suo radicem susceperit, non majoris desiderii protinus incendio conflagrare*.

Constat quoque, fatente eximio P. Lupo, rem esse quæstionis; num materiæ *levitas* a mortali culpa in hac materia possit excusare.

Denique ex dictis habemus, quod Religiosa paupertas sit omnino magna virtus, & altus justitiæ mons; ac consequenter mirum non est, simultum allaborare debeat vir Religiosus, ut magna illa virtus conservetur, nec ab alto illo justitiæ monte decidat.

Illi quoque, qui reservationes redituum vitalitiorum, aut alterius Peculii ad usum particularem Religiosi, præsertim de licentia Superioris & ad ejus nutum & beneplacitum, extenuant prætextu consuetudinis ac praxeos in plurimis Monasteriis usitatæ, expendant illud S. Augustini: *Sunt*, inquit, Enchir. cap. 80. *quædam peccata, quæ levissima putarentur, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Hinc accidit, quod peccata quamvis magna & horrenda* cum in consuetudinem venerint, *aut parva, aut nulla esse creduntur*.

§. II.

Num juste queratur R. P. Wynants, quod dixerim per dogma P. Lupi everti Statutum sui Ordinis?

Parte secunda Dissertationis *cap. 2. §. 2.* dixeram, quod eximius P. Lupus per suum dogma in materia Simoniæ, evidenter everteret Statutum sui Ordinis contra exactiones alicujus temporalis a recipiendis ad Ordinem, an. 1625. editum. De hoc meo asserto queritur R. P. Wynants: ac ostendere conatur, quod dogma P. Lupi cum Statuto Ordinis consistat; num justa sit ipsius querela, & sufficienter probet intentum, hoc §. expendemus.

Statutum Ordinis ita habet: *Cum vero lepra Simoniacæ pravitatis infectus, sit quasi membrum putridum, & a corpore sanctæ Matris Ecclesiæ alienum, omnibus & singulis Prioribus, & quibuscumque Superioribus, ac aliis Fratribus nostræ Religionis stricte præcipimus & mandamus*, ut nullus ex eis Fratrum aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur consentiat vel permittat, re aliqua accepta vel detenta, vel pactione aliqua interveniente tacita vel expressa. *Si quis immemor suæ salutis contra fecerit, si Officium habuerit cum cura animarum, ipso facto sit tali Officio privatus, & ad aliquod Officium cum prædicta cura in nostro Ordine nullatenus assumatur, nisi super hoc secum per Capitulum generale fuerit dispensatum; & per quinquennium voce activa & passiva careat. Quicumque vero Frater subditus inveniatur Simoniam in eodem casu commisisse, eidem pœnæ subjaceat, & pœnam gravioris culpæ per mensem sustinere cogatur.*

Præcipitur igitur per Statutum omnibus & singulis Prioribus, & quibuscumque Superioribus, ac Fratribus, ut nullus ex eis Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat, vel recipi faciat, vel ut recipiatur consentiat vel permittat, re aliqua accepta vel detenta, vel pactione aliqua interveniente tacita vel expressa.

Quæro igitur an cum hoc Ordinis Statuto consistat doctrina P. Lupi, quæ ab *omni specie Simoniæ* vindicat hodiernam multorum in Belgio Monasteriorum praxim, quæ Recipiendi dotem, non solummodo sponte oblatam accipit, *sed & exigit*, ac de illa *stipulatur*. An forte quis dotem ab ingrediente *exigere*, ac de illa *stipulari* posset, & simul servare Statutum, quod inhibet quempiam ad Ordinem admitti *re aliqua accepta vel detenta, vel pactione aliqua interveniente tacita vel expressa?* Hoc credat qui putat *dotis receptionem* non esse *rei alicujus acceptionem*, vel *dotis stipulationem* fieri posse absque eo, quod *pactio aliqua tacita vel expressa* interveniat; sed quis hoc credere queat nescio?

Quid pro reconciliatione dogmatis P. Lupi cum dicto Statuto adferat R. P. Wynants videamus. *Pag. 99.* ita habet: „ Verum „ numquid P. Lupus in allato scholio tam detestanter illam Monasteriorum Simoniam, quæ fit pro *Monastici ingressus & Professionis pretio*, per sacrorum Canonum, Conciliorum, & SS. Patrum auctoritatem, abominatus est, omnibusque abominabilem esse præscripsit, ut huic argumento nihil superaddi posse videatur? Non evertit, sed sacri sui Ordinis Statutum „ roboravit.

Ex his apparet, quod R. P. Wynants credat, quod Ordinis sui Statutum solum proscribat ac detestetur illam Monasteriorum Simoniam, *quæ fit pro Monastici ingressus & professionis pretio*; profecto unde illam Statuti sui glossam receperit, nescio; hoc scio quod in toto illo Statuto nec verbum sit, quod limitationem & interpretationem illam innuat; sed generaliter præcipit, *ut nullus Fratrem aliquem ad Ordinem recipiat vel recipi faciat, vel ut recipiatur consentiat vel permittat pactione aliqua interveniente tacita vel expressa*.

Et quorsum tam graves pœnæ in Priores, aliosque Superiores per Statutum illud decretæ, si solummodo vetita esset exactio, quæ pro *pretio Monastici ingressus aut professionis* fieret? Quis, quæso, Superior præsumendus tam supinus, ut *pro Monastici ingressus aut professionis pretio* pecuniam exigat; quando illam titulo, quem Pater Lupus legitimum credidit, aut alio, sine Simonia aut incursione pœnarum accipere posset?

Si Rev. Pater Wynants exactiones pecuniarum ab ingredientibus Religionem, a Simoniæ vitio exemptas putet, modo non fiant tamquam *pretium Monastici ingressus ante professionis*, expendat quomodo sese secernat a duobus illis Cappellanis Ducis Gothofredi, pertinaciter dogmatizantibus prædiorum Episcopalium possessionem seorsim a dignitate Episcopali comparari posse, quos Beatus Petrus Damiani tamquam perniciosæ Simoniacæ hæreseos defensores, immo prædicatores & Apostolos Antichristi coram Alexandro III. accusavit.

Expendat rursus qua ratione sese a propositione 45. inter condemnatas ab Innocentio XI. secernat: „ Dare temporale pro „ spirituali non est Simonia, quando temporale non datur *tanquam pretium*, sed duntaxat tanquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum „ gratuita compensatio pro spirituali, aut econtra.

„ Admissis propositionibus 45. & 46. inter condemnatas ab Innocentio XI. jure metuas (inquit eximius P. Le Drou) ne „ Simonia sit *idea Platonica*, quæ nullibi rerum existat.

Attende, quæso, Rev. Pater, an admissa similiter quam asserere videris, propositione: Simonia circa ingressum Religionis, adversus quam Ecclesia per septem & amplius sæcula decertavit, non sit futura *idea Platonica*, quæ nullibi rerum existat.

§. III.

Utrum recte in patrocinium P. Lupi adducatur quædam Resolutio Romæ anno 1680. impressa, vel auctoritas E. D. de Luca S. R. E. Cardinalis.

Parte secunda Dissertationis Canonicæ *cap. 2. §. 2.* dixeram dogma Patris Lupi in materia Simoniæ, in quantum Monasteria, etiam *opulenta*, exigentia dotem ab ingredientibus Religionem, vindicat ab omni specie Simoniæ, unanimi Veterum immo & Recentiorum (nisi unum forsitan, alterumve exceperis) sententiæ contrariari.

Huic meo asserto R. P. Wynants *pag. 94.* opponit quamdam *Resolutionem* dubii Romæ apud Franciscum Tyzzonum an. 1680. impressam. Resp. Resolutio istius dubii edita fuit occasione cujusdam contractus initi cum parentibus super dote alicujus Monialis; qui contractus propositus fuit variis hujus Academiæ Doctoribus, & ab eisdem tanquam Simoniacus repudiatus.

De hoc vix dubito quin si dictæ *Resolutionis* approbatio ab eximio P. Lupo fuisset expetita, fuisset improbata: in illa quippe Resolutione *nu. 52.* approbatur tamquam ab omni Simonia exempta pactio de prandio a parentibus exhibendo Monialibus ipso die Vestitionis: quam pactionem inter sæva Ecclesiæ disciplinæ damna referre non dubitavit P. Lupus; „ Fuit, inquit, Ecclesiæ Clericis pendi solita veri pastelli seu convivii *consuetudo*, „ quam a quibusvis non Clericorum solummodo, sed & Monachorum initiationibus *ut Simoniacam* frequenter proscripsere & „ generales Synodi, & Romani Pontifices: *Verum Belgica infirmitas etiamnum hodie ad sæva disciplinæ damna retentat*.

Quid de illis pactionibus sentiat eximius P. Le Drou, ex ejus Promptuario Theologo-Canonico intelligi potest: „ Porro Monasteriis quibuscumque, inquit, nefas esse autumem, pacisci „ de pastu, prandio, cœna, &c. die Primitiarum, Vestitionis „ aut Professionis, & aliοqui Simoniæ lepra contaminari.

Hinc facile apparet, R. Pater, quam exigui ponderis apud eximios Ordinis tui Magistros hæc *Resolutio*, quam in defensionem P. Lupi adducis, si eorum expetitum esset judicium: habita fuisset.

Sed demus dictam Resolutionem alicujus auctoritatis esse; illa tamen male adducitur a R. P. Wynants in patrocinium dogmatis P. Lupi, in quantum hoc Monasteria etiam *opulenta* a Simonia vindicat: quia dicta Resolutio Monasteria *opulenta* dotem exigentia Simoniæ condemnat, solum *non opulenta* ab ea vindicare studens.

Quoad ea vero quæ ex D. De Luca adferuntur.

Dico in primis: si per illa vindicentur Monasteria, etiam *opulenta* in exactione dotis a Simonia, jam fatentibus etiam tui Ordinis

dinis Professoribus æquo laxior in hac materia habetur: num in aliis materiis, de quibus existens Advocatus scripsit, laxiores sententias sustineat, nescio.

Dubito quoque num R. V. probet, quod D. De Luca dicat quæstiones de Simonia circa ingressum Religionis, hodie censeri posse *pabulum scholarum* & Academiarum, pro Tyronum ingeniis acuendis; in foro autem inter *fabulas* reponi mereantur. An putet R. V. esse *pabulum scholarum* ac *fori fabulam* super quo per octo & amplius sæcula Ecclesia in Conciliis generalibus & particularibus decertavit? Si hodie *pabulum scholarum*, & *fori fabulam* hujusmodi quæstiones habendæ, cur non ut talia habuit generale Concilium Lateranense sub Innocentio III. cum non minus tunc quam nunc, exactiones pecuniarum in admissione ad Monasterium invaluissent.

De hoc interim non incertus sum, quod eximius P. Lupus indefessus Canonum studiosus pro sua in Canones reverentia nunquam dictum illud probasset. Quantopere vero optaverit, & necessarium pro disciplina Regulari judicaverit, ut Canonum rigor contra dictas exactiones restitueretur, patet ex ejusdem Patris quadam resolutione super *Quæstione*: Num licita sint pacta de dote danda ab ingredientibus Monasterium? *Respondeo, inquit, pacta ista, licet generatim de Simonia damnari non possint* (hæc erat sententia illius eximii Patris quam in Dissertatione mea impugno) *esse tamen, pergit, de fœdo isto ulcere graviter suspecta, frequenterque infecta, esse semper sordida, statui Monastico dedecorosa: immo & graviter perniciosa, ideoque omnino eliminanda. Quid enim possit esse fœdius aut perniciosius, quam stipulata pecunia solos opulentos ad Monasteria admittere? Quare ab inopiam patientibus, & necessarium Fratrum & Sororum numerum alere non valentibus Monasteriis, servanda est antiqua, quam Regulæ suæ S. Benedictus inseruit, Patrum lex, ut sponte oblatum acceptetur, & nihil penitus exigatur. Quam legem diversæ generales Synodi innovarunt, & usque ad paucos abhinc annos Belgium nostrum observavit sanctissime. Reducenda omnino est illa animi castitas, rogandique Episcopi nostri, ut novis & superfluis, a quibus oriuntur nobis tantæ sordes, præsertim Montalium Monasteriis, non sinant suas Ecclesias gravari. Salvo meliori, &c.*

Subsignatum erat.

Fr. Christianus Lupus
S. T. D. ac Professor.

Quis hic non videat, quin summopere displicuisset eximio illi Viro, dicere hujusmodi quæstiones esse *pabulum scholarum*, & *fori fabulam*?

Sed ponamus unum alterumve, qui in aliis materiis laxior non esset, forsitan sustinuisse Monasteria etiam *opulenta* excusari a Simonia (illos tamen reperiri vix credo); num inde inferri posset assertum meum falsum? An non sententia aliqua dici soleat unanimi *Doctorum sententiæ contrariari, licet unus aut alter forsan minus notus ei patrocinetur*?

Interim avide exspectabo auctorem vel unum, qui titulo transactionis super futura hæreditate Monasteria a Simonia vindicaverit ante eximium P. Lupum; quod enim Rodulfum Abbatem Trudonensem tamquam hujus tituli approbatorem reproducas, nec speciem habet, ut capite sequenti ostendemus.

CAPUT III.

Ostenditur, quod Epistola dogmatica Rodulfi Abbatis S. Trudonis, non contrarietur doctrinæ de Simonia traditæ in Dissertatione Canonica.

§. I.

Regula S. Benedicti, & aliæ Patrum Regulæ nullatenus exactionem dotis ab ingredientibus, aut eorum parentibus admittunt.

Regula S. Benedicti *cap.* 58. præscribit, ut si major sit qui intrat Monasterium, *res si quas habet, aut eroget prius pauperibus, aut facta solemniter donatione conferat Monasterio, nihil sibi reservans ex omnibus. Si quis vero, ait eadem Regula, forte de Nobilibus offert filium suum Deo in Monasterio, si ipse puer minori ætate est, parentes hujus faciant petitionem, quam supra diximus, & cum oblatione ipsam petitionem & manum pueri involvant in palla Altaris, & sic eum offerant. De rebus autem suis aut in præsenti petitione promittant sub jurejurando, quia nunquam per se, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occasionem habendi. Vel certe si hoc facere noluerint, & aliquid offerre* volunt *in eleemosynam Monasterio pro mercede sua: faciant ex rebus quas dare volunt Monasterio, donationem; reservato sibi, si ita voluerint, usufructuario. Atque ita omnia obstruantur, ut nulla suspicio remaneat puero, per quam deceptus perire possit, quod absit; quod experimento didicimus. Similiter autem & pauperiores faciant. Qui vero ex toto nihil habent, simpliciter petitionem faciant, & cum oblatione offerant filium suum coram testibus.*

Ille Religiosorum Pater, qui famose *Magister* dicitur, *cap.* 91. exhortatur, ut is, qui Religionem intrare intendit, conformiter ad verba Christi omnia sua vendat, & det pauperibus; quod si ad hoc parentes induci nequeant, permittit, ut portio filio competens in tres partes distribuatur, quarum una remaneat apud fratres in sæculo, secunda cum filio transeat ad Monasterium tertia, pauperibus distribuatur.

S. Isidorus etiam conformiter ad Regulam S. Benedicti permittit, *ut qui relicto sæculo ad militiam Christi pia & salubri militate convertuntur, omnia sua primum aut indigentibus dividant, aut Monasterio conferant. Cap.* 4.

S. Fructuosus statuit, *ut nihil de pristinis facultatibus ingredientis in eumdem locum, ubi ingredi se petit Monasterium, vel ad unum nummum recipiatur: sed & ipse manu sua cuncta pauperibus eroget. Cap.* 18.

Ex his evidenter intelligimus, quod S. Benedicti, aliæque pristinæ Patrum Regulæ ingredientibus, aut eorum parentibus optionem facerent, num bona ingredientis pauperibus absolute & simpliciter distribuerentur, an vero Monasterio darentur: immo ut notat R. P. Ludovicus Thomassinus *part.* 2. *Dis. Eccles. lib.* 3. *cap.* 9. primum consilium erat, ut pauperibus; distribuerentur; sed, inquit idem, nihil evidentius quam regula indubitata & universalis praxis omnium Regularum, & omnium Monasteriorum nihil exigendi in ingressu aut receptione ad Monasterium.

Et quidem quod Regula S. Benedicti nihil a Monachando exigi permittat, agnovit quoque eximius P. Lupus: *Ista Regula* (S. Benedicti) *a Monachando*, inquit; *nihil penitus vult exigi, recipique permittit sola sponte & gratis oblata.*

§. II.

Ex dictis §. præcedenti, & aliis, quæ in Epistola dogmatica Rodulfi dicuntur, ostenditur quod nec ipse aliquid a Monachando exigi permiserit.

Monasterium S. Pantaleonis, cujus Sigibertus erat Prior, & Monasterium S. Trudonis, cujus Rodulfus erat Abbas semper vixisse sub Regula S. Benedicti non dubitat, ut credo, R. P. Wynants; consequenter nec ambigere potest, quin in utroque Monasterio Novitii secundum Regulam sancti Benedicti tempore Rodulfi essent recipiendi.

Cum igitur ex dictis §. præcedenti constet, quod Regula S. Benedicti a Monachando nihil penitus exigi permittat, quis credet quod Rodulfus, si vir fuerit eruditionis & pietatis, responderit quod in Monasterio S. Pantaleonis non solum *dos sponte oblata accipi, sed & exigi, ac de illa stipulari posset*, contra evidentissimum ipsius Regulæ præceptum?

Sed tantum abest, ut Rodulfus a Regula recedi voluerit, ut econtra unice desideret, ut Regula S. Benedicti a divite avaro, filium in Monasterium intrudere volente, observaretur. *Concordat* (*inquit ad divitem avarum*) *sententiæ S. Augustini sanctus Benedictus in sententia de disciplina suscipiendorum Fratrum, & de filiis Nobilium vel pauperum. Res, inquit, si quas habet, procul dubio qui suscipitur, aut eroget* prius pauperibus, *aut facta solemniter donatione conferat Monasterio, nihil sibi reservans ex omnibus. Crudelis Pater rei, quæ debent contingere filio, neque ipse vult* erogare pauperibus in platea, *sed sibi reservare omnia.*

Ex his quis non videat, quod Rodulfus relinquat ad Regulæ Benedictinæ præscriptam optionem parentibus, an portionem filio competentem velint dare pauperibus, an vero Monasterio.

Si quis adhuc de hac Rodulfi sententia ambiget, clarissima hæc ipsius in hanc sententiam verba expendat: *Sicut verum est, inquit, nihil ab eo, vel ab alio aliquo pro hujusmodi re exigere; ita & ejus erat, si homo Dei esset, & non mammonæ, de portione hæreditatis, quæ filio deberet contingere, oblationem cum eo ad Ecclesiam facere, quæ eum amplius deberet & nutrire & vestire. Sed sicut ipse non vult hoc facere, & vos* non potestis, *nec debitis eum* compellere, *sed* pie tantum commonere, *& si filium ejus non vultis suscipere, non potest nec debet ad hoc vos cogere.*

His conforme est quod in præfatiuncula monuit: „ Sequentis Opusculi, inquit, intentio illuc maxime respicit, ut dives iste, de quo sermo habebitur, *in medio recedat a parcitate sua, & avaritia propter idololatriam: si filium suum vult recipi, dimittat eum ad Ecclesiam sequi quæ de sua substantia debentur ei. Ecclesia vero caveat sibi de omni rerum ejus mala concupiscentia propter Simoniam, quæ vendentes & ementes ejicit extra Ecclesiam: sive veniat vacuus, sive plenus divitiis filius, si vult eum suscipere, suscipiat; si non vult dimittat; in suo arbitrio fiat.*

Ut igitur verbo absolvam, tota Epistola dogmatica Rodulfi (ut vel ex sola præfatiuncula constat) eo spectat, ut parenti *pecunioso avaro*, qui filium suum in Monasterium intrudere volebat, ut substantiam suam augeret, *avaritiam*, immo *idololatriam suam* ostendat.

Insuper ut demonstret quam injuste Religiosi ut Simoniaci traducantur, si hujusmodi pecuniosum avarum *familiariter conveniant ac moneant*, quod justitiæ ac æquitati sit congruum, ut cum filio portionem ipsi competentem dimittat, eamque una cum filio Deo & ejus Ecclesiæ offerat; atque ita pecuniosum illum ab avaritia, quæ est idolorum servitus, liberent; in quo nec species est Simoniæ, modo tamen fiat simplici mentis oculo, & tota cordis puritate, sine omni mala cupiditate, id est, ad hoc solum, ut pecuniosus ab avaritia liberetur, & portionem filii dimittat, non ut illa *præcise* Monasterio detur: sed juxta Regulæ Benedictinæ præscriptum, pauperibus aut Monasterio pro voluntate parentis aut ingredientis detur. Sed quia non ignorabat Rodulfus, quod facile contingat, quod concupiscentia seu habendi libido, immo quædam Simonia pallio pietatis tegatur, consilium saluberrimum, quo hæc caveatur, Religiosis S. Pantaleonis proposuit: quod consilium §. sequenti specialius expendemus, una ostensuri, quod Epistola in pluribus doctrinam de Simonia in Dissertatione Canonica traditam stabiliat; evidenter vero contrarietur dogmati eximii P. Lupi, quo *praxis multorum in Belgio Monasteriorum, quæ recipiendi Monachi dotem, non solummodo sponte*

sponte oblatam accipit , sed & exigit , ac de illa stipulatur , ab omni specie Simoniæ vindicatur.

§. III.

Expenditur consilium a Rodulfo Religiosis S. Pantaleonis, pro cavenda Simonia in admissione Fratrum, suggestum.

„ HACTENUS ad eos sermo noster habitus peroravit , inquit ,
„ Rodulfus , qui spiritu avaritiæ suæ & parcitatis grava-
„ ti, deorsum feruntur per vacua obloquii sui compestria ; nunc
„ ad eos convertitur , qui spiritu sapientiæ & intellectus levati
„ sursum in monte a Domino Jesu audiunt mandata sublimia ,
„ *Ergo* , dilectissimi Fratres, *fugite omne genus Simoniæ , excutien-*
„ *tes manus vestras ab omni munere . Ars est diaboli subtilissima*
„ *Simonia* . Duplex vel triplex est , & nescimus , an melius de-
„ beamus dicere , triplex . Nam quibus connectitur , tria sunt
„ fila, obsequium, manus, lingua. His plerumque tribus simul,
„ aliquando horum quovis uno, quorumdam innodat pedes, qui
„ videbantur gradi simpliciter ; *quorumdam perstringit oculos ,*
„ *qui se putabant habere lynceos* . Nemo nos mittat exemplifi-
„ candi gratia ad majores sive potentiores , si qui sunt in Ec-
„ clesia , qui capiunt & capiuntur Simonia . De bonis , non de
„ malis , sumenda sunt exempla . Amen dico vobis , recipient
„ mercedem summam , mortem sempiternam, si hic non egerint
„ pœnitentiam, & dimiserint quod tenent per Simoniam , & quan-
„ to majores & potentiores sunt , tanto majora & potentiora
„ patientur tormenta. Quia vero de tam longinquo dignati estis
„ quærere accipere consilium pravitatis nostræ, tamen ut si ha-
„ betis melius, non relinquatis propter illud : *Si quis vel se ,*
„ *vel filium suum obtulerit vobis in Cœnobio suscipiendum ; sim-*
„ *plici mentis oculo & tota cordis puritate , sine omni mala cu-*
„ *piditate , audiat per vos sancti Augustini consilium , & Regulæ*
„ *S. Benedicti præceptum* , sicut superius de hujusmodi est rela-
„ tum. Si audierit & obaudierit , bene : salvastis animam ejus
„ a morte. *Si non obaudierit ; neque iniquitas vestra , neque pec-*
„ *catum , si eum non recepistis* . Noluit enim intelligere ut bene
„ ageret; sed adstitit viæ non bonæ , avaritiam autem non odi-
„ vit . *Fratres charissimi , magnum opus est in tali re magnam*
„ *habere mentis puritatem , & nullam avaritiæ cupiditatem* . Quia
„ sicut omnis , qui viderit mulierem ad concupiscendam , eam
„ jam mœchatus est in corde suo: *ita omnis qui de Ecclesiasticis*
„ *bonis mala cupiditate aliquid exigit & concupiscit , plus dicam*
„ *vel in spe agit retributionis , Simoniacus est , etsi non hic coram*
„ *populo, certe coram divino oculo.*

Ex hoc Rodulfi monito habemus: Primo, quod Simonia sit ars diaboli subtilissima : quod illa innodentur nonnumquam qui videntur gradi simpliciter, & quorumdam oculos , qui se putabant habere lynceos: quod convenit cum iis , quæ *part. 2. Diss. cap. 5. §. 1.* dicta sunt.

Secundo , habemus quod si quis vel se vel filium suum obtulerit in Cœnobio suscipiendum , illi insinuari debeat consilium S. Augustini , & Regulæ S. Benedicti præceptum , ut juxta illa de bonis disponatur, id est, juxta Regula Benedictinæ præscriptum, & Augustini , cum filio portio substantiæ , *Ecclesiæ* , nimirum *pauperibus in platea* , ut loquitur Rodulfus , *vel pauperibus in Monasterio* , tamquam membris Christi erogetur.

Si autem non obaudierit ; neque iniquitas vestra , neque peccatum est , inquit , *si eum non recepistis . Noluit enim intelligere ut bene ageret , sed adstitit viæ non bonæ , avaritiam autem non odivit* . Id est , si ideo non recepistis , quia vel ipsum qui se offerebat avarum esse, aut a patre ex solo spiritu avaritiæ oblatum cognovistis , nulla est vestra iniquitas : sed si ideo non recepistis , quia nulla ad Monasterium ex illius susceptione substantiæ portio speratur deventura , jam illius exclusio iniquitate vacua non erit, & quia metuebat ne hic affectus cupiditatis facile se ingereret , ideo subjungit ,

Fratres charissimi , inquit , *magnum opus est in tali re magnam habere mentis puritatem , & nullam avaritiæ cupiditatem* , „ quia
„ sicut omnis , qui viderit mulierem ad concupiscendam eam ,
„ jam mœchatus est eam in corde suo; ita omnis , qui de bonis
„ Ecclesiasticis mala cupiditate aliquid *exigit & concupiscit* , plus
„ dicam , *vel in spe agit retributionis* , Simoniacus est; etsi non
„ hic coram populo, certe coram divino oculo.

Ex omnibus igitur , quæ hoc & præcedenti §. ex Epistola Rodulfi prolata sunt, concludimus : quod Rodulfus *pium & justum* judicaverit , quod parentes divites cum filio , quem Deo offerunt, portionem substantiæ filio competentem una cum illo , Deo & ejus Ecclesiæ offerant ; ut illa membris Ecclesiæ id est , *pauperibus in platea* , vel *in Monasterio* juxta Benedictinæ Regulæ præscriptum distribuatur ; quod admodum conforme esse doctrinæ meæ agnoscere debebit , cui vel unicum *cap. 5. §. 4. part. 2. Diss.* legere placuerit .

Secundo , quod Religiosi de illa obligatione parentes aut ipsos intrantes *familiariter* monere possint ; quod nec improbo.

Tertio , quod si eum , qui se offert , avarum esse deprehendant , aut parentes filium ex solo spiritu avaritiæ Monasterio offerre; ne horum avaritiæ patrocinari videantur : possint illum sine ulla iniquitate non recipere.

Quarto , quod cavere debeant Religiosi , ut dum parentes ab *avaritia* liberare volunt , ipsi ex propria concupiscentia non procedant , sed pura mentis intentione totum intendant , ut avarus parens portionem suam juxta præscriptum S. Benedicti pauperibus eroget, aut Monasterio offerat ; adeoque nihil ex rebus ipsius concupiscant , sed animo sint *vere* parati filium illius suscipere, licet nihil Monasterio tribuatur , modo ipse ab avaritia liberetur , aut saltem avaritiæ ipsius patrocinari non videantur . Quæ quantopere dictis meis consonent , ex sola *cap. 5. §. 2. part. 2.* Dissertationis legenti patebit .

Miror proinde qua ratione R. P. Wynants , si Epistolam Rodulfi attenta mente perpenderit, eam tamquam dictis meis contrariam reproduxerit . Et adhuc magis miror , quomodo ipsi incidere potuerit per dictam Epistolam stabiliri dogma Patris Lupi , quo ab omni specie Simoniæ vindicatur hodierna *multorum in Belgio* Monasteriorum *praxis , quæ recipiendi Monachi dotem non solummodo sponte oblatam accipit , sed & exigit , ac de illa stipulatur* .

Num forte ignoravit R. P. Wynants Monasterium S. Pantaleonis , ac Monasterium S. Trudonis , tempore Rodulfi sub Regula S. Benedicti vixisse?

An forte nescivit Monachis Regulæ suæ præceptum in receptione Fratrum servandum esse .

An ignorare potuit , quod etiam fatente eximio P. Lupo , Regula S. Benedicti a *Monachando nihil exigi velit , recipique permittat sola sponte & gratis oblata?*

Num forsitan crediderit Rodulfum a Regula Patris sui voluisse recedere? Hoc recte credere non potuit , si vel Rodulfum tantæ eruditionis putaverit, quantæ eum deprædicat ; vel si Epistolam Rodulfi legerit , cum toties in eadem profiteatur se velle, ut ad normam Regulæ procedatur .

Si ultra mihi dictam Epistolam objicere velit R. P. Wynants , quæso , ut ad hæc ante omnia respondeat .

§. IV.

Quantumvis Rodulfus , aut alius etiam majoris eruditionis , Auctor , immo Capituli aut Congregationis Statutum doctrinæ Dissertationis essent contraria , inde tamen falsitas ipsius non evinceretur.

VIx dubitare queo , quin omnes , qui vel leviter , quæ hoc capite dicta sunt, expenderint , facile agnoscent Epistolam dogmaticam Rodulfi Abbatis Trudonensis sententiæ meæ de Simonia nullatenus contrariari , sed illi admodum esse conformem. Si tamen dicta Rodulfi alteriusve Auctoris , majoris etiam eruditionis & sanctitatis , sententia doctrinæ meæ contraria esse poneretur , num inde sententiæ meæ falsitas inferri posset? hanc consequentiam nec ipse R. P. Wynants , ut credo , admittet .

Nec enim fas mihi est dubitare , quin notissima illi sit , & omni veneratione digna magni Patris sui sententia (quam & Gratianus noster Decreto , & S. Thomas Summæ suæ inseruerunt) „ . Solis
„ eis Scripturarum libris , inquit , qui Canonici appellantur ,
„ didici hunc honorem deferre , ut nullum Auctorum eorum
„ scribendo aliquid errasse firmissime credam : alios autem ita
„ lego , ut quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleant , non
„ ideo verum putem , quia ipsi ita senserunt .

Huic probatissimæ S. Augustini sententiæ conformis est quædam vetus ac docta Dissertatio , a tribus sæculis & amplius Sedi Apostolicæ oblata occasione quorumdam Religiosorum , qui conabantur impedire Censuram Episcopi Parisiensis contra quasdam cujusdam Religiosi assertiones prolatam , eo quod dicerent quasdam ex illis propositionibus doctrinæ cujusdam Doctoris a doctrina & sanctitate laudati esse conformes . In hac Dissertatione solide ostenditur , nec Magistri sententiarum , nec Gratiani , immo nec ullius cujuslibet alterius Doctoris , quantumvis sancti & docti , adeo per omnia veram esse sententiam , quin & errare , & labi quandoque possit . Habetur dicta Dissertatio in fine librorum Magistri sententiarum .

Hinc facile intelligitur , quam parum solide procedant , qui sententiam alicujus falsitatis evicisse credunt , si auctores , quantumvis etiam sat exiguæ doctrinæ & sanctitatis , contrarios invenerint ; aut sententiæ suæ magnum pondus accedere autumant, si in illius patrocinium Auctores aliquot , non dico Patres auctoritate Ecclesiæ a sanctitate & cælesti sapientia multum probatos , sed Scholasticos Patribus in nullo comparandos, adducere possint . Hi sunt , qui non tam quid verum sit , quam quid alii dicant , attendere videntur ; cum tamen teste magno veritatis amatore Augustino in *Exposit. Epist. ad Gal. cap. 1. vers. 4.* „ Veritas
„ propter seipsam diligenda sit , non propter homines , aut pro-
„ pter Angelum , per quem annuntiatur . Qui enim propter annun-
„ tiatores diligit eam , ait idem Doctor , *potest etiam mendacia*
„ *diligere , si quæ forte ipsi sua protulerint* .

Si ex probatissima Augustini sententia omnes libri ; exceptis Scripturis sacris , ita legendi sunt , ut quantalibet sanctitate doctrinaque eorum Auctores polleant , non ideo verum putemus , quia ipsi ita senserunt ; quomodo non eo modo legenda Capitulorum , atque Congregationum aliquarum personarum , Statuta , ut non ideo sanctum & licitum esse putetur , quia in illis ita statutum aut scriptum esse legitur ? Quis enim ignorat , quin unius viri sanctitate & eruditione illustris sententia sæpe majoris sit auctoritatis , quam Capituli , aut Congregationis alicujus multorum hominum deliberatio ? Quapropter parum solide procedunt , qui licitum & Ecclesiæ ac Patrum regulis conforme credunt quidquid in Capitulorum Statutis occurrit . Attendant , quæso , qui hanc auctoritatem Statutis illis tribuunt , quid de Statutis Capitulorum non tantum Ecclesiarum Collegiatarum , sed & Cathedralium (quæ a Synodo Tridentina *Senatus* Ecclesiæ dicuntur) dicat Synodus Coloniensis an. 1536. *part. 3. c. 19.* „ Habent
„ fere quotquot sunt Cathedrales ac Collegiatæ Ecclesiæ suum
„ volumen peculiarium Statutorum , quæ interdum pro affectu
„ privato cujuslibet augentur ac crescunt . Inter hæc reperias
„ quam plura , quæ quæstum magis quam pietatem respirant ,
„ & ad inæqualitatem potius , quam ad æqualitatem faciant :
„ unde discordia inter Fratres (ut fieri solet) frequenter ali-
„ tur , concordia vero scinditur laceraturque . Et quantumvis
„ pleraque inter hæc *iniqua* reperias , adiguntur tamen , qui re-
„ cens admittuntur , ut ad hujusmodi Statutorum observatio-
„ nem (etiam penitus ignari quid contineant illa) citra ullum
„ delectum *jurejurando sese astringant* ; cum tamen juramentum

„ non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. „ Operæ pretium itaque nobis videtur, hujusmodi *Statutorum* „ *volumina inter visitandum excutere, & quæ Evangelicæ pu-* „ *ritati, atque fraternæ charitati, denique disciplinæ Ecclesiasticæ* „ *minus consentanea reperta fuerint*, resecare, cavereque, post- „ hac ulla nova Statuta in Ecclesiis, (nisi tamen noster acces- „ serit calculus) edantur.

Hinc habemus, quod, teste Synodo Provinciali Coloniensi, inter ipsa Statuta, etiam Ecclesiarum Chathedralium, quorum observationem quoque ipsi Canonici *juramento* promittebant, reperta essent quamplurima, quæ *quæstum* magis quam *pietatem* respirarent.

Ipsa quoque generalis Tridentina Synodus *Sess.* 24. *cap.* 14. *De Reformatione* deplorat quod *in pluribus Ecclesiis, tam Cathedralibus, quam Collegiatis & Parochialibus ex earum* Constitutionibus, *aut ex prava consuetudine, in electione, presentatione.... sive admissione ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesiæ, vel Beneficii, Canonicatuum aut Præbendarum certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus dicuntur turnorum lucra, interponantur: quæ omnia S. Synodus detestans, mandat Episcopis, ut quæcumque hujusmodi in pios usus non convertuntur, atque ingressus eos; qui* Simoniacæ labis, *aut* sordidæ avaritiæ *suspicionem habent, fieri non permittant, ipsique diligenter de earum* Constitutionibus *sive consuetudinibus super prædictis cognoscant & illis tantum, quas laudabiles probaverint, exceptis, reliquas ut pravas ac* scandalosas rejiciantur & aboleant. Et qui adversus prædicta quavis ratione commiserint, pœnis Simoniacorum subjacere decernit: „ non obstantibus, inquit Synodus, quibuscumque *Statutis, Con-* „ *stitutionibus*, consuetudinibus, etiam immemorabilibus etiam „ *Apostolica auctoritate confirmatis*: de quarum surreptione „ obreptione, & intentionis defectu Episcopus tamquam Apo- „ stolicæ Sedis Delegatus, cognoscere potest.

Ex his quis non videat, per Synodum Tridentinam supponi, in Statutis & Constitutionibus, etiam Cathedralium Ecclesiarum (tametsi per Sedem Apostolicam confirmatis) posse reperiri aliqua, quæ Synodus tamquam de Simoniaca pravitate suspecta detestatur.

Si igitur non omnia Evangelicæ puritati, nec Ecclesiæ regulis conformia sint, quæ reperiuntur in Statutis & Constitutionibus Capitulorum Cathedralium, quæ teste Synodo Tridentina *Senatum Ecclesiæ* repræsentant, immo unum cum Episcopo corpus constituentes, *Fratres Episcopi* dicuntur. *Cap. Novit, tit. De his quæ fiunt a Prælato sine cons. Capit.* quis negare audeat, quin multo majori ratione dicendum sit, quod in Statutis ac Constitutionibus alicujus Ordinis aut Congregationis (quæ eam in Ecclesia auctoritatem, quam Capitulum Cathedrale habet, non acceperunt) possint nonnunquam aliqua occurrere, quæ Evangelicæ puritati, aut Patrum regulis non respondent? Ac consequenter de illis æque ac de Statutis Cathedralium Ecclesiarum, ad imitationem illius, quod de libris dicit Augustinus, dici possit: „ Statuta illa ita lego, ut quantalibet sanctitate & „ doctrina præpolleant, qui illa condiderunt, non ideo verum „ putem, quia in illis ita ordinatum legitur.

Nec quidquam facit, quod Ordinum Statuta a Sede Apostolica interdum confirmentur: quia, ut notat Fagnanus, confirmatio Statutorum fieri solet tantum *in forma communi*, id est, sine causæ cognitione.

Quare notat idem Fagnanus, quod in confirmationibus Statutorum addi soleat hæc clausula: *Modo sacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Constitutionibus Apostolicis non adversentur.* Quæ clausula evidenter innuit, quod per Sedem Apostolicam prævie ad confirmationem examinari non soleat, num Statuta sacris Canonibus, &c. sint conformia. Hinc etiam notant Canonistæ, per confirmationem in *forma communi* nihil novi juris Statutis accedere, ita ut unice ad hoc valere videatur similis confirmatio, ne videantur Constituentes sine scientia Pontificis processisse, & ut ob illius reverentiam magis timeantur Statuta.

Sed dicet quispiam: Si Statuta alicujus Capituli aut Ordinis, vel Congregationis possint ab Evangelio, aut Ecclesiæ regulis esse difformia; sequitur quod Canonici aut Regulares non semper sint securi, dum Statutis sui Capituli aut Congregationis se conformant. Resp. Verum esse quod consequens illud per legitimam consequentiam ex illo antecedente inferatur. Sed quid incommodi, quod dicantur Canonici aut Regulares non semper esse securi, si Capitulorum aut congregationum Ordinationibus se conforment? Quis enim nescit, quod licet Clerici obedire debeant Episcopis, suis Superioribus, & omnis anima Potestati sublimiori subdita esse debeat, tamen interdum locum habeat illud Apostolorum: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus?*

Scio quidem a subditis non facile dijudicandas esse Præpositorum Ordinationes, præsertim quæ cum maturiori deliberatione, in Capitulis v. g. generalibus, fuerunt ponderatæ & editæ; hic tamen nonnunquam prudentiam etiam necessariam esse puto, qua advertatur, num & nihil occurrat quod Evangelio, aut Ecclesiæ, vel Patrum regulis sit contrarium: præsertim si in Statutis aliqua occurrant, quæ disciplinæ relaxationem, aut proprium interesse spirant; tum enim merito quis veretur, ne hi, qui Capitulum aut Congregationem constituebant, vel major illius pars, ratione sui commodi seu prava quadam consuetudine (quæ nonnunquam in quibusdam Congregationibus invalescit & ut lex observatur) nonnihil obcæcati, aliqua Statutis inseri permiserint propriæ utilitati accommoda, aut consuetudini illi consona; sed ab Evangelio & Ecclesiæ regulis devia & admodum deformia.

Ex quibus omnibus concludo, quod illegitima esset hæc consequentia: In Statutis alicujus Capituli vel Congregationis reperitur aliquid contrarium alicui doctrinæ, ergo doctrina illa non cognoscant Evangelio, Ecclesiæ Canonibus, & Patrum regulis.

APOSTROPHE

Ad R. P. Wynants, cum reflexione aliqua ad descriptionem Jansenistæ, *quam pag. 39. Libelli sui reproducit.*

§. I.

Nomina Jansenistæ, Reformatoris, &c. sunt lemures nocturni.

Reverende Pater, omnibus, quæ tum personæ tum doctrinæ meæ objecisti (si tamen objectionis nomen mereantur) plus satis, ut credo, responsum fuit; superesse tamen R. V. aut alteri cuipiam forsitan videretur, ut responderem iis, quæ in descriptione *Jansenistæ* R. V. fuse magis quam christiane protulit. Verum in quantum ea in personam meam conjecta videntur (ita peritis omnibus videtur) illa pertranseo; antiquam enim occinunt cautionem; satis mihi est cautelam illam in Præfatione Dissertationis meæ præmisisse. Non terrent me amplius lemures isti, ex quo Fidelibus sat innotuit quinam nomine *Jansenistarum* soleant indigitari. Norunt quotquot vel parum sunt saluti, quod in hoc nostro Belgio viri a doctrina ac moribus maxime commendabiles, qui corruptelis ac vitiis sese præ aliis magis strenue opponunt, hoc odioso phantasmate *Jansenistarum* soleant traduci: sed ne forsitan quispiam credat in solo Belgio, ac partibus illi vicinis, sub hoc chimerico *Jansenistarum* nomine viros sanctissimos, ac pro animarum salute zelosissimos calumniis impeti, referam quod de Episcopis Missionariis, ac eorum sodalibus Sacerdotibus sæcularibus, in Indiis pro conversione Gentium laborantibus, scribit P. M. Dominicus Ferdinandez Navarette, magni Regni Chinensis Missionarius Apostolicus, Prælatus Religiosorum suæ Missionis, atque Procurator Generalis Provinciæ S. Rosarii (quæ est Philippinarum Insularum) in Aula Madritensi S. Ordinis Prædicatorum, in tractatu suo Historico Politico, &c. dedicato Serenissimo Principi Joanni Austriaco, &c. atque impresso Madriti anno 1676. Hic Auctor *tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 6. sic habet: „ Atque si desideremus recentiores harum rerum proba- „ tiones, habemus hodie valde claras in Regno Siam (non „ dubito autem quin pro hisce regionibus plurimæ supperant: „ utinam desiperet! Sancti Spiritus est sententia, illum perse- „ cutionum laborumque molestias subiturum, qui veraciter se „ Dei mancipaverit obsequiis) ibi sunt aliqui Episcopi Mis- „ sionarii cum quibusdam sodalibus Sacerdotibus sæcularibus, „ cognitæ virtutis atque rari exempli quoad paupertatem, „ humilitatem, atque alias materias ædificationis, in officio „ prædicandi Evangelii inculpabiles, ita ut idipsum hic mun- „ dus deprædicet. Nihilominus propter ipsorum aliorumque „ bonum, dedit ipsis Deus æmulos (*Stimulum Satanæ*) qui „ ipsos ita colaphizent, ut non relinquant pacem vel uni ex „ ossibus eorum. Buccinant buccis concrepantibus fictitiæ vir- „ tutis esse homines (ut ipsi soli ad se populum populique ap- „ plausum attrahant) eo quod sint *Jansenistæ*, & multa alia „ similia.

„ Cum super hoc puncto agerem cum Eminentissimo Domino „ Cardinale Bona (lux perpetua luceat ei) nesciebat ubi pedem „ figeret, oculosque ad sidera tollens, manibus compositis dice- „ bat: *Esse pauperes, Orationes habere, exhortari Fideles, ut se* „ *habeant exemplariter, atque prædicare Apostolico modo, hoc-* „ *cine est agere Jansenistas? O si omnes quotquot sumus homines,* „ *essemus tali modo Jansenistæ, tunc omnino sane mundus longe* „ *differret ab illo, qualem modo videmus.*

Ex his intelligat R. V. quinam & in Regno Siam invidioso illo nomine *Jansenistarum* impetantur; & expendat, num per illam, quam in libello tuo reproducis, descriptionem hominis, quem sub nomine *Jansenistæ* invidiosum reddere vis, porta non aperiatur latissima calumniis, quibus similes viri sanctissimi zelosissimi animarum zelatores, atque veritatis defensores phantastico illo titulo impetantur, immo traduci potuissent quotquot pro Ecclesia ac veritate unquam decertarunt viri sanctissimi.

§. II.

Jansenista, inquis, *est homo pertinax, certis destinatisque sententiis addictus, &c.*

Ideam hominis odiosi sub nomine *Jansenistæ* exhibere volens, dicit: *Jansenista est homo pertinax .... certis destinatisque sententiis & consiliis addictus .... In Philosophicis & altioribus studiis, sententiam semel receptam obstinabit, nec ab ea vel latum unguem discedet, sed ad ipsam tamquam ad saxum adhærescit. Usque adeo est suffarcinatus opinione eruditionis .... Censet consilii mutationem pejus esse & enormius Majestatis crimine, & satius ducit esse pertinax, quam constans audiri, & cum possit consilium retexere sine dispendio aut famæ aut fortunarum, patitur potius utrisque excidere, quam inflexibilem suum rigorem expugnari.*

Expendat, rogo, R. V. num hæc non possint, & potuerint conjici in strenuissimos veritatis athletas; dum interdum paucissimi, ne dicam unus, contra omnes veritatem sustinere fuit coactus.

Nonne illa in S. Athanasium ab Arianis aliisque dici potuissent, dum ingemiscente orbe terrarum se Arianum esse, ipse nec ad latum unguem a sententia, quam conceperat, discere voluit; sed illi tamquam ad saxum adhæsit?

Nonne viro illi dici potuisset: *Sententiam semel receptam obstinat,*

stinat, nec ab ea ad latum unguem discedit; sed ad ipsam tamquam ad saxum adhærescit. Usque adeo est suffarcinatus opinione eruditionis.

Vides, R. P. quomodo sub hoc nomine *Jansenistæ* poterunt notari quicumque imitantur Athanasium, dum veritati *tamquam ad saxum*, plurimis eam non videntibus aut deserentibus, *adhærescunt*.

§. III.

Jansenista, ais, si publicis admovetur brachia dirigit contra torrentem.

CULPAS in homine illo: *Si publicis admovetur, brachia dirigit contra torrentem*. Num rursus hoc titulo *Jansenistæ* notari non potuerunt & potuissent, quotquot fortissime ac invictissime contra *torrentem* vitiorum, & inundantiam abusum *brachia direxerunt*? Nonne hoc titulo notatus fuisset decimo-sexto sæculo Episcoporum exemplar S. Carolus, dum Archiepiscopatui Mediolanensi *admotus brachia direxit contra torrentem*? "Prope quippe in „ Ecclesia Mediolanensi, ut probe scitur, perierat Christianæ vi„ tæ institutio: conciderat pene salutarium rerum usus, nulla „ fere Clerici disciplina, quasique nullum populi in charitatis „ officiis studium: prolapsus denique miserabilem in modum erat „ totus ille ab Evangelii luce dimanans Christianarum virtutum „ ornatus". Vide *Orationem ad Concilium IV. Mediol.*

Contra hunc torrentem vitiorum brachia sua dirigebat invictissimus Præsul: Cernis, R. P. quomodo summus ille Ecclesiæ Mediolanensis *Reformator* hoc nomine ut *Jansenista* traduci potuisset.

Verum nec illo etiam tempore, quamquam natus necdum esset Jansenius, defuerunt, qui per hanc *Jansenismi notam* S. Carolum Borromæum a præmeditato, ac jam suscepto opere deterrere voluisse videntur. "Non ferunt, inquiebant ipsi, hæc tem„ pora veterum Canonum severitatem: sic tamdiu viximus, „ ita egerunt, qui ætate nos antecesserunt; vitæ institutum „ nihil est quod mutemus". *In Orat. ad 2. Conc.* Quid, quæso, aliud hæc verba indicant, nisi, *Noli dirigere brachia contra torrentem*. Sed quid ad illa S. Carolus, & omnes, qui eodem titulo hominis invidiosi *nota* sub nomine *Jansenistæ* insigniuntur: *Populares illæ sunt voces, quibus quasi fucus, deformes pravique mores contegi solent.*

Scio quidem magis e re culinæ futurum, promotioni ad officia dignitatesque minus obfuturum, atque minoribus difficultatibus, & obloquiis obnoxium esse, procedere juxta illud vulgatum, & proh dolor! hodie usitatum nimis barbarum adagium: *relinquere mundum vadere prout vadit*.

Sed si hanc regulam sequantur, quos Deus dedit Pastores & Doctores *ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi*; an non verendum quod illis aliquando a Christo dicetur? *Væ Pastoribus, qui pascebant semetipsos. Nonne greges a Pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis*. Ezech. 34. *vers.* 2. 3. 4.

§. IV.

Jansenista, ut scribis, sæpe in hæc prorumpit: O tempora! o mores! horum occasione ostenditur, quæ sit gravissima Ecclesiæ persecutio.

RUrsus ut ideam hominis invidiosi sub nomine *Jansenistæ* exprimas, dicis: *Sæpe in hæc erumpit verba: O tempora! o mores!* Itane R. V. credit, quod *sæpe erumpere in hæc verba O tempora! o mores! nota* sit hominis illius invidiosi, quam sub nomine *Jansenistæ* efformare intendis? Nonne eodem jure nota illa aspergi potuissent quotquot a quatuordecim & amplius sæculis in Ecclesia Viri sancti gemitibus inenarrabilibus ingemuerunt, & deplorarunt suorum temporum miseriam, considerantes quomodo *obscuratum esset aurum, & mutatus color optimus*; primus, inquam, ille sanctitatis Christianorum splendor? Qui ambigat, quin viri illi subinde tacti dolore cordis intrinsecus, in hæc aut similia verba eruperint, *o tempora! o mores!*

Num forsan existimat R. V. nullas esse hodie causas gemitum & lacrymarum? "Probabilistæ quidem nihil saucium, nihil ægrum „ in Ecclesia vident, ait R. P. Contensonius Ordini PP. Prædi„ catorum, omnibus malis, omnibus corruptelarum calamitati„ bus oppressam plerisque membris Ecclesiam, felicem ut cum „ maxime, & florentem prædicant". *Tom.* 3. *Diss.* 6. *cap.* 2. At horum numero R. V. adscribere nolo; quare nec autumo, quod eorum hac in parte sententiam probet. Duodecim lacrymarum fontes hoc sæculo in libello suo *De gemitu columbæ* exhibuit Cardinalis Bellarminus. Quorum primus est: Consideratio peccati. 2. Consideratio gehennæ. 3. Consideratio passionis. 4. Consideratio persecutionum Ecclesiæ. 5. Consideratio Ordinis Sacerdotalis. 6. Consideratio Ordinum Religiosorum. 7. Consideratio status sæcularium. 8. Consideratio miseriarum generis humani. 9. Consideratio Purgatorii. 10. Consideratio amoris Dei. 11. Consideratio incertitudinis salutis. 12. Consideratio tentationum impedientium iter ad vitam.

Duodecim hos lacrymarum fontes si quis vel leviter consideret, intelliget, quod a tempore Bellarmini non sint obturati, sed in dies magis videantur dilatari, & copiosiorem scaturire lacrymarum materiam; ut & inde facile esset videre, quam merito etiam hodie veri Ecclesiæ filii gemant & suspirent: & ex intimo cordis dolore erumpant in hæc: *O tempora! o mores!* atque ita plusquam sufficienter ostensum apparet, quam perniciose R. V. tamquam *notam* hominis invidiosi ponat, erumpere in hæc: O tempora! o mores! Verum cum per occasionem in dictos lacrymarum fontes inciderim, non ingratum aut inutile lectori futurum autumo, si quartum gradum, qui est *consideratio persecutionum Ecclesiæ* parumper expendam, atque ostendam, quod inter persecutiones, quæ fontem illum Bellarmini constituunt, una sit, quæ hodie Ecclesiæ filiis uberiorem præ illis, quas Bellarminus ponit, lacrymarum copiam suppeditare possit.

In prædicto lacrymarum fonte Bellarminus proponit tres persecutiones, sub quibus Ecclesia aliquando sudavit. 1. a Tyrannis gentilibus. 2. ab Hæreticis & Schismaticis. 3. a malis Catholicis.

Inter has persecutionem species indubie prima omnium minima est, si tamen persecutio dici debeat: cum per illam Ecclesia efficeretur pulchrior, ac redderetur gloriosior: nec diminuebatur, sed augebatur: videbat enim filios vita eripi temporali, donari vero æterna: cernebat filios in mansuetudine agnorum superare lupos, immo quod nonnunquam oves imbelles ferocissimos leones in naturam ovium converterent. Si sanguis filiorum fundebatur, semen erat unde ipsa redderetur fœcundior; *sanguis* enim *Martyrum semen erat Christianorum*.

Secunda, quæ ab Hæreticis, nonnihil nocentior Ecclesiæ fuit, quia non corpora jam, sed animæ filiorum invadebantur; & filios suos per hæreticorum versutiam & artificia frequentius in errorem, & per errorem, in æternum exitium præcipitari videbat.

Hac tamen magis nociva & periculosa fuit tertia, quam a *pravis Catholicorum moribus* passa fuit. Per mala quippe exempla Domesticorum filios suos pusillos in vitia atque animarum exitium ruere videbat, idque eo frequentius quam per hæreticorum versutias & artificia; quo bella intestina & domestica solent esse periculosiora quam externa, & hostis internus minus caveri quam externus potest. Unde illud S. Bernardi: *Amara* (Ecclesia) *in nece Martyrum, amarior in conflictu Hæreticorum, amarissima nunc in moribus Domesticorum*. Serm. 33. in Cant.

Tribus illis jam descriptis Ecclesiæ persecutionibus, quarta multo amarior additur, quæ hisce posterioribus sæculis Ecclesiæ supervenit, "ex summa illa luxurientium ingeniorum licentia, ut „ loquitur Alexander VII. *in Decret* ad 45. *proposit.* quæ in „ dies excrescere cœpit, per quam, in rebus ad conscientiam „ pertinentibus, modus opinandi irrepsit alienus omnino ab „ Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & „ quem, inquit Pontifex, si pro recta regula fideles in praxi „ sequerentur, ingens irreptura esset vitæ Christianæ corru„ ptela.

Quis nesciat, quantam in moribus filiorum suorum corruptelam ex illa *luxuriantium ingeniorum licentia* Ecclesia conspicere, & pene impune, sed dolens, tolerare cogatur? Ex quo per illam ingeniorum licentiam eo deventum est, *ut fere liceat* (teste Card. Bona *in Princip. vitæ Christ. pag.* 2. §. 46.) *quidquid lubet*: præsertim postquam illa licentia in tantum sibi habenas in doctrina morum relaxavit, ut pro regula morum non *Veritatem*, sed *probabilitatem* ponere ausa fuerit.

„ Cum enim nulla fere sit veritas moralis (verbis loquor „ Prosperi Fagnani, *ad Cap. Ne innitaris tit. De Constit.*) quæ „ plausibili aliqua ratione oppugnari non possit, nulli dubium „ est, *quin omnis regula morum possit everti ex libertate opinan„ di*, non modo in præceptis humanis, verum *etiam in Divi„ nis & Naturalibus*; dum de ipsis interdum non occurrunt no„ bis rationes demonstrativæ: *unde his temporibus eo rei produ„ cta est*, ut nullus fere sit articulus in moralibus, in quo non „ sit varietas vel contrarietas opinionum; adeo ut in solo ope„ re non ita pridem impresso Resolutionum Moralium An„ ton. Dianæ, numerentur in unum collectæ quæstiones supra „ ter mille cum opinionibus, & Auctoribus pro utraque parte „ affirmantibus, aut ambas esse probabiles, aut unam probabi„ lem, & alteram probabiliorem, & in quibus fere omnibus „ agitur de peccato mortali: ut de Sacramentis, de Censuris, „ de Votis, de Jejunio, de Restitutione, & aliis hujusmodi, „ quæ complectuntur universam fere materiam ad forum con„ scientiæ pertinentem. Quem scribendi morem passim observant „ & alii plures ex recentioribus Theologis. Quare, pergit idem „ Fagnanus, hæc doctrina probabilitatum videtur fovere veluti „ *quamdam libertatem conscientiæ*, ac proinde magnopere indi„ gere dextera Dei, & Beatissimi Romani Pontificis provisione, „ ne venenum jam plus nimio dilatum ulterius serpat.

Deinde prædictus Canonista quod generalibus terminis dixit, specialibus exemplis demonstrare pergit eo loco, ubi agit de "in„ numeris fere opinionibus falsis (verba ejus sunt) temerariis „ & scandalosis, quæ ex libertate eligendi qualcumque opinio„ nes probabiles, *tamquam ex equo Trojano* in dies prodeunt, „ & quamplurimæ pallio probabilitatis tectæ traduntur in Scri„ ptoribus nostri temporis, quæ revera non sunt tolerandæ.

Hæc Fagnanus, qui pluribus ex laxioribus illis propositionibus ibidem relatis, tandem laudare non dubitat quemdam Jurisconsultum, *quod hic retundis*, ut ait, *usum probabilitatum esse commentum diaboli, ad enervandam vim præceptorum*.

Cum Ecclesia nihil sibi nocivum reputet, nisi quod filios suos a custodia Mandatorum Dei & Fidei puritate avocat, ex dictis facile ostenditur, quod hæc postrema persecutio tripli ex capite sit nocentior persecutione illa, quam Ecclesia a pravis Domesticorum moribus passa est, aut patitur.

Primo quidem, quia dum Ecclesia sæculis præcedentibus a pravis Domesticorum moribus persecutionem patiebatur; etiam qui male vivebant, pessima sua facta quantum poterant, tegere solebant, juxta illud a malis usitatum, *caute, si non caste*; sententiæ vero illæ perniciosæ & scandalosæ hodie non teguntur, sed publicantur. Accedit quod qui pravis moribus sunt,

sæpe soleant etiam illa, quæ ipsi clam perpetrant, publice condemnare, & alios inducere & hortari, ut illa vitent; econtra perniciosæ sententiæ populo ut licitæ proponuntur: immo si quis illas impugnare, aut ab earum praxi homines avocare velit, nescio quæ statim illi oppositiones fiant; quod R. V. ex iis, quæ Romæ in ultima deputatione Lovaniensium contigerunt, plus sat notum est.

Quis hinc non videat, multo majus salutis periculum fidelibus imminere a scandalosis illis sententiis, quæ publice ut licitæ proponuntur & defenduntur, quam ordinarie a pravis Catholicorum factis, quæ occultari, immo & improbari ab ipsis auctoribus solent?

Secundo, persecutio, quam Ecclesia patitur a pravis Domesticorum moribus, sæpius intra certos eosque non adeo diffusos limites concluditur; ex. gr. si Episcopus aliquis cum Clero suo male vivat, scandalorum occasio ordinarie extra Diœcesim vix se extendit; neque alterius Provinciæ aut Regni Episcopo, aut populum inficere solet: aliud omnino est de illis perversis doctrinis.

Ponamus enim, quod una tantum ex scandalosis illis sententiis animarum perniciem inferentibus, libro aliquo contineatur, hic liber si imprimatur, nonne vel unum exemplar poterit inficere doctorem unum, qui dogma illud discipulis suis postmodum proponens & persuadens, etiam Diœceses, Provincias, immo & Regna integra inficiat? quid si, ut natum est fieri, mille, aut etiam millena sint libri illius exemplaria?

Quod si hæc infectio vel per unius perversi dogmatis divulgationem contingere possit, perpendat, quæso, pius Lector, quæ timenda sit infectio ex tot centenis perversis sententiis, quæ non uno libro, sed centenis continentur, quorum ut minus centena, immo nonnunquam millena exemplaria quaquaversum sparguntur, & Theologis ac Canonistis traduntur, ut ex illis morum principia ad se aliosque regendos accipiant; quid vero inde aliud sperandum quam quod tandem *Sal terræ*, id est Episcopi, Pastores, aliique populi Rectores, perversis illis sententiis *infatuatur*, atque ita compleatur tristis illa Ezechielis Prophetia. *Prophetæ tui Israel . . . vident vana, & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus; cum Dominus non miserit eos, & perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis, & divinationem mendacem locuti estis, & dicitis: Ait Dominus, cum ego non sim locutus. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: & erit manus mea super Prophetas, qui vident vana & divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, & in scriptura Domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur, & scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax, & ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis.* Cap. 13. vers. 7. 8. 9. 10.

Tertio, Ecclesiæ nocentior est persecutio a pravis Catholicorum sententiis, quam a pravis horum exemplis, ex eo quod infectio, quæ a pravis exemplis est metuenda, morte male viventium ordinarie cesset, aut saltem admodum flaccescat: at illa infectio, quæ ex pravis illis ac scandalosis sententiis provenit, nullatenus morte Auctorum cessare, quin nec diminui solet; immo non raro plus augetur, eo quod sæpius non desint, qui Auctores cæco quodam affectu *indifferenter*, modo ejusdem secum fuerint instituti, credant pro viribus extollendos.

Nonne jam dudum obiit Thomas Sanchez, qui tamen nec hodie per librum suum asserere desinit, ut est apud Fagnanum *ad Cap. Ne innitaris, tit. De Constit. num.* 30. „ Posse Consultorem animarum modo juxta unam, modo juxta aliam opinionem consulere, & quandoque prudenter facere, minus probabilem & minus tutam opinionem consulendo, quando judicat probabiliorem difficile fore pœnitenti, vel consilium petenti, & citat in eamdem sententiam Vasquez *d. disp* 62. *cap* 9. *num.* 67. Addit Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 29. in conscientia tutum esse illum, qui propositum habet varios Doctores consulendi, donec aliquem juxta desiderium suum respondentem inveniat". Hæc Fagnanus.

Nunquid dudum defuncti sunt Azorius, Filiucius, aliique, qui referente Fagnano, docuerunt posse quampiam occidi, ut ejus impediatur alapa aut percussio fustis?

Similiter obierunt Gregorius a Valentia, Escobar, aliique, qui eodem testante docuerunt: „ Simoniam non esse dare aut recipere bonum temporale pro spirituali, quando datur ut motivum, & non quasi pretium ". Hi omnes tametsi diu mortui, quot in has perniciosas sententias per libros, etiam hodie pertrahant, *dies Domini declarabit*.

Deinde a plurimis annis e vita discessit Antonius Diana, qui in Resolutionibus suis moralibus in unum collegit, teste Fagnano, „ quæstiones super ter mille cum opinionibus, & Auctoribus pro utraque parte affirmantibus aut ambas esse probabiles, aut unam probabilem, & alteram probabiliorem, & in quibus fere omnibus agitur de peccato mortali ": adeoque cum utramque contradictoriam illarum propositionum dicat esse probabilem, etiam dicit per principium reflexum (nimirum quod liceat sequi sententiam etiam minus Probabilem) utramque contradictoriam in praxi esse licitam: ac per consequens nec hodie docere desinit esse licitas in praxi ter mille opiniones, quæ revera sunt falsæ: quia ex contradictoriis ter mille necesse est, ut ter mille revera sint falsæ; licet supponerentur esse probabiles.

Idem de omnibus Casuistis, qui libros suos similibus perniciosis ac scandalosis doctrinis impleverunt, dici posset; quorum plures apud Fagnanum, Vincentium Contensonium, aliosque, qui contra probabilitates calamum strinxere, videre licet.

Quis ex his omnibus non videat, quod hæc persecutio, quam patitur Ecclesia a pravis illis doctrinis (quæ per totum terrarum orbem in libris, tum Theologorum tum Canonistarum, circumferuntur) propemodum infinite superet illas, sub quibus ipsa unquam præteritis temporibus ingemuit? ut proinde a vero me aberraturum non existimem, si ad imitationem Cardinalis Baronii *in Prol. ad annum* 900. dicam: Cuncta, quæ olim passa est Ecclesia sub gentilibus Imperatoribus, vel quæ ab Hæreticis & Schismaticis, aut pravis Domesticorum moribus, comparatione horum, quæ patitur a perniciosis illis libris, sunt existimanda lusus quodammodo puerorum.

Hæc eo fine a me dicta sunt, ut quisquis est vivum Ecclesiæ membrum, atque ejus Spiritu agitur, intimum de hæc misera Matris suæ constitutione concipiat dolorem, eumque sincerum ac fortem, qui, ubi se præbet occasio, foras erumpat, & in exteriores actus se diffundat; atque ita hinc primum gravis existat dolor, quod hujusmodi perniciosa dogmata in perniciem animarum tradantur; ardens adsit desiderium, immo & diligens cura, studium ac labor adhibeatur, secundum mensuram uniuscujusque, ut eliminentur, atque ipsa Evangelii, ac SS. Canonum doctrina suo splendori restituatur.

Patet quoque ex illis, quæ in descriptione hujus persecutionis dicta sunt, quod si unquam veris Ecclesiæ filiis fuerit tempus gemituum & suspiriorum, hodie sit; adeoque nec esse culpandos, si subinde ex vehementia doloris erumpant in hæc, *O tempora! o mores!*

§. V.

Reflexio ad cætera in descriptione Jansenistæ *adducta.*

Ulterius hominis exotici sub nomine *Jansenistæ* imaginem exprimere volens, scribis: *Vita ejus est perpetua satyra, qua invehitur in mundum, cum tamen ipsa insectatio amorem mundi non obscure testetur.*

Nonne, R. P. vita Christi *perpetua* quodammodo *satyra* fuit, *qua invehebatur in mundum?* Audi, quæso, de hac insectatione querentes amatores mundi: *Circumveniamus*, inquiunt, *justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata Legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. Promittit se scientiam Dei habere, & Filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutatæ sunt viæ ejus. Tamquam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, & præfert novissima justorum, & gloriatur patrem se habere Deum.* Sap. 2. vers. 12. & seq.

Nec tantum vita Christi, sed omnium, *quos Deus præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, satyra quædam* est, quia in *mundum invehuntur*; & ideo eos mundus odit: *Mundus*, inquit Veritas *Joan.* 17. *vers.* 14. *eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo*, & Joannis 15. vers. 19. *Quia de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo; propterea odit vos mundus*: quasi diceret, quia vita & moribus hominibus mundanis estis dissimiles, *propterea odit vos mundus*, seu homines mundani.

Num igitur Christus, ejusque veri Discipuli, quorum vita continua *quædam satyra* est, *qua in mundum*, id est, regulas mundi *invehuntur, ipsa sua insectatione non obscure testantur amorem mundi?* Non apprehendo, quod R. V. id dicere intenderit: illud videris Lectori persuadere voluisse, quod similis vita, si in homine, quem sub nomine *Jansenistæ* exoticum reddere intendis, reperiatur, *non obscure testetur amore mundi*. Itane vero, R. P. vita conformis vitæ Christi, quæ sit *continua* quasi *satyra*, qua verus Christianus moribus suis invehitur in corruptissimos mores mundi, eo solo titulo dicenda *non obscure testari amorem mundi*; quia reperitur in homine, quem placet sub nomine *Jansenistæ* reddere exoticum? Quis, R. P. hanc tibi impertiit potestatem, ut actiones ex se sanctissimas, immo ipsum certissimum hominis Christiani characterem adeo sinistre interpreteris? Hæccine Augustiniana charitas, *quæ non cogitat malum?*

Hanc tuam *Jansenistæ* descriptionem si composuerint nescio, saltem non improbarent, qui in Regno Siam Episcopos sanctissimos, eorumque sodales Sacerdotes sæculare, *buccinant buccis concrepantibus fictitiæ virtutis esse homines, eo quod sint*, ut ajunt, *Jansenistæ*. Num eorum catalogo adscribi velis, tu videris.

Progrederis in efformationem hominis illius, quem sub nomine *Jansenistæ*, invidiose depingis; *Est*, inquit, *magnus suæ gentis aut Academiæ, in qua natus est, aut institutus, admirator.*

Quod de Academia dicis, non dubito quin hanc nostram Lovaniensem designare velis. Profiteor me illius præ aliis Academiis laudatorem, num ideo culpandus? An forte nulli illius Academiæ laudatores, nisi qui sub nomine *Jansenistæ*, invidiose traducuntur? Attende quid dicas; dubito num omnibus Ex. Magistris tuis id placebit.

Cætera, quæ in descriptione *Jansenistæ* R. V. adducit, missa facio; ejusdem enim cum præcedentibus farinæ sunt, & voces, quæ in quemlibet mortalium eo modo conjici possunt, quo illa a R. V. in hominem sub nomine *Jansenistæ* invidiose depictum, conjecta fuerunt.

Interim expendat, quæso, R. V. quam perniciosa, ne dicam malitiosa sit, quam reproducis, *Jansenistæ* descriptio. Facta sanctissima dicis esse *notas* hominis invidiosi; quo natum est fieri, ut Viri sanctissimi *nota* hominis invidio si notentur. Immo ipsum vitæ Christianæ præcipuum & certiorem characterem, vitam nimirum mundo contrariam, Hypocriseos insimulas, quia in homine, quem sub chimerico *Jansenistæ* nomine traducere placet, reperitur.

Erit aliquando tempus, R. P. quo videbis, quam perniciosa Ecclesiæ fuerit hæc *Jansenistæ* descriptio.

APPEN-

APPENDIX.

NON dubito, R. P. quin omnibus, quæ vel apparenter in libello tuo doctrinæ meæ opposita fuisse videntur, plenissime satisfactum sit; adeoque manum a scribendo retractassem, „ nisi *pag.* 102. libelli tui insinuares, quod tempore opportuno dictis meis contra P. Lupum aliquid forsan esset reponendum. Quod ipsum quidam Ordinis tui Professor in Thesibus suis jam ante innuerat.

Ut igitur ille, qui adversus Dissertationem meam scribere intendit, directius puncta principalia doctrinæ in illa assertæ oppugnet, nec relictis punctis præcipuis extravagetur ad ea, quæ nihil aut parum ad rem faciunt (ex. gr. an leges Justinianææ unquam fuerint receptæ in Gallia) volui breviter proponere puncta principaliora, quæ in Dissertatione mea adstruxi.

In prima parte Dissertationis ostendere animus fuit, quod Professio Religiosorum in communi viventium necessario secum trahat omnimodam rerum temporalium, *etiam quoad usum*, in particulari abdicationem; non secus ac si quis omnia sua vendidisset, & pretium absoluta ac simplici donatione in pauperes distribuisset, atque ita necessaria sua, tamquam pauper, a Superioribus exspectaret.

Secundo, quod eadem secum trahat perfectam ac omnimodam rerum omnium communionem; talem nimirum, ut res omnes Religiosis undecumque & quavis ex causa obvenientes, in unam communem massam redigantur, ut ex illis omnium necessitatibus *indifferenter* succurratur.

Hanc meam assertionem probavi 1. Ex verbis Christi, quibus consilium Evangelicæ paupertatis expressit, & norma vivendi primorum Christianorum. 2. ex Regulis SS. Augustini & Benedicti 3. Ex Decreto Concilii Tridentini accedente præsertim Declaratione Clementis VIII. aliorumque Pontificum, qui illam Clementis Declarationem probarunt. 4. Ex Decretis particularium Conciliorum ostendi dicta mea menti Synodi Tridentinæ esse conformia.

Ex hoc meo asserto ita confirmato, varia esse consectaria ostendi. 1. Quidem contra votum paupertatis peccare, qui rem quamcumque, etiam minimam, ita volunt *suam* esse, ut ne quidem pro arbitrio Superioris velint esse communem, hosque Ananiæ & Saphiræ imitatores esse asserui.

Secundo, consectarium dixi, quod reservatio redditum vitalitiorum, aut alterius peculii *ad usus particulares* unius Religiosi adversetur communioni bonorum, & voto paupertatis; tametsi ille, in cujus usus illa reservantur, *vere* paratus sit illa ad nutum Superioris abdicare, ut in communionem rediantur aliorum usibus indifferenter applicanda; quia non obstante illa dependentia a nutu Superioris, verum manet (ut in Dissertatione latius est ostensum) quod stante illa reservatione *revera* non sit inter Religiosos perfecta vitæ communio, atque adeo pro illo tempore recedatur ab eo, quod ad substantiam vitæ Cœnobiticæ spectat. *Cum* tamen *compertum sit* (ut loquitur Synodus Trident. *Sess.* 25. *De Regul. cap.* 1.) *a Superioribus non posse ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari.*

Non facit quoque prædicta dependentia, quin toto illo tempore, quo redditus illi vitalitii, aliundve peculium ad *usus particulares* Religiosi permittitur, Religiosus ille *proprium* possidere dicatur: quia, ut in Dissertatione fusius ostendi, verus ususfructus seu usus jure cum *dependentia a nutu alterius* consistit; quinimmo vera proprietas, quæ in libertate utendi consistit, potest subsistere cum plena dependentia a beneplacito alterius, quod ipsum & Ordinis tui Professores agnoscunt. Unum e pluribus, Qui Rev. V. non exiguæ est auctoritatis, adduco: „Certum nobis est, inquit Eximius P. Le Drou, *usum juris, etiam de quo Jura loquuntur*, posse impediri, revocari, & *a* „ *nutu alieno dependere* . . . idem censemus de dominio, quod „ de usu juris, nimirum posse consistere cum *revocabilitate* „ *ac dependentia a voluntate alterius*; sic ut non possis illa „ re uti, nec de illa disponere absque alterius consensu, & illo „ volente tenearis etiam dominium abdicare. Hactenus P. Le Drou.

Ex his facile apparet, quod Religiosæ paupertatis essentia non consistat ex natura rei (ut a quodam nuper assertum fuit) „ in „ dependentia nutu & dispositione Superioris, firmaque animi promptitudine ac resignatione, vi cujus, etsi precarium „ aliquod penes eumdem habet depositum, semper in præparatione animi & promptitudine cordis contentus est carere „ omni eo, quo privare voluerit Superior"; quandoquidem cum illa omnimoda dependentia & animi promptitudine, non tantum civilis & sicca quædam, sed etiam vera (quæ a libera facultate utendi desumitur) proprietas consistat: hujus tamen abdicatio adeo annexa est Regulæ Monachali; ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam idulgere, cujus ratio est, *quia proprii carentia*, ut ait P. Lupus, *est Evangelicæ perfectionis ac Monasticæ professionis portio essentialis: ideoque clarum est, quod nec summus Pontifex possit in ipsa dispensare.*

Hæc fusius dicta sunt, ne quis votum paupertatis in dicta *dependentia* constituat.

Habet R. V. aut quivis alius, qui Dissertationi meæ aliquid opponere voluerit, mentem meam, circa principaliora puncta primæ partis Dissertationis, compendio expressam.

Præcipuum secundæ partis punctum fuit ostendere, quod committatur Simonia per *hodiernam multorum in Belgio Monasteriorum praxim, quæ recipiendi Monachi dotum; non solummodo sponte oblatam accipit, sed & exigit, ac de illa stipulatur*: quodque vindicari non possit ab illo vitio, titulo transactionis super jure hæreditatis sive ingredientis, sive parentum, prout ex Legibus Justinianæis Eximius P. Lupus pretendit.

Doctrinam P. Lupi, in quantum etiam Monasteria *opulenta* in exactione dotis ab omni Simonia liberat, dixi triplici ex capite de falsitate esse suspectam.

Primo, quia adversatur unanimi Veterum & Recentiorum, ni forsan unum alterumve ex laxioribus exceperis, sententiæ; cum igitur novitas in materia morum falsitatis suspicionem semper ingerat, per consequens hæc doctrina tamquam nova hujusmodi notam evadere non potest.

Secundo, in Dissertatione ostendi, quod per hoc dogma inutiles redderentur Conciliorum Canones, & Pontificum Constitutiones, quibus tam severe omnis pecuniæ exactio in admissione ad Religionem damnata fuit.

Tertio, ibidem demonstravi, si hic titulus sufficiens foret ad abstergendam lepram Simoniacæ pravitatis ab exactione dotis ab Ingredientibus Monasterium, illum Ecclesia proponere debuisset, tamquam medium facillimum ad eliminandam a Monasteriis Simoniacam pravitatem; nec opus fuisset tam frequenti Canonum ac pœnarum renovatione, ut malum illud extirparetur; quia, ut ostendi, vel nuda hujus tituli propositione, si legitimus esset, omnis pene Simonia e Monasteriis fuisset eliminata.

His præmissis ut probarem, quod primo etiam intuitu dogma illud de falsitate esset suspectum, postmodum ostendi, quod ne quidem stantibus Legibus Justinianæis quidquam ad Ingrediente, aut ejus parente exigi potuisset, titulo *transactionis super jure ad hæreditatem*, quod post professionem, posset prætendere: quia, ut ostensum fuit, a libera Ingredientis voluntate pendet, etiam secundum Leges Justiniani, num Monasterium ullum jus ad hæreditatem sit habiturum; quandoquidem, ut probavi, jus ad hæreditatem Ingredientis Monasterio post professionem non competat, si Novitius in alterius favorem disposuerit, neque etiam ad hæreditatem patris, si Ingrediens hæreditati paternæ, saltem cum juramento, renuntiaverit.

Similiter licet filius hæreditati non renuntiet, cogi tamen non potest pater, ut *quid modici det pro grandi futuro* quia, ut ibidem probavi, dependet a voluntate patris, an transigere velit super jure, quod Monasterium ad legitimam ex persona filii prætendere posset, casu quo patri filius superviveret; an vero incertam eventus aleam expectare malit.

Ex quibus consectarium ostendi, quod quidquid ex Constitutionibus Justiniani, vel ab Ingrediente, aut illius parentibus *pro jure ad hæreditatem* Monasteria sperare possint, id totum a recipiendi aut parentum *liberalitate* sit expectandum? quandoquidem & parentes transactionem abnuere possint, & recipiendus liberrime, etiam nullo dato, Monasterium a suis & paternis bonis valeat excludere.

Deinde probavi, quod etsi daremus titulum illum sufficientem fuisse vigentibus Legibus Justinianæis (quod nec speciem veri habere satis evidenter evici) hodie tamen præsertim in Gallia & Belgio subsistere non posset: quia leges illas Justiniani tam per Edicta Principum, tum per inveteratam consuetudinem ibidem esse abrogatas fusius ostendi, ita ut Monasteria nec in hæreditatem Ingredientis, aut parentum illius licet per Testamentum expresse non sint exclusa, amplius *ab intestato* succedant.

Probavi quoque per prædicta Principum Edicta, & Patriæ consuetudines Monasteria, quoad successione in hæreditatem Monachi, reducta esse ad jus illud quod ante Justinianum viguit: neque illa in speciem immunitati aut libertati Ecclesiasticæ contrariari; male & illa cum Lege *amortizationis* per Patrem Lupum confundi.

Habet igitur R. V. præcipua puncta doctrinæ, quæ in Dissertatione adstruenda assumpsi; si quid ulterius Reverentia Vestra, aut quis alius Dissertationi meæ opponendum censuerit, rogo ut his punctis opponat, neque ad minutiora, quæ parum aut nihil ad principale Dissertationis punctum faciunt, deflectat.

Omnia quoque, quæ personam magis quam doctrinam respiciunt, omittantur; ut ex omnibus, quæ scribuntur, appareat, quod non ex passionem suam aut suorum sententiam defendendi, sed ex puro amore *Veritatis* procedatur, quo perveniamus aliquando ad Regnum illud, ubi *Rex Veritas, lex Charitas, modus Æternitas: cujus Regni non erit finis.*

APPEN-

APPENDIX
AD
VINDICIAS
DISSERTATIONIS CANONICÆ
DE
PECULIARITATE ET SIMONIA,

In qua respondetur ad Objectiones Professorum Ordinis Eremitarum S. Augustini contra prædictam Dissertationem. Et speciatim agitur de *Dominio*, quod habere dicuntur *Scholares* Societatis Jesu, & de jure quod Monasteria habent ad bona Ingredientis.

CAPUT PRIMUM.

De his quæ primam Dissertationis partem, scilicet de Peculiaritate, concernunt.

§. I.

Vera proprietas non tantum accidentaliter *& jure positivo* , *sed* essentialiter *Statui Religioso repugnat* .

„ Ec æstimet Abbas (inquit Innocentius III. in *Cap.* 6. *tit. De Statu Monach.*) quod super habenda „ proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare: qnia abdicatio „ *proprietatis*, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa Regulæ „ Monachali, *ut contra eam, nec* „ *Summus Pontifex possit licentiam* „ *indulgere* ". Rationem reddit P. Christianus Lupus: „ proprii carentia, inquiens, est Evangelicæ perfectionis ac Monasticæ professionis „ portio *essentialis*; ideoque clarum est, quod nec Summus Pon- „ tifex possit in ipsa dispensare". *Parte* 4. *Scol. ad Can.* 6. *Concil. Tolos.*

Scio quidem Innocentium, aliosque nonnullos tum Canonistas, tum Theologos, docere Pontificem posse dispensare super voto solemni Religionis: verum advertendum, ut recte notat Fagnanus ad *Cap.* Cum ad Monast. *tit. De Statu Monach. num* 67. „ quia opinio Innocentii & sequacium non ita est intelligen- „ da, ut *Monachus quamdiu manet Monachus*, ex dispensatione „ Papæ sit solutus a voto continentiæ, & paupertatis"; quia implicat contradictionem, ut quis maneat Monachus, & non habeat *essentiam* Monachatus, quæ consistit in tribus votis substantialibus; & ideo, ait Fagnanus, Papa efficere non potest, ut quis eodem tempore sit Monachus, & habeat uxorem vel *proprium*.

Abdicatio proinde *proprietatis* taliter annexa est Regulæ Monachali, ut nec per Pontificem ab illa avelli possit.

Consequenter dominium, quod communiter *proprietatis* dicitur, & consistit in libera facultate disponendi de re aliqua in *proprium usum*, non tantum iure *Ecclesiastico* & *positivo* Statui Religioso repugnat, sed *essentialiter*. Si enim jure duntaxat *positivo* Statui Religioso opponeretur; quis ambigat, quin Pontifex indulgere posset Monacho manenti Monacho *proprietatem?*

Quidquid vero in tota Dissertationis meæ prima parte de incompatibilitate *dominii* cum Statu Religioso dictum est, de hoc *Proprietatis* dominio assertum fuit: ut variis locis expresse monui, & rursus in Vindiciis Dissertationis *pag.* 119. repetii.

Quod, ergo R. P. Pauwens Ord. Eremit. S. Augustini, aliique ejusdem Instituti Professores dixerunt: *Essentia paupertatis Religiosæ consistit in eo, quod Religiosus de nulla re possit disponere, nulla re possit uti, nisi dependenter a voluntate & consensu sui superioris: estque huic paupertati accidentale quod sit sine dominio, & rerum proprietate, sive cum illis.* In *Thesi def.* 11. *Decemb.* 1684. Si, inquam, illud intelligent de *dominio* quodam *civili*, quale cum voto *simplici* paupertatis consistit, neque tribuit Religioso liberam facultatem rebus illis utendi in *proprium* commodum & usum, consentio hujusmodi dominium non nisi jure *positivo* (cui ipsa solemnitas voti adscribenda est) & *accidentaliter* Religiosæ paupertati opponi; talequæ dominium in Scholaribus Societatis Jesu post emissionem trium votorum reperiri, eosque non obstante dicto *domino veros Religiosos* dici posse non repugno. Si vero intelligant de dominio *Proprietatis*, vi cujus Religiosus de re aliqua in *proprium suum commodum & usum* queat *libere* disponere, ex prædictis patet, evidenter falsum esse, paupertati Religiosæ esse *accidentale*, quod sit sine *dominio* & rerum *proprietate*, sive cum illis. Si quippe accidentale tantum esset, indubie per dispensationem Pontificis fieri posset, ut Monachus *Proprietatem* haberet. Nec verum esset: Abdicatio Proprietatis ita est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex licentiam posset concedere. „ Quod cum do- „ minium & proprietas non repugnet Statui Religioso, (ait „ predictus R. P. Pauwens) patet ex Instituto Societatis Je- „ su, cujus Scholares primæ & secundæ professionis certum est „ veros esse Religiosos, & tamen rerum suarum dominium ha- „ bent, licet de illis disponere nequeant sine consensu & bene- „ placito Superioris, per quod vere pauperes sunt.

Rursus respondeo, prædictos Scholares post emissionem voti *simplicis* paupertatis retinere dominium *civile* bonorum suorum: cujus dominii duo præcipui in Constitutione *Ascendente Domini* notantur effectus. Quorum primus est, quod bonorum suorum, *summo jure*, etiam *existentes* Religiosi, maneant *domini*; eum in finem, ut si eos per Præpositum Generalem, e Societate dimitti contingat, suisque votis liberari, bonis suis, quorum dominium civile retinuerunt, *libere* uti possint; adeoque quamdiu *manet in Societate & veri* Religiosi tribus votis Religionis *simplicibus* adstricti, civile duntaxat dominium retinent, *dimissi* vero & a *votis liberati*, dominium etiam *proprietatis* recuperant.

Alter vero effectus illius dominii exprimitur in prædicta Constitutione, ut nimirum in vim illius possint ante ultimam professionem bona sua in *pauperes seu alios pios usus distribuere*, Quæ rursus distribuendi facultas, ad summum arguit *dominium civile* nec voto paupertatis simplici, nec Statui Religioso essen-

essentialiter repugnans. Sic enim etiam Justiniani tempore, si quis paterfamilias liberos habens Monasterium ingressus esset, in eoque professionem emisisset, permittebatur eidem bona sua inter liberos suos distribuere, si ante ingressum de illis non disposuisset, ut *part.* 2. *Dissertat. cap.* 2. §. 3. notatum fuit.

Si vero sermo sit de dominio proprietatis, quod secum trahit *liberam* disponendi facultatem in *usum & commodum proprium*, iterum dico, hujusmodi dominium inter & Statum Religiosum esse repugnantiam non *accidentalem*, sed *essentialem*; neque Scholares Societatis Jesu *manentes*. in Societate, & *Religiosi* simile dominium retinent: *interim enim*, ait Pontifex, *quantum ad illorum usum* (nota bene) *Religiosam Paupertatem servant*, *nec ulla re tamquam propria & sine Superioris facultate uti possunt*. Quantum igitur ad eorum usum, illis uti seu disponere nequeunt in *proprium* usum; sed usum illorum *simplicem* (qui idem est cum *usu facti*, ut inferius ostendimus) a Superiore accipere, & cum ejus dependentia habere jubentur.

Ut ergo verbo absolvam; Scholares Societatis Jesu post emissionem trium votorum simplicium, quantum ad dominium *proprietatis*, quamdiu Religiosi permanent, reliquis Religiosis per omnia sunt similes. Quod vero ad dominium *civile* attinent, sunt *Religiosi*, quales erant Monachi priusquam *solemnitas* votis Religionis esset annexa; in hoc duntaxat dissimiles, quod votis illis simplicibus non adstringantur, nisi quamdiu in Societate manent; e qua ex causa rationabili per Generalem dimitti possunt.

§. II.

Vera proprietas, etiam anti-Evangelica *consistit cum* dependentia *a nutu & beneplacito Superioris*.

IN prima Dissertationis meæ parte *cap.* 1. §. 4. *Coroll.* 2. ostendi. *Proprium* seu *veram Proprietatem*, quæ consistit in libera facultate utendi re aliqua in *usum & utilitatem propriam*, posse consistere cum plena dependentia a nutu & beneplacito Superioris, adeoque ut Religiosus (verba sunt Prosperi Fagnani ad *Cap. Monachi*, *tit. De Statu Monach.*) verus usufructuarius (*nota bene*) dicatur, nihil referre, an administratio possit eidem auferri ad nutum Abbatis, siquidem hoc non tollit, quin durante administratione habeat jus utendi fruendi: unde proprie dici potest *usufructuarius ad beneplacitum*.

Hoc meum assertum, quod nemo aut Canonistarum aut Theologorum, ut credo, negare ausit, in Vindiciis meis, *pag.* 139. probari quoque ab eximio P. Lamberto Le Drou, ex ejusdem Patris Thesi *def. in Augusto* an. 1675. demonstravi: verba eius repeto. Certum nobis est, inquit, usum juris, etiam de quo Ju„ ra loquuntur, posse impediri, revocari, & a *nutu alieno de*„ *pendere*. (*Nota bene*) Idem censemus de dominio, quod de „ usu juris, nimirum posse consistere cum *revocabilitate ac de*„ *pendentia a voluntate alterius*; sic ut non possis illa re uti, „ nec de illa disponere absque alterius consensu, & illo volente „ tenearis etiam dominium abdicare.

Ex quibus, in Vindiciis meis, intuli, " quod Religiosæ pau„ pertatis essentia non consistat ex natura rei (ut nuper asser„ tum a Reverendo Patre Clenaerts in *Thesi def. in Augusto an*„ *no* 1684.) *in dependentia a nutu & dispositione Superioris fir*„ *maque animi promptitudine ac resignatione*, *vi cujus etsi pre*„ *carium aliquod penes eumdem habeat depositum*, *semper in præ*„ *paratione animi & promptitudine cordis*, *contentus est carere* „ *omni eo*, *quo privare voluerit Superior* ". Quandoquidem, sub„ jungebam " cum illa omnimoda dependentia & animi prom„ ptitudine, non tantum civilis & sicca quædam, sed etiam „ vera (quæ a libera facultate utendi desumitur) Proprietas „ consistat.

His meis Vindiciis prædictus R. P. Thesim aliam *def. in De*„ *cembri* 1684. opponens, illi meo asserto reponit: Fallor ni Vir „ *Clarissimus obscuram hanc consequentiam faciat*: *Juxta eximium* „ *Patrem* (addat omnes Instituti Societatis Jesu ex reverentia „ Apostolica Approbatores) *juxta*, inquiet, *eximium Patrem* „ *usus juris*, *immo dominium potest consistere cum revocabilita*„ *te*, *ac dependentia a voluntate alterius*: *ergo Religiosæ pauper*„ *tatis essentia non consistit ex natura rei in dependentia a nu*„ *tu*, *& dispositione alterius*. Vim argumenti quis capiat? Quis „ consequentiam videat? Ego saltem sine luce non obambulo „ tenebras, lumen præbe, *Vindex Clarissime*.

Probo, *inquiet*, *consequentiam*: *si enim ea foret Religiosæ paupertatis essentia*, *posset consistere etiam cum usu juris & dominio*, *adeoque cum veri nominis Proprietate*, *quæ Statui Religioso repugnant*. *Hinc tota hallucinatio. Ita*, *Doctor Clarissime*, *qui male distinguit*, *male docet*. *Oportebat*, *si in jure tuo discrimen non legeras*, *consulere Theologos*, *& circa eximias Theses illuminari*, *ne festinans cæcum pareret catulum*. *Distinguenda est igitur proprietas juridica ab anti Evangelica illa*, *quæ Statui Religioso repugnat*. *Anti-Evangelica est*, *secundum quam aliquis inscio Superiore quidpiam recipit*, *detinet*, *vel exponit*, *atque ab illius nutu non vult esse dependens coram Deo*, *& hominibus*. *Huic opponitur paupertas Religioso statui essentialis supra exposita*. *Proprietas juridica est Claritati Vestræ nota clarissima*. *Utique dominium importat*. *Porro hæc non opponitur paupertati præfatæ*, *nisi adjunctam habeat independentiam a voluntate Prælati*: *quod ex dictis ostendo*: *in Scholaribus Societatis Jesu*, *utpote veris Religiosis est vera Religiosa paupertas huic statui essentialis*: *atque in illis est vera proprietas juridica*, *seu dominium*, *excepta sola independentia voluntate Prælati*: *ergo illa Proprietas juridica seu dominium non repugnat paupertati Religiosæ*, „ *nisi adjunctam habeat independentiam a voluntate Prælati* ". Hæc ille.

Prætermissis itaque, quæ ex humanistico pulvere in me congessit, dicteriis (graviora deinceps a Doctorali bireto expectans) credo consequentiam a me factam adeo claram, ut soli *abambulantes tenebras lumine egeant*, quo eam percipiant. Quid enim hac ratione clarius? *Usus juris*, etiam de quo Jura loquuntur potest *impediri*, *revocari*, *& a nutu alieno dependere*. Item dominium potest consistere cum *revocabilitate*, *ac dependentia a voluntate alterius*, sic ut non possis illa re uti, nec de illa disponere absque alterius consensu, & illo volente tenearis etiam dominium abdicare; ergo *Religiosæ paupertatis essentia* non consistit ex natura rei in *dependentia* a nutu & dispositione alterius: quandoquidem cum in illa *omnimoda dependentia* & *animi promptitudine* consistat *verus usus juris* & *verum dominium*, cum tamen „ abdicatio Proprietatis, sicut & custodia castitatis „ adeo sit annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec *Summus* „ *Pontifex* (*nota bene*) *possit licentiam indulgere* ". *Cap.* 6. *tit. De Statu Monach.*

At dicit Eruditissimus Thesista: " Distinguenda est Proprietas „ juridica ab anti-Evangelica illa, quæ Religioso statui repu„ gnat. Anti-Evangelica est, secundum quam aliquis inscio Su„ periore quidpiam recipit, detinet, vel exponit, atque ab *il*„ *lius nutu* non vult esse *dependens* coram Deo & hominibus.

Verum quam hæc distinctio sit frivola, quis vel leviter attendens non videat? Quasi Patres, & Concilia, ac Romani Pontifices, & inter alios Innocentius III. summus Jurisconsultus dum uno ore pronuntiant abdicationem *Proprietatis* & *juris* Statui Religioso esse *essentialem*; Monachosque *proprietarios*, voti sui violatores pronuntiant; de alia *Proprietate* quam de *vera Proprietate* proprie sumpta loquantur. Quæ, cum juxta jam dicta, cum *plena dependentia a nutu* & *beneplacito Superioris* consistat, si in Religioso reperiatur, anti-Evangelica erit, utpote opposita consilio Evangelico (quod per votum transivit in præceptum) *veram Proprietatem* non compatienti.

Argumentum, quod a Scholaribus Societatis Jesu assumitur, ex dictis præcedenti paragrapho, nullo negotio solvitur. Nec enim verum est; quod intrepide Eruditissimus Thesista, aliique ipsius Confratres audacter asserunt, in illis esse *veram Proprietatem juridicam*, excepta *sola independentia* a voluntate Superioris: nec enim in prædictis Scholaribus *vera* Proprietas, quæ a *proprio* seu libertate disponendi de re in utilitatem *propriam* dicitur, reperitur; sed solum dominium *civile*, vi cujus, quamdiu manent voto paupertatis simplici obstricti, nullatenus in utilitatem & *usum proprium* libere disponere possunt, ne quidem *dependenter* a voluntate Superioris; sed *simplicem usum necessariorum*, seu *usum facti* a Superiore recipiunt, quo *dependenter ab ejus beneplacito* & *nutu*, ut *veri* Religiosi, utuntur.

Interim (id est, quamdiu manent Scholares) inquit Gregorius XIII. *quantum ad illorum usum*, *Religiosam paupertatem servant*, *nec ulla re tamquam propria*, *& sine Superioris facultate uti possunt*.

Fateor proinde, quod *reverens in S. Sedem* teneatur admittere, quod Scholares Societatis, post emissa tria vota *simplicis* Religionis, retineant *Dominium*, prout §. præcedenti fusius explicatum est; sed num satis reverentes sint in Sac. Canones, ac Patrum Constitutiones, qui *veram Proprietatem* cum Regula Monachi *solo jure positivo* repugnare asserunt; & Societatis Jesu instituto non sint iniurioli, qui audent dicere *veram proprietatem*, quæ *dependentiam a beneplacito alterius* compatitur, in Scholaribus ejusdem Societatis *veris* Religiosis reperiri, ipsi viderint. Illud scio, quod mysterio non careat, in famosa illa Gregorii XIII. Constitutione, non semel asseri Scholares Societatis post emissa tria vota Religionis, retinere *Dominium*, & ne verbo quidem insinuari quod *proprietatem* habeant.

Habet proinde Erud. Thesista quod optavit; nimirum, ut explicarem aliter, quam per *dependentiam* a se propositam, quomodo consistat simul: Scholares Societatis esse *veros* Religiosos, & tamen retinere *Dominium*.

Ex dictis non difficulter similiter intelligitur verum non esse, *quod infimus sit gradus paupertatis Religiosæ* (ut asserit R. P. Pauwens, & verificari credit in Scholaribus Societatis) *quæ Dominium & Proprietatem compatitur*, *non tantum respectu Religionis in communi*, *sed etiam respectu Religiosorum in particulari*: nullus enim, quantumcumque infimus gradus paupertatis Religiosæ esse potest sine *voto paupertatis*, quod votum adeo repugnat cum retentione *veræ proprietatis*, ut nequidem per Summum Pontificem fieri possit, ut aliquis illo voto *obstrictus* simul *proprietatem* habeat, ut ex antedictis patet.

Quapropter loquendo de *vera Religiosorum proprietate* (quæ a libertate disponendi de re aliqua in utilitatem *propriam* dicitur) & de paupertate Religiosorum *in particulari*, nulla est distinctio inter *veros* Religiosos. Omnes enim *in particulari* omnis *proprietatis* sunt plane incapaces: quoad *usum* vero *facti* seu rerum *necessariarum*, nullus illius est incapax. Cum igitur tota hodierna altercatio de voto *paupertatis Religiosæ* versetur circa abdicationem *proprietatis in particulari*, impertinens plane est distinctio paupertatis Religiosæ a prædicto P. Pauwens adducta, utpote quæ non nisi *dominium civile*, vel proprietatem in communi respicit.

§. III.

Ostenditur, *quod distinctio inter usum facti &* juris *desumi nequeat a* dependentia *vel* independentia *a nutu Superioris*: *& quid sit usus*.

EX dictis superiori §. evidenter colligitur, distinctionem inter usum *juris* & *facti* desumi non posse a *dependentia a Superiore*, quandoquidem *dependentiam* & *revocabilitatem*, compatiatur etiam *vera proprietas*. Quapropter distinctionem inde

demi

desumi non posse jam pridem Exim. P. Le Drou asserere non dubitavit. *Usum*, inquit in Thesi ante citata, *dividimus in usum juris, & in usum facti. Utriusque discrimen exponit Lessius lib. 2. De Jure & Just. cap. 3. dub. 8. num. 33. & ait: Notandum usum irrevocabilem a Nicolao III. Extravag.* Exiit, *vocari usum juris tum quia in eo habetur jus absolutum, tum quia jura de eo loquuntur. Usum autem revocabilem vocat usum facti. Non quod in eo nihil sit juris .... sed quia non est jus absolutum, & solidum, utpote ab alieno nutu dependens, donec ipso facto consumatur*, Hactenus verba Lessii, quibus reponit Exim. P. Drou: *At certum nobis est, usum juris, etiam de quo Jura loquuntur, posse impediri, revocari, & a nutu alieno dependere.* Quid evidentius, quam distinctionem inter usum *juris* & *facti* a dependentia aut independentia a beneplacito Superioris jam pridem a præfato Magistro fuisse rejectam? Spero posthac discipulos Magistro consensuros.

Si quis quærat, quid per usum facti intelligi credam? Respondeo, per usum *facti* alium non intelligi, quam *usum simplicem* oppositum *usufructui*: quem in *facto* consistere Jurisconsulti asserunt, eo quod utenti non plus tribuat, quam usuario *necessarium* est, eique sufficit ad usum & consumptionem *quotidianam*, argumento §. 1. *Institut. De Usu & Habitat.* & *l.* 12. §. 1. *ff. eod.* ac ideo *solo* utentis *facto* atque consumptione terminatur.

Ut igitur compendio dicam, usus *facti* est proprie usus simpliciter dictus, seu usus *necessariorum*.

Quapropter in Actis Apostolorum, & Patrum regulis nulla *usus facti* mentio occurrit (*a*); ac simpliciter præcipitur, ut *unicuique detur prout cuique opus est*: quo quid indicatur, nisi unicuique usum *necessariorum* esse concedendum? Quare & ipsa Tridentina Synodus, nulla *usus facti* mentione injecta, *usum* rerum necessariarum Religiosis præstandum esse *Sess.* 25. *De Regular.* præcipit. " Mobilium *usum* ita Superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat, nihilque superflui in ea sit; nihil etiam quod sit *necessarium* eis denegetur ". Usus proinde, quem Religiosis annuendum censet Tridentina Synodus, est usus rerum *necessariarum*, quem usum *facti* dicere possumus, quemadmodum *usum* simplicem usufructui oppositum in *facto* consistere Jurisconsulti volunt; eo quod *facto* ac consumptione utentis quodammodo terminetur.

Hoc ipsum non obscure expressit Nicolaus III. *Cap. Exiit, De V. S. in 6.* " Nec per hoc, ait, quod proprietatem usus & rei „ cujusque dominium a se abdicasse videtur, *simplici usui* omnis „ rei renuntiasse convincitur: qui, inquam, usus non *juris*, „ sed *facti* tantummodo *nomen* habens, quod *facti* est tantum „ in *utendo* præbet utentibus nihil *juris*: quinimmo *necessariorum* rerum, tam ad vitæ sustentationem, quam ad officiorum „ sui status executionem *moderatus usus*: (*Nota bene*) sed secundum eorum Regulam & veritatem omnimodam concessus „ est Fratribus (Minoribus) quibus rebus Fratres *licite uti* possunt, durante concedentis licentia, & juxta id quod in præsenti serie continetur.

Quis hinc non videat, Pontificem per usum *facti*, quem Fratribus Minoribus etiam in particulari de licentia Superioris licitum asserit, intelligere *usum* simplicem rerum *necessariarum*.

Ex his quoque non difficulter intelligitur, quod si agatur de paupertate Religiosa in *particulari*, Franciscanos strictioris Observantiæ non profiteri perfectiorem gradum paupertatis præ reliquis Religiosis, utpote qui *simplicem usum rerum necessariarum de licentia* Superioris, quemadmodum cæteri Religiosi, habere possunt.

§. IV.

Duo circa usum facti *seu rerum* necessariarum *concedendum, aut concessum observanda sunt.*

USum rerum mobilium Religiosis concedendum recte dici usum *facti*, superius notavimus, eo quod necessitatibus *quotidianis* Religiosorum commensurandus sit, atque adeo utentis *facto* seu *consumptionem*, ut Jurisconsulti loquuntur terminetur.

Primum quidem in concedendo *usum facti* observandum, ut Superiores illum concedant ad normam ejus, quod referunt Acta Apostolica; *distribuebatur unicuique prout cuique opus erat*: adeoque non *æqualiter* omnibus, ut ait Augustinus: " Quia non „ æqualiter valent omnes, sed potius unicuique. (nota bene) „ sicut cuique opus est ". *Reg. cap.* 5.

Tenetur proinde Superior in distributione rerum necessariarum servare justitiam *distributivam*, ut nimirum singulorum conditione & statu justa statera libratis, juxta cujusque *necessitatem* distribuantur, ut latius in Dissertatione ostensum fuit.

Alterum circa usum *facti*, seu rerum necessariarum Religiosis concessum, sedulo observandum, & a Patribus admodum inculcatum est, *ne eorum quæ ad necessitatem* (nota bene) *concessa erunt* (verba sunt Clementis VIII. *in Const.* Nullus omnino 60. *in Bull. Rom.*) *nullus quidquam possideat ut proprium neque ut proprio utatur*: idest, ne eorum quæ Religiosus ad *necessitatem* utenda accepit, seu quorum usum *facti* a Superiore recepit, eo loco habeat, quasi in illa aliquid juris *præ reliquis* de communitate haberet; sed illis utatur tamquam sibi *precario* ad *necessarium* usum concreditis; ac per consequens paratus sit ad *nutum* & beneplacitum Superioris, tamquam rem alienam abdicare, atque *usui* illius renuntiare; quemadmodum in Dissertatione fusius ostensum fuit.

(a) Id est, nulla occurrit distinctio inter communionem bonorum quoad jus seu usum juris, & eorum communionem quoad usum facti.

Hæc rursus hic notata, oportuit, ut appareat ea, quæ de *dependentia* a nutu & beneplacito Superioris sive Pontificum aut Patrum legibus dicuntur, non de *usu juris*, sed de usu *facti*, seu usu rerum, quæ ad *necessitatem* conceduntur, fore intelligenda.

Atque hinc patet omnino a mente Pontificum ac Patrum recedere, qui dicta de *dependentia* a nutu & beneplacito Superioris reservationi redituum vitalitiorum in *usus particulares* Religiosi, applicari audent.

§. V.

Bona omnia undecumque obvenientia debent communicari, non tantum quoad usum juris, *sed etiam* facti.

DE primitiis Christianorum referunt Acta Apostolorum: „ Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: „ nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse di- „ cebat, *sed erant illis omnia communia* ". Ne vero credantur fuisse communia quoad proprietatem duntaxat aut usum *juris*, non vero quoad usum *facti*; addit sacer Textus; *Dividebatur singulis prout cuique opus erat*. Ex quo manifestum est, omnia fuisse communia, ut ex illis singulorum *necessitatibus indifferenter* succurreretur, adeoque singulis *usus necessarius* seu *facti* concederetur; ex quo ulterius teste sacro Eloquio contingebat, ut nec *quispiam egens esset inter illos*.

Hanc Christianorum sanctissimam vivendi disciplinam æmulati Religiosorum seu Cœnobitarum Patres & Legislatores Basilius, Augustinus, Benedictus, aliique, ut totius vitæ Cœnobiticæ seu Religiosæ basim & fundamentum eamdem rerum communionem in suis Regulis expresserunt: præcipientes scilicet, ut ad exemplum primorum Christianorum, *omnia* inter ipsos essent *communia*, & singulis non quidem *æqualiter*, sed potius unicuique sicut *cuique opus* fuerit, verba sunt S. P. Augustini, *distribuatur*: „ Sic enim legitis, subjungit, in Actis Apostolorum: quia erant „ eis omnia communia, & distribuebatur *unicuique prout cuique opus erat*.

Communio igitur, quæ basim & fundamentum constituit vitæ Religiosæ, debet esse talis ut omnia *actualiter* (nota bene) ita sint communia, ut ex illis dividatur singulis *prout cuique opus est*; quemadmodum in prima Dissertationis parte fuse & luculenter probatum fuit: ac per consequens *omnia communia* esse oportet, non tantum quoad *jus* & *usum juris*, sed etiam quoad *usum facti*; hoc nimirum sensu, ut *omnia undecumque obvenientia*, in unam communem massam indifferenter confluantur seu reducantur, tumque ex illis ita in *commune redactis*, *singulorum* necessitatibus *indifferenter*, non *æqualiter*, sed *prout cuique opus est*, provideatur, seu usus *facti* rerum *necessariarum precaria & revocabilis* concedatur.

Hæc latissime in Dissertatione asserta & probata, rursus hic breviter repetita & fortiter inculcata oportuit, ut clarius intelligatur & ostendatur, quam frivola sit illa distinctio, de qua in Thesibus citatis, quod omnia debeant esse communia quoad usum *juris*, & non quoad usum *facti ad nutum revocabilem*.

§. VI.

Discutiuntur singulatim ea, quæ de voto Paupertatis *& Religiosa* rerum communione *proposuit R. P. Clenaerts in Thesi defensa 9. Julii 1685.*

QUæ hactenus breviter dicta ac repetita sunt, abunde sufficere credo, ut ea omnia, quæ hactenus primæ Dissertationis parti de Peculiaritate opposita fuere, solvantur; attamen quia R. P. Clenaerts multa in una suarum Thesium admodum obscure & intricate proponit, quæ aliquibus non satis cautis, & in materia proposita non omnino versatis fucum facere possent, convenire judicavi, illa membratim dissecare & anatomizare, ut ita dissectis & anatomizatis facilius involuta mysteria capiamus, & detecta refutemus.

„ Vota, quæ tria Status Religiosus complectitur, inquit, famosa sunt satis, *paupertas*, *obedientia*, *castitas*. Postrema duo „ perspecta magis sunt. Paupertas vero non usque adeo videtur „ perspecta in foro fori. Consistit essentialiter *in dependentia a* „ *nutu, & voluntate Superioris*, *firmaque animi promptitudine* „ *ac resignatione in voluntatem illius, vi cujus, etsi precarium* „ *aliquod (quod minus perite audit peculium) penes eundem habeat depositum, semper in præparatione animi & promptitudine* „ *cordis contentus est carere omni eo, quo privare voluerit Superior.*

Definitionem hanc paupertatis Religiosæ toties decantatam, & nobis obtrusam, sacris Canonibus, ac venerandis Patrum Decretis contrariari sat superque in anterioribus ostendimus; unde ad ulteriora progredimur.

„ Descriptio ista est velut Turris Davidica, ait Eruditiss. Thesista, unde mille clypei pendent ex illa, & omnis armatura „ fortium, causa est ad incudem Petri, & e Castro S. Angeli „ ostentata, vel tunc evidentius, cum hinc Piscatoris annulo „ insignitus prodiisse visus est sacer Sociorum exercitus, Verba & voces ulteriora videamus: " Arma seligo, progreditur „ Thesista, ex mille alia. Superior delegare Provisorem potest, „ ut nummos procuret: Œconomum ut culinam curet; Saltuarium ut invigile sylvis; Vestiarium ut indumenti satagat, &c. „ Quæ omnia cum Prælati fuerunt objecta manibus, subjecta nutui „ potest distribuere, *non æqualiter omnibus, sed prout cuique opus* „ *fuerit*, ut Regula habet Augustini: ergo & delegare potest Procuratorem, ut reditum vitalitium, mortali meo capiti annexum, & a Monasterio juxta Monachatus regulam acceptatum, „ quot annis colligat, qui illico plano, plenoque communitatis „ dominio incorporatur, voluntati Superioris subjacet, &c.

Atten-

Attendat Hic Thesista verba Concilii Tridentini, *Sess.* 25. *cap.* 2. *De Regular.* ;, Nec deinceps liceat, inquit Concilium, „ Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam „ ad usumfructum vel *usum* (*nota bene*) administrationem aut „ commendam; administratio autem bonorum ad *solos* Officiales „ eorumdem, ad *nutum* Superiorum *amovibiles*, pertineat.

Hæc si attendat Eruditissimus Pater, perspiciet reditus vitalitios (qui in jure pro bonis stabilibus habentur) nulli Regulari concedi posse, etiam ad *usum* administrationem autem eorum ad *solos* Officiales ad nutum Superiorum amovibiles pertinere debere; qui illos, tamquam Monasterii & Communitatis Officiales non in *utilitatem* & *usum* Religiosi, *cujus mortali capiti est impositus*, sed in usum *communem* (*nota bene*) Monasterii administrent; si secus fiat, *titulus administrationis nihil erit aliud* (verbis loquor Prosperi Fagnani ad *Cap. Monach. tit. De Statu Monach.*) *quam palliamentum quoddam ad palliandum proprium*. Et latius in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 11. probatum est.

„ *Procedo*, ait R. Pater: Superior censum vitalitium ad se delatum potest distribuere uni alteri, ergo & mihi ad usus licitos *precario* revocabiles.

Si per censum vitalitium intelligat ipsum *reditum*, constat ex jam dictis omnino illicitum esse Superiori, etiam ad *usum* simplici Religioso eum concedere. Si vero Canonem annuum reditus vitalitii intelligat, dico, quod si contingat Religiosum, cujus *mortali capiti* talis reditus est *impositus*, *necessariis* aliquibus indigere, poterit, immo & debebit Superior ex bonis *communibus* illi distribuere *prout opus* erit. Unde si per *accidens* (*nota bene*) contingat, a procuratore aut œconomo Superiori *tunc temporis* offerri pecuniam ex reditu vitalitio receptam, non video quare non possit per illam *necessitatibus* illius succurrere; modo Canonem seu pecuniam illam non det *ideo*, quia ex reditu vitalitio (*nota bene*) hujus Religiosi provenit: sed quia ex bonis *communibus* illi per accidens offertur, quare eamdem pecuniæ summam eadem benevolentia atque facilitate dedisset, licet non ex reditu vitalitio, sed ex bonis fundationis provenisset. Quin si alius Religiosus omni plane reditu vitalitio destitutus simili necessitate pressus se obtulisset, eamdem pecuniam licet ex reditu vitalitio *capiti mortali alterius imposito* profectam, eadem facilitate annuisset; ut proinde nullum respectum habeat Superior num ex reditu vitalitio hujus vel illius Religiosi proficiscatur, sed omnia ut plane communia & confusa considerans *unicuique prout opus est*, *indifferenter distribuat*.

Spero quod Eruditissimus capiat quid velim; num consentiet, nescio, spero tamen, Filium; quippe se P. Augustini, quia *omnia vult esse communia*, *ut unicuique opus est distribuatur*, profitetur.

Subjicit enim: „ *Objicies*. Sub qua tu militas regula, est Au„ gustini, ad normam facta, quam Apostolica præferunt Acta: „ atqui *erant iis omnia communia* Respond. inquit sunt & nobis". Ita me charitas fraterna optare cogit; sed credere dicta vestra ægre patiuntur.

Instabis, procedit Thesista: „ Nulla ibidem erat inæqualitas, „ sed plena communitas". Respond. ait R. P. „ ista communitas „ erat, sed inæqualitas erat, ubi justitia distributiva non deerat. „ Nam *distribuebatur unicuique*, prout *cuique opus erat*, ait praxeos gnavus Apostolicus Augustinus". Bene habet. Inter primos Christianos justitia distributiva considerans *necessitate singulorum* servabatur, & non omnibus *æqualiter*, quia non *æqualiter indigebant*, distribuebatur, ita in Religiosos justitia distributiva servetur, & veri in hoc primorum fidelium æmulatores erunt.

Contra, sibi objicit Thesista: „ Tu habes, alter non habet; „ ergo non sunt *vobis omnia communia*, ut vult Augustinus". „ Audiamus responsum. „ Respond. ait, distinguo consequens; „ ergo non sunt communia quoad jus & incorporationem in „ bona Monasterii, nego; quoad usum facti simplicem *precario* „ revocabilem, concedo. Hoc nihil est aliud, subjungit quam „ quod Superior omnium dispensator usus unius rei det uni, al„ terius alteri, Regulam sequens Augustini. Ille ait *non equaliter omnibus*, *sed prout cuique opus fuerit*. Ita postulat justitia „ *distributiva*.

Quid per hæc velit vix capio: subsistam paulisper, forsitan inferius *lumen præbebit*.

Addit ex abrupto, & quid hic ad rem nescio: „ Plus honoris „ debeo Matri meæ, juxta Leonem X. *Agri Dominici pissimæ*, „ *religiosissimæque tutrici* Sacr. Facultati Theologicæ Almæ hujus „ Universitatis, quam Facultatibus aliis ista inferioribus, honorandis licet plurimum". Ænigma est: aliis id solvendum relinquo.

Pergit: *Plus excederet*, *qui O. M. P. M. Christiano Lupo ejusdem Nobilissimæ Facultatis membro nuper Prænobili detraheret*, *quam qui alteri cuivis homini minoris notæ*. *Factum non alio illud*, *sed si*. Impertinens illud, *at capienti pertinens*, capio, & progredientem sequor.

Plus debetur Episcopo, *quam Decano*: *proventus obtinent majores Canonicis fundationis primæ*, *quam secundæ*. *Æqualia non sunt omnibus omnia*, *eo quod servanda sit distributiva justitia*. *Infero*: *ergo*, *licet in Monasteriis omnia sint communia*, *potest Superior uni concedere quidpiam quod negat alteri*. Instabis, pergit, *Canonici*, *& similes non profitentur vitam communem*: *ergo nulla est paritas*. *Respond. ait*, *negando consequentiam*, *quia paritat eo duntaxat facit*, *ut ostendatur*, *quod juxta leges justitiæ distributivæ plus uni debeatur*, *quam alteri*: *atqui vita communis non est*, *nec esse potest contra leges justitiæ distributivæ*; *ergo cum vita communi stat*, *quod conformiter ad illam justitiam distributivam plus uni distribuatur*, *quam alteri*: *ergo*, *ulterius*, *per dispensationem Prælati reditus vitalitius nomine Communitatis receptus*, *ejusque dominio incorporatus*, *potest concedi Religioso huic in particulari ad usum honestum* precario *revocabilem*, *& a nutu Superioris per omnia dependentem*: *ergo præterea potest Superior uni præ aliis laboranti dare quidpiam e Monasterii bonis*, *quod non dat alteri*; *& sic intelligitur optime quomodo bovi trituranti*, *& asino otianti dari non debeat æqualis palea*, *ne metaphorice verificetur illud Job* 1. *vers.* 14. Boves arabant, & asinæ pascebantur.

Rursus verbo respondeo, justitia *distributiva* servabatur inter primos Fideles, quibus erant *omnia communia*, & inter Religiosos horum æmulatores servanda est; ut nimirum ex bonis undecumque, & quacumque ex causa obvenientibus in communi redactis, unicuique distribuatur secundum justitiam *distributivam*, quæ non respiciat, quis reditum vitalitium *mortali suo capiti impositum* habeat; quis plura a parentibus aut familiaribus donata accipiat; quis ex lectione seu Professione, vel alio justo labore plura in commune conferat; sed id *solum intendat* (*nota bene*) quis plus egeat, atque ita *unicuique prout cuique opus est* justitia Superioris *distribuat*.

Instabis, pergit Thesista: „ Mendicatis ostiatim. Dic sincere „ amabo te, Monache mi, redituse, si quo gaudes, tuus ita „ incorporatur Monasterio, ac eleemosynæ emendicatæ". Objectionem præformatam audivimus, responsum accipiamus.

Resp. ait „ quod reditus cujusque Monachi ita incorporetur „ quoad *jus* & usum *juris*, non tamen quoad usum *facti* (nota „ bene) *revocabilem*.

Ut verum fatear, ex hac objectione, ejusque resolutione capio, ut credo, quid per distinctionem inter incorporationem quoad usum *juris*, & incorporationem quoad usum *facti* intelligi velit Eruditissimus Pater.

Ni fallor, eleemosynas *ostiatim* Religiose emendicatas (idem indubie credit de aliis Monasterii communibus proventibus) Monasterio concedit esse incorporatas seu in *commune* redactas, non tantum quoad *usum juris*, sed etiam quoad *usum facti*, id est, esse *incorporatas* & in *communem* redactas, ut per illas *quotidianis* & *communibus* Religiosorum & Monasterii *necessitatibus* occurratur: reditus vero cujusque Monachi esse incorporatos quoad usum *juris*, sed ex *consensu* & *beneplacito* Superioris non esse incorporatos quoad usum *facti* id est, non ita incorporatos, quemadmodum eleemosynæ ostiatim mendicatæ, ut per illos omnium Religiosorum ac Monasterii communibus necessitatibus occurratur; sed *interim* (nota bene) de consensu & *beneplacito* Superioris esse *reservatos* ad *particulares usus* illius, *cujus mortali capiti impositi* sunt.

Si mentem Eruditissimi sim assecutus (de quo vix dubito) expendat, quæso, qua ratione ad normam primorum Fidelium, quam Apostolicus Augustinus in Regula sua expressit, *Omnia* sint communia, ut unicuique prout *cuique opus* est, distribuatur, id est ut unicuique ex illis usus *necessariorum* seu facti concedatur, dum aliquid, v. g. reditus vitalitius in usus *particulares* Religiosi, cujus *mortali capiti est annexus*, reservatur. Quia ut apposite jam pridem advertit Petrus a S. Audomaro Monasterii S. Winocii Prior, & per se notissimum est: „ Quod alicui vero „ præfixum servatur, *commune* (nota bene) dici non potest: im„ mo, pergit pius Religiosus, tantum abest ut per hujusmodi re„ servationes *particulares* apud se vel *apud alium*, res Religioso „ obvenientes bonis Monasterii *incorporentur* (nota bene) ut e „ contra *dividantur* & *separentur* a bonis Monasterii, *approprientur*, quæ sic conceduntur, *particularibus Religiosis*.

Sed videor audire Eruditissimum, *dependet a nutu* & beneplacito Superioris *omnia*, etiam *reditum vitalitium* cum reliquis Monasterii bonis & rebus confundere, ut *communibus* Monasterii *usibus* applicentur. Intelligo; verum quid inde inferet? Ergo *omnia possunt* esse *communia*, si Superior *voluerit*. Concessero totum, sed *interim* (*nota bene*) *quandiu* Superior *in communi non redigit*, sed in usus *particulares reservantur*, verum erit quod contra Regulam Apostolicam *omnia* non *sint* communia, ut *unicuique* distribuatur, prout *cuique opus* est.

Si vero Eruditissimi ex antecedente posito inferat, *ergo omnia sunt communia* secundum normam *Apostolicam*, evidentissime & luce meridiane clarius in prima Philosophiæ impinget principia; argumentando scilicet a *potentia ad actum affirmative*: hoc nimirum modo: Potest Superior ad normam *Apostolicam* omnia in communionem redigere, ergo de *Facto* juxta normam *Apostolicam* omnia *sunt* in communionem redacta.

Hæc fusius dixi, ut intelligatur quam futilis sit distinctio illa inter communionem quoad *jus* seu usum *juris*, & communionem quoad usum *facti*, quo tantopere Eruditissimus hic Thesista, aliique ejus Confratres gloriantur, & incautis fucum faciunt.

Subjungit in probationem ejus quod præmisit: „ Cum tota dis„ pensatio sit penes Superiorem, ille potest, non debet *precarium* indulgere uni præ altero. Et vero supponamus quod Mo„ nachi nullis reditibus gaudeant vitalitiis, retorqueo, ait, ar„ gumentum. Ex eleemosynis ostiatim emendicatis Superior potest „ uni dispensare præ altero, independenter ab eo, quod Religiosa „ vivietur communitas: ergo similiter. Breviter dico, quod Superiori licitum sit Religiosis de usu *necessariorum* seu *facti* ex bonis in *commune* redactis providere: concedere vero *Peculium*, vel si mavis, ejusmodi *precarium* (de verbis nolo contendere) nec ex reditibus vitalitiis, nec ex eleemosynis ostiatim emendicatis potest, sed *quotidianis* Religiosorum *necessitatibus* ex bonis *communibus* succurrere debet, nihil vero in *futuras* necessitates unius particulares (nota bene) *apud se* vel *tertium reservatum* habere.

Instabis, urget Eruditissimus Pater: „ Non est illa amicorum „ intentio censum creantium vitalitium. Resp. ait, illa esse de„ bet, estque semper, saltem interpretativa, qualis debet esse „ eorum, qui beneficia fundant, utique ut non instituantur nisi „ conformiter ad dispensationem juris, v. g. ut superflua expen„ dantur in pias causas, pariter ab omnimoda paritate.

Instabis, progreditur Thesista: „ Si amici scirent, quod nummus ille non cederet consanguineo, sed communitati, non darent, &c. Retorqueo, ait, si resignaturus beneficium non speraret

" ret, quod Papa permitteret pensionem ex parte resignatarii, " ne cogitaret quidem de resignando: sed inde nihil, ergo. Quid hæc ad propositam materiam faciant, alterius est indaginis. Hoc interim dico, (quidquid sit de hujusmodi resignatione, in præsenti non tango, propediem forsan opportunior de illa differendi se offeret occasio) quod donata a parentibus non tantum Superioribus sint tradenda; sed insuper illa debeant cum reliquis bonis ac proventibus Monasterii *ita confundi*, ut inde, quemadmodum ex cæteris Monasterii bonis, *omnium* necessitatibus *indifferenter* succurratur. Hæcque præsumenda est parentum voluntas: utque talis sit, convenit, ut interdum parentes desuper moneantur, sicut in Dissertatione ex S. Benedicti Regula observavi.

Si vero parentes nollent dare, nisi in *usus* filii sui donata *specialiter* cederent, & *reservarentur*, certum est, illa potius esse respuenda, quam ut iis ea conditione susceptis, & ipse filius Religiosus discrimini recedendi a promissa paupertate exponeretur, & perfecta inter Fratres rerum communio læderetur, ut latius in Dissertatione *pag.* 12. ostensum fuit.

Ex his non difficulter quisque intelliget, omnia, quæ longo hoc verborum discursu R. P. Clenaerts in medium produxit, ad bina hæc puncta reduci posse; nimirum omnia debere esse communia inter Religiosos, servandam tamen *justitiam distributivam* juxta illud Apostolicum; *Distribuebatur unicuique prout cuique opus erat*. Alterum; omnia quidem debere incorporari & communicari quoad *jus* seu usum *juris*, non quoad usum *facti precario* revocabilem. Quorum prius lubenter admisi, nec credo ab aliquo controverti, si nimirum, juxta ante dicta, justitia *distributiva* solum respiciat *indigentiam* singulorum. Quod attinet posterius, dilucide, ni fallor, ostendi per distinctionem illam plane everti communionem, quam tamquam basim & fundamentum vitæ Religiosæ Synod. Tridentina *Sess.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* post sanctos Patres requisivit, & ad quam *Religione sempiterna* (ut loquitur Synodus Audomarensis *an.* 1583. *tit.* 17. *c.* 6.) Religiosi *se obligarunt*.

§. VII.

Ostenditur, quod Professores Ordin. Erem. S. Augustini in materia de Peculiaritate *in multis Auctori consentiant.*

VEreor non deesse, qui visis Libello R. P. Wynants Ord. Erem. S. Augustini, variisque Professorum ejusdem Instituti Thesibus Dissertationi meæ oppositis, credant, pleraque in Dissertationis meæ prima parte contra Religiosorum peculia dicta, a Reverendis illis Patribus impugnari, & contraria propugnari; quo contingat, ut forte non desint, qui aperta proprietatis vitia Patrum illorum patrocinio fulciri & defendi arbitrentur, & aliis persuadeant, quod perquam falsum esse hoc paragrapho evincam: ostensurus Ordinis illius Professores, quantumvis Dissertationis meæ, ut satis apparet, criticos examinatores, & acerbos impugnatores, in multis mecum consentire; immo facile evincere, quod si omnia, quæ prædicti Professores pro observatione Religiosæ paupertatis exigunt, exacte observentur, nullo negotio, nullaque difficultate, universa, quæ pro debita Religiosæ paupertatis & communionis observantia in Dissertatione exiguntur, ad praxim deducentur. Cum vero Professores illos, tametsi varios, secum consentientes reperiam, e pluribus illa seligam, quæ R. P. Clenaerts, qui pluribus de hac materia egit, in Thesibus suis proposuit.

Et quidem cum in una suarum Thesium hanc assertionem defendendam suscepisset: *Etiam Religiosi licite habent annuos reditus*; in alia Thesi def. 11. Decembris 1684. quam pro vindiciis istius postmodum proposuit, conditiones nonnullas necessarias, ut *reditus* illi sint liciti, expressit. " Debent fieri, inquit, recipi, " in honestos usus expendi de scitu & venia Superioris. Debent " fieri communitatis, ejusque dominio substerni, & Prælati nutui subjacere. Debet Religiosus coram Deo, qui scrutatur cor- " da & renes, esse contentus, ne interius quidem in anima ob- " sistere, obloqui, aut reluctari, casu quo Superior ne assem " indulgeret, petitæque humiliter veniæ etiam resisteret.

Has similiter conditiones in sæpius illa reproducta *Paupertatis Religiosæ* descriptione claris terminis comprehendit in Thesi def. 9. Julii an. 1685. " Paupertas Religiosa, ait, consistit *essentialiter* in dependentia a nutu & voluntate Superioris, firmaque animi promptitudine, ac resignatione in voluntatem illius; " vi cujus etsi *precarium* aliquod penes eumdem habeat deposi- " tum semper in præparatione animi, & promptitudine cordis " contentus est carere omni eo, quo privare voluerit Superior.

Ex his habemus, quod etiam ipsis RR. PP. consentientibus, *proprietatem* retineat, & in animo coram Deo *proprietarius*, votique sui violator constituatur Religiosus, quicumque res omnes cujusvis qualitatis, & undecumque sibi obvenientes, non resignat *pleno* (nota bene) affectu & effectu; non voce tantum, sed *corde* & voce simul; easque ita velit esse *communes*, ut nihil in eis *sibi præ reliquis* (nota bene) *de communitate*, etiam *solo affectu* reservet aut vendicet; sed oporteat eum esse *animo vere* paratum, & omnino contentum, ut reditus vitalitii *capiti suo mortali* annexi, aliave sive ex libertate parentum, aut justo labore obvenientia *omni tempore ad nutum Superioris*, cum reliquis Monasterii bonis confundantur, & aliorum Fratrum, vel communibus Monasterii necessitatibus impendantur.

Hinc ulterius consectarium, quod dictis Patribus confitentibus de affectu proprietatis non minus sint suspecti.

Primo, qui Superiore reditum vitalitium, aliamve rem apud se depositam in communem Monasterii usum convertere volente dolet aut tristatur, affectu nimirum tristitiæ voluntario. Signum enim est religiosum illum proprietatis affectum erga rem istam non exuisse neque sincere & intimo cordis affectu illam in communitatem transtulisse.

Sequitur secundo, quod si murmurare, aut Superiori resistere incipiat, *evidentius* se *proprietarium*, fatentibus R. P. Clenaerts ejusque Confratribus, ostendat.

Tertio, eisdem Professoribus retentæ Proprietatis redditur indubie suspectus si *major* sit reditum vitalitium capiti suo impositum, quam reliquos Monasterii proventus, conservandi cura & sollicitudo.

Quarto, nec apud prædictos Professores notam *Proprietatis* evadent, qui reditus vitalitios, aut rem aliam apud *se* vel Superiorem in usus *suos particulares* depositam, tamquam *sibi* magis, quam *aliis* de communitate *debitam* petunt. Hinc computantes quantum sibi pecuniæ apud *depositarium* restet, liberius victualia: aliave usui suo subservantia credito comparant. Quo agendi modo convincuntur res illas non ea animi sinceritate in communitatem transtulisse, quin *sibi plus juris* in illas, quam *reliquis* De Communitate credant reservatum; adeoque juxta ante dicta, consentientibus dictis Patribus, a Religiosa paupertate recedere convincuntur.

Quinto, etiam apud illos Patres *Proprietatis*, & violatæ Religiosæ paupertatis suspicione indubie laborant, qui cum Superiore hanc similemve computationem instituunt: *Tot nuper florenos Paternitati vestræ tradidi, tot recepi, ergo tot restant*.

Neque ulterius dubitare queo, quin prædicti Professores mecum fatebuntur, quod Superiores utpote speculatores super domum Religiosam constituti, teneantur nonnumquam reditus vitalitios, aliave apud *se* vel *tertium* deposita in *commune* redigere, ut hoc quasi cauterio, adinstar periti Medici detegant, num in corde Religiosi affectus *Proprietatis* non lateat; an sincere omnia *nutui* Superioris subjiciat, num revera Religiosus *coram Deo, qui scrutatur renes & corda, contentus sit, ut omnia in communi redigantur, & aliorum usibus applicentur*: num adeo rem illam tamquam *communem* suscipiat & habeat, ut ne *interius quidem in anima obsistat, obloquatur aut reluctetur casu quo Superior ne assem quidem sibi indulgeret*: num sincera sit protestatio, qua protestantur se pecuniis, aliisve sibi concessis vel datis non affici tamquam *propriis* quin *paratos* esse *omnia resignare*, Prælatis exigentibus; in quorum potestate esse omnia, quæ penes se sunt, asserunt. Hæc inquam, omnia utrum sincera sint, nec *mentiatur iniquitas sibi*, sola ablatio ostendet; *non enim est in amittendo difficultas, dum non est in habendo cupiditas*, ut ait magnus Augustinus.

Non difficulter quoque mecum consentient ut arbitror, prædicti Professores, quod Superiores redituum vitalitiorum aut aliorum depositorum in commune reductionem omittere non possint, timore difficultatum aut infractionis pacis domesticæ; quia vel Superiores credunt subditos suos ita dispositos, ut *ne interius quidem in anima obsistent, obloquentur, aut reluctabuntur, casu quo ne assem quidem ipsis indulgerent*, & tunc nulla difficultas, nulla murmura, nulla reluctatio ex reductione in communionem metuenda sunt. Si vero Superiores ex ipsa reductione in communionem difficultates, obloquia, relectationes, murmuraque vereantur, jam consequenter credunt subditorum esse aliquos, qui omnium consensu laborant affectu *Proprietatis*; ac per consequens, si salutem sitiant Fratrum, nulla obloquia, nulla reluctatio, nulla falsæ & fucatæ pacis turbatio poterunt eos a reductione in communionem, & ablatione *depositorum* remorari, ut illis mediantibus Fratres suos a pestifero hoc *Proprietatis* vitio (quo eos infectos esse, obloquia, murmura, reluctationes, quæ ex ablatione prævidentur, evidentissime indicant) liberare queant.

Denique ex illis, quæ pro Religiosæ paupertatis observantia a sæpe allegatis Professoribus exigi notavimus, infertur, quod secundum ipsos Superiores ad realem reductionem in communionem & ablationem depositorum toties procedere teneantur, quoties ex incidentibus sermonibus de reali reductione in communionem, actualique *depositorum* ablatione inter subditos oriri murmura, obloquiave, animos eorum turbari intelligunt; signum quippe est non obscurum in ipsis non esse illam *dependentiam* (quam etiam dicti Professores exigunt) *a nutu & dispositione Superioris, firmamque animi promptitudinem ac resignationem in voluntatem illius. vi cujus etsi precarium aliquod penes eumdem habeant depositum, semper in præparatione animi & promptitudine cordis contenti sint carere omni eo, quo privare voluerit Superior*.

Hæc Corollaria evidenter consequi tum ex illis, quæ pro justitia redituum vitalitiorum requirit R. P. Clenaerts, tum ex descriptione Religiosæ paupertatis ab eodem iterato reproducta, nemo, qui vel leviter ea expenderit, negare poterit; nec in animum induco prædictum Patrem aut aliquem Confratrum ipsius inficias iturum.

§. VIII.

Compendiose & articulatim exprimitur quid de Paupertate Religiosa, & vitæ Communione Auctor sentiat.

SUperiori paragrapho quanta potui sinceritate & exactitudine conatus sum exprimere breviter puncta, in quibus, ut credo, mecum Professores Ord. Erem. S. Augustini, qui Dissertationi meæ singulariter se opposuerunt, consentiunt; si in aliquo mentem eorum minus sim assecutus, melius instrui desidero: ut enim verum fatear, adeo obscure, præsertim in hac de *Peculiaritate* materia, sua expresserunt, ut vix in quibus consentiant, & in quibus dissentiant intelligam; quapropter hic brevi compendio articulatim sensa mea de Religiosa Paupertate & Communione proponam, ut dignentur etiam clare sine verborum ambagibus aut involucris edicere, in quo a me dissentiant, aut quid in doctrina mea ipsis displiceat. Dico itaque:

Primo, quod Religiosus vi voti *Paupertatis* veram *Proprietatem* simpliciter & absolute debeat abdicare ad sensum illius:

Si

Si vis perfectus esse: vade, vende quæ habes, & da pauperibus. Matth. c. 19. vers. 21. (*a*)

2. Inter Religiosos ,, prorsus omnia in *communem usum* esse ,, convertenda (verba sunt Synodi Audomarensis *ann.* 1538. *tit.* ,, 17. *cap.* 6.) ita ut impleatur a Religiosis , quod sibi imitan- ,, dum sumpserunt , & ad quod *Religione sempiterna* se obliga- ,, runt (*non potest res ista inculcari satis*) (nota bene) illud ,, primitivæ Ecclesiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum & ,, anima una; nec quisquam eorum quæ possidebat aliquid suum ,, esse dicebat, sed erant illis omnia communia , dividebatur au- ,, tem singulis prout cuique opus erat* ". Act. cap. 4.

3. Ut voto *Paupertatis* & Religiosæ rerum *communioni* satisfiat , requiri , ut ,, nullus ex Fratribus " (verba sunt Clementis VII. in Constitutione, quæ incipit: *Nullus omnino* , 60. in Bull. Rom. quam Paulus V. Gregorius XV. & Urbanus VIII. iterato confirmarunt ac innovarunt) ,, bona immobilia , vel ,, mobilia, aut pecuniam , proventus , census , eleemosynas sive ,, ex lectionibus, aut pro Missis, tam in propria Ecclesia , quam ,, unicumque celebrandis, aliove ipsorum justo labore & causa, ,, & quocumque nomine acquisita , etiamsi subsidia consangui- ,, neorum aut piorum largitiones , legata , aut donationes fue- ,, rint , tamquam propria aut *nomine Conventus* possidere possit, ,, sed ea omnia statim Superiori tradantur , & *Conventui incor- ,, porentur* , atque cum cæteris illius bonis , reditibus , pecuniis , ,, ac proventibus *confundantur* (nota bene) *quo communis inde ,, victus & vestitus omnibus suppeditari possit*.

4. Licitum non esse ,, Superioribus , quicumque illi sint , ,, (verba sunt prædictæ Constitutionis) ullo pacto eisdem Fra- ,, tribus , aut eorum alicui , bona stabilia , etiam ad usumfru- ,, ctum vel *usum* (nota bene) administrationem aut commen- ,, dam etiam *depositi* aut *custodiæ* nomine concedere.

5. ,, Quod nulla quorumcumque Superiorum dispensatio , nulla ,, licentia , quantum ad bona mobilia vel immoblia (ut jam ,, ordinatum est) Fratres excusare possit , (verba rursus sunt ,, Clementis VIII.) quominus culpæ & pœnæ ab ejusdem Con- ,, cilii Tridentini Decretis impositæ , & ipso facto incurrendæ , ,, obnoxii sint ; etiamsi *Superiores asseverent* (nota bene) se ,, hujusmodi dispensationes aut licentias concedere posse, *quibus ,, in ea re fidem minime* , inquit Pontifex , *adhiberi volumus*.

His verbis, non mea equidem sed Fagnani sunt improbantur ,, opiniones illorum , qui asserunt Regulares excusari a *Proprie- ,, tate* , cum habent peculium de licentia Superioris , *dependen- ,, ter* (nota bene) ab ejus voluntate & nutu : jam enim patet , ,, pergit prædictus Canonista , non pendere a voluntate Superio- ,, rum , quin omnia sint *confundenda* cum cæteris Monasterii ,, bonis pro *communibus* necessitatibus.

Quibus consonat Concilium Audomarense , quod proposita Religiosis vitæ communione , aliisque eo spectantibus , adjungit : ,, Nec aliud præcipimus , quam id , quod Superiores quidem ex ,, officio curare tenentur, nulla *ipsis relicta dispensandi facultate.* ,, Religiosi vero *ex ea* , quam *Deo* fecerunt , *sponsione* observare.

6 Tamquam ex ante dictis consequens dico cum P. Christiano Lupo *tom.* 4. *Schol. ad Can.* 6. *Conc. Conc. Tolos. Qualiscumque professioni adjecta pensionis reservatio est adversa substantiæ* (nota bene) *aut certe fœda conditio , adeoque habenda pro non apposita. Eam Præfecti obligantur* (*nota bene*) *circumducere & in communem massam devocare*.

7. Dico , cum ex facto quæsitum esset a S. Congregatione ; ,, An liceat Regularibus utriusque sexus habere annuos reditus , ,, seu provisiones annuas , vel bonorum stabilium administratio- ,, nem , seu peculium *non superfluum* , nomine Conventus ac ,, de Superiorum licentia , & *dependenter* (nota bene) *ab eo- ,, rum voluntate ac nutu* , adeo ut sint immunes a culpa & pœ- ,, na , de qua *cap.* 2. *Sess.* 25. *De Regular. Concil. Trid.* " dico inquam , quod conformiter ad ea , quæ Religiosa paupertas & communio requirunt recte responderit Sacra Congregatio : ,, Non ,, licere Regularibus utriusque sexus habere prædictos annuos ,, reditus , seu provisiones annuas , vel bonorum stabilium ad- ,, ministrationem , seu peculium *non superfluum* nomine Con- ,, ventus, ac de suorum Superiorum licentia & *dependenter* (nota ,, bene) *ab eorum voluntate ac nutu* ; alioquin non esse immu- ,, nes a culpa & pœna, de qua *in dicto cap.* 2.

Similiter cum S. Congregationis Archiepiscopus Urbini ,, retu- ,, lisset se non potuisse adducere Moniales certi Monasterii, ad ,, *exactam vitæ communionem* , adeoque illis proposuisset , ut ,, fieret communis arca , cujus clavicula *penes Abbatissam* existe- ,, ret, ita ut unaquæque haberet claviculam scrinioli sui , & in ,, eo asservaret pecuniam ex laboratio vel aliunde partam , quæ ,, in *ipsius tantum* , & non alterius necessitates erogari debe- ,, ret *arbitrio* (nota bene) Abbatissæ , recte S. Congregatio ,, hoc temperamentum *ludricum* existimavit , ac repugnans De- ,, creto *d. cap.* 2. *Sess.* 25. *De Regul. Concil. Trid.* quod jubet , ,, ut omnia Superiori tradantur , *Conventuique incorporentur* ; ,, ideoque , referente Prospero Fagnano , mandavit Archiepi- ,, scopo, *quamdiu* (nota bene) *Moniales communem vitam non ,, susciperent , interdiceret illis receptionem puellarum ad habi- ,, tum & professionem*.

Hæc aliaque S. Congregationis responsa ex Prospero Fagnano relata & latius expressa , videre licet in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 14.

8. Dico , juxta Religiosæ communionis & paupertatis exigentiam necessarium esse , ut vestitum singuli ex communi vestiario accipiant (verba sunt Directorii Ecclesiasticæ Disciplinæ , Auctore Reverendissimo Domino Octavio Frangipano Mirtho per Germaniam inferiorem , & Belgarum Provincias Nuntio , & a Sacra Facultate Theologica *Lovaniensi* (nota bene) approbati) : ,, minime vero pro eo singulis Religiosis pecunia assigne- ,, tur , aut in hunc finem ut seipsos vestiant , vel ex *celebra- ,, tione Missarum* , vel alias *labore* , industria , aut amicorum ,, liberalitate , pecuniam comparare , aut *pensiones vitales* , re- ,, ditus perpetuos , aut bonorum aliquorum usum fructuum , ,, habere *permittantur*.

9. Cum eodem Directorio vitam communem exigere , ut omnis pecunia vel res , quam Monachus vel ,, Monialis , sive labore , ,, sive industria , sive amicorum liberalitate , seu denique qua- ,, libet alia occasione acquirere potest , Superiori mox trada- ,, tur , in *commune ærarium* , vel *commune vestiarum* , *vel alias ,, communes usus* (nota bene) *reponenda* , & ad nutum Superio- ,, ris tamquam res, non quidem *uni peculiaris* , sed *omnibus ex ,, æquo* (nota bene) *communis* , administranda ; ne contingat ,, in Monasteriis illa perversitas , ut qui divites & liberales habet ,, in sæculo consanguineos , etiam superfluis quibusque abundet , ,, & alius Frater necessariis destituatur.

,, Quare *si quis filiis* , pergit Directorium , *aut aliqua neces- ,, situdine ad se pertinentibus , aliquam contulerit vestem , aut ,, aliquid aliud inter necessaria deputandum* , (*a*) quod sit pre- ,, tiosius aut nobilius quam ut in *communes usus* (nota bene) ,, redigi posset , ne hinc murmura oriantur , aut alius ab alio ,, difformis existat ; illud vendatur , ita ut si vestis , vel pan- ,, nus ; vel quæcumque res alia esse *communis* non poterant , ,, ejus pretium *commune fiat*.

10. Dico , quod pro debita Religiosæ Paupertatis & vitæ communis custodia recte decreverit Concilium Provinciale Mechliniense : ,, Ut nulli Regulares pensiones *vitales* , aut reditus ,, perpetuos *permittantur* recipere , neque liceat eis ratione of- ,, ficiorum vel ministeriorum pecuniam corradere aut conserva- ,, re, etiamsi in *pios usus* convertere velint ; sed *omnino in com- ,, munem usum* (nota bene) convertantur " . *Ann.* 1570. *tit. De Regular. cap.* 1.

11. Dico paupertatem Religiosam ,, requirere , & eorum quæ ,, ad *necessitatem* concessa erunt , nullus quicquam possideat *ut ,, proprium* , verba sunt Clementis VIII. neque ut *proprio* utatur.

12. Dico cum sæpe laudato Directorio , & Facultate Theologica Lovaniensi illius approbatrice , etiam ergo res *minimas* in Religiosis posse esse inordinatissimum affectum , qui sit *peccatum mortale*.

13. Dico merito a Religiosis omnibus attendi illud Cassiani relatum a P. Lupo : ,, Hæc est de phiargyria perfecta victoria , ,, ut *parvissime* cujuslibet stipis in corde nostro residere non si- ,, namus igniculum , certi quod restinguendi eum non habemus ,, ulterius facultatem , si quantulamcumque *scintillæ* hujus in ,, nobis materiam foverimus.

14. Cum eodem P. Lupo consentio , quod Religiosa *paupertas* sit omnino magna virtus , & altus justitiæ mons , de quo possit recte dici : *Non omnes capiunt verbum hoc* .

15. Dico ,, quod omnis cura & diligentia a Superioribus tam ,, in Capitulis generalibus & Provincialibus (cum Synodo Tri- ,, dent. loquor) quam in eorum visitationibus adhiberi de- ,, beat , ut a *paupertatis voto* , iisque quæ *ad communem vi- ,, tam , victum & vestitum conservanda* pertinent , non rece- ,, datur ; cum compertum sit , inquit Synodus , *ab iis* (nota be- ,, ne) *non posse ea* , quæ ad *substantiam* Regularis vitæ pertinent , ,, *relaxari* : si enim illa , quæ *bases* sunt & *fundamenta* (nota ,, bene) *totius Regularis disciplinæ , exacte non fuerint conserva- ,, ta , totum corruat ædificium necesse est* " . Sess. 25. cap. 1. De Regularibus.

16. Dico cum Canonico illo Regulari sæculo decimo-sexto in Generali Canonicorum Regularium Conventu contra Proprietarios declamante , nullam esse faciliorem viam , qua vitium peculiare extirpetur , ,, quam ut Superiores dent *necessaria* , *ne ,, opus habeant ab amicis quicquam emendicare* : si vestes , si cultel- ,, los , si devotos libellos , ait dictus Canonicus ad Prælatos , ,, aut simile quid desideraverint ; vos (si tamen superflua non ,, quæsierint) in charitate emite illis , sic occasionem *proprieta- ,, tis* amputabitis , & ex domibus eliminabitis.

17. ,, Sed reperiuntur , proh dolor ! inquiebat laudatus Cano- ,, nicus (utinam nec hodie quamplurimi ?) Prælati parum cu- ,, rantes quid subditi faciant , aut unde sibi quæ desiderant , ac- ,, quirant ; dummodo ipsi sua marsupia resolvere non cogantur , ,, pecunias plus diligentes , quam Fratrum animis Christi san- ,, guine redemptas . Hinc est quod fratres sibi ipsis provideant . ,, Hinc proprietas incrementum capit.

18. Dico , sub gravi obligatione teneri Superiores in omnibus ,, necessitatibus ex *communi ærario* , ut loquitur sæpe dictum ,, Directorium Coloniense , non ex (nota bene) *peculiaribus cu- ,, jusque depositis* pro Monasterii facultatibus , non in pecunia , ,, sed in specie rerum , *cuique quod opus habet* , benigne ac pa- ,, terna sollicitudine subministrare , ne incidant in terribilem il- ,, lam Apostoli sententiam , 1. Timoth. cap. 5. vers. 8. *Si quis ,, suorum & maxime domesticorum curam non habet , fidem nega- ,, vit , & est infideli deterior* " . Ut vero huic suæ obligationi facilius satisfacere queant ,

19. Dico cum Cardinale Belarmino ,, ut Superiores dent om- ,, nem operam , ut sacro-sancti Tridentini Concilii Decretum il- ,, lud *saluberrimum* , & *maxime necessarium* observetur , ut non ,, plures ad Ordinem admittantur , quam qui sustentari pos- ,, sint ex reditibus vel eleemosynis ordinariis ; tunc enim , ait ,, dictus

(a) Marci cap. 10. vers. 21. legitur *Quæcumque habes, vende & da* , &c. Lucæ cap. 18. vers. 22. *Omnia quæcumque habes, vende* , &c.

(a) Hæc desumpta sunt e Regula S. Augustini, cap. 6.

„ dictus Cardinalis, Præpositi jure cogere poterunt ad *omnem* „ *proprietatem* fugiendam & execrandam, si Ordo ipse singulis „ ea præbeat *omnia*, quæ singulis *necessaria* sunt.

20. Dico *procul illos a voluntaria paupertate abesse* (*verba rursus sunt præfati Directorii*) *qui ut in lecto ægritudinis suæ non egent, & penuriam aliaque paupertatis incommoda non sentiant, pecuniam corradunt atque seponunt, vel reditus* vitales, *aut perpetuos habent, unde tempore ægritudinis, & necessitatis suæ consolationem habeant; & se a molestiis paupertatis tueantur atque defendant.* Hi, inquam, procul a voluntaria paupertate absunt; quia, sicuti recte notat allegatum Directorium *ut paupertas sit voluntaria, non sufficit quod quis sponte & non coactus* paupertatis votum *emiserit, &* quandiu ei omnia, *quæ sunt* necessaria, subministrantur, *sine* murmure vivat*: sed & voluntaria debet esse ipsa* penuria, voluntariæ *quoque quæ ex penuria sequuntur*, molestia & incommoda..... *Quare longe a Religiosæ paupertatis scopo illi aberrant Religiosi, qui voluntariam paupertatem in unda paupertatis professione constituunt, ex qua plus maledictionis quam benedictionis eos manet.*

Finaliter itaque concludo, Superioris sub gravissima obligatione teneri subditis suis *omnia*, quæ *necessaria* sunt, ex *communi ærario* subministrare: si tamen contingat eos officio suo deesse, ob id subditis fas non esse ad *peculiares* illas *reservationes* habere recursum; sed in tali casu meminerint, ut eos monet Synodus Audomarensis, *Religionis ingressum exercendarum virtutum, abnegationis sui, & quæ hinc nascitur, patientiæ palæstram esse.*

Hæc sunt, quæ in dissertationis meæ parte prima *De Peculiaritate* ex Patrum Regulis, Conciliorum, atque Pontificum Constitutionibus latius pro debita Religiosæ paupertatis & communionis observantia expressi & comprobavi, quæ hic compendiose & articulatim exprimere volui; quo fiat ut si quid contra traditam a me doctrinam opponendum quispiam censuerit, etiam clare & distincte opponat, nec ad diverticula divertat, & earum verberet. Malui quoque capitalia doctrinæ meæ puncta alienis potius, quam propriis verbis exprimere? ut eam a teterrima nota *paradoxæ novitatis*, qua eam R. P. Clenaerts insimulat, vindicarem. Et profecto quam injuste ac temerarie hanc infamem doctrinæ meæ notam inurat prædictus Pater, cuique facile potebit, qui vel obiter Canonistarum Commentarios pervolverit; unum audiamus Prosperum Fagnanum, apud quem plures alios non infimi nominis idem asserentes videre licet. Hic postquam contra nonnullos laxiores seu Theologos seu Canonistas multis asseruit Religiosis fas non esse habere annuos reditus etiam *dependenter a nutu & beneplacito Superioris*, tandem absolvit his verbis *Concludendum igitur est, nemini prorsus Regularium tam virorum quam mulierum, cujuscumque qualitatis & conditionis existat, nisi sit Officialis, fas esse etiam nomine Conventus habere annuos reditus seu provisiones annuas, bonorum stabilium administratione, aut peculium, etiamsi illud non* sit superfluum, *sed ad* necessarios, honestos, & pios usus a Superiore ex quacumque causa concessum, & dependenter ad ejus voluntate & nutu: *nec* quemquam *excusari a* lethali culpa, *& pœna proprietariis inflicta, ex quavis consuetudine Monasterii vel Religionis, aut ex varietate seu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel causa. Et Religiosis tam Prælatis quam Subditis cavendum esse ab hujusmodi palliamentis.* Quia Deus non irridetur. *Ad Galatas* cap. 6. vers. 7.

Hanc Fagnani conclusionem in Vindiciis meis *pag.* 121. jam ante expresseram, & quasdam circa illius duram expressionem reflixiones addideram, quas hic rursus pro expressis haberi velim: quare non satis mirari queo, quomodo prædictus Pater veritus non fuerit doctrinam meam contra reditus vitalitios, aliasque particulares reservationes *paradoxæ novitatis* insimulare, postquam eamdem, & quidem durioribus terminis, ab illustrissimo Romano Prælato, ac famoso Jurisconsulto expressam vidit.

C A P U T II.

De his quæ secundum Dissertationis partem de *Simonia circa ingressum Religionis* concernunt.

§. I.

Utrum Parentes teneantur filiis Monasterium ingressis relinquere legitimam? *Et utrum ex illa parentum obligatione aliquid meæ Dissertationi Canonicæ contrarium inferri possit?*

REv. P. Desirant Ordinis Eremitarum Sancti Augustini in quadam sua Thesi nonnullas de Peculio & Simonia parentheses posuit, in quibus plura de jure Monasteriorum ad bona parentum ex persona Monachi, ex Legibus Justinianæis (quarum nullus in Belgio usus) ingessit, eaque ita adornavit expressitque, quasi omnia *Dissertationi* a me nuper editæ contrariarentur, cum tamen pleraque vel illis consentiant, & nullum pene eorum, etsi omnia vera essent, in aliquo assertis meis officeret.

Parenthesi enim 11. quærit: *Quid si filius, viventibus parentibus, sollicitet Monasterium?* Resp. inquit, *non liceat parentibus, liberos suos ad solitariam vitam transeuntes abstrahere de Monasteriis.* Ita decrevit Justinianus Imp. Nov. 123. *cap.* 41. relata *Can.* 16. *quæst* 3. *Can. Non liceat*. Hoc Justinianum decrevisse nec negavi nec affirmavi, quia proposito meo est impertinens. Subjungit in eadem parenthesi: *Ast utrum parentes filiis ad Monasterium tendentibus nihil debeant? Audi*, inquit, *Imperatorem* ibidem: *Non liceat parentibus liberos, vel liberos parentes ab hæreditate repellere Monachos factos, quamvis dum Laici fuerunt in causam ingratitudinis inciderint.* Potius dixisset, audi Gratianum, quam audi Imperatorem: verba enim illa prout hic sunt expressa non Justiniani, sed Gratiani sunt; at hæc minutiora missa facio: sive enim Imperatoris, sive Gratiani sint, parum mea refert; lubenter enim assentior, *non licere parentibus filios sæcularem vitam relinquentes, ut* loquitur Justinianus, *velut ingratos a sua repellere hæreditate*: verum ad propositum nil facit.

Quinimmo pro intellectu eorum, quæ circa Monasteriorum successionem statuit Justinianus, in Dissertatione prænotandum dixi, quod si parentes testamentum condonat, eamdem teneantur filiis Monasterio aut Clero adscriptis portionem hæreditatis relinquere, quam eisdem assignare debuerant, si in sæculo permansissent; si vero parentes intestati decedant, ipsi filii seu Monasterium ex eorum persona succedunt eodem jure, quo filii fuerant successuri, si sæculum non deseruissent: *Nullo eis*, ait Justinianus, *impedimento ex Sanctiones conversatione generando, sive soli, sive cum aliis ad successionem vocantur*. Quidquid igitur de obligatione parentum relinquendi legitimam filiis Monasterio dedicatis prædictus Pater adducit, in nullo dictis meis repugnat: hoc enim duntaxat asserui, quod legitima Monastrio non debeatur ex persona filii, nisi post mortem naturalem patria, & quidem si eo tempore filius supersit; adeoque tempore ingressus filii, nihil a patre jure prætendi posse; consequenter nec titulo transactionis cogi posse patrem absque manifesta Simonia ad aliquid dandum, ut filius suus ad Monasterium recipiatur, quemadmodum latius in Dissertatione ostendi.

Similiter quod ex Auth. *Si qua mulier*, Cod. de Sacr. Eccles. adducit parentheli P. nimirum *ut si qua mulier aut vir Monasticam elegerit vitam, & intraverit Monasterium filiis non extantibus, Monasterio, quod ingreditur, res omnes competere*; nullatenus assertis meis contrariari intelliget, qui inter causam *testati* & *intestati* (nota bene) distinguere novit. Agit enim ibidem Imperator de causa intestati, id est, dum ingrediens Monasterium ante ingressum sive professionem de bonis suis non disposuit; quo casu res omnes ingredientis ex Constitutione Justiniani Monasterio competere non negavi, quin & expresse asserui: sed illud dixi, & pluribus in subsequenti §. adstructurus sum, nihil Monasterio, deberi in causa *testati*: id est, si ingrediens de *bonis suis* (nota bene) in favorem *consanguineorum aut aliorum disposuerit*. Ejusdem farinæ sunt, quæ de jure Monasterii adeundi hæreditatem Monacho delatam in medium adducit, nec enim quæstio est, num monasterium hereditatem Monacho *delatam* (nota bene) adire queat; sed hoc unum quæritur, num ingrediens ante professionem de bonis suis libere disponere possit, ita ut nec *legitimam* quidem Monasterio relinquere teneatur, ac per consequens, Monasterio nullum ejus ad ingredientis hæreditatem competat, nisi dependenter ab *ejus voluntatem*: ex quo ulterius luculentissima consequentia sequitur, ut in Dissertatione ostendi, titulo transactionis super jure ad hæreditatem, nihil ab ingrediente sine Simonia exigi posse, ut ad Religionem admittatur.

§. II.

Ostenditur, quod juxta leges Justinianæas is, qui Monasterium ingreditur, liberam *habeat de bonis suis disponendi* facultatem *at nec* legitimam *Monasterio relinquere teneatur*.

IN Dissertationis meæ parte secunda *cap.* 2. §. 3. abservandum dixi, quod ex Constitutionibus Justinianæis is, qui Monasterium ingredi meditatur, *ante ingressum*, hoc est, *ante Professionem* habeat *quo vult modo*, *de bonis suis disponendi facultatem*.

Hoc meum assertum tametsi verbis Justiniani expressum, sæpe dictus R. P. parenthesi 10. in dubium revocat, aut saltem restringi debere asserit; ut nimirum non procedat quod totam hæreditatem, sed tantum partem illam, quæ exeedit *legitimam*. Hanc enim Monasterio ab ingrediente deberi eredit. Verum hanc restrictionem legibus Justinianæis contrariari non difficulter ostendetur.

Ait Imperator Justinianus in Nov. 5. de Monach. *Illud quoque decernimus, qui in Monasterium intrare voluerit, antequam* Monasterium ingrediatur *licentiam habere* (nota bene) *suis uti quo voluerit modo*. Et in Nov. 76. in præf. & cap. 1. hæc habet: *Nostræ pietatis lex vult eos, qui se Monasteriis dederunt, seu viros seu mulieres, antequam ingrediantur Monasterium, eo quo voluerint modo*, (nota bene) *quæ sua sunt disponere nec posse postquam ingrediuntur Monasterium ulterius agere quidquam de propriis, utpote domini eorum non existentes.*

Quid hisce apertius? Utique qui rebus suis uti potest, deque iis disponere *quo vult modo*, non debet Monasterio quidquam relinquere; atqui ingrediens Monasterium potest ante ingressum seu professionem rebus suis uti, deque iis disponere *quo vult modo*; ergo, &c. Minor ex antedictis est evidens. Major probatur ex *l.* 5. *Cod. De testam Mil.* in qua dicitur; *Milites in expeditione degentes de rebus suis quomodo possint* ac *velint testentur*: ex quo omnium Jurisconsultorum consensu elicitur, militem non constringi liberis suis *legitimam* relinquere.

At in contrarium adducit R. P. Desirant parenthesi 8. *Anth. Si qua mulier, Cod. de Sacr. Eccles.* in qua, ut ait, *Monasterio jus tribui, est evidentissimum*, atque hinc parenthesi sequenti infert: „ Si quis sine prole professurus est; bona ejus ad Monasterium spectabunt omnia. Si vero proles sit pauper, pergit parenthesista, singulæ debetur legitima. Nec habet pater potestatem distribuendi omnia omnibus: est quidquid faciat, Monasterio, quod ingreditur, debetur legitima. Ita sancivit Imperator ibidem. Verba Authenticæ sunt: Sed si persona liberos habens, antequam de rebus suis inter eos disponat, Monasterium intret, liceat ei postea inter eos dividere, legitima non diminuta; & quod eis non dedit, Monasterio competet. „ Sed si omnem substantiam inter filios dividere voluerit, sua

persona

„ persona filiis connumerata partem sibi retineat, quæ Monasterio competere debet. Sed si post ingressum moriatur antequam inter eos dividat, filii legitimam recipiant, reliqua substantia Monasterio competente, *Luce meridiana clarius est*, „ ait, *quod pater ingressurus Monasterium nec valeat filios nec* „ *Monasterium legitima privare*.

Ex Novella igitur Justiniani 123. *cap.* 34. relata in Auth. *Si qua mulier*, Cod, *De Sac, Eccles.* evinci putat ingredientem non ita posse de rebus suis *ante ingressum* disponere, ut Monasterio saltem non relinquat *legitimam*. Verum nihil solidi pro hoc afferto in Novella habetur, at potius contrarium evidenter evincitur.

Expeditum namque est, & ab omnibus unanimiter receptum, dum Justinianus in allegata Novella omnia ingressi bona liberis non extantibus Monasterio addicit, non loqui de causa *testati* (nota bene) sed de causa *intestati*; dumque constituit Monasterio *legitimam* reservandam, agere eum de ingresso & *professo*, qui *ante ingressum de bonis* (nota bene) *non disposuit*. Hæc adeo ex verbis Novellæ supra relatis conspicua sunt, & omnibus Jurisconsultis nota, ut nesciam quis jura vel a longe salutasse potuerit, & hæc non vidisse.

Ut igitur compendio dicam, tota hac Constitutione Imperator declarare intendit, quid intersit inter eum, qui Improlis, & eum qui proles habens ingreditur Monasterium *nulla ante facta dispositione*. Priori casu vult quasi *tacita dedicatione* omnia ingressi bona Monasterio competere. Posteriori vero dat *ingresso* seu *professo* (nota bene) facultatem omnem suam substantiam inter liberos distribuendi, modo Monasterio (cui jam summo jure per *non dispositionem* ante ingressum *tacite* omnia bona erant dedicata & acquisita) tantundem reservet, quantum uni ex liberis æqualiter institutis relinquit; hocque *solo casu* Monasterio legitimam ex bonis ingredientis deberi statuit Justinianus.

Hinc collige, nihil ex dicta Justiniani Constitutione elici, quo vel in speciem probetur ingredienti *ante ingressum* (nota bene) non esse facultatem *absolute* & *in totum* Monasterium excludendi; cum in dicta Novella unice agatur de illo, qui *ante ingressum* (nota bene) *non disposuit*. Quin econtra, cum in particulari illo casu, quando Monasterio omnia bona sunt per tacitam dedicationem acquisita, & Monachus tempore inhabili, nimirum post professionem, disponit, Justinianus tantum velit Monasterio reservatam *legitimam*, non obscure evincitur eam non deberi in casibus non expressis, & quando de rebus suis tempore *habili* & *dominus existens* disponit.

Si hæc non sufficiant, audi Justiniani Imperatoris interpretem: Leonem, inquam, itidem Imperatorem: hic enim ex jure Justinianæo *Novell.* 5. respondit Archiepiscopo Constantinopolitano, eos, qui se Monasticæ vitæ dedere volunt, prius de rebus suis testari debere, & si hoc non fecerint, non competere iis amplius testandi facultatem. Postmodum laudato hoc jure tamquam æquissimo, subjicit hæc verba: *Etenim qui ante mutatam vitæ rationem, quum bonorum dispositionem in arbitrio* suo *haberet, de iis statuere noluerit, merito postmodum id facere prohibetur, ut qui se in has angustias conjecerit. Propterea enim quod quum licitum ipsi esset, prædisponere res suas testamento noluerit, ejus postea faciendi facultatem, tamquam ab ipso damnatam, sibi adimi, id vero jure longe optimo sustinet*. Hæc ille.

Quid igitur evidentius, quam ingredienti omnimodam & liberrimam esse bonorum suorum *ante ingressum*, etiam stante jure Justinianæo, (hodie tamen in Belgio sublato) disponendi libertatem; nec Monasterio legitimam deberi, nisi eo solo casu quando pater liberos habens, *nulla facta dispositione*, (nota bene) ingressus est Monasterium, & postmodum de rebus jam Monasterio acquisitis, inter liberos disponit? Si enim semper Monasterio legitimam reservandam credidisset Imperator, ut quid adeo sollicite expressisset *hoc speciali* casu portionem *legitimam* Monasterio debere esse salvam?

Dico igitur rursus, quemadmodum in Dissertatione, cum Irineo in Auth. *Nunc autem*, *Cod. De Episc. & Cler. Nunc autem cum Monachus factus est; hoc ipso suas res omnes obtulisse Monasterio videtur, si prius testatus non sit*.

§. III.

An Monasterium quoad effectum juris & modum succedendi in bona Ingredientis habeatur loco filii?

PRæcipuum, ne dicam unicum argumentum, quo quidam probare nituntur Monasterio ab ingrediente relinquendam *legitimam*, desumunt ex Novell. 123. *cap.* 37. Justiniani, & Cap. *In præsentia*, *tit. De Probat.* quibus evinci credunt Monasterium haberi loco filii, adeoque ipsi non secus ac filio a patre dandam esse *legitimam*, alias per ingressum tamquam per agnationem posthumi rumpi testamentum.

Hoc argumento in suæ opinionis confirmationem utitur R. P. Desirant parenthesi 10. & clarius illud proposuit R. P. Clenaerts in Mantissa, quam Thesi *def.* 7. *Sep.* 1684. subjecit: *Nonnemo aliquis, inquit, existimat Monasterio nihil juris competere ad hæreditatem Novitii, eo quod pendeat a mero illius beneplacito Monasterium totaliter a bonis suis excludere, quandoquidem leges permittant Novitio libertatem disponendi ante ingressum Religionis. Verum ex illo principio nulla veritatis specie infertur, quod Monasterium Novitius possit omnino excludere. Siquidem etiam leges permittant patrisfamilias liberam testamenti factionem, nec tamen inde infertur, quod ille non debeat relinquere filio legitimam. Atqui quoad effectum juris & modum succedendi, Monasterium habetur tamquam filius, ut evidenter constat ex* cap. In præsentia, *tit. De Probat. ubi dicitur, quod si filius intraverit Monasterium, pater non censeatur sine liberis decessisse, ideoque cesset fideicommissum a patre factum sub conditione, si absque liberis moriatur. Unde sequitur, quod si Novitius testamentum fecerit ante professionem, teneatur Monasterio relinquere ut minus legitimam*. Hactenus ille.

Verum argumenti illius insufficientiam non difficulter percipiet, qui vel prima vulgatissimaque Juris principia noverit.

Certum enim est; & omnibus Jurisperitis notissimum, fictionem juris esse falsi pro vero assumptionem a lege inductam. Ex quo tamquam indubitatum ulterius statuunt *fictionem non operari, nisi in casibus fictis*.

His Juris evidentissimis principiis præmissis clarissime argumenti illius patet defectus.

Ex eo quippe quod Monasterium fingatur seu habeatur a jure tamquam filius, vel loco filii, in casu d. Nov. aut d. cap. infert, quod si Novitius *testamentum fecerit ante professionem, teneatur Monasterio relinquere ut minus legitimam*, quia habetur loco filii. Quid enim id aliud, quam extendere fictionem juris de casu in jure expresso ad casum non expressum, eumque ab expresso plane disparatum? In casu enim illato agitur de eo, qui *expresse* (nota bene) voluit Monasterium excludere, in allegata vero Nov. & cap. de casu quo *dubium erat*, num Monasterium testator excludere voluisset; instituerat enim pater filium hæredem, & in casu quo sine liberis e vita discederet, substituerat Cajum: quærebatur num filio Monasterium ingrediente substitutus esset admittendus, num vero Monasterium, cui filius se suaque (nota bene) *non disponendo* offert, substituto præferendum foret; respondit Justinianus, & post ipsum Innocentius III. in d. c. favore Religionis eam interpretationem esse capiendam, quod pater non substituisset, si scivisset, quod filius Monasterium intrasset, ac per consequens substitutum esse exclusum.

Sed quid si filio in casu non liberorum pauperes substituerit? Indubie si filius liberos post se relinquat pauperes substituti excludentur: at quid si filius Monasterium ingrediatur? Ut argumentum prædictum subsisteret, etiam Monasterium *pauperibus* esset præferendum; sed contrarium in *Nov.* 123. *cap.* 27. in fine resolvit Justinianus, ac per consequens decidit, Monasterium nequidem in causa fideicommissi seu substitutionis semper haberi loco filii.

Dico igitur cum Zoesio nostro *ad tit. Digest. De Injust. & rupto Test. num.* 10. „ quod Monasterium non comparetur posthumo, nec habeatur loco liberorum nisi in casibus expressis, „ inter quos est casus *Auth. Nisi rogati*, *Cod. ad Trebellian.* „ (idem est casus in *Cap. In præsentia*, *De Probat.*) & quando „ ab *intestato* (nota bene) quis ingreditur. Ita ut alias Monasterio ne quidem debeatur legitima, cum ea non competat „ alias, quam ex *voluntate ingredientis*, uti quando non est „ testatus, vel post testamentum *expresse* (nota bene) bona „ sua Monasterio defert.

§. IV.

Quid de propositis quæstionibus sentiant famosiores Juris Interpretes, & singulariter quid Prosper Fagnanus?

UT clarius intelligatur, quæ fuerit circa propositas quæstiones Jurisconsultorum sententia, duplex casus distinguendus est. Unus quidem, quando quis nihil de Monasterii ingressu cogitans testamentum condit, neque in ipso ingressu innovat aut revocat. Alter, dum quis cogitans de ingressu Monasterii condit testamentum, quo Monasterium a bonis suis excludit.

Priori casu, per ingressum Monasterii rumpi testamentum, nimirum ob præsumptam voluntatem, qua præsumitur, quod si de ingressu Monasterii cogitasset, noluisset Monasterium excludere, non desunt qui sustineant, quod refellit Zoesius aliique ab eo citati.

Posteriori, communiter a plerisque Legum Interpretibus, ob leges adeo manifeste libertatem disponendi de bonis suis Novitio ante professionem indulgentes in eam itum est sententiam, quod Novitius Monasterium absolute excludere queat; nec ob ejus præteritionem testamentum periculo ruptionis subjaceat.

Sed quid dico? *plerisque* legum Doctoribus ita videri; de hac enim quæstione tractans Franciscus Sarmiento Episcopus Astoricensis, & S. Palatii quondam Auditor *ad L.* Si ita quis, §. 1. *De Legat.* 2. asserere non veretur; „ Monasterium respectu Novitii non est hæres necessarius, cum non rumpatur testamentum Religionis ingressu, immo *potius confirmetur*, in quo *nullus dubitat quoad potestatem* (nota bene) licet de voluntate „ ingredientis dubitetur in *Cap. In præsentia*, *tit. De Probat.* " quasi diceret: Nullus dubitat, quin Novitius *possit* excludere Monasterium, sed *de voluntate* nonnumquam dubitatur. Illud tamen Doctoris hujus assertum, ut verum fatear, de Legum forsitan interpretibus verum est, at de Canonum Commentatoribus verificari non potest cum inter hos sint nonnulli qui cum glossa Juris Canonici asserunt, testamentum ante ingressum conditum per professionem rumpi; nec mirum, priores præ posterioribus, Justiniani Novellis exponendis insudantes, clarius perspectum habuere, quod Ingredientibus omnimoda disponendi de rebus suis libertas esset concessa: cumque de legum Justiniani intellectu in præsenti agatur, indubie prioribus major quam posterioribus fides adhibenda venit; quare finem imponam, si prius quid de præsenti quæstione famosus ille Jurisconsultus Prosper Fagnanus sentiat, ostendero; ad illum quippe tamquam opinioni suæ maxime faventem appellat R. P. Desirant. Postquam enim parenthesi 10. asseruit Monasterio a Novitio deberi saltem legitima; citatque glossam *in Can. Si qua mulier*, *caus.* 19. *quæst.* 3. dicentem „ *per ingressum Monasterii* „ *rumpi testamentum istius, qui Monasterio non relinquit saltem denarium*,

narium, exclamat : Et quid glossam appello? Cito Prosperum Fagnanum in *Cap. In præsentia, De Probat.* Hinc etiam fit, inquit Fagnanus, ut quasi agnatione posthumi rumpatur testamentum, in quo testator, qui postea factus est Monachus, non instituit saltem in legitima; & est communis opinio ut testatur Jas. in d. Auth. *Si qua mulier* ". Hactenus prædictus Pater.

Hæc ex Fagnano relata verba si attendantur, quis ambigat, quin cum prædicto Patre Jurisconsultus ille Romanus sustineat, per ingressum Monasterii quasi agnatione posthumi rumpi testamentum? At priusquam æquus Lector judicium formet, eum rogatum velim ut verba Fagnani præcedentibus immediate subjuncta, sed a sæpe dicto Patre omissa attendat. Sic enim prosequitur Fagnanus: " In hoc tamen contrarium tenuit Bartolus, cujus opinionem communem dicit Ripa, & magis communem, *veriorem & æquiorem*, cum faveat testamento; Clarus in §. *Testamentum, quæst.* 28. *num.* 5.

Deinde *num.* 23. immediate sequenti, quærens Fagnanus, num Monasterium habeatur loco filii, resolvit in hunc modum:" Cæterum adverte, quia hic (in *Cap. In præsentia, tit. De Probat.*) est *speciale* favore Religionis, ut Monasterium habeatur *loco filii*, cum alias requirantur filii naturales, nec sufficiant legitimi tantum. Quare potius constituenda est *regula in oppositum* (nota bene) videlicet Monasterium non haberi loco filii, *nisi in casibus in Jure expressis*. Nam cum hæc sit quædam fictio, locum non habet *nisi in casibus expressis* . . . . . alias vero, ut verbis Baldi utar, *fatuitas* est dicere, quod Monasterium habeatur loco filii: & sane hinc sequeretur, ut Monachus haberet Monasterium in sua potestate; ac proinde quidquid acquireret Monasterium, acquireret Monacho. Item ut plures esse possent patres unius filii, & plures aliæ absurditates sequerentur, quas cumulat Felinus ". Hæc Fagnanus; quæ si attendisset prædictus R. Pater, num in suæ opinionis patronum advacasset Prosperum Fagnanum, judicet æquus Lector.

§. V.

Num de consuetudine & jure Belgii vel apparenter supersit jus Monasteriis ad hæreditatem Ingredientis aut parentum ejus, super quo transigere possent.

PLURA forsan de jure succedendi Monasteriorum in bona Ingredientis aut parentum, quam oportuit dicta fuere; utpote jus illud *omne* in Belgio nostro & Regno Galliæ nobis adjacente omnino sit sublatum; in tantum ut in " hisce Regionibus professus Religionem adeo pro mortuo sit, ut in Dissertatione latius ostensum est, ut omnis hæreditatis sit incapax, legitima liberorum ei non debeatur : verba sunt Francisci Zypæi *in Not. Jur. Belg. tit. De Episc. & Cler. n.* 10. testamenti factionem etiam inter liberos non habeat, succedant ei propinqui ab intestato tamquam mortuo, *nihil* Monasterio cedat, nisi quod *expresse* donavit, legavit " &c. Hinc jure hodierno Monasteria Belgii quoad modum succedendi in bona Religiosorum redacta sunt ad normam, quæ per quinque & amplius sæcula ante Justinianum servata fuit, quemadmodum in Dissertatione probavi: ideoque nec in speciem consuetudo, aut jus illud Belgicum injustitiæ argui potest, ni una arguatur jus, quod sub pientissimis Imperatoribus ante Justiniani tempora servatum fuit.

At petet quis, qua ratione stante hoc Jure Belgico adhuc prætendant professores Ord. Erem. S. Augustini *transigi* posse a Monasteriis *super jure ad hæreditatem Ingredientium aut parentum*, cum nullum simile jus Monasteriis Belgicis supersit. Respondent cum Eximio suo Magistro Lamberto Le Drou: *Quod Monasteria Belgii non habeant hoc sensu jus ad hæreditatem profitentium, quod possint realiter eam apprendere; minime vero quod non possint pro illa transigere*. Verum si ex consuetudine notoria Belgii & apertissimis Principum Edictis *nihil omnino* Monasterio debeatur *ab intestato* ex rebus ingredientis, sed omnia non immobilia duntaxat, sed & *mobilia* mox a professione proximis consanguineis deferantur, qua ratione super ea transigi possit est inconceptibile. Nec enim jus successionis hæreditariæ in Belgio tantum sublatum est, ut prætendit prædictus Eximius, quoad fundos atque res immobiles, sed in totum; adeo ut nunquam a tempore immemoriali visum sit Monasterium ab *intestato* (nota bene) in rem ullam etiam *mobilem* Religioso successisse; sed distinctio illa res immobiles inter & mobiles legem concernit Amortizationis, quam multum a consuetudine submovente Monasteria a successione ab *intestato* (nota bene) differre in Dissertatione latius ostendi. Quare omni caret fundamento: quod in locum realis apprehensionis bonorum immobilium, ut vult prædictus Eximius Pater, Principes nostri substituerint *jus hæreditariæ successionis quantum ad transactionem*, quandoquidem omne omnino jus sive ad immobilia sive *mobilia* ab *intestato* (nota bene) Monasteriis sit ademptum; unde nec in ullo Regio Edicto, nec ullo Scriptore Belgico vel umbra illius transfusionis occurrit. Quod enim in ipsius patrocinium advocent Wamesium, nec speciem habere intelliget, qui vel leviter Consilium Canon. 432. Wamesii expenderit. Casum Wamesio propositum ejusque resolutionem breviter propono.

Certum Monasterium Ordinis Carthusianorum a Sanctiori Belgii Consilio postulabat facultatem vendendi bona quædam immobilia, quæ sibi delata esse prætendebat ex persona alicujus sui Religiosi, quem una cum fratre suo ad bona paterna, tum ex jure communi, tum ex Ordinis sui privilegiis concurrere posse contendebat: respondit Wamesius, quod tametsi Monasterium inspectis legibus Justinianæis Ordinisque privilegiis in petitione illorum bonorum esset fundatum; tamen ob Edicta Principum Belgii certo certius Monasterium a Senatu Regio passurum repulsam. Deinde Wamesius more Causidicorum & Consulentium (quem tamen non probo) videns Monasterium a quo consulebatur nihil jure prætendere posse, suggerit eidem, ut via amicabilis transactionis a fratre dicti Religiosi impetret facultatem bona aliqua immobilia alienandi; quæ transactio vel eo etiam titulo æqua esse poterat, quod, ut apud Wamesium asseritur, inter Monasterium & dictum Religiosi fratrem *jam ante convenerat* (nota bene), quod pro parte & portione dicti Religiosi in bonis suorum parentum in Ducatu Lutzenburgensi sitis, annue numeraret viginti daleros (*a*) ideoque nulla injustitia apparet, si via transactionis Monasterium a fratre Religiosi impetret facultatem alienandi bona aliqua immobilia ex hæreditate paterna, credito jam ante contracto respondentia.

Quis hinc non videat, quam leve, ne dicam futile fundamentum ex hac resolutione Wamesii assumatur pro fundanda transactione super jure successionis *ab intestato* (nota bene) tam notorie hic in Belgio abrogato? Et ut daremus Wamesium Monasterio suggessisse viam amicabilis transactionis super jure, quod ipso fatente Senatus Regius non erat agniturus, num quispiam hoc unius Wamesii dictum pro parte sua consulentis sufficere credet ad fundandam transactionem super jure, Principum Catholicorum Edictis, Regiorum Magistratuum sententiis, omniumque Practicorum judicio jam plane abrogato & extincto?

§. VI.

In quibus Professores Ord. Erem. S. Augustini in materia Simoniæ circa ingressum Religionis Auctori consentiant?

FORSITAN non desunt, qui universa tum in Libello R. P. Wynants Ord. Erem. S. Augustini, tum in variis Thesibus Professorum ejusdem Instituti Dissertationi meæ de Peculiaritate & Simonia magna confusione opposita viderunt, credant omnia pene in Dissertatione a me asserta prædictis Patribus improbari; cum tamen si dicta eorum penitus attendantur, in multis immo plerisque mihi consentire apparebit. Et quidem in materia de Peculiaritate id capite præcedenti §. 7. abunde ostendi, idipsum in materia de Simonia hoc paragrapho ostensurus ex verbis Eximii P. L. Drou; cui, ut confido, reliqui tamquam Magistro suo non difficulter subscribent.

Hic igitur in Promptuario suo Theologo-Canonico anno 1681. defenso §. 18. ita loquitur : " Porro Monasteriis *quibuscumque* nefas esse autumem, pacisci de pastu, prandio, cœna, &c. die Primitiarum, Vestitionis, aut Professionis: & alioquin *Simoniæ* lepra contaminari, *Cap. Veniens, tit. De Simonia*, & Extravag. *Sane* eod. tit. Nec illam evadent opulenta Monasteria, si dotem *exigant* a Candidatis, quos spectatis omnibus alere commode possunt, arg. ex Extravag. citata juncta Glossa ad verbum *sane*. Et ex judicio S. Congregationis Concilii probato a Papa. Neque vero S. Thomas 2. 2. q. 100. a. 3. ad 4. aliquid exigere sinit, nisi quando *Monasterium est tenue, & ejus opes non sufficiunt*. Et in 4. Dist. 25. art. 2. ad 7. Simoniacum esse contendit, si possit Candidatus *sine gravamine recipi*. Et merito; cum enim tunc desit omnis titulus, omnis exactio pro spirituali admissione fieri censetur ". Hactenus ille.

Hæc verba dubitare non sinunt, quin ab Eximio illo, ejusque fidelibus Discipulis improbetur omnis illa exactio a Candidatis in admissione ad Religionem, quæ non fit mere titulo *veræ paupertatis*, quæque excedit illud, quod alimentationi Candidati requiritur; ac ab eodem requiri ut Religiosi ita sint dispositi, quod Candidatum *gratis* admitterent, si haberent unde alerent.

Hanc esse mentem dicti Eximii ex verbis ante citatis, aliisque in allegato Promptuario relatis, non sine fundamento, ut credo, suppono; si errem, melius instrui cupio.

Hinc ulterius credo Eximio illi probari, quæ Dissertationis meæ *parte* 2. *cap.* 1. contra exactiones Monasteriorum opulentorum asserui.

Neque eidem improbari autumo quod asseruerim Monasteria frequenter *prætextu paupertatis* Simoniam incurrere, eo quod, vel paupertatem prætendant, *ubi non est*: dum per inordinatam v. g. affectionem putant *necessaria*, quæ considerando statum Religiosum tamquam *statum pœnitentiæ & paupertatis* necessaria non sunt: vel quod plura exigant quam alimentationi Ingredientis sunt necessaria, aut " recipiant personam *amore pecuniæ* (ut loquitur S. Bonaventura in *libel. Apol. quæst.* 18.) ita quod si possent illam pecuniam habere sine persona ista, non reciperent personam; sed ut habeant pecuniam, recipiunt personam: & hoc, ait Seraphicus Doctor, penitus impurum est. *Simoniacum* . . . Et hoc *plerique* faciunt, pergit Bonaventura, etiam ex *mera inopia*, optantes aliquem venire cum pecunia, quem reciperent ut eorum inopia repararetur; vel debita contracta solverentur. De talibus dicit Ecclesiasticus: *Propter inopiam multi deliquerunt* ". Cap. 27. vers. 1.

Hæc omnia mecum probare prædictum Magistrum, verba ante allata ambigere non sinunt; unde nec dubito quin & assentiatur Ecclesiam potuisse prohibere generaliter aliquem ad Religionem admitti cum pecunia; quem sine pecunia admittere non possent, eo quod Monasterii opes ad illum alendum non sufficiant; non quod Lex Æterna talem admissionem absolute ac universaliter vetet, aut per se saluti obsit, sed quo salus tutius muniatur. Atque ita, ut verbo dicam, omnino mihi persuadeo, Eximium illum

(a) Dalerus, Dalrus, vel Thalerus, aut Dalerus Moneta est Belgica, Alemanica, & Helvetica, tres circiter valet libras, ejusdem fere est valoris ac scutum argenteum Gallicum, tribus libris æstimatum.

illum ejusque Discipulos non improbare ea, quæ Dissertationis *parte* 2. *cap.* 1. & *cap.* 3. asserui; quo fiat ut, me judice unicus pene in hac materia inter me & sæpe dictum Eximium discordiæ articulus supersit. Hic scilicet; num Ecclesia *de facto* inhibuerit receptionem alicujus ad Religionem cum pecunia, qui *gratis* & sine *pecunia* admitteretur, si opus Monasterii essent sufficientes; vel si ab Ingrediente plus non peteretur, quam ut ipsum sine notabili Monasterii incommodo alere possent res Monasterii?

Hinc quis non videat, quod si exacte observarentur in admissione ad Religionem, quæ prædictus Eximius Pater observanda censet, e multis, immo e plerisque Monasteriis sordidæ illæ exactiones essent eliminatæ? Quid enim certius quam plurima hodierna Monasteria esse sufficientia, ut competentem Religiosorum numerum ex proventibus Monasterii aut consuetis eleemosynis sustentent; præsertim si sufficientiam ad regulas Religiosæ paupertatis metirentur, neque Monasterii facultates in usus superfluos, præcipue ædificiorum exstructuram, expenderentur? aut ut minus hoc haberetur, quod nullum esset Monasterium, quod non aliquos *gratis* reciperet; cum nullum, ut credo, reperiatur, quod non aliquibus sustentandis sufficiat.

§. VII.

Quid in Dissertatione mea de Simonia circa ingressum Monasterii sustinuerim, & quibus præcipue argumentis opinionem stabiliverim?

PRÆCIPUUM ac fere unicum punctum, super quo Professores Ord. Erem. S. Augustini inter & me in materia de Simonia circa ingressum Religionis discordia intercedere videtur, illud esse paragrapho superiori dixi, quod illi credant, non esse Simoniam, nequidem Juris Ecclesiastici, admittere aliquem ad Religionem cum exactione dotis, dum Monasterii opes *vere* non sufficiunt ad Candidatum sustentandum.

Econtra in Dissertatione sustinuerim ac modo sustineam, sine Simonia, ut minus Juris Ecclesiastici, non posse aliquid temporale exigi in admissione ad Religionem, tametsi opus Monasterii ad alendum Ingredientem *vere* essent insufficientes.

Hoc meum assertum in Dissertatione *parte* 2. *cap.* 4. probavi.

Primo, ex Decretis Conciliorum, quæ generaliter & indistincte omnem pecuniæ exactionem ab Ingressuris, nulla omnino opulenta inter & non opulenta facta discretione, Simoniæ condemnant. Quin plane inconsiderate processisse Concilium Lateranense sub Innocentio III. si supradicta distinctio fuisset admittenda, ibidem ostendimus.

Secundo, ex Extravag. *Sane* De Simonia, in qua " Urbanus „ V. tam *evidenter* (verba sunt Dionysii Carthusiani *lib.* 2. *De* „ *Sim. art.* 10.) immo *clarissime*, *omnifarie* & rigorose prohi„ buit omnem hujusmodi exactionem directe indirecteve factam, „ sive sub ratione pretii, sive sub colore *indigentiæ & susten„ taculi vitæ*, ut Constitutio illa nullam prorsus recipiat *infle„ xionem*, *retorquentiam*, *epybizationem seu interpretationem* „ (nota bene) *ad oppositum*. Quam etiam Urbani Constitutio„ nem, pergit idem Doctor, confirmavit successor ejus Grego„ rius absque exceptione & interpretatione. *Ideo dato quod* „ *Thomas*, *Ulricus*, *Raymundus*, *Joannes*, *& qui ante Urbanum* „ *V. fuerunt*, intenderint dicere, quod aliquid per modum *sub„ stentaculi vitæ* exigi possit a persona recipienda seu recepta, „ & quod hoc non sit *Simoniacum ex sua natura*, attamen om„ nia illorum *scripta & dicta cessant* atque solvuntur per hoc „ quod Dominus Apostolicus post eos determinavit & jussit op„ positum, per cujus definitionem & prohibitionem omnis talis „ exactio, *quæ per verba Doctorum* jam *prædictorum a quibus„ dam licita* probatur ac reputatur, absolute prohibetur, im„ mo & *Simoniaca* (nota bene) esse censetur; itaque *Si„ moniaca* est *ad minus de jure positivo*, ut puta quia pro„ hibita.

Tertio, in probationem illius adduxi Decretum Concilii Tridentini *Sess.* 25. *cap.* 3. *De Regularib.* Quod Decretum a Patribus illius Concilii conceptum ac editum fuisse, ut omnis plane exactio, etiam titulo *paupertatis* ab admissione ad Religionem amoveretur, pluribus, præsertim tamen Conciliorum Provincialium Decretis pro executione dicti Concilii promulgatis, adstruxi; de quo post Joannem Wiggers nec dubitarunt quinque illi sacræ Theologiæ Doctores Gerardus van Werm, Andreas Laurent, Franciscus van Viane, Joannes Recht; & Henricus Scaille, quorum resolutionem in Dissertatione mea *part.* 2. *cap.* 4. §. 11. reproduxi.

Et quid mirum, si quinque illi Sacr. Facultatis Magistri sententiam meam comprobarint, cum jam pridem integra præfata Facultas, approbando Directorium Ecclesiæ Coloniensis, de quo supra, judicio suo eam probasse sciatur? In hoc quippe Directorio sub tit. *De recipiendis & instruendis Novitiis*, habentur sequentia: " Sub pœna anathematis dantibus & recipientibus „ præcipimus, ne ante professionem, excepto victu & vestitu „ Novitii vel Novitiæ, illius temporis quo in probatione est, „ quocumque prætextu a parentibus vel propinquis, aut cura„ toribus ejus Monasterio aliquid ex bonis ejus tribuatur; cum „ ut caveatur detestabilis Simoniæ species, tum ne Novitius hac „ occasione discedere nequeat, quod totam vel majorem partem „ substantiæ suæ Monasterium possideat. *Quin nec pro ipso vi„ ctu aut vestitu Novitii* (nota bene) *aliquid ex pacto detur*. „ Cum enim *Novitiatus sit res spiritualis*, *cui annexum est ju„ ad victum & vestitum* (nota bene) *a Simonia abesse non po„ test de his pacisci*, vel pro jure Novitiatus acquirendo ad vi„ ctum & vestitum contribuere. Si quis autem jure *Novitiatus* „ *acquisito sumptus liberaliter* (nota bene) *refundere velit*; li„ cite id facere potest, modo *nullum intercedat pactum*, *conven„ tio*, *spes* (nota bene) *aut mutuus intellectus*.

„ Ut omnibus hac in parte, pergit Directorium, tollatur *pec„ candi occasio* (nota bene), non plures in posterum in Mo„ nasteriis virorum aut virginum ad professionem recipiantur, „ quam qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum, vel con„ suetis eleemosynis commode possunt sustentari.

Hæc aliaque argumenta & Auctoritates in Dissertatione mea latius exposui & reproduxi, quæ si serio expenderit R. P. Clemmens, sat mirari nequeo, quomodo Thesi 7. Septemb. anni 1685. defensæ veritus non fuerit hane adjicere manticam: *Quod sæpe facta dotis exactio* (ab ingredientibus Monasterium) *sit Simoniaca, ne quidem est speculative probabile*. Num igitur Doctorum illorum, immo totius Sacr. Facultatis præfati Directorii comprobatricis tam levis est apud dictum Patrem auctoritas, ut nec sententiam vel *speculative probabilem* facere possit?

§. VIII.

Respondetur argumentis, quæ sententiæ meæ paragrapho præcedenti propositæ opponuntur.

INTER argumenta, quibus Professores Ord. Eremitarum S. Augustini *hodiernam Belgii praxim*, *quæ recipiendi Monachi dotem non solummodo sponte oblatam accipit*, *sed & exigit*, *ac de illa stipulatur*, a Simonia vindicare student, nullum e Canonibus Conciliorum, aut Decretalibus Pontificum occurrit, præter unicum ex Concilio II. Mediolanensi sub S. Carolo petitum; verum præterquam quod nemo non videat, quam parum solide in materia morum procedant, qui unius Concilii Provincialis Decreto defendere ac propugnare volunt praxim continua octo sæculorum traditione reprobatam, ostenditur pluribus titulis nihil ex Decreto dicti Concilii pro allegata praxi solidi haberi posse.

In primis enim in Decreto in patrocinium illius praxeos adducto, non agitur de executione aut interpretatione *cap.* 3. *Sess.* 25. *De Regularib.* sed *cap.* 16. ejusdem Sess. ideoque quod ibidem de summa pecuniæ ab *Episcopo terminanda*, *& professione emissa Monasterio tradenda* dicitur, intelligendum apparet de pecunia, quam parentes Novitiis *liberaliter* offerre intendunt conformiter ad d. *cap.* 16. in quo unice tractatur de illis, quæ observanda veniunt circa illud, quod parentes aut consanguinei Novitii *liberaliter* Monasterio tradere desiderant, ut in Dissertatione *part.* 2. *cap.* 5. §. 2. latius ostendi.

Intellectus supradicti Decreti elucidatur altero Decreto, quo S. Carolus in primo suo Provinciali Concilio agens de executione *cap.* 3. præfatæ Sessionis statuit: „ Ut Monasteria, in qui„ bus duodecim non sunt, quæ professæ velo utantur, quæque „ cum numerum *propriis fructibus*, *aut consuetis eleemosynis* „ (nota bene) *alere non possunt*, transferantur, & cum aliis „ Monasteriis ejusdem aut alterius Ordinis *unire* studeat Episco„ pus *diligenter*; vocatis ad id Superioribus Regularibus, si mo„ do res agatur ejus Monasterii, cujus cura ad illos perti„ neat.

„ Si vero, pergit Synodus, ejusmodi unio minime expedire „ videatur, eum numerum tempore interire, & ad nihilum re„ digi sinat, *adempta omnino illis Monialibus facultate* (nota „ bene) *recipiendi Novitias*.

Quis credat Carolum Religionis pacisque amantissimum, adeo enixe voluisse præfatam unionem aut suppressionem Monasteriorum (quæ rarissime sine magna difficultate ac turbatione ad effectum deduci queunt) si numerum Monialium subsidio exactæ dotis suppleri posse credidisset?

Adhæc si in obiecto Decreto de dotis *exactione* ageretur, fatentibus etiam dictis professoribus, distinctio inter *opulenta & non opulenta* Monasteria adhibenda fuisset, cujus tamen nec vestigium occurrit.

Argumentum in defensionem præfatæ praxis petitum ab Episcopo in Ordinatione exigente ab Ordinandis unde sustententur, quo Ecclesia sibi a variis incommodis cavere studet, nec in speciem praxi illi favere intelliget, qui attenderit, in jure positivo de casu ad casum plane disparatum invalide duci argumentum; ac propterea absona sit consequentia: *Jure positivo licet Episcopo pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum per quadam dispensationem ordinare quempiam Beneficio Ecclesiastico destitutum*, *modo patrimonium ex quo vivat in titulum assignet*, *ergo & licet Monasteriis recipere ultra numerum*, *quem ex communibus Monasterii proventibus alere nequeunt*, *modo dotem*, *unde alatur Monasterio afferat*. Hujus consequentiæ defectus amplius adhuc patescet, si disparitas inter utrumque casum intercedens attendatur. Quidquid enim Episcopus ab Ordinandis petit, totum penes Ordinatos manet, nec quidquam directe vel indirecte in Episcopi commodum temporale ex eo redundat; adeoque nec periculum Simoniæ subest: at dos a Candidato exacta Monasterio acquiritur & incorporatur; atque hinc frequenter Simoniaca labes, vel nunquam non illius præsentaneum periculum nascitur; ac proinde quid mirum, si absolute & generaliter *exactionem* dotis prohibuerit Ecclesia, tametsi aliquo casu observatis iis, quæ in Dissertatione *part.* 2. *cap.* 3. §. 4. expressi, seposito jure positivo illicita non esset?

Argumentum, quo probari volunt Urbanum IV. in Extravag. *Sane*,

Sane, De **Simonia**, non *intendisse comprehendere Moniales pauperes, quæ consueverunt aliquid recipere ex consuetudine*, quia ut asserit Glossa ex Felino (qui 100. annis post Urbanum vixit) qui illud *accepisse fertur* (nota bene) *a fide dignis*, quam, inquam, hoc argumenti genus, aliudque a recentiorum quorumdam Scholasticorum auctoritate petitum, leve sit, cæcus est qui non videat.

Utinam sæpe dicti Patres consuluissent non recentiores illos Doctores, *sed sacros Codices*, *Traditiones*, *Pontificum ac Synodorum Decreta*, *necnon veteris Ecclesiæ Patres*, ut in Triade sua §. 1. monuit Exim. P. Le Drou ! non dubito, quin mecum faterentur generaliter *exactionem* dotis in admissione ad Religionem damnatam esse; nulla inter Monasteria *opulenta* & *non opulenta* distinctione facta, cujus nec vestigium in illis ostenditur (a).

(a) De contractu, qui fieri solet inter Monasterium & parentes Novitii vel Novitiæ, ubi proximum adest tempus vota emittendi, consulantur nova Collectanea Cleri Gallicani. *Tom.* 4. *tit.* 5. *col.* 1569. 1370. &c.

APPROBATIO.

HÆC Appendix ad Vindicias &c. *Auctore* Zegero Bernardo Van-Espen J. U. D. *non sine utilitate ad Dissertationem Canonicam ejusdem Auctoris appendetur, & cum fructu ab iis, quorum interest, expendetur. Dabam Lovanii* 29. *Octobris* 1685.

Bartholomæus Pasmans
S. T. D. & Librorum Censor.

BRE-

BREVIS RESPONSIO
AD EA QUÆ OBJICIUNTUR

Dissertationi Canonicæ De Peculiaritate & Simonia, ejusque Vindiciis, atque harum Appendici, in Thesibus Theologicis def. 30. Januarii 1686. sub præsidio Eximii (a) Patris Petri Clenaerts S. T. D. Ordinis Eremitarum S. Augustini &c.

PRÆFATIO.

Anno 1684. edidit Libellum, cui titulus: Dissertatio Canonica De Peculiaritate & Simonia, &c. *Cui cum libellum quemdam opposuisset R. P.* VVynants *Ord. Eremitarum S. Augustini, ut dictam meam Dissertationem contra objectiones illius Patris vindicarem, alium libellum in lucem emisi, cui titulus*: Vindiciæ Dissertationis Canonicæ, &c. *Cumque post hæc varii ejusdem Ordinis Professores varia contra præfatam Dissertationem in Thesibus objicere pergerent, tandem coactus fui Vindiciis meis* Appendicem *appendere, qua finem tandem contentionibus fore sperabam. At me mea fefellit opinio; ecce enim prodeunt Theses Theologicæ, de quibus titulus, in quibus plurima ad conflandam invidiam doctrinæ meæ, præsertim de Peculiaritate, in præallegatis libellis expressæ, congeruntur, & modo invidioso exprimuntur. Quibus ut breviter respondeam, omnia ad quatuor capita contraham; Primo quidem ostensurus, duo prima Corollaria (e 32. quæ dictus Eximius Pater ex doctrina mea consectaria asserere non veretur) nullatenus ex doctrina mea consequi. Quod ubi ostendero, sua sponte current 7. sequentia; quia prioribus unice innituntur. Secundo capite ostendam, falsum esse ex dictis meis consequi Corollaria num. 10. 11. 12. & 13. allegata; ex quo rursus illegitima illatio 20. subsequentium Corollariorum patebit, utpote quæ ex prioribus velut rivuli ex suo fonte profluunt. Tertio capite reliqua Corollaria minus sibi cohærentia, nec ex una radice educta, paucis refutabo. Quarto capite breves, ad scrupulos quosdam super doctrina mea ab Eximio Patre propositos, & ad suum captum resolutos, reflexiones faciam.*

CAPUT I.

De primis 10. Corollariis ab Eximio Patre adductis.

Primum Corollarium his verbis concipitur: *Religiosus non habet jus, ut sibi de necessariis a Prælato provideatur.* „ Probatur, ait Eximius, *cap.* „ 1. §. 1. Dissertationis, Religiosus „ debet ita vivere, ut sua *necessaria* „ *de alterius liberalitate & benignitate expectet*: sed liberalitas & beni„ gnitas non præsupponunt jus ". Hactenus Corollarium. Ut amplius patescat illegitima hujus Corollarii illatio, totum contextum, a quo hæc lacinia invidiose avulsa est, propono.

Dixeram, in Religioso juxta verba Christi: *Si vis perfectus esse*, &c. eam rerum temporalium abdicationem esse necessariam, qualem facit is, qui simpliciter res suas vendit, & pretium earum titulo simplicis & absolutæ donationis, in pauperes transfert: cui ut consequens subjungo: " Dubitari nequit, quin con„ sequenter Religiosus teneatur non tantum earum proprietate, „ verum & usu simpliciter & absolute seipsum privare, ut ni„ hil in res temporales juris prætendat, sed tamquam pauper „ earum usum in dies pro necessitate occurrente, *de alterius li*„ *beralitate & benignitate expectet* ". Quis hinc non videat, me hic loqui de jure Religiosi ad res *particulares* Monasterii, cujus juris incapacem esse Religiosum dubitat nemo.

Ex quo legitime infertur, Religioso *jus* non esse, ut usus harum vel illarum rerum *in particulari*, licet a se forte Monasterio oblatarum, ipsi a Prælato annuatur; sed illum *a benignitate & liberalitate Superioris esse expectandum*. Ex quo male inferri; Ergo *Religiosus non habet jus, ut sibi de necessariis a Prælato provideatur* (nimirum ex proventibus Monasterii in communi) quis non videat?

Et, ut circa hanc meam expressionem aliquid obscuritatis Eximio P. occurrisset; nonne ex aliis locis, quibus mentem meam clarissime expresseram, lucem capere, leges charitatis suadebant & exigebant? Nonne totum §. 8. *part.* 1. *cap.* 1. Dissert. impendi, ut ostenderem *teneri Superiores tamquam fideles dispensatores bonorum communium, necessitatibus Fratrum providere?* Quam obligationem rursus in Appendice mea § 4. & seq. fortissime proposui. Nonne *part.* 2. *cap.* 11. §. 3. Dissertationis „ videre licuit hæc verba: Hoc ipso quo aliquis factus est mem„ brum Congregationis Religiosæ, consequitur *jus* participandi „ de rebus communibus Monasterii; quemadmodum quis accipit „ *jus* participandi de fructibus Capituli, hoc ipso quo admissus „ est ad congregationem Canonicorum "? Si ergo quid obscuri„ tatis in prima expressione occurrebat; quod facilius, viro non nisi veritatem sitienti, quam eam ex citatis locis dispellere?

Secundum Corollarium ita habet: *Religiosus tenetur sua suorumve pretia Monasterio conferre.* " Probatur, ait Eximius: „ Primos Christianos tenentur imitari Religiosi *cap.* 1. (scilicet „ Dissertationis) & alibi sæpe: sed ii deferebant pretia in com„ munitatem Apostolicam, quam intrabant, *cap.* 1. ": Quibus oculis Dissertationem meam legerit Eximius Magister, ut hoc ex dictis meis Corollarium inferat, nescio. Quid enim legenti apertius, quam præcitatis paginis, & sequentibus, unice a me exemplum primorum Christianorum Religiosis proponi, ut in illo conspiceretur ea rerum communio, quam tamquam vitæ cœnobiticæ palmare fundamentum, mecum SS. Augustinus & Benedictus proposuerunt, & præscripserunt?

Quemadmodum ergo, non nisi perabsurda consequentia inferri potest: dicti SS. Legislatores primos Christianos imitandos, quoad communem vivendi disciplinam, filiis suis proposuerunt; igitur *Religiosus tenetur sua suorumve pretia Monasterio conferre*; ita non nisi simili consequentia, hoc Corollarium ex assertis consequens

(a) In decursu hujusce Operis sæpe D. Van-Espen suos adversarios ex Ordine Eremitarum S. Augustini, *Eximios*, vel *Eximium*, cum unum impugnat, nuncupare solet; cujus hæc ratio desumitur ex ipsis Eremitis Ordinis S. Augustini, qui in Belgio sodales suos, Doctores Facultatis Theologicæ, vocant *Eximios Magistros & Patres*.

sequens dici potest: cum luce meridiana vel obiter legenti sit clarius, me unice normam vivendi primorum Christianorum adduxisse, ut ostenderem quam vitæ communionem professio cœnobitica requireret.

Ex hoc nunc sponte sua corruit Corollarium 3. *Igitur Religiosi Cœnobium licet dives, intraturi, tenetur illi sua conferre*, ex præcedenti tamquam radice profluens. Similiter nec 6. sequentia, ex premissis educta, subsistere posse nemo non videbit; quare ad alia pergo

CAPUT II.

De Corollario 10. & sequentia usque ad 23. inclusive.

COROLLARIUM 10. ita exprimitur; *Proprietarius est Religiosus ex distributione Prælati gestans habitum suo solius usui deputatum*. Probatur: „ Tridentinum requirit completissimam rerum omnium confusionem, nulla inter eas distinctione servata, *pag.* 5. Profecto ædepol: si ita communes calcei esse debeant, quomodo providebitur claudo inæqualium indigo"? Hæc Eximius Pater.

11. His verbis concepitur: *Proprietatis sunt Monachi ad Episcopatum evecti*. Pr. „ Non servant communionem illam, quam „ ex Trid. (ex ignorantia subtili non intellecto) obtrudit Dissertator.

12. Ita sonat: *Item & Monachi ad Pastoratum promoti*. „ Per „ se fluit: sors propter frigidum illud verbum *meum* & *tuum* „ Corollarium hoc admiserit Dominus; si ex eorum sodalitio „ fuerit, qui Pastoralibus Præmonstratensium dicuntur struxisse „ insidias aliquando: nec ita pridem.

Decem subsequentia non nisi surculi sunt, ex prædictis ut radicibus extracti, quapropter prioribus evulsis, & ipsa sua sponte deficient.

Priusquam ad tria radicalia respondeam, duo prænotanda censui. Primum quidem circa Corollarium 12. jam propositum. Hoc enim de illo dicere non vereor, mihi dubium non esse: quin illud, quod de *structis insidiis Pastoribus Præmonstratensium* refertur, una sit ex atrocissimis illis calumniis, quibus nonnulli viros sibi ut putant, adversarios, calumniantur: hoc scio, me, & quem indicatum suspicantur multi, non sine atroci calumnia, ut harum insidiarum participes, vel in suspicionem vocari.

Alterum circa allegata aliaque ex ipsis elicita Corollaria notandum: quod si illa ex doctrina mea de vitio *peculiaritatis* sint consectaria; ipsa quoque ex sententia illustrissimi Prosperi Fagnani, immo & sacræ Congregationis Cardinalium consequi, negari non possit. Constat enim ex Conclusione Fagnani in Vindiciis meis exhibita, item ex Declararionibus Cardinalium per Fagnanum ad *Cap. Monachi*, *tit. De Statu Monach.* relatis, atque in Dissertatione *cap.* 1. §. 12. & in Appendice *cap.* 2. §. 8. iterato propositis: constat, inquam, ex illis, allegatum illustrem Romanum Jurisconsultum, necnon Purpuratorum Patrum Cœtum eamdem rerum communionem requirere. Et ex sententia „ nemini prorsus Regularium tam virorum quam mulie„ rum, cujuscumque qualitatis & conditionis existat (verba „ sunt Fagnani) nisi sit Officialis, fas esse, etiam nomine Con„ ventus habere annuos reditus seu provisiones annuas, bono„ rum stabilium administrationem, aut peculium, etiamsi il„ lud non *sit superfluum ad necessarios, honestos, & pios usus* „ e Superiore ex quacumque causa concessum, & *dependenter* „ *ab ejus voluntate & nutu, &c.*" Ita in terminis quoque concepta esse Decreta Congregationis nemo qui legere dignabitur ambigere poterit.

Si igitur Fagnani aliorumque ab eo citatorum, immo Sacr. Congregationis circa peculiaritatem sententia meæ consonet; quod nec unquam vel Eximius Pater, aliusve ejus Confrater, licet non semel provocatus, ausus fuit inficiari; cur adeo invidiosa ex mea potius, quam Fagnani, aut Sacr. Congregationis doctrina, Corollaria educere placuerit Eximio Charitatis præconi? Alii expendant.

Si sensa mea Fagnani, sacræque Congregationis sensis consentiant, nonne Corollaria ex meis educta, ex illorum quoque sensis eadem consequentia elicientur? Ac per consequens, si mea de Peculiaritate opinio proprietarios constituat Monachos ad Pastoratum promotos; nec Pastoratus, salva mea sententia, possint a Religiosis ullatenus sine vitio proprietatis subiri; eodem vitio proprietatis infecti erunt omnes Religiosi ad Pastoratum promoti ex sententia prædicti famosi Canonistæ necnon sacræ Congregationis. Expende, Eximiæ Pater, quo te ducat calamus; dum ex meis de Peculiaritate assertis, tam odiosa ac inaudita Corollaria deducit. Attendat, quæso, Reverentia vestra, num aliquid Ordini Præmonstratensi durius dici queat, quam universos florentissimi illius Ordinis Religiosos ad Pastoratus emissos aut emittendos, ex sententia Eminentissimorum Concilii Tridentini Interpretum, Prosperi Fagnani, aliorumque Illustrium Doctorum, quidni & P. Lupi (ut infra amplius patebit) vitio proprietatis esse obnoxios; immo nec illud ex horum sententia evadere posse? Quid de his Corollariis, Religiosorum illorum futurum sit judicium ignoro. Illud equidem scio, nec ex mea, nec Sacr. Congregationis, aut Fagnani de Religiosa communione & paupertate doctrina, Corollaria illa consequi. Fateor quidem Religiosos ad Pastoratum promotos votis Religiosis non absolvi: sed eorum observantiam cum officio Pastorali non consistere falsum esse fatebitur, ut spero, Eximius Pater, si advertat, quod vita communis, ac usus necessariorum seu facti a Superiore dependens, commensuranda sint *statui & conditioni Religiosorum*, in quibus eos Dei Providentia ex Superiorum directione constituit. Quapropter Religiosi ad Pastoratum promoti, vitam communem, & in usu rerum etiam *facti*, nutu Superioris dependentiam exacte observare tenentur, *quantum status & conditio eorum permittunt*, ut in Dissertatione *Part.* 1. §. 14. expresse monui. Hinc juxta novissima Præmonstratensium statuta, Ordinis illius Pastores in Monasterio habitantes; *ex communi Cellario in mensa Conventuali ali, & ex communi vestiario vestiri jubentur, neque sibi aliquid ex quotidianis vel annuis proventibus retinere* permittuntur; ut ita quotidie tamquam veri Religiosi voto paupertatis adstricti, necessaria sua a Superiore expectent. Vide Diss. *part.* 1. *cap.* 1. §. 14.

Extra Monasterium commorantes non quidem ex communi Cellario in mensa Conventuali ali possunt, neque in dies sua necessaria a Superiore recipere; attamen rebus sibi, in eo statu constitutis, ad usum quotidianum necessariis, tamquam communibus, & vere alienis, atque dependenter a nutu Superioris, uti tenentur. Hocmodo, si rebus concessis Pastores Religiosi utantur, perfectam vitæ communionem, ac rerum plenam abdicationem servabunt; non secus ac alii quicumque Religiosi, extra Monasterium de facultate Superiorum ad tempus agentes.

Quin tamen Pastoribus, aliisque Beneficiatis Regularibus majus immineat periculum a voto paupertatis deflectendi, ob concreditam illis rerum temporalium dispensationem, quam illis, qui Monasterio degunt, in quo omnibus exuti quotidie sua necessaria ex communibus Monasterii proventibus accipiunt, negari nequit. Hoc indubie discrimen attendebant Ordinis Præmonstratensis Prælati, dum in novissimis suis Statutis enixe monendos censuere sui *Ordinis Parochos, eorumque Capellanos, & quosvis alios foris aliquod Beneficium vel Officium obtinentes, ut memores sint se Religiosos esse; & tamquam pauperes nihil possidere*. Hinc vero inferre *Pastoratus Religiosorum non possunt ullatenus sine vitio proprietatis subiri*, ut habet Carollarium 13. absurdum est. Sicuti enim cum perfectæ vitæ communione, rerumque plena confusione, quam vita Cœnobitica requirit, & Apostolica vivendi norma expressit, consistit, ut Religiosi singuli habeant *usum* rerum necessariarum seu *facti*; ita quoque eadem compatitur, ut usum similem statui convenientem habeant Pastores, aliique extra Monasterium degentes, quemadmodum latius in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 8. & 10. item in Appendice *cap.* 1. §. 6. adstruxi, ut nesciam, qua specie in Corollario jam citato dicat Eximius Pater: *Nec juxta Clar. Trridentini Interpretem, cum paupertate consistit usus facti simplex precario revocabilis ad nutum Superioris*. Nescio certe qua ratione clarius aliquid, quam hujus oppositum in libellis meis exprimitur, enuntiari possit.

Sat superque ostensum arbitror, nulla verisimilitudinis specie ex mea, aut mecum consentientium sententia consequi Corollaria *num.* 10. 11. 12. & 13. allegata, ac per consequens, & reliqua, quæ ex illis educuntur, corruere, & in fumum abire. Quare ad alia progredior; hoc unicum addo: si quis scire desideret, qua ratione a degentibus extra Monasterium votum paupertatis servandum sit, consulat Diss. *part.* 1. *cap.* 1. §. 9.

CAPUT III.

De Corollariis sibi non cohærentibus, neque ex una radice eductis.

PRIORIBUS duobus capitibus Carollaria in unum collegi; quæ sibi adeo cohærebant innectebantur, ut uno destructo reliqua omnia curruerent; hoc vero capite in unum colligam præcipua ex eis, quæ magis disparata, & minus sibi connexa sunt.

Corollarium 24. conceptum est his verbis *Proprietarius fuit noster Eximius P. Lupus, cujus merita honoravit Roma annua pensione, qui & inde depositum habuit de venia Superiorum*.

25. Corollarium præcedenti non parum connexum ita habet: *Jam vero aut Lupus inter laxones quin & hypocritas impios; vel doctrinam ejus infide traducit Dissertator part.* 1. *cap.* 1. *Dissertationis* §. 7. 8. & 9. & *alibi*.

Ad clariorem dictorum Corollariorum intellectum prænotandum, in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 7. a me assertum *vidisse quoque Eximium P. Lupum redituum vitalitiorum particulares reservationes, nec cum professione Religiosa, neque cum Synodi Tridentinæ Decreto consistere: quare, inquiebam, hujusmodi pensionatos Proprietariis annumerat; quinimio de ipsis dicere non veretur*: Nec Monachum induunt, nec sæcularem deponunt: ac tandem multis hujusmodi reservationum relatis incommodis concludit: *Quare qualiscumque professioni adjecta pensionis reservatio*, est adversa substantiæ aut certe fœda conditio, *adeoque habenda pro non apposita. Eam præfecti obligantur circumducere*, & in communem substantiam devocare. *Nulla hic dotalis eleemosyna, nec similis quis humanæ infirmitatis palpo fucus valeat patrocinari. Eleemosyna enim debet esse gratuita, non dotalis, & hunc esse Tridentinæ reformationis scopum, suus locus demonstrabit.*

Cumque post evulgatam Dissertationem, in quadam sua Thesi Exim. P. Clenaerts hanc positionem defendendam proposuisset: *Etiam Religiosi licite habent annuos reditus*, eidem in Vindiciis meis doctrinam P. Lupi (cujus auctoritate quod permovendus esset, ejus zelus pro defensione dicti Patris mihi spem faciebat) objeci; utque omnibus pateret, quantopere pensionum seu redituum vitalitiorum ad usus particulares alicujus Religiosi reservationem P. Lupus improbaret, integrum ejus de illa discursum ex tom. 4. Schol. ad Can. 6. Synodi Tolos. exhibui, in quo tam perspicue reservationes illas professioni Religiosæ repu-

repugnare asserit, ut nec ipse P. Wynants, nec alii, qui Dissertationi meæ se opposuerunt, quidquam reposuerint: nisi quod Eximius P. Clenaerts in quadam sua Thesi, hanc siccam glossam: æque meis quam P. Lupi assertis congruentem, apposuerit: ,, Quæ adsert (de me loquitur) ex P. M. Christiano Lupo, intelliguntur de affixione, & adhæsione cordis contraria promptitudini & regnationi in nutum Superioris. *Et desuper alias ,, fusius, si horæ sinant* ". Hærebam sane num quidquam proferri potuisset, quo ostenderetur, P. Lupum non eum fuisse redituum vitalitiorum improbatorem, qualem eum ex verbis ejus credideram; at tametsi multæ horæ superfuerint, ut plurima eaque supervacanea adversus doctrinam meam in diversis Thesibus opposuerit; nihil tamen reproductum scio, quo P. Lupus mihi in materia de Peculiaritate non consentire ostenderetur.

Sed nec in hisce, ad quas respondemus, Thesibus, quidquam ex verbis aut scriptis P. Lupi reproducitur; sed cum scripta clariora sint, quam ut in alienum sensum retorqueantur, ad facta recurritur, atque ex facto ejusdem Patris doctrinam ejus, adeo perspicuis terminis expressam, ad oppositum contorquendam censet. Asserit quod *merita Eximii Patris Lupi honoravit Roma annua pensione, qui & inde*, ait, *depositum habuit de venia Superiorum*. Ex quo ulterius infert: *Jam vere aut Lupus inter latrones, quin & hypocritas impios: vel doctrinam ejus infide traducit Dissertator*. ,, Probatur (inquit Eximius Thesista) quia ,, Eximius Lupus idem docuit, quod Clarissimus, vel non: si ,, primum, ergo & laxo, & hypocrita fuit, qui deposita scribendo rejecit, practicando probavit; si secundum, ergo palam infide traducitur ". Ut verum fetear, de praxi P. Lupi ,, curiosius non inquisivi, quia non de praxi Viri, at de doctrina agere animus fuit. Id tamen dico, a fide digno apprimeque de praxi P. Lupi instructo relatum esse, illum a depositis seu peculiis summopere abhorruisse, nihilque religiosius ei fuisse, quam omnia undecumque ipsi obvenientia, etiam jura Facultatis, ad manus Procuratoris, in usum communem ipsius Conventus expendenda, reponere, ut nec per manus suas transire vellet.

Corollario 31. dicis, Eximie P. ex doctrina mea de Peculiaritate consequi, quod *S. D. N. P. Innocentius XI. contravenit Lateranensi, & Tridentino*. Rursus hic attende, Exim. Pater, ut capite præcedenti monui, si Corollarium illud ex mea consequatur opinione; consequens quoque sit ex sententia Sacr. Congregationis, Prosperi Fagnani, ac P. Christiani Lupi. Liceat ergo mihi te verbis tuis interpellare: *Quo tuus tandem rapitur calamus, abripitur sensus, Exim. P.* Unum a te peto, Eximie, credis P. M. Innocentium XI. probare Constitutionem Clementis VIII. quæ incipit, *Nullus omnino*, a Paulo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. confirmatam, ac innovatam? Si credis, credas consequenter ex mente Innocentii XI. esse ,, ut nullus ex Fratribus ,, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, census, eleemosynas, sive ex concionibus sive ex lectionibus, aut ,, pro Missis, tam in propria Ecclesia quam ubicumque celebrandis, aliove ipsorum justo labore & causa, & quocumque nomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria aut ,, nomine conventus possidere possit, *sed ea omnia statim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum cæteris ,, illius bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, ,, quo communis inde victus ac vestitus omnibus suppeditari ,, possit*.

Item. ,, Quod nulla quorumcumque Superiorum licentia, ,, quantum ad bona mobilia vel immobilia (ut jam ordinatum ,, est) Fratres excusare possit, verba rursus sunt Clementis ,, VIII. quominus culpæ ac pœnæ ab ejusdem Concilii Tridentini Decretis impositæ, & ipso facto incurrendæ, obnoxii sint: ,, etiamsi Superiores asseverent se ejusmodi dispensationes aut ,, licentias concedere posse, quibus in ea re fidem minime, inquit Pontifex, adhiberi volumus ,,. Hactenus Constitutio tot Pontificibus probata: quam si Exim. P. *veneraretur ad apicem*, facilius speranda esset concordia: sed nescio quo fato accidat, ut licet in singulis meis libellis non semel Constitutione illa in doctrinæ fundamentum sim usus, nunquam vel verbo, seu in Libello R. P. Wynants Ordinis Eremitarum S. Augustini, seu Thesibus Professorum ejusdem Ordinis, mentio illius occurrat.

Ad ulteriora pergo, una addens, ex Urbe ad me delatum esse, peculia seu deposita Religiosorum, disciplinæ Monasticæ plurimum nocentia, Innocentio XI. plurimum displicere.

Corollarium 33. hoc tenore exprimitur: *Scholares Societatis Jesu non sunt veri Religiosi, quod non potes admittere, si, ut quidem spero, Vaticanum respicis reverenter*.

At, Ex. P. antequam ad Corollarium respondeam, quid illud *si* cum parenthesi adjuncta? Nonne per illud meam erga Pontificia Decreta debitam reverentiam in suspicionem adducis? Quæ amabo te, suspicionis causa? Hoc interim cum aliis similis farinæ transeat.

Ut quid dubitas, Eximie P. me oppositum Corollarii vestri admittere, cum illud non semel *cap.* 1. §. 1. Appendicis expresserim?

Quod vero in probationem Corollari adducitur Scholares Societatis *Jesu* habere rerum suarum *dominium*, declarante Gregorio XIII. in Constit. *Ascendente Domino*; credo me abunde in Appendice satisfecisse, ut in illius refutationem hic pluribus immorari judicem supervacuum: hoc unum noto: *dominium* Scholarium Societatis *Jesu* cum *dominio* pupilli non posse confundi. Licet enim pupillus de rebus suis per se disponere nequeat; attamen per alium, scilicet tutorem, in utilitatem propriam disponere censetur; ac propterea dominium pupilli dominium verum *Proprietatis* dici potest; at dominium Scholarium Societatis *Jesu* licet suos habeat effectus, quia tamen vi illius, quamdiu votis Religionis sunt obstricti, in *utilitatem propriam* disponere nequeunt, dominium *Proprietatis* dicendum non est, sed *dominium civile*; quod num aliquo sensu *verum dominium* vocari queat, discuti non meretur; modo non sit *Propietas*, quæ juxta probata in Appendice, essentialiter voto paupertatis Religiosæ repugnat.

Finem capiti huic facerem, ni verba tua, Ex. P. quæ in fine hujus Corollarii subjicis, moram injicerent. Ais enim: *Plura nobis ad manum sunt, quæ magno impetu proponemus, si quis deinceps ausus fuerit veritatem agnitam impugnare. Verbo dico: Monachi relinquantur in pace, vel pœnitebit invasores. Necdum, ut ita dicam, incepimus; Adversarios suos, non magis quam latratus caninos luna, timent Monachi*.

Eximie P. Filium & Discipulum M. P. Augustini te profiteris: expendas, quæso, num verba hæc S. P. tui verbis & factis consentiant. Patiebatur ipse Adversarium non Presbyterum; non Doctorem te seniorem, sed Episcopus & senex, *juvenem & laicum*; erroneam, ac scandalosam, immo hæreticam propugnantem sententiam (quam tamen veram existimabat) Vincentium Victorem dico; quomodo eum tractat Charitatis & Veritatis Doctor, quæso attendat E. P. V. omnesque, qui in dogmatibus Adversarios sustinere coguntur: ,, In hoc, inquit, te plane laudo ,, quod veritatem etsi nunquam percepisti, certe *quam putasti*, ,, *homini prætulisti*; ideo quidem temere, quia existimasti scire ,, te quod nescis, *sed ideo libere, quia personam non veritus*, ,, *elegisti aperire quod sentis*. Lib. 4. De Anima & ejus Orig.

C A P U T IV.

De Scrupulis Eximii P. Clenaerts.

IN libello R. P. Wynants *pag.* 80. *apertus Monachorum invasor* audire debui: num epithetum illud e calamo tuo. Ex. P. fluxerit, nescio; id tamen ex præsentibus Thesibus nimis quam manifestum est, me non meliori loco apud P. V. haberi. Quid enim, quæso, R. P. aliud insinuant, immo aperte præ se ferunt hæc, quæ in primo tuo Scrupulo scribis: ,, Eram plus ,, paulo moraliter certus, quod si C. D. Z. B. Van-Espen Dissertationi Canonicæ veritatis Canonem opponerem, præter ,, beneplacitum ejus, cui injuriæ displicent, illico adversum me ,, fureret legio propemodum integra cujusdam Synodi, *quæ*, ,, juxta Eximium Lupum in procemio Exhibitionis Sacr. Canonum circa jus Regularium Ecclesiarum quoad prædicationem ,, Divini Verbi, *ab aliquot annis descendit ex superiori Gallia ,, in Belgium, & cunctos regularis vitæ Professores profitetur hostiliter mordere*.

Nonne ex his vel luscus videat, me, mihique conjunctos reduci in Catalogum illorum, *qui cunctos Regularis vitæ Professores profitentur hostiliter mordere*? Quid aliud insinuas, dum toties odiosum illud nomen *Anti-Monachi* in scenam reproducis? At mentem non æquivocis, sed claris terminis Corollario 20. expressisti. Postquam enim citra ullam veritatis umbram contradictionis me arguere non erubuisti, subnectis: *Nihil enim miri, quod Monastices oppugnator contraria diceret*.

Sed quo fundamento, Ex. P. me Monastices oppugnatorem, Anti-Monachum, aut similem Regularis vitæ hostem probas, vel pro tali suspectum publice traducere non vereris? Unde conscientiæ tuæ *pacificatio*?

Num forte in scriptis, verbis, factisve meis sufficientia ostendisti, quæ conscientiæ pacificationem adferant? Si ita sit, verbis tuis te rursus compello: *Jam, si ullibi, teneris loqui; ostende impigre, ut te decet*, quæ sint scripta, verba, factave mea, quæ *Anti-Monachum* similemve me ostendant, & probent.

Sed audio dicentem, in libellis tuis *omnes impetis Regulares* (verba Exim. P. sunt in Thesi def. in August. an. 1634.) Immone vero *omnes Regulares impeto*, & *Anti-Monachus* dicor, quia de vitiis Religiosorum quorumdam scribo?

Immo, hæc esse videntur hodierna tempora, ut si vitia non *Religionis*, sed Religiosorum quorumdam improbes *Religionis inimicus*, & *veritatis dicaris impugnator*, ut suo tempore deplorabat magnus ille Carnutensium Antistes Joannes Sarisberiensis, *lib.* 7. Polycrat. *cap.* 21.

Quidni eodem fundamento Anti-Canonicus, & Canonicorum osor dicar, quia abusus defectusque Canonicorum in mea De Officio & Instituto Canonicorum Dissertatione ostendi & improbavi? Quidni eodem fundamento quotquot de defectibus abusibusve, circa officia Advocatorum, Procuratorum, Militum, Opificum scribunt omnes tamquam Officiorum aut opificiorum impugnatores & osores traducantur? O misera Doctorum sors! Cum eorum præcipuum officium sit, abusus, qui successu temporis in singulis hominum conditionibus invaluerunt, notare ac impugnare; non poterunt, ni officio sint, notam invaloris Advocatorum, Procuratorum, aliorumve, quorum defectus notant, evadere?

Plura de hoc argumento dicere supersedeo, quia summam ejus perniciem sat superque in Vindiciis meis *cap.* 1. §. 4. ostendi, ut nesciam, Ex. P. quomodo tibi incidere potuerit, ut illis lectis, iterato hoc argumento, me similibus titulis honorare pergas.

Quod in eodem primo tuo Scrupulo, & pacificatione conscientiæ dicis, te causam Magistri tui Christiani Lupi debuisse suscipere, *ne Gradiis arundo fieret, qui nuper basis*, est una cum sequenti tuo Scrupulo, ejusque pacificatione, paucis examinandum.

Dicis Scrupulo 2. te suspicatum multoties phrases, quibus sententiam P. Lupi designabam, Dissert. *Part.* 2. *cap.* 4. esse Eximio illi *injuriosissimas*. *Angebar*, ais, *subinde, an non peccassem judicando temere*. At qua ratione tibi scrupulus exemptus. Exim. P.

Quia, inquis, in *pacificatione conscientiæ*. Exim. P. Farvacques S. T. D. & P. Ord. sustinuit, phrases illius Clarissimi (me indicat) *tanti viri doctrinæ & probitati esse injuriosissimas*. Verum quam parum illius P. sine ulla probatione assertum, ad eximendum scrupulum de formato *temerario* judicio valeat, quis non videat? Vidit, ut apparet, & Eximius; addit enim: *Sed & alia me pacificaverunt motiva*. Quæ? Quia inquit, injurius forem Eximio D. Van-Viane, aut Sacr. Facultati Matri meæ, si dicerem, illum in tractatu *De Ordine Amoris*, asserere aliqua, quæ non nisi a laxioribus ad omnem *novitatem* quodammodo prurientibus &c. traduntur; vel ab hac doceri puncta varia a Sancta Sede proscripta, &c. Ergo, infert, similiter non temere judicio, si dicam phrases Clarissimi P. Lupo esse *injuriosissimas*. Verum, Ex. P. quam hæc similiave *motiva pacificandæ conscientiæ* levia sint, nescio quomodo non videas.

Non enim injurius esses D. Van-Viane, aut S. Facultati, quia talia de illis assereres, sed quia *falso* & sine ullo *fundamento* talia ipsis affingeres. Ut ergo legitima tua esset consequentia, probandum tibi esset, me aliquid falso ac temerarie P. Lupo affinxisse. Fateor me dixisse dogma P. Lupi, quo excusat a Simonia Monasteria etiam *opulenta*, attendat bene, exigentia ac stipulantia dotem ab ingredientibus, titulo transactionis super jure ad hæreditatem, *novum* esse, nec teneri ab ullo ex Veteribus, immo nec Recentioribus, *nisi forte unum aut alterum ex laxioribus exceperis*; quin & audacter addo, nec ullum ante P. Lupum reperiri, qui *titulo transactionis super hæreditate*, attendat quid dicam, praxim stipulandi dotem a Candidatis, a Simonia vindicaverit. Hæc dixisse, & nunc me dicere profiteor; num propterea *injuriosissimus* P. Lupo? Non cedam, nisi probetur, me vel dogma aliquod imposuisse dicto P. quod in scriptis suis non publicavit; vel ostendatur, quod toties expostulavi, Doctores aliquos, qui inter *laxiores* numerari non merentur, dogma P. Lupi, in quantum a Simonia liberat Monasteria *opulenta*, tradere, aut vel unum, titulo *transactionis*, (nota bene,) praxim illam, ante P. Lupum justificasse. At dicet Eximius: P. Lupum reponis inter *laxones*. Falsum est; dixi quidem dictum P. unum dogma (num plura, non inquisivi) tradere, quod *non nisi ab uno forsitan alterove e laxioribus* tenetur: sed inde inferre, ergo reposui P. Lupum inter *laxones*, quam absurdum sit, nemo nisi cæcus non videt, & evidenter in Vindiciis *cap.* 1. §. 3. ostendi. Nisi igitur, Eximie P. probes aliquid falso me P. Lupo affictum, aut me virum illum inter *laxones* reposuisse, & tamen pergas plenis buccis clamare *phrases meas* Viro illi *injuriosissimas*, meque Virum illum inter *laxones* retulisse, attendas qua ratione coram districto Judice *pacificationem conscientiæ* sis reperturus.

Scrupulum alium, ut apparet, moveram. Ex. P. quia in Appendice *cap.* 2 §. 7. *pag.* 167. dixeram, judicium Sacræ Facultatis adeo levis ipsi videri auctoritatis, ut nec sententiam speculative probabilem redderet. Hunc scrupulum ut tibi eximat, dixit: Quinque Doctores (quorum judicium in Diss. in sententiæ meæ patrocinium adduxi) non facere integrum S. Facultatem. Verum est, quod asserit: at hoc dicendo scrupulus non eximitur: non enim dixi judicium S. Facultatis ab ipso in vilipendium adduci, quia contra judicium quinque DD. censet nequidem esse *speculative probabile*, exactionem dotis ab Ingredientibus Monasterium esse *Simoniacam*; sed quia hoc asserere non fuit veritus, postquam vidit in Dissertatione, dictam exactionem dici *Simoniacam* in quodam Directorio Coloniensi per Sacram Facultatem approbato simpliciter sine clausula, *seu majoris ejus partis*, quæ censuræ contra Famosum *Candidum* fuit apposita. Porro, quo spiritu hujus *Candidi* hic importune injecta sit mentio, ex modo proponendi judicet Lector.

Quod vero ais, judicium quinque Doctorum in Dissert. *part.* 2. *cap.* 4. §. 11. adductum, tibi favere, non credo ni sententiam mutaveris: si ita sit, resolutioni Doctorum subscribe, nec dubito, quin pax inter nos super hoc puncto sit futura. O utinam,

A P P E N D I X

In qua tria proponuntur. 1. Argumenta, quibus nihil hactenus repositum. 2. Medium concordiæ in puncto doctrinæ a me propositum. 3 Generales quædam circumstantiæ circa Theses Eximio P. expendendæ.

AD primum quod attinet, in prima Dissertationis meæ parte, quæ est de *Peculiaritate* (de qua sola agit Thesis, adversus quam præsens Responsio dirigitur) propositum fuit ostendere, vitam Cœnobiticam pro præcipuo suo fundamento ac basi requirere rerum omnium undecumque, ac quacumque ex causa obvenientium, in usum communem confusionem, id est, ut omnia ita sint communia, ut *indifferenter omnium necessitatibus* impendantur.

In conclusionis hujus probationem, primo adduxi exemplum primorum Christianorum, de quibus legitur: *Erant ipsis omnia communia*. Ne vero crederetur solum communia fuisse quoad *Proprietatem* addit sacer Textus in Act. Apost. cap. 4. *Dividebatur singulis prout opus erat*. Ex quo evidens est, quod sic *omnia essent communia*, ut per illa *singulorum* necessitatibus *indifferenter* provideretur: quo fiebat, quod subdit Scriptura: *Neque enim quisquam egens erat inter illos*.

Secundo loco, reproduxi Religiosorum Regulas, præsertim SS. Augustini & Benedicti, in quibus tamquam vitæ Religiosæ primarium fundamentum, rerum communio primorum Fidelium jam relata, servanda præcipitur. Et quidem Sanctus Augustinus, ut ostenderet hanc rerum communionem esse fundamentum, cui disciplina Monastica præcipue innititur, Regulam ab ea exordiendam credidit: „ Primum, inquit *cap.* 1. ad „ quod in unum congregati estis, ut unanimes habitetis in „ domo, & sit in vobis anima una & cor unum in Deo, & „ non dicatis aliquid *proprium*, sed sint vobis *omnia communia*, „ & distribuatur unicuique a Præposito vestro victus & tegu„ mentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter vale„ tis omnes, sed potius unicuique sicut opus fuerit. Sic enim „ legitur in Actis Apostolorum: *Quia erant ipsis omnia commu*„ *nia* ". Ne vero quis Fratrum in opere sibi injuncto tepesceret, quia opus suum non minus *aliis*, quam sibi profuturum videt, dignum hoc *Charitatis* Doctore monitum eructavit: „ Nullus „ sibi aliquid operetur, sed omnia opera vestra fiant in com„ mune . . . . *Majori studio & frequentiori alacritate*, quam si „ vobis *singulis* faceretis *propria*: charitas, enim, de qua scri„ ptum est, quod non *quærat quæ sua sunt*, sic intelligitur, „ quia *communia propriis, non propria communibus anteponit*. „ Et ideo quanto amplius rem communem quam propriam ve„ stram curaveritis, tanto vos amplius profecisse noveritis: ut „ in omnibus, quibus utitur transitura necessitas, supereminear „ quæ permanet charitas.

3. Conclusionem supra allegatam probavi auctoritate Concilii Tridentini declarantis „ quod nemini Regularium, tam viro„ rum quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, „ cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis ac„ quisita, tamquam propria, aut *etiam nomine Conventus*, pos„ sidere, vel tenere; sed statim ea Superiori tradantur *Conven*„ *tuique incorporentur* ". Ut vero ostenderet, quod incorporatio hæc fieri debeat, ut omnia in *usum communem Conventus* impendantur, mox subjungit; „ Mobilium vero usum ita Supe„ riores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam „ professi sunt conveniat, nihilque superflui in ea sit; *nihil etiam* „ *quod sit necessarium, eis denegetur*.

Adhæc, ne vel minima circa sensum Tridentini obscuritas maneret, Constitutionem Clementis VIII. reproduxi, in qua declaratur necesse esse, ut *omnia undecumque Religiosis obvenientia cum cæteris Conventus reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis victus & vestitus omnibus suppeditari possit*.

Huic Pontificiæ Declarationi adjunxi Decreta Synodorum, præsertim Belgicarum, pro executione Tridentini habitarum, quæ decernunt, ut prorsus „ omnia in *communem usum convertantur*, „ ita ut impleatur (verba sunt Synodi Audomarensis) a Reli„ giosis, quod sibi imitandum sumpserunt, & *ad quod Religione* „ *sempiterna se obligarunt* (*non potest res illa inculcari satis*) illud „ primitivæ Ecclesiæ: *Multitudinis credentium erat cor unum &* „ *anima una; nec quispiam eorum, quæ possidebat* " &c.

His argumentis sat superque adstructum credidi, vitam communem, quam tamquam basim & fundamentum vita cœnobitica exigit, requirere, ut omnia in communem usum convertantur. Ex quo ulterius intuli, nulla Prælatorum dispensatione ab ea recedi posse: *cum compertum sit*, ut ait Tridentinum, *ab eis non posse ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari*. Quod etiam ex professo Clemens VIII. aliique Pontifices, necnon Concilia declararunt.

Ex quibus hoc necessarium consequens intuli: non licere ulli Regularium habere *annuos census, seu provisiones annuas, vel peculium non superfluum ad suos particulares honestos usus, nomine Conventus, ac de suorum Superiorum licentia*, verba sunt Sacr. Congregationis, & *dependenter ab eorum voluntate, ac nutu*.

Per hæc argumenta in Dissertatione latius deducta tam evidenter conclusionem, & ex illa deducta corollaria, probatam credidi, ut licet futuros doctrinæ meæ adversarios non ambigerem, qui tamen argumentis responderet non crederem futurum: nec fefellit opinio: nam licet Professores Ord. Erem. S. Augustini magno impetu & studio doctrinæ meæ se opposuerint, de omnibus tamen prædictis argumentis summum eorum fuit silentium; cujus indubie silentii ipsa argumentorum evidentia, unica causa fuit.

Secundum hic repetendum, est medium concordiæ, quod in Appendice nupera proposui. Primo, quanta potui sinceritate breviter & articulatim *cap.* 1. § 7. proposui ea, in quibus Professi. Ord. Erem. S. Augustini mecum in materia de Peculiaritate consentire videntur. Sequenti vero § per 19. articulos clarissime ac distinctissime quæ in hac materia sentirem, exposui. Hæc mihi facillima apparebat ad concordiam via.

Si enim puncta, super quibus convenimus, pro suis agnoscerent (quin enim agnoscere debeant, si dictis suis stare velint, non dubito) magna ex parte hæc contentio quiesceret; in plurimis enim consentimus. Si vero inter articulos doctrinæ meæ aliquos ostendissent, qui displicerent, illis selectis tantum respondendum erat, & oppositum rationibus stabiliendum; atque ita cum charitate veritatem inquirendo, superfluis ac impertinentibus rejectis, compendiosissima erat ad concordiam via. Quam cum Ex. Pater Thesista neglexerit, & ad nescio quæ corollaria aliaque ad rem parum aut nihil pertinentia deflexerit, Lectoris sit judicium, quis amplius concordiam quærere sit dicendus, an ego, qui medium concordiæ accommodatissimum proposui, an qui medio neglecto ad devia, & punctum controversiæ amplius intricantia divertit.

Tertio denique, expendendæ generales quædam circumstantiæ opugnationem doctrinæ meæ de *Peculiaritate* comitantes. Prima itaque sit, *Quis*. Qui Regulam profitentur Augustini, quod mireris! Quid enim magis mirum, quam Filios Augustini se opponere doctrinæ, quæ *communionis bonorum* inter Religiosos necessitatem propugnat? Licet enim universi Religiosorum Patriarchæ eam præscribant, ac inculcent præ reliquis tamen Doctor *charitatis* eam tamquam *charitatis* singulare nutrimentum commendat & inculcat; adeo ut vere dicatur, quod sicuti *obedientia* spiritus est Benedicti, ita rerum *communio* sit spiritus Augustini.

Secun-

Secunda circumstantia; *Quid*. Doctrinam non a me inventam, sed in Patrum Regulis, Conciliorum Decretis, ac Pontificum Constitutionibus dilucide expressam; a probatissimis Auctoribus, ut ante notatum est, jam pridem traditam ac propugnatam. Doctrina quæ ad conservandam rerum communionem *charitatis* ac *concordiæ* matrem ducit: destruit *peculiaritatem*, *quæ ubi a Monachis habetur*, *neque concordia*, teste Gregorio Magno, *neque charitas in congregatione eadem poterit permanere*. Quam hujusmodi doctrinæ impugnatio periculosa sit, quis non videat?

Tertia circumstantia, *Quibus auxiliis*. Per *repræsalia*. Quod ut crederem non potuissem induci, ni in Thesibus, eum impugnandi modum dolens ipse conspicere debuissem. Ita enim in Thesibus suis Ex. Pater Conclus. 6. loquitur: „ *Quid de invasione Jansenii* (*doctrinam*, *non Virum intelligo*) *quid*, *inquam*, *de invasione Jansenii conqueri posset quispiam? Ubi* Lupi *fœtus* Christiani, *ex ovili sacro non ejecit Pastor ovium Christi: ubi in eadem celeberrimæ hujus Universitatis Facultate sacra Lupus creatus Doctor*, *de eadem præ Jansenio per quam abunde meritus*, *Lupus multis titulis illustrior Jansenio invaditur tam impetuose? Quid sunt* Repræsalia?

Etiamne ergo, Eximie Pater, veritas *repræsaliis*, more bellico, propugnanda? Quid mysterio divinæ gratiæ & prædestinationis, de quo Jansenius, cum mea de Peculiaritate & Simonia sententia affine? Quid, quæso, Jansenii oppugnationi cum oppugnatione dogmatis P. Lupi commune? Unde ille tuus bellicosus spiritus? Certe, Eximie Pater, ut cæteros vestros oppugnandi modos, v. g. quod personam meam amplius, quam doctrinam aggrediaris; item, quod principaliori doctrinæ puncto neglecto, ad nescio quæ diverticula divertas; ut, inquam, modos illos prætercam, hic unicus abunde imbecillitatem sententiæ, hujusmodi *auxiliis* fulciendæ, ostendit.

Quarta circumstantia sit, Cur. Rationem *cur* tanto molimine Ex. Pater se opinioni meæ de *Peculiaritate* opponat, indicat Corollarium 29. ne scilicet „ innocentissimæ Moniales ulteriori „ carnificinæ subjaceant, & ex erronea ex meo libello contracta „ conscientia trepident *timore ubi non est timor* ", Psal. 13. v. 5.

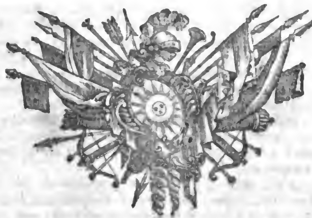
Ex. Pater, quando Moniales aut Religiosos a timore in retinendis Peculiis, contra non meam tantum, sed & S. Congregationis, Fagnani, aliorumque sententiam eximere tentas, & observantiam Paupertatis ad quietandas, ut innuis, conscientias relaxas: attende, quæso, illa quæ de ralaxantibus votum Paupertatis jam pridem scripsit Reverendus P. Giosvvinus Nikel Præpositus Generalis S. J. in Epistola ad Fratres S. J. *De Amore & Studio perfectæ paupertatis*: in qua relatis variis prætextibus quibus nonnulli recessum suum a perfecta paupertate justificare volunt, hæc subjungit: " Quæ dum memoro, subit animum, „ nec sine mœrore fateor, recordatio nonnullorum, qui sibi in- „ felliciter, aliis *damnose acuti*, laxandæ, ultra jus, fasque „ omne paupertati, sua quædam commenta excogitant, vel „ aliunde conquisita, in vulgus afferunt, docentes gravia quæ- „ dam, & factu admodum periculosa, salva atque integra pau- „ pertatis, & voti obligatione, licere: invehuntque ea passim „ ejusmodi rerum ignaris, ne, ut aiunt, *imperitia sua decepti*, „ *trepident timore*, *ubi non est timor*, *& frustra peccent*, *si for-* „ *te illicitum putent*, quod doctorum hominum arbitratu, quo- „ rum munus est hasce de conscientia quæstiones dissolvere, tu- „ to, & sine ulla culpæ suspicione, fieri posse statuitur. *Quo* „ *sane pietate nihil crudelius fingi potest*.

Finito, Ex. Pater, si hoc unum addidero, falsum esse omnibus Religiosis meam de *Peculiaritate* doctrinam displicere (ut in Thesi tua, & in declamatione tempore disputationis indicasti); nec enim desunt ex variis Ordinibus varii, qui doctrinam meam non judicant Statui Religioso injuriosam, sed Præsenti Religionis statui opportunissimam. Unum audi, non Religiosum duntaxat, sed Abbatem eruditione & zelo instaurandæ Monasticæ disciplinæ illustrem. " De hoc opere vestro (ait in litteris ad „ me datis) dicere non vereor, esse videlicet . . . . *opportunis-* „ *simum* præsenti Religionis statui, in quo tam multos videmus „ cupiditate, seu bonorum temporalium amore, & laxis homi- „ num opinionibus huic cupiditati faventibus abreptos, minus „ pro sancta, quam impios pro scelerata bonorum communio- „ nem conspirare. Horum enim vox auditur Proverb. *cap.* 1. „ *vers.* 14. dicentium: *Marsupium unum sit omnium nostrum*; „ illi autem, si non ore, saltem opere clamant, quot capita, „ tot marsupia nobis sint iniquis peculiis plena; quod quanta in „ Religionem mala invehat, & experientia docet, & in prima „ libri tui parte abunde & nervose probatur.

M A N T I S S A.

An Ex. Patri certum non est, aliter a simplici Religioso, aliter a Religioso Episcopo servandum votum obedientiæ? Quidni ergo & certum ipsi sit, aliter ab illo, quam ab hoc servandum votum paupertatis?

Vidit B. Pasmans
Lib. Censor.

A P O-

APOLOGIA
ZEGERI BERNARDI VAN-ESPEN
J. U. DOCTORIS ET PROFESSORIS,

Qua se vindicat a *Palinodia*, & Bullæ Clementis VIII. *Capitali Corruptione*; quas in Epistola familiari ipsi impingit Eximius Pater DESIRANT S. T. Doctor.

Occasio & scopus Apologiæ.

EXimius Pater Clenaerts S. T. Doctor Ordinis Eremitarum S. Augustini, in Thesibus Theologicis 30. *Januarii proxime elapsi ann.* 1686. *defensis, varia Corollaria falsa, absona, ne dicam absurda, tamquam ex doctrina mea de paupertate & communione Religiosa consectaria proposuit: quibus deinde scrupulos quosdam circa doctrinam meam, cum pacificatione conscientiæ subjunxit.*

Hisce Thesibus Brevem Responsionem, *quæ quatuor capitibus, unaque Appendice constat, opponendam censueram. Et quidem prioribus tribus capitibus, Corollariis, quæ ex doctrina mea inferebantur, respondi; quarto vero, super scrupulis atque conscientiæ pacificatione breves reflexiones feci. In Appendice autem tria proposui. Primo, compendiosam repetitionem argumentorum, quibus hactenus nihil repositum erat, 2. Medium concordiæ in Appendice Vindiciarum propositum, iterato reproduxi. 3. Generales quasdam circumstantias circa prædictas Theses expendi.*

Huic Brevi Responsioni *Ex. Pater Desirant Confratri suo suppetias ferens Epistolam familiarem opposuit; at mirum, quam pauca post operosam Responsionis discussionem, in defensionem Collegæ sui apponenda repererit.*

Nihil enim illis, quæ scripsi in refutationem Corollariorum, quæ ex sententia mea erant illata, reponendum invenit, nisi hoc unum, me cecinisse palinodiam, *dum ostendere volui, cum doctrina mea consistere, Religiosos ad Pastoratum promotos posse exactam paupertatem & communionem Religiosam servare.*

Reflexiones super scrupulis, ac circumstantiis Thesium, si non probavit, saltem non improbavit.

Ad argumenta in Dissertatione ad doctrinæ confirmationem adducta, & in Brevi Responsione *iterato breviter reproducta, nihil rursus responsum, nisi ad unicum ex Constitutione Clementis VIII. petitum; at quam parum ad rem, ex dicendis patescet.*

Denique occasione scrupuli, quem cap. 2. Responsionis *moveram: cur adeo invidiosa ex mea potius, quam Fagnani aut Sacr. Congregationis doctrinæ Corollaria educere placuisset Eximio charitatis præconi; occasione, inquam, hujus scrupuli rationes quasdam adducit, quæ ipsum ac Confratrem suum movere, ut me potius quam Fagnanum oppugnent.*

Tria proinde expendenda censui, quibus (si verborum pomposum & superfluum apparatum seponas) abunde toti Epistolæ satisfactum erit. Primo, num mea in Responsione brevi *dicta doctrinæ de paupertate & communione Religiosa, quæ in libellis a me editis tradita est, non cohæreant & conveniant.*

Secundo responsum Eximii P. ad Bullam Clementis VIII. & utrum capitalem *corruptionem illius* Bullæ *commiserim, expendam.*

Tertio, rationes, quæ movisse dicuntur Eximios Patres, ut se mihi potius, quam Fagnano opposuerint, discutiam.

§. I.

Expenditur, num in* Responsione brevi *doctrinam hactenus traditam retractaverim?

VIso Libello Eximii Patris Desirant, nonnihil hærebam attonitus, cum ex primo tituli intuitu retractationis doctrinæ hactenus traditæ, me insimulari conspexi. Sciebam enim, nihil minus mihi in animo fuisse, quam doctrinam propositam *retractare*: non quod judicem Doctore indignum sententias suas retractare, dum se in illis errasse comperit; immo nihil magis Veritatis amatorem decere judico; sed quia nihil hactenus doctrinæ meæ oppositum fuit, quod vel levem circa illius veritatem vacillationem mihi attulisset: quinimmo, ut candide dicam, tametsi sub initium aliquis de doctrinæ veritate timor fuisset, imbecillitas argumentorum, & modus, quibus Professores Ord. Erem. S. Augustini eam hucusque oppugnarunt, timorem illum excussissent.

Certus igitur eram, nihil ex proposito in *brevi Responsione* fuisse retractatum. Hærebam ergo, num forsan quidquam, præter intentionem, contrarium doctrinæ ante traditæ calamo excidisset. Aperio Libellum, & ecce in primis illius pagellis mirus de parta victoria triumphus; grandis de victo adversario Confratri datus applausus. *Pugnasse, ait, poteras gloriosius, sed non vicisse felicius. Hac namque* brevi Responsione (*acclusa*) *factum est quod expectabas: ut quibus œconomica tua acrimonia asperior*

,, *for-*

„ fortasse visa est; jam tandem intelligant; nihil a te molitum „ de industria, nisi ut ficta impressione pressus Clarissimus, vir- „ tuti consequentiarum cedens, suapte sua confessione caderet, „ qui rationibus alienis stare noluerat.

Sed in quibus illa victoria, paucis videamus. In Thesibus prænominatis Ex. Pater Clenaerts ex doctrina mea de paupertate & communione Religiosa consequi dixerat hoc Corollarium: *Proprietarii sunt Monachi ad Pastoratum promoti*. Falsitatem hujus consequentiæ sat superque ostensam credidi, si dicerem, ut jam sæpius dixeram, *usum necessariorum* seu *facti* commensurandum esse statui & conditioni Religiosorum, in quibus eos Dei Providentia ex Superiorum directione constituit. " Hine juxta no- „ vissima Præmostratensium statuta, inquiebam, Ordinis illius „ Pastores in Monasterio habitantes *ex communi cellario in mensa* „ *Conventuali ali*, *& ex communi vestiario vestiri jubentur*: „ *neque sibi aliquid ex quotidianis vel annuis proventibus retinere* „ permittitur, ut ita quotidie, tamquam veri Religiosi voto „ paupertatis adstricti, necessaria sua a Superiore expectent.

„ Extra Monasterium commorantes non quidem ex communi „ cellario in mensa Conventuali ali possunt, neque in dies sua „ necessaria a Superiore recipere, attamen rebus sibi, in eo „ statu constitutis, ad usum quotidianum necessariis, tamquam „ communibus, & vere alienis, atque dependenter a nutu Su- „ perioris, uti tenentur. Hoc modo, si rebus concessis Pastores „ Religiosi utantur, perfectam vitæ communionem ac rerum „ plenam abdicationem servabunt: non secus ac alii quicumque „ Religiosi extra Monasterium de facultate Superiorum ad tem- „ pus agentes.

His finalibus verbis in Libello suo *pag.* 2. relatis, mox exclamat Ex. Pater: " O cygneam tandem vocem, quæ sic canit! „ Si meruissemus hæc audire ab initio, nulla nos deinceps ma- „ nebat contentio ". Certe, Ex. Pater, eadem meruisti audire in Diss. *part.* 1. *cap.* 1. §. 9. sed forsitan intelligere noluisti. Pergit ulterius Ex. Pater: Bene ergo est; hac parte " tenetur, „ Retractationem non postulamus apertiorem.

Verum, Ex. Pater, adeo clara retractatio unde habetur? An verba forsan mox relata terminis, ut ajunt, expressis eam referunt? an per consequentiam duntaxat elicitur? Prius, ut credo, asserere non ausus, oppositumque sat ostendis, dum nescio qua obscura, & intricata consequentia, eam gratulabundus Confratri tuo adstruere conaris. Consequentiam tuam videamus.

„ Agnoscit, inquis, Clarissimus Dominus, Religiosos Pastores „ *perfectam vitæ communionem, ac rerum plenam abdicationem* „ *servare*. " Ita est. „ Atqui, subsumis, Eximie, perfecta „ vitæ communio, ac rerum plena illa abdicatio servari non „ potest, nisi observetur Religiosæ paupertatis essentia, uti evi- „ dens sit;

Transeat subsumptum. " Nemo homo dubitet igitur, quin „ Pastores Religiosi servent perfecte paupertatis essentiam ". „ Concedamus totum; ulteriora audiamus. In hac porro essen- „ tia, pergis, nullus Superior, non ipse Pontifex, ut toties Vir „ Clarissimus observat, est dispensando. " Non nego; modo intelligatur, quemadmodum in Appendice *cap.* 1. §. expositum fuit.

Ecce quot ambages, ut tandem tantopere declamata retractatio extrahatur. Interim pergentem sequamur: " Concoquamus „ hæc, ais, & ruminemus, & omni ex parte exagitemus ". Bene habet. Recte mones, Ex. Pater, concoquenda, & ruminanda, & ex omni parte exagitanda esse verba & admissa mea, ut inde vel in speciem retractatio extrahatur. *Concoctionem, ruminationem, exagitationem* attendamus. " Religiosus Pastor ser- „ vat paupertatem essentialem . . . . . . atqui nihil aliud facit, „ quam quod rebus *ad usum quotidianum necessariis, tamquam* „ *communibus & alienis, atque dependenter a nutu Superioris uti* „ *teneatur*. Antecedens gratis admittamus. Consequens quod infertur audiamus. „ Ergo, infers, illius Religiosi Pastoris essen- „ tialis paupertas in illa resignatione consistit, qua rebus *tam-* „ *quam communibus utitur, dependenter a nutu Superioris*.

Verum, Ex. Pater, quænam ista Logica, quæ a certa specie ad genus distributum argumentari docet? Nonne antecedens de rebus, Religiosis Pastoribus *in eo statu constitutis, ad usum quotidianum necessariis* loquitur, & tuum consequens de *rebus* generaliter? Ut quid, Ex. Pater, qui me *capitalis corruptionis* Bullæ Clementis VIII. tam fidenter arguis, *capitaliter* sensum meum alteras? Si enim verba illa, *in eo statu constitutis, ad usum quotidianum necessariis, vo rebus* adjunxisses, omnibus per quam manifestum fuisset, in verbis illis, nullam retractationis vel in speciem approbationem *peculiorum*, etiam *dependentee* a nutu Superioris, indicare.

Quid enim aliud, vel leviter attendenti, prædicta verba insinuare potuissent, nisi Religiosis ad Pastoratum promotis, ex *communibus* Monasterii proventibus de *necessariis* esse providendum? Et insuper Religiosos rebus sibi ad *necessitatem* concessis uti debere tamquam *alienis & communibus dependenter a nutu Superioris*? Quid quæso hic, vel in speciem, assertis meis adversum? Nonne in omnibus meis Libellis, tamquam capitale punctum inculcavi, *communionem* Religiosam requirere, ut *omnia sint communia*; *dividatur autem singulis prout cuique opus est*; non *æqualiter* omnibus, ut ait M. P. August. quia non æqualiter valent omnes; sed *potius unicuique sicut cuique opus fuerit*; ac per consequens, alia ægris, alia sanis, alia viatoribus, alia in Monasterio quiescentibus, alia Pastoribus ruri: alia ipsis intra Monasterium commorantibus: omnibus nimirum, *prout cuique opus fuerit*; considerato statu & conditione, in quibus Divina Providentia eos constituit: ut latius in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. §. 8. & 9. ac rursus in Vindiciarum Appendice *cap.* 1. §. 5. & 6. deduxi.

Quod vero dixi, Religiosos Pastores concessis ad *usum quotidianum necessariis* uti debere tamquam *alienis & communibus dependenter* a nutu Superioris, quid aliud insinuat, quam paupertatem Religiosam exigere, ut Religiosi illi, etiam ad *necessitatem* sibi concessa non possideant *tamquam propria*, aut ut *proriis* utantur; sed illis tamquam *alienis* & ad *nutum Superioris* utantur: quemadmodum Religiosi in Claustro commorantes, vestibus, libris, supellectile, aliisque necessariis uti tenentur; quod quam bene præcedentibus assertis meis conveniat, ex *part.* 1. *cap.* 1. §. 10. & Vindiciarum Appendice *cap.* 1. §. 4. Ex. Pater intelligere potuit. Qua igitur specie ex citatis meis verbis, retractationem doctrinæ arguere ausus sit, non intelligo: minus capio, quomodo non erubuerit ita fidenter asserere, in verbis illis a me probatum *usum peculiorum a nutu Superioris dependentium*; quandoquidem apertissime verba illa, præsertim si cum subsequentibus conferantur, exprimant, ad usum quotidianum *necessaria* Religiosis Pastoribus ex *communibus* Monasterii bonis esse subministranda; adeoque Monasterii bona & proventus esse *communia* supponant. Cui communioni *peculia & deposita* ad usus particulares Religiosorum reservata, diametraliter opponuntur: nam ut jam pridem recte notavit pius ac eruditus Petrus a S. Audomaro Monasterii S. Winoci Prior " quod *alicui certo* præ- „ fixum servatur, *commune* dici non potest; immo tantum abest, „ ait dictus Auctor, ut per hujusmodi reservatione *particulares* „ apud se vel *apud alium*, res religioso obvenientes bonis Mo- „ nasterii *incorporentur*, ut econtra *dividantur & separentur* a „ bonis Monasterii, & approprientur, quæ sic conceduntur, *particularibus Religiosis*.

Quando ergo Religiosi ad Pastoratum promoti *necessaria ad usum quotidianum* accipiunt, iisque tamquam *alienis & dependenter a nutu* Superioris utuntur, non magis dicendi sunt habere *peculia*, quam Religiosi, qui ex bonis communibus in Monasteriis reformatis, in quibus *peculia & deposita* sunt in execratione, necessaria sua accipiunt.

Hinc nec similium Monasteriorum Præpositi verentur Fratribus itinerantibus pecuniam, aliasve res pro necessario viatico concedere, atque Religiosis ad Pastoratum emissis omnia necessaria, pro statu & conditione, annuere.

Si proinde nunc interroget Ex. Pater prout facit *pag.* 4. *An essentialis paupertas Religiosi Pastoris alia sit ab essentiali paupertate Religiosi non Pastoris?*

Respondeo aliam non esse: sed dico essentialem paupertatem Religiosam permittere, ut *aliter* Religioso Pastori, *aliter* Religioso itineranti necessaria dentur; quod & mecum fateri Eximius, velit nolit, cogitur: ni forte dicere audeat, essentiali paupertati non repugnare, ut singulis Religiosis in Monasterio commorantibus, sua sit cella cerevisiaria (*a*), sua sit arca, sua sit culina, suus sit famulus &c. uti Religiosis Pastoribus: vel ut Religiosi singuli summam pecuniæ in crumena sua habeant, qua sibi necessaria comparent, ut itinerantibus concedi necessitas exigit.

Ex his nullus non intelliget, quantus debuerit esse affectus Confratri de parta victoria congratulandi; qui in præcitatis verbis retractationem adeo claram, ut clariorem non postularet, invenit; immo a Religiosa modestia, Magistrali gravitate, atque charitate Augustiniana extorsit hunc libelli titulum, platearum angulis, atque Ecclesiarum, & Collegiorum valvis publice affigendum: *Palinodia Clarissimi Domini Zegeri Bernardi Van-Espen Juris utriusque Doctoris & Professoris*.

§. II.

Veram omnium communionem, universa deposita ad usus particulares *excludentem, Bulla Clementis VIII. evidentissime requirit. Et quæ sit illa communio, breviter exponitur.*

BONA omnia, ex Constitutione Clem. VIII. esse confundenda, agnoscit Ex. Pater *pag.* 18. verum adjungit, *physice, an moraliter, hoc controverti*; multaque deinde de morali & physica confusione congerit, & confuse proponit, ac ita confundit, ut multis vix appareat, de qua communione aut confusione quæstio vertatur.

Ne proinde super verbis contendatur, rursus in quo Religiosa communio consistat (quamvis in Dissertatione & Vindiciarum Appendice sæpius dictum) breviter & claris terminis proponendum censeo.

Dico ergo: Religiosam communionem in hoc consistere, ut prorsus omnia in communem usum convertantur, *ita ut impleatur*, sicut loquuntur Patres Concilii Audomarensis, *a Religiosis, quod sibi imitandum sumpserunt, & ad quod Religione sempiterna se obligarunt* (*non potest res illa inculcari satis*) *illud primitivæ Ecclesiæ: Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia; dividebatur autem singulis prout cuique opus erat*.

Omnia ergo undecumque, & quacumque ex causa Religiosis obvenientia debent confundi, id est in *communem usum* converti; ut nimirum universa *indifferenter* in communes Fratrum & Conventus *necessitates* impendantur; id est, *dividatur singulis prout cuique opus est*.

Et ne hic hæreat Eximius, num *physice*, num *moraliter* confundenda censeam, expendat utrum in reformatis, aliisque Monasteriis, ubi *peculia* ac *deposita* universa exulant, omnia *physice* an *moraliter* confundantur; item consideret, utrum in suo, aliisve Conventibus eleemosynæ religiose ostiatim emendicatæ, item proventus & Canones annui ex villis, aut censibus Monasterii provenientes, physice an moraliter confundantur, & in *usum communem* ipsius Conventus convertantur. Hæc conjungat, [illegible]

(*a*) Cellier pour conserver la biere.

ruminet, & *exagitet*, & videbit quam confusionem seu communionem intelligam; nimirum talem, ut omnia undecumque Religiosis obvenientia confundantur, & in *suum communem* convertantur, ut in reformatis, aliisque Monasteriis quæ peculia seu deposita non agnoscunt, universa confundi praxis quotidiana ostendit: vel ut in omnibus conventibus confundi, & in *usum communem* converti eleemosynas religiose emendicatas, aut Monasterio oblatas, proventus ex villis vel decimis Monasteriorum provenientes, ad oculum videmus.

Rem ulterius, ne vel cæcum latere queat, exemplo declaro.

Ponamus quod inter Monasterii alicujus Religiosos, aliquibus ex professione seu lectione, vel functione Academica jura aliqua obveniant, aliis ex alio justo labore nonnulla accedant, aliis rursus ex parentum sive familiarium liberalitate, vel simili alio titulo nonnulla acquirantur: hæc erit Religiosa *communio*, peculiis seu depositis ad *particulares alicujus* Religiosi necessitates seu usus reservatis, diametraliter repugnans: si hæc omnia similia in usum *communem* Fratrum & Conventus, sicuti reliqui Monasterii proventus, v. g. decimæ, villarum reditus &c. confundantur & convertantur, quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit; ac per consequens, omnia sive ex lectionibus, sive ex liberalitate parentum, sive alia ex causa Religiosis obvenientia, *indifferenter* cum aliis Monasterii obventionibus in *usum communem* & Fratrum *necessitates* expendantur; nulla habita consideratione, quibus vel qua ex causa obvenerint, sed quis amplius indigeat; atque ita impleatur quod scriptum est: *Erant illis omnia communia: dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Act. cap. 4. vers. 35.*

Hæc est, inquam, *communio* in Actibus Apostolorum tantopere commendata, & Patrum Regulis adeo inculcata. Hæc est *communio* constituens vitam communem, a qua ut non recedatur, omnis cura & diligentia, ut ait Tridentinum, a Superioribus adhibeatur, tam in Capitulis generalibus, quam in eorum visitationibus: *Cum compertum sit*, subdit idem Concilium, *ab eis non posse ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari: si enim illa, quæ bases sunt & fundamenta totius Regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.*

Hanc communionem, seu *physicam* seu *moralem* dicamus, parum interest, modo rem ipsam intelligamus. Verum *communio* seu *confusio*, qua proventus ex decimis aut villis Monasterii, eleemosynæ ostiatim emendicatæ, vel Conventui oblatæ, aliaque similia confunduntur, & in *usum communem* ipsius Conventus ac fratrum convertuntur; reservatis seu depositis *interim* ad *particulares usus* & *necessitates*, quæ ex lectionibus, prædicationibus, aliove justo labore, vel ex liberalitate parentum aut familiarium, similive titulo Religiosis obveniunt, non communio, sed evidens & absoluta *divisio* est, ipsam basim & fundamentum Regularis disciplinæ, ipsam nimirum *vitam communem*, non tantum concutiens, sed plane evertens.

Sed reponet forsan Eximius: Dependet a *nutu* Superioris Peculia seu deposita illa cum reliquis Monasterii proventibus confundere, & ad *communem* Fratrum usum Conventui incorporare. Respond. Sit ita: sed quid inde inferet? Ergo *potest esse* absoluta totalis omnium Communio & confusio, *si* Superior *voluerit*. Concessero totum: sed quamdiu Superior id non præstiterit, non *communio*, sed *divisio* erit.

Si vero Eximius inferat: Ergo *de facto est* absoluta omnium communio, id est, *omnia sunt communia & confusa in usum communem*; evidentissime ac luce meridiana clarius in prima Philosophiæ impinget principia; argumentando a potentia ad actum affirmative, hoc nimirum modo: *Potest* Superior Peculia seu deposita ad *usus particulares* aliquorum Religiosorum in communionem redigere, & cum reliquis Monasterii proventibus in communem Conventus usum confundere; ergo *de facto* ita *sunt* redacta & confusa; sive de facto *est* absoluta & plena rerum omnium communio.

Hæc quidem in Appendice late dicta fuerant, sed ab Eximiis PP. magno silentio premuntur.

Ut verbo absolvam, quamdiu pecuniæ, reditus vitalitii, similiave in usus *particulares quorumdam* Religiosorum manent deposita vel reservata; nunquam *erit plena* & *absoluta communio*, nec *physica* nec *moralis*, sed ad summum nominalis seu *verbalis*.

Propositam rerum communionem in Bulla Clementis VIII. Religiosis præscribi adeo evidens est, ut sensu communi destitutus videretur, qui lectis Constitutionis illius verbis, inficiari præsumeret. Verba sine glossis, toties a me reproducta, subjicio.

„ Quo Tridentini Concilii Decreta de *paupertatis* voto custodiendo fidelius observentur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamsi Superior sit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, census, eleemosynas, sive ex concionibus, sive ex lectionibus, aut pro Missis tam in propria Ecclesia quam ubicumque celebrandis, aliove ipsorum justo labore & causa, & quocumque nomine acquisita; etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere possit: *sed ea omnia statim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit.*

Expendat nunc æquus Lector, utrum clarius perfecta & plena rerum omnium confusio & incorporatio in *communem* Fratrum *usum* proponi potuisset.

Hæc sunt Constitutionis illius verba, quibus, conformiter ad Patrum Regulas, atque Conciliorum Decreta, pecunias, aliave mobilia in *usus particulares* deponi non posse probavi.

Verba autem præcedentibus subjecta, nunquam in reprobationem peculiorum rerum *mobilium* adducere cogitavi; sciebam quippe in illis de solis *stabilibus* tractari. Ita enim sonant: *Neque Superioribus, quicumque illi sint, ullo pacto liceat eisdem Fratribus aut eorum alicui, bona stabilia, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam, etiam depositi aut custodiæ nomine concedere.*

Quod proinde *num.* 29. ait: *Quæstio igitur unica est super; an quidquid de concessione bonorum Stabilium dicitur, hoc ad mobilia extendi debeat?* quam ineptum! Sed ineptius, ne dicam absurdius, est quod subdit *num.* 30. *Affirmat autem Clarissimus Dominus, id probans, ex eo quod Pontifex subdat, servanda hæc esse & quoad pœnas & quoad culpam, tam circa mobilia, quam immobilia.* Quales, Eximie Pater, fictiones! Ut aliquid dixisse videaris, ubinam hanc, amabo te, ratiocinationem in scriptis meis ostendisti? Profecto somniasse me oportuisset, si *quidquid* de concessione bonorum *stabilium* dixit Pontifex, hoc ad mobilia extendendum credidissem. Pontifex enim vetat *stabilia* Religiosis etiam ad *usum* concedi; num illud ad mobilia extendi credere potui, qui centies dixi, mobilium *usum* omnibus, prout *cuique* opus est, esse annuendum.

Verba ergo illa non in reprobationem *peculiorum* mobilium (quæ præcedentibus verbis sat erant improbata) sed *redituum vitalitiorum* allegata fuere; hos enim utpote rebus *stabilibus* annumerandos, ex his Clementis verbis, nulli Religioso ad *usum*, sed solis officialibus, qui eos in communem Monasterii utilitatem recipiant, concedendos probatum volui.

Fateor ergo, quod *quidquid* de *stabilibus* ibidem decernit Pontifex, ad *mobilia* trahendum non sit: sed hoc quoque dico, non sine manifestissimo errore dici, licitum respectu *mobilium*, *quidquid* illicitum esse dicitur respectu *stabilium*, licet in anterioribus *expresse* de *mobilibus* negatum non fuerit. Quidni hoc argumento evinceretur, verum *usumfructum mobilium* Religiosis concedi posse? Prohibet enim Pontifex *stabilia* ad *usumfructum* concedi; nec in tota constitutione de *mobilibus* expresse id vetitum invenitur. Ex quo intelligitur, quam ineptum sit argumentum, quo Ex. Pater vult ostendere *deposita* mobilium per Clementem probata; quia in verbis jam relatis bona *stabilia* ad *depositum* dare prohibuit, nec de mobilium *depositis* hactenus loquutus erat; nimirum terminis *expressis*: quod nec mirum, quia mobilium concessionem ad depositum, usumfructum &c. sat superque vetitam supponebat, dum omnia undecumque Religiosis obvenientia voluit cum cæteris Monasterii bonis, reditibus, pecuniis, ac proventibus confundi, *quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit.*

Ecce in quem ducatur labyrinthum, dum adeo perspicuæ veritati (qualis est improbatio *peculiorum* seu *depositarum* rerum *mobilium* per dictam Constitutionem Clementis VIII.) tenebras offundere conatur Exim. Pater. Quod manifestius evadet, si attendatur, quid post biennii pene curriculum, a quo Dissertatio in lucem emissa fuit, quamque toto illo tempore discutere & impugnare Eximii Patris Collegæ non destitere, tandem ex illa adducatur, quo me *capitalis corruptionis* illius Constitutionis reum agat. De quo sit sequens paragraphus.

§. III.

Ostenditur, quod capitalis corruptio *Bullæ Clementis VIII. a me facta non sit.*

UT omnibus perquam manifestum sit, quam calumniose de *capitali corruptione* Bullæ Clementis VIII. propter omissum unum numerum *vero* (de hac *corruptione* enim agens Exim. Pater *num.* 34. ait: *Vim posui, ut debui, in particula vero: quæ notari significari antithesim*) traducar, hæc præmittenda duxi.

Postquam in Dissertatione De *Vitio Peculiaritatis* ostendissem, ex communibus Monasterii proventibus *necessaria* singulis Religiosis esse subministranda *cap.* 1. §. 10. probare intendebam, quod circa *usum necessariorum*, Religiosis sedulo cavendum esset ne *necessaria* tamquam *propria* possideant, vel tamquam *propriis* utantur.

In hujus probationem adduxi prædictæ Bullæ verba sequentia: *Ne eorum, quæ ad necessitatem concessa erunt, illius quidquam possideat ut proprium, neque ut proprio utatur.*

Fateor post particulam *ne* omissam particulam *vero*. Hanc enim minime necessariam credidi, & credo; sensumque verborum, illa particula omissa, per se constare. Sensus quippe obvius dictorum verborum hic est; ne eorum, quæ ad necessitatem concessa erunt, v. g. vestes, libri, supellex, &c. Religiosus quidquam possideat ut *proprium*, vel ut *proprio* utatur, conformiter ad famosum & vulgatum illud Patrum apophtegma: *Monachus non dicat, codex meus, tabulæ meæ, tunica mea.*

Sed ne quis forsan suspicetur prætermissam particulam *vero*, diversum illorum verborum sensum reddere, si dicta verba integro contextui, a quo separata fuerunt, conjungantur, contextum integrum Lectori propono.

„ Quo Tridentini Concilii Decreta de *paupertatis* voto custodiendo fidelius observentur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamsi Superior sit, bona immobilia vel *mobilia*, aut pecuniam, proventus, census, eleemosynas, sive ex concionibus, sive electionibus, aut pro Missis, tam in propria Ecclesia quam ubicumque celebrandis, aliove ipsorum justo labore & causa, & quocumque nomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere possit; sed ea omnia statim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, *atque cum cæteris illius bonis, reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit.* Neque Superioribus, quicumque illi sint, ullo pacto liceat eisdem

„ Fratri-

„ Fratribus, aut eorum alicui, bona *stabilia*, etiam ad usumfru-
„ ctum, vel *usum*, administrationem, aut commendam, etiam
„ depositi aut custodiæ nomine concedere. Eorum *vero*, quæ ad
„ *necessitatem* concessa erunt, nullus quicquam possideat, *ut pro-*
„ *prium* neque ut *proprio utatur*.

Tria in hoc verborum contextu membra Pontifex constituit. Primo quidem præcipitur, ut bona omnia sive immobilia sive mobilia, aut pecunia, aut eleemosynæ, sive ex concionibus, sive lectionibus, aliove justo labore & causa, & quocumque nomine acquisita, etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones fuerint, statim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum cæteris illius bonis, reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & vestitus, id est necessaria, omnibus suppeditari possit.

Secundo membro præcipitur, ne Superiores, quicumque illi sint, ullo pacto dent Fratribus bona *stabilia* etiam ad usumfructum, vel *usum*, administrationem, aut commendam, etiam depositi, aut custodiæ nomine.

Negat proinde Pontifex *stabilia* etiam ad *usum* Fratribus concedi posse; mobilia autem omnia in unum confundi præcipit, sed ex illis in unum confusis, omnibus ad victum & vestitum necessaria, adeoque *usum facti* suppeditari concedit: sed ne hæc quoque ad usum concessa tamquam propria possideant, subjungit.

Tertio membro: Eorum *vero*, quæ ad necessitatem concessa erunt, nullus quidquam possideat ut *proprium*, neque ut *proprio* utatur.

Ex quo liquet particulam *vero* juxta obvium sensum hic accipi pro particula *porro*, ac si diceretur: *eorum porro quæ ad necessitatem* &c. ac per consequens verba illa, sine particula *vero*, hunc per se constantem sensum habere: ne Religiosus ullus, eorum quæ *ad necessitatem* seu *usum facti* concessa erunt, quidquam possideat ut *proprium*, vel ut *proprio* utatur.

Ex quo consequitur, necesse non esse ut particula *vero* hic assumatur pro *adversativa antithesim* significante, prout contendit Exim. Pater. Ut tamen *gratis* demus, particulam *vero* in præcitatis verbis, *antithesim* aliquam bona *mobilia* inter & *stabilia* importare, ut nimirum illa ad *necessitatem* concedi possint, non tamen tamquam *propria* possideri; hæc autem nequidem ad *necessitatem* dari queant; illam tamen antithesim, quam prætendit Exim. Pater facere non potest.

Vult enim Eximius, particulam *vero* antithesim significare inter præcedentia & subsequentia. „ Præcedentia, ait *num.* 33.
„ prohibent ne Superiores subditis concedant bona stabilia. Sub-
„ sequentia dicunt: *eorum vero, quæ ad necessitatem concessa*
„ *erunt nullus quidquam possideat ut proprium*; Ergo ut commu-
„ *ne*. Non obtineat *stabilia* ad *depositum*, ad quod concedi non
„ possunt; sed obtineat, quæ a *stabilibus* distinguuntur, *mobi-*
„ *lia* ". Hæc ipse. Hinc intelligitur, quod Eximius contendat, per particulam *vero*, eam *antithesim* inter præcedentia & subsequentia significari, ut quæ de *stabilibus* negata sunt, de *mobilibus* affirmentur; & inde infert, *deposita mobilium* per verba, *eorum vero, quæ ad necessitatem, &c.* probata esse.

Hanc Exim. Patris antithesim per particulam *vero* ibidem significari, neutrum membrum patitur.

Primum quidem illam clare excludit; quandoquidem in illo Pontifex præcipiat, omnia bona etiam *mobilia* undecumque & quacumque ex causa Religionis obvenientia, cum cæteris Monasterii proventibus & reditibus confundi, quo *communis inde victus & vestitus omnibus suppeditari possit*; ac per consequens vult Pontifex (quod §. præcedenti tantopere inculcavi) ut *omnia* Religiosis, sive ex lectione, sive ex functione Academica, sive liberalitate parentum, aliove titulo obvenientia, ita cum reliquis Monasterii proventibus, v.g. decimis, censuum canonibus, villarum mercedibus, similibusve incorporentur Conventui, & confundantur; ut ex omnibus *indifferenter* & sine distinctione *cui*, vel qua ex causa obvenerint, panis, cerevisia, vestis, supellex, aliaque Fratrum & communi Conventus *usui* necessaria comparentur.

Ex quo ulterius dubitari nequit, quin hoc membro universa mobilium *pecalia* seu *deposita* Pontifex excluserit; quandoquidem nulli non possit esse manifestum, *peculia* seu *deposita* non confundi cum reliquis Monasterii proventibus, quo *communis* inde victus & vestitus *omnibus* suppeditari possit; cum ea sit natura istorum *peculiorum* seu *depositorum*, ut ad *peculiares alicujus* Religiosi *usus* apud depositarium ab aliis Monasterii proventibus separata serventur.

Igitur antithesis, quam per particulam *vero* indicatam vult Eximius, primo membro repugnat, in quantum per illam infertur, *deposita mobilium* per Pontificem esse probata.

Non minus evidenter antithesim illam destruit secundum membrum: vetat enim illud, bona *stabilia* Fratribus concedi ad *usumfructum*; atque ita, supposita prædicta antithesi, qua prætenditur, negata de *stabilibus* concedi respectu *mobilium*, sequeretur, Religiosis *mobilia* non solum posse concedi ad usum aut depositum, sed etiam ad *usumfructum*; nec enim in verbis quidquam occurrit, quod antithesim ad unum magis, quam ad alterum extendat.

Attendat nunc Exim. Pater, an non potiori jure ipse quam ego de *capitali corruptione* Bullæ, falsum hunc sensum affigendo, accusari posset; idque eo periculosius quod mea corruptio, si quæ fuisset, non alicujus relaxationis occasio esset; sed ut summum ad perfectionem, ad quam non obligarentur, Religiosos incitare posset: econtra corruptio seu falsus sensus Eximii Patris, ad relaxationem vitæ *communis* & voti *paupertatis* tendens, bases & fundamenta regularis disciplinæ concutit; quæ si exacte non servetur, totum ædificium corruat necesse est.

Expendat nunc quoque æquus Lector, qua justitiæ specie me non tantum in epistola aliqua familiari, *capitalis corruptionis* Bullæ Pontificiæ arguat; sed in ipsius libelli frontispicio, publice platearum compitis, & Ecclesiarum atque Gymnasiorum portis applicando.

§. IV.

Expenduntur rationes, quæ movisse dicuntur Exim. Patrem Clenaerts, *ut ex mea potius, quam Fagnani doctrina, adeo invidiosa Corollaria eduxerit.*

IN *Responsione brevi*, quam Thesibus Eximii Patris Clenaerts opposui *cap.* 2. hunc moveram scrupulum: *Cur adeo invidiosa ex mea potius quam Fagnani, aut sacræ Congregationis doctrina. Corollaria, educere placuit.* &c. Scrupulum hunc eximere, & cur non ut Prosperum Fagnanum ut in me, Corollaria strinxerit, edicere, pro suo in Confratrem affectu, in hac epistola familiari suscipit Eximius Pater Delirant.

Rationes ab ipso adductas, &, ut credo, Eximio Confratri suo probatas, audiamus.

„ Prosper in corpore voluminis scribens, contra receptum per
„ universalem Ecclesiam nihil incondite attentavit usum. Pro-
„ priorum placitorum si fuerit assertor, at non fuit promulga-
„ tor. Religiosos indispensabilis proprietatis non afflixit scom-
„ mate, nullius perfidiæ reos egit, non publico exposuit con-
„ temptui odioque; non molitus denique illud est, ex quo vilesce-
„ re apud utrumque jam sexum potest Religiosus ordo ". Hæc ille *num.* 13.

Et *num.* 17. insinuat Prosperum de paupertatis non *essentia* loqui, sed de *accidentalibus* ejus.

Tria igitur sunt juxta Eximium epistolæ familiaris Auctorem; cur Eximius Pater Clenaerts in me potius, quam in Fagnanum Corollaria illa invidiosa strinxerit.

Primo, quod Fagnanus in corpore voluminis scribens, contra receptum per universalem Ecclesiam nihil incondite attentaverit usum.

Secundo, quod Fagnanus Religiosos indispensabilis proprietatis non afflixerit scommate, nullius perfidiæ reos egerit, non publico exposuerit contemptui odioque, &c.

Tertio, quod Fagnanus de paupertatis non essentia loquatur, sed de accidentialibus ejus:

Verum ut omnibus constet, quam parum ad pacificationem conscientiæ & scrupuli exemptionem hæc faciant, unicam Fagnani conclusionem in Vindiciis *cap.* 2. §. 1. expressam, hic rursus subjicio. " Concludendum est igitur, ait Fagnanus, ne-
„ mini prorsus Regularium tam virorum quam mulierum, cu-
„ juscumque qualitatis & conditionis exstat, nisi sit Officialis,
„ fas esse etiam nomine Conventus habere annuos reditus seu
„ provisiones annuas, bonorum stabilium administrationem, aut
„ peculium, etiamsi illud non *sit superfluum*; sed ad *necessa-*
„ *rios, honestos, & pios usus a Superiore ex quacumque causa*
„ *concessum, & dependenter ab ejus voluntate, & nutu*: nec
„ quemquam excusari a *lethali culpa* & pœna proprietatis infli-
„ cta, ex quavis *consuetudine* Monasterii vel Religionis, aut ex va-
„ rietate seu probabilitate opinionum, aut alio quovis præ-
„ textu vel causa. Et Religiosis tam Prælatis quam Subditis ca-
„ vendum esse ab hujusmodi palliamentis, *quia Deus non irri-*
„ *detur* ". Ad Galatas *cap.* 6. *vers.* 7.

Quis vel ex hac sola Fagnani conclusione rationum illarum imbecillitatem non perspectam habeat? Si enim ego improbando Religiosorum *deposita* & *peculia*, aliquid contra receptum per universalem Ecclesiam attentavi usum, nonne Fagnanus attentavit, dum in libro Summo Pontifici dedicato, atque per totum terrarum orbem divulgato, qui non solum in Theologorum sed Jurisconsultorum manibus passim versatur, tam fidenter asserit, nemini prorsus Regularium tam virorum quam mulierum, cujuscumque qualitatis & conditionis existat, nisi sit Officialis, fas esse habere, etiam nomine Conventus, peculium, etiamsi illud *non sit superfluum*, sed ad *necessarios, honestos*, & *pios* usus a Superiore ex quacumque causa concessum, & *dependenter* ab ejus voluntate & nutu?

Concludit insuper Fagnanus, neminem Regularium peculium non superfluum *dependenter a nutu Superioris* possidentem, excusari a *lethali culpa, & pœna proprietariis inflicta*. Si igitur Fagnanus hoc dicendo, Religiosos indispensabilis proprietatis non afflixit *scommate*, nullius *perfidiæ* reos egit, quanto minus ego, qui peculia & deposita quidem improbavi; sed nunquam dixi *generatim ac indistincte*, neminem Regularium virorum aut mulierum, *peculium dependenter a nutu Superioris* habentem, excusari a culpa *lethali*; quinimmo ut in Vindiciis latius deduxi, studio factum fuit, quod jam allegatam Fagnani Conclusionem in Dissertatione omiserim.

Quod addit Eximius Pater, Fagnanus *Religiosos non publico exposuisse contemptui odioque*, credo, sed minus ego, qui more Doctorum, sententiam meam de voto paupertatis & Religiosa communione, sine ulla censura, & mitiori, quam Fagnanus, expressione proposui & propugnavi. At utinam Eximius P. Clenaerts, suique Confratres, tanta animositate & zelo pro peculiis decertando, Ordinem suum de peculiaritate non redderent suspectum, & publico *contemptui* non exponerent.

Ad hæc addit Fagnanus, neminem Regularium peculium habentem excusari a culpa *lethali* & pœna proprietariis inflicta, ex *quavis consuetudine Monasterii vel Religionis, aut ex varietate seu probabilitate opinionum*; ex quo patet, nullatenus congruere verbis Fagnani dictam Eximii Patris glossam: *De paupertatis non essentia loquitur, sed de accidentalibus ejus*; ni forsan credidisse dicat, Fagnanum *accidentalia* nulla *consuetudine*, nec eatenus

mutari posse; ut transgressio eorum *lethalis* non sit, Quid autem Fagnano injuriosius,

Eamdem glossam applicat Bullæ Clem. VIII. At æque apposite. Si enim non de *essentia* paupertatis, sed de *accidentalibus* ejus egisset Pontifex, dixissetne „ nulla quorumcumque Superiorum *dispensatio*, nulla *licentia*, quantum ad bona mobilia, vel immobilia Fratres excusare possit, quominus culpæ & pœna a Concilio Tridentino impositæ, & ipso facto incurrendæ obnoxii sint " ? An forte Clemente VIII. ejusque successores ignorasse dicamus, quod Superiores interdum, charitate id exigente, super accidentalibus cum aliquo Fratrum dispensare queant? ut mellifluè in libro *De Præcepto & Dispensatione* S. Bernardus ostendit.

Verum, ut apparet, vidit quoque Eximius P. nec alias, quas attulit glossas, difficultati ex Clementis VIII. Constitutione sibi objectæ, plene satisfacere; quare aliud effugium, quo auctoritatem illius Bullæ a se amoliatur, quærit: nimirum: „ in Bulla de *humana* duntaxat lege sermonem fieri, quæ proinde nec *generalis* esse debuerat, nec *perpetua*, prævalente sæpius *exceptione* temporis, & particularium Constitutionum approbatarum, permissarumve vigore.

Hæc *num.* 16. deinde *num.* 17. dicit; Clementis VIII. Bullam „ usque ad Prosperi Fagnani tempora non fuisse receptam .... Clementis Bullam ab Urbano VIII. renovatam esse anno 1624. Ab illhoc tempore usque ad annum nostrum millesimum sexcentesimum octuagesimum sextum fluxisse annos sexaginta duos, Datis igitur *gratis*, ait, omnibus, quæ Clarissimus Dominus prætendit, & de Prospero, de Clemente VIII. & de Urbano VIII. certum equidem esse, subjungit, *nos a possessione nostra hodie non exturbandos*.

Eximie Pater, ut omittam quod falso dicas in Bulla Clementis *de humana duntaxat lege sermonem fieri*, de quo superius actum est, nescio num hæc tua dicta placeant Eximio Confratri tuo, qui in titulo Thesis def. 7. Sept. ann. 1685. *Scholæ Augustinianæ principia directiva Romano Catholica* proponens, sextum hoc esse voluit; *Christi Vicarii Bullas indiscriminatim singulas venerari ad apicem*? Ni forte hanc Bullam, utpote sibi minus convenientem, e Bullis *indiscriminatim* recipiendis excipiat.

APOSTROPHE AD EXIMIOS PATRES

ORDINIS EREMITARUM S. AUGUSTINI.

EXIMII Patres, hoc unum pene in mea de Religiosa paupertate & communione doctrina, culpari deprehendo, quod videar Religiosos ad majorem paupertatis perfectionem adstringere, quam ipsorum exigat Religiosa professio; de quo in hac præsertim familiari epistola magna vestra est expostulatio, & quidem *num.* 14. in hæc verba erumpitis: „ Si stabat animo prodesse Ecclesiæ, ut jactitat, summis in cœlum laudibus extulisset *supremum* Religiosæ paupertatis gradum; dedissemus communes manus, conantes pro nostro modulo *heroicum* paulatim attingere fastigium.

Quin jam antea *num.* 7. ita me conveneratis: „ Si Clarissimum Dominum ore ad os alloqui contingat (*quidni contingat?*) sunt inter Religiosas domos secreta, quibus ad *heroicum* illum voluntarium paupertatis gradum, non cogendos omnes facilius agnosceret.

Quod gradum paupertatis a me propositum dicatis *voluntarium & perfectionis* me, ut scitis, dissentientem habetis, at quod *Heroicum*, non item. Nam, ut recte notat Eximius vester Lupus „ Religiosa paupertas est *omnino magna* virtus, & *alius* justitiæ *Mons*, de quo possit recte dici: *Non omnes capiunt verbum istud*.

Licet ergo, Eximii Patres, illud, quod de paupertate Religiosa propono, *Heroicum* vobis videatur, non ideo repudiandum; cum ipsa Religiosa paupertas virtus sit *Heroica*.

Quinimmo, Eximii Patres, ut quod sentio aperiam, tametsi primo intuitu mea de Religiosa paupertate sententia, *Heroicum* aliquid a Religiosis requirere videatur, quin tamen aliquid magis *Heroicum* a Fratribus postuletis & exigatis non dubito.

Debet enim, ex sententia vestra, *Religiosus coram Deo, qui scrutatur corda & renes, esse contentus, ne interius quidem in animo obsistere, obloqui, aut reluctari, casu quo Superior ne assensum indulgeat, petitæque humiliter veniæ etiam resisteret.*

Si in tantum omnia cordis adhæsio a periculis abesse debeat, quæ, amabo vos, Religioso difficultas erit, sua dimittere peculia? *Non enim est difficultas in amittendo*, ut ait Augustinus, *ubi non est in possidendo cupiditas*.

At peculia possidere, nec tamen illis citra voti paupertatis violationem, ut asseritis, ullatenus *inhærere*, o quam *Heroicum*! profecto vix dubito, quin de Religiosis peculia possidentibus, nec cor eis ullatenus apponentibus, dici queat, quod de viro divitias habente, nec tamen illis cor apponente cum admiratione exclamat Scriptura, *Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua*. Ecclesiastici *cap.* 31. *vers.* 9.

Cum igitur, Eximii Patres, vobis fatentibus, Religiosa paupertas exigat, ut nulla sit erga peculia *animi adhæsio*, quid dubitatis obligationem illam reddi difficiliorem per peculiorum possessionem, faciliorem vero per eorum ademptionem? An ignoratis dignam M. P. vestro Augustino sententiam? „ Terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita. Nam unde juvenis ille tristis discessit, quia magnas divitias habebat? Aliud est enim nolle incorporare quæ desunt, aliud jam incorporata divellere. Illa enim velut extranea repudiantur; illa velut membra præscinduntur,

Immo, ut verum fatear, adeo difficile arbitror Religiosum *peculia* habere, nec tamen illis animo inhærere, ut vix dubitem, quin si hodie Superiores ad *peculiorum* ademptionem procederent, reperiretur verum esse quod jam pridem dixit quidam Canonicus Regularis: *Æstimo admodum paucos reperiri, qui res suas tranquille sinerent in communem usum refundi*. Vide Dissertationem *part.* 1. *cap.* 1. *append. ad Coroll.* 1.

Finio, si aliqua ex epistola Gotvvini Nickel Præpositi Generalis S. J. (cujus fragmentum Responsioni brevi *append. ad Cap.* 4. interui hic adjunxero: ut inde intelligatis quanto & Religiosorum, & Religionis detrimento, opiniones relaxativæ voti paupertatis, tametsi suis non carerent fundamentis proponantur.

„ Esto ea, inquit, quæ in hunc modum ad paupertatis laxationem excogitantur, sint non sine aliqua rationum firmitate, satis probabilia, non tamen ideo utiliter divulgantur: *cum raro & parum prosint*, sæpe & plurimum noceant, Cum enim ii, qui a votorum obligatione solutiones ejusmodi, & licentias amant, & in usum trahunt, non ex eorum numero procul dubio sunt, quibus disciplina, & perfectio cordi est; sed inertium, & remissorum quibus summæ virtutis loco est tantum non esse sacrilegos; an ii, quæso, ita se continebunt, ut eo tantum usque procedant, quo per summam ejusmodi opinionum indulgentiam licet? Nequaquam: si sapientum hominum testimoniis, & magistræ rerum experientiæ, fidem ullam habemus: nam ut e sublimi montium jugo continenter ad ima decurrentes, lapsum repente sistere, & pedem figere, ubi primum volunt, vix unquam possunt, sed præconcepta vis, atque impetus nolentes agit, devolvitque etiam invitos; sic, qui ad omne feruntur, quod quacumque tandem conjectura licitum putant sæpe ad illicita delabuntur, & amantes periculum pereunt in illo.

C O R O N I S.

EXIMIUS P. Lupus proprietariorum classi annumerat Monachos, *qui omnia quidem sua Monasterio, dant, aut pauperibus. sed sibi aliquam reservant vitiliam pensionem aut censum. Ipsum exordium*, ait, *est omnino vitiosum .... utroque enim pede claudicant: nec Monachum induunt, nec Sæcularem deponunt .... qualiscumque projectioni adjecta pensionis reservatio, est adversa substantiæ, aut certe sæda conditio, adeoque habenda pro non adjecta. Eam Præfecti obligantur circumducere, & in communem substantiam Devocare*, Cur. Ex. Patres non æque pro hac ipsius sententia, quam pro illa de dotibus decertatis.

BARTHOLOMÆUS PASMANS
T. D. & Librorum Censor.

PECULIA

SIVE PARTICULARIA RELIGIOSORUM DEPOSITA

IMPROBATA

Ex Regula & disciplina S. Augustini, doctrina & praxi S. Fulgentii, necnon Constitutionibus Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Adjunctis paucis Reflexionibus ad binos libellos nuper in defensionem Peculiorum evulgatos.

Ex Constitutionibus Ordinis Eremitarum S. Augustini, pag. 3. cap. 4.

PRIOR Generalis Provincialium ac Priorum Conventuum generalium sæpe sæpius animos incitare debet: „ Maxime autem Prioribus Provincialibus præscindendo, „ quod Priores omnes vitam communem cum Fratribus suis observare faciant: *Nam* „ *ex particulari vita Fratrum, ac eorumdem proprietate Monasteria diripiunt, & ipsi* „ *Fratres, ad omnem communem utilitatem, in qua Ordinis status consistit, redduntur* „ *tepidi, & ob affectum proprium, quandoque communi utilitati domestici inimici.*

„ Cum ergo *radix* & fomes *omnium* fere *malorum sit proprietas Fratrum*, eam „ Reverendiss. Pater omnino eradicare procuret, nulloque modo in nostra Religione „ tolerari permittat; sed quod juxta *SS. Apostolorum morem ac* D. P. N. Augustini „ Regulam *communis omnibus* vita, ac *omnium* rerum temporalium inter ipsos Fratres sit beata *communitas*, unde omnia bona profluenter prospereque succedunt, „ totis viribus contendat.

AD LECTOREM.

UT *quæstio, quæ super voto paupertatis, ac Religiosa bonorum communione, inter quosdam Ordinis Eremitarum S. Augustini Professores* & *me controvertitur, facilius percipiatur; statum sive punctum quæstionis breviter proponam, quia in scriptis ipsorum non parum involvitur & intricatur.*

Dico itaque, Communionem Religiosam exigere, ut omnia undecumque, & quocumque modo, sive intuitu totius Communitatis, *sive* intuitu alicujus particularis *obvenientia, eodem modo esse confundenda, & communicanda, ut in* communem *Conventus* usum *convertantur. Vide Apolog. §. 2. Econtra* **Eximius P. contendit, obvenientia intuitu** totius Communitatis *esse confundenda* physice; *non item, qua Communitati conferuntur* intuitu alicujus particularis. *In libello* Palinodia, Palinodiæ, *pag. 60.*

Ulterius dico, quod Religiosa communio requirat, ut omnia undecumque Religiosis obvenientia confundantur, & in usum communem *convertantur, quemadmodum in Monasteriis Pecula non agnoscentibus fieri videmus, vel ut in omnibus Monasteriis confunduntur, & in* usum communem *convertuntur eleemosyna religiose emendicata, & canones ex villis ac reditibus Monasterii provenientes. Ex adverso Eximius P. pag. 61. prætendit* hæc *non ab omnibus requiri, agnoscit tamen* in se bona esse; *ego vero Religiosæ communioni* essentiale *esse contendo.*

Ad hæc Eximius sustinet, quod sufficiat Peculia sive deposita confundi quoad proprietatem; *non autem requiri, ut confundantur quoad* usum facti, *pag. 102. Econtrario sustineo Peculia, sive deposita confundenda, sive Conventus incorporanda, non* quoad proprietatem *dumtaxat, sed etiam* quoad usum facti; *sive, ut ex illis* usus facti, *sive* necessariorum *omnibus suppeditetur.*

Ulterius Eximius contendit, Peculia *a Religiosis propter necessitatem retineri posse; itemque licitum esse, ut de Superioris licentia quilibet ea, quæ* suo intuitu *collata sunt, in particulari capsula collocet; ex qua necessaria sua procuret de ejusdem Superioris licentia; pag.* 149. & 42.

Ego vero, nec Peculia, nec hujusmodi particulares reservationes licita contendo, obstante scilicet voto paupertatis, & communione Religiosa.

Ex his, ut spero, per quam manifestus erit præsentis quæstionis status, quem in hoc Tractatu ex Regula & praxi S. Augustini, doctrina S. Fulgentii, necnon Constitutionibus Ord. Erem. S. Augustini elucidare statui; eo quod dicta Constitutiones in binis libellis nuper evulgatis, specialiter in patrocinium Peculiorum urgeantur.

Hæc erit hujus Tractatus materia, cui paucas super binis illis libellis reflexiones adjiciam.

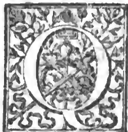
CAPUT PRIMUM.

Improbantur Peculia sive particularia Deposita Religiosorum argumentis desumptis ex Regula & disciplina, quam Fratribus suis S. Augustinus præscripsit.

§. I.

QUÆSTIO PRÆLIMINARIS.

Qua ratione Peculium sive Depositum ad particulares *usus alicujus Religiosi, vere dicatur* proprium *respectu illius Religiosi, tametsi proprietas Conventui sit incorporata?*

QUÆSTIO proposita haud difficulter solvetur exemplo servi; a quo ad Monachum frequenter argumentum duci Jurisconsultis notum est.

Certum est Jure Romano servos plane incapaces esse *proprietatis sive dominii*; adeo ut quidquid servi *ex traditione nanciscuntur, sive quid stipulentur, sive ex donatione, vel ex legato, vel ex qualibet alia causa acquirent, hoc dominis etiam ignorantibus & invitis obveniat*. §. 3. Instit. Per quas personas cuique acquiritur. *Ipse enim qui in potestate alterius est*, inquit Cajus, *nihil suum habere potest*. L. 10. ff. De acquir. rer. domin.

Hac tamen servi conditione non obstante, Peculium servo esse posse expeditum est. Quod quidem Tubero Jurisconsultus sic definit: *Quod servus domini permissu separatum a rationibus dominicis habet, deducto inde si quid domino debetur*.

Circa hoc servi Peculium hæc observanda: primo, legale dominium sive proprietatem Peculii semper manere apud dominum; & quidquid servus, etiam ex causa Peculii, acquirit, ipso jure acquiri domino.

Secundo, Peculium ad nutum domini sola ejus voluntate servo adimi; nec nisi de ejus consensu haberi posse. L. 4. *ff. De Peculio*.

Tertio, quod illis non obstantibus Peculium servi dicatur *Patrimonium* servi: *Peculium*, inquit Ulpianus, *dictum est, quasi pusilla pecunia sive patrimonium pusillum*. L. 5. §. 3. *ff* eod. Et Florentinus: *Peculium & ex eo consistit, quod parcimonia sua quis paravit, vel officio meruerit a quolibet sibi donari: idque velut si proprium patrimonium servum suum habere quis voluerit*. L. 39. *ff.* eod. Immo teste Paulo Jurisconsulto *quasi patrimonium liberi hominis Peculium servi intelligitur, ubicumque esset*. L. 47. §. 6. *ff.* eod.

Patet ergo, quod licet conditio servilis faciat, ut *proprietas* sive *dominium* Peculii sit apud dominum, possitque dominus *pro libitu* Peculium servo adimere tamen quamdiu volente domino Peculium servus retinet, illud velut *proprium patrimonium* liberi hominis possidet. Ideoque & nomen suum mutavit Peculium servi cum titulo *peculiare*, sive *particulare* aut *proprium* sit servo.

Nec id mirum videbitur, si attenderimus, rerum temporalium commodum, sive utilitatem præcipue in illarum usu consistere, cumque consequenter in effectu rem illam sibi *propriam* sive *peculiarem* habere, cui res quoad *usum* & *utilitatem* appropriantur, sive ut vocabulo barbaro utar, *peculiatur*. *Peculiare* enim pro applicare propriis usibus, apud Odoricum Vitalem *lib.* 9. legimus: *Ecclesias suis usibus illicitis peculiaverant*, ait, *ac indecenter contaminaverant*.

Tametsi igitur pusilla pecunia, quam servus permissu domini separatam a rationibus dominicis habet, *proprietate* tenus sit ipsius domini, recte tamen dicitur *Peculium*, & velut *proprium patrimonium* servi: quia quoad usum & utilitatem servo est *peculiaris*, sive *propria*; atque ita in effectu quasi *patrimonium liberi hominis* eam possidet; eo quod utilitas Peculii non minus redundet in servum, quam utilitas patrimonii liberi hominis in in ipsum liberum hominem.

His præmissis, quis non videat, eadem ratione, qua Peculium servi, etiam Peculium Religiosi recte dici *pusillum patrimonium*, item velut *ipsius proprium patrimonium*. Quinimmo, Peculium ipsi Monacho fit *quasi patrimonium* hominis sæcularis sive non Religiosi, tametsi proprietas sive civile dominium hujusmodi Peculii apud Conventum sit; non secus ac proprietas Peculii servilis est penes dominum.

Sicuti enim Peculium servi est pusilla pecunia, quam servus permissu domini ad usus suos *particulares* separatam a rationibus dominicis habet, similiter Peculium Monachi *particularibus* usibus hujus Monachi *reservatur, sive peculiatur & appropriatur*.

Cum ergo rerum temporalium utilitas sive commodum præcipue, immo unice pene, ut dictum est, in earum usu consistat, res illi Religioso recte dicitur *appropriata* sive *propria*, cui usus appropriatus sive *peculiatus* est; utpote in quem rei utilitas & commodum redundat.

Quis enim non videat, quam parum prosit proprietas sine usu, & quam parum referat non habere rerum proprietatem, modo earum habeamus usum? Immo nec rerum temporalium possessio aliunde nocet aut prodest, quam propter usum. Unde jam pridem recte notavit Dionysius Carthusianus; „ Magis nocet Re„ ligioso habere *usum Peculii sine* proprietate *civili*, quam ha„ bere *proprietatem sine usu*. Proprietas namque in se non „ est peccatum, nec ad peccandum inducit, nisi per usum „ rei. . . . immo quantum ad progressum de malo in malum, „ parum aut nihil refert, an habeatur *usus sine proprietate*, „ *an cum proprietate*". Vide dissert. Can. De Pecul. *part.* 1. *cap.* 1. *coroll.* 2. *pag.* 10.

Peculia ergo Monachorum ipsis dicuntur *propria*, quia ipsorum *particularibus usibus* reservantur sive *peculiantur*: quia inde fit, ut quoad utilitatem, quæ ex usu desumitur, ipsis sint *propria*. Quamobrem nec incongrue Peculiorum suorum adinstar usufructuarii, dicentur habere *dominium utile*.

Quin & omne *proprium*, a quo Monachi *proprietarii* dicuntur, non nisi a simili particulari appropriatione quoad usum desumi potest. Quidquid enim Monachus acquirit, tametsi illud ignorante, quin & invito Superiore retineat (quo casu enim verum proprietarium esse nemo ambigit) tamen ipso jure proprietas Conventui incorporatur, ut nec vel momento temporis in persona Monachi remaneat.

Proprium igitur, & peculium, cujus proprietas est penes Conventum, quoad Monachum synonyma sunt. Hinc Juris Canonici Glossographus. *Peculium id est proprium*.

Sed ne hæc dicens novitatis forsitan insimuler, audere lubet Canonicum Regularem a centum & amplius annis in generali Conventu Canonicorum Regularium Congregationis Vindesemensis contra proprietarios perorantem: „ Quavis, ait secundum „ proprietatem vocum alium sit peculium, aliud proprium, in „ præsenti tamen materia *proprium semper* pro *peculio* sumi„ tur. Nam *veram rei proprietatem*, hoc est ipsum *legale do„ minium*, *Religiosus omnino habere non potest*: quia contra na„ turam Monachatus est, & implicat contradictionem. Impos„ sibile est enim, ut quis simul sit Monachus, & alicujus rei „ legale dominium habeat, sed *quidquid* habet, *peculium* est, *ad Conventumque pertinet*, *& per Prælatum semper auferri potest*. „ Idem est & de peculio servi sub domino, & filii nondum eman„ cipati sub suo patre.

Dum ergo Concilium Lateranense III. dixit, *Monachi nec peculium permittantur habere*, & Innocentius III. *prohibuit districte in virtute obedientiæ sub obtestatione divini judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat*; idem præcepisse censentur.

Similiter idem Innocentius respondens: *Non æstimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare*, non de proprietate civili (quæ semper Conventui ipso jure acquiritur) sed de utili, a sæpius dicta appropriatione quoad usum desumpta (quam Monachi proprietarii unice ambiebant, & de Abbatum licentia retinere cupiebant, parum de civili & sterili proprietate solliciti, loqui dicendum est.

Sed non deerunt forsitan, qui cum Doctoribus nonnullis (de quibus a ducentis & amplius annis Dionysius Carthusianus) „ ex„ cusabunt peculium Monachorum & Monialium a vitio pro„ prietatis, *dummodo Superioribus suis, videlicet Abbati, aut „ Abbatissæ nil celent, & ad reddendum seu dimittendum pa„ ratæ sint juxta Superiorum voluntatem, nihilque recipiant, „ vel expendant sine illorum licentia*. Denique ad ea; quæ supra „ adducta sunt ex Concilio Lateranensi, & Constitutione Do„ mini Papæ, respondent: quod prohibitio illa de habendo pe„ culio aut proprio intelligenda sit, quod Monachus non de„ bet aliquid possidere, aut habere peculium *nomine proprio*, „ non autem ibi prohibetur Monachus aliquid possidere *nomine „ Abbatis, & de expressa permissione ipsius*. Similiter dicunt, „ quod cum Monacho non potest dispensari, ut habeat proprie„ tatem *nomine suo*, sed potest cum eo dispensari; *ut habeat „ aliquid peculiare nomine Abbatis aut Monasterii*. Illud videtur „ *inconsideratissime* dictum: in ipso namque Concilii Lateranensis „ Decreto, peculium luce clarius Monachis *administrationem com„ munem non habentibus* prohibetur; & Abbati sub pœna ab„ solutionis a suo officio districte prohibetur, ut *non permittat* „ aliquem Monachorum suorum habere *peculium*, nisi ratione „ administrationis: quot item habentes peculium; & morientes in „ eo, secundum determinationem Concilii puniat.

„ Quomodo ergo Monachus nomine Abbatis potest habere pe„ culium, cum Abbatis prorsus prohibitum sit peculium Mona„ cho dare, immo & *permittere ut habeat illud*?

Plura in refutationem illorum, quibus præfati Doctores peculium Monachorum a vitio proprietatis vindicare studebant, ibidem addit Carthusianus; sed quia in Dissertatione mea relata facile videri possunt brevitatis causa omitto; uti & illa, quibus tum in Dissertatione *part.* 1. *cap.* 1. *coroll.* 2, tum in Vindiciis *cap.* 5. & latius in earum Appendice *cap.* 1. §. 2. luculentissime ostendi, peculia Monachorum ipsis esse *propria*, tametsi ea de licentia & de beneplacito Superiorum retineantur,

§. II.

§. II.

Proponitur primum argumentum contra Peculia, sive particularia Religiosorum deposita ex Regula sancti Augustini.

„ PRIMUM, ait Augustinus *Reg. cap. 1.* propter quod in unum congregati estis, ut unanimes habitetis in domo, & sit in vobis anima una, & cor unum in Deo; *& non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia*; & distribuatur unicuique vestrum a Præposito vestro victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, sed potius *unicuique sicut opus fuerit*. Sic enim legitur in Actis Apostolorum: *Quia erant illis omnia communia*.

Ex his Regulæ Augustinianæ verbis colligitur primo, *proprium* dici ab Augustino, quidquid *toti* communitati non est *commune*; ut unicuique victus & tegumentum aliave necessaria distribuantur. Cum enim præcepit, *non dicatis aliquid proprium*, per oppositionem subjungit, *sed sint vobis omnia communia, & distribuatur*, &c. ex quo manifestum est, *proprium* ab Augustino opponi *communi*.

Hinc ulterius collige, *depositum* ad *particulares* usus *alicujus* Religiosi, cæteris exclusis, *peculiatum*, sive *reservatum*, secundum Augustini Regulam, esse *proprium*; utpote non commune toti communitati, *ut distribuatur unicuique victus*, &c.

Secundo, ex citatis verbis habetur, universa Religiosorum peculia, sive deposita ad usus *particulares* alicujus Religiosi, Regulæ Sancti Augustini diametraliter opponi. Quid enim evidentius, quam ea non esse communia, ut distribuatur unicuique victus & tegumentum, aliaque necessaria, quæ *particularibus* usibus hujus illiusque Religiosi *peculiantur* seu *reservantur*; ut nimirum ex illis non omnes Religiosi, sed hic aut ille duntaxat victum & tegumentum, cæteraque necessaria accipiat? Ut proinde Regula volens, ut Fratribus *omnia sint communia*, & distribuatur, &c. meridiana luce clarius peculia sive particularia deposita excludat.

Quod & pro comperto habentes Prælati Ordinis Præmonstratensis anno 1630. in Capitulo generali statuerunt: „ ut si alicui sororum a quoquam aliquid datum fuerit, juxta *præceptum Regulæ* statim resignet, & *redigatur* in *commune*. Nulla quoque sororum ad *proprios & particulares suos usus* pecuniam vel reditus habeat assignatos, sed omnia Superiori tradantur, & *Conventui incorporentur*.

§. III.

Proponitur secundum argumentum ex Regula S. Augustini desumptum.

„ NULLUS *sibi aliquid* operetur, ait Regula Augustini *cap. 6.* sed *omnia opera vestra* in unum fiant, majore studio & frequentiori alacritate quam si vobis singulis faceretis *propria*: charitas enim, de qua scriptum est, *quod non quærat quæ sua sunt*, sic intelligitur, quia communia propriis, non propria communibus anteponit. Et ideo, quanto amplius rem communem, quam propriam vestram curaveritis, tanto vos amplius profecisse noveritis: ut in omnibus, quibus utitur transitura necessitas, superemineat quæ permanet charitas.

His verbis Augustinum intendere, ut Fratres non *sibi*, id est, in *proprium* ac *privatum* commodum, sed *in commune*, id est, *in commune commodum* ac *utilitatem* operentur, clarum est. Hinc quoque manifestum, peculia sive deposita, quibus illa, quæ Religiosis ex concionibus, celebratione Missarum, lectionibus, sive alio justo labore obveniunt, ad *particulares* usus & *necessitates illorum*, quibus obvenerunt, reservantur, per præsens Regulæ præceptum improbari: nec enim in *unum*, sive in commodum ac usum *communem* opera fiunt, si occasione operum sive laboris provenientia, non *communitati* sive omnium Fratrum usibus applicentur, sed laborantium seu operantium duntaxat usibus proficiant.

Unde Octavius Frangipanus Episcopus Tricariensis, Apostolicæ Sedis per Germaniam inferiorem, & Belgarum Provincias Nuntius, in suo Directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, Coloniensi præsertim Ecclesiæ accommodato, ac per Facultatem Lovaniensem approbato, postquam monuit Monasteriorum Superiores „ ut curam in hoc omnem ponant, ne quod hactenus passim in multis Monasteriis factum est, *aliquis sibi aliquid operetur, sed ut præscribit in Regula sua D. Augustinus, omnia opera sua in unum faciant, majori studio & alacritate, quam si singula sibi facerent propria* " tamquam consequens subjungit: „ ac proinde omnis pecunia, vel res, quam Monachus, vel Monialis, sive labore sive industria, sive amicorum liberalitate, seu denique qualibet alia occasione acquirere potest, Superiori mox tradatur, & in *communem ærarium*, vel *commune vestiarium*, *vel alias in communes usus reponenda*, & ad nutum Superioris tamquam res, *non quidem uni peculiaris, sed omnibus ex æquo communis*, administranda, ne contingat in Monasteriis illa perversitas, ut qui divites & liberales habet in sæculo consanguineos, etiam superfluis quibusque abundet, & alius Fratres necessariis destituatur.

§. IV.

Proponitur tertium argumentum ex Regula Sancti Augustini.

POSTQUAM in Regula dictum fuit: Nullus sibi aliquid operetur, sed omnia opera vestra fiant in unum, subjungitur: „ Consequens ergo est, ut etiam qui suis filiis aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus in Monasterio constitutis, aliquam contulerit vestem, sive quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occulte accipiatur, sed sit in potestate Præpositi, *ut in rem communem redactum, cui necesse fuerit, præbeatur* ". Cap. 6. Reg.

Quod per hæc Regulæ verba improbentur Peculia sive particularia Religiosorum deposita, conflata ex illis, quæ ex parentum aut aliorum liberalitate Religiosis obveniunt, non difficulter intelligitur.

Cum enim Regula velit, ut si quis filiis in Monasteriis constitutis aliquid contulerit, id non occulte accipiatur, sed sit in potestate Præpositi, *ut in rem communem redactum, cui necessarium fuerit, præbeatur*; manifestum est, Regulam nolle, ut illud, quod Religioso ex parentum liberalitate offertur, ad *particulares* ipsius *usus* & *necessitatis* reservetur; sed e contrario Regulam velle, ut redigatur *in rem communem* per Præpositum, cui necessarium fuerit, distribuendum; quod quam directe Peculiis seu particularibus depositis repugnet, tum per se, tum ex ante dictis planum est.

Qui igitur vitæ communionem juxta Augustini Regulam (idem est de Regula S. Benedicti, ut in Dissertatione ostensum est) professi sunt, nihil a parentibus, aut alio quoquam, suis particularibus usibus reservandum, & non *toti* Communitati profuturum, accipere possunt: immo si offerentes omnibus Fratribus *commune* esse nollent, potius recusandum, quam ea conditione accipiendum esset; ut suo exemplo jam pridem S. Anselmum docuisse Eadmerus individuus vitæ illius comes testatur. „ Cum enim Monasterii Beccensis Prior esset, illi sæpe plura auri & argenti pondera a nonnullis sunt oblata, ait Eadmerus quatenus ea in suos, suorumque usus susciperet, servaret, dispenderet; quæ ipse *nulla patiebatur ratione suscipere, nisi forte communi Fratrum utilitati profutura* Abbati præsentarentur. Sed cum hic qui sua offerebat, e contra diceret, se nullam tunc voluntatem habere, vel Abbati vel Monachis aliquid dare, nisi *ei soli*; referebat ille, *se talium opus non habere*, nec aliter a quoquam velle accipere ". *In ipsius Vita apud Bollandum ad 21. Apr. cap. 4.*

§. V.

Ostenditur ex Sermone 49. de Diversis; sive 355. ult. edit. S. Augustini, Peculia sive deposita particularia Religiosorum Regulæ S. Augustini contrariari.

DUos sermones Augustinum habuisse de vita & disciplina, quam in Monasterio inter Fratres suos instituerat, servatamque vellet, dum *forte de possessionibus invidia ipsis Clericis fieret*, memorat Possidius.

In utroque late ac dilucide exponit, quam paupertatem, ac vitæ communionem in Monasterio cum Fratribus suis servare intenderet, quamque ipsa *sancta* Fratrum *professio* exigeret.

In primo itaque, ita de suo vitæ instituto ad plebem disserit.

„ Ut non vos diu teneam, præsertim quia ego sedens loquor, vos stando laboratis: nostis omnes, aut pene omnes, *sic nos vivere in ea domo, quæ dicitur domus Episcopii*, ut quantum possumus, imitemur eos Sanctos, de quibus loquitur liber Actuum Apostolorum: *Nemo dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia communia* . . . . . Apprehensus, Presbyter factus sum, & per hunc gradum perveni ad Episcopatum. Non attuli aliquid, non veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum iis indumentis, quibus illo tempore vestiebar. Et quia hoc disponebam, in Monasterio esse cum Fratribus, cognito instituto & voluntate mea, beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est Monasterium. Cœpi boni propositi Fratres colligere compares meos, nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantes me, ut quomodo ego tenuem paupertatulam meam vendidi, & pauperibus erogavi, & sic facerent & illi, qui mecum esse voluissent, *ut de communi viveremus*; commune autem nobis esset magnum & uberrimum prædium ipse Deus . . . . *Ecce quomodo vivimus*. Nulli licet in societate nostra habere aliquid *proprium*; sed forte aliqui habent. Nulli licet: si qui habent, faciunt quod non licet.

Quinam vero sint, qui juxta Augustinum habere *proprium*, & a proposito, sive voto cadere censeantur, subjicit: *Sane etiam hoc noverit Charitas vestra dixisse me Fratribus meis, qui mecum manent, ut, quicumque habet aliquid*, aut vendat & eroget, aut donet, & commune illud faciat, *Ecclesiam habet per quam nos Deus pascit. Et dedi dilationem usque ad Epiphaniam, propter eos qui vel cum fratribus suis non diviserunt, & dimiserunt quod habent apud fratres suos, vel nondum de re sua aliquid egerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt: dum tamen sint* pauperes *mecum, simul expectantes misericordiam Dei. Si autem nolunt, qui forte nolunt; certe ego sum qui statueram, sicut nostis, nullum ordinare Clericum nisi qui mecum vellet manere: ut si vellet discedere a proposito, recte illi tollerem Clericatum, quia desereret* sanctæ Societatis promissum *cœptumque consortium. Ecce in conspectu Dei & vestro, muto consilium: qui volunt habere*, ali-

aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & Ecclesia ejus, maneant ubi volunt; & ubi possunt, non eis aufero Clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim est, quis nesciat? Malum est cadere a proposito; sed pejus est simulare propositum. Voce dico audire, quæ laudatur in Actibus Appostolorum, deserit, a voto suo cadit, & a professione sancta cadit. Observet judicem, sed Deum, *non me. Ego ei non aufero Clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos ejus posui: faciat quod vult. Novi enim, quia si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores, & hic & apud Episcopos, qui dicant, quid mali fecit? Non potest tecum tolerare istam vitam; extra Episcopum vult manere, & de proprio vivere, ideone debet perdere Clericatum? Ego scio quantum malum sit* profiteri aliquid, nec implere. Vovete, *inquit*, & reddite Domino Deo vestro. Et melius est non vovere, quam vovere, & non reddere.

Ex hoc Augustini discursu collige sequentia. Primo: Fratres Institutum Augustini profitentes, vovere vitam communem, quæ in Actibus Apostolorum laudatur; adeoque inter ipsos omnia debere esse communia, ut distribuatur singulis prout cuique opus est.

Secundo: quod juxta S. Augustinum, qui societatem communis vitæ jam susceptam, quæ laudatur in Actibus Apostolorum, deserit, *a voto suo cadat, & professione sancta cadat.*

Hinc ulterius collige, quod ad mentem Augustini recte dixerit Synodus Audomarensis: „ Prorsus *omnia* in *communem usum* „ convertantur, ita ut impleatur a Religiosis, quod sibi imitan„ dum sumpserunt, & *ad quod Religione sempiterna se obliga„ runt (non potest res ista inculcari satis) illud primitivæ Eccle„ siæ: Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, „ sed erant illis omnia communia: dividebatur autem singulis prout „ cuique opus erat*". Vide Differt. Can. *part.* 1. *cap.* 1. §. 4.

Tertio: ex hoc Augustini Sermone habemus, quod ipse judicaverit, immo nec dubitaverit, Fratres, qui societatem vitæ communis in Actibus Apostolorum laudatam non servarent, a voto suo cecidisse, & coram Deo votifragos esse, licet illos a se eo tempore puniendos non crediderint. Hinc collige, nullatenus sequi, Religiosos hoc illove modo Peculia habente coram Deo non esse proprietarios, quia per Constitutiones ut *proprietarii* non puniuntur.

Quartu: prædicta verba ostendunt, Augustinum permisisse libertatem Ingredienti, ut omnia sua vendat & eroget, vel donet & *commune faciat*, ut inde pauperes Christi in Monasterio vivant.

§. VI.

Petuntur argumenta contra Peculia & particularia Religiosorum deposita ex Sermone 50. de Diversis, sive 356. ult. edit. S. Augustini.

SERMONEM secundum de vita & moribus Clericorum suorum in hunc modum Augustinus exorditur: „ Charitati vestræ „ hodie de nobis ipsis sermo reddendus est. Quod enim ait „ Apostolus, *spectaculum facti sumus mundo & Angelis & ho„ minibus*: Qui non amant, quærunt quod laudent in nobis: „ qui autem non oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in utro„ que medio constituti, adjuvante Domino Deo nostro, & vi„ tam & famam nostram sic custodire debemus, aut non eru„ bescant de detractoribus laudatores. *Quomodo autem vi„ vere velimus, quomodo Deo propitio jam vivamus*, quamvis „ de Scriptura sancta multi noveritis, tamen ad commemoran„ dos vos, ipsa de libro Actuum Apostolorum vobis lectio re„ citabitur, ut videatis ubi descripta sit *forma, quam desidera„ mus implere*. Dum ergo recitatur, vos intentissimus volo, „ ut post ejus recitationem, quod institui, loquar, Deo do„ nante, intentioni vestræ. (Et Lazarus Diaconus legit): *Cum „ orassent, motus est locus, in quo erant congregati. & impleti „ sunt omnes Spiritu sancto. & loquebantur verbum Dei cum „ fiducia omni volenti. Multitudinis autem credentium erat ani„ ma una & cor unum: & nemo eorum quæ possidebat, dicebat „ aliquid suum esse, sed erant illis omnia communia. Et virtute „ magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Domini Je„ su: gratiaque magna erat super omnes illos. Neque enim „ quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores præ„ diorum vel domorum erant, vendentes afferebant pretia illo„ rum, & ponebant ante pedes Apostolorum. Distribuebatur autem „ unicuique prout cuique opus erat*. (Cumque Lazarus Diaconus „ recitasset, & Episcopo codicem tradidisset, Augustinus Epis„ copus dixit) & ego legere volo. Plus enim me delectat hu„ jus verbi esse lectorem, quam verbi mei disputatorem. „ *Cum orassent*, &c. *Audistis quid velimus: orate ut possimus.*

Ex his rursus constat, S. Augustinum a Fratribus suis servatam voluisse vitam communem in Actibus Apostolorum tantopere laudatam. Sed ne per oblationes fidelium alicui Fratrum in particulari faciendas, forsitan hæc omnimoda rerum communio læderetur, ad populum conversus, cum his verbis admonendum censuit: „ Et vos exhortor, inquit, Fratres mei, si „ aliquid vultis Clericis dare, sciatis quia non debetis quasi „ *vitia eorum favere contra me. Omnibus* offerte quod vultis, „ offerte de voluntate vestra. Quod *commune* erit, *distribue„ tur unicuique, sicut cuique opus erit*. Gazophylacium atten„ dite, & *omnes* habebimus. Valde me delectat, si ipsum fue„ rit præsepe, ut nos simus jumenta Dei, vos ager Dei. Ne„ mo det byrrhum, vel lineam tunicam, seu aliquid *nisi* in „ *commune; de communi accipio & mihi ipsi*, cum sciam *com„ mune* me habere velle, *quidquid* habeo. Nolo talia offerat „ sanctitas vestra, quibus ego *solus* quasi decentius utar; of„ ferat mihi, verbi gratia, byrrhum pretiosum; forte decet „ Episcopum, quamvis, non deceat Augustinum, id est, ho„ minem pauperem, de pauperibs natum. Modo dicturi „ sunt homines, quia inveni pretiosas vestes, quas non po„ tuissem habere vel in domo patris mei, vel in illa sæculari „ professione mea. Non docet: *Talem debeo habere, qualem possum, „ si non habuerit, fratri meo dare. Qualem potest habere Præs„ byter, qualem* potest *habere decenter Diaconus & Subdiaco„ nus, talem volo accipere*: quia *in commune* accipio. Si quis „ meliorem dederis, vendo; quod & facere soleo; ut quando „ non potest vestis esse *communis*, pretium vestis possit esse *commune*.

Hic Augustini discursus ostendit, quod ad exemplum sui legislatoris, Superiores merito moneant fideles, præsertim parentes Fratrum suorum, ut si quid offerre voluerint, *vitia Fratrum non foveant*, illis nimirum *in particulari* offerendo; sed si quid offerre voluerint, *omnibus* offerant. Nullus det vestem, seu aliquid, *nisi in commune*: atque, quod *commune erit, distribuatur unicuique sicut cuique opus erit*.

Quod & S. Benedictum desiderasse, in Differtatione Canonica *part.* 1. *cap.* 1. §. 8. *pag.* 18. ostensum fuit.

Insuper ex allegato Augustini discursu planum est, ipsum voluisse, ut quidquid Fratribus, vel sibi offerretur, esset *commune*; non tantum *quoad proprietatem*, sed *quoad usum*, id est, ut omnibus, prout cuique necessarium est, in usum cedat: *talem vestem debeo habere*, inquit, *qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare. Qualem potest habere Presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus & Subdiaconus, talem volo accipere: quia in commune accipio. Quo quid evidentius*, quam quoad *in commune accipere* idem sit Augustino, quod in *usum communem*, sive ad *communes fratrum necessitates acciperet*. Unde & subjicit: *Si quis meliorem dederit, vendo: quod & facere soleo; ut quando non potest vestis esse communis* (nimirum quoad usum, nam quoad nudam proprietatem, quidni posset esse communis?) *pretium vestis possit esse commune.*

CAPUT II.

Ex doctrina & praxi S. Fulgentii Episcopi Ruspensis, fidelissimi S. Augustini discipuli, Peculia, sive particularia Religiosorum deposita improbantur.

§. I.

Ostenditur, quod S. Fulgentius quod vitam communem Religiosis necessariam per omnia Augustino consentiat.

DE S. Fulgentio Episcopo Ruspensi fidelissimo S. Augustini discipulo, & a Cardinali Baronio ad *an.* 522. dicto, *redivivus Augustinus, apud Bolland. ad* 1. *Januari cap.* 27. leguntur sequentia. *Noluit plane jam B. Fulgentius in priori domo multis Fratribus comstantibus diutius habitare; sed juxta Basilicam S. Martyris Saturnini procul a strepitu civitatis vacantem reperiens locum, Brunasio Calaritanæ civitatis Antistite venerabili prius, sicut decuit, postulato, novum sumptibus propriis Monasterium fabricavit. In quo quadraginta & amplius Fratribus congregatis, disciplinæ Cænobialis ordinem custodivit illæsum, nemini dans licentiam* professionis sanctæ Regulam *præterire: sed* principaliter *hoc observandum Monachis tradens ut nullus eorum quidquam sibi* proprium vendicaret, sed essent omnia communia. *Dicebant enim frequenter*, nec debere, nec posse Monachum judicari, *cui voluntas habere* privatum Peculium *persuaserint. Ut enim Monachus lautioribus forsitan sibis utatur, interdum cogit infirmitas corporis; ut autem cupiat in quibuslibet exiguis rebus juris* proprii dominium vendicare, *superbæ voluntatis & avaræ cupiditatis evidens testimonium est.*

Quis hisce verbis non videat miram inter fidelissimum discipulum, & Patrem sanctissimum expressam consonantiam?

Augustinus tamquam *primum* & principale vitæ Religiosæ punctum ponit, ut nemo dicat *aliquid proprium*, sed sint Fratribus *omnia communia*; Fulgentius *principaliter* hoc observandum Monachis tradebat, ut nullus *quidquam sibi proprium vendicaret*, sed essent *omnibus omnia communia*.

Proprium erat Augustino, quod non erat omnibus commune; similiter & Fulgentio. Dicebat enim, ut nullus sibi *proprium* vendicaret; *sed essent omnibus omnia communia*; ex qua oppositione evidens fit, *proprium* ipsi fuisse, quod non erat *omnibus commune*.

Augustinus dicebat, quod Frater ille a *voto suo cadat, a professione sancta cadat*, qui societatem *vitæ communis*, quæ laudatur in Actibus Apostolorum, deserit, nonne idem sensit Fulgentius, dum dicebat frequenter, *nec debere nec posse Monachum judicari, cui voluntas habere privatum Peculium persuaserit?*

Cui enim voluntas habere privatum Peculium persuaserit, etiam persuadet non omnia omnibus facere communia; quia, ut antea sæpius ostensum est, privatum Peculium perfectæ & omnimodæ bonorum communioni directe opponitur, ac per consequens *societati vitæ communis in Actibus Apostolorum laudatæ*; quia hæc vult *omnia* esse *communia, ut distribuatur*, &c.

Ad hæc ex verbis jam relatis patet, *proprium & Peculium*, item *proprii dominium* quoad Religiosus, ipsi etiam Fulgentio synonyma fuisse.

Universa vero Religiosorum Peculia sive particularia deposita hac S. Fulgentii sententia improbari jam plusquam sufficienter proba-

probatum est, constat enim ex dictis, directissime sibi opponi, inter Monachos *omnibus omnia esse Communia*, & esse inter ipsos privata Pecula, sive deposita, ad *particulares* usus & necessitates hujus illiusve Religiosi reservata.

§. II.

S. Fulgentius occasionem sive prætextum Peculiorum Religiosis adimit.

NULLUM esse aptius efficaciusque remedium ut vitium proprietatis sive peculiaritatis e Monasteriis evellatur; quam ut Superiores e *communi* Monasterii substantia placide atque benigne necessaria subministrent, a Patribus jam pridem notatum fuit.

„ Ut hoc vitium *peculiare* radicitus amputetur (ait magnus „ ille Monachorum Patriarcha S. Benedictus *cap. 55. Reg.*) den„ tur ab Abbate omnia quæ sunt necessaria . . . . . ut omnis au„ feratur *necessitati* excusatio.

Quam sedulo hoc remedium adversus peculiaritatis vitium S. Fulgentius adhibuerit, vitæ ipsius Auctor testatur.

Distribuebat sane ipse cum summa discretione servis De necessaria vitæ subsidia, singulorum vires infirmitatemque considerans. Verumtamen quibuscumque plus cæteris consulebat, eos humilitatem custodire amplius admonebat, dicens eis: De substantia communi quisquis aliquid plus accepit, omnium fit debitor, quorum est illa substantia; debitorem porro sola juvat humilitas. Sic efficiebat, ne quis scandalum pateretur, quando uni proper infirmitate plus dare aliquid videbatur. Erat quoque ei aliqua sollicitudo, prævenire cunctorum Monachorum petitiones, ante tribuendo aliquid tribuendum cuilibet vel ratio manifesta monstraret. Si quis autem præsumpsisset, priusquam acciperet, petere, negabat ei continuo, etiamsi mereretur accipere, dicens: Monachos debere his, quæ acceperint; esse contentos. Cæterum qui sibi, tamquam indigeant, petunt, desideriis adhuc carnalibus serviunt, & omnino non perfecte de cælestibus cogitant, quamdiu quid sibi necessarium sit, ipsi sibi, quia non possunt negotiando, potendo saltem providere festinant.

Ex his omnibus clarum est, S. Fulgentium non verbis duntaxat privata Religiosorum peculia improbasse; sed & summam ei fuisse curam, ut occasionem sive prætextum, quo peculia defendi solent, amputaret: placide nimirum, magnaque cum discretione necessaria, non ex *particularibus* depositis, sed *communi substantia*, omnibus subministrando.

Hanc S. Fulgentii disciplinam si Monasteriorum Superiores imitarentur, quemadmodum ipsis per Patrum Regulas, atque Ecclesiæ Canones injungitur: non dubium, quin facile *peculiaritatem*, totius disciplinæ regularis exitialem pestem, e Monasteriis eliminarent. Quid enim experientia evidentius, quam unicam pene peculiorum occasionem & prætextum esse, quod a Superioribus ex *communi* Monasterii penu necessaria non dentur? Vide *Dissert. part. 1. cap. 3. §. 1.*

Sed vereor, ne & hodie dicere liceat, quod dicebat memoratus Canonicus Regularis: „ Reperiuntur, proh dolor! Prælati „ parum curantes quid subditi faciant, aut unde sibi, quæ de„ siderant, acquirant: dummodo ipsi sua marsupia resolvere non „ cogantur: pecunias plus diligentes, quam fratrum animas „ Christi sanguine redemptas. Hinc est, quod fratres sibi ipsis „ provideant. Hinc proprietas incrementum capit.

Reperiuntur alii, qui quidem marsupia sua non difficulter resolvunt; at non in fratrum suorum necessitates, sed ut domos sibi ædificent magnificas, mensas exstruant sumptuosas, supellectilem superbam colligant, famulitium & equos alant, quæ principatum & mundi fastum, nullatenus vero Religiosam paupertatem & rerum terrenarum exprimunt contemptum.

Profecto, si dixerit Christus (Matth. *cap.* 18. vers. 6.) *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*; quid timendum nonnullis Superioribus, qui cum teneantur tamquam meri & fideles dispensatores bonorum communium, ex juxta voluntatem offerentium, & Ecclesiæ & Patrum mentem, Fratrum necessitatibus plerumque usibus impendere, econtra non secus ac pleni domini, in usus a Fundatorum intentione, & Religioso instituto plane alienos impendentes, seu potius dilapidantes, subditis suis scandalum ponunt & lapidem offensionis; nimirum *necessariorum* defectu eos quodammodo ad sanctæ professionis violationem cogendo.

Verendum sane, ut etiam monet sæpe citatum Directorium Colloniense, ne similes Superiores incidant in terribilem illam Apostoli sententiam: *Si quis suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit; & est infideli deterior*, 1. ad Tim. 5. vers. 8.

Hæc per occasionem dicta sufficiant; pluribus enim de hoc adversus peculiaritatem remedio, & superiorum illud adhibendi gravi obligatione, ex patrum Regulis, & Ecclesiæ Decretis, in Dissertatione Canonica loco citato actum fuit.

CAPUT III.

Ostenditur, Pecula, seu Deposita ad particulares usus alicujus Religiosi repugnare Constitutionibus PP. Eremitarum S. Augustini.

§. I.

Primum argumentum ex dictis Constitutionibus desumptum.

OMNIMODAM ac perfectam rerum omnium communione, universa Peculia, ac particularia Religiosorum Deposita excludentem, per Constitutiones PP. Eremitarum S. Augustini requiri, non uno argumento; ex iis ipsis desumpto, evidenter probari hoc capite ostendam; ut inde appareat quosdam Peculiorum patronos sine ullo fundamento, contra ipsarum Constitutionum clarissimum tenorem in defensionem Peculiorum eas assumere.

Primum itaque contra Peculia, & pro necessaria rerum omnium communione, argumentum desumi potest ex formula professionis, quam prædictæ Constitutiones his verbis exprimunt, & a profesluris hoc ritu fieri volunt.

„ Sedeat (inquiunt *par. 2. Const. cap. 4.*) Prior, & cæteri „ post eum, & Novitius accipiat Regulam S. Patris Augustini, „ & deponat eam apertam in manibus Prioris, & ponens ma„ nus suas super eam in manibus Prioris, profiteatur hoc modo, „ In nomine Domini nostri Jesu Christi benedicti. Amen. Anno nativitatis ejusdem millesimo &c. die tali, mense tali: Ego „ Frater N. de N. filius N. & N. talis loci, & talis parochiæ „ facio professionem, & promitto obedientiam Deo omnipo„ tenti, & B. Mariæ semper Virgini, B. Patri Augustino, „ Rev. Patri, Fratri N. de N. Priori &c. nomine & vice Rev. „ P. Magistri N. de N. Prioris Generalis Ordinis Fratrum Ere„ mitarum S. Augustini; & Successorum ejus canonice intran„ tium, & *vivere sine proprium*, & in castitate *secundum hanc Regulam ejusdem Patris nostri Augustini* usque ad mortem.

Ex hac professionis formula ac ritu habetur:

Primo, quod Fratres Eremitarum juxta suas Constitutiones voveant *vivere sine proprio*, & quidem *secundum Regulam S. Augustini*.

Unde ulterius consectarium est, ipsos vovere sine tali *proprio* vivere, quale in sua Regula Fratribus Augustinus interdixit.

Proprium vero juxta Augustinum supra *cap. 1. §. 2.* ostendimus esse omne illud, quod non est *commune, ut distribuatur unicuique victus & tegumentum*; ac per consequens, peculia sive particularia deposita, ut quidam vocant: ad particulares usus hujus illiusve Religiosi reservata sive peculiata, esse vere *propria* ad mentem Augustini; utpote non *communia, ut unicuique distribuatur, &c.*

Secundo: quod Fratres votum emittentes huic Regulæ manus suas imponant; in signum indubie, quod ad hujus Regulæ normam in futurum vitam suam instituere proponant, & religiose voveant.

Quod ut religiosius observent, & ne aliquando aliquo pretextu ab eo, quod voverunt, recedant, neque per *oblivionem aliquid negligatur*; præscribunt dictæ Constitutiones *parte 2. cap. 9. ut sextis feriis Regula S. P. Augustini ad prandium legatur, ut in ea tamquam in speculo possimus*, ajunt, *inspicere. Quod si fieri non posset, finiatur ad collationem, &c.*

Quid vero in Regula tamquam in speculo inspicere debent? Indubie qualiter vota sua Deo servare teneantur; atque ita non attendant, quid hi illive agant, quidve hi, aut illi vota sua requirere credant, aut dicant; sed quid Regula, cui manus imposuerunt, præscribat; non, quid Superiores nonnunquam indulgeant, aut etiam licitum dicant; sed quid juxta Regulam ipsa sacra professio exigat.

Quid enim certius, quam quod interdum aut ex ignorantia, aut prava quadam ac inolita consuetudine, sive potius abusu, Superiores aliqua licita credant, immo & affirmant; quæ tamen ipsis votis ac Regulæ essentialibus repugnant? Sed quid ipsis Fratribus, & subditis periculosius!

Hujus periculi magnitudinem prævidens Clemens VIII. postquam multa pro voti paupertatis ac vitæ communis observantia statuit, adversus hoc periculum subditis imminens a Superioribus sibi plura circa relaxationem illius voti licere persuadentibus ipsos præmunire voluit: „ Nulla quorumcumque Superiorum „ dispensatio, nulla licentia, quantum ad bona immobilia vel „ mobilia Fratres excusare possit, quominus culpæ & pœnæ ab „ ejusdem Concilii Decretis impositæ, ipso facto incurrendæ, „ obnoxii sint, *etiamsi Superiores asseverent*, inquit, *se hujus„ modi dispensationes, aut licentias concedere posse, quibus in ea „ re fidem minime adhiberi volumus.*

Supponit ergo Pontifex, interdum Superiores eo temeritatis prorumpere, ut etiam asseverent se adversus ea, quæ votum paupertatis, aut vita communis requirunt, licentias, aut dispensationes posse concedere, quas nequaquam concedere valent.

Ex quo ulterius concluditur; ex mente hujus, ac aliorum Pontificum, qui dictam Constitutionem innovarunt, ac confirmarunt, Fratres non semper reddi securos, quod hoc, illudve sic licitum, neque voto contrarium; tametsi Superiores, quicumque illi sint, non tantum permittant, sed insuper licitum esse asseverent.

Prudenter proinde præcipiunt sæpe dictæ Constitutiones, ut Regula, quam Fratres sancte Deo voverunt, & cui voventes manus

manus suas imposuerunt, continuo prælegatur; ut in illa *tamquam speculo* conspicientes, quid voverint, nec Fratrum male viventium consuetudine, neque creduli quorumdam Superiorum conniventia, vel damnabili negligentia, aut supina ipsorum ingorantia; qua sibi licere autumant, quod non licet, a sacra professione, debitaque votorum persolutione abducantur.

Ex his omnibus habentur sequentia. Primo: quod Constitutiones PP. Eremitarum S. Augustini velint Fratres vivere usque ad mortem *sine proprio*, secundum Regulam S. Augustini.

Secundo: quod velint illos vivere sine Peculiis, sive particularibus depositis; utpote quæ juxta Augustini Regulam *proprium* sunt, ut supra sat superque probatum fuit.

Tertio: quod sollicite velint, ut Fratres in ipsa Regula, tamquam in *speculo*, continuo oculos mentemque defigant, ne forte per oblivionem aliquid negligatur.

Quarto: quod profitentes imponant manus suas ipsi Regulæ, non autem Constitutionibus aut Decretis Superiorum; ut inde intelligant, se ad Regulam debere vitam componere, votaque sua persolvere: Superiorum vero Decretis, aut Constitutionibus, & præceptis, obedientiam non nisi secundum ejusdem S. Patris Regulam debeant; id est, modo a Regula illa, præsertim in his, quæ bases & fundamenta sunt, non recedant.

Nulla proinde est hæc consequentia; In Constitutionibus alicujus Capituli sive Provincialis sive Generalis, Peculia, aut particularia Religiosorum deposita permittuntur, vel etiam licita dicuntur; ergo per illorum reservationem a voto paupertatis, aut a vita communi, quam Professio Religiosa exigit, non receditur: quandoquidem, ut dictum est, Superiorum indulta, aut etiam præcepta, non excusent, aut obligent, si ab essentialibus Regulæ recedant: quod contingere posse; exemplo Constitutionum Capitulorum etiam Cathedralium Ecclesiarum a Sede Apostolica approbatarum, in Vindiciis ex Concilio Tridentino demonstratum fuit.

Nullus tamen hinc inferat, me asserere, quod Constitutiones Fratrum Eremitarum S. Augustini Peculia aut particularia Religiosorum deposita probent; sed duntaxat assero: male inferri, illa esse licita, & habentes ab omni voti transgressione esse immunes, tametsi supponeretur, quod ista per Constitutiones alicuius Capituli, etiam Sedi Apostolicæ auctoritate confirmatas, essent permissa.

§. II.

Proponitur secundum argumentum contra Peculia, ex Constitutionibus Eremitarum S. Augustini.

NULLA est fecundior Peculiorum radix, quam metus, quod Conventus nequeat necessaria suppeditare; ac per consequens, quod nisi per Peculia, seu particularia deposita, Fratres sibi provideant, necessariis sint destituendi; consequenter incident in multiplicia illa incommoda, quæ necessariorum defectus secum trahere solet.

Hanc quorumdam parum Religiosam anxietatem jam pridem exagitavit Octavius Frangipanus Episcopus Tricaricensis in supra laudato Directorio: „ Procul, inquit, & illi a voluntaria paupertate abeunt, qui, ut in lectulo ægritudinis suæ non egeant, „ & penuriam, aliaque paupertatis incommoda non sentiant, *pe-* „ *cuniam* corradunt atque supponunt, vel *reditus* vitales aut per- „ petuos habent, unde tempore ægritudinis & *necessitatis suæ* con- „ solationem habeant, se *a molestiis* paupertatis tueantur, atque „ defendant.

Eandem hanc Peculiorum radicem summo studio eradicatam voluere Patres Ordinis Eremitarum sancti Augustini, qui concinnandis atque concipiendis sæpe dictis Constitutionibus præfuere; ut vel inde non obscure intelligatur Peculia, sive privata Religiosorum deposita, ipsis non placuisse.

Quoniam per solemnem sive expressam sive tacitam professionem Fratres nostri omnibus & singulis quibuscumque bonis, juribus & actionibus ad ipsos tunc vel in posterum quovis modo attinentibus, & quoad omnem & totum penitus eorum dominium usumfructum nihil de eis sibi quovis modo reservantes, *efficaciter & cum effectu renuntiant, ita ut deinceps nec etiam verbo aliquid proprium sive suum dicere debent: stricte præcipimus omnibus* (*inquiunt*) *& quibuscumque Fratribus Ordinis nostri professis, ut nullus eorum* (sicut canis qui revertitur ad vomitum) *per se, vel interpositam personam, habeat privatum dominium*, usum, *vel usumfructum pecuniarum, redituum, vel quorumcumque bonorum mobilium, aut immobilium, aut se moventium; sed omnia quantacumque & qualiacumque, & quomodocumque acquisita habuerint, vel eis donata fuerint, in mera & libera potestate sui Prælati teneantur resignare, nihil*, penitus *sibi retinentes; seu* quovis modo reservantes *dicentes*: Quid manducabimus? Aut quid bibemus? Aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. *Immo potius deponentes omnem sollicitudinem in crastinum, totam penitus spem in illum projiciant, qui sic* abunde pascit volatilia cæli, quæ neque serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & sic ornate vestit lilia agri, quæ non laborant, neque nent: *& obedientes consilio Domini Salvatoris*, primum quærant regnum Dei, & justitiam ejus, *servando ejus mandata, & reddendo ei quod in* professione voverunt, *ut consequi mereantur liberalissimam, ac certissimam, promissionem ejusdem Salvatoris dicentis*: & hæc omnia adjicientur vobis.

Ut igitur Fratres Ordinis Erem. S. Augustini voto paupertatis satisfaciant, tenentur juxta suas Constitutiones, omnia quantacumque, & qualiacumque, & quomodocumque acquisita habuerint, vel eis donata fuerint, in mera ac libera potestate sui Prælati resignare, nihil *penitus* sibi retinentes, seu *quovis modo* reservantes:

Quibus verbis ipsa reservatio redituum vitalitiorum, aut aliarum rerum in usus ac necessitas *particulares*, non obscure improbatur.

Quis enim dicet, quod ita reservantes reditus, pecunias, aliasve res, resignent omnia sua in mera & libera potestate sui Prælati, *nihil penitus sibi retinentes sive quovis modo reservantes*? Cum ipsum *usum* reservent.

Verum, si una cum prædictis verbis expendantur ea, quibus, ut supra vidimus, ad confidentiam in Deum incitantur, clarius apparebit, Patribus illis Peculia sive deposita displicuisse, atque improbata fuisse.

Quæ enim alia hodie peculiorum causa & in speciem honesta defensio prætenditur, nisi Conventus seu Monasterii penuria? *utinam* inquit Ex. Pater, *suppeterent Conventibus media, abessentque incomoda quæ novimus cætera, ut illis* (peculiis) *non indigeremus*. Et alibi; *Nos vero qui credimus retinenda peculia, non propter cupiditatem credimus, sed propter necessitatem.*

Hunc communem peculiorum prætextum nullatenus ut justum agnoscunt Constitutiones: sed volunt, ut nihil penitus sibi retinentes, seu quovis modo reservantes, & deponentes omnem sollicitudinem in crastinum, *totam spem in illum projiciant, qui sic abunde pascit volatilia cæli*, &c.

Si cui tamen hæc non sufficiant, ut agnoscat, quod Constitutiones ipsum ordinarium & pene unicum peculiorum prætextum rejiciendo, ipsa peculia absolute improbent; illa, quæ immediate subjiciuntur, quæque tertii argumenti materiam suppeditabunt, plene, ut credo, persuadebunt.

§. III.

Tertium argumentum ex Constitutionibus PP. Eremitarum S. Augustini desumptum.

POSTQUAM sæpe dictæ Constitutiones excitando Fratres ad Christianam ac Religiosam in Deum confidentiam, præcipuam peculiorum radicem ex ipsorum animis eradicare studuerunt, ut magis ostendant, hanc suam exhortationem præmitti; ut Fratres ad plenam rerum suarum abdicationem, ac perfectam communionem juxta Regulæ suæ præceptum, facilius adducerentur, tamquam consequens immediate subjungunt: „ Unde quid- „ quid Fratribus datur in eleemosynam pro Missis, vel qui- „ buscumque orationibus prædicationibus, lectionibus, aut „ confessionibus, vel pro quocumque arte, vel artificio, indu- „ stria, vel labore, in rem *communem* redigatur: & *cui necesse* „ *fuerit præbeatur; ita ut, juxta S. P. N. Augustini regulam,* „ *nemo sibi aliquid operetur*: sed omnia opera nostra in unum „ fiant majori studio & frequentiori alaeritate, quam si nobis „ singuli *propria* faceremus; & unusquisque tanto se amplius „ proficere noscat, quanto libentius & ferventius pro *communi*, „ quam pro *particulari* utilitate prædicaverit, legerit, vel quod- „ cumque aliud fecerit.

Quomodo evidentius Peculia seu particularia deposita improbari potuissent?

Jubent enim Constitutiones, ut quidquid ex lectionibus, aliove justo labore Patribus obvenerit, *in rem communem* redigatur, & cui *necesse fuerit præbeatur*; ita ut, juxta S. P. Augustini Regulam, *nemo sibi aliquid operetur*, &c. quod directe atque diametraliter Peculiis sive particularibus depositis opponitur. Hæc enim non in *rem communem* rediguntur, ut cui necesse fuerit, *distribuantur*; sed reservantur impendenda in particulares usus & necessitates illius, qui v. g. labore aut industria illa acquisivit.

Ad hæc clarum est, per Peculia sive privata deposita fieri, ut quisque *sibi* operetur, hoc est, non pro communi, sed pro particulari utilitate.

Utilitas enim eorum, quæ ex justo quo labore Fratribus obvenit, non in ipsa civili proprietate aut domino, sed in ipso rerum usu consistit

Cum ergo per Peculia fiat, ut res non *in communem usum* redigantur, sed ipsorum laborantium *usibus* reserventur, ac peculientur; patet, peculia illa rursus hoc ex capite dictis Constitutionibus contrariari; quod his præcipiatur, ut quidquid Fratribus datur in eleemosynam pro Missis, &c. *in rem communem redigatur, & cui necesse fuerit præbeatur; ita ut, juxta S. P. Augustini Regulam, nemo sibi aliquid operetur.*

Sed dicet quispiam: *Hæc omnia confunduntur, quoad proprietatem, quod sufficit; non confunduntur quoad usum facti, quod non requiritur.* Resp. Ut alia argumenta, quibus hujus asserti falsitas satis in anterioribus, ac aliis opusculis probata est, omittam; ipsæ Constitutiones falsitatem illius manifeste evincunt: nec enim solum præcipiunt, ut simpliciter ex Fratrum labore aut industria provenientia redigantur in rem communem; sed addunt, *& cui necesse est prebeantur*: quo evidenter ostendunt, illa esse confundenda, non tantum quoad proprietatem, sed insuper quoad *usum facti*, id est, ut ex illis: tamquam quæ *omnibus* sint *communia*, indigentium necessitatibus & usibus succurratur: atque ita fiat, quod Constituriones præcipiunt, ut non pro *particulari*, sed pro *communi* utilitate Fratres *operentur*.

Incorporari enim Conventui quoad usum *facti*, aliud non est, quam incorporari in eum finem, ut res incorporatæ totius Conventus sive Fratrum necessitatibus subserviant; usus quippe facti, ut sæpius dictum, præcipue in Appendice *cap.* 1. §. 2. est usus simplex sive necessariorum.

Ex his sufficienter patet, verba Constitutionis, quæ immediate subjunguntur: „ Pia tamen & laudabilis discretio ita a Superio- „ ribus observetur, ut ipsorum Fratrum, quorum causa hujus- „ modi bona ad Monasterium venerunt, quoad eorum necessita- „ tes pro loco & tempore in ujusmodi bonis eis donatis, vel relictis, ab eis utcumque acquisitis, dispensantes, specialem habeant rationem ". Patet, inquam, verba illa non posse

eum

eam sensum admittere, ut piam ac laudabilem discretionem quoad dispensationem bonorum quæ Fratribus ex quacumque causa obveniunt, ita a Superioribus observari vellent, ut bona illa *specialiter* Fratrum illorum, quorum causa proveniunt, necessitatibus sive usibus reservarentur, sicuti in peculiis solet; id enim non solum Regulæ, sed etiam Constitutioni contrariaretur.

Ut enim mox ostensum est, volunt ipsæ Constitutiones: „ *quidquid* Fratribus datur in eleemosynam pro Missis, vel quibuscumque orationibus, &c. *in rem communem* redigatur, & „ *cui necesse fuerit præbeatur*; ita ut, juxta S. P. Augustini Regulam, *nemo sibi operetur*: sed opera nostra in unum fiant „ majori studio, & frequentiori alacritate, quam si nobis singuli *propria* faceremus, & unusquisque tanto se amplius proficere noscat, quanto libentius & ferventius pro *communi*, „ quam pro *particulari utilitate* prædicaverit; legerit, vel quodcumque aliud fecerit.

Præcipiunt proinde Constitutiones, ut *quidquid* Fratribus quacumque de causa obvenit; in rem *communem redigatur*; & *cui necesse fuerit præbeatur*; quod nullatenus cum jam dicto verborum illorum sensu consistit.

Si enim Superiores in dispensandis rebus, quæ Fratribus obveniunt, eam *specialem* rationem quoad horum Fratrum necessitates habere debeant, nullatenus dici possunt redigi in rem *communem*, ut cui *necesse* fuerit præbeantur; erunt enim aliquo modo illorum quorum necessitatibus *specialiter* impendi deberent.

Ad hæc, allegatum verborum sensum etiam Constitutiones ipsæ excludunt, dum juxta S. P. Augustini Regulam mandant, ut nemo sibi *aliquid* operetur, id est pro particulari utilitate, sed omnia opera fiant in unum seu in *commune* (ut ultima & correctior Augustini editio habet) sive pro *communi utilitate*: nonne enim *sibi* & pro *privata utilitate* Fratres *aliquid* operarentur, si per relata verba Constitutiones vellent ut pia & laudabilis discretio a superioribus ita observaretur, ut ipsorum Fratrum, quorum labore bona proveniunt, quoad eorum necessitates in dispensandis bonis illis *specialem* haberent rationem? non quod illi *amplius*, quam cæteri Fratres hic & nunc indigerent, sed quia eorum causa obvenerunt? Possetne vel in speciem verificari ipsos pro *communi*, & nihil *sibi* seu pro *privata utilitate* operari, quando in bonis labore suo partis, quoad ipsorum necessitates, deberent Superiores *specialem* habere rationem? Id nemo, ut credo, non præoccupatus dicet.

Ipsæ proinde Constitutiones illorum verborum sensum, qui posset favere peculiis, aut depositis ad usus particulares illorum, quibus bona obvenerunt, manifeste excludunt; sed nec alia Constitutionum clarissima verba & præcepta, illum vel in speciem patiuntur; ni manifestam contradictionem in eodem Constitutionum capite admittamus: quod sequentia Constitutionum verba, quæ quarti argumenti materiam subministrant, etiam evincent.

§. IV.

Proponitur quartum argumentum ex prædictis Constitutionibus desumptum.

AD *hanc autem communitatem integre servandam* (*prosequuntur Constitutiones*) in omnibus *&* per omnia, *& ipsi Priores locorum teneantur. Præcipimus autem in virtute sancti Spiritus, ac salutaris obedientiæ, ut si pecuniæ alicui Fratri* intuitu privatæ personæ *ab aliquo donatæ fuerint, Superiori exhibeantur infra viginti quatuor horarum spatium a receptione earum, vel a reversione Fratris in Conventum; Prior vero illas in deposito pro* communi utilitate *reponat. Prior etiam pecunias sibi in eleemosynam datas* intuitu suæ personæ, *in deposito pro* communitate (*ut supra*) *habere* omnino teneatur.

Ex his Constitutionum verbis, rursus Peculiorum sive particularium depositorum evidentem reprobationem habemus.

Præcipiunt enim in virtute S. Spiritus, ac salutaris obedientiæ, ut si pecuniæ alicui Fratri *intuitu privatæ personæ* ab aliquo donatæ fuerint, illæ non tantum Superiori exhibeantur; sed insuper præcipiunt, ut Prior illas in deposito, non pro *particularibus* usibus ac necessitatibus illius, *cujus intuitu* donatæ fuerunt (quemadmodum per Peculia atque particularia deposita contigit) sed pro *communi utilitate* reponere teneatur. Quod ipsum, & quoad pecunias Priori, intuitu suæ personæ datas, observari mandant.

Hinc consectarium est, nec *de consensu* aut *beneplacito* Superioris Peculia sive privata deposita haberi posse; quandoquidem præcipiatur, ut Prior pecunias, Religiosis *intuitu privatæ personæ* datas, in deposito pro *communi utilitate* habeat: quod directe peculiis opponi, ambigi nequit; quia peculia non reponuntur pro *communi utilitate*, sed ad usus *particulares* illius; cujus intuitu res in peculio reservatæ obvenerunt.

Ulterius collige, quod juxta prædicta Statuta quoad confusionem nulla haberi queat distinctio, ut quidam voluit, inter pecunias *intuitu totius communitatis*, & pecunias *intuitu privatæ personæ*, obvenientes; sed omnes pro *communi utilitate* esse reponendas.

Cum enim ille a me quæsivisset, utrum censerem in Monasteriis omnia esse confundenda *physice* an *moraliter*: repolui. *Consideret utrum in suo, aliisque Conventibus eleemosynæ religiose ostiatim emendicatæ, item proventus, & Canones annui ex villis, aut censibus Monasterii provenientes, physice, an moraliter confundantur, & in usum communem ipsius Conventus convertantur.* Huic meo quæsito ipse hæc repoluit: *Quam inconstanter procedas, ex temetipso demonstro tibi. Eleemosynæ illæ, proventus illi, & canones nunquid conferuntur communitati* intuitu totius communitatis? *Quid miraris ergo ista confundi Physice? Numquid autem præcipua nobis est quæstio de istis parvis precariis, quæ communitati conferuntur* intuitu particularis? *Hæc solent* particularium *destinari* usibus, *& hoc Statuta nostra probant*, &c. Quid hic per physicam confusionem, qua eleemosynas & proventus intuitu totius communitatis obvenientes dicit esse confundendos, velit, non intelligo: hoc dico, quod contra evidentissima Statutorum verba afferat, aliter bona intuitu *totius communitatis*, aliter bona *intuitu particularium* oblata, esse confundenda, cum non secus hæc, quam illa, pro *communi* utilitate sint reponenda, ac per consequens, non magis hæc, quam illa; particularium usibus juxta Statuta sint distinanda. Quid vero fieri soleat non inquiro, sed solum quid Statuta fieri præcipiant.

Denique ex hactenus dictis patet, verba illa *pia tamen & laudabilis discretio*, &c. sine manifesta Statutorum contradictione non posse admittere sensum, qui peculiis aut particularibus depositis faveat.

Ad hæc, cum juxta Augustini Regulam, & ipsa Statuta, quidquid Fratribus ex labore acquiritur; vel *intuitu privatæ personæ* datur, debeat esse *commune*, id est, cedere in *utilitatem communem*; sequitur, quod etiam velint, ut quæcumque Fratribus obveniunt, nulli magis quam alteri sint particularia sive peculiaria, sed sint *omnibus* communia, ut *cui necesse fuerit præbeantur*; adeoque nequaquam *pia ac laudabilis* dicenda esset *discretio*, si Prior in bonis dispensandis, quoad necessitates Fratrum, quorum causa hujusmodi provenerunt, eam rationem *specialem* observare teneretur, ut *potius ipsorum quam aliorum* Fratrum necessitatibus impenderentur. Nonne ex illa discretione Fratribus indicaretur, immo tacite diceretur, bona illa aliquatenus *magis ad ipsos, quam ad alios* de Communitate pertinere: Nonne Fratribus insinuaretur, contra manifesta tum Regulæ tum Statutorum verba, quod non *omnia* debeant esse *communia* ut *distribuatur unicuique*, &c.

Hoc perpendentes Canonici Regulares Congregationis Windesemensis, qui & ipsi Regulam S. P. Augustini profitentur, hanc *specialem* rationem in rebus dispensandis quoad necessitates Fratrum, quorum causa obvenerunt, haberi desiderarunt: *Quod si alicui nostrum vestis aut cultellus, aut aliud quid missum fuerit inquiunt, ad Priorem deferatur*, & ex bona consuetudine non ei, cui missum est, *sed alii potius detur*. Vide *Dissert. part. 1. cap. 1. app. ad Coral. 1.*

§. V.

Solvitur objectio ex dictis Constitutionibus deprompta.

LICET ex ipsis Constitutionibus PP. Eremitarum S. Augustini, argumentis plusquam sufficientibus me ostendisse credam, per illas ipsas Peculia sive deposita particularia ad *singulares* necessitates sive usus Religiosorum esse improbata; unus tamen in iisdem Constitutionibus occurrit articulus, quo a nonnullis creditur illa Peculia sive deposita particularia evidenter non tantum permitti, sed & probari.

Articulus ille desumitur ex *part. 2.* dictarum Constitut. *cap. 15.* cujus capitis hic est titulus: *De cura habenda circa Fratres decedentes ab hac vita, & quid fiet de rebus eorum usui concessis*. Articulus vero in Peculiorum defensionem adductus ita sonat: *Si vero Frater tempore mortis aliquas pecunias de licentia sui Superioris, pro libris emendis, vel quovis alio*, in deposito, *vel alibi habuerit; quotquot illæ sint, ad Conventum suæ professionis devolvantur nisi essent in quantitate contemnenda*.

Hoc articulo relato infert unus: *Ergo Statuta nostra permittunt, ac probant* deposita *tamquam* minime proprietaria; *alias talem Religiosum damnarent ad pœnas proprietariorum statutas part. 6. cap. 9.*

Huic objectioni, quæ primo intuitu aliquid difficultatis habere videretur, ut clarius satisfiat, prænotanda sunt sequentia.

Primo: in Ordine PP. Eremitarum S. Augustini, Conventus singuli habent proventus separatos, & jura propria ab aliis plane independentia.

Secundo: juxta Constitutiones ejusdem Ordinis, illa, quæ Religiosis intuitu privatæ personæ obveniunt, devolvuntur ad Conventum suæ professionis sive filiationis.

Tertio: præcitato capite tractatur ac decernitur, ad quem Conventum res usui Religiosorum concessæ post mortem debeant pertinere.

Quarto: citatus articulus supponit Religiosum aliquem habitare extra Conventum suæ professionis seu filiationis, & extra eumdem vita decessisse.

Quinto; in dictis Constitutionibus depositum non sumitur pro *particularibus* depositis, sed *communi*, quod præterquam sufficienter patet ex verbis supra relatis: *Prior pecunias sibi in eleemosynam datas intuitu suæ personæ*, in *deposito pro communitate habeat*; evidentius in capite *De officio depositariorum* exprimitur: *Ad horum, inquiunt Constitutiones, officium pertinet quod quilibet eorum habeat clavem unam arcæ* depositi, *nec eam alicui unquam committat, nec in cella relinquat, sed secum semper deferat, & sollicite custodiat: tertiam clavem habebit Prior, nec eam alicui dabit præterquam Superiori, quando foras iverit . . . & in domo sit archivum cum armariis seu capsis, in quibus scripturæ, privilegia, contractus, & omnia jura ad Conventum pertinentia asserventur ita caute, quod nullo modo damnificari possint, cujus claves in* deposito *sub tribus clavibus serventur* &c. Evidens proinde est *depositum* dici arcam, in qua communes Conventus pecuniæ, aliave ad Conventum pertinentia custodiuntur.

His prænotatis, sufficienter apparet, prædictum articulum nec

nec in speciem peculiis aut particularibus depositis favere. Nec enim aliud intendit articulus, nisi quod pecuniæ, quas Religiosus extra proprium Conventum habitans & ibidem moriens, pro libris aliisve necessariis comparandis de licentia Superioris habuit, si quæ tempore mortis supersint, revertantur ad Conventum suæ professionis sive filiationis; quod vero hoc nullatenus peculiis ac privatis depositis suffragetur, exemplo obvio ac quotidiano declaro.

Ponamus ex Abbatis aliqua Præmonstratensi, v. g. aut Cisterciensi, quæ peculia nulla agnoscit, sed plenam absolutamque communionem strictissime observat, mitti, ad aliam Abbatiam similiter peculia reprobantem, aliquem Religiosum; nonne de consensu Superioris poterunt apud Superiorem posterioris Monasterii, vel alium, aliquæ pecuniæ deponi, quibus libri aliave necessaria huic Religioso compararentur? idque sine ulla specie peculii, eo quod pecuniæ illæ dentur Religioso illi, *ex communi* Monasterii substantia; non quia ipsius intuitu, aut labore ad Conventum pervenerunt, sed quia Superior judicat illas ipsi esse *necessarias*. Peculia vero sive deposita particularia non servantur *præcise* huic aut illi Religioso, quia ipsis hic & nunc necessaria sunt; sed quia pecuniæ aut res illis reservatæ eorum intuitu aut labore vel industria obvenerunt: unde sæpius contingit, ut qui minus indigent, majora habeant peculia, & magis indigentes nulla aut minora; ut infra amplius dicetur.

Ex citato igitur articulo aliud non habetur, quam quod si Frater tempore mortis aliquas pecunias de licentia Superiori pro libris emendis, vel quovis alio in deposito vel alibi habuerit; quotquot illæ sint, ad Conventum Professionis devolvantur: per quod non magis peculia probantur, quam in exemplo proposito illa probentur per hoc, quod una Abbatia ex communibus proventibus provideat de *necessariis* Religioso in alia Abbatia existenti.

Nec enim in articulo dicitur, utrum Religiosus pecunias illas acceperit ex *particularibus depositis*, utrum vero ex *communi* Conventus sui substantia, adeoque nihil ex articulo illo pro Peculiis aut particularibus depositis concludi potest.

Impertinenter quoque concluditur pro particularibus Religiosorum depositis, eo quod articulus supponat contingere posse, ut Religiosus tempore mortis de Superioris sui licentia habeat pecunias pro emendis libris *in deposito*; quia, ut ante ostentum est, per depositum in prædictis Constitutionibus intelligitur *commune* depositum seu arca *communis*; adeoque exinde non magis concluditur pro *particularibus depositis*, sive peculiis, quam pro illis concluderetur in exemplo allegato, si pecuniæ, quas Abbatia ex communi Monasterii substantia pro *necessariis* sui Religiosi mittit ad Superiorem alterius Abbatiæ, ponerentur in communi arca hujus Abbatiæ.

§. VI.

Exhibetur Epistola circularis R. P. Joannis Nevii Provinciæ Belgicæ Ordinis Eremitarum S. Augustini Provincialis.

REV. PP. Priori, & aliis Conventus *N.* ,, Quia intelligo sensim corruptelas aliquas morum in Conventus nostros irrepere, animosque Fratrum paulatim a recto Regulæ, & Statutorum nostrorum tramite abduci; hinc est quod nostrum duxi, vos admonere de uno præcipue Religiosæ vitæ puncto, quod si non in sua puritate conservetur, innumera secum vitia trahit, estque id, quod ipsi Rev. Patri ante omnia in Statutis in ordine conservandum præcipitur, punctum videlicet paupertatis, utque Fratres omnes *in commune* laborent, & e communi victum & vestitum a Superiore suo accipiant, hisque contenti sint; & hæc recipientes, animose Deo ac Ordini inserviant, expectantes beatam spem æternæ retributionis. Ad quam vivendi formam constanter retinendam omnes nos obligat Beatiss. P. N. *in Regula*, & Ordo *in Statutis*. Quia tamen audio, in quibusdam Conventibus non ita ambulare Fratres, quod Priores *dissimulent*, & Procuratores lucro inhient; Priores *permittendo*, ut Fratres pecunias aliquas habeant, acquirant, ac apud se, aut Procuratorem *deponant*; Procuratores vero promendo eis pretio vinum, quod cum sociis aliquot quisque *portionem suam* afferentibus simul consumunt: cum hoc contra *Statuta* PP. nostrorum fiat, & rectam Ordinis disciplinam, qui *communi* mensæ dispensatione contenti vivere debemus, & extra eam, ac consuetas horas, nihil requirere, aut sumere; mando omnibus Patribus Prioribus & Procuratoribus, ut statim post harum publicationem (quam celerrime fieri cupio) omnes Religiosorum *depositas pecunias in communem Bursam Conventus conjiciant*, *ex qua vivant Fratres*: aut indusia, vestes inferiores, & similia, iis Fratribus, qui ea deposuere, pro hac vice *tantum* conficiant: si quis autem vel extra Conventum, vel in Conventu, & non apud Patrem Priorem, Superiorem, aut Procuratorem eas *deposuerit*, disciplina ei imponatur in Capitulo, *earumque fructu privetur*, hocque & ad Studiosos nostros extendimus, quibus Pater Prior non possit ejusmodi potitandi cum sociis, quos invitant, licentiam dare; sed si infirmi sunt, aut probat medicus, *conventualibus det Conventus*, non vendat; *Studiosis concedat Pater Prior* quod ipsis necessarium est & utile: si autem hospites sunt nec tales, ut eis Conventus debeat vinum fundere, si ob molestias itineris melius ferendas desiderant haustum vini, detur eis pinta vini non amplius, nisi Pater Prior permiserit unum aut alterum, quod raro fiat, & non nisi rationabili ex causa, eis in mensa adesse, quibus ob numerum personarum eadem vini mensura multiplicetur, nihil ultra: debemus enim sobrii esse, si decore officio nostro fungi velimus, & nunquam hujus sobrietatis terminos egredi: sic ergo facite, & saluti vestræ, & Ordinis honori subservietis.
,, Datum Mechliniæ 1. Februarii 1639.

Fr. Joan. Nevius Rector Provincialis.

§. VII.

Notæ in Epistolam R. P. Joannis Nevii.

UT non videar privato sensu Constitutiones Ordinis Eremit. S. Augustini interpretatus, opportunum credidi hanc R. P. Nevii Epistolam, ab ipso ut Provinciali ad suæ Provinciæ Conventus scriptam, adjungere. Ex illa enim constat;

Primo, quod R. P. Generali prædicti Ordinis *ante omnia in Statutis* in Ordine conservandum præcipiatur punctum *paupertatis*, utque Fratres omnes *in commune* laborent, & *e communi* victum & vestitum a Superiore suo accipiant, hisque contenti sint.

Secundo, quod ad hanc vivendi normam constanter retinendam Fratres omnes obliget B. P. Augustinus in Regula, & *Ordo in statutis*.

Tertio, quod deplorante prædicto R. Pater, jam audiretur in quibusdam Conventibus non ita ambulare Fratres, quod Priores *dissimulent*, & Procuratores lucro inhient.

Quarto, juxta prædictum Patrem Provincialem, Fratres non ambulare juxta normam, ad quam constanter retinendam Augustinus in Regula, & *Ordo in Statutis* eos obligat, quia Priores dissimulant, permittendo, ut Fratres pecunias aliquas habeant, *ac apud se, aut Procuratorem deponant*. Procuratores vero promendo eis pretio vinum, quod cum sociis aliquot quisque portionem suam afferentibus simul consumunt.

Quinto, quod Pater ille non dubitaverit simile pecuniarum depositum esse contra *Statuta Patrum suorum*, *& rectam Ordinis disciplinam*.

Sexto, quod Provincialis, ut revocaret Fratres sibi subjectos ad eam vivendi normam, quam Augustinus in Regula, & *Ordo in Statutis* constanter retinendam præscribunt, mandandum censuerit omnibus PP. Prioribus & Procuratoribus, ut statim post harum publicationem (quam celerrime fieri cupiebat) omnes Religiosorum *depositas* pecunias in *communem bursam Conventus* conjiciant, ex qua *vivant Fratres*. Sed quia abusus jam inoliti, ut facilius eradicari queant, nonnunquam Superiores ad aliqualem condescensionem sive indulgentiam cogunt, adjungit prædictus Pater hanc disjunctivam: *aut indusia, vestes inferiores, & similia, iis Fratribus qui ea deposuere*, pro hac vice tantum *conficiant*.

Septimo, quod hanc tantillam indulgentiam tantum indulserit illis, qui pecunias suas apud Priorem, Superiorem, aut Procuratorem depositas habebant; subjungit enim, *Si quis autem vel extra Conventum, vel in Conventu, & non* apud P. Priorem, Superiorem, aut Procuratorem *eas deposuerit*, *disciplina ei imponatur in Capitulo*, *earumque fructu privetur*.

Planum ergo est ex Epistola illa circulari, per modum Statuti, sive potius declarationis priorum Statutorum, ad omnes Conventus Provinciæ Belgicæ destinata, quod non tantum Regula S. Augustini, sed etiam ipsæ Ordinis, Constitutiones, *particularia* deposita improbent; quodque præcipiant, ut Superiores pecunias omnes in *communem Conventus bursam conjiciant*, *ut inde Fratres vivant*, id est in communes Fratrum usus, sive necessitates cedant.

Deinde clarum est, quod verba illa Constitutionum, *pia tamen & laudabilis discretio ita a Superioribus observetur*, &c. non eo modo sint intelligenda; quasi bona potius essent impendenda necessitatibus Fratrum, quorum causa obvenerunt, quam aliorum: quandoquidem Epistola illa velit, pecunias, quæ intuitu privatæ personæ obvenerunt (quales in deposito sive Peculio haberi solent) in communem bursam conjici, ut inde Fratres vivant; permittendo duntaxat per modum alicujus indulgentiæ (indubie ut facilius Fratres deposita jam habentes, ad absolutam communionem se induci paterentur) ex illis pecuniis depositis *pro hac vice tantum* iis Fratribus, qui eas deposuere, vestes, aliave necessaria procurentur; modo tamen pecunias apud Priorem, Superiorem, aut Procuratorem depositas habuissent. Ex quo evidens est, quod Pater ille non crediderit, quod juxta *Statuta* Ordinis, in dispensandis rebus illis, habenda sit a Priore *specialis* ea ratio quoad necessitates Fratrum, quorum gratia obvenerunt; quasi illæ horum potius, quam aliorum Fratrum usibus forent impendendæ.

Denique, quod in prædicta Epistola distinctio fiat, inter Conventuales & Studiosos; ut nimirum illis Conventus necessaria suppeditet, his vero Prior: probat id, quod supra diximus; scilicet, singulos Conventus habere reditus separatos, ideoque Conventualibus a Conventu, Studiosis autem non Conventualibus a Priore necessaria esse danda: nimirum ex rebus & communibus Provinciæ, vel aliorum Conventum bonis in studiosorum sustentationem subministratis.

Hæc ex Epistola circulari, registrata in libro, inscriptioni actuum Capitularium, & litterarum, quæ per Conventus publicari debent, deputato.

APPENDIX PRIMA.

In qua proponuntur aliqua reflectenda in Libellum cui titulus: *Palinodia palinodiæ*, &c.

REFLEXIO PRIMA.

Super illis, quæ dicuntur occasione translationis Libelli de Peculiaritate in idioma Flandricum.

EXIMIUS prædicti Libelli Auctor non tantum in hoc, sed etiam in præcedenti suo Libello, multa contra Flandricam Libelli mei de Peculiaritate translationem, ejusque tituli affixionem vehementissima dum indignatione proponit; atque inter alia *pag.* 52. hujus Libelli ita exclamant: *Tune indignari titulum veritatis, affixum loco & tempore quibus affigi debuit? Tune, qui & modestiæ & gravitatis (quidni & charitatis) immemor, famosum (ne graviora dicam) titulum* vernaculum, *non tantum platearum angulis, atque Ecclesiarum & Collegiorum valvis, ante affixeras; sed ipso die festo? Ut scilicet sanctificares sabbatum; ut scilicet nulla deesset circumstantia tanto errori. Habe & considera tuum titulum, cujus*, te jubente, *ad Ecclesiam, ac Monasterium nostrum, in die festo, non unum, sed omnino quinque (quod nunquam factum est) affixa sunt exemplaria.*

His aliisque, quibus Libelli hujus plures paginæ implentur, ut satisfiat, dico me hujus translationis aut impressionis auctorem non esse. Translationis auctor est, quidam osor peculiorum, non Monachorum, ipse Monachus; qui etiam me inscio translationem inchoaverat, ac pro parte perfecerat.

Quod ad impressionem attinet, curam illius non habui; sed alius nullatenus mihi aut cohabitatione aut familiaritate conjunctus; neque a me ad hoc rogatus vel excitatus.

Quod vero dicat, *me jubente*, ad Ecclesiam, ac Monasterium suum in *die festo*, non unum, sed omnino quinque tituli illius affixa fuisse exemplaria; dico veritate carere, *me jubente*, immo vel sciente, affixum esse vel unum tituli exemplar. Cum enim sine mea cura impressio perageretur, etiam me ignorante absoluta fuit; unde nec scivi, quo die tituli affixio futura esset. Si scivissem, non dubium quin egissem, ne in die festo facta fuisset; quemadmodum impedivi ne *Vindiciarum* (quarum impressio in pro festo absoluta erat) affixio die festo fieret.

Quæ ratio fuerit, ut contra morem usitatum *quinque* exemplaria valvis Monasterii iterato fuerint affixa, malo ut a juvene, cui cura affigendi demandata fuit; quam a me (cui nugari non lubet) intelligatur.

Omnia igitur, quæ occasione dictæ translationis Flandricæ in hoc Libello congeruntur, & magno impetu in me conjiciuntur, prætereo; partim quia me minime concernunt, partim quia punctum quæstionis non attingunt; vel si in aliquo veritati officere possent, scio illos, qui translationis & impressionis curam habuere, respondendo esse plusquam sufficientes.

Profecto sat mirari nequeo, quod tanta levitate, Eximius ille Pater facta aliqua asserere non vereatur: hic me dicit translationis auctorem, & affixionis die festo peractæ reum agit, cum nec illi verbum contribuerim, immo nec hactenus legerim, hanc vero plane ignoraverim; alibi vero me in suspicionem adducere audet, quasi libellos ab aliis compositos sub nomine meo patiar divulgari. *Tu inquit* pag. 2. & 3. *ex electione paucorum, indicis reformationem. Inde videris. Malumus credere non esse tua, quæ dicuntur tua. Tua sunt tamen, dum pateris dici tua. Unde veniant, facilis nobis conjectura est. Mirum, si mihi revelare sciat illa ab alio, quam a me venire.*

Eximius ejus Collega in libello, cui titulus *Susanna innocens*, &c. *part.* 2. *pag.* 110. postquam suam circa peculia sententiam aperuit, hoc monitum subjicit: *Si de jure conveniens, de factis disputes, hoc ego dico, quod cura non committatur prudentiæ vestræ Monacho-theoreticæ. Vide Thesim* 6. *& pertinens ad illam* 18. *Augusti* 1684. *In facta Collegii vestri non inquirimus nos, relinquentes illa vigilanti Præsidi. Numquid de nobis cura est tibi?* Quo monita illa salutaria tendant, aliorum sit judicium. Hoc dico, me nunquam curiose inquisivisse, quid circa peculia in Monasterio ipsorum agatur, quæque eorum sit praxis; protestor enim, numquam mihi animum fuisse Patrum illorum praxim aut vivendi modum specialiter taxare, sed sententiam meam simpliciter & generaliter proponere. Cur vero aliqui ex Ordine illo specialiter sibi illam attraxerint, ipsi viderint. Quod vero dicat, in *facta Collegii vestri non inquirimus nos*; optarem ut propius modum nostrum ac normam vivendi Patres illi inquirerent; cognoscerent enim, quomodo illi, qui mihi consulere possent, particularibus negotiis & occupationibus tota die ita detineantur, ut rarissime, excepto prandio & cœna, vel illis loqui obtingat; scirent, quod tantum absit ut aliquis ipsorum mihi in componendis libris opem ferat, ut vix occupationes eorum permittant, ut vel uni eorum *probam*, ut ajunt, jam impressam leviter prælegere queam.

Minutiora hæc forsan sunt: quam ut illis respondendum fuisset; nam hæc omnia parum aut nihil ad ipsam Veritatem aut materia pertinent; ut tamen publico aliquatenus satisfiat, hæc notanda censui.

Hæc itaque eo fine dicta sint, ne ulterius Eximii Eremitæ Ordinis S. Augustini sibi & aliis persuadeant, plures, immo Synodum integram (cujus multoties in ultimo Libello mentio occurrit) refutandis Libellis ipsorum occupari aut allaborare; neque aliis invidiam conflare pergant. Sed si quid in meis Libellis displiceat, mihi soli totum, tamquam totius operis auctori, non aliis, imputetur.

REFLEXIO SECUNDA.

Super corruptionibus Bullæ Clementis VIII. quæ mihi imputantur.

NON in Libello duntaxat, sed ipsius Libelli titulo quintuplicis capitalis corruptionis Bullæ Clementis VIII. reus agor.

Primam, quæ omissam particulam *vero* concernit, in quadam Epistola Eximius hujus Libelli auctor jam ante mihi objecerat; sed ab ea me in Apologia ita purgasse credideram, ut etiam Eximio Critico satisfactum putarem; sed erravi, non enim purgationem meam admittit: an jure, an injuria, lector dijudicet; interim hoc notet, quod Eximius ille Pater, ut corruptionem a me esse factam sustineat, non vereatur admittere *pag.* 6. *cap.* 9. contra omnia jura, immo contra expressum Constitutionum suarum tenorem (quas ut unicum fundamentum per totum Libellum inclamat) Religiosos posse habere *usumfructum* rerum mobilium. Deinde notet, quod omnia, quæ *pag.* 82. allegat ad probandum, quod particula *vero* significet *antithesim*, nihil probent, quia licet evincant, illam interdum, immo frequenter per hanc particulam significari, certum tamen est, eam subinde *antithesim* non indicare; quodque hanc in Bulla minime significet, sola illius inspectio lectori facile persuadebit. Unde ad alia pergo.

Tres subsequentes capitales corruptiones dictæ Bullæ prætendit a me esse admissas in Appendice *cap.* 1. §. 8.

Primam contigisse dicit, eo quod verbis Bullæ alia verba substituerim; sed sola lectio id falsum esse evincet. Patebit enim, verba, quæ Eximius *pag.* 112. charactere italico tamquam verba textus ex Appendice refert, nec ejusmodi charactere, nec tamquam verba textus a me fuisse expressa.

Secundum a me prætendit admissam, eo „ quod inter particulas, *aut custodiæ nomine*, & inter particulas, *quod nulla* „ *quorumcumque*, suppresserim voces omnino triginta sex, quarum „ aliquæ inducunt sensum toto cælo diversum". Verum est, inter prædictas particulas integram Bullæ illius periodum a me omissam; sed falsum est, quod particulas ita conjunxerim (ut ibidem asserit Ex. Pater) quasi facerent unum contextum; sola enim lectio planum faciet, articulos numeris suis omnino distingui; adeoque nec magis me argui posse corruptionis istius Bullæ, quam si aliquis per distinctos articulos doctrinam suam exprimeret verbis aliquibus Scripturæ sacræ, nonnullis tamen omnino disparatis intermissis, qualia & esse verba Bullæ a me prætermissa, nuda Bullæ inspectio ostendet.

Tertiam dicit a me factam, eo quod citato §. 8. Appendicis *num.* 5. exprimens articulum doctrinæ meæ verbis prædictæ Bullæ, inter verba Bullæ parenthesi incluserim, *ut jam ordinatum est*.

Certe includendo verba illa *parenthesi*, nonne sat ostenderam illa non Bullæ, sed mea esse, aut saltem suspicionem sufficientem moveram, ut merito quis dubitaret, dubitansque Bullam consuleret? Potuissent quidem verba illa alio charactere exprimi, sed per inadvertentiam aut oblivionem contigit; nec nisi post impressionem adverti.

Num propterea publice *capitalis corruptionis* illius Bullæ arguendus veniebam? Nonne per inadvertentiam (ita enim interpretor) factum, ut ipse Eximius Magister *pag.* 110. dictam Bullam Clementis VIII. *originalem* referre volens, prætermiserit hæc primæ periodi verba, *aut donationes fuerint*, tamquam *propria*.

Quarta Bullæ capitalis corruptio admissa dicitur §. 2. *pag.* 132. Apologiæ, eo quod ibidem asseruerim Pontificem in Bullam præcipere, ut omnia ita confundantur, ut ex illis *indifferenter* necessaria omnibus subministrentur; sed Lectorem rogo, ut citatam paginam vel solum leviter aspiciat, & evidenter patebit, particulam illam litteris cursivis non alium in finem fuisse positam, quam ut in illa vim positam esse ostenderetur. Patebit quoque quanta fides in posterum adhibenda sit illis, qui me corruptionis alteriusve defectus tam audacter arguere publice non erubescunt.

REFLEXIO TERTIA.

Super illis, quæ de Prospero Fagnano, & Bullæ Clementis VIII. dicuntur.

IN Responsione brevi dixeram, Prosperum Fagnanum ejusdem mecum, in materia de Peculiaritate esse sententiæ; ac per consequens Corollaria ex mea doctrina educta pariter ex Fagnani doctrina educi. Huic meo asserto respondit Eximius Criticus in sua Epistola familiari, me loqui de *essentialibus*, Prosperum vero tantum de *accidentalibus*: cui in Apologia rursus reposui, clarum esse Prosperum etiam de *essentialibus* loqui; quod non inde probavi, ut prætendit Eximius Pater *pag.* 130. quia Prosper in sua conclusione dixit, *nemini* prorsus Regularium cujuscumque conditionis existat, nisi sit Officialis, *fas esse* habere Peculium, etiamsi illud non sit superfluum, sed ad necessarios, honestos, & pios usus a Superiore ex quacumque causa concessum, & *dependenter* ab ejus voluntate & nutu: non, inquam, assertionem meam probavi, quia Prosper dicit *fas non esse* Regularibus simile Peculium habere; sed quia idem asserit, nec quemquam Regularium tale Peculium habentium a *culpa lethali*, & pœna proprietariis inflicta, ex quavis *consuetudine* Monasterii vel Religionis, aut *ex varietate seu probabilitate opinionum*, *aut alio quovis prætextu vel causa excusari*. Quis enim unquam credat Canonistam, vel exiguæ scientiæ, docere quod accidentalia solo jure positivo inducta, nulla consuetudine Mo-

nasterii vel Religionis, aut ex varietate seu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu vel causa, ita saltem posse abrogari aut obscurari vel ignorari, ut saltem a culpa lethali transgressores eximant? Integram Fagnani conclusionem vide in Vindiciis *cap.* 2. §. 1. *pag.* 121. & Appendice *cap.* 1. §. 8. *pag.* 158. & observanda ibidem adjuncta.

Ut vero Eximius Auctor probet Fagnanum de *accidentalibus* duntaxat loqui, sequentia ipsius verba citat: „ neque vero hoc „ casu, quod nonnunquam temere fieri solet, objici potest: „ quod Decreta Clementis non sint in usu, siquidem omnino ces„ sat hoc subterfugium, cum Decreta ipsa postea fuerint inno„ vata a Paulo V. item a Gregorio XV. in Decretis de Apost. „ & eject. & nuper a Sanctiss. D. N. Urbano VIII. in Decre„ tis de celebratione Missar. Explorati enim juris est, contra De„ creta Apostolica non usum minime suffragari, si non sit tem„ poris annorum 40. cum scientia & patientia Papæ.

Quod hæc ad quorumdum objectionem solutio non probet Fagnanum credidisse Bullam Clementis VIII. loqui de *accidentalibus*, exemplo declaratur. Fingamus exeunte decimo-sexto sæculo Jurisconsulto volenti probare ex Concilio Tridentino, Clericis vetitas esse commessationes, choreas, aleas, &c. objectum fuisse: Decreta Concilii Tridentini non sunt in usu; nonne recte Jurisconsultus ille reposuisset: Cessat omnino hoc subterfugium, cum nondum elapsi sint 40. anni ab editis Concilii illius Decretis? Et tamen nullus inde concludere potuisset, ergo Jurisconsultus credit Decreta illa Concilii Tridentini esse mere juris positivi; eo quod Jurisconsultus ille, isto tempore argumentum modo magis palpabili, & minoribus argutiis obnoxio, solvere & refellere maluerit, aliter postmodum indubie responsurus. Quidem de Fagnano idem dicatur: ac per consequens nihil ex verbis illis Eximius concludere potest; præsertim cum in conclusione adeo aperte contrarium dicat.

Quod ad Bullam Clementis VIII. attinet, eam de essentialibus voti paupertatis, & vitæ Religiosæ loqui dixeram, si enim de accidentalibus ejus egisset Pontifex; „ Dixissetne, inquie„ bam in Apologia §. 4. quod nulla quorumcumque Superio„ rum *dispensatio*, nulla *licentia*, quantum ad bona mobilia, vel „ immobilia Fratres excusare possit, quominus culpæ & pœnæ „ a Concilio Tridentino impositæ & ipso facto incurrendæ, ob„ noxii sint?

Huic meæ probationi reponit Eximius Pater *pag.* 141. quod expediti juris sit, inferiorem in lege Superioris dispensare non posse; ideoque non sequi; Superior Monasterii non potest dispensare in illis, quæ Pontifex constituit, ergo agitur de essentialibus. Respond. verum esse, absolute ac generaliter non sequi: superior in hoc illove statuto dispensare non potest, ergo illud ad *essentialia* Religionis spectat; sed hoc ratiocinio me nequaquam usum fuisse, verba mea mox relata sat indicant. Hoc me voluisse ostendunt, non esse verisimile, quod Clemens, aliique tres Pontifices, qui Bullam illam innovarunt, expresse declarassent, *quod nulla dispensatio, nulla licentia Superioris efficere posset, quominus culpæ & pœnæ a Concilio Tridentino impositæ, & ipso facto incurrendæ obnoxii sint*, addentes insuper, *etiamsi Superiores asseverent, se hujusmodi dispensationes, aut licentias concedere posse: quibus in ea in fidem minime adhiberi volumus*: Quomodo, inquam, verisimile, quod Pontifices omnibus Monasteriis imposuissent talem legem, quæ nulla Superiorum quacumque de causa dispensatione solvi posset, si credidissent eam non Monasticæ professioni *essentialem*, sed *perfectionis* tantum, immo talis *perfectionis*, quam Eximius Pater æstimat *heroicum paupertatis gradum*, quem non omnium *commiseranda fragilitas* ascendere sinit? Num forte ea erat omnium Monasticorum in Regulari observantia exactitudo, ut Pontifices credidissent, jam omnia potuisse ad summum perfectionis gradum, omni *dispensandi facultate adempta*, constringi. Judicent illi, qui sæculi nostri historias & Conciliorum Decreta circa disciplinam Regularem pervolverunt.

APPENDIX SECUNDA.

Reflexiones aliquæ super Libello, cui titulus: *Susanna innocens*, &c.

REFLEXIO PRIMA.

Super bino Tractatu dicti Libelli, in qua specialiter ostenditur differentia inter permissa ad necessitatem, & particularia deposita; quodque illa haberi debeant dependenter a nutu Superioris, hæc vero absolute haberi nequeant.

PRIMO suo Tractatu Eximius libelli Auctor confutationem Triadis meæ, sive trium libellorum, nimirum Dissertationis Canonicæ, Vindiciarum, & harum Appendicis suscipit: in quo si ea, quæ ad causam paupertatis non pertinent, ut loquitur Eximius Pater *pag.* 48. missa faciam; eaque omittam, quorum ex sola libellorum meorum inspectione veritatis discipulo solutio facile haberi potest; super duobus duntaxat præcipue reflectendum putavi.

Primo, super duabus glossis, quas Eximius hujus libelli Auctor omnibus, quæ sibi adversari animadvertit, pene indifferenter applicat.

Harum una est, quod Concilia seu Doctores Peculia improbantes loquantur de Peculiis, quæ habentur sine dependentia, aut cum ea cordis affixione, ut nolint illa arbitrio Superioris subjicere. Hoc subtili glossemate tam familiariter utitur, tantaque indifferentia omnibus assuit, ut nequidem illis, qui illud in terminis refutarunt, affingere dubitet. Loquens enim *part.* 1. *pag.* 41. de Dionysio Carthusiano (cujus verbis argumentum ex *Cap. Monach. tit. De Statu Monach* petitum solveram) ita disserit: „ Hæc & similia apud Carthusianum, aliosque „ que intelliguntur de administratione Peculii *tamquam pro„ prii, nomine proprio, sine dependentia, & precaria revocatio„ ne Prælati*": non advertens quod Carthusianus eodem loco se opponat Doctoribus, qui etiam eo tempore „ excusabant *Pe„ culium* Monachorum & Monialium a vitio Proprietatis, dum„ modo Superioribus suis, videlicet Abbati aut Abbatissæ *nil „ celent, & ad reddendum seu dimittendum paratæ sint juxta „ Superiorum voluntatem nihilque recipiant vel expendant sine il„ lorum licentia*". Vide Dissert. *part.* 1. *cap.* 2. §. 1.

Hinc judicet Lector, quam apposite glossas suas apponat Eximius hic Auctor.

Fateri tamen oportet, hanc Eximii interpretis glossam novitatis argui non posse, sed eam jam a ducentis & amplius annis, patronis *Peculiorum* fuisse familiarem. Unde & apud Auctorem (quem nonnulli Joannem Gersonem credunt) Tractatus contra proprietarios, hæc leguntur; „ Quinto, objiciunt defen„ sores Proprietatis, dicentes non esse proprium per hoc quod „ ad *nutum* manet Abbatis *quoties* volet revocare". *Part.* 1. *Oper. Gersonis tit.* 23. Quod hæc glossa solis defensoribus Peculiorum digna sit, mox ostendetur.

Altera glossa, similiter Eximio Auctori familiaris, quamque potissimum Pontificum, atque Conciliorum Decretis affingit, est, quod sæpenumero Pontifices, & Synodi decernant aliqua „ potius ad evitanda quorumdam peccatorum pericula, & scan„ dalorum occasiones, ac pusillorum murmura; non autem, „ quod decernant illa tamquam stricti juris, & obligationis es„ sentialia penitus ac necessaria". *Part.* 1. *pag.* 25. Hæc quidem in aliquibus vera esse cum Eximio Patre facile agnosco; sed miror, quomodo non viderit ab eodem Concilio eodemque Decreto, cui suam glossam assuit, illam quoad præsentem materiam non sine divina providentia fuisse præoccupatam & ejectam.

Patres enim Concilii Audomarensis, cum animadvertissent, quod „ ex quo in oblivionem abiit exemplum in initio nascen„ tis Ecclesiæ in Ananiam & Saphiram editum, invasit pleraque „ que Monasteria exitiosa rerum Proprietatis, ex diametro Mo„ nasticæ professioni contraria „: nonnulla conformiter Ad Concilium Tridentinum, & Provinciale Cameracense pro Religiosæ paupertatis custodia, & vitæ communis observantia statuerunt; hanc adjicientes protestationem, supradictæ glossæ contrariam: *Nec aliud præcipimus, quam id quod Superiores quidem ex officio prorsus curare tenentur, nulla ipsis relicta dispensandi facultate; Religiosi vero ex ea, quam Deo fecerunt, sponsione, observare.* En glossam, in cunis, vel forte nondum natam, jam suffocatam, quod ex integro Decreto amplius patescit, quod similiter ostender, a quo apposite illi Decreto, ac Carthusiano primam glossam applicari. Vide Dissert. *part.* 1. *cap.* 1. §. 5.

Secundum, super quo specialiter reflectendum credidi, est, quod *pag.* 37. profert, occasione eorum, quæ in *Dissert. part.* 1. *cap.* 1. §. 10. dicta sunt.

Argumentum illius §. hoc modo ab Auctore exprimitur: *Cavere debet Religiosus ne re ulla utatur ut propria.* In Dissertatione vero ita erat expressum. *Cavere debet Religiosus, ne eorum quæ ad necessitatem vel dispensationem conceduntur, quidquam possideat ut proprium, vel utatur ut proprio.*

Argumento §. sic truncato, & alieno plane sensu relato, prosequitur Eximius Criticus: „ Hoc tunc fieri censeretur, ait „ Clarissimus, si id quod ad necessitatem est indultum, eo lo„ co haberet, ut in illud quid juris præ reliquis de Communi„ tate prætenderet, ac per consequens istud ad nutum Supe„ rioris a se auferri, & alteri Fratrum applicari ægre permit„ teret.

His ita præmissis, subnectit; „ Sed est de quo conveniamus „ hominem. Hicne præscribit cavenda omnia? Igitur qui hæc „ cavet, proprietarius non est. Cavent Religiosi gaudentes de„ positis: ergo vel sibi contradicit, vel palinodiam canit. Si „ cavenda præscribat duntaxat aliqua, igitur & doctrinam tra„ dit mutilam, & saltem plebejos decipit", Sed est & mihi de quo Eximium Patrem conveniam. An non advertat me in dicto §. non de re quacumque Religioso concessa tractare, prout mutilatum ejus argumentum præfert, sed solum de rebus Religioso *ad necessitatem*, aut Prælato ad dispensationem concessis. Si non vidit, cæcus fuit, aut esse voluit. Si vidit, an fortan nescivit, inter ea quæ *ad necessitatem* conceduntur & *Deposita* sive *Peculia*, summam intercedere differentiam? Si nescivit, in re Monastica exiguam ostendit peritiam. Interim differentiam paucis ostendo; ac una ostensurus illa sine *dependentia* haberi non posse, hæc vero nec *cum dependentia* permittenda esse.

Peculia sive particularia deposita distingui ab iis, quæ *ad necessitatem* conceduntur, evidenter probant Monasteria in Belgio, alisque partibus, quæ deposita illa non agnoscunt, immo exhorrent; quæque nulli alii Fratrum aut Sororum Peculium habere permittunt; & tamen, quæ ad *necessitatem* conceduntur, non negant, sed placide ac benigne singulis subministrant.

Differentia quoque multiplex inter hæc & illa ad oculum patet. *Necessaria* enim, v. g. vestes, libri &c. Religiosis singulis indulgentur *solo intuitu necessitatis*, sive *prout cuique opus* est; peculia vero non reservantur *solo intuitu necessitatis*, sive habito respectu *quid cuique opus* sit, sed prout cuique plura intuitu *privatæ personæ*, sive ex liberalitate amicorum, sive privato labore vel industria obveniunt.

Hinc aliud exsurgit discrimen, quod necessaria dentur plura vel pauciora, prout quisque pluribus vel paucioribus indiget; depositorum vero magnitudo non a *necessitate* Fratrum desumatur, sed a majore amicorum liberalitate, aut Religiosorum industria, quarum occasione plura huic illive Religioso obveniunt.

Unde

Unde ulterius frequenter contingit, ut minus indigens majus habeat depositum, & econtra magis indigens minus habeat.

Ulterius, *necessaria* dantur, ut præsentibus necessitatibus Fratrum succurratur, sive ut detur unicuique prout hic & nunc circumstantiæ singulorum postulant; pecunia seu deposita reservantur pro necessitatibus Religiosi, tametsi ipse *hic & nunc non indigeat*, immo forsan nunquam indigebit. Quare naturalis Peculiorum radix, ut ante notavimus, est illa parum Religiosa anxietas, qua metuitur, ut a Superiore tempore & loco necessaria sufficientia sint suppeditanda.

Inde quoque fit, ut Peculia etiam habeant illi, qui illis non indigent, immo moriuntur priusquam illis indigeant: quæ autem ad necessitatem conceduntur, ita dantur, ut hic & nunc pro indigentia Religiosi, tamquam necessaria requirantur.

Si igitur a me quærat Ex. Pater: *bene* (scilicet citato §. 10.) *præscribam cavenda omnia?* Respondeo, præscribo cavenda omnia, quoad ea quæ ad necessitatem Religiosis conceduntur, de quibus solis in dicto paragrapho sermonem esse, vel unicum paragraphi argumentum non mutilatum evincit.

Hæc enim cavenda esse, etiam quoad ea, quæ in Monasteriis peculia reprobantibus, *ad necessitatem* dantur, omnes agnoscunt; si autem caveantur, illa sine nota proprietatis haberi posse, nemo ambigit.

At inde inferre, Ergo si Religiosi hæc caveant *gaudentes depositis*, ab omni quoque proprietatis nota erunt immunes, quis hanc consequentiam a plane disparatis esse non videat?

Ad necessitatem igitur concessa Religiosus habere debet *dependenter* a nutu Superioris tamquam *precario* sibi concessa, *paratus* omni tempore ad arbitrium Prælati ea abdicare; Peculia autem seu particularia deposita nequidem cum ea dependentia seu animi ad resignandum promptitudine permittenda. Quod & ipsa Concilia sufficienter declarant, dum dicunt: *Monachi peculium habere non permittantur*. Si enim hæc prohibitio intelligenda esset, ut vult Ex. Pater, de retentione peculii *cum independentia* sive *aliqua cordis adhæsione*, eadem Conciliorum inhibitio locum sibi vindicaret quoad illa, quæ ad *necessitatem* conceduntur; quia nec hæc cum simili *independentia* aut *cordis adhæsione* permittenda sunt: scimus tamen, nihil amplius Concilia & Patres inculcare, quam ut Religiosis necessaria non solum permittantur, sed etiam placide & benigne subministrentur.

Ut igitur verbo dicam, *necessaria* sive *usum necessarium* Religiosus potest & debet habere cum *plena dependentia a nutu Superioris*: Peculia autem & deposita, ab his plane diversa, nullatenus permittenda sunt.

Hinc ergo clarum est, quod paupertas Religiosa exigat dependentiam a nutu Superioris in rebus, quæ ad necessitatem conceduntur: in reliquis vero, v. g. peculiis aut depositis, quæ, ut diximus, ad *necessitatem* non conceduntur, non sufficit illa dependentia, sed ut his *reipsa* Religiosus sit privatus, exigit Religiosa professio; requirit enim hæc, ut Religiosus non *solo affectu* (quemadmodum omnes Christiani tenentur) omnibus rebus temporalibus renuntiet; sed requirit, ut omnibus *reipsa* nudetur, illis duntaxat exceptis, sine quibus hæc misera vita transigi nequit: ita tamen ut etiam hæc non nisi cum plena dependentia a nutu Superioris, & sine cordis affixione habere possint, atque ita universis *reipsa*, quantum vita hæc mortalis patitur, sit nudatus.

Unde quod quidem dixit *in Thesi defensa 2. Septemb.* 1686. „ Qui paupertatem vovimus paupertatem solvimus, cum sine „ prælati consensu de nullo disponimus; sicque etiam *deposita* ha„ bentes, quasi non habentes, in hoc mundo vivimus ": verum dixisset, si de rebus ad *necessitatem* concessis, vel de sola paupertate spiritus, Christianis omnibus mandata, verba fecisset.

His prænotatis, facile solventur ea, quæ ex Cæremoniali Benedictino profert *pag.* 15. Patet enim, de solis rebus ad *necessitatem* concessis ibidem sermonem institui.

Hæc præcipua sunt, quæ in duobus primis hujus libelli tractatibus notanda credidi: reliqua enim vel materiam controversam non tangunt, vel talia sunt, quæ reflexione speciali digna non videntur, aut ex præcedentibus meis libellis facile solvi possunt.

V. g. quod *pag.* 34. de statu Canonicorum Regularium Hispaniæ, probato a Martino Navarro adducit. An meum est, vitam horum illorumve studiose inquirere; vel ea, quæ probat Navarrus (cui in hoc puncto expresse Fagnanus se opponit) probare? Item quod *pag.* 46. dicat, me supponere, quod Religiosi arguant sive argumententur *a praxi simpliciter*: *quod est falsum*, inquit, *quia sua nunquam defendunt peculia, nisi a praxi præscripta, vel fundata in statutis suis, a S. R. E. approbatis, quibus profitentes manus imposuerunt*, quis hæc non intelligat esse frivola? Ut enim poneremus, ipsum suosque confratres, non nisi a tali praxi, sua defendere *peculia*, non inde sequitur, alios peculia sua a *communi praxi simpliciter* non defendere? Videtur Pater Eximius hic procedere, ac si libellus meus contra solum ipsius Ordinem esset directus.

Glossa, quæ *pag.* 29. verbis P. Lupi apponitur, ut illa cum sententia Eximii Auctoris concilientur, quam sit apposita, ex præcedentibus planum est.

Nonnulla quoque in his tractatibus occurrunt, super quibus infra reflexio fiet, v. g. super iis, quæ *pag.* 53. de auctoritate suorum Statutorum adfert: item quæ de auctoritate Ambrosii Beltrami *pag.* 12. & 13. Martini Navarri, &c.

Verum priusquam finiam, omittere nequeo, quia Lectoris oculos facile fugeret, quod *pag.* 9. reflex. 8. ut Petrum a S. Audomaro vulgo Wallon-Capelle, vel in speciem sibi favere, aut saltem non contrariari ostendat, particulam *certo* a dicto Auctore positam *adjective*, ut idem sit quod *particulari*, cum nota *adverbiali* expresserit, quod reddit sensum plane diversum.

Quod vero subjicit: *Qui* (Petrus a S. Audomaro) *interim si idem per omnia doceat, quod Espenius, cum socio errat*; quidni mihi liceat de Ambrosio Beltramo, Raphaele de Pornasio dicere. *Si idem per omnia doceant* quod de me Eximius Magister, *cum socio errant*?

REFLEXIO SECUNDA.

Ad Tract. 4. 5. & 7. hujus Libelli.

TRACTATUM tertium libelli sine speciali reflexione prætereundum duxi, quia ille totus circa quamdam Epistolam incendiariam (ut eam vocat Eximius Criticus) cujusdam Josephi Van-Saudt versatur, totusque in dehortatione a prætenso Jansenismo insumitur. Quæ omnia tamquam plane impertinentia, nec ad me, nec ad præsentem de Religiosa paupertate materiam ullatenus pertinentia, prætereo. Hoc unum dico, æque mihi notum esse Josephum Van-Saudt, quam magnum Turcharum Visirium, aut Bassam Budanum. Quod vero scribat: „ Occasionem „ huic Tractatui præbuit laudati Doctoris (me indicat de in„ vasione *Jansenii Iprensis querela* in Responsione brevi *app. ad* „ *Cap.* 4. nugæ sunt ": ubi, quæso, mea de invasione Jansenii querella? Nulla mea de invasione viri illius fuit querimonia; sed me mirari subiit, quid mysterio divinæ gratiæ & prædestinatio„ nis, de quo Jansenius, cum mea de Peculiaritate aut Simonia „ sententia affine? Quid, quæso, Jansenii oppugnationi cum „ oppugnatione dogmatis P. Lupi commune "? Nonne idipsum omnes mecum mirari debebunt? Oppugnet Eximius Auctor, quantum veritati convenire credit, Jansenium & Bajum: sed quid illa me, aut præsentem materiam tangunt? Igitur ad ea, quæ in sequentibus Tractatibus occurrunt, reflexionem faciamus.

In quarto, quinto, & septimo Tractatu in defensionem Peculiorum seu Depositorum, quorumdam Doctorum auctoritatem, immo integros Tractatus adducit; miror, quod non plures, aut saltem antiquiores.

Teste enim Dionysio Carthusiano jam a ducentis & amplius annis non defuere Doctores, qui Eximio Censori in hac materia plane consenserunt, excusantes, *Peculium Monachorum & Monialium a vitio Proprietatis, dummodo Superioribus suis, videlicet Abbati aut Abbatissæ nil celent, & ad reddendum seu dimittendum paratæ sint juxta Superiorum voluntatem, nihilque recipiant, vel expendant sine illorum licentia.* Certe mirum, si perlustrando Bibliothecas, etiam Romanas, nullum illorum Doctorum scriptum ostenderit atque libello adjunxerit. Sic enim titulus Tractatui quarto præfixus majorem præferret veri speciem: *Novitas Espeniana per antiquitatem Augustinianam refutata, antequam nata.* Quæ ista antiquitas? Sententia cujusdam Ambrosii Beltrami Veneti, ejusdem cum Critico Eximio instituti & voti, sub finem decimi sexti sæculi in lucem protrusa. O veneranda antiquitas, a qua Peculiorum inchoatur traditio!

Licet de hoc, aliisque recentioris ætatis Auctoribus, quos tamquam alios Danieles in liberationem *Susannæ* suæ *innocentis* adducit, dicere possemus verbis Eximi Censoris supra relatis: Qui si idem per omnia doceant quod Eximius ille vir, cum socio errant; aut cum S. Augustino de eorum operibus dicam: „ Solis „ eis Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici „ hunc honorem deferre, ut nullum Auctorem eorum scribendo „ aliquid errasse firmissime credam, alios autem ita lego, ut „ quantalibet sanctitate, doctrinaque fulgeant; non ideo ve„ rum putem, quia ipsi ita senserunt ". De omnibus Auctoribus hic citatis illud dicendo, reflexionem finire possem: pauca tamen circa Beltramum notanda censui; ut ex illis appareat an non merito is, tamquam antesignanus in Peculiorum seu Depositorum defensionem reproducatur. Quantæ vero auctoritatis hic Beltramus Eximio Censori sit, ex his ejus verbis collige: relata illius sententia, ita exclamat *part.* 1. *pag.* 13. „ Et hanc suam, nostramque sententiam, non Doctor novitius „ ab heri, aut nudiustertius bella indicens Monachi oligophan„ tastica, sed Beltramus noster ex tot Pontificibus, Canonistis, „ Bullis, privilegiis, legibus, aliisque auctoritatibus & rationibus „ tam evidenter demonstrat, ut peremptorium sit hoc trilem„ ma: Vel C. D. Van-Espen sacris Bullis, & Canonibus non „ studet: vel etsi studeat, non intelligit: vel etsi intelligat, non reveretur. Alta verba! quam vera videamus.

Ex Pontificibus suane probat? Immo vero, & quidem primis Petri successoribus, nimirum Epistolis Clem. Urbani I. & Melchiadis, relati in Decreto Gratiani. O quam sincera antiquitatis monumenta! scilicet a Pseudo Isidoro ex Hispania ad nos advecta.

Sed numquid & recentiorum Pontificum nititur auctoritate? Omnino: Clementis etiam IV. Sixti IV. Alexandri IV. qui omnes „ declararunt, ut nimirum Beltramus asserit, quod Fratres „ in temporalibus bonis in quibus succederent in sæculo existen„ tes, licite possint succedere; & bonorum ipsorum possessio„ nem apprehendere, ac vendere libere bona conscientia, & eo„ rum pretium in suam utilitatem convertere; prout melius eis videtur ". Ita de Clemente IV. & Alexandro IV. testatur Beltramus, nullo alio relato 300. annis post illorum Pontificum mortem, & 100. annis post obitum Sixti IV. Authentica profecto probatio! Sed ait Beltramus. „ Ambrosius de Cora, no„ ster olim Generalis, fatetur *se vidisse* ac legisse Alexandri IV. „ ad decorem, utilitatemque Ordinis nostri, quatuor & viginti „ privilegia . . . . quin & una Bulla sic incipit: *Religionis vestræ* „ *mereretur honestas*, &c. Transumptum, ut scilicet Ambrosius „ de Cora, est in Numerberges Provinciæ Bavariæ: numquid bene reservatum? & quam legitime publicatum!

Sed nonne ex Patrum Regulis peculiorum antiquitatem deducit? Plane; ex prima scilicet & secunda Augustini regulis; quas Augustinum Hipponensem nunquam vidisse sciunt Eruditi. O

sacra

sacra antiquitatis monumenta! quibus *Novitas Espeniana per antiquitatem Augustinianam refutata, antequam nata*.

Quantus hic Beltramus Canonista fuerit, ut ab eo Canonum interpretationes tamquam ab Oraculo pendere debeant, specimen accipe: „ Ista prima Regula . . . valde est authentica, inquit, „ atque in sanctis Decretis a Domino Gratiano *canonizata*, ut „ maxime patet 12. *quæst.* 1. cap. *Non dicatis*, in quo ista ea„ dem verba formalia in calce illius capituli ab ipso recitantur, „ & scribuntur ". Ecce quantus Canonista, cui omnia in Decretum Gratiani relata creduntur *canonizata*, quidni, & libellum fidei Pelagii Hæresiarchæ *canonizatum* dicat; quia sub nomine Hieronymi Decreto Gratiani inseritur?

Quis ex his non intelligat supra relata verba de hoc Ambrosio, nihil esse præter verba, ipsumque dignum esse, ut aciem in defensionem Peculiorum sive depositorum dirigat?

At quid de Scriptis Raphaelis de Pornasio Ordinis Prædicatorum, quibus tractatus V. hujus libelli impletur? Respond. æque authenticis pene atque venerandis antiquitatis monumentis, ac Beltrami tractatus, abundat, bene meritus, ut hactenus latuerit.

Sed audio susurrantem, ex hoc Auctore constat S. Thomam Aquinatem habuisse peculium. Immo vero, tam authentice illud ex hoc Auctore (qui centum & amplius annis post S. Thomam vixit) probatur, quam fabella de Joanna Papissa ex Martino Polono.

Verum quid ad Navarrum, Joannem de la Cruz Dominicanum, Augustinum Barbosam, Antonium Fabrum, aliosque in defensionem Peculiorum tract. VII. ab Eximio Patre citatos? De his audacter dico. *Si idem per omnia doceant, quod Eximius Pater, cum eo errant*; omnibus enim sat probatum est, illos non ejus esse auctoritatis, ut verum putemus, quia ipsi dixerunt. Et quidem inter Scriptores modernos, qui, quod *ad extirpandam Regularium proprietatem provide sancitum est* a Concilio Tridentino *in sensus tam varios, & a mente Synodi tam alienos detorserunt, ut fere ad nihilum redactum videatur*, Fagnanus primo loco ponit Navarrum, cui etiam ex professo Fagnanus se opponit.

Fallor (inquit Eximius Pater, relata sua paupertatis Religiosæ descriptione) *si non ita censuerit Estius ad cap. 4. Act. Apost. vers.* 34. Vere fallitur; nam omni legenti evidens erit, Estium loco citato loqui de concessis *ad necessitatem*, æque ut *propria* a primis Christianis possessa non fuisse, recte notat: sed quam hinc ad peculia seu deposita male fiat illatio, præcedens reflexio ostendit.

Rescripta ex Urbe (*a*) ab Eximio Patre *pag.* 122. reproducta, atque inter argumenta *luce clarissima clariora* reposita, æqualis sunt auctoritatis cum testimonio alicujus testis anonymi, cujus quanta sit fides Jurisconsultis notius est quam ut probari debeat.

Interim quam vir ille ex Urbe rescribens, sit ab omni passione, quæ intellectum a perceptione veritatis impedire posset, vacuus, ex conclusione accipite. *Quid ultra volunt*; ait, *isti Anti-Monachi? Si quando fiunt pingues Beneficiati, & Ecclesiæ bonis dilatati, qui ante erant paupertate contracti, recalcitrant; & ut Pharisæi aliis onera conantur imponere, quæ digito nolunt attingere*. Quam modeste! quamque apposite mihi, scilicet ante paupertate contracto, & jam bonis Ecclesiæ dilatato applicata (*b*)!

REFLEXIO TERTIA.

Super tractatu VI prædicti Libelli.

IN hoc sexto tractatu Eximius Pater tamquam palmare argumentum reproducit Bullam Clementis X. non universis fidelibus, aut Religiosis, vel alicui integræ Povinciæ aut Communitati; sed uni particulari Hieronymo Valvasorio directam. Idque non *motu proprio*, ut ajunt, sed ad *supplicationem partis*.

Unde hæc Bulla annumeranda illis, quæ frequentioribus sub & obreptionibus sunt subjectæ.

Item his, quas interdum per importunitatem, atque per multiplicatas preces a se extorqueri summi Pontifices conqueruntur. *Extrav. 2. De Præb. in Comm.*

His, quæ (Pontificibus diversis occupationibus impeditis, nec singulis causis examinandis sufficientibus conscientiam ipsorum interdum fugiunt; ut declarat Lucius III. *Cap.* 10. *tit. De Rescript.* aut quibus subinde aliqua a Ministris, contra mentem Pontificis inseruntur; ut sibi contigisse in Bulla *Et si mendicantium*, sæpius questum fuisse Pium V. testis est Gregorius XIII. *in Constitutione*, quæ incipit; *In tanta*.

Quid circa Bullam hanc, seu *particulare* rescriptum contigerit, nescio; scio quid contingere potuerit: scio quoque, nostrum non esse, in particularia Pontificum facta inquirere, cave publice discutere.

Ad hæc, scio particularia hujusmodi rescripta jus non facere, nisi forsitan in materia peculiorum, omni alio jure deficiente.

Denique Clemens X. non dixit P. Valvasorium *licite* pecunias acquisivisse; id enim dumtaxat in *narrativa* asseritur; ex qua nihil ad decisionem causæ sumi posse, norunt Jurisconsulti.

Secundo loco, huic tractatui inseruit Eximius Magister Epistolam Cardinalis *Sabelli*, Ordinis Eremitarum sancti Augustini Protectoris, quæ ostendit qua forma Constitutiones dicti Ordinis a Gregorio XIII. confirmatæ fuerint.

Refert enim, quomodo secum egerat Generalis dicti Ordinis, ut intentionem suam de emendatione Statutorum ad Gregorium XIII. referret: „ Quem ego, inquit, libenti animo, uti Prote„ ctor vester, audiens, impetravi, ut volumen harum Consti„ tutionum duobus Amplissimis Cardinalibus Alciato & Justi„ niano, alteri Jurisprudentiæ, alteri Theologiæ laude præ„ stantissimo, denuo considerandum, atque extrema manu emen„ dandum traderet summus Pontifex. Ergo, pergit Cardinalis „ *Sabelli*, cum tandem post tot ac talium virorum discussio„ nes opus ipsum magisque limatum, ac purgatum accepissem; „ ne ejus protectioni, quo fungor officio ulla ex parte deessem, „ iterum examinatas, correctas, reformatas Constitutiones ei„ dem S. D. N. Gregorio obtuli, eisque ut benedicere dignare„ tur rogavi, sicut benigne Apostolica auctoritate benedixit.

Quæritur, num ea sit prædicti examinis per duos Cardinales, & hujus Pontificiæ Benedictionis vis, ut Constitutiones illæ in *forma speciali* sive ex *certa scientia* confirmatæ dicantur? Affirmativam prætendit Eximius Pater *part.* 1. *pag.* 54. Verum cum hæc materia Canonistas magis quam Theologos spectet, Eximio Patri facile in hac materia error condonandus. Dicitur ergo fieri confirmatio ex *certa scientia*, quando fit cum *perfecta notitia totius* negotii, & *omnium* ejus circumstantiarum, & quando tenor *totius privilegii*, aut *instrumenti* inseritur in ipsa confirmatione; ita post alios etiam Barbosa *ad cap. 4. de Conf. util. vel inut.* supra in peculiorum defensionem ab Eximio Pater adductus.

Quid, quæso, illorum in prædicta simplici benedictione? Neque Pontifex perfectam notitiam Constitutionum, omniumque ejus articulorum in particulari habuit; neque ulla confirmationis Bulla, cum insertione integri tenoris dictarum Constitutionum, legitur expedita. Unde certum est, Constitutiones illas non nisi in *forma Communi*, cum subintellecta clausula: *Modo sacris Canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Constitutionibus Apostolicis non adversentur*, esse confirmatas.

Hinc consequens est, non sequi: hoc illudve in his Constitutionibus reperitur, ergo voti essentialibus, aut sacris Canonibus non adversatur; quemadmodum ex Concilio Tridentino in Vindiciis *cap.* 3. §. 4. ostensum est.

Ad hæc, ex lectione hujus Epistolæ constat, eam a Cardinale nomine *privato* scriptam. Atque ita omnia, quæ in dicta Epistola, fratribus juxta suas Constitutiones viventibus, promittuntur, ea haud nomine Ecclesiæ, sed a Cardinale *Sabello privato* nomine dicta sunt.

Quo ergo ex capite hæc statuta habent, ut præstatutis Ecclesiarum etiam Cathedralium, auctoritate Apostolica simpliter confirmatis, quæque Canonici juramento quoque interposito observare promittunt, sint *infallibilia hoc sensu*, ut ait Eximius Eremita, *quod sint in praxi tuta?* Quod enim hæc prerogativa prædictis Canonicorum statutis non competat, in Vindiciis, ex Synodo Coloniensi, & Tridentina ostendimus.

Hæc pro reflexionibus super bonis Eximiorum Religiosorum libellis sufficiant; immo nimia esse plures judicarunt, eo quod pauca in illis occurrant, quæ aut materiam tangunt, aut jam ante ad nausam non fuere refutata, & soluta.

Imprimatur. B. PASMANS S. T. & Lib. Censor. 15. Septembris 1686.

(a) Scilicet Roma, quam Itali Urbem, Antonomastico; nuncupare solent.
(b) Hæc sane Domino Van-Espen tribui non poterant, cum nullius beneficii possessor extiterit, nec annuis attributionibus in aliquod beneficium Ecclesiæ potitus fuerit.

E P I S T O L A

Cujusdam Canonici Regularis ad quemdam Religiosum Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, qua ostenditur, quam enixe & sollicite Sanctus Augustinus a suis Discipulis voluerit servari absolutam omnium rerum temporalium communionem.

REVERENDE PATER.

SIMPLICITER Tibi & ingenue significabo sententiam meam meorumque amicorum de controversia, quæ vestros Patres inter & Dominum Van-Espen agitatur circa materiam Peculiorum vel depositorum particularium, quæ Religiosi habent cum approbatione Superiorum, qui ea vel servant vel procuratori alicui concredunt, ut de ipsorum consensu distribuantur ad beneplacitum eorum, qui ea labore ac industria sua compararunt, vel a parentibus amicisve acceperunt. Contendit, quod non possint Superiores talia peculii genera permittere, quodque ad observandum Votum paupertatis oporteat omnia esse perfecte communia: quodque Superior distribuat vel distribui faciat Religiosis sanis aut ægrotis id quod eis fuerit opus, sumendo ex iis, quæ incorporata sunt bonis communibus Monasterii. Admittunt Religiosi vestri perfectius fore, perfectam in rebus omnibus communionem servare; at non existimant Religiosos omnes cujuscumque conditionis esse possint, sive Generales, Provinciales, Doctores, Prædicatores, Confessores, &c. teneri in massam communem redigere munera, quæ ipsis donantur, honoraria, ut horum locorum utamur terminis, quæ accipiunt ex eo quod præsideant Thesibus, vel quod in celebribus aliorum Ordinum Monasteriis doceant Theologiam, quod per Adventus, vel Quadragesimas concionentur, denique omnia amicitiæ testimo-

stimonia, quæ ipsis largiuntur vel consanguinei, vel amici, vel viri, feminæve pœnitentes, vel alii quocumque modo. Ecce punctum, in quo, ni fallor, figunt pedem, vallum, quo se muniunt, quodque deserere nolunt. Si quid plus minusve concedant vel negent, cura id ego ut resciam.

Nihil fuisset magnopere admirandum, si inimici gloriæ S. Augustini scripsissent contra D. Van-Espen, qui ipsius principaliter auctoritate firmat obligationem Religiosorum, ne aliquid proprii habeant, immo ne vel dicant quid esse *suum*, sed *nostrum*. *Nec dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia*. Non magnus stupor fuisset excitatus, si illi, qui contenderunt eum excessisse loquendo de gratia Jesu Christi, fuisseque sub caligine ac tenebris, pronuntiassent plus eum a suis Religiosis exegisse, quam in conscientia præstare teneantur; non satis eum ingenii habuisse ad intelligendum textum Actuum Apostolorum circa vitam communem primorum Christianorum, sicuti non satis acuminis habuerat ad intelligendum Apostolum Paulum circa Prædestinationem & Gratiam. Nihil in his fuisset insolitum, quandoquidem eo processerit petulantia hominum, ut virum illum incomparabilem impetant ea in materia, in qua Concilia & Pontifices sibi gloriæ duxerunt eum sequi tamquam Doctorum omnium Aquilam. Nihil, inquam, fuisset obstupescendum in contemptum, quo exciperent Regulas, quas edidit pro directione Clericorum ad Monachorum; sed quod ii, qui gloriantur se esse ipsius discipulos, qui modis omnibus volunt esse de numero Filiorum ejus, conentur ipsi obscurare, quod luce meridiana clarius est tum in ejus Regula, tum in binis Sermonibus, quos habuit de vita communi Clericorum, hoc est quod mihi stuporem parit, quem exprimere non valeo.

Si Religiosi, qui, studio cum careant, quo se in cellis suis occupent, coguntur aliquo modo tempus impendere colendo aliquo horto florum, animumque suum cum amicis, a quibus visuntur, relaxare, considerarent vitæ communis quoad omnia praxim, tamquam onus aliquod insupportabile, eorum me infirmitatis misereiceret, ingemiscerem coram Deo, eumque rogarem, ut dignaretur eis dare lumen necessarium, quo doceret posse eos evitare otiositatem colendo hortum aliquem communem, majori cura quam eum quem in particulari habent, prout milleni Religiosi faciunt in Ordinibus, Congregationibus, domibusque particularibus bene compositis. Verum quod Doctores ac Professores Theologiæ, qui in manibus habent Scripturas sanctas, Concilia, & Patres; qui prima sui Ordinis munia obierunt; qui nequeunt ignorare incommoda maxima, funestasque perturbationes, quæ nascuntur ex permissione vel connivencia Superiorum tolerantium peculia in Monasteriis, qui fatentur optandum fore ut nulla essent idque præstare; quod, inquam, hi dicant imbecillitatem humanam commiseratione dignam id non ferre (his terminis utuntur Sodalès vestri, quibus datur titulus Magistri Eximii, *Eximius Magister*) citra mendacium, hoc facit sancte indignari omnes, qui zelo aliquo feruntur pro gloria Dei, proque honore S. Augustini adeo turpiter dedecore obrui per eos, qui dictitant se ipsius Filios. Non eos latet ipsum esse Doctorum Aquilam, pullosque eum suos provocare ad volandum, fixoque oculo fulgentes veritatis radios intuendum; eumque excepturum omnes, qui non habuerint satis vigoris ad eam contemplandam & practicandam, sicut Aquila excipit suos pullos nictantes, quique non valent intueri solem. Quo igitur pacto excusare possunt tamquam infirmitatem insuperabilem, id quod sanctus ille Doctor existimavit fragiles puellas, omnesque Clericos, qui cum ipso vivebant in domo Episcopali, obligari necessario servare, siquidem ipsum vellent agnoscere tamquam suum Patrem ac institutorem, sique hi cuperent, ut ipse eos haberet Filiorum loco.

Censeo, mi Reverende Pater, ut errore liberentur illi Eximii Magistri, non abs re futurum circa articulum vitæ communis, & abrenuntiationem cujuscumque proprietatis, quocumque tandem prætextu niteretur, eis dicere id quod Castitas sub figura venerabilis Matronæ dixit S. Augustino, antequam esset conversus, quo ipsi persuaderetur non esse impossibile, sicut existimabat, servare castitatem: *Tu non poteris quod isti & istæ? An vero isti & istæ in semetipsis possunt, & non in Domino suo?* Quid ergo? Vos non poteritis observare quod tales ac tales observant fidelissime? An putatis suis ipsorum eos inniti viribus? An vos fugit non confidere eos nisi in gratia divina, qua facile fit quod naturæ apparet difficile ac impossibile? Quid igitur, viri fortes atque robusti, qui profitentur se esse Eremitas, atque adeo magis austeros quam Monachos quosque rigidissimos, non poterunt bono animo nuntium remittere suavitatibus redituum, & commoditatibus peculiorum, quæ milleni ac milleni Religiosi & Religiosæ omnis generis Ordinum & Nationum summo gaudio & voluptate inexplicabili abdicant? Profecto Magistri illi, qui compellantur *Eximii*, justissime merentur, ut hoc eis exprobretur, quod olim Apostolus Paulus exprobabat illis, qui studebant haberi Doctores inter Judæos conversos ad fidem, cum non haberent zelum necessarium ad videndum juxta elementa spiritus Christianissimi: *Cum deberetis Magistri esse propter tempus, rursum indigetis ut vos doceamini, quæ sint elementa exordii sermonum Dei, & facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo*. Ad Hebr. *cap. 5. vers. 12.*

Quid igitur, Reverendi Patres? fierine potest, ut postquam Religioni adscripti estis, postquam singulis septimanis vobis prælecta est Regula gloriosi nostri Patris sancti Augustini, postquam Novitios instruxistis, opus sit vos ipsos interim instrui, & vobis repeti? *Primum propter quod in unum estis congregati, &c. Non dicatis aliquid proprium; sed sint vobis omnia communia, &c.* Dum diuturna vitæ Religiosæ exercitatione debuissetis vos reddere capaces solidi perfectionis cibi, facti estis, quibus lacte, reditibus dulcibus & particularibus opus sit: quasi vero infantes essetis, qui trahamini saccharis & condimentis; seu ut dicam quod res est, facti estis quibus Peculiis opus sit, ad vobis comparandum *vinum*, *lac senum*. Profecto qui Augustinum æstimant ac diligunt, & gloriam suam in eo constituunt, ut sint ipsius Filii, pudore confundi deberent, quod excusationes prætexunt, ad defendenda *peculia & particularia*, vitæ communi per ipsum doctrina & exemplo stabilitæ directe opposita. Augustinus namque in duobus Sermonibus, quos composuit de vita communi Clericorum in Domo Episcopali, quam Monasterium Clericorum appellat, sibi cohabitantium, dilucide asserit, nemini convictorum suorum licere, ut proprium quid possideat, prævaricatoremque esse, si quis sibi aliquid proprium vendicet. *Ecce, inquit, quomodo vivimus. Nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium: sed forte aliqui habent. Nulli licet: si qui habent, faciunt quod non licet. Bene autem sentio de Fratribus meis, & semper bene credens ab hac inquisitione dissimulavi: quia & ista quærere, quasi male sentire mihi videbatur*. Eodem loco ad populum suum verba dirigens diserte pronuntiat: *Omnes offerte quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod commune erit*, distribuetur unicuique sicut cuique opus erit. *Nemo det byrrhum, vel lineam tunicam, seu aliquid, nisi in commune; de communi accipiam mihi ipsi, cum sciam commune me habere velle quidquid habeo. Nolo talia offerat Sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decentius utar. Offeratur mihi v. g. byrrum pretiosum, forte decet Episcopum, quamvis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperibus natum. Talem vestem debeo habere qualem possum, si non habuerit, fratri meo dare: qualem potest habere Presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus & Subdiaconus, talem volo accipere. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere soleo; ut quando non potest vestis esse communis, pretium vestis sit commune.*

An non post hæc, R. Pater, Magistris illis excellentibus, qui gloriantur esse discipuli S. Augustini, jure dicere liceat: *Non est discipulus supra Magistrum, sufficit discipulo, ut sit sicut Magister ejus?* Ergone Religiosus inveniatur aliquis Augustinum Patrem ac Magistrum suum agnoscens, ac Regulam ipsius imitandam proponens, qui prætextu alicujus dignitatis aut eminentiæ cæteris suis Religiosis amaret præferri? Cur igitur Generalis, Provincialis, Visitator, Abbas, Doctor, &c. contentus non erit eo, quod suffecit aliquando Illustri illi Episcopo, qui in Conventu Episcoporum ac Confratrum (qui vitam communem ut ille non profitentes deferebant vestes pretiosiores) nullatenus credidit minus dignitatem Episcopalem ex eo quod eisdem vestiretur, quibus suæ communitatis Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi vestiebantur, nullam sibi vel in mensa, vel in reliquis peculiaritatem usurpans? Et Eremitas Mendicantes, qui ex instituto suo ducere debent vitam pœnitentem & magis austeram quam Clerici, credent licere sibi distinguere se, & accipere sibi, si Superiores sint, plura *particularia* in vestibus, alimentis, & cæteris, quæ non habent illorum subditi, nisi aliis viis ea sibi procurent ex Superiorum consensu, quos puderet non concedere aliis quod ipsi faciunt. Sanctus ille Doctor, cujus benignitas & indulgentia summa fuit, significat quod etsi initio dum vitam communem apud omnes suæ Ecclesiæ Clericos stabiliverat, decrevisset a gradu suo dejicere omnes, qui in spiritu communitatis, quam introduxerat, non perseverarent, vellentque habere aliquid proprii, postea tamen consilium mutarit, relicto Clericatu iis, qui se vellent alio recipere; sed tandem omnino statuit non ferre amplius ullum Ecclesiæ suæ Clericum, qui vitam communem non amplecteretur. Verba illius notabilia sunt: „ Ecce dico, audi„ stis: qui habere voluerit proprium, & de proprio vivere, & „ contra ista præcepta nostra facere, parum est ut dicam, non „ mecum manebit; sed nec Clericus erit. Dixeram enim, & „ scio me dixisse, quod si nollent suscipere socialem vitam me„ cum, non illis tollerem Clericatum, sed seorsum manerent, „ & seorsum viverent, quomodo noscent Deo viverent, & ta„ men ante oculos posui, quantum mali sit a proposito cadere. „ Malui enim habere cæcos vel claudos, quam plangere mor„ tuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodo ergo „ quicumque voluisset extra manere & de suo vivere, non tol„ lerem ei Clericatum: ita modo quia placuit illi, Deo propi„ rio, socialis hæc vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quis„ quis, inventus fuerit habens proprium non illi permitto, ut „ inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula Clerico„ rum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra „ me quo voluerit, sit certe ubi potuerit, adjuvabit me Deus, „ ut ubi ego Episcopus sum, illic Clericus esse non possit. Au„ distis, audierunt. Sed spero in Deum nostrum & misericor„ diam ejus, quia sicut dispositionem meam istam hilariter ac„ ceperunt, sic eam pure fideliterque servabunt.

Plures in hunc locum observationes faciendæ forent, sed unam videor omittere non posse, quæ mire ad rem nostram facit: Tamquam cæcos & claudos habet omnes, qui non contenti Deo, & iis, quæ Monasterium illis subministrabat, subtrahebant se vitæ communi, ut viverent ex eo quod in particulari habebant. Juxta hoc gloriosi Patris nostri judicium cæci & claudi sunt Generales, Provinciales, Visitatores, Doctores, Prædicatores, & Superiores omnes Ordinis ipsius, qui contenti non sunt Deo, & iis, quæ Monasterium, in quo vivunt, ipsis subministrat, sed habere volunt *peculia*, & *particularia* deposita, quæ ex suis officiis, muniis, prædicationibus, &c. recipiunt. Quam deploranda omnium illorum sors, qui in via, quæ nos ducit ad æternitatem felicem vel infelicem, diriguntur per cæcos & claudos: *Si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*. Matth. 15. vers. 14.

Si Reverendi vestri Patres speciatim a D. Van-Espen invasi fuissent, isque librum composuisset ad probandum de industria hoc unum, quod Religiosi Ordinis Eremitarum S. Augustini non observent illius S. Doctoris Regulam, nec exemplum, quod [illegible] dedit in praxi vitæ communis, sequantur, & hac exprobratione,

quæ

quæ certe ipsis acerba esse debet, offensi suscepissent illi ostendere, quod per Dei gratiam existimarent se ab ea non deflectere, aut si per subreptionem, infirmitatem, aut alium casum ab eo deflexissent, statuerent se exemplari illi tam perfecto conformare: verum non posse uno die, uno mense, & ne anno quidem bonum restitui: magnos morbos curandos esse sensim, ne dum malo remedium afferre volumus, magis irritemus; ipse ille Dominus non malus moderationem illorum commendasset; & si quod verbum durius ipsi excidisset, optimi ipsius amici eum commonuissent reprehendissentque; sed cum nullo modo speciatim aggressus sit RR. PP. Eremit. S. Augustini, obstupuimus quod soli illi causam istam susceperint pro Religiosis omnibus, qui peculia habent, aut ut loquar clarius, qui habent causas peculiares sub Superiorum suorum beneplacito. Non tibi dissimulabo quid Ecclesiastici & Religiosi pietate & scientia præditi de eo sentiant & dicant. Alii persuadent sibi, quod si vester Generalis, Provinciales, Visitatores, Doctores, Superiores, &c. tam pauperes forent, ac sunt illi, qui sunt de Congregatione Benedictinorum S. Mauri, aliisque bene reformatis, ubi primum Fundatorum institutum servatur, gavisi fuissent. quod D. Van-Espen fortius etiam, quam præstitit, probasset nec licitum esse ipsis habere, nec promittere Religiosis ut habeant reditus dulcedinum (vel ut melius loquar amaritudinum) quia omnis illa indulgencia & relaxatio viam aperit ad proprietatem veram introducendam, simulque evertendam voti paupertatis observationem. Hanc suam persuasionem ut fulciant, notare me jussere, quod Religiosi omnes Ordinum fundatorum vel Mendicantium, qui Regulam suam & primas Constitutiones in SS. Congregationibus stabilitas accurate observant, conservantque primum instituti sui fervorem, sine offensa legerint opera Domini Van-Espen contra peculia. Intuiti sunt seipsos in hoc speculo sine pudore, quia nil illic viderunt quod in praxim non redigerent: quin etsi illic deprendissent sanctius aliquid aut religiosius quam quod observant, læti didicissent modum in virtute proficiendi, rogassentque Superiores suos, ut dignati fuissent praxim illam magis a cupiditate alienam introducere. Itaque cum sciant omnes quod in omnibus Congregationibus bene ordinatis & reformatis Canonicorum Regularium, Benedictinorum, Cisterciensium, Præmonstratensium, S. Dominici, S. Francisci, &c. Religiosi observent cum gaudio vitam communem, nec ferre velint, ut ullus habeat peculium, nec permittere relaxationes & indulgentias inductas eo casu, qui rebus humanis, quæ tempore semper diminuuntur, accidere solet; libri, quos Confratres vestri Provinciæ Flandriæ scripsere contra D. Van-Espen, apertam injuriam faciunt iis, qui honorem amant Ordinis S. Augustini, qui inter omnes Religiosorum Ordinum Fundatores exactissimus fuit in materia vitæ communis, quam per exemplum suum stabilivit eo modo, cui contradici non possit, quique os obstruit omnibus ipsius discipulis, iisque omnibus, qui genuini ipsius Filii esse desiderant.

Extra controversiam est, Reverende Pater, quod Religiosi omnes Eremitæ Ordinis S. Augustini, per Ecclesiam universam in Regnis & Provinciis Catholicis diffusi, qui Regulas suas & Constitutiones accurate observant, abdicaturi sint Reverendos vestros Patres, qui nullo ad hoc mandato accepto, faverunt relaxationi, adversus quam Capitula generalia, primæ Constitutiones, zelosissimi quique Provinciales, ipsique Religiosi privati, gloriæ Dei, & bono Religionis suæque salutis addicti, sese declararunt tam diserte. Postquam inquisitum est, quid Reverendos vestros Patres movere potuerit, ut in materia peculii contra D. Van-Espen scriberent (non jam loquor de eo quod ad Simoniam spectat in receptione Religiosorum aut Monialium) quisque suo modo ratiocinatus est. Non dissimulabo tibi id quod judicatum est verisimillimum: Dicebatur, quod si illi, qui librum D. Van-Espen oppugnarunt, ea felicitate gavisi essent, ut in Ordinem Eremitarum S. Augustini recepti fuissent in Provincia aliqua, ubi prima & perfecta Regulæ statutorumque Ordinis observatio vigeret, judicaturi fuissent, librum D. Van-Espen honorificum sibi esse & utilem, cum occasionem præbere posset Monasteriis, ubi eadem regularitas & accuratio non erat, eorum se corpori jungere, & reformationem amplecti: sed cum aliter se res haberet, cum ægritudine se conspexerunt in speculo quod illorum defectus detegebat. Gloriosus Pater noster August. explicans hæc Jesu Christi verba: *Mundus me odit, quia testimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala sint*, observavit quod cum vita Jesu Christi, ejusque doctrina condemnatio esset vitæ Scribarum & Pharisæorum, aliorumque Doctorum legis, & hi ferre non possent exprobrationem illam assiduam, consilium inierint speculum illud confringendi, quod suam ipsis turpitudinem manifeste demonstrabat, & facies illorum pudore suffundebat; sic, ajebant (nulla per hanc comparationem offensionis ansa data Patribus illis) cum Religiosi omnes, qui in communitate perfecta & integra vivunt, per librum D. Van-Espen commoti & offensi non fuerint necesse est eos, qui splendorem luminis ferre non potuerunt, oculos habuisse ægros, & qui panem illum fortium non potuerunt digerere, fuisse infirmos; *Oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis, & palato non sano pœna est panis, qui sano est suavis. Offic. S. Aug.*

Sed unde fit, dicebatur his qui ita ratiocinabantur, ut plures diversorum Ordinum Religiosi, qui habent peculia, reditus, pensiones, distributiones, quibus sibi de vestibus prospiciant, quique etiam libertate utuntur multo majori quam Eremitæ S. Augustini, non se opposuerint D. Van-Espen? Nil te celabo eorum quæ audivi, & quæ hac de re cogitata sunt. Viri spirituales & docti, inquiebant, ubique in pretio sunt, idque ipsis conciliat affectionem, venerationem, benevolentiam, favores, & liberalitates hominum, qui ingenio & meritis præstant in mundo, ubi nihil obstante corruptione per status omnes diffusa virtus & pietas venerationi sunt, & dum junguntur, eruditioni singulari, & scientiæ insolitæ, provocant in eos qui illas possident venerationem hominum, qui sive natalibus sive dignitatibus in sæculo maxime excellunt: econtra quæcumque scientia possideatur, ea contemnitur; & cum bona opera non producat, dicitur esse talentum defossum in terram, & sine virtute ac pietate inflare & non ædificare, quemadmodum pietas sine scientia errori obnoxia est: *Scientia sine pietate inflat, pietas sine scientia errat.* Bern. in Cant. Quare cum existimatio in mundo & perutilis sit & admodum honorifica, molestum est haberi pro dissoluto & pro homine, qui in sanctitate, quam professio ipsius postulat, non vivit: itaque ne numeremur inter Religiosos parum regulares, & parum reformatos, conamur abusibus auctoritatem conciliare, aut saltem eos diminuere, dum in Religionem, quam amplexi sumus, introducti sunt. Dicere licet absque adulatione, esse in Provincia RR. PP. Augustinianorum in Belgio & Patria Leodiensi plures viros & ingenio & doctrina insignes, qui abusum hunc & vident, sed eo discrimine, quod alias notabat S. Bernardus in Tractatu, cui titulus: Apologia De Vita & Moribus Religiosorum. *cap. 7.* ubi loquitur de relaxationibus introductis in Ordinem Cluniacensium: *Sub hac, ait, abusione jam fere ubique sic pro ordine tenentur, fere jam ab omnibus, sine querela atque irreprehensibiliter observantur, quamquam dissimiliter. Nonnulli quippe his omnibus tamquam non utentes utuntur, & ideo aut cum nulla offensa, aut cum minima. Aliquanti quippe hæc agunt ex simplicitate, aliquanti ex charitate, aliquanti ex necessitate. Quidam namque simpliciter ista tenent, quoniam sic eis præcipitur; parati aliter agere, si aliter præciperetur. Quidam autem ne discorditer vivant ab eis quibuscum habitant, sectantes in his non suam libidinem, sed aliorum pacem. Alii vero quia resistere non valent multitudini contradicentium, qui hæc utique tamquam pro Ordine libera voce defendunt, & quoties isti aliqua (prout ratio dictat)* restringere vel mutare incipiunt, illi mox tota eis auctoritate resistunt.

Dicebant nolle se instituere comparationem omnimodam & parallelum perfectum inter abusus, qui in Ordinem Cluniacensium irrepserant, & abusus, quos peculia in plurium Ordinum Monasteriis per Superiores permissa aut tollerata introduxere in ruinam boni spiritualis, & sæpe etiam temporalis illorum Monasteriorum: nimium noti sunt, & quisquis pro honore Ecclesiæ Dei, & Religiosorum Ordinum gloria vel modicum zelum habet, ingemiscit illis quotidie, Divinamque Majestatem, ut remedium iis afferat, precatur. Sed ut oculi aperirentur RR. Patribus Augustinianis, qui de D. Bernardo Van-Espen sine causa questi sunt, quemadmodum Religiosi laxiores Ordinis Cluniacensis querebantur de S. Bernardo, utile esse ipsis ostendere honorificum illis fore, si imitarentur venerabilem Petrum illius Ordinis Generalem, Guillelmum Abbatem S. Theodorici, aliosque Abbates, qui non modo profundam erga magnum illum Sanctum venerationem retinebant, sed & qui inde occasionem sumebant reformandi abusus, de quibus querelæ erant, quosque S. Bernardus coloribus tam vivis depingit; sic sperasse se fore ut plures Superiorum & Eremitarum Ordinis S. Augustini, quin & aliorum Ordinum Religiosorum, quos Tractatus ille D. Bernardi Van-Espen tangit, multo magis quam Patres Augustinianos, occasione uterentur rescindendi permissionem ac indulgentiam peculiorum, tamquam malorum innumerorum originem. Possum tibi, R. Pater, asseverare, quod plures, quibus res, quæ in Ordine vestro geruntur, magis, quam mihi perspectæ sunt, mihi asseruerint, multos in eo esse, qui peculia habent animo tam integro, ut si Superior illorum vel significaret optare se, ut omnia in commune redigerentur, omnino parati forent id facere; multos esse, quibus grave est peculia habere, quique ea indulgentia non utuntur, nisi ut difficultates non habeant cum iis, qui peculiis gaudent; multos, qui nequaquam velint peculiis abuti ad desideria sua sequenda; sed ad pacem servandam, quin & esse plures scientia & muniis, quæ in Ordine suo obierunt, spectabiles, qui decrevere firmiter vitam communem in omni sua perfectione amplecti, nulla ratione habita oppositionum & contradictionum, quas in exequendo hoc sancto consilio eos ferre opportebit. His ita se habentibus, Reverende Pater; visum fuit expedire, ut tibi significaretur quid optimi Ordinis vestri Amici, qui in pretio & veneratione habent privatos illos, qui contra D. Van-Espen scripserunt, eo quod cum gaudio legerint plures illorum Theses, & opera quæ composuere; quid, inquam, Ordinis vestri & honoris S. Augustini Amici Reverendis illis Patribus suaderent. Primum, ut imitarentur S. Augustinum, qui non erubuit Retractationes scribere, quique in hoc vitæ communis, de quo agitur, puncto cum primum permisisset, ut qui vitam communem in suo Clericorum Monasterio servare non vellent, sine jactura Clericatus inde exirent, tandem decrevit ex eo gradu dejicere omnes, qui vitam communem, quam amplexi erant, non perfecte servarent. Alterum consilium est, ut ex opere Domini Van-Espen contra peculia proficiant, quemadmodum ex opere S. Bernardi profecerunt Religiosi Cluniacenses reformationem amplexi, Tunc agnoscent quidquid hac super re scripsit, non scripsisse ut inferret ipsis injuriam, sed ut ad bonum ipsos attraheret; gratificabuntur pluribus e suis Confratribus, qui ardenter optant, ut perfecta rerum omnium communitas tam accurate servetur in sua Provincia, quam servatur in Reformatione stabilita per S. Thomam a Villa-nova, cujus hodie festum celebramus, & in ea quæ stabilita est in vicis Tolosanis, &c. Hæc una ratio est, qua sese expurgent: frustra autem se expurgare conantur, Dominum Van-Espen ut Rigoristam, ut Anti-Monachum, ut Jansenistam traducendo, Enimvero qui occupati non sunt, neque in hac disputatione ullo affectu ducuntur, nisi quo duci debent boni omnes quærendæ & amplectendæ veritatis, intelligere non possent quomodo haberi possit ut Rigorista, qui nil docet nisi quod Patrum dulcissimus (Augustinus)

stimus) modo irrefragabili stabilivit. Docet nos in omnibus suis operibus sanctus ille Doctor, quod amor suave & facile reddat, quod ante rigidissimum & difficillimum videbatur: *Omnia sæva & immania, facilia & quasi nulla facit amor.* Serm. 9. de verb. Dom. Docet ubique nos quod magnum Legem veterem inter & novam discrimen sit Timor & Amor: *Brevissima*, inquit, *differentia novi & antiqui Testamenti, Timor & Amor est.* Timor Judæos fecit servos, lex rigoris est, onus non portabile: Lex nova cum sit Lex amoris, veros Christianos reddit liberos, molestias omnes emollit corda dilatando, facit ut cum gaudio curramus viam arctam, quæ ducit ad vitam. Itaque juxta S. Augustini principia quicumque non credunt præceptum esse, Deum ante omnem vitæ suæ cursum amare, qui amorem Dei super omnia non pollulant, habendi sunt pro Rigoristis, qui Christianos sub lege rigoris constituunt. Habueruntne Reverendi vestri Patres vel minimum prætextum imputandi Domino Van-Expen, quod sensa teneat tam S. Augustino contraria? Unquamne se declaravit pro iis, qui oppugnarunt Patrem Lupum, & Patrem Harvacques super necessitate amoris Dei & contritionis? Minorem autem prætextum habent Antimonachum vocandi eum, qui tantam ubique erga S. Augustinum venerationem testatur. Sancto illi Doctori exprobarunt Donatistæ, quod in Ecclesiam introduxisset vitam Monasticam (*lib.* 3. contra Petil. *cap.* 39.) Tantam ubique æstimationem ostendit eorum, qui vitam Religiosam amplexi sunt, ut in libro De Moribus Ecclesiæ eo utatur tamquam argumento convincente adversus Manichæos, quo ipsis probaret discrimen, quod puritatem ac integritatem primorum inter & corruptionem ac cupiditatem secundorum intercedit. Opus ipsius de Opere Monachorum argumentum est quod amaret statum, cujus defectus oppugnabat. Adeo nitide explicuit se super discrimine, quod constituendum est inter Religiosos veros, & eos qui non nisi veste Religiosi sunt, & mores Religiosos non habent, ut nihil unquam fortius reperias. *Simpliciter fateor Charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo servire cœpi, quomodo difficile sum expertus meliores quam qui in Monasteriis profecerunt; ita non sum expertus pejores quam qui in Monasteriis ceciderunt, ita ut hoc arbitrer in Apocalypsi scriptum* (22. *vers.* 11.) Justus justior fiat, & sordidus sordescat adhuc. *Quapropter etsi contristamur de aliquibus purgamentis, consolamur tamen etiam de pluribus ornamentis, nolite propter amurcam, qua oculi vestri offunduntur, torcularia detestari, unde Apothecæ Dominicæ fructu olei luminosiores se implentur.*

Vivacius etiam sese explicuit in hæc verba Psalm. 132. *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum!* Cum nimis longum foret ea, quæ hic dicit, Epistolæ inserere, sufficiet eos monuisse ut explicationem istam legant cum otio, ac dixisse quod versum illum S. Augustinus appellat tubam, quæ homines ad ædificanda Monasteria excitavit; verborum Cantici illius effectum esse vitam communem stabilitam & observatam per Apostolos, ac primos fideles, quæ deinceps per Orbem totum produxit desiderium illud habendi omnia in communi, atque in perfecta cordis & animæ unione vivendi. Hæc cum ita se habeant, qui tandem illi sunt, R. P. quos habere oportet ut Anti-Monachos, & ut magni Augustini hostes professos, nisi illos omnes, cujuscumque conditionis sint, qui studens introducere *peculia*, & *particularia*, *meum* & *tuum*, quæ omnium divisionum causæ sunt? Ut R. illi Patres absque dubio in iis, quæ ad Historiam Ecclesiasticam & Religiosam spectant, versati sunt, ita observarint facile, vitam communem in plurimis Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis usitatam fuisse: Claustra, Dormitoria, Refectoria, aliaque loca regularia, illius rei argumenta sunt irrefragabilia: animadverterint, plurium Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, Abbatiarum, & Prioratuum Ordinis S. Augustini, & S. Benedicti sæcularizationem, aliam non habere originem quam *peculia* & *particularia*, quæ lapsu temporis invecta sunt, ac tandem res eo, ubi nunc sunt, deduxerunt, ut Canonici & Monachi, qui in communi vivebant, habitare cœperint in domibus privatis, reditusque communes in Præbendas partiti sint. Ignorare minime possunt, quod ea sit origo Abbatum sæcularium & commendatariorum, qui præcipuos abbatiarum & Prioratuum redditus a suo corpore dilacerarunt; quod hinc orta separatio redituum Monasterii, quam, ut mensam & reliqua sensim haberent, Abbates Religiosi fecerunt: sic omnes qui vitam communem omnino perfecte tum in Abbatiis & Monasteriis tum etiam in ipsis, si fieri posset, Collegiatis & Cathedralibus, restaurare laborant, veri Monasticæ & regularis vitæ amici sunt. Quare D. Van-Espen dum in suo adversus peculia libro, & in Tract. De Canonicis, tam manifestum restaurandæ ubique vitæ communis desiderium ostendit, merito dicere potest adeo se Anti-Monachum non esse, ut non nisi pro honore & bono Monasteriorum, omniumque Domuum Regularium scripserit.

Dum vocant illum Jansenistam, multo ostendunt evidentius non habuisse se quod illi vere exprobrarent. Optime respondit Lovaniensibus Lovaniensium more per impertinentia, nihil id ad rem facere, nihil materiam de gratia per se efficaci & prædestinationem cum materia de peculiis commune habere, ut ad lectionem libri, *Phantome du Jansenisme*, non remittantur. Porro ut non libeat ipsis amplius vano illo prætextu uti, quo homines timidos & scrupulosos avertunt a lectione libri Domini Van-Espen, qui, ut audio, Flandrice versus est, & brevi Gallice vertendus; videtur mihi dici illis posse, quod priusquam Jansenius natus esset, Concilia Generalia & Provincialia, Summi Pontifices, Institutores Ordinum, & omnes vitæ Religiosæ Reformatores, vehementius, quam in suo libro D. Van-Espen, locuti sunt, quemadmodum ipsis exhibebitur per fidele extractum, quod jam in manibus erat, priusquam D. Van-Espen scripsisset. Sic juxta RR. illos Patres honorificum erit D. Van-Espen Jansenistam esse, quales Concilia Generalia, & Pontifices fuerunt. Quod si Jansenistam vocaverint, eo quod Jansenius Iprensium Episcopus, occasione Reformationis in Monasterio quodam Ordinis S. Benedicti stabilitæ, insignem de Reformatione hominis interioris Orationem habuerit, non est quod vel ipse, vel ullus alius pietate præditus eo sensu Jansenista haberi timeat: nec credimus Patres illos Reverendos ita Reformationi adversos esse, ut nomen illud ipsis timorem incutiat; sola fides Catholica reformationem non patitur, *Sola immobilis*, ait Tertullianus, *lib. De vel. Virg.* ideoque merito sæculi nostri Hæretici ut prætense Reformari habiti sunt. Sed quod ad mores attinet, S. Augustinus Cleri Reformator dictus est, & plures in omnibus Ordinibus sancti Reformatores fuerunt. Itaque RR. illi Patres solidas rationes quærant, quas Domino Van-Espen opponant, si possint, quod non creditur, illas invenire: verum ab illo accusationum genere, Rigorista, Anti-Monachus, Jansenista, &c. desistant. Nomina ista sunt instar terriculamenti, quo timor incutiatur passerculis; sed boni sensus homines ista explodunt. Cum mea non intersit, stare a partibus D. Van-Espen contra RR. illos Patres, qui adversus illum scripserunt, finiam hasce consilio gloriosi Patris nostri Serm. 15. de verb. Apostoli: *Proficite, fratres mei, discutite vos semper sine dolo, sine adulatione, sine palpatione. Semper tibi displiceat, quod es, si vis pervenire ad id, quod nondum es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, Sufficit, & periisti: semper adde, semper ambula, semper profice, noli in via remanere, noli retro redire, noli deviare, &c.* Perhonorificum & gloriosum illis erit sequi vestigia Magni illius Sancti & primorum Christianorum, qui sub Apostolis & cum Apostolis vitam communem duxerunt, qui juxta S. Ivonem Episcopum Carnutensem primi fuerunt sub Jesu Christo Patre ipsorum, & Abbate Reglares Canonici. *Erant Apostoli*, ait, *Canonici Regulares sub Abbate Christo.*

En, R. Pater, partem reflexionum, quas feci super controversia inter D. Van-Espen & ipsos excitata; quamqam non magis ipsos quam alios Religiosos aggressus fuerit. Plura adhuc dicenda forent, sed jam inde hæ longiores sunt. Deum oro, ut gratiam illis det efficacissimam, quæ faciat illos ore & corde cum Propheta Regio dicere: *Corripiet me justus in misericordia; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Psalm.* 140. Bonitatem ipsius infinitam obtestor ut faciat illos intelligere, quod meliora sint vulnera amici diligentis, quam oscula blandientis inimici. *Prov. cap.* 27. Sum, R. Pater, cum multa æstimatione, veneratione, ac sinceritate.

Famulus tibi addictissimus, & frater in Dom. nostro Jesu Christo, F. N. M. C. R.

Hac 18. Septembris 1687.

DECRETA
SACRÆ CONGREGATIONIS

A Sanctissimo D. N. Innocentio PP. XII. *super* Disciplina Regulari *specialiter deputatæ*,

Ejusdem Sanctissimi Domini Nostri auctoritate edita.

Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. *Innocentius* Divina Providentia Papa duodecimus pro Paterna charitate, qua Religiosos Ordines multis magnisque in Ecclesiam Dei meritis refulgentes, & peculiaris erga Sedem Apostolicam devotionis nomine commendatos complectitur, volens eorum conservationi, & propagationi consulere, simulque ex injuncto sibi cœlitus Pastoralis Officii debito providere, ut Regularis in iis disciplina ad Religiosorum salutem, & totius Christiani populi ædificationem, utilitatemque, sarta tecta custodiatur, ac vigeat, & sicubi collapsa est, adjuvante Domino reparetur, constituit, & declaravit, se licentiam recipiendi Novitios in singulis approbatis Ordinibus benigne concessurum, ut violentibus e periculosis sæculi fluctibus ad Religionis portum confugere facilis, tutusque aditus aperiatur; dummodo tamen ea, quæ pro Regulari vita recte instituenda tam a sacrosancta Tridentina Synodo, quam a Prædecessoribus suis Romanis Pontificibus, præcipue vero felic. record. Clemente VIII. in Decretis generalibus pro Regularium reformatione, necnon Innocentio X. & Alexandro VII. pro Novitiorum receptione, & Professorum educatione salubriter constituta sunt, quibus omnibus firmiter inhæret Sanctitas Sua, eaque, quatenus opus sit, confirmat, & renovat (salvis tamen in hac parte singulorum Ordinum Statutis, seu aliis Ordinationibus ab Apostolica Sede in forma specifica post eadem Decreta forsitan approbatis, aut editis) exacte & inviolate serventur.

Quocirca S. Congreg. ab eodem Sanctissimo Domino nostro super *Disciplina Regulari* specialiter deputata, quæ plura hactenus pro recta nonnullorum Monasteriorum gubernatione Decreta edidit, aliaque in dies editura est, ut omnibus præfata ejusdem Sanctissimi Domini nostri mens pateat, ac plenius & celerius innotescat, de mandato Sanctitatis Suæ præsentis Decreti tenore denuntiat omnium & singulorum Ordinum Regularium (iis duntaxat exceptis, qui in præfatis Clementis VIII. Decretis excepti reperiuntur) Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus quocumque nomine nuncupentur, cæterisque ad quos spectat, ut in unaquaque Provincia per Italiam, & Insulas adjacentes quamprimum deputent aliquos Conventus, quos magis aptos censuerint, vel unum saltem, ibique Auctoritate Apostolica statuant omnimodam observantiam Regulæ, Constitutionum uniuscujusque Ordinis & Decretorum Apostolicorum, præcipue vero exactæ Vitæ communis ad formam eorumdem Decretorum ab omnibus Religiosis, qui in conventibus, ubi recipiendi Novitii, & Professi educandi sunt, morabuntur, omnino servandæ. Postquam vero Regularem Observantiam, & signanter quoad exactam Vitam communem cum effectu Stabilitam fuisse, tam ex eorumdem Superiorum Generalium, seu Provincialium relatione, quam Præpositi, & Fratrum in præfatis Conventibus degentium jurejurando firmato Testimonio, nec non per secretas Informationes, atque etiam, ubi opus fuerit per Apostolicos Visitatores ad hoc specialiter deputandos, eidem Sac. Congreg. sufficienter constiterit; tunc Sanctitas Sua antedictam licentiam, quam hactenus distulit, Novitios ibi recipiendi benigne concedet, & locum ad Professos pietate, & litteris instituendos usque ad Sacerdotium, vel alias juxta Constitutiones, & laudabiles cujusque Ordinis consuetudines, in iisdem Conventibus, non autem in aliis, nisi fuerint ejusdem Observantiæ, destinabit

Quæ quidem omnia quo facilius, efficacius, & durabilius ad praxim deduci valeant, eamdem Sac. Congreg. Sanctitatis Suæ auctoritate committit, & in virtute S. Obedientiæ præcipit præfatis Superioribus, ad quos pertinet, ut in supradictis Conventibus non collocent, nisi Religiosos graves, devotos, exemplares, regularis observantiæ, & puritatis Regulæ studiosos, orationi præsertim, ac mortificationi, sine quibus non potest Religiosa vita consistere, addictos quique consentiant exacte servare Vitam communem, atque inde amoveant eos omnes: qui tam Sanctæ Ordinationi contradicere, seu verbis, aut factis quoquo modo sese opponere audeant.

Ut autem tam laudabilis vitæ institutum, & Regulari Professioni maxime proprium Religiosi alacrius abripiant, omnisque excusatio infirmioribus præcludatur, eadem Sac. Congreg. similiter præcipit Superioribus antedictis, ut memoratis Conventibus (implorata etiam, ubi opus fuerit, Apostolica auctoritate) præfici omnino curent viros non solum disciplinæ zelo, sed etiam charitate, & morum suavitate præditos, compatientes, Fraternitatis amatores, misericordes, quorum regimini libenter alii se submittant. Studeant vero præcipue ut ea omnia, quæ tam ad victum & vestitum, quam ad reliquas vitæ necessitates, pertinent singulis Religiosis prompte subministrentur, ac præsertim ægritudinis tempore nihil alicui desit, quod ad sanitatem recuperandam pertineat. Ac propterea Religiosos in iisdem Conventibus morari non patiantur ultra eum numerum, qui ex illorum reditibus, & consuetis communibus, vel etiam singulorum eleemosynis, aliisque quibuscumque obventionibus pariter in commune conferendis valeat commode sustentari. Eos vero, qui semel præfatæ observantiæ, & exactæ Victæ communi libenter; ut vere Religiosos viros decet, sese subjecerint, & in ea laudabiliter perseverant, nullatenus a memoratis Conventibus nolentes transferant, nisi forte ad alia Monasteria, ubi similis observantia vigeat, iisque pariter de omnibus ad vitam necessariis possit commode provideri.

Quod si redituum, & eleemosynarum tenuitas hujusmodi exactæ Vitæ communis observantiæ alicubi videatur obsistere, liceat eisdem Superioribus, vel per annuam contributionem aliorum Conventuum huic necessitati prospicere, vel ab Apostolica Sede per suppressionem alicujus Conventus minus utilis perpetuam, vel ad tempus, vel alia demum ratione, quæ opportunior visa fuerit, remedium postulare.

Sciant, vero Superiores prædicti, eos, qui præfata omnia sedulo, ut par est, adimplere curaverint, specialem a Sanctitate Sua, & Sede Apostolica inituros gratiam & protectionem, atque in iis præcipue, quæ ad antedictam observantiam stabiliendam pertinent, favorem omnem, & auxilium experturos; qui vero e contra negligentes, aut (quod absit) contumaces reperti fuerint, gravibus pœnis pro modo culpæ, & etiam privationis Officiorum ac perpetuæ inhabilitatis ad ea, aut alia in posterum obtinenda puniendos fore: præfatæ autem observantiæ nihilominus stabiliendæ per alios Superiores, vel per Commissarios Apostolicos, ubi opus fuerit, etiam extra Religionem assumendos, a Sancta Sede efficaciter providendum, omnemque interim, ubi eadem observantia non vigebit, recipiendi Novitios licentiam denegandam.

Porro ne Regularis disciplina, dum in Conventibus jam erectis statuitur, relaxetur in erigendis, & quod una ex parte construitur, simul ex altera destruatur Sac. Cong. Sanctitate Sua similiter approbante, statuit atque decernit, nulla in posterum Monasteria, Collegia, Domos, Conventus, aut alia Religiosorum Virorum loca fundari, erigi, aut quovis modo institui debere, nisi sub expressa obligatione exactæ Victæ communis ab omnibus Religiosis ibi commorantibus perpetuo & inviolate servandæ; ac propterea nullas deinceps admittendas hujusmodi fundationes, nisi, præter alia ad id requisita, prius legitime constiterit, adesse annuos reditus, vel certam eleemosynarum spem, quibus duodecim saltem Religiosi in exacta Vita communi commode valeant sustentari.

Non obstantibus circa præmissa omnia & singula Constitutionibus, & Ordinationibus, Apostolicis nec non quorumcumque Ordinum Statutis, consuetudinibus, privilegiis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Ad extremum eadem Sacra Congregatio Regulares, omnes, cujuscumque Ordinis, & Instituti sint, Sanctitatis Suæ verbis, serio admonet & in Domino obtestatur, ut omni mora postposita, sicuti filios obedientiæ decet, ad Regulæ, quam amplexi sunt, præscriptam vitam instituant, & componant, Decretisque Apostolicis pro æterna illorum salute editis sincere, ac fideliter pareant, nec ab eorum observantia inanibus interpretationibus, & fallaciis, aut relaxationum prætextibus, ad *excusandas excusationes in peccatis*, abduci se sinant; sed Professionis suæ memores, qua se totos Dei obsequio manciparunt, susceptum Christianæ perfectionis iter, arduum quidem, sed di-

vinæ

vinæ charitatis dulcedine aspersum? abjectis terrenarum rerum curis, alacriter prosequantur. Nimis enim turpe esset, ad sæcularia desideria, quibus semel aspirante Domino renuntiarunt, animum revocare, & obligatam Deo, qui *non irridetur*, *primam fidem irritam facere*. Meminerint, se ad peculiarem Salvatoris nostri sequelam vocatos, qui, cum dives esset, propter nos egenus factus est, veterumque illorum Fidelium gloriosos imitatores, ac veluti hæredes esse, *quorum erat cor unum, & anima una*, nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid suum esse dicebat *sed erant illis omnia communia; dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat*; ideoque in Regularis vitæ, ac præcipue sanctæ Paupertatis, quæ est parens quædam generatioque virtutum, proposito perseverent, omnem sollicitudinem suam projicientes in eum *cujus oculi in pauperes respiciunt*, *qui non derelinquit sperantes in se*; sed dives in misericordia centuplum, & vitam æternam propter nomen suum relinquentibus omnia, repromisit.

Datum Romæ die 18. Julii 1695.

G. Cardinalis Carpineus.

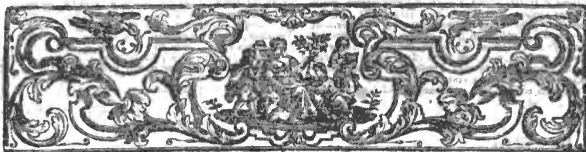
Loco † Sigilli.

Carolus Augustinus Fabronus
S. Congr. Secret.

Anno a Nativitate Domini nostri Jesu Christi *millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, Indictione tertia, die vero vigesima-prima Julii, Pontificatus autem Sanctiss. in* Christo *Patris & D. N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ XII. anno ejus quinto, supradicta Decreta affixa, & publicata fuerunt ad valvas Ecclesiæ S. Joannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, Cancelariæ Apostolicæ, & Curiæ Generalis in Monte Citorio, ac in aliis locis solitis & consuetis Urbis, per me Gregorium Staggium ejusdem SS. Domini nostri Papæ Curs.*

Joannes Græcus Mag. Curs.

ZEGERI BERNARDI VAN-ESPEN
J. U. D. & SS. Can. Prof. Lovan.

DISSERTATIO CANONICA
DE
INSTITUTO
ET
OFFICIIS CANONICORUM

Sigillatim deducta ex obligatione & muniis Clericorum.

AD LECTOREM.

Jam pridem animus mihi fuit publico Ecclesiæ bono consecrare, quæ in Canonum studio compilavi pro rite instituenda Canonicorum vita. Sed unum vereor, quod hanc meam Dissertatiunculam Lecturi illico reponant argumentum a consuetudine contraria & communi, ut ajunt, praxi desumptum.

Verum quod nihil eo argumentandi genere perniciosius sit, nunquam non deploravit Ecclesia. Ut taceam, quod turpissima in moribus flagitia & intolerabiles abusus pro lege custodiri faciat consuetudo, evidens est quod universa Moralis Christiana, hoc est, ipsa Veritatis doctrina, in gentilem abibit politicam, ne dicam peccandi impunitatem, si torrentem consuetudinis & praxis sequi liceat. „ Mala consuetudo, inquiebat jam pridem Nicolaus I. quæ non minus quam perniciosa corruptela vitanda est, nisi „ radicitus evellatur, in privilegiorum jus *ab improbis assumitur, & incipiunt* prævaricationes, & „ vanæ præsumptiones *celerrime non compressæ pro* legibus *venerari, &* privilegiorum more *perpetuo celebrari* ". Apud Gratian. Dist. 8. Can. 3. *Mirum, quod Christiani, nec quidem Christianorum dignior portio, Clerici non videant, quod & in mediis gentilitatis tenebris sedens Seneca vidit: „ Inter causas, ait, nostrorum malorum est, quod vivimus ad exempla, nec ratione componimur, sed „* consuetudine *abducimur; quod, si pauci facerent, nollemus imitari; cum plures facere cœperunt, „ quasi honestius sit, quia frequentius, sequimur; & recti apud nos locum tenet error, ubi publicus fa- „ ctus est* ". Epist. 121. *Corripis aliquem, quod ex præscripto Canonum non vivat; mox reponit;* Illi Canones non sunt amplius in usu; sunt abrogati, *& quæ his similia, aut pejora; ut cum Augustino dicere liceat;* Circumdederunt te canes multi pro consuetudine, non pro veritate latrantes. *In Psalm. 21. Hæc tamen non eo dicta velim, quasi omnes Canones vitam Clericalem concernentes in omni suo rigore nunc ac olim observandos dicam; sed ut ostendam quod Simoniaca Sacerdotiorum nundinatio, sacrilega Divinorum Mysteriorum pertractatio, licentiosa vivendi ratio, &c. a crimine eximenda erunt, si consuetudine Canones passim abrogari, & in illis per contrarium agentes illico dispensari contendant. Illud vel modicum perito constat quod neutiquam abrogari possint, vel ulla humana relaxatione immutari Canones, qui versantur circa ea quæ sunt juris naturæ. Quod attinet ad illos, qui agunt in communi vita & honestate Clericorum, tantum abest ut eos censeat Ecclesia, ut etiam in ultimo generali Tridentino Concilio* Sess. 22. cap. 1. De Reform. *statuerit, ut „ quæ alias a summis Pontificibus & „ a sacris Conciliis de Clericorum vita, cultu, doctrinaque retinenda copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem „ imposterum iisdem pœnis vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur* ". *Cæterum, benevole Lector, si consuetudinem huic meæ Dissertationi fortassis opponas, advertendum (ut cum Gregorio VII. loquar) quod Dominus dicit:* Ego sum veritas & vita. *Non dixit,* Ego sum consuetudo, sed veritas. *Apud Gratian. Dist. 8. can. 5. Hanc regulam suscipe, & argumentum quod male a mala consuetudine petitur, sepone, seu potius explode; hasce meas lucubrationes æqui bonique consules.*

PARS

PARS PRIMA.

DE PRIMO OFFICIO CANONICORUM NIMIRUM Obier Functiones Hierarchicas.

CAPUT PRIMUM.

Clerici atque adeo Canonici, ordinantur ad functiones Eccesiasticas.

§. I.

Nullus insignendus est Tonsura Clericali, nisi qui intendit fidelem Deo cultum exhibere.

UM de numero Clericorum sint Canonici, horum officium primitus despiciendum ex fundamentali obligatione illorum. Ex mente ac sententia Ecclesiæ Tonsuram Clericalem conferri, ut per eam Tonsurandus Christi militiæ adscribatur; itaque a sæculi servitute liberatus, *Deo fidelem cultum* præstet, ambigere nequit, qui vel obiter perpenderit ritus atque cæremonias quas in collatione Tonsuræ adhibendas Ecclesia censuit.

Primo quidem, ex præscripto Ecclesiæ; Tonsurandi habitum sæcularem deponere, clericalem assumere debent, priusquam ad Pontificem ordinantem accedant. Oratio enim, quæ super Tonsurandos prævie ad Ordinationem pronuntiatur, eos jam per habitum Religionis assumptum immutatos & innovatos insinuat, utque ea exteriori habitus innovatio utilis ac fructuosa sit, præcatur Episcopus: *Oremus*, inquit, *Fratres charissimi, D. N. J. C. pro his famulis suis, ut donet eis Spiritum S. qui habitum Religionis in eis perpetuum conservet, & a mundi impedimento, ac sæculari desiderio corda eorum defendat.*

Per hanc habitus sæcularis depositionem atque *Religionis* habitus assumptionem, quid aliud insinuatur, nisi quod tonsurandi sæculo renuntiare, & posthac Deo atque Ecclesiæ servitio se consecrare intendat? Quare Tonsurando in habitu Clericali coram Pontifice comparente, & prædicta Oratione finita, Scola Cantorum inchoata ac prosequitur Antiphonam: *Tu es, Domine, qui restitues hæreditatem meam mihi*, & Psalmum *Conserva me Domine*, &c. eoque finito, rursus prædictam Antiphonam repetit; quibus omnibus devoventis se Deo, ac seipsum divino cultui dedicantis vota, affectusque panduntur, ut ad eorum modulationem Tonsurandus similes affectus interea in se excitet, & totum se Deo offerat.

Ut vero Tonsurandus votis Ecclesiæ, tam per Antiphonæ Psalmique modulationem, quam per capillorum attonsionem expressis, se consentire profiteatur; interim dum Pontifex tondendo capillos occupatur, palam exclamat: *Dominus pars hæreditatis meæ, ac calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.* Quasi diceret: Posthac nihil terreni concupiscam; sed *Tu Deus mea eris portio & hæreditas.*

Hac professione emissa, Pontifex precatur, ut ipsis Deus in tam sancto proposito constantiam concedere dignetur: quo finito, induit ipsos superpelliceo, dicens: *Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.*

Quibus peractis ad Tonsuratos sese convertens Episcopus, eos monet, ut Ecclesiæ Dei, cujusque servitio adscriptos se esse recordantes, vitam tali ministerio dignam agere satagant. „ Filii „ charissimi, inquit, animadvertere debetis, quod hodie de foro „ Ecclesiæ facti estis, & privilegia Clericalia sortiti estis: cavete „ igitur ne propter culpas vestras illa perdatis; & habitus ho„ nesto, bonisque moribus, atque operibus Deo placare stu„ deatis. Quod ipse vobis concedat per Spiritum sanctum „ suum.

Nec enim aliam ob causam de foro Ecclesiæ per Tonsuram facti sunt, nisi quod militiæ Ecclesiæ sint adscripti.

Ex hisce plusquam manifestum est, quod nec hodie Ecclesia velit quemquam Clero adscribi, nisi una se sæculo renuntiare, atque Deo ejusque servitio seipsum dedicare profiteatur. Merito proinde sæculo decimosexto Tonsurandum præmoneri voluit Synodus Coloniensis, anno 1636. par. 1. cap. 27. *ut expendunt, quod qui in Clerum alleguntur, rem profiteantur minime ridiculam, nempe se peculiariter in sortem Domini adscitos, quibus posthac omnia terrena sordeant, ac solus Dominus sors ac pars hæreditatis futurus sit.*

§. II.

Episcopi debent inquirere vocationem & intentionem Tonsurandorum.

NEMINEM Tonsura Clericali insignendum esse, nisi sæculo renuntiare, & fidelem Deo ejusque Ecclesiæ cultum præstare intendat, quæ ex Pontificali, præcedenti §. prolata sunt, evincunt.

Hinc collige, prævie ad collationem Tonsuræ inquirendum esse, num in Tonsurando appareant sufficientia signa, ac indicia, quæ non improbabiliter suadeant, Tonsuram seu Clericatum peti, ut mundo renuntiet, *ac Deo fidelium posthac cultum præstet*; atque ita non verbis tantum, sed etiam ex animo dicere queat: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.*

Similiter num & Pontifex cum veritate chorum interpellare audeat, ut orent *D. N. J. C. pro his famulis, qui ad deponendum comas capitum suorum pro ejus amore festinant.*

Quare Synodo Tridentina *Sess.* 23. *cap.* 4. *De Refor.* statuit, *prima Tonsura non initiandos, de quibus probabilis conjectura non sit, eo non sæcularis judiciis fugiendi fraude, sed ut Deo Fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.* Hoc Concilii Decretum expendenti dubium superesse nequit, quin ex mente Ecclesiæ sit, ut, priusquam ad Tonsurationem procedant Episcopi, inqirant, num conjectura probabilis sit, quod Tonsurandus statum Clericalem eligat, *ut fidelem Deo cultum exhibeat.*

De hac Concilii mente apprime instructus fidelissimus illius custos & executor S. Carolus, circa initiandos prima Tonsura inter alia inquiri voluit: *Quam ob causam se Clericos fieri velint? An tales sint, qui spem præbeant, Ecclesiæ ministros utiles se fore? A quo Sacerdote, sanctioris vitæ magistro, instituti sint ad Clericalis vitæ modum? An vitæ Christianæ præcepta institutaque sciant?* In Concil. Mediolan. V. *part.* 3. *cap.* 2.

Sancto Carolo consonat Franciscus Richardotus Episcopus Atrebatensis, qui & ipse e Concilio Tridentino redux, In Synodo sua pro executione Concil. Tridentini habita decrevit, *ut ad Tonsuram non admittantur, nisi qui fidem faciunt se eo animo hunc gradum optare, ut Deo & Ecclesiæ serviant.*

Nec immerito Ecclesia eam Episcoporum sollicitudinem circa Tonsurandos desiderat; quoniam prima Tonsura, ut notat S. Carolus, ad Ordines suscipiendos quædam præparatio iis est, qui Dei ministerio dicandi sunt: *permultum propterea refert*, arguit S. Carolus, *omnem in illa conferenda, & suscipienda, diligentiam adhiberi.*

Quin & de diligentior hodie deberet esse Episcoporum sollicitudo, quod hoc tempore „ videamus in nulla re magis „ laborare homines hujus sæculi (ut anno 1624. quærebantur „ Patres Concilii Burdigalensis, *Cap.* 6. §. 2.) quam ut filii, „ præcipue deformes, & ad negotia sæcularia inepti, in sortem „ Domini assumantur, ad Beneficia certe, non ad officia Eccle„ siastica quacumque ratione, cum eos non vocet Dominus, „ promovendi.

Qua-

Quapropter prædicti Prælati, ut hominum sæcularium perniciosis studiis ac conatibus efficacius occurrerent, ne fac per carnem & sanguinem in sortem Domini pateret ingressus, statuerunt, ut „ quicumque ad primam Tonsuram eligi petunt, ejus „ sint ætatis, in qua quid agant, & quam viam sibi aperiant, „ plene dignoscere possint. Cumque ea sit quæ circa duodecimum annum versatur, statuimus nullum deinceps ad primam „ Tonsuram admitti debere, quin duodecimum suæ ætatis annum attigerit: de qua, ac etiam de vita, moribus, conversatione, rudimentis fidei studiose memoriæ commissis, legitimis parentibus, *propensione* denique *ad vitam Ecclesiasticam*, „ debitam a Parocho & Præceptoribus scholæ attestationem afferre teneatur, & ne levitate ductus funes sibi putet casuros „ in præclaris, ejus animum tentari. Ideoque certæ cuidam Ecclesiæ adscribi, ut in ea diebus Dominicis & Festis solemnibus saltem habitum Clericalem gestet, & Sacerdotibus ministret, præcipimus. De quibus cum ab eodem attestatio relata „ fuerit Ordinationum tempore, ad Tonsuram demum, si alias „ idoneus repertus fuerit, promoveri possit.

Ex his collige, quantopere a mente Ecclesiæ recedant Episcopi, & ministerium suum profanent, qui nulla pene circa Tonsurandos, de vocatione, vel recta intentione, aut de moribus facta inquisitione, Tonsuram Clericalem conferunt; quinimmo, quod amplius defluendum est, in sortem Domini admittunt, quos constat, aut certe non nisi cæcos latere potest, alio fine Clericatum petere, aut a parentibus ad illum protrudi, quam ut per Tonsuram Clericalem Beneficium aliquod impetrare queant, nihil minus cogitantes quam sæculo renuntiare, & Deo ejusque Ecclesiæ posthac se consecrare, quin e contra Christi militiæ ob lucra sæculi unice adscribi velle, satis ostendunt.

§. III.

Ordinibus singulis, etiam minoribus, functiones ab Ordinatis obeundas Ecclesia præscripsit.

PRimis Ecclesiæ sæculis nullum in Clerum adscitum fuisse, nisi una ministerio Ecclesiæ addiceretur, evidentius est quam ut probari debeat. *Cuncti in Clericali ministerio constituti* (ait S. Cyprianus *lib. 1. epist. 6.*) *non nisi Altari, & sacrificiis deservire, & precibus atque orationibus vacare debent*. Quapropter nec eo tempore quispiam ad Ordines seu minores, seu majores promovebatur, quin Ecclesiæ alicui adscriberetur, in qua Ordinis suscepti officium sedulo impleret.

Ex quo ulterius factum est, ut omnes minores Ordines neque uni eidemque personæ, neque eodem tempore conferrentur; cum enim singulis Ordinibus sua distincta officia essent annexa, neque unus omnibus exercendis foret sufficiens, diversis, prout officia huic aut illi magis congruerent, conferebantur.

Hanc Ecclesiæ disciplinam vel unum S. Ambrosii testimonium aperte evincit; „ Alius, inquit *lib. 1. Offic. cap. 44.* distinguendæ lectioni aptior: alius Psalmo gratior: alius exorcizandis, „ qui malo laborant spiritu, sollicitior: alius sacrario opportunior habetur. Hæc omnia spectet Sacerdos, & quid cuique „ congruat, id officii deputet. Quo etenim unumquemque suum „ ducit ingenium, aut quod officium decet, id majore implet „ gratia.

Quin nec tempore illo sufficeisse, functiones Ordinibus annexas aliquoties exercuisse, sed in illis obeundis notabili tempore persistendum fuisse, priusquam ad ulteriorem Ordinem ascensus concederetur, Epistolæ Syricii Innocentii I. Zosimi atque Gelasii I. Romanorum Pontificum, quibus Ordinum interstitia præscribuntur, luculenter evincunt. *Apud Grat. Dist. 77.*

Aliquem proinde ordinare, eo tempore idem erat atque quempiam certo Ecclesiæ ministerio aut functioni addicere.

Neque ab hac disciplina unquam Ecclesia adeo recessit, quin semper optaverit atque desideraverit, ut quicumque Ordinem reciperet, una functionibus eidem annexis, reverenter ac strenue, tamquam minister Ecclesiæ, obeundis applicaretur. Hanc suam mentem ac votum Ecclesia numquam non ostendit, dum in omni etiam minorum Ordinum collatione, singulis suas functiones, quas obire deberent, assignari curavit; utque illis sedulo ac omni diligentia & reverentia adimplendis incumbant, iterato per Antistitem Ordinandos moneri curavit; ut in ipso Pontificali videre licet.

Immo ut ostendat quantæ virtutis sit, functiones, etiam minorum Ordinum (quæ, proh dolor! hodie adeo viles ac abjectæ multis apparent) ea qua decet reverentia ac sanctitate obire; multoties Deum, dum ordinantur, invocandum censuit, ut ordinatos sua virtute & gratia confirmare, atque benedictionem suam in illos clementer effundere dignetur. Et quidem pro Ostiariis: *ut sit eis fidelissima cura in domo Dei diebus ac noctibus, ad distinctionem certarum horarum, ad invocandum nomine Domini*. Pro Lectoribus: *quatenus distincte legant, quæ in Ecclesia Dei legenda sunt, & eadem operibus impleant*. Pro Exorcistis: *ut per impositionem manuum, & oris officium, potestatem & imperium habeant spiritus immundos coercendi, ut probabiles sint medici Ecclesiæ tuæ, gratia curationum, virtuteque cælesti confirmati*. Denique pro Acolythis: *ut eorum mentes, & lumine scientiæ illustret, & pietatis suæ rore irriget, ut ita ministerium te auxiliante peragant, qualiter ad æternam remunerationem pervenire mereantur.*

§. IV.

Functiones minorum Ordinum, ubi intermissæ erant, Synodus Tridentina restituendas esse decrevit.

LAudabilis illa Ecclesiæ disciplina, quæ suis quibusque Ordinibus ministeria annexuit, per ipsos Ordinatos actualiter exercenda, nec eorum ministerium per alios quam Ordinibus illis initiatos exerceri permittebat, posterioribus sæculis in tantum paulatim elanguit, ut anno 1536. eo ventum esset, deplorante Synodo Coloniensi: *Ut quatuor illi minores Ordines, nempe Ostiarii, Exorcistæ, Psalmistæ, ac Lectoris, non temere ab Ecclesia instituti ac recepti*, præter nomen nihil *in Ecclesia tenuissent, atque illorum loco tenues aliquot homines Laici, inquit dicta Synodus, qui per Ecclesiæ Prælatos compendii gratia subrogantur, illorum officiis sese ingesserint, idque indecore.*

Huic abusui occurrere cupiens Synodus Tridentina, atque una impedire; ne *Sanctorum Ordinum a Diaconatu ad Ostiariatum functiones ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptæ, ab hæreticis tamquam otiosæ traducantur; decrevit, ut in posterum hujusmodi ministeria non nisi per constitutos in dictis Ordinibus exerceantur, omnesque & singulos Prælatos Ecclesiarum in Domino hortatur, & illis præcipit, ut quantum fieri commode poterit, in Ecclesiis, Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus suæ Diœcesis, si populus frequens, & Ecclesiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, ex aliqua parte redituum aliquorum simplicium Beneficiorum, vel fabricæ Ecclesiæ, si proventus suppeditant, aut utriusque illorum, eas functiones exercentibus stipendia assignent; in quibus si negligentes fuerint, Ordinarii judicio, aut ex parte mulctari, aut in totum privari possint. Sess. 23. cap. 17. De Reform.*

Quin ut efficacius Ordinatos functionibus obeundis adstringeret, sancta Synodus, „ vestigiis Concilii Calcedonensis inhærendo „ statuit, ut ullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut „ pio loco, pro cujus necessitate aut utilitate assumitur, non „ adscribatur, ubi suis fungatur muneribus ". *Ibid. cap. 16.*

Concilii Tridentini Decreto, atque Ecclesiæ desiderio ut satisfaceret S. Carolus, non tantum præcepit, ut Episcopi ex Tridentini Concilii præscripto, veteres minorum Ordinum functiones; quibus in locis intermissæ essent, ad usum revocandas omni diligentia curarent: sed insuper functiones, quas juxta modernam Ecclesiæ disciplinam minoribus Ordinibus insigniti obire possent, in prima sua Provinciali Synodo *part. 2. cap. 45. & seqq.* proposuit: ita tamen, ut Episcoporum judicio permittatur, alia ad cujusque Ecclesiæ utilitatem, dignitatemve pro temporis ratione, Ordinibus illis initiatis imponere.

Quanta vero sedulitate, atque reverentia, functiones etiam minorum Ordinum a Clericis obeundas crediderit S. Carolus, ex Decreto Concilii V. Mediol. constat, quo insuper ipsos Clericos, ad functiones illas strenue ac reverenter persolvendas incitat exemplo Sanctorum qui functionibus etiam minorum Ordinum tota vita insistere maluerunt, quam ad altiorem in Ecclesia gradum ascendere: „ Quicumque Clericus, inquit, *part. 4. cap. 3.* „ alicui Ecclesiæ adscriptus, ubi Ordinis a se suscepti functiones „ obeat, memor complurium Sanctorum, qui vel toto vitæ „ tempore, vel multis saltem annis, in alicujus etiam *minoris* „ *Ordinis ministerio, munereve religiose versati*, ad altiorem se „ Ordinis gradum provehi passi non sunt, eorum recordatione „ exemploque excitatus illud sedulo curet, atque adeo efficiat, „ ut Ordinis, quo proxime initiatus est, præscriptas functiones, non negligenti studio, sed accurata vereque Clericali „ sollicitudine & disciplina, pie recte, aut rite præstet. Alioqui si in sanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præscriptum est se gesserit; illud norit, eo voluntatis suæ testimonio sibi apud Episcopum aditum præcludere ad altiorem „ gradum ascendendi.

„ Præfectus autem, Rectorve Ecclesiæ testimonium de Clerico „ facturus, qui functiones in sua Ecclesia obierit, hæc testificationis suæ litteris speciatim, vereque exprimat; quas scilicet „ functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, „ & quam decenter, recte riteque præstiterit.

Ex his facile quisque intelligit, ab Ecclesiæ mente ac desiderio nimium deflectere, qui eum Ordinibus minoribus sint initiati, functiones Ordinibus illis ab Ecclesia annexas, aut obire negligunt, vel despiciunt, adeo ut Ordines illos ab Ecclesia sanctissime institutos, ut meras ac inanes cæremonias suscepisse videantur.

Episcopi quoque votis Ecclesiæ non obsequuntur, dum passim ad sacros Ordines promovent, quos constat nulla inferiorum ministeria obiisse, quinimmo nec obire voluisse.

§. V.

Qui ad Ordinem Subdiaconatus promoventur, non tantum Corpori Christi vero, sed etiam mystico inservire debent.

PErgraves primum & summi momenti functiones Ordini Subdiaconatus esse annexas sufficienter insinuat Ecclesia, dum per Pontificem ordinantem prævie ad Ordinationem, monitos vult Ordinandos his verbis: *Filii dilectissimi, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem promovendi, iterum considerare debetis attente quod onus hodie ultro appetatis.*

Deinde, quam sanctæ sint functiones Ordini Subdiaconatus annexæ, innuit Ecclesia, dum Ordine illo initiatus ad perpetuam castitatem servandam adstringit.

Ne vero quis Ordinandorum officii sibi injuncti ignorantiam prætendat, antequam ad Ordinationem procedat Episcopus, ipsos nomine Ecclesiæ monet, *ut adepturi officium Subdiaconatus, sedulo at-*

lo attendant quale ministerium sibi tradatur. Hoc modo attentione conciliata officia ipsorum exponit.

Subdiaconum oportet. 1. Aquam ad Ministerum præparare. 2. Diaconi ministrare 3. Pallas Altaris, & Corporalia abluere. 4. Calicem & Patenam in usum Sacrificii eidem offerre. 5. Potestas legendi Epistolas in Ecclesia datur his verbis: *Accipite Librum Epistolarum, & habete postetatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei, tam pro vivis quam pro defunctis.*

Ne vero crederent totum Subdiaconorum officium in visibilibus illis & externis functionibus consistere, eos per Ordinantem ulterius monet Ecclesia, studeant, *ut ista visibilia ministeria nitide & diligentissime complentes, invisibilia horum exemplo perficiant; Altare quidem sanctæ Ecclesiæ*, pergit Pontifex...... *ipse est Christus, teste Joanne, qui in Apocalypsi sua Altare aureum se vidisse perhibet stare ante Thronum, in quo & per quem oblationes fidelium Deo Patri consecrantur. Cujus Altaris Pallæ & Corporalia sunt* Membra Christi, *scilicet* Fideles Dei, *quibus Dominus quasi vestimentis pretiosis circumdatur, ut ait Psalmista*, Dominus regnavit, decorem indutus est. *Beatus quoque Joannes in Apocalypsi vidit Filium hominis præcinctum zona aurea, id est, Sanctorum caterva. Si itaque humana fragilitate contingat in aliquo fideles maculari*, præbenda est a vobis aqua cælestis doctrinæ, qua purificati, ad Ornamentum Altaris, & cultum Divini Sacrificii redeant. *Estote ergo tales*, qui Sacrificiis divinis, & Ecclesiæ Dei, *hoc est*, Corpori Christi, *digne servire valeatis, in vera & Catholica fide fundati*. Subdiaconi proinde non tantum Altari ministrare, sed insuper *fidelibus aquam cælestis doctrinæ præbendo*, Episcopis in procuranda fidelium salute cooperari tenentur; quare etiam immediate subjungit Antistes: *Estote ergo tales qui Sacrificiis divinis, & Ecclesiæ Dei*, hoc est, *Corpori Christi digne servire valeatis.*

Quam vero strenue, sollicitèque, quantaque sanctitati hisce suis functionibus Subdiaconos insistere oporteat, aperit Pontifex per Orationem, quam super Ordinato nomine Ecclesiæ fundit.

Domine sancte, Pater omnipotens, æternæ Deus, benedicere dignare hos famulos tuos, quos ad Subdiaconatus officium eligere dignatus es, ut eos in Sacrario sancto strenuos sollicitosque cælestis militiæ instituas excubitores, sanctisque Altaribus tuis fideliter subministrent: *& requiescat super eos spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis; repleat eos spiritu timoris tui; & eos in Ministerio divino confirmes, ut obedientes facto, ac dicto parentes tuam gratiam consequantur.*

Hanc sane spiritum, quem adeo enixe Ecclesia pro Ordinatis efflagitat, se non recepisse plurimi sufficienter ostendunt. Sacrum enim Ordinem ut meram quamdam cæremoniam considerare videntur? cum nullum studium, functiones eidem annexas strenue ac reverenter obeundi præferant, immo eas nonnunquam tamquam nimis viles abjectas obire respuant. Quibus evincitur illos non esse a Deo, ad preces Ecclesiæ, *in sacrario suo sancto strenuos sollicitosque cælestis militiæ institutos excubitores, sanctisque Altaribus fideles subministros constitutos.*

§. VI.

Ex Pontificali ostenditur, quod Diaconi assumantur ut coorperatores Episcoporum in procuranda Fidelium salute.

Ut Ecclesia ostendat quam sublimia sint, quæ Ordinandis in Diaconum imponenda veniunt officia, eos non tamquam ad honorem, sed ad *onus*, Pontifici ordinandos præsentat: *Reverendissime Pater*, inquit Archidiaconus, *postulat S. Mater Ecclesia Catholica, ut hos præsentes Subdiaconos ad onus Diaconi ordinetis.*

Immo ut amplius ostendat hujus *oneris* gravitatem, Pontifici interroganti, num *sciat illos dignos esse*; non audet absolute & simpliciter eos ad tanti officii *onus* sufficientes dicere, sed timide respondet: *Quantum humana fragilitas nosse sinit, & scio, & testificor ipsos dignos esse ad hujus onus officii.*

Hoc on. officii non consistere solum in ministrando sacris Altaribus, & cooperando Sacerdoti in confectione Sacramenti Corporis, & Sanguinis Domini, sed insuper in cooperando Episcopo ad fidelium salutem, ex ipso Pontificali luculenter evincitur.

Præsentatis ad officium Diaconi, ut Episcopus in memoria revocet ad quantum gradum in Ecclesia sint assumendi, onera officii ipsis proponit: *Provehendi*, inquit, *filii dilectissimi, ad Leviticum Ordinem, cogitate magnopere ad quantum gradum Ecclesiæ ascenditis. Diaconum enim oportet ministrare ad Altare, baptizare, & prædicare.*

Deinde exposita dignitate, & speciali prærogativa Tribus Leviticæ, quæ in veteri Testamento singulariter electa erat, ut ex ea assumerentur, qui Tabernaculo Dei ejusque Sacrificiis deservirent; ipsos Ordinandos monet, quod tamquam veri Ordinis Levitici successores, *Ecclesiam Dei veluti Tabernaculum, portare; & munire debeant ornatu sancto, prædicatu divino, exemplo perfecto.*

Quæ omnia evidenter probant, quod Ecclesia Diaconos non tantum assumat, ut sacris Altaribus assistant, aut in cooperatores Corporis & Sanguinis Domini; sed insuper, ut Episcopis & Presbyteris in procuranda Fidelium salute cooperatores existant.

Quamobrem, quia populi magnopere interest fideles habere salutis suæ Ministros, antequam ad hujus Ordinis collationem procedat Episcopus, populum interpellat, *ut si quis habeat aliquid contra Ordinandos, pro Deo, & propter Deum cum fiducia exeat, & dicat, verumtamen memor sit conditionis suæ.*

§. VII.

Constat ex Pontificali, quod Presbyteri assumantur in adjutorium Episcoporum.

Presbyteros in Ecclesia assumi, non tantum ut Episcopis in ipso Altaris ministerio cooperentur, sed insuper ut in fidelis populi directione partem oneris Episcopalis ferant, & in ejus adjutorium veniant, tametsi omnis antiquitas evincat, hic tamen ex solo Pontificali, quo hodie Ecclesia utitur, illud probare intendo.

Mox ut nomine Ecclesiæ Diaconos ad *onus* Presbyterii Archidiaconus Episcopo ordinandos obtulit, *illosque dignos esse, quantum humana fragilitas nosse sinit, testatus est*, Episcopus ad populum sermonem convertit: *Quoniam, fratres charissimi, rectori navis & navigio deferendis eadem est, vel securitatis ratio, vel communis timoris, par eorum debet esse sententia, quorum causa communis existit*. Quis ex hisce non videt, ordinandos in Presbyteros, ex intentione Ecclesiæ assumi in secundi Ordinis Sacerdotes, ut fidelem populum per hoc periculosum mare in portum felicis æternitatis perducant; quod ipsum rursus indicat Ecclesia, dum per Pontificem ordinantem assumendi in Presbyteros officia Presbyteratus proponit: *Sacerdotem* inquit, *oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare... Tales esse studeatis*, pergit Pontifex, *ut in adjutorium Moysi & duodecim Apostolorum, Episcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moysen & Apostolos figurantur, digne per gratiam Dei eligi valeatis..... Itaque, filii dilectissimi, quos ad nostrum adjutorium fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit, servate in moribus vestris castæ & sanctæ vitæ integritatem. Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis; quatenus mortis Dominicæ mysterium celebrantes, mortificare membra vestra a vitiis & concupiscentiis omnibus procuretis. Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei. Sit odor vitæ vestræ delectamentum Ecclesiæ Christi, ut prædicatione atque exemplo ædificetis domum, id est, familiam Dei: quatenus nec nos de vestra provectione, nec vos de tanti officii susceptione damnari a Domino, sed remunerari potius mereatur.*

His præmissis, ad Deum confugit Episcopus, ut sicuti Moysi, Aaron, necnon Apostolis officii sui adjutores adjungere dignatus est, ita quoque ipsi hæc adjumenta, nimirum Presbyteros assumendos, concedere dignetur. *Quapropter infirmitati quoque nostræ*, inquit *quæsumus, hæc adjumenta largire, qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus. Da, quæsumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum spiritum sanctitatis, ut acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suæ conversationis insinuent. Sint providi cooperatores Ordinis nostri, eluceat in eis potius forma justitiæ, ut bonam rationem dispensationis sibi creditæ reddituri, æternæ beatitudinis præmia consequantur.*

Constat proinde, vel ex solo Pontificali, quod omnes ad officium Presbyteratus, ex intentione Ecclesiæ in adjutorium Episcoporum assumuntur ad exemplum discipulorum, qui in subsidium Apostolorum a Christo designati fuere. Quod ipsum Tridentina Synodus indicat, tum definiendo in Ecclesia Catholica esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat *ex Episcopis, Presbyteris, & aliis ministris; tum præcipiendo ut nulli in Presbyteros ordinentur, nisi ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda Sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprehentur; atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum*, & vitæ monita, *ab iis possint expectari.*

§. VIII.

Corollaria ex illis, quæ hoc Capite dicta sunt.

Ex dictis hoc capite collige: primo, quod Ecclesia neminem Tonsura Clericali insignire intendat, nisi ut per illam Tonsurandus militiæ Christi adscriptus, posthac *fidelem Deo cultum exhibeat.*

Secundo, quod Tonsurandus, tum per capillorum depositionem & habitus immutationem, tum verborum illorum. *Dominus pars hæreditatis meæ &c.* recitationem, solemniter in facie Ecclesiæ profiteatur, se sæculo renuntiare, & Christo ejusque Ecclesiæ velle militare. Hinc ulterius sequitur, Pastoribus, aliisque Directoribus adolescentum, quos Tonsuræ Clericali destinari non improbabiliter credunt, incumbere, ut ipsis solemnem illam atque sanctam professionem, quam in ipsa Tonsuræ susceptione sunt emissuri, sæpius exponant; ut priusquam ad ejus susceptionem properent, expendant, num talem professionem ex animo emittere poterunt; eaque intentione, ut Deo fidelem cultum exhibeant, Clero adscribi petant.

Sed quia hodie frequentissime contingit, ut parentes filios suos priusquam vix ad plenum rationis usum pervenerunt, Tonsura Clericali initiari curent; necessarium est, ut non modo adolescentibus, sed præcipue parentibus inculcetur, quam sancta sit solemnis illa professio, quam debet emittere in facie Ecclesiæ filius tonsurandus. Præmoneantur insuper tertio, ne sacra illa in Clerum designatione ad sua commoda abutentes, Episcopalem benedictionem ad suas ambitiones convertentes, ac denique sacra ad obtinenda temporalia ordine perverso assumentes, inducant super se maledictionem pro benedictione. Quare optandum esset, ut sæpius in animum inducerent, non tantum adolescentes, sed & parentes (qui in filiorum tonsuratione lucra sæculi frequenter præ oculis habent) illud Hieronymi ad Nepot.

epist.

epist. 2. „ Obsecro te , & repetens iterumque , iterumque moneo , ne officium Clericatus genus antiquæ militiæ putes , „ id est , ne lucra sæculi in Christi quæras militia .

Quarto, ex dictis hoc capite constat, quod nullus Ordo hodie conferatur, qui suas non habeat functiones annexas ; nullusque ex mente Ecclesiæ ordinari possit, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur *ubi suis fungatur muneribus* . Hinc ulterius intellige , neminem ad Ordinem assumi, etiam minorem , quin una humeris ipsius *onus* aliquod imponatur ; quo patet quod Ecclesia non nisi Clericos *operarios* per sacram Ordinationem in vineam suam mittere intendat exemplo Christi , qui discipulos suos monuit , *orandum esse Dominum messis, ut mittat,* non Clericos autem Sacerdotes, sed *operarios in messem suam* .

Quinto, ex assertis hoc capite concluditur , Canonicos vel eo titulo, quod Clericali militiæ, vel Ordinibus sacris sint initiati, Ecclesiæ servitio specialiter esse adstrictos, atque in Ecclesia, cui adscripti sunt, debere muneribus Hierarchicis obeundis pro ratione Ordinum, quos susceperunt, sedulo incumbere.

CAPUT II.

Ostenditur, quod Canonici specialiter sint instituti ut Episcopis sint in coadjutores & cooperatores.

§. I.

Præcipuum officium Canonicorum Cathedralium est, opera & consilio Episcopis in Ecclesiæ regimine assistere.

LICET præcipua in Ecclesia auctoritas ad Episcopos pertineat, quos Spiritus sanctus *posuit regere Ecclesiam Dei* ; ea tamen semper a temporibus Apostolorum fuit Ecclesiæ disciplina , ut non dedignarentur Episcopi Presbyteros , aliosque inferiores Ministros sibi adsciscere, quorum opera & consilio navem Petri in hoc periculoso & turbulento mari dirigerent. Hi in ipsis Ecclesiæ exordiis erant universi Presbyteri atque Diaconi , qui una cum Episcopo in civitate commorantes , *Presbyterium* , atque *Senatum* Ecclesiæ constituere dicebantur , quos vir Apostolicus sanctus Ignatius *Epist. ad Trallian.* in cap. 3. Isaiæ , *Consistorium sacrum* , *Consiliarios* , *Assessores* Episcopi vocat : de quibus & Hieronymus ; „ *Et nos habemus in Ecclesia Senatum nostrum* , „ *cœtum Presbyterorum* ". His inconsultis majora Ecclesiæ negotia non resolvere a primordio Episcopatus sui S. Cyprianus statuerat : *Ad id quod scripserunt Compresbyteri nostri solus rescribere nihil potui, cum a primordio Episcopatus mei statuerim nihil sine consilio vestro & consensu plebis, mea privatim sententia gerere* . Epist. 5.

Hortatur eosdem, ut ipso propter persecutionem absente, vice sua fungantur, in iis quæ administratio Religiosa deposcit.

Molem Episcopalis sollicitudinis sibi incumbere , mortuo Fabiano Romano Pontifice , ad Cyprianum scribit Clerus Romanus *Omnes enim nos decet pro corpore totius Ecclesiæ , cujus per varias quasque Provincias membra digesta sunt excubare* . Epistolas inter S. Cypriani. Hi Clerum componebant , sine cujus consilio Clericos ordinare Episcopis interdixit Synodus Carthaginensis IV. statuens insuper : *Ut Episcopus nullus causam audiat absque præsentia Clericorum suorum : alioquin* , inquit , *irrita erit sententia Episcoporum , nisi Clericorum sententia confirmetur* .

Talis primis Ecclesiæ sæculis erat Episcopi Senatus , donec excrescente Presbyterorum, atque inferiorum Clericorum Ordine , e pluribus nonnullos elegerint Episcopi , qui sibi tamquam Consiliarii & Assessores assisterent ; quos *Canonicos Cathedrales* tamquam *Cathedræ* Episcopali propius adhærentes , posterior ætas nuncupavit . Hi in pristinum Presbyterorum & Diaconorum *Presbyterium* , atque *Senatum* successerunt : quo fit , ut quemadmodum olim Presbyteri & Diaconi civitatis Episcopalis unum cum Episcopo tamquam capite corpus constituerint , Fratresque Episcopi dicerentur ; ita *Canonici Cathedrales* in locum ipsorum suffecti, unum cum Episcopo corpus componere dicantur, & ut Episcopi ipsos tamquam Fratres, agnoscant , Canonica decrevit auctoritas.

Hi sunt, sine quorum consilio hodie, ut olim, majora Ecclesiæ negotia Episcopus absolvere non potest ; qui similiter , ut olim, absente aut mortuo Episcopo, pro corpore totius Diœcesis debent excubare. *Cap. Novit. tit. De his quæ fiunt a Præl. sine cons. Cap.* Non mirum proinde quod ut Martyr Ignatius Presbyterium *Ecclesiæ Senatum* vocavit , eodem titulo Synodus Tridentina hodierna Cathedralia Capitula exornet .

Quare jam pridem Canonicos suos monuit magnus ille Gandensium Antistes Lindanus : *Ut nulla ratione putarent se apud Deum excusari , si solum Officio recitando occupentur : imprimis vero* , inquit , *per Germaniam , qui ad docendum , Episcopoque suo serviendum præcipue sunt a Carolo Magno instituti , quemadmodum tabulæ fundationum sonant* Apol. part. 2.

Totum hoc Canonicorum officium brevi verborum periodo complectitur Synodus Rothomagensis *an.* 1581. *tit. De Ep. & Capit. num.* 28. dum declarat *præcipuam in ipsis Ecclesiis auctoritatem ad Episcopos pertinere , eosque consilio & opera Capitulorum, & dignitatum juvari debere , ut membrorum capiti cohærentium & obsequentium* .

Decet proinde, ut cum Synodo Burdigalensi *an.* 1624. *cap.* 9. *num.* 8. loquar , *Metropolitanam, & alias Cathedrales Ecclesias, eas personas ita probitate ac scientia commendatas ad Canonicatus eligere & assumere , ut ex iis corpus Capituli coalescens , Senatus Episcoporum , unde consilium accersant , merito dici possit* .

§. II.

Canonici Collegiatarum Ecclesiarum ex Instituto suo tenentur Episcopis allaborare in regimine Ecclesiæ.

QUANDOQUIDEM universus Clerus , ut capite precedenti probatum est, ex muneris sui ratione in subsidium Episcoporum venire debeat ; nemini dubium esse potest , quin Canonici (quorum institutum antonomastice *militia Clericalis* dicitur ; & ab exactiore quam profitentur *Canonum* custodia nomen sortiuntur) subsidio & adjutorio Episcopis esse teneantur . Et quidem Canonicæ Regulæ primaria fuit institutio, quemadmodum notat Molanus *lib. 1. De Canon. cap.* 17. „ ut essent sub Episcopo Cle„ rici , qui nunc *Canonici* dicuntur , sancte viventes & prompti „ ad *omne Ecclesiasticum ministerium* , ad quod a Præposito suo „ ordinarentur.

Primis quidem temporibus hujusmodi Clerici , dicti *Canonici* ; prope Domum Episcopalem sub uno Directore habitare solebant : at postmodum multiplicato populo, dum Episcopi plures Ecclesias sub uno regimine habere cœperunt , nec eis omnibus per se continuo invigilare possent ; Canonicorum collegia aliis in locis, ab Episcopis , aut Fidelibus constructa fuere ; tum ut ipsis , utpote *Canonum* singularem custodiam profitentes , reliquo Clero superintenderent (ex quo illa auctoritas , quam in Clerum civitatis , aut loci pleraque Capitula Collegiata etiamnum sibi vindicant , indubie profluit) tum etiam ut in ipsis Capitulis personas haberent Episcopi, quæ sibi in regimine populi forent adjutores.

Quod posterius Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. evidenter expressit , præcipiens *non tantum in Cathedralibus , sed etiam* Conventualibus *Ecclesiis viros idoneos ordinari , quos Episcopi possint* coadjutores & cooperatores *habere , non solum in prædicationis officio , verum etiam in audiendis confessionibus , & pœnitentiis ingungendis , ac cæteris , quæ ad salutem pertinent animarum . Cap. 15. tit. De Off. Jud. Ordinarii* .

Cui consentit Synodus Tridentina *Sess. 24. c. 12. De Reform.* exhortans *ut in provinciis , ubi id commode fieri potest , dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonicatum in Cathedralibus Ecclesiis , &* Collegiatis insignibus , *conferantur tantum Magistris, vel Doctoribus , aut etiam Licentiatis in Theologia , aut Jure Canonico* .

Quem enim in finem Doctores , aut Licentiatos in Ecclesiis Collegiatis desiderat ; nisi ut in Capitulis sint viri scientia & eruditiones insignes , qui Episcopis in iis , quæ ad salutem pertinent animarum , cooperatores & coadjutores existant?

Recte proinde decimo-sexto sæculo de universis Canonicatibus dixit Cardinalis Polus : „ Canonicatus & Præbendas instituendi „ ratio & causa hæc fuit , ut qui ad eas assumuntur Episcopo „ assistant, eumque in muneris sui functione *consilio* & *opera* ad„ juvent , & in Divinis Officiis celebrandis Ecclesiæ , ex qua „ fructus percipiunt , inserviant " . *Tom. 14. Concil. Edit. Labb. pag.* 1743. *De Reformat. Cleri Angl. Decreto* 3. (a)

Quare non male recentior quidam Auctor specificum discrimen Monachismi ab instituto Canonicorum in eo constituit , „ quod „ Monachismus præter continentiam , vitam communem & facultatum contemptum , quæ sunt quid genericum æque conveniens statui Clericali & Laicali , addat insuper propositum „ renuntiandi, non solum negotiis sæcularibus , sed etiam muniis „ illis spiritualibus & *Hierarchicis* ; ut uni Deo in contemplationis otio adhæreatur, salutisque propriæ sola provincia suscipiatur : arte illa artium , regimine scilicet animarum penes „ *Clericos* & *Hierarchas* derelicta " . *Nicolaus Desnos in Tract. cui tit.* Canonicus Sæcularis & Regularis , *lib. 3. cap.* 15.

§. III.

Nonnulla ex dictis hoc capite consectaria.

CUM ex dictis hoc capite constet Canonicos institutos esse , ut Episcopos *opera* & *officia* juvent , facile ex illis colligere licet :

Primo, multum a vero aberrare , qui totum Canonicorum officium in sola Divini Officii persolutione consistere credunt .

Secundo, verissime jam pridem a Guillelmo Parisiensi notatum fuisse , quod „ *Canonicus* nomen sit *officii* , *operis* , & *militiæ* „ *Clericalis* ; non autem redituum , præbendarum , aut emolu„ mentorum " . *De Collat. Benef. cap.* 4.

Tertio, quod Canonici, si officio suo secundum Ecclesiæ, atque Fundatorum intentionem satisfaciant , veris Ecclesiæ *operariis* annumerari possint, & communicare sine injustitia decimis, quæ Pastoribus alioquin competunt , utpote qui portionem oneris Pastoralis sustineant .

Quarto , cum ex dictis constet Canonicos Ecclesiarum Cathedralium *Senatum* Ecclesiæ constituere ; cujus *consilio* & *opera* majora Ecclesiæ negotia ab Episcopis sint pertractanda ; immo unum *cum* Episcopo *corpus* in regenda Ecclesia conficiant ; facile ex illis apparet, quanta debeat esse cura & sollicitudo Collatorum & Patronorum , ut personas ad hujusmodi Canonicatus præsentent, quæ suo muneri respondere possint : eaque morum integritate polleant , ut merito sperari possit , fore ut ex illis tale corpus coalescat , quod *Senatum* Ecclesiæ digne exhibere queat . Si enim non exigua Reipublicæ aut Regno injuria præci-

(a) Contextus iste tom. 4. Concil. Magnæ Britanniæ pag. 122. his citatur verbis : „ Cum Canonicatus & Præbendæ in Ecclesia ideo sint instituti , ut „ personæ, quæ ad eos assumuntur, Episcopo assistant , & ut per eos cultus „ divinus congrue peragatur ; placuit " &c. Locus iste ex editione , quæ Londini anno 1737. facta est publici juris, derivatur ; textus vero a D. Van-Espen laudatus desumptus est ex editione, quæ Romæ data fuit anno 4. post obitum Cardinalis Poli ; hæc videtur accuratior,

fieri existimetur, si in *Senatum* illum, cujus consilio præcipua Regni negotia essent pertractanda, intruderetur persona negotiis Regni tractandis incapax; quanta non erit Ecclesiæ facta injuria, si in ejus *Senatum* intrudantur personæ, quæ Ecclesiæ regendæ nullatenus capaces, aut, quod pejus est, si quid industriæ aut capacitatis in ipsis est, potius in Ecclesiæ perniciem, quam in ipsius utilitatem convertant!

Quinto, ex dictis consequens esse facile intelligitur, non passim omnes, qui Horas Canonicas recitare possunt (ut hodie proh dolor! communiter creditur) Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum esse idoneos; sed tales esse debere, de quibus saltem spes sit admodum probabilis, quod Episcopis in functionibus hierarchicis poterunt esse coadjutores: ut ita ex ipsis corpus exurgat, quod juxta Fundantium mentem, & Ecclesiæ votum, sit adinstar Seminarii cujusdam, ex quo Episcopi possint *coadjutores, & cooperatores habere*, ut loquitur Concilium generale Lateranense „ *non solum in prædicationis officio*, verum etiam in audiendis confessionibus & pœnitentiis injungendis, ac cæteris, quæ ad salutem pertinent animarum.

„ Beati sunt ergo (verbis loquor Molani) illi Canonici, & vere & omni laude dignissimi, qui non contenti bona vita & canonico Ecclesiæ officio, secundum mensuram donationis, opitulatores esse cupiunt in Ecclesia Dei, *scientes hanc esse vocationem suam*. Unicuique enim datur manifestatio Spiritus sancti, ad utilitatem addit Apostolus, ut significet divisiones gratiarum, ministrationum, operationum dari, non ut iis habitis quiescamus; sed ut ad utilitatem communem eis utamur. Quod quam maxime locum habere debet in iis, qui ad *sortem ministerii Ecclesiastici vocati sunt, & de altari vivunt*. Unde & Canonicæ Regulæ primaria fuit institutio, ut essent sub Episcopo Clerici, qui nunc Canonici dicuntur, sancte secundum Canonem suum viventes, *& prompti ad omne Ecclesiasticum ministerium, ad quod a Præposito suo ordinarentur*. Quamquam autem hæc vetus disciplina collapsa sit, non sic tamen defecit, quin boni Canonici in hujusmodi sanctis officiis, aut a Superioribus requisiti, aut (ultronea voluntate, charitate in Rempublicam Christianam eos impellente) libenter se se exerceant; unde & se, & Ordinem suum, non solum apud bonos, sed etiam apud malos plurimum commendant; sicut alios esse dolendum est, qui per dissolutam vitam & se, & professionem Canonicam apud homines infirmos & malitiosos quam plurimum dehonestent ". *Lib. 1. De Canonicis capit. 27.*

C A P U T III.

Quæ scientia præcipue conveniat Canonicis.

§. I.

Convenit, ut inter Canonicos alii sint Theologi, alii Canonistæ.

CUm Canonicos Cathedrales concilio & opera Episcopis assistere oporteat, ipsosque, tamquam *Senatum* Ecclesiæ, in Diœcesis suæ regimine audire, & consulere Episcopi debeant; necesse est, ea eruditione & sapientia sint ornati, ut sana consilia Prælatis suggerere, & opera sua molem Episcopalis sollicitudinis sublevare, quin & portionem ejusdem non modicam valeant sustinere.

Quandoquidem ergo præcipuum Episcoporum munus esse non ambigatur, errores exstirpare, veritatem Evangelicam propugnare, vitia eradicare, virtutes plantare, necnon disciplinam Ecclesiæ, Conciliorum, ac Patrum Decretis expressam, vigentem sedulo conservare, collabentem sustinere, collapsam diligenti cura restaurare; quin & controversias inter Fideles subortas, nonnunquam decidendo sopire: quis ambigat quin admodum conveniat, ut inter Canonicos sint, qui ea scientia polleant, qua Episcopus in eliminandis hæresibus, aliisque perniciosis in doctrina erroribus, vitiis extirpandis, virtutibus atque Evangelii maximis plantandis opera & consilio assistere valeant. Hoc munere fructuose fungentur Theologi, qui divinam sapientiam ex purissimo Scripturarum, & SS. Patrum fonte abundanter hauserint: in Ecclesiasticæ vero disciplinæ puritate conservanda, collabente stabilienda, consiliis suis utiliter assistent Canonistæ, edocti sacros Canones, quibus Ecclesiæ externa disciplina exprimitur.

§. II.

Quorum Canonum notitia Canonicis præcipue utilis esse possit?

PRima Episcoporum sollicitudo indubie in vitiis subditorum præcipue Clericorum corrigendis, ac moribus eorum reformandis, eisque ad rectam vivendi normam reducendis, versari debet. Quod ipsum Episcopis in consecratione insinuat Ecclesia tradendo baculum Pastoralem his verbis: *Accipe baculum Pastoralem Pastoralis Officii, ut pie sævias, judicium sine ira teneas*. Eapropter in Concilio Lateranensi *cap. 13. tit. De Off. Jud. Ord.* sub Innocentio III. irrefragabili „ Constitutione sancitum est, ut Ecclesiarum Prælati ad *corrigendos subditorum excessus*; maxime *Clericorum, & reformandos mores*, prudenter ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur.

Si igitur in corrigendis subditorum excessibus, & moribus

reformandis primam curam Episcopalem versari oporteat; jam intelligimus, quod non tantum Episcopo, sed & Canonicis, qui *consilio & opera* Episcopis Assessores constituuntur, congruat ea Canonum notitia, in quibus disciplinæ Ecclesiasticæ vigor adversus vitia præcipue elucet; in quibus etiam morum illa sanctitas & integritas, quam Episcopi, adjuvantibus & collaborantibus Canonicis, aut collapsam restituere; aut collabentem sustinere, vel vigentem sua auctoritate conservare tenentur, clarius exprimitur & splendescit.

Hic vero Ecclesiasticæ disciplinæ vigor, eaque morum integritas atque sanctitas, manifestius elucent in Canonibus illis, quos Ecclesia adhuc florens, nec abundantia vitiorum aggravata, aut filiorum suorum fragilitate, aut duritia inclinata, aureis illis sæculis pro filiorum suorum, præsertim Ministrorum moribus formandis, nascentibusque & succrescentibus vitiis resecandis, sanxit; quos Canones *Spiritu Dei conditos & totius orbis reverentia consecratos*, S. Leo dicere non dubitavit.

Ex quo ulterius efficitur, admodum utile futurum Canonicis studium veterum Canonum, quibus illa disciplinæ Ecclesiasticæ integritas, Spiritu Sancto suggerente expressa est: horum enim notitia habita, optimum Ecclesiæ administrandæ genus, quod ex illis hauritur, Episcopis suggerere poterunt.

Quod non ignoravit S. Carolus: „ Canonum ea scientia ipsi perjucunda erat, inquit, vitæ illius Auctor, *quæ Patrum mores & acta repræsentas*, Ecclesiæ componendæ atque ornandæ rationem continet; dolens autem eos communi consuetudine tantummodo Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites judiciaque valeant, constituit ipse qui iis declarandis præesset, *unde sacra majorum instituta & ritus*, optimum administrandæ Ecclesiæ genus hauriretur ". *Petrus a Basilica in vita S. Carol. lib. 7. cap. 11.*

§. III.

Ut clarius appareat, quam utilis sit Canonicis notitia Canonum, quibus purior morum disciplina continetur; ostenditur, quod Ecclesia Canones illos numquam in totum abrogare intendat.

UT liquido intelligi queat, qua ratione contingat, quod pro temporum varietate Ecclesia in exteriore sua disciplina, a pristinis suis Decretis nonnihil ad tempus recedat, ut tamen pristina illa Patrum Decreta, in quibus purior disciplinæ sanctitas continetur, restitui nunquam non exoptet, duo prænotanda sunt.

Primum, fidem Ecclesiæ ejusque spiritum, quo sanctificatur & regitur, immutata semper atque inviolata manere.

Secundum, quod fide spirituque Ecclesiæ manentibus incorruptis, possit ipsa filiorum suorum malis moribus offuscari ac denigrari. Utrumque Evangelium docet: Ecclesiæ quidem fidem corruptionis expertem, dum *portas inferi prævalituras adversus eam negat*; mores vero sensim in deterius lapsuros, ubi prædicit, *quod refrigescet charitas multorum; Filiusque hominis veniens secundo adventu, vix inveniet fidem in terra*. Hinc intrepide fatetur Cardinalis Petronius, *Ecclesiam ad mundi finem de se illud prædicaturam: nigra sum, sed formosa; nigra nimirum moribus, formosa doctrinis*. Repl. lib. 1. cap. 59.

Ubi ergo Ecclesia intelligit tantam in moribus filiorum suorum corruptelam, charitatem adeo refrigeratam, cupiditatem e contrario tantopere accensam, ut quodammodo malis undique se oppressam sentiat, imitatur prudentiam nautarum, & *quædam exonerat*, ut loquitur S. Cyrillus, *ut cætera salva maneant;* sive ut verbis loquar Augustini: „ in hujusmodi causis, ubi per graves dissensionum scissuras, non hujus aut illius hominis est periculum, sed populorum strages jacent, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis charitas sincera subveniat.

Propter prolapsos igitur filiorum mores exteriorem suam disciplinam interdum mutare, atque Canonum rigorem nonnihil pro tempore relaxare cogitur Ecclesia, *ut majoribus malis sanandis charitas sincera subveniat*; spiritu tamen Ecclesiæ, atque interiori ejus de moribus sensu, fixo plane ac immobili perseverante.

Hic namque Spiritus, cum sit ipsemet Spiritus sanctus, neque temporum decursu, aut hominum malitia, labem ullam pati vel mutionem potest. Quo fit ut non minus nunc quam olim scelera detestetur Ecclesia; non minorem ad Sacramenta percipienda desideret sanctitatem; non minus castos optet esse Sacerdotes; non minus quam olim avaritiam & ambitionem in ministris suis aversetur; nec minus illos execretur, qui sibi honorem rapiunt, & in sacro sine Dei jussu Ordines involant.

Cum igitur certum sit, illam morum sanctimoniam, criminum vitiorumque detestationem, atque totius Ecclesiasticæ disciplinæ puritatem ac vigorem præcipue contineri, & expressam esse Canonibus seu regulis illis, quas Ecclesia in primo suo flore, necdum abundantia vitiorum prægravata, aureis sæculis prima Christianorum charitate adhuc fervente condidit; nullus ambigere potest, quin Canones illos etiam hodie probet, eosque vel nunc teneat; aut certe si in totum tenere temporum difficultatibus præpedita non possit, ingemiscat & doleat; optetque ut filii sui, præsertim Sacerdotes, spiritu illo animati illas Patrum regulas non tamquam Lacedæmoniorum, aut Atheniensium leges abolitas pridem & extinctas spectent, sed tamquam cælestia quædam Dei Spiritu instituta ad formandos in temporum perpetuitates Christianorum mores venerentur & probent: atque hinc gravis in ipsis exoriatur dolor, quod tam sancta præcepta passim conculcentur; ardens desiderium, ut instaurentur: diligens cura & studium, ut adhuc vigentia teneantur, retineantur collabentia, collapsa secundum prudentiam Christianam renoventur.

,, donum ingenii, donum rerum, donum misericordiæ atque charitatis a Trinitate percepit: sed tamen sæcularibus indesinenter causis adstringitur, assiduis processionibus occupatur, & *quotidie legere negligit verba Redemptoris sui. Quid est autem scriptura sacra, nisi quædam Epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam?* Et certe sicubi esset gloria vestra alibi constituta, & scripta terreni Imperatoris acciperet, non cessaret, non quiesceret, somnum oculis non daret, nisi prius, quid sibi Imperator terrenus scripsisset, agnovisset, Imperator cæli, Dominus hominum & Angelorum, pro vita tua tibi suas Epistolas transmisit, & tamen, gloriose fili, easdem Epistolas ardenter legere negligis: *Stude ergo, quæso, & quotidie Creatoris tui verba meditare. Disce cor Dei in verbis Dei, ut ardentius ad æterna suspires, ut mens vestra ad cælestia gaudia majoribus desideriis accendatur.*

Si S. Gregorius culpabilem censuerit Theodorum Medicum & laicum, eo quod sæcularibus indesinenter causis adstrictus, assiduis processionibus occupatus, quotidie legere negligeret verba Redemptoris sui; quantopere putamus culpabiles censuisset Clericos, qui sæcularibus studiis aut negociis adeo se implicant, ut lectioni Scripturæ sacræ nihil aut parum temporis impendant.

Denique qua veri specie Canonici in dies exclamare poterunt: *Quomodo dilexi legem tuam, Domine: tota die meditatio mea est. Psalm.* 118. *vers.* 97. si negligant legem Domini legere? Quod enim diligitur, non negligitur, & cujus meditatio est in lege Domini, indubie verus erit legis Domini studiosus.

Merito proinde Synodus Coloniensis *Part.* 3. *cap.* 14. desiderans, ut exemplo SS. Patrum in Capitulis, seu Conventibus disciplinæ, ut vocant ,, ex temporali oratione interdum commoneantur Fratres; voluit, ut in primis ad *sacras Litteras capessendas, atque ut in his optimas horas collocarent* incitarentur, ,, quod hic reperiatur fons vitæ scaturiens, ex quo qui haurit, ,, non sitit in æternum; hic thesaurus Evangelicus, propter ,, quem oportet vendere universa, reconditus sit, ex quo prudens ille Paterfamilias profert nova & vetera.

§. VII.

Lectio SS. Patrum admodum conveniens est Canonicis, qui a studio Canonum Canonistæ *dicuntur.*

SANCTORUM Patrum scripta & acta pervolvere, non uno titulo Canonicis, qui a studio Canonum Canonistæ dicuntur, conveniens est.

In primis enim, ut mox ex S. Carolo notatum est, Canonum scientia optimam Ecclesiæ componendæ atque rationem continet, quæ Patrum mores & acta repræsentat. Quinimmo, teste Joan. Gersone, ,, ex primis principiis, quæ nobis SS. PP. in scriptis ,, suis exhibuerunt originantur, sicut a fonte fluvii conclusionum ,, particularium in sacris Canonibus, in Conciliis generalibus, ,, in Pontificum Decretalibus contentarum ". *In recommendat. Licentian. in Decretis part.* 2. *oper. tit.* 52.

Ex quibus conlectarium est, lectionem ac perscrutationem scriptorum; actorumque SS. Patronum, eo in primis titulo, Canonum studioso conducere, quod genuinæ Canonum notitiæ, illorum studium multum subserviat. Cum enim sint principia & scaturigines, e quibus Canones præfluxere, ipsos pervolvere & intelligere, erit principia atque scaturigines Canonum pervolvere ac intelligere. Quapropter notat ibidem Joannes Gerson, facilius esse per Theologiam (cujus proprium est intelligere Scripturam Sanctam, & Sanctos Patres) cognoscere Canonicam scientiam, quam e contra; *quia*, inquit ibidem, *facilius est & ordinatius deducere ex principiis conclusiones, quam ex conclusionibus ad principiorum notitiam devenire.*

Ulterius, cum Clerici, ac præsertim Canonici, *in sortem Domini vocati*, divinis tantum vacare debeant, alia quam spiritualis eorum doctrina esse non debet: *Sit*, inquit Ecclesia per Episcopum in ordinatione Presbyterorum, *doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei.*

Hanc vero doctrinam quis nesciat abunde reperiri in scriptis Sanctorum, qui spiritu Dei pleni, eodem Spiritu inspirati, spiritualia non steriliter, sed ex plenitudine illius Spiritus, ita eructarunt, ut non tantum mens pii Lectoris rerum divinarum intellectu instruatur, sed insuper voluntas earum rerum gustu, ex unctione, qua scripta illa persuasa sunt, impleatur.

Hac de causa Honorius III. deprehendens, quod Regulares quidam & Claustrales scientiam & legem Domini animas convertentem, & sapientiam dantem parvulis, quam super aurum & topazion amare debuerant, respuentes, *abirent post vestigia gregum, & illicite se converterent ad pedissequas amplectendas, quæ plausum desiderant populorum*; extendit Constitutionem Alexandri III. in Concilio Turonensi promulgatam, qua præceptum erat, ut nulli post votum Religionis ad physicam legesque mundanas permitterentur exire, *ne occasione scientiæ spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur* (Cap. 3. *tit. Ne Cler. vel Monach. sæcul. neg.*): hanc, inquam, Constitutionem Honorius III. extendit *ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & alios Clericos personatus habentes, necnon Presbyteros*; (Cap. 10. eod. tit.) ne scilicet & hi scientiam Scripturæ sacræ ac Patrum negligentes, occasione scientiæ *mundanis actionibus involverentur*, ac tandem ex spiritualibus toti terreni & sæculares fierent.

Quia, ut advertit jam pridem magnus ille Bathoniensis Archidiaconus Petrus Blesensis in *Epist.* 26. ,, Res plena discriminis est ,, in Clericis usus Legum; totum enim hominem adeo sibi vendicat, ut eum rei familiaris providentia fraudet, suspendat a ,, spiritualibus, a divinis avellat.

Hinc tamen nemo arguat, legum humanarum studium Canonicis, aliisve Clericis plane esse interdictum. Quod enim earum notitia intelligendum juri Canonico, præsertim quo hodie utimur, conducat, dubium non est.

Teste enim ipso Honorio III. *Cap.* 28. *tit. De privil. Sancta Ecclesia legum sæcularium non respuit famulatum, quæ æquitatis & justitiæ vestigia imitantur.* Et teste Lucio III. Cap. 1. *tit. De nov. op. nut. Sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, & sacrorum statuta Canonum Principium Constitutionibus adjuvantur.*

Canonici proinde nec a professione sua, nec a mente Pontificum recedunt, dum ad faciliorem Canonum notitiam, legum humanarum studium ea moderatione adjungunt, ut nec contra Apostoli præceptum, Deo militantes *negotiis sæcularibus implicentur*; neque disceptationum Forentium peritiam per studium illud affectent: jam enim pridem judicatum fuit, *absurdum Clericis esse, immo opprobriosum, si peritos se velint ostendere disceptationum Forensium.* Leg 41. Cod. *De Episc. & Clericis.*

Hanc esse mentem suam non obscure innuunt Pontifices, quando in Litteris, quibus Beneficiatis conceditur facultas studendi Juri Civili, adjectam volunt hanc clausulam: *Pro majori sacrorum Canonum intelligentia.*

§. VIII.

Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta sunt.

EX illis, quæ hoc capite dicta sunt, infertur:

Primo, quod licet Ecclesia interdum, duritia temporum cogente, disciplinam exteriorem nonnihil mitiget, nunquam tamen non desideret, ut quoad fieri possit, purior morum disciplina in Canonibus jam pridem expressa, aut vigens conservetur, aut collapsa restauretur.

Secundo, quod Episcopis, ac Canonicis summopere necessaria sit ea notitia Canonum, quibus purior illa Patrum disciplina continetur; ut eam, quantum locorum atque temporum conditio tulerit, vel superstitem custodiant, vel collapsam innovent.

Tertio, quod Canonicis, qui a speciali studio Canonum Canonistæ dicuntur, plurimum conducat lectio atque perscrutatio scriptorum, actorumque SS. Patrum; quia ex illis, tamquam ex suis principiis, Canones illi, qui optimam regendæ atque ornandæ Ecclesiæ rationem continent, sunt desumpti.

Quarto, ex dictis non difficulter intelligitur, cui S. Carolus *doleret eos communi consuetudine tantummodo Canones ad interpretandum seligi, qui ad lites judiciaque valent*; probe enim noverat disciplinæ Ecclesiasticæ amantissimus Præsul, his in Canonibus minime reperiri illam morum disciplinam, quam tantopere Ecclesia restitui exoptat, neque in ipsis contineri castissimas illas vitæ regulas, quibus vitam suam Clerus conformare deberet. Non ignorabat quoque, Canones illos, qui ad lites judiciaque valent, non ea unctione Spiritus, quæ in Canonibus acta & mores Patrum repræsentantibus reperitur, esse refertos, ut spes esset, quod Clerici ex eorum studio, rerum cælestium desiderio inflammarentur; immo e contra per nimium eorum studium forensibus controversiis implicati, a divinarum rerum gustu & contemplatione avocari possent. De iis enim Canonibus indubie accipiendum illud Joan. Salisberiensis Carnutensis Antistis ad S. Thomam Cantuariensem effatum: *Quis a lectione Legum, aut etiam Canonum compunctus surgit?* Apud Baronium ad ann. 1165. *num.* 2.

Quinto, ex dictis consequens est, studium Legum a Canonicis, qui Canonibus intelligendis incumbunt, ad Canonum faciliorem intelligentiam posse assumi; ita tamen sobrie, ut nec per illud rebus sæcularibus contra professionem suam implicentur, nec a rebus divinis, quibus Clerici vocare debent, avocentur.

Denique, ex assertis habetur, studium Scripturæ omnibus Canonicis admodum esse necessarium, in eoque *optimas horas esse collocandas*, ut monet Synodus Coloniensis, *quod hic reperiatur fons vitæ scaturiens, ex quo qui haurit, non sitit in æternum.*

Si quis ulterius ex illis, quæ hoc capite dicta sunt consectarium esse contenderet. Canonistis solam priscorum Canonum scientiam, non vero recentiorum, utilem aut necessariam esse, multum a mente ac sententia mea aberraret: ad aliorum enim Canonum studium Canonicos excitare volui; non tamen ita, ut recentiorum Conciliorum vel Decretalium studium necessarium haud credam. Quis enim avitam morum disciplinam atque pristinum judiciorum morem in totum postliminio revocandum sperare ausit? Adeoque quæ recentioribus Ecclesiæ Decretis, licet subinde minus perfecta continentur, saltem conservanda veniunt Quidni quoque hujusmodi sint subinde hominum mores, & præsens Ecclesiæ regimen, ut circa nonnullos horum articulos utilior & convenientior sit illa, quæ novissimis Ecclesiæ Constitutionibus continetur, quam quæ Patrum ætate obtinebat, disciplina.

Nova proinde & vetera in thesauro suo recondita habet Canonista, ut optimum administrandæ & ortandæ Ecclesiæ genus, pro temporum conditione, proferre valeat.

CAPUT IV.

De Gradibus Academicis, quibus tamquam publicis eruditionis testimoniis, Canonicos insignitos desiderat Ecclesia.

§. I.

Ecclesia dignitatibus Ecclesiasticis Gradus Academicos annexuit.

Ecclesia prævacere volens, ne in Ecclesiasticas dignitates, aut Senatum suum intrudantur, qui muneri suo respondere non possint: efficacissimum ad id consequendum credidit medium, si neminem ad similia Ecclesiæ munia idoneum reputaret, nisi Gradu Academico ut publico eruditionis testimonio insignitum.

Quod in Constantiensi, atque Basileensi Conciliis pridem statutum, in Tridentino *Sess. 25. cap. 21. De Reform.* renovatum fuit. *Archidiaconi* (*inquit Tridentinum*) *qui oculi dicuntur Episcopi, sint in omnibus Ecclesiis, ubi fieri poterit, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico.*

Pœnitentiarius similiter in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, ubi id commode fieri poterit, ab Episcopo instituatur, qui (*ait eadem Synodus* ead. Sess. cap. 8.) *Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

Vicarium a Capitulo post mortem Episcopi constitui vult dictum Concilium, *dicta Sess. cap. 16.* qui saltem in *Jure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus*, vel alias quantum fieri poterit, idoneus.

Nec ad prædictas tantum dignitates Graduatos assumi Concilium Tridentinum desideravit, sed hortatur insuper „ ut in Provinciis ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, & talem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus & Collegiatis insignibus, conferantur tantum Magistris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia, vel Jure Canonico *Ead. Sess. cap. 12.*

Hisce Ecclesiæ piissimis votis suffragatus est Philippus II. Hispaniarum Rex, dum probante Paulo IV. in ultima Episcopatuum per Belgium erectione voluit, ut in singulis Ecclesiis noviter erectis decem Canonicatus & Præbendæ primo vacaturæ afficerentur respective pro Episcopo, & *novem Graduatis Doctoribus vel Licentiatis, quorum tres sint Theologi, tres Jurisperiti, tres denique Nobiles ejus Diœcesis, qui vel Theologiæ vel juris Canonici sint Doctores aut Licentiati*: „ Qui omnes & singuli ratione „ suarum hujusmodi Præbendarum, consilium & operam in negotio Ecclesiæ & Religionis; cæterisque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Episcopo suo requisiti fuerint, „ tam conjunctim quam divisim, præstare teneantur ". Priores quidem Scripturarum atque Canonum scientia & eruditione; posteriores vero & scientia & auctoritate, quam Natalium splendor conciliare solet. Nec aliis quam dictis Graduatis, dignitates in auxilium Episcoporum institutæ, conferri possunt: ut consequenter hodie ad hujusmodi dignitates in Belgio assumendi, Doctores vel Licentiati in Theologia, vel Jure Canonico esse debeant.

§. II.

Gradus & Tituli Academici ex mente Ecclesiæ dari debent tamquam publica eruditionis testimonia.

Gradus Academicos reputari ab Ecclesia ut publica quædam testimonia eruditionis illorum, qui eis solemni ritu insigniuntur: quibus condecorati credantur idonei obeundis muniis cujusque respective Gradui congruentibus, ex Decretis, quibus Gradus illos Ecclesia requirit, manifestum est.

Synodus Basileensis reformandæ Ecclesiæ incumbens *hoc unum singulari sollicitudine prosequendum arbitrabatur, ut per singulas Ecclesias Ministri instituantur idonei, qui scientiis & virtutibus effulgeant ad Christi gloriam & universi populi Christiani ædificationem salutarem.*

Hoc unum, quod tantopere exoptabat, ut assequeretur, voluit *quod in qualibet Ecclesia Cathedrali & Collegiata ultra Præbendam Theologo assignandam, tertia pars Præbendarum conferatur* Graduatis.

Exhortatur insuper *Collatores, quod in conferendis Beneficiis hujusmodi, præsertim quoad dignitates, respectum habeant singulariter ad Magistros, necnon Licentiatos & Baccalaureos formatos in Theologia.*

In Ecclesiis quoque Parochialibus, quæ in civitatibus aut villis muratis existunt, personas Graduatas institui voluit.

Quis hic non videat, Basileensis Concilii Patres Gradus Academicos non ut vacuos honoris titulos, sed tamquam publica quædam eruditionis testimonia spectasse? ut dum promovendi ad Ecclesiastica munia illis instructi esse jubentur, non nisi eruditione insignes ad illa munia assumantur.

Non minus evidenter idipsum Concilii Tridentini Patres, *Sess. 24. cap. 12. De Reformat.* expresserunt. Postquam enim præmonuerunt „ Dignitates in Ecclesiis, præsertim Cathedralibus, ad „ conservandam augendamque Ecclesiasticam disciplinam fuisse „ institutas, ut, qui eas obtinerent, pietate præcellerent aliisque „ exemplo essent, atque Episcopos opera & officio juvarent ": mox adjungunt: *Merito, qui suo muneri respondere possint*, Quod ut obtineant, decernunt; *Ut Archidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi, sint in omnibus Ecclesiis, ubi fieri potuerit, Magistri in Theologia, seu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico.* Et nonnullis interjectis, quæ omnia eo spectant, ut digniores ad Canonicatus & Dignitates assumerentur, hortatur Sancta Synodus: „ Ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, Digni- „ tates omnes, & saltem dimidia pars Canonicatuum in Cathe- „ dralibus Ecclesiis & Collegiatis insignibus conferantur tantum „ Magistris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theolo- „ gia, vel Jure Canonico ". Ex his quis rursus non videat, Concilium Tridentinum Gradus Academicos suspexisse ut publica eruditionis testimonia, quibus instructi, qui Gradus illos sunt assecuti, præcipuis Ecclesiæ muniis obeundis, præ cæteris idonei reputentur?

Verum ut nec apparens de mente Concilii Tridentini supersit dubium; Decretum, quo in terminis, ut ajunt, declarat Gradum Academicum publici testimonii eruditionis loco esse, adjungo. *Quicumque posthac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, ait Synodus* Sess. 22. cap. 2. De Reformat. *scientia ejusmodi polleat, ut muneris sibi injungendi necessitati possit satisfacere; ideoque, infert Synodus, antea in Universitate studiorum, Magister, sive Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Jure Canonico merito sit promotus, aut publico alicujus Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.*

Exigit igitur Concilium, ut promovendus ad Ecclesiam Cathedralem publico Academiæ testimonio ad alios docendos idoneus ostendatur, nisi Gradu Academico fuerit insignitus. Quomodo potuissent Patres evidentius declarare Gradum Academicum sibi pro publico capacitatis testimonio esse?

§. III.

Ex Visitatione Universitatis Lovaniensis ostenditur, Gradus Academicos esse publica testimonia eruditionis illorum, qui illis condecorantur.

Quod §. superiori ex Conciliis adstructum fuit illud ex omnibus Regulis, Doctoribus Graduandorum promotioni præfectis, præstitutis facile, ut credo, evinci posset: verum exterarum Universitatum Statutis omissis, sufficere credidi, si in probationem rei ex se adeo dilucidæ, adducam ea, quæ Visitatio hujus Universitatis, Apostolica ac Regia auctoritate peracta, Doctoribus in admissione ad Gradus servanda præstituit. Ex illis adeo manifeste elucet, Gradus Academicos [illegible] [illegible]blicæ scientiæ testimonia esse consideranda, ut nesciam quis [illegible]s perfectis de eo posset ambigere.

Tam ad Baccalaureatum, quam ad Licentiam (*in Theologia*) *promovendi* stricte *examinentur*, solique idonei *admittantur* (*inquit Visitatio*, titulo De Facultat. Theolog art. 70. & seqq.) *Inidonei autem omni privato affectu seposito repellantur.*

„ Cum autem Reipublicæ Christianæ plurimum intersit, per- „ git Visitatio, ac multum pertineat ad Facultatis Theologicæ „ splendorem & gravitatem, ut qui Doctoralis Laurea sunt in- „ signiendi, sint Viri præclarissimi, ætatis maturitate graves, „ acerrimo ingenio prædici, ac in sacris Litteris, reliquisque „ Theologicis scientiis exercitatissimi; ut si quando cum Hære- „ ticis, aliisque in palæstram disputandi gratia est descenden- „ dum, cum Gradus sui honore, Facultatisque suæ gloria; „ quæ suarum sint partium debite perfungi possint: volumus: „ ut nemo ad Doctoralem Gradum admittatur, nisi *dotes ha- „ beat competentes, eximiam Theologiæ scientiam*, & etiam æta- „ tis maturitatem ad minus trigesimum annum attingentem; nisi „ propter singularem scientiæ præcellentiam Facultas in ætate „ censeret dispensandum.

Hujus rei momentum, ac enixam suam voluntatem, ut amplius declararent Universitatis Superiores subjungunt.

„ Oneramus autem districte Facultatis conscientiam ut sicut „ ad nullum, ita potissimum ad supremum Gradum, sive ad „ Lauream Doctoralem neminem admittat, *nisi, sicut præscri- „ ptum est, egregie aptum, idoneumque.*

Ex hisce Theologiæ Magistris præscriptis legibus, patet, Gradus in Facultate illa nulli concedendos, qui scientia Gradui correspondenti fuerit destitutus: ex quo evidenter consequitur, quod dum Doctores Gradum alicui annuunt, una de scientia ipsius ad tallem Gradum requisita testimonium ferant.

Quod leges in admissione ad Gradus, Doctoribus Juris præstitutas spectat, illæ non minus evidenter, si non evidentius, quam Præcedentes, intentum evincunt.

„ Ne paucarum Legum, aut Visitatio, aut Canonum Licen- „ tiati sint, sed in Theorica Juris perfecte versati in palæstram „ praxeos, ut docti & spectabiles viri prodeant, qui clientibus „ prudenter & candide patrocinentur, *atque Cathedralibus aut „ Collegiatis Ecclesiis probe consulant*; statuimus & ordinamus, „ ut Doctores utriusque vel alterius Juris, quibus examen Li- „ centiandorum committitur, passim *ubicumque libuerit* per to- „ *tum* Jus Civile, vel Canonum respective Licentiandos exami- „ nent, & si idoneos repererint, admittant; sin minus, saltem „ ad tempus repellant.

Repellant, inquam *ad tempus* a gradu Licentiæ, ut si nimirum tempore illo intermedio, se capaces atque idoneos ad gradum illum reddiderint (quod ex novo examine deprehendetur) ad gradum admittantur. Nec enim ullum, tametsi tempore longissimo studio Juris incubuisset, ad Gradum Licentiæ admitti voluere Visitatores, nisi quem *rigoroso* præmisso examine idoneum repererit, in idoneis absolute exclusis.

Verum ne studiosis dedecori sit repulsam pati statuerunt, *ut notabili tempore ante repetitionem dictum* examen *Rigorosum fiat.*

„ Et hæc, cum in Universitate Lovaniensis ita expedire in- „ venimus, inquiunt Visitatores, in Universitate nostra Duacensi „ idem observandum statuimus.

„ Quandoquidem autem Universitatis nostræ splendor, cujus- „ que Facultatis celebritas, & Reipublicæ quoque nostræ bo- „ num, maxima ex parte ex eo dependent, ajunt Visitatores,

ut

,, ut ad Doctoralem Lauream non admittantur, nisi in ea scientia, in qua volunt promoveri, præclarissimi & maxime eminentes, qui ingenii acrimonia, & laboris infatigata constantia ,, ad eam pervenere doctrinæ præcellentiam, ut Facultatis suæ ,, honori, & Reipublicæ nostræ utiles esse possint: ideo in eo ,, singulariter nobis providendum esse existimamus, *ut exclusis* ,, *indoneis & minus peritis, solum selectissimi* ad Doctoratum ,, provehantur.

Quod ut fiat, statutum est, ut priusquam quis ad Lauream Doctoralem in Jure admittatur, prius *rigore per totum Jus* a stricto Collegio examinetur. Secundo, ut unusquisque judicium futurum de promovendo ad Gradum illum ferre queat, præmittendas censuerunt tres disputationes de materia per strictum Collegium assignanda, easque sine subsidio Præsidis una hebdomada esse absolvendas. ,, Cui disputationi volumus (verba sunt Visitationis) omnes Doctores interesse, ut deinde verum judicium ,, ferre possint, & si eum vere idoneum repererint, admittent, ,, si vero in conscientia sua judicaverint eum non qualificatum, ,, ne inferant noxam in Reipublicæ, injuriam suæ Facultati, & ,, quod majus est, ne efficiantur *juramenti sui (quod volumus* ,, *expresse continere se non admissuros, nisi quos vere judicaverint* ,, *idoneos)* violatores, absque ulla dissimulatione eum repellent.

Quis hisce perpensis ambigat, nullum ad Gradum in Jure admittendum, nisi de quo per examen aliave publica scolastica exercitia constat, eum scientia Gradui illi respondente sufficienter esse instructum; quo fiat, ut qui Gradu illo est insignitus, testimonio publico sit probatus idoneus, *qui clientibus prudenter & candide patrocinetur, atque Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis probe consulat.*

§. IV.

Ostenditur quam multa incommoda in Ecclesia redundent ex mala Graduum collatione.

QUæ præcedentibus duobus §§. tum est Conciliorum Sanctionibus, tum Universitatis Lovaniensis Visitatione prolata sunt, abunde ostendunt, Ecclesiarum atque Universitatum Fundatores omnino velle, ut Gradus Academici conferantur tamquam publica eruditionis testimonia, quibus qui condecorati sunt, ostendantur tales, ut eruditione atque prudentia Ecclesiæ prodesse possint.

Hoc suo scopo Ecclesiam, piosque Universitatum Fundatores frustrandos fore, si Gradus illis conferantur, qui scientia, aliisque qualitatibus Gradibus correspondentibus carent, evidentius est quam ut probari debeat. Quinimmo non tantum inutilis Ecclesiæ reddetur Graduum illorum requisitio, sed noxia sæpius ac perniciosa. Per illos quippe titulos tamquam publica eruditionis testimonia, major Ministris illis accedit auctoritas; cui dum eruditio aliæque animi dotes non respondent, illa non raro in Ecclesiæ perniciem abutuntur.

Ulterius, per indignam Graduum illorum concessionem natum est contingere, ut indocti atque muniis Ecclesiasticis incapaces, alias non adumendi, assumantur; quidni enim fiat, ut illi, ad quos Dignitatum aut Canonicatuum provisio spectat, credant personas Beneficio aut Dignitati sufficientes ob Gradum Academicum, quo sunt insignitæ, quas tantæ capacitatis non crediturent, si testimonio illo publico non fuissent instructæ; nec unquam ad Beneficium vel Dignitatem, sepulto illo gradu, illas promovissent. Quo tandem fit, ut Gradus, qui ex intentione Ecclesiæ servire debent, ut capaciores ad munia Ecclesiastica vocentur, & incapacibus porta ad illa occludatur, subserviant incapacibus, ut ipsis facilior ad similes Dignitates pandatur introitus.

Denique, quandoquidem Gradus Academici quædam sint capacitatis indicia, populo manifeste per indignam Graduum collationem imponitur: credit enim populus quod ex capacitate sint præditi, quam signa illa exprimunt; ac propterea negotia sua, etiam salutis illis securius committit: quæ capacitas si desit, evidenter fidelis populus decipitur.

Si his aliisque incommodis, quæ infallibiter quodammodo secum trahit festina nimis ac facilis Graduum Academicorum concessio, adjungantur commoda omnia: quæ ex debita Graduum collatione sperari possent, & per eorum indubitam concessionem impediuntur, majoris momenti, quam vulgò apprehenditur, sane reputanda est Graduum illorum collatio. Si enim Gradus illi non annuerentur nisi idoneis, id est optimis scientiis, prout Gradus præfert, instructis, contingeret, ut ad præcipuas Ecclesiæ dignitates Graduati affectas assumi non possent, nisi qui Theologicis aut Canonicis scientiis bene instructi, optimum gerendæ ac ornandæ Ecclesiæ concilium Episcopis suggerere possent. Ulterius, cum Dignitates illæ ad conservandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam sint institutæ & qui illas obtinent, Episcopalis sollicitudinis non exiguam portionem sibi impositam habeant, non difficulter cognoscitur, quantus in Ecclesiam fructus redundaret, si non nisi eruditione ac optima scientia imbuti ad illas ascendere valerent: quod fieret, si Gradus denegarentur iis, qui sufficienti eruditione sunt destituti.

Denique si tantum docti ac bene meriti ad Gradus promoverentur, fieret ut populo Christiano non imponeretur; sed e contra ostenderetur, quibus sua negotia, præsertim salutis, securius comitere posset.

Verissime igitur dici potest; quod pridem notavit P. Tholosanus *lib. 18. De Rep. cap. 9. num. 6.* ,, Multum nocet Reipu- ,, blicæ, quod Professores aliqui reperiuntur parum timoratæ ,, conscientiæ, & non considerant quale pecus Arcadicum intrudant Ecclesiis & Subselliis, ad gratiam sæpe Gradus profa- ,, nis concedentes; nec considerant, se reddituros rationem co- ,, ram Deo & hominibus de tanta in probandis studiis negli- ,, gentia.

Quid mirum proinde, si debitam Graduum Academicorum concessionem ejus ponderis & momenti crediderit Petrus de Aliaco Cardinalis & Episcopus Cameracensis, ut inter cætera, quæ pro reformatione Ecclesiæ Concilio Constantiensi (*a*) suggessit, nec illud suggerere dubitaverit: *ut Gradus distribueretur dignis sine favore aut acceptione personarum, & cum rigore examinis in scientia & moribus*. In lib. De reform. Eccles. Consid. 5.

§. V.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta sunt.

SI quis expendat, ex, quæ toto capite præsenti, præsertim §. superiori, probata fuerunt, agnoscere debebit, examini atque admissioni Graduandorum præficiendos esse viros non tantum doctrina atque eruditione præstantissimos, qui dijudicare queant, num Gradum postulans ejus sit eruditionis, ut testimonium, quale Gradus petitus exprimit, mereatur; sed insuper ad affectu humano judicium pervertente vacuos. Si enim simili aliquo affectu, præsertim tamen avaritiæ, fuerint infecti, quantumvis forent sapientes, de facili continget, oculos eorum ita excæcari, ut revera inidoneos spe lucri ex admissione ad Gradum obventuri admittent; vel timore homines offendendi, inidoneos repellere, verebuntur.

Merito ergo attendant, quibus incumbit provincia constituendi Doctores, qui examini Graduandorum præsunt, ut ordinent *Viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam*, Deut. cap. 18. vers. 21.

Intelligitur insuper, quam merito solliciti sint, quibus Ecclesiæ atque Reipublicæ bonum cordi est, ut ingenio, doctrina, & præcipue moribus præstantissimi, Graduandorum examini præficiantur.

Ex dictis quoque non difficulter colligitur, quantum onus incumbit illis, qui Graduum collationi sunt præfecti, quodque hujusmodi officium non immerito periculosioribus Ecclesiæ aut Reipublicæ muniis annumerari queat. Quis enim minus illud non dicat admodum periculosum, vi cujus respondendum est de tot publicis capacitatis testimoniis, quot Gradus Academici conferuntur; quæ si leviter nimis concessa fuerint; tantam malorum stragem secum trahunt? Quis se credet satis illuminatum, aut ab humanis affectibus liberum, ut non timeat se interdum, etiam culpabiliter Gradus illos dantem immerentibus & consequenter influxurum in omnia illa mala, quæ ex indebite illa collatione in Ecclesiam vel Rempublicam nata sunt redundare.

Accedit, quod nemo securus sit, se pro debito muneri satisfecisse, quia forsitan Gradus Academicos non ea facilitate annuit, qua in aliis Universitatibus, aut a Confratribus suis concedi solent. Sæpe enim tam gravis est officiorum neglectus, ut si quis medium partem eorum, quæ officium exigit, præstiterit, in comparatione aliorum multum præstitisse videatur. Quare monet Apostolus, ad *Galat.* cap. 6. vers. 4. *Opus suum probet unusquisque, & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in altero.* Quasi diceret. Diligenter examinet unusquisque quale sit opus suum in se, non ex comparatione aliorum.

Ex quibus ulterius consequitur, quod si de omni Magisterio dictum sit ab Apostolo Jacobo *cap. 1. vers. 1. Nolite plures Magistri fieri* (id est, nolite desiderare Magisterium) *Fratres mei, scientes quoniam majus judicium sumitis;* illud vel maxime dictum esse de Magisterio, quo non tantum quis ad alios docendum constituitur, sed insuper auctoritatem alios Magistros constituendi suscipit.

Ex his non difficulter intelligitur, quod sicuti officium examinandi & admittendi Ordinandos, Confessarios, Concionatores, &c. ob multa gravia, quæ illis annexa sunt pericula, non pro beneficio, sed pro magno onere est reputandum; ita quoque officium admittendi Graduatos, ut onus potius quam beneficium habendum sit.

Præterea ex illis, quæ hoc capite dicta sunt, sequitur magnum esse abusum, admittere ad Gradum Licentiæ in Jure illos, qui eruditione, aliisque qualitatibus ad Gradum requisitis destitui sciuntur, eo quod ad praxim forensem exercendam destinari non videantur. In primis enim quis hominis animum mutabilem esse nescit, ut qui hodie a forensibus abstinere proponit, cras quirato consilio eidem se occupet; Sed ut detur quod nunquam ad Advocati aliudve in Republica Officium, per gradum illum ascendere possit, vel juramento constrictus, vel jam Statui Ecclesiastico applicatus; forsitan tamen illo mediante ad Dignitatem Ecclesiasticam, cum summa Ecclesiæ pernicie, promovebitur.

Ulterius supponatur, gradum illum ea cautione concessum esse, ut nec ad Reipublicæ, nec ad Ecclesiæ munia adipiscenda, illo uti possent; plura tamen incommoda secum trahit inordinata illa Graduum concessio; & præterquam enim quod titulorum Academicorum per hujusmodi præcipitatam indulgentiam, vilescat auctoritas, nunquam cautio illa interposita impediet, quin hi, qui

(*a*) Hoc Concilium celebrari cœpit anno 1414. nec absolutum est nisi anno 1418. Spectatur autem veluti epocha reformationis, quam Ecclesia Beneficiorum collationi imposuit.

qui publice titulo scientiæ sunt insigniti, reputentur eam, quam Gradus adeptus exprimit, habere sufficientiam. Ex quo fiet, ut dictis atque resolutionibus ipsorum, ob Graoum, quo decorati sunt, eadem apud populum, qui cautionem privatim interpositam ignorat, sit futura fides, ac si omnem, quam Gradus requirit, capacitatem haberent.

Mirum igitur non est, si nec in hujus Universitatis Visitatione, nec aliarum Universitatum, quod sciam, Statutis limitatæ illius admissionis ad Gradum mentio occurrat; sed generaliter atque indefinite Doctoribus præcipiatur, ut seposito omni humano affectu a gradibus absolute repellant, quos præmisso rigoroso examine idoneos non repererint. Ea propter legum sibi præscriptarum prævaricatores constituuntur, qui inidoneos ad Gradum Academicum admittunt, quamcumque licet cautionem interponant.

Non difficulter quoque ex antedictis intelligitur, admodum exactam circa scientiam, cæterasque qualitates merito esse instituendam inquisitionem, si Nobilis quispiam, aut alius qui potentes noscitur habere amicos, Gradum expetat: cum enim similes facilius ad Reipublicæ subsellia, aut Ecclesiæ Cathedrales amicorum potentia, vel auctoritate ascendant, majus etiam periculum est, ne si insufficientes Gradum adipiscantur, illo sint abusuri.

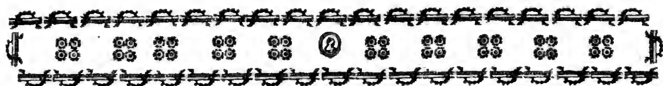
Denique qui incommoda ex festina Graduum maxime Theologiæ & Canonum collatione in Ecclesiam redundantia serio expenderit, facile agnoscet, non sine magno fundamento docuisse P. Adam Courzen, ut refert Andreas Bavvens: ,, eos Academicos peccare *mortaliter*, qui Gradibus & titulis insigniunt ,, indignos, adeoque velut publico testimonio Tribunalibus & ,, Dei Ecclesiis imponunt ". *Lib. 2. De Juris Justitiæque usu & abusu*, *cap.* 3.

Perpendens hæc pius ille ac doctus Academiæ Parisiensis Cancellarius Joannes Gersonius, inter alias causas, quibus se inclinatum fuisse testatur ad dimittendum Cancellariatum Academicum, unam his verbis expressit: *Cogor ad deliberationem aliorum, vel pro consuetudine temporis, ignaros scientia, & perniciosos moribus promovere.*

Censuit nimirum, ait Exim. D. Joannes ,, Sinnichius, indi- ,, gnorum ad Gradus Academicos promotionem, *gravem* esse ,, iniquitatem; ideo utique, quia *immanem* Reipublicæ tam Ec- ,, clesiasticæ quam Politicæ infert perniciem ". *Saul. Exrex. lib.* 1. *cap.* 122. §. 465.

PARS

PARS SECUNDA.
DE SECUNDO
OFFICIO CANONICORUM
QUOD EST
Morum integritate Ecclesiarum ædificare.

CAPUT PRIMUM.

Canonici non tantum populo, sed etiam Clero exemplo suo præire debent.

§. I.

Clerici, atque ita Canonici laicos exemplo suo ad virtutem excitare tenentur.

„ NIHIL esse quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se divino Ministerio dedicarunt, post SS. Patres monuit Synodus Tridentina *Sess.* 22. *cap.* 2. *De Reform.* Cum enim a rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur; in eos tamquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter si decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum, ac religione plenum præ se ferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent; effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.

Præterea cum Clerici laicorum sint constituti Magistri, ea tenentur morum integritate fulgere, ut quæ verbo ædificant, operibus non destruant. Quapropter Synodus Tridentina *Sess.* 14. *in proœm. de Reformat.* præcipit Episcopis, ut moneant suos Clericos „ in quocumque Ordine fuerint, ut conversatione, sermone, & „ scientia commisso sibi Dei populo præeant, memores ejus quod „ scriptum est: *Sancti estote, quia & ego sanctus sum.* Juxta „ Apostoli vocem, *Nemini dent ullam offensionem, ut non vituperetur Ministerium* eorum; *sed in omnibus exhibeant se sicut* „ *Ministros Dei*; ne illud Prophetæ dictum adimpleatur in eis, „ Sacerdotes Dei contaminant Sancta, & reprobant legem.

Quæ omnia jam ante a Christo & Apostolo ad Clerum dicta fuisse Ecclesia noverat *Vos estis lux mundi*, inquit Christus *Matth c.* 5. *verf.* 14. *&* 16. *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.* Et Apostolus in persona Titi: *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum .... verbum sanum, irreprehensibile; ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Ad Titum *cap.* 2. *verf.* 7. *&* 8.

Si quis vero contendat hic ex sacro Textu prolata tantum ad Episcopos Apostolorum successores, aut Presbyteros animarum Directores dicta esse; audiat, quæso, S. Hieronymum, *quem Deus Ecclesiæ suæ in exponendis sacris Scripturis Doctorem maximum providere dignatus est*: *Qualis ædificatio erit discipuli, si se intelligat Magistro esse Majorem? Unde non solum Episcopi*, *inquit hic Doctor maximus*, *Presbyteri & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, conversatione, sermone & scientia præcedant; verum etiam & inferior Gradus, Exorcistæ, Lectores, Æditui, & omnino, qui domui Dei serviunt. Quin vehementer Ecclesiam Christi destruit, meliores Laicos esse quam Clericos*, In comm. sup. Ep. ad Tit. cap. 3. apud Grat. caus. 8. quæst. 1. can. 21.

Clerici ergo & proinde etiam Canonici, qui a rebus sæculi in altiorem locum sunt sublati, quique Laicorum constituti sunt Magistri, tales esse debent (ut paucis his Augustini verbis concludam) *quorum vita aliorum sit eruditio, & assidua salutis prædicatio*. Ser. 259.

§. II.

Canonici ab exactiore Canonum observantia nomen mutuantes, ad sedulam illorum custodiam præ reliquo Clero tenentur.

UNiverso Clericorum Ordini, Canonum seu Regularium Ecclesiasticarum observantiam præscriptam esse quis ambigat? Quare tertia Carthaginensis Synodus præcepit, *ut omnibus Ordinandis Canones prælegantur*. Et Toletana IV. jubet, *ut sciant Sacerdotes Scripturas sanctas & Canones*. Unde olim in more positum fuisse notat Morinus, quod Ordinandus interrogaretur num Canones pleniter disceret, & intelligeret. *De sac. Ordinat. pag.* 308.

Ab hac Canonum observantia Clerici omnes multo tempore *Canonici* dicti fuere; & Clericorum professio, *vita Canonica*, *institutio Canonica*, aut *Religio Canonica*.

Hinc quoque factum est, ut Clerici a Regulis seu Canonibus præscriptis deviantes, *non Canonici* appellati sint.

Non male proinde a quibusdam notatum fuit, primitus *Canonicos* dictos fuisse Clericos secundum *Canones* viventes.

Verum successu temporis multiplicato Clero, ac Canonum custodia in Clero deficiente, specialiter *nomen* illud appropriatum fuit illis; qui una cum Episcopo in Domo Episcopali, aut certe in alio loco sub directione Abbatis aut Præpositi in unum congregati, exactiorem præ reliquis de Clero *Canonum* observantiam profitebantur.

Unde sæculo nono Synodus Aquisgranensis, postquam omnibus Clericis salutaria monita, atque vitæ Clericalis rite instituendæ normam præscripsisset, ad *Canonicos* sese convertens, eos ante omnia a professionis suæ perfectione, ad singularem præ reliquis de Clero vitæ integritatem excitare non dubitat.

Quia evidenti auctoritate, *ait Synodus cap.* 115. *liquet Canonicam institutionem cæteris præstare institutionibus debent, necesse est, qui hujus professionis censentur* nomine, *procurare*; *qualiter in semetipsis* eamdem institutionem vita & moribus exornent potius quam dehonestent. *Quoniam qui tantæ auctoritatis institutione pollent, & se aliis imitabiles præbere debent, verendum est, ne si* (*quod absit*) *a proposito exorbitaverint, regno Dei indigni fiant*.

Quapropter sub idem pene tempus in Synodo Rhemensi (*an.* 813. *Can.* 8.) Monachis S. Benedicti Regula fuit; Canonicis vero sacri Canones *ut quisque Canonicus*, ait Synodus, *legem vitamque suam minime ignoraret*. Ab hac igitur *Canonum* exactiore custodia Clericos, qui *Canonici* dicuntur, nomen suum derivasse; atque eo titulo ad eorum observantiam sese excitare debere jam dudum observatum fuit.

Et quidem Ivo Carnutensis Canonicis suis hanc nominis etymologiam, ut eos ad vitæ integritatem reduceret, proponere non dubitavit, *ideo*, inquit, *Epistol.* 69. *Canonici appellati estis, quod Canonicas Regulas velle vos observare cæteris artius devovistis*.

Similiter Radulphus Canonicus Tungrensis, eodem argumento Confratres suos ad sedulam Canonum custodiam inducere studuit: „ Cum sacri Canones, inquit, sunt custodiendi, apud vos tamen, „ qui ab illis græce *Canonicorum* nomem vendicastis, a S. Ro„ mana Ecclesia depositi sunt, non tradentis, sed recipientis „ gratia ". *Lib. de Canon. observ. propos.* 3.

„ Clerici inquiebat sæculo decimo-quinto Dionysius Carthusia„ nus, vocantur Canonici, quoniam regularem & rectam tenen„ tur ducere vitam, vitiorumque obliquitates vitando, sinceriter „ gradi juxta præfixa eis a SS. Patribus statuta ". *Tract. De Vita Canon. cap.* 4.

Usque proprius ad nostram ætatem descendamus, decimo-sexto sæculo

sæculo Synodus Coloniensis *ut de Canonicis dicamus paucis*, inquit, *respondeat eorum vita titulo, respondeat nomini: sint reipsa, ut sunt nomine Canonici, id est, regulares. Anno* 1536. *part.* 3. *cap.* 4.

Quin & sub finem ejusdem sæculi Clerus Gallicanus, ut Canonicos ad vitæ rectitudinem, morum integritatem, Canonumque sedulam observantiam efficacius reduceret, ut *nominis* sui memores essent, admonuit. *Anno* 1597.

„ Canonicos semper suæ *denominationis* memores esse oportet, „ inquit, ne quis eorum *Canones* & *Regulas* vitæ aut morum „ pravitate unquam transgrediatur; sed e contra, qui exleges „ sunt aut in futurum esse possent, eorum exemplo ad pietatis „ totius formam & regulam revocentur.

Clerici ergo *Canonici dicuntur* ab ipsa Canonum exactiore custodia, seu ut clarius dicam, ab ipsa professione, qua exactiorem *Canonum* observantiam, dum in *Canonicos* recipiuntur, profiteri censentur. Quare sicuti Christiani dicuntur, non tantum qui Christi vestigia sectantur, sed quotquot in Baptismate Sathanæ & pompis ejus renuntiarunt, & Christo se adhæsuros professi sunt; eum in modum Clerici a prædicta professione, quamdiu Canonicatum retinent, *Canonici* dicuntur, tametsi ab illa vitæ professione degenerent.

Sed sicut de Christianis dicit Salvianus, *Christianum nomen aureum decus est. Quo si indigne utamur, fit ut sues cum ornamento esse videamur. Eum in modum Canonici dictum accipiant* (ait Joannes Molanus de hoc glorioso Canonicorum nomine agens lib. De Canon. cap. 4.) Canonici nomen *honoris titulus est; sed si eo indigne utamur, fit ut sues cum ornamento esse videamur. Qui Christianus est, & christiane non vivit, pergit idem Molanus; qui Canonicus est & canonice non vivit*, nomina *hæc secum ad damnationem suam portat, & in iis seipsum quod male vixerit, damnat. Hæc sunt* nomina, *quæ eos accusabunt, dum Majestas venerit judicantis, & quæ illis erunt in testimonium suæ perditionis, cum audietur sententia judicantis.*

§. III.

Canonici, qui auctoritate inferiori Clero præstant, etiam morum integritate prælucere jubentur.

„ TANTO utique quemque antestare cæteris oportet devotione, „ inquit Salvianus *lib.* 2. *adv. Avarit.* quanto antestat dignitate. „ Nihil est enim turpius quam excellentem esse quemlibet „ culmine, & despicabilem vilitate. Quid est enim aliud principatus „ sine meritorum sublimitate, nisi honoris titulus sine „ homine?

„ Cum igitur evidenti auctoritate liqueat, canonicam institu- „ tionem cæteris præstare institutionibus: " ut loquitur Synodus Aquisgranensis, tanto utique eos antestare oportet devotione, quanto antestant dignitate, ne alias excellentes culmine despiciabiles fiant vilitate, & principatum seu superioritatem sine meritorum sublimitate habentes, honoris titulum sine homine habere dicantur.

Ea propter dicta Synodus Aquisgranensis postquam dixit, Canonicam cæteris præstare institutionibus, tamquam illi necessario consequens, Canonicos monet, *ut videant qualiter in semetipsis eamdem institutionem vita & moribus exornent: quoniam qui tanta auctoritate pollent, & aliis se imitabiles præbere debent. Anno* 816. *Cap.* 115.

Eadem ratione Synodus Tridentina dixit „ Dignitates in Ec- „ clesiis, præsertim Cathedralibus, ad conservandam augendam- „ que Ecclesiasticam disciplinam fuisse institutas, *ut qui obtine-* „ *rent, pietate præcellerent, aliisque exemplo essent.*

Monetque Canonicos universos „ ut vestitu decenti tam in „ Ecclesia quam extra assidue utantur; ab illicitisque venationi- „ bus, aucupiis, choreis, tabernis, lusibusque abstineant; eaque „ morum integritate polleant, ut merito Ecclesiæ *Senatus* dici „ possint.

Quare Concilii Aquensis Patres decernere non dubitarunt: „ Quæ „ de vita & honestate Clericorum a Synodo statuta erant, ea „ omnia quam diligentissime a *Canonicis* esse observanda sub eis- „ dem, ac gravioribus etiam pœnis, cum deceat illos, inquiunt „ ea morum integritate ornatos esse, ut *nomen* suum tueri & „ retinere possint, ac præ aliis Clerici *Canonici* seu *Regulares*, „ ex observata Ecclesiasticæ disciplinæ *perfectius* regula nomi- „ nari mereantur, *a quibus cæteros studium & amorem, ac tam-* „ *quam regulam cultus Divini non pigeat accipere.*

De hac Canonicorum obligatione inferiori Clero exemplo suo prælucendi adeo persuasus erat S. Carolus, ut eosdem ad eorum, quæ ipsis præscripta erant, sedulam observantiam, per illam obligationem excitandos crediderit. „ Accurate demum omnia ob- „ servate, inquiebat, quæ vobis præscripta sunt, *ita ut vestro* „ *exemplo aliis Sacerdotibus Clericisque, & recte orandi, & pie* „ *vivendi animum addatis.*

§. IV.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite asserta sunt.

QUÆ hoc capite asserta fuerunt, probant: Primo, quod Clerici ac proinde Canonici debeant esse, ea morum integritate, ut vita eorum sit tamquam speculum loco sublimiori positum, in quod Laici oculos conjicientes, quid sibi agendum sit, videant.

Secundo, quod Clerici debeant ita vitam suam componere, ut quod Laicis servandum prædicant, prius per opera sua factibile suadeant: „ Sermo enim vivus & efficax, aiebat S. Bernardus „ *Epist.* 201. exemplum est boni operis, facile faciens suadibile „ quod dicitur, dum monstrat factibile quod suadetur.

Tertio, quod Canonici ab exactiore Canonum seu Regularum custodia nomen suum sortiantur, adeoque vi suæ professionis ad eorum exactiorem præ cæteris Clericis observantiam teneantur.

Quarto, quod sicuti Religiosi vitam suam ad Regulam, quam professi sunt, instituere jubentur, ita Canonici sacros Canones tamquam suam Regulam suspicere debeant.

Quinto, quod etiam Canonici, qui hodie *sæculares* dicuntur, a Canonum exactiore observantia *nomen* suum habeant & retineant; ac propterea ad eam morum integritatem, quam Canones præscribunt, non minus nunc ac olim dum in communi vivebant, teneantur: ut licet *sæculares* ob vitæ communis desertionem nominentur, moribus tamen *Canonici*, id est, *Regulares* sint.

Ex quo ulterius consequitur, quod Canonici in vitæ suæ directione attendere non debeant quid alii faciant, sed quid Sacri Canones Clericis faciendum præscribant.

Septimo, quæ præsenti capite diximus, probant, quod sicuti Canonici aliis Clericis auctoritate & vitæ professione præstant, ita quoque vitæ integritate præstare debeant.

CAPUT II.

Ostenditur, quod multis sæculis non promoverentur ad Clerum, qui post Baptismum, in crimen, maxime carnis, erant prolapsi, & qui post Clericatum simile commisissent, numquam Ordinibus restituerentur. Quid demum circa disciplinam illam mutatum sit, & qua ratione illa mutatio supervenerit.

§ I.

Pristina Patrum disciplina nullum admittebat ad Clerum, qui innocentiam Baptismalem crimine aliquo, præsertim carnis, maculasset.

CANONEM seu regulam electionis Magistratuum Ecclesiasticorum, quem SS. Patres plurimis sæculis pressius secuti sunt, Apostolus scribens ad Discipulum suum Titum, ita exposuit: *Hujus rei gratia*, inquit, *reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas; & constituas per civitates Presbyteros, sicuti & ego disposui tibi.* Ad Titum *cap.* 1. *vers.* 5. 6. 7.

Quales vero: *Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, &c.* Eadem præcipit scribens ad Timotheum, & addit: *Oportet illum* (Episcopum) *& testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.* 1. ad Timot. *cap.* 3. *vers.* 7. 8. 9. 10.

Similem deinde probationem in Diaconis postulat. *Diacones*, inquit, *similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes: Habentes mysterium in conscientia pura. Et hi probentur primum; & sic ministrent, nullum crimen habentes.*

Hunc, inquam, Canonem Apostolicum in electione Ministrorum Ecclesiæ præ oculis habentes SS. Patres, nullum ad Clerum admittendum censebant, nisi qui *sine crimine esset*. id est, nullo crimine, præsertim carnis, innocentiam Baptismalem maculasset. „ Non eo tantum tempore (inquit Hieronymus, agens de pu- „ ritate in ordinando requisita) quo ordinandus est, sine ullo „ sit crimine, & præteritas maculas nova conversatione dilue- „ rit, *sed eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati* „ *conscientia mordeatur.*

Hanc Ecclesiæ disciplinam, nullum scilicet ad Ministerium suum admittendi, qui graviori aliquo crimine, præsertim carnis, Baptismum suum maculasset, tamquam indubitatam ante Hieronymum Celso hæretico opposuit Origenes; „ asserens quod Christiani, lapsos in crimen carnis, rursum resipiscentes, haud secus „ quam redivivos (verba ejus sunt) recipiant, tandem post „ longiorem melioris meriti approbationem, quam cum primum „ ad religionem discendam admitterentur, *ea tamen conditione* „ inquit, *ut quoniam lapsi sunt, excludantur in posterum ab om-* „ *nibus Dignitatibus & Magistratibus Ecclesiasticis* ". Lib. 3. contra Cels.

Eamdem Ecclesiæ disciplinam etiam sæculo VIII. multis probat & exaggerat Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus in Epistola ad Joannem Presbyterum & Hegumenum, in qua inter multa, hæc habet: „ In scortatione aut adulterio si quispiam „ post Baptisma fuerit deprehensus, *Divini Canones* illum ad Sa- „ cerdotium non admittunt ". Habetur *Act.* 8. *Conc.* 7.

Nullum igitur ad Sacerdotium admittendum credebant sancti Patres, qui sanguinem Testamenti in quo sanctificatus fuerat, pollutum duxisset, præsertim crimine carnis, quantumvis copiosis pœnitentiæ lacrymis pollutionem eluisset.

Ex pœnitentibus quantumvis sit bonus (inquit Concilium Carthaginense IV. *Can.* 68.) *Clericus non ordinetur*. Quinimmo teste Innocentio I. *Canones apud Nicæam constituti, pœnitentes etiam ab infimis officiis Clericorum excludunt*. Utque plura tum Conciliorum, tum Patrum testimonia; quibus probatur pœnitentes ab omni ministerio Ecclesiæ fuisse exclusos, prætermeam; unicum Siricii Papæ luculentissimum illius disciplinæ testimonium adjungo: „ Illud quoque (inquit *Epist.* 1. *cap.* 14.) nos par fuit provi- „ dere, ut sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Cle- „ ricorum, ita & post pœnitudinem ac reconciliationem, nulli „ unquam Laico liceat honorem Clericatus adipisci: *Qui quam-* „ *vis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen* „ *debent gerendorum Sacramentorum instrumenta suscipere, qui* „ *dudum fuerint vasa vitiorum.*

Præterquam quod ex dicto Siricii responso evidenter constet, pœni-

pœnitentes a Clericatu fuisse seclusos, insuper ex eodem responso perspicuum est, non alia de causa pœnitentibus ad sacramenta portam fuisse occlusam, nisi *ab crimen*, cujus causa pœnitentiæ subjiciebantur. Quare tanquam indubitatum asserit Morinus: *Criminum reos, vel pœnitentiam agentes ab Ordinibus Ecclesiasticis prohiberi, apud Veteres æquipollebant*. Lib. 4. De Administ. Sacram. Pœnit. *cap.* 13. *num.* 5.

§. II.

Pristina Patrum disciplina non permittebat Clericos in crimen, præsertim carnis, prolapsos, etiam post pœnitentiam peractam, pristino honori restitui.

QUANTAM conscientiæ puritatem, vitæque innocentiam Patres requisiverint in illo, qui illius Sacerdotio fungitur, qui nobis constitutus est *Pontifex sanctus, innocens, impollutus, & segregatus a peccatoribus*, facile intelligitur, tum ex illis quæ superioris §. dicta sunt, tum ex eo quod per multa sæcula Clericos post susceptum Ordinem in grave aliquod crimen, maxime carnis, prolapsos, nec post peractam pœnitentiam sacris Ministeriis unquam restituendos censerent; ut luculentissimis Canonum atque Patrum testimoniis hoc & sequentibus §§. ostendetur.

Antiquissimus, qui sub nomine Apostolorum circumfertur Canon, Clericum propter crimen depositum quantumlibet pœnitentiam agat, honori pristino non esse restituendum decernit - *Can.* 61. *Apostol.* " Si quis Clericus propter metum humanum, vel " Græci, vel Hæretici, negaverit, siquidem nomen Christi, ab " Ecclesia rejicitur: si vero nomen Clerici, deponitur: *pœniten-* " *tia tamen ductus, ut Laicus recipitur* ". (a) Quod vero Canonis illius dispositio in praxim deducta fuerit, antiquissima & illustria evincunt exempla.

Cornelius Papa in Epistola ad Fabium Antiochenum apud Eusebium refert a tribus Episcopis, qui Novatum, simplicitate animi ab eo decepti, ordinaverant, unum facti sui *pœnituisse*, & peccatum *flebiliter* lamentantem, & aperte confitentem ad Ecclesiam rediisse, *quem*, inquit Cornelius, *populo universo pro eo rogante, tandem ut Laicum in communionem recepimus*. Dixerat quoque paulo ante, tres illos Episcopos homines simplices, *& in perditorum fallaciis dolisque discernendis minus perspicaces*. Quamquam talis esset Episcopus ille, & Novari astu, enarrat, circumventus, tantaque animi contritione publice pungeretur, universus insuper pro eo populus rogaret, pristinæ tamen dignitati non restituitur; sed *Laicam* tantummodo communionem obtinere potuit.

Plura similia exempla occurrunt in Epistolis S. Cypriani, inter illas tamen ad hanc disciplinam probandam singulariter valet Epist. 68. quæ ad disciplinam illam adstruendam unice composita videtur: adde Epist. 64. in qua excandescit Cyprianus adversus Fortunatianum, eo quod in crimen lapsus, gradum, quem amiserat, recuperare conaretur; quin & in eos acriter invehitur, qui hæc tentanti applaudebant.

Hujus disciplinæ prioribus sæculis locuples quoque testis est S. Basilius *Epist.* 1. *Can. cap.* 3. dum " Diaconos post Diaconatum fornicatos, a Diaconatu haud dubie ejectos *docet*: eaque " ratione post perfectam suæ curationis demonstrationem, communioni *laicæ* facilius restitutos, ne bis in idipsum vindicetur; & *quia nunquam in eum, ex quo ciciderant, locum* " *restituebantur*.

Hanc disciplinam Canonum auctoritate stabilitam multis asseruit, nec ullatenus ab ea recedendum scripsit sæc. VI. Joann. II. ad Cæsarium Arelatensem, in causa contumeliosi Regiensis Episcopi in fornicationem prolasi. " Dolemus, inquit, de amis- " sione Pontificis, rigorem tamen Canonum servare necesse " est; atque ideo prædictum (Contumeliosum) ab Episcopatus " Ordine nostra suspendit auctoritas. Neque enim fas est pollu- " tum criminibus sacris ministeriis deservire. Sed te ordinante " in Monasterio dirigatur, ubi delictorum memor, in pœniten- " tia lacrymas effundere non omittat, ut ab eo qui omnium " miseretur, Domino nostro Jesu Christo misericordiam valet " obtinere.

Testatur de eodem Canonum rigore adversus Clericos in crimen prolapsos, ipse Cæsarius Arelatensis in eadem Contumeliosi causa, qui post accuratum variorum Canonum syllabum a Joanne Papa ad se missum, quibus demonstratur ex ipsa illorum inscriptione, *Clericos post crimina non posse ad honorem pristinum revocari*: " Ecce, inquit, manifestissime constat, secundum quod " *& tituli a S. Joanne Papa transmissi, & recentiorum ollode-* " *cim Episcoporum sententia; sed & Canones Gallicani continere* " *videntur, Clerici in adulterio deprehensi, aut ipsi confessi, aut* " *ab aliis revicti, ad honorem redire non possunt*: ideo aut plena " voluntate, præceptis illorum consentiant; aut si non fecerint, omnibus se contrarios & inimicos esse cognoscant. Quæ " est ista justitiæ inimica benignitas, palpare criminosos, & " vulnera eorum usque ad diem judicii incurata servare.

§. III.

Disciplina de Clericis in crimen prolapsis adstruitur auctoritate SS. Gregorii & Martini I.

DISCIPLINAM de Clericis in crimen prolapsis pristino honori non restituendis, S. Gregorii tempore viguisse, ab eoque probatam, tam dilucide ex Epistolis ejus evincitur, ut nesciam, quis eas legerit, & de eo dubitare possit; immo & post ipsius Gregorii tempora eam illibatam mansisse, abunde Epistola Martini I. mox subjicienda ostendit.

" Pervenit ad nos, inquit S. Gregorius scribens Januario E- " piscopo Calaritano (*lib.* 3. *Epist.* 26. *apud Gratian. Dist.* 50. " *Can.* 9.) quosdam de sacris Ordinibus lapsos *vel post pœnitentiam*, vel ante, ad officii sui ministerium revocari, quod " omnino prohibemus, *& in hac re sacratissimi Canones contra-* " *dicunt*. Qui igitur post acceptum sacrum Ordinem lapsus in " peccatum carnis fuerit, sacro Ordine ita careat, *ut ad mi-* " *nisterium ulterius non accedat*.

Venantio Episcopo Lunensi interroganti, quid circa lapsos Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos esset agendum, respondit in hæc verba: " Ad Fraternitatis tuæ consulta responden- " tes statuimus, Diaconum & Abbatem de Portu Veneris, quem " indicas cecidisse ad sacrum Ordinem *non debere vel posse ullo* " *modo revocari*. Subdiaconi quoque, quos similis culpa con- " strinxit, ab officio suo *irrevocabiliter* deponi, *inter laicos* " Communionem accipiant ". *Lib.* 4. *Epist.* 16.

Quin Constantio Episcopo Mediolanensi rescribere non dubitat: " Si lapsis, inquit, ad suum Ordinem revertendi licentia " concedatur, vigor Canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ"; ac postmodum subjungit: " Illud igitur præ omnibus studete, " ut lapsos in sacrum Ordinem nullius vobis supplicatio aliquo " modo revocare suadeat, ne ejusmodi non statuta, sed tem- " poraliter eis delata credatur esse vindicta ". *Lib.* 4. " *Epist.* 17.

Plura in eamdem Epistolam Lector videre poterit, quæ tam evidenter de hac disciplina S. Gregorii mentem exprimunt, ut sensu communioni destitutus videri posset, qui in hac parte de S. Gregorii sententia ambigeret.

Etiam post S. Gregorii tempora hanc disciplinam viguisse Epistola Martini I. ad Amandum Trajectensem Episcopum luculentissime evincit. Hortatur Amandum summo mœrore propemodum obrutum, & Episcopatum abdicare meditantem, eo quod Presbyteri, Diaconi, aliique Ecclesiæ Ministri post suas Ordinationes in crimen prolapsi, juxta *SS. Canones ab Altaris ministerio* recedere detractarent; ipsum, inquam, hortatur ad perseverantiam, utpote Canonum rigorem contra hujusmodi Clericos viriliter tueatur. Verba ejus plena vigore audire lubet: " Nullatenus, inquit, in hujusmodi peccato delinquentibus *ad* " *destructionem Canonum*, compassionem exhibeas. Nam qui se- " mel post suam Ordinationem in lapsum ceciderit, *deinceps* " *jam depositus erit, nullumque gradum Sacerdotii poterit adi-* " *pisci*: sed sufficiat ei lamentationibus, fletibusque assiduis *quo-* " *usque advixerit in eadem pœnitentia perdurare*, ut commis- " sum delictum divina gratia extinguere valeat. Si enim tales " quærimus ad sacros Ordines promovendos, quibus nulla ru- " ga, nullumque vitæ contagium mentes & corpora præpediat; " quanto magis, si post Ordinationem suam quispiam in lapsum " ceciderit, & prævaricationis peccato deprehendatur obno- " xius, *omnino prohibendus est cum manibus luculentis atque* " pollutis Mysterium nostræ salutis tractare? Sitque hujusmodi " *semper, juxta sacrorum Canonum statuta, in hac vita deposi-* " *tus*; ut ab illo, qui mentis arcana scrutatur, nullamque de " ovibus errare congaudet, dum aspexerit sinceram pœnitentiam " ejus, in terribili judicio habeat reconciliatum ". *Tom.* 6. *Concil. Labb. edit. pag.* 383.

Ex quibus liquido cerni potest, per sex & amplius sæcula disciplinam illam viguisse, ut Clerici post Ordinationem in crimen lapsi in perpetuum Ordinis sui exercitio privarentur; quin Morinus asserere audet, " per mille & amplius annos Sacerdotibus " sive clam, sive palam in carnis flagitia lapsis, reditum ad " suam dignitatem nullum potuisse ". *Lib.* 4. De Administ. Sacr. Pœnit. *cap.* 15.

Non tamen inficior quin aliquando ob magnam Ecclesiæ utilitatem & necessitatem, v. gr. ad schisma componendum, aliquid de Canonum rigore circa lapsos Sacerdotes remissum fuerit. " In hujusmodi enim causis, inquit Augustinus *Epist.* 50. *ad* " *Bonif.* ubi per graves dissensionum scissuras non hujus aut il- " lius hominis est periculum, sed populum strages jacent, detra- " hendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis " charitas sincere subveniat.

Ob hanc causam Episcopi & Presbyteri Donatistæ ad Ecclesiam redeuntes, post actam de schismatis crimine pœnitentiam, gradu suo non sunt dejecti. " Quod tamen non fieret, ut ibi- " dem Augustinus, quoniam revera, quod fatendum est, fieri " non deberet, nisi pacis ipsius compensatione sanaretur.

Sed hæ exceptiones a regula non eam infringunt; quippe, ut cum Jurisconsultis loquar, *firmant Regulam in casibus non exceptis*.

§. IV.

Nihil solidi contra disciplinam de Sacerdotibus lapsis non restituendis, haberi potest ex Epistolis Calixti I. Gregorii ad Secundinum, aut Isidori ad Massanum.

TRIA potissimum sunt, quæ disciplinam de lapsis Sacerdotibus non restituendis hactenus ex Canonibus & Patrum scriptis assertam infringere videntur.

Primum quidem ex Epistola secunda *Calixti I.* desumitur; in hac enim diserte dicitur: " Errant, qui putant Domini Sacer- " dotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Do- " mino ministrare non posse, & suis honoribus non frui, si bo- " nam deinceps vitam duxerint, & suum Sacerdotium condi- " gne custodierint.

Secundum ex Litteris S. Gregorii ad Secundinum petitur: in his enim Secundino de lapsis Sacerdotibus quid agendum esset interroganti, dicitur a S. Gregorius respondisse; *Post dignam satis-*

(a) Vide Scholion D. Van-Espen in hunc Canonem, Tom. VI. hujus editionis, *Van-Espen Tom. V.*

satisfactionem credimus posse (Sacerdotes) *lapsos redire ad honorem*.

Tertium denique accipitur ex Epistola S. Isidori Hispalensis ad Massanum, in qua aperte scribitur : " illos (Sacerdotes lapsos) ad pristinos gradus redire Canones præcipiunt , quos pœnitentiæ præcessit satisfactio, vel condigna peccatorum confessio.

Non diffiteor, quod si hæc tria monumenta essent illius venerandæ, quam præ se ferunt, antiquitatis, quin ea, quæ §§. præcedentibus de disciplina non restituendi, etiam peracta pœnitentia, Sacerdotes lapsos, dicta sunt, multum labefactarentur ; verum omnia tria spuria esse , falsoque Auctoribus illis adscripta , pluribus iisque urgentissimis rationibus evincitur, & Eruditis plerisque persuasum est.

Et quidem quod Epistolam Calixti attinet ; constat eam esse unam ex illis Epistolis Romanorum Pontificum, qui Siricium antecesserunt, quæ ante sæculum octavum nunquam visæ , tandem eo sæculo sub nominibus illorum Pontificum prodierunt , quarum suppositio & confictio a nonnullis præsertim hoc sæculo (quo criticandi studium plusquam ullo præcedenti floruisse videtur) adeo dilucide detecta est, ut R. P. Labbæus S. J. in sua Conciliorum editione ad Epistolam I. S. Clementi adscriptam, notare non vereatur : " Mirum est viris doctissimis Turriano, Binio, & quibusdam aliis in tanta eruditionis Ecclesiasticæ luce probari potuisse illas Epistolas, a quocumque, seu Mercatore seu Peccatore fabricatas, & antiquis Romanæ Urbis Pontificibus circiter annum Christianæ Epochæ octingentesimum suppositas : adeo enim perspicacibus viris deformes videntur, hoc saltem tempore, ut nulla arte, nulla cerussa , aut purpurisso fucari possint. Eas omnes , saltem pleraſque repudiarunt Eruditissimi quique Tractatores Catholici, *Baronius*, *Contius*, *Antonius Augustinus*, *Morinus*, *Sirmundus*, *Ducæus*, *Petavius*, *Marca*, *Besquetus*, ut alios modo, sive antiquiores, sive recentiores silentio obvolvam " . Hæc Labbæus.

Similiter P. Christianus Lupus alibi de dictis Epistolis sermonem faciens, scribere audet : *Quisquis earum natales jam credit legitimos atque authenticos, censetur nugas vendere & fabulas*.

Epistolam S. Gregorii ad Secundinum non majorem quam præcedentem Calixti Epistolam, fidem mereri multa evincunt.

In primis de ea scribit D. Gussanvillæus Operum S. Gregorii accuratissimus Repurgator, & criticus Examinator : Hæc Epistola facilius expungeretur quam sanaretur. Eam variis assumentis auctam fuisse probant MM. Codices, consentiunt Eruditi quibus palatum sapit. Disciplinam circa lapsos S. Gregorii placitis ex adverso repugnantem ingessit homo quisquis est, audacissimi . . . . Ex 30. MSS. vix unus aut alter Codex continet enorme fragmentum de lapsis , quod incipit : *Et quia tua Fraternitas*. Quis hæc sufficere non credat , ut omnis huic Epistolæ fides negetur? Verum etsi argumento prædicto, licet fortissimo; destitueremur, tanta est hujus laciniæ a reliquis genuinis Gregorii scriptis dissonantia, ut fraus satis seipsam prodat.

In hoc Gregorianæ ad Secundinum Epistolæ assumento diserte statuitur, *Sacerdotes lapsos post dignam satisfactionem ad Ecclesiæ ministerium debere revocari*. Quis vero mortalium credat S. Gregorium, qui tot locis tam constanter affirmavit; ut §. superiori vidimus, Sacerdotes, qui ceciderint, ad sacrum Ordinem non debere, nec posse ullo modo revocari; qui toties & tam severe Apostolica auctoritate prohibuit, ne de sacris Ordinibus lapsi, *vel post pœnitentiam, vel ante , ad officii sui ministerium revocarentur; quia id nec liceret , nec fieri ulla ratione posset* : qui tam aperte pronuntiavit *sacratis Canonibus* id interdictum esse ; quis credat, inquam, gravissimum sanctissimumque Pontificem , Gregorium Magnum dico, ea levitate usum fuisse , ut scribens ad Monachum inclusum (qualis erat Secundinus , ad quem res illa minime omnium pertinebat) Decreta sua refigeret , suique immemor perpetuam illorum temporum disciplinam a se toties propositam , propugnatam atque roboratam labefactaret ? Quis homo sanæ mentis in tam verbosa disputatione paucis saltem non explicaret, quomodo hæc sua de revocandis lapsis Sacerdotibus Decreta cum iis consentirent, quibus eos minime revocandos esse toties ante decreverat, hac gravissima addita ratione , qua tota hæc lacinia corruit : „ Si lapsis ad Ordinem revertendi licentia concedatur , vigor Canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ; dum pro reversionis spe, pravæ actionis desideria quis concipere non reformidat?

Doctrina quæ in Epistola ad Massanum S. Isidoro adscripta traditur de restitutione Clericorum in pristinos honores , & ordinum officia post peractam pœnitentiam, adeo dilucide repugnat doctrinæ in aliis indubitatis & genuinis ipsius Isidori scriptis traditæ; ut ideo Viri in discernendis sinceris ab apocryphis monumentis vel parum nasuti , hanc Epistolam tamquam commentitiam , ac S. Isidoro falso adscriptam rejicere cum Morino non dubitaverint : " Quod ad illam S. Isidoro tributam Epistolam (ad Massanum) attinet, inquit Morinus , *plane commentitia est*, ut & aliæ nonnullæ ipsi nuncupatæ.

§. V.

Epistolis Calixti I. S. Gregorii ad Secundinum , & Isidori ad Massanum nihil accedit auctoritatis, eo quod in Decretum Gratiani relatæ sint.

GRATIANUS Monachus Benedictinus sæculo duodecimo scripsit Opus , quod ipse Concordiam discordantium Canonum nominavit , hodie vulgo Decretum Gratiani dicitur, in quo Canones plurimos ex Responsis Pontificum , ex Conciliis , Patribus , immo & Legibus Principum in unum collegit. Et quamvis multi alii Viri docti in hoc genere scriptionis ante ipsum laborassent, ut Dionysius Exiguus, Cresconius , Regino Abbas , Burchardus Episcopus Wormatiensis, Ivo Carnutensis , & alii ; ipse tamen Gratianus solus obtinuit , ut Opus suum publice in Universitatibus prælegeretur , & Doctorum Commentariis illustraretur.

Duo tamen sunt, quæ circa hoc Gratiani Opus notanda sunt. Primum quidem , quod nullus in hoc Opere a Gratiano habitus fuerit Auctorum, e quibus Canones deprompti fuerint , delectus . Hinc factum , & recte notavit magnus ille Canonista Gratiani criticus Examinator Antonius Augustinus in *lib. 1. De Emend. Gratian. Dial.* 1. " sæpe erratum esse in nominibus hominum , urbium , Provinciarum , Conciliorum , & aliarum rerum . Sæpe falsæ sunt inscriptiones ; & quæ Conciliorum sunt, Pontificum maximorum esse dicuntur ; & quæ sunt unius Episcopi inferioris , Romano Pontifici aut Concilio generali vel Provinciali tribuuntur . Ex hoc genere sunt illa , quæ ex Concilio Martini Papæ , aut Adriani Papæ sumpta esse feruntur , quæ vel Martino Bracarensi & Græcis Conciliis , vel Engelramo Episcopo , vel Adriano ad Engelramum inscribi debuerunt. Multa Gregorii , Ambrosii , Augustini , vel Hieronymi verba esse dicuntur , quæ aut nusquam extant , aut aliena sunt . Illa quoque ipsa , quæ inscriptiones habent veras , non recte referuntur . Sæpe enim contrarias sententias referri scimus , sæpe valde præcisas . Jam vero quæ ex Græcis fontibus manant , ex variis interpretationibus afferuntur, quasi sint aliorum Scriptorum, ac sæpe aliud græce quam latine significant.

Secundum , quod in Gratiano desideratur , est „ " quod ex multis constet (ut observat rursus Antonius Augustinus *ib. Dialog.* 4.) ipsum neque Concilia vidisse, neque registra Pontificum , neque alia SS. Patrum scripta ; sed eum , quæ in variis Collectionibus reperta ab eo sunt, ea in medium protulisse ". Atque hinc rursus fertilis errorum seges; nec enim inter falsa & vera monumenta per Collectores Canonum adducta discernens , omnia pene istorum Collectorum errata (quæ non pauca erant) suo quoque Operi inseruit.

Si quis ergo Epistolas Calixti I. sancti Gregorii ad Secundinum, & S. Isidori ad Massanum, legitimos illorum Auctorum fœtus contendant , eo quod collectioni Gratiani insertæ sint, eadem ratione infinita pene , quæ ab omnibus pro apocryphis habentur, vera & legitima Patrum scripta esse credere debebit.

Num forte omnes illas Romanorum Pontificum, quarum hodie confictio adeo manifeste detecta est , idcirco veras esse dicemus, quia in Decreto Gratiani sub nomine istorum Pontificum referuntur? Num propterea librum de conflictu vitiorum & virtutum (in cujus fine mentio injicitur Regulæ S. Benedicti , quæ centum & amplius annis post S. Augustinum edita est) Augustino vindicabimus , quia illum sub nomine Augustini refert Gratianus *Caus.* 22. *quæst.* 2. *can.* 13. Num forte verba desumpta ex libello fidei Pelagii hæresiarchæ (ut notat Bellarminus) dicemus esse S. Hieronymi , eo quod Gratianus eam tanquam Hieronymi retulit?

Plurima similia exempla referre non esset difficile ; sed hæc sufficient in re adeo clara, & vel parum Eruditis probata . Si quis plura desiderat, adeat Bellarminum *De Scriptoribus Ecclesiasticis*, Antonium Augustinum in Dialogis de emendatione Gratiani, item Stephanum Baluzium in notis , quas Dialogis Antonii Augustini recenter adjecit.

Recte proinde monet Antonius Augustinus , quem omnes passim Canonistæ sequuntur: „ Gratianus unius Magistri & Monachi personam gerens, ea quæ refert, non majori pollere potuit efficere auctoritate, quam antea fuerint . Itaque si quæ sunt ab eodem relata ex Pontificiis Epistolis , aut ex Conciliis generalibus sumpta; ea suprema illa potestate , qua excellunt , apud omnes vim legis obtinent. At quæ ex Provincialibus Conciliis , aut ex Episcoporum, aut aliorum Sanctorum libris aut Epistolis accepta sunt, ea generalem non habent auctoritatem . Accedit autem sæpe ut falsæ sint apud Gratianum inscriptiones singulorum capitum. Ita fit , ut ne illa quidem capita vim legis obtineant , quæ dicuntur esse sumpta ex Romanorum Pontificum, aut ex generalium Conciliorum Decretis ; sed necesse est adire fontes, unde emanarunt , ut certa ab incertis distinguamus " : *In Ep. Canonib. Pœnit. præfixa*.

§. VI.

Spuriæ illæ Epistolæ Calixti I. S. Gregorii , & Isidori *occasionem dederunt mutationi disciplinæ circa Sacerdotes in crimen prolapsos*.

SPURIAS illas Calixti I. Gregorii ad Secundinum , & Isidori Litteras occasionem dedisse immutationi disciplinæ Clericis in crimen prolapsis sacris ministeriis non restituendis , haud difficulter probari potest. Nam qui adulterinas illas litteras , gravissimis istorum Auctorum nominibus cohonestatas (a quodam Isidoro Mercatore primum sæculo octavo in Hispania imprudenter confictas, & imprudentius promulgatas, ut Eruditis passim agnoscunt) primi legerunt , suppositionem ignorantes tantæ auctoritati repugnare non ausi , novis distinctionibus Canones conciliare coacti sunt; ut scilicet id , quod Canonica auctoritate per plura sæcula statutum & servatum intelligebant, cum iis , quæ in prædictis Epistolis decreta credebant , conciliare possent. Quod pluribus, iisque illustribus exemplis ostendere non erit difficile.

Hincmarus Remensis in Capitulis ad Presbyteros datis anno 852. acriter confutat eos , qui dicere audebant *non debere Presbyterum , vel Diaconum de crimine confessum sive convictum deponi,*

sed

sed tantum suspendi . . . quia, inquiebant, *sic possunt confessionem & pœnitentiam sicut & alii homines facere* : „ sed viderint (inquit) qualiter se a laqueo liberent, quo se innectunt ponentes in Cælum os suum, & loquentes adversus sacros Canones, ut Leo dicit, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, qui (Canones) sequentes Apostolicam doctrinam, dicunt *in crimine detectos non oportet ad Ecclesiasticum Gradum accedere, vel in Clericatu manere, vel ad Clericatum redire*.

Quod postquam firmavit luculentissimis Patrum testimoniis, in quibus nullum, vel apparens quidem, inter *detecta* & *occulta* crimina distinctionis vestigium occurrit; huc tamen tandem relabitur, ut dicat ea, quæ de Sacerdotibus lapsis non restituendi Patres dixerunt, solum in criminibus *publicis* locum habere; ut scilicet, quod a Calixto, & Gregorio in sæpe dicta Epistola ad Secundum de Sacerdotibus lapsis in locum suum revocandis statutum fuisse existimabat (quia Epistolarum istarum suppositio necdum plene innotuerat) in occultis saltem criminibus servaretur.

„ Lapsos autem (inquit) Ordine Ecclesiastico, sed *non detectos, judicio Dei committimus*; cujus misericordiæ, ut Leo dicit, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire " . . . . . *Et S. Gregorius (quod & prædecessor ejus S. Calixtus scripserat) de lapsis Ordine Ecclesiastico, sed non detectis, interroganti se respondit : Nos præcedentes Patres sequimur, &c.* Quæ verba deprompta sunt ex adulterina Epistola ad Secundinum. Hac sola fretus auctoritate mox addit : *Sic nimirum erga lapsos atque detectos cum Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ doctrina sacrorum Canonum severitatis censuram sequimur : sic de lapsis, sed non detectis; peccata sua perfecte lugentibus, cum Ecclesia Catholica de omnipotentissima Dei benignitate sentimus*.

Ex quibus manifestum est, Hincmarum novam illam, occulta inter & manifesta crimina distinctionem (cujus nulla in Patrum genuinis scriptis, nec etiam in dictis pseudo-Epistolis mentio occurrit) adinvenisse, ut quæ in apocryphis istis litteris credebat statuta, cum illis, quæ in aliis Patrum scriptis statuta videbat, vel apparenter conciliaret.

S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus iisdem Calixti & Gregorii adulterinis Epistolis in fraudem inductus & deceptus, negat, „ asserendum esse de lapsis sacros Ordines habentibus, & spontanea humilitate secrete quibus debent confitentibus, quod eisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possunt, si per sacrificium spiritus contribulati, cordisque contriti & humiliati, Deum placantes ad virtutum profectum studiose contenderint . . . Qui autem, inquit, huic sententiæ, quæ ad sacri Ordinis officium reditum post lapsum concedit, nequaquam aliqua ratione, nisi auctoritate fulciatur divinarum Scripturarum, vult consensum adhibere; *legat Epistolam B. Calixti Papæ, Decretum universis Episcopis per Galliam constitutis, & B. Gregorii ad Secundinum inclusum* . . . (a) Sed quoniam, inquit, idem B. Gregorius in aliis suis quibusdam Epistolis, studiose prohibet : *ne sibi ipse contrarius sit, de apertis quidem prohibuisse, de occultis vero post condignam pœnitentiam concessisse intelligitur* ". Lib. 1. Epist. 56.

Ex his patet, suppositititiis illis Calixti, Gregorii atque Isidori Epistolis, novitiæ istius distinctionis occulta inter & aperta crimina ortum esse adscribendum : quod clarissime quoque demonstrant antiqui Canonum Collectores, Burchardus, Ivo Carnutensis, atque Gratianus : qui cum in hac quæstione versantur, hunc multa Pontificum, Conciliorum, Patrum solida & germana loca congerunt, quibus lapsi Sacerdotes in perpetuum sacris ministeriis abdicantur; illinc illa fictitia Calixti, Gregorii, atque Isidori loca opponunt, quibus conturbati nec falsitatem subodorantes, ad varias distinctiones, præsertim tamen ad jam dictam confugerunt.

Et quidm Gratianus, relatis ab una parte variis testimoniis, quibus asseritur Sacerdotes in crimen, præsertim carnis, prolapsos esse deponendos, & ab alia sæpe dictis pseudo-Epistolis in terminis eam distinctionem pro conciliatione adducit : „ Possunt (inquit *Dist.* 50. *post Can.* 23.) sic distingui præmissæ auctoritates. Quorum enim crimina manifesta sunt, ante vel post Ordinationem, a sacris Ordinibus dejiciendi sunt; quorum autem peccata occulta sunt, & satisfactione secreta secundum Sacerdotis edictum purgata, in propriis Ordinibus remanere possunt.

§. VII.

Distinctio inter crimina occulta & manifesta necdum sæculo undecimo ubique obtinebat.

SÆCULO undecimo distinctionem inter crimina occulta & manifesta quoad depositionem Sacerdotum, qui in illa essent prolapsi, necdum ubique fuisse redemptam, probant in primis ea, quæ eo sæculo scripsit B. Petrus Damiani S. R. E. Cardinalis in libro, quem Gomorrhianum vocat, & S. Leoni IX. examinandum atque probandum obtulit, cujus approbationem obtinuit, adeo ut præcipua ejus dicta Pontificia auctoritate confirmata sint. Quare hæc sententia non tum P. Damiani, sed & Leonis IX. dicenda erit, ut ex dicendis amplius patebit.

In hoc libro quærit Damiani, qua pœna afficiendi sint Clerici qui in crimen carnis, quod sine altero sexu committitur, prolabuntur. „ Ut autem res vobis, inquit, tota per ordinem pateat, ex hujus nequitiæ scelere quatuor diversitates fiunt : *Alii siquidem secum*, alii aliorum manibus, alii inter femora, alii denique consummato actu contra naturam delinquunt.

Hac sceleris illius distinctione præmissa, subjungit Damiani : „ Quidam Rectores Ecclesiarum, circa hoc vitium humaniores forsan, quam expediat, absolute decernunt propter tres illos gradus, qui superius enumerati sunt (inter quos est peccatum pollutionis, quod quis secum committit) neminem a suo Ordine debere deponi; eos autem solummodo non abnuunt degradari, quos ultimo actu (consummata scilicet Sodomia) cecidisse constiterit.

Istis Rectoribus sic obviam ita Petrus Damiani : „ Quæ procul dubio impia pietas non vulnus amputat, sed ut augeatur, fomitem subministrat . . . . . Carnalis quippe cujuslibet ordinis homo magis formidat, & expavescit, in conspectu hominum despici, quam in supremi Judicis examine condemnari; ac per hoc mavult quemlibet *districtæ*, quemlibet *annosæ pœnitentiæ* sustinere laborem, quam sui gradus subjacere periculo.

Peccata illa, de quibus contendebatur, fuisse occulta, & a Rectoribus gravi pœnitentia castigata, ex prædictis verbis manifestum est. Pœnitentiam autem quantumvis gravissimam non sufficere contendit P. Damiani, sed addendam degradationem seu absolutam depositionem; quare capite tertio sui Opusculi subjungit : „ Sed ut nobis videtur, valde præposterum est, ut consuetudinaliter hac purulenta contagione fœdati, vel ad Ordinem provehi, vel in gradu persistere audeant jam promoti; quia & rationi contrarium, & Canonicis Patrum sanctionibus probatur adversum. Quod autem ad Ecclesiasticum Ordinem promoveri non debeat, qui in illud crimen lapsus est, quod vetus lex præcepit morte damnari, testatur B. Papa Gregorius, qui in suis Epistolis Passivo Episcopo scribit, &c. ... Patet profecto quia quem dignum morte crimen abjecerat, quælibet Religiosa vita subsequens ad suscipiendum Ecclesiastici gradus Ordinem non reformat, *nec valeat ad obtinendum honoris culmen assurgere, qui in mortalis culpæ barathrum non ambigitur cecidisse*.

Postea capite 4. multis probat lapsos in hujusmodi vitium nec esse promovendos, nec si fuerint promoti, permittendum, ut in officio ministrent. Capite vero 5. probat, *quod in reprobum sensum lapsi sint, qui post hoc vitium habere sacrum Ordinem concupiscunt*.

Ex his omnibus evidenter intelligimus B. Petrum Damiani sæculo undecimo sustinuisse, neminem in crimen carnis quantumvis *occultum* prolapsum, ad sacrum Ordinem, etiam post peractam pœnitentiam, obstantibus Canonicis Decretis, posse ascendere, aut in eo continuare.

Nunc quæ fuerit S. Leonis IX. sententia circa lapsos Sacerdotes expendamus.

Ad hunc Pontificem opusculum suum miserat Damiani, ad eoque quid cum similibus Sacerdotibus lapsis faciendum esset edoceri postulabat.

Quia vero summi momenti existimabat Damiani de hac disciplina judicium proferre, rogat Pontificem, ut antequam responsum ferat, Canones diligenter consideret, viros pios doctosque consulat; ita sermonem in fine libri ad Pontificem dirigens; „ Petimus igitur & humiliter imploramus, ut clementia vestra, si dicere fas est, sacrorum Canonum Decreta, quæ tamen vobis notissima sunt, solerter inspiciat, spirituales & prudentes viros ad consultum hujus necessariæ indagationis adsciscat, nobisque super his capitulis ita respondeat, ut omnem de nostro pectore dubietatis scrupulum tollat.'

Pontifex, diligenter examinatis quæstione & libro Damiani, respondit in hæc verba : „ Omnes illi, qui quavis quatuor generum quæ dicta sunt, fœditate polluuntur, prospecta æquitatis censura ab omnibus immaculatæ Ecclesiæ gradibus, tam sacrorum Canonum, quam nostro judicio depelluntur. Sed nos humanius agentes, eos, qui vel *propriis manibus*, vel invicem inter se egerunt semen, vel etiam inter femora profuderunt, & non longo usu, nec cum *pluribus*, si voluptatem refrænaverint, & digna pœnitudine probrosa commissa luerint, admitti ad eosdem Gradus, in quibus in *scelere manentes, non permanentes fuerant*, divinæ miserationi confisi volumus, atque etiam jubemus, ablata aliis spe recuperationis sui Ordinis, qui vel per longa tempora *secum*, sive cum aliis, vel cum pluribus, *brevi licet tempore*, quolibet duorum fœditatis genere quæ descripseras maculari, vel quod est horrendum dictu & auditu, in terga prolapsi sunt : Contra quod nostrum Apostolicæ sanctionis Decretum si quis ausus fuerit vel judicare vel latrare, Ordinis sui se noverit periculo agere. Qui enim non pungit vitium, sed palpat, cum eo qui vitio moritur, ipse quoque mortis reus merito judicatur.

Agnoscit ergo aperte Pontifex, quod omnes, qui simplici pollutione lœdantur, prospecta æquitatis censura ab omnibus immaculatæ Ecclesiæ gradibus tam sacrorum Canonum, quam suo judicio, esse depellendos. Tum ipse humanius agens, divina miseratione confisus Canonum rigorem ita relaxat, ut retinere gradum possint Clerici, qui fuerint in pollutionis crimen prolapsi, modo non longo usu, nec cum pluribus fœditatem illam admiserint; si voluptatem refrænaverint, & digna pœnitudine commissa diluerint. Illis vero spem omnem recuperandi Ordinis exercitium aufert, qui per longa tempora *secum* hoc crimine fuerint maculati. Patet ergo quod Pontifex nullo modo attendat, an crimina sint publica, an occulta; cum hujus distinctionis nulla oc-

(a) Vix aliter Anselmus, Apostolicæ Sedis observantissimus, de illis Epistolis sentire potuit, quas a Summis Pontificibus scriptas fuisse non dubitabat; aliter profecto locuturus, si fraudem esset odoratus. Nam quæ ipsi hoc errore occupato firmæ visæ sunt ex Scriptura petitæ rationes, vel nimis probant, vel nihil. Cum enim ad manifesta æque ac ad occulta crimina pertineant, si illis conficitur, in occultis criminibus Sacerdotibus lapsis ad sacros Ordines post pœnitentiam reditum esse concedendum; pariter etiam conficeretur idem esse servandum in manifestis; maxime cum plebis scandalum vitari potest, Presbyteris ad alias Ecclesias ablegatis; quod tamen a B. Gregorio interdictum esse S. Anselmus agnoscit, ut textus laudati fine constat.

la occurrat mentio; immo prima species semper sit occultissima, quandoquidem illam solus nemine conscio perpetret criminis reus. Quod ad alias species attinet, crimen cum socio committitur; sed quam potest occultissime, ob ejus fœditatem.

Quid eodem sæculo de hac disciplina senserit Urbanus II. ex Epistola ipsius Constantiensis Episcopo inscriptas intelligere licet; „ De Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, qui post acceptum Ordinem in aliquo crimine lapsi fuerint, *sive palam*, *sive clam*, constat quidem Canonum censura ab Ecclesiasticis eos officiis inhiberi; tuæ tamen providentiæ discretionique committimus, utrum eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non fuerint aspersi, necessitate Ecclesiæ urgente, & ipsorum sancta conversatione promerente, in suis gradibus recuperari debeant. Hoc autem secundum indulgentiam dico, non secundum imperium . . . Si quem vero, quod absit, aut post acceptum aut ante acceptum Officium contigerit, peremptorio quolibet eorum, qui in Lege morte mulctantur, *sive palam*, *sive clam* occupatum crimine inveniri, eos maxime qui adhuc mundo vivunt, *ab omni eos Altaris Ministerio sequestramus*. Sicuti enim pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum, ita & post pœnitudinem ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem Clericatus adipisci, vel Clerico ad altiores Ordines promoveri.

Hoc Urbani II. Responsum evincit primo, eo adhuc (*a*) tempore Clericos, sive *clam* sive *palam* in crimen prolapsos, secundum Canonum censuram ab Ecclesiasticis officiis fuisse inhibitos.

Secundo, ex eodem Responso colligitur, Pontificem commisisse discretioni ac providentiæ Episcopi, utrum eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non essent aspersi, necessitate Ecclesiæ urgente, & ipsorum sancta conversatione promerente, in suis gradibus perseverare sive restitui iis debeant.

Ex quo ulterius intelligitur, eo adhuc tempore credidisse Pontificem, quod secundum Canonicam auctoritatem, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi in crimen, etiam *occultum* prolapsi, numquam officiis Ecclesiasticis essent restituendi.

Hoc tamen etiam videmus, quod dispensandi facultas dari Episcopis inciperet, ut necessitate Ecclesiæ postulante lapsos in crimen *occultum*, quo nota infamiæ non aspergebantur, Ministeriis Ecclesiasticis restituerent, modo illam restitutionem eorum sancta conversatio promereret.

Qua dispensandi facultate cum liberalius Episcopi usi fuerint, paulatim rima facta janua aperta fuit, & quod initio nonnisi per dispensationem fiebat, tandem sine ea factum est, immo quasi in jus commune transivit.

§. VIII.

Licet posterior Ætas Clericos in crimen lapsos restitui nonnumquam permiserit, numquam tamen illud fieri Ecclesia patitur, nisi post peractam pœnitentiam.

Certis atque dilucidis, ut credo, argumentis ostensum fuit, veram ac germanam fuisse Ecclesiæ disciplinam multis Conciliorum, Pontificum, ac Patrum testimoniis constitutam, & per plurima sæcula religiose servatam; ut Sacerdotes, qui crimen aliquod præcipue luxuriæ commisissent, per omnem vitam a sacris ministeriis arcerentur, laica post actam pœnitentiam Communione contenti.

Ostensum deinde est, quod hanc sanctissimam Ecclesiæ disciplinam circa sæculum nonum viri aliqui eruditione & sanctitate illustres temperare cœperint, decepti nimirum falsis illis ac spuriis Calixti I. & Gregorii I. Epistolis.

Hoc quoque observare licuit, quod omnibus illis Scriptoribus a nobis allatis, qui Clericos in crimen prolapsos in integrum restitui posse existimarunt, certum fuerit non nisi post actam pœnitentiam, eamque sceleribus suis condignam, esse restituendos. Sic Hincmarus lapsis tantum *peccata sua perfecte lugentibus*, eam indulgentiam concessit.

Similiter S. Anselmus tunc demum Sacerdotes in crimen occultum prolapsos, suis Ordinibus uti posse censuit, si per sacrificium spiritus contribulati, cordisque contriti Deum placantes, ad virtutum profectum studiose contenderint, si pro illis supplicet humilitas, suggerat contritio, intercedat vitæ mutatio.

Restituendum ergo sacris ministeriis Clericum lapsum credidit, modo per sacrificium spiritus contribulati, cordisque contriti Deum placaverit, atque vitæ mutatio intercesserit. „ Sed quoniam, inquit, ferme semper est occultum, *quorum remissæ sint iniquitates, & quorum tecta sint peccata*, quorum vero minime tutius semper est, conscium sibi criminis, ab his, quæ placitam Deo personam exposcunt, per laudabilem humilitatem abstinere, quam per culpabilem securitatem præsumere.

Rectores quoque, tribus se opposuit B. Petrus Damiani, Clericos secreto pollutionis crimine fœdatos non nisi *post districtæ pœnitentiæ laborem* suis functionibus reddendos censebant.

Nec Leo IX. Clericos in crimen pollutionis semel prolapsos ex humanitate aliter restituendos concessit, quam si *digna pœnitudine probrosa commissa luerint*.

Gratianus quoque non aliter Clericos in crimen occultum lapsos officiis Ecclesiasticis admovendos credidit, nisi crimina eorum per *satisfactionem secretam secundum edictum Sacerdotis essent purgata*.

Utque propius ad eam ætatem, qua relaxatio disciplinæ de non restituendis Clericis in crimen prolapsis invaluerat, descendamus, etiam in ipsis Decretalibus Gregorii IX. illud constanter decretum reperiemus, Clericum in crimen prolapsum non *nisi post actam condignam sceleris pœnitentiam* esse restituendum. Alexander III. de Sacerdotibus in impudicitiam prolapsis scribit (*Cap. 4. tit. De Cler. conjug.*): *Post longam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes, officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia sui Episcopi ejus executionem habere.* Quinimmo Urbanus III. Lingonensi Episcopo indulgens, ut cuidam Clerico in crimen pro lapso misericordiam faciat, addit: *Ut autem ei securius possis hanc misericordiam facere, de agenda pœnitentia diligentem circa eum curam non desinas exhibere: salubrius autem sibi procul dubio providebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum*, Cap. 2. tit. De Cler. non ordinat. Minist.

Quantumvis igitur Ecclesia mitigationem severissimæ illius disciplinæ, quæ Clericos in crimen, maxime carnis, prolapsos in perpetuum a sacris functionibus promovebat, patiatur, nunquam eam adeo prolabi passa est, nec pati potuit, ut sine acta condigna pœnitentia, & criminis sufficiente ablutione, sacrosancto ac tremendo Sacrificio assisterent. Ut enim disciplinæ rigor temperari potuerit, extingui tamen non ratio naturalis, quæ clamat, *Sancta sanctis*, & ipse communissimus pietatis & reverentiæ erga sacras functiones instinctus, qui eam impudentiam, qua quis nondum a crimine purgatus Sancta tractare auderet, refugit, horret, & detestatur.

Quare nec ipsi Canonistæ eam quæstionem instituunt: Utrum ante peractam pœnitentiam possint lapsi Sacerdotes in integrum restitui; sed, Utrum post eam peractam possint?

Illud denique ex dictis de prolapsione disciplinæ facile colligi potest, quod Auctores, qui Sacerdotes lapsos post peractam pœnitentiam Ordinibus suis reddendos censebant, eam restitutionem non nisi in crimine occulto locum habere censuerint; quod ex prolatis testimoniis Hincmari, Anselmi, Gratiani, item Urbani II. evidens est. Unde S. Ivo Carnutensis, qui sæculo undecimo floruit, censens Clericum lapsum posse restitui, hanc addit cautionem: *Si tamen publicam non egerit pœnitentiam*. „ Talibus enim ideo Clericatus denegatur, quia ab insidiatoribus divinis Sacramentis pro hujusmodi derogatur, & simplicium animus aut scandalizatur, aut infirmatur.

§. IX.

Sacerdotum lapsorum crimen specialem malitiam a dignitate Sacerdotali mutuat, & ideo majori, cæteris paribus, quam crimen Laicorum pœnitentia dilui debet, priusquam sacris ministeriis restitui possit.

Facite, clamabat magnus ille pœnitentiæ Prædicator Joannes Baptista, *fructus dignos pœnitentiæ*. Luc. 3. v. 8. „ In quibus verbis notandum est (ait S. Gregorius *Homil. 20. in Evang.*) quod amicus Sponsi non solum fructus pœnitentiæ, sed *dignos pœnitentiæ* admonet esse faciendos. Aliud namque est pœnitentiæ fructum facere, aliud *dignum pœnitentiæ* fructum facere. Ut enim secundum dignos pœnitentiæ fructus loquamur, sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur: sicque pietatis opera faciat, ut tamen, si noluerit, ea, quæ mundi sunt, non relinquat. At si quis in fornicationis culpam, vel fortasse quod est gravius, in adulterium lapsus est, tanto a se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neque enim par fructus boni operis esse debet ejus qui minus, & ejus qui amplius deliquit; aut ejus qui in nullis, & ejus qui in quibusdam facinoribus cecidit, & ejus qui in multis est lapsus. Per hoc ergo quod dicitur: *facite dignos fructus pœnitentiæ*, uniuscujusque conscientia convenitur, *ut tanto majora quærat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam*.

Non ergo sufficiunt fructus pœnitentiæ, sed *digni*, id est, criminum gravitati respondentes exiguntur. Ex quo facile est colligere, Sacerdotum lapsorum majorem debere esse quam laicorum pœnitentiam: quo „ enim major requiritur sanctitas in eo qui peccat, tanto majus ejus reputatur delictum. Hinc S. Thomas 2. 2. *qu.* 10. *art.* 3. *ad* 3. secutus SS. Patres, docet quod si idem peccatum, committatur a Fideli, & ab Infideli, cæteris paribus gravius punitur Fidelis, quam Infidelis; tum propter notitiam veritatis ex fide, tum propter Sacramenta, quibus est imbutus, quibus peccando contumeliam facit". Quo igitur major est Sacerdotalis gratia, quo celsior illius Ordinis dignitas, quo majoribus Sacramentis est imbutus, eo gravior Sacerdotum casus. Hinc eos monet Concilium Tridentinum *Sess. 22. cap. 1. De Reform.* ut *levia delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant*. Notum quoque illud Bernardi: *Nugæ in ore laicorum blasphemiæ sunt in ore Clericorum*.

Verum tametsi omnia vitia a Sacerdote perpetrata ab illius dignitate & charactere mutuent enormitatem, specialem tamen præ aliis mutuat crimen incontinentiæ.

Tanto enim crimen alicujus est enormius, quo magis statui illius contrariatur, & quo arctius ad virtutem illi oppositam tenetur. Quid vero officio Sacerdotis tam contrarium quam carnis immunditia? An non oportet illum esse mundissimum, cujus officium est consecrare, tangere, & Deo offerre, ac populo distribuere Corpus illud mundissimum, quod Virgo purissima de Spiritu sancto concepit, & Virgo manens mundo edidit? Si Sacerdotes veteris legis sacrificaturi carnes animalium, continere se debebant a conjugali complexu, & conjuges Christiani jubeantur tempore orationis ab eo abstinere; quanto magis Sacerdos novæ legis, cujus est offerre Hostiam illam immaculatam, & impollutam, cui insuper incumbit pro populo orare, ab omni carnis illecebra debet esse remotus?

Hinc Ecclesia a Spiritu Sancto edocta perpetuam castitatem Sacer-

(*a*) Id est, exeunte undecimo sæculo; obiit enim Urbanus I. anno 1099.

Sacerdotibus semper indixit, lege ipsi Evangelio coæva, ac se juxta legem illam ad castitatem servandam solemni voto obstringunt, quotquot in Ecclesia Latina sacris Ordinibus insigniuntur; quo titulo rursus novam ac admodum gravem malitiam induit vitium incontinentiæ a sacro Ministro perpetratum.

Graviora proinde, cæteris paribus, sunt Clericorum quam laicorum vitia; ac consequenter ut fructus pœnitentiæ sint *digni*, necesse est, cæteris paribus, pœnitentia Clerici pœnitentiam excedat laici.

Ulterius, si majorem præ ceteris enormitatem tum ab officio Sacerdotis, tum voto castitatis, vitium impudicitiæ mutuet, magna quoque debet esse, quæ malitiæ correspondeat, pœnitentia, ut dici queat, *dignos fructus pœnitentiæ* fecisse.

De hac malitia, quam vitia, præcipue carnis, a dignitate Sacerdotali contrahunt, & pœna graviori, quam ob eam merentur, audire lubet aurea S. Chrysostomi verba.

Non sunt eadem in omnibus peccatis sed multa variaque supplicia. Nam & ætate, & educatione, & dignitate, *& ingenio, & usu rerum, atque prudentia, aliisque compluribus variantur: verum ut clarius id fiat, in fornicationis delicto examinetur. Perpende igitur quantam diversitatem punitionis, non a me, sed a divinis Scripturis, comperio. Fornicatus quispiam ante legem fuit, alio quodam modo illum puniri Paulus ostendit, dicens: Quicumque sine lege peccaverunt, sine lege quoque peribunt. Idem: Alius post legem deliquit, graviora sustinebit. Quicumque enim in lege peccarunt, inquit, per legem judicabuntur;* Lapsus similiter Antistes est, non parva pœna propter dignitatem afficietur: *propterea aliæ quidem fornicatrices necabantur, Sacerdotum vero filiæ igne cremebantur. Qua ex re* quam magnus pœnarum cumulus Pontificem expectet peccantem, legis Conditor *voluit significare. Nam si filiam ejus atrocius puniri* quid erit de ipso(Homil. 76. in Matth.

§. X.

Tametsi hodierna Ecclesiæ disciplina permittat Clericos in crimen prolapsos sacris functionibus restitui, illa tamen restitutio tarda esse debet, eo quod tarda & rara soleat eorum esse conversio.

PRISTINAM Patrum disciplinam, quæ Sacerdotes in crimen, præsertim carnis, prolapsos in perpetuum a sacris Altaribus amovebat, in tantum relaxatam esse, ut in crimen *occultum* lapsos restitui sinat, in anterioribus conspeximus. Verum & illud quoque vidimus, non adeo Ecclesiæ disciplinam collapsam esse, ut ante actam condignam sceleribus pœnitentiam & veram cordis conversionem unquam functionibus sacris restitui permittat. Hinc facile videbimus, etiam juxta modernam Ecclesiæ disciplinam raro admodum ac tarde Sacerdotes lapsos ministeriis sacris restituendos; quia nulla ob varias causas & tardior & rarior quam Sacerdotum conversio.

Primo quidem, quia Sacerdotes crimen suum perpetrare nequeunt sine divinissimi Ordinis ignominia, sine cælestium Sacramentorum, quorum ministri sunt, enormi injuria, sine fidei, quam Christo spoponderunt, sacrilega violatione, sine contaminatione Corporis ejus, quod de Spiritu Sancto conceptum ab Angelis adoratur, a dæmonibus formidatur. Unde nec in illud ferri posse videntur, nisi abjecto omni metu eorum malorum, quæ a Deo tam enormiter offenso imminent. *Qui vero sine timore est*, (ait Sapiens *Ecclesiast. cap. 1. vers. 28.*) *non poterit justificari*.

Deinde is toto in flagitia ruat impetu quodammodo necesse est, quem ab illis nec officii religio, nec professionis sanctitas, nec solemnis Christo facta sponsio retardant; hinc fit ut Sacerdotes arctius quam laici flagitiis commissis implicari soleant.

Secunda tardioris ac rarioris conversionis Sacerdotum causa petitur ex gravitate, quam crimina ipsorum a sacris functionibus, inter quas peccant, mutare ostendimus.

Tertia causa rarioris & tardioris Sacerdotum conversionis est, quod nulli magis a Deo deserantur quam Sacerdotes, qui ipsum deserunt, ut se criminibus addicant. Si enim dicat Apostolus: „ Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt „ etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, „ gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæ„ culi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam, „ rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, & ostentui ha„ bentes. Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, „ & generans herbam opportunam illis, a quibus colitur, ac„ cipit benedictionem a Deo; proferens autem spinas ac tribu„ los, reproba est, & maledicto proxima: cujus consumma„ tio in combustionem ". *Ad Hebr. cap. 6. vers. 4.* Si, inquam, adeo difficilem eorum renovationem ad pœnitentiam dicat Apostolus, qui per Baptismum illuminati gustaverunt donum cæleste, & in Sacramento Confirmationis participes facti Spiritus sancti, gustaverunt bonum Dei verbum virtutesque sæculi venturi, & in crimen prolapsi sunt, quis non difficilem dicat Sacerdotum ad pœnitentiam renovationem? qui ad peccata ruentes, adeo præfractæ fuerunt audaciæ & induratæ mentis, ut divinis monitis, quæ quotidie legunt audiuntque, aures obturarint, frequentioribus divinis vocibus cor occluserint, gratiæ Sacerdotii suscepti restiterint; nec divinorum Mysteriorum, quæ quotidie pertractant, nec dignitatis eximiæ, quam habent, veneratione fuerint retracti.

Denique tardior ac rarior est Sacerdotum conversio, ex eo quod minus adsint Sacerdotibus in crimen prolabentibus illa auxilia, quibus laici dum peccant adjuvantur. Cum Sacerdotum sit pro populo, ne peccet, orare: & ubi peccaverit, ut cito resurgat, gratiam poscere, laicisque, ne errent, veritatis lumen ostendere, & ubi erraverint, monendo ab errore revocare: qui pro lapsis Sacerdotibus oret, nullus speciatim Ordo constitutus est, ipsosque peccantes tanto difficilius est sale saluberrimarum admonitionum aspergere, & errantibus lumen veritatis ingerere, quanto magis sibi persuadent, se esse magistros insipientium, ducesque, ac lumen eorum, qui in tenebris sedent.

Hinc S. Gregorius in *cap. 3. lib. 1. Reg.* exponens illa verba Heli ad filios suos: „ *Si peccaverit vir in virum, placari ei* „ *potest Deus; si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?* „ Quia, inquit peccata subditi populi, quæ ad Sacerdotes respi„ ciunt, ipsorum Sacerdotum precibus delentur: cum Sacerdos „ in culpam labitur, superior persona non est, cujus precibus „ expietur; quod & ipsa Veritas per se insinuat, dicens: *Si sal* „ *evanuerit, in quo salietur?* Dicat ergo, Quis orabit pro eo? „ quasi dicat, Quis ei intercessor remanet, cum ille se transgre„ diendo præcipitat, qui ad interpellandum pro aliis ordinatus „ est? Quo profecto culpæ magnitudo monstratur: *quia plerique* „ *eorum in impœnitentis cordis caliginem projiciuntur, & nulla* „ *hominis adhortatione resipiscunt*.

Et Auctor Operis imperfecti, *Hom. 40.* in Matt. Putasne, in„ quit, Deus quasi crudelis pœnitentiam denegavit, dicens: *Si* „ *sal infatuatum fuerit*, in quo condietur? Sed quasi naturalem „ rem consideramus, *quia non est, qui doceat illum errantem,* „ *qui errantes corrigebat* ". Unde & subdit idem Auctor: „ Quis „ aliquando vidit Clericum cito pœnitentiam agentem? Sed etsi „ deprehensus humiliaverit se, non ideo dolet, quia peccavit, „ sed quia confunditur.

His omnibus adjungi non immerito potest, quod Sacerdotes lapsi raro se a sacris functionibus contineant, quoad usque per condignam pœnitentiam, veramque cordis contritionem, ac spiritus contribulationem se expurgaverint.

Cum enim ab illis ordinarie sine incommodo, vel infamiæ nota; aut saltem alicujus delicti suspicione se subtrahere nequeant; natum est contingere, ut ex desiderio evitandi incommodum, aut infamiæ, vel suspicionis notam, nulla aut saltem non sufficienti criminis elutione præmissa (quæ sine notabili temporis mora haberi non solet) sacrosanctis, divinisque mysteriis se accingant; atque hinc contingit, ut divina illa & salutaria mysteria, quæ aliis sunt ad medicinam, illis sint in venenum; & quæ laicis lapsis, humiliter se ad tempus ab illis subtrahentibus subserviunt ad salutarem conversionem, Sacerdotibus lapsis, nimium audacter illa frequentantibus sint in obdurationem.

Ex quibus omnibus facile patescit, quod tametsi Ecclesia hodie permittat Sacerdotes in crimen *occultum* prolapsos, sacris ministeriis restitui; ea tamen restitutio non debeat, nisi magnis & multis veræ conversionis indiciis præeuntibus, a Prælatis aliisque Sacerdotum Directoribus indulgeri; quandoquidem jam ostensum sit, raram admodum ac tardam esse Sacerdotum lapsorum veram conversionem, & per condignam pœnitentiam expurgationem.

§. XI.

Quid circa lapsos in crimen occultum a sacris Ordinibus repellendos, aut ab iis suspendendos Synodus Tridentina decreverit.

CONCILII Tridentini Patres expendentes, quod præcipuum Episcoporum munus sit subditorum vitia redarguere, hoc illis præcipue cavendum esse monent, ne Clerici, præsertim ad animarum curam constituti, criminosi sint, neve inhonestam vitam, ipsis conniventibus, ducant: „ Nam si eos pravis & corruptis „ moribus esse permittant, inquit Synodus, *Sess. 14. in proœm.* „ *De Reform.* quo pacto laicos de ipsorum vitiis redarguent, qui „ uno ab eis sermone convinci possent, quod Clericos ipsis pa„ tiantur esse deteriores? Qua etiam libertate laicos corripere „ poterunt Sacerdotes, cum tacite sibi ipsi respondeant, eadem „ se admisisse quæ corripiunt?

Ut autem ipsi Episcopi id liberius exequi possint, ac quoquam prætextu desuper impediri nequeant, eadem sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus hæc, quæ sequuntur Capita statuenda & decernenda duxit. Quorum primum his verbis exprimitur.

„ Cum honestius ac tutius sit subjecto debitam Præpositis obe„ dientiam impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam „ cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere di„ gnitatem: ei cui ascensus ad sacros Ordines a suo Prælato, „ ex quacumque causa etiam ob *occultum* crimem quomodo„ libet, etiam *extrajudicialiter*, fuerit interdictus: aut quia a „ suis Ordinibus seu gradibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fue„ rit suspensus, nulla contra ipsius Prælati voluntatem concessa „ licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, „ gradus, & dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.

Ex verbis hujus Decreti evincitur; primo. Episcopis datam esse potestatem, non tantum admonendi occultum criminosum, ne ad Ordines ascendat, sed etiam ipsi absolute sacros Ordines seculandi; ac per consequens correctam esse Decretalem; qua declarabatur *occultum* criminosum posse quidem moneri, *ne* ad sacros Ordines ascenderet, sed si promoveri vellet, *non debere aliqua ratione prohiberi*. Quod S. Congregationem Cardinalium jam pridem declarasse refert Prosper Fagnanus *ad Cap. 4. tit. De Temp. Ord.*

Secundo, ex eodem Decreto habemus, concessam esse Episcopis auctoritatem suspendendi criminosos *occultos* ab Ordinibus seu gradibus, vel dignitatibus: nam etsi verba illa, *ex quacumque causa, etiam ob crimen occultum*, &c. non sint opposita nisi in priori parte dicti Cap. 1. ubi agitur de interdictione ad sacros Ordines; „ tamen, inquit Fagnanus ad *Cap. 5. tit. eod.* „ censeri debent repetita etiam in sequenti, ubi agitur de sus„ pensione; tum quia Concilium sub unica ratione, ac verbo„ rum structura complectitur interdictionem a suscipiendis, &

„ deje-

„ dejectionem a susceptis, ideoque censeri debet utrumque casum æqualiter determinare: tum quia alioquin Concilium in „ secunda parte nullam potestatem Episcopis attribuisset, nemini „ enim dubium esse poterat, quin ob crimen manifestum, & „ judicialiter liceret Episcopis Sacerdotes suspendere.

Ulterius non obscure intelligitur, Episcopos in vim hujus Decreti posse *extrajudicialiter*, & ob *occultum* delictum prohibere non tantum ascensum ad Ordines, sed etiam ad gradus & dignitates: nam etsi *littera illa non loquatur (ait sæpe nominatus Prosper Fagnanus ibidem num. 9.) nisi de interdictione ascensus ad Ordines, tamen idem dicendum in prohibitione promotionis ad gradus & dignitates; quia cum ex dicto cap. 1. possint jam promotum ab hujusmodi gradibus & dignitatibus dejicere, multo magis possunt impedire promovendum.*

Denique ex eodem Decreto intelligimus, quod Patres Concilii Tridentini, Episcoporum ab Ordinibus, aliisque Ecclesiæ muniis exclusionem, aut ab iisdem suspectionem ex quacumque causa, etiam ob *occultum* crimen *extrajudicialiter* factam, ejus voluerint esse efficaciæ, ut nulla contra „ ipsius Prælati voluntatem „ concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores gra„ dus & dignitates sive honores restitutio suffragetur.

Quæ omnia dilucide demonstrant, quod ante fusius probatum fuit, Patribus Concilii Tridentini ardens fuisse a vitam Patrum disciplinam restituendi desiderium. Quis enim non videat, quod si Episcopi uterentur auctoritate criminosos, etiam *occultos*, ab Ordinum susceptione repellendi, vel ab iis susceptis suspendendi, ipsis per Concilium tributa, quin sanctissima illa Patrum disciplina, quæ criminosos sacris Altaribus assistere non sinebat, postliminio in totum, aut saltem pro magna parte conspicerentur reducta.

§ XII.

Varia Corollaria ex iis, quæ hoc capite dicta sunt.

EX illis, que præsenti capite dicta sunt, varia consectaria, eaque non inutilia colligi possunt.

Primo, sanctos Patres tantam vitæ Puritatem in Clericis necessariam credidisse, ut neminem ad Clerum admittendum censuerint, qui crimine aliquo, præsertim carnis, vestem candidam in Baptismo acceptam conspurcasset; tametsi eam copioso lacrymarum fonte abluisset.

Secundo, colligitur eodem motivo, ab omni Sacerdotii functione in perpetuum removisse eum, qui Ordinis suscepti dignitatem & sanctitatem hujusmodi crimine, sive occulto, sive publico, maculasset.

Tertio, ex dictis planum est, hanc sanctissimam Patrum disciplinam, non aliquo Ecclesiæ Decreto temperatam fuisse, sed consuetudine potius contra mentem ejus invalescente: quæ, dum huic præstantissimi aliqui Ecclesiæ Prælati, spuriis Calixti I. & Gregorii I. Decretis decepti, minus fortiter repugnarent, ne tantis Pontificibus contrariari viderentur, tandem pro lege invaluit.

Quarto intelligitur, quod quantumvis purissimæ Patrum disciplinæ aliquid decesserit, nunquam eousque permittente Ecclesia, temperata fuerit, nec unquam gravibus Ecclesiæ Scriptoribus persuasum fuerit, ut lapsi in carnis flagitia Sacerdotes, ante actam pœnitentiam, eamque suis sceleribus condignam, sacris functionibus restituerentur.

Ex quo ulterius cernere licet, omnibus illis Auctoribus, qui Clericos lapsos post actam pœnitentiam restitui posse censuerunt, detestatam fuisse horrendam illam, ne dicam nefandam quorundam Casuistarum sententiam, quos docere non puduit, permitti posse, ut Sacerdos, qui nocte præcedente quavis impudicitia se polluit, nihilominus sacris operetur. „ Si ista doctrina possit „ componi, inquit Antonius Godeau Venciensis Episcopus, cum „ disciplina in Ecclesia multis sæculis servata, & cum *puritate* „ *victimæ Corporis Domini*, componi quoque potest lux cum te„ nebris, & Christus cum Belial „. *In Hist. Eccles. ad ann.* 594.

Si Emericus De Bonis e Societate Jesu censeat esse *scelus horrendum dictu, & Angelis ipsis detestabile, quodve valeat soli tenebras offundere, terram tremefacere, & elementa permiscere*, si quis Laicus eodem, vel postero, vel tertio, aut quarto die ab Eucharistia ad suas sordes revertatur; aut illam is sumere audeat, qui pridie, nudius tertius, vel quartus, ante peccaverat: „ nonne idem scelus in Sacerdotibus detestabilius & horribilius „ erit " (inquit magnus ille ac verus Apostolorum successor Reverendiss. Episcopus Castoriensis per Provincias unitas Vicarius Apostolicus, in *Amore pœnit. lib.* 2. *cap.* 16. §. 4.) „ si recentes „ a propudiis atque flagitiis non solum Eucharistiam sumere, sed „ etiam consecrare, & mediatoris officium assumere audeant?

Quantumcumque igitur Canonum rigor connivente Ecclesia sit mitigatus; *non prius sinendum est ut Sacerdotes sacris ministrent (verbis rursus loquor præfati Antistitis) licet ipsorum propudia manserint occulta, nisi prius diuturno lacrymarum fonte impurum extinxerint ardorem; nisi prius dignis pœnitentiæ fructibus se emendatos ostenderint; nisi prius pro ipsis supplicet humilitas loci superioris refuga; nisi pro ipsis intercedat contritio, non Sacerdotii commoda aut honorem quærens, sed Dei justitiam amare & placare contendens; nisi pro ipsis deprecetur vitæ mutatio voluptatibus infesta, & castis de æterna puritate deliciis intenta.*

Quinto, ex assertis hoc capite patet, quod nulla, ob varias causas, tardior ac rarior sit quam Sacerdotum conversio.

Cui consequens est, magna exigenda esse veræ conversionis signa, priusquam lapsi Sacerdotes sacris restituantur; ut proinde „ recte moneat laudatus Antistes quod imprudenter Sacerdoti„ bus in crimen, præsertim incontinentiæ, prolapsi credatur, „ quando dicunt se ex animo pœnitere, nisi *ex fructibus di„ gnis* pœnitentiæ sinceritatem suæ conversionis testatum fece„ rint, nisi per *notabile* temporis spatium ab omni crimine seipsos „ continuerint, nisi a peccatorum illecebris recesserint, nisi jeju„ nando carnem spiritui subjecerint, nisi orando spiritum Deo „ subdiderint, nisi eleemosynis peccata redemerint, nisi lectionibus „ sacris mentem a terrenis & obscœnis imaginibus expurgaverint.

Denique vidimus quomodo Patres Tridentini desideraverint, ut criminosi omnes, tum publici, tum occulti, a sacris Ecclesiæ ministeriis procul arcerentur, ne aliquando impleretur illud Prophetæ: *Sacerdotes Dei contaminant sancta, & reprobant legem. Ezech.* 22. Utque illud consequi possent, vidimus Episcopis datam esse potestatem repellendi ab Ordinibus, aliisque Ecclesiæ functionibus, aut ab illis suspendendi, sine ullo strepitu judicii, quoscumque criminosos quantumvis *occulto*.

Unde liquido cerni potest, quod si Episcopi auctoritate per Concilium Tridentinum ipsis concessa uterentur, sperare liceret, quod pollutos a mundissimis Ecclesiæ altaribus videremus exclusos.

Ex eodem perspicuum quoque est, menti & intentioni Ecclesiæ contraire seu Sæculares, seu Regulares, qui, nescio qua temeritate, se opponunt Episcopis, litesque ipsis movere non verentur, si illos ad Ordines sacros, aut alia Ecclesiæ munia promovere renuant, aut aliquibus functionibus hierarchicis interdicant.

Ostendunt similes Ordinum atque muniorum Ecclesiasticorum venatores & aucupatores, se non luce veritatis (quæ in Ordinibus sacris, atque Ecclesiasticis dignitatibus, ac muniis non nisi onera fugienda non ambienda ostendit) esse illuminatos, sed tenebrosa cupiditate, quæ in Ecclesiasticis gradibus ac functionibus, honorem, divitias, aliave temporalia commoda intuetur, se excæcatos aut jus minus obnubilatos.

Christianam quoque humilitatem similibus deesse non minus perspicuum est: hæc enim mavult in humili loco abscondita sedere, quam elevata in alto videri; immo nec humilem locum deserit, nisi in altiorem protrudatur.

Hæc proinde si in cordibus eorum esset radicata, veramque sacrorum Ordinum, ac ministeriorum Ecclesiasticorum ideam haberent illi Clerici, nunquam eo temeritatis prorumperent, ut Episcopis, qui juxta sibi datam potestatem ad sacros Ordines, aut alia Ecclesiæ munia ob causam sibi notam ipsis ascensum negant, aut ab illis suspendunt, se opponerent; sed e contra se ab hujusmodi onere exemptos gauderent, juxta sanctissimam illam a Spiritu sancto Patribus Tridentinis suggestam sententiam: „ Honestius ac tutius est subjecto, debitam Præpositis obedientiam „ impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam cum Præ„ positorum scandalo, graduum altiorum appetere dignitatem.

CAPUT III.

Ostenditur ex Pontificali Romano, quam vitæ sanctitatem ac morum integritatem hodie in Clericis, ac proinde in Canonici desideret Ecclesia.

§. I.

Ex ritibus, quibus Tonsura Clericalis confertur, demonstratur; quod Clerici, ac proinde Canonici, profiteantur se mundo renuntiare; & se Dei ac Ecclesiæ servitio consecrare.

PRIMA eaque præcipua ac fundamentalis Clericorum virtus, in qua spiritus Clericalis merito reponitur est charitas, qua homo se totaliter a rerum mundanarum affectu & desiderio exuens, rerum vero divinarum gustu & desiderio se accendens, totus Dei ac Ecclesiæ servitio mancipatur.

Quia per Tonsuram Clericalem ad statum Ecclesiasticum quis intrat, Ecclesia per cæremonias, quas in illa adhiberi præscribit, hanc virtutem specialiter exprimere voluit, ut ostenderet hanc esse virtutem, quæ & in Tonsurando jam esse, & continuo crescere debet.

Hanc autem a rebus mundanis separationem indicat in primis capillorum rescissio; *raso enim capillorum* ait Hieronymus *Caus.* 12. *quæst.* 1. *can. Duo sunt, est temporalium omnium depositio*. Unde Ecclesia, priusquam ad comæ abscissionem procedatur, populum interpellat, ut oret Dominum nostrum Jesum Christum pro his famulis suis, qui ad deponendum comas capitum suorum pro ejus amore festinant, ut donet eis spiritum sanctum, qui habitum Religionis eis in perpetuum conservet, *& a mundi impedimento, ac sæculari desiderio corda eorum defendat*. Quo non obscure innuit, per comæ depositionem ipsius mundi ac rerum mundanarum contemptum designari.

Dum Clericus attondetur, hæc verba *Ps.* 15. *vers.* 5. solemni ritu recitare jubetur: *Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*; ut exteriori Antistitis actioni Clerici verba consentiant, & quorum bonorum renunciationem, per capillorum attonsionem, signat Pontifex, eam Clericus verbis profiteatur, solique Deo se adhærere velle testetur.

Unde ad ea verba alludens sanctus Hieronymus: „ Propterea „ Clerici dicuntur, quod de sorte sunt Domini, vel quia Domi„ nus sors, id est, pars Clericorum est. Quia autem vel ipse „ pars Domini, vel Dominum partem habet, talem se exhibere „ debet, ut ipse possideat Dominum, & possideatur a Domino. „ Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: *Pars mea Do„ minus*, nihil extra Dominum habere debet ". *Caus.* 12. *quæst.* 1. *Can.* 5.

Cui consonat illud Ambrosii, *Can. Cui portio eodem*. „ Cui „ portio Deus est, nihil debet curare nisi Deum, ne alterius „ im-

„ impediatur necessitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc Religionis cultui, atque huic nostro officio decerpitur. Hæc enim vera Sacerdotis fuga, abdicatio domesticorum, & quædam alienatio charissimorum: *ut suis se abnegat, qui servire Deo elegerit*.

Hæc & mens Isidori *lib. 2. De Offic. Eccles. cap. 1.* qui Clericos vocari refert „ eo quod in sortem hæreditatis Dimini dentur, „ vel pro eo quod ipse Dominus sors illorum est, sicut de eis „ scriptum est, loquente Domino: *Ego hæreditas eorum*. Unde „ oportet, inquit, ut qui Deum hæreditate possident, *absque ullo* „ *impedimento sæculi, Deo servire studeant, & pauperes spiritu* „ *esse contendant*, & congrue illud Psalmistæ dicere possint: *Do-* „ *minus pars hæreditatis meæ* ". Hac professione emissa, Pontifex superpelliceum seu vestem albam Clerico his verbis Apostoli *ad Eph. cap. 4. vers.* imponit: *Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in justitia, & sanctitate veritatis*. Quibus ostendit Clericum in novum quemdam hominem esse mutandum: utpote qui jam omnibus sæculi desideriis, & mundi voluptatibus renuntiavit, & soli Deo ejusque servitio in *justitia & sanctitate veritatis* vivere professus est.

Ut vero omnia hæc terrena amplius contemnat, solumque Deum partem hereditatis suæ constanter eligere & possidere pergat, ornat Ecclesia *ut ab omni cæcitate spirituali & humana oculos eorum aperiat, & lumen eis æternæ gratiæ concedat*: ut hoc lumine illustratus Clericus videat, quam vere de his, quæ mundus dare potest, dixerit Ecclesiastes *cap. 1. vers. 2. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas*. Et de universis, quæ mundus pro magnis extollit, dixerit Christus, *Luc. cap. 16. vers. 15. Quod hominibus altum est, abomi atio est ante Deum*. Ut tandem ex animo cum Apostolo dicere queat, *Philip. cap. 3. vers. 7. 8. Mihi quæ fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam Jesu-Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam*. Quibus Apostoli verbis perfectissime exprimitur ipse Spiritus Ecclesiasticus (nimirum ardens charitas, quæ omnibus libenter renuntiat, omniaque arbitratur ut *stercora*, ut *Christum* in se & aliis *lucrifaciat*) quem Tonsurandus se habere profitetur; utque in eo perseveret, ac in finem augeat, commendat Ecclesia.

§. II.

Ex iis, quæ in Ordinatione Ostiariorum *interveniunt, ostenditur, quod in Ecclesiasticis debeat esse zelus pro decore domus Dei.*

DUBIUM non est, quin attentius expendens ea omnia, quæ Ecclesia, suggerente Spiritu sancto in singulorum Ordinum collatione seu facto seu verbo exprimit, in illis sit reperturus, quæ mirum in modum sanctitatem Ordinandorum commendant, illud tamen quoque observare licet, quod in singulis quamdam virtutem officio cujusque Ordinis specialiter congruentem eminere videamus.

Et quidem ut ab Ordine Ostiariatus exordiamur: quamvis ritus consecrationis varias virtutes exprimant, singulariter tamen Ordinando in Ostiarium commendatur, *ut sit ipsi fidelissima cura in Domo Dei, diebus ac noctibus*, quo *zelus pro decore Domus Dei* insinuatur.

Et quidem Ostiarii officium, ejusque zelus maxime in eo elucere debet, ut *certis horis Dominum Dei aperiat Fidelibus, & semper claudat Infidelibus*.

Si horum verborum corticem solum attendamus, officium Ostiarii ad solam Infidelium exclusionem pertinere videbitur; at si mentem Ecclesiæ quis attendat facile intelliget verbis illis injungi Ostiariis, ut ipsis sit diligens cura ut a Domo Dei excludant, non idololatras tantum, sed omnes, qui licet Deum verbis agnoscant, actionibus tamen suis amplius quem Infideles Domum Dei dehonestant.

Hinc S. Carolus inter officia Ostiarii reponere non dubitat: „ ut Infideles, Hæreticos, Excommunicatos, & alios, quibus „ jure interdictum est, ab Ecclesia arceat & ejiciat. Ne po- „ pulum propius ad Sacerdotem, rem divinam facientem, ac- „ cedere patiatur. In Ecclesia dormientes, vendentes, ementes, „ deambulantes, colloquentes, aliave ratione Officia divina per- „ turbantes, & quovis modo indecore atque irreverenter se ha- „ bentes, moneat; si pertinaces sint, expellat, aut ad Superio- „ rem deferat: mendicantes excludat: bruta denique, canesque „ expellat; quidve in Ecclesia dedecet, amoveat ". *Conc. Mediolanen. I. part. 2. cap. 26.*

Quamvis ergo (verbis loquor Venciensis Episcopi Antonii Godeau, quæ utinam Ecclesiasticorum cordibus alte essent impressa!) Templa nostra non ingrediantur *Idolatræ, quia nulli eorum in Christiano orbe tollerantur; tamen plerique, non dico ingredientium, hoc enim dixisse parum est, sed plerique eorum, qui in templis nostris prima sibi loca vendicant, infidelibus sunt deteriores. Quid enim? Libertini illi seu dissoluti Christiani qui publice Deum irrident, qui santissima ejus mysteria in abominabiles jocos convertunt, qui ipsis adstantes Altaribus eum blasphemant, sine pudore rident, sine fronte garriunt, & in sexcentos gestus situsve exoticos sese transformant; qui vix genua incurvant, dum is exhibetur adorandus, coram quo se prosternunt Seraphim, dæmones contremiscunt: addamus & illud verissimum, qui eodem oculo Christum Jesum in Eucharistia aspiciunt, & vident mulierem ad eam concupiscendam, immo qui a Christo Jesu oculos avertunt, ut faciem fuco fœdatam contemplentur: qui cor suum diabolo sacrificant illo ipso tempore, illo ipso in loco, quo Christum Jesum Deo Patri immolat Sacerdos: quid, inquam? Nonne majori insolentia Basilicas ingrediuntur ejusmodi Christiani, quam modesti quidam Pagani? Ostiarii desunt, qui pro munere suo eos expellant. At, o Sacerdotes! ubi hic zelus vester?* Ordo *vester* Ostiariorum ordinem eminenter in se continet, *eorumque functiones a vobis supplendæ sunt. Tunc demum opere comprobabitis, an diligatis eum, qui nequaquam ad Templi portam vos collocavit, sed ad sacrum Altare suum vos sublimavit. Tunc omnibus palam fiet, an vos sincere tangat gloria summi istius Magistri, qui & Templa præest, & in manus vestras sese tradit in illo sacrificio, quod quotidie celebratis. Si ejus honor vobis cordi sit, non reformidabitis faciem potentium. Dicetis ad profanatores istos domum Dei domum esse orationis, non garrulitatis, non petulantiæ ac procacitatis; illam adeundam ad eluenda peccata commissa, non ad nova committenda; in eam ingrediendum non extento collo, sed corde contrito & humiliato. Correptionem vestram commitetur prudentia at non mollis, non carnalis regat illa zelum vestrum sed nullatenus extinguat ejusmodi considerationibus, a quibus expediti erant olim Ostiarii inferiores tantum Clerici, dum adhuc vigebat eorum in Ecclesia ministerium.*

Cum a Christianæ pietatis ratione illud quod alienum sit (*ut recte monet S. Carolus in* II. Concil. Mediol. tit. 2. dec. 18.) *ad ornatum Templorum adhiberi, ea, quæ non modo Religionem non excitant, sed per quæ intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpesque cogitationes; propterea Ecclesiastici, quibus in susceptione Ordinis Ostiariatus imposita est cura pro decore Domus Dei, quantum in ipsis est, impedire debent, ne quis ad illa ornanda, ut loquitur S. Carolus, peristromatis aulæisque utatur, quæ obscœnis figuris intexta sint neque item pictas immagines, & signa adhibeant, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum loci sanctitati repugnantium, formam ac speciem præ se ferant; in omni præterea publicarum Supplicationum, Processionumque apparatu, qui obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.*

Merito quoque curam illam pro Domo Dei ostendent Ecclesiastici, quibus in Cantores, Organistas, Campanarios, aliosque Ecclesiæ inferiores Ministros aliqua est auctoritas ut eos cohibeant *a lascivia militari, & quavis indecora musica* (ut loquitur Synodus Mechliniensis *an. 1570. tit. De Obl. Offic. Divin. cap. 10.*) *in cantu, organis, & campanis*.

Utque verbo absolvam, studium Ecclesiasticorum, quos Ecclesia in Ostiarios elegit, *ut sit eis fidelissima cura in Domo Dei diebus ac noctibus*, ad hoc tendere debet, ut quidquid debitam locis sacris reverentiam diminuere, aut populum a solida pietate & vera devotione abstraere potius, quam ad eam promovere posset, omni qua possint diligentia a Domo Dei amoveant.

§. III.

Officium Lectoris *requirit, ut Ecclesiastici pie ac devote ad lectionem Scripturæ accedant.*

PRÆCIPUUM officium Lectorum sic exprimit Pontificale: „ Le- „ ctiones sacras distincte, & aperte ad intelligentiam & ædi- „ ficationem Fidelium, absque omni mendacio falsitatis profer- „ re, ne veritas divinarum lectionum incuria vestra ad instru- „ ctionem audientium corrumpatur. Quod autem ore legitis, „ corde credatis, atque opere compleatis; quatenus auditores „ vestros, verbo pariter, & exemplo vestro docere possitis.

Ita ergo Scripturas sacras legere oportet *Lectorem*, ut a vero ejus sensu nec ipse aberret, nec alios aberrare faciat, sed *absque omni mendacio falsitatis proferat*.

Ut vero Lector Scripturæ verum ejus sensum assequatur, debite dispositus ad ejus lectionem accedat necesse est.

Prima vero dispositio est, ut, sicut monet Ecclesia, *ea, quæ legunt, opere compleant*, *Si quis enim*, inquit Christus *Joan. cap. 7. vers. 17. voluerit ejus* (Patris) *voluntatem facere, cognoscet de doctrina, utrum ex Deo sit: intellectus* enim, ait Psal *Ps. 110. vers. 10. bonus omnibus facientibus eum*. Nam, ut observat Augustinus *Quæst. 96. sup. Exod.* „ prius oportet verbis Dei „ reddere faciendi servitutem, ut ad intelligentiam earum re- „ rum, quæ ipso præcipiente fiunt, merito devotionis istius ipse „ perducat ". Et alibi, „ quis nesciat, tanto citius quemque „ proficere cum bona legit, quanto citius facit quod legit; *A* „ *mandatis tuis*, ait Psalmista *Ps. 118. vers. 104. intellexi*: quod „ videlicet, inquit Hieronymus, *post opera* cœperit habere scien- „ tiam secretorum.

Secunda dispositio Lectoribus ad intelligentiam Scripturæ necessaria est mundities cordis, quæ est veluti *clavis David*, qua aperiuntur arcana Scripturarum; sicuti e contra sordes concupiscentiæ cor claudunt, ne earum lumine illustretur. „ Impuris „ non se ostendit veritas (inquit Doctor Mellifluus *Serm. 62. in* „ *Cant.*) non se credit sapientia . . . superbo oculo veritas de- „ negat se intuendam puri cordi.

Qui ergo per lectionem Scripturæ ad verum ejus intellectum pervenire desiderat, ante ejus lectionem cordis munditiam postulet, dicens cum Propheta Regio: *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Amplius lava me Domine. Psalm. 50. vers. 3. & 11.*

Tertio ad lectionem Scripturæ, ut cum fructu legatur, accedere oportet, non mere ut sciatur, quod curiositatis est, sed ut ex ejus lectione cognoscamus Dei voluntatem. „ Si magnitudine „ sua (ait S. Augustinus *Conc. 17. in Psalm. 118.*) præcedit „ scientia magnitudinem charitatis, non ædificat, sed inflat ". Hinc idem Doctor *lib. 2. De Doct. Christ. cap. 9.* „ In omnibus „ Scripturæ libris timentes Deum, & pietate mansueti, quæ- „ runt voluntatem Dei.

Eo ergo fine a pio Lectore legenda Scriptura sacra ut edoctus quid credere, & sperare debeat, in gemina charitate, *in qua* *univer-*

universa lex pendet & Prophetæ, erescat. *Matth. c. 22. vers.* 4.
„ In nullis Scripturis aliud inquiratur (ait rursus S. Augusti-
„ nus in *Præfat. ad Psalm.* 140.) nemo vobis aliud præcipiat
„ quam charitatem de corde puro ". Quidquid obscurum est in Scriptura, hæc ibi occulta est. Quidquid ibi planum est, hæc ibi aperta est. „ Unde, eodem S. Doctore teste, quisquis Scri-
„ pturas divinas, vel quamlibet earum partem intellexisse sibi
„ videtur, ita ut eo intellectu non ædificet istam geminam cha-
„ ritatem Dei & proximi, nondum intellexit ". *Lib.* 1. *De Doct. Christ. cap.* 37.

Quarto, ut quis S. Scripturæ sensum assequatur opus est (ut
„ ait Augustinus *lib.* 2. *De Doct. Christ. cap.* 7.) mitescere pietate
„ neque contradicere divinæ Scripturæ, sive intellectæ, *si vitia*
„ *nostra percutit*, sive non intellectæ, quasi nos melius sapere,
„ meliusque præcipere possimus; sed cogitare potius & credere
„ id esse melius & verius, quod ibi scriptum est, etiamsi lateat
„ quam id nos per nosmetipsos sapere possumus.

Corde ergo humiliato pius *Lector* verba Sacræ Scripturæ ruminat, ut licet *vitia sua percutiat*, non propterea ad alienum sensum retorqueat; se corde simplici ita sese ei subjiciat; „ ut
„ neque hominibus placendi studio detorqueatur a vero (verba
„ sunt Augustini *d. cap.* 7.) nec respectu devirandorum quo-
„ rumlibet incommodorum, quæ adversantur huic vitæ.

Hac animi puritate, eoque sincero affectu, si ad lectionem Scripturæ sacræ Canonici aliique Ecclesiastici accederent, spes esset, quod *veri essent, relatores verbi Dei, habituri, si fideliter & utiliter impleverint officium*, sibi in susceptione Ordinis Lectoratus *impositum*, *partem cum iis, quo Verbum Dei bene administraverunt ab initio*. Pontific. in ordinat. Lect.

§ IV.

Ex illis, quæ in Ordinatione Exorcistarum *Ecclesia præscribit, ostenditur, quod Ordine illo initiati debent specialiter cor suum ab omni affectu rerum temporalium mundare.*

„ Accipitis, inquit Pontifex ad ordinandos in Exorcistas,
„ potestatem inponendi manum super Energumenos, &
„ per impositionem manuum vestrarum gratia Spiritus Sancti, &
„ verbis exorcismi, pelluntur spiritus immundi a corporibus
„ obsessis. Studete igitur, ut sicut a corporibus aliorum dæmo-
„ nes expellitis, ita a mentibus, & corporibus vestris, omnem
„ immunditiam & nequitiam ejiciatis; ne illis succumbatis, quos
„ ab aliis vestro ministerio effugatis.

Quantumvis non omnibus Exorcistis, ob varias rationes, hodie permittatur, ut manus super Energumenos imponant, ad expellendos dæmones e corporibus obsessis; semper tamen Ecclesia vult, ut continuum illis sit adversus spiritus illos immundos spirituale luctamen, illosque e suis aliorumque cordibus expellant. „ Deum Patrem omnipotentem, Fratres charissimi, inquit
„ Episcopus, simpliciter deprecemur, ut hos famulos suos bene-
„ dicere dignetur in Officium Exorcistarum, ut sint *spirituales*
„ *imperatores* ad abjiciendos dæmones de corporibus obsessis,
„ cum omni nequitia eorum multiformi.

Specialiter igitur Canonicis, aliisque Ordine exorcistarum insignitis ingeminandum illud, quod ad omnes Christi Fideles dixit Apostolus, ad *Ephes. cap.* 6. *vers.* 11. & 12. *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus Principes & potestates, adversus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ, in cælestibus.*

Sicuti vero Exorcistis speciale debet esse cum spiritibus immundis spirituale certamen, ita specialiter ab omni effectu terreno, ut superent, se exuant necesse est: nam ut bene monet Gregorius vere magnus: „ nihil maligni spiritus in hoc mundo
„ proprium possident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus.
„ Nam si vestitus quisquam cum nudo luctetur, citius ad terram
„ dejicietur, quia habet unde teneatur. Quid enim sunt ter-
„ rena omnia, nisi quædam corporis indumenta? Qui ergo con-
„ tra diabolum ad certamen properat, vestimenta abjiciat, ne
„ succumbat. Nihil in hoc mundo amando possideat, nullas re-
„ rum labentium delectationes requirat, ne unde ad votum re-
„ gitur, ad casum inde teneatur ". *L.* 2. *Homil.* 32. *in Evang.* Cui Consonat illud S. Leonis *Serm.* 7. *de Nativit.* Ita diabo-
„ lus omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur
„ affectus; & ibi causas quærit nocendi, ibi quemque viderit stu-
„ diosius occupari.

Quam vera sit Patrum illorum sententia exemplo Pilati nos docet Scriptura.

Animadvertens enim diabolus Pilatum omnibus hactenus Judæorum allatis argumentis, & popoli clamoribus invictum stare, eum ex parte Cæsaris aggreditur; cujus enim amicitiæ retinendæ affectu, tamquam vestimento ipsum teneri posse sciebat. Clamabant itaque Judæi, diabolo instigante: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris; omnis enim, qui se Regem facit, contradicit Cæsari* Joan *cap.* 19. *vers.* 12.

Invenit adversarius vestem, qua teneret, & ecce mox victoria, mox dejicitur Pilatus: subdit enim sacer Textus vers. 13. *Pilatus autem cum audisset hos sermones*, de læso Cæsare, cui eum suspectum facere minabantur, *adduxit foras Jesum*, prorsus succumbens timori, qui omnibus Judæorum clamoribus infractus fuerat: *similis videlicet illis (ait Auctor quidam pietate & eruditione conspicuus) qui tamdiu fortiter pro justitia certant, quamdiu nullum imminet fortunarum, aut honoris, aut status, aut vitæ periculum Jansenius in cap.* 19. *vers.* 13. *Joan.*

Recte ergo Exorcistas monet Ecclesia: *Discite per officium vestrum vitiis imperare; ne in moribus vestris aliquid sui juris inimicus valeat vindicare.*

Ex quibus concludere licet, quod si adeo sollicite curare debeant Exorcistæ, ne quid in *moribus eorum sui juris inimicus valeat vindicare*, ut dæmonis imperare, eorumque assus evadere possint; quanto sollicitius Sacerdotibus, aliisque in eminentiore Ecclesiæ gradu constitutis vigilandum sit, ne quid in ipsis sui juris, quo ipsos sibi subjiciat, reperiat inimicus. Quo enim altiori & magis conspicuo loco sunt positi, eo amplius sagittas suas adversus illos evibrat adversarius.

§ V.

Ex illis, quæ in Ordinatione Acolythorum occurrunt, ostenditur; quod qui illo Ordine sunt insigniti, debeant specialiter attendere, ut proximo bonis operibus præluceant, & caveant, ne actionibus suis populum scandalizent.

„ Acolythum oportet (ait Pontificale) ceroferarium ferre
„ luminaria Ecclesiæ accendere, vinum & acquam ad Eu-
„ charistiam ministrare. Studete igitur susceptum officium digne
„ implere. Non enim Deo placere poteritis, si lucem Deo ma-
„ nibus præferentes, operibus, tenebrarum inserviatis, & per-
„ hoc aliis exempla perfidiæ præbeatis. Sed sicut Veritas dicit:
„ *Luceat lux vestra coram hominibus; ut videant opera vestra*
„ *bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est*. Et sicut
„ Apostolus Paulus ait: *In medio nationis pravæ, & perversæ,*
„ *lucete sicut luminaria in mundo, verborum vitæ continentes.*
„ *Sint ergo lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in mani-*
„ *bus vestris, ut filii lucis sitis. Abjiciatis opera tenebrarum, &*
„ *induamini arma lucis. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc,*
„ *autem lux in Domino. Ut filii lucis ambulate*. Quæ sit vero
„ ista lux, quam tantopere inculcat Apostolus, ipse demonstrat,
„ subdens: *Fructus enim lucis est in omni justitia, bonitate &*
„ *veritate*; ut vos, & alios, & Dei Ecclesiam illuminetis.

Ex hisce patet evidenter, quod speciali studio & cura teneantur Canonici, aliique Ecclesiastici in Acolythos ordinati, ratione Ordinis illius, per bona opera populo lucis exempla monstrare: atque sollicite cavere ne quid in eorum actionibus occurrat, quod populo in scandalum cedere possit.

Tenentur ergo Ecclesiastici singulariter attendere, non tantum an eorum actiones in se licitæ, sint, & honestæ, sed etiam num hic & nunc, ob hominum infirmitatem, aut temporis duritiam non sint futuræ aliis in petram scandali & lapidem offensionis: quapropter speciali ratione vi Ordinis sui jubentur Ecclesiastici dicere & observare illud Apostoli 1. ad *Corinth. cap.* 8. *vers.* 13. *Si esca* (idem dic de omni eo, quod sine peccato omitti potest) *scandalizat fratrem meum; non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem*. Et illud: *Ab omni specie mali abstinete vos* 1. ad *Thessal. cap.* 5. *vers.* 22. Hoc quoque exemplo suo docuit Apostolus 1. ad *Corinth. cap.* 9. *vers.* 4. 5. 12. 13. 14. habens *enim potestatem manducandi & bibendi*, id est accipiendi a Corinthiis ea quæ ad victum necessaria erant, *sicut cæteris Apostoli & Fratres Domini; sed non usi sumus*, inquit, *hac potestate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi*. Sciebat quidem, *quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt: & qui Altari deserviunt, cum Altari participant. Ita & Dominus ordinavit*, ait, *iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Ego autem*, inquit, *nullo horum usus sum. Non autem scripsi hæc, ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.*

Hoc Apostolico exemplo docentur Canonici, aliique Ecclesiæ ministri, qui *lucere debent ut luminaria in mundo verbum vitæ continentes*, ut expendant, non tantum an potestatem habeant accipiendi aut exigendi a populo hæc illave jura, v. g. decimas, funeralia, vel his, similia; sed insuper num similium exactio non tanta in popolo excitatura sit scandala, tantumque Evangelio datura offendiculum, ut tamquam veri Acolythi deberent dicere cum Apostolo: *Habemus potestatem manducandi & bibendi*, id est, hæc aut illa jura accipiendi, *sed non usi sumus hac potestate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi*.

§ VI.

Officium Subdiaconi exigit in Ecclesiasticis castigationem vocis.

Plura in Ordinatione Subdiaconorum occurrere, quæ mirifice sanctitatem, quam in ipsis requirit Ecclesia, commendant, non difficulter intelliget, qui vel leviter ritus Ordinationis perlustraverit. Et quidem eximia illa carnis munditia, quam Subdiaconi profiteri jubentur. Ordinis illius sanctimoniam non parum commendat; verum cum de illa, & ad eam pertinentibus capite speciali agere instituerim, nihil de ea hic dicendum putavi: sed aliam virtutem, eamque Ecclesiasticis summe necessariam, at hodie parum usitatam, scilicet *castigationem vocis*, specialiter Subdiaconis in traditione amictus commendatam, fusius proponere intendo.

Accipe amictum, inquit Pontificale, *per quam designatur castigatio vocis*. Verba hæc pauca sunt, sed magnam, summeque necessariam omnibus Ecclesiasticis in se concludentia instructionem.

Quid enim adeo Christi Ministro necessarium quam *Castigatio vocis?* Nonne Ministrorum Christi est, se in omnibus exhibere sicut Dei Ministros, nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium eorum? Ea consequenter ipsorum esse debet *vocis castigatio* seu moderatio, ut nihil in eorum verbis occurat, quod Ministrorum Christi dedeceat, aut in ministerii illius vituperium cedat; ac proinde præ reliquis Fidelibus fideliter impleant illud Petri: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis administrat, tamquam ex virtute, quam administrat Deus per Jesum Christum*. 1. Petri *cap.* 4. *vers.* 11.

Cre-

Credant quoque sibi specialiter dictura illud Apostoli ad Coloss. *cap. 4. vers. 6. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.* Et illud ad Ephesios *cap. 4. vers. 24. omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus.*

Ita ergo *vocem suam castigare* debet Subdiaconus, ac proinde magis Sacerdos, ut vox ejus Christum, cujus ministerium gerit, & pro quo legatione fungitur, in omnibus tonet. Unde non impudica tantum, aut obscœna, aliave similia monstra ab ore Subdiaconi, aut Sacerdotis fugere debent; sed omnia, quæ nec Dei gloriam, nec proximi ædificationem spirant, abesse debent, ne linguam misterio Dei, ejusque laudibus decantandis consecratam, vano sermone profanari contingat.

Hinc notissima, sed utinam Sacerdotum cordibus impressa, S. Bernardi sententia! „ *Inter seculares*; inquit *nugæ, nugæ sunt, in ore Sacerdotis, blasphemiæ*. Interdum tamen si incidant, ferendæ fortassis, referendæ nunquam . . . . . *Consecrasti os tuum Evangelio: talibus jam aperiri illicitum, assuescere sacrilegium est. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore ejus*, non nugas profecto vel fabulas. Verbum scurrile, quod faceti urbanive nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore, procul & ab aure relegandum. Fœde ad cachinnos moveris, fœdius moves". *Lib.* 2. De Consid. *cap.* 13.

Non alia fuit ante S. Bernardum B. Petri Damiani de hujuimodi Sacerdotum nugis sententia. „ Fuit olim, inquit, sed jam elapsum est tempus, ut modestiæ pudor, mortificationis insigne, digna severitas, Sacerdotalis genii valeat censura servari. Nam, ut me solum digne coarguam, videtis ipsi quia protinus, ut ad vos venio, ecce sales, ecce facetiæ, lepores, urbanitates, dicacitates, volumina quæstionum; omnesque verborum inanium pestes insolenter erumpunt, quæ nos, non jam Sacerdotes, sed potius Oratores ac Rhetores, sive quod inhonestum est, scurras ostendunt. Mox enim, ut verba conserimus, paulatim quædam lenocinia confabulationis alternæ surrepunt, quæ omnem animi vigorem indecenter emolliant, & severitatis robur in excussum risum, & turpia joca dissolvant. Hinc est, quod mens extra se sparsa confunditur, acies cordis obtunditur; lux divini amoris extinguitur, terror in alios, & reverentia Sacerdotalis amittitur; & quod periculosius est, recte vivendi linea, quæ aliis ad exemplum proponenda fuerat, non tenetur. Quod si nos vel pudore vel metu in hæc delinare, contemnimus, mox inhumani, rigidi, & quos Hyrcanæ genuerint tigres, saxei judicamur.

Quam æqua sit Patrum illorum censura, ipsi quoque Canones Spiritu Dei condiri, & totius mundi reverentia roborati abunde ostendunt. Ut quid enim Sac. Canonibus 47. & 48. Synodi Carthag. IV. adeo severe decretum, ut *Clericus per plateas & andronas, nisi maxima sui officii necessitate non ambulet?* Item. *Clericus qui non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur?* Ut quid, inquam, severa per andronas aut in foro deambulationes interdictio? Non ob aliam indubie causam, nisi ut vana colloquia, quæ in locis illis frequentiora esse solent, clerici evitarent.

Ne quis me hæc divinare credat, Patres Concilii Narboniensis *ann.* 589. *Can.* 3. prædictorum Canonum censuram renovantes audiamus: „ Nam & hoc, inquiunt, secundum priscorum censuram Canonum si nitum, ut nullius Clericus, Subdiaconus, Diacocus, vel Presbyter in *plateis* resideat: certe nec in *plateis, & stare, & fabulis diversis commisceri*. Quod si quis facere præsumpserit, repellendum omnino ab officio & execrandum, si non emendaverit, & a communione & ab officio privetur."

Hisce consonat S. Ambrosius *lib.* 1. *Offic. cap.* 23. Agens enim de Officiis, multa, quæ de ratione dicendi dant præcepta sæculares viri, nobis (inquit) prætereunda arbitror, ut de *jocandi disciplina. Nam licet interdum honesta joca ac suavia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula.*

Ipsum proinde *amictus* insigne, quo *castigatio vocis* indicatur, ipsa SS. Patrum gravissima effata, ipsa denique sanctissima Canonum Decreta, condemnabunt Canonicos, aliosque Ecclesiasticos, qui os Dei ministerio, ac divinis laudibus consecratum, nugis, facetiis, vaniloquiis, ut pejora taceam, magno diei tempore impendunt; quibus in more positum est, andronas, plateas, ac fora cum magno Sacerdotii vilipendio obambulare, ad nihil aliud vacantibus *nisi aut dicere, aut audire aliqui novi*.

Immo quod deterius est, qui in plateis, aut in foro stare, & fabulis seu inutilibus sermonibus commisceri malunt, quam aut divinis laudibus decantandis devote incumbere, aut animam suam prævie ad orationem, adversus occurrentes distractiones, mentisque evagationes præparare.

§. VII.

Ordo Diaconatus in Ecclesiasticis requirit Christianam fortitudinem, ut libere annuntient Evagelium, nec Christum, ejusque sermones erubescant.

MAGNAM morum sanctitatem, vitæque puritatem in Diaconis requiri luculenter expressit Pontificale.

Postquam enim Diaconorum Ordinem Levitici officio succedere asserunt, dicit, Diaconos debere *Ecclesiam Dei, veluti tabernaculum, portare & munire ornatu sancto, prædicatu divino, exemplo perfecto*. Deinde subjungit: „ Levi interpretatur Additus, sive assumptus. Et vos, filii dilectissimi, qui ab hæreditate paterna nomen accipitis, *estote assumpti a carnalibus desideriis, a terrenis concupicentiis, quæ militant, adversus animam: estote nitidi, mundi, puri, casti, sicut* decet Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, ut digne addamini ad numerum Ecclesiastici gradus, ut hæreditas & Tribus amabilis Domini esse mereamini. Et quia commistri & cooperatores estis Corporis & Sanguinis Domini, estote *ab omni illecebra carnis alieni*, sicut ait Scriptura: *Mundamini, qui fertis vasa Domini* . . . . . Curate, ut quibus Evangelium ore annuntiatis, vivis operibus exponatis.

Quis ex his non videt omnium virtutum genera in Diaconis desiderari? Unde ad Deum Episcopus se convertens, orat ut emittat in eos „ Spiritum Sanctum, quo in opus ministerii tui fideliter exequendi septiformis gratiæ tuæ munere *roborentur*. Abundet in eis *totius forma virtutis*, auctoritas modesta, pudor constans, innocentiæ puritas, & spiritualis observantia disciplinæ. In moribus eorum præcepta tua fulgeant, ut suæ castitatis exemplo imitationem sanctam plebs acquirat".

Verum licet divinorum charismatum donis repletos Diaconos desideret Ecclesia, specialiter tamen Christianam fortitudinem seu Christianum *robur* in ipsis exoptat. Hinc Episcopus *manum* imponendo (qua sola manus impositione Ordinem Diaconatus plurimis sæculis, etiam in Ecclesia Latina, collatum fuisse ostendit Morinus De SS. Ordin. *part. 5. exerc. 9. cap. 1. & 2.*) dicit: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, & ad resistendum diabolo, & tentationibus ejus, in nomine Domini*. Quibus dictis mos orationem interruptam prosequitur dicens: *Emitte in eos, quæsumus, Domine, Spiritum sanctum, quo in opus ministerii tui fideliter exequendi septiformis gratiæ tuæ munere roborentur.*

Et quid mirum, si *fortitudinem* seu *robur* Christianum singulariter in Diacono desideret Ecclesia? Cum enim ipsis imponat, ut *Evangelium ore annuncient, & vivis operibus exponant*, quin magna ipsis animi fortitudine opus sit, ignorari non potest.

Novit enim Ecclesia, nihil mundo esse magis odiosum quam ipsa Evangelii annuntiatio. Novit ipsa, inter persecutiones & mundi odia Evangelium esse per Christum annuntiatum, ac per Apostolos promulgatum; consequenter nec per illos, quod in Diaconos assumit, sine mundi persecutionibus & odiis fideliter esse annunciandum, neque enim ignorat verissimam ac certissimam hanc Christi sententiam: *Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum: sufficit discipulo, ut sit sicut magister ejus, & servo sicut dominus ejus.* Matth. *cap.* 10. *vers.* 24. 25. Quasi diceret: Nolite vos, qui in annuntiatione Evangelii *servi* mei estis, melioris conditionis vos putare, quam ego fui, qui calumnia, persecutionem, immo mortem ipsam Evangelii causa patior.

Neque ea animi fortitudo adversus mundi odia, ejusque obloquia, atque irrisiones solum necessaria est Diaconis, ut Evangelii veritatem libere & constanter *ore* annuncient, sed vel maxime ut eam *vivis operibus exponant*.

Sicuti enim Evangelium, ejusque annuntiatio, mundo atque ejus dilectoribus est gravis & molesta, ac propterea continuum in ejus annuntiatores mundi certamen; ita vita justorum, quæ est viva Evangelii expositio & annuntiatio, mundo ejusque amatoribus contraria est, immo gravis atque molesta; ideoque implacabile quoque adversus eam mundi odium, continuæ derisiones, quæ sæpius in apertas quoque erumpant persecutiones.

Quare Diaconi, si juxta officii sui exigentiam Evangelium *vivis operibus* strenue ac constanter exponant, singulariter experientur, verum esse, quod de hominum mundanorum adversus Christum conspiratione expressit sacer Textus: *Circumveniamus* (inquiunt *Sap. cap. 2. vers. 12. & seq.*) *Justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris: & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. Promittit se scientiam Dei habere, & Filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum: gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutatæ sunt viæ ejus. Tamquam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, & præfert novissima Justorum, & gloriatur Patrem se habere Deum.*

Experientur similiter quam verum sit illud S. Gregorii *lib.* 10. *Moral. cap.* 16. „ Deridetur justi simplicitas . . . . quia ab hujus mundi sapientibus puritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim quod innocenter agitur, ab eis procul dubio stultum putatur: & quidquid in opere veritas approbat, carnali sapientiæ fatuum sonat. Quid namque stultius videtur mundo, quam mentem verbis ostendere, nihil callida machinatione simulare, nullas injuriis contumelias reddere, pro maledicentibus orare, paupertatem quærere, possessa relinquere, rapienti non resistere percutienti alteram maxillam præbere.

Merito ergo Ecclesia Diaconis, quibus incumbit, ut publicæ Evangelium *ore annuntient* atque *vivis operibus exponant*, postulat Spiritum sanctum ad *robur & ad resistendum diabolo*, qui Evangelio ejusque annuntiatoribus per se, suaque instrumenta bellum continuum indixit. Merito quoque ipsis invictum illum Levitam S. Stephanum imitandum proponit, ut hujus exemplo excitati fortiter pro Evangelio pugnare pergant; tametsi mundi amatores *audientes dissecarentur cordibus, & striderent dentibus in eum*

Merito proinde verentur Diaconi & Sacerdotes, ne ad impositionem manus Episcopalis *Spiritum Sanctum ad robur* non acceperint, qui timore offendendi homines, vel ob honoris, fortunarum, aut rei alicujus temporalis perdendæ periculum, Christum seu veritatem publice annuntiare, vel propugnare omittunt.

Si de omnibus dixerit Christus, *Luc. cap. 9. vers. 26. Qui me erubuerit, & meos sermones; hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum*: si, inquam, hoc omnibus comminatus sit Christus, quanto magis *erubescet* Ecclesiasticos, quibus sermonum ejus confessio & annuntiatio singulariter erat credita, si ipsum ejusque sermones, ex humana aliqua consideratione facto aut verbo annuntiare *erubuerint*.

§. VIII.

Ex Pontificali ostenditur, quam eximia vitæ puritas ac morum integritas in Presbyteris desideretur.

„ CUM magno timore ad tantum gradum ascendendum est, ait „ Pontifex ad ordinandos in Presbyteros, ac providen- „ dum, *ut cælestis Sapientia, probi mores, & diuturna justitiæ* „ *observatio* ad id electos commendet “. Non sufficit ergo ut Ordinandus in Presbyterum in præsenti sit justus, sed requiritur ut *diuturna justitiæ observatio* ipsum commendet, adeoque credatur jam *in charitate radicatus & fundatus*.

Subdit Pontifex: „ Filii dilectissimi, quos ad nostrum adjuto- „ rium Fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit, *ser-* „ *vate in moribus vestris castæ & sanctæ vitæ integritatem: a-* „ *gnoscite quod agitis; imitamini quod tractatis, quatenus mortis* „ *Dominicæ mysterium celebrantes, mortificare membra vestra a* „ *vitiis & concupiscentiis omnibus procuretis*.

Si enim teste Apostolo ad *Galat. cap. 5. vers. 24. qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis*; quanto magis Presbyteri Dominicæ mysterium continuo tractantes, & sacrificium incruentum in commemorationem passionis ipsius offerentes, debent seipsos & carnem crucifigere cum vitiis & concupiscentiis, ut ita sibi ipsis secundum veterem hominem ejusque inclinationes morientes, quotiescumque Dominicæ passionis sacrificium offerunt, etiam spirituale, secundum carnem moriendo, sacrificium exhibeant.

Et quidem cum præcipuum, excellentissimumque Presbyteri officium sit, incruentum Altaris sacrificium in memoriam Dominicæ Passionis offerre, singularis quoque Presbyterorum virtus dicenda membrorum mortificatio, seu carnis & concupiscentiarum crucifixio & spiritualis immolatio; ideoque per charitatem, quæ per *casulam* omnibus reliquis Sacerdotalibus vestibus superpositam designatur, merito intelligitur *charitas mortificans*, quæ adinstar *casulæ*, omnibus aliis virtutibus sic dominetur, ut dicere possit Presbyter: *Vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, & ultra non serviamus peccato*. Ad Rom. *cap. 6. vers. 6.* Item cum Apostolo: *Non judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum*. 1. *ad Cor. cap. 2. vers. 2.*

Prosequitur Pontifex monendo Ordinandos: *Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei. Sit odor vitæ vestræ delectamentum Ecclesiæ Christi; ut prædicatione atque exemplo ædificetis domum, id est, familiam Dei*.

Recte ergo dixit S. Gregorius: „ Quod sicuti sæpe videmus, „ quod petra salis brutis animalibus ponitur, ut ex eadem salis „ petra lambere debeant & meliorari, quasi ergo inter bruta pe- „ tra salis debet esse Sacerdos in populis. Curare namque Sacer- „ dotem necesse est, quæ singulis dicat, unumquemque qualiter „ admoneat; ut quisquis Sacerdoti jungitur, quasi ex salis tactu æternæ vitæ sapore condiatur. *Lib. 1. Hom. 17. in Evang.*

Quis hinc non videat eximiam quandam vitæ puritatem ab Ecclesia in Presbyteris desiderari? quod amplius patebit, si Oratio, quæ pro Presbyteris funditur, expendatur.

„ Deus sanctificationum omnium auctor, inquit, cujus vera „ consecratio, plenaque benedictio est: tu Domine, super hos fa- „ mulos tuos, quos ad Presbyterii honorem dedicamus munus „ tuæ benedictionis infunde; *ut gravitate actuum, & censura vi-* „ *vendi prebent se seniores his instituti disciplinis, quas Tito &* „ *Timotheo Paulus exposuit: ut in lege tua die ac nocte meditan-* „ *tes, quod legerint, credant; quod crediderint, doceant; quod* „ *docuerint, imitentur; justitiam, constantiam, misericordiam,* „ *fortitudinem, cæterasque virtutes in se ostendant, exemplo præ-* „ *beant, admonitione confirment: ac purum & immaculatum mi-* „ *nisterii sui donum custodiant*.

Hanc Orationem aliaque, quæ ex Pontificali retulimus, expendentibus planum erit, non absimilem vitæ puritatem ac integritatem in Presbyteris hodie ab Ecclesia desiderari, quam Apostolus & qui eum sequuti SS. Patres olim exegerunt, scriptisque suis expresserunt. Nec mirum: non enim minus sancta ac immaculata a Presbyteris hodie quam olim hostia immolatur; ac proinde eadem ratione modo qua olim Chrysostomus *Homil. 83. in Matth.* dicere licet: „ Quo non oportet esse puriorem tali „ fruentem esca? Quo solari radio non splendidiorem manum „ carnem hanc dividentem, os quod igne spirituali repletur, lin- „ guam, quæ tremendo nimis sanguine rubescit.

Nec minus hodie quam olim verum est, quod omnis Sacerdos *ex hominibus assumptus pro hominibus constituatur in iis, quæ sunt ad Deum*: debet proinde omnis Sacerdos ejus esse sanctitatis & innocentiæ, ut officium mediatoris inter Deum & homines exercere valeat, id est, ut per preces ac sacrificia, vice populi Deum digne laudare, honorare, ei gratias agere, nova beneficia populo impetrare, ac denique ipsum populum Deo reconciliare valeat: quæ omnia requirunt, uti per se notum est, ut Presbyter singulariter Deo gratus sit (*a*).

Denique non minus hodie quam olim debent Sacerdotes, ad exemplum Christi, pro populo seipsus sanctificare; ut sit, & *ipse* (populus) *sanctificatus in veritate*. Joan. *cap. 17. vers. 19.*

§. IX.

Corollaria ex illis, quæ præsenti capite dicta sunt.

PRÆCIPUAM ac fundamentalem Clericorum virtutem, in qua ipse spiritus Clericalis merito reponatur, esse charitatem, qua homo se totaliter a rerum mundanarum effectu exuens, rerum vero divinarum desiderio accendens, totus Dei atque Ecclesiæ servitio mancipatur, §. 1. hujus capitis ostensum fuit.

Ex quo consequens est, quod Episcopi, & quicumque de vocatione alicujus ad statum Ecclesiasticum judicare debent, præcipue attendere teneantur, num charitatis illius indicia sufficientia appareant; & quidem tanto majora, quanto majore Ordine quis insigniendus est.

Constat quoque ex omnibus, quæ hoc capite ex Pontificali protulimus, magnam in sacris Ministris morum puritatem, vitæque integritatem desiderari; quinimmo si singula, quæ Ecclesia in ipsis Ordinationum ritibus proponit, attente considerentur; non difficulter deprehendetur, eamdem de sacrorum Ministrorum puritate hodie esse Ecclesiæ mentem, quam in Patrum scriptis expressam legimus.

Hinc collige, non minorem hodie, quam olim ab Episcopis, aliisque Ecclesiæ Ministris, quibus judicium de qualitatibus Ordinandorum creditum est, inquisitionem, de moribus Ordinandorum esse instituendam: nec minus hodie quam olim cavendum *ne cito manus alicui imponant*. Non minus quoque hodie, quam olim observandum esse monitum S. Gregorii *Lib. 5. Epist. 27.* datum Candido Episcopo, quo monetur in assumendis e Monachis ad Presbyteratum „ præ omnibus esset sollicitus, ut vitam actusque „ eorum, qui in hoc sunt officio constituendi, subtiliter debeat „ inquirere, & tunc eos, si digni fuerint, ordinare.

Ex quo ulterius concluditur, quod merito Tridentina Synodus, conformiter ad ea, quæ SS. Patres prioribus sæculis adeo enixe Episcopis inculcaverant, statuerit *Sess. 23. cap. 7. De Ref.* „ Ut Episcopus Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris, peritis „ divinæ legis, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi „ adscitis, Ordinandorum genus, personam, ætatem, *mores*, do- „ ctrinam, & fidem *diligenter* investiget & examinet: volens in- „ super ut nec Regulares sine diligenti Episcopi examine ordi- „ nentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis.

Non difficulter quoque ex assertis concluditur, quod Episcopi multum a mente Ecclesiæ recederent, & contra Apostoli præceptum frequenter *manus suas* nimis cito *imponerent*, si omnes illos sacris Ordinibus dignos judicarent, qui Præfectorum aut Præsidum suorum testimoniis digni judicantur.

Quid enim certius ac evidentius, quam quod hodie plurimi, qui juventuti ad statum Ecclesiasticum formandæ præsunt, diversam plane de morum integritate in Ecclesiæ Ministris requisita, ideam habeant ab illa, quam Spiritu sancto edocta & directa Ecclesia in Pontificali, ac in sacris Canonibus expressit.

Nonne plurimos juventutis Moderatores hodie videmus testimonia capacitatis ad sacros Ordines annuere omnibus suis subditis, modo tempore aliquo studuerint, & ab externis illis defectibus, qui etiam laicos contemptibiles redderent, se continuerint, parum attendentes, num in illis Spiritus Ecclesiasticus, id est, charitas, qua rebus terrenis renuntiant, & se Dei ac Ecclesiæ servitio consecrare intendunt, effulgeat; num ad Subdiaconatum promovendi tales sint, ut spes sit non incerta, quod perpetuam castitatem servabunt; num tales, ut si humana fragilitate contingat in aliquo fideles maculari, præberi ab illis possit, ut loquitur Pontificale, *aqua cælestis doctrinæ, qua purificati ad ornamentum Altaris, & cultum divini Sacrificii redeant*.

Num ordinandi in Diaconos ejus sint vitæ integritatis, ut in Ordinem Leviticum succedentes *Ecclesiam Dei, veluti tabernaculum, portare & munire possent ornatu Sancto, prædicatu divino, exemplo perfecto*.

Circa ordinandos in Presbyteros parum solliciti, num tales sint, ut sperari possit, *quod eorum doctrina sit futura spiritualis medicina populo Dei, odor vitæ eorum delectamentum, Ecclesiæ Christi; ut prædicatione atque exemplo ædificent domum, id est, familiam Dei*.

Nec tantum in sæcularibus Seminariorum ac Collegiorum Directoribus hæc facilitas dandi capacitatis testimonia deprehenditur; sed in plurimis quoque Regularium Superioribus, qui passim, ut experientia notissimum est, Episcopis tamquam dignos præsentant indifferenter omnes, qui ad ætatem legitimam pervenerunt, & tempore aliquo professi sunt; sufficienter per hoc ostendentes, se non habere illam de morum integritate & vitæ innocentia in Ordinandis prærequisita, ideam, quam in Pontificali ac in suis Decretis Ecclesia expressit.

Unde non immerito ob hanc, aliasque rationes monuit Franciscus Hallier in *Append. ad Sect. 1. De SS. Ord. §. 3. pag. 91.* edit. Paris. ann. 1636. „ non adeo Superiorum Regularium fidei „ credendum esse, ut quos illis tamquam dignos obtulerint, ab- „ sque alio examine atque discussione ad sacros Ordines Episcopi „ recipiant; tum, inquit, quia testimonium ab iis, qui *foris* „ *sunt*, habere debent, qui ad Ordines promovendi sunt Regu- „ lares; tum auctoritate Pauli universum id statuentis; tum Hie- „ ronymi de Monachis expresse id exponentis. At, si solius Ab- „ batis, seu Superioris Regularis testificatione idonei comproba- „ rentur Regulares, jam non ab iis, qui foris sunt, sed dome- „ stico solum ab iis, qui intus latent, testimonio niterentur; „ tum quia nemini, ut Jure Canonico cautum est, in propria „ causa credendum est; nec testes domestici seu ex eadem fami- „ lia idonei ad testificandum creduntur. Quæ igitur fides Supe- „ riori Regulari, aut cuicumque alteri, ex eadem cum eo,

qui

(*a*) „ Tales nos præbeamus Clerici, aiebat Orator sæculi XVII. quales „ Apostolus jubebat esse, hoc est, ejusmodi, quibus objici merito nihil „ possit: qui pudorem afferere impietati, ac facere invidiam ipsa morum „ sanctitate possimus. Immo tales omnino simus, quales esse, nos profani & „ solutioris vitæ homines, ut ipsorum sermones, ac reprehensionem effugia- „ mus, volunt.

,, qui ad Ordines suscipiendos accedit, familia adhibenda erit? ,, maxime cum notum sit totius Monasterii interesse, ut quamplurimos Ordinibus sacris initiatos habeat; & facile probi ,, etiam, & boni, insita hominibus omnibus cupiditate Ordinis ,, sui gloriam promovendi (quia Regulares præ cæteris maxime ,, flagrant, quod Ordinis sui ampliationem & ornamentum ad ,, Dei gloriam & Ecclesiæ utilitatem spectare præsertim arbitrentur) facile, inquam, hac cupiditate ducti abripiantur, ut ,, levius de suis censeant quam par sit, & *in pondere*, & *pondere* judicent, suorum industriam ac dotes magnifice, Sacerdotii & reliquorum Ordinum Ecclesiasticorum dignitatem tenuiter æstiment.

Parum igitur secure procedent Episcopi, si non aliunde de Ordinandorum moribus, quam per Superiorum aut Præsidentium testimonia ipsis constet; nisi prævie sciant, quod illi, qui testimonia dederunt sint tales, qui veram de sacris Ordinibus ideam habeant, ejusque sint probitatis & fortitudinis, ut nullis illa testimonia sint daturi, nisi quos secundum veram ideam credunt sacris Ordinibus idoneos.

C A P U T IV.

Canonici, aliique Ecclesiæ Ministri ab omni carnis immunditia, & intemperantia alieni esse debent.

§. I.

Ostenditur, quod sacris Ecclesiæ Ministris specialiter conveniat castitas.

SACERDOTIBUS veteris Legis per Moysen dixit Dominus: *Sancti erunt Deo suo, & non pollnent nomen ejus: incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt; sint sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos*. Levit. *cap.* 21. *vers.* 6. Et rursus: *Loquere ad Aaron. Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus*. Et iterum: *Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo . . . . nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet sanctuarium meum. Ego Dominus, qui sanctifico eos*. Et infra: *Dic ad eos & posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, & quæ obtulerint filii Israel Domino, in qua est immunditia, peribit coram Domino. Ego sum Dominus*. Levit. *cap.* 22. *vers.* 3. 4. &c.

Si tantam munditiam atque vitæ innocentiam requisiverit Deus in Sacerdotibus ac Ministris sanctuarii veteris Legis, quis non fateatur, summam munditiam ac puritatem requiri in Sacerdotibus novæ Legis? qui non hircorum aut vitulorum sanguinem, vel panes propositionis Deo offerunt: sed quorum officium est consecrare, tractare, tangere, Deo offerre, sumere, & distribuere hostiam illam immaculatam, agnum sine macula, corpus impollutum, quod Virgo castissima de Spiritu sancto concepit: cujus sanctitatem considerans ille, quo *non surrexit inter natos mulierum major*, confessus est, & non negavit: *Venit fortior me post me, cujus non sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum ejus*. Marci *cap.* 1. *vers.* 7. Et Princeps Apostolorum contremiscens *procidit ad genua ejus, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. Cujus vultum desiderant Angeli prospicere*; & aspicientes, propter majestatem vultus ejus velant facies suas.

Si Apostolus conjuges Christianos, optet ad tempus abstinere ab actu conjugali, ut *vacent orationibus*; quomodo non ab omni impuritate & carnis immunditia alienus esse debet Sacerdos, *qui ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis*; id est, ut per continuas ad Deum preces, tamque juge labiorum suorum sacrificium, populum Deo reconciliet, vice populi Deum laudet, pro beneficiis acceptis Deo gratias agat, ac nova beneficia populo impetret?

Quomodo oratione pro populo levabit *puras manus*, qui corpus suum carnis immunditia conspurcaverit.

Sed quid huic rei adstruendæ tantopere immoror? quandoquidem, ut bene notarunt Patres Concilii Tridentini " quam tur- ,, pe, ac Clericorum nomine, qui se divino cultui addixerunt, ,, sit indignum, in impudicitiæ sordibus, immundoque concubi- ,, natu versari satis res ipsa, communi fidelium omnium offen- ,, sione, summoque Clericalis militiæ dedecore testatur ": *Sess.* 25. *cap.* 14. *De Reformat.*

Quantopere quoque in Ministris suis carnis immunditiam execretur Ecclesia, satis ostendit, dum per multa sæcula ab omnibus sacris functionibus in perpetuum dimovit, qui in hujusmodi immunditiam esset prolapsus, quantumvis multis pœnitentiæ lacrymis se ab illa immunditia emundasset.

§. II.

Castitas debet se ostendere in omnibus actionibus Clerici.

NON *est arbor bona*, inquit Christus *Luc. cap.* 6. *vers.* 43. & *seqq. quæ facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum. Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, & malus homo de malo thesauro profert malum*. Quasi: diceret: Si dignoscere cupitis num thesaurus seu amor cordis bonus sit, fructus expendite; de bono enim cordis thesauro boni fructus, de malo mali fructus nascuntur. Si igitur amor castitatis tamquam quidam thesaurus in corde Clerici lateat, fructus boni illius thesauri in omnes exteriores actiones se diffundent. Amor enim seu thesaurus cordis, actionum exteriorum fons est & origo; ut propterea ad imitationem ejus, quod dixit Christus, *Matth. cap.* 12. *vers.* 34. & *Luc. cap.* 6. *vers.* 45. *ex abundantia cordis os loquitur* dicere liceat: ex abundantia seu thesauro cordis, oculi moventur, pedes incedunt, manus operantur & sic de reliquis exterioribus corporis operationibus.

Si proinde cor Clerici castum sit, vivatque in eo amor castitatis, ex abundantia cordis os ejus pudica loquetur; in oculis, manibus, omnibusque membris, ac gestibus non nisi pudica, tamquam boni illius thesauri fructus apparebunt.

E contrario vero, si verba Clerici sint minus casta, si aures suas sermonibus obscœnis, aut cantilenis parum pudicis non occludat, immo facile accommodet, si aliorum minus honestis actionibus, aut gestibus libenter eas inclinet, aut, quod pejus est, eis annuendo, illas faveat; picturas, statuas, aut immagines non satis honestas toleret; si in familia sua mulieres habitu lascivo vestitas secum patiatur; difficulter persuadebitur in corde illius Clerici amorem castitatis dominari.

§. III.

Ob periculum incontinentiæ Canonicis, aliisque Ecclesiasticis familiarior mulierum conversatio fugienda est.

INCONTINENTIAM seu vitium carnis non vinci resistendo; & quasi ex adverso turpitudinem ejus aspiciendo, fugiendo omnibus constat. " Et Apostolus " Paulus evidenter (inquit Au- ,, gustinus, seu Cæsarius Arelatensis, ut alii volunt, *Serm.* 293. ,, *in Append. novæ edit.*) ostendit, qui cum omnibus vitiis præ- ,, dicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, *resistite*, sed *fugite fornicationem*. Ac si contra reliqua vi- ,, tia, Deo auxiliante, debemus in præsenti resistere, libidinem ,, vero fugiendo superare. Sic & alibi in *Scripturis divinis* le- ,, gimus: *Noli*, inquit, *in faciem virginis intendere, ne te scan- ,, dalizet vultus ejus*.

,, Beatus *Joseph*, ut impudicam Dominam posset evadere, pal- ,, lium, quo apprehensus fuerat, reliquit, & fugit. *Ergo contra ,, libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam*. ,, Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam deside- ,, ras obtinere. Unde, Fratres Charissimi, ab omnibus Chri- ,, stianis, præcipue tamen Clericis sive Monachis, indigna & in- ,, honesta familiaritas fugienda est: *quia sine ulla dubitatione, qui ,, familiaritatem non vult vitare suspectam, cito dilabitur in ruinam*.

Quod periculum & ipsa Scriptura non uno loco expressit: *Nunquid*, ait Sapiens, *Prov. cap.* 6. *vers.* 27. & *seq. potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta ejus non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non amburantur plantæ ejus? Sic ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam*. Et Ecclesiastici *cap.* 19. *vers.* 2. *Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguunt sensatos*. Et ibid. *cap.* 42. *vers.* 12. & 13. *Omni homini noli intendere in specie, & in medio mulierum noli commorari*.

De vestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri.

Unde S. Hieronymus in Nepotiano suo omnes erudiens Clericos " hospitiolum tuum, inquit, aut raro, aut nunquam mu- ,, lierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Christi aut ,, æqualiter ignora, aut æqualiter dilige: nec sub eodem tecto ,, manseris, nec in præterita castitate confidas. Nec Sampsone ,, fortior, nec Davide sanctior, nec Salomone potes esse sapien- ,, tior. Memento semper quod paradisi colonum de possessione ,, sua mulier ejecerit; Ægrotanti tibi quilibet sanctus frater as- ,, sistat, & germana vel mater, aut probatæ quælibet apud ,, omnes fidei.

,, Sed dicet aliquis: Inter mulieres extraneas habitans conti- ,, nentiam teneo, & volo habere quod vincam. Quid est dice- ,, re, inquit Augustinus, vel Cæsarius Arelat. volo habere quod ,, vincam, nisi vivere desidero sub ruina? Sed ego, inquit, li- ,, bidinis impetum tamquam adversarium meum volo captivum ,, jugiter retinere. Vide ne contra te incipiat ipsa captivitas ,, prævalere; & ubi te putabas obtinere triumphum, inde in ,, æternum incurras opprobrium ". *Loco cit.*

§. IV.

Familiarior mulierum conversatio a Canonicis; aliisque Ecclesiasticis cavenda est, ob aliorum offensionem & scandalum.

SI omnibus inclamet Apostolus, ad *Rom. cap.* 12. *vers.* 17. *Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus*, quomodo non sollicite Ecclesiastici providere tenentur? Qui tamquam lux mundi exemplo suo, populo prælucere jubentur bono vitæ odore fideles condire, tamquam sale; & non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus bona providere. Hinc illud ejusdem Apostoli universis Ecclesiæ Ministris adeo inculcatum: *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in castitate*. 2. ad *Corinth. c.* 16. *vers.* 4.

Hanc speciem mali, atque ministerii offensionem, sacros Ministros ex familiariori mulierum conversatione facile incurrere experientia satis superque notum est. Hinc cuidam familiare, consortium volenti excusare his Proverbiorum *cap.* 10. *vers.* 9. verbis. *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter*, reposuit S. Hie-

S. Hieronymus *Epist. ad Rust.* " Bene & argute : sed oportet bonum habere testimonium ab his, qui foris sunt. Licet coram Deo recte ambules, tamen coram hominibus bona providenda; quia astutiores sunt filiis lucis filii tenebrarum. Cum ergo a te hoc genus non amputatur, das reprehendentibus te locum, cum ipse te detrahentium morsibus tradidisti. "

Debent igitur Canonici, aliique Ecclesiastici ita esse moderati in conversatione mulierum, ut non tantum se ab omni incontinentiæ vitio contineant, sed insuper provideant, ne ex ea conversatione offensionem fidelibus tribuant, ut non vituperetur ministerium ipsorum. Certum enim est inter omnia vitia nullum tantopere dedecere Ordinem Ecclesiasticum, quam vitium incontinentiæ, ita ut vel minima illius suspicio populum graviter offendat, Ecclesiasticosque laicis facile contemptibiles reddat: quapropter admodum sollicita semper fuit Ecclesia, ut familiariorem suspectamque mulierum conversationem Clerici sedulo evitarent; ne vel minima vitii illius macula fama ipsorum denigraretur, & vita ipsorum male olere inciperat.

Utque veteres Nicænos, Carthaginenses, aliosque Canones olim contra familiariorem mulierum conversationem, earumque cum Clericis cohabitationem editos, ac frequentissime renovatos silentio obvolvam, solum Decreta, quæ in Conciliis nostris Belgicis, & quidem nostra propemodum ætate contra dictam conversationem & cohabitationem edita fuere, subjiciam.

Biennio a finita Tridentina Synodo congregati Patres Provinciæ Cameracensis, contra familiaritatem Clericorum cum mulieribus Canonem sequentem ediderunt: " Consortium mulierum Sacerdoti non convenit, quem castitas & continentia ornare perpetuo debent: & ut castitas servari queat ut muliebri consortio, raro tamen bonum nomen retineri potest. Quare præcipit sancta Synodus, ne qui sacros Ordines susceperit, in familia secum habeat mulierem extraneam, de qua suspicio facile sinistra accipi possit. Quam suspicionem vitare nequeunt, qui juvenes, cultas, procaces, otiosas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas anteactæ vitæ macula contaminet, vel secum alunt, vel frequenter aut adeunt, aut admittunt. Si quis hac in parte peccaverit, monitus, castigatusque, nisi animum & vitam mutaverit, graviter Ordinarii judicio puniatur ". *Ann. 1565. tit. 8. cap. 3.*

Canoni Prædicti Provincialis Concilii consonat Decretum Synodi Audomarensis *anno 1583. tit. 16. cap. 2.* in quo nonnulla præterea notanda occurunt: " Cum fœminis etiam sanctitate spectatis, extra honestatis necessitatem, non conversentur: *de vestimentis enim* (quod inquit Sapiens) *procedit tinea, & a muliere iniquitas viri: & melior est*, manulque periculosa in virorum conversatione, *iniquitas viri, quam mulier benefaciens*: denique *vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes*. Ancillam non accipiant, per quam incontinentiæ periculum opinionem, aut suspicionem possint incurrere. Quare non nimis familiariter utantur ancillis suis, quantumcumque honestis, nec cum eis ad convivia, quantumvis honesta, etiam vocati, accedant; etiam ad forum, multoque minus ad tabernas, aut ad choreas. *Sciat vero multo fore & tutius & honestius, si ancillarum loco, viri viris inserviant, atque iis præsertim qui soli agunt.*

Concilium Provinciale Mechliniense *anno 1570.* præcipit, ut Clerici a tabernarum frequentatione, *& suspecta cum mulieribus conversatione, & cohabitatione omnino abstineant*. Tit. de vita & honest. Cler. *cap. 5.*

Huic Provinciali Concilio consonant ejusdem Provinciæ Diœcelanæ Synodi, Mechliniensis *anno 1609. tit. 18. cap. 8. &* Gandensis, *tit. 17. cap. 5.* quæ insuper ostendunt, quod Clerici ab omni specie incontinentiæ cavere debeant: " Ut in hac hominum malignitate, omnis Cleri sugillandi occasio adimatur, & scandalis tempestive occurratur, non tantum incontinentiam, sed omnem quoque ejus speciem unusquisque caveat; ideoque si quis ancillam habeat, vel cum alia muliere sic converletur; ut obloquium inde vel scandalum oriatur, ad monitionem nostram vel etiam Capituli, sub quo degit, hanc ancillam abdicare, seu ab hujus mulieris familiaritate se subtrahere mox teneatur. Quod nisi fecerit " &c.

Prædictis Synodis convenit quoque Antuerpiensis *ann. 1610. tit. 17. cap. 6.* " Quia vero, ait, incontinentiæ crimen maximum dedecus parit Ordini Ecclesiastico, ita ut sola illius suspicio Populum graviter offendat; districte prohibemus, ne quis Clericorum habeat ancillam, per quam incontinentiæ periculum, opinionem, vel suspicionem possit incurrere. Neque cum ancilla unquam ad convivia, multo minus ad tabernas accedat; teneaturque unusquisque suam ancillam sine strepitu judicii dimittere, quamcumque nos in Vicariatu nostro aut Decanus & Capitulum quoad sibi subditos, dimittendam judicaverimus.

Ut reliqua Synodorum Decreta prætercam, unum Iprensis subnecto *ann. 1577. tit. 3. c. 3.* " Et quia non solum a malo, inquit Synodus, sed etiam *ab omni specie mali*, Ministris Dei abstinendum est; inhibemus, omnibus Presbyteris, ne cum suis ancillis, quantumcumque honestis, nimiam, contrahant familiaritatem, aut cum eis ad convivia, quantumvis honesta, etiam vocati, accedant, aut etiam ad forum negotiorum causa, multoque minus ad tabernas, aut ad choreas; imagines quoque, aut picturas lascivas, aut obscœnas in suis domibus aut hortis, nullo modo servent aut habeant.

Ex his omnibus Conciliorum sacrosanctis Decretis patet, quam sollicita fuerit Ecclesia, ut & periculum incontinentiæ & omnis ejus suspicio, quæ ex conversatione, & magis ex cohabitatione mulierum, nonnumquam contrahitur, a Clerico amoveantur.

§. V.

Canonicis, aliisque Clericis summopere cavenda est ebrietas & comessatio.

OMNIA, quæ hoc capite dicta fuerunt, ostendunt nihil adeo Clericorum dedecere ac luxuriam seu carnis immunditiam; ex quo non difficulter inferri potest, Clericis singulariter studendum esse sobrietati in cibo & potu, omnesque ebrietates ac comessationes summo studio esse cavendas. Nec enim ambigi potest, quin ebrietates atque comessationes libidinem provocent, juxta illud Apostoli: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria*, Ad Ephes. *cap. 5. vers. 18.*

Hinc S. Hieronymus; " Secundum Apostolum, *in vino luxuria est*, & ubicumque saturitas atque ebrietas fuerint, ibi libido dominatur. Nunquam ego, pergit Hieronymus, ebrium castum putabo; qui etsi vino consopitus dormierit, tamen poterit peccare per vinum ". Item *lib. 2. contra Jovinian.* Esus carnium, & potus vini, ventrisque saturitas, seminarium libidinis est ". Hinc & illud Sapientis: *Luxuriosa res est vinum, & tumultuosa ebrietas*. Prov. *cap. 20. vers. 1.*

Nec tantum libido per ebrietatem comessationesque incenditur, & provocatur, sed " accendit insuper, ut notat S. Ambrosius, cupiditates corporis: ipsam quoque mentem subruit, & animum capit, sensum extorquet. Nesciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent, jacent sepulti " *Lib. 1. De Abrab. cap. 6.*

Unde ibidem adjungit Ambrosius; *Sane discimus vitandam ebrietatem, per quam crimina cavere non possumus.*

Quid igitur turpius ac fœdius ipsa ebrietate Sacerdotibus esse potest, per quam, dum crimina cavere non possumus, omnium vitiorum seminarium efficitur.

Hinc Synodus Agathensis *Can. 41. Ante omnia, inquit, a Clericis vitetur ebrietas*, quæ omnium vitiorum fomes ac nutrix est: *itaque eum, quem ebrium fuisse constiterit (ut ordo patitur) aut triginta dierum spatio communione statuimus submovendum, aut corporali subdendum supplicio.* Apud *Grat. dist. 35. Can. 9.*

" A crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abstineant (inquit Concilium generale Lateranense sub Innocentio III.) unde vinum sibi temperent, & se vino ". *Cap. 14. tit. De vit. & honest. Cleric.*

Sed quid necesse est plura Conciliorum Decreta hic adducere, ut ostendatur ebrietatem Clericis abominandam & summe probrosam esse? quandoquidem, ut recte observarunt Patres Concilii Cameracensis *an. 1565. tit. 8. cap. 1.* " Quantum probri & incommodi ebrietas adferat, cum omnibus ordinibus Reipublicæ, *tum Clero maxime, res ipsa doceat*. Atque ob eam rem ebriosum hominem, inquiunt prædicti Patres, navigio jactato sine ullo gubernaculo Salomon comparat. *Nec enim ullum potest virtutis, aut mentis constans officium præstare, qui temulentiam & ebrietatem sectatur*. Propterea Lege veteri Sacerdoti mandabatur, vino, ut abstineret, quo tempore munus Sacerdotii esset obiturus. Quare præcipit, sancta Synodus, ut quicumque in Clero, id est, in sorte Domini fuerit annumeratus, ab hac ebrietatis, & crapulæ macula abstineat.

§. VI.

Canonicis, aliisque Ecclesiasticis tabernas frequentare severissime per Canones inhibitum est.

NIHIL adeo Clericis turpe ac probrosum esse quam ebrietati & comessationibus vacare, paragrapho superiori ostensum est; ut proinde mirum non sit, quod ab ipsis pene nascentis Ecclesiæ temporibus, severissime inhibitum legatur Clericis, ne ad loca accedant, in quibus ebrietates, comessationes, & quæ illas comitari solent vitia, committi consueverunt; quo contingeret, ut vel in similia Clerici inciderent, vel ad minus de ebrietate & comessationibus suspecti redderentur.

Et quidem sub initium sæculi quarti Synodus Laodicena *Can. 24.* decrevit; " Quod non oportet sacratos a Presbyteris usque ad Diaconos, & deinceps quemlibet Ecclesiastici Ordinis usque ad Ministros, vel Lectores, vel Cantores, vel Exorcistas, vel Ostiarios, vel exercitatorum Ordinis, in cauponam ingredi.

Sæculo sequenti Concilium Carthaginense tertium statuit *Cap. 27. ut Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.*

Hunc Canonem rursus sæculo nono Aquisgranensis Synodus innovavit & confirmavit ann. 816. *Can. 90.*

Eodem quoque sæculo adeo indecens credidit Hincmarus Remensis, ut Presbyteri *tabernas* intrarent, ut decrevit inquirendum, " si de tabernis, & de comessationibus, & de familiaritate indebita mulierum se custodiant Presbyteri, sicut sæpissime interdiximus, & interdicimus: quia ad contumeliam nostram laici me petunt, ut si evidenter cum testibus, quo negari non possit a quoquam, Presbyterum in tabernis invenerint, caballum & cappam inde eis habere liceat. Quapropter si abhinc Presbyteri se de talibus non caverint, quia divinum non timent judicium, temporalem illis inveniemus contumeliam, & sæculare illorum incorrigibilitati adinveniemus detrimentum ". Habetur *tom. 8. Conc. edit. Labb. pag. 574. num. 20.*

Prædictos aliosque plures Canones ingressum tabernarum Clericis interdicentes, sæculo decimo tertio innovavit Concilium Lateranense sub Innocentio III. decernens, *ut Clerici tabernas prorsus*

sus

sus evitent; nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Cap. 15. *tit. De Vita & honest. Cleric.*

Tandem ad nostræ ætatis Concilia descendendo, Synodus Tridentina mandat omnibus Canonicis, *ut a tabernis abstineant*. *Sess. 14. cap. 12. De Reform.*

Nec tantum ebrietatis vitandæ causa tabernæ a Clericis vitandæ sunt; sed insuper ne, dum laicis compotantibus immiscentur Clerici, ministerii Ecclesiastici vilescat auctoritas, ut Patres Concilii Cameracensis prudenter notarunt. *Ann. 1565. tit. 8, cap. 6.*

Clerici, inquiunt, ne tabernas potatorias adeant, neque diversoria frequentent, nisi sint viatores, nec omnino se misceant laicis compotantibus. Vilescit enim plurimum ex ea turpi & indecora consuetudine Ecclesiastici ministerii dignitas.

Similiter Concilium Provinciale Mechliniense sub pœna arbitraria interdicit *omnibus Clericis, ut neque edendi vel bibendi causa tabernas ingrediantur nisi peregrinationis, vel alia necessitate compulsi*. *Ann. 1607. tit. 17. cap. 6.*

Et ne ob quamcumque in specie honestam causam, Clerici sibi tabernarum ingressum licitum crederent, ejusdem Provinciæ Synodi Diœcesanæ declararunt, nec ipsis licitum esse tabernas ingredi sub *prætextu contractuum ibidem celebrandorum, ad quas tamquam Notarii vel alias publicæ personæ vocantur; quibus contractibus interesse in tabernis similiter, inquiunt, prohibemus*. *Mech. tit. 18. c. 6.* & *Gandens. tit. 17. cap. 4. sub Episcopo Triest.*

Hæc clarissima atque gravissima hactenus prolata Decreta plusquam sufficienter convincunt, quam enixe Ecclesia Clericis accessum ad tabernas, excepta causa necessitatis, inhibuerit; omittere tamen non possum, quin illis adjungam, quod ex zelo vere paterno & Pastorali, ad arcendos Clericos a tabernarum introitu S. Carolus decrevit: Ut flagitii, inquit *in* Conc. Mediol. I. edit. Labb. part. 2. tit. 25. col. 277. *occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, Clericis adimamus, cauponarum aditu & usu eos omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa; quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem Episcopos, & vehementer hortamur, ut in singulis eorum civitatibus curent parandum unum aut alterum pudicum & honestum diversorium, quo suarum Diœceseon Clericis rusticanis necessitatis causa convenire liceat, nec in eo hospitio improbis, aut nequam hominibus locus sit, neve fœminis ullo modo; sed tantum Clerici, ac Religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.*

Quam foret optandum, ut hoc sanctissimi Pastoris monito inducti Episcopi similes domos, ad quas Clerici ad civitatem negotiorum causa divertentes, accedere possent, atque ita tabernas, & quæ in illis occurrit flagitiorum occasionem, evitare possent, immo evitare compellerentur;

Optandum quoque esset, ut Clerici qui, quamdiu domus similes ab Episcopis non sunt designatæ, necessitate urgente ad diversoria communia divertere coguntur, a mulierum immo & laicorum, quantum fieri potest, communi mensa se separarent; ut ita occasionem peccatorum, quæ in illa conversatione sæpe adesse solet, evaderent.

§. VII.

Canonici, aliique Ecclesiastici convivia, quantum fieri potest, evitare debent.

QUEMADMODUM magnæ & raræ artis est continuo versari inter spinas & ab eis non lædi, ita quoque inter concupiscentiarum objecta, quæ spirituales spinæ sunt, degere, & concupiscentiis non indulgere, Angelicæ potius, quam humanæ virtutis est. Cum igitur in conviviis occurrere soleant ea, quæ concupiscentiam carnis seu intemperantiam excitant atque alliciunt, nullus non videt, quantopere a conviviis abhorrere debeant Clerici; tum quia ipsis præ cæteris temperantia in cibo & potu, ob castitatis votum, quo adstringuntur, summopere est necessaria; tum etiam quia ipsi suo exemplo Fideles docere jubentur, alimenta non voluptatis, sed necessitatis causa esse sumenda, id est, quod ad *alimenta* tamquam ad *medicamenta accedere* debeant. Hoc vero difficulter suo exemplo persuadebunt Clerici, qui conviviis interesse amant.

Immo experientia notissimum est, verissimum esse, quod jam pridem in Nepotiano suo omnibus Clericis intimavit Hieronymus: *Facile contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, ire non recusat*. In Ep. ad Nepotianum.

Si insuper attendamus, quam difficulter se quis in conviviis a vaniloquiis, nugis, aliisque facetiis, ut pejora sileam, & quæ illa consequuntur, mentis evagationes, ac ipsius spiritus devotionis diminutio, ne dicam extinctio, continere queat; quam insuper difficile sit, qua decet Ecclesiasticum fortitudine, servata tamen Christiana prudentia, corrigere vel arguere illa, quæ contra temperantiam, castitatem, aliasque virtutes in conviviis sæpe incidunt; si his addatur, quam multum illius brevissimi temporis, quod Sacerdotibus ad suam aliorumque salutem procurandum est datum, in conviviis inutiliter perdatur: si denique expendatur quantæ difficultatis sit, ut Sacerdotes ea moderatione in conviviis sint, ut ad sancte obeunda ea, quæ occurrunt sui muneris sacra negotia, sint dispositi; hæc, inquam, si serio expendantur, facile apparebit, quam merito sancti Patres tum factis, tum scriptis ostenderint omnibus, præsertim tamen Clericis, convivia, tamquam malorum multorum occasiones esse vitanda, servandumque illud S. Hieronymi *loco cit. Numquam (convivia) petentes, raro accipiamus rogati*. Et addit, quod quotidie experimur nimis quam verum esse: *Nescio enim, quomodo etiam ipse qui deprecatur ut tribuat, cum acceperis, viliorem te judicat, & mirum in modum, si eum rogantem contempseris, plus te posterius veneratur.*

Immo vero, si prædicta incommoda, ex frequentatione conviviorum provenientia, attendatur; vix dubito quin admodum consultum esset, ut Pastores, præsertim in magnis civitatibus, qui ex quodam non contemnendo affectu a subditis suis sæpius ad convivia invitari solent, nec uni ordinarie negare possunt, quod aliis annuunt; consultum, inquam, esset, ut ad imitationem S. Ambrosii, quem sibi imitandum quoque proposuerat S. Augustinus, semel & simul ab omnibus conviviis se excusarent. *Servandum quoque in vita & moribus hominis Dei referebat* (ait *Possidius in Vita S. Augustini* cap. 27.) *quod in Institutis sanctæ memoriæ Ambrosii compererat, ne in sua patria petitus iret ad convivium: ne per frequentiam in patriæ conviviis constitutus, temperantiæ amitteretur modus.*

§. VIII.

Ecclesiastici, præsertim Canonici, frugalitatem ac temperantiam in mensa sedulo servare jubentur, ut ab illis laici frugalitatis exempla petere possint.

PER crapulam, excessumque in cibo & potu innumera in homines tum quoad animam, tum quoad corpus, mala derivare experientia & auctoritate probatissimum est. Quare Christus suos ad præparationem terribilis illius extremi diei exhortans, specialiter monuit, ut abstineant a crapula tamquam quæ maxime homines a debita præparatione ad diem illum abstraheret: *Attendite autem vobis*, inquit, *ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ, & superveniat in vos repentina dies illa*, Lucæ *cap. 21. vers. 34.*

Quod vero non animæ tantum, sed & corporibus admodum noceat crapula, unum hoc Sapientis effatum convincit: *Propter crapulam multi obierunt; qui autem abstinens est, adjiciet vitam:* Eccles. *cap 37. vers. 34.*

Facile hinc videre est, quod frugalitas in mensa a Clericis servanda sit, non tantum ut in seipsis sobrietatem, sibi adeo necessariam, servent; sed insuper, ut laici ab ipsis *frugalitatis*, tantopere commendatæ, exempla petere possint; atque ita fiat, quod olim monuit S. Basilius *in Regul. fus. disput. interogat. 20. ut si quis veniat ex sæculari vita, discat operibus quod ei ratio non persuasit, formam & exemplar vitæ frugalioris accipiat: recordetur mensæ Christianorum (dico ego Canonicorum aut Clericorum) & non pudendæ propter Christum paupertatis.*

Hinc tantopere non tantum Canonicis aut inferioribus Clericis, sed etiam Episcopis Ecclesia frugalitatem inculcavit.

Episcopus, inquiunt Patres quarti Concilii Carthaginensis Can. 15. vilem supellectilem, & mensam ac victum pauperem habeat, *& dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat.*

Infinita propemodum tum Patrum, tum Conciliorum Decreta, eamdem frugalitatem Episcopis & Clericis inculcantia, passim occurrunt: sed iis omissis, ea, quæ nostræ ætati magis appropinquant, referam.

Synodus Tridentina *Sess. 25. cap. 1. De Reform.* animadvertens *præcipuum ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam remedium esse, ut Episcopi, aliique Ecclesiastici, factis ipsis, ac vitæ actionibus, quod est veluti* perpetuum quoddam prædicandi genus, *se muneri suo conformes ostendant: monet Episcopos, omnesque Ecclesiasticos ut ita mores suos omnes componant, ut reliqui ab eis* frugalitatis, *modestiæ, continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter, subjungit Synodus, exemplo* Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi, *non solum jubet, ut Episcopi modesta supellectile*, & mensa ac frugali victu *contenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum; quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat . . . . . Eadem non solum* in quibuscumque Beneficia Ecclesiastica, tam sæcularia quam regularia, obtinentibus pro gradus sui conditione observari; *sed & ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere cernit; quorum consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem cum universalis Ecclesiæ administratio nitatur, nefas videri potest, non iis etiam virtutum insignibus, ac vivendi disciplina eos fulgere, quæ merito omnium in se oculos convertant.*

Patrum Concilii Tridentini vestigia premens, fidelissimus Concilii illius executor, & frugalitatis atque abstinentiæ sæculi decimi-sexti admirabile exemplar, ne dicam prodigium, S. Carolus, miram frugalitatem Episcopis servandam præscripsit, omniaque escarum lenocinia, quæque ad luxum magis, quam ad necessariam corporis refectionem spectant, a mensa Episcoporum abesse voluit. Quæ omnia a Clericis quibuscumque, cujusque conditionis, ordinis & dignitatis sint, accurrate, inquit, servari jubemus. Ac tandem subjungit: „ Meminerint autem (Clerici) in quibusdam, quæ Episcopis „ permissa, ipsis communia esse possunt, eo majorem sibi mode„ rationem esse adhibendam, quo dignitatis gradu Episcopis „ sunt inferiores ". *Tom. 15. Con. Labb. Con. Mediol. I. part. 2. tit. 23. col. 275.*

Nec tantum frugalitatem illam servari voluit in privata Clericorum mensa, sed nec ab ea in hospitum receptione recedendum credidit. Unde inter monita, quæ Clero suo ex affectu vere paterno deprompsit, & hoc unum fuit: „ Excipite hospites, at illis excipiendis intra parcimoniæ fines „ vos continete, ita ut *frugalitatis, non sumptuosi convivii* „ *testes illos habeatis* ". In *Conc. 4. Mediol. part. 3. cap. 7. tom. 15. Conc. Labb. col. 527.*

Eodem indubie affectu Synodus Mechliniensis *anno 1606. tit. 12. cap 14.* „ hortatur & rogat omnes in Domino præsertim Clericos, & quoscumque viros Ordinis Ecclesiastici, „ qui cæteris *& temperantiæ, & modestiæ exemplo prælu-*

„ *cere*

„ *cere merito debent*, ut amicitiæ, honestatis, vel alia quacumque ex causa, quodcumque convivium instituti, unicum tantum Missum (*a*) adhibeant præter bellaria (*b*)

Rationem hujus suæ exhortationis, quæ merito Clericos ad ejus observantiam inducere deberet; his verbis præmiserat: „ cum pluralitas missuum non modo longiorem faciat sessionem, unde temporis quo nihil pretiosius est, magna provenit jactura, verum etiam multum pecuniarum vane absumat, non absque injuria vel detrimento pauperum, luxusque ac gulæ magnum irritamentum, & multorum sæpe causa excessuum; hortamur " &c.

Frugalitas igitur ab Ecclesiasticis omnibus eo etiam titulo sollicite servanda est, ut laici ab ipsis frugalitatis exempla petere possint, utque discat laicus operibus quod ei ratio non persuasit. Immo ut ipsi sine ignominia de sobrietate ad populum dicere possint; Frugalitas tenenda est: quia quemadmodum olim ad Ecclesiasticos dicebat S. Hieronymus *in Michæam c. 2. col. 1511. edit. ultimæ*. „ An non confusio & ignominia est Jesum crucifixum Magistrum, pauperem atque esurientem fartis prædicare corporibus; Jejuniorumque doctrinam, rubentes buccas, tumentiaque ora proferre "? Eodem, inquam, jure liceret dicere; an non confusio & ignominia est inter sumptuosa splendidaque convivia, & escarum delicias, mensarumque luxum Christianam deprædicare sobrietatem, & tantopere commendatam laudare temperantiam?

§. IX.

Ecclesiastici cavere debent luxum omnem in conviviis; ne proventus Ecclesiasticos inutiliter consumendo bona pauperum sacrilege dilapident.

ANTERIORI paragrapho ostendimus frugalitatem ab Ecclesiasticis sollicite custodiendam, ut laicis non verbo tantum, sed magis exemplo, virtutem tantopere necessariam & commendatam persuadeant; quo titulo ad eam servandam tenentur non solum Ecclesiastici, qui ex bonis Ecclesiæ vivunt, sed & illi, qui censu patrimoniali abundant; quandoquidem & *hi*, utpote Christi Ministri, debeant tamquam lux mundi reliquis bonis operibus prælucere.

Verum si non proprium duntaxat patrimonium, sed ipsos proventus Ecclesiasticos, id est, ipsum patrimonium Crucifixi, seu pauperum, in luxum mensarum, aut alias vanitates convertant, non scandali solum, sed furti, immo sacrilegii unanimi Patrum judicio condemnantur.

Utque pristina Patrum tonitrua potius quam clamores contra crudelem illam proventuum Ecclesiasticorum dissipationem prætercam, aliqua ex illis, quæ sæculis multis quadripartita bonorum Ecclesiasticorum divisione sunt posteriora, in condemnationem sacrilegæ rerum Ecclesiasticarum profusionis, adducam.

„ An ignorans (scribebat sæculo undecimo ad quemdam Episcoporum B. Petrus Damiani) quia ad hoc Ecclesiis prædia conferuntur, ut ex iis pauperes sustententur, indigentes alantur, & ex iis viduis atque pupillis subsidium procuretur? Perpende ergo quantorum homicidiorum in die judicii reus erit, qui modo tot orphanis diversisque pauperibus unde vivere debeant, subtrahit. Si damnatur ille, qui vel unum perimit hominem ferro; qua sententia dignus est, qui bona Ecclesiæ profligando, complures interficit famis & inopiæ gladio? *Apud Baron. ad ann. 1055.*

„ Res pauperum (clamabat annis ut minus sexcentis a facta rerum Ecclesiæ divisione S. Bernardus) non pauperibus dare par sacrilegio crimen esse dignoscitur. Sane patrimonia sunt pauperum, facultates Ecclesiarum: & sacrilega eis crudelitate surripitur, quicquid sibi ministri & dispensatores, non utique Domini vel possessores, ultra victum accipiunt & vestitum. Nec enim ordinavit Deus his, qui Evangelio serviunt, de Evangelio quærere delicias vel ornatum, sed vivere, ait Paulus, ex eo ut videlicet sint contenti alimento corporis; non irritamenta gulæ, aut incentiva libidinis, & quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere ". *In declamat. in Evang. Ecce nos reliquimus omnia*. §. 17.

Et rursus *Ep. 2. §. 11.* scribens ad Fulconem Canonicum: „ Conceditur tibi ut si bene deservis, de Altario vivas, non autem ut de Altario luxurieris, ut de Altario superbias; ut inde compares tibi frena aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia griseaque pellicea a collo & manibus ornatu purpureo diversificata. Denique quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de Altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. ". *Sed hoc faciunt, inquit, cum quibus habito; si non facio quod cæteri, de singularitate notabor*. Ecce mellifluum Bernardi responsum (utinam omnibus Clericis, qui se ob aliorum consuetudinem in dilapidatione proventuum Ecclesiasticorum securos credunt, saperet!) *Propterea, inquam, exi de medio eorum: ne aut in urbe notabiliter vivas, aut exemplo pereas aliorum*.

Sciebat quoque decimi-sexti sæculi verus pauperum Patronus S. Carolus: „ Quod ubi primum Ecclesiæ bona esse cœperunt, (verba ejus sunt) eam naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset. Quamobrem universos, qui Ecclesias & Beneficia Ecclesiastica quæcumque obtinent, per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestatur atque monet, ut meminerint ea bona non *esse sibi credita ad luxum*, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei ministrorum, & pietatis Christianæ Magistrum decet, traducendum. Ex eo vero quod supervenit, si necessaria pauperibus alimenta denegaverint *intelligant se quos non paverint, occidisse*; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem *mortale peccatum comisisse; quo sibi iram in die iræ thesaurizaverint*. Modum autem & rationem, qua metiri se pro conditione & gradu unumquemque oporteat ad vitam suam fructibus Ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, *quæ in sacris Canonibus*, & præsertim in his nostris Constitutionibus de Clericali frugalitate & modestia statuta sunt ". *Conc. Mediol. I. part. 2. cap. 6. 4. edit. Labb.*

Et in *Concil. Mediol. IV. part. IV. part. 3. cap. 7.* Christi visceribus substantiam Ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis; quibus egentibus, & esurientibus cum subvenire possitis, *si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini*. Memores estote ejus, quod a sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ Ministris, ut per eorum manus, quorum fidei atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Canonici proinde, aliique Ecclesiastici, qui de bonis Ecclesiæ, neglectis Christi pauperibus, splendide convivantur, aut in alium superfluum vanumque usum convertunt, utiuam tempestive recogitent & advertant, quod quidam Prælatus (qui se aliorum moribus conformans, res Ecclesiæ in vana & sumptuosa convivia expenderat) ex conscientiæ remorsu, compunctione, ac Dei illustratione disseruit: „ Hæc omnia judicabit, cujus judicia occulta sunt, & ideo plus timenda. Sumptus tam detestabiles & enormes non de labore aut patrimonio nostro fiunt, sed de eleemosynis fidelium de oblationibus atque decimis, & de tributis egentium animarum, de exactionibus & oppressionibus pauperum, de obventionibus etiam placitorum. Quique in sudore vultus pane nostro vesci debemus, labores misserorum nobis usurpamus ad delicias, atque in crapula, & ebrietate sudorem bibimus alienum. Scriptum est, Judicia ejus abyssus multa. Ille, qui intuetur abyssos & sedet super Cherubim, terribilis in consiliis super filios hominum, judicabit causam pauperum, quando stabunt in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt. Vindicabit hæc omnia *pater orphanorum, & judex viduarum: patientia vero pauperum non peribit in finem* ". Apud Petr. Blesens. *Epist. 102.*

§. X.

Perversa est quorumdam Ecclesiasticorum persuasio, qua credunt sibi licitum proventus Ecclesiasticos in splendida convivia, aliumque, sæcularem luxum convertere, ut auctoritatem sibi apud populum concilient.

INANIS profecto, ne dicam perversa est quorumdam Canonicorum, aliorumque Ecclesiasticorum persuasio, qua sibi licitum credunt, *bona pauperum & Crucifixi patrimonium* in luxum ac vanitatem, pompamque sæculi convertere, *ut sibi auctoritatem*, ut ajunt *concilient*; quasi alia auctoritas Ecclesiasticis necessaria esset, quam ut verbis & exemplis fideles ad omne virtutum genus excitare ac permovere possint. Hanc vero auctoritatem non per sæculi fastum ac mundi vanitatem, sed horum contemptu comparari evidens est. Quis enim nesciat: populum ad mundi contemptum potentius permoveri, si ille, qui ad mundi contemptum hortatur, prius suo exemplo mundi contemptum persuadeat? E contra quis nescit, sine auctoritate & virtute voces esse Ecclesiasticorum, dum aliud ore proclamant, aliud factis denuntiant?

Sciebant Concilii Carthaginensis IV. Patres, necessariam Episcopis esse auctoritatem; sed quibus mediis eam sibi conciliandam putarent, audiamus: „ Episcopus vilem, inquiunt, supellectilem, mensam ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem *fide ac vitæ meritis* quærat ". *Can. 15.*

Nonne Concilium Tridentinum *Sess. 25. cap. 17. De Reform.* ostendit quantopere desideraret, ut auctoritatem suam Episcopi integram conservarent; dum sacros Canones omnes, Conciliaque generalia, atque alias Apostolicas sanctiones ad dignitatis Episcopalis decorem & gravitatem pertinentes renovando, præcepit, ut Episcopi ab eo, quod eorum auctoritatem labefactaret, abstineant; nonne, inquam, his abonde ostendit, quantopere auctoritatis Episcopalis decorem sartum tectum desideraret? Et tamen en prædictum Canonem Carthaginensem repetit, & novæ auctoritatis pondere corroborat, hortaturque Episcopos omnes Ecclesiasticos: „ ut etiam in reliquo vitæ genere, ac tota sua domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat ", *Sess. 25. cap. 1. De Reformat.*

Absit ergo ut per conviviorum luxum, aliamque mundi vanitatem, auctoritatem Ecclesiasticis accedere Patres Spiritu sancto edocti crediderint: sed ut eorum major esset auctoritas, ea omnia summopere cavenda præmonuerunt & præceperunt. Unde ut ad materiam nostram propius accedamus, verissime dixerunt Patres Concilii Cameracensis *ann. 1565. tit. 8. cap. 2. homini Ecclesiastico, quacumque dignitate fulgeat, plus laudis affert frugalitas in mensa quam sumptus: plus dedecoris exquisitus apparatus, quam simplex: plus molestiæ longus accubitus quam brevis & naturæ sufficiens. Sit ergo cultus in mensa, & conviviis potius in gravitate, sobrietate, sale conditis sermoni-*

(*a*) Missus eo loci sumitur Gallico idiomate pro *mets* aut *plat de viande*.
(*b*) Forte herbaria, seu legumina.

monibus, quam in pompa & deliciis, atque ita detestetur Clericus comessationes, quæ ventri sic serviunt.

Hinc illud S. Hieronymi: Judex sæculi plus deferet *Clerico continenti, quam diviti: & magnis sanctitatem tuam venerabitur, quam opes. Epist. ad Nepotianum.*

Ratione proinde, ac Patrum Conciliorumque testimoniis constans est & luculentum: *Eorum qui Dei Ministri sunt, ut dicere solebat S. Carolus, dignitatem ac existimationem non in humanis ornamentis, sed in Religiosis virtutibus consistere. Apud Car. a Basil. S. Petri, lib. 7.* Vitæ S. Carol. *cap. 6.*

§. XI.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta sunt.

Ex dictis constat, summo studio & cura Ecclesiasticis advigilandum esse, ne vel in minimam de incontinentia per familiariorem mulierum conversationem incidant suspicionem.

Hinc consectarium est, quod diligenter teneantur advigilare, ne vel ipsæ mulieres quibuscum conversantur, ea agant, ex quibus suscipio nimiæ familiaritatis nasci posset.

Unde singulariter attendere debent Canonici, Pastores, aliique Ecclesiastici, qui in familia sua ancillas habent, ut hæ semper ita se gerant, ne ex modo earum agendi videantur majorem quamdam auctoritatem quam ancillarem sibi arrogare, certum enim est, quod dum ancillæ se gerunt, non ut ancillæ sed auctoritatem matrumfamilias, aut totam, aut saltem pro parte usurpant, quod facile opinio aliqua sinistra, & laicorum offensio incurratur.

Quia vero non raro, quod Ecclesiastici circa similia in propria causa cæcutiant, aut non advertant, quantopere populus ex hac aut illa conversatione, vel ex modo agendi ancillæ scandalizetur & offendatur; hinc consequitur, admodum prudenter in multis Synodis statutum esse (ut in præcedentibus vidimus) quod Clerici sine ullo judicii strepitu ad Superioris admonitionem tenebuntur quamcumque ancillam, quam judicaverit ipse Superior dimittendam, dimittere, aut a conversatione mulieris, quam Superior suspectam, aut populo in offendiculum esse putaverit, abstinere.

Ex quo ulterius consectarium est, quod Archipresbyteri, aliique Superiores sollicite invigilare & inquirere teneantur, num ex cohabitatione vel conversatione Ecclesiasticorum cum mulieribus nulla suspicio, nullum obloquium aut scandalum in populo sit exortum, ut ex officio suo ipsos Ecclesiasticos ad dimittendam hujusmodi ancillam aut mulierem moneant, aut etiam compellant.

Constat quoque ex ante dictis severissime per Canones vetitum esse Clericis edendi vel bibendi causa, excepta causa necessitatis, tabernas intrare, tum ne vitium ebrietatis aut comessationis, Ecclesiasticis summopere probrosum & nocivum, incurrant, tum ne se miscendo laicis compotantibus vilescat ministerii Ecclesiastici dignitas.

Cui consequens non tantum tabernarum introitum ab Ecclesiasticis vitandum esse, sed insuper evitanda esse consortia illa, quocumque loco habeantur, ad quæ non nisi compotandi, atque confabulandi gratia, ut ajunt, conveniri solet. Nec enim minus in similibus conventiculis, licet extra tabernam instituantur, comessationum atque intemperantiæ periculum est, quam in ipsis tabernis; immo nec raro ex frequentatione similium conventiculorum scandala oriuntur, non minora, quam ex frequentatione tabernarum; neque Clericos, qui similia consortia accedere consueverunt, ministerii sui dignitatem diu integram conservare experientia est manifestum. Ex quibus proinde non male concluditur, quod Ecclesia ingressum tabernarum, ob intemperantiæ ac scandalorum periculum, vetando, etiam prædictorum consortiorum frequentationem videatur prohibuisse; quantumvis, ob ea quæ dicta sunt, etiam præveniendo omnem Ecclesiæ positivam prohibitionem. Clericis omnino a frequentatione talium consortiorum sit abstinendum.

Tertio, ex dictis hoc capite constat, Ecclesiasticis summopere studendum esse frugalitati, tum ut laici ab ipsis frugalitatis exempla petentes, ad servandam frugalitatem invitentur, tum ne convivia lautiora & splendida extruentes, proventus Ecclesiasticos, id est, patrimonium Crucifixi & pauperum, in luxum crudeliter insumant.

Hinc collige, quod luxum illum & vanitatem in conviviis singulariter præcavere teneantur, qui non modo laicos, sed ipsos quoque Ecclesiasticos verbo docere & exemplo tenentur.

Ex quo ulterius non difficulter intelligitur, quantopere esset optandum (quod plures jam diu vehementer desiderarunt) ut in ipsis Universitatibus sumptuosa illa convivia, quæ in actibus, præsertim Doctoralibus, multis in locis exhiberi consueverunt, abrogarentur; aut saltem, si quæ fieri debeant, ad debitam frugalitatem revocarentur. Quid enim magis a ratione alienum, quam ut in Universitatibus, in quibus non laicis tantum, sed etiam laicorum Magistris, id est, Ecclesiasticis Christiana vivendi norma tradenda est, ubi quotidie leges frugalitatis & temperantiæ præleguntur & inculcantur? quid, inquam, magis a ratione abhorret, quam ut illic convivia illa, quæ a Christiana modestia & frugalitate sunt aliena, instituantur, immo ut instituantur imperetur?

Utinam attenderent hujusmodi conviviorum & consuetudinum fautores, quam sit natum contingere, ut horum exemplo ab aliis Ecclesiasticis sumptuosa celebrentur convivia, in quibus dum patrimonium pauperum crudeliter profanatur ob *violatam sanctissimam charitatis legem*, ut ait S. Carolus, *mortale peccatum committitur, quo sibi iram in die iræ thesaurizant:* ac per consequens expendant, num crudelis illius profanationis non sint forte futuri participes.

Scio non deesse, qui similia convivia necessaria credunt, ut Graduum Academicorum vilescat auctoritas: verum summopere esset optandum, ut hi serio expenderent, quantum per conviviorum illorum instructionem vilescat Universitatem auctoritas: quantaque apud exteros pariant obloquia. Nonne luxus ille conviviorum in causa est, ut Doctorum dicta sæpius pondus suum & virtutem amittant, dum aliud docere, aliud facere videntur? Dicant, immo clament Doctores contra comessationes, & ebrietates, contra profusionem redituum Ecclesiasticorum in vanum & superfluum mensarum apparatum, nonne illico reponetur: *Medice, cura teipsum*, & *qui alium doces, teipsum non doces?* Luc. *cap. 4. vers. 23.*

E contrario si convivia illa ad Christianam reducerentur sobrietatem, & pecunia, quæ in illa consumi hactenus consuevit, in pios usus, vel pauperum alimenta erogaretur, quam bono odore universa Christianæ respublica exinde non aspergeretur, quanta efficacia & virtute alumnos suos ad sobrietatem ac frugalitatem servandam Magistri movere possent! Quanta exinde apud bonos omnes longe lateque Universitatibus accederet auctoritas! vera scilicet & solida, quæ juxta sanctissima ac verissima Conciliorum & Patrum effata *fide & vitæ meritis quæritur.*

Nonne & hodie contingit per similium conviviorum instructionem, quod jam pridem deplorabat Clemens V. ut in assumptione Gradus tantæ debeant fieri expensæ *quod & ipsi (Gradum assumentes) transeunte expensarum hujusmodi vanitate, vacui plerumque remaneant & gravati. Et cæteri, qui vel nolunt vel nequeunt similes expensas subire, hac occasione frequenter a receptione honoris hujusmodi retrahantur? Clem. II. De Magistris l. 5.*

Sed videor audire, qui dicant: Permittit Clemens V. ut in assumptione ipsis Gradus expendantur *tria millia Turonensium argenteorum*, quanta summa hodie in promotione ad Gradum, etiam Doctoralem, non videtur expendi. Verum Clemens non dicit summam illam consumi posse in sumptuosi convivii apparatum; sed tantum dicit, quod expensæ in actu faciendæ dictam summam excedere non possint. Ulterius, nullatenus ex ipsa Clementis Constitutione argui potest, quod Pontifex approbet illas expensas; sed cum summus esset circa expensas illas excessus, statuit, ut prædictam summam excedere non possent; non approbans, quod tanta summa expenderetur, sed præcavens ne major impenderetur. Quemadmodum Romani Pontifices *tam antiquis temporibus quam modernis (verba sunt Innocentii III. Lib. 1. Epist. 460.) certum tempus Canonicis & Capitulis præfixerunt ultra quod nec Ecclesiæ debeant, nec Ecclesiastica Beneficia seu Præbendæ vacare*; non approbantes quod tam diu vacent, sed præcaventes ne diutius Ecclesia qualibet solito Ministrorum obsequio defraudetur.

Vel ut exemplo præsenti materiæ admodum apposito utamur, Concilium Lateranense sub Alexandro III. deprehendens quomodo tum Episcopi, tum Archidiaconi in visitatione multis inutilibus expensis populum gravarent, statuit ut Episcopi 20. vel 30. evectionum (*a*) numerum, Archidiaconi 5. vel 7. nunquam excedant: inde tamen inferre, ergo licitum credidit Concilium, ut Episcopi aut Archidiaconi tot evectionibus in visitando uterentur; id omnino esse a mente Concilii alienum, verba sequentia ipsius Concilii ostendunt: *Sane quod de prædicto numero evectionis secundum tolerantiam dictum est, in illis locis, &c.* Proinde toleravit, non approbavit Concilium prædictum evectionum numerum.

Aliena igitur a mente Pontificis, & Conciliorum est hæc consequentia: *Hoc illudve pro moderando excessu statutum est, ergo illud approbatur.*

CAPUT V.

Canonici, cæterique Ecclesiastici debent singulariter esse alieni ab omni specie avaritiæ.

§. I.

Avaritia directe professioni Clericali opponitur.

Avaritia est nimius pecuniarum vel rerum pecunia æstimari solitarum affectus.

Excessus ille potest esse vel ex parte objecti, quod scilicet nimis multa appetantur; vel ex parte actus, quia etsi non nimis multa, nimio tamen affectu expetantur aut possideantur. Hinc Christus volens a vitio hoc liberare fratres illos, qui ipsum judicem familiæ erciscundæ constituere volebant, non dixit tantum, *Attendite & cavete ab avaritia*, Lucæ *cap. 12. vers. 15.* sed addit, *ab omni: quia, inquit Augustinus, non solum avarus est, qui rapit aliena; sed & ille avarus est, qui cupide servat sua. Serm. 28. De diversis.*

Hinc nimius rerum temporalium amor, qui avaritia dicitur; tametsi omnem Christianum, cujus conversatio & desiderium in cælis esse debet, in tantum dedeceat, ut propterea Apostolus ad *Ephes. cap. 5. vers. 3.* in persona Ephesiorum omnibus fidelibus dicat: *Avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos*; specialiter tamen adversari statui & professioni Clericali facile intelligetur, si ad ea, quæ superius *cap. 3. §. 1.* dicta fuerunt, reflectamus.

Ostensum enim ibidem fuit, primam ac fundamentalem Clericorum virtutem esse charitatem, qua homo se totaliter a rerum mun-

(a) Evectionum nomine intelligi debent *equi*, vel *equitatura*.

mundanarum affectu exuens, rerum vero divinarum gustu & desiderio accedens, totus Dei ac Ecclesiæ servitio mancipatur; atque propterea, ut eodem loco monstravimus, virtutem illam tonsurandis seu assumendis ad statum Ecclesiasticum specialiter inculcat Ecclesia, utpote in qua spiritus Ecclesiasticus, qui in promovendis ad statum Clericalem & esse & continuo crescere debet, jure & merito reponitur; immo a qua *Clerici* nomen suum sortiuntur.

Hanc igitur Clericorum præcipuam ac fundamentalem virtutem, immo ipsum Ecclesiasticum spiritum, si quis conferat cum nimio illo temporalium affectu, in quo vitium avaritiæ consistit, cæcus sit oportet, qui diametralem inter illa non videat oppositionem.

Avaritia enim animum rebus terrenis affixum tenet; spiritus vero Ecclesiasticus seu professio Clericalis animum a rebus terrenis plane avulsum, ut Deo soli & ejus Ecclesiæ cultum fidelem exhibeat, profitetur.

Hanc contrarietatem perspectam habentes Patres Synodi Aquisgranensis, dicere non dubitarunt, quod, Clerici juxta professionem, quam in Tonsuræ susceptione professi sunt, contendere debeant esse *pauperes spiritu*, ut congrue dicere possint illud Psalmistæ: *Dominus pars hæreditatis meæ*. Psal. 15. vers. 5.

Hinc quoque contigit, ut inter vitia, quæ statum Clericalem reddunt contemptibilem, emineat avaritia: quo enim vitium aliquod professioni alicujus amplius contrariatur, eo contemptibiliorem eum reddere solet.

§. II.

Nihil Ecclesiæ potest accidere luctuosius aut perniciosius, quam habere avaros Ministros.

RADIX *omnium malorum*, inquit Apostolus, 1. Timoth. *cap.* 6. *vers.* 10. *est cupiditas*, vel ut textus originalis exprimit, *pecuniæ amor* seu avaritia: unde juxta Sapientis infallibile testimonium, *Ecclesiastici cap.* 10. *vers.* 9. *Avaro nihil scelestius*; nullum enim scelus refugit avaritia, modo habendi expleat cupiditatem; omnia enim pecuniæ tamquam idolo suo consecrat avarus; quare ab eodem Apostolo *idolorum servitus* vocatur. *Ad Ephes. cap.* 5. *vers.* 5

Hinc fit „ ut mens avari, teste S. Ambrosio *Sermone* 81. se„ mel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argen„ tum videt, semper reditus computat.

„ Gratius aurum intuetur, quam solem videt: ipsa ejus ora„ tio & supplicatio ad Dominum aurum quærit, & vellet ut „ omnia ei in aurum converterentur.

„ Denique quod potest frumentum in aurum mutat, lana ei „ aurum efficitur, omnes fructus ejus, omne quod movetur, in „ aurum vertitur.

Quis jam non videat, nihil Ecclesiæ posse contingere perniciosius aut luctuosius, quam Ministros seu Sacerdotes ejus avaritiæ vitio esse infectos?

Quidquid enim Ministrorum dispensationi commissum fuerit, ad suum referent idolum, id est, avaritiæ suæ consecrabunt; immo *quæstum esse pietatem* existimabunt. Quid hinc ulterius expectandum, nisi horrendæ sacratissimorum omnium mysteriorum, quæ Sacerdotum dispensationi credita sunt, sacrilegæ profanationes? Unde enim omnes illæ sordidæ pactiones & exactiones in ipsa Sacramentorum administratione? Nonne ex Sacerdotum avaritia? In tantum ut merito interrogare liceret cum Propheta: *Quis est in vobis qui claudat bostia, & incendat Altare meum gratuito?* Malach. *cap.* 1. *vers.* 10.

Quin si Sacerdotum animos occupaverit avaritia, nec ipsum tremendum Sacrificium ad sua convertere lucra verebuntur. Hinc enim, ut deplorant Patres Concilii Tridentini, tot inhonesta cujus generis pacta & mercedum conditiones circa ipsum Missæ Sacrificium, quæ Sacerdotum avaritia induxit.

Nonne ipsa est Sacerdotum cupiditas & sordida avaritia, quæ induxit deplorandum, & lacrymis sanguineis deflendum abusum, quem hodie circa celebrationem Missarum invaluisse videmus; ut nimirum illud, quo sanctius nec cælum nec terra habere potest, quæstui & lucro Sacerdotum videatur subservire? Adeo *ut de Missis faciant artem de pane lucrando*, ut loquitur Cardinalis Bellarminus in *epist. ad Nepot.* Nonne hinc sordidæ cursationes, utinam non & nundinationes, ad celebranda sacra, ubi sciuntur accipienda salaria? Sæpius non sacrificatur, si sua sacris desint salaria: multi ostendunt quod *sacrificent ut manducent*, adeoque ordine perversissimo ipsum Sacrificium tamquam medium ordinent ad cibum ut finem.

„ Ejusmodi Sacerdotes (recte dixit nuper quidam) dum sacra „ & preces pro obtinenda stipe ultro nobis offerunt, ne dicam, „ venum exponunt, malim ego nummo invitare, ut a celebran„ do abstineant.

Ipsa est non raro Sacerdotum avaritia, quæ nec *sancta* veretur *dare canibus*, modo auro acquirendo, aut retinendo, hæc sanctorum profanatio subserviat.

Ulterius, ubi Ministri Ecclesiæ semel illo avaritiæ vitio fuerint infecti, *semper argentum videbunt*; atque ita fiet, ut qui tamquam lux mundi, & tamquam candelæ positæ super candelabrum ad aliorum illuminationem lucere deberent, *sint futuri cæci & duces cæcorum*. Matth. *cap.* 15. *vers.* 14.

Oculi enim caligine cupiditatis obtenebrati, ipsam Evangelicæ veritatis lucem ferre non possunt; unde illis contingit, quod de Pharisæis refert sacer Textus: *Audiebant autem omnia hæc Pharisæi, qui erant avari, & deridebant illum*. Lucæ cap. 16. *vers.* 14.

Hinc contingere videmus, quod nihil eorum, quæ contra Simoniacas sordidasque Beneficiorum, Dignitatum, aliarumque rerum spiritualium nundinationes, vel pactiones, tanta severitate Pontifices, Conciliaque decernunt, Patres clamant, Sacerdotes ac Ministri Ecclesiastici, qui sunt avari, intelligant, aut verius, intelligere nolint: immo verius Pharisæos imitantes, ipsos Pontifices, ipsa Concilia, & Ecclesiam ipsam *deridere* videntur; dum sanctissima illa Decreta ad ridiculum plane sensum (ut illa cum idolo suo, id est, habendi libidine componant) contorquent; aut si ob claram nimis & evidentem expressionem contorquere non ausint, ea tamquam præteritis temporibus, pro aliis, non pro se statuta aut dicta fuisse asserunt, atque ita Christum per Ecclesiam docentem, quia *avari* sunt, derident & illudunt.

Quid Judam collegio Apostolorum associatum ad proditionem Christi adduxit, nisi hæc *idolorum servitus*? Et quid hodie tot Ecclesiæ Ministros ad prodendam veritatem, & tot animarum seductionem inducit nisi ipsa avaritia seu amor habendi? adeo ut hodie impletum videatur illud deplorandum Ezechielis vaticinium: *Et violabant me ad populum meum, propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur .... mentientes populo meo credenti mendaciis*. *Cap.* 13. *vers.* 19.

Deinque si munera excæcent oculos sapientum, & mutent verba justorum, ut justa ab injustis, iniqua ab æquis discernere nequeant: qui erunt Sacerdotes *avari*, ut judicent inter *lepram*, *& lepram*, *ut more periti medici superinfundant vinum & oleum vulneribus sauciatis*? ut loquitur Concilium Lateranense *Cap.* 12. *tit. De Pœnit. & Remiss.* Denique *ut quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungant?* Hoc, inquam, justum judicium quis a judicibus *avaritia* excæcatis expectet? Verendum potius, ne impleatur illud ejusdem Prophetæ oraculum: *Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas, & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum*, nimirum prout credent suæ conducere cupiditati. *Ezech. cap.* 13. *vers.* 18.

Merito proinde decimo sexto sæculo dixit Synodus Coloniensis: *Ex quo in Ecclesia Dei crevit avaria, periit lex de Sacerdote, & visio de Propheta*. Et alio loco: *Præcipuæ causæ omnis mali sunt fastus, luxus, & avaritia, a quibus Clerici potissimum male audiunt*. Ann. 1536. *part.* 1. *cap.* 29.

Ex his omnibus bene apparet quam merito in Clericis requiratur, ut omnibus rebus terrenis affectu renuntiantes, profiteantur corde & ore: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei; tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*: quæ professio directe avaritiæ opponitur.

§. III.

Sordida avaritia laborant Canonici, aliique Ecclesiæ Ministri, qui Officium eo solo intuitu suscipiunt aut tenent, ut temporalia recipiant.

SI avaritia sit, ut jam dictum est, aut temporalia nimis multa, aut nimio & inordinato affectu appetere; qui ambigat esse avaritiam, tanto affectu temporalia prosequi, ut etiam ipsa spiritualia ordinentur tamquam media ad consequendum temporalia, immo spiritualibus terrena mercandum?

Id facere convincitur, qui evangelizat ut manducet. Qui enim Officium Ecclesiasticum eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat necessaria, *perverso nimis ordine*, ut ait Bernardus, *cœlestibus terrena mercatur*. *Lib.* 2. *De Serm. Dom. in monte*, *cap.* 16.

Rationem reddit magnus Augustinus; „ quia quæcumque res „ propter aliud aliquid quæritur, sine dubio inferior est (nimi„ rum in æstimatione quærentis) quam id propter quod quæri„ tur, & ideo illud primum est, propter quod illam rem quæ„ ris, non ista res, propter quam illud quæris. Quapropter si „ Evangelium & regnum Dei propter cibum quærimus, priorem „ facimus cibum, & posterius regnum Dei.

Quinimmo, teste eodem Augustino, si ideo evangelizemus ut manducemus, vilius habemus Evangelium quam cibum.

Unde & ille qui eo animo evangelizat, aut functiones Ecclesiasticas exhibet, non tam spirituale diligit, quam temporale, quod expectat: ac propterea nec mercedem Evangelii a Domino, ait idem Doctor ibidem, recipiet: „ Si coactus inopia earum „ rerum, quæ temporali vitæ sunt necessariæ, prædico Evan„ gelium; alii per me habebunt mercedem Evangelii, qui Evan„ gelium ipsum me prædicante diligunt: ego autem non habebo, „ quia non ipsum Evangelium diligo, sed ejus pretium illis tem„ poralibus constitutum.

Hinc tamen ne inferas, omnes Ecclesiæ Ministros qui tamquam operarii debitam sibi mercedem corporalem recipiunt, vitio avaritiæ, seu nimio erga temporalia affectu laborare.

Si enim juxta Christi sententiam dignus sit operarius mercede sua: etiam illam Christi Minister suscipere potest, non ut pretium operis, sed ut operi *gratis* exhibito debitam sustentationem; quia, ut ait Augustinus *lib. De Pastorib. cap.* 2. „ non „ redditur sustentatio necessitatis a populo, *quasi merces* illis, „ qui sibi in charitate serviunt; sed tamquam *stipendium*, *quo*, „ *ut possint laborare, pascantur*". Quare veri Christi Ministri *non evangelizant ut manducent*, & propterea, secundum eumdem Doctorem „ non in victu constituunt finem evangelizandi, „ sed ipsius victus sui finem in Evangelio collocant.

Non ergo avaritiæ perversitas in ipsa receptione temporalium consistit, sed in ordinis perversione; quod illi, qui Officium Ecclesiasticum suscipiunt aut tenent ut manducent, spirituale dirigant ad manducationem seu temporale: facile ergo dignoscetur, utrum quis *evangelizet*, *ut manducet*, an e contra *manducet ut evangelizet*, si noscatur, quod rationem finis, quid rationem medii in animo evangelizantis obtineat.

§. IV.

§. IV.

Proponuntur indicia, e quibus dignoscitur, num quis evangelizet ut manducet.

QUÆ præcedenti paragrapho dicta sunt, ostendunt, quod is, qui *evangelizat ut manducet*, ordine perverso ordinet Evangelium, ut medium ad manducationem, manducationem ut finem, ac per consequens, in animo hujusmodi Clerici manducatio obtinet primum locum tamquam finis, Evangelium vero posteriorem tamquam medium.

Ut ergo dignoscatur, num quis *evangelizet ut manducet*, num e contra *manducet ut evangelizet*, solum ad ipsius voluntatis motiones reflectendum erit; hæc enim pro diversitate finis, quem diligit, movetur & fertur, juxta illud vulgatum S. Augustini in suis *Confessionibus*: Amor meus, *pondus meum, eo feror quocumque feror*. Unde enim timor rei amittendæ, nisi ex amore habendæ & retinendæ? Unde aviditas adipiscendi, nisi ex amore assequendi rem, quam non habemus? Unde cura & anxietas conservandi, nisi ex affectu erga rem quam possidemus? Et sic de reliquis motionibus animæ ratiocinando, omnium radicem solum amorem esse deprehendemus.

Si itaque Canonicus seu alius quovis Ecclesiasticus scire desideret, num Canonicatum aut aliud officium eo quærat, aut teneat animo, eoque intuitu, ut temporalia habeat, & consequenter evangilizet seu functiones Ecclesiasticas faciat ut manducet, & perverso nimis ordine cœlestibus terrena mercetur, attendat solerter quid diligat, quid metuat, unde gaudeat, aut contristetur. *Totum enim cor*, ait Bernardus, *in his quatuor affectibus est*. Serm. 2. *in Quadrag. num.* 3.

Si igitur prima cura Clerici, dum de Canonicatu, aliove Beneficio obtinendo tractatur, sit de proventibus temporalibus, parum sollicitus an spiritualia debite obire poterit; indicium erit, quod ordine inverso temporale priorem, spirituale posteriorem in ejus affectu locum obtineat.

Rursus, si multum sit sollicitus, ut nullus in temporalibus contingat defectus, num vero circa spiritualia error aut defectus occurrat parum anxius, inversi illius ordinis signum erit.

Si Canonici, Pastores, aut alii Beneficiati sollicite perquirant de fidelitate ac sufficientia illorum, quibus temporalium curam committant, nihil aut parum anxii, quibus spiritualia concredant, hæc non obscure rursus produnt perversam in corde ipsorum latere rerum æstimationem.

Ulterius, si Canonici etiam contra ipsa Conciliorum Decreta, quæ volunt, ut in Capitulis seu Congregationibus Capitularibus primum tractetur de iis, quæ ad Ecclesiæ cultum, & ad pietatem promovendam spectant, demum de privatis rebus, temporalibusque negotiis agant, si, inquam, etiam non obstantibus his Decretis, non tantum tractandorum negotiorum ordinem pervertant; sed adeo temporalibus suis occupentur, ut nulla aut admodum exigua de Ecclesiæ cultu, & Officio divino, aliisque ad pietatem & mores spectantibus sit cura, indicium est, quod magna sit de temporalibus sollicitudo, nulla aut exigua de spiritualibus anxietas. *Optimi videlicet rerum æstimatores*, ut de similibus jam pridem per ironiam dixit Bernardus *qui magnam de minimis, parvam aut nullam de maximis curam gerant.* Lib. 4. *De Consid. cap.* 6.

Quod si Canonici, contemptis sacris Canonibus (qui volunt ut Clericus Beneficio semel adscriptus, illud sine summa necessitate aut utilitate Ecclesiæ non deserat) mox ut pinguiorem Præbendam obtinendi occasio affulget, Canonicatum & Ecclesiam deserant, indicium est, quod Canonicatum tamquam medium ad temporale, ipsum vero temporale tamquam finem habeant; nec tam sponsam suam, id est, Ecclesiam, quam in adeptione Canonicatus sibi quodammodo desponsaverant, quam ipsius dotem dilexerint.

Unde hanc Sacerdotum avaritiam adeo execrandam credidit Ecclesia, ut non semel decrevit, *quod si Clerici ambitionis vel cupiditatis causa ad aliam ditiorem migraverint Ecclesiam, utramque amittant.*

Et sæculo XIII. de similibus dicebat P. Cantor: „ Si quis legitime sortitus est Ecclesiam, & quærit occasionem, ut eam „ dimittat, *quia alia pinguior est & uberior*; secundum pœnam „ constitutam in Canonibus puniri deberet, & in ea manere omni „ tempore vitæ suæ ". *In verbo*, Abbrev. *cap.* 40.

Ulterius, Canonici, aliique Beneficiati, qui lucri causa Canonicatus & Ecclesias suas deserunt, evidenter quoque ostendunt se parum de vocatione sua ad munia Ecclesiastica fuisse aut esse sollicitos: si enim se ad hanc Ecclesiam divina vocatione pervenisse crederent; quomodo ex humano & carnali motivo, nullo divinæ voluntatis apparente indicio, tam facile stationem suam, in qua se a Deo positos putarent, deserere auderent? Cum Apostolus omnes adeo ferventer moneat, *ut unusquisque, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.* 1. *Cor. cap* 7. *vers.* 20.

Non obscurum proinde est, quod sicuti ex cupiditate stationem suam facile mutant, ita non nisi per cupiditatem in illam involaverint.

Quare non immerito jam olim Ecclesia censuit, Clericum, qui „ propter luxum vanitatemque præsumptam de officio sponte discedit, ita de Ecclesia repellendum, ut nisi rogando, aut ob„ secrando plurimis temporibus satisfecerit, non recipiatur, ut„ pote cujus vocatio admodum haberetur suspecta ". *Synod. Tarracensis can.* 6.

Hæc indicia aliaque, quæ indicant spiritualia propter temporalia quæri, si quis attente consideret, & una expendat modum, quo hodie Canonicatus præsertim, aliaque Beneficia non habentia curam annexam, quæruntur & possidentur; nescio num exclamare non poterit cum sancto Bernardo *in Declamat.* §. 13. *Quis ea intentione gradus Ecclesiasticos, & ministeria sanctuarii quærit, immo quæritur (quæri nempe, quam quærere ipse debuerat) ut sine curis sæculi, in sanctimonia cordis & corporis illuminandus accedat ad Dominum, & suam pariter ac proximorum operetur salutem* orationis studio deditus, *& verbo prædicationis?*

§. V.

Utrum Canonici, aliique Clerici sine injustitia possint, reservatis proventibus patrimonii, vivere de Ecclesiasticis.

CERTUM in primis est & indubitatum, quod omnes Ecclesiæ Ministri teneantur ministerium seu officium suum popolo exhibere *gratis*, ad sensum nimirum illius præcepti: *Gratis accepistis, gratis date*. Matth. *cap* 10. *vers* 28.

Huic Christi præcepto non contraveniunt Ministri Ecclesiæ, qui unde vivant non habentes, ex proventibus Ecclesiasticis, ut laborare *gratis* possint, alimenta accipiunt, seu quos ad accipiendum cogit *vivendi necessitas*, *non habendi cupiditas*, ut loquitur Synodus Aquisgranensis, *ann.* 8 6. *can.* 107. tales, inquam, Christi præcepto non contraveniunt; quia, ut supra ex Augustino notavimus, similes „ accipiunt sustentationem necessitatis a po„ pulo, non quasi mercedem operis, quod populo ex charitate „ impendunt, sed tamquam stipendium, quo, ut possint labora„ re, pascantur ": sive accipiunt alimenta, ut gratis & ex charitate populo servire queant.

Illi vero, qui patrimonium possident, & reservato patrimonio de Evangelio vivere volunt, dici nequeunt accipere sustentationem necessitatis a popolo, *tamquam stipendium, quo, ut possint laborare, pascantur*: nec potest dici, quod eos ad accipiendum cogat *vivendi necessitas, sed potius habendi cupiditas*. Nec etiam dici potest, tales sustentationem ex Evangelio sumere, ut possint *gratis* Evangelium annuntiare: quandoquidem supponuntur, abunde aliunde provisum esse unde vivant, & *gratis* Evangelium annuntient.

Unde non immerito concluditur, quod tales sustentationem ex proventibus Ecclesiasticis non prætendant, ut evangelizare queant; sed potius *ne censum suum patrimonialem*, ut notat Synodus Aquisgranensis, *expensis quotidianis minuant*. Quomodo igitur tales *gratis* ad sensum prædicti præcepti evangelizent, aut functiones Ecclesiasticas exerceant, non video. Ideo enim Ministri Ecclesiæ ex Evangelio viventes *gratis* nihilominus evangelizare dicuntur, quia nihil de Evangelio prætendunt, nisi quod necessarium est, ut *gratis* & ex charitate evangelizare queant, quod de illis, qui patrimonium possident, & eo reservato, de Evangelio vivere prætendunt, verificari non potest.

Secundo, Canonum atque Patrum omnium testimonio adeo certum est, res Ecclesiæ esse vota fidelium, patrimonium pauperum & redemptionem animarum, ut trecentis & amplius annis a facta rerum Ecclesiæ divisione Patres Concilii Vernensis anno 844. *Can.* 12. dicere non dubitarint: *Certe nullus quamquam impudentissimus, negare audebit, Possessio Ecclesiæ votum est fidelium, patrimonium pauperum, redemptio animarum.*

Quis proinde non indignum, immo injustum dicet, quod divites ex patrimonio pauperum, redemptione animarum, votis fidelium accipere præsumant, non unde ditescant, & patrimonium suum augeant; quidni quoque hoc reputetur injustum in Ministro illius *qui pro nobis egenus factus est, cum esset dives*: qui adeo paupertatem dilexit, ut nec ubi *caput reclinaret* habere voluerit?

Si Bernardus *Serm.* 1. *in Festo omn. Sanct.* exclamet: *Qua fronte Christianus divitias quærit, postquam Christus beatus esse pauperes prædicavit?* quomodo non potiori jure exclamare licebit: *Qua fronte*, non tantum *Christianus*, sed Minister Christi *divitias*, idque ex patrimonio pauperum, *quærat, postquam Christus*, cujus servitio se specialiter consecravit, *beatos esse pauperes prædicavit?*

Si ad universos Fideles dixerit Apostolus 1. *ad Tim cap* 6. *vers.* 8. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus*: quomodo non pudere debet Clericos, qui specialiter contemptum rerum temporalium & divitiarum profitentur, quod *habentes alimenta, & quibus tegantur* non contenti insuper ex patrimonio pauperum divitias quærant?

Si cui fortitan allegatæ rationes non videantur evincere, quod Ministris Ecclesiæ, reservato patrimonio, illicitum sit sustentationem ex proventibus Ecclesiæ accipere; saltem ut credo, convincent illum omnia illa sacratissima Decreta, quibus Spiritu sancto inspirata Ecclesia idipsum declaravit.

Canon quadragesimus primus Apostolorum ex illis, quos Dionysius exiguus in Codicem suum retulit, & Ecclesia Latina recepit, præcipit, *ut in potestate sua Episcopus Ecclesiæ res habeat; & ex iis in suas necessitates sumere queat*, addita tamen hac conditione: *si tamen indiget. Ex his autem* (rebus Ecclesiæ) ait, *quibus indiget, si tamen indiget, ad suas necessitates, & peregrinorum Fratrum usus ipse percipiat, ut nihil eis possit omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, ut qui Altari deserviunt, de Altari pascantur; quia nec miles stipendiis propria contra hostes arma suscipit.*

Canoni Apostolico consonat per omnia Synodi Antiochenæ Decretum *Can.* 25. „ Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat „ potestatem ad dispensandum erga omnes, *qui indigent, cum* „ *summa reverentia & timore Dei*. Participet autem ipse *quibus* „ *indiget; si tamen indiget*, tam in suis quam in iis Fratrum, „ qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis ". Apud Grat. *Can. Episc.* 12. *qu* 1.

Si Episcopi præcipui Ecclesiæ ministri, & vineæ Domini cultores ex rebus Ecclesiæ dispensationi suæ concreditis, in usus suos insumere non possint nisi *indigeant*, quo jure inferiores ministri minus laborantes proventus Ecclesiasticos in suos usus privatos convertere præsument, si *non indigeant*? ut mirum non

sit quod olim suo & omnium Ecclesiæ Catholicæ ministrorum nomine; contra Donatistas dixerit S. Augustinus *Epist. 50. ad Bonif. Si privatum possidemus, quod nobis sufficiat, non illa* (scilicet bona Ecclesiæ) *nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vendicamus*. Apud Grat. *Can. fin. 12. quæst. 1.*

Augustino consona sunt, quæ sub nomine S. Hieronymi Decreto suo inseruit Gratianus *Can. fin. caus. 16. quæst. 1.* „ Clericos „ autem illos convenit Ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus pa„ rentum & propinquorum nulla suffragantur. Qui autem bonis „ parentum & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est „ accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem „ talium judicium sibi manducant, & bibunt.

§. VI.

Ostenditur, quod sententia Ecclesiæ §. præcedenti expressa, eadem manserit post rerum Ecclesiæ divisionem institutam & receptam.

Quo præcise tempore quadripartita rerum Ecclesiæ divisio instituta sit, certo non constat; eam tamen sub medium sæculi quinti in usu fuisse, sufficienter indicat Simplicius Papa *Epistola* 3. ad Florentinum, Equitium, & Severum Episcopos scribens in hæc verba: „ De reditibus Ecclesiæ, vel oblatione Fi„ delium quid deceat nescienti, nihil licere permittat, sed sola „ Episcopo ex his una portio remittatur. Duæ Ecclesiasticis fa„ bricis, & erogationi peregrinorum & pauperum profuturæ a „ Bonagro Presbytero sub periculo sui Ordinis ministrentur; „ ultima inter se Clericis pro singulorum meritis dividatur ", Apud Grat. 12. *Can. 28. quæst. 2.*

Immo eodem sæculo Gelasius Papa divisionem bonorum dudum receptam fuisse testatur *Epist. 9. cap. 27.* „ Quatuor autem tam „ de reditu, quam oblatione Fidelium (inquit) prout cujuslibet „ Ecclesiæ facultas admittit (*sicut dudum rationabiliter est de„ cretum*) convenit fieri portiones; quarum una sit Pontificis, „ altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis appli„ canda ". Apud Grat. *Can. 27. caus. 12. qu. 2.*

Constat igitur ex prædictis Pontificum Responsis, divisionem redituum Ecclesiasticorum in quatuor portiones sæculo quinto factam & receptam fuisse. Ex illis proinde, quæ Concilia ac Patres, vel sæculo sexto vel sub finem sæculi quinti dixerunt, intelligere licebit, quid Ecclesia post receptam rerum Ecclesiæ partitionem senserit.

Auctorem librorum De Vita Contemplativa non fuisse Prosperum Aquitanum, ut a multis creditum fuit, sed Julianum Pomerium Eruditis hodie abunde est persuasum. Floruisse Julianum circa finem sæculi quinti, adeoque post institutam & receptam prædictam rerum divisionem constat; ac per consequens, quidquid de dispensatione redituum Ecclesiæ dixit, post factam illorum partitionem dictum fuisse intelligitur.

„ Pastor Ecclesiæ iis (ait *lib. 2. De Vita Contempl. c. 10. & seqq.*) quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare; *quan„ do nihil aliud sit habentibus dare quam perdere*. Nec illi qui „ *sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo „ unde pauper victurus erat accipiunt*. De Clericis quidem dicit „ per Prophetam Spiritus sanctus: *Peccata populi mei comedunt*; „ sed sicut *nihil habentes* proprium, non peccata, *sed alimenta*, „ quibus indigere videntur, accipiunt; ita possessores non ali„ menta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt ", Apud Grat. *Caus. 1. quæst. 2. Can. 7. & seq.*

„ *Non est meum dicere* (exclamat idem Auctor) *quali peccato „ pauperum cibos suscipiunt*, qui Ecclesiam, quam juvare de pro„ priis facultatibus debuerant, suis expensis insuper gravant, „ propter hoc fortassis in congregatione viventes, *ne censum „ suum expensis quotidianis minuant*.

Pergit ulterius ostendens, quinam Clerici ab Ecclesia alimenta cum laude petant: „ Clerici (inquit) quos pauperes aut volun„ tas aut nativitas fecit cum perfectione virtutis, vitæ necessa„ ria sive in domibus suis, sive in congregatione viventes acci„ piant: *quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas*, „ *sed cogit vivendi necessitas*.

In sequentibus vero docet nimis carnaliter sapere, qui Ecclesiæ fideliter servientibus & necessaria habentibus, tamquam operariis mercedem terrenam, non potius præmia æterna expectanda credunt: „ Qui autem Ecclesiæ serviunt, & labori suo velut „ debita reddi oportere credentes, ea, quibus opus non habent, „ aut accipiunt libenter aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, „ si putant, quod Ecclesiæ fideliter servientes stipendia terrena, „ ac non potius præmia æterna percipiunt . . . . Quod „ si quilibet Minister Ecclesiæ non habeat unde vivat; non ei „ reddat hic, sed necessaria præstet Ecclesia, ut in futuro præ„ mium laboris recipiat, quod in vita jam ipse Dominicæ pro„ missionis expectat.

Tandem exemplo sancti Pauli ostendit, quod indignum sit, sua possidentes Ecclesiam impensis velle gravare, dum hic cum pauper esset, maluit manibus necessaria quærere, quam Ecclesiam gravare. „ Si ergo ille (inquit) qui nihil habebat, noluit „ de Evangelio ubi laborabat, sed de suis manibus vivere ne „ gloriam suæ mercedis amitteret, quia nos, qui propria nolu„ mus, amore possidendi, non vivendi necessitate, relinquere, „ & accipere insuper volumus, *non unde vivamus, sed unde „ censum nostrum incrementis damnabilibus augeamus?*

Anno 816. tribus & amplius a divisione rerum Ecclesiæ sæculis, totius Romani Imperii Prælati ad Aquisgranense Palatium jussu Lotharii convenientes, ut Canonicis & Sanctimonialibus normam vivendi præscriberent, regulas ipsis convenientes, sparsim in Patrum scriptis contentas in unum collegerunt, per quas de spiritualibus instruerentur, & qualiter temporalibus Ecclesiæ uti deberent, Canonici docerentur.

Quod vero generalis ille Imperii Occidentalis Ecclesiæ conventus injustum putaverit, illo etiam tempore, ut Canonici de Ecclesiasticis proventibus, patrimonio reservato viverent, clarissime expressit, dum allegatam Juliani Pomerii sententiam sub nomine Prosperi, Canonibus suis inserens, recepit, & auctoritate sua confirmans pro regula Canonicis proposuit. Sed quid pluribus Synodi sententiam probare volumus? solum enim argumentum capitis 107. paucis verbis conceptam sententiam Synodi dilucide evincit: *Cum quo damno animæ ab Ecclesia, quæ pauperes pascit, accipiunt illi, qui sibi de suo sufficiunt*.

Consentiunt Patribus Aquisgranensibus Regnum Francorum Capitularia, quæ ex diversis Conciliis, iisdem pene temporibus celebratis, collecta fuere: „ Quod habet Ecclesia (inquiunt) „ cum omnibus *nihil habentibus* habet commune, nec *aliquid „ inde eis, qui sibi de suo sufficiunt, convenit erogare*, quando „ nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere. Nec illi, qui „ sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato „ suo, unde pauper victurus erat, accipiunt ". *Addit. 3. cap.* 113. & 114.

§. VII.

Quod etiam sæculo duodecimo eadem fuerit sententia Ecclesiæ circa dispensationem proventum Ecclesiæ, quæ paragraphis præcedentibus exhibita fuit, ostenditur auctoritate Gratiani.

Elapsi erant 600 & amplius anni a divisione rerum Ecclesiæ, cum Gratianus Canones, atque SS. PP. aliorumque sententias in unum volumen & in ordinem secundum materiarum diversitatem, colligere instituit. Sed nec nuda relatione Canonum contentus, etiam in specie discordantes ad concordiam revocare conatur; quapropter opus suum *Concordiam discordantium Canonum nominavit*; quo titulo & hodie in Corpore Canonico exhibetur, licet communiter *Decretum Gratiani* nuncupetur. Apparens illa Canonum discordantia, quam Gratianus tollere nititur, subinde provenit ex varia quarumdam particularium Ecclesiarum disciplina, vel ex eo quod subinde Ecclesia exteriorem, pro temporum circumstantiis, mutet disciplinam. Ad concordiam frequenter reducit Gratianus, ostendendo, quod illæsa veritate, & manente fidei unitate, varia possit esse Ecclesiarum particularium externa politia, ipsaque interdum potuerit variari, manente unius fidei immutabilitate.

Cum igitur Gratianus relatis Conciliorum & Patrum sententiis, quas §§ præcedentibus ex ipsius Decreto retulimus, non laboret vel apparentis alicujus contrarietatis conciliationem afferre, sed omnium Canonum, quos retulerat, in compendium contracta sententia opinionem suam simpliciter retulerit; non obscurum est, Gratianum nec sæculo duodecimo diversam ab antiqua in Canonibus, aut sanctorum Patrum scriptis doctrinam ostendisse.

Sententiam vero suam ex præmissis Canonibus his verbis post *Can. 9. caus. 1. quæst. 2.* reddidit Gratianus: „ Verum his au„ ctoritatibus, inquit, prohibentur ab Ecclesia suscipi, non illi „ qui quondam fuerunt divites, postea vero omnia reliquerunt, „ ut Petrus & Matthæus & Paulus; aut pauperibus distribue„ runt, ut Zachæus; aut Ecclesiæ rebus adjunxerunt, sicut illi, „ qui prædia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Aposto„ lorum, ut essent omnia communia: *sed illi, qui in domibus „ parentum residentes vel sua relinquere nolentes, Ecclesiasticis „ facultatibus pasci desiderant*. " Ex his patet, quod sæculo duodecimo Gratianus crediderit Canonum & Patrum auctoritate inhibitum fuisse, ne illi, qui sua nolebant dimittere, de facultatibus Ecclesiæ pascerentur.

§. VIII.

Proponitur sententia Dionysii Carthusiani circa doctrinam §§. præcedentibus traditam.

Sæculo decimo quinto Dionysius Carthusianus, vulgo dictus Doctor *Extaticus*, in tractatu contra pluralitatem Beneficiorum, item in illo, quem de vita Canonicorum conscripsit, speciali articulo examinat, *an Canonici & Ministri Ecclesiæ, qui de suo patrimonio possunt se sustentare, licite convertant in usus suos bona Ecclesiæ*. Priusquam vero quæstionis resolutionem depromat, hæc pauca præmittit.

„ Quemadmodum, inquit *De vita Canonic. art.* 24. recitat „ Augustinus, & Thomas allegat, non solum Christi, sed & SS. „ PP. verba & facta ad imitationem & auctoritatem trahenda „ sunt. Securius quoque ac salubrius creditur ac paretur dictis „ Sanctorum, per quos locutus est Spiritus Dei, quam Schola„ sticorum quorumdam, *qui suo magis, quam expedit, credunt „ & nituntur ingenio*, auctoritatem sanctorum ad suam retor„ quentes opinionem.

„ Quamvis ergo, pergit idem Doctor, de proposita quæstione „ quidam dicant Scholastici, posse id licite fieri, consultius „ tamen credendum & standum est verbis Hieronymi & Ber„ nardi, immo & summi Pontificis, beatique Prosperi. Ait „ enim Damasus Papa: *Qui bonis Parentum sustentari possunt, „ si accipiant quod pauperum est, sacrilegium incurrunt*.

Huic Damasi dicto, SS. Hieronymi, Prosperi, & Bernardi sententiis subjunctis, concludit: *Horum itaque Patrum sententiis statur securius, quam aliorum aliter opinantium*.

Post hæc idem Doctor objectionem quorumdam prævenit & solvit: „ Præterea, inquit, si objiciatur prædictis, quod „ bona

„ bona Eccleſiæ ſunt Miniſtrorum ejus ſtipendia , & faciunt ea „ ſua Deo atque Eccleſiæ ſerviendo ; reſpondendum , quod ſunt „ ſtipendia miniſtrorum indigentium eis : *Si autem non indigent* „ *ipſis , faciunt ea ſua ſic , ut pauperibus erogent ea , non ut in* „ *ſuos uſus illa convertant* .

„ Cum enim temporalia ad ſpiritualia ordinentur , qui tempo- „ ralibus non indiget , non habet ea convertere ad ſuum profe- „ ctum in ſpiritualibus donis , ſicut qui ſanus eſt medicina non „ eget . Nec fit ei injuria , ſi temporalia illa non accipit ad com- „ moda ſua , ſed promeretur ſpiritualia ac divina chariſmata in- „ comparabiliter temporalibus digniora .

Finaliter ex antecedentibus infert ſubſequentia : „ Conſtat , „ inquit , ex introductis , quantis ſe exponant periculis , qui Ec- „ cleſiaſticis Beneficiis bene proviſi , *eorum ſe ſuſtentant rediti-* „ *bus , ſuumque patrimonium largiuntur ſuis propinquis , etiam* „ *quamvis juxta ſuum ſtatum ſatis habentibus* . Nec minus dam- „ nabiles ſunt , qui una cum bonis Eccleſiæ ſuum patrimonium „ immoderate carnaliterque conſumunt .

Ex hoc igitur diſcurſu Dionyſii Carthuſiani habemus , quod vir ille multæ lectionis & eruditionis non dubitaverit , quin ex Patrum ſententia Clerici , qui ex patrimonio vivere poſſunt , illicite ſuſtentationem ex proventibus Eccleſiaſticis accipiant ; quodque contra Patrum opinionem Scholaſtici nonnulli , *qui ſuo magis quam expedit , credunt & innituntur ingenio , auctoritates Patrum ad ſuam retorquentes opinionem* , contrarium docere inceperint . Ac per conſequens , teſte Dionyſio , opinio , quæ dicit Clericos divites poſſe , reſervato patrimonio , vivere ex reditibus Eccleſiaſticis , nova eſt , ac proinde ut talis merito rejicienda & eliminanda .

§. IX.

Ex ſententiis Concilii Tridentini illicitum eſt , ut Beneficiati vivant ex reditibus Eccleſiæ , & proventus patrimoniales relinquant conſanguineis divitibus .

SYNODUS Tridentina ſequuta ſacros Canones „ omnino inter- „ dicit Epiſcopis , ac omnibus quæcumque Beneficia Eccleſia- „ ſtica obtinentibus , ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos fa- „ miliareſve ſuos augere ſtudeant : cum & Apoſtolorum Cano- „ nes , inquit , prohibeant , ne res Eccleſiaſticas , quæ Dei ſunt , „ conſanguineis donent , ſed ſi *pauperes ſint* , *iis ut pauperibus* „ diſtribuant " . *Seſſ. 25. cap. 1. De Reform.*

Hoc Concilii Decretum tamquam juſtiſſimum , & redituum Eccleſiaſticorum naturæ planæ conſonum , omnia pene Concilia pro executione Concilii Tridentini celebrata ſuis Decretis inſeruerunt , & plerumque latius expoſuerunt . Ut plura omittam , unum Synodi Burdigalenſis anno 24. XVII. ſæculi habitæ ſubjungam .

„ Præcipue perpendant (Epiſcopi) inquit , reditus Eccleſiæ , „ *bona Chriſti & pauperum patrimonia eſſe* . Quare videant ne ex „ iiſdem reditibus , conſanguineos , familiareſve ſuos augeant & „ ditent , ac niſi *ut pauperibus* aliquid concedant .

Si ergo ex ſententia Eccleſiæ non liceat Eccleſiaſticis conſanguineos familiareſve ſuos ex reditibus Eccleſiaſticis augere & ditare , evidenter ſequitur , quod non liceat Eccleſiaſticis vivere ex proventibus Eccleſiaſticis , & reditus ſuos patrimoniales in favorem conſanguineorum reſervare . Quis enim non videat , quod hoc faciendo conſanguineos ſuos æque ex reditibus Eccleſiæ cenſeantur augere , quam ſi ex patrimonio ſuo viverent , & proventus Eccleſiaſticos conſanguineis donarent ? Quid enim intereſt , num ſimpliciter proventus Beneficii elargiantur parentibus , num vero ipſi ex bonis Eccleſiaſticis viventes , in favorem conſanguineorum cenſum ſuum patrimonialem expenſis quotidianis non minuant , ſed quotidie augeant : atque ita efficiant ut in effectu per bona Eccleſiaſtica conſanguinei ditentur .

Ut res clarius pateat , ponantur duo Beneficiati , quorum uterque patrimonio abundat , & alter ex patrimonio expenſas quotidianas deſumens , reditus Eccleſiaſticos conſanguineis donat : alter vero reditus patrimoniales conſanguineis relinquens , de reditibus Beneficii ſui vivit ; nonne evidentiſſimum eſt , quod uter in effectu & reipſa æqualiter (ſi ponantur reditus æquales) conſanguineis ex bonis Eccleſiæ conſulat , necnon uno & altero modo Eccleſiæ res æqualiter pauperibus ſubtrahantur .

§. X.

Ex eo quod Canonici , aliique Beneficiati non poſſint reſervato patrimonio proventus Eccleſiaſticos in ſuos uſus convertere , nullatenus ſequitur , quod Clericis divitibus Canonicatus & Præbendæ , aut alia Beneficia conferri non poſſint .

DUo in omni Beneficio Eccleſiaſtico conſiderari debent ; miniſterium ſcilicet , ſive ſervitium , quod Clericus Eccleſiæ , cujus per Beneficii adeptionem conſtitutus eſt miniſter , præſtare debet .

Alterum , quod in omni Beneficio Eccleſiaſtico hodie occurrit , eſt jus percipiendi proventus Beneficio annexos .

Primum quidem , miniſterium videlicet Eccleſiæ impendendum (quod ut longe præcipuum in Beneficio Eccleſiaſtico Eccleſia ſemper ſuſpexit) divitibus , ob hoc ſolum quod bona temporalia multa poſſideant , nunquam Eccleſia negavit . Novit enim illa non ſemper amplam temporalium poſſeſſionem miniſtris Evangelii obeſſe , immo nonnunquam conducere , & miniſterium Eccleſiaſticum melius obire , & cum majori fructu & auctoritate ſpiritualia ſeminare queant , Deum nimirum ſunt tales , de quibus Apoſt. 2. Cor. *cap. 6. verſ.* 10. *Quaſi nihil habentes , & omnia poſſidentes* ; obſervantes illud Prophetæ *Pſ.* 61. *Divitiæ ſi affluant , nolite cor apponere* . Qui quidem ſunt divites divitiarum poſſeſſione , ſed affectu & ſpiritu earum contemptores : his , inquam , opulentia non præſtat in miniſterio ſpirituali impedimentum , ſed præſtat in fructificando ſubſidium ; quare nec ullus nunquam ob ſolam divitiarum affluentiam credidit aliquem a miniſterio Eccleſiæ repellendum aut excludendum .

Jus percipiendi fructus , quod alterum eſt in Beneficio Eccleſiaſtico , minus principale & priori acceſſorium , juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam , Clericis , etiam divitibus , & ſufficiens patrimonium poſſidentibus Eccleſia concedit , tamquam ipſius miniſterii quod illis conceditur , juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam , acceſſorium .

Cum enim hodie ſingulis officiis ſive miniſteriis Eccleſiaſticis annexa ſit quædam proventuum Eccleſiaſticorum portio , cujus libera diſpenſatio Miniſtro concreditur , fit ut Eccleſia illam indifferenter omnibus , qui officium illud ſubeunt , concedat . Cum enim non ſine magna difficultate ſcire queat , quorum patrimonium vitæ ſuſtentandæ ſit ſufficiens , omnibus liberam diſpenſationem concredere vult , ut proventus ſuis neceſſitatibus , *ſi indigeant* , impendant ; ſin minus , in alios pios uſus non arbitrio ſuo , ſed juxta ſacros Canones , & offerentium voluntatem , expendant : non ſecus ac olim indifferenter omnibus Epiſcopis ſolerent Eccleſiæ facultates expendendæ concedi , ut eas etiam in ſuas neceſſitates impenderent , *ſi tamen indigerent* ; num vero *indigerent* , eorum permittebantur conſcientiæ , rationem Deo reddituri .

Ex quibus concluditur , quod dum hodie portio fructuum , ſive præbenda temporalis Canonici ſingulis , ſine diſcrimine *divites* inter & *pauperes* conceditur , conſtituantur ipſi portionis illius liberi diſpenſatores , quemadmodum olim Epiſcopi omnium Eccleſiæ ſuæ proventuum ; ut nimirum ex illa portione in ſuos proprios uſus accipiant illi , *quos ad accipiendum non habendi ducit cupiditas , ſed cogit vivendi neceſſitas* . Dumque Eccleſia ſingulorum ignorat facultates , cuiquam neceſſaria deſint , omnibus , unde indigentiæ ſuæ occurrere queant , concedere maluit , ſingulorum interim conſcientiæ expendendum committens , num ad ea percipienda *vivendi cogat neceſſitas , an habendi ducat cupiditas* : & an alimenta ab Eccleſia accipiat *ut evangelizet* an vero contorta & perverſa intentione *evangelizet non tantum ut manducet* , ſed inſuper ut *cenſum ſuum patrimonialem incrementis damnabilibus augeat* .

Prudenter proinde Eccleſia non tantum ſpirituale Canonicorum officium Clericis bene meritis , ſed & præbendam temporalem illi annexam concedit , ut ex illa ſibi de alimentis , aliiſque vitæ ſubſidiis provideant illi , qui a Domino , cui miniſtrant , bona unde ea ſumant , non acceperunt . Qui vero jam tum a Chriſto , cujus ſunt operarii & miniſtri , ſufficientia vitæ ſubſidia ſuſceperunt , eam proventuum portionem , non in uſum proprium , ſed pauperum alimoniam , aut alium pium uſum expendant . Quod jam pridem appoſite expreſſit Dionyſius Carthuſyanus *Tract. cont. Plural. Benef. art.* 14. „ Bona Eccleſiæ , inquit , ſunt ſtipendia Mini- „ ſtrorum ejus indigentium hujuſmodi bonis : quod ſi eis non e- „ geant , non ſunt capaces talium bonorum *ad proprium uſum* . „ *Verumtamen ſerviendo Eccleſiæ faciunt hujuſmodi bona eſſe ſua* , „ *ut ea indigentibus pie diſpenſent , non ut ſibi ea theſaurizent* , „ *poſſideant , & immoderate ſeu abſque neceſſitate & indigentia* „ *aſſumant* .

§. XI.

Occurritur objectionibus , quæ adverſus hactenus dicta formari poſſent .

ADVERSUS hactenus dicta , quibus probatum eſt Clericis nefas eſſe , reſervato patrimonio , vivere de proventibus Eccleſiaſticis , militare credunt nonulli omnia illa Apoſtoli divina oracula : *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam ? Quis plantat vineam , & de fructu ejus non edit ? Quis paſcit gregem , & de lacte gregis non manducat ? . . . . Neſcitis quoniam qui in ſacrario ſunt , edunt : & qui Altari deſerviunt , cum Altari participant ? Ita & Dominus ordinavit iis , qui Evangelium annuntiant , de Evangelio vivere* . 1. *Cor. cap.* 9. *verſ.* 7. & *ſeq.*

Certum in primis eſt , quod ſi allegata Apoſtoli verba hactenus traditæ ſententiæ obſtarent , atque evincerent Eccleſiaſticis , reſervato patrimonio , fas eſſe de rebus Eccleſiæ ſuſtentationem accipere ; idem quoque ante rerum Eccleſiæ diviſionem licitum fuiſſe convincerent . Illo quippe tempore , quæcumque ex Apoſtolo prolata ſunt , dicta erant ; neque tunc minus , quam hodie dignum & juſtum erat , ut obſervarentur .

Conſtat tamen , neque ob Canonum nimiam evidentiam ab ullo negari poſſe videtur , quod ante rerum diviſionem , non obſtantibus prædictis Divinis oraculis , Eccleſia crediderit fas non eſſe Eccleſiaſticis de Evangelio vivere , ſi aliunde , ex quo viverent , haberent . Nec mirum , quod Eccleſia Spiritu ſancto inſpirata , illa ſemper ita intellexerit ; ſciebat enim per totum illum diſcurſum , aliud non intendere Apoſtolum , quam Corinthiis , & in ipſis univerſis Fidelibus oſtendere , quam juſtum ac æquum eſſet , *ut qui Altari deſerviunt , de Altari vivant* ; non quaſi mercedem ſui operis accipientes , *ſed tamquam ſtipendium , quo , ut poſſint laborare , paſcantur* . *Quid eſt aliud* (pergit Synodus Aquiſgranenſis *an.* 816. *Can.* 111.) *de Evangelio vivere , niſi laborantem inde ; ubi laborat , neceſſaria vitæ percipere ?* Qui vero patrimonium habentes inſuper de reditibus Eccleſiæ ſuſtentationem accipere volunt , non unde *vivant* , ſed unde *cenſum ſuum incrementis* , ut loquitur dicta Synodus , *damnabilibus augeant* , ſumere præſumunt .

Abſit vero , ut Apoſtolus militiam Chriſti militiæ ſæculari

per omnia similem voluerit. " Sæcularis quippe militia, quia cœlestia non habet, terrena strenue militantibus præstat (ait „ rursus dicta Synodus *Can. 109.*) qui autem Ecclesiæ servi„ unt, & labori suo velut debita reddi oportere credentes, „ ea, quibus opus non habent, aut accipiunt libenter aut exi„ gunt, nimis carnaliter sapiunt, si putent, quod Ecclesiæ ser„ vientes stipendia terrena, ac non potius præmia æterna per„ cipiant.

Hinc tantopere omnibus Clericis in persona Nepotiani, S. Hieronymus inculcatum desideravit: " Obsecro itaque te, & repe„ tens iterum, iterumque monebo, ne officium Clericatus genus „ antiquæ militiæ putes, *id est, ne lucra sæculi in Christi militia „ quæras; ne plus habeas, quam quando Clericus esse cœpisti*.

Respondet forsitans alius: Licitum est non tantum operario pauperi & indigenti, sed & diviti, recipere mercedem ab illis, quibus operam impendit; quare igitur & Ministro Ecclesiæ, utpote operario, non licebit mercedem suis usibus, reservato patrimonio, applicandam recipere? Summam profecto ac evidentem inter operarium operas temporales impendentem, & operarium Christi operas spirituales exhibentem, esse diversitatem quis non videat? Ille enim non tantum stipendium, quo, ut possit laborare, pascatur, seu sustentationem necessitatis exigere potest; sed mercedem tamquam æquatum pretium operis exigere ac recipere potest, immo & operas illas locare & vendere licet: at Ministri Ecclesiæ *gratis* operam suam exhiberi jubentur; nec sine summa ipsius Evangelii ac functionum suarum irreverentia, & execrabili ordinis rerum inversione, mercedem tamquam illarum pretium fas est ipsis recipere; adeoque ut jam sæpius dictum fuit, quidquid accipere possunt, id unice accipere possunt tamquam stipendium necessarium, quo ut possint *gratis* ex charitate laborare, pascantur; sive ad quod accipiendum *cogit vivendi necessitas*.

Ut ergo verbo dicam, opificibus & similibus operariis, non obstantibus divitiis, fas est mercedem operarum exigere, quia illam exigunt, non tamquam *sustentationem necessitatis*, sed tamquam *pretium operarum*: operariis vero Ecclesiæ nefas est mercedem exigere ut pretium operarum: sed si quam exigant, eam ut *sustentationem necessitatis* recipiant necesse est, quæ *necessitas* cum in divitibus cesset, titulus quoque exigendi, aut recipiendi ex Evangelio mercedem, tamquam *sustentationem necessitatis*, deficit.

§. XII.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta fuerunt.

EX dictis hoc capite facile apparet, quanta diligentia & cura adhibenda sit ab Episcopis, aliisque Beneficiorum, maxime tamen curatorum, Collatoribus, ut inquirant, num ille, cui Beneficium conferre intendunt, vitio *avaritiæ* non sit infectus. Quia, ut fuse hoc capite ostensum fuit, Clerici *avari* nihil nisi aurum & argentum videntes, sacratissima quæque cupiditati suæ, tamquam *idolo* servire faciunt.

De hoc vitio singulariter suspectos esse, qui mox ut pinguius aliquod Beneficium obtinere possunt, stationem suam deserere volunt, ante probatum fuit.

Hinc facile patet, quam merito S. Carolus a præficiendis Ecclesiis Parochialibus inquiri voluerit: " an alias unquam animarum curam gesserint: quod si affirment, tum interrogentur „ etiam, & ubi gesserint, & *cur inde discesserint* ". Quis enim dubitet, si volentes transire de uno Pastoratu (idem est de aliis Beneficiis) ad alium, interrogarentur & examinarentur, cur a Pastoratu, cui hactenus præfuerunt, discedere velint: quis, inquam, dubitet, quin sæpius, unicam mutationis causam cupiditatem seu avaritiam esse, reperiretur?

Porro cum plurimum Episcopi intersit scire, num Ministri sui cupiditate seu avaritia ducantur: ut vel a regimine populi, cui minime conveniunt, amoveantur, aut saltem, in modum ipsorum agendi singulariter invigiler, jure ac merito, ab exemplo S. Caroli, dum de translatione aut mutatione Beneficii tractatur, investigabit, qua ex causa transitum illum meditentur.

Secundo, ex dictis consectarium est, quod quicumque ministerio Ecclesiastico se addicere intendit, animo suo amorem mercedis temporalis excludere debeat, si mercedem sui laboris a Deo habere voluerit; quia, ut ante probavimus, *qui evangelizat ut manducet*, non manducationem ad Evangelium, sed Evangelium ad manducationem referre censetur: adeoque non tam Evangelium diligit, quam manducationem; ac per consequens, ut docet Augustinus *lib. 2. De Serm. Dom. in monte cap.* 16. nec mercedem Evangelii, quod non diligit, consequentur. " Si coa„ ctus inopia earum rerum, ait, quæ temporali vitæ sunt ne„ cessariæ, prædico Evangelium (idem est de quocumque alio „ Ecclesiastico ministerio) alii per me habebunt mercedem Evan„ gelii, qui Evangelium me prædicante diligent: ego autem non „ habebo, quia non ipsum Evangelium diligo, sed ejus pretium „ in illis temporalibus constitutum.

Vere miser dicendus hujusmodi Clericus, qui non tamquam filius, sed tamquam servus subministrans Evangelium " ut tam„ quam alienum eroget, subjungit idem Doctor nihil inde ipse „ accipiat præter cibaria, quæ non de participatione regni, sed „ ad sustentaculum miseræ servitutis dantur extrinsecus.

Hæc omnia, una cum indiciis, e quibus dignoscitur num quis *evangelizet ut manducet*, si mature perpendantur, vereor, ne plures de Clero, qui ut felices suspiciuntur, deprehenderentur miseratione dignissimi, utpote nihil de Evangelii prædicatione, aliave ministerii Ecclesiastici persolutione recepturi, *præter cibaria, quæ non de participatione regni, sed ad sustentaculum miseræ servitutis dantur extrinsecus*.

„ Quam certe dignius, ampliusque consentaneum rationi, *quod „ evangelizans ut manducet*, pro carnali victu (verba sunt Ber„ nardi *in Declamat.* §. 13.) carnalia magis opera, & negotia „ exerceret! nec fieret inversor rerum, aut inhonoraret mini„ sterium spirituale.

Ante dicta quoque evincunt, quam utiliter, etiam communi populo proponi queat, sacrilegam esse Evangelii, atque sacrarum functionum profanationem, si illa ad temporalia commoda, immo & ipsa vitæ necessaria ordinentur, ut ita ipsum vulgus intelligat, quam sit inordinatum filios studiis applicare eo fine, ut postmodum ad statum Ecclesiasticum promoti & ipsi & filii ex Evangelio vivant, atque ita Evangelium tamquam opificium seu *artem de pane lucrando* considerent.

CAPUT VI.

An Canonicis, aliisque Clericis liceat vacare lusibus, aut venationi.

§. I.

Lusus interdum ad animi relaxationem licite adhibentur.

NOn corpus tantum, sed & animum, honesta recreatione relaxare non utile modo, sed & subinde necessarium. „ Quod sicut homo indiget corporali quiete ad corporis refocil„ lationem, quia non potest continue laborare propter hoc quod „ habet finitam virtutem, quæ determinatis laboribus propor„ tionatur; ita etiam est, inquit S. Thomas 2. 2. *quæst.* 168. „ *art.* 2. *in corpore*, ex parte animæ, cujus est virtus finita, „ ad determinatas operationes proportionata. Et ideo quando „ ultra modum suum in aliquas operationes se extendit, labo„ rat, & ex hoc fatigatur præsertim quia in operationibus ani„ mæ simul etiam laborat corpus, in quantum scilicet anima „ intellectiva utitur viribus per organa corporea operantibus ... „ Et ideo quando supra sensibilia elevatur, operibus rationis in„ tenta, nascitur exinde quædam fatigatio animalis, sive ho„ mo intendat operibus rationis practicæ, sive speculativæ .... „ Sicut autem (pergit Doctor Angelicus) fatigatio corporalis „ solvitur per corporis quietem, ita etiam oportet, quod fati„ gatio animalis solvatur per animæ quietem: quies autem ani„ mæ est delectatio. Et ideo oportet remedium contra fatiga„ tionem animalem adhiberi per aliam delectationem, intermis„ sa intentione ad insistendum studio rationis .... Hujusmodi „ autem dicta, in quibus non quæritur nisi delectatio animalis, „ vacantur *ludrica* vel jocosa: & ideo necesse est talibus inter„ dum uti, quasi ad quandam quietem animæ.

Hoc Doctoris Angelici discursu patet, lusum esse adhibendum, ut anima per operationem rationis fatigata nonnihil quiescat, atque ita per quietem rursus capacior ad functiones mentis exercendas reddatur. Unde recte monet S. Salesius *Introd. ad Vitam Devotam, par.* 3. *cap.* 31. ne nimis multum temporis lusui impendatur: " Si enim (ait) plus æquo temporis illis impendatur, „ non jam amplius recreatio, sed mera occupatio & studium, „ neque iis tam animus corpusve relaxatur, quam e contra ob„ stupescit & obruitur. Si enim quinque aut sex horis continuo „ lusu schacorum luseris, ab eo surgens, exhaustus velut eris, „ & spiritus defatigatus. Diu pila in spheristerio ludere, non „ tam corpus recreare est, quam id obruere.

Tria insuper in iis, quæ in recreationem assumuntur, attendenda esse monet S. Thomas *ibidem*: " Quorum primum & prin„ cipale est, quod prædicta delectatio non quæratur in aliquibus „ operationibus, vel verbis turpibus, vel nocivis.

„ Aliud autem attendendum, ne totaliter gravitas animæ re„ solvatur. Unde Ambr. dicit *lib.* 1. *De Offic.* Caveamus, ne „ dum relaxare animum volumus, solvamus omnem harmoniam, „ quasi concentum quemdam bonorum operum.

„ Tertio autem attendendum est, sicut & in omnibus aliis „ humanis actionibus, ut congruat personæ & tempori, & lo„ co, & secundum alias circumstantias debite ordinetur, ut sci„ licet sit & tempore & homine dignus.

His omnibus merito additur, de quo Philotheam suam monet S. Salesius: " Ante omnia cave ne affectum tuum his omnibus „ applices: quantumvis enim honesta sit recreatio, vitio certe „ non certe animum ei & affectum applicare.

§. II.

Clericis severissime per Canones inhibitum est lusus alearum, chartarum, aliusve a fortuna dependens.

ALEARUM lusum (quo nomine intelligitur omnis ludus, ut notat S. Antonius *parte* 2. *tit.* 1. *cap.* 23. §. 6. „ qui ini„ titur fortunæ, etiamsi fiat ibi aliquid de industria, sicut lu„ dus taxillorum, chartarum, & alia hujusmodi) non esse so„ lum recreationem periculosam verum etiam simpliciter ma„ lam, ut observavit S. Franciscus Salesius, in *Introductione ad „ Vitam Devotam*, & vituperabilem, multa, quæ ex eo mala, „ oriuntur, facile persuadent.

„ Aleas tractare (dicebat S. Chrysostomus) perniciosum est, „ & infinita vitæ mala solet inferre. Circa aleas studium (sub„ jungit idem) blasphemias, jacturas, iras, convitia, infinitaque „ alia his graviora sæpe produci ". *Serm.* 15. *ad Popul. Antioch.*

Tria incommoda, quæ similem ludum comitari solent, expressit S. Salesius *Introd. ad Vitam Devot. part.* 3. *cap.* 32. Primo, quod lucrum secundum sortem potius, quam secundum rationem cedat.

cedat. Secundo, quod contra finem ludi, spiritus affligatur potius quam recreetur. Tertio, quod de lucro gaudere non possis, nisi collusori par sit causa tristandi de perditione.

Quibus merito additur frequens periculum murmurandi, dum ad votum jactus aleæ non succedit.

Alia insuper graviora mala frequenter ex lusu illo occasionem sumere experientia quotidiana docet, quæ jam pridem in *Summa sua tit. De Excess. Prælat.* Cardinalis Ostiensis his versibus expressit,

Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt:
Ecclesiæ spretus, usuraque sive rapina;
Scandala vel nugæ, blasphemia, seu faciendi
Furti doctrina, violentia, crimina falsi,
Et mortis causa, deceptio, perditioque
Temporis, & desiderium; corruptio, junges
Istis prædictis, adulatio, vitaque turpis.

Hinc patet, quam juste ejusmodi ludos (etiam laicis summopere perniciosos, ac propterea per Leges jam pridem ipsis prohibitos) Canones non tantum Clericis severissime inhibuerint; sed etiam vel ludentes spectare vetuerint.

Decernimus, inquit Synodus quinta, „ nullum omnium sive „ Clericum sive laicum, ab hoc deinceps tempore *alea ludere*.

Hoc Synodale Decretum confirmavit Imperator Justinianus, „ interdicens omnibus Episcopis, & Presbyteris, Diaconis, & Su- „ bdiaconis, & Lectoribus, & omnibus aliis cujuslibet ordinis „ venerabilis collegii aut schematis constitutis, ad tabulas ludere, „ aut alias ludentibus participes esse, aut inspectores fieri, aut „ ad quodlibet spectaculum spectandi gratia venire. *Auth. Interdicimus, Cod. De Episcop. & Cleric.*

Plura jam olim contra ludum alearum edita Decreta hic adjungere non esset difficile; sed cum hodie ea videamus esse plurimorum ingenia, ut pristina & avita Patrum gravissima ac summa veneratione digna testimonia passim ut antiquata rejiciant, vel pro aliis conscripta suspiciant, atque ita illis parum moveantur ad ea, quæ nostræ ætatis magis appropinquant, descendendum est.

Et quidem magnum Lateranense sub Innocentio III. Concilium (cui interfuere Episcopi 412. inter quos Patriarchæ duo, Constantinopolitanus & Hierosolymitanus: Primates autem & Metropolitani 71. Abates & Priores ultra octingentos; Legatorum vero Imperatorum, Regum, & aliorum Principum & Magnatum ingens multitudo) hic, inquam, numerosissimus sacer Conventus, illud, quod fusius in Lege Justiniani est expressum, paucis verbis comprehendit, & innovavit: *Clerici* inquit, *ad taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint*.

Quanti ponderis atque auctoritatis hoc Decretum ob sui auctoris dignitatem, habendum sit, quantaque submissione complectendum, quis non videat? Cui insuper accedit, quod per relationem in decretales Gregorii IX. *Cap. 15. tit. De Vita & honest. Cler.* juris communis auctoritatem obtineat.

Hujus Decreti æquitatem & justitiam, atque cum pristinis Patrum Canonibus consonantiam, perspicientes Ecclesiarum Prælati, illud passim Synodorum Decretis inseruerunt & innovarunt, ut videre est in Synodis Albigensi ad instantiam S. Ludovici Galliarum Regis an. 1255. *Can.* 24. Salzburgensi an. 1420. *Can.* 4. Toletana anno 1473. *Can.* 11.

Quæ omnia rursus Decreta novissime Synodus Tridentina innovanda, ac sub iisdem, aut gravioribus pœnis arbitrio Ordinarii observanda decrevit *Sess. 22. cap. 1. De Reform.* „ Quæ alias „ a summis Pontificibus, & a sacris Conciliis, inquit, de Cle- „ ricorum vita honestatem, cultu, doctrinaque retinenda, ac si- „ mul de luxu, comessationibus choreis, *aleis*, *lusibus* . . . . „ copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iis- „ dem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis, ob- „ serventur ". Et *Sess. 14. cap. 12. De Reform.* specialiter hortatur Canonicos *ut ab illicitis lusibus abstineant*.

Qui vero sint ludi illiciti, ab ipso sanctissimo ac zelosissimo Concilii Tridentini Interprete S. Carolo accipiamus.

„ Clericalis ordinis hominibus (inquit in primo suo Provinciali Concilio *par. 2. cap. 25.* pro executione Synodi Tridentinæ habito) „ omni genere saltationis, & ludi; præsertim vero „ *aleæ*, *& tesserarum*, ac *talorum* interdicimus . . . . . nec so- „ lum ludere vetamus, sed eos ludorum *spectantes* esse nolumus, „ aut quemquam ludentem in suis ædibus permittere.

Dicet quispiam, in nullo hactenus adducto Decreto lusum *chartarum* vetitum videmus: verum cum hic ludus annumerandus sit lusibus illis, qui in varietate fortunæ consistunt, indubie ludo *alearum* vetito, & his hic interdictus censetur: ut enim ante notatum est, & Canonistæ, ac Theologi observant, *Ludus aleæ* dicitur omnis lusus in varietate fortunæ consistens, quique non ab arte tantum, sed a casu potius dependet.

Hinc etiam factum, ut recentiora Concilia (cum chartarum usus invaluisset) iisdem Decretis, eisdemque pœnis, & alearum, taxillorum, *chartarum*, similesque ludos interdixerint.

Synodus Burdigalensis anno 1583. „ Clerici, inquit, ab alea, „ tesseris, *chartis*, & quovis alio vetito & indecoro ludo, cum „ *privatim*, tum publice *penitus* abstineant ". *Cap.* 21.

Sub idem pene tempus Patres Concilii Bituricensis similiter ludum *chartarum*, & *alearum* eodem Decreto conprehendere non dubitarunt: *Aleam, tesseras, chartas, omnes ludos vetitos* . . . Clerici, inquit, *devitent.* Ann. 1584. *tit.* 25. *Can.* 7.

Anno subsequenti Aquensis Synodus decrevit: „ ne Clerici *pa-* „ *gellis pictis* aut alia, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut „ *ludentes spectent* „. *Tit. de vita & honest. Cleric.*

Consentit Concilium Avenionense, Clericis præcipiens: „ ut „ ludos prohibitos non exerceant, taxillorum videlicet, & *pagellarum*. " *Ann. 1594. cap.* 32.

Denique ut finem citationibus Conciliorum, quæ facile in tomis Conciliorum videri possunt, faciam unicam Synodum Narbonensem adjungo, quæ & anno 1609. *chartarum* ludum eodem Decreto cum alearum lusu interdixit. „ Clerici, inquit, non lu- „ dant aleis, *chartis*, aut alio ludo prohibito vel indecoro.

Quia hanc Canonum omnium consonantiam, ac per illos adeo enixam, & nunquam intermissam Ecclesiæ prohibitionem contra omne genus ludi a fortuna dependentis perpendens, non vereatur, si ab hujusmodi lusibus se non contineat, ne frustra se fidelem Ecclesiæ Magistræ discipulum in fide jactet, qui in moribus & disciplina genuinam ejusdem matris filium se esse negaverit, nimirum sanctissima ac toties iterata ejus Decreta moralia negligendo, immo quodammodo contemnendo.

§. III.

Quænam specialiter ab Ecclesiasticis, etiam in lusibus licitis, cavenda sint.

IN omni ludo, aliave recreatione, ut licite fiat, attendendum est, ut ait S. Thomas 2. 2. *quæst. 168. art. 2. in corp.* „ sicut & in omnibus aliis humanis actionibus, ut congruat „ personæ, & tempori, & loco, & secundum alias circum- „ stantias debite ordinetur, ut scilicet sit & tempore & homine „ dignus ", &c.

Tenentur proinde singulariter attendere Ecclesiastici, non tantum an ludus quispiam in se sit licitus; se etiam an loco, tempori, ac præcipue personæ Ecclesiasticæ conveniat.

Ludum igitur, & quamcumque aliam animi relaxationem ita temperare ac moderari tenentur, ut nihil inde ordini suo detrahatur.

Hinc multis Synodorum Decretis monentur Ecclesiastici, ne publice & coram sæcularibus se ludendo exerceant seu recreent.

Et quidem S. Carolus, postquam omnis generis illicitos lusus interdixit, adjungit: „ Si autem valetudinis interdum causa, „ parva pila, aut alio non indecoro ejusmodi exercitationis ge- „ nere uti contigerit, *ne publice* id faciant ". *In Concil. Mediol. I. part. 2. cap.* 25.

Similiter Patres Provinciæ Mexicanæ anno 1685. „ ut omnem „ gravitatem & modestiam (prout decet Clericalem statum) „ Clerici profiteantur, eis prohibuerunt, *ne publice pila ludant*, „ & *privatim quoque cum sæcularibus vel coram sæcularibus per-* „ *sonis*: Globos ligneos *publice* ludendo ne impellant, sub pœnis „ statutis, præter quas amittant etiam vestes, quibus ad globo- „ rum ludum exercendum exuti fuerint ". *Lib. 3. tit. 5. De lud.* §. 2.

Eodem indubie motivo Patres Synodi Gandensis scandalosum esse dixerunt, „ Pastores, aliosque Sacerdores ad psittacum ja- „ culari, aut in *locis publicis* ludere pila palmaria. Ideoque etiam „ quilibet ab eo abstinebit sub pœna arbitraria ". *Anno 1650. tit. 17. cap.* 7.

Notat quoque S. Thomas advertendum esse, ut ludus, aliave animi relaxatio *tempori* conveniat; hinc singulariter convenit Ecclesiasticis, ut a recreatione quantumvis honesta & licita, tempore quadragesimæ, Adventus, aliisque diebus, quæ ab Ecclesia operibus pœnitentiæ & luctus destinatæ sunt, abstineant: ut suo exemplo laicis ostendat, illis diebus se a licitis temperare, ut pro illicite perpretatis Deo satisfaciant.

Unde Patres prædicti Concilii Mexicani declarantes se velle quod non obstantibus præviis suis Decretis ut recreandi animi causa ludi liciti Clericis permittantur, expresse addendum censuerunt: *Extra tempus Quadragesimæ & Adventus*.

Ulterius, summopere Ecclesiasticis cavendum est (quod & laicis inculcat S. Salesius) ne affectum suum lusibus quantumvis licitis & honestis applicent. „ Quantumvis enim honesta sit recreatio „ (ait Salesius) vitio certe non caret animum ei & affectum „ applicare ". *Introd. ad Vitam Devot. par. 3. cap.* 31.

Ad hæc super omnia nefas est Ecclesiasticis ad quemcumque, etiam licitum ludum sordidi lucri cupiditate duci: quod jam pridem Synodus Remensis monendum duxit: „ Ab alea, inquit, & „ omni ludorum genere Ecclesiasticis personis interdicto & inde- „ coro, prorsus abstineant, *nec unquam aliis quam honestis recrea-* „ *tionibus sese exerceant, nulla ducti sordidi lucri cupiditate*. Anno 1583. *tit. De Cler. in genere* §. 6.

Huic periculo ut securius provideret S. Carolus, statuit „ ut „ si valetudinis interdum causa, parva pila, aut alio non inde- „ coro ejusmodi exercitationis genere uti contigerit, ne publice „ id faciant ". *Nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari potest.*

Denique pro coronide merito memoriæ, præsertim Ecclesiasticorum, imprimendum, quod ex Philosopho refert S. Thomas 2. 2. *quæst. 168. art. 4. in corp.* Quia ludus est utilis propter quie- „ tem & delectationem, delectatio autem & quies non propter „ se quæruntur in humana vita, sed propter operationem . . . „ ideo defectu ludi minus est vitiosus, quam ludi superexcessus. „ Unde Philosophus (pergit S. Thomas) dixit, quod pauci ami- „ ci propter delectationem sunt habendi, quia parum de dele- „ ctatione sufficit ad vitam, quasi pro condimento; sicut parum „ de sale sufficit in cibo.

Hanc in ludicris, ac aliis oblectamentis tum corporis tum animi moderationem non difficulter observabunt Ecclesiastici, qui meminerint, universos Ecclesiasticæ militiæ adscriptos, *ad pietatis religionisque exercitationis*, ut jam pridem Clericos suos monebat zelosissimus Pater S. Carolus, *vocatos esse*: atque ita intelligant tempus non ludicris illis, sed pietati, eisque, quæ ad pietatem sibi ac proximo procurandam conducunt, esse transigen-

sigendum, juxta illa, quæ sanctus Carolus subjungit, piissima monita, *in Concil. Mediol. IV. part. 3. cap. 7. Edit. Labb. tom. 15. col. 525. & 526.*

,, In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete, tum ,, in meditationis, taciteque piæ orationis studio singulis diebus, ,, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

,, Quidquid vero temporis a divinis Officiis, ab orationis con- ,, templationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ,, ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis; non in otio, ne- ,, que in desidia, nec vero in rerum novarum curiositatibus il- ,, lud conterite; sed cum in sortem Domini vocati sitis, in ejus ,, lege die ac nocte meditemini. Sacrarum igitur litterarum stu- ,, dia diligentius colite, quæ usque adeo complecti debetis, ut ,, qui aspernetur, contra eum dicat Dominus: (*Oseæ cap. 4.* ,, *vers. 6*) *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne* ,, *Sacerdotio fungaris mihi.*

§. IV.

Ostenditur, quod Canones venationem Clericis interdixerint.

,, NULLUM invenimus divinarum in serie Scripturarum de ,, venatoribus justum " ; inquit Ambrosius *Serm. 8. super Psalm.*

Cui consonat illud Hieronymi in *Psalm. 50. vers. 3.* Piscato- ,, res invenimus sanctos in scripturis sanctis, sed penitus non in- ,, venimus sanctum aliquem venatorem.

Quid mirum, præterquam enim quod venatio parum Reipublicæ sit utilis, ideoque tempus, quod illi impenditur frequenter, inutiliter transigatur; & ut notat S. Augustinus, post summos labores, summa discrimina, quæ venatores subeunt, *nec ipsius bestiæ carnes, propter quam hæc tanta sustinent, sine epulis necessariæ*; præterquam, inquam, quod multum temporis inutiliter in hisce insumatur, ac insuper expensarum inutilium fiat profusio, habet venationis exercitium illud quoque particulare, quod hominem ita capere & involvere soleat, ut a rerum, præsertim cœlestium consideratione abstrahat & abripiat.

Hinc mirum non est, si Ecclesia Clericis semper venationem interdixerit.

,, Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum, inquit Synodus ,, Aurelianensis, canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venan- ,, dum habere non licet. Quod si quis talium personarum in hac ,, voluptate sæpius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus men- ,, sibus a communione; si Presbyter, duobus: si Diaconus ab ,, omni officio suspendatur.

Deinde Canone sequenti omnibus servis Dei idem & prohibuit. ,, Venationes (inquit) & silvaticas vagationes cum canibus, aut ,, accipitres, falcones habere interdicimus ", *Cap. 1. 2. tit. De Cler. venat.*

Hæc Decreta non tantum Concilii alicujus particularis, sed Juris universalis & communis auctoritate, per relaxationem in Decretales Gregorii IX. donata sunt.

Utque Agatensis, Eponensis, Matisconensis II. Liptonensis sub Sancto Bonifacio, aliorumque veterum Conciliorum contra Clericorum venationem Decreta prætercam, Innocentius III. sæculo decimo tertio eamdem inhibitionem in Concilio generali anno 1215. omnibus Clericis fecit: " Venationem universis Cleri- ,, cis interdicimus, unde nec canes, nec aves ad aucupandum ,, habere præsumant ". *In Concil. Lateran. IV. Can. 15.*

Synodus Nannetensis monet Episcopos, ut sint solliciti & intenti in puniendo Clericos venatores: " Quia nullum venato- ,, rem (inquit) invenimus sanctum: præcipimus, ut Prælati ,, solliciti sint & intenti in puniendo Clericos venatores, & præ- ,, cipue Presbyteros & Religiosos, de quibus majus scandalum ,, generatur ". *Ann. 1264. Can. 3.*

Hos aliosque plures contra Clericos venatores editos Canones innovavit Concilium Tridentinum, dum omnia quæ alias a summis Pontificibus & a sacris Conciliis de Clericorum vita & honestate retinenda copiosa ac salubriter statuta fuerunt, sub iisdem & gravioribus pœnis arbitrio Ordinarii, observanda decrevit; tum etiam mandando in specie Canonicis omnibus, ut ab *illicitis venationibus & aucupiis abstineant*. Sess. 24. *cap. 12. De Reform.*

Quare Concilia pro Synodi Tridentinæ executione indicta; ad mentem ejusdem, venationem Clericis interdicere non dubitarunt, unicum Concilii Aquilejensis Decretum, ex quo una intelligere licebit quam merito Ecclesia venationes Clericorum abhorreat, subjicio.

Dicit Canon: " Esau venator erat, quoniam peccator erat: ,, quam vero sit modestia Clericali indignum: qui paulo ante ,, Breviarium manibus tractabat, sacræ lectionis studio intende- ,, bat, eum publice accipitrem deferre, & sua in eo studia profite- ,, ri: quique cum Angelis in Ecclesia gratiarum actiones & laudes ,, Deo persolvebat, eum inter canum latratus & multitudinem ,, versari, & incomptis obstrupere vocibus, sacri Canones decla- ,, rant, omnes vero facile intelligunt. Consequitur autem, *ut* ,, *panis, qui miserorum pauperum victui sufficeret, panis*, inquam, ,, *de reditibus Ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Chri-* ,, *sti, ad bestiarum cibum indigne transferatur*: cujus criminis ra- ,, tio districte in die Domini reddetur. Quod ut longe a Cleri- ,, corum vita & honestate removeamus, omnibus Clericis cujus- ,, cumque conditionis, & gradus sint, venatorium studium in- ,, terdicimus, & districte prohibemus, ac in eos gravius per il- ,, lorum Ordinarios procedendum statuimus; ac si contumacia ,, fuerit obstinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui ,, esse cœperit, graviori etiam animadversione prospiciendum ,, mandamus ". *Conc. Aquilejense ann. 1569. tom. 15. Conc. Labb. 31. col. 1501.*

§. V.

Corollaria ex illis, quæ hoc capite dicta sunt.

QUI Canones, contra alearum, chartarum, aliumve fortunæ ludum præsenti capite adductos, serio expenderit; non difficulter intelliget Canones, non tantum frequentem illius usum, sed *absolute* omnem illius usum Clericis interdicere: ac proinde a sensu Canonum aberrare, qui credunt Clericum Canonibus non contravenire, si tantum ex occasione semel atque iterum luserit, aut non multum temporis in istis terere soleat, modo tamen id quoque fiat sine scandalo, *quia talis non dicitur simpliciter vacare aleis, aut taxillis*. Hos, inquam, a sententia Canonum recedere, ex verbis Canonum sat est manifestum. Canones enim non tantum inhibent Clericis, ne aleis aliove ludo vetito *vacent*, sed simpliciter & absolute prohibent, *ne ludant*, immo nec hujusmodi *lusibus intersint*, ut loquitur magnum illud Lateranense Concilium, an. 1215. celebratum, & plura ex ante allegatis consentiunt.

Quare B. Petrus Damiani Episcopum Florentinum pro unico in itinere lusu (quem aleæ nomine contineri credebat) acriter monere, & ad pœnitentiam inducere non dubitavit; cujus monito auscultans Episcopus, pœnitentiam a B. Petro Damiani sibi injungendam humiliter postulavit: cui mox præcepi, ait Damianus " ut per Psalterium meditando percurreret, ac duode- ,, cim pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, ,, eorumque recreatione lavaret. Sic ostendere volens, quam in- ,, honestum, quam absurdum, quam denique fœdum sit hoc in ,, Sacerdote ludibrium ", *Lib. 1. Epist. 10.*

Non dubitavit proinde S. Petrus Damiani; quin Canones *absolute* & simpliciter hujusmodi ludum alearum Episcopis prohibuissent; ac per consequens & Clericis iisdem quippe Canonibus, & Clericis, & Episcopis lusus ille interdicitur.

Secundo, qui dicta hoc capite attente consideraverit, non difficulter intelliget, Clericos alearum, chartarum, similique ludo vacantes, nullatenus per consuetudinem contrariam posse se reddere securos.

In primis enim si (teste Innocentio III. *Cap. 3. tit. De Consuetud.*) *consuetudo, quæ Canonicis obviat instituti, nullius debeat esse momenti*; quomodo non reputanda erit *nullius momenti* consuetudo, ubi contra prædictos ludos adeo est aperta Pontificum voluntas, & tam seria, sollicita, & expressa, toriesque repetita Canonum prohibitio?

Ulterius; si expendantur universa illa mala, quibus lusus illi occasionem dare consueverunt, & ob quæ S. Salesius lusus illos non solum periculosos, verum etiam *simpliciter malos & vituperabiles* esse asseruit: si, inquam, illa expendantur, planum erit Canones, qui lusuum illorum exercitium ob mala comitari solita, Clericis interdixerunt, non esse mere positivos, sed aliquid juris naturalis habere admixtum, ac per consequens nec eatenus posse per consuetudinem abrogari.

Deinde si rationes illius prohibitionis attendantur, apparebit, quod si unquam ratio S. Thomæ (qua probat quod lex vincat consuetudinem) obtineat, hic obtinere debeat: " adhuc (in- ,, quit 1. 2. *quæst. 97. art. 3. ad 2.*) maneat ratio eadem, pro- ,, pter quam prima lex utilis erat; non consuetudo legem, sed lex ,, consuetudinem vincit ". Quis enim negare ausit, hodie adhuc manere easdem rationes, ob quas Canones lusum alearum proscripserunt?

Hinc est, quod Synodus Tridentina *Sess. 22. cap. 1. De Reform.* Leges Canonicas de *aleis* & *lusibus* observari, & in usum revocari præcipiat, *non obstantibus consuetudinibus quibuscumque*, idque sub gravissima hac comminatione, *ne subditorum neglectæ emendationis ipsi* (Episcopi) *condignas Deo vindici pœnas persolvant*

Similiter Innocentius III. in Epistola Decretalibus Greg. IX. inserta, Clericum quemdam alearum lusui vacantem, & obtentu consuetudinis *Clericorum Gallicanorum: qua fere universi Clerici frequenter sic ludunt*, se a culpa eximere volentem, refellit his verbis: " Nos ex officii nostri debito pestes hujusmodi ,, extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos (occasione ,, quorum sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis ma- ,, teriam venitur) penitus improbamus, *excusationem* prædi- ,, ctam, quæ per *pravam consuetudinem* (*quæ corruptela dicen-* ,, *da est*) palliatur, *frivolam* reputantes, cum in illis magis ple- ,, ctibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis, ,, delinquendi auctoritas usurpatur ". *Cap. 11. tit. De excessib. Præl.*

Quis Canonicorum, aut Clericorum hæc omnia expendens, tutum credet, contra tam severam atque constantem Ecclesiæ prohibitionem lusui alearum aut chartarum se dare obtentu consuetudinis toties reprobatæ, quæ quidem universalis non est, cum plures in Clero nec hodie desint, consuetudinem illam facto & verbo improbantes?

Sed dicet aliquis: Potest contingere ut illæ sint circumstantiæ, ut incommodorum, quæ lusum chartarum aut alearum comitari solent, nullum sit periculum: adeoque tali casu, cessante ratione prohibitionis, dicenda erit cessare prohibitio. Respondeo, ut supponatur aliquo casu, periculum illud plane abesse immo nec scandalum timeri, quis tamen inde inferet, eo casu cessare obligationem legis, nisi una inferat, quod cessante ratione legis *negative*, ut ajunt, etiam cesset obligatio legis: quam consequentiam perniciosam esse quis non videat?

Quod de consuetudine ludendi; idem quoque dicendum esse de consuetudine circa venationes per Canones inhibitas, ex ante dictis facile quisque intelligere potest.

PARS

PARS TERTIA.
DE TERTIO
OFFICIO CANONICORUM
SCILICET
De Divini Officii persolutione.

CAPUT PRIMUM.
Unde Horarum Canonicarum origo profluxerit, & quinam ad eas persolvendas teneantur?

§. I.

Olim distinctis horis ad horandum Fideles conveniebant, ut divino præcepto de semper orando satisfacerent.

OPORTET *semper orare*, inquit Christus, & *non deficere*: & Apostolus: *Sine intermissione orate*; non igitur certis temporum intervalis, sed *semper sine intermissione* orandum est.

Qua ratione *sine intermissione oretur*, docet Augustinus *Epist.* 130. *novæ edit. cap.* 9. *num.* 18. „ In ipsa fide & spe „ & charitate, inquit, continuato desi„ derio semper oramus . . . . ac per „ hoc, & quod ait Apostolus, *sine* „ *intermissione orate*, quid est aliud „ quam beatam vitam, quæ nulla nisi „ æterna est, ab eo, qui eam solus dare potest, *sine intermis*„ *sione desiderare?* Semper ergo hanc a Domino *desiderrmus*, & „ *oramus semper* ". Et *De Morib. Eccles. lib.* 1. *cap* 17. *num.* 31. *Amore petitur, amore quæritur, amore pulsatur, amore revelatur, amore denique in eo quod revelatum est permanetur.* Unde in *Psalm.* 37. *Tacebis, si amore destiteris. Frigus charitatis, silentium cordis est.*

Quare continuam orandi obligationem paucis his verbis expressit; *Tota vita Christiani boni sanctum desiderium esse debet.* In Tract. 4. in Joann.

Causa itaque orationis *est desiderium charitatis*, quod ut ex Augustino audivimus, in nobis debet esse continuum. „ Ideo „ (inquit idem Doctor in *cit. Epist.*) ab aliis curis atque nego„ tiis, quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit, certis ho„ ris ad negocium orandi mentem revocamus, verbis orationis „ nos ipsos admonentes in id, quod desideramus intendere, ne „ quod tepescere cœperat, omnino frigescat, & penitus extin„ guatur, nisi crebrius inflametur.

Immo eodem Doctore teste: „ Ideo per certa intervalla ho„ rarum, & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis „ rerum signis nos ipsos admoneamus, quantumque in hoc desi„ derio profecerimus, nobis ipsis innotescamus, & ad hoc au„ gendum nos ipsos acrius excitemus. " Ut igitur præcepto sine intermissione orandi Fideles satisfacerent, ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio certa temporum intervalla elegerunt, quibus ab aliis curis & negotiis mentem ad negotium orandi certis horis revocarent; utque oratio & esset ferventior & efficacior, simul orandi causa convenire consueverant.

Sanctus Cyprianus postquam ostendisset, etiam in veteri Testamento per Danielem, aliosque sanctos homines in orationibus celebrandis observatas fuisse Tertiam, Sextam, & Nonam, statim subjungit: *Sed nobis præter horas antiquitus observatas orandi, nunc & spatia & Sacramenta creverunt* . . . . „ Quod si in Scripturis sanctis sol verus, & dies verus est Chri„ stus, hora nulla a Christianis excipitur, quominus frequenter „ ac semper, Deus debeat adorari; ut qui in Christo, hoc est, „ in sole & die vero sumus, insistamus per totum diem preci„ bus, & oremus . . . . Qui autem in Christo, hoc est, in lu„ mine semper sumus, nec noctibus ab orationibus cessemus. Qua ratione die ac nocte orandum esset, indicat eodem loco: „ Nam „ & *mane orandum est*, ut resurrectio Domini matutina oratio„ ne celebretur, . . recedente item sole ac die cessante, *neces*„ *sario sursum orandum est*. Nam quia Christus sol verus & dies „ verus est, sole ac die sæculi recedente, quando oramus & pe„ timus, ut super nos lux denuo veniat, Christi precamur ad„ ventum, lucis æternæ gratiam præbiturum ". *De Orat. Dom n.*

Quis hinc non videat, primos Fideles distinctis temporum intervallis ad orandum convenisse, ut ab aliis curis & negotiis, quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit, liberi, ad nego„ tium orandi mentem revocarent; quo fieret, ut pium desiderium in se resuscitando, *in fide & spe & charitate continuato desiderio semper orarent*: non quod omnis, qui per diversa temporum spatia ad negotium orandi mentem revocat, *semper* oret; sed quod media opportuna pertingendi ad continuam orationem impendat.

§. II.

Olim etiam Fideles laici eisdem pene horis ad orandum conveniebant, quibus hodie Ministros suos orare jubet Ecclesia.

PRIMIS Ecclesiæ sæculis Fideles eisdem pene distinctis temporum intervallis ad orandum convenisse, quibus hodie Ministros suos orare jubet Ecclesia, Patrum testimoniis luculenter evincitur.

Et quidem inter Constitutiones vulgo Apostolicas, una præcipit omnibus Fidelibus, *precationes facere mane, tertia hora, ac sexta, & nona, & vespere, atque ad galli cantum*. *Lib.* 8. *cap.* 34.

Observat Tertullianus, suo tempore morem fuisse Christianorum de nocte ad orationem surgere, eumque cautum sobrietatis, quam in cœnis servabant, fuisse: *Ita saturantur, ut meminerint etiam per noctem adorandum sibi Deum esse*. In Apolog.

Populum Cæsareæ in Capadocia de nocte una cum Episcopo suo in Ecclesiam convenisse irrefragabili ipsius Basilii testimonio comprobatur: „ De nocte siquidem populus: inquit, consurgens an„ telucano tempore domum precationis petit, inque labore & „ tribulatione, ac lacrymis indesinentibus ad Deum facta con„ fessione, tandem ab oratione surgentes *ad psalmodiam* tran„ seunt. Et nunc quidem in duas partes divisi alternis succi„ nentes psallunt, atque ex eo simul eloquiorum Dei exercita„ tionem ac meditationem corroborant: & cordibus suis attentio„ nem, & rejectis vanis cogitationibus mentis soliditatem sup„ peditant. Deinde uni committentes ut quod canendum est, „ prior ordiatur, reliqui succinunt: atque ita psalmodiæ varie„ tate precibusque subinde interfertis noctem superant. Illucescente

„ cente jam die pariter omnes velut ore uno ac corde uno con-
„ fessionis psalmum Deo offerunt, ac suis quisque verbis resi-
„ piscentiam profitentur „. *Epistola 63.* (a)

Ad hanc piam consuetudinem servandam universos Fideles excitat S. Chrysostomus: „ Non ideo facta est nox, ut per totam
„ dormiamus, & otiosi simus. Testantur hoc & opifices, nautæ,
„ negotiatores. Ecclesia Dei mediis surgit noctibus. Surge & tu,
„ & vide astrorum choream, obstupesce admirabilem Dei dispen-
„ sationem. Ad viros & mulieres mihi sermo est, flecte genua,
„ ingemisce, ora „. *Homil. 26. in Acta.*

Nonne ejusdem laudabilis praxeos locupletissimus testis est Ambrosius, dum dicit Christianis non esse fas matrimonium inire cum non Christianis? „ quia (inquit) simul ad orationem nocte
„ vobis surgendum est, & conjunctis precibus obsecrandus Deus „.
Lib. de Abrah. cap. 9.

Immo ad cantum Psalmorum non Clericos tantum, sed etiam laicos tam viros quam mulieres convenisse refert: „ Bene mari
„ (ait) plerumque comparatur Ecclesia, quæ primo ingredientis
„ populi agmine totis vestibulis undas vomit: deinde in oratione
„ totius plebis tamquam undis refluentibus stridet, cum respon-
„ soriis Psalmorum, cantus virorum, mulierum, virginum, par-
„ vulorum, consonus undarum fragor resultat „. *Hexam. lib. 3. cap. 5.*

Magnum illum ac primum fervorem quotidie statis horis ad orationem accedendi, nonnihil refriguisse circa tempora S. Augustini vel Cæsarii Arelatensis, satis insinuatur in quadam alterutrius ad populum exhortatione; ubi ab eo solum exigit, ut saltem tempore Quadragesimæ omnibus horis diligenter ad orandum conveniat: „ Ad Vigilias maturius surgite, ad Tertiam, ad
„ Sextam, ad Nonam ante omnia convenite. Nullus se a san-
„ cto opere subtrahat, nisi quem infirmitas, aut publica utili-
„ tas, aut forte certa & grandis necessitas tenuerit occupatum „.
Serm. 55. De Temp.

Quis hinc non intelligat, *horas*, quas hodie dicimus *Canonicas*, olim non Clericis duntaxat, sed etiam laicis, ut media ordinatissima, quibus ad satisfaciendum divino præcepto de orando *sine intermissione* sese pararent, a Patribus propositas fuisse: ac per consequens quod obligatio interpolatis temporibus orandi, ex indispensabili illa obligatione *sine intermissione* orandi profluxerit.

§. III.

Quinam ex Clericis ad Horas Canonicas obligentur? Et in quo hæc Clericorum obligatio fundetur.

PRæcipuis Ecclesiasticorum muniis annumerari debere studium orationis, Apostoli suo exemplo docuerunt, mensarum & pauperum curam abdicantes, ut *orationi & ministerio verbi Dei instantes* essent: sciebant enim, quod Apostolus postmodum dixit: *Quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*: adeoque & plantationem & irrigationem futuram esse sine fructu, nisi per continuas ad Deum preces cælesse attraherent incrementum.

Quis rursus nescit, quod omnis, qui Christi Sacerdotio afficitur, *pro hominibus constituatur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis?* Ad Hebr. cap. 5. vers. 1.

Hinc S. Bernardus in *Declam.* §. 11. intrepide asserit, quod omnis verus Christi Minister tripliciter pascere populum debeat: *Exemplo conversationis, verbo prædicationis, fructu orationis.*

Si igitur tanto fervore fideles laici distinctis per diem ac noctem horis ad divinas laudes persolvendas convenirent, ut paragrapho præcedenti notatum est; quis ambigat, quin majore diligentia atque ardore ad horas illas convolaverint Clerici? Qui ultra communem orandi ac laudandi Deum obligationem, specialius insuper vi officii sui, non pro seipsis duntaxat, sed & pro populo *orationi instantes* esse jubentur. Qui ut *fidelem Deo cultum exhibeant*, in sortem Domini vocati sunt. Qui verbo pariter & exemplo reliquos fideles ad orationem & Dei cultum excitare debent. Qui denique, ut jam dictum est, tamquam spirituales agricolæ jubentur per continuas ad Deum preces rorem divinæ gratiæ super plantata ac rigata attrahere.

Si Sancti Patres adeo ferventer communem populum, ut anteriori paragrapho ex eorum scriptis observavimus, ad Horas, quas hodie Canonicas dicimus, excitaverint & adhortati fuerint; quis audeat dubitare, quin amplius ipsum Clerum, ne deesset, exhortati fuerint? immo vero nec Clericum habendum esse, qui ad divinum Officium ex ignavia non accederet, decernere non dubitarunt.

„ Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel *quilibet* Ec-
„ clesiæ deputatus Clericus, inquit Synodus Toletana I. an. 400.
„ *Can. 5.* si intra civitatem fuerit, vel in loco, in quo Eccle-
„ sia est, aut castello, aut vico, aut villa, & ad Ecclesiam ad
„ sacrificium quotidianum non accesserit, *Clericus non habeatur*,
„ si castigatus veniam ab Episcopo noluerit promereri.

„ Clericus (ait sub idem pene tempus Concilium Carthaginen-
„ se IV. *Can. 49.*) qui absque corpusculi sui inæqualitate vigi-
„ liis deest, stipendiis privetur.

Consentiunt Patres Concilii Venetici circa annum 65. supra 400. statuentes *Can. 14.* ut *si Clericus, quem intra muros civitatis suæ manere constiterit, a matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inventus fuerit defuisse, septem diebus a communione habeatur extraneus.* Rationem statuti subdunt: *quia Ministrum sacrorum eo tempore, quo non potest ab officio suo ulla honesta necessitas occupare, fas non est a salubri devotione cessare.*

Ex his Conciliorum Sanctionibus sat apparet, universis Clericis obligationem officium persolvendi injectam fuisse. Hinc indubie contingit, quod posteriora Concilia præceptum illud supponentia, Clericos ad divini Officii persolutionem non obligent, sed solum præcipiant, ut obligationi sibi impositæ debite satisfaciant; districte mandantia, *ut Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum*, ut loquitur Synodus Lateranensis sub Innocentio III. *quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter & devote*; sin minus, ut in Officii illius persolutione defectuosos Prælati pœnas decernant. *Cap. 9. tit. De Celebrat. Miss.*

Quin tamen aliqua circa hanc Ecclesiæ disciplinam veritas successu temporis intervenerit, qui Conciliorum Sanctiones, & Ecclesiæ praxim vel leviter attenderit, negare non poterit.

Multis enim sæculis omnes generatim Clericos ad Horarum Canonicarum persolutionem adstrictos fuisse, vel ex solis Canonibus supra relatis manifestum est, ac postrema ætate ea tandem obligatio penes solos Beneficiatos, & sacris Ordinibus insignitos remansit.

Mutationis illius quasi crepusculum in Synodo Coloniensi sæculo XIII. ostenditur: „ Nullus, ait Synodus, Horas Canoni-
„ cas & Horas de Domina, ulla unquam die distincte & discre-
„ te dicere prætermittat, *maxime qui est in sacris Ordinibus,*
„ *vel Beneficiis constitutus.*

Quis ex hoc Canone non intelligat, quod Synodus illa, etiam sæculo XIII. nullum Clericum ab Horis Canonicis persolvendis exemptum dicere voluerit, præ aliis tamen strictius obligatos esse Beneficiatos, atque in sacris Ordinibus constitutos affirmaverit? Ex quo contingit, ut sensim per quamdam Ecclesiæ conniventiam ad hos solos obligatio devoluta fuerit. Quare postrema tandem Concilia de divini Officii persolutione tractantia, hos solos ad illius lectionem excitant & urgent.

„ *Quoscumque Beneficiatos seu in Sacris constitutos* (inquiunt
„ Patres Concilii Basileensis) *cum ad Horas Canonicas teneantur,*
„ admonet hæc Synodus, sive soli, sive associati, diurnum no-
„ cturnumque Officium reverenter, verbisque distinctis pera-
„ gant „. *Sess. 21. Can. 5.*

Itaque ex omnibus his intelligimus, Canones quidem olim omnes indifferenter Clericos ad Divini Officii recitationem obligasse; at successu temporis, connivente Ecclesia, obligationem penes solos Beneficiatos; & sacris Ordinibus initiatos remansisse.

Non difficulter quoque ex dictis colligitur, hanc Clericorum obligationem ex eorum indispensabili, & specialiori præ reliquo populo orandi & Deum laudandi obligatione, profluxisse.

Unde Ecclesia monens Sacerdotes, *ut signa tangant Horis Canonicis, & illorum officium agant, sive diurnale, sive nocturnale*; hanc suæ admonitionis rationem subnectit: *quia scriptum est; Sine intermissione orate.* Vide *Capitul. Caroli M. lib. 6. cap.* 171.

Non igitur proventuum Ecclesiasticorum, receptio istius obligationis est fundamentum, sed ipsum Clericale officium; cui, ut liberius & attentius sine curis vacare possent, temporalia, unde vivant, eis assignantur. „ Nam qui constituerunt, vel fundarunt
„ sanctissimas Ecclesias, ait Imperator Justinianus *Leg. 42* §. 10.
„ *C. de Episcop. & Cleric.* pro sua salute & communis Reipu-
„ blicæ, reliquerunt illis substantias: *ut per eas debeant sacræ*
„ *liturgiæ fieri, & ut in illis a ministrantibus piis Clericis Deus*
„ *colatur.*

Quare Clerici dum Officium suum non persolvunt, merito proventibus Ecclesiasticis (qui dantur ut liberius illud persolvere queant) privantur, nec eo casu sine injustitia illos recipiunt.

§. IV.

Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta sunt.

EX assertis hoc capite planum est, quod Clerici Officii divini persolvendi obligationem considerare debeant tamquam medium suavissimum ab Ecclesia ordinatum, quo obligationi orandi ac laudandi Deum, sibi ratione muneris Clericalis specialiter incumbenti, aliquatenus satisfacere possint; quemadmodum ipsos quoque pios fideles illud suspexisse in anterioribus probatum fuit.

Ex quo ulterius consequitur, quod Clerici Horarum Canonicarum pensum considerare non debeant, ut merum obsequium perceptioni fructuum temporalium correspondens, sed tamquam partem servitii, quod Ecclesiæ præstare jubentur, dum in illius ministerium electi & instituti sunt.

Quare, ut §. præcedenti ostendimus, plurimis sæculis omnes Clerici Horis Canonicis interesse tenebantur; posterioribus vero (quando Clerici ordinari cœperunt absque eo quod speciali alicui Ecclesiæ adscriberentur) generatim omnes, qui per Beneficium seu titulum Ecclesiasticum alicui Ecclesiæ adscripti sunt, ad horas Canonicas Ecclesia adstrictos declarat, nulla fructuum seu emolumentorum habita consideratione.

Hinc provenit, ut ab aliquibus numerentur inter eos Scholasticos, *qui suo magis quam expedit, credunt & nituntur ingenio* (ut loquitur Dionysius Carthusianus *Tract. De Vita Can. art. 24.*) *auctoritatem Sanctorum ad suam detorquentes opinionem*, Theologi illi qui asserunt, Beneficium, si nullos fructus absque sua culpa & negligentia percipiat, non obligari ad Horas Canonicas neque illum obligari ad plenam recitationem officii Ecclesiastici: qui admodum tenues percipit fructus, ut si *sint inferiores tertia parte mediocris sustentationis pro Clerico communis conditionis.* Pergunt ulterius Theologi illi, & quæ sit reputanda tertia sustentationis pars e proprio cerebro determinare non verentur. Tertiam vero partem sustentationis, inquit eorum unus, videtur Suares æstimare ad minus *ad triginta aureos; sed in his partibus*, subdit ipse, *videtur, quod tertia pars posset æstimari ad 12. aut 15. aureos æstimando aureum ad 3. florenos.* Joan. Wiggers *De Jure & just. tract. 8. cap. 2. dub. 10.*

(a) In nova Editione, quæ ann. 1730. publici juris facta est, Epistola citata numeratur 207.

" Utinam similes Theologi in formandis sententiis sacros Canones potius quam proprium ingenium & rationem consuluissent; nunquam ad mercenarias, & exoticas illas opiniones declinassent: hinc Canonistæ verbis & menti Sac. Canonum pressius inhærentes, asserere non dubitant, quod *sicut non excusatur Clericus a residentia, ex eo quod ex Beneficio vitæ necessaria non percipiat, ita nec excusetur ab Horis dicendis*. Verba sunt Prosperi Fagnani ad *C. Conquerente, tit. De Cleric. non resid.*

C A P U T II.

Canonici tenentur cessante legitimo impedimento Officium divinum solemniter persolvere *per se*: non inutiliter tamen in adjutorium suum Vicarios assumunt.

§. I.

Probatur a ratione, quod Canonici teneantur cessante legitimo impedimento per se Officium divinum peragere.

INTER præcipua Canonicorum munia reponendam esse solemnis Officii persolutionem, qui ipsas Canonicorum institutionem, ac Regulas vel leviter expenderit, dubitare nequit; immo facile tertia pars regulæ in Aquisgranensi Concilio Canonicis præscriptæ, circa modum Officium divinum persolvendi versatur: unde in ipsis Conciliis, nihil adeo Canonicis inculcatur, quam *ut in Choro ad psallendum instituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter* (verba sunt Concilii Tridentini *Sess. 24. De Ref. cap. 12.*) *distincte, devoteque laudent*. Quare recte ad quendam Canonicum jam pridem scripsit S. Ivo Carnotensis *Epist. 318. Ad hoc instituta est Clericalis militia, ut psalmodiæ & hymnodiæ quotidianum Deo offerat sacrificium.*

Si ergo Canonici ad hoc sint instituti, hocque eorum sit officium, ut Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudent; quis non injustum, immo & ab ipsa ratione naturali alienum videt esse, munus sibi impositum non velle implere, sed in alios transferre, atque ita nomen & proventus Canonicorum velle retinere, officium vero a se rejicere?

Hinc quorumdam Clericorum inertiam, immo injustitiam notavit & execratus est, nec tolerandam esse jam pridem censuit Imperator Justinianus: " Sancimus (inquit *L. 42. §. 10. Cod. De Episc. & Cler.*) ut omnes Clerici .... per seipsos psallant nocturna, & matutina, & vespertina, ne ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione Clerici appareant, nomen quidem habentes Clericorum, rem autem non implentes Clerici circa liturgiam Domini Dei: turpe enim est, pro ipsis scriptos necessitate ipsis indicta, psallere. Si enim multi laicorum, ut suæ animæ consulant, ad sanctissimas Ecclesias confluentes, studiosi circa psalmodiam ostenduntur, quomodo indecens non fuerit Clericos ad id ordinatos non implere suum munus? Quapropter omnimodo Clericos psallere jubemus, & ipsos inquiri a Deo amantissimis pro tempore Episcopis, & duobus Presbyteris in singulis Ecclesiis, & ab eo, qui vocatur archos vel exarchos, & ab Ecdico, sive defensore cujusque sanctissimæ Ecclesiæ, & eos qui inventi non fuerint inculpate in liturgiis perseverantes, extra Clerum constitui. Nam qui constituerunt, vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute, & communis Reipublicæ, reliquerunt illis substantias, ut per eas debeant sacræ liturgiæ fieri, & ut in illis a ministrantibus piis Clericis Deus colatur.

Consonat Dionysius Carthusianus *Tract. De Vita Canon. art. 19.* qui Canonicos non cantantes, quamvis in choro stent, sed " pueris & cantoribus id committentes, monet, ut attendant quod ait Apostolus: *Qui non laborat, non manducet*. Nonne Beneficium ad Officium ordinatur; nec Ecclesiastici reditus nisi officiantibus in Divinis debentur?

§. II.

Probatur auctoritate Conciliorum Canonicos teneri per se, *non per solos substitutos, divina obire Officia.*

IGNAVIAM, ne dicam injustitiam Canonicorum proventus Ecclesiasticos percipientium, officium vero obire refugientium, ex ratione naturali plusquam sufficienter non præoccupatis, nec propria cupiditate excæcatis probatam, ipsa Concilia quoque uno eodemque consensu declarare, atque contrarium abusum improbare non dubitarunt.

Synodus Basileensis reformationi Ecclesiæ intendens, hunc Canonicorum abusum notare non prætermisit: " In cunctis Ecclesiis, inquit, Cathedralibus ac Collegiatis horis debitis Laudes divinæ reverenter ab omnibus persolvantur . . . & cum psallendi gratia conveniunt, inquit, juncta ac clausa labia tenere non debent; sed omnes, præsertim qui majori funguntur honore, in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur . . . . Nemo ibidem, dum Horæ in communi publice cantantur, legat vel dicat privatum Officium: nam non solum obsequium, quo obnoxius est choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat ". *Sess. 21. Decret. 3. col. 553. Edit. Labb.*

Hoc Basileensis Concilii Decretum Concilium Senonense *anno 1528. Can. 18.* innovavit, declarans, quod Canonici cum psallendi gratia ad chorum conveniant, muta ac clausa labia tenere non debeant: sed omnes, præsertim qui majori funguntur honore, in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur.

Consonat Synodus Coloniensis *an. 1536.* celebrata, quæ Canonicorum hujusmodi inertiam acriter, non tamen ultra meritum, perstringit *part. 3. cap. 5.* " Cum psallendi gratia ad chorum conveniatur (inquit Synodus) ibidem muta aut clausa labia nemo tenuerit.

" Statis ergo ac debitis horis laudes divinæ, non cursim ac festinanter, sed tractim, non truncate, sed integre, distincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, persolvanturque. Et cum psallendi gratia conveniatur, ibidem muta aut clausa labia nemo tenuerit; sed omnes pariter *senes cum junioribus laudent nomen Domini* in Psalmis, Hymnis, & canticis, Deo alacriter modulantes, sic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces horariæ, vel Missæ Sacrum cantando peraguntur, legat vel dicat privatum Officium: nam is id, cui obnoxius est, choro subtrahit . . . . Quem tamen aliud Officium Ecclesiasticum, aut publicum alio statim rapiet, ut nisi legeat preces horarias, tempestive absolvere haud possit, hic lege teneri nolumus. Quam autem a vero aberrant, qui existimant sese non alicujus officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantum causa Canonicatus esse adeptos; perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam divini Officii committi, quod deinde ejusmodi mercenarii, non servatis temporum intervallis, syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.

Prædictam Canonicorum inertiam atque ignaviam nec Conciliorum illorum auctoritas, nec ipsa Officii ratio omnino extirpare potuit; unde rursus Synodus generalis Tridentina *Sess. 24. cap. 12. De Reform.* præcipere debuit, *ut omnes Canonici divina* per se, *non per substitutos, compellantur obire Officia.*

Prædictam Canonicorum obligationem divina *per se* obeundi Officia, præsertim *psallendi*, claris sed paucis verbis in Concilio Tridentino expressam, fusius in Synodis pro executione ejusdem Concilii celebratis expositam habemus.

S. Carolus fidelissimus Concilii Tridentini interpres postquam monuisset: " quod qui dignitates aut personatus in Ecclesiis obtinent, & Canonici nominis ac institutionis suæ memores ea pietate & assiduitate divina Officia colere debeant, ut aliorum exemplo ad studium & amorem divini cultus accendantur ": subjungit *in Conc. I. Mediol part. 2 cap. 38.* Itaque *auctoritate etiam Tridentini Concilii* præcipit, ut, cum in choro psallendum est, ipsi quoque quanto honoris gradu præ cæteris præstant, tanto studiosius Psalmis, Hymnis, & Canticis una cum *aliis modulantes Dei laudes concelebrent*. Qui otiosi fuerint, pro absentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur.

Non dubitavit ergo S. Carolus, quin ex præscripto Concilii Tridentini Canonici in quacunque etiam dignitate constituti teneantur studiosius in *Psalmis* modulari, quantum honoris gradu cæteris præstant.

Utque Burdigalense, Turonense, aliaque plura extera Concilia omittam, quæ dictam Canonicorum obligationem proponere non omiserant, ad nostra Belgica descendo.

Et quidem Cameracense biennio a soluta Tridentina Synodo celebratum, cui & plures e Tridentina Synodo reduces interfuerunt, adeo luculenter prædictam Canonicorum obligationem expressit, & contrarium abusum reprobavit, ut clarius proponere non potuisse: " In choro, inquit, cum psallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani *psallant*: nec sint in sedibus suis otiosi; nec putent se functos officio, *si vicaria tantum opera* cultum divinum celebrari curent: modo tamen psallere per valetudinem queant, nec aliis impediti justis de causis fuerint ". *An. 1569. tit. 6. cap. 7.*

Consonat ejusdem Provinciæ Synodus Diœcesana Audomarensis an. 1583. quæ simul unam ex præcipuis radicibus pravæ illius consuetudinis, nimirum *superbiam*, notat & fugillat: " Canonici, inquit *tit. 12. cap. 6.* in sedibus suis non sint otioli, sed Deo laudando incumbentes, & voce & corde psallant Domino. Minime enim se indignum existiment Canonici, aut alii Canonicis etiam superiores, si canant cum aliis & ipsi Psalmos, quos non dedignatus est Rex & Propheta David canere; cum Deo canant, *sitque hoc proprium ipsorum officium*, denique & hæc nostra omnium quam omnes expectamus beatitudo, Dei laudibus, cum omnibus Dei Sanctis, cantandis & celebrandis, æternum occupari.

Finem citationi Conciliorum facio, si unum Provinciæ nostræ Mechliniensis Decretum adjunxero. " Meminerint omnes, inquit Synodus, tam in dignitate constituti, quam Canonici, Capellani, Vicarii, Beneficiati, & reliqui habituati, mandati Concilii Tridentini; ut omnes divina *per se*, & non *per substitutos* compellantur obire Officia, atque in choro ad psallendum instituto Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare ". *An. 1607. tit. 12. cap. 2.*

Quis Canonicorum hunc unanimem Conciliorum consensum circa obligationem divina *per se* obeundi Officia conspiciens, adhuc de hac obligatione vel dubitare audebit.

§. III.

Theologi etiam justo laxiores docent Canonicos non facere distributiones suas, si cessante justo impedimento in choro non canant.

UT Canonici perspicuum sit, quam sit evidens & certa obligatio *per se psallendi in choro*, etiam e recentioribus Theologis de rigore non suspectis proferre volui, qui perculsi evidentia rationis obligationem illam negare non sunt ausi, quantumvis alias magis ad extenuendas, quam augendas obligationes sint proclives.

Et quidem Lælius Zecchius disserens de Canonicorum psallendi Officio non tantum arguit peccati, qui cessante legitimo impedi-

pedimento cum reliquis in choro non cantant, sed insuper probat sententiam Navarri, qui docet tales nec tuta conscientia distributiones percipere posse: „ Omnes Canonici (inquit *De „ Resp. Eccl c. 24. nu. 6.*) sub peccato (impedimento legitimo „ cessante) tenentur Horas simul cum aliis in choro recitare, „ & ad id cogi possunt per poenas & mulctas a Praelatis. *Ex- „ tantes, nec psallentes cum aliis, etiamsi Canonici sint, tuta con- „ scientia in choro non possunt distributiones percipere.*

Consonat praedictus Joannes Azorius, qui probata opinione Navarri, obligante Canonicos ad psallendum divinum Officium cum aliis in choro, quaerit ulterius; „ an sibi acquirant eos fructus, „ quos distributiones quotidianas appellant, si in choro non can- „ tent? Respondeo, inquit, *minime:* quoniam hujusmodi fructus „ dantur Canonicis *ratione cantus* in choro, & non ratione so- „ lius praesentiae: at quod datur ob causam, ea non secuta, „ minime debetur „. *Part. 1. Inst. Moral. lib 10. cap. 11. qu. 5.*

Consentit Rodriguez, docens *part. 1. cap. 146. nu. 5.* „ Canonicum recitantem submissa voce, aliis canentibus, non posse „ distributiones, quae conferuntur, percipere. Tum quia distri- „ butiones conferuntur canentibus, & inservientibus in choro „ cum aliis; siquidem institutus est ad communicationem unius „ cum alio, ita ut quidquid divini Officii ibi dicitur, sit com- „ mune alteri; sed non potest commune esse alteri, quando „ dicit sibi soli, quoniam ut sic, est sibi proprium. Tum quia, „ qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. Tum „ quia hic facit contra justitiam commutativam: ergo tenetur „ ad restitutionem.

Huic sententiae similiter subscribit Paulus Comitolus *Lib. 1. Resp. moral. quaest. 62. Et ne dura haec*, subjungit, *nonnullis videatur esse sententia, sciant de Canonicis in choro non psallentibus, hoc ab illustrissima Congregatione Romana redditum esse responsum, Nisi psallant ipsi, officio suo minime satisfacere.*

Hanc Theologorum sententiam non obscure confirmat Synodus Tridentina, declarans „ quod Canonici si *personaliter* com- „ petens sibi servitium, juxta formam ab Episcopis praescriben- „ dam quolibet die statuto non impleverint, illius diei distribu- „ tionem amittant „. *Sess. 22. cap. 3. De Reform.*

Haec eo fine dicta sint, ut cognoscant Canonici quanto se periculo exponant, dum nullo occurrente justo impedimento juxta officii sui exigentiam cum aliis in choro *psallere*, aliaque divina Officia *per se* obire negligunt, quando etiam praefati Scholastici ipsos securos non reddunt.

§. IV.

Statuta Capitulorum eximere non possunt Canonicos ab obligatione divina per se obeundi Officia.

Statuta inferiorum legibus Superiorum praejudicare non posse, certum est, & nullus negare potest. Cum igitur in praecedentibus luculentissime ostensum sit, unanimi Conciliorum consensu declaratum esse, quod Canonici juxta officii sui exigentiam teneantur divina *per se* obire Officia, quis non videat, per Capitulorum statuta hanc obligationem infringi non posse; maxime cum haec obligatio ex ipsa Canonicorum primaria institutione profluat?

Frustra proinde per Capitulorum suorum statuta Canonici securitatem sibi permittunt; praesertim quia scitur, quam sit naturam contingere, ut Canonici suaviter & commode vivere volentes, & propria commoda affectantes, onera vero subterfugientes (qui subinde majorem collegii partem constituunt) non difficulter in leges consentiant, quae eorum favent concupiscentiis, parum attendentes, num religionem aut disciplinam Ecclesiasticam promoveant, vel Superiorum Decretis non adversentur; dumque reliquorum zelus se non opponit, paulatim pro lege invalescunt: quo fit ut inter Capitulorum statuta reperiantur plurima, quae quaestum magis, quam pietatem respiciunt: quae & juramento nonnunquam a Canonicis confirmantur: cujus generis plurima Patres Synodi Coloniensis reperisse deplorant: „ Habent, „ inquiunt *Parte 3. cap. 19.* fere quotquot sunt Cathedrales ac „ Collegiatae Ecclesiae suum volumen peculiariorum statutorum, „ quae interdum pro affectu privato cujuslibet augentur, ac cre- „ scunt. *Inter haec reperias quamplura, quae quaestum magis „ quam pietatem respiciant*, & ad inaequalitatem magis quam „ aequalitatem faciant: unde dico dia inter fratres (ut fieri „ solet) frequenter alitur, concordia vero scinditur laceratur- „ que. *Et quantumvis pleraque inter haec iniqua reperias, adi- „ guntur tamen omnes, qui recens admittuntur, ut ad hujusmodi „ statutorum observationem* (etiam penitus ignari quid contineant „ illa) *citra ullum delectum jurejurando se alligent*, cum tamen „ juramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad „ ignorantiam extendi. Operae pretium itaque nobis videtur, „ hujusmodi statutorum volumina inter visitandum excutere, & „ quae Evangelicae puritati, atque fraternae charitati, denique „ disciplinae Ecclesiasticae minus consentanea reperta fuerint, re- „ secare, cavereque, ne posthac ulla nova statuta in ejusmodi „ Ecclesiis (nisi tamen nostet accesserit calculus) edantur.

Hinc habemus, quod, teste Synodo Provinciali Coloniensi, inter ipsa Statuta, etiam Ecclesiarum Cathedralium, quorum observationem quoque ipsi Canonici *juramento* promittebant, reperta sint quamplurima, quae *quaestum* magis quam *pietatem* saperent.

Ipsa quoque generalis Tridentina Synodus *Sess. 24. cap. 14 De Reformat.* deplorat, quod „ in pluribus Ecclesiis, tam Cathe- „ dralibus, quam Collegiatis, & Parochialibus, ex earum *Con- „ stitutionibus*, aut ex prava consuetudine in electione, praesen- „ tatione ... sive admissione ad possessionem alicujus Cathedra- „ lis Ecclesiae, vel Beneficii, Canonicatuum, aut Praebendarum, „ vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas cer- „ tae conditiones, seu deductiones ex fructibus, compensatio- „ nesve illicitae, aut etiam quae in aliquibus Ecclesiis dicuntur „ Turnorum lucra, interponantur: haec cum S. Synodus dete- „ stetur, mandat Episcopis, ut quaecumque hujusmodi in usus „ pios non convertuntur, atque ingressus eos, qui *Simoniacae „ labis*, aut *sordidae avaritiae* suspicionem habent, fieri non „ permittant, ipsique diligenter de eorum *Constitutionibus* sive „ consuetudinibus super praedictis cognoscant, & illis tantum, „ quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas ut *pravas „ ac scandalosas rejiciant & aboleant*. Eos vero, qui adversus „ praedicta quavis ratione commiserint, poenis Simoniacorum „ subjacere decernit, non obstantibus (inquit Synodus) qui- „ buscumque *Statutis*, *Constitutionibus*, consuetudinibus, etiam „ immemorabilibus, etiam *Apostolica auctoritate confirmatis*: de „ quarum subreptione, obreptione, & intentionis defectu Epi- „ scopus, tamquam Apostolicae Sedis Delegatus, cognoscere „ potest.

Ex his quis non videat, per Synodum Tridentinam supponi, in Statutis & Constitutionibus, etiam Cathedralium Ecclesiarum (tametsi per Sedem Apostolicam confirmatis) posse reperiri aliqua, quae Synodus tamquam de Simoniaca pravitate suspecta detestatur?

Ex his apparet, quam periculoso fundamento nitantur Canonici, dum ab officii sui obligatione, tam enixe ab Ecclesia inculcata, praetextu Statutorum Capitulorum, quae tam frequenter a regulis Ecclesiae dissona reperiuntur, se eximere non verentur.

§. V.

Canonici juste Vicarios sibi in divini Officii persolutione adjutores assumunt, & quid praecipue in illorum assumptione attendere debeant?

Constat ex dictis hoc Tractatu, praesertim prima parte, Canonicos non tantum ad divini Officii persolutionem, sed etiam ad Hierarchicas functiones pro Ecclesiae necessitate & utilitate obligari; unde non difficulter intelligi potest, quod Ecclesiae negotia nonnumquam a divini Officii personali persolutione eos avocare queant; quapropter Ecclesia, dum Canonicos ad divina *per se* obeunda Officia adstrictos declarat, hanc salutarem clausulam adjicere non dubitavit: Modo tamen psallere per valetudinem queant, nec aliis impediti justis de causis fuerint. Unde & Synodus Coloniensis, quae Canonicos non *psallentes* tam acriter perstringit, hanc tamen exceptionem addendam censuit: *Quem tamen aliud Officium Ecclesiasticum, aut publicum alio statim rapit, ut nisi legens preces horarias tempestive absolvere haud possit, hac lege teneri nolumus.*

Ne tamen ob Canonicorum occurrentia impedimenta Officium divinum interrumpatur, aut non ea, qua decet, solemnitate absolvatur, merito Canonici assumunt Vicarios, qui sibi in persolvendis divinis laudibus sint Coadjutores.

Hunc esse Vicariorum finem indicat saepe nominata Synodus Coloniensis, monens Vicarios „ ut attendant, quod Canonicis „ adjutores accedant: horum nimirum vice, qui vel adversa „ valetudine detenti, vel negotiis necessariis avocati, interesse „ non possunt.

„ Ita vicaria opera (inquit ante citata Synodus Audomarensis *cap. 6.*) Officium peragatur, ut nihilominus si ipsis, quo- „ rum proprie est illud agere, qui Dignitatem, Canonicatum, „ aut quodvis aliud Beneficium vel officium in Ecclesia obti- „ nent, nisi legitime impediantur, per seipsos, & non per alios „ duntaxat, illud faciant.

Laudabiliter itaque a Canonicis assumuntur Vicarii, qui ipsis in peragendo divino Officio accedant Coadjutores. Verum in assumendis Vicariis, qui vice sua Deo laudes persolvant, merito attendent Canonici, quod jam pridem Regula Canonicorum praescripsit: „ Tales ad legendum, *cantandum, & psallendum* in „ Ecclesia constituantur, qui non superbe, sed humiliter debitas „ Domino laudes solvant, & suavitate lectionis ac melodiae & „ doctos demulceant, & minus doctos erudiant; pluisque velint „ in lectione vel cantu populi aedificationem, quam popularem „ vanissimam adulationem „. *In Synod. Aquisgr. ann. 816. lib. 1. cap. 133.*

Et quia optima symphonia est, quae non in vocibus tantum, sed & moribus reponitur, & in certo virtutum temperamento, juxta illud S. Augustini *in Psalm. 146.* „ Vis recte psallere? „ Non solum vox tua so et laudes Dei, *sed opere tua concor- „ dent cum voce tua*. Vis ut Deo tua jucunda sit laus? Noli „ bonae cantilenae tuae obstrepere malis moribus. Plus ille atten- „ dit quid vivas, quam quid sones.

Hinc exclamat: „ Quam multi sonant voce, & corde muti „ sunt! Quis putas, interrogat Origenes *Homil. 6. in Judic.* ita „ sonorae vocis est, & ita spiritus purae mentis, qui sincere ca- „ nat, ut cantilena ejus divinum delectare possit auditum? Ille „ profecto est, qui nullum raucum habet in se peccati sonum, „ qui nihil offensionis in lingua, nihil crassitudinis in spiritu ge- „ rit. *Quid prodest sonoris vocibus personare, si vita dissona sit.*

Ut igitur Canonicorum laudes, quas per Vicarios sius persolvunt, Deo sint gratae, & orationes eorum exaudiantur, magis ad mores quam ad voces attendere debeat; ne alias cantando non Deum laudent, sed offendant.

Quare Patres Concilii Cameracensis *ann. 1565 tit. 6. c. 15.* decreverunt, „ ut in Ecclesiis, sive Cathedralibus, sive Collegiatis „ non constituantur Vicarii, qui Canonicas, quas vocant, „ Horas in choro canant, nisi aut Sacerdotes, aut in sacris „ Ordinibus constituti, aut saltem Lectores ordinati; atque hi „ quantum fieri potest, sint caelibes, *quorum mores vitaque pro- „ bata*

,, *bata fuerit*. Nec permittantur in choro psallere, *nisi vestitu* ,, *& habitu corporis ministros se esse Dei & Ecclesiæ demonstrent*.

Cui consentit Synodus Audomarensis, decernens ut nulli in quacumque ,, Ecclesia constituantur Vicarii, aut stipendiarii ad cantandum ,, Horas Canonicas, nisi qui Lectores ut minimum sint ,, ordinati, *vitæque honestate ac vestitus decentia ministros se esse* ,, *Dei & Ecclesiæ monstrent*.

§. VI.

Corollaria ex his, quæ hoc capite dicta fuerunt.

Dicta hoc capite ostendunt, quod Canonici vi officii adstringantur, legitimo cessante impedimento, *per se & non per substitutos divina obire Officia, atque in choro ad psallendum instituto*, ut ait Synodus Tridentina, *Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare*. Sess. 24. *cap.* 12. *De Reform.*

Constat quoque hanc Canonicorum obligationem adeo evidenter, & in ratione naturali esse fundatam, & Conciliorum Decretis expressam, & Scholastici de rigore non suspecti eam agnoscere debuerint; immo Canonicos obligationi illi non satisfacientes, distributiones salva justitia recipere negaverint.

Ex dictis non difficulter quoque deducitur, quod non tantum Canonici, sed etiam Cappellani, aliique choro adstricti *per se psallere* teneantur: cum enim *chorus ad psallendum sit institutus*, ut declarat Concilium Tridentinum, sequitur, quod ad illum *psallendi* gratia conveniatur; ac per consequens, quod omnes, qui illum frequentare obligantur, una jubeantur *Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, distincte devoteque laudare*. Unde præcitatæ Synodi Cameracensis & Mechliniensis non Canonicos tantum, sed & Cappellanos *ad psallendum per se* obligatos declarant.

Colligitur quoque ex ante dictis, quod Canonici non sint omnino securi ex Capitulorum suorum statutis, præsertim si talia sint, ut ad relaxationem potius quam ad instaurationem tendant disciplinæ, magisque cupiditati quam charitati aut Religioni favere videantur. Ex quo non difficulter ulterius intelligitur, quod nihil securitatis Canonici accipere queant ex quibusdam, quæ hinc invaluisse videntur, consuetudinibus. Quis enim ignorat, quin facilius abusus ex quorumdam ignavia & cupiditate, accendente Superiorum in corrigendo negligentia, sensim & quasi insensibiliter irrepant, quæ consuetudinis nomine paulatim cohonestentur, quam iniqua condantur statuta? Hæc enim, quia nonnisi communi consilio & publice fiunt, facilius injusta sint, recte sentientium oppositionibus & contradictionibus impediuntur; hinc etiam videmus omnes passim abusus consuetudinis, non statuti nomine aut titulo palliari: quare & quæcumque unquam Concilia pro reformatione disciplinæ habita sunt, nonne in hoc unum pene incumbere debuerunt, ut pravas consuetudines extirparent?

Qui præcitatos Canones pervolverit, non difficulter quoque intelliget, quod quo majorem in Eclesia quisque obtinet dignitatem, eo præ reliquis in divinis *per se* obeundis Officiis debeat esse diligentior, nisi impediatur: ut suo exemplo alios excitet, ostendatque nihil in divinis Officiis esse humile vel abjectum; atque ita ex animis Canonicorum facto suo ejiciat indignam illam de divina psalmodia ideam; quasi statui Canonicali injuria aut ignominia irrogaretur, si cum inferioris ordinis Clericis Psalmis, Hymnisque decantandis insisterent. Quod enim ob hanc causam Canonici canere omittant, jam pridem notavit, Dionysius Carthusianus *De Vita Can. art.* 19. ,, *Canonici*, inquit, *omnino* ,, *non cantant. quamvis in choro stent; sed pueris, & cantoribus* ,, *id committunt: consuetudo illa videtur esse corruptela, non lex:* ,, *nec ex humilitate & devotione, sed magis ab elatione, abusu,* ,, *& acedia processisse videtur*.

Quod idem & Dominicus Soto observasse legitur, cum enim multis asseruisset stipendia Canonicis non tantum ut assistant, sed ut *psallant* esse conferenda, subjungit: *Immo vero . . . . eo res pervenit; ut dedignentur canere, putentque suæ majestati derogare, sed Capellanis inferioris classis id committuntur*.

Denique quæ anteriori §. dicta fuerunt, evincunt, quod ii Canonici parum sint solliciti, num acceptæ & gratæ Deo laudes offerantur, qui in Vicariis constituendis non tam attendunt, quam ea morum sint honestate & gravitate, ut in Divinis persolvendis gratum Deo offerant labiorum suorum sacrificium, quam potius quinam minori stipendio pensum illud persolvere velint; quales non tamquam Christi Ministri in hymnis & canticis voluntarie Deo sacrificare, sed tamquam mercenarii sine ullo affectu aut reverentia pensum suum festinando & syncopando absolvere solent.

Denique cum ex dictis constet, obligationum *per se psallendi* oriri ex ipsa Officii Canonicalis ratione, consectarium est Canonicos illa constringi, tametsi Superiores in compellendo sint defectuosi: quare etiam Synodi pro executione Concilii Tridentini habitæ declarant absolute Canonicos ad *psalendum per se*, nisi legitime impediantur, obligatos.

CAPUT III.

Officium divinum *reverenter, distincte, devoteque* persolvi debet.

§. I.

De externa reverentia, quæ in Officio divino servanda est.

Ecclesiastica Hymnodia tametsi secundum se opus sit excellentissimum, si necessariis tamen conditionibus careat, nequaquam altissimo Deo placere poterit, qui modum operis magis attendit quam opus ipsum. *Juste*, inquit, *Deut. cap.* 16. *vers.* 20. *quod justum est persequeris*. E qua doctrina illud Gersonis pronuntiatum a viris spiritualibus proverbialiter usurpatum prodiit. *Deum scilicet esse non verborum, sed adverbiorum remuneratorem*: hoc est, Dominum non tam respicere ad actionis bonæ substantiam, quam ad modum, & circumstantias, quas Grammatici solent adverbialibus terminis explicare. Sunt autem tres conditiones necessariæ, ne oratio nostra fiat nobis in peccatum: nimirum ut *reverenter, ut distincte, ut devote* psallamus.

Reverenter divinum Officium persolvi dicetur, si debita reverentia eidem assistamus. Reverentia vero est virtus, quæ aliqua prælatione sublimitatis honorificationis cultum exhibet. Erga Deum est actus Religionis, & adoratio, quam Latini *servitutem*, Græci *latriam* vocant.

Quia vero totus homo se totum conferre debet ad laudandum & orandum Deum, ideo externus & animalis homo suam quoque exigit ordinationem secundum externas potentias per actum reverentiæ. Ejus necessitatem, dum divinas laudes persolvimus, elegantissime & pie explicat S. Bernardus *Serm. De quatuor modis orandi*: ,, Nonnullos, ait, arbitror experiri interdum in oratione ,, ariditatem, & hebetudinem quandam mentis, pro eo ,, quod velut ex consuetudine quadam cum minus digna reve- ,, rentia & sollicitudine accesserint; Quid enim aliud cogitare ,, debet Frater intrans ad orationem, quam propheticum illud. ,, *Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum* ,, *Dei*? Omnino, siquidem oportet nos orationis tempore curiam ,, intrare cælestem, illam utique curiam, in qua Rex Regum ,, stellato sedet solio, circundante innumerabili, & ineffabili ,, BB. Spiritum exercitu. Quanta ergo cum reverentia, quanto ,, timore, quanta illic humilitate accedere debet a palude sua ,, procedens, & repens ranuncula vilis! Quam tremebundus, ,, quam supplex, quam denique humilis, & sollicitus, & toto ,, intentus animo Majestati gloriæ in præsentia Angelorum, ,, in concilio justorum & congregatione assistere poterit homun- ,, cio! Hic primus stipulus est (ait Bona) orantes excitans ,, ad reverentiam, divinæ scilicet præsentiæ consideratio. Nam ,, si mortalium Regum ministri, cum se Dominorum conspe- ,, ctibus præbent, quicquid sordidum, quicquid deforme, quic- ,, quid incompositum est, a se amovere summo studio nituntur; ,, quanto majori tum gravitate vitæ, tum puritate cordis, tum ,, morum elegantia æterno Regi assistere debent inutiles servi; *De div. Psalm. cap.* 19. §. 2.

Ad exteriorem vero reverentiam pertinent sensuum exteriorum custodia, gravitas morum, habitus decentia, totiusque externi hominis hujusmodi compositio, quæ actioni peragendæ non sit indigna.

,, Cum igitur in Officio divino negotium nobis sit cum Deo ,, ipso (ait Synodus Provincialis Mechliniensis *ann.* 1607. *tit.* ,, 12. *cap.* 1.) qui Rex Regum est & Dominus Dominantium, ,, merito non modo statis horis ad chorum conveniatur, *sed in* ,, *eo etiam a fabulis, risibus, & aliis insolentiis* omnino abstineatur ,, sub pœna amittendæ distributionis, & alia arbitraria ,, pro modo scandali.

Sub eadem pœna alia ejusdem Provinciæ Synodus prohibuit; ut ,, nemo, cum publice preces horariæ cantantur, vel Sacrifi- ,, cium Missæ peragitur, *profanum* quidpiam, aut ab instituto ,, *alienum* legat, neque etiam *dormiat*, aut *fabuletur*.

Alia plurima, quæ divini Officii majestate sunt indigna, jam pridem Seraphicus Doctor notavit *in Speculo disciplinæ ad Novitios, par.* 1. *cap.* 15. ,, Adhæc, inquit, honesti Fratres in cor- ,, poris dispositione, decenter & uniformiter sint in choro: de- ,, center, qui sine vaga dispositione vel turpi; vaga ut quando ,, chorum ingressi vel intrante vel adstante conventu, nunc se- ,, gniter resident, nunc stantes quidem hac & illac membrorum ,, ut languentium incongrua quadam exagitatione se gyrant, ,, nunc statuæ instar stallo affixi, & e regione dispositi, velut ,, sui obliti, nec ad altare demissis, ut decet, luminibus, ante ,, inceptum Officium, oraturi se vertunt, vel alias irreli- ,, giose disponunt: sed nudato etiam aliquando capite circum- ,, quaque, ut cervus in saltu ruralis in theatro, gyrovagando ,, respectibus, oculos in advenientium, vel coadstantium vultus ,, infigunt, suoque indisciplinato intuitu collateralium oratio- ,, nem, quam ipsi negligunt, etiam impediunt. Turpis autem ,, erit situs, si sine ibi molliter, aut remisse se in stallis suis ,, brachiis, tibiisque resolutis, notabiliter incurvando, aut in ,, partem unam penitus ut possunt, protenso in alteram cor- ,, pore accubando, ita ut lecti mollitiem quærere videantur: ,, aut dum ad Altare versi super lignum, quod stallum dividit, ,, se inclinat extensione scapularum, vel capite anterioris stalli ,, spatium occupando, & tergum ad retro stantem socium pro- ,, tendendo.

Canonici proinde, aliique divino Officio persolvendo occupati, ita sensus suos exteriores custodire, eamque morum gravitatem tenere, ac in tali totius corporis compositione esse debent, ut nihil in illis appareat, quod non reverentiam & pietatem præ ,, se ferat. ,, Chori enim disciplina, inquit S. Carolus plena ,, religionis est, plena pietatis; ac propterea ab iis observanda

„ est, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas ". *In Concil. Mediol. V. par. 3. cap. 6.*

Ut hanc pietatem ac reverentiam Canonicus divino durante Officio melius servare queat, hisce se præmuniat, monet S. Carolus.

„ Primo ut studio quodam intimæ pietatis, cujus splendor „ foris etiam eluceat, unusquisque vel Canonicus, vel alius minister quicumque, qui Chori officiis adstrictus est, ad chori disciplinam sese instruat. Antea vero quam eo conveniat, paululum attente secum cogitet, & loci illius sanctitatem, & conveniendi causam, & divinarum laudum, quarum munus Angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet. Hac ipsa in cogitatione firmiter, inhærens, nec quidquam quidem mente animoque concipiet ab illius loci religione alienum, nedum aget quod Dei oculos offendat.

§. II.

Laudes divinæ distincte persolvendæ sunt.

Quin magnum sit erga divinum Officium reverentiæ indicium, & singulare ad devotionem excitamentum illius modesta, distincta, ac gravis decantatio, dubium non est. Quare recte Canonicos docet generalis Synodus Tridentina, *in choro ad psallendum instituto, hymnis & canticis Dei* non tantum *reverenter*, *sed etiam distincte laudare*.

Quod idem, sed aliis verbis, expresserat Synodus Basileensis *Sess. 21. cap. 3.* „ præcipiens, ut laudes divinæ per singulas Horas, non *cursim* ac *festinanter*, sed tractim & cum *pausa decenti: præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmorum*, debitam faciendo inter solemne & feriale Officium differentiam „ reverenter ab omnibus persolvantur ". Quibus Patres Concilii Viennensis præiverant rescindentes abusum Horas Canonicas *transcurrendo*, & *syncopando* persolvendi. *Clement. 1. De celeb. Miss.* Quid de hac conditione senserit piissimus Mediolanensis Antistes S. Carolus, ex Decreto ipsius in prima Provinciali Synodo *Part. 2. cap. 25.* promulgato intelligere licet: „ Omnes, ait, in „ choro divina Officia, ut temporis ratio postulaverit, alternis „ vocibus canant, recitent, attenteque audiant; *idque non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant*.

Canere igitur *distincte*, est canere non syncopando, non mutilando, non cursim, non festinanter, non committendo verba vel syllabas, faciendo pausam in medio, vel inter utrumque versiculum. Hinc mellifluus Pater filiis suis hoc monitum reliquit: „ Psalmodiam, inquit, non nimium protrahamus, sed rotunda & „ viva voce cantemus. Medium & finem versus simul intonemus, & simul dimittamus. Punctum nullus teneat, sed statim dimittat. Post medium bonam pausam faciamus. Nullus ante alios incipere, & nimis currere præsumat, aut post alios pneuma trahere vel punctum tenere. Simul cantemus, simul pausemus semper auscultando. Quicumque incipit Antiphonam, aut Psalmum, Hymnum, Responsorium, Alleluia, unum aut duas partes solus dicat, aliis tacentibus: & ab eo loco, quo ille dimittit, alii incipiant, non repetentes quod ille jam dixit. Monemus vos, dilectissimi, ut sicut reverenter, ita & alacriter Domino assistatis non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis, & remissis vocibus muliebre quiddam de nare sonantes, sed virili sonitu & „ affectu voces sancti Spiritus depromentes.

„ Videant igitur Chorales & Cantores Christiani (adde Canonici) verba sunt Cornelii a Lapide, ne divina psalmodia ex festinatione *verba præcipitent, præmordeant, cum altero choro commisceant, & confundant;* ne audiant a Deo: *Aufer a me tumultum carminum tuorum, & cantica lyræ tuæ non audiam*. Apud Card. Bona *De divina Psalm. cap. 17. §. 5.*

§. III.

Ut Canonici, aliique ad Officii divini persolutionem adstricti suæ obligationi satisfaciant, debent illud devote *persolvere.*

Reverenter & distincte divinum Officium persolvendum esse ostendimus: verum parum proderit reverenter, ac distincte laudes Deo persolvere, nisi *& devote*, id est, intimo cordis affectu persolvantur, ut scilicet dum psallimus, id versetur in corde, quod ore profertur; alioquin fugillabit nos Prophetica objurgatione Salvator noster, dicens: *Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Scite Prosper Aquitanicus cecinit:

Laus vera in Dominium depromitur ore precantis,
Si quæ voce fluunt, intima cordis habent.

Unde illud S. Hieronymi apud Gratianum *Dist. 92. Can. 1. Cantantes & psallentes cordibus vestris Domino.* Audiant hæc adolescentuli, audiant ii, *quibus in Ecclesia est psallendi officium: Deo non voce, sed corde cantandum.*

Ad hæc S. Hieronymi verba apposite Glossator Gratiani reproducit hos versus:

Non vox: sed votum, non cordula musica, sed cor,
Non clamans, sed amans; clamat in aure Dei.

„ Et quæ segnitia est, ut loquitur S. Cyprianus *De Orat. Dom.* „ alienari & rapi ineptis cogitationibus, cum Dominum deprecaris, quasi sit aliud quod magis debeas cogitare, quam quod cum Deo loqueris? Quomodo te audiri a Deo postulas, cum ipse non audias? Vis esse Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipse memor tui non sis?

Merito proinde Œcumenica Lateranensis Synodus sub Innocentio III. „ Clericis districte præcipit in virtute obedientiæ, ut divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent, & *devote*. *Cap. 9. tit. De celeb. Miss.*

„ Hæc verba aperte ostendunt (inquit Fagnanus *ad C. Dolentes tit. De celeb. Miss. num. 40.*) Concilium præcepisse devotionem illam, quæ est donum Dei, & sic devotionem formalem & internam, quæ cum sit actus virtutis, divino indiget auxilio, non autem nudam devotionem materialem, & apparentem.

Non sufficit proinde ad debitam Horarum recitationem attentio intellectus, sed requiritur insuper pius affectus voluntatis. Perspicuum igitur est, attentionem ad sola verba, ne in illis erretur, esse insufficientem: quia similis attentio in solo hæret intellectu. Attentio vero ad finem orationis in idiotis, sive illis, qui verba orationis intelligere nequeunt, sufficere potest; per hanc enim & voluntas in Deum ferri valet.

Hinc de communi populo refert Augustinus *Tract. 22.* in Joan. *Cantat populus credens, nec putat se male optare, quod dicitur a divina lectione; & si parum intelligit: credit aliquid boni esse, quod cantat.*

Illi vero, qui & sensum verborum percipere possunt, non tantum ad finem orationis, sed & sensum verborum attendere debent; unde non tantum pio in Deum affectu ferri debent, sed affectu verbis orationis correspondente.

§. IV.

Quandonam distractiones censeantur voluntariæ, ut ob illas attentio debita non haberi censeatur?

Norunt omnes qui orant, quantis evagationibus subjecta sit mens humana non volens, sed vel invita; & ne ad imperfectos tantum vel imbecilles id pertinere putes, audiamus quid de se dicat *Ps. 75.* eximius ille Dei cultor Sanct. Augustinus: „ Vere dicam, ait, tamquam homo in hominibus, & ex hominibus, attendat quisque & videat quanta agantur in corde humano, quemadmodum ipsæ plerumque orationes impediantur vagis cogitationibus, ita ut vix stet cor ad Deum suum, & vult se tenere, ut stet, & quodammodo fugit a se, nec invenit cancellos, quibus se includat, aut obices quosdam, quibus retineat avolationes suas, & vagos quosdam motus, & stet jucundari a Deo suo.

Unde S. Thomas *2. 2. quæst. 83. art. 13. ad 3. Evagatio mentis, quæ fit præter proprium, orationis fructum non tollit*, juxta illud S. Basilii in *Serm. De orando Deo*, a Doctore Angelico allatum „ Si debilitatus fixe nequis orare; quantumcumque potes, teipsum cohibeas, & Deus ignoscit, eo quod non ex negligentia, sed ex fragilitate non potes, ut oportet, assistere coram eo.

Si quis vero ex proposito, seu voluntarie evagationes seu distractiones patiatur, indubie peccatum est, & impedit orationis fructum, ut notat ibidem Doctor Angelicus, is enim attentionem seu pium affectum inter orandum non velle habere censetur.

Cum vero actio seu opus aliquod censeatur alicui voluntarium non tantum si illud ex proposito voluerit, sed etiam si sequatur ex aliquo voluntarie posito, quod ne illud sequeretur, omitti debuisset, quale a Theologis & Canonistis voluntarium in causa seu indirectum vocari solet; hinc quoque sequitur distractiones censendas esse voluntarias, dum oriuntur ex illis causis, quas omitti debuissent, ne evagationes illæ orirentur.

Hinc facile colligitur, quod Canonici, aliique Horis Canonicis legendis adstricti voluntaria laborent distractione, si loco, quo juxta Sapientis consilium *ante orationem præpararent animam suam*, prælegant superfluis colloquiis & vanis confabulationibus vacare. „ Quæcumque enim (ait Venerabilis Beda *De Temp. Salm.*) sæpius agere, loqui vel audire solemus eadem necesse est sæpius ad animam, quasi solitam propriamque recurrant sedem.

Similiter Canonici, qui sensibus suis exterioribus inter divini Officii persolutionem nimiam concedunt libertatem, voluntario defectu attentionis laborare convincuntur: nec dubium est, quia eo tempore sensus suos custodire deberent, ne mentis evagationes nascerentur. Vulgaris enim parœmia est: *incustoditum captat ovile pecus*, ita mentem non custoditam per apertas sensuum fenestras expugnat dæmon.

Distractiones quoque, quæ ex magna nimis & superflua negotiorum mole nascuntur, frequenter ipsum defectum attentionis inficiunt. *Sunt enim (ait Cardinalis Bona) quidam magni ardeliones, qui non nisi terram, & carnem sapiunt & quasi gigantes sub pondere negotiorum gementes, vel non orant omnino, vel tumultuaria celeritate suos Psalmos deglutientes, corpore in templo, mente in foro sunt; quibus illud profecto convenit, quod scriptum est:* Labor labiorum ipsorum operiet eos. De divina Psalm. *cap. 19. §. 5. num. 3.*

His non immerito addi possunt distractiones illæ quæ ex nimia & anxia sollicitudine ad res terrenas etiam vitæ necessarias, originem ducunt. Quis enim ambigat, quin anxietas ad externas varias pariat mentis evagationes? adeoque ob has merito essent omittendæ hujusmodi anxietates & superfluæ sollicitudines; & consequenter si quis eas deponere non studeat, reddentur ejus distractiones voluntariæ in causa.

§. V.

§. V.

Proponuntur media ex Concilio Mediolanensi quinto desumpta, ad devotionem excitandam & fovendam tempore divini Officii accommoda.

SANCTUS Carolus magno erga Dei cultum fervore excitatus, quanta potuit cura & studio Canonicos suos ad illius devotam & piam persolutionem excitare volens, piissima ac saluberrima media excitandae ac fovendae devotioni praescripsit: quae non inutiliter hic, pro opportunitate eorum, qui Concilium, e quo desumpta sunt, non habent, adjungi posse credidi.

„ Chori disciplina (inquit in *Concilio Mediol. V. part. 3. cap.* „ 6.) plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte „ ab iis observanda est, qui in eum locum conveniunt ad Dei „ laudes concelebrandas.

„ Quare praeter illa, quae in Concilio Provinciali primo de „ illius cultu praefinivimus, haec admonemus, quo religiosius non „ modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta ejusdem „ chori institutio.

„ Primo, ut studio quodam intimae pietatis, cujus splendor „ foris etiam eluceat, unusquisque vel Canonicus, vel alius Mi„ nister, quicumque sit, qui chori Officiis adstrictus est, ad chori „ disciplinam sese instruat.

„ Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adjun„ ctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut se„ cum cogitet, se ad chorum, nempe ad Sancta Sanctorum, ut „ Canone antiquo cautum est, & ad publicae orationis sacrifi„ cium accedere.

„ Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, „ perturbationibus, & cogitationibus a re, quae geritur, san„ ctitate alienis, quantum fieri potest, abducat, & sese totum „ in Dei cultu colligat.

„ Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum „ sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona „ innumerabilium Angelorum, & Sanctorum esse.

„ Qua cogitatione videat, perpetuoque reputat, se eo loci „ consistere, ut Deo sanctissimum cultum, venerationemque tri„ buat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

„ Consideret vero ipsum Deum tamquam Patrem & Redempto„ rem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissi„ mum, quique omnia intuens ubique & semper est.

„ Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam „ a Deo supplex petat, rationisque sacrificium simul cum meri„ tis Jesu Christi, & SS. ejus, praesertim cujus memoriam Ec„ clesia illo die celebrat, ad gloriam sanctae & individuae Tri„ nitatis, & ad suam proximorumque utilitatem dirigat.

„ Cum psallendum est, primum Psalmi argumentum mente „ animoque concipiat.

„ Observet praeterea quis in Psalmo loquatur, an Deus, an „ Ecclesia, an poenitens, an aspirans ad perfectionem, attendat; „ item ad quem praecipue salutarem affectum Psalmus referatur.

„ Cum ita se religiose pararit, magnâ animi attentione se ad „ verba, sententiasque Psalmi accommodet, ita ut laudet, ge„ mat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant, & quod „ denique ore profert, animo primum concipiat.

„ Tum verba singula notet, interpretationem studio assequa„ tur, unde mens animusque ad aliquem salutarem affectum in„ cendatur.

„ Ad verba etiam adjungat animo cogitationem, vel amoris, „ vel reverentiae, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum „ aliquem excitet, ut si de virtute verba Psalmi profert, desi„ derio accendatur imitationis; si de peccatis, intime doleat, „ quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi ejus. Et sic „ de aliis, item quae Psalmo significantur.

„ Eam porro attentionem initio uniuscujusque psalmi, oratio„ nis, & aliarum Divini Officii partium, tum singularum Hora„ rum Canonicarum renovare, atque excitare studeat, praeser„ tim dum illa verba, quae ad sanctae orationis spiritum inflam„ mandum valeant, pronuntiat: Deus, in adjutorium meum „ intende, &c. Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus „ distrahi animadvertit.

„ In fine etiam uniuscujusque Psalmi sese excitet illis verbis: „ Gloria Patri, &c.

„ In conclusione item orationum, cum dicitur: Per Dominum „ nostrum Jesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis „ nostrae auctorem sese confirmet.

„ Et quoniam attentio valde admodum excitatur, quae quis„ que profert, recte intelligit; ideo in ea potissimum expositio„ ne Psalmorum assidue versetur, quae non varia sit, sed quae „ tota in excitandis exercendisque sanctis affectibus versetur: „ cum autem magnus psallendi fructus in Psalmorum affectibus „ versetur, sive quis in choro, sive privatim, sive submissa, „ sive alta voce oret; idcirco certos sibi locos Psalmorum prae„ finiat, quibus omnis haec oratio includatur.

„ Loci praecipui praeter caeteros hi sint, unde salutares affe„ ctus existunt: Laus Dei, memoria bonorum nostrum, comme„ moratio nostrae miseriae, & reprehensio male agentium.

„ Psalmorum verbis cum Dei bonitas praedicatur, ad illius dile„ ctionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quae a divina „ benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius „ infinita sapientia aut potentia commemoratur, admiratione af„ ficiatur: non intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene „ gestum narratur.

„ Cum bonorum memoria, recordatioque Psalmorum vocibus „ excitatur, desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis „ consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem „ animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quae bona „ sunt, quaeque salutaria, assequatur, sed quae mala, ac quae „ mala, ac quae perniciem afferunt, vitet.

„ Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, se bona Deo „ juvante adeptum esse, & mala cavisse.

„ Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolo„ rem, ac humilitatem, cum suas agnoscit infirmitates.

„ Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum divinae vin„ dictae, & indignationem contra nequitiam: atque ita quidem „ ex salutaribus his affectibus fructum psallendi uberrimum capiet.

„ Peroratis Psalmis, absolutoque Canonico Officio, paululum „ tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur, & ne„ gligentiae, & distractionis, alteriusve culpae, quam in eo pre„ cationis officio admiserit: tumque hoc oret, ut pro Christi, „ totiusque Ecclesiae meriti, orationis suae obsequium, ac mini„ sterium gratum sit atque acceptum.

„ In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio & salutaris „ affectus, tum corporis decens compositio requiretur.

§. VI.

Proponitur mystica Vestium Canonicalium significatio.

VARII varia de origine ac significatione sacrarum Vestium, & inter alias de illis, quibus hodie in divino Officio Canonici uti solent, curiose magis quam utiliter inquirunt, & in medium proferunt: quibus praetermissis, ea hic tantum adjungenda arbitratus sum, quae de eorum mystica significatione piissimus Pater S. Carolus in *Concil. Mediol. V. part. 3. cap. 6.* Canonicis proposuit, ut vel ex sola vestium conspectione & consideratione ad reverentiam ac devotionem excitarentur, monerentur mores suos ita componere, ut nihil in illis occureret, quod persona simili ornatu decorata esset indignum.

„ Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida con„ stant, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a sor„ dibus, labesque puram, qualem vestitus ille indicat.

„ Cum almutiam pelliceam, quod insigne Canonicorum est, „ humeris vel brachiis, prout moris est, Canonicus imponit, „ eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mor„ tuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupi„ ditates, ut ejus rei significans est illa animalis intermortui „ pellis, quam de more induit.

„ Si vero, ut plerisque in Ecclesiis instituti, consuetudinisve „ est, cappam induit, quae humeros contegit, & brachia quasi „ devincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasique devin„ ctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei volun„ tatem accommodare.

„ Cum igitur iis chori vestibus, alium vestitum, quo foris „ utitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat, caveat „ ne quidquam, etiam in sacristia agat admittatve, quod cum „ actione non recte conveniat, ob quam illum habitum induit.

„ Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet; nisi „ curae praesit, quae id necessario postulet.

„ Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus „ indutus est, ubi sit in sacristia, vel alio loco, & a jocis, a „ ridicule dictis, facetiisque, a cachinnationibus, a verbis futi„ libus atque inanibus, quae temere & imprudenter effun„ duntur.

„ In choro ne properanter quasi distributionum quaestu incita„ tus, accedat, sed gravi incessu.

§. VII.

Corollaria ex iis, quae hoc capite dicta sunt.

EX dictis consequens est, quod Canonici aut ipsi Superiores jubeantur, quantum in ipsis est, providere, ne quid in divini Officii persolutione incidat, quod reverentiae aut devotioni, qua persolvendum est, contrarietur (a).

Hinc Canonicis invigilandum, ut si quae musica adhibeatur, *non sit lasciva*, ut loquitur Synodus Cameracensis, *nec choreis potius, quam choro congruens, sed gravis, ac movens pios affectus. Ann. 1565. tit. 6. cap. 2.*

„ Similiter ne & organa, & quaecumque instrumenta musica, „ tam in processionibus quam in Ecclesiis, ut loquitur Synodus „ Mechliniensis, modulatione sua lascivas cantiones imitentur. „ Tintinnabula quoque & campanas ad harmoniam quamdam „ pulsantes, ejusmodi pulsatione turpes, inhonestas, vel scan„ dalosas cantiones non exprimant, vel imitentur, sed potius „ Hymnorum & Canticorum Ecclesiae modulationes. Et sic ubi „ necesse fuit, ait Synodus, cum Magistratu desuper agatur „. *An. 1607. tit. 12. cap. 8.*

Quae omnia consonant Concilio Tridentino decernenti, ut Episcopi *ab Ecclesiis musicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, arceant.*

Consectarium quoque est, quod merito in usum revocarentur, quantum temporum ratio permittit, Canones illi, qui decernunt „ ut Laici secus Altare, quando sacra celebrantur (ver„ bis loquor *Cap. 1. tit. De vita & honest. Cleric.*) stare vel „ sedere non praesumant. Sed pars illa, quae cancellis ab Alta„ ri dividitur tantum psallentibus pateat Clericis.

Hos,

(a) De reverentia, quae observari debet, cum divinum Officium persolvitur & cantatur, egregia dixit Dominus Nivers Regiae Capellae Organista in Gallico opere, quod ann. 1683. in lucem prodiit; in fronte gerit hunc titulum: *Dissertation sur le chant Gregorien.*

Hos, inquam, Canones non immerito renovandos esse ex dictis facile colligitur. Quis enim ambigat, quin Laicorum, præsertim mulierum, ad chorum accessus psallentium devotionem turbare, & divini Officii reverentiam natus sit diminuere?

Quare Canonum illorum sanctissima Decreta expendens Synodus Aquensis *an. 1585. tit. De Choro*, & una videns Ecclesiarum " choros hoc tempore, ut ipsa deplorat non magis Clericorum quam Laicorum, immo quod deplorandum est, & mulierum conventus dici posse, & ob eam causam divina Officia ea qua decet reverentia minime celebrari, priscum ordinis decorem ad Divinæ Majestatis obsequium revocare cupiens, decrevit: Laicos homines (& multo minus mulieres) dum divina celebrantur, intra cancellos chori nequaquam esse admittendos; his tantum præter cantores, & alios hujusmodi chori ministros, in eum ingressuris, qui Ecclesiastici sint, & honesto ac decenti habitu induti.

„ Laici vero nobiliores, & qui vel Christianissimi Regis Consiliarii & Officiales, aut ex Militaribus ordinibus, aut communitatum Magistratibus fuerint, poterunt intra chorum admitti, si eo in loco divinis Officiis interesse velint; ita tamen ut post Clericos sedeant, nec inter Clericos ipsis sedere liceat.

„ Fœminæ vero cujuscumque conditionis & status sint, nullo unquam tempore, nullave ex causa dum divina Officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur, denique iis horis, quibus Clericis tam sæculares, quam regulares, in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum aliquemve ejus locum secretum, etiam superiorem admittantur.

Procul ab horum Patrum zelo alieni esse convincuntur Canonici, aliique, seu Regulares seu Sæculares; qui tantum abest ut Laicos a choro excludant, ut eos etiam quasi invitare, & sibi honori ducere videantur, si locum in choro, immo & ipsa psallentium sedilla occupatum veniant; quin nec ipsas mulieres, quantumvis lascivo habitu ornatas, inter psallentium choros admittere vereantur.

Denique ex assertis hoc capite facile patet, quod si Officii Divini solemnis decantatio, ea reverentia, distinctione, ac devotione, quæ tanto operi congruit, perageretur, quod etiam sperari posset major ad illud frequentandum populi ardor & pietas; tunc enim spes esset, quod plurimi ad suave-sonantis Ecclesiæ voces similes in se sentirent affectus, quos se expertum fuisse refert Augustinus *lib. 9. Confess. cap. 6.* " Quantum flevi „ in Hymnis & Canticis tuis, inquit, suave-sonantis Ecclesiæ „ tuæ vocibus commotus acriter! Voces illæ influebant auribus „ meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæstuabat; „ inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi „ erat cum eis.

CAPUT IV.

De quotidianis Distributionibus.

§. I.

Canonici non tantum Majoribus, sed etiam Minoribus Horis interesse debent.

Septem esse hodie Horas seu preces horarias, quæ nocturnum pariter ac diurnum Officium Ecclesiasticum constituunt: nimirum Matutinum, quod & Laudes comprehendit, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas, & Completorium, indubitatum est. Multæ hujus septenarii numeri rationes mysticæ a diversis assignantur, e quibus plures Cardinalis Bona adducit; quarum una, eaque præcipua, & omnium Scriptorum calculo, teste dicto Cardinale, approbata, hæc est; ut conservemus copiosæ Redemptionis nostræ per Christum memoriam, juxta vulgatissimos Glossographi Juris Canonici versiculos, *Ad C. 1. tit. De celeb. Miss.*

Hæc sunt septenis propter quæ psallimus horis:
Matutina ligat Christum, quæ crimina purgat.
Prima replet sputis. Causam dat Tertia mortis.
Sexta cruci nectit. Latus ejus Nona bipertit.
Vespera deponit. Tumulo Completa reponit.

Cum igitur Canonici, aliique choro adstricti teneantur *Divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrare*, ut ait Concilium generale Lateranense IV. *pariter & devote*; evidens est Canonicos, ut Officio suo satisfaciant, non tantum Matutino, Sacro, & Vesperis, sed & reliquis Horis interesse debere: quandoquidem & illæ, quas hodie minores dicimus, notabilem Officii divini partem constituant; ac per consequens sicuti Clericus Officium divinum recitare constrictus judicaretur notabiliter culpabilis, si minores Horas ex negligentia omitteret, ita quoque Canonicus obligatus solemniter Officium divinum nocturnum pariter & diurnum celebrare, notabiliter dicendus erit culpabilis, si Horas minores, notabilem officii sui portionem constituentes, negligat.

§. II.

Ut Canonici desidiosi ad frequentandum divinum Officium incitentur, repertæ sunt distributiones quotidianæ.

Distributionum, quas hodie quotidianas dicimus, eo, quotidie Clericis Divinis assistentibus distribuantur, exemplum apud S. Ivonem Carnutensem *Epist. 219.* qui sæculo XI. & ineunte XII. floruit, occurrit.

Is enim ad Paschalem II. scribit: " Cum in pluribus Canonicorum Carnutensium desuevisset disciplinæ Regularis observantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de somnolentis vigilantes, de tardis assiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem iis dimidiam præposituram, ut inde fieret *quotidianus panis*, quem acciperent assidui, amitterent tardi; ut ad quas eos panis interni dulcedo non movebat, panis corporei refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda eis ad hoc sufficiens esse deberet.

Similiter Coloniensis Synodi Patres cum deliberassent de modo, quo Canonicorum in divini Officii negligentia castigaretur, tandem facilem modum, quo emendaretur, se recepisse testantur: " Facile, inquiunt, castigabitur hic lapsus, si negligentes „ substractione proventuum seu distributionum mulctentur.

Ipsa denique Synodus Tridentina distributiones probans, easque, ubi desierant, reduci desiderans, ac ob id præcipiens: „ Tertiam fructuum, & quorumcumque proventuum & obventionum, tam dignitatum, quam Canonicatuum, personatuum, „ portionum, & officiorum, separari debere, & in *distributiones quotidianas* converti " : hanc suæ præceptionis rationem „ præmiserat: Cum Beneficia ad Divinum cultum atque Ecclesiastica *munia obeunda sint constituta, ne qua in parte diminuatur Divinus cultus; sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur, statuit* " &c. Sess. 21. cap. 3.

§. III.

Distributiones quotidianæ assignari debent non tantum majoribus, sed etiam minoribus Horis, ne qua in parte cultus Divinus negligatur.

Distributiones quotidianas ab Ecclesia esse ordinatas, ut Canonici excitarentur ad divini Officii frequentationem paragrapho superiori ostendimus, cumque Officium divinum septem Horis Canonicis constet ut §. 1. notavimus, non mirum, quod Ecclesia non majoribus tantum, sed omnibus Horis suas assignatas voluerit distributiones; ne *qua in parte*, ut ait Synodus Trid. *Sess. 21. cap. 3. Cultus Divinus minuatur, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur.* Unde Synodo Basileensi non sufficit aliquibus Horis distributiones assignatas esse; sed jussit, *quod in illis Ecclesiis, in quibus singulis Horis certæ distributiones statutæ non essent, omnino etiam de grossis fructibus (si opus sit) deputetur*.

Eamdem fuisse Patrum Concilii Tridentini mentem, luculenter ex contextu Decreti, & præcipue ex ratione ipsius Decreti patescit. Vult enim, ut mox notatum est, distributiones fieri, „ *ne qua in parte* cultus Divinus minuatur, sed ei debitum *omnibus* in rebus obsequium præstetur.

Verum ne vel umbra dubitandi de mente Concilii Tridentini supersit, ipsius fidelissimos interpretes ac executores, nimirum Conciliorum Provincialium Patres, & inter eos S. Carolum audiamus.

Hic in quarta sua Provinciali Synodo *part. 2. cap. 13.* statuit, ut „ etiam in Ecclesiis vel Cathedralibus vel Collegiatis, quamvis reliquis divinis Officiis congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit, *aliquibus* tamen *Canonicis Horis*, aut cæteris Officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ attributæve sint; aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem, atque usque adeo tenues, ut verisimiliter negligantur: in iis Episcopus vel de communi residentiæ, distributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem arbitrio suo congruam, Capituli ac reliquorum, qui ejusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam, unicuique ex illis Canonicis Horis Officiisve attribuat, adscribatve perpetuo, vel omnino ipse auctoritate & facultate sibi ab eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam a S. Sede Apostolica declaratum est.

Quis ex his non videat S. Carolum ex sententia Concilii, & S. Sedis conformi declaratione credidisse, distributiones omnibus & singulis Horis, & Officiis etiam extraordinariis, ne *qua in parte* cultus Divinus negligeretur, esse assignandas.

Credidit quoque Concilium Remense præcipiens, ut distributiones quotidianas tertia pars fructuum convertatur, & *singulis cujuslibet diei Horis & Missæ distribuatur*.

Utque plura alia Concilia silentio involvam, unum Provinciæ nostræ Mechliniensis adjungo: " Distributiones chori, inquit, „ dispensentur secundum præscriptum Concilii Tridentini ad „ tertiam partem fructuum: ut vero minores Horæ non negligantur, pro illis certæ distributiones assignentur, aut minores illæ Horæ majoribus adjungantur; ita ut in majoribus „ illis Horis nemo distributione gaudeat, nisi qui in minoribus quoque Horis debite interfuerit ". *Anno 1607. tit. 12. cap. 3.*

§. IV.

§. IV.

Consuetudines & statuta, quæ distributiones concedunt in una aut altera Hora præsentibus, æque ac illis, qui omnibus interfuerunt, ut corruptelæ extirpandæ sunt.

QUEMADMODUM Decreta Conciliorum, quibus distributiones singulis Horis assignantur, Canonicorum in iis frequentandis promovent diligentiam, expellunt teporem, atque ad Divini cultus augmentum non parum conducunt; ita e contrario consuetudines, atque statuta, quibus *integra diei* distributiones conceduntur illis, qui uni aut duabus tantummodo Officii partibus interfuerunt, Canonicorum negligentiam fovent, teporem nutriunt, & divini Officii neglectum inducunt. Quare ejusmodi consuetudines & statuta non a zelo promovendi Divinum cultum, sed quorumdam Canonicorum vagandi cupiditate, & in divinis Officiis socordia originem & incrementum acceperunt. Hinc etiam eadem tamquam meros abusus & corruptelas Ecclesia rescindere & eliminare non dubitavit.

Synodus Basileensis *sess.* 21. *cap.* 4. eodem suo Decreto, quo singulis Horis suas assignatas voluit distributiones, extirpari mandavit prorsus abusum illum, *quo in una duntaxat Hora præsens, totius diei distributiones usurpat.*

Non minore zelo statutis *abusum illum* foventibus sese opposuere Synodi Aquensis Prælati. „ Tridentini Concilii, & Bonifacii VIII. auctoritate nixi decernimus, inquiunt, ut nulla Ca„ nonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, aut „ facta vim habeat, nullumve statutum, aut consuetudo quæ„ cumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa e„ jus, vel sacræ Horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omni„ no cuiquam contra quam jure communi & ejusdem Tridenti„ ni Concilii definitum sit, distributiones quotidianæ dari pos„ sint „. *Tit. De Can.*

Quin & hoc nostro sæculo pene eisdem verbis, quibus abusum hunc damnaverat Synodus Basileensis, eumdem Synodus Burdigalensis reprobandum dixit: *sed & abusum illum*, inquit, *quo in una Hora aut duabus Officiorum divinorum, præsens totius diei distributiones usurpat, tolli prorsus & aboleri præcipimus.* An. 1624. *cap.* 9. §. 4.

Quinimmo cum hujusmodi abusibus pallio quodam consuetudinis aut etiam statuti contectis, totaliter evellendis auctoritas Ecclesiastica non sufficeret, ipsi Regii Senatus nec suam auctoritatem adjungere dubitarunt.

Et quidem Senatus Parisiensis anno 7. decimi septimi sæculi, abusivum & nullum dixit statutum Canonicorum Aurelianensium quo statuerant, ut *præsens in una Hora lucraretur distributiones totius diei*; tametsi statutum illud per Bullam Gregorii VI confirmatum diceretur. Fevret, *De Abusu lib.* 3 *cap.* 1. *num.* 13.

Similiter Parlamentum Tholosanum nullum declaravit statutum Ecclesiæ Collegiatæ S. Gaudentii, per quod *Canonici, qui aderant tribus Horis, fructus integros lucrabantur*; quin & una solemne dedit Arrestum, quo generaliter *hujusmodi statuta ut perniciosa & abusiva, rescissa & abrogata fuerunt, sancitumque ut Canonici, aliique Ecclesiæ Ministri singulis Horis adsisterent, absentesque in singulis Horis, ex eorum albo, qui punctassent, delerentur.* Durant. *De Rit. Ecc. lib.* 3. *cap.* 25

Denique idem Regius Senatus statutum Canonicorum Mirapicensium concedens *distributiones totius diei* illi, qui uni duntaxat Horæ interfuisset, nullum pronuntiavit, non obstante *trium sæculorum curriculo*, quo prædictum statutum servatum fuisse dicebatur. Dolives *in Quæst. notab. cap.* 10

Recte proinde Glossator Pragmaticæ Sanctionis agens de reprobatione similium statutorum per Synodum Basileensem, subjungit: „ Attendant hic multarum Ecclesiarum Canonici, ne in observatione statuti, vel consuetudinis ejusmodi, reperiantur judicium sibi manducare, & bibere. Non enim video illos in ea „ perceptione in foro animæ excusatos esse; etiam nec in foro „ contentioso eorum quære amdefendi posse ". *In Comment. Sanctionis pragmat. tit. Quo tempore quisque debeat esse in choro*, §. *Tollens.*

Nec dicant Canonici quod ultro donent distributiones absentibus: quia, ut etiam ipse Navarrus fatetur, talis donatio utpote in fraudem legis Ecclesiasticæ facta, prohibita est & nullius momenti, nec ipsos accipientes a restitutione illarum eximit: „ „ quia, inquit *De Orat. Miscellan* 59. si consensus eorum, qui„ bus distributiones accresceret, sufficeret, facile fieret, ut o„ mnes in absentia perciperent illas: facile enim consentiret u„ nus Canonicus ne alius perdat in absentia, ut alius consentiat, „ ne ipse perdat cum abfuerit, & ita omnes delinquerent. Hoc „ quoque videtur expressum in Concilio Tridentino, pergit Na„ varrus, ibi. *distributiones vero, qui statis Horis interfuerint,* „ *recipiant, reliqui quavis collusione, aut remissione exclusa, his* „ *careant.*

§. V.

Non sufficit exiguo tempore interesse Officio, aut Horæ alicui, ut quis distributiones illi assignatas lucretur.

DISTRIBUTIONES quotidianas constitutas esse, *ne qua in parte* cultus divinus negligatur, supra ostensum est: quare ut quis alicujus Officii aut Horæ distributiones recipere possit, Officio illi aut Horæ *personaliter* (nisi justa causa excuset) interesse decet. Hinc facile est videre, quod ii qui ad brevissima tantum momenta, puta ad lectionem Epistolæ, seu minus Psalmi, aut Responsorii assistunt, distributiones accipere nequeant. Qui enim dicet illos Officio aut Horæ interesse, qui majorem illius partem negligunt? Unde merito Patres Concilii Moguntini *an.* 1549. *cap.* 72. „ non dubitantes, quin gravissimæ indignationi divinæ su„ bjacerent, qui census Ecclesiæ, sanctorum Martyrum patri„ monia, & donaria piæ plebis ad divini ministerii sustentatio„ nem collata otiose absumunt, pro iis debita Ecclesiis obsequia „ rependere non curantes, animarum periculo obviare, & Ec„ clesiarum necessitati consulere volentes, decreverunt & ordi„ narunt, ne quotidianæ distributiones, ad brevissima quædam „ momenta, puta ad lectionem Epistolæ, seu unius Psalmi, aut „ Responsorii; *sed integris ac totis Officiis & Horis assignentur* & „ iis modo tribuantur, qui Officiis divinis, de quibus hæc emo„ lumenta dantur, *ab initio ad finem interfuerint . . . quibus*„ *cumque irrationabilibus, aut pravis consuetudinibus (quæ po*„ *tius corruptelæ censendæ sunt) non obstantibus.*

Horum Prælatorum sententiam jam ante expresserat Synodus Basileensis *Sess.* 21. *cap* 4. declarans, ut „ qui in Matutinis an„ te finem Psalmi *Venite, exultemus*, in aliis Horis ante finem „ primi Psalmi, in Missa ante ultimum *Kyrie eleison*, usque in „ finem divino Officio non interfuerit, nisi forte necessitate co„ gente, ac petita ac obtenta a Præsidente chori licentia, dis„ cedere oporteat, pro illa Hora absens censeatur, salvis, in„ quit, Ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forte circa hoc ar„ ctiores existunt.

Eamdem Synodi Tridentinæ mentem fuisse sufficienter insinuat ratio, qua ad inducendum distributiones mota fuit: *ne qua in parte cultus divinus minuatur; sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur.* Sess. 21. *cap.* 3. *De Reform.*

Quapropter Concilia Provincialia pro executione Tridentini celebrata distributionibus quotidianis privandos non dubitarunt, qui ab initio ad finem ad normam Concilii Basileensis non interfuerint; utque Synodum primam Mediolan. *Part* 2 *cap.* 25. sub S. Carolo, aliasque prætermittam, unicum Concilii Mechliniensis Decretum subjungo: „ Careant, inquit, distributionibus, qui „ ante *Gloria Patri* primi Psalmi cujusque Officii usque ad finem „ eidem Officio *actualiter* non intersunt ". *An* 1067. *tit.* 12. *cap.* 4.

§. VI.

Qui ad divinum Officium tantum accedunt, ut distributiones accipiant, animum Simoniacum habere convincuntur.

MENTALEM Simoniæ in hoc potissimum consistere constat, quod res spirituales ad vilitatem quamdam redigantur; quia quodammodo spiritualia temporalibus coæquantur: quam inordinationem in Simonia tamquam multum execrabilem in Simoniacorum antesignano notavit Princeps Apostolorum, dicens: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum Dei pecunia possideri. Act. cap.* 8. *vers.* 18.

Qui vero Officium Ecclesiasticum eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, ut hinc vitæ habeat necessaria, *perverso nimis ordine*, ait S. Bernardus, *cælestibus terrena mercatur.*

Rationem reddit Augustinus, ut supra *par.* 2. *cap.* 4. §. 3. notavimus: „ quia quæcumque res propter aliud aliquid quæritur, „ sine dubio inferior est (nimirum in æstimatione quærentis) „ quam id, propter quod quæritur.

Si igitur quis Officium divinum eo peragat aut frequentet animo, eoque intuitu, ut distributiones corporales lucretur, convincitur *perverso nimis ordine, cælestibus terrena mercari*; & inferiori loco in animo suo locare divinum Officium, quam temporale distributionum emolumentum; ac per consequens nec animum a vitio Simoniæ alienum habere censetur. Unde Canonistæ post Glossam condemnare non verentur *Simoniæ mentalis Canonicum, qui Officio divino interest principaliter pro denario.* Vide Fagnan *ad Cap. Ex parte, tit. De Offic. deleg. num.* 16.

Hinc perniciosum affectum in multis Canonicis dominari verentes ipsi Patres Concilii Colon. an. 1536. *part.* 3. *cap.* 13. sequens Decretum omnium Canonicorum mentibus altius imprimendum ediderunt. „ Utinam, inquiunt, optando a Deo Opt. „ Max. consequi possimus, ne quisquam *lucri causa* Divinis in„ teresset, *alioquin non accessurus Sacra*, veluti quem nummi „ magis quam Dei amor in templum trahit, qualium pietatem „ esse quæstum, qui, non dubium, ex numero eorum est, de „ quibus Isaias dixit: *Omnes diligunt munera, sequuntur retri*„ *butiones.* Nec multum is abest (uti plerisque doctissimis viris „ placuit) *ab horrendo crimine Giezi, qui existimavit divinum* „ *munus pecunia redimendum.* Quare viderint Clerici nostri, ut „ eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum Da„ vid confiteantur *Deo in directione cordis: ac in labiis suis pro*„ *nuntient omnia judicia oris ejus.* In via etiam testimoniorum „ Domini delectentur sicut in omnibus divitiis. Optandum ut „ Psalmus ille 118. qui toties non sine causa in Ecclesiis repe„ tatur, ore simul & correspondente singulis verbis mente de„ cantetur; & cum eodem Psalte ex animo dicatur: *Voluntarie* „ *sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam* „ *bonum est.* Non adimit Christus, sed decernit operanti suam „ mercedem: *dignus est enim operarius mercede sua; & qui Al*„ *tario deservit, de Altario & vivet.* Sed interim cogitare de„ bet Clericus, *se vivere non ut edat, sed edere ut in Christo* „ *vivat*, habereque semper menti reconditum Christi verbum: „ *Primum quærite regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia* „ *adjicientur vobis.*

Similiter Stephanus Episcopus Parisiensis dubitasse non videtur, Simoniam mentalem committi a Clericis, qui divinum Officium ob solam spem materialium distributionum frequentant. „ Prohibemus vobis omnibus (inquit in sua Synodo) *ne committatis* „ *Simoniam etiam mentalem adeundo ad Divinum Officium sub spe* „ *materialium distributionum* ". *Synod. Paris. p.* 114.

§. VII.

§. VII.

Indicia, e quibus colligitur, num quis gratia distributionum principaliter Officio divino intersit.

Indicia, e quibus in anterioribus ostendimus colligi, num quis, *evangelizet ut manducet*, eadem indicabunt, num quis ad Officium divinum *distributionum* temporalium gratiam accedat.

Si igitur Canonicus Horas illas tantum frequentet, quibus distributiones majores sunt annexæ, illas vero, quibus nullæ, aut exiguæ constitutæ sunt, sine justa causa negligat, nullaque illas frequentandi sit cura, indicium erit non obscurum, quod Horas non amore religionis, sed amore pecuniæ frequentet, easque tamquam medium ad distributiones ordinet.

Canonicus quoque, qui mox ut Officium, cui distributionum lucrum annectitur, est absolutum, e choro discedere solet, neglecto Officio, quod distributiones non pendit, tametsi etiam immediate sequatur, difficulter se a suspicione Simoniaca liberabit.

Cum enim nullum sit Officium, sive Hora Canonica, quæ non ad Religionem & cultum divinum pertineat, & pietate atque erga Deum reverentia sit plena; intelligi nequit quomodo Canonici, si zelo & affectu erga divina Officia ducerentur, ea illa negligerent; alia vero, quibus distributionum lucellum est annexum, frequentarent.

Recte proinde Franciscus Probus famosus Jurisconsultus dixit in Notis *Gloss. Fragm. pag.* 495. „ Colliges Canonicos ivisse ad „ Ecclesias, ut habeant distributiones, quando solo chori ingres„ su cum continuo illius egressu, modico saltem dato temporis „ intervallo, contentantur, *eis tamen prius distributionibus* „ *receptis*.

Nonne igitur jure Petrus Cantor in verbo Abbreviato *cap.* 26. arguit jam pridem Simoniacæ pravitatis Clericos illos divinum Officium persolvere paratos, modo nummi numerentur, persolvere nolentes, licet persolvendi adsit facultas, dum nummorum deest distributio? In cujus rei detestationem exemplum adducit cujusdam Prælati petentis in Ecclesia a choro festum S. Stephani duplex fieri in feriis, & canticis Ecclesiasticis, sed non impetrantis, nisi cum pastum & refectionem annuam Clericis promitteret, insuper nummos matutinalis illius noctis duplicandos, ut sic celebrarent potius festum nummi duplicati, quam festum S. Stephani .... quibus sunt similes quidam in Ecclesia psallentes, & pro pretio cantantes: „ quibus (inquit) *pecunia disciplina est*, „ *nummus Decanus & etiam Deus: qui idololatræ sunt, nummum* „ *potius adorantes quam Deum; non alias Deo cantaturi nisi pro-* „ *pter nummum* „ . Subdit deinde prædictus Petrus Cantor: „ Quid vilius, quam duas Horas in Ecclesia quadam (quia ad „ illas decantandas non est constituta certa pecunia) a Laicis „ dici *Horas Domini*, *cæteras denarii*, immo diaboli? immo ad „ has Horas decantandas, & Horas beatæ Virginis non adsunt „ Clerici; sed præsentes in aliis, ab his fugiunt, ut nullum opus „ sibi *vendicet in Ecclesia Spiritus Sanctus, cum nihil gratis in* „ *ea fiat, sed omne sibi vendicet nummus*.

Si hodie superstes Petrus, in multis reperiret Ecclesiis, quod in una se reperisse deplorat, & quasdam Horas Vicariorum, quasdam Canonicorum, & Cappellanorum, non immerito appellandas videret.

Nonne cum magno divini Officii dedecore conspicitur, a duobus tribusve Vicariis Horas illas passim, cursim, & syncopando decantari, quibus decantandis nullus nummus est constitutus? Numquid qui diligunt decorem Domus Dei, magno animi dolore videre coguntur Canonicos, Cappellanos, aliosque Clericos Horis Canonicis, quibus distributiones quotidianæ sunt assignatæ, pene non absolutis, quasi aufugere, & ad plateas aut consortia, confabulationis causa se conferre, interim illa Officii parte, quæ distributione caret, neglecta?

§. VIII.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta sunt.

Asserta hoc Capite sufficienter ostendunt, Canonicos ex vi officii sui obligari, ut diurnum pariter & nocturnum Officium devote celebrent, & ita adstringantur ratione muneris Canonicalis, nisi justa de causa excusentur, non tantum majoribus, sed etiam minoribus Horis interesse: ex quo consectarium est, Canonicos, qui se ab Horis Canonicis absentant, coram Deo non excusari, licet distributiones Horis illis forsan assignatas non recipiant. Ecclesia quidem substractione distributionum censuit Canonicos desidiosos puniendos; minime tamen ab obligatione divinum cultum persolvendi pœnæ persolutione eos absolutos credidit; immo ideo eos pœnæ illi potius subjicit, quia ipsos obligatos supponit.

Ex dictis quoque hoc Capite constat, quod Concilia omnia, quæ singulis Horis suas assignatas distributiones volunt, nec alios earum participes esse patiantur, nisi integris Horis aut Officiis assistant, eo unice tendere, *ne qua in parte cultus divinus negligatur, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium exhibeatur*; patet proinde a veris Ecclesiæ filiis, unice debitum divino cultui obsequium desiderantibus, summa veneratione illa Conciliorum Decreta esse amplectenda.

Nonne profecto absurdum ac injustum esset, si Conciliorum sacratissima Decreta Hæreticis, ut fidem suam illis conformet, Catholici obtrudant; Sacerdotes vero, atque Ecclesiæ Ministri eac in Concilia ubi eorum cupiditati, ignaviæ, aut superbiæ resistunt, agnoscere renuant?

Certe adeo id a ratione alienum censuit Gregorius VII. ut scribat non minus coercendos, qui sanctorum Patrum Decreta de moribus convellunt, quam qui eorum fidem expugnant, & addit: *Nullatenus sane alicui fides SS. Patrum proderit, qui eorum Canonicis atque moralibus præceptis non obedire, sed pertinaciter resistere studuerit*. In Apol.

Canonici igitur, qui sanctissima illa Conciliorum Decreta pro augmento divini cultus, & contra Clericorum in celebrando desidiam & negligentiam, non suscipiunt, sed pertinaciter, ut suæ cupiditati liberius satisfaciant, rejiciunt, & quodammodo contemnunt, videant qualiter se Ecclesiæ filios probent.

Certe non videtur a vero aberraturus, qui crederet hujusmodi Canonicos obedientiam Matri Ecclesiæ exhibere velle, sed *commodam*, id est, quoad ea quæ eorum non obviant concupiscentiis.

Scio quidem interdum factum esse, ut aliquis, etiam generalis Concilii Canon non ubique fuerit receptus, verum id obtinere potest in iis, qui rationem generalem non habent, sed localem, qualis v. g. fuit Canon Nicænus de non flectendi genibus die Dominica; quoad Canones vero, qui mores concernunt, vitiisque & corruptelis opponuntur, omni semper veneratione a veris Ecclesiæ filiis recepti fuerunt.

CAPUT V.

De causis legitimis Canonicos a personali residentia excusantibus.

§. I.

Canonici ad continuam personalem residentiam tenentur, nisi justa & legitima causa excusentur.

Cum Beneficium detur propter Officium *Cap. fin. De Rescript. in* 6. etiam nullum ad illud assumendum esse, nisi qui in loco ejusdem residere possit, Canones decreverunt, & quidem cum olim nullus ordinaretur, nisi una Ecclesiæ alicui adscriberetur, cujus quodammodo Beneficiarius, ut idiomate hodierno loquamur, constitueretur, etiam quotquot Clero adscribebantur, *locales* se futuros profitebantur. Et quidem Patres Synodi Valentinæ in Hispania præcipientes, ut nullum Episcopi ordinent, qui localem se futurum primitus non responderit, rationem illius reddunt, *ut singuli in delegata sibi Ecclesia assiduum pendant obsequium*. Ann. 524 *Can.* 5. & 6.

Quod ipsum & juri communi, quo hodie utimur, conforme est. Hoc enim jure „ Beneficium, quantumcumque minimum, „ (verba sunt Fagnani) puta viginti solidorum, ex quo habe„ tur pro titulo, de jure communi *personalem* residentiam requi„ rit, adeo ut non residens Beneficio privari debeat „. Hæc Fagnanus *ad Cap. Conquerente tit. De Cler. non resid.* Et subdit: „ Ille Textus optime probat Beneficium, quantumvis tenue, „ de jure communi obligare ad personalem residentiam.

Hinc collige, quod Canonici ratione Officii, quod Ecclesiæ præstare tenentur, jure communi teneantur ad personalem residentiam, id est, ad præstandum personale obsequium. Residere enim personaliter, ut bene notant Canonistæ, non est aliud, quam *personale debitum per se præstare*; quare etiam Concilium Lateranense sub Alexandro III. *residere, & curam Beneficii per seipsum exercere*, simul conjungere non dubitat. *Cap.* 3. *tit. De Cler. non resid.*

Hinc ulterius concluditur, Canonicos obligari ad personale obsequium in Ecclesia præstandum, nisi justa & legitima causa ab obligatione illa eximantur.

§. II.

Quid de residentia Canonicorum statuerit Synodus Tridentina? Et an sine justa causa Canonici tribus mensibus abesse possint.

Canonicos ex vi officii sui teneri ad personalem residentiam, seu ad præstandum personaliter sibi injunctum officium, paragrapho anteriori ostensum est: verum cum huic suæ obligationi Canonici tempore Concilii Tridentini parum satisfacerent, sed passim omnes a suis Ecclesiis essent absentes, sufficere credentes, si per substitutos divinum Officium persolverent, ut ex multis Conciliorum Decretis contra hunc Canonicorum abusum editis est manifestum; Concilium Tridentinum corruptelam hanc rescindere, quantum temporum conditio patiebatur, desiderans, *Sess.* 24. *cap.* 12. *De Reform.* statuit: „ quod obtinentibus in „ Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis dignitates, Canonica„ tus, Præbendas, aut portiones, non liceat vigore *cujuslibet* „ *statuti, aut consuetudinis*, ultra tres menses ab eisdem Eccle„ siis quolibet anno abesse: *Salvis nihilominus earum Ecclesia*„ *rum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt*.

Juxta hoc Concilii Decretum Canonici residere tenentur novem mensibus. *Residere*, id est „ eum effectu Ecclesiæ in Divi„ nis deservire. Nam residentia, ait Fagnanus, debet esse labo„ riosa, non desidiosa, cum Beneficia ad divinum cultum, & „ Ecclesiastica munia obeunda sint constituta „. *Ad Cap. Licet tit. De Præb. num.* 23.

Ex eodem Decreto hoc quoque patet, quod Canonici nulla consuetudine a residentia novem mensium excusari queant. „ Unde, teste Fagnano *ibid. num.* 32. in Cathedralibus, & Col„ legiatis insignibus eo Decreto sublata est consuetudo, etiam „ *immemorialis*, vacandi ultra tres menses a servitio chori, ut „ multoties respondit Sacr. Congregatio.

Tertio, ex eodem habetur, quod nec vigore *cujuscumque statuti*

statuit a residentia novem mensium excusari possint. " Unde
,, cum fuerit quaesitum, inquit idem Fagnanus *ibid. num.* 35.
,, num valeat statutum ut una vel duabus Horis interessentes
,, lucrentur massam grossam, sive Praebendam, amissis distribu-
,, tionibus? responsum est, non valere.

Hanc Congregationis Cardinalium declarationem merito attendant Canonici, qui residentiae, ad lucrandum fructus Praebendae suae, satisfecisse credunt, si vel uni Officio diei intersint.

Facile quoque colligitur, verissimum esse, quod subjungit dictus Fagnanus, *ibid. num.* 36. & 37. nimirum praeallegatum Concilii Decretum obligare Canonicos ad residentiam novem mensium " non obstante licentiam, quam Capitulum concedere con-
,, suevit vacandi a choro ultra tres menses. Immo censuit Sacr.
,, Congregatio, referente saepe dicto Fagnano, non excusare a
,, poena Concilii licentiam, quam Capitula Cathedralium Hispa-
,, niae ab *immemoriali* tempore concedere consueverunt, ut Ca-
,, nonici abesse possint, *quoad Capitulo visum fuerit*. Quin etiam
,, hanc licentiam nec Episcopum, nedum Capitulum, etiam ex
,, rationabilibus causis in Jure non expressis, & supposita im-
,, memoriali, posse concedere.

,, Ampliatur etiam praedictum Concilii Decretum, subdit Fa-
,, gnanus *ibid. num.* 40. in Dignitatibus Cathedralium Ecclesia-
,, rum, quae nullos habent reditus: nam nihilominus obligant ad *personalem* residentiam.

Colligitur quoque ex verbis Decreti Synodum non procedere concedendo, sed prohibendo, ibi, *non liceat praetextu cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses*. Quare expresse praeservat Constitutiones, quae longius praesentiae tempus requirunt: *salvis nihilominus, &c.* " Unde proposito dubio, ait saepe allega-
,, tus Prosper Fagnanus *ib. n.* 50. an Canonici, qui majori servi-
,, tio Ecclesiae, quam novem mensium sunt adstricti, subjaceant,
,, si non resederint, eisdem poenis, de quibus in *cap.* 12. *Sess.*
,, 24. *De Reform.* Sacr. Congregatio censuit subjacere. Ex Ca-
,, nonicis ut supra adstrictis, postulantibus ex gratia vacationem
,, trium mensium, Sacr. Congregatio pro eo tempore abnuit.

Ex quo ulterius colligitur, quod Concilium statuta, aut consuetudines, quae indulgent trium mensium absentiam, non omnino approbaverit, sed toleraverit; ut nimirum, qui juxta illa statuta eo tempore abest, poena contra absentes pro Canones & ipsum Concilium Decreta, puniri nequeat, tametsi nullam e Superiore licentiam obtinuerit, nullamque absentiae causam allegaverit; relinquens ipsius conscientiae, an justam absentiae causam habeat. Neque enim Concilium intendit Canonicos ab obligatione praestandi continuum Ecclesiae obsequium sine causa eximere, & Ministros Ecclesiae reddere desidiosos; sed an sit justa absentiae causa absentium conscientiae relinquit; quam sperat religiosam & timoratam fore, ut in simili idem Concilium loquitur, dum Episcopis simile trium mensium absentiae spatium permittit. *Sess.* 23. *cap.* 1. *De Reform.*

Semper igitur Canonici servitio Ecclesiae, ac divino Officio juxta muneris exigentiam assistere tenentur, nisi aequa causa absentiam justificet; quae eo justior & urgentior esse debet, quo longior est absentiae mora.

§. III.

Quandoquidem legentes aut docentes juste fructus in absentia percipere possint?

TAMETSI Canonicos ad residentiam Sacri Canones adstringant, nonnullas tamen esse causas legitimas absentiae declararunt.

,, Et quidem jam pridem declaratum fuit docentes in Theolo-
,, gica Facultate, dum in scholis docuerint, integre per annos
,, quinque percipere posse de licentia Sedis Apostolicae proven-
,, tus Praebendarum, & Beneficiorum suorum, non obstante ali-
,, qua contraria consuetudine vel statuto; *cum denario*, inquit
,, Pontifex *Cap. fin. tit.* De Magist. *fraudari non debeant, in*
,, *vinea Domini operantes*.

Quod privilegium Synodus Tridentina ut aequum & justum innovandum censuit: *Sess.* 5. *cap.* 1. *De Reform.*

Cum vero privilegium, de quo supradicta Decretalis per Synodum Tridentinam innovata, tantummodo per *quinquennium* indulgeat licentiam percipiendi fructus, non difficulter ostendetur, quod privilegia de percipiendis fructibus indulta per Romanos Pontifices Martinum V. & Eugenium IV. Legentibus in hac Lovaniensi Universitate, longe excedant privilegium Juris communis.

Haec enim concedunt ipsis Legentibus, sine ulla temporis praefixione: " ut eorum singuli fructus, reditus, & proventus Be-
,, neficiorum suorum Ecclesiasticorum cum ea integritate, di-
,, stributionibus quotidianis duntaxat exceptis, libere percipere
,, valeant, cum qua illos perciperent, si in ipsis Ecclesiis sive
,, locis personaliter residerent, & ad residendum interim in iis-
,, dem minime teneantur; non obstante, si primam in Ecclesiis
,, sive locis hujusmodi non fecerint residentiam &c.

Apparet proinde, quod Legentes in hac Universitate gaudeant ampliori privilegio percipiendi fructus in absentia, quam Jure communi esset indultum.

Cum igitur, referente Fagnano, Sacr. Congregatio alias censuerit: " Docentes Jus Canonicum in publica Universitate gau-
,, dere & potiri privilegio de percipiendis fructibus in absentia
,, quamvis Praebendae, quas obtinent, sitae sint in Cathedralibus
,, *ejusdem Civitatis*, in qua publici Lectoris munere funguntur".
Quidni & Docentes seu Legentes in hac Universitate gaudere queant fructibus suarum Praebendarum, quae sitae sunt in hac ipsa civitate, quando docendo aut legendo sunt occupati, vel ad illud se disponunt?

Constat proinde Legentes & Docentes fructibus Beneficiorum suorum in absentia gaudere posse, modo tamen muneri suo taliter incumbant, ut *in vinea Domini operantes* vere dici queant.

Privilegia enim similia, cum sint quaedam Canonum relaxiones seu dispensationes, a Romanis Pontificibus non nisi ob utilitatem aut necessitatem Ecclesiae conceduntur, juxta illud S. Bernardi *lib.* 2. De Consid. *Ubi necessitas urget excusabilis, ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est. Utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fideliter dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Vel ut alio loco: *Novit fidelis servus & prudens, ibi tantum usurpare dispensationem, unde bonam possit habere compensationem.*

Hinc & Martinus V. privilegium Legentibus & Docentibus in hac Lovaniensi Academia indulgens, fructus uberes, qui per Legentes & Docentes in Ecclesiam redundarent, prae oculis habuit. " Qui creditum sibi a Domino, inquit, sensualitatis huma-
,, nae talentum virtuosis actibus lucrifacere quaerentes, cupiunt
,, in agro litterarum studii acquirere scientiae margaritam, quae &
,, suos utique provehit, & illustrat possessores, ac domum Dei
,, multipliciter insignit & instruit, Apostolicis sunt privilegiis &
,, gratiis merito confovendi, eoque decet opportunitatibus eo-
,, rum benignius consuli, quo ex eorum profectibus *major etiam*
,, *potest in Dei Ecclesia utilitas provenire*.

Qui igitur privilegio seu dispensatione Apostolica in perceptione fructuum in absentia titulo Docentium volunt esse securi, ita Officio illi incumbant necesse est, ut ex eorum laboribus merito ea sperari possit Ecclesiae utilitas; quae incommoda ex relaxatione Canonum, & non residentia provenientia compensare queat; alias verendum est, quod ipsis quidem privilegia Apostolica proderunt *in foro fori*; ut phrasi utar Cardinalis Bellarmini, *non in foro poli*; vel ut loquitur Doctor Mellifluus: *velamentum* erunt, *non medicamentum*.

§. IV.

Quandonam studentes in Academiis publicis gaudeant fructibus Beneficiorum in absentia?

QUANTA ex ignorantia Clericorum in Ecclesiam mala redundent, & e contra ex eorum eruditione fructus uberes proveniant, nulli est incognitum: quare Pontifices ut Canonicos, aliosque Beneficiatos ad studia incitarent, illis fructus Beneficiorum, tempore studii, in absentia concedendos esse decreverunt.

Et quidem ipsa Honorii III. Decretalis per Synodum Tridentinam confirmata & innovata studentibus in Facultate Theologica per annos quinque fructuum perceptionem indulsit: quod privilegium Martinus V. & Eugenius IV. ad studentes in aliis Facultatibus in Academia Lovaniensi extenderunt.

Hanc percipiendi fructus Beneficiorum in absentia facultatem novissima Concilia Provincialia post Synodum Tridentina celebrata, ut justam agnoverunt, quibdam tamen conditiones, ut intra aequitatis & justitiae limites cohiberetur, suis Decretis expresserunt.

Et quidem Cardinalis Polus reformationi Cleri Anglicani intentus deprehendit, quod certum quibus studiorum gratia ad certum
,, tempus indultum erat, ut fructus in absentia perciperent, pleri-
,, que in nulla ex Universitatibus, in quibus generale studium vi-
,, get, sed in locis, ubi nullus est studiorum usus, atque exercita-
,, tio, commorarentur, & non pauci etiam in studiis generalibus
,, degentes, quidvis potius aliud agerent, quam ut litteris operam
,, darent: idcirco, inquit, ne dolus & fraus hac in re cuipiam
,, patrocinetur, omnibus locorum Ordinariis mandamus, posthac
,, antequam ulli suae jurisdictionis hujusmodi indulta concedant,
,, diligenter inquirant, an is ad litterarum studia sit aptus, *& an*
,, *eae disciplinae, quibus operam se daturum profitetur, tales sint,*
,, *quae ei conveniant, & Ecclesiae futurae sint utiles, & an non te-*
,, *mere, vel in fraudem hanc licentiam petat.* Quam, si omnibus
,, mature perspectis, illi concedendam duxerint, tunc curent, ut
,, sciant quibus in locis is degat, *& quam vitam ducat, & quem*
,, *in litteris progressum faciat*: Quod si otiose eum vivere, aut ni-
,, hil in litteris proficere cognoverint, & indultum revocent, &
,, ad residentiam per substractionem fructum, & alia Juris reme-
,, dia compellant". *Ann.* 1556. *Decreto* 3. *t.* 14. *Conc. Labb. col.* 1744.

Primum, quod hic vigilantissimus Praelatus statuit, nimirum ut Ordinarius inquirat, num Canonicus, aut alius Clericus ad studia mittendus ad ea sit aptus, & num eae disciplinae, quibus operam se daturum profitetur, tales sint, quae ei conveniant, & Ecclesiae futurae sint utiles, privilegio studiorum causa concesso inest. Ad hoc enim unice simile privilegium collimat, ut Canonici ea scientia imbuantur, qua sibi & Ecclesiae utiles esse possint.

Quia vero huic scopo praecipue Theologicum studium, & Canonica scientia conveniunt, hinc S. Carolus, aliique Praelati, recipientibus fructus Beneficiorum causa studiorum hanc legem imposuerunt: *ut vere in publico, celebrique Gymnasio Theologiae, vel sacris Canonibus studeant*. In Concil. Mediol. I. *cap.* 27.

Quibus conformis est praxis Curiae Romanae, quae dando licentiam de non residendo *causa studiorum*, hanc clausulam addere consuevit: " Orator operam in aliqua approbata Universitate
,, studii generalis, seu Gymnasio publico *studio Theologiae*, *aut*
,, *Decretorum*, *actu operam navare teneatur*". Pyrrhus Corradus *De Dispens. lib.* 5. *cap.* 6.

Quod secundo loco praedictus Cardinalis expressit, scilicet ut Ordinarii perquirant *quam vitam ducat, & quam in litteris progressum faciat* is, qui causa studiorum absens fructus recipit; illud rursus ad finem hujusmodi privilegiorum obtinendum & retinendum recte statutum est.

Cum enim dispensationes seu privilegia haec indulgeantur, ut Clerici scientiam atque doctrinam sibi comparent, qua possint in egregios Ecclesiae Ministros aliquando evadere; aequum & justum est, ut Episcopus, aliusve Superior ex officio inquirat, num subditus suus privilegio sibi indulto non abutatur.

Eodem collimat quod S. Carolus, aliique Episcopi decreverunt, ut „ ii, qui studiorum causa absunt, singulis sex mensibus Episcopo scriptum sui Doctoris exhibeant, quo is ipsos in eo studii genere proficere testetur; quod etiam Episcopus secreto ab „ aliis cognoscere studeat „. *Loco citato*.

Patres Concilii Tolosani *ann. 1590. par. 1. c. 2. §. 5.* voluerunt, ut „ studentes Canonici temporis fideliter exacti, studiorumque progressus Capitulum singulo anno admoneant. Cujus „ rei statim a Capitulo Episcopus certior fiet.

Patet ergo principalem rationem horum Privilegiorum esse, ut Canonicus, aliusve Beneficiatus fructuosior in Ecclesia Dei, per studia sua, minister evadat. Unde in licentia *de non residendo* Pontifex addere solet: „ Orator studio Theologiæ, aut Decretorum „ *actu operam navare teneatur: alioquin fructus suos non faciat*.

„ Quo fit (inquit Fagnanus ad *Cap. Ad hoc tit. De Cler. non* „ *resid. nu. 11.*) ut ad residentiam revocari possint etiam illi, „ qui manentes in Universitate de licentia Episcopi *negligenter* „ *& inutiliter* dant operam litteris; quia Scholares non intrantes, & non attendentes, nec studentes non gaudent privilegio „ Scholarium, nec Scholares sunt nominandi.

Patet secundo, quod merito Episcopi, aliique Superiores de vita & progressu in studiis Canonicorum studentium inquirant; eosque obligent, ut Doctorum testimonia, quibus suam in studiis diligentiam probent, exhibere quotannis jubeantur.

Ex quibus ulterius planum est, quod Doctores hujusmodi testimonia dare non debeant, nisi ipsis probe de diligentia & progressu in studiis constet, ne alias Episcopis aut Capitulis imponatur.

Meminisse quoque oportet Canonicos, aliosque Clericos, quod tametsi privilegia Apostolica eos a personali residentia absolvant, ut majori otio studiis incumbere possint, non tamen eximant ab observandis iis omnibus, quæ de vita & honestate Clericorum Canones decreverunt, nec ullum studiis præbent impedimentum.

De quo non dubitantes Patres Concilii Provincialis Mechliniensis statuerunt, ut *Clerici, qui in Academiis, aut Scholis majoribus vel minoribus vivunt, & in alio quam in sui Beneficii loco resident, intra mensem a die publicati hujus Concilii Provincialis, corona, pileo, caligis simplicibus, & vestitu ordini suo & vocationi congruo utantur, & singulis annis hujus rei testimoniales litteras sigillo Universitatis, si in ea resideant, munitas, aut ludimagistri manu, si in privatis Scholis agunt, conscriptas, ei, cui litteras testimoniales studii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Qua in re si defectuosi fuerint, fructibus suorum Beneficiorum priventur. Ann. 1570. tit. De Vita & honest. Cler. cap. 4.*

§. V.

Quinam in absentia distributiones percipere possint?

DISTRIBUTIONES quotidianæ, quæ *manualia* dici solent, eo quod in manum præsentium quasi dentur, non nisi personaliter & actualiter Officium Divinum persolventibus, paucissimis exceptis casibus, conceduntur. (a)

Hinc studiorum causa absentibus, tametsi grossi fructus debeantur, distributiones tamen negantur.

Similiter Canonici existentes in servitio Episcopi, licet fructus in absentia lucrentur, distributionibus tamen non gaudent.

Quinimmo etiamsi quis obtinuerit rescriptum de recipiendis fructibus, cum clausula, *ac si præsens esset: nihilominus (inquit Fagnanus ad* Cap. Licet tit. De Præbend. nu. 101.) *distributiones non deberentur. Nam harum distributionum ea est propria natura; ut debeantur his tantum, qui vere intersunt Officiis divinis, non autem his, qui ficte resident aut juris interpretatione*.

Utque verbo absolvam, *distributiones* recipere *possunt, qui statis Horis interfuerint*. id est, Officium persolverint; unde nec sufficit, inquit Fagnanus *ibid. num.* 89. Horas Canonicas in choro legere, aut submissa voce recitare: oportet enim psallere alta voce, ut articulo *diligenter discusso* in Canonicis Basilicæ S. Petri in Urbe declaravit Sac. Congregatio.

Reliqui vero (ait Tridentinum *Sess. 24. cap. 12. De Reform.*) „ quavis collusione aut remissione exclusa, his careant, juxta „ Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit, *Consuetudinem*. Quod „ S. Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque „ statutis & consuetudinibus.

Hoc Bonifacii Decretum nullum nisi personaliter Officio assistentem distributiones recipere posse declaret, *exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret*.

Ex hac ab universali regula exceptione patet, tribus seu potius duobus casibus distributiones absentibus deberi: ob infirmitatem, seu justam & corporalem necessitatem, & evidentem Ecclesiæ utilitatem.

Quæ vero æstimanda sit infirmitas, & justa corporalis necessitas, ut ob eam absentia alicujus in tantum excusetur, ut etiam distributiones recipere possit, Medicorum potius, quam Jurisperitorum judicio terminandum est. Talis enim corporalis infirmitas aut necessitas exigitur, ut quis sine morali incommodo Officio divino assistere nequeat.

Illud constat, Canonicum infirmum distributionibus non gaudere, nisi sanus solitus esset divinis Officiis interesse: alias enim morbus non est causa non residendi in eo, qui etiam sanus non resedisset.

Secundus casus exceptus in Constitutione Bonifacii VIII. in quo debentur distributiones quotidianæ absentibus, *est evidens Ecclesiæ utilitas*.

Hæc conclusio, ait Fagnanus *ibid. quæst.* 106. intelligenda est procedere, dummodo absentia contingat ob utilitatem Ecclesiæ *in specie*, de cujus distributionibus agitur: secus, si absentia contingat ob utilitatem alterius Ecclesiæ particularis, aut Ecclesiæ generalis. Et hæc est ratio, cur distributiones non debeantur Canonicis existentibus in servitio Papæ, aut absentibus studiorum causa, aliisque, qui Ecclesiæ notabile servitium impendunt.

Illud equidem constat, distributiones deberi absentibus ob evidentem Ecclesiæ illius, de cujus distributionibus agitur, utilitatem.

Hinc quia interest Ecclesiarum Cathedralium, ut Pœnitentiarius rite suo munere fungatur, ideo declarat Synodus Tridentina *Sess. 24. c. 8. de Reform.* quod Canonicus Pœnitentiarius habendus sit pro præsente in choro, dum confessiones in Ecclesia audit.

Similiter quia in ipsius Ecclesiæ redundat utilitatem, quod Canonicus oneri Canonicatui suo incumbenti satisfaciat, rursus declaravit Concilium Tridentinum *Sess. 22. cap. 3. De Reform.* ut absens propter exercitium curæ animarum suæ dignitati vel Canonicatui incumbentis, quo tempore illam exercet, pro præsente habeatur, & quotidianas distributiones lucretur.

Unde Synodus Mechliniensis intelligit in Ecclesiæ negotiis occupari „ non solum eos, qui Capituli, vel Fabricæ negotia tra„ ctant, sed & Episcopum, Archidiaconum, Pœnitentiarium, „ atque illos omnes, qui propria Dignitatum vel Præbendarum „ suarum munia obeunt; aut Episcopis Ordines conferentibus, „ visitantibus, ac in aliis Episcopatus negotiis occupatis adsunt, „ vel aliquo ab eis misso consilium & operam suam impendunt; „ quos pro eo tempore (fraude & dolo seclusis) decernit pro „ præsentibus reputari, & omnibus emolumentis gaudere debe„ re, sicut si *personaliter* Divinis interessent „. *Ann. 1570. tit. De Offic. divin. cap. 5.*

Sed quid de celebrantibus tempore divini Officii, num hi distributionibus gaudere debeant? Resp. Si Ecclesiæ utilitas exigat, ut tempore illo Canonici celebrent, eo casu juxta decisionem Bonifacii VIII. illis gaudere posse videntur: „ Si vero celebrent „ Missam devotionis causa, distributiones non lucrari, nisi ce„ lebraverint ex onere sibi injuncto (referente Fagnano *ad Cap.* „ *Licet tit. De Præbend. nu.* 118.) a Sacr. Congregatione re„ sponsum est. Et alias decisum, subdit idem, Canonicos Mis„ sam celebrantes submissa voce, dum divina celebrantur, distri„ butiones itidem percipere non debere, nisi illa hora ad cele„ brandam Missam ab eo, ad quem pertinent, compulsi fuerint. „ Idem responsum de Canonicis, qui absunt a choro, ut cele„ brent in Cappellis, in quibus tenentur Missas celebrare, vel „ devotionis gratia, qui non debent percipere distributiones illius „ horæ. Quod si permissu Superioris id facerent, admonendum „ esse Superiorem, ut abstineant ab his licentiis concedendis.

Ita a Sancta Sede declaratum fuisse, testis omni exceptione major est S. Carolus. „ Quicumque, inquit, in *Concil. Mediol.* „ *IV. part. 2. cap.* 13. dum alicujus statæ horæ Officium in cho„ ro peragitur, Missam celebrando tunc a choro abfuerit, illius „ horæ distributionis, tamquam absens particeps ne sit, *ut a* „ *Sancta Sede Apostolica declaratum est*.

Quam Sedis Apostolicæ Declarationem Tridentinæ Synodo conformem esse, ex verbis Decreti non obscure intelligitur; vult enim ut distributiones dentur juxta Bonifacii VIII. Decretum, *non obstantibus quibuscumque Statutis & consuetudinibus*; illud vero Decretum, ut jam notavimus, absentibus distributiones negat, nisi infirmitas aut necessitas corporalis, aut evidens Ecclesiæ utilitas excuset. Si igitur nulla Ecclesiæ utilitas requirat, ut Canonicus tempore divini Officii celebret, recte ad mentem Concilii Tridentini ipsi distributiones negantur; præsertim cum Canonicus juxta ante dicta, causa cessante, omnibus Officiis assistere jubeatur.

Quod igitur Synodus Mechliniensis *loco citato cap.* 6. „ sub „ divinis Officiis celebrantes, aut ad celebrandum se præparan„ tes, velit pro eo tempore præsentes in Divinis reputari, modo „ tamen Sacrificio absoluto, sine notabili mora ad chorum re„ deant „ indubie conformiter ad ante dicta intelligendum est; „ absit enim, ut vel suspicemur sapientissimos illos Patres quidquam Tridentino Concilio contrarium statuisse.

§. VI.

Corollaria ex illis, quæ hoc Capite dicta sunt.

EX assertis hoc Capite constat, quod & ipsi Romani Pontifices, & ipsum Concilium Tridentinum judicaverint justum, ut Docentes in Universitatibus a personali residentia excusarentur; ut scilicet tempore quo Canonici, aliique Deo psallunt, ipsi aut alios ad justitiam erudiant, aut certe ad id præstandum seipsos præparent.

Ex quo facile colligitur, quantopere cæcutiant Canonici simili Officio non adstricti, dum exemplo Docentium negligentiam aut ignaviam suam in frequentando divino Officio palliare volunt; cum e contra ipsi tanto diligentiores in Officio esse deberent, dum sciunt Confratres suos aliis majoribus negotiis per Ecclesiam occupari.

Patet quoque ex ante dictis, Canonicis, aliisve Beneficiatis studiorum causa absentibus concedi fructus Beneficiorum suorum, ut per studia sua *in vinea Domini fructuosiores ministri evadere possint*;

(a) D. Van-Espen distributiones *quotidianas a manualibus non distinguit*; quamvis sint Canonistæ, qui inter eas maximum intercedere discrimen arbitrentur: ajunt enim distributiones *quotidianas* eas esse, quæ a primævo Præbendarum reditu distracta sunt; *manuales* vero oriri ex anniversariis, aliisque fundationibus, quæ ad fundum Capituli non pertinent. Docere solent Canonistæ distributiones *quotidianas* deberi non tantum iis, qui Officio divino personaliter adsunt, sed etiam iis, qui absunt, modo justissimis causis eorum absentia probetur; at distributiones *manuales*, inquiunt, non debentur nisi iis, qui actu & præsentia *personali*, & *reali* anniversariis, aliisque ejusdem fundationis Officiis intersunt.

possint : ex quo non difficulter intelligitur, quod Canonici eo titulo fructibus in absentia gaudentes, teneantur sedulo attendere, ut tali scientiæ incumbant, qua in similes ministros evadere queant.

Tertio ex assertis constat, Canonicos studiorum causa a personali quidem residentia eximi, ut liberius studiis vacare valeant; sed in reliquis, leges Canonicis præscriptas ab ipsis servandas esse. Ex quo evidens est, multum a Pontificum, ac Conciliorum mente aberrare Canonicos, quos hodie, etiam in hac nostra Universitate abjecto habitu Canonicali, & cum illo modestia ac gravitate, quam status ille requirit, vagari, & omnino sæculariter cum magno Ordinis Ecclesiastici dedecore; & studiosorum scandalo vivere conspicimus.

Qui abusus ut tollatur, non inconveniens, immo menti & sententiæ Conciliorum plane conforme videtur, si testimonia studiorum vel residentiæ ab Universitate aut Doctoribus non concederentur, nisi illis, qui se Canonicos aut Beneficiatos studiis, habitu, & moribus exterius etiam probarerentur. (*a*)

CAPUT VI.

De vita communi Canonicorum, quantopere illa Canonicis conveniat, quandonam & qua ratione ad vitam singularem transiverint, & quomodo ex hac vitæ Canonicalis collapsio magna ex parte originem sumpserit.

§. I.

Sæculo nono Canonicorum vita communis restituta fuit.

SÆculo octavo communem Canonicorum vitam, & Canonicam vivendi disciplinam fœde collapsam nonnulli Ecclesiæ Prælati restituere cœperunt. Et quidem de S. Chrodogango Metensi Episcopo, qui illo sæculo vixit, scribit Paulus Diaconus, *Lib. De Episc. Metens. tom. 2. De Script. Franc. Hic Clerum adunavit, & adinstar Cœnobii intra claustrorum septa conversari fecit, normamque eis instituit, qualiter in Ecclesia debent conversari: quibus annonas & vitæ subsidia sufficienter largitus est, ut perituris vacare negotiis non indigentes, divinis solummodo Officiis excubare deberent.*

Hæc Canonicorum Regula Tomo septimo Conciliorum Labbeanæ editionis inserta est. Quod sæculo octavo S. Chrodogangus pro sui Cleri reformatione inchoavit, id sæculo sequenti omnes pene Episcopi allaborante Carolo Magno, pro restauratione vitæ Canonicæ inducere studuerunt; ut ex Decretis Conciliorum sub initium sæculi noni cognoscere licet. *In omnibus*, inquit Can. 9. *illius temporis Concilium Moguntinum, quantum humana fragilitas permittit, decrevimus, ut Canonici Clerici canonice vivant, observantes divinæ Scripturæ doctrinam, & documenta Patrum, & ut simul manducent, & dormiant, ubi his facultas id faciendi suppetit, vel qui de rebus Ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneant, & singulis diebus mane primo ad lectionem veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad mensam vero similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum Canones suis Magistris exhibeant. Ann.* 813.

Similia in Concilio Turonensi, aliisque sub idem tempus celebratis, Statuta & Decreta leguntur. Majus vero incrementum, immo complementum communis Canonicorum vita accepit sæculo nono opera piissimi Imperatoris Ludovici, cujus pium & ardens desiderium restituendi Ecclesiasticam, præsertim Canonicorum, disciplinam summis laudibus extollunt Synodi Aquisgranensis Prælati in *Præfat. ad Synod.* fatentes illius suggestu & rogatu se inductos, ut ex sacris Canonibus, & SS. Patrum dictis, illam Canonicæ institutionis formam Canonicis deliberarent, quam in Aquisgranensi Synodo multis capitibus expressam videmus.

Quam institutionis formam cum coram memorato glorioso Principe prolatam sacer Conventus (Aquisgranensis) laudibus extulisset, & Ecclesiastica auctoritate fulcitam, laudeque dignam ad S. Ecclesiæ utilitatem, atque profectum consona voce prædicaret, nihilque in ea reprehensionis ab iis, qui sanum sapiunt, reperiri posse profiteretur, ab eodem victoriosissimo Principe, & ab omnibus, qui aderant, Deo gratias acclamatum est . . . . . . Proinde omnium sententia statutum est, ab omnibus, qui in Canonica Professione Domino militant, hanc institutionis formam, tot Ecclesiasticorum virorum vigilanti studio congestam, dignisque præconiis laudatam, juxta virium possibilitatem, modis omnibus observandam: quatenus hanc, sive aliarum scripturarum documenta sedula meditatione perlegentes, & Prælati & subditi vocatione, qua vocati sunt, ope divina adminiculati; infatigabiliter ambulent.

Hanc Canonicorum regulam, cujus præcipuum punctum erat *vita communis*, non tantum observari jussit ab illis, qui communem vitam eo tempore ducebant; sed omnes Episcopos ad eamdem recipiendam, & extruenda Canonicorum claustra adegit.

Missa sunt (inquit Jacobus Sirmondus *in Not. ad Concil. Aquisgran. num. 4.*) „ Concilii Aquisgranensis exemplaria in „ singulas Provincias, cum Epistola Imperatoris ad uniuscujus„ que Provinciæ Metropolitanum. Hinc Epistolarum, quæ pas„ sim occurrunt, tituli diversi, omnes vero ejusdem sunt ar„ gumenti.

Exemplaria aliqua exhibuit prædictus Sirmondus, & Labbeanæ Conciliorum compilationi inserta sunt. *Tom. 7. pag.* 1437. & 1440.

Unica Hetti Trevirensis Archiepiscopi Epistola, quam de eadem re ad Frotarium Tullensem Episcopum tunc scripsit, luculenter demonstrat, duo in litteris illis Imperatorem præcepisse, nempe Regulam observari, & communia Canonicorum claustra instaurari; multumque Episcopos sollicitos fuisse, ut Imperatoris litteris parerent. Habetur *Tom. 7. Concil. pag* 1440.

„ Non nesciris, inquit, cum qua cautela mandatum suscepi„ mus D. Imperatoris nos in Diœcesi nostra, & Episcopi sin„ guli in Parochiis suis „ id est, de *regula augendæ Religionis, & de ministratoriis Canonicorum officinis*; ut si quibus in locis bene comptæ „ essent, deinceps cum summa diligentia ornaren„ tur. Nunc autem in proximo est placitum, quo sine dubio „ sciscitabitur de obtemperatione mandati Dominus mandati. „ Quapropter *scrutemini diligenter* in Parochia vestra, in ve„ stris, aliorumque Monasteriis, *si præfata regula digne per omnia* „ *conservetur, & si officinæ juxta ipsius Decreta constructæ atque* „ *innovatæ contineantur*: ut cum Imperiali solertiæ præsentabi„ mur, dejecto procul molimento aliorum, una vobiscum ex „ omnibus illi a nobis veritas nuntietur (*a*).

Quis ulterius ambigat quin tantopere ad instaurationem vitæ communis, allaborante una cum Episcopis zelosissimo Imperatore, magno cum successu conatus ad effectum deductus fuerit?

Et quidem cui luberet Canonicorum vetusta monumenta pervolvere, non difficulter, ut credo, omnium pene Canonicorum Congregationes olim vitam communem duxisse deprehenderet. Sed ut secretiora Capitulorum Archiva relinquamus, nonne illa, quæ modo plurimis Canonicorum Ecclesiis contigua supersunt claustrorum vestigia, evidens illius vitæ exhibent argumentum? Audiamus Patres Concilii Coloniensis anno 1536. *par. 3. cap. 4.* „ Porro Ecclesiæ istæ collegiatæ, inquiunt, quamdam vetusta„ tem spirant, & *Ecclesiæ primitivæ institutum præ se ferunt*, „ quod vel *forma ædificiorum* ostendit, quæ Canonicos prope „ templum, in unum pene habitaculum collocavit, ut procul „ a promiscua multitudine separati, divinis pariter laudibus ju„ giter insisterent.

Non exiguum quoque vitæ communis indicium est, quod Congregationes Canonicorum, quæ hodie *Capitula* aut *Ecclesiæ Cathedrales* vel *Collegiatæ* dicuntur, in pristinis monumentis & chronicis *Monasteria* passim dicantur: quemadmodum de plurimis Canonicorum Capitulis Belgicis ex solo Chronico Cameracensi per Baldericum conscripto videre licet. Immo hanc vitam multis sæculis in pluribus perseverasse inferius ostendetur.

§. II.

Exhibetur compendiosum specimen disciplinæ seu normæ vitæ communis ex illis, quæ Synodus Aquisgranensis præscripsit.

CANONICORUM in communi vivendi disciplinam accurrate proposuit Synodus Aquisgranensis, e qua breve hoc & compendiosum specimen subjicio, ut eo pateat, quam hæc vivendi norma conveniens esset, ut Canonici rite juxta vocationem suam viverent, ac proinde mirum non appareat, quod omni ætate Episcopi sanctitate & eruditione illustres, eam vivendi disciplinam, quantum temporum circumstantiæ ferebant, in usum revocare studuerint.

Omnes in uno eodemque claustro seu domo habitabant sub directione vel Episcopi vel alterius Superioris, cui obedientiam & debitum honorem impendere debebant.

In refectorio quotidie una reficiebantur, nisi forte quem necessitas abesse compulisset, & hoc non sine licentia Magistri fieri poterat. *Cap.* 123.

Ipsis comedentibus & silentium religiose tenentibus continuatim legebatur lectio. *Ibid.*

In singulis locis, in quibus socialiter canonice Domino militabatur, panem & pulmentum, & eleemosynarum partes æqualiter Canonici accipiebant. Mensura vero cibi & potus a discretione Superioris multum dependebat. Illud tamen specialiter Prælatis injungebatur, ut caverent, ne id quod dare debent aut possunt, qualibet dissimulatione aut tenacitate subditis subtrahant, ne pauperitatis occasione compulsi per diversa vagari & turpibus se implicare negotiis cogantur. *Cap.* 122.

Quotidie ad collationem, seu, ut hodierno idiomate loquamur, ad Capitulum venire debebant, ubi & regulam Canonicorum, & aliarum Scripturarum sanctarum lectiones perlegerent, & pro admissis veniam postularent, & sententiam pro qualitate admissi susciperent; ubi etiam de communi profectu & utilitate pertractarent. *Cap.* 123.

Claustra quoque firmis undique monitionibus circumdata erant, ut nulli omnino intrandi aut exeundi, nisi per portam, pateret aditus. *Cap.* 117.

Unus similiter ex Canonicis eligebatur, cui officii erat portam Canonicorum cum summa obedientia & humilitate competenti tempore claudere ac reserare, ut nulli per eam nisi per *licentiam* aditus pateret intrandi aut exeundi. *Cap.* 143.

Fœmi-

(a) Omisisse videtur Auctor noster Canonicos, qui Consiliarii Clerici dicuntur. Quæritur autem, utrum Officiis divinis præsentes censeri debeant, cum in subselliis Parlamentorum, quorum sunt Senatores, sedent Judices? Respondet Cabassutius *Juris Can. theor. & prax. l. 2. cap. fin. num. fin.* his verbis: „ Istud tenendum, eos, qui sunt simul Canonici & Consiliarii Cu„ riæ Parlamenti, dum Curiæ intersunt, jurisdictione fungentes, potiri qui„ dem suarum fructibus Præbendarum, sed privari distributionibus, quæ so„ lis reservantur Clericis, qui divinis intersunt Officiis „. In Actis Cleri Gallicani tom. 1. cap. *de residentia*, referuntur Senatus Parisiensis Arresta quædam, quibus *grossi fructus* decernuntur Canonicis Senatoribus Clericis; at distributionum quarumlibet nulla in iis fit mentio.

(a) Id descriptum est ex Schedis S. Petri Carnutensis.

Fœminis vero non solum in claustris Canonicorum prandendi aut dormiendi licentia non erat, quin nec in ea intrandi, excepto in Ecclesiam, ulla tribuebatur facultas; quia, inquit regula *valde hoc a sanctis Patribus legitur inhibitum*. *Cap.* 144.

Ne curis rerum temporalium implicarentur, quidam ex ipsis magis exerciti, de quibus spes esset, quod quo magis in Fratrum curis implicarentur, tanto magis cælestibus studerent obtemperare monitis, eligebantur, qui rerum temporalium curam haberent. *Cap.* 139. & 140.

Singuli juxta capacitatem suam diversarum artium erudiebantur disciplinis; *ut nullus*, ait regula, *in Collegio Canonicorum inutilis appareat, nec vota fidelium otiosus comedat*. *Cap.* 123.

Ad horas Canonicas omnes quam diligentissime convenire debebant. Mox enim, ait regula, ut auditum fuerit signum, festinato omnes ad Ecclesiam conveniant, quam non pompatice, aut inhoneste, vel incomposite, sed cum reverentia & Dei timore ingrediantur. Inter alia specialiter monebantur *ut laudes Deo in commune persolventes, pro suis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent*. *Cap* 131.

Expletis religiosissimo obsequio horis competentibus diurnis Officiis, ab omnibus Canonicis, dato signo, devotissime ad Completorium veniendum erat. Quo completo, oporteat, ut non epulis & potationibus; vanisque inservirent loquelis, sed his penitus postpositis, humiliter & honeste dormitorium petere debebant. *Cap.* 136.

In his omnibus si quid peccatum erat, mox a Prælato arguebatur, & condigna pro delicto imposita pœnitentia, diluebatur, *Cap.* 144.

Hanc vivendi normam seu disciplinam si quis vel leviter attenderit, & omnia, quæ de obligatione & Officiis Canonicorum in præsenti tractatu, & Conciliorum ac Patrum Decretis dicta sunt, una expenderit, non difficulter intelliget hoc vitæ institutum fuisse medium accommodatissimum, ut Canonici vocatione, qua vocati sunt, digne ambularent.

§. III.

Quo tempore, & qua ratione ad vitam singularem, abjecta communi, Canonici transiverint?

QUo præcise tempore Canonici laudabilem illam ac sanctissimam vivendi normam (cujus specimen §. anteriori exhibuimus) relinquerint, atque ad singulare vitæ institutum transiverint, non ita constat; hoc certum est, non in omnibus Ecclesiis eodem tempore mutationem illam factam fuisse.

Circa sæculum undecimum seu finem decimi cæpisse paulatim disciplinam illam flaccescere, testis est Trithemius, qui ad an. 975. in Chronico Hirsaugiæ scribit: „ Sub Theodorico Archiep. „ Treverensi, Canonici majoris Ecclesiæ ibidem abjecta vita regu„ lari, quam hucusque in eadem Ecclesia Majores eorum con„ tinuaverant, desierunt esse regulares, & facti sunt nomine „ & conversatione sæculares. Quorum exemplo malo Canonici „ quoque S. Paulini Treverenses, S. Castri Confluentia Mogun„ tinenses, Wormatienses, Spirenses, & complurium aliarum „ Ecclesiarum, diversis quidem temporibus, sed uno impietatis „ spiritu regularis vitæ communitatem abjecerunt.

In omnibus pene Galliæ Ecclesiis vitam communem sæculo undecimo desiisse deplorat S. Ivo Carnutensis; & sæculo duodecimo Stephanus Tornacensis, scribit ad Decanum Rhemensem, eumdem exhortans, ut illud, quod eo tempore in Ecclesia Rhemensi de laudabili illa vivendi disciplina superaret, fulcire & sustinere studeret, ad exemplum multarum Ecclesiarum Germaniæ, in quibus eo tempore vitam communem superfuisse testatur.

In Ecclesia Leodiensi sæculo duodecimo vitam communem fuisse superstitem patet ex iis, quæ refert Fisen in Alberone ad an. 1143. „ Ipso Principe Canonicorum omnis disciplina corruit, „ quam neque Præsides currarent, nec Episcopus ipse, ut qui „ negligere cœpit solemnes decessoribus suis Collegiorum inspe„ ctiones. Claustri ergo ratione sublata, dies noctesque Collegia „ patuere, etiam equitibus curribusque, *cum ad eam ætatem* „ *clausa perseverassent, quo ritu hodie Monasteria*.

Non tamen omnes Canonicorum Ecclesias Leodienses eo tempore ad singularitatem transiisse patet ex donatione Godefridi III. Ducis Brabantiæ facta Collegio Canonicorum S. Joannis Leodii; in hujus enim donationis Diplomate scribitur: *Residuum fructuum in usum Fratrum in Ecclesia vestra residentium, juxta portionem, quæ unumquemque Fratrum in refectorio contingere debet, dispensetur*. Apud Myræum in Diplomat. Belg. 65.

Anno quinquagesimo supra millesimum in plerisque Belgii Canonicorum Collegiis superstitem fuisse vitam communem, & inde dicta fuisse *Monasteria*, ex Chronico Cameracensi per Baldericum concinnato constat: & quidem de Collegio Canonicorum S. Gaugerici in civitate Cameracensi ita loquitur: „ Olim frequentior „ numerus Fratrum, nunc ad quinquagenos præ inopia deriva„ tur, qui D. Gerardo Episcopo satagente, quotidianum victum „ *in refectorio communiter summunt* ". *Lib.* 2. *cap.* 4.

Canonicos igitur non eodem tempore ad singularitatem transisse constat; causam vero illius mutationis graphice expressit S. Ivo: *Quod communis vita, inquit, in omnibus Ecclesiis pene defecit, tam civilibus, quam diœcesanis, non auctoritati, sed desuetudini & defectui adscribendum est, refrigescente charitate, quæ omnia vult habere communia; & regnante* cupiditate, *quæ non quærit ea, quæ Dei sunt & proximi, sed tantum quæ sunt propria*. *Epist.* 219.

Similiter Stephanus Tornacensis in *Epist.* 160. de transitu ad singularitatem Ecclesiarum Galliæ agens, eas transitum illum fecisse dicit; *Quia dispensationis levamen libentius admittebant, quam auctoritatis vigorem*, Unde insinuat Decano Rhemensi, quod si Rhemensis Ecclesia, quæ singulari quodam privilegio inter Gallicanas Ecclesias in communione sociali perseverabat, ad singularitatem transiret, reliquæ Ecclesiæ Gallicanæ clamarent: *Ecce Rhemensis Ecclesia facta est quasi una ex nobis, consortio suo verecundiam nostram operiens, auctoritate sua negligentiam nostram defendens*.

Sed quid plura? Quicumque de miserabili illa metamorphosi loquuntur, uno consensu Canonicorum cupiditati, & spiritui libertatis, atque Prælatorum ignaviæ eam imputare non dubitant: quare recte dictus Carnutensium Antistes notavit mutationem illam *non auctoritati, sed desuetudini seu defectui adscribendum esse*.

§. IV.

Ostenditur, quod naturaliter quodammodo vitam singularem Canonicorum sequuta fuerit disciplinæ Canonicalis dissolutio.

NUllum pene Auctoritatem reperire est, qui Canonicorum ad vitam singularem transitum refert, in una disciplinæ Canonicalis dissolutionem tamquam eidem conjunctam testetur, & e Regularibus re & nomine sæculares factos asserat. „ Etenim „ quæ, quanta & qualia vita orta sint, atque, quotidie oria„ tur (ait Dionysius Carthusianus *De Vita Canonicorum art.* 2.) „ ex relaxatione illa *vitæ communis*, dormitoriique ejusdem, „ experientia potius docuit, quam lingua possit explicare ". Nec mirum id videbitur, si norma vivendi, quæ vitam singularem sequuta est, consideretur. Quando enim Canonici singulariter vivere, & singuli suas Præbendas habere cœperunt; tum non secundum providentiam Prælati cibum & potum acceperunt, sed unusquisque juxta arbitrium suum mensam suam instruere potuit: si deliciis affluere volebat, nullus obstabat. Non jam bona Ecclesiæ in communi dispensabantur, ut ex illis omnibus quod cuique necessarium esset tribueretur; sed singulis ad beneplacitum suum erogandi proventus facultas facta fuit: quos si in superfluis & illicitis impendere lubebat, non erat qui dispensationis rationem exigeret. Hinc aperta consanguineis & familiaribus benefaciendi opportunitas. Hinc de patrimonio Christi impie luxuriandi campus apertus.

Dum in communi viverent, nemini, nisi de licentia Prælati, dabatur egrediendi facultas; atque ita cum hominibus sæcularibus conservatio rara, cum mulieribus vero erat rarissima; at cum deserto claustro domos singulares inhabitare cœperunt, repagula claustri reserata fuerunt, & libera cum sæcularibus, non viris modo, sed etiam mulieribus conservandi facta libertas. Quæ inde dessolutionis occasio!

Vita communi durante, erant qui actibus & occupationibus ipsorum intenderent: si quem minus recte agentem, vel otio diffluentem, reperiebant, pro debito monebant; & monitis non obtemperantem puniebant: cum vero singulariter vivere cœperunt, quidquid lubuit agere, immo otio vacare licuit; nec qui contradiceret, speculator adstabat.

Florescente Canonicorum vita communi, claustro communi; & vulgari supellectile contenti esse debebant: post vitam singularem quisque particulares domos pro commoditate & arbitrio suo extruere & supellectili varia exornare cœpit.

Utque verbo absolvam, cum vita singulari Canonicorum libertas vivendi pro libitu, redituSque Ecclesiasticos pro arbitrio dispensandi irrepsit.

Hanc vivendi libertatem una cum divitiis, quibus Ecclesia abundanter donata erat, si quis expendat, facile videbit, quod quasi infallibiliter, considerata hominum corruptione, sequi debuerit disciplinæ Canonicalis dissolutio. Summum tamen dissolutionis incrementum præbuit, quod hac normam vivendi Canonicis concessa cœperint homines carnales, ambitiosi, avari in vita Canonicorum invenire, quo suis possent satisfacere concupiscentiis: & hinc contingit ut passim Canonicatus & Præbendas ambire cœperint illi, in quibus regnabat avaritia, imperabat ambitio, dominabatur iniquitas, & principabatur luxuria; sicque aspirare & currere ad Canonicatus, Præbendas, aliasque Ecclesiasticas dignitates & Curas cœperunt, non ut Curam agerent, sed ut commode & deliciose vivere possent. Sic & parvulis nondum pene natis provida parentum sollicitudo Beneficia parare cœpit. „ Hunc nos, inquiunt apud S. Bernardum *in Declam.* §. 5. „ illi vel illi tradamus Episcopo, apud quem habemus gratiam, „ aut cui forte servimus, ut ditetur de bonis Domini, nec in „ tot liberos nostra dividatur hæreditas.

Quid igitur mirum, si tum summa cœperit esse Canonicalis ordinis relaxatio: immo mirandum, quod adhuc disciplinæ Canonicalis & Clericalis supersint vestigia? Quid enim expectandum ab omnibus, qui nec bene nec per Christum, sed humano affectu, immo plerumque perversa intentione, sæpe etiam Simoniace Canonicatus & Præbendas obtinuerunt?

Si teste Cardinale Bellarmino *De Gemitu Columbæ lib.* 2. *c.* 8. „ Multitudo Monachorum ex monte perfectionis ceciderit ad „ vallem profundam nimiæ relaxationis, quia non duxit eos „ stella ad præsepium Christi, id est, non traxit eos divina „ vocatio ad humilitatem Christi sectandam; sed carnalis sen„ sus, qui mentem excæcat, duxit illos vel ad vitam com„ modiorem, cum essent pauperes, vel ad honores ambiendos „ in Religione, cum in sæculo non invenirent qua via possent „ ascendere: vel alio aliquo humano consilio vestem sanctam „ induerunt. Et quid mirum, si multi vestem religiosam indu„ unt, cum non Spiritus Domini, sed carnalis sensus eos ad „ Religionem duxerit " ? Si, inquam, hæc de Religiosis non recta intentione Monasteria intrantibus vere dixerit Bellarminus: quid dicendum erit de iis, qui vitam commodiorem & honores, non in Monasterio, ubi adhuc vita quædam communis & austeritas servatur; sed in sæculo, ubi ambitio & dissolutio domina-

minatur, cum studio quærunt & sæpe inveniunt? Potiori certe jure timendum, ne multos ad Clericatum ducat carnalis sensus, quos divina vocatio (cujus nulla apparent signa) non traxit ad vitam Clericalem.

§. V.

Canonici, qui hodie vivunt vitam singularem, propterea non sunt culpandi.

VITAM communem ad normam in Synodo Aquisgranensi expressam, vitæ Canonicalis rite peragendæ admodum conduxisse, in anterioribus ostensum est. Similiter §. præcedenti demonstratum est vitæ communis desertionem, summæ relaxationis & dissolutionis fomitem subministrasse, & propterea non immerito Episcopos, aliosque pro Ecclesiastica disciplina viros magis zelosos se omni quo potuerunt studio impendisse, ut vitam communem vigentem conservarent, collabentem sustinerent, collapsam restaurarent.

Verum cum ubique pene Canonici deserta vita communi ad singularem transivissent, nec spes affulgeret universos ad pristinam illam vivendi normam reducendi, vitam singularem Canonicorum Ecclesia tollerandam censuit; permittens interim Episcopis, ut temporum & locorum conditione sereute, ipsos Canonicos ad vitam communem reducere possint, ut Jure communi cautum est, in *cap. 9. tit. De Vita & honest. Cler.*

Considerabat quidem pia Mater Ecclesia, admodum periculosam esse Canonicorum tantam vivendi libertatem; ideo, quantum potuit, obstitit, ne ad eam vivendi disciplinam descenderent: judicavit tamen posse statum illum tolerari, quia tametsi periculosus sit, nihil interim in illo occurrente, quod naturalem aliquam cum Officio Canonicali contrarietatem habeat; sciebat adeoque & in hujusmodi vivendi ratione posse obligationes, & munia Canonicorum perfecte, licet difficilius, compleri.

Quidni enim inter Canonicos esse possint & sint ejus pietatis, qui non Christianam duntaxat, sed & Clericalem in cibo, potu, aliisque corporis necessitatibus sibi moderationem præscribant & servent? Qui reditus Ecclesiasticos sibi concreditos cum timore & tremore tamquam *Patrimonium pauperum* fideliter dispensent? Qui curam temporalium sine curis agant? Qui, ut verbo absolvam, in familia particulari, vel aliquibus Confratribus conjuncti, ita vivant, ut Canonicorum munia ad præscriptum sacrorum Canonum tam perfecte absolvant, ac si in Congregatione vitam agerent communem?

Quidni & subinde contingat, ut tales sint temporum ac locorum circumstantiæ, ut hic & nunc Canonicis juxta sacros Canones vivere desiderantibus vita singularis præ vita communi conveniat? Quid enim si adeo quorumdam Canonicorum collapsa sit disciplina, adeo vita dissoluta, ut abusus plures, illique non leves in tantum invaluerint, ut a plerisque pro lege habeantur, vitæ vero Canonicalis officia & obligationes ignorentur, vitam adeo dissonam a Spiritu Christi & Ecclesiæ vivant; ut vitam Christianam & Clericalem instituere volentes, risui & ludibriis eorum, quin & injuriis ac calumniis sint exponendi? Hac, inquam, aut simili temporum malitia occurrente, non dubium quin Canonicis vitam vere Canonicalem meditantibus vita singularis præ communi convenientior esse queat. Sic enim fiet, ut hi a reliqua Canonicorum male viventium parte segregati, vel soli viventes, aut aliquibus aliis melioris frugis Confratribus conjuncti, facilius vitæ Canonicalis partes absolvere possint.

Nequaquam proinde Canonici, qui vitam singularem jam introductam, quamdiu ab Ecclesia toleratur, vivunt, culpandi sunt, modo munia & obligationes Canonicorum ad præscriptum Ecclesiæ & Fundatorum rite adimpleant.

§. VI.

Quid connivente Ecclesia circa vitam Canonicorum sit mutatum?

ECCLESIAM tandem Canonicorum vitam singularem tolerasse paragrapho superiori diximus: nihil tamen circa officium aut obligationes Canonicorum mutasse, ea, quæ præsenti tractatu dicta sunt, ostendunt. Si enim fontes, e quibus hæc hausta sunt, vel leviter attendantur, illa non ad Canonicos in communi viventes; sed illos, quos hodie *Sæculares* dicimus, tuisse directa luce meridiana clarius patebit; adeoque eamdem hodie, quam olim requiri in Canonicis morum puritatem; vitæ integritatem, non minorem in cibo potuque frugalitatem, parem in Ecclesiasticis reditibus dispensandis fidelitatem, æqualem in divinis Officiis persolvendis assiduitatem, reverentiam, & pietatem: non absimilem in functionibus Ecclesiasticis obeundis curam & diligentiam: verbo uno, quidquid connivente Ecclesia circa vitam Canonicorum mutatum est, unice ipsam exteriorem vivendi concernit disciplinam: nec hanc tamen per omnia collabi permisit; sed in multis, si non in totum, saltem pro parte, quantum potuit, conservavit.

Laudabiliter admodum & utiliter durante vita communi servabatur, ut quotidie Canonici ad *Collationem*, seu ut moderno idiomate loquamur, ad *Capitulum* venirent, ubi regulam suam, & aliarum Scripturarum lectiones perlegerent, & pro admissis veniam postularent, sententiamque pro qualitate admissi susciperent, ubi etiam de communi profectu & utilitate tractarent.

Nonne hoc disciplinæ punctum pro parte conservatum voluit Ecclesia, dum etiam inter Canonicos *sæculares* Capitula disciplinæ magna cura restituenda & habenda dixit: „ in quibus de moribus inquiratur, vita singulorum expendatur: & quod „ olim sancti Patres fecisse dignoscuntur, ex temporali oratione „ interdum commoneantur Fratres ". *In Concil. Colon. ann. 1536. part. 3. cap. 14.*

Dum item adeo frequenter statuit, etiam postrema hac ætate; ut Canonici convenientes ad Capitula primum tractent de iis, quæ divinum cultum spectant, tum de justa morum reformatione, delictorumque debita animadversione, demum de privatis rebus, temporalibusque negotiis agant; ut videre est in Conciliis Bituricensi *ann. 1584. tit. 34. Can. 6.* Tolosano *ann. 1590. par. 1. cap. 2. §. 7.* aliisque sub idem tempus celebratis.

Non parum conducebat vita communis, ut Canonicos in officio contineret, quod ea durante continuo ipsis adessent Superiores, qui actibus eorum intenderent; & si quid minus rectum deprehenderent, illico aut punirent, aut certe ut abstinerent, monebant.

Nonne & hic disciplinæ articulus inter Canonicos *sæculares* pro parte saltem conservatus est, dum in omnibus Canonicorum Collegiis etiamnum supersunt Decani aut alii Superiores, quibus cura incumbit ut Clericos suos (ut loquitur Synodus Coloniensis *ann. 1536. part. 3. cap. 2.*) *ad observationem priorum rituum provocent ac reducant, ut ad agendam vitam Clericis dignam perpetuo exhortentur ac impellant; ut a negotiis, a tumultibus mundanis revocent, ne magis sæculi, quam Christi milites videantur; ut comessationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdicant; denique ut suo officio satisfacere compellant?*

Punctum erat olim Canonicalis disciplinæ, ut in claustro Canonicis homines non cohabitarent sæculares, ne eorum cohabitatione de spiritu sæculi communicassent.

Nonne hanc disciplinam, si non in totum, saltem pro parte, in multis Conciliis servatam videmus, dum in illis statutum est: *ut Canonici Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum habitent in Canonicalibus ædibus, in quibus commode Episcopi judicio commorari possunt* (*verba sunt Concilii Mediolanensis I. part. 2. cap. 24.*) *qui inspectis ædibus, si quid reparandum, instituendumve sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum Præbendæ, ab eo, qui Canonicatum obtinuit, reparari ac restitui jubeat? Quo facto curet, ut in illis ædibus habitent, quibus si abesse etiam justa de causa contigerit, nemini præterea, nisi Canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur sine jussu Episcopi.*

Quarum ædium atrium, ubi claudi potest, una clave concludatur, quæ a Decano, vel alio Episcopi & Capituli arbitratu, asservetur. Quota autem hora atrii janua aperiri claudive debeat, quidque ad honeste ibi vivendum pro loci ratione requiratur, judicium sit Episcopi.

Similiter & in aliis Conciliis constitutum fuit, ne liceat Canonicis, qui domos Canonicales habent, in ædibus laicorum habitare, ne quas a Capitulis habent ullo modo illis locare; *ut offensiones & scandala*, ut loquitur Synodus Burdigalensis *ann. 1583. cap. 27. quæ ex contubernio, atque convictu hominum Ecclesiasticorum cum laicis, præsertim matrimonio junctis, oriri solent, tollantur.*

Hanc Conciliorum ordinationem licet omnes Canonici defectu ædium Canonicalium, ad litteram servare nequeant: tamen Canonici pie vivere volentes plerumque se a contubernio laicorum separantes, & vel cum aliis Confratribus aut viris Ecclesiasticis, vel separtim viventes, mentem Ecclesiæ servant.

Si ulterius & Conciliorum Decreta & piorum Canonicorum praxim quis attendere velit, non pauca alia vitæ communis vestigia, quæ ad vitam Canonicam rite agendam facilitant, reperiet.

§. VII.

Corollaria ex his, quæ hoc Capite dicta fuerunt.

PRÆSENTI Capite ostendimus vitam communem inter Canonicos servatam, & a magis zelosis Prælatis omni studio conservatam, & collapsam, quantum temporum & locorum conditio patiebatur, restitutam fuisse.

Ostendimus quoque vitam illam communem multa suppeditasse media, quæ officiis & obligationibus Canonicalibus rite adimplendis admodum conducerent; e contra vitam singularem, ad quam fenium ex cupiditate potius quam ex charitate multi delapsi fuerunt, relaxationis fomitem magnum subministrasse.

Ex quo colligitur, quam merito Canonicorum Superiores solliciti sint, ut eam vivendi disciplinam, a Canonicis in communi viventibus observatam, vigentem conservent; & collapsam, quantum circumstantiæ temporis & locorum permittunt, restituant.

Consectarium quoque est, quod Canonici vere canonice vivere volentes, disciplinam illam vivendi, quantum possibile est, merito æmulentur; ut facilius ea, quæ officii sui sunt, præstare possint.

Cum ex ante dictis quoque constet, quod per vitæ communis desertionem, & vitæ *singularis* assumptionem factum sit, ut homines carnales spiritu carnali in Canonicorum Collegia sese intrudere studerint; facile apparet, mirandum non esse, si plurium Canonicorum vita dissona appareat vitæ Canonicali hoc Tractatu expressæ. Quid enim mirum, si homines carnali spiritu pleni, & eodem in ministeria Ecclesiastica protusi, non secundum spiritum Ecclesiæ, sed secundum spiritum carnis vitam instituant?

Hinc ulterius consectarium, quod majori & potiori ratione ad Canonicos, quam ad solitarios dici queat illud sancti Basilii *De Abdicat. rerum cap. 6.* „ Eorum, quos recte atque ex virtute „ videris vivere, æmulator esto, & institutorum vitæ; actio„ numque exempla descripta in animum tuum transfer. *Opta,* „ *ut sis de numero paucorum. Rara siquidem sint bona*: quæ quidem

„ dem etiam causa est, quamobrem pauci cæleste regnum intro-„ eant ". Hæc Basilius.

Illud quoque Abbatis Paphnutii, hodie, si unquam, memoriæ Canonicorum *singulariter* viventium, merito imprimendum: *Festinandam nobis est, ut a paucis ac rarissimis summamus exempla virtutum*. Apud Cassian. *collat.* 3. *cap.* 7. Item illud Abbatis Panufii: *Considera te de paucis & electis esse effectum, & ne exemplo ac tempore multitudinis refrigescas: sed vive ut pauci, ut cum paucis inveniri merearis in Regno Dei*. Apud eumd. *lib.* 4. *cap.* 27.

Ex ante dictis quoque facile intelligi potest, quomodo ex vita singulari Canonicorum natum sit contingere in multis verificari, quod de Decreto Canonicorum in *Speculo Vitæ Hom. lib.* 2. *cap.* 13. dixit Rodericus Zamorensis: „ Collegium regendum Decanus „ suscipit, immo verius feram indomitam gubernandam. Parva „ domus ægre & difficulter; magna Collegia præsertim sine sa-„ pientia aut virtute tanto reguntur difficilius, quanto quot sunt „ singuli, tot singulis ferantur opinionibus. Si Decanus lætatur „ de honoris dignitate, metuat onera, metuat pericula, quæ tot „ sunt, ut enarrari facile non possint.

C E N S U R A.

P*Erlegi hanc* Dissertationem *vere* Canonicam De Institut. & Offic. Canon. &c. *auctore* Zegero Bernardo Van-Espen *J. U. D. & Canonum Profess. Mihi quidem videtur tam solide e sacræ antiquitatis monumentis, & Conciliorum Patrumque sententiis deducta, ut non possim non censere, quod ob multam illius eruditionem spectabile ad universi Cleri splendorem, & fidelium salutem, si typis edatur, sincere legatur, & accurate observetur, Dabam Lovanii decima quarta Septembris* 1685.

BARTHOLAMÆUS PARSMANS
S. Th. Doctor, & Lib. Censor.

DIS-

DISSERTATIO CANONICO-HISTORICA DE HORIS CANONICIS ET SINGULIS EARUM PARTIBUS.

PRÆFATIO.

NOverat jam pridem Eximius Præses Collegii Hadriani VI. Pontificis maximi, quam magno usui veniat Theologiæ Studiosis scientia Sac. Canonum, tum quidem ad mores Clerico dignos juxta eorum præscriptum formandos, tum ad scientiam Theologicam ex Conciliorum & Patrum Decretis solidus, quam ex Casuistarum Libris & placitis hauriendam. Quid enim sunt sacri Canones, nisi particulares conclusiones, quæ ex primi principiis, quæ nobis SS. Patres in suis scriptis exhibuerunt, originantur *ut loquitur pius ac eruditus Gersonius,* sicut a fonte fluvii?

Hinc factum, ut Præses contubernii mei in suo Collegio occasionem nactus, me rogaverit ut sacros Canones Theologis suis exponere vellem. Ego vero pernoscens pariter, quantopere Sacr. Canonum scientia Theologis utilis sit, non ægre admodum me induci passus sum, ut Canones, qui Theologorum & vitæ & studio magis accommodi sunt, in lectione domestica hebdomadaria prælegerem. Cum ergo Decreta de Reformatione Concilii Tridentini (Theologis scilicet & Canonistis scitu cumprimis hodie necessaria) explananda suscepissem, incidi occasione Cap. 12. Sess. 24. Re Reformat. in argumentum de Horis Canonicis: *in quo aliquantisper versatus, nonnulla quæ in domesticis lucubrationibus de earum origine, recitatione, ac ritibus corraseram, auditoribus proposui. Cum vero non pauca, præsertim quæ ritus concernebant, ex historiis, atque antiquitate essent desumpta, nonnulli ea scripto mandari cupiebant. Facile morem gessi, & intermissis parumper, quæ de horis Canonicis fuse Mystici tradunt, alia, quæ sensum litteralem atque naturalem propius attingunt & elucidant, in has Dissertationis paginas congessi, quæ modico ære scribendi laborem sublevantes, sibi comparare possent.*

PARS

PARS PRIMA.

De his quæ Horas Canonicas in generali concernunt.

CAPUT PRIMUM.

Quinam ex Clericis teneantur ad Horas Canonicas, ut minus privatim, recitandas?

§. I.

Pluribus sæculis omnes Clerici ad Horas Canonicas adstricti fuere: hodie tenentur Ordinibus sacri initiati, & Beneficium Ecclesiasticum obtinentes.

UI priorum sæculorum Canones pervolverit, nullum fuisse Clericos majores inter & minores distinctionem quoad obligationem Horas Canonicas recitandi, facile comperiet. Nec mirum: illis quippe sæculis, nullus etiam minoribus ordinibus initiabatur, quin una Ecclesiæ alicui, cui tamquam Minister deserviret, adscriberetur; quæ adscriptio vice collationis Beneficii Ecclesiastici, ut hodie loquimur, censebatur, atque ita universi Clerici quodammodo Beneficiati censebatur, ideo nec ante sæculum XI. ullum Beneficiatum inter & non Beneficiatum distinctionis vestigium occurrit. At postquam labente cum temporis lapsu ipsa puriori Ecclesiæ disciplina, cœperunt ordinari Clerici; & minoribus Ordinibus insigniri, nulla Ecclesiæ facta adscriptione, in qua tamquam Ecclesiæ Ministri deservirent; tandem etiam hi ab Officio Ecclesiæ obeundo se eximere cœperunt.

Et quidem jam sæculo XIII. vestigium aliquod distinctionis illius in quodam Concilio Coloniensi occurrit: „ Nullus Clericus „ Horas Canonicas, ait, & de Domina nostra, ulla un„ quam die distincte dicere prætermittat, maxime qui est „ in sacris Ordinibus vel Beneficiis constitutus ". *Anno* 1180 *Can.* 1.

Hic quidem videmus, Patres Concilii nullum Clericum a recitatione Horarum Canonicarum eximere: quia tamen singulariter ad earum recitationem obligatum dicit in sacris Ordinibus vel Beneficiis Ecclesiasticis constitutum, facile hinc Clerici in minoribus Ordinibus duntaxat sine ullo Ecclesiastico Beneficio constituti, suam a recitandis Horis Canonicis exemptionem firmandi occasionem acceperunt; quam tandem sæculo sequenti Ecclesia connivente firmatam fuisse, vel inde colligitur, quod in Canonibus illius ac sequenti ætatis, non omnes universim Clericos, ut in pristinis Canonibus, sed sacris Ordinibus initiatos duntaxat, aut Beneficium obtinentes, ad Horas Canonicas recitandas moneri, & urgeri videamus.

Unde Concilium Basileense de Horis Canonicis differens, solos Beneficiatos, & in sacris Ordinibus constitutos Horis Canonicis adstrictos supponere videtur. Quoscumque Beneficiatos, seu in Sa„ cris constitutos, cum ad Horas Canonicas, inquit, teneantur, „ admonet hæc Synodus, ut sive soli, sive associati, diurnum „ nocturnumque Officium reverenter, verbisque distinctis pera„ gant ". *Seff.* 21. *Can.* 5.

Itaque quamdiu laudabilis illa obtinuit Ecclesiæ disciplina, ut nullus ordinaretur Clericus, quin una Ecclesiæ intitularetur, tamquam Minister, vel ut moderna phrasi loquar, tamquam Beneficiatus deserviret, nullus quoque a divini Officii persolutione erat exemptus: at deficiente dicta laudabili disciplina, sensim quoque, connivente Ecclesia, ad solos Beneficiatos, & Sacris initiatos Officii recitandi necessitas devoluta est.

§. II.

Qua ratione Clericos merito injungatur Horarum Canonicarum recitatio?

HORAS Canonicas esse ab Ecclesia ordinatas, ut per illas certis distinctisque temporibus desiderium charitatis, & spiritus orationis in nobis excitaretur, nemo ambigit. *In ipsa fide, & spe, & charitate, ait Augustinus, continuato desiderio semper oramus; atque ideo ab aliis curis atque negotiis, quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipsos admonentes in id, quod desideramus intendere, ne quod tepescere cœperat, omnino frigescat, & penitus extinguatur, nisi crebrius inflammetur.* Et infra: *Ideo per certa intervalla* horarum *& temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum signis nos ipsos admoneamus, quantumque in hoc desiderio profecerimus, nobis ipsis innotescamus, & ad hoc augendum nos ipsos acrius excitemus. Epist.* 121.

Si igitur per certa temporum intervalla orandi consuetudo, atque Ecclesiastica disciplina, ad excitandum vel fovendum continuum orationis studium ab Ecclesiæ ipsius incunabulis servata sit, quis non videat, vel hoc titulo Horarum Canonicarum recitationem merito Clericis fore in præcepto.

Præcipuis quippe Clericorum muniis annumerandum esse studium orationis, suo docuere exemplo Apostoli, mensarum & pauperum curam a se ablegantes, ut *orationi* & ministerio verbi Dei instantes essent; scientes quod postmodum dixit S. Paulus, 1. *Cor. c.* 3. *vers.* 7. *Quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus:* adeoque Cleri plantationem atque irrigationem sine fructu futuram, ni per continuas ad Deum preces cæleste attrahatur incrementum.

Hinc Ecclesia Gallicana monens Sacerdotes, *ut signa tangant Horis Canonicis, & illorum officium agant, sive diurnale, sive nocturnale,* hanc moniti sui rationem subdit: *Quia scriptum est, Sine intermissione orate. Et ideo non dimittant Horas Canonicas.* Vide Capitular. Reg. Franc. *lib.* 6. *cap.* 171. *tom.* 1. *Edit. Parif.* 1677.

Ad hæc, quicumque Clero adscribitur, in quantum de Sacerdotio participat, *pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis;* ut scripsit ad Hæbr. Apostolus *cap.* 5. *vers.* 1. atque hoc rursus titulo, Clerici non pro seipsis duntaxat, sed & pro populo dona & sacrificia labiorum suorum Deo persolvere tenentur.

Et quidem ut liberius & sine curis id facere queant, temporalia, unde vivant, a populo accipiunt, „ Nam qui construxe„ runt vel fundarunt sanctissimas Ecclesias, ut recte monet Imp. „ Justinianus, pro sua salute & communis Reipublicæ, sed quærunt „ suas substantias, ut per eas debeant sacræ Liturgiæ fieri, & „ ut in illis ministrantibus piis Clericis Deus colatur ". *L.* 42. §. 10. *Cod. De Episc. & Cler.*

Quapropter Canonicorum regula in celeberrimo ac frequentissimo illo Patrum Conventu Aquisgranensi præscripta, sedulo inculcat Canonicis, *ut laudes Deo in communi persolventes, pro suis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Dominum exorent.* C. 131.

Ex ipsa ergo Cleri ad orandum pro suis populisque peccatis speciali obligatione, Canonicarum Horarum recitatio singulari titulo Clero congruit.

§. III.

Clerici omnes Beneficium, quantumvis exiguorum proventuum, obtinentes, ad Horarum Canonicarum recitationem obligantur.

QUEMADMODUM olim, dum nullus ordinabatur Clericus, qui una alicui Ecclesiæ tamquam illius minister non adscriberetur, omnes indistincte Clerici ad Horarum Canonicarum recitationem tenebantur; ita & posterioris ætatis Canones universos Clericos eidem obligationi subjiciunt, qui per Beneficii Ecclesiastici collationem alicujus particularis Ecclesiæ designantur ministri. Et sicuti in pristinis Canonibus sola Clericatus ratio nulla proventuum exiguorum aut notabilium facta consideratione attenditur; ita quoque in posterioribus Ecclesiæ Decretis, nulla ipsius Beneficii quoad annuos proventus facta distinctione, indifferenter omnes, qui per Beneficii alicujus collationem Ecclesiæ Ministri sunt designati, ad Horarum Canonicarum recitationem constricti declarantur.

Et sane, quid a mente Ecclesiæ remotius, quam ministris eum in divinis laudibus decantandis mercenarium agendi modum proponere, ut nimirum, proventibus temporalibus laudes divinas persolvendas commensuratas vellent, non secus ac alicujus sæcularis opificii mercedem? Hocne foret *voluntarie*, & non potius coacte Deo labiorum sacrificia offerre? Ut enim recte notat S. Augustinus *lib.* 3. contra Petil. *cap.* 58. *Si bonus est, volens hoc facit; si autem malus, hoc est, sua quærens, non quæ Jesu Christi, invitus* hoc facit, *propter alia quæ requirit.*

Nequaquam proinde Clerici considerare debent pensum Horarum Canonicarum, ut onus aliquod sibi ab Ecclesia, tamquam proventuum perceptioni correspondens impositum; sed potius ut medium suavissimum, quo obligationi orandi, & Deum laudandi, sibi tamquam Ecclesiæ ministris, & in sortem Domini specialiter vocatis & assumptis, incumbendi satisfaciant non *coacte*; sed *voluntarie* propter Deum.

Hinc

Hinc patet, & a Canonum littera, & a mente Ecclesiæ recedere Theologos, qui mercenario quodam modo divinarum laudum recitationem considerantes, hanc recitandi obligationem Beneficii Ecclesiastici annuis proventibus anxie & scrupulose commensurant; nimium credentes rigorem, si Ecclesia ministros suos ad laudum divinarum persolutionem, in qua ipsa Sanctorum æterna consistit felicitas & juge gaudium, constringeret, ni notabilem quoque proventuum temporalium portionem, ut quamdam operis illius mercedem assignaret.

Conformius sane & Canonum expressioni, & Ecclesiæ menti hic ratiocinantur Canonistæ, docentes, quod *sicuti non excusatur Clericus a residentia, ex eo quod ex Beneficio vitæ necessaria non percipiat, ita nec excusetur ab Horis dicendis*. Vide Fagnanum ad *Cap. Conquerente, tit. de Cleric. non resid.*

CAPUT II.

De Clericis, qui tenentur Horas Canonicas publice & in communi persolvere.

§. I.

Multis sæculis obtinuit, ut universus Clerus ad Ecclesiam peragendi divini Officii causa quotidie convenire deberet; hodie vero ad id tenetur Clerus Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum.

Quin Horarum Canonicarum per distincta tempora publica ac solemnia recitatio præcipuam religiosi cultus & divini Officii partem constituat, nemo ambigit. Unde durante Ecclesiastica disciplina, qua omnes indiscriminatim Clerici alicui particulari Ecclesiæ tamquam ministri assignabantur, etiam omnes, ni legitimæ occupationes alio vocarent, ad Ecclesiam ad Horas Canonicas recitandas accedere jubebantur. „ Clericus, ait Synodus Carthaginensis IV. Can. 5. qui absque corpusculi sui inæqualitate vigiliis deest, stipendiis privetur „. Et Toletana I. „ Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel *quilibet* Ecclesiæ deputatus Clericus, inquit, si intra civitatem fuerit, vel in loco, quo Ecclesia est, aut castello, aut vico, aut villa, & ad Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non accesserit, *Clericus non habeatur*, si castigatus veniam ab Episcopo noluerit promereri.

Sæculo IX. adhuc in more positum fuisse, ut non in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis duntaxat, sed etiam in Parochialibus Horæ Canonicæ distinctis temporibus quotidie publice persolverentur, constat ex Decretis, quæ anno 852. Presbyteris suis præscripsit Hincmarus Rhemensium Archiepiscopus.

Quin & anno 1429. celebratum Concilium (a) Dertusanum, præsidente Porro De Fuxo Cardinale Apostolicæ Sedis Legato, supponere videtur obligationem Clericorum Beneficium obtinentium, aut in sacris Ordinibus constitutorum, accedendi ad Ecclesiasticum Officium, si per occupationes liceat. *Ne divinæ servitutis census*, ait Cap. 4. *quem de fructu labiorum suorum offerre tenetur* quilibet Clericus, *Ecclesiasticum Beneficium possidens, vel in sacris Ordinibus constitutus, dum per occupationes alias* conventui Ecclesiæ interesse non valet, *ex defectu Breviarii omittatur, provide duximus statuendum, ut per locorum Ordinarios Beneficiati prædicti, & in sacris Ordinibus constituti ad habendum propria Breviaria infra tempus ipsorum Ordinariorum arbitrio moderandum, coercitione districta cogantur &c.*

Ex quibus concludi potest, ut etiam advertit R. P. Thomassinus in opere suo De Ecclesiastica disciplina, primitus ab Ecclesia ordinatum fuisse, ut Clerici omnes, si per occupationes liceret, Officio publico in Ecclesia, cui erant adscripti, interessent; atque non nisi per quamdam Ecclesiæ conniventiam, sive piam condescendentiam factum esse, ut tandem non nisi Clerici Beneficiati, & in sacris constituti divinum Officium persolvere constringantur, & quidem horum plerique privata Horarum recitatione satisfaciant: adeo ut ad solos pene Canonicos, aliosque Clericos Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum publica & solemnis Horarum Canonicarum persolutio devoluta sit; de quibus jam pridem loquens S. Ivo Carnutensis, dixit *Epist.* 318. *Ab hoc instituta est Clericalis militia, ut Psalmodiæ & Hymnodiæ quotidianum Deo offerat sacrificium*. Unde Concilium Viennense specialiter statuit, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devote psallatur. *Clem. I. De Celeb. Miss.*

Verum cum ex sola Ecclesiæ conniventia contigerit, ut publica & communis in Ecclesia Horarum Canonicarum pia recitatio ad solos pene Cathedralium & Collegiatarum Clericos transierit; hinc colligitur Clericos illos voto & spiritui Ecclesiæ se conformare, qui nec Cathedrali, nec Collegiatæ Ecclesiæ adscripti, dum per occupationes licet, *in Parochialibus Ecclesiis*, quibus subsunt, Dominicis, Festisque ut minus diebus divino Officio assistunt, & una cum Parocho illud persolvunt.

§. II.

Canonici interesse debent quotidie omnibus Horis, iisque integris.

Quandoquidem obligatio Horas Canonicas in communi ac publice persolvendi olim universis Clericis communis, etiamnum hodie Canonicos, aliosque Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum Clericos constringat, ipsique teneantur, ut loquitur Concilium generale Lateranense, divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrare; consequitur, ipsos non partem duntaxat, sed integrum debere persolvere; neque uni alterive Horæ, sed omnibus Horis, quæ nocturnum pariter ac diurnum Officium conficiunt, teneri interesse.

Quis enim dicet, Canonicos suæ satisfacere obligationi, qui uni alterive Horæ Canonicæ duntaxat, reliquis neglectis, intersunt? Cum evidens sit, hos Officium nocturnum pariter & diurnum, quod ex septem Horis Canonicis, & Missæ Sacrificio constat, studiose non celebrare, sed illius solummodo partem?

Quapropter Ecclesia volens Canonicos, aliosque Clericos desidiosos & negligentes per distributionum assignationem ad satisfaciendum suæ obligationi incitare, sollicite cavit, ut non aliquibus duntaxat majoribus sed singulis etiam minoribus suæ assignentur distributiones; *ne qua in parte*, ut loquitur Synodus Tridentina, *cultus divinus minuatur, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur*. Sess. 21. cap. 3. De Reformatione.

Ut proinde a vero aberrare non videatur Joannes Wiggers *Tract.* 7. *cap.* 3. *dub.* 20. *De Jure & Just.* dum ait: „ ut Beneficiati, qui Præbendas habent liberas, sine alio officio, v. g. docendi, concionandi, audiendi confessiones, aut simili onere non gravatas, rite peragant suam residentiam, non sufficere quod in die intersint semel Officio chori, etiamsi forsitan ex consuetudine Ecclesiæ permittantur tales gaudere proventibus cum aliis; sed debent interesse divinis Officiis omnibus: ita ut a peccato mortali non videantur excusandi illi, qui justa cessante causa absentant se ordinarie ab uno aut pluribus Officiis.

Quin & si Fagnano credimus, cum fuisset quæsitum a S. Congregatione Cardinalium „ num valeat statutum, ut una vel duabus Horis interessentes lucrentur massam grossam, sive Præbendam, amissis distributionibus? responsum est, non valere „. *Ad cap. Licet, De Præb. num.* 35.

Immo ut Clericus choro adstrictus, nec aliis occupationibus legitime impeditus, muneri suo faciat satis, non sufficit, ut singulis nocturnis pariter & diurnis Horis aliquantulum intersit, sed iis integris ab initio usque ad finem assistere tenetur. Id & ipsa ratio Officii, quod ex integris, nequaquam vero ex partibus Horarum constat, evincit, & ipsi Sacri Canones evidenter declarant, vetantes pro præsentibus in Horis reputari, nisi qui ab initio usque ad finem iisdem interfuerint. Qui in Matutinis „ ante finem primi Psalmi, ait Synodus Basileensis *Sess.* 21. *cap.* 4. in Missa ante ultimum *Kyrie eleison* usque in finem divino Officio non interfuerit, nisi forte necessitate cogente, vel petita ac obtenta a Præsidente chori licentia discedere oporteat, pro illa Hora absens censeatur; salvis, inquit, Ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forte circa hoc arctiores existunt.

Utque plura Conciliorum Decreta omittam, ipsa etiam Synodus Mechliniensis evidenter eamdem veritatem supponit, dum statuit: „ Ut careant distributionibus, qui ante *Gloria Patri* primi Psalmi cujusque Officii *usque ad finem* eidem Officio *actualiter* non intersunt „. *Anno* 1607. *tit.* 11. *cap.*

Quin & Patres Concilii Moguntini decernentes, ut quotidianæ distributiones *integris ac totis Officiis & Horis* „ assignentur, & iis modo tribuantur, qui Officiis divinis, de quibus hæc emolumenta dantur, *ab initio ad finem* interfuerint, adjungunt: „ *Quibuscumque irrationabilibus ac pravis consuetudinibus* (*quæ potius corruptelæ censendæ sunt*) *non obstantibus* „. An. 1549. *cap.* 72.

§. III.

Ne Canonici abstrahantur a divino Officio, Conventus Capitulares sine urgente causa tempore divini Officii non sunt celebrandi.

Conventus Capitulares tempore divini Officii extra particularem occurrentem necessitatem celebrari passim Concilia improbarunt. „ Statuimus (inquiunt Patres Concilii Trevir. *anno* 1549. *cap.* 8.) & ordinamus, ut deinceps capitula, actus, & tractatus capitulares tantum pro festis seu ferialibus teneantur. Sed nec in iis, sub Missa, Vesperis, aut Completorio indicantur aut teneantur: quinimmo ut omnes Missæ intersint districte mandamus: in aliis vero, si subsit urgens necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas postulet, ut Capitulum teneatur, Decanus indicabit dilationem seu moram Capituli, & actuum capitularium non carere periculo, & propterea sub prædictis horis tractandum & agendum esse.

Et S. Carolus in Concilio I. Mediolanensi *Part.* 2. *cap.* 38. „ Canonici, ait, quo tempore divina Officia celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter evidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant ejus Horæ, in qua id commiserint.

Quibus consonat Synodus nostra Mechliniensis, mandans „ ut deinceps Conventus capitularis non fiat sub Officio divino, nisi res, ob urgentes aut repentinas causas, moram non patiantur „. *Anno* 1607. *tit.* 12. *cap.* 11.

Neque horum Decretorum obscura est ratio: cum enim Canonici teneantur quotidie nocturnum pariter ac diurnum Officium persolvere, omnino consequens est, omittenda esse ea omnia, per quæ Canonici ab Officio abstraherentur: adeoque cum eodem tempore nequeant Conventui capitulari, & divino Officio interesse, necessario in aliud tempus ille differendus est, ne Canonici sine justa causa a divino Officio, cui assistere tenentur, retrahantur.

(a) Dertusa ant Dertosa a Gallis dicitur *Tortose*, Urbs Catalaniæ, Episcopalis sub Archiepiscopo Tarraconensi.

§. IV.

Canonici, aliique Clerici choro addicti, quotidie divino Officio interesse tenentur, nisi justa causa eos abesse cogat.

PLures esse justas causas, quæ Canonicos a personali divini Officii assistentia seu frequentatione excusent, & ob quas interdum non tantum quoad fructus grossos, ut hodie loquimur, sed etiam quoad distributiones quotidianas pro præsentibus reputentur, expeditum est; de quibus legitimis absentiæ causis, sufficienter in Dissertatione *De Canonicis* actum fuit. At cessantibus justis absentiæ causis, Canonicos ad continuam residentiam personalem, seu personale obsequium obligari, ratio ipsa evincit.

Cum enim Beneficium detur propter officium *Cap. fin. De Rescrip. in* 6. & Canonicorum munus sit, nocturnum pariter ac diurnum Officium devote ac reverenter in Ecclesia persolvere; consequens est, ipsos sine justa causa illud omittere non posse.

Verum quidem est, Patres Concilii Tridentini volentes Canonicos ad residentiam & officii sui personalem persolutionem revocare, *Sess.* 24. *cap.* 12. *De Reform.* statuisse: ,, quod obtinentibus in Cathedralibus aut Collegiatis Ecclesiis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet Statuti aut consuetudinis, ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse; salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt ,,. Verum ex hoc Decreto nullatenus inferri potest, Tridentinum Concilium Canonicis indulsisse trium mensium sine justa causa a suis Ecclesiis absentiam, sed solum illius temporis absentiam tolerasse; ut nimirum absentes, etiam sine ulla Superioris licentia aut allegata causa, tribus mensibus per annum, pœnis per Canones absentibus inflictis puniri non possent: interim Canonicorum conscientiæ permittens, an justa ac sufficiens subsit causa, quæ temporis illius absentiam Deo probabilem faciat, quemadmodum in alio Decreto, de simili Episcoporum a suis Ecclesiis absentia idem Concilium expresse declarat.

Dicendum igitur, ut etiam bene advertit Joannes Wiggers, nemini de nimio rigore suspectus *concessionem seu permissionem absentiæ ad tres menses, quam admittit Concilium Tridentinum non sic esse accipiendam, quasi Canonici libere & licite abesse possint singulis annis tanto tempore pro mero libito; sed hoc sensu, quod ex honestis causis abesse possint illo tempore absque particulari licentia Superiorum. Tract.* 7. *De Just. & Jure, cap.* 3. *dub.* 20. *nu.* 91.

Canonici proinde, aliique Clerici choro addicti, ita officio suo defungi debent, ut nunquam illi deesse sine justa causa velint; quin tamen minor aut major causa sufficiens sit, vel requiratur, pro longioris aut brevioris temporis absentia, dubium non est; quemadmodum multo majorem causam ordinarie requiri ad justificandam absentiam Pastorum & curam animarum habentium, quam Canonicorum: eo quod majus Ecclesiæ & animarum præjudicium ex illorum quam horum absentia merito timeatur; tum quod Pastorum absentiam non tam facile per alios, quam unius alteriusve Canonici absentia per Confratrum præsentiam suppleri possit.

§. V.

Canonici & Clerici choro adscripti tenentur per seipsos divinum Officium publice persolvere.

QUANDOQUIDEM, ut supra notavimus, proprium Canonicorum officium sit, *ut in choro ad psallendum instituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter* (ut loquitur Synodus Tridentina, *Sess.* 24. *c.* 12. *De Reform.*) *distincte devoteque laudent*; quis a ratione naturali alienum non reputet, præcipuum officii sui partem nolle implere, sed in alios transferre? Qui, ut jam pridem de talibus dixit Imperator Justinianus ,, ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione Clerici apparent, nomen quidem habentes Clericorum, rem autem non implentes Clerici circa liturgiam Domini Dei ,,. *L.* 42. §. 10. *C. De Episc. & Cleric.*

Quamque id justum sit, hac ratione ostendit idem Imperator: ,, Nam, ait, qui constituerunt, vel fundarunt sanctissimas Ecclesias pro sua salute, & communis Reipublicæ, reliquerunt illis substantias, ut per eas debeant sacræ Liturgiæ fieri, & ut in illis a ministrantibus piis Clericis Deus colatur.

Eodem fundamento monuit jam pridem Dionysius Carthusianus, Canonicos non cantantes, quamvis in choro sint ,, sed pueris & Cantoribus id committentes, ut attendant quod ait Apostolus, 2. *Thessalon. cap.* 3. *vers.* 10. *Qui non vult operari, non manducet.* Nonne, inquit, Beneficium datur propter officium, nec Ecclesiastici reditus nisi officiantibus in divinis debentur ,,? *Tract. De Vita Canon. art.* 19.

Merito ergo Synodus Basileensis postquam declaravit in cunctis Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis *Horis debitis laudes divinas reverenter ab omnibus, esse persolvendas: tamquam subsequens subjungit: & cum psallendi gratia conveniunt, juncta ac clausa labia tenere non debent; sed omnes, præsertim qui majori funguntur honore, in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur ... Nemo ibidem, dum Horæ in communi publice cantantur, legat vel dicat privatim Officium: nam non solum obsequium, quo obnoxius est, choro subtrahit, sed alios psallentes perturbat. Sess.* 21. *cap.* 4.

Hoc Basileensis Concilii Decretum plura subsequentia Concilia variis temporibus innovarunt, atque novissime generalis Synodus Tridentina evidentissime eam Canonicorum per se divinum Officium peragendi obligationem his verbis expressit: ,, Omnes divina *per se*, & non per substitutos compellantur obire Officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, adsistere & inservire, atque in choro ad psallendum instituto, Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare ,,. *Sess.* 24. *cap.* 12. *De Reform.*

Quidam Neotericus asserit, Tridentinum non loqui ibi nisi de Ecclesiis Cathedralibus; sed quo fundamento non video, cum apertissime loquatur de retinentibus in Ecclesiis Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Præbendas, Canonicatus, aut portiones.

Quare nec PP. Concilii Provincialis Mechliniensis *an.* 1607. *tit.* 12. *c.* 2. dicere dubitarunt sine ulla distinctione, *Meminerit omnes tam in dignitate constituti, quam Canonici, Cappellani, Vicarii, Beneficiati, & reliqui habituati, mandati Concilii Tridentini, ut omnes divina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia, atque in choro ad psallendum instituta Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare.*

Non minus infirmum est, quod prædictus Auctor in defensionem consuetudinis Canonicorum non psallendi, aut divina Officia *per se* non obeundi, adducit tamquam præcipuum fundamentum Consuetudinem Urbis & Orbis, *cui contradicere deberent, inquit, Ecclesiæ Antistites, & ipse in primis Vicarius Christi summus Pontifex, si judicarent eam esse contra jus naturæ corruptelam.* Ut nihil dicam de *consuetudine Urbis & Orbis*, quam tanta confidentia supponit Auctor, cum tamen passim plures sint tam in Cathedralibus quam in Collegiatis Ecclesiis pii ac doctiores Canonici, qui eam psallendi per se obligationem agnoscant, & ni aliis negotiis impediantur, in choro præsentes cum reliquis reverenter ac devote Hymnis, & Canticis Dei nomen laudare non omittunt; ut nihil, inquam, de hac asserta consuetudine dicam, eodem hoc vago ac generali argumento, quidni gravissimi abusus & hodie, & jam pridem justificari ac palliari potuissent?

Nonne hoc argumento varii potuissent defendi abusus abominandi, qui subinde dormientibus Ecclesiæ Pastoribus in medio tritici in area Ecclesiæ seminantur & succrescunt? ,, Scimus, ajebat Hadrianus VI. in hac Sede aliquot jam annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mandatis, & omnia denique in perversum mutata. Nec mirum, si ægritudo a capite in membra, a summis Pontificibus in alios inferiores Prælatos descenderit ,,. Vide Pallav. *Hist. Conc. Trid. lib.* 2. *cap.* 7.

An non hæc aliaque similia, dum ipso Romano Pontifice, aliisque Prælatis videntibus, & non contradicentibus, invaluerant atque vigebant, hoc specioso argumento defendi potuissent? Quis ambigat, quin illis majore cum colore, quam huic Canonicorum præsenti consuetudini dictum argumentum applicari potuisset; quandoquidem nulla pene sit Episcoporum Synodus post Tridentinum Concilium celebrata, quæ consuetudini illi se non opposuerit, Canonicosque de obligatione per se psallendi non monuerit?

S. Carolus, ejusque Episcopi suffraganei simul in Concilio Mediolanensi congregati, postquam monuissent, quod qui dignitates in Ecclesiis obtinent, & Canonici nominis, & institutionis suæ memores ea pietate & assiduitate divina Officia colere debeant, ut alii eorum exemplo ad studium & amorem divini cultus accendantur, subjungunt: ,, Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilii præcipimus, ut cum in choro psallendum est, ipsi quoque, quantum honoris gradu cæteris præstant, tanto studiosius Psalmis, Hymnis, & Canticis una cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur, & earum Horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur ,,. *Parte* 2. *cap.* 83.

Hinc videmus zelosissimum Ecclesiæ Antistitem, ejusque Coepiscopos consuetudini Canonicorum non psallendi contradixisse, immo & defectuosos amissione distributionum mulctasse.

Sub idem pene tempus Archiepiscopus Cameracensis cum Provinciæ suæ Episcopis ac Pastoribus in Concilio Provinciali non minus fortiter ac acriter hanc Canonicorum consuetudinem improbavit: ,, In choro cum psallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani psallant; nec sint in sedibus suis otiosi, nec putent se functos officio, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent, modo tamen psallere per valetudinem queant, nec aliis impediti justis de causis fuerint ,,. *Anno* 1565. *tit.* 6. *cap.* 7.

Similia in plerisque Episcoporum Conciliis occurrunt; unum duntaxat Synodi Audomarensis anni 1583. quod una præcipuam hujus consuetudinis radicem detegit, ac sugillat, ipsamque Canonicorum obligationem *psallendi ex proprio* ipsorum *officio* profluere norat, Decretum adjungam: ,, Canonici, ait *tit.* 12. *cap.* 6. in sedibus suis non ,, sint otiosi, sed Deo laudando incumbentes, & voce & corde psallant Domino. Minime enim se indignum existiment Canonici, aut alii Canonicis etiam superiores, si canant cum aliis & ipsi Psalmos, quos non dedignatus est Rex & Propheta David canere: cum Deo canant, sitque hoc proprium ipsorum officium. Denique & hæc nostra omnium, quam omnes expectamus, beatitudo, Deo laudibus, cum omnibus Dei Sanctis, cantandis & celebrandis æternum occupari.

Numquid hæc Conciliorum iterata Decreta abunde evincunt, quam inepte vagum illud ac captiosum, immo perniciosum argumentum a non contradictione Antistitum Ecclesiæ desumptum, præsenti materiæ applicetur? Nonne ex illis Decretis evidenter constat, Antistites Ecclesiæ consuetudini illi contradixisse; eamque tamquam meram corruptelam ex Canonicorum desidia, & superbia natam, improbasse?

Quod vero post tot totiesque iterata Conciliorum adversus hanc consuetudinem Decreta, subinde ad tempus dissimulaverint Ecclesiæ Antistites, quid mirum? Cum enim experientia doceantur, nequidem ipsis Conciliorum adeo enixis sanctionibus Canonicorum hac in parte ignaviam, vel superbiam frangi, quidni desperent, particularibus suis Decretis se id consecuturos; præsertim cum nulli hodie pene sint Canonici, qui adversus Episcoporum Decreta, præcipue in materia disciplinæ Canonicalis, se non prætendant clypeo exemptionis munitos.

Quod

Quod ad non contradictionem Vicarii Christi summi Pontificis attinet, si Paulo Comitolo credimus „ de Canonicis in choro „ non psallentibus hoc ab illustrissima Congregatione Romana „ redditum fuit responsum; *Nisi psallant, ipsi officio suo minime „ satisfaciunt* „. *Lib. 1. Resp. Moral. quæst. 62.*

§. VI.

Canonici recte assumunt Vicarios, qui in persolvendo divino Officio sibi adjutores accedant.

Ecclesia dum Canonicos ad divinarum laudum decantationem adstrictos declarat, ipsos ab aliis utilioribus interdum & magis necessariis Ecclesiæ occupationibus avocare non intendit; sed providere duntaxat, ne ex inertia, aut quadam animi elatione eas omittant.

Hinc Patres Concilii Coloniensis *an.* 1280. licet stylo satis acerbo Canonicorum non psallentium ignaviam insectentur, hanc nihilominus clausulam salutarem addunt: *Quem tamen aliud Officium Ecclesiasticum aut publicum alio statim rapiet, ut nisi legens preces horarias tempestive absolvere haud possit, hac lege teneri nolumus.*

Similiter Patres Concilii Cameracensis in præcitato Decreto, quo declarant Canonicos suo non functos officio, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent, expresse adjungunt: *Modo tamen psallere per valetudinem queant; nec aliis impediti justis de causis fuerint Conc. Camer.* an. 1565. *tit.* 6. *cap.* 7.

Ut ergo ob Canonicorum, præsertim Cathedralium aut Collegiatarum, in quibus plures Canonici munere docendi, aut aliis functionibus sunt occupati, inter currentia impedimenta divinum Officium non intermittatur, aut non ea, qua decet, solemnitate peragatur; merito Canonici Vicarios assumunt, qui sibi in persolvendis divinis Officiis adjutores accedant.

Eumdem debere esse Canonicorum in assumendis Vicariis finem indicat prædicta Synodus Coloniensis, monens Vicarios *ut attendant, quod Canonicis* adjutores *accedant: horum nimirum vice, qui adversa valetudine detenti, vel negotiis necessariis avocati, interesse non possunt*. Consonat Concilium Audomarense, dum ait: *Ita vicaria opera Officium peragatur, ut nihilominus ii ipsi, quorum proprie est illud agere, qui Dignitatem, Canonicatum, aut quodvis aliud Beneficium vel Officium in Ecclesia obtinent, nisi* legitime impediantur, per se ipsos, *&* non per alios *duntaxat, illud faciant, atque in primis Altaris ministerium, & hebdomadarium in choro Officium.*

§. VII.

Quænam in assumptione Vicariorum vel Cantorum a Canonicis, aliisque attendenda sint?

Vicarios a Canonicis assumi, ut vices eorum, qui vel adversa valetudine impediti, aut aliis negotiis Ecclesiæ occupati per seipsos divinum Officium solemniter persolvere nequeunt, suppleant, atque Canonicis adjutores accedant, superiori §. ostensum fuit, ex quo consequens est, Canonicis in assumendis Vicariis attendendum esse, ut tales assumantur, qui digne divinas laudes persolvant; quique non voce duntaxat, sed corde ac spiritu Deo psallant; quorum opera voci concordent, juxta illud S. Augustini in ps. 146 *Vis recte psallere? Non solum vox tua sonet laudes Dei, sed opera tua concordent cum voce tua.* Qui modo suo agendi ostendant, se *voluntarie* sacrificia labiorum suorum Deo offerre, non coacte aut mercenarie adinstar famulorum aut opificum mere intuitu lucelli, quod ex decantatione divini Officii accipiunt.

Quare Patres Concilii Cameracensis *ann.* 1565. *tit.* 6. *cap.* 15. monere non dubitarunt Canonicos „ ut non constituantur in „ Ecclesiis Cathedralibus sive Collegiatis Vicarii, qui Canonicas, „ quas vocant Horas, in choro canant, nisi aut Sacerdotes, „ aut in sacris Ordinibus constituti, aut saltem Lectores ordi„ nati: atque hi, quantum fieri potest, sint cælibes, quorum „ *mores vitaque probata fuerit*. Nec permittantur in choro psal„ lere, nisi vestitu & habitu corporis Ministros se esse Dei & „ Ecclesiæ demonstrent.

Similiter regula Canonicorum jam pridem in celeberrimo illo Aquisgranensi Conventu proposita decernit: „ ut tales ad legen„ dum, cantandum, & psallendum in Ecclesia constituantur, „ qui non superbe, sed humiliter debitas Domino laudes sol„ vant, & suavitate lectionis, ac melodiæ & doctos demul„ ceant, & minus doctos erudiant; plusque velint in lectione „ vel cantu populi ædificationem, quam popularem vanissimam „ adulationem.

Hæc si hodie a Canonicis, aliisque, quibus assumptio Vicariorum aut Cantorum incumbit, serio attenderentur, neque de sonora voce duntaxat, atque pravitate salarii sive mercedis, qua hujusmodi Vicarii seu Cantores quasi quidam Canonicorum famuli conducuntur, essent solliciti, sperandum esset fore, ut in plerisque Ecclesiis, proh dolor! non reperirentur multi, de quibus verissime dicere possemus, quod de similibus jam pridem dixit *in Panoplia Evang. lib.* 4. *cap.* 78. magnus ille Gandensium Antistes Wilhelmus Lindanus, „ non tantum ut de choro eji„ ciantur indignissimi, cum propter vitæ improbitatem, qua „ passim nimium sunt noti, tum propter impudicos amorum, „ ut indignos bellorum modulos sacris Dei laudibus inspersos: „ sed etiam propter theatricam magis sonorum confusionem, „ quam religiosam pietatis ac devotionis modulationem, quam „ piorum animis passim gignere noscuntur. Non enim nunc „ suo cantu musici auditorum animos tam ad pietatis cul„ tum cælestiaque excitant desideria, quam avocant, aver„ tunt, alienant „: qui suo agendi mercenario modo laudum divinarum decantationem turpissime contaminant, atque conspurcant; quique divina Officia eo modo persolvendo, maledictionem pro benedictione in populum ac Clerum sæpius accersunt.

CAPUT III.

Qua ratione ad Horarum Canonicarum frequentationem exhortandi sint Laici?

§. I.

Officii divini publica persolutio principaliter a Clericis peragitur ad ædificationem populi.

Sanctus Thomas 2. 2. *qu.* 83. *art.* 12. *in C.* quærens, utrum oratio debeat esse vocalis; respondet, quod „ duplex sit ora„ tio, communis & singularis. Communis quidem oratio est, „ quæ per Ministros Ecclesiæ in persona totius fidelis populi „ Deo offertur, & ideo oportet, quod talis oratio innotescat „ *toti populo*, pro quo profertur; quod non posset fieri nisi esset „ vocalis. Et ideo rationabiliter institutum est, ut Ministri Ec„ clesiæ hujusmodi orationes etiam *alta voce* pronuntient, ut „ ad notitiam omnium possint pervenire.

Porro dubitari nequit, quin divini Officii publica in Ecclesia persolutio sit oratio communis, quæ per Clericos, tamquam communes ac publicos Ecclesiæ Ministros peragitur: quod & idem S. Doctor *Opusc.* 19. *cap.* 5. asserit, dum ait: *Orationibus & Psalmis vacare in Ecclesia* divinum Officium *celebrando, est quoddam* opus publicum, *ad Ecclesiæ ædificationem ordinatum.*

Igitur non tantum ad devotionem Cleri divinum Officium publice in Ecclesia persolvitur, sed principaliter ad ædificationem populi: ut nimirum habeat divina Officia publica, quibus interesse possit, & Deum precari, vel laudare communes Ministros Ecclesiæ, suo modo iis cooperando vel assentiendo. Unde recte notavit pius Gersonius, quod „ inter cæteras causas multipli„ cationis psalmodiarum vocalium in Ecclesiis una sit vita Lai„ corum laudabilis occupatio „. *In Alphab. litt. N.*

Et quid sane S. Ambrosium movit, ut psalmos ac hymnos in Ecclesia Mediolanensi decantari juxta morem Orientalium juberet? Nonne ædificatio populi, si Augustino credimus? Qui de hoc instituto *Lib.* 9. *Confess. cap.* 7. ita loquitur: „ Annus erat „ non multo amplius, cum Justina Valentiniani Regis pueri mater „ hominem tuum Ambrosium persequeretur hæresis suæ causa, „ qua fuerat seducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Eccle„ sia, mori parata cum Episcopo suo, servo tuo ...... Tunc „ hymni & psalmi canerentur secundum morem Orientalium par„ tium, ne populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, „ & ex illo in hodiernum retentum, multis jam ac pene omni„ bus gregibus tuis, & per cætera orbis imitantibus.

Et de S. Cæsario Arelatensi scribit in ejus vita Cyprianus Episcopus Tolonensis: „ De profectibus itaque cunctorum sollicitus, „ & providus Pastor statim instituit, ut quotidie Tertiam, Sex„ tamque, & Nonam opus in S. Stephani basilica Clerici cum „ hymnis cantarent: ut si quis forte sæcularium vel pœniten„ tium sanctum opus exsequi ambiret, absque excusatione ali„ qua quotidiano interesse posset Officio „. *L.* 1. *M.* 10.

Sed si divinum Officium, ea qua decet opus Dei, reverentia ac devotione, & cordis compunctione decantaretur, non dubium quin multum ad populi excitandam devotionem conduceret, multique ad cordis compunctionem, & Dei amorem moverentur, ut dicere possent, quod olim Augustinus *Lib.* 9 *Conf. c.* 6. *Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter! Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæstuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat eis.*

Unde passim Concilia enixe monuere Canonicos, aliosque, quibus divini Officii persolvendi munus incumbit, ut nihil in Officio divino ejusque persolutione fiat aut misceatur, quod non spectet ad populi ædificationem, ejusque excitandam devotionem. Qua de re Patres Concilii Provincialis Senonensis *an.* 1528. *cap.* 17. ita loquuntur: „ Cum in Ecclesiis Dei psalmodia can„ tanda præcipiatur, ut fidelium devotio excitetur, in hoc no„ cturnum diurnumque Officium & Missarum celebritates assidue „ a Clero & populo sub maturo tenore, distinctaque gradatione „ cantentur, ut eadem distinctione collibeant, & maturitate „ delectent. Propterea præcipimus, ut in Ecclesiis sint musici „ cantus distincti ac discreti, moventes cor ad devotionem, „ compunctionemque. Porro in Ecclesiis prætextu musici can„ tus non sunt audiendæ publicæ cantilenæ & lascive .... Cu„ rent ergo Sacerdotes & Clerici sic suos cantus instituere, ut „ modesta honestaque psallendi gravitate, placidaque & grata „ modulatione, sic audientium aures deliniant, ut provocent, „ excitentque ad devotionem compunctionemque; non ad lasci„ viam, cordisve aut animi titillationem.

§. II.

Intentio Ecclesiæ est, ut populus, præsertim diebus festis, divino Officio assistat.

Horas Canonicas sive Officium divinum publice in Ecclesiis per Clericos decantari ad ædificationem populi, utque populus ad laudandum Deum per temporum intervalla incitetur, præcedenti §. ostensum fuit. Quapropter Ecclesia semper admodum sollicita fuit, ut ad frequentationem divini Officii populum Christianum excitaret.

Constitutiones vulgo Apostolicæ, quas admodum antiquas esse inficiatur nemo, ad universos fideles ita loquuntur: *Precationes facit mane, tertia hora, ac sexta, & nona, & vespere, atque ad galli cantum*. Lib. 8. cap. 34.

De Christianis sui temporis scribit in *Apologetico* Tertullianus: *Ita saturantur, ut meminerint etiam per noctem adorandum sibi Deum esse*.

Universos quoque fideles excitat & hortatur S. Chrysostomus *Homil. 26. in Acta*. " Non ideo facta est nox, inquit, ut per „ totam dormiamus, & otiosi simus. Testantur hoc & opifi„ ces, nautæ, negotiatores. Ecclesia Dei mediis surgit noctibus; „ surge & tu, & vide astrorum choream, obstupesce admirabi„ lem Dei dispensationem. Ad viros & mulieres mihi sermo est, „ flecte genua, ingemisce, ora.

Quin & in Capitulari Episcoporum *anno* 801. *cap*. 8. ordinatum fuit, non solum „ ut Clerici horis competentibus divina „ agerent Officia, sed etiam campanas pulsarent ad excitandum „ populum ad orandum, ut omnes Sacerdotes, horis competen„ tibus diei & noctis suarum sonent signa Ecclesiarum, & sacra„ ta Deo celebrent Officia, & populos erudiant, quomodo aut „ quibus Deus adorandus est horis.

Verum licet Ecclesia desideret, ut fideles quotidie orationi & divinis laudibus sine intermissione vacent, specialiter tamen desiderat & præcipit, ut dies festos Dei cultui singulariter consecratos, orationi, aliisque piis operibus impendant: quapropter præcipua quoque cura fuit, ut illis diebus divinis Officiis ut minus interessent.

Hinc S. Theodulphus Episcopus Aurelianensis in suo ad Parochos Capitulari *Cap*. 23. & 24. voluit, ut populo diceretur, ut „ *singulis diebus* qui amplius non potest, saltem duabus vicibus „ oret, mane scilicet & vespere ... & hæc faciant, quibus ba„ silicæ locus prope est, in basilica: qui vero in itinere, aut pro „ qualibet occasione, in silvis, aut in agris est, ubicumque eum „ ipsa hora matutina vel vespertina invenerit, sic faciat: sciens „ Deum ubique præsentem esse, dicente Psalmista: *In omni loco domi„ nationis ejus; & si ascendero in cælum, tu illic es*". Ps. 102. & 138.

Post hæc quid Dominicis diebus faciendum sit, subjungit: " Diei „ vero Dominici, inquit, tanta esse debet observantia, ut præ„ ter Orationes, & Missarum solemnia, & ea quæ ad vescen„ dum pertinent, nihil aliud fiat. Nam si necessitas fuerit navi„ gandi, sive itinerandi, licentia datur; ita duntaxat, ut horum „ occasione Missa & Orationes non prætermittantur. Convenien„ dum est, Sabbato die, cum luminaribus cuilibet Christiano ad „ Ecclesiam: conveniendum & ad vigilias, sive ad matutinum „ Officium: concurrendum est etiam cum oblationibus ad Mis„ sarum solemnia.

Licet ergo sancto huic Antistiti sufficeret, si singulis diebus hi, qui per occupationes amplius non possunt, bis orent; nullatenus tamen dubitabat, quin diebus Dominicis ad integrum divinum Officium accedendum esset. Et sane eo tempore adeo constans erat ea Ecclesiæ disciplina, ut Nicolaus I. sub medium sæculi IX. dicere non dubitarit: " Idcirco in diebus festis ab opere mun„ dano cessandum esse, ut liberius ad Ecclesiam ire, Psalmis & „ Hymnis & Canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, obla„ tiones offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imita„ tionem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, eleemosy„ nas indigentibus ministrare valeat Christianus.

Et quid plura? Etiam sæculo X. tam indubitata erat hæc fidelium diebus Dominicis, Festisque divina Officia frequentandi necessitas; atque adeo sollicita erat Ecclesia, ne obligationi illi populus deesset, ut inter articulos, super quibus inquirere & interrogare teneretur Episcopus, Archidiaconus, aut Archipresbyter visitans, hic esset: " Si est aliquis, qui in die Dominico vel in „ præcipuis festivitatibus quidquam operis faciat, & *si ad Ma„ tutinas*, & ad Missam, & ad *Vesperas* his diebus imprætermisse „ omnes accurrant ". *Apud Reginon. lib*. 2. *De Discipl. Eccl. in Interrogat. num*. 17.

Inter Decreta quoque Ferdinandi Regis Castellæ & Sanciæ Reginæ, & omnium Episcoporum in diebus eorum in Hispania degentium, & omnium ejusdem Regni Optimatum an. 1086. hoc erat: " ut omnes Christiani, die Sabbati advesperascente, ad „ Ecclesiam concurrant, & Dominica *Matutinas*, Missas, & „ *omnes Horas* audiant.

Ex his facile intelligitur, Ecclesiæ mentem esse divina Officia, diebus præsertim Dominicis, Festisque, in Ecclesiis esse peragenda; ut populus illis pie ac reverenter assistendo dies istos divino cultui, & Dei laudibus impendat.

Patet quoque, quam longe a mente & spiritu Ecclesiæ recedant, qui asserere audent, sanctificationi diei Dominicæ aut Festi satisfieri per Sacri unius etiam privati auditionem, tametsi reliquum illius diei occupationibus & negotiis sæcularibus impendatur. Quem errorem, tamquam abusum *Divino & Ecclesiastico præcepto contrarium* penitus abolendum pridem censuit Synodus Cameracensis *anno* 1604. *tit*. 4. *cap*. 1.

§. III.

Quantus fuerit olim Christianorum, etiam Principum in frequentandis divinis Officiis fervor.

Quomodo populus Cæsareæ in Cappadocia una cum suo Pastore de nocte ad Ecclesiam conveniret, testis est ipse S. Basilius Cæsareensis Episcopus *Epist*. 57. " De nocte siquidem „ populus, inquit, consurgens antelucano tempore, domum pre„ cationis petit; inque labore, & tribulatione, ac lacrymis „ indesinentibus ad Deum facta confessione, tandem ab oratione „ surgentes *ad psalmodiam instituuntur*. Et nunc quidem in duas „ partes divisi alternis succinentes psallunt, atque ex eo simul „ eloquiorum Dei exercitationem ac meditationem corroborant; „ & cordibus suis attentionem, & rejectis vanis cogitationibus „ mentis soliditatem suppeditant. Deinde uni ex ipsis hoc mu„ neris dato, ut quod canendum est prior ordiatur, reliqui suc„ cinunt: atque ita psalmodiæ varietate, precibusque subinde „ insertis noctem superant. Illucente jam die, pariter omnes ve„ lut ore uno ac corde uno confessionis Psalmum Deo offerunt, „ ac suis quisque verbis resipiscentiam profitetur.

De populo Mediolanensi similiter testatur S. Ambrosius, non Clericos duntaxat, sed & Laicos, tam viros quam mulieres, ad „ Psalmorum cantum convenisse. " Bene, ait, mari plerumque „ comparatur Ecclesia, quæ primo ingredientis populi agmine „ totis vestibulis undas vomit: deinde in oratione totius plebis „ tamquam undis refluentibus stridet; tum responsoriis Psalmo„ rum, cantu virorum, mulierum, virginum, parvulorum, „ consonans undarum fragor resultat ". *Examen. lib*. 3. *cap*. 5.

Sub finem sæculi VI. populum ad Hymnos matutinos, præcipuo die Dominico convenisse, variis locis testatur S. Gregorius Turonensis, *Lib. 6. Hist. cap*. 25. „ Cum die Dominico, ait, ad „ urbem Turonicam ad matutinas signum motum fuisset, & po„ pulus ad Ecclesiam conveniret " &c. & *Lib*. 2. *Hist. cap*. 7. „ Venientibus ad matutinos Hymnos populis.

Nec populus tantum & communis plebs divina frequentabat Officia, & sed & ipsi Reges & Principes; unum alterumve exemplum protetre sufficiet.

De S. Ludovico Galliarum Rege legitur, quod cum exercitu super mare existens coram se in navi totum Officium Ecclesiasticum cantare juberet: " Ubi quotidie (inquit Guil. de Nangis „ vitæ ejus auctor) divinum Officium solemniter audiebat, vi„ delicet omnes Horas Canonicas. Volebat etiam, quod pueri „ jam adultæ ætati propinqui, quotidie non solum Missam, sed „ & Matutinas ac Horas Canonicas cum cantu audirent.

Quin & de sanctissimo Rege refertur, quod quantumcumque „ infirmus aliquando Horas solemniter cantari faciens, in Cap„ pella habebat duos Religiosos, vel alios, qui Horas juxta le„ ctum suum de die, & de beata Maria dicebant, dicens cum „ eis versus sibi contingentes.

Simon Comes Montis-fortis adeo celebris ob partas contra Albigenses victorias: " cum esset in bellis strenuissimus, ait Ri„ gordus, omni tamen die Missam, & *Horas Canonicas omnes* „ audiebat ". *De Gestis Philippi Franc. Reg. ad an*. 1213.

Philippus Dux Burgundiæ Cappellam suam adeo famosam fundavit, ut in ea quotidie cantaretur totum Officium Ecclesiasticum sicuti in Ecclesia Cathedrali, erantque 21. Cappellani. Laboureur, *in vita*.

Ex quo exemplo, uti & S. Ludovici jam relato, notat R. P. Thomassinus, unicum finem fundationis Cappellarum Regiarum fuisse, ut in iis Horæ Canonicæ quotidie decantarentur, quibus Principes cum familia assisterent. *De Discipl. Eccl. part*. 4. *lib*. 1. *cap*. 43. *num*. 2.

Plura exempla piorum Principum, qui fervorem suum in frequentandis divinis Officiis ostenderunt, profert dictus Thomassinus *ibid. cap*. 43. & 44.

Qui pristinus Christianorum, ac ipsorum Principium fervor in frequentandis Ecclesiasticis Officiis si populo proponatur; atque una exponatur, qua ratione publica hæc Ecclesiæ Officia primario ad excitandam ac fovendam populi devotionem peragantur, & quam enixe Ecclesia semper desideraverit, immo & præceperit, ut fideles, diebus præsertim festivis, divinis illis Officiis devote assisterent; hæc, inquam, si populo debito modo proponantur, sperandum est, hodiernum illum populi torporem in frequentandis divinis Officiis paulatim diminuendum; præsertim si & illud accederet omnium efficacissimum adversum hunc torporem remedium, ut divinum Officium ea, qua par est, devotione & reverentia a Ministris Ecclesiæ persolveretur.

§. IV.

Qua ratione in Parochialibus Ecclesiis, in quibus Horæ Canonicæ quotidie publice persolvi nequeunt, intentioni Ecclesiæ nihilominus satisfieri possit?

Ecclesia volens, ut divina Officia sive Horæ Canonicæ, diebus præsertim Dominicis, Festisque, in Ecclesiis publice per temporum intervalla decantentur, atque ad eorum frequentationes fideles sollicite exhortans, id unice intendit, ut populus iis assistendo dies illos orationi, ac divinis laudibus, aliisque piis operibus impendat & consecret.

Proinde licet in Ecclesiis Parochialibus, præsertim ruralibus, in quibus frequenter Parochus vel solus, vel uno Vice-Pastore adjuncto, populi curam agit, eique Sacramenta & pabulum verbi administrare tenetur; atque ob id, neque quotidie, neque etiam Dominicis, Festisque diebus totum Officium diurnum pariter ac nocturnum solemniter pro populi devotione persolvi possit, ipsum tamen finem & scopum, quem per divini Officii decantationem intendit Ecclesia, seduli ac vigilantes Pastores non difficulter assequuntur, eo scilicet modo rem divinam atque exercitia Ecclesiastica disponendo, ut populus eo sedulo frequentando, dies festos Orationi, ac piis operibus dici possit impendere.

Atque in primis quod dies Festos, & Dominicos attinet, sedulus Parochus in primis curabit, ut tempore matutino, juxta Conciliorum præscripta, certa ac statuta hora Missa Parochialis solemniter celebretur, atque sub illa ad populum exhortationem sive concionem habere nequaquam omittat. Deinde si alium sibi Sacerdotem adjunctum habeat, qui Missam celebret, ut aiunt, matutinalem, curabit, ut nec sub illa ad præsentes adhortatio sive instructio desit,

Tem-

Tempore promeridiano, Parochus sedulam sui gregis curam agens, juxta Canonum præscripta, instructionem, quam Catechismum hodie dicimus, nullo unquam tempore omittet. Deinde conformiter ad Synodorum sanctiones sæpius iteratas, certa ac statuta hora Vesperas solemnes celebrabit, una cum precibus illis sive Hymnis, quæ vulgo hodie *Laudes* vespertinæ vocantur.

His publicis Ecclesiæ Officiis vigilans Parochus alia pietatis exercitia populo adjunget & præscribet; immo poterit, si ita visum fuerit, vel ipsas Laudes a Vesperis separare, vel circa tempus vespertinum rursus ad templum venire, populumque, ut eo conveniat, Deo pro beneficiis eo die acceptis gratias acturum, aut pro peccatis commissis veniam postulaturus, monere & adhortari.

Quæ omnia si sedulo a Parocho observentur, non deerunt publica pietatis exercitia, quibus populus diebus Festis, ac Dominicis utiliter occupetur; atque ita finis, quem Ecclesia per Horarum Canonicarum solemnem decantationem intendit, obtinebitur.

Diebus vero feriatis, quibus in Parochialibus Ecclesiis, maxime ruralibus, ne quidem jam dicta publica Ecclesiæ Officia quotidie haberi possunt, nec illis, licet haberentur, populus victui suo lucrando tum occupatus, interesse posset; vigilans ac luminosa veri Pastoris charitas etiam reperit, quo defectum Officii publici, ac Horarum Canonicarum suppleat, ipsumque spiritum Ecclesiæ teneat.

Quotidie mane, hora populo commodiori, ad templum properat, eoque populum per pulsum campanæ convocat, preces aliquas una cum populo devote recitaturus, inter earum recitationem, meditationem aliqualem miscendo. Post hæc brevem ad populum exhortationem facit, breviter proponendo illa, quibus ea die populus pie ac christiane, etiam inter sæculares occupationes, mentem ac cogitationes suas occupare queat.

Deinde sedulus Pastor non contentus si populus semel in die Deum oret, illum instruit, qua ratione, etiam inter ipsas operas, cor suum ad Deum levare possit; immo quasdam breves scribit precandi aut aspirandi formulas, quibus Deum sæpius de die oret ac laudet.

Adhæc sub vesperam, tempore rursus populo commodiori templum oraturus, certasque preces cum brevi aliqua adhortatione recitaturus accedet.

Illos vero, qui vel ob distantiam ab Ecclesia Parochiali, aut alia de causa, communi Orationi vespertinæ aut matutinæ interesse nequeunt, Parochus sedulam gregis sui curam agens, instruit & hortatur, ut eo tempore, quo communis Oratio habetur (quod per pulsum campanæ indicari poterit) ipsi, si fieri possit, eo quo sunt loco orent, aliisque in communi orantibus se spiritu conjungant.

Quam sollicite vespertinam illam ac matutinam communem Orationem introduci, aut introductam conservari desideravit S. Carolus, quem Pastoralis sollicitudo gloriosum reddidit, patet ex Decreto, quod in Concilio suo Provinciali Mediolanensi IV. *part.* 1. *cap.* 24. edidit: " Norint, ait, Fideles, quod etiam Con- ,, cilio Aurelianensi IV. olim jussum est, sibi sæpius singulis die- ,, bus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, ,, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se præstari ,, oportere. Quare Episcopi cura sit, illum *vespertinæ* oratio- ,, nis *quotidianæ communis* usum, *mane* etiam, paulo scilicet ,, ante auroram, aut sub ortum solis, id quod in *plerisque* hu- ,, jus Provinciæ locis jam *servari cœptum est*, ubique locorum ,, cum in urbe, tum in Diœcesi sua paulatim introduci, atque ,, ea ratione institui, ut vel in Ecclesia, vel suæ quique domi ,, cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ,, ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique lo- ,, cis ubicumque, ut illo Concilio cautum est, ea matutina hora ,, sint, & patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opi- ,, ficesve, & operæ institoresve, & cæteri, quicumque sunt, ,, sive mares, sive fœminæ, hujus matutinæ orationis officio, ,, antequam artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, ,, precibus, litaniis, omnique oratione, ac toto animo mente- ,, que vacent; sicque quotidianarum actionum, operum, & ne- ,, gotiorum initium a Deo faciant, finemque itidem.

Hujus zelosissimi Pastoris exemplo quanto cum fructu eam communis Orationis matutinæ ac vespertinæ praxim nonnulli zelosiores in Belgio Pastores induxerint, & observent, ostendit Eruditissimus D. Opstraet in suo *Pastore Bono*; & indubie in pluribus Parochiis non sine magna populi ædificatione & utilitate introduceretur, si Superiores, juxta sancti Caroli monitum, ad ejus introductionem sedulo allaborarent.

Hæc si observent Pastores, quis ambigat, quin præcipuus finis, quem in publica Horarum decantatione etiam florentissimis sæculis intendit Ecclesia, obtineatur; nimirum ut per temporum intervalla, ad communem orationem ac pias instructiones a præpositis suis accipiendas populus incitetur.

Quid enim aliud fuit, etiam apud sanctissimos illos in Ægypto ac Palæstina Anachoritas, Psalmorum recitatio, nisi fervens ac devota rerum divinarum meditatio? Neque ipsi etiam in Palæstina sanctissimi Monachi opera sua manualia intermittebant, ut præter matutinum & vespertinum tempus ad orationem ac Psalmorum recitationem convenirent; quia, ut refert Cassianus *Lib.* 3. *Instit. cap.* 2. " ita ab iis incessanter operatio manuum pri- ,, vatim per cellulas exercetur, ut Psalmorum quoque vel cæte- ,, rarum Scripturarum meditatio nunquam penitus omittatur. ,, Cui preces & orationes per singula momenta miscentes, in ,, his Officiis, quæ nos statuto tempore celebramus, totum diei ,, tempus absumunt. Quamobrem exceptis vespertinis ac noctur- ,, nis congregationibus nulla apud eos publica solemnitas, absque ,, diei Sabbati vel Dominica celebratur, in quibus hora tertia ,, sacræ communionis obtentu conveniunt.

Lectiones vero, quas ex sacro codice Psalmorum meditationi & recitationi interposuere sanctissimi illi Anachoritæ, non aliud quam quædam piæ exortationes sive instructiones erant; ut infra, ubi de Lectionibus agetur, ostendetur.

Ex quibus intelligitur, quod licet zelosi Pastoris sollicitudo & Ecclesiasticæ disciplinæ ardens zelus non reperiat, quo desideratam Ecclesiæ disciplinam quoad litteram aut vigentem interdum conservare, aut abolitam restaurare queat, ejus tamen spiritum teneat, aut restauret. Quod non in hac tantum, sed multis aliis disciplinæ articulis a providis ac vigilantibus Pastoribus fieri, qui Ecclesiæ spiritum novit, facile advertet.

CAPUT IV.

De Ritu, quo Horæ Canonicæ peragi debent.

§. I.

Quis Officii divini ritus præscribere, aut mutare possit?

APOSTOLUS postquam Corinthiis, quod a Christo acceperat de Sacramento Eucharistiæ, tradidisset, subjicit 1. *ad Cor. cap.* 11. *vers.* 34. *Cætera autem, cum venero disponam*; id est, ordinabo, constituam, ac sigillatim præscribam *cætera* spectantia ad dignam, honestam & ordinatam Mysteriorum celebrationem.

Exemplo Apostoli credidere Episcopi Apostolorum successores, sibi incumbere, tamquam Ecclesiæ principibus, & religiosi cultus præcipuis moderatoribus, ordinare, ac sigillatim præscribere ad dignam ac honestam divinorum Officiorum celebrationem spectantia: ut nimirum, juxta ejusdem Apostoli monitum, *omnia honeste & secundum ordinem* publicis Ecclesiæ conventibus *fiant*. 1. Cor *cap.* 14. *vers.* 40.

Immo cum non ambigerent, quin res foret summi momenti, ne quid indecens aut minus honestum in divinum Officium irreperet, voluerunt, ut in Synodo Episcoporum prius, quod in Officio divino recitandum esset, probaretur, atque probatum ab omnibus observaretur.

,, Placuit etiam hoc, inquiunt Patres Africani; ut preces, quæ probatæ fuerint in Concilio, sive præfationes, sive commendationes, seu manus impositiones, ab omnibus celebrentur, ,, nec aliæ omnino contra fidem præferantur, sed quæcumque a ,, prudentioribus fuerint collecta (*a*) dicantur". *In Conc. Eccles.* ,, *Afric. Can.* 103.

Et Concilii Bracarensis Patres " Placuit, inquiunt, omnibus ,, communi consensu, ut unus atque idem psallendi ordo in matutinis ac vespertinis Officiis teneatur; & non diversæ ac pri- ,, vatæ, neque Monasteriorum consuetudines cum Ecclesiastica ,, regula sint permixtæ ". *Ann.* 565. *Can.* 1.

Quin & ejusdem Provinciæ habitum Episcoporum Concilium sancivit: " ut per singulas Ecclesias Episcopi per Diœceses (id ,, est Parochias juxta temporum illorum phrasim) ambulantes ,, primum discutiant Clericos, quomodo ordinem Baptismi te- ,, neant, vel Missarum, & qualiter quæcumque Officia in Ec- ,, clesia peragantur. Et si recte quidem invenerint, Deo gratias ,, agant; si autem minus, docere debent ignaros ". *Ann.* 572. *Can.* 1.

Ulterius progressus S. Theodulphus Aurelianensis Antistes *in Cap. ad Presbyt. cap.* 4. decrevit, deferri ad Synodum libros, vestimenta, & vasa sacra: " Quando, inquit, more solito ad Syno- ,, dum convenitis, vestimenta, & libros, & vasa sacra, cum ,, quibus vestrum ministerium, & injunctum Officium peragitis, ,, vobiscum deferte: necnon duos aut tres Clericos, cum qui- ,, bus Missarum solemnia celebratis, vobiscum adducite, ut pro- ,, betur quam diligenter, & quam studiose *Dei servitium* pera- ,, gatis ".

Nullatenus ergo dubitabant Episcopi, quin ad ipsorum præcipue curam spectaret, ut honeste ac secundum ordinem Officia Ecclesiastica persolvantur: nec facile permittendum credebant, ut quisque pro suo arbitrio ritibus Ecclesiasticis addat vel demat. ,, Noverant enim, ut recte notat Cardinalis Bona, quam facile ,, foret in superstitiones & ineptias incidere, si omnibus permit- ,, teretur quidpiam vel minimum in sacris ritibus innovare ". *De Reb. Liturg. lib.* 1. *cap.* 7.

Hanc quoque ab antiquo Episcopis impositam circa ritus Ecclesiasticos sollicitudinem & auctoritatem agnoscentes Concilii Tridentini Patres, statuerunt, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Ecclesiarum distributiones amittant illius diei, quo personaliter competens sibi servitium *juxta formam ab Episcopis præscribendam* non impleverint. *Sess.* 22. *cap.* 3. *De Reform.*

Porro sicut Pastoralis sollicitudo, & is, quem in Ecclesia principatus obtinent Episcopi, eos invigilare jubet, ne quid inhonestum aut indecens in exteriorem religionis cultum irrepat; ita quoque eos attendere cogit, ut si quid aliquorum incuria aut errore indignum irrepserit, tollatur & mutetur.

Quapropter etiam in nostræ pene ætatis Conciliis injunctum legitur Episcopis, ut diurnalia Breviaria, Missalia, Antiphonalia, aliosque ad Ecclesiasticum Officium spectantes libros diligenter visitent & examinent; & si quid superfluum, aut cultui divino indecens, aut minus dignum repererint, tollant.

Concilium Senonense anno 1520. Lutetiæ Parisiorum sub Antonio a Prato S. R. E. Cardinale, necnon Senonensium Archiepiscopo, & Galliarum Primate celebratum, statuit *Can.* 1. " ut ,, Diœcesani statim post dissolutum præsens Concilium diligen- ,, ter

(a) In Collectione Canonum Africanorum editionis Pithæanæ legitur: *Quæcumque cum prudentioribus fuerint collecta.* Canon autem iste recensetur 70.

,, ter visiteot Breviaria, Missalia, Antiphonalia, ac Sanctorum ,, Legendas, & quæ deprehenderint in illis superflua, aut non sa- ,, tis pro Ecclesiæ dignitate convenientia, ipsi continuo tollent ,, & resecabunt; & quæ viderint esse necessaria, adjicient.

Similiter sub idem pene tempus, Patres Concilii Coloniensis attendentes ,, nonnulla in divinum Officium cæco quodam judicio ,, invecta, judicarunt operæ pretium facturi, si Missalia pe- ,, rinde atque Breviaria pervideri curarent; ut amputatis tan- ,, tum superfluis, & quæ superstitiosius invecta videri possint, ea ,, tantum, quæ dignitati Ecclesiasticæ & priscis institutis consen- ,, tanea fuerint, relinquantur " *Ann.* 1536. *part.* 2. *cap.* 11.

Concilium quoque Mechliniense intelligens ,, quoniam in divi- ,, no Officio quandoque, & potissimum in Festis, quæ certis Diœ- ,, cesibus propria sunt, in historiis, quæ leguntur, & sequentiis ,, Missarum quædam occurrunt, quæ subinde pios offendunt, ut ,, curent Episcopi. & quod in eo Officio purgandum videtur & ,, corrigendum, expurgent & corrigant, aut loco Officii hujus- ,, modi jubeant Officium de Communi cantari ". *Ann.* 1570. *tit. De divino Offic. cap.* 7.

Certum proinde atque indubitatum est, præcipuam curam circa ritus divini Officii (salva tamen Constitutione Pii V. de qua §. sequenti) penes Episcopos esse (*a*).

§. II.

De Breviario Romano, quo hodie utimur; ejusque emendatione.

DEPLORAT Pius V. summam fuisse, non tantum omnium pene Ecclesiarum in recitandis Dei laudibus, & decantando divino Officio varietatem ante Concilium Tridentinum, sed etiam summam divini cultus perturbationem ex eo, quod Episcopi in Ecclesiis, quæ ab initio communiter cum cæteris veteri Romano more Horas Canonicas dicere & psallere consuevissent, privatum sibi quilibet Breviarium confecissent.

Huic vero divini Officii perturbationi, & nimiæ varietati remedium adhibere voluerat Paulus IV. sed eo, nondum opere perfecto, e vivis sublato, Patres Concilii Tridentini ,, in illa salu- ,, tari Reformatione ab eodem Concilio constituta, Breviarium ,, ex ipsius Pauli IV. Papæ ratione restituere cogitarunt. Itaque ,, quidquid ab eo in sacro opere collectum elaboratumque fuerat, ,, Concilii Patribus Tridentini a Pio IV. Papa missum est. Ubi ,, cum doctis quibusdam & piis viris a Concilio datum esset ne- ,, gotium, ut ad reliquam cogitationem, Breviarii quoque curam ,, adjungerent, instante jam conclusione Concilii, tota res ad ,, auctoritatem judiciumque Romani Pontificis ex Decreto ejus- ,, dem Concilii relata est; qui illis ipsis Patribus ad id munus ,, delectis, Romam vocatis, nonnullisque in Urbe idoneis viris ,, ad eum numerum adjunctis, rem perficiendam curavit.

Hæc ex Bulla Pii V. qui in eadem subjungit: ,, Verum eo e- ,, tiam in viam universæ carnis ingresso, nos, inquit, ita divina ,, disponente Clementia, licet immerito ad Apostolatus apicem ,, assumpti, cum sacrum opus, adhibitis etiam ad illud aliis pe- ,, ritis viris, maxime urgeremus, magna in nos Dei benignitate ,, (sic enim accipimus) Romanum hoc Breviarium vidimus ab- ,, solutum. Cujus ratione dispositionis, ab illis ipsis, qui nego- ,, tio præpositi fuerant, non semel cognita, cum intelligeremus ,, eos in rei confessione ab antiquis Breviariis nobilium Urbis Ec- ,, clesiarum, ac nostræ Vaticanæ Bibliothecæ, non discessisse, ,, gravesque præterea aliquos eo in genere Scriptores secutos esse, ,, ac denique iis remotis, quæ aliena & incerta essent, de pro- ,, pria summa veteris divini Officii nihil omisisse, opus probavi- ,, mus, & Romæ imprimi, impressumque divulgari jussimus.

Hoc Breviarium ita probatum & evulgatum, ab omnibus quibuscumque tam Regularibus quam sæcularibus utriusque sexus ad Horarum Canonicarum recitationem adstrictis recipi mandavit, atque secundum illius præscriptum Horas Canonicas recitari voluit: ,, abolendo una Breviarium novum a Francisco Cardinale S. ,, Crucis editum, ac etiam quæcumque alia Breviaria, vel anti- ,, quiora, vel quovis privilegio munita, vel ab Episcopis in suis ,, Diœcesibus promulgata, omnemque illorum usum, de omnibus ,, orbis Ecclesiis, Monasteriis, Conventibus, Militiis, Ordinibus, ,, & locis virorum & mulierum, etiam exemptis, in quibus a- ,, lias Officium divinum Ecclesiæ Romanæ ritu dici consuevit aut ,, debet; illis tamen exceptis, quæ ab ipsa prima institutione, ,, a Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quæ vel ipsa ,, institutio ducentos annos antecedat, aliis certis Breviariis usa ,, fuisse constiterit: quibus ut inveteratum illud jus dicendi & ,, psallendi suum Officium non adimimus, sic eisdem, si forte hoc ,, nostrum, quod modo promulgatum est, magis placeat, dum- ,, modo Episcopus & universum Capitulum in eo consentiant, ut ,, id in Choro dicere & psallere possint, permittimus.

Deinde statuit ,, Breviarium ipsum (nimirum Romanum a se ,, evulgatum) nullo unquam tempore vel totum, vel ex parte ,, mutandum, vel ei aliquid addendum, vel omnino detrahendum ,, esse ". Hæc ex Pii V. Decreto, quod Breviario Romano præfigitur (*b*), circa quod notanda sequentia.

Primo, quod Episcopis, sive particularibus Ecclesiis, quæ juxta exceptionem in dicto Decreto appositam, suis antiquis utuntur Breviariis, sua maneat salva auctoritas ea revidendi, corrigendi, aut mutandi, dum pro divini Officii dignitate, aut populi & Cleri ædificatione amplius congruere indicaverint.

Adhæc notandum, quod licet Episcopi, in quorum Ecclesiis Breviarium Romanum receptum est, nequeant illud vel in totum vel ex parte mutare propria auctoritate, illis tamen eo Decreto inhibitum non sit, divini Officii persolutioni intendere ac vigilare, suaque auctoritate ordinare, quæ ad conciliandum divino Officio majorem reverentiam, & in Clero ac populo devotionem crediderint expedire: tollere vero, quæ in divinas laudes, vel irreverentia, vel superstitio, vel avaritia forte induxissent.

Post hæc cum Pii V. successores Romani Pontifices comperissent, plura in Breviarium Romanum aut lapsu temporis irrepsisse, vel a Correctoribus a Pio V. electis non animadversa remansisse, quæ dignitate divini Officii videbantur prorsus indigna, rursus novam ipsius emendationem instituere muneris sui crediderunt; atque inter alios Urbanum VIII. ,, in eamdem cogitationem tra- ,, xere, ut ipse loquitur, & sollicitudo nostra, ait, erga res sa- ,, cras, quas primam & optimam partem muneris nostri cense- ,, mus, & piorum doctorumque virorum judicia & vota, con- ,, querentium in eo contineri non pauca, quæ a primo nitore ,, institutionis excidissent, sive inchoata potius quam perfecta fo- ,, rent ab aliis, certe a nobis supremam imponi manum deside- ,, rarent. Nos itaque huic rei sedulam operam navavimus, & ,, jussu nostro aliquot eruditi & sapientes Viri suam serio curam ,, contulerunt, quorum diligentia studioque Perfectum opus est, ,, quod gratum omnibus, Deoque, & sanctæ Ecclesiæ honorificum ,, fore speramus ". In Bulla Breviario Romano præfixa (*a*).

Denique indicatis illis, quæ in Hymnorum emendatione ac aliquorum mutatione, aut novorum editione, itemque circa Psalmorum & Canticorum interpunctionem additis asteriscis, ab ipso in hac correctione facta essent, subjungit: ,, Patrum sermones & ,, homiliæ collatæ cum pluribus impressis editionibus, & veteri- ,, bus manuscriptis; ita multa suppleta, multa emendata atque ,, correcta, Sanctorum historiæ ex priscis & probatis Auctoribus ,, recognitæ; Rubricæ, detractis nonnullis, quibusdam adjectis, ,, certius & commodius explicatæ.

Hactenus Urbanus VIII. Quæ ostendunt, non exiguam fuisse impensam operam, ut nihil apocryphum, nihilque divini Officii majestate indignum publice in Ecclesia recitaretur. Verum ea est humani ingenii & maxime circa factorum, & historiarum veritatem assequendam, imbecillitas, ut illa etiam sapientissimos ac diligentissimos suos non raro fugiat scrutatores; ut proinde mirari debeat nemo, quod non obstante adeo diligenti sub Urbano facta historiarum atque homiliarum, quæ Breviario Romano continebantur, discussione & inquisitione, aut eo quod in approbatione novorum Officiorum a Sacr. Congregatione Rituum hodie adhibetur examine, nonnulla posmodum a viris eruditis, post iteratam de factis aut historiis illis discussionem, judicentur, & evidenter ostendantur apocrypha, aut ut minus de falsitate admodum suspecta.

Quis enim hodie est, qui non agnoscat falso adscribi primis Romanis Pontificibus, qui ante Siricium floruerunt, quæ ex Epistolis Decretalibus eorum nominibus inscriptis sunt desumpta, & in ipsorum respective Festis ex prescripto Romani Breviarii recitantur? Illarum enim Epistolarum adeo dilucide detecta est hodie suppositio & falsitas, ut R. P. Labbæus S. J. in ultima Conciliorum editione ad Epistolam I. sancto Clementi adscriptam notare non vereatur: ,, Mirum est viris doctissimis Turriano, Bin- ,, nio, & quibusdam aliis in tanta eruditionis Ecclesiasticæ luce ,, probari potuisse Decretales illas Epistolas, a quocumque seu ,, mercatore, seu peccatore fabricatas, & antiquis Romanæ Ur- ,, bis Pontificibus circiter annum Christianæ epochæ octingente- ,, simum suppositas: adeo enim perspicacibus viris deformes vi- ,, dentur, hoc saltem tempore, ut nulla arte, nulla cerussa aut ,, purpurisso fucari possint. Eas omnes, saltem pleraisque earum, ,, repudiarunt eruditissimi quique Tractatores Catholici *Baronius*, ,, *Bellarminus*, *Perrenius*, *Contius*, *Antoninus Augustinus*, *Lori-* ,, *nus*, *Sirmondus*, *Ducicius*, *Petavius*, *Marca*, *Bosquetus*, ut ,, alios modo, sive antiquiores, sive recentiores silentio obvol- ,, vam.

Neque de eisdem dicere veretur P. Christianus Lupus: *Quisquis earum natales jam credit legitimos atque authenticos, censetur nugas vendere & fabulas.*

Idem prope est judicium eruditorum de lapsu ac pœnitentia S. Marcellini, cæterisque quæ ex actis cujusdam Synodi Sinuessanæ ad diem 26. Aprilis leguntur.

Item, quæ de Baptismo Constantini, ejusque circumstantiis in lectionibus secundi Nocturni in Festo S. Silvestri referuntur, nonne communi pene calculo pro apocryphis habentur ac rejiciuntur?

Quid de profectione Dionysii Areopagitæ, Sociorumque ejus in Galliam sub Clemente I. aut scriptis per illum libris de Divinis nominibus, de Cœlesti, & Ecclesiastica Hierarchia, de mystica Theologia, & aliis quibusdam, quæ ipsi in Breviario Romano afferuntur & inscribuntur? Numquid illa hodie a plurimis in discernendis veris a falsis expertissimis ac oculatissimis viris; tamquam non satis firmo nixa fundamento rejiciuntur? Uti & illa, quæ de Marthæ, Mariæ Magdalenæ, Lazari, Marcellæ, atque Maximini in Massiliam appulsu; Lazarique in Massilensium, Maximini vero in Aquensium Episcopos ordinatione in Festo S. Marthæ recitantur.

Denique acta S. Catharinæ Virginis & Martyris, quibus desumpta sunt quæ in ejus Festo recitantur, ob varias, quæ in iis occurrunt, falsas narrationes, plurimis hodie suspecta sunt.

Quod in Festo S. Paulini Episcopi Nolani legitur, Paulinum seipsum in servitutem tradidisse, ut filium cujusdam viduæ a servi-

(*a*) Observandum est eum esse in Galliis morem, ut Episcopus sine consensu Capituli Cathedralis, ac sine litteris Regiis, vetus Breviarii Officium mutare non possit; id constat Arresto, quod supremus Senatus Parisiensis dedit die 27. Februarii ann. 1603. Hac de re legantur probationes Libertatum Gallic. tit. 2. *pag.* 1143.

(*b*) Decretum illud seu Bulla reperitur in Bullario Romano tom. 2. Edit. 1630. *pag.* 196. *col.* 1. 2. & 3.

(*a*) Hæc Bulla, quæ data est ann. 1602. legitur tom. 3. Bullarii, edit. 1630.

servitutem redieret, cæteraque, quæ in servitute egisse & contigisse narrantur, nonne a plurimis hodie magno cum fundamento ut falsa rejiciuntur? Illa, quæ de S. Petro Alexandrino 26. Novembris referuntur; nimirum de excomunicatione Arii per ipsum facta: itemque de accessu Achillæ & Alexandri deprecatorum Arii ad Petrum in carcere constitutum, responsoque ipsius Petri, *nosse apparuisse sibi Jesum veste dicissa, causamque rei sciscitanti dixisse: Arius vestem meam, quæ est Ecclesia, dilaceravit*; nonne similiter hodie de fallitate suspecta a multis reputantur?

Hæc aliaque, quæ quotidie deprehenduntur in Breviario Romano, non satis certa & fundata a viris in dignoscendis sinceris ab apocryphis, dubiis ab indubitatis, oculatissimis, atque inter cæteros R. P. Papenbrochio ejusque sociis, qui non sine ingenti labore, neque exiguo fructu evulgandis atque discutiendis Sanctorum actis occupantur; hæc, inquam, multorum virorum, divini Officii majestatem ac excellentiam æmulantium, excitant vota & desideria, ut aliquando Romanus Pontifex, prædecessorum suorum exemplo, Romani Breviarii, quo pene omnis Belgicus Clerus utitur, accuratum examen, emendationemque instituat; quo fiat, ut apocryphis, atque dubiis historiis, & factis sublatis, nulla nisi firmis fundamentis innixa, & ædificationi Cleri & populi congruentia, ipsiusque divini Officii excellentiæ digna relinquantur aut inserantur.

Idque tanto majori cum fiducia de Sede Apostolica sperandum, quod jam olim a S. Gelasio Papa in Concilio Romano 70. Episcoporum dictum referatur: *Gesta SS. Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & multiplicibus confessionum triumphis iradiant, ideo secundum antiquam consuetudinem* singulari cautela *in sacra Romana Ecclesia non legi; quia, inquit, & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus & idiotis* superflua *aut* minus apta, *quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cujusdam Quirici, & Julitæ: sicut Georgii, aliorumque hujusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod, ut dictum est, ne vel* levis *subsannandi oriretur occasio, in S. Romana Ecclesia non leguntur*. Hæc Gelasius *apud Gratian. distinct. 15. Can. 3.* Quæ ostendunt, quam sollicita jam pridem fuerit Romana Ecclesia, ne gesta aut acta Sanctorum vel falsa, aut depravata in Ecclesia legerentur.

§. III.

Diversitas particularium Ecclesiarum in Ritibus divini Officii, unitati Ecclesiæ non officit; & quem Ritum quisque sequi debeat.

OMNEM Christianorum exteriorum Religionis cultum eo collimare & dirigi, ut per illum fideles moveantur & incitentur, ut tamquam *veri adoratores, adorent Patrem in spiritu & veritate*, nemo Catholicorum ambigit. Quapropter Apostoli eorumque successores liberum sibi esse non dubitarunt, varios diversosque ritus exterioris illius cultus præscribere, prout institutis & moribus gentis aut populi, cui præficiebantur, magis convenire judicabant. Quin & Ecclesiarum Antistites eam sibi crediderunt esse potestatem, ut etiam a sanctissimis & Apostolicis viris traditos & institutos ritus interdum mutare possent, cum ob populi aut temporum circumstantias ad pietatem & verum interiorem Religionis cultum promovendum ritus alios subinde judicarent convenientiores: quemadmodum recte notavit Vir eruditus Andreas Masius *in Præfat. ad Liturg. Syrorum*. Cum enim animadverteret breviorem esse apud Syros, quam apud Græcos S. Basilii liturgiam, hanc hujus rei affert rationem: *Quippe is fuit perpetuus hominum in Religione sensus, inquit, ut intra præscriptas a Patribus cæremonias quantumvis sanctissimas sese continere pauci potuerint. Unde pro temporis tractu ad illas, pro vario Antistitum pietatis affectu, alia atque alia addita, multa etiam mutata videre est.*

Hinc illa tum olim, tum hodie Ecclesiarum & Congregationum in externis Religionis cæremoniis varietas, manente interim ipsius Ecclesiæ immota & inconcussa fidei unitate. *Plura sunt, ait S. Fulbertus Carnutensis Episcopus* Epist. 2. *in Ecclesiasticis Officiis, in quibus Orientales Ecclesiæ & nostræ communi observatione sibi respondent: sunt vero alia, in quibus alias ab aliis cultu dispari & varia observatione audivimus dissonare. Nec tamen nos offendit observantiæ diversitas, ubi fidei non scinditur unitas.*

Illudque a Sanctis Patribus traditum esse, nimirum nihil officere consuetudines diversas rituum Ecclesiasticorum, si unitas charitatis servetur in Fide Catholica, tradit S. Anselmus Cantuariensium Episcopus. Conquerenti enim Waleranno de varietate rituum Ecclesiasticorum respondet: *Utique si per universam Ecclesiam uno modo & concorditer celebraretur, bonum esset & laudabile. Quoniam tamen multæ sunt diversitates, quæ non in substantia Sacramenti, neque in virtute ejus aut fide discordant, neque omnes in unam consuetudinem colligi possunt; æstimo eas potius cum pace concorditer tolerandas, quam discorditer cum scandalo damnandas: Habemus enim a SS. Patribus, quia si unitas servatur charitatis in Fide Catholica, nihil officit consuetudo diversa.*

Deinde subjicit: *Si autem quæritur, unde istæ natæ sint consuetudinum varietates, nihil aliud intelligo, quam humanorum sensuum diversitates, qui quamvis in rei veritate & virtute non dissentiant, in aptitudine tamen & decentia administrationis non concordant: quod enim unus aptius esse judicat, alius sæpe minus aptum æstimat: neque in hujusmodi varietatibus non consonare, puto ab ipsius rei veritate exorbitare. In Respons. ad querel. Waleran. cap. 1.*

Dicendum ergo cum Tertulliano: „ Regula fidei una omnino „ est sola immobilis & irreformabilis. Cætera jam disciplinæ „ & conversationis admittunt novitatem ". *Lib. De veland. Virg.*

Regulam vero in hac rituum ac cæremoniarum Officii Ecclesiastici varietate quisque tenere debet, quam in simili Ecclesiasticæ disciplinæ diversitate tradit S. Augustinus: *Nec disciplina ulla est, ait, in his melior gravi prudentique Christiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam, ad quam forte devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum, & propter eorum, inter quos vivitur, societatem servandum est. Epist. ad Januar. cap. 2.*

Conformiter ad hanc regulam, Clerici si alicui particulari Ecclesiæ sint adscripti, atque in ea resideant, necessario sequi debent ritum illius Ecclesiæ: neque recitando Officium divinum ritu Romano satisfaciunt. *Quoniam (ut recte notat Sanctus Thomas* Quodlibet 6. art. 8.) *quemadmodum Clericus, quia Ecclesiæ mancipatus atque addictus est, ad Officium Ecclesiasticum obligatur, sic etiam quia tali Ecclesiæ ratione Beneficii addictus est, talis Ecclesiæ Officium recitare debet.*

Indecens proinde atque abusivum est, quod interdum Canonici recitari velint in choro per Vicarios divinum Officium juxta vetustum ritum suæ Ecclesiæ, ipsi vero illud ad præscriptum Breviarii Romani persolvant.

Illi vero, qui nulli particulari Ecclesiæ sunt adscripti, sed titulo patrimonii sunt ordinati, juxta jam traditam regula S. Augustini „ recte facerent (ait Bellarminus) si usum illius Ec„ clesiæ sequerentur, apud quam ordinarie versari solent ". *Lib. 1. De Bonis Operib. in partic. cap. 18.*

Immo juxta illam SS. Patrum traditam in hac materia regulam, idem dicendum videtur de Clericis, Ecclesiæ quidem particulari adscriptis, sed legitima de causa non residentibus, ut nimirum sequantur ritum & consuetudinem Ecclesiæ, apud quam pro eo tempore morantur.

§. IV.

Cantum in divinis laudibus adhibere ritus est vetustissimus: & quæ ejus utilitas?

CANTUM in divinis laudibus adhibere, ritum esse vetustissimum, ab ipsius quoque Christi & Apostolorum exemplo originem trahentem, docet S. Augustinus *Epist. 55. nlt. edit. cap. 18. Sine dubitatione (ait) faciendum est maxime illud, quod de Scripturis defendi potest, sicut de Hymnis & Psalmis canendis, cum & ipsius Domini & Apostolorum habemus documenta, & exempla, & præcepta de re tam utili ad movendum pie animum & accendendum divinæ lectionis affectum.*

Nequaquam tamen ubique eodem tempore, neque ab omnibus æque receptum & probatum fuisse, fatendum est.

Testis enim est S. Augustinus *lib. 9. Conf. cap. 7.* suo tempore primum a S. Ambrosio in Ecclesia Mediolanensi institutum fuisse, ut Hymni & Psalmi canerentur secundum morem Orientalium partium ne populus mœroris tædio contabesceret.

Ipse vero Augustinus subinde sentiens animum suum in ipsa sonora vocum modulatione nonnihil hærere, voluptatemque quærere, dicebat: *Melos omne suavium cantilenarum, quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim, atque ipsius Ecclesiæ; tutiusque mihi videtur quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem Psalmi, ut pronuntianti vicinior esset quam canenti. Veruntamen cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, & nunc ipse quod moveor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce & convenientissima modulatione cantantur, magnam instituti hujus utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis & experimentum salubritatis; magisque adducor, non quidem irretractabilem sententiam proferens cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia; ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Tamen cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res, quæ canitur, moveat, pœnaliter me peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem. Lib. 10. Conf. cap. 33.*

Hinc collige, S. Athanasio magis probatam fuisse Psalmorum recitationem, quæ *pronuntianti vicinior esset quam canenti*. Quam & hodie nonnullæ Religiosorum Congregationes amplecti malunt.

Patet deinde, Augustinum, licet fluctuantem, *cantandi* consuetudinem magis approbasse in Ecclesia, tum ob affectum, quem in se senserat ex cantu Psalmorum, tum ex effectu, quem cantus in animis infirmorum excitare solet, dum nimirum *per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgit*.

Hunc Ecclesiastici cantus effectum jam pridem expresserat S. Justinus *in Resp. ad. quæst. 107.* aut alius quicumque est Auctor quæstionum illarum, quæ inter opera Justini reperiuntur: „ Ex„ citat enim cantus animum ad ardentem cupiditatem ejus, quod „ in carminibus canitur ". Deinde addit: „ Ponit insurgentes „ ex carne affectiones: cogitationes malas expellit, quas nobis ab„ invisibilibus inimicis injiciuntur: irrigat animum ad ferendos „ fructus divinorum bonorum. ". Porro quod hodierni cantus Ecclesiastici plerumque non sint similes effectus, non tam vitio ipsius cantus, quam vitio hominum adscribendum. Si enim *liquida voce & convenientissimam modulatione* cantaretur, ut loquitur Augustinus, non dubium quin plures piæ animæ, non minus quam Augustinus, utilitatem hujusmodi modulationis seu cantus in se reperirent.

§. V.

§. V.

De cantu alternativo: & quæ ejus utilitas?

PLERIQUE antiquiores, qui de divinis Officiis scripserunt, secuti Socratem, crediderunt, alternativi cantus consuetudinem, suam sumpsisse originem a S. Ignatio Antiochiæ in Syria tertio post Beatum Petrum Episcopo: „ qui (ut narrat Socrates *Lib. 6. Hist. cap.* 8.) vidit aliquando Angelos Hymnis *alternatim* decantatis S. Trinitatem celebrantes; & canendi rationem, quam in illa visione animadeverterat, Ecclesiæ Antiochensi traddidit. Unde ista traditio ad omnes postea Ecclesias permanavit ". Hæc Socrates.

Verum nonnulli nescientes unde hæc acceperit Socrates, qui amplius quam tribus post Ignatium sæculis scripsit, eum nullus ante ipsum illius visionis aut traditionis meminerit, constanter asserunt, primos omnium Flavianum ac Diodorum, regnante Constantio, psallentium choros Antiochiæ bifariam divisisse, & Psalmos Davidicos alternis canendos eis tradidisse: eamque rem primum Antiochiæ institutam, postea ad reliquas totius orbis Ecclesias dimanasse, ut testatur Theodoretus; & ante ipsum Theodorus Mopsuestenus, qui tempore Flaviani & Diodori floruit; referens tamen ante Flavianum cantum alternativum Syris notum fuisse. *Vide Notas Henrici Vales. ad cit. cap. 8. Socratis.*

Porro quidquid sit, illud constat, tempore S. Basilii populum Cæsareensem in *duas partes* divisum *alternis succinentem* Psalmos cecinisse: eumque ritum asserit servatum fuisse apud *utramque Lybiam, Thebæos, Palæstinos, Arabes, Phœnicas, Syros, & qui ad Euphratem habitant; & ut semel dicam, ait, omnes apud quos vigiliæ, preces, communesque Psalmodiæ in pretio sunt. Epist. 57.*

Testis est B. Paulinus, S. Ambrosium *introduxisse in Ecclesiam Mediolanensem, quod in alias dein Ecclesias Occidentis manavit, ut Psalmi, & Hymni* alternatim *more Orientalium dicerentur. In Vita S. Ambrosii.*

Refert quoque Cassianus *Lib. 3. Inst. cap.* 8. sanctissimos Monachos in Palæstina Psalmos uno modulante, & aliis succinentibus recitasse; additque rationem, *ut labor hac diversitate divisus delectatisne quadam defectionem corporis relevet.*

Adhæc cantus alternativi hæc est utilitas, quod nunc canendo, nunc tacendo facilius possit animus ad interiorem provocari devotionem: quia *dum lingua paululum cessat, spiritus magis excitatur*; ideoque, ut jam pridem advertit S. Basilius *Epist.* 57. hac forma recitandi contingit, ut oratio mentalis facilius conjungatur vocali: *alterius canunt*, ait, *atque ex eo simulcloquiorum Dei exercitationem & meditationem corroborant.*

Ab omni proinde ævo probata atque recepta fuit alternatim recitandi aut canendi Psalmos & Hymnos, quæ hodie viget, Ecclesiæ disciplina; ita ut unusquisque psallentium aut recitantium Horas Canonicas, tam publice quam privatim, suo muneri satisfaciat, si quisque alternatim versus Psalmorum aut Hymnorum recitet, licet nec Psalmorum nec Hymnurum versus ab altero socio vel choro recitatos privatim repetat.

Patet quoque, eum psallendi ritum receptum fuisse, tum ut labor hac diversitate divisus delectatione quadam defectionem corporis relevet, tum vel præcipue, ut *lingua paululum cessante, spiritus magis excitetur*; atque mens interius facilius se recolligere, & ad interiorem devotionem excitare queat.

Ex quo ulterius intelligitur, quod licet in alterno cantu aut recitatione, dum ab uno versus Psalmi aut Hymni canitur vel recitatur, alterius lingua cessare possit, spiritus tamen attendere debeat; ut nimirum, dum alius voce & spiritu Deum laudat, alter spiritu psallat.

Unde de alterno cantu agens S. Carolus, ait: „ Omnes in choro divina Officia, ut temporis ratio postularit, *alternis* vocibus, canant, recitent, *attenteque* audiant ". *In Conc. Mediol. I. part. 2. cap.* 25.

Atque hinc rursus consequitur, divinas laudes alternis vocibus esse decantandas tam distincte ac tractim, ut uno canente aut recitante, alius intelligere atque attendere possit. Quare etiam S. Carolus præcitatis verbis subjungit: „ Idque non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed *leniter distincte*, ac studiose faciant.

§. VI.

De Musica, musicalibus Instrumentis, Musicis, & Pueris Chori.

PLURIMI sunt, qui jam pridem mirum in modum cantum musicæ extulere, tamquam movendis & excitandis animæ affectibus aptissimum. *Quid enim illa præstantius, ait Cassiodorus* lib. 2. Ep. 40. *quæ naturæ convenientiam ubique dispersam virtutis suæ gratia comprehendit? Quidquid enim in conceptum alicujus modificationis existit, ab harmoniæ continentia non recedit. Per hanc competenter cogitamus, pulchre loquimur, convenienter movemur; quæ quotidie ad aures nostras disciplinæ suæ lege pervenerit, imperat cantum, mutat animos: artifex auditus, & operosa delectatio . . . Tristitiam noxiam jucundat, timidos furores attenuat, cruentam sævitiam efficit blandam, excitat ignaviam, soporantemque languorem, vigilantibus reddit salubberrimam quietem, vitiatam turpi amore ad honestum studium revocat castitatem, sanat mentis tædium bonis cogitationibus semper adversum, perniciosa odia convertit ad auxiliaticem gratiam & quod beatum genus curationis est, per dulcissimas voluptates expellit animi passiones.*

Hæc Cassiodorus, cui consonat Maximus Tyrius, *Serm.* 21. „ Humanam musicam, ait quæ animos circuit, quidnam aliud esse dixerimus quam pædagogicum quoddam officium, quod animæ affectiones moderatur; id enim nimiam elationem, impetumque animi quasi quibusdam incantationibus demulcet, remissionem atque infractionem sublevat, exacuitque.

Ob hos, aliosque tum a veteribus, tum recentioribus recensitos musici cantus convenientes ad moderandas animi passiones effectus, creditum est, non inutilem, aut incongruum ejus futurum in Ecclesiasticis Officiis usum: nam, ut notat S. Thomas 2. 2. *quæst.* 91. *art.* 2. „ laus vocalis ad hoc necessaria est, ut affectus hominis provocetur in Deum: & ideo quæcumque ad hæc utilia esse possunt, in divinas laudes congruenter assumuntur.

Verum „ illud ab antiquis observatum est (ait Cardinalis Bona) nunquam ab aliqua gente mutatam fuisse musicam, quin & ipsa interius mutata sit. *De divina Psalm. cap.* 17. §. 3. *num.* 3.

Musica vetus, inquiebat Sextus Empyricus *Lib.* 6. *cap.* 22. virilis erat, recens effracta & effeminata. Et Severinus Boetius *lib.* 1. *cap.* 1. Amisit musica gravitatis & virtutis modum, ac pene in turpitudinem prolapsa minimum antiquam speciem servat.

De sui temporis musica ita loquitur Maximus Tyrius, *Serm.* 21. „ Musica ut nunc est extenuato corpore incedens, pulchritudinem & suavitatem illam veterem abjecit. Quapropter a lege propria deflectens calamitosa nobiscum efficitur, animumque tum publice, tum privatim in perniciem trahit; relicta autem priori simplicitate, in levitatem fatuam abiit, & ut verissime dicamus, evasit in flagitium.

His aliisque veterum sententiis de musicæ depravatione relatis, subjicit Cardinalis Bona loco citato: Has veterum sententias eo libentius transcripsi, quo magis hodiernæ musicæ deplorabilis status innotescat. Fastidit ætas nostra concentum gravem & stabilem, amatque modulos quosdam, quibus in frusta concisus cantus dissiliat & enervetur.

Et sane qui etiam Belgii nostri ordinariam musicam attenderit, nonne fateri cogetur & vel invitus, jure merito veterum illorum dicta, ut plurimum illi applicari posse? Hodieque verum esse, quod *in Panoplia Evang. lib. 4. cap.* 78. dixit magnus ille Gandensium Præsul Wilhelmus Lindanus: „ Musicos plurimos esse dignissimos, ut de choro ejiciantur, tum propter impudicos amorum, aut indignos bellorum modulos sacris Dei laudibus inspersos, tum theatricam magis sonorum confusionem, quam religiosam pietatis ac devotionis moderationem, quam piorum animis passim gignere noscuntur. Non enim nunc suo cantu Musici auditorum animos (pergit laudatus Antistes) tam ad pietatis cultum, cælestiaque excitant desideria, quam avocant, avertunt, alienant. Scio enim aliquando divinis me interfuisse laudibus, subjungit Lindanus, cum vel attentissimus auscultarem, e quid forte psalleretur, ne unum quidem potuisse intelligere verbum: ita erant omnia syllabarum retitionibus commista, vocibus confusa, clamoribus potius horridulis, quam cantu, obscurata.

Numquid quisque sibi id non semel accidisse, & frequenter accidere, cum divinis Officiis musice decantatis interesse contingit, lubenter fatebitur?

Quid igitur mirum, si ob hæc aliaque, quæ in musicam irrepserunt, eamque tam fœde conspurcarunt, Viri etiam sancti usum illius e Templis & divinis Officiis eliminandum censuerint? Atque inter alios B. Aelredus Abbas Rhievallensis in Anglia S. Bernardo coævus, in sui temporis musicam tamquam divinis laudibus plane indignam acriter invehitur, ejusque vitia graphice depingit. „ Ad quid, rogo, terribilis ille follium flatus, tonitrui potius fragorem, quam vocis exprimens suavitatem? Ad quid illa vocis contractio & infractio? Hic succinit, ille discinit, alter supercinit, alter medias quasdam notas dividit & incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito in fœminæ vocis gracilitates acuitur, nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore, quasi intercluso halitu expirare, non cantare, ac ridiculosa quadam vocis interceptione quasi minitari silentium, nunc agones morientium, vel extasim patientium imitari. Interim histrionicis quibusdam gestibus totum corpus agitatur, torquentur labia, rotant oculi, ludunt humeri, & ad singulas quasque notas digitorum flexus respondet. Et hæc ridiculosa displosio vocatur religio; & ubi hæc frequentius agitantur, ibi Deo honorabilius serviri clamatur ". *Spec. char. lib. 1. cap.* 23.

Nonne hic depictum quodammodo intuemur musicorum nostrorum ordinarium agendi modum? Et quidem eo vivacius, quo musica creditur nobilior ac solemnior.

Pergit deinde Aelredus: *Stant interea vulgus sonitum follium, crepitum cymbalorum, harmoniam fistularum tremens attonitusque miratur, sed lascivas cantantium gesticulationes, meretricias vocum alternationes & infractiones non sine cachino risuque intuetur, ut eos non ad oratorium, sed ad theatrum, nec ad orandum, sed ad spectandum æstimes convenisse: nec timetur illa tremenda Majestas, cui assistitur; nec defertur mystico illi præsepio, cui ministratur, ubi Christus mystice pannis involvitur, ubi sacratissimus ejus Sanguis calice libatur, ubi aperiuntur cæli, assistunt Angeli, ubi terrena cælestibus junguntur, ubi Angelis homines sociantur. Sic quod SS. Patres instituerunt, ut infirmi excitarentur ad affectum pietatis, in usum assumitur illicitæ voluptatis. Non enim sensui præferendus est sonus; sed sonus cum sensu, ad incitamentum majoris effectus, plerumque admittendus Ideoque talis debet esse sonus, tam moderatus, tam gravis, ut non totum animum ad sui capiat oblectationem, sed sensui majorem relinquat portionem.*

Quis,

Quis, quæso, vel paululum attendens hodiernum populi concursum ad Ecclesias sive Sæculares sive Regulares, in quibus sciuntur divina Officia musice, variisque musicalibus instrumentis solemniter decantanda, non fatebitur, & hodiernos musicæ effectus graphice ab Aelredo fuisse expressos?

Numquid enim, si quis populum stantem attentius consideret, non raro fateri cogetur, eum non *ad oratorium*, *sed ad theatrum*, *nec ad orandum*, *sed ad spectandum* convenisse?

Quin & subinde fit, ut leves ac lascivas *vocem alternationes & infractiones*, sive musicam non sine cachino risuque auscultent, immo animo impuro & lascivo excipiant: quod tunc contingere frequentius solet, si musicæ atque musicalibus instrumentis voces sonoræ mulierum accedant. Quare si in Monasteriis Monialium musica canatur, specialiter invigilandum est earum directoribus, ne illa auditores ad lascivam potius, quam ad pietatem & devotionem alliciat; ipsamque lascivam frequentius juventutem, quam devotum populum ad Ecclesiam invitet.

Hæc omnia attentius quoque expendens sæpe dictus Gandesium Antistes, veritus non fuit dicere: *Illarum magis constantiam admiror Ecclesiarum, quæ istam prævidentes divini cultus abusum, semel musicam illam choro excludere maluerunt, uti Trajectensis, & quod audio Lugdunensis, quam illarum veneror magnificam, quam ipsi & putant, & jactant adeo majestatem, qua Dei chorum omni phonascorum syntagmate, vocum omnis generis discrimine, immo & turbarum clangore, cornutorum stridore, alioque strepitu vario, ne quid prætermittere videantur quod cantici verba semel obscuret, sensumque sepeliat & obruat, sibi præclare glorantur implesse.*

Verum, ait sæpius citatus Antistes. *non me fugit, quibusdam musicam cum organis & musicis rectius videri retinendam: quibus, inquit, equidem perlibenter assentiar, si una pro isto musices genere, quod nunc passim Ecclesias occupat, aliud introducatur & gravius, & rebus ipsis convenientius: & si non, ut oportet, pronuntiationi quam cantui vicinius, saltem rebus, quæ canuntur, aptius atque accommodatius.*

Hæc Lindanus; quibus addi possunt, quæ circa musicam observanda præscripsit religiosissimus Mediolanensium Presul S. Carolus: *In divinis Officiis, aut omnino in Ecclesiis, nec profana cantica, sonive, nec in sacris Canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ, aut denique lasciva ulla canendi ratio adhibeantur. Cantus & soni graves sint, pii ac distincti, & domui Dei ac divinis laudibus accommodati; ut simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur.* In Concil. Mediol. I. part. 2. cap. 5.

Illud quoque optandum esset, quod jam pridem summopere optabat Lindanus, ut Canonici aliique, quibus Musicorum incumbit assumptio, attenderent, ut eligerentur cantores *Psalmorum intelligentes, & Deum vita simul & voce moderata potius, quam incondito garritu laudantes.*

Neque ut plerumque fit, dum *ad sacrum ministerium blanda vox quæritur* (*quod olim deplorabat Sanctus Gregorius*) *quæri congrua vita negligatur, & cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat.* Lib. 4. Epist. 44.

Monebat Musus Episcopus Bituntinus, inquit Stephanus Durantus *cantores seu musicos, quoties musicum ascendunt, orationem præmittere ad Dominum, ut det illis vocem in sua ipsorum ora bene sonantem; præcipue vero ut* sursum habeant cor *ad Dominum, & illud placeat cordi, quod cantant ore; ne Deus indignatus dicat illis;* Quare cantatis justitias meas, & assumit is verba mea per ora vestra. *De Ritib. Eccl.* lib. 3. c. 1.

Sane quantopere optanda sit in reformando hoc hominum genere Prælatorum cura & sollicitudo, nemo, qui vel leviter vitam ac mores illorum attenderit, non fatebitur; immo vereor ne & hoc tempore dici possit, quod dixit Durantus: *Verum hodie, dolenter refero, in Ecclesiis musici, qui cantorum vice funguntur, hominum omnium sunt dissolutissimi; adeo ut adagium populo dederint; Musice vivere hoc est, dissolute & effæminate.*

Neque obscurum est, unde in illo hominum genere natum sit evenire. Cum enim assidue divinis Officiis decantandis occupentur, facile contingit, ut pietatis ac religionis spiritum ac fervorem conformem non habentes, divina Officia sine ullo pietatis spiritu ex quadam necessitate, aut mere intuitu salarii inde provenientis modo plane mercenario ac profano peragant. Atque hinc ulterius contingit, ut sensim omnem circa sacratissima nostræ Religionis mysteria gustum amittant, nullumque proinde ex illis spiritualem animæ fructum percipiant: quo destituti, quid mirum, si continuo in pejora ruant, atque paulatim in malis obdurescant?

Quod circa musicos adultæ ætatis observandum diximus, id indubie quoad pueros chori, quos hodie Choristas, vel Chorales dicimus, similiter servandum: ut nimirum non tam attendatur vox sonora, quam vitæ morumque innocentia, eaque pietatis specimina, quæ in ea ætate haberi possunt, qui non tantum cantibus, sed & vitæ innocentia chorum Ecclesiæ excitent.

Deinde cum pueri illi ab infantia sua specialiter divino cultui consecrentur & deputentur, summopere quoque invigilandum, ut omni cura & studio a vitiis & corruptione sæculi conserventur, ipsamque Baptismi innocentiam illibatam conservent. Unde jam pridem statuit regula Canonicorum: *ut hujusmodi pueris custodiendis & spiritualiter erudiendis, talis a Prælatis constituendus sit doctrinæ & vitæ probabilis Magister, qui eorum curam summa gerat industria, eosque ita constringat, qualiter Ecclesiasticis doctrinis imbuti, & armis spiritualibus induti, & Ecclesiæ utilitatibus decenter parere possint.* In Concil. Aquisgr. an. 816. c. 135.

Insuper illud attendendum, ut pueri, pro majori pro minori pietate ac fervore, sæpius vel rarius divinis Officiis interesse jubeantur: dum enim a mane ad vesperam ut frequenter per abusum contingit, divinis Officiis continuo interesse coguntur, contingit, ut sæpius cum tædio & sine ulla pietate adesse & canere jubeantur, ex quo tunc ulterius fit, ut sensim omnem erga præcipua nostræ Religionis mysteria affectum devotionis amittant, & hinc paulatim insensibilitatem quamdam ad res divinas contrahunt, & per illam ad vitia etiam gravia prolabuntur.

Et sane, quia similis circa hujusmodi pueros cura negligitur; experientia, proh dolor! docet, pueros, qui reliquis pietate ac morum innocentia prælucere deberent, frequentius esse cæteris pejores, atque in solida pietate & devotione tepidiores: adeo ut etiam hodie vix alii, quam ex infima plebe, pueri ad id officii haberi queant: verentur nimirum honestiores parentes, ne si pueri choro destinentur, pejores fiant. Quod quam Religioni nostræ indecorum, sit, nemo non videt.

§. VII.

An organa in divinis laudibus sint assumenda? Et quid in illorum usu observandum, aut cavendum?

ORGANORUM usum tempore S. Thomæ in divinis laudibus sive Officiis receptum non fuisse, ex verbis ipsius 2. 2. *quæst.* 91. *art.* 2. colligunt nonnulli. Quærens enim utrum in divinis laudibus sint cantus assumendi, pro parte negativa hoc format argumentum: *In veteri Lege laudabatur Deus in musicis instrumentis & humanis cantibus; sed instrumenta musica sicut cytharas & psalteria non assumit Ecclesia in divinas laudes, ne videatur judaizare. Ergo pari ratione nec cantus in divinas laudes sunt assumendi.* Huic argumento respondens Sanctus Doctor, neque negat maiorem, neque minorem; sed minorem concedendo, ostendit qua ratione convenerit hujusmodi instrumenta assumere in veteri Lege, nequaquam vero conveniat in nova Lege. *Hujusmodi enim musica instrumenta, inquit, magis animum movent ad delectationem, quam per ea formetur interius bona dispositio. In veteri autem Testamento usus erat talium instrumentorum, tum quia populus erat magis durus & carnalis: unde erat per hujusmodi instrumenta provocandus, sicut & per promissiones terrenas, tum etiam quia hujusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant.*

Ex his apparet, sanctum Thomam supposuisse, organi atque musicorum instrumentorum usum in divinas laudes suo tempore non fuisse receptum. Unde Cardinalis Cajetanus commentans dictum locum: *Nota inquit, quod tempore divi Thomæ Ecclesia non utebatur organis.* Et post ipsum Navarrus asserens, quod usus organorum & horum sonus non sit faciendus tanti ad verum cultum divinum, quanti vulgus facit, hanc inter cæteras addit rationem: „ Quia est nova cæremonia laudandi Deum in „ Ecclesia Catholica; vivente enim sancto Thoma, qui abiit „ anno 1274. non erat adhuc eorum usus in Officiis divinis ". *De Orat. cap.* 16. *num.* 46. Quin & hodie, teste Cardinale Bona " Romæ in Sacello summi Pontificis semper sine instrumen„ tis Officiorum solemnia celebrantur; & Ecclesia Lugdunensis, „ quæ novitates nescit, ait idem Cardinalis, semper organa „ repudiavit, neque in hunc diem ascivit ". *De divina Psalm. cap.* 17. §. 5.

„ Verum licet ratio Doctoris Angelici contra organorum usum „ jam allegata, per se sit vera, inquit Cardinalis Caietanus, „ potest tamen per accidens tolerari extensa jam consuetudo „ organorum, propter nimiam elongationem hominum a divino „ cultu, ut vel sic allecti, Divinis intersint. Qui tamen orga„ na, prosequitur Caietanus, in Ecclesia medicinam animæ a „ remotis esse cogitaverit, parce illis utetur, ne sanis noceat, „ minuendo vel tollendo eorum devotionem.

Hactenus Caietanus. Quæ multum consona Conciliis tum præterito tum præsenti sæculo celebratis, in quibus usus organorum, qui tum in divinis Officiis passim receptus erat, non absolute rejicitur, tamquam divinis laudibus indecens, aut populi devotionem impediens; sed quæ circa illum servanda, aut vitanda sint, præscribuntur.

„ Organorum usum (inquiunt Patres Concilii Senonensis an„ no 1528. *cap.* 17.) Ecclesia a Patribus ad cultum servitium„ que divinum recepit. Nolumus itaque quod organicis instru„ mentis resonet in Ecclesia impudica aut lasciva melodia; sed „ sonus omnino dulcis, qui nihil præter Hymnos divinos, & „ Cantica spiritualia repræsentet.

Simile est Decretum sub idem pene tempus Patrum Coloniensium. Similiter Synodus œcumenica Tridentina mandans " ar„ ceri ab Ecclesiis musicas eas, ubi sive *organo*, sive cantu la„ scivum aut impurum aliquid misceatur ": ostendit, se non universim organorum usum, sed ejus duntaxat damnare abusum. Unde S. Carolus Concilii Tridentini fidelis executor organa in Ecclesia admisit, tametsi reliqua instrumenta exclusferit. *Organo tantum, ait, in Ecclesia locus sit; tibia, cornu, & reliqua musica instrumenta excludantur.*

Illud igitur sedulo curare tenentur, qui divino Officio intendunt, ut organa, quæ unice ad infirmioris populi devotionem sublevandam & fulciendam in divinas laudes admissa sunt, nihil sonent, quod vel devotionem turbet, aut animum ad cogitationes sæculares, aut, quod impium est, lascivas & impuras incitet, aut moveat; quod & circa tintinnabula, aliaque similia instrumenta servari, anxie inculcarunt Belgii nostri Concilia.

„ Cohibeant, ait Synodus I. Mechliniensis, Episcopi *Cantores*, „ *Organistas*, *Campanarios*, & alios quoscumque a lasciva, mi„ litari, quavis indecore musica in cantu, organis, & campa„ nis sub pœna 10. stuferorum, ad pios usus arbitrio Episcopo„ rum applicanda. Et si semel puniti non obstinuerint, pœna „ cæteris aut alias arbitraria plectantur.

Et Camerensis, item Mechliniensis II. addunt: " ut qui tintinnabula, & campanulas ad harmoniam quamdam pulsare solent, caveant omnino ne hujusmodi pulsatione cantiones turpes, inhonestas & vulgo jactatas imitentur, sed potius Hymnorum & Canticorum Ecclesiæ modulationes. Si quis non paruerit, puniatur, ut qui multis labendi occasionem præbuerit, & in re sacris dicata, spurca & inhonesta attulerit ". *Anno 1565. tit. 6. cap. 15.*

Insuper supradictum Concilium Cameracense usum organorum ita moderatur " ut quæ in Missis ad doctrinam & instructionem populi leguntur, aut canuntur, ita legantur & canantur, ut præsentes distincte singula verba exaudire possint. Quare, ait, in Symbolo canendo placet nec *organa*, nec musicam adhiberi; nisi sit simplex, ac talis, ut singula verba sine repetitione possint intelligi ". Deinde addit; " Quæ in choro cani debent ad instructionem, ea canantur vere, ut intelligantur mente; non autem *organis*, quæ sic ædificare nequeunt, ut viva vox piæ mentis interpres & nuntia.

Hinc apparet, quod ex mente Patrum Concilii Cameracensis, non conveniat, ut in choro Psalmorum, Canticorum, aut Hymnorum versus organo canantur; quandoquidem illi canentur, ut Clerus saltem eos intelligat & attendat, quod ita commode fieri nequit, dum organo canuntur.

§. VIII.

Ritus est vetustissimus, & fini divini Officii plane consonus, ut per distincta temporum intervalla recitetur.

Animus non est in præsenti §. ostendere, quod diei aut noctis tempore singulæ divini Officii partes sint exsolvendæ (id enim prælibabitur infra ubi de singulis agetur, sed tantum quod sit ritus antiquissimus, ipsi divino Officio seu Horis Canonicis coævus, & ubique semper receptus, & sedulo conservatus, ut divinum Officium non uno & eodem tempore, sed per temporum intervalla per partes recitetur.

Illum ritum docent Apostoli, dum diversis ac præscriptis horis ad Sextam, Nonam, aliasque horas orationis convenerunt. Docuere id primi Christiani, qui adeo sollicite ac religiose ad communem orationem constitutis diei ac noctis horis, id est mane, hora tertia, sexta, & nona, vespere, & ad galli cantum, ut loquuntur Constitutiones vulgo Apostolicæ, conveniebant.

Denique ritum illum expressere uno consensu Sancti Patres, nihil adeo inculcantes, quam ut horis distinctis ad orandum, tum Clerus tum populus convenirent.

Quinimmo præcipuum fuisse Horarum Canonicarum scopum, ut frequentius per temporum intervalla, per exteriorem illum Religionis cultum, in nobis continuum orationis desiderium excitaretur aut foveretur, communis ac consonans est Patrum sententia.

" Quamquam Apostolus semper orare nos jubeat, & Sanctis etiam ipse somnus oratio sit, inquit S. Hieronymus; tamen diversas orandi horas debemus habere, ut si forte aliquo fuerimus opere detenti, ipsum nos ad Officium tempus admoneat ". Ad Eustoc. *De Custod. virg.*

Et S. Augustinus viduam illam vere probam docens modum semper orandi, ait *Epist. 130. cap. 9. ult. edit.* " In ipsa fide, & spe, & charitate continuato desiderio semper oramus: sed ideo per certa intervalla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum signis nos admoneamus, quantumque in hoc desiderio profecerimus nobis ipsis innotescamus, & ad hoc agendum nos ipsos acrius excitemus.

Et infra: " Ideo ab aliis curis atque negotiis, quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis nos ipsos admonentes in id quod desideramus intendere; ne quod tepescere cœperat, omnino frigescat & penitus extinguatur, nisi crebrius inflammetur " *Epist. 130. cap. 9. ult. edit.*

Ergo intentioni Ecclesiæ, atque ipsarum Horarum Canonicarum institutioni sit conformis ille ritus, quo per distincta temporum intervalla ad communem orationem convenitur: " ut anima, quæ terrenis adhuc implicatur desideriis, & curis sæcularibus impeditur (quemadmodum in simili loquitur S. Leo) ex intervallo saltem ad divina respiret ". *Serm. 4. De Jejun. 7. mensis.*

Ut igitur nihil de obligatione, juxta Ecclesiæ intentionem, Horas Canonicas, etiam privatim, per distincta ac præscripta tempora recitandi (quam nonnulli de reliquo etiam in iis, quæ juris naturalis sunt, admodum indulgentes, ad superstitionem usque aggravant & extollunt) determinem; illud tamen cum Cardinale Bellarmino *De bonis Operib. in part. lib. 1. cap.* 18. audeo asserere: " quod quidquid sit de rigore juris, certe dubitari non debet, quin sit longe perfectius, fructuosius, & facilius Officia singularum horarum suis, propriisque temporibus celebrare, quam multa simul Officia sine ulla horarum & temporum distinctione conjungere. Sic enim satisfit Ecclesiasticæ institutioni, quæ ideo in certas horas diurnas atque nocturnas Officium distribuit, ut in iisdem horis, atque adeo per omnes totius diei partes Deum laudemus; sic etiam maxima utilitas ex Officii recitatione ad nos accedit, dum tam crebro ad nos ipsi redimus, & a tumultibus sæculi ad pacem Dei animum revocamus: sic denique labor precum horarum in tot partes divisus ita minuitur, ut levissimus, ac pene nullus esse videatur.

Hactenus Cardinalis Bellarminus, qui & addit: " Denique ita faciendum esse tunc etiam, cum privatim Officium divinum persolvitur, Sancti Patres apertissime docent ". Non dubium tamen, quin arctior sit obligatio recitandi Horas Canonicas distinctis atque præstitutis temporibus publice in communi, quam privatim: multoque inconvenientius, atque intentioni Ecclesiæ multo magis adversum sit, si Horæ Canonicæ conjunctim & uno tractu persolvantur in publico Officio, quam si id privatim contingat.

Illud quoque asserere non dubito, quod qui necessariis aliis occupationibus non distractus, Horas Canonicas uno eodemque tempore persolvere consuevit, suo agendi modo convincatur parum de spiritu Ecclesiæ habere; quinimmo non obscure ostendat, se Horarum Canonicarum pensum potius reputare pro onere quodam, quo se exoneratum gaudet, quam medio suavissimo, sæpius per diem Deum, tamquam publicus Ecclesiæ minister laudandi, seseque ab aliis occupationibus recolligendi, & spiritum orationis resuscitandi.

Illos vero, qui non verentur, etiam ipsas Vesperas & Completorium, contra præscriptum ordinem, anticipare & recitare ante meridiem, eo quod invitati ad convivium timeant, ne, si non anticipaverint, post sumptum prandium sint indispositi ad Horas illas devote recitandas; aut ne convivio tanto tempore occupentur, ut tempus lectioni Horarum non supersit: illos, inquam, non tantum spiritu Ecclesiastico vacuos, sed nec dignos, ut Ecclesiastici nominentur, judico.

CAPUT V.

De externa reverentia in recitatione Horarum Canonicarum servanda.

§. I.

Rationes, quæ suadent, reverentiam exteriorem in divino Officio servandam esse.

Summam in divinis Officiis etiam exteriorem corporis reverentiam esse servandam plura evincunt. " Si enim quis Principem sæculi rogaturus habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distincta, attenta quoque mente, seipsum ac verba studet componere (inquit Synodus Basileensis *Sess.* 21. §. 3.) quanto diligentius in sacro loco omnipotentem oraturus Deum, hæc omnino curare debet!

Synodus quoque Mechliniensis cum monuit, quod in Officio divino " negotium nobis sit cum Deo ipso, qui Rex Regum est, & Dominus dominantium " subinferre non dubitat, in eo ab omni actione inhonesta & indecenti abstinendum esse. *Anno 1607. tit. 12. cap. 1.*

Et ante omnes S. Bernardus, postquam dixerat: Oportet nos orationis tempore curiam intrare cœlestem, illam utique curiam, in qua *Rex regum stellato sedet solio*, circumdante innumerabili & ineffabili beatorum Spirituum exercitu ": mox infert: Quanta ergo cum reverentia, quanto timore, quanta illic humilitate accedere debet a palude sua procedens & repens ranuncula vilis! Quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis & sollicitus, & toto intentus animo majestati gloriæ in presentia Angelorum, in concilio justorum & congregatione assistere poterit homuncio "! *Serm. De 4. Noviss.*

Alterum, quod suadet externam reverentiam, devotamque corporis totius compositionem in divino Officio esse servandam, est adstantium ædificatio. Cum enim, ut supra ostensum est, Horæ Canonicæ publice in Ecclesia persolvantur, etiam ad ædificationem & devotionem populi; quis ambigat, quin ea debeat esse persolventium exterior compositio, quæ ipsos adstantes ædificet, & ad pietatem animique devotionem excitet; eaque omnia vitanda sint, quæ populum distraere, aut offendere possint?

Hinc Patres Concilii Moguntini monentes Canonicos, ut ad divina Officia peragenda non mente tantum, sed & *corpore* se componant, rationem addunt: " quo simul & Deo cultum exhibere, & *populo consideranti devotionem augere valeant* ". *Anno 1549. c. 53.*

Denique nemini dubium est, & ipsa experientia nimium compertum, exteriorem corporis devotam compositionem, ob intimam corporis & animæ connexionem & unionem, plurimum ad interiorem mentis & spiritus devotionem conducere, ut infra latius ostendetur.

§. II.

Reverentia divino Officio debita exigit, ut eo durante abstineatur a confabulationibus, risibus, aliaque actione profana.

Ipsam reverentiam divino Officio debitam exigere, ut omnia exteriora ita componantur, ut etiam exterius ostendatur, negotium esse non cum homine, sed cum Deo; omniaque vitanda, quæ tanta majestate sunt indigna, vel ipsum religionis ac pietatis opus turbare, aut adstantes distrahere vel offendere possent, ratio ipsa docet.

Unde Patres Concilii Basileensis, cum ostendissent summa reverentia Horas Canonicas esse persolvendas, mox subjiciunt: " Clerici cum in choro fuerint, gravitatem servent, quam & locus & officium exigunt, non insimul aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, aut litteras seu scripturas alias legentes. *Sess. 21. §. 3.*

Immo

Immo Patres Concilii Coloniensis anno 1536. *part. 3. cap. 6.* *longe abominabile* esse pronunciant: *quod quidem tum cum Divina aguntur, inter sese de rebus profanis tractent, mussitationes, colloquia, risus & cachinnos intermisceant. Quidquam aut in aliquem chori angulum se recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus commentantur; aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque sacra loca fœdant, positi* in lapidem offensionis & petram scandali.

Deinde adjungunt, quod merito a Canonicis notandum: *Hac lege nullum excipimus, sive claris sit natalibus prognatus, sive plebejus. Quin potius, qui genere præstant, meminerint se illic Canonicos agere, & non conversari in aulis, sed in scholis virtutum ac Ecclesiasticæ disciplinæ.*

Et S. Carolus de reverentia in choro servanda tractans: *Facessant*, ait, *somnus, risus, joci, rixa, colloquia*. In Conc. Mediol. I. *part. 2. cap. 53.*

Denique Synodus nostra Mechliniensis considerans, quod in divino Officio negotium nobis sit cum Deo ipso, cavit „ sub pœna amittendæ distributionis, & alia arbitraria pro modo scandali, ut in choro a fabulis, risibus, & aliis insolentiis abstineatur ". *Anno 1607. tit. 12 cap. 1.*

Et sane quis hæc atque similia Ecclesiæ Decreta non miretur. Quid enim indignius, quam profanis illis confabulationibus cum populi scandalo occupari, quando cum ipsa divina Majestate tractandum est, quando pro beneficiis gratiæ agendæ: pro peccatis tum propriis, tum populi venia postulanda, atque rursus pro novis beneficiis impetrandis instanter orandum?

Convincuntur sane Canonici, aliique similes confabulatores nullam aut exiguam de Dei præsentia, atque de divini Officii majestate habere ideam. Aliam profecto ostendebant piissimi illi Monachi, qui licet in innumerosa essent multitudine, tantum tamen silentium in recitandis divinis laudibus a cunctis servabatur (ait Cassianus *lib. 2. Inst. cap. 10.*) „ ut cum in unum tam innumerosa fratrum multitudo conveniat, præter illum, qui consurgens Psalmum decantat in medio, nullus penitus hominum adesse credatur.

Hæc Monachi illi, qui laici duntaxat erant. Pudeat ergo Canonicos, aliosque, qui jam in Clerum adscripti, immo plerumque Sacerdotio insigniti, tanto majore reverentia Dei laudibus, aliisque Religionis exercitiis præ illis deberent assistere, quanto status ipsorum perfectione statum laicalem antecellit, confabulationibus divinum Officium perturbare.

Verum si confabulari, aliisque sæcularibus actionibus tempore divini Officii occupari plane sit indignum, nonne merito reputatur *abominabile*, & a Superioribus severe puniendum, quod hodie, proh dolor! nimium frequens est, in risum & cachinos prorumpi, mox ut quidquam extra ordinem in choro contingit? Si quis error, aut quid inordinatum vel in ritu, vel in cantu accidat, mox aliquos in risum & cachinos moveri videre est. Cum e contra si aliquo pro religiosa persolutione divini Officii zelo agerentur, potius similis defectus eos ad tristitiam & dolorem excitare deberet, dum divinum Officium per hujusmodi defectum aliquo modo profanari conspiciunt.

§. III.

Reverentia divino Officio debita requirit in persolventibus honestum atque gravem, eumque uniformem corporis situm.

Divini Officii reverentiam exigere honestum modestumque totius corporis situm nemo ambigit: quare Doctor Seraphicus (a) de hac reverentia tractans *in Spec. disciplin. part. 1. c. 15.* inter alia acriter reprehendit inordinatos, qui hodie nimium frequentes sunt, corporis situs & gestus.

„ Adhæc, inquit, honesti Fratres in corporis dispositione, decenter & uniformiter sint in choro: decenter, quod sine vaga dispositione vel turpi; vaga, ut quando chorum ingressi, vel intrante, vel adstante conventu, nunc segniter desident, nunc stantes quidem, hac & illac membrorum, ut languentium incongrua quadam exagitatione se gyrant.

Deinde addit: „ Turpis erit situs, si sint ibi molliter, aut remisse se in stallis suis, brachiis, tibiisque resolutis notabiliter incurvando, aut in partem unam penitus, ut possunt protenso in alteram corpore accubando, ita ut lecti mollitiem quærere videantur.

Hos corporis inordinatos situs jam pridem in Canonicis, aliisque choro adstrictis, tamquam disciplinæ divini Officii adversos reprobarunt passim Concilia; volueruntque, *cum in choro fuerint, gravitatem servent, quam & locus & officium exigunt*. Illud præterea attendentes, ut omnes uniformem corporis situm observent.

„ In choro (inquit S. Carolus) pro temporis & Officii ratione, ex instituto & more Ecclesiæ sedant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant: *omnes vero æque idem faciant* ". In Concilio Mediol. I. *part. 2. cap. 53.*

Idem in aliis Conciliis observare licet: ut nimirum dum surgendum est, aut genuflectendum, id per omnes fiat. Quod sane si observaretur, indubie non parum ad conciliandam Officio divino reverentiam valeret.

§. IV.

Reverentia divini Officii exigit, ut distincte *&* tractim *illud persolvatur.*

Plurimum valere ad conciliandam divino Officio reverentiam; si illud distincte, tractim, atque gravi tono recitetur, nemini dubium est: uti e contra, quod summam divino Officio irreverentiam, & adstantibus atque recitantibus turbationem ac distractionem, immo tædium quoddam & nauseam pariat festina nimium, atque præcipitata, & confusa ejus recitatio, ratione & experientia compertum est.

Quapropter Ecclesia sollicita, ut Horæ Canonicæ omni qua decet reverentia, seu publice seu privatim recitentur, nihil adeo sollicite ac studiose inculcat ac præcipit; quam ut distincte ac tractim recitentur.

Patres Concilii Basileensis, cum ostendissent omni reverentia divinas laudes fore persolvendas, mox tamquam consequens subjiciunt: „ Laudes divinæ per singulas Horas, non *cursim* ac *festinanter*, sed *sedatim*, ac *tractim*, & cum *pausa debita*, præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmorum, debitam faciendo inter solemne ac feriale Officium differentiam, reverenter ab omnibus persolvantur ". *Sess. 21. §. 3.*

Et habita Synodus Senonensis sub Antonio a Prato S. R. E. Cardinale & Archiepiscopo Senonensi, *anno 1528. c. 19.* „ admonet generaliter Beneficiatos, & alios in Sacris Ordinibus constitutos, qui ad Horas Canonicas tenentur, ut si orationes suas Deo acceptas fore cupiant, non in gutture, vel inter dentes; seu deglutiendo, aut syncopando, dictiones, vel colloquia, aut risus intermiscendo; sed sive soli sive associati, diurnum, nocturnumque Officium reverenter, verbisque distinctis peragant; ac tali in loco, unde a devotione non retrahantur.

Quod prædicta Concilia pluribus exposuerunt, id paucis expresserat Concilium Viennense, rescindens abusum Horas Canonicas *transcurrendo* & *syncopando* absolvendi. Habetur *Clementina 1. De claratione Missarum*.

Et similiter Synodus Tridentina *Sess. 24. De Reform. cap. 12.* præcipit, ut compellantur omnes *in choro ad psallendum instituto Hymnis & Canticis Dei nomen*, non tantum *reverenter*, sed & *distincte laudare*.

Quid de hoc Concilii Tridentini Decreto censuerit fidelissimus ejus executor S. Carolus, supra retulimus; Præcipiens nimirum, ut Canonici divina Officia alternis vocibus, canant aut recitent, idque non *cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant* In Concilio Mediolanense I. *par. 2. c. 53.*

Similia in omnibus pene Conciliis inculcantur & præcipiuntur, & quidem nostra Mechliniensis, recitato supra citato Synodi Tridentinæ Decreto, addit: Quod *Decretum præsens Synodus inviolabiliter observari mandat*.

Verum quis non obstupescat, quod haud obstantibus tot totiesque iteratis Ecclesiæ severissimis Decretis, atque ipsa divinarum laudum majestate & excellentia, passim in Ecclesiis Canonicorum persolvantur Horæ Canonicæ cum tanta præcipitantia, tantaque confusione, ut vix quid canatur intelligi possit; ut subinde videaris confusum audire boatum potius, quam cantum suave sonantis Ecclesiæ.

Sed unde tantus ac tam universalis, atque adeo inolitus in decantandis divinis laudibus abusus? Non aliunde credo, quam quod plerique hodie Canonici „ a vero procul aberrantes falso existiment (ut loquitur Concilium Coloniense anno 1536. *part. 2. c. 5.*) sese non alicujus officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantum causa Canonicatus esse adeptos: perinde atque satisfit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam divini Officii committi, quod deinde ejusmodi mercenarii non servatis temporum interstitiis, syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.

Et sane, nonne hodie frequenter videre est in Ecclesiis seu Cathedralibus, seu Collegiatis, frequenti etiam Canonicorum numero constantibus, paucos aliquot Vicarios tenui pretio conductos Horis Canonicis cantandis occupatos; easque tanta dein præcipitantia & confusione percurrentes, ut etiam diei Dominicæ Nocturnos ex Psalmis 18. & 9. Lectionibus cum suis Responsoriis & Hymnis, item Laudes sive Matutinum constans 7. Psalmis & duobus Canticis cum Hymno & capitulo, unius circiter sesqui-horæ spatio cantantes absolvant? Feriales vero Nocturnum, una cum Laudibus, quantumvis longioribus constet Psalmis, uti Sabbati & Feriæ V. videas unius horæ spatio, quo pii Clerici legendo vix absolvere possunt, totum, etiam canendo, absolvi; non longius in cæteris Horis decantandis, cum proportione, spatium temporis impendentes.

Veniet profecto aliquando dies illa, in qua videbunt Canonici „ quod *Canonicus* nomen sit *officii, operis, & militiæ Clericalis*; non autem redituum, Præbendarum, aut emolumentorum ": ut loquitur pius Guillelmus Parisiensis *De collat. Beneficiorum cap. 4.*

Videbunt quoque se esse constitutos, ut *laudes Dei in communi persolventis*, ut regula ipsorum inculcat, *pro suis populorumque, quorum oblationibus vivunt, delictis Deum exorent*. In Concilio Aquis. anno 816. *cap. 131.*

„ Heu miseros & infelices! Quid Deo vestro respondebitis (merito exclamat piissimus Cardinalis Bona) in die judicii, cum vobiscum ponet rationem, quod opus suum feceritis *fraudulenter*? Quid dicetis animabus, quarum bona percepistis in vita vestra, ut earum peccata portantes, indignationem Dei averteretis ab illis "? *De div. Ps. cap. 111. § 2. num. 4.*

(a) Sanctus Bonaventura dictus *Doctor Seraphicus*, eo quod virtute & scientia in Ordine Seraphico seu Franciscanorum emineret.

CAPUT VI.

Horæ Canonicæ *devote* persolvendæ sunt.

§. I.

Sola exterior reverentia in persolutione Horarum Canonicarum non sufficit, sed necessaria est interior devotio.

Horas Canonicas *reverenter* ac *distincte* pro operis tanti dignitate & excellentia persolvendas esse, præcedenti conclusione ostendimus. Verum, si in hac exteriori reverentia sistatur Horarum Canonicarum recitatio, quantumcumque etiam solemnis atque exterius reverenter facta decantatio, erit non Christianus & Deo dignus Religionis cultus, sed mere Judaicus: quo exterius duntaxat nequaquam vero *spiritu & veritate* (uti a veris adoratoribus exigitur) Pater *adoretur* & colatur.

Unde merito, nisi interior devotio & spiritus accedat; ut scilicet dum Horas Canonicas psallimus sive recitamus, id versetur in corde, quod ore profertur, suggillabit nos eadem illa prophetica objurgatione Dominus, qua olim Judæos perstrinxit, *Matth. cap. 15. vers. 7. Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.*

Scite proinde dixit Prosper Aquitanicus:

Laus vera in Dominum depromitur ore precantis,
Si quæ voce fluunt, intima cordis habent.

Hinc & illud Hieronymi apud Gratianum, *Dist.* 92. *Can.* 1. „ Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiant „ hæc adolescentuli, audiant ii, quibus in Ecclesia est psallendi „ officium: Deo non voce, sed corde cantandum.

Ad quæ Hieronymi verba valde apposite Glossographus vos versus adducit:

Non vox, sed votum: non cordula musica, sed cor:
Non clamans, sed amans, clamat in aure Dei,

Cui consonat illud S. Benedicti, tantopere filiis suis inculcatum: *Sic stemus ad psallendum, ut mens nostra concordet voci nostræ.*

Id pluribus verbis, sed eodem sensu expressit Augustinus in *Psalm.* 30. *Serm.* 3. dum dixit: " Si orat Psalmus, orate. Et „ si gemit, gemite. Et si gratulatur, gaudete. Et si sperat, sperate. Et si timet, timete.

Merito proinde generale Concilium Lateranense sub Innocentio III. " Clericis districte præcipit in virtute obedientiæ, ut „ divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum „ eis dederit Deus, studiose celebrent, & *devote* ", *Cap. Dolentes tit. De Celebr. Miss.*

„ Hæc verba (ait Prosper Fagnanus ad citatum *cap. nu.* 40.) „ aperte ostendunt, Concilium præcepisse devotionem illam, „ quæ est donum Dei. & sic devotionem formalem & interio„ rem, quæ cum sit actus virtutis, divino indiget auxilio; non „ autem nudam devotionem materialem & apparentem.

§ II.

Devotio exigit, ut cum quadam spirituali animi alacritate & gaudio Horæ Canonicæ persolvantur, & ad eas ex motu Spiritus sancti accedatur.

Solidam ac vere Christianam devotionem in se complecti promtam quamdam alacritatem exequendi, quæ officii nostri sunt, certum est. Quinimmo, teste devotissimo Genevensium Antistite Francisco Salesio *in Introd. ad vitam devot. part.* 1. *cap.* 1. " Devotio nihil aliud est, quam agilitas quædam & alacritas „ spiritualis, per quam suas in nobis charitas operatur actio„ nes, seu per quam nobis datur *promptitudo* & affectus easdem „ exequendi: & sicut charitatis officium est, ut ad omnia man„ data Dei generaliter & universaliter implenda nos moveat, „ sic effectus devotionis est, ut nos ad illa *prompte* & diligen„ ter perficienda inducat ". Hactenus Salesius

Hinc patet, devotionem in recitante sive persolvente Horas Canonicas, requirere quamdam alacritatem & promptitudinem animæ, quæ ipsum moveat ad alacriter & cum gaudio quodam spirituali canendum vel legendum. Unde nihil quoque in Scripturis tantopere commendatum, quam ut cum cordis jubilo cantetur, atque Domino psallatur.

Jubilate, ait Psalmista, *Deo, omnis terra: servite Domino in lætitia*. Ps. 65. *vers.* 1.

Quin & Ecclesia ut moneat Ministros suos cum lætitia ac gaudio psallendum esse, *Psalm.* 94. assumpsit, ut per illum ad Horarum Canonicarum recitationem Ministros suos invitet, & præparet. In quo Psalmo bis nos invitat Psalmista, ut cum gaudio Domino psallamus. *Venite*, inquit, *exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro*. Et rursus: *In Psalmis jubilemus ei.*

Quid enim est iubilare? Respondet Augustinus in *Psalm.* 35. „ Gaudium verbis non posse explicare; & tamen voce testari, „ quod corde conceptum, & verbis explicari non potest, hoc „ est jubilare.

Hæc merito perpendent, qui ad Horarum Canonicarum recitationem vel decantationem inviti & coacti quodammodo accedunt, nihil tantopere, quam earum finem desiderantes: quos videmus etiam pigre & cum tædio quodam, exterius etiam nonnunquam se prodente, ad Horas accedentes; qua reputarent ipsum divinum Officium onus aliquid humeris suis impositum: cum e contra illud reputandum sit opus vere divinum; & præcipue Canonicis, aliisque Clericis, qui maioribus Ecclesiæ negotiis non distrahuntur, maxime desiderabile: ut nimirum illo occupati, nomine totius Ecclesiæ hic in terris agere incipiant, quod in tota æternitate cum beatis Spiritibus peragent in cœlis; scilicet misericordias Domini in æternum cantare.

Recte proinde monet S. Carolus in Concilio Mediol. V. *parte 6. cap. 6.* " ut studio quodam intimæ pietatis, cujus *splendor* „ *foris etiam eluceat*, unusquisque vel Canonicus, aliusve mini„ ster, quicumque sit, qui chori Officiis adstrictus est, ad cho„ ri disciplinam sese instruat.

Insuper devotio exigit, non tantum ut alacriter & cum gaudio divinis laudibus occupemur, sed etiam ut spiritu ad eas moveamur & excitemur: id est, ut sit Spiritus Sanctus sive charitas, quæ ad Horarum Canonicarum recitationem nos excitet & moveat,

Huic admodum sollicite invigilent, quicumque Horis Canonicis recitandis adstringuntur, necesse est. Cum enim quotidiana occurrat recitandi necessitas, facile contingit, ut, ni spiritus frequenter resuscitetur, tandem per frequentem illam, atque quotidianam recitationem, sensim quasi ex consuetudine, & modo plane humano, quemadmodum opifices ad suas quotidianas operas, nequaquam vero adigente Spiritu Sancto ad Horarum Canonicarum persolutionem accedatur, atque ita fiat, quod potius *ex more*, ut loquitur Synodus Coloniensis, *quam mente orare quis instituat, cujus pars inter hypocritas reputabitur*, *Anno* 1536 *part.* 2. *cap.* 8.

Pius quidam ac eruditus Auctor libri inscripti: *Abregè de la Morale de l'Evang. ad cap.* 2. *Lucæ vers.* 27. reflectens quomodo dicatur Simeon *in Spiritu venisse in templum*, exclamat: „ Quam multi Christiani hodie intrant templum per curiosita„ tem, *ex consuetudine*, ex humano respectu, propter interes„ se; & quam pauci movente Spiritu sancto "! Nonne idem hodie jure dici posset de accedentibus ad Horas Canonicas? Quam multi ad eas accedunt ex *consuetudine*, humano respectu, spe lucri; & quam pauci movente Spiritu sancto?

Merito proinde monet S. Carolus accedentem ad Horas Canonicas: " ut sacum cogitet, se ad chorum, nempe ad Sancta „ Sanctorum, ut Canone antiquo cautum est, & ad publicæ „ orationis Sacrificium accedere . . . . . Illud etiam cogitet, „ quam ob causam eo se contulerit: tum sibi statuat, se in „ conspectu Dei omnipotenti, & in corona innumerabilium An„ gelorum & Sanctorum esse. Qua cogitatione videat, perpe„ tuoque reputet se eo locis consistere, ut Deo sanctissimum „ cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & „ aliis omne bonum deprecetur ". *In Concilio Mediol. V. parte 3. cap. 6.*

§. III.

Devotio requirit, ut ad Horas Canonicas non accedatur spe lucri temporalis: & unde colligatur, quod aliquis principaliter intuitu lucri accedat?

Ut devote psallatur, & divinæ laudes ex corde, non ore tantum Deo persolvantur, necesse est, ut charitas laudet & psallat: teste enim Augustino in Psalm. 37. *Tacebis, si amare destiteris. Frigus charitatis, silentium cordis est.*

Porro qui spe lucri temporalis ad psallendum incitatur, non charitate, quæ *non quærit quæ sua sunt*, sed cupiditate movetur; neque clamor est in corde, sed silentium.

Adhæc devotio exigit, ut *voluntarie* Laudis Sacrificium Deo offeratur *Voluntarie*, ait Psalmista, *sacrificabo tibi*: " Laudetur „ ergo, ait Augustinus in *Psal.* 53. voluntate, ametur charita„ te. Gratuitum sit & quod amatur, & quod laudatur . . . . . „ Voluntarie sacrificabo tibi, noli ex necessitate: si enim pro„ pter aliud laudas Deum, ex necessitate laudas. Si adesset tibi „ quod amas, non laudares Deum. Vide quid dicam? Laudas „ Deum, v. g. ut tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliun„ de amplam pecuniam non a Deo, numquid laudares Deum? „ Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non voluntarie sa„ crificas Deo; sed ex necessitate sacrificas, quia præter illud „ nescio quid aliud amas.

Quin & *lib.* 2. *De Serm. Dei in monte, cap.* 16. idem Doctor asserere non dubitat: " Quæcumque res propter aliud aliquid „ quæritur, sine dubio inferior est, (nimirum in æstimatione „ quærentis) quam id, propter quod quæritur: & ideo illud „ primum est, propter quod rem illam quæris, non illa res, „ quam propter illud quæris. Quapropter si Evangelium & Re„ gnum Dei propter cibum quærimus ": (idem dic, si Officium „ frequentamus propter distributiones) priorem facimus cibum „ (vel distributiones) & posterius Regnum Dei " vel Officium divinum.

Et teste S. Bernardo: " qui Officium Ecclesiasticum quærit, „ aut eo tenet animo, eoque intuitu, ut hinc vitæ habeat ne„ cessaria, perverso nimis ordine cœlestibus terrena mercatur.

Quandoquidem ergo malitia Simoniæ in hoc potissimum consistat, quod res spirituales ad eam vilitatem quodammodo redigantur, ut quodam modo temporalibus coæquentur, immo inferiores habeantur; quid mirum, si Canonici, aliique Ministri, qui intersunt Horis Canonicis principaliter pro denario, sive ut distributiones accipiant, Simoniæ saltem mentalis rei judicentur.

Et quidem Patres Concilii Coloniensis hunc perniciosum affectum in plurimis Canonicis & Clericis dominari verentes, *anno* 1536. sequens Decretum, omnium Clericorum animis merito imprimendum ediderunt: " Utinam, inquiunt *parte* 3. *cap.* „ 13. optando a Deo Optimo Maximo consequi possimus, ne

„ quis-

„ quisquam *lucri causa* Divinis interesset, *alioquin non accessurus*
„ *Sacra*, veluti quem nummi magis quam Dei amor in templum
„ trahit, quæstum pietatem esse putantem: qui non dubium, ex
„ numero eorum est, de quibus Isaias dixit: *Omnes diligunt mu-*
„ *nera, sequuntur retributiones*. Nec multum is abest uti plerii-
„ que doctissimis Viris placuit) *ab horrendo crimine Giezi, qui*
„ *existimavit divinum munus pecunia redimendum*. Quare vide-
„ rint Clerici nostri, ut eorum mens & intentio tota in Deum
„ referatur, ut cum David confiteantur *Deo in directione cordis*,
„ *ac in laliis suis pronuntient omnia judicia oris ejus*. *In via*
„ etiam *testimoniorum Domini* delectentur, *sicut in omnibus di-*
„ *vitiis*. Ostendum ut Psalmus ille 118 qui toties non fine cau-
„ sa in Ecclesiis replicatur, ore simul & correspondente singulis
„ verbis mente decantetur, & cum eodem Psalte ex animo di-
„ catur: *Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo,*
„ *Domine, quoniam bonum est*. Non admisit Christus, sed decer-
„ nit operarii suam mercedem: *dignus est enim operarius mer-*
„ *cede sua; & qui altario deservit, de altario & vivet*. Sed
„ interim cogitare debet Clericus, *se vivere, non ut edat; sed*
„ *edere, ut Christo vivat*, habereque semper menti reconditum
„ Christi verbum: *Primum quærite regnum Dei, & justitiam e-*
„ *jus, & hæc omnia adjicientur vobis*.

Idem veritus Stephanus Parisiensium Antistes: Prohibemus,
„ ait, vobis omnibus, ne committatis Simoniam etiam menta-
„ lem, adeundo ad divinum Officium sub spe materialium di-
„ stributionum ". Synodus Paris. *pag.* 114.

Dignoscitur vero, an Canonicus, aliusve Ecclesiæ Minister principaliter ob distributiones materiales adeat divinum Officium, si ex modo eius agendi pateat, eum spe illarum distributionum præcipue ad frequentandas Horas Canonicas moveri & excitari: quod enim præcipue ad agendum incitat, illud & primum in corde locum obtinere dubitari nequit, juxta illud compertissimum Augustini effatum in suis Confess. *Pondus meum amor meus; eo feror, quocumque feror*.

Si igitur Clericus aliquis Horas illas sollicite frequentet, quibus distributiones maiores sunt annexæ, illas vero, quibus nullæ, aut exiguæ constitutæ sunt, sine justa causa passim negligat; nullamque illas frequentandi sibi curam esse ostendat; indicium erit non obscurum, quod Horas non amore Religionis, sed amore pecuniæ frequentet, easque tamquam medium ad distributiones ordinet. Canonicus quoque, qui mox ut Officium, cui distributionum lucrum annectitur, est absolutum, e choro discedere solet, neglecto Officio, quod distributiones non pendit, tametsi etiam immediate sequatur, difficulter se a suspicione Simoniaca liberabit.

Quapropter Petrus Parisiensium Cantor Simoniæ arguit Clericos, qui nolebant Festum S. Stephani, postulante quodam Prælato, ritu duplici cantari, „ nisi una pastum & refectionem an-
„ nuam Clericis promitteret, insuper nummos maturinales illius
„ noctis duplicandos, ut sic celebrarent potius festum nummi du-
„ plicati, quam Festum S. Stephani .... Quibus sunt similes,
„ pergit Petrus Cantor, quidam in Ecclesia psallentes, & pro
„ pretio cantantes; quibus pecunia disciplina est, nummus De-
„ canus, ac etiam Deus. Qui idololatræ sunt, nummum potius
„ adorantes, quam Deum, *non alias Deo cantaturi, nisi propter*
„ *nummum* " In verbo abbrev. cap. 66.

Subdit deinde prædictus Auctor. „ Quid vilius, quam duas
„ Horas in Ecclesia quadam (quia ad illas decantandas non est
„ constituta certa pecunia) a laicis dici *Horas Domini, ceteras*
„ *denarii*, immo diaboli? immo ad has Horas decantandas &
„ Horas beatæ Virginis non adsunt Clerici, sed præsentes in a-
„ liis, ab his fugiunt, ut nullum opus sibi *vendicet in Ecclesia*
„ *Spiritus sanctus, cum nihil gratis in ea fiat, sed omne sibi vin-*
„ *dicet nummus*.

Si hodie superesset Petrus, in multis reperiret Ecclesiis, quod in una se reperisse deplorat, & quasdam Horas Vicariorum, quasdam Canonicorum, & Cappellanorum non immerito appellandas videret.

Nonne cum magno divini Officii dedecore conspicitur, a duobus tribusve Vicariis Horas illas passim, cursim, & syncopando decantari, quibus decantandis nullus nummus est constitutus? Numquid qui diligunt decorem domus Dei, magno animi dolore videre coguntur Canonicos, Cappellanos, aliosque Clericos, Horis Canonicis, quibus distributiones quotidianæ sunt assignatæ, pene non absolutis, quasi aufugere, & ad plateas aut consortia confabulationis causa se conferre, interim illa Officii parte, quæ distributione caret, neglecta?

§. IV.

Quæ distractiones impediant, quominus quis debita cum devotione Horas Canonicas dicendus sit recitare?

Norunt omnes piæ animæ, quantis evagationibus & distractionibus, etiam vel invita mens humana subiecta sit; & ne ad imperfectiores forsam duntaxat aut infirmioris sexus homines id spectare credas, quid de se dicat exercitatissimus ille Dei orator & cultor Augustinus, audiamus. „ Vere dicam, ait
„ in *Psalm.* 73. homo in hominibus, & ex hominibus: attendat
„ quisque, & videat quanta agantur in corde humano, quemad-
„ modum ipsæ plerumque orationes impediantur vagis cogitatio-
„ nibus, ita ut vix stet cor ad Deum suum, & vult se tenere
„ ut stet, & quodammodo fugit a se; nec invenit cancellas,
„ quibus se includat, aut obices quosdam, quibus retineat avo-
„ lationes suas, & vagos quosdam motus, & stet jucundari a
„ Deo suo.

Hinc illud Sancti Thomæ 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13. communiter ab omnibus receptum: *Evagatio mentis, quæ, fit præter propositum, orationis fructum non tollit*; juxta illud S. Basilii in *Serm. De orando Deo*, a Doctore Angelico allatum: „ Si debilitatus
„ fixe nequis orare, quantumcumque potes, teipsum cohibeas;
„ & Deus ignoscit, eo quod non ex negligentia, sed ex fragili-
„ tate non potes, ut oportet, assistere coram eo.

Dicendum ergo cum eodem Doctore Angelico, quod in spiritu & veritate oret, qui ex instinctu Spiritus ad orandum accedit, etiamsi ex aliqua infirmitate postmodum evagetur.

Involuntariæ proinde mentis evagationes atque distractiones Horarum Canonicarum fructum non impendiunt, iisque non obstantibus, qui ex instinctu Spiritus sancti ad eas accedunt, in spiritu & varietate Deo psallunt. Ac propterea nonunquam parvipendendæ sunt, neque ad eas expellendas nimia & anxia sollicitudine, quæ nonnumquam non solum amplius devotionem impediret, sed & capitis dolorem pareret, laborare oportet.

Verum Canonici, aliique Horis Canonicis recitandis adstricti, qui, cum juxta monitum Sapientis deberent *ante orationem præparare animam suam*, malunt superfluis colloquiis, & vanis confabulationibus vacare, nequaquam sibi persuadere debent se *ex aliqua infirmitate* evagationem mentis pati, aut *præter propositum*, ut loquitur S. Thomas, sed voluntarie saltem indirecte, sive in causa.

Dicitur enim a Theologis & Canonistis actio aliqua voluntaria in causa, si sequatur ex aliquo voluntarie posito, quod ne sequeretur, omitti debuisset.

Quis vero ambigat hujusmodi vana ac superflua colloquia, seu confabulationes immediate ante recitandas Horas Canonicas esse omittendas, ne similis mentis evagatio inter Officii divini recitationem sequatur.

Horum numero annumerandi indubie & hi, qui adinstar Athenienſium, *Act. cap.* 17. *vers.* 21. *ad nihil aliud* pene tota die *vacant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi*. Qui contra Canonum præscripta *sine officii sui necessitate per plateas vel andronas obambulant, ubique fabulis diversis commiscentur*. Vide Canonem 47. & 48. Synod Carthag. & Narbon. anno 589. *Can.* 3. Quin & illi merito timeant, ne per laborientem mentis evagationem fructum amittant arationis, qui contra statum Clericalis exigentiam negotiis temporalibus se totaliter immergunt.

„ Sunt enim (ait Cardinalis Bona *De divina Psalm. cap.* 19.
„ §. 5. *num.* 3.) magni ardeliones, qui non nisi terram & car-
„ nem sapiunt, & quasi gigantes sub pondere negotiorum gemen-
„ tes, vel non orant omnino, vel tumultuaria celeritate suos
„ Psalmos deglutientes, corpore in templo, mente in foro sunt,
„ quibus illud profecto convenire quod scriptum est: *Labor la-*
„ *biorum ipsorum operiet eos* ". *Ps.* 139. *vers.* 10.

Adhæc experientia nimis compertum est illud venerabilis Bedæ: „ Quæcumque sæpius agere, loqui, vel audire solemus, ea-
„ dem necesse est sæpius ad animum quasi solitam propriam se-
„ dem redire ", *De Templo Salom.*

Similiter qui sensibus suis exterioribus in ipsa Horarum recitatione nimiam indulgent vagandi licentiam, haud dubie voluntaria frequenter mentis evagatione laborare convincuntur. Nec enim dubium, quin sensus suos comprimere deberent, ne similis evagatio mentis oriretur; vulgaris enim parœmia est: *Incustoditum captat ovile pecus*, ita mentem non custoditam per apertas sensuum exteriorum fenestras expugnat dæmon, & multiplices intrudit alienas cogitationes & distractiones.

§. V.

Remedia adversus distractiones tempore Horarum Canonicarum.

Præcipuum ac pene necessarium adversus evagationem mentis & distractiones in oratione remedium est indefessum studium, & continuus conatus vitam suam ita componendi secundum Deum, seu ita Deo vivendi, ut hæc pia ac Christiana vitæ compositio, omnisque a vanis & inutilibus, seu sensualibus occupationibus alienatio, sensuumque exteriorum continua mortificatio, sit assidua quædam ad orandum præparatio, & non interrupta quædam spiritus & animæ, quantum necessariæ status nostri occupationes permittunt, recollectio. Quem in finem indubie subserviunt non tantum orationis mentalis destinata tempora, sed quæ inter medias occupationes fieri possunt brevissimæ, sed crebræ & raptim ejaculatæ orationes, quas inter antiquos Monachos frequentissimas fuisse testatur S. Augustinus, & sollicite piæ mulieri Probæ commendat.

Alias si hæc cura absit, liberamque ac effrænem quis concedat sensibus suis evagandi libertatem, nullumque sese recolligendi, & in spiritu orationis vivendi studium impendat, in vanum ille sperabit, quod mentem suam ita indomitam & effrænem uno imperu, cum tempus divini Officii instat, continere atque recolligere poterit, ipsamque orationis obiectis ita alligare, ut ad consueta objecta non diffluat.

Secundum remedium adversus distractiones in divino Officio obortientes assignant passim Sancti Patres, vivaciter apprehendere nos psalere, seu recitare Horas Canonicas in præsentia divinæ Majestatis. Quomodo obtinebit quis, ut in oratione sensus ejus non vagetur? interrogat S. Basilius *Interr.* 201. *in Regul. Brev.* „ Si sit certus, inquit, se assistere ante oculos Dei ". Et alibi: „ Hoc stude in vita tua ut orationem puram offeras Deo,
„ neque in diversa rapiatur mens tua. Memento enim te sub
„ Dei stare conspectu, qui occulta cordis conspicit, & abscon-
„ dita mentium novit.

Idem remedium contra mentis evagationem Filiis suis suggessit S. Benedictus, aliique Monachorum Patres, ut videre est in Concordia Regularum Benedicti Aniani *cap.* 25. Quorum vestigiis inhærens S. Carolus, sollicite monuit, ut Clericus

eum

cum in choro est ", tum sibi statuat se *in conspectu Dei omnipo-* „ *tentis*, & in corona innumerabilium Angelorum & Sanctorum „ esse ". *In Concil. Mediol. V. parte 3. cap. 6.*

Idipsum nobis insinuat Ecclesia in Hymno Feriæ quintæ ad Laudes, Dei præsentiam his verbis nobis in mente renovans.

Speculator adstat desuper,
Qui nos diebus omnibus,
Actusque nostros prospicit,
A luce prima in vesperam.

Tertium remedium admodum conveniens est devota ac pia corporis dispositio, ac modesta, distincta, atque gravis Horarum recitatio vel cantus.

Licet enim exteriora sive in corporis gestibus, sive in vocibus & sonis secundum se Deo grata esse nequeat, sed solus interior ex charitate profluens cultus; nihilominus quin exteriora illa plurimum conducant ad excitandos in animo veræ pietatis affectus ambigi nequit. Ea enim corpus inter & animam est connexio, ut quæ corpus afficiunt, in animam quoque redundent suscitentque affectus conformes in anima; ita nimirum ut, quod experientia competissimum est, voces & motus corporis lascivi, similes quoque in anima affectus causent, uti & pii motus affectus pios producunt.

Hinc Christus Dominus totius pietatis exemplar, etiam vocibus orasse legitur: quod ad corpus attinet, interdum oculis in cœlum elatis, aliquando in genua provolutus, & subinde in faciem prostratus oravit.

Quartum remedium suppeditare poterunt illa, quæ in Horis Canonicis ad affectus per temporum intervalla excitandos interseruntur: ut v. g. Hymni, item Versus, Antiphonæ, Lectiones, Oratio Dominica, hymnus glorificationis in fine cujusque Psalmi, &c. quæ omnia si canantur, & dicantur secundum intentionem Ecclesiæ, plurimum ad recolligendum spiritum, & avertendam mentis evagationem valebunt, ut ex infra dicendis patebit.

Multum quoque valebit ad dispellendas distractiones, si per diligens studium Psalmorum aliqualem intelligentiam, præcipue per piam ac frequentem illorum meditationem, fuerit quis assecutus. De qua re inferius, dum de Psalmis agetur, latius tractabitur.

Quintum remedium nonnullis esse poterit, & quidem „ efficacissimum, ut observat Cardinalis Bona, ipsa quascumque in„ voluntarias evagationes, quæ nolentibus, nihilque cooperan„ tibus adveniunt, parvipendere, neque ob eas expellendas ni„ mia sollicitudine, quæ capitis dolorem pariat, laborare". *De divin. Psal. 19. §. 6.*

Denique ad impetrandam in recitatione Horarum devotionem, indubie conveniens est quod suggerit S. Carolus loco citato: „ Peroratis, Psalmis, absolutoque Canonico Officio, paululum „ tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur, & ne„ gligentiæ & distractionis, alteriusve culpæ, quam in eo pre„ cationis Officio admiserit: tumque hoc oret, ut pro Christi „ totiusque Ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium ac mini„ sterium gratum sit atque acceptum". *In Concil. Mediol. V. parte 3. cap. 6.*

PARS

PARS SECUNDA.

De singulis Partibus Horarum Canonicarum.

CAPUT PRIMUM.

De singulis partibus Officii nocturni.

§. I.

De Versu Domine, labia mea aperies, *&c. Et* Deus in adjutorium, *&c.*

OFFICIUM nocturnum, cui inter Horas Canonicas primum locum damus, utpote quod aliis Horis præmittitur, inchoatur ritu Romano a versiculo desumpto ex Psalmo 50. *Domine, labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam*. Cujus ritus meminit Amalarius sæculo IX. *In nocturnali Officio*, ait, *dicimus primo: Domine labia mea*, &c. *Lib.* 4. *De Eccles. Offic. cap.* 6.

Et ante Amalarium, eumdem versiculum ad inchoationem Officii nocturnalis, dici voluit S. Benedictus, & quidem tertio, at non *primo*, ut Romani, sed post Versum *Deus in adjutorium*, &c.

Neque obscurum, cur hunc Versum nocturnali sive primo Officio præmitti voluerint; sciebant enim, quod nemo possit digne laudare Deum, nisi Deus aperiat ejus labia, ut docet S. Augustinus. Unde Amalarius: „ Quia convenimus ad confitendum „ Domino, precamur eum, ut sua directione labia nostra ape„ riat, & ad suam laudem os nostrum satiscat.

Magno proinde affectu pronuntiandus hic versiculus, non ut a Domino aperiantur labia oris, sed adaperiatur cor nostrum in laude sua; ne alias silentium sit in corde, dum est clamor in ore.

Versum *Domine labia* sequitur, ritu Romano, versiculus *Deus in adjutorium*: qui etiam ritu Romano, & ex præscripto S. Benedicti reliquis omnibus Horis præmittitur.

Recitationem illius versiculi usitatissimam fuisse etiam apud antiquos Monachos, constat ex Cassiano, qui verbis Isaac Abbatis multiplices ejus utilitates fusissime describit *Collat.* 10. *c.* 10. *Hic namque versiculus, ait, non immerito de toto Scripturarum excerptus, est instrumento. Recipit enim omnes affectus, quicumque inferri humanæ possunt naturæ, & ad omnem statum atque universos incursus præcipue satis & competenter aptatur. Habet siquidem adversus universa discrimina invocationem Dei, habet humilitatem piæ confessionis, habet sollicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet considerationem fragilitatis suæ, exauditionis fiduciam, confidentiam præsentis semperque adstantis præsidii. Qui enim jugiter suum invocat protectorem, certus est eum semper esse præsentem.*

Verissimum proinde est, quod notat Walfridus Strabo *De Reb. Eccles. cap.* 25. antiquos Patres statuisse versum illum, *Deus in adjutorium*, non tantum Officiis, sed etiam operibus omnibus præmittendum, *ut invocatio divinæ opitulationis initio cujuslibet actionis assumpta, faciliorem faciat & postulandi constantiam, & obtinendi virtutem.*

Tanto autem sollicitus divinum auxilium initio orationis invocandum est, quanto acrius eo tempore invisibiles hostes contra nos certamen instituunt, ut observant Sancti Patres, atque inter alios pulchre describit Joannes Climacus.

Merito igitur monet S. Carolus: *ut Clericus singulariter attentionem renovare & excitare studeat, dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat:* Deus in adjutorium meum intende.

Ritus quoque habet, cujus a 400. annis meminit Joannes Belet *De div. Offic. cap.* 24. ut ad pronuntiationem dicti versus *Crucis fiat signaculum*; quo indicatur, quidquid a Deo speratur, id per merita Crucifixi sperari.

§. II.

De Gloria Patri, &c. *& ritu per versum illum finiendi singulos Psalmos.*

VERSUS *Deus in adjutorium*, &c. concluditur per versum *Gloria Patri, & Filio*, &c.

Hic versus ab Antiquis dictus *Hymnus glorificationis*, ex eo tempore cœpit in Ecclesia, quo ab Apostolis promulgatum est Evangelium. Cum enim sacrum Baptisma ab iisdem jussu Domini in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti collatum est; a Fidelibus hunc Hymnum cani cœptum esse, & absque scripto traditum, pluribus asserit S. Basilius *Tract. De Spiritu sancto cap.* 27. & ex ipso aliisque probat Baronius ad annum 325.

Clausulam vero, quæ hodie Hymno glorificationis additur, *Sicut erat in principio*, &c. non statim post Nicænam Synodum in omnibus Ecclesiis in usu fuisse testatur Theodoretus; quin & sæculo VII. patet ex Concilio Toletano IV. an. 633. quod *cap.* 13. præcipit, ut in fine omnium Psalmorum dicatur: *Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui sancto in sæcula sæculorum.*

In multis tamen Ecclesiis clausulam *Sicut erat* sæculo VI. receptam fuisse, constat ex Decreto Concilii Vasensis II. anno 529. *Cap.* 5.

Ritum finiendi singulos Psalmos per *Gloria Patri*, &c. in pluribus Ecclesiis sæculo VI. & VII. receptum esse evincunt varia Concilia, & Benedicti Regula: quin & sæculo V. eumdem in sua Provincia usitatum fuisse scribit Cassianus; qui & refert nusquam per Orientem in fine Psalmorum, se audivisse Hymnum glorificationis cantari. Ex quo, uti & pluribus aliis, ut notat Baronius ad an. 325. commentitia esse detegitur Epistola illa Hieronymi nomine ad Damasum Papam missa; in qua scribitur, quod Hieronymus Damasum monuerit, ut more *Orientalis* Ecclesiæ in fine Psalmorum Hymnus glorificationis etiam Occidentalis Ecclesia adderet; cum constet nequidem tempore Cassiani, ac proinde multis annis post Hieronymum, ritum hunc in Oriente fuisse notum.

Ratio hujus ritus jam a mille & ducentis circiter annis in Ecclesia Occidentali recepti, est, ut dum forsan inter Psalmorum cantum aut recitationem mens evagaretur, rursus ad hujus Hymni sonum recolligeretur, seque ad summæ illius Trinitatis glorificationem & adorationem incitaret; quapropter anno 589. *cap.* 2. decreverunt Patres Narbonenses, ut per majores Psalmos, prout fuerint prolixiores, pausationes *fiant, & per quamque pausationem* Gloria Trinitatis *Domino decantetur*. Cui conformis est ritus hodiernus in plures partes dividendi Psalmum prolixissimum *Beati immaculati*, singulasque partes terminandi per *Gloria Patri*.

Eadem ratione, ut refert Cassianus, pristini Monachi in Palæstina ipsos Psalmos cum interjectione orationis sæpius intersecindebant: *Non enim multitudine versuum, sed intelligentia delectabantur; illud tota virtute*, ait Cassianus, sectantes; Psallam spiritu, psallam & mente.

Ut vero hanc mentis & spiritus attentionem & recollectionem, quam in hac iterata Hymni glorificationis repetitione intendit Ecclesia, facilius Clerici assequantur, conveniens judicarunt Concilia, ut Canonici, aliique Clerici ad recitationem Hymni glorificationis, sive *Gloria Patri*, &c. corpus inclinando, sese per illum exteriorem corporis motum ad interiorem ac religiosam SS. Trinitatis adorationem incitarent.

§. III.

De Alleluja.

VOX *Alleluja* vox Hebraica est, quæ latine significat *Laudate Deum cum jubilo*, sive *Jubilate Deo*, proprieque gaudium exprimit Beatorum; eorumque vox est, ut expressit S. Joannes in sua Apocalypsi. Nam ut apposite Augustinus: *Quid habituri sumus in illa Patria? Quid acturi sumus? In sæcula sæculorum laudabunt te, inquit, hoc erit totum negotium nostrum, sine defectu Alleluja.*

Porro ut gaudium illud, sive animæ jubilus aptius exprimatur: *dum psallimus* Alleluja, *jubilamus magis quam canimus* (*inquit Rupertus Abbas* lib. 1. De divinis Officiis cap. 35.) *unamque digni sermonis syllabam in plures neumas, vel neumarum distinctiones protrahimus, ut jucundo auditu mens attonita repleatur, & rapiatur illuc, ubi Sancti* exultabunt in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

Satis hinc patet, quamobrem tempore Paschali frequentius quam aliis temporibus cantetur: dignum enim est ut beatitudinis & gaudii futuri vocabulum eo tempore magis frequentetur, quo resurgens Dominus ejusdem beatitudinis spem nobis propinavit, & portas cæli aperuit.

Quapropter licet tempore S. Augustini variæ essent Ecclesiarum consuetudines circa tempus cantandi *Alleluja*, ipsi tamen quin-

quinquaginta Pascha inter & Pentecosten *dictus ubique* canebatur, teste Augustino *Epist. 55. cap. 17.*

Patet quoque cur jam pridem tempore Quadragesimæ, hodie vero a Septuagesima usque ad Pascha non canatur; quia ajunt Patres Concilii Toletani IV. *Can. 11. Tempus est non gaudii, sed mœroris; tunc enim opus est fletibus ac jejuniis insistere, corpus cilicio & cinere induere, animum mœroribus dejicere, gaudium in tristitiam vertere, quousque veniat tempus Resurrectionis Christi, quando oportet Alleluja in lætitia canere, & mœrorem in gaudium commutare; hoc enim Ecclesiæ universalis consensio in cunctis terrarum partibus roboravit.*

Colligitur quoque ex dictis, cur a Septuagesima usque ad Pascha magis conveniat versiculus, *Laus tibi, Domine, Rex æternæ gloriæ*, qui eo tempore voci *Alleluja* substituitur: quia *Alleluja*, ut dictum est, non tantum significat *Laudate Deum*, sed Laudate Deum cum *jubilo* sive *gaudio*: ipseque modus canendi *Alleluja* ad gaudium & jubilum magis invitat, quam ille quo canitur, *Laus tibi, Domine*, &c.

Ex his sufficienter patet, quo affectu vox illa *Alleluja*, & versiculus *Laus tibi, Domine* &c. dici debeant juxta intentionem Ecclesiæ, qualesque affectiones ad illorum recitationem excitandæ sint.

§. IV.

De Invitatorio.

Post versum *Deus in adjutorium, Gloria Patri*, & *Alleluja*, vel *Laus tibi Domine*, immediate sequitur ritu Romano Psalmus 94. addita brevi *Antiphona*, quam ex ipso Psalmi argumento *Invitatorium* dicimus. Ab aliquibus vocatur *versus apertionis*, vel *responsorium exhortationis*, interdum *sonus*. Recitatur enim Psalmus hic, ut per modum *soni* aut *invitatorii* excitemur & præparemur ad psalmodiam: unde nec more aliorum Psalmorum alternatim recitatur, aut canitur, sed ab uno alterove; idque per modum excitantis & monentis. Chorus vero *Antiphonam* post singulos Psalmi versus, aut integram, aut dimidiatam repetens, atque excitanti seu invitanti succinens, seipsum quoque ad laudandum Deum exhortatur, idque sub varia consideratione pro temporum atque Festorum diversitate; id est, nunc tamquam *Dominus, qui fecit nos*: nunc ut *Regem Apostolorum, Martyrum, &c.* Atque ea ratione recte vocatur *Antiphona* illa, *responsorium exhortationis*; quasi per eam exhortanti respondeatur. Vide *Regulam Magistri, cap. 44.*

Nec sine ratione ab Ecclesia in hunc finem assumptus est Psalmus 94. Continet efficacissima motiva, quibus ad digne *Deum* laudandum incitemur. Dicit quippe Deum esse *Salutare* sive Salvatorem nostrum; quod sit *Rex magnus super omnes Deos*: *in cujus manu sunt omnes fines terræ, & qui altitudines montium conspicit*; quæ summam ejus Majestatem magnifice exprimunt.

Deinde monet, ut tamquam populus ejus & oves pascuæ ejus, *procidamus & ploremus coram*, illo, tamquam *Domino, qui fecit nos*. Quod indubie magnum est, ad reverenter atque cum humillima submissione Deum laudandum, incitamentum.

Denique in sequentibus minatur, quod si hodie vocem ejus non audierimus, exemplo patrum, qui ei in deserto rebelles fuerunt, in requiem ejus non introibimus. Unde Augustinus: *Magnus terror ab exultatione cœpimus, sed ad magnum timorem concludit Psalmus ille.*

Hinc monemur, ut discamus exultare Domino cum tremore, quasi hilares, sed nondum securi.

§. V.

De Hymnis.

Absoluto Invitatorio subsequitur *Hymnus*: quæ vox Græca est, Latine significans *Laudes*. Unde Hymni proprietates describens S. Augustinus in *Psalm. 148.* ait: *Hymnus scitis quid sit? cantus est cum laude Dei. Si laudas Deum, & non cantas, non dicis Hymnum. Si cantas, & non laudas Deum, non dicis Hymnum. Si laudas aliquid, quod non pertinet ad laudem Dei, etsi cantando laudes, non dicis Hymnum. Hymnus ergo tria ista habet, & Canticum, & Laudem, & Dei.*

Usus Hymnorum in divinis Officiis frequenter meminit S. Augustinus: eosque in Mediolanensi Ecclesia primum decantari jussit S. Ambrosius; tum ut populus mœroris tædio levaretur; tum ut contra Arianorum perfidiam, per veritatem Hymnis expressam armaretur.

Verum quidem est, nonnullos etiam ex Catholicis *Hymnos humano studio in laudem Dei, atque Apostolorum & Martyrum triumphos compositos, sicuti hi quos beatissimi Doctores Hilarius atque Ambrosius ediderunt, reprobasse; pro eo*, inquiunt Patres Synodi Toletanæ IV. ann. 633. *cap. 13. quod de Scripturis Sanctorum Canonum, vel Apostolica traditione non existunt*: sed contra hos, usum illorum Hymnorum dicti Patres, aliaque Concilia vindicarunt; ipsaque tandem universalis Ecclesia admisit: non quidem omnes, sed *qui digni sunt forma cantari*, ut loquitur Concilium Turonense secundum.

Duo quippe in Hymnis attendenda sunt: Primum quidem, ut nihil in illis irreligiosum aut profanum occurrat, sed omnia & audientium ac recitantium ædificationi, & excitandæ aut fovendæ pietati subserviant.

Alterum, ut eo tono canantur, quo ipsi præsentes ad Psalmorum, aut Canticorum, quibus præmittuntur, devotam decantationem excitentur & invitentur: idque pro ratione temporis & Officii; nimirum nunc ad gaudium, nunc ad mœrorem.

Quare merito culpat Lindanus musicos illos Cantores; qui *lætissimos divinæ laudis Hymnos, tristissimis Musicorum modulis, contra lugubres Ecclesiæ Threnos lætissimo modulamine contaminant. In Panop. Evang. lib. 4. cap. 78.*

Hinc quoque conveniens esset, ut Hymni, qui in Laudibus vespertinis, aliisque divinis Officiis, ad quæ populus convenire solet, in Quadragesima, Adventu, & similibus diebus tono lugubri, juxta Ecclesiæ intentionem canerentur; ut ita per exteriorem illum lugubrem cantum populo indicaretur, dies illos esse dies pœnitentiæ.

§. VI.

De Antiphonis.

Antiphona est vox Græca, Latine idem significans quod vox *reciproca*, vel *contra sonans*, seu *cantus oppositus*.

Hinc alternum cantum S. Isidorus *lib. 1. De div. Offic. cap. 10.* vocat *Antiphonas*, & Socrates *Antiphonarium* appellat; (unde inquit vir eruditus Joannes Mabillonius *De Cursu Gallic. § 1. num. 6.*) Antiphonæ, *quæ ad alternum Psalmorum cantum præcinuntur, nomen retinuerunt.*

Igitur, quæ hodie *Antiphonæ* dicunt, proprie hoc nomine vocari nequeunt, nisi in quantum *alternis* vicibus post absolutum Psalmum ab altero choro inchoantur, vel quia dant tonum Psalmo *alterne* canendo, at ita ab illis Psalmus quodammodo inchoari dicatur. Quæ enim hodie dicitur *Antiphona*, est brevis sententia, quæ Psalmo aut Cantico prænuttitur, continens ordinarie versum aliquem Psalmi magis convenientem ad excitandum affectum conformem Officio quod celebratur, *& ad cujus symphoniam, ait Amalarius, Psalmus cantatur per duos choros. In ipsa enim, id est Antiphona, conjunguntur simul duo chori. Lib. 4. De Eccles. Offic. cap. 7.*

Quo titulo *Antiphona* quoque utilis est adversus distractiones: dum enim alternatim canendo mens fuerit evagata, per illum utriusque chori concentum quasi excitata, ad seipsam rursus reducitur, ut operi divino attendat.

Neuma in fine, ait Hugo a S. Victore, *loquitur ineffabile gaudium.*

Quo rursus ex capite, Antiphonæ cantus, per illam quasi jubilationem mentem suaviter afficiens, ad pietatem excitat, & attentionem conciliat.

Ex quibus sufficienter intelligitur, qua ratione illa, quæ Psalmorum recitationi præmittuntur, ab Ecclesia sint ordinata, ut vel ad piam Psalmorum decantationem præparemur, vel ad eam per intervalla excitemur.

§. VII.

De Psalmis.

Psalmodiam sive cantum Psalmorum esse basim, immo & substantiam divini Officii, reliqua vero quasi ad eam facilius atque devotius peragendam addita esse, jam pridem observatum fuit: *Sacra Psalmorum modulatio* (*ait Dionysius Areopagita, aut alius verus Auctor de cælesti Hierarchia*) *quæ omnibus Pontificiis mysteriis* essentiæ *instar, & necessario adhibetur, ab eo quod sanctitate omnibus præstat, abesse non debebit.*

Psalmos in toto orbe, tam in diurnis quam in nocturnis fidelium conventibus recitatos fuisse constat, ita ut *primus, medius, & novissimus esset David*, teste Chrysostomo *Hom. 7. de Pœnit.*

Nec mirum videbitur Psalmorum librum præ reliquis Scripturæ sacræ libris ita ubique & ab omnibus ad Deum laudandum fuisse assumptum, si ejus excellentiam, tum ex materia, tum ex forma seu genere scriptionis attenderimus, quam adeo magnifice passim Patres deprædicant, & brevi compendio *in Præfat. in Psal.* expressit Cardinalis Bellarminus his verbis; „ Est enim „ liber Psalmorum, ait, quasi compendium & summa totius ve„ teris Testamenti: qui quid enim Moyses vel in historia tra„ didit, vel in Lege præcepit, & quidquid Prophetæ cæteri vel „ exhortando ad virtutes, vel prædicendo futura scripserunt, „ id totum in Psalmis David brevissime comprehendit . . . . . „ Hortatur ad virtutes, retrahit a vitiis, invitat, allicit, mi„ natur, terret; atque hæc omnia non simplici narratione com„ plectitur, sed vario carminum genere phrasibus poeticis & me„ taphoris plurimis & admirabilibus, denique novo quodam ge„ nere dicendi ita rapit animos in amorem, & laudem Dei, ut „ nihil dulcius, nihil salutarius capi audirive possit.

Verum licet Psalmorum ubique recepta fuerit in divinis Officiis recitatio; circa tamen eorumdem distributionem per singulas divini Officii partes fuisse & nunc esse diversas apud varias Ecclesias & Monachorum Congregationes consuetudines, compertum est: illud tamen ubique sollicite observatum, ut ea Psalmorum esset dispositio, ut integrum Psalterium una hebdomada absolveretur.

Et quidem S. Benedictus, postquam per singulas Officiis & Horis numerum & ordinem Psalmorum ordinavit, subjungit *cap. 5. Reg.* „ Hoc præcipue commonentes, ut si cui forte hæc distri„ butio Psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter judica„ verit; dum omnimodis id attendatur, ut *omni hebdomada* „ *Psalterium ex integro numero 150. Psalmorum psallatur.*

Similis quoque fuit, & modo est ordinatio Psalterii Ecclesiæ Romanæ, sive ritu Romano, & quidem „ Psalmi mutatio, unius „ in alterum; ut pro *Confitemini* in Prima Dominicali dicatur „ a Septuagesima usque ad Pascha Psalmus *Dominus regnavit*, „ & pro *Jubilate* in Sabbato de B. Virgine, dicatur, *Bonum est* „ *confiteri*; ideo decreta est, ait Gavantus, ut in *hebdomada*, „ quoad ejus fieri potest, expleatur Psalterium, neque *Psalmus* „ *unus* omittatur in Officio *totius* hebdomadæ „ . *Comm. in* „ *Rubr. Brev. sect. 5. cap. 8. num. 10.*

Et

Et quis dubitet, eam Psalmorum distributionem, & devotioni, & instructioni recitantium fore conveniertiorem?

Inde enim contingit, ut diversis quotidie, in majoribus saltem Horis, occurrentibus Psalmis, facilius evitetur tædium, quod ex eorumdem Psalmorum frequenti recitatione oriri solet.

Deinde cum Psalterium tam veteris, quam novi Testamenti historiam, & mysteria juxta SS. Patres repræsentet, indubie admodum convenit, ut vel eo titulo frequenter integrum Psalterium recitetur.

Contingit quoque ex iterata Psalterii recitatione, quod illud facile memoriæ mandabitur: quod adeo, præcipue Clericis, Patres utile judicarunt; ut nimirum sic possent die ac nocte in Psalmis meditari.

Unde pius Tungrensium Decanus Radulphus (qui sæculo xv. floruit) cum dixisset, quod „ sicut pauci sunt dies Dominici, & „ multæ Feriæ, ita paucæ debent esse festivitates, & multæ Fe„ riæ, seu dies Sanctorum trium lectionum “: subjungit pro ra„ tione: Sit etiam ad hoc summa ratio, ut *Psalterium conti„ nuetur*, in quo *principaliter* Officium consistit “. *De Can. observantia prop.* 17.

Hanc rationem Radulphi contra pluralitatem Festorum IX. lectionum (quibus intercurrentibus Psalterii recitatio interrumpitur) probans Gavantus, addit: *Videant Episcopi, ne pluralitate Festorum fiat injuria Officio Feriali Domini Dei nostri*. In *Rubr. Brev. sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 5.

„ Et sane credendum est, ait Radulphus, hujusmodi observa„ tionem magis gratam esse ipsis Sanctis Dei ad finem, ut *Psal„ terium*, sacra Scriptura, Officium Mortuorum, Septem Psal„ mi Pœnitentiales, Quindecim Psalmi Graduales, & hujusmodi „ serventur justo ordine, & Paucæ fiant festivitates. Non enim „ Sancti Dei appetunt indebitas laudes, sed ut *rationabile fiat „ obsequium nostrum*.

Cum igitur Psalmorum recitatio præcipua sit divini Officii portio, immo ejus quodammodo essentia & basis, patet quam sollicite curandum sit, ut devote, & cum piis animi affectibus peragatur. Hac de causa Monachi in Oriente, ut refert Cassianus, Psalmos quosque præsertim longiores, non continuo & uno tractu ad finem usque percurrebant; sed quibusdam interjectionibus, post denos scilicet aut duodenos versus, paulisper pausando, brevi orationi, aut meditationi insistebant.

Qui privatim Horas Canonicas recitat, horum sanctissimorum Monachorum exemplum pro temporis opportunitate & Spiritus sancti unctione imitari poterit: in choro vero, cum nullatenus expediat, ut aliis canentibus, alii abrumpant ac meditationi insistant, hic modus excitandi affectum servari haud poterit; attamen non deerit occasio & tempus ad Deum frequentius aspirandi, & orationes brevissimas ejaculandi, si, ut oportet, & superius notatum fuit, cantus Psalmorum sit gravis, distinctus, & medios inter versus debita servetur pausa.

Et quando attentio valide admodum excitatur (ait S. Carolus in *Conc. Mediol. V.* part. 3. cap. 6.) *si, quæ quisque profert, recte intelligit; ideo in ea potissimum expositione Psalmorum assidue versetur; quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis exercendisque sanctis affectibus versetur: cum autem magnus psallendi fructus in Psalmorum affectibus versetur, sive quis in choro, sive privatim, sive submissa, sive alta voce oret; idcirco certos sibi locos Psalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur*.

Loci præcipui præter cæteros hi sunt, unde salutares affectus existunt: laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprensio male agentium.

Psalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad grattiarum actionem de beneficiis, quæ a divina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque Psalmorum vocibus excitatur: desiderium quoddam concipiat illa sibi & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore ut divina ejus ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in Domino gaudeat, se bona Deo juvante adeptum esse, & mala cavisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas agnoscit infirmitates.

Porro hæc Psalmorum intelligentia, quam hic commendat S. Carolus, ita debet esse in excitandis exercendisque sanctis affectibus, ut tamen non omnino a sensu litterali Psalmorum recedat; sed ex illa naturaliter quodammodo fluat: ita ut ipse litteralis Psalmorum sensus ex se non ad mysticum aut moralem incitet, & invitet. Pro hac intelligentia assequenda præ reliquis conveniens judicatur Paraphrasis Jansenii Gaudensis in Psalmos, nec utilis erit Commentarius D. de Sacy.

Monet quoque S. Carolus, ut recitans Psalmos „ observet, „ quis in Psalmo loquatur, an Deus, an Ecclesia, an pœnitens, „ an aspirans ad perfectionem “. In hunc finem non inutilis erit libellus, cui titulus: *Regles de S. Augustin, pour l'intelligence des Pseaumes*.

§. VIII.

De Versibus, Oratione Dominica, Absolutione, & Benedictione.

POST Antiphonas & Psalmos in Officio nocturnali sequitur *Versus*, quem nonnulli a *vertendo* dictum autumant: jam enim pridem receptum fuit, ut ad cantum ipsius Versus faciem illico ad Altare vertamus. Alii vero, & verisimilius, dictum volunt *Versum*, eo quod soleat esse versiculus alicujus Psalmi, aut alterius Scripturæ, cujus medietas ab Acolytho aut Choraule canitur, & altera medietas a Clero succinente suppletur.

Talis vero assumi solet versiculus e Psalmo, aut Scriptura pro *Versu*, qui ipsum statum Officii in memoriam revocet; quemadmodum pluribus probat Cardinalis Bona, & quisque hodiernos Versus, præcipue in Officio de Tempore, attendendo facile advertet.

Cantatur autem *Versus* clara & acuta voce, & frequentius cum neuma; ut nimirum hoc cantu excitemur, mentemque nostram evagantem revocemus & recolligamus: ut proinde *Versus* non incongrue comparentur *brevissimis & raptim quodammodo jaculatis orationibus*, quas crebras fuisse apud Monachos Ægypti, testatur Augustinus *Epist.* 130. usumque earum ad continuum Orationis spiritum in nobis conservandum mirifice commendat.

Canitur autem post Psalmos ante Lectiones, ut qui inter psallendum forsan distracti fuerint, per cantum ipsius Versus ad Lectionum doctrinam diligenter & attente excipiendam excitentur.

Ritu Romano Versum sequitur *Oratio Dominica* ad „ mundan„ da corda, & opera nostra; & cum communi assensu termina„ ta propter Sanctorum communionem, inquit Hugo a S. Victo„ re in *Spec. Eccl. cap.* 3.

Finita Oratione Dominica sequitur alia Oratio dicenda ab eo, qui Officio præest, quæ *Absolutio* appellatur. Dicerem, ait Stephanus Gavantus, *Absolutionem* „ appellari sumpta denomina„ tione a nobiliori, quæ dicitur in tertio Nocturno, in qua sunt „ ea verba: “ *A vinculis peccatorum nostrorum absolvat nos*, &c. In *Rubr. Brev. sect.* 5. *cap.* 11.

Prædictæ Orationis sub nomine *Absolutionis* meminit a 200. annis Radulphus Tungrensis, & a 400. annis sub nomine *precum* Durantus: sub nomine vero *Benedictionis* sæculo VI. ut credit vir eruditus Hugo Menardus, S. Benedictus. Agens enim de Benedictione, quam *Versus* recitato per Abbatem recitari jubet S. Pater, ait *Quæ Benedictio est capitulum illud, quod modo appellatur Absolutio*. Ad Conc. Reg. *pag.* 344.

Hoc ritu nos docere voluit Ecclesia, quod per Orationem præparari debeamus ad audiendum verbum: quatenus precibus propitiatus *Dominus adaperiat cor nostrum in lege sua*, detque sensum ad intelligendum Scripturas.

Pronuntiata *Absolutione*, Lector, seu qui lecturus est Lectionem, sciens se sine speciali Dei adjutorio non posse officio rite defungi, præsertim ut illud, quod *ore legit*, *corde credat*, *atque opere compleat*, conversus ad eum, qui Officio præest, petit Benedictionem his verbis: *Jube, Domine, benedicere*.

Hic ritus, ait Cardinalis Bona *De divin. Psalm. cap.* 16. §. 14. „ antiquissimus esse videtur: nam in manuscriptis Græcorum Pa„ trum Homiliis plerumque præfixa reperiuntur hæc verba, *Be„ nedic Pater*, quod Jacobus Gretzerus ex antiquo more peten„ di benedictionem a Prælato, priusquam legere quis inciperet, „ derivasse arbitratur. Quare & in multis sermonibus S. Ephrem „ hæc eadem verba prænotata vidimus; quia ejus scripta publi„ ce in Ecclesia legi solebat, ut testatur D. Hieronymus.

In Ecclesia Latina sæculo xi. ritum hunc postulandæ benedictionis in usu fuisse, colligitur ex Capitulari Ludovici Pii *anni* 817. quo statuitur *cap.* 67. *Ut Lector stando benedictionem petat*.

Humili Lectoris postulationi annuens Sacerdos, aliusve, qui Officio præest, benedictionem a Deo postulat, hac aut simili brevi precatiuncula: *Benedictione perpetua benedicat nos Pater æternus*.

Quo ritu ostenditur, quod licet Sacerdotes constituti sint, ut populo benedicant, ipsi tamen nequeant sua propria virtute eam impartiri; sed per orationem a Deo, qui est fons omnis benedictionis, & sibi ac aliis impetrare debeant.

§. IX.

De Lectionibus.

USUM Lectionum in divinis Officiis jam pridem usitatum fuisse constat. Refert enim Justinus Martyr, lectiones ex Apostolis & Prophetis in conventu fidelium legi solitas fuisse.

Et Concilium Laodicense sæculo iv. decrevit, ut *Psalmis Lectiones interponerentur*.

Monachos quoque tum Ægypto, tum in Palæstina lectiones inter Psalmorum decantationem interposuisse, constat ex Cassiano.

De Lectionibus differens S. Isidorus *Lib.* 1. *De Eccl. Offic. cap.* 10. ait: *Est autem Lectio non parva audientium ædificatio, ut quando psallitur, psallatur ab omnibus; cum oratur, oretur ab omnibus: cum* Lectio, *legitur, facto silentio, æque audiatur a cunctis* . . . . *Nec putes parvam nasci utilitatem ex Lectionis auditu. Siquidem Oratio ipsa fit pinguior, dum mens recenti Lectione saginata per divinarum rerum, quas nuper audivit, imagines currit*.

Porro cum præ reliquis omnibus, licet a sanctissimis viris, conscriptis libris, longe excellat ad inflammandos affectus & instructionem fidelium Scriptura sacra; etiam semper moris fuit, ut e libris Scripturæ lectiones præcipue sumerentur.

De Monachis Ægypti refert Cassianus: *Numero duodenario Psalmorum adjungunt Lectiones geminas, id est unam veteris, & aliam novi Testamenti* . . . . . *In ipso vero Sabbati vel Dominico die utrasque de novo recitant Testamento, id est unam de Apostolo vel Actibus Apostolorum, & aliam de Evangeliis* “. Hæc Cassianus Lib. 2. *Instit.* cap. 6. qui nullibi meminit aliunde, quam e S. Codice desumptas Lectiones a Monachis fuisse recitatas.

S. Benedictus *Cap.* 9. *&* 11. *Reg.* agens de recitandis Lectionibus; ait: „ Codices autem legantur in vigiliis tam *veteris Te-* „ *stamenti quam novi*. Die Dominico legantur aliæ 4. Lectiones „ de *novo Testamento* „. Deinde vult, ut „ dicto Hymno *Te Deum* „ *laudamus*, Abbas legat *Lectionem de Evangelio*, cum honore „ & reverentia stantibus omnibus.

Præcipuum proinde locum obtinuit Sac. Codex, e quo Lectiones desumerentur, quin tamen in nonnullis Ecclesiis, etiam primis sæculis, Lectioni S. Codicis adjuncta fuerit Lectio ex Actis Martyrum, aut scriptis SS. Patrum desumpta, ambigi nequit.

Et quidem S. Benedictus permittit, ut præter Scripturas sacras legantur earum expositiones, quæ a nominatis, & orthodoxis, Catholicisque Patribus factæ sunt.

Immo sæculo iv. in nonnullis Ecclesiis fuisse lecta scripta B. Ephrem, testatur S. Hieronymus *De Script. Eccles. cap.* 115. *Ad tantam*, ait, *venit* (B. Ephrem) *claritatem, ut post Lectionem Scripturarum publice in quibusdam Ecclesiis ejus scripta recitentur.*

Similiter sub idem tempus Concilium Carthg. III. passiones Martyrum legi permittit, *cum anniversarii dies eorum celebrantur.*

Nequaquam proinde hodierna Ecclesiæ consuetudo recitandi publice in Ecclesia, præter Scripturam sacram, acta Sanctorum, cum eorum dies anniversarii recurrunt, aut scripta sanctorum Patrum; a Majoribus nostris improbata fuit; sed illud solum sollicite cautum, ut nihil, nisi probatum & ad ædificationem audientium idoneum legeretur.

Hinc jam pridem in Synodo Milevitana sub Innocentio I. decretum est: „ ut nullæ Preces dicantur in Ecclesia; nisi quæ a „ prudentioribus tractatæ, vel comprobatæ in Synodo fuerint: „ ne forte, inquit, aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, „ vel per minus studium sit compositum.

Quantopere sollicitus fuerit S. Gelasius I. ne quid apocryphum, aut dubiæ fidei in Ecclesia recitaretur, supra notavimus: ex cujus verbis recte intulit jam pridem Radulphus Tungrensis, *quod legenda & cantanda in Ecclesia Dei, ultra omnia debeant esse pura, clara, & facilia absque hæsitatione quacumque.* De *Canon. observ. prop.* 17.

Et ante Radulphum S. Bernardus expendens divini Officii dignitatem mellisflue docet, quæ sint digna in Ecclesia recitari: „ „ In solemnitate celebri, ait *Epist.* 312. (*a*) non novella au- „ diri decet vel levia, sed certe authentica & antiqua, quæ & „ Ecclesiam ædificent, & Ecclesiasticam redolent gravitatem. „ Quod si nova audire libet, & causa requirit; ea, ut dixit, „ recipienda consuerim, quæ cordibus audientium quo gratiora, „ eo utiliora reddat & eloquii dignitas, & auctoris. Porro sen- „ sa indubitata resplendeant veritate, sonent justitiam, humili- „ tatem suadeant, doceant æquitatem; quæ etiam lumen veri- „ tatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, af- „ fectibus devotionem, sensibus disciplinam.

Hodierna proinde disciplina legendi non tantum Scripturam Sacram, sed & Patrum scripta, & Sanctorum acta, jam pridem communiter & ubique pene recepta fuit; quamvis nonnullæ fuerint Ecclesiæ, quæ præter Scripturam Sacram alia in divinas laudes admittere diutius renuerint. Et quidem hanc disciplinam in Ecclesia Lugdunensi sæculo ix. adhuc superstitem acriter propugnavit S. Agobardus ejusdem Ecclesiæ Antistes in libris *De divina Psalmodia*, & *De Correctione Antiphonarii*. Vide Mabillonium *De Cantu Gallic.* §. 2. *num.* 26.

Quoad alios hodiernos circa *Lectionum* recitationem ritus, nonnulla a pristinis intercedit diversitas.

Quod enim hodie Lectiones, tum ex sacra Scriptura, tum Patrum Homiliis, aut actis Sanctorum determinatæ sint, pristinæ disciplinæ non consonat. Solebant enim in Ecclesiis præsertim Cathedralibus, Collegiatis, & Monachorum, esse libri Scripturarum, Legendarii, quibus acta Sanctorum continebantur, & Homiliarii, e quibus Lectiones recitabantur; neque finis Lectioni imponebatur, quousque a Prælato aut Præside chori finis imponeretur. Vide Bona *De divin. Psalm. cap.* 16. §. 14.

Atque hinc indubie factum, quod in vetustissimis Breviariis MSS. nullæ reperiantur descriptæ Lectiones. Cum enim ad arbitrium Superioris ex Scriptura sacra, Legendariis, & Homiliariis legerentur, nequaquam incertæ atque indeterminatæ illæ Lectiones describi poterant. Vide Observationes Paschasii Quenel. in *antiq. Brev. Cassin.* in app. ad pœnit, Theodori, *pag.* 327.

Finis autem, ut nonnulli credunt, a Prælato imponebatur per hæc verba, quæ hodie a Lectore finita Lectione dicuntur, *Tu autem*: atque ad hunc ritum alludere videtur Petrus Cellensis, *Lib. 6. Epist.* 20. Volens enim significare quod in studio charitatis nunquam sit finiendum, ait: *Lectio illa sine Tu autem continuetur.*

His verbis Prælati statim parens Lector dicebat: *Domine, miserere nobis*; postulans nimirum sibi ignosci, si quid in lectione deliquisset.

Verbis Lectoris, prout & hodie in usu est, succinebat Chorus, *Deo gratias*: „ quod non ad ultimam precem Lectoris, ut recte „ notavit Rupertus Abbas, sed ad totam Lectionem respicit. „ Gratias namque agimus Deo, quod doctrinæ suæ panem nobis „ frangere dignatus sit, ne fame audiendi verbum Dei perea- „ mus ". *Lib.* 1. *De divin. Offic. cap.* 14.

Adhæc Lectiones præsertim e Scriptura sacra multo, quam hodie, prolixiores erant. Et quidem cum noctes essent longiores, adeo prolixa erat Lectio in quibusdam locis, ut in antiquis consuetudinibus Cluniacensibus noetur, quod nonnunquam in sex noctibus absolverent totum Isaiam præter Lectiones ex Patrum Homiliis; & integra Epistola ad Romanos duabus noctibus ferialibus legeretur. Vide Thomassin. *Par. IV. Lib.* 1. *cap.* 42. §. 6. Verum licet non ubique tam prolixa foret Lectio, illud tamen sedulo observatum fuit, ut Sacræ Scripturæ libri integri, nequaquam eorum partes duntaxat, ut hodie contingit, legerentur; quod & sæculo xi. adhuc in usu fuisse, ex ordine recitandi sacros Libros a Ruperto Abbate descripto, *lib.* 12. *De divin. Offic. cap.* 24. *&* 28. non obscure colligitur. Unde indubie puriori Ecclesiæ disciplinæ se conformant, qui, cum tempus suppetit, privatim quotidie supplent e Scriptura sacra, quod in Breviario ommittitur: quo fiat, ut cum ex dispositione Lectionum, alius Scripturæ liber est legendus, præcedentem integrum absolverint.

§. X.

De Responsoriis, & Hymno Te Deum laudamus.

POST Lectiones sequuntur *Responsoria*, quorum usum jam pridem receptum fuisse, non tantum probat Regula S. Benedicti, quæ frequenter illorum meminit, sed Concilium Tolet. IV. quod & vult, ut in fine Responsorium dicatur *Gloria Patri*: quem ritum etiam notat S. Benedictus, addens, ut dum a canente inchoatur *Gloria*, *mox omnes cum reverentia surgant*; quod merito hodie ubique religiose foret servandum.

Insuper vult dictum Toletanum Concilium, ut in dicendo *Gloria Patri* in fine Responsorium, hæc discretio servetur, *ut in lætis sequatur* Gloria, *in tristioribus repetatur principium*. Quibus verbis expressum cernimus hodiernum ritum Romanum, juxta quem tempore Passionis, omnium tristissimo, in Responsoriis omittatur *Gloria*, & repetitur principium.

„ Responsoria (ait Isidorus *lib.* 1. *De Eccles. Offic. cap.* 8.) „ vocata sunt hoc nomine, quod uno canente, chorus conso- „ nando respondeat. Ante autem id solus quisque agebat, nunc „ unus interdum, interdum duo vel tres communiter canunt, „ choro in plurimis respondente.

Unde non male ab Hugone a S. Victore *lib.* 1. *De divin. Offic. cap.* 15. Responsorium *assensus auditorum* dicitur, quasi per illud *assensum* monitis Rectoris præbentium. Cui consonat Rupertus Abbas, dum ait, Responsoria ita debere esse ordinata, ut tristia *tristibus, & læta lætis succinantur*, „ Si quidem, ait, neque moris est, neque decoris, ut cum Lector tristia dixerit, v. g. quæ „ sunt pœnitentiæ, sive lamentum aliquod Dominicæ Passionis, „ Chorus in Responsorio saltet de gaudio regni, & gloria resurrectionis ", *Rupertus lib.* 1. *De divinis Officiis, Cap.* 15.

Adhæc cum in Responsorio vocem levare soleamus, quin & sub eadem syllaba cursiones facere, recte quoque dicitur canticum spirituale ad sublevandum animos inter legendum.

Responsorium ritu Romano in Dominicis, excepto tempore Adventus, & Septuagesimæ usque ad Pascha, & in Festo Sanctorum, & toto tempore Paschali, etiam in ferialibus Officiis, sequitur Hymnus *Te Deum laudamus*.

Hymnus hic in Breviario Romano inscribitur, Hymnus S. Ambrosii & S. Augustini. Verum Eruditi quamplurimi dubitant num revera Patrum istorum opus sit, maluntque Sisebuto Monacho tribuere, cui in antiquis MSS. Breviariis nonnullis tribuitur.

Sufficiet hic de hac controversia judicium Viri singularis ac profundissimæ eruditionis Paschasii Quenel. qui in Observationibus ad Breviarium chori Monasterii Montis Cassini (quod a 600. ann. conscriptum esse multis probat argumentis) ait in prædicto Breviario titulum Hymni *Te Deum laudamus* ita habere: *Hymnus Sisebuti monachi*. „ Qui cum omnino in eo conveniat, „ inquit, cum altero codice MSS. Basilicæ Vaticanæ, quem E- „ minentissimus Doctissimusque Cardinalis Bona a se inventum „ fuisse testatur in Libro *De divina Psalmodia*, ubi idem Sise- „ butus hujus Hymni auctor asseritur; vix iam de Auctore tam „ celebris per totam Ecclesiam Cantici ambigendi locus relinqui- „ tur, præsertim cum ante Regulam S. Benedicti mentionem de „ hoc Hymno nullam inveniamus ", *In app. ad Pœnit. Theodori pag.* 327.

Hæc illæ: quibus addi possunt, quæ circa Chronicon Dacii Archiepiscopi Mediolanensis; cujus præcipue auctoritate Hymnus hic sancto Ambrosio & S. Augustino adscribitur, observat Mabillonius, *tom.* 1. *Analect. part.* 3.

Certum interim est, Hymnum illum a multis sæculis in divino Officio fuisse recitatum, ut constat ex Regula S. Benedicti, Amalario, & Micrologo, *In Prol. De Ord. Antiphon. Microlog. cap.* 46.

Constat quoque Hymnum hunc, si verba spectes & sonum; quo canitur, lætitiæ esse & gaudii, ac simul gratiarum actionis: ac propterea cum Hymno Angelico *Gloria in excelsis Deo*, pari passu procedere: ut dum hic in Missa dicitur, ille pariter in Officio dicatur; & si hic omititur, similiter ille omittatur.

Hinc patet, cur tempore Paschali, & omni die Dominica (nisi tempus pœnitentiæ gaudium non permittat) ob mysterium Resurrectionis, & dum triumphi Martyrum, aliorumque Sanctorum recoluntur, excapto Festo sanctorum Innocentium (ob *lacrymas matrum*, ut credit Gavantus *in Rubr. Brev. Lect.* 6. *cap.* 4. *num.* 3.) dicatur; in diebus aliis, quæ gaudium speciale non requirunt, omittatur.

Facile quoque hinc colligitur, quo spiritu & affectu, nimirum gaudii, & gratiarum actionis, decantari bebeat.

(*a*) Hæc Epistola, quæ 312. dicitur, recensetur 398. in editione Operum D. Bernardi, quæ curis doctissimi Mabillonii in meliorem ordinem digesta sunt.

CA-

CAPUT II.

De Matutino, quod hodie *Laudes* dicitur, ejusque partibus.

§. I.

An Laudes sive Matutinum sint Officium distinctum ab Officio nocturno, & an distinctis horis sint recitandæ?

OFFICIUM, quod olim dicebatur Matutinum, hodie *Laudes* vocatur: inde nomen *Matutini* accepit, quod initio matutini crepusculi persolvi debeat, juxta intentionem Ecclesiæ; ut evidenter insinuant Hymni, qui ad Matutinum sive Laudes recitantur. *Ecce jam noctis tenuatur umbra*, *Lux & aurora rutilans coruscat*, &c. Item, *Aurora cælum purpurat*, & alius, *Nocturna lux viantibus a nocte noctem segregans*, *præco diei jam sonet*, &c.

Nomen vero *Laudum* Officium illud accepit a psalmo 148. & duobus sequentibus, qui per modum unius quotidie in hoc Officio recitantur: qui laudes Dei per omnes pene versus resonant, quos propterea Laudum nomine S. Benedictus *cap. 12. & 13. Regulæ* insignivit.

Constat quoque hoc Officium ab Officio nocturnali plane fuisse distinctum, non tantum apud Monachos, sed & apud Clericos distinctisque horis fuisse utrumque persolutum; Nocturnum quidem circa mediam noctem; *Matutinum* vero, illucente aurora.

Unde Radulphus Tungrensis *De Canon. Observ. prop. 14.* ait: „ Quamvis sæculares jungant *Vigilias Matutinis Laudibus*, & „ abusive utrumque appellent *Matutinas*, tamen sunt distinctæ „ Horæ, & divisim a Monachis per orationes terminantur.

Quin & hodiernus ritus, secundum quem finito Officio nocturno, ad Matutini sive Laudum inchoationem canitur versus, *Deus in adjutorium*, sat insinuat aliud Officium inchoari.

Hinc collige parum de spiritu Ecclesiæ esse instructos, qui ipsum Officium nocturnum a Laudibus separare verentur; creduntque illa duo Officia uno tractu esse recitanda; cum e contra illa a se separare intentioni Ecclesiæ sit conformius: unde nullatenus improbandum, si quis ob negotia occurrentia convenire judicans, ut Officium nocturnum præcedenti vespera persolvat, *Laudes* in diem sequentem ad auroram recitandas differat.

§. II.

De Capitulis.

SCIENDUM, ait Radulphus Tungrensis, *quod sicut ad Vigilias* „ *noctis leguntur Lectiones magnæ, ita ad Laudes & Vesperas, & ad quinque parvas Horas dicuntur parvæ Lectiones, sive Lectiunculæ, quas Sanctus Benedictus in Regula sua vocat Lectiones, & ita sæpe appellantur in multis scripturis. Communi autem usu sæculi appellantur* Capitula. Hæc Radulphus *De Can. Observ. prop. 13.*

Quæ igitur hodie *Capitula* dicuntur, sunt breves Lectiones, quæ in Horis diurnis post Psalmos recitantur.

Dicuntur autem breviores de die quam nocte; quia noctis tempore amplius vacabat Monachis & populo instructiones longiores excipere, quam de die, quando aliis operibus frequenter occupari debebant. Hinc apud Monachos in Palæstina, ne opera sua continuo intermittere tenerentur, *exceptis vespertinis & nocturnis congregationibus, nulla per diem solemnitas celebrabatur*, sed inter operas, *preces & orationes per singula momenta inserentes, in his Officiis*, ait Cassianus, *quæ non statuto tempore celebramus, totum diei tempus absumunt*. Epist. 3. *Instit. cap. 2.*

Adhæc cum de die Missarum solemnia peragenda essent, tempus permittere non videbatur, ut prolixiores instructiones haberentur: sed visum fuit sufficere, si brevis aliqua sententia ex S. Scriptura per modum brevis *instructionis* sive *lectionis* a Superiore diceretur.

Hinc ritus ille, quod *Capitula* non a Lectore, sed ab eo, qui Officio præest, recitentur; idque non postulata benedictione: quia cum hic Prælatum chori repræsentet, non convenit ut ab alio benedictionem petat.

Non concluduntur quoque ritu aliarum Lectionum per *Tu autem*, &c. quia cum hæc verba dicerentur a Superiore, ut finis lectioni imponeretur, facile apparet, cur in brevi Lectione a Superiore, aut ab eo, qui Officio præest, recitanda, non sint dicenda. Deinde a Lectore per illa, *Domine miserere nobis*, postulatur erratorum venia, quam a Superiore apud inferiores postulari non ita videbatur conveniens.

Respondetur tamen a Choro *Deo gratias*, ut pro singulis, etiam minimis gratiæ donis, gratias agamus, & hanc brevem instructionem nobis quoque a Deo venire confiteamur.

Igitur *Capitula* sunt breves quædam lectiones, sive exhortationes, quæ per diem a Superiore inter divinas Laudes fiebant, quibus interim mens quasi novo quodam spirituali pabulo reficeretur. Debebat autem recitari *ex corde*, sive *memoriter*: atque hinc fortan fit, quod eadem frequentius Capitula recitentur; immo idem *Capitulum* in variis horis ejusdem diei recurrat, cum Lectiones Nocturnorum semper varient. Vide *Cap. 12. Regul. S. Benedicti*.

§. III.

De Precibus *ferialibus*.

DE *Hymno* ac *Versu*, qui in Laudibus post Psalmos & *Capitulum* dicuntur, cum de his actum, hic non agam: hoc unum notandum, Hymnum & Versum in Laudibus, Vesperis, & Completorio recitari immediate ante Cantica Evangelica; ut nimirum, per eorum cantum excitemur ad illorum devotam recitationem, tanquam harum Horarum excellentiorem partem, nimirum ex Evangelio desumptam: unde sicuti ad excipiendam Lectionem Evangelii omnes cum *honore* & *tremore* stare debeat, ita quoque ad Canticorum illorum cantum stare jubentur.

Post Canticum in Laudibus & Vesperis interdum sequuntur *preces*, quæ in plurimorum *versuum* alterna recitatione consistunt, quarum sæculo VI. evidenter meminit S. Columbanus *c. 7. Regulæ*, dicens; *Per diurnas Horas terni Psalmi pro operum interpositione statuti sunt a Senioribus nostris*, *cum* versiculorum augmento *intervenientium pro peccatis primum nostris, deinde pro omni populo Christiano, pro Sacerdotibus, & reliquis Deo consecratis sacris plebis gradibus; postremo pro eleemosynas facientibus, postea pro pace Regum &c.*

Hæc S. Columbani verba si conferantur cum hodiernis precibus, evidens erit, illas ad vivum fuisse expressas.

A Græcis originem suam sumpserunt, teste Isidoro: ideoque adhuc hodie a voce Græca *Kyrie eleison*, quæ Latine significat *Miserere mei*, inchoantur. *Lib. 1. De Eccles. Offic. cap. 9.*

Oratio Dominica inter has preces integra pronuntiatur *clara voce*: cujus ritus meminit S. Benedictus *cap. 13. Regulæ*, qui ei rationem addit: „ Propter *scandalorum* spinas, quæ oriri so„ lent in Monasterio; ut (*a*) conventi per ipsius orationis spon„ sionem, qua dicunt, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos* „ *dimittimus debitoribus nostris*, purgent se ab hujusmodi vitio.

Ex his finalibus verbis evidens est, ut etiam notat Hugo Menardus ad *Concord. Reg. pag. 355. scandalum* hoc loco sumi pro peculiari peccato dissentionis, aut rixæ, sive iracundiæ, rancoris, aut odii.

Quidni ergo merito eadem ratione Ecclesia audientibus Canonicis & Clericis in unum congregatis jubeat Orationem Dominicam *clara voce* recitari, ut se ab hujusmodi vitio, quod non minus inter ipsos, quam Monachos, timendum est, *purgent*; præsertim diebus pœnitentiæ ac jejunio destinatis (quibus ritu Romano hæ preces duntaxat dicuntur); eo quod dies illi exigant, non tantum ut orationi & *precibus* diutius ac ferventius occupemur, sed etiam opera misericordiæ, inter quæ non minimum est offensarum remissio, alacrius exerceamus.

§. IV.

De Oratione sive Collecta, ac ritu quo recitatur.

RITU Romano in fine cujuslibet Horæ Sacerdos, sive qui Officio præest, recitat vel canit Orationem, quam *Collectam* dicimus: *eo quod Sacerdos, ut notat Micrologus* De Eccles. obs. cap. 3. *qui legatione fungitur pro populo ad Dominum, omnium petitiones ea ratione colligat atque concludat*.

Hinc antiquitus, qui Officium concludebat, dicebatur *Orationem colligere*; quia brevi quadam Oratione omnium vota precesque colligebat. Vide *Cass. l. 2. Instit. c. 7. & 10. & notas Gaz.*

Quis Orationum sive *Collectarum*, quibus hodie concluditur, auctor sit, incertum est. Illud constare videtur, quod Gregorius Magnus meliores & emendatiores in ordinem redegerit; ipseque merito primarius *Collectarum* auctor sit habendus: *nam & ante ipsum (ut observat Cardinalis Bona* De div. Ps. *c. 16. §. 17. nu. 2.) rarior earum mentio apud Scriptores Ecclesiasticos reperitur.*

Sunt tamen & aliæ a recentioribus editæ (ait idem Cardinalis Lib. 2. Rerum Liturg. *c. 15. n. 4.) quæ facile dignoscuntur, si cum antiquis & Gregorianis conferantur; elucet enim in antiquis veteris Ecclesiæ spiritus: elucet in rebus ipsis Apostolica quædam gravitas; in sensu & in collatione verborum grata quædam & perspicua concinnitas, adeo ut brevi compendio multa contineantur.*

Sacerdos Collectam recitaturus prius adstantes salutat, dicendo, *Dominus vobiscum*; quæ salutatio e veteri Testamento in Ecclesiam derivata est. Booz enim salutans messores suos, ait: *Dominus vobiscum*. Ruth. *cap. 2.* Ejus antiquitatem ostendit, & prædicat Synodus Bracarensis II. ann. 563.

Præmittitur hæc salutario Orationi, ait Rupertus, ad excitandam attentionem ad Orationem: estque apprecatio Sacerdotis, ut Dominus in ipsis maneat, & petitionibus ipsorum effectum tribuat.

Apprecationi Sacerdotis respondet Chorus, *Et cum spiritu tuo*; quæ sumpta videntur ex Epistola Pauli, ubi ait: *Dominus Jesus Christus cum spiritu tuo*.

Hunc ritum antiquissimum esse colligitur ex Chrysostomo, qui illius meminit, & scribit Florus Magister: „ nihil melius inve„ nisse Ecclesiam, quod optaret Sacerdoti, nisi quod Sacerdos „ optat Ecclesiæ; ut idem Dominus, qui dignatur esse cum Ec„ clesia, dignetur etiam esse cum *spiritu* Sacerdotis „. *Homil. 18. in 1. ad Cor. in exposit. Missæ*.

Porro Sacerdos *Collectam* dicturus, tam se quam alios ad orandum hortatur, dicens, *Oremus*: idque ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, ut patet ex antiquis Liturgiis, & ejus meminit S. Augustinus *Epist. 107.*

Post

(*a*) *Ut conventi*. Caramuel contendit legendum esse *convicti*: Smaragdus autem monet dicendum *persuasi*, vel *attracti*. Nihilominus etiam legendo *conventi*, optimo sensu constare videtur textus; si quidem apud Jurisconsultos, *convenire* stat pro *in judicium vocare*, sive actionem adversus aliquem instituere, & interpellare. Ex Nonio Marcello, sic dicimus, *convenire debitorem*. Aptissime ergo textus legitur, *ut conventi per ipsius orationis sponsionem*; quasi diceret: Ideo Oratio Dominica publice dicenda est alta voce a Superiore nomine omnium, ut quoniam per illam promittimus Deo *dimittere debitoribus nostris*; si forte id facere sponte nollemus, saltem conventi per hanc sponsionem, id est, in judicium vocari, & interpellari ab ipsa promissione, omnem rancorem erga fratrem de corde pellamus.

Post precationem sive *Collectam*, Chorus respondet *Amen*: cujus responsionis ex Apostolo, & SS. Patribus antiquitas manifesta est.

Amen vox est Hebraica, qua Sacræ Litteræ utuntur ad aliquid confirmandum: Latine idem sonat, quod *fideliter*, *sic est*, *ita fiat*.

Hinc in responsione Chori accipitur pro *ita fiat*, quasi nimirum Chorus succinendo Sacerdoti *Amen*, dicat, *ita fiat*, ut postulasti, & orasti. Unde Augustinus monet, ut Ministri *distincte* preces pronuncient, quatenus populus ad id quod intelligit, dicat *Amen*.

Ex his patet, quo affectu nos componere debeamus ad Orationem, dum a Sacerdote proclamatur *Oremus*, & quam attenti esse jubeamur ad verba Orationis, ut ea finita intimo cordis affectu respondere possimus, *Amen*. Qua de re etiam Parochi non inutiliter populum instruent, qui toties illud *Oremus* inclamari audiunt, nec tamen quid significet intelligunt, aut certe ob frequentiam & consuetudinem non attendunt; aut certe ob frequentiam & consuetudinem non attendunt; ut rite instructi possint, si non ore, saltem corde dicere *Amen*.

CAPUT III.

De quatuor minoribus Horis, Vesperis, & Completorio.

§. I.

De Prima.

PArs illa Officii, quam hodie *Primam* dicimus, apud Patres ætate Cassiani antiquiores non invenitur. Et quidem ipse Cassianus asserit, *Primam* suo tempore in suo Monasterio Bethleemitico celebrari cœpisse, ne Monachi post Laudes usque ad *Tertiam* otiosi, & somnolenti jacerent in cellis, cum nulla conventus necessitas eos ad orationem compelleret. Unde alibi vocat eam *novellam* institutionem & solemnitatem.

Quare verissimum est quod observat Radulphus Tungrensis, *Primam* & Completorium (de quo infra) *post aliarum Horarum institutionem addita esse*.

Atque hinc facile intelligitur, qua ratione factum sit, ut ritum diversum ab aliis Horis jam institutis sortita sit: nec recitetur *Collecta* Officii occurrentis, ut in aliis, sed illa quæ incipit, *Domine Deus omnipotens*.

Quæ oratio, uti totius Officii partes, id est, Hymnus, Versus, atque preces, eo unice tendunt, ut Deus *in diurnis actibus nos servet a nocentibus: exurgat ut adjuvet nos*, & gratiæ agantur, quod ad *principium hujus diei nos pervenire fecerit*.

Unde merito hæc Officii pars operibus nostris præmittitur; immo & juxta Ecclesiæ intentionem primo mane persolvenda est, quod vel initialia verba ipsius Hymni evincunt: *Jam lucis orto sidere Deum precemur supplices*. Unde & ante *Primam* Monachis silentium solvere jam pridem interdictum fuit.

Ritu Romano in Dominicis post Psalmos sequitur Symbolum, vulgo S. Athanasii.

Symbolum hoc sub nomine S. Athanasii a multis sæculis receptum fuisse; quin & ante 600. annos in divino Officio recitatum, constat ex vetusto Breviario chori Montis Cassini (de quo supra mentio est) in quo dictum Symbolum sub hoc titulo legitur: *Fides Catholica edita ab Athanasio Alexandrinæ Sedis Episcopo*.

Olim quotidie in Prima recitatum fuisse asserit Honorius Augustodunensis. Hodie solis diebus Dominicis, qui SS. Trinitati (cujus Mysterium specialiter exponitur in hoc Symbolo) singulariter sacri sunt.

Verum eo non obstante complures Viri eruditi pluribus probarunt argumentis, Symbolum illud S. Athanasio tribui non posse: quorum argumenta hic proferre non est hujus instituti; illa apud Auctores, qui de ea re ex professo scripserunt: facile videri poterunt. Vide *P. Papenbroc. tom. 1. Maji in Append. ad cap. 3. vitæ S. Athanasii, & ab eo citatos*.

Finitur *Prima* proprie post Collectam *Domine Deus omnipotens*: quia recitata dicitur, *Benedicamus Domino*, quo finis Horis imponi solet.

Martyrologium & preces olim non in choro, sed in Capitulo, ad quod Monachi & Canonici convenire quotidie solebant, recitabantur; ut Radulphus etiam sæculo XV. testatur.

Recitabatur quoque Lectio prolixa ex Regula, idque eo ritu quo Lectiones Nocturnorum; *cujus vice*, ait Gavantus, *legitur hodie lectio brevis*: quæ & ob id Lectio ad *absolutionem* Capituli dicitur, & eodem, quo Lectiones Nocturnorum, ritu recitatur.

Itaque Lectio Martyrologii, cum reliquis subsequentibus, demum *Primæ* adjectæ fuerunt, dum Canonici & Clerici quotidiana Capitula habere desierunt.

Ideo autem legitur Martyrologium, sive fasti Sanctorum, ut eorum *intuentes exitum conversationis, imitemur & fidem*. Ad *Hebræos cap. 13. vers. 7.*

Illorum autem nomina Sanctorum anticipata Lectione recitantur, quorum memoria sequenti die recolitur, quatenus venturæ festivitatis celebrationem digniori ac devotiori apparatu præveniamus.

§. II.

De Tertia, Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio.

DE partibus Horarum istarum, *Hymnis*, *Psalmis*, *Capitulis*, *Responsoriis*, *Versibus*, *Collectis*, hic agere animus non est, cum de his jam antea actum sit, nec in his pene quidquam occurrat speciali nota dignum; nisi quod in tribus minoribus, uti & *Prima*, quotidie recitetur Psalmus *Beati immaculati*, in varias partes quasi totidem Psalmos divisus.

Hic Psalmus merito Horis diurnis assignatus est, quia in eo Propheta studium fervens erga Dei mandata ostendit: quem fervorem præcipue Ecclesiæ Ministris summopere necessarium novit Ecclesia.

Tempus quo *Tertia* persolvenda est, nomen indicat, Tertia enim olim apud Romanos æquivalebat nostræ *nonæ* antemeridianæ.

Tempus *Sextæ* nomen & Hymnus indicat. Sexta enim apud Romanos nostræ *duodecimæ* respondebat, unde circa meridiem exsolvenda; ut & Hymnus indicat his verbis, *Splendore mane illuminas, & ignibus meridiem*.

Nona apud Romanos *tertiæ* nostræ promeridianæ respondebat quare non ante meridiem, ut in pluribus Ecclesiis moris est, sed post meridiem persolvenda est.

Vespertinum Officium antiquissimum esse nemo dubitat: illud quoque constat, jam dudum creditum fuisse, ut notat Radulphus, quod *Laudes & Vesperæ simili modo debeant officiari*.

Proinde ritu *Laudum* perspecto, & Vesperarum ritus cognoscitur.

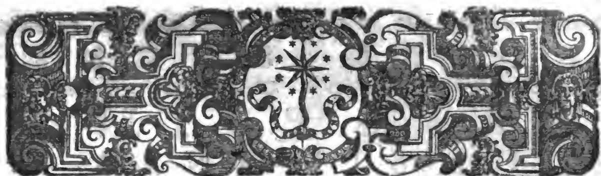
Quod vero Vesperæ diei Dominicæ, & Festorum celebrentur die præcedenti, inde contingit, quod pluribus sæculis moris fuerit, ut dies Dominici & festivi celebrarentur de Vespera in Vesperam; qui celebrandi ritus, cum circa sæculum XII. aut XIII. paulatim apud populum defecit, mansit tamen in Officio divino. Cum in *Cap. 2. tit. De Feriis*, diceretur, dies Dominicos *a Vespera in Vesperam* esse celebrandos, Glossographus morem sui temporis attendens, ait: id non procedere quoad judices; sed *quantum ad celebrationem Officiorum*, Vide *Thomassin. De Festis lib. 3. cap. 5.*

Ritus *Completorii* & *Primæ* pene in omnibus conveniunt, & ut hæc post reliquas Horas instituta fuit, ita & hoc, & quemadmodum *Prima* dicitur, ut Deus *in diurnis actibus nos servet a nocentibus*; ita Completorium, ut dignetur *nocte ista sine peccato nos custodire*, ac *procul recedant somnia, & noctium phantasmata, hostemque nostrum comprimat, ut polluantur corpora*. Denique a *Prima* dies inchoari, & per *Completorium* finiri debet.

Inchoatur autem *Completorium* proprie a Versu *Deus in adjutorium*, aut *Converte nos*. Quæ enim antecedunt, nimirum *brevis Lectio*, & reliqua cum peccatorum confessione, adjecta fuere postquam Clerus ad vespertinas spirituales collationes ita desiit. In his enim ante Completorium Lectio prolixa ritu Lectionum Nocturnorum recitabatur, & confessio peccatorum fiebat, qua peracta, Completorium demum inchoabatur a Versu *Deus in adjutorium*. Vide *Regul. Canon. cap. 121.*

Vestigia igitur hæc sunt, uti & quæ Primæ adjecta esse supra diximus, pristinæ Canonicalis disciplinæ, a qua, proh dolor, cum omnimoda pene vitæ Canonicalis prolapsione recessum est,

TRA-

TRACTATUS DE SIMONIA

CIRCA BENEFICIA,

Administrationem Sacramentorum, & celebrationem Missarum.

ITEM

DE PENSIONIBUS ECCLESIASTICIS.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

QUAM invisum & execrabile esse debeat veris Ecclesiæ filiis sacrilegium istud res sacras mercium instar tractandi genus, satis superque nos docet Christus Dominus & verbo & exemplo. Qui enim vivum alias mansuetudinis exemplar sese exhibebat erga maximos peccatores, velut clementiæ immemor, facto de funiculis flagello in profanos ejusmodi mercatores animadvertit, omnesque vendentes & ementes e Templo ejicit. Hic zelus domus Dei, non aliud, protestor (quidquid affingatur) me impulit, ut quæ in Canonum studio & antiquitatis scrutatione hanc in rem aliquot annis collegi, in publicum modo darem. Experientia namque docet, proh nimium frequens! quod licet mensæ nummulariorum & cathedræ vendentium in Templo sint eversæ, hoc est, apertæ rerum sacrarum nundinationes per tot Canones proscribantur; clam tamen irrepant, dum Beneficia ex. gr. in permutationibus, resignationibus, &c. non minus quam in clausis officinis, si modum agendi spectas, venum exponantur. Hinc fit, ut res Ecclesiæ non ad hoc, ad quod institutæ sunt, sed ad propria convertantur lucra, Ecclesia lupis impleatur, & in ipso fonte, hoc est, Sacerdotum ordine corrumpatur. Quid? Non ante peragitur consecrationis ministerium quam de nummo convenerit. Hic pacis causa avaritiam suam tegit, ille inæqualitatis fructuum compensatione, hic ad redimendam vexam, ille *Pensionis* pallio, alius alia nescio qua larva Simoniam occultat. Hoc pacto sæpe sæpius evenit, ut quæ per publicas fores e domo Dei ejecta est Simonia, per posticam clancularie denuo intromittatur. Quapropter non inutilem nec ingratum meum fore credidi laborem, si technas istas detegam, & involucra evolvam, sub quibus Simoniæ labes eo nocet & grassatur perniciosius, quo magis latenter. Tuas interim, *Lector*, preces exposco, ut quem inspiravit Deus domus suæ zelum, in me conservet suo & Ecclesiæ bono.

PARS

PARS PRIMA

DE SIMONIA.

CAPUT PRIMUM.

De malitia Simoniæ, & qua ratione melius occurri possit palliis, quibus illud vitium tegitur.

§. I.

Ostenditur enormitas vitii Simoniæ.

Er Simoniam res spirituales ad vilitatem quamdam rebus istis indignissimam redigi, dubitari nequit. Cum enim in omni Simonia commutatio, seu tacita quædam emptio, venditio rerum spiritualium cum temporalibus interveniat, quodammodo spiritualia temporalibus coæquantur, per quod spiritualia ad summam redigi vilitatem quis non videat? *Quis enim non vile esse putat*, inquit Hormisda Papa, *quod venditur? Aut quis denuo veneretur*, ut loquitur S. Gregorius, *lib. 7. Epist. 114. quod venditur? aut quis non vile putet quod emitur?*

Hanc rerum inordinationem in Simonia tamquam multum execrabilem, in Simoniacorum antesignano notavit Apostolorum Princeps, *Act. 1. cap. 8. vers. 20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam*, inquit, *donum Dei existimasti pecunia possideri.*

Verum licet ex illa, quæ rebus spiritualibus per Simoniam contingit injuria, summa Ordinis oriatur perturbatio, ac consequenter vitii illius non exigua ex eo capite sit perversitas; si tamen vitii illius non tantum natura, sed insuper illius naturales quodammodo fœtus considerentur, facile intelligitur, verissime dixisse Pontifices in *Can. fin. caus. 1. quæst. 6. Omnia crimina, ad Simoniacæ hæresis comparationem, quasi pro nihilo esse reputanda*; nullum quippe crimen quantumvis enorme, tantam malorum struem in Ecclesiam invehere, quam Simoniam; Patres notarunt.

„ Si venditur Sacerdotii dignitas (inquit sanctus Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus) supervacua est apud istos venditores honesta vitæ institutio, & puritatis virtutisque cultus supervacuus apud ipsos, & Paulus divinus Apostolus docens oportere Episcopum esse sine crimine, temperantem, modestum, aptum ad docendum, continentem, sobrium, insistentem fideli secundum doctrinam sermoni, *ut potens sit exhortari in doctrina sana*, & contradicentes refellere. Pereunt igitur hæc omnia, ex eo quod Sacerdotium venitur & emitur „. *Epistola ad Hadrianum I.*

„ Etenim ex quo dona supernæ gratiæ pecuniis comparabilia judicantur (ait S. Gregorius) ad Dei servitium non vita quæritur, sed magis contra Deum pecuniæ venerantur. Ex quo, eodem teste, contigit, ut ipsi quoque, qui sacros Ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores componere studeant, sed divitias, quibus honor sacer emitur, satagant congregare „. *Lib. 7. indict. 2. Epist. 115.*

Hinc fit etiam (pergit S. Gregorius) ut insontes & pauperes „ sacris Ordinibus prohibiti despectique resiliant. Et dum innocentia pauperis displicet, dubium non est quod præmium illic delicta commendet: quia ubi aurum placet, ibi & vitium ... Si enim is dignus Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, restat ut nihil sibi ad honores Ecclesiasticorum gravitas, nil defendat industria, sed totum auri profanus amor obtineat.

„ Quin, & eodem teste, nihil aliud per Simoniam agitur, nisi ut nulla de actu probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit de vita discussio; sed ille solummodo dignus, qui dare pretium sufficerit, æstimetur „. *Epist. 111. lib. 7.*

Rectissime proinde Concilii Bituricensis Patres ann. 1584. *tit. 41. cap. 1.* notarunt: *Ubi hæresis Simoniæ in Ecclesia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad Beneficia præclusus est, indeque omnis prope Ecclesiastica disciplina collapsa est.*

Liceat proinde concludere, quod omnia crimina, ad Simoniacæ pravitatis comparationem, quasi pro nihilo reputanda sint; si nimirum perniciosi, qui ex illis in Ecclesiam redundant, effectus æqua lance librentur.

§. II.

Quare Ecclesia primis sæculis magis contra Simoniacas Ordinationes, postremis vero magis contra Simoniacas Beneficiorum Collationes insurrexerit?

Quantopere ab initio Ecclesiæ allaboratum fuerit, ut perniciosa Simoniæ pestis ab Ecclesia extirparetur, Conciliorum Canones, atque Pontificum Decreta luculenter evincunt. Cui enim vel leviter vetera atque recentiora Ecclesiæ monumenta perlustrare libuerit, omni ætate severissimas leges ad extirpationem Simoniæ editas comperiet.

Verum hanc vetera inter & recentiora Ecclesiæ Decreta offendet differentiam, quod priora Simoniacas plerumque insectentur Ordinationes: posteriora vero raro Ordinationes Simoniacas, sed plerumque Simoniacas Beneficiorum Ecclesiasticorum collationes, seu provisiones insectenter atque condemnent.

Ex hac distinctione si quis arguere vellet, quod olim minus ac hodie Ecclesiæ execrabilis Simoniaca Beneficiorum collatio visa sit, aut hodie minus quam olim displiceat Simoniaca Ordinatio, multum falleretur. Idem quippe & veterum & recentiorum Canonum scopus est; nimirum, ut omnis in electione Ministrorum Ecclesiæ caveretur Simonia, atque servaretur illud Christi præceptum *Matth. cap. 10. vers. 8. Gratis accepistis, gratis date*; quod vero prioribus sæculis amplius contra Ordinationes Simoniacas, quam posterioribus decertatum fuerit, ex diversa, quæ circa electionem Ministrorum atque Officiorum Ecclesiasticorum distributionem intervenit, disciplina factum est.

Plurimis enim sæculis in more positum fuisse, ut Clerici per ipsam Ordinationem jus ad proventus Ecclesiasticos acciperent, immo per ipsam Ordinationem ad Ecclesiæ dignitates pervenirent, ita ut ipsa sacra Ordinatio collationis tituli Ecclesiastici loco esset, notius est, quam ut probari debeat: at posterioribus sæculis titulus Ecclesiasticus, cui jus percipiendi emolumenta annexum est, ab ipsa Ordinatione paulatim sejunctus fuit, neque per ipsam Ordinationem, sed separatim ab illa conferri cœpit. Hinc ulterius contingit, ut Simonia rarior circa sacras Ordinationes, frequentior vero circa titulorum Ecclesiasticorum collationes esse cœperit; ac per consequens ad illam extirpandam rarioribus, ad hanc vero evellendam frequentioribus Decretis opus fuerit.

Nec id mirum; cum enim Simoniaci non spiritualia propter spiritualia ambiant; sed temporalia lucra, honores atque dignitates per spiritualia adipisci unice contendant: nihil aut parum de sacra Ordinatione solliciti fuere, quando per illam nihil temporalis lucri accedere intellexerunt; sed quomodo titulum Ecclesiasticum, per quem ad emolumenta atque ad honores temporales pervenire possent, adipiscerentur, unice incumbere maluerunt.

Ut igitur verbo dicam, tota ac unica ratio, quare per decem sæcula Simonia tantum fere circa sacras Ordinationes versaretur, ac ob id eam extirpandam eo tempore Decreta edi, atque frequenter renovari deberent; postremis vero sæculis rarior in Ordinatione, frequentior in collatione Beneficiorum fuerit Simonia, hæc est: quod decem primis sæculis lucra sæculi, quæ Simoniaci potissimum intuentur, sacram Ordinationem sequerentur: ultimis vero sæculis, non sacram Ordinationem, sed tituli Ecclesiastici adeptionem illa consequantur.

§. III.

Omni ætate Simonia diversis fraudibus & fallaciis occultata & palliata fuit.

Etsi ab ipso nascentis Ecclesiæ initio „ (inquit Concilium „ Mexicanum ad *anno* 1585. *lib. 5. tit. 3. De Sim.*) semper Simoniæ vitium abominabile & execrabile fuerit, ac sacris Canonibus prohibitum, gravibusque pœnis punitum; tamen ea fuit hominum malitia, ut *diversis fraudibus*, & *fallaciis sua Simoniaca pacta occultare & palliare procurent*.

De hisce Simoniacorum fraudibus & fallaciis sæculo quarto conquerebatur Magnus Basilius, & sæculo sequenti, *an.* 459. Synodus Constantinopolitana 73. Episcoporum, Præside S. Genna-dio,

dio, testatur, multos *sophistica calliditate Christi præceptum, Gratis accepistis, gratis date*, eludere.

Multifarias fuisse fraudes ac technas, quibus diabolus vitium hoc abscondere, & etiam sub specie pietatis homines illaqueare tentaret tempore S. Gregorii ex ejus Epistolis constat; & quidem *De Simoniaca Hæresi* scribens Galliarum quibusdam Episcopis: " plerumque, ait, adversarius animarum, dum non potest „ in his quæ ad faciem sunt prava surripere, *callide specie qua-* „ *dam pietatis* injecta, nititur supplantare, suadetque forsitan „ debere ab hominibus accipi; ut sit quod possit non habentibus „ erogari, dummodo vel sic venena mortifera, eleemosynæ ce- „ lata obumbratione, transfundat. Nam nec venator, pergit „ Gregorius, feram, aut avem auceps deciperet, vel piscem pi- „ scator caperet, si aut ille laqueum in aperto proponeret, aut „ ille hamum esca absconditum non haberet. Omnino ergo metuenda & cavenda est hostis astutia; ne quos aperta nequit ten- „ tatione subvertere, latente telo sævius valeat trucidare ", *Epist. 111. lib. 7. indict. 2.*

Quam multiplices atque variæ fuerint fallaciæ atque prætextus, quibus sequentibus temporibus diabolus sacrorum nundinatione colorare, atque ambitiosis avarisque hominibus ad Ecclesiæ munia Simoniacum introitum, tamquam omnino Canonicum, persuadere studuit; tum Conciliorum Acta, tum illustrium Virorum scripta, ad ejusmodi Simoniacorum pallia & fucos detegenda, & Canonicum in Ecclesiastica ingressum restituendum, sequentibus sæculis multoties edita, luculenter evincunt; ut vere de Simonia dicere liceat, quod de fœnebri malo olim dixit Seneca: *Multis plebiscitis obviam quidem irem fraudibus, quæ toties repressæ per miras artes rursus oriebantur.*

Et quidem hoc nostro sæculo tot inventæ fuere technæ atque sophismata, quibus non tantum Simonia occultatur, sed etiam ipsæ apertæ munerum largitiones & susceptiones ab omni Simoniæ labe publice vindicantur, atque ut omnino licitæ defenduntur; quin & ut media, quibus ad ministeria Ecclesiastica per munera sine ullo scrupulo ascendi queat, hominibus ambitiosis & avaris proponuntur; ut per illa ad ea videamur pene relapsi tempora, quibus *omnia ministeria Ecclesiastica habeantur venalia* (ut loquitur Glaber Rodulphus *lib. 5. Hist. cap. 5.*) *quasi in foro sæcularia mercimonia*.

Quin si vera sint, quæ in hac de Simonia materia tamquam licita recentiores quidam Theologi ac Canonistæ propugnare non sunt veriti, plane verendum est, ne Simonia, adversus quam tanto tempore Ecclesia decertavit, sit *Idea Platonica*, quæ nulli rerum existat.

§. IV.

Qua ratione fraudes ac technæ, quibus Simonia tegitur, securius atque clarius detegi possint?

Ut multiplices Simoniacorum larvas necnon recentiorum quorumdam Theologorum seu Canonistarum sophismata, quibus nefandissimam Sacrorum mercimoniam a Simonia liberare volunt, hoc Tractatu clarius & securius refellam, sacrosque Canones sophisticis illis glossematibus ac interpretationibus adeo contortos, ut paleæ potius quam Canones dici deberent, suo splendori atque puritati restituam; unam hanc eamque brevissimam, sed æterna Dei Sapientia dignissimam sententiam, *Gratis accepistis, gratis date*, assumam; ut illa lucerna pedibus meis & lumen semitis meis, ad cujus splendorem omnes Simoniacorum larvæ, ac Casuistarum tenebrosa sophismata dispellantur, imitatus in hoc SS. Patres, quos videmus in suis adversus Simoniacorum effugia & figmenta præliis, hac unica Christi sententia, tamquam ariete fortissimo, usos fuisse, eamque solam omnibus Simoniacorum argutiis ac fallaciis refellendis plusquam sufficientem censuisse.

Patres Concilii Constantinopolitani sub S. Gennadio audiamus in Epistola Synodali, quam nobis tamquam fortem arietem ad demoliendas Simoniacas molitiones, speciali Dei providentia superstitem esse dicit Cardinalis Baronius ad *an. 459.* " Cum Do- „ minus & Deus Salvator noster J. C. suis discipulis Evangelii „ prædicationem credidisset, eosque per universum terrarum or- „ bem inter homines ad docendum misisset, aperte jussit, ut „ quod *gratis accepissent*, eis quoque *gratis darent*, non aurum „ vel argentum, aut alias omnino materiales & terrenas facul- „ tates pro eis acquirentes . , ... Hoc autem præceptum „ non solum illis, sed etiam nobis per illos dedit, quos in il- „ lorum gradum & locum substituere dignatus est: & oportet, „ sicut illi tunc, nos quoque nunc *accurate & diligenter* serva- „ re, nec in iis, quæ *technas sophisticas non admittunt*, *uti so-* „ *phistica calliditate*, nec *aleam periculosam* jacere: *Gratis*, in- „ quit, *accepistis*, *gratis date*: non possidentes æs, neque au- „ rum, neque argentum in zonis vestris. *Simplex est & aper-* „ *ta hujus mandati ratio, quæ nihil habet varium, quod non* „ *sit facile & explicatum, nihil quod sophistica expositione egeat.* „ A me, inquit, accepistis Sacerdotii dignitatem. Si mihi pro „ ipso parum quid vel magnum solvistis, & hoc a me vendi- „ tum est; vos quoque ipsum aliis vendite: si autem *gratis ac-* „ *cepistis*, vos quoque *gratis date*. Quid hoc est mandato aper- „ tius „? Hactenus S. Gennadius.

Ex quo patet nihil isto mandato Christi, *Gratis accepistis, gratis date*, esse apertius, neque sophistica interpretatione egere, illudque ad refellendas Simoniacorum fraudes, ex sequentia S. Gennadii, ac 73. Episcoporum, qui Synodo intererant, esse aptissimum.

S. Gregorium (cujus in expugnanda Simoniaca hæresi, quæ Germanica Galliamque totaliter pene inundaverat, exantlatos labores nemo ignorat) hac unica fere Christi sententia, *Gratis accepistis, gratis date*; ad Simoniacorum fraudes ostendendas usum fuisse, Epistolæ illius abunde testantur.

Ut que innumeros seu Pontifices seu Patres, qui allegatis Christi verbis contra Simoniacorum technas atque fallacias usi fuerunt, prætercam; Patrem Concilii Foro-Juliensis *anno 189. Can. 1.* audire jubet: qui ut Simoniacam pravitatem funditus extirparent, omnem Canonicæ deditum ditioni in hæc verba affantur: *Patenti semper cordis aure pertimescens intellige clarissimam illam Domini vocem; Gratis accepistis, gratis date.*

CAPUT II.

Deteguntur varia Simoniacorum pallia.

§. I.

Dum pro jure ad proventus spirituali annexos aliquid datur vel accipitur, tum ipsum spirituale gratis *non datur nec accipitur.*

Certum atque indubitatum est, secundum modernam Ecclesiæ disciplinam, jus percipiendi proventus Ecclesiasticos titulis Ecclesiasticis *consequenter* annexum esse, seu quod titulo Ecclesiastico adepto, una *jus* percipiendi proventus eidem destinatos adeptum censeatur; nec cuiquam *jus* ad proventus illos acquiri, nisi titulum prius obtinuerint.

Ex quo evidentissime sequitur, *jus* ad proventus titulo annexos, emi vel vendi non posse, nisi una titulus, cui *jus* illud *consequenter*, ut ajunt, annectitur, emptus venditusve censeatur; ut enim recte notat S. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 4. *Rebus istis*, quæ spiritualibus *consequenter* sunt annexæ, venditis, *intelliguntur etiam spiritualia venditioni subjici*. Rationem reddit Paschalis II. *Caus. 1. quæst. 3. Can. 7. Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

Quare jam pridem B. Petrus Damiani *lib. 3. Epist. 13.* & *lib. 5. Epist. 13.* duos Cappellanos Ducis Gothofredi exagitare non dubitavit tamquam *hæreticos*, *Satanæ prædicatores*, & *apostolos Antichristi*, qui pertinaciter dogmatizabant, jure Simoniacum non dici, quisquis absque manus impositione Episcopatum comparasse convincitur. Dicebant enim: " Quia cum hoc fit, non „ distrahitur Ecclesia, sed *facultas*: nec emitur *Sacerdotium*, „ sed *possessio prædiorum*. Sub hac enim prælatione pecuniæ „ opes tantum, non honoris vel Ecclesiæ redimitur Sacramen- „ tum. Venalia siquidem sunt, sicut ajunt, *unde sint divites*: „ gratis accipiunt, *unde fiant Sacerdotes*.

„ O novum Schismaticorum genus (exclamat idem Sanctus) „ & os sacrilegum æterni silentii censura damnandum "! Postmodum ipsum Pontificem Alexandrum II. urget " ut tamquam „ novus Josue evaginato Canonico mucrone prosternat istos „ Amalecitas, collatque e medio tartareæ amaritudinis aconi- „ tum, ne ferale venenum faucibus instuat parvulorum ". Et quidem censuræ suæ eam, quam modo adduximus, rationem subjungit. " Cum aliquid sub venalitate suscipitur, & illud pro- „ cul dubio comparatur, quod ex necessitate subsequitur. Ad „ hoc enim Pastoralis Ecclesia cuique committitur, ut ad ejus „ regimen obtinendum consecratione firmetur. Et ad hoc sine „ dubio collatæ pecuniæ commercium spectat, ad quod is, qui „ promovendus est, adspirat.

Sanctissima Petri consilia secutus est Alexander II. cujus vestigia secutus ejus successor Alexander VII. (*a*) sequentem articulum, tanquam summe perniciosum damnavit: " Non est „ contra justitiam, Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, „ quia Collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica pecunia in- „ terveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed „ veluti per *emolumento temporali*, quod tibi conferre non te- „ nebatur.

Sed dicet quispiam, proventus Ecclesiastici sunt temporales, & a spirituali separari possunt, adeoque illis venditis, spirituale venditum dici non debet. Respondeo, verum esse proventus Ecclesiæ vendi posse, & quotidie sine ullo vitio alienari; sed non agitur hic simpliciter de ipsis fructibus seu proventibus, sed de jure vivendi ex rebus Ecclesiæ alicujus, tamquam illius Ecclesiæ membrum: hoc vero jus acquiritur eo ipso, quo quis Beneficium alicui Ecclesiæ adscribitur: nec obtinetur, nisi jam obtento Beneficio; adeoque habere jus participandi de rebus alicujus Ecclesiæ, & esse beneficiatum sive membrum illius Ecclesiæ, sunt taliter sibi conjuncta, ut unum sine altero haberi nequeat; ac per consequens *uno eorum vendito, & altero venditum censetur*.

„ Impudentissimum proinde prætextum detestamur eorum (ut „ verbis Concilii Remensis loquar) qui de solo proventu seque „ temporalia Canonicatus se pacisci dicunt; cum ea spirituali „ tam arcto sit annexa vinculo, ut non magis ab ea divelli „ queat, quam in homine vivo manente corpus a sua anima. „ *Anno 1583. De Sim. §. 6.*

§. II.

(a) Alexander II. obiit anno 1703. Alexander VII. anno 1667.

§. II.

Spiritualia gratis nec dantur, nec accipiuntur dum pro illis obtinendis aut dandis, datur vel accipitur temporale per modum motivi.

PROFECTO dubitare quis posset, num unquam Christi præceptum, *Gratis accepistis, gratis date*, expenderint, immo vel legerint, qui ausi sunt asserere: *Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed duntaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale.* Quis enim vel luscus non videat spirituale *gratis* non accipi, quando ad illud perveniatur, datur temporale; nec *gratis dari*, quando per temporale ad dandum spirituale quis induci ac moveri debet.

Quapropter sophistica atque fictitia hac distinctiuncula insuper habita, Innocentius III. *in Cap. 34. tit. De Sim.* Simoniacum pronuntiare non dubitavit Clericum, qui Canonicis donationem fecerat, ea intentione, *ut per temporalia bona quæ offert, spiritualia valeat adipisci:* & Canonicos similiter eidem crimini obnoxios dicit, *si non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent, admissuri.*

Et quis non videat, hac distinctione semel admissa, planissimum ad Ecclesiasticas dignitates per munera patere introitum, Christique præceptum reddi plane inane & illusorium! Quid enim interest, num per *modum pretii*, num per *modum motivi* temporalia dentur vel accipiantur; modo ambitiosi per munera sibi ad Ecclesiæ munia viam parare queant, & Collatores temporalia ex earum collatione comparare possint?

Quare anno 1655. ad instantiam Reverendissimi Episcopi Gandensis, hanc distinctionem, tamquam merum Simoniacæ pravitatis pallium, sacra Facultas Theologica Lovaniensis proscripsit: cujus quoque judicium sequutus Episcopus Namurcensis, in Synodo sua anno 1659. illius praxim ut summe perniciosam, omnibus suæ Diœcesis Confessariis interdixit.

Nec in Gallia defuere Episcopi, qui eodem adversus Simoniacam pravitatem zelo animati, dictum figmentum e suis Ecclesiis eliminare studuerunt: & quidem inter alios Archiepiscopus Senonensis 1658. in Diœcesano suo Concilio hac illud censura perstrinxit: " Hæc doctrina, quæ Simoniæ contra jus divinum crimine eos omnes liberat, qui pecuniam propter Sacerdotia vel dederunt, vel acceperunt; modo pecunia *motivi* locum habeat, non *pretii*; tota falsa, nefaria, impia est, hæresim Simoniacam toties a sanctis Conciliis, & Pontificibus damnatam, subdole renovans, & ad implendam lupis Ecclesiam, & corrumpendam ejus in ipso fonte, hoc est Sacerdotum Ordine, sanctitatem inventa.

Sicuti prædicti Præsules zelo vere Apostolico suas respective Ecclesias ab hoc pestilentissimo dogmate per suas censuras expurgare studuerunt: ita etiam SS. D. Innocentius XI. illius perniciem pernoscens, tamquam verus Petri successor, adversus Simoniacam pravitatem Petri zelo animatus, & Episcopalium censurarum justitiam probavit, & universalem Ecclesiam ab ea peste purgare studuit, dum ad instantiam Doctorum Lovaniensium anno 1679. inter alias 65. scandalosas Propositiones, & has duas tamquam perniciosas atque scandalosas damnavit.

Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed duntaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale est solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra. Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale: immo etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur quam res spiritualis (a).

Post hanc Sedis Apostolicæ definitivam sententiam, ulterius dogmati illi improbando immorari superfluum credo; cum ea, quam omnes, qui Ecclesiæ Catholicæ gremio continentur, debent Sedis Apostolicæ Decretis, reverentia ac obedientia mihi spem non incertam faciat, quod nullus istam doctrinam propugnare vel in praxim deducere audebit: quare ad illas Simoniacorum fraudes & technas magis tectas detegendas progredior.

§. III.

Qui per munera amicitiam aut favorem alicujus directe vel indirecte sibi conciliant, ut per illa gratiam Patroni obtineant, non sunt immunes a Simonia.

SUNT nonnulli avaritia, aut ambitione vel totaliter excæcati, vel certe multum obnubilati, qui per munera se in Patroni aut Collatoris amicitiam insinuare non verentur, ut ea obtenta Beneficium Ecclesiasticum facilius consequi valeant; non intelligentes, aut certe intelligere nolentes, munera illa non tam conciliandæ amicitiæ, quam Beneficii obtinendi gratia dari, ac per consequens manifeste infringi hoc Christi præceptum: *Gratis accepistis, gratis date.*

Quis enim non videat gratis non esse acceptum, pro quo assequendo amicitia mercari debuit?

Eodem loco habendi sunt, qui quidem munera non dant, ut Collatoris aut Patroni amicitiam vel propensionem præoccupent, sed quem sciunt auctoritate & amicitia apud Patronum non parum valere, per munera sibi devinciunt, ut hujus favore Patronus ad illis conferendum permoveatur.

Licet hic nihil Patrono aut Collatori offeratur, non magis tamen quam in priori casu Beneficium Ecclesiasticum dici potest *gratis* obtentum; quandoquidem evidens sit totum quod datur intercessori, unice & ultimate datum esse ad Beneficium assequendum.

Mirum proinde non est, si Ecclesia hujusmodi amicitiæ ac favoris conciliatores, tamquam apertos Simoniacos severissime puniendos duxerit; ut vel ex unico Urbani II. responso evincitur: " Præsentium, inquit, portatorem, quem parentum in curia per pecuniam *non Episcopo, sed cuidam Consiliario ejus datam*, invitum Sacerdotii dignitatem obtinuisse significasti, *licet sancti Canones deponendum esse testentur*, tamen quia culpam istam nesciens, & coactus commisit, & quia ab eodem Ordine ut deponeretur supplicavit ultroneus, ex consideratione discretionis (quæ mater est omnium virtutum) magis quam ex rigore Canonum, misericordiæ viscera adhibendo, ipsum in eodem Ordine esse fraternitati tuæ consulimus: ita tamen ut si Ecclesia illa, cui deservit, Sacerdotum penuriam non patitur, suspensus a Sacerdotali Officio permaneat ". *Apud Grat. Can. Præsentium, caus. 1. quæst. 5.*

Ex hoc Decreto patet, quod sacri Canones deponendum esse a Sacerdotio censeant eum, qui per pecuniam *non Episcopo*, sed *Consiliario* ejus datam Sacerdotium obtinuit; nec mirum, quia si hac larva pœnæ contra Simoniacos decretæ evadi possent, impune passim indigni per munera ad Sacerdotia introitum apertum haberent: quare sacra Facultas Theologica Lovaniensis anno 1655. rogata ab Episcopo Gandensi suum judicium depromere super sequenti articulo: *Pro intercessione ad Beneficium obtinendum potest aliquid dari sine Simoniæ suspicione*: illam hac censura perstrinxit: *Falsa est, & perniciosa, hominibus ambitiosis, & indignis aditum aperiens ad Beneficia per pecuniam promiscue procuranda.*

§. IV.

Per Christi verba, Gratis accepistis, gratis date, *detegitur Simonia, quæ sub pallio* pietatis *contegitur.*

" PLERUMQUE adversarius animarum, ait S. Gregorius Lib. 7. *Epist.* 111. dum non potest in his, quæ ad faciem sunt prava surripere, callide *specie quasi pietatis* injecta, nititur supplantare.

Et quidem hoc *pietatis* pallio se contegere solet serpens ille versipellis; ut ad munia Ecclesiastica intrudat, quos novit externam quamdam, sed parum solidam, præferre pietatem, & ab omni Simoniæ labe, immo vel illius specie videntur abhorrere, intus tamen occulto ambitionis æstu succensos cognoscit.

Tales enim quia scit Ecclesiæ Christi frequenter esse perniciosiores quam manifeste impios, omni qua valet astutia, in Ecclesiæ munia protrudere satagit.

Hujusmodi igitur hominibus persuadet, ut largas eleemosynas tribuant vel in ædificationem, ornamentumve Templi, aut familiæ sustentationem alicujus Congregationis, ut per ejus laudes Principi, alterive Collatori sive Patrono commendentur. Vel nonnunquam ut magis se occultet, suadet fieri eleemosynas eo etiam tempore, quo nullum adhuc Beneficium vacat, pro quo obtinendo gratiam in præsenti aucupentur; non tamen dubitantes, qui præoccupata per eleemosynarum elargitionem Congregationis benevolentia, spem sibi non incertam faciant, suo tempore, favore eorum, qui auctoritate apud Patronum valent, ad dignitatem aliquam Ecclesiasticam perveniendi; non enim ignorant quanta sit Congregationi illi, sibi devotos promovendi, cura & studium.

Has Diaboli versutias sola illa, quam pro detectione palliorum, quibus Simonia contegi solet, assumpsimus, Christi sententia luculenter detegit; si nimirum sepositis glossis, quas sola avaritia seu ambitio adinvenit, expendatur. Quis enim non videt dignitates *gratis* non accipi, quando ad illas obtinendas munera non exigua sub *specie eleemosynæ* data fuerunt? quantumvis enim accepta seu oblata in pia opera dispensari supponantur; semper tamen verum manet *gratis* non esse acceptum, quod per munera eo modo data accipitur. Hinc Alexander II. postquam Insequutus Prædecessorum suorum vestigia sub gravissimis pœnis prohibuisset, quodcumque Beneficium Ecclesiasticum pro aliquo pretio aut munere conferri, sub iisdem pœnis constituere non dubitavit, ut " nullus cujuscumque gradus Clericus pro Ecclesiæ Beneficio aliquid audeat conferre, aut *fabricæ Ecclesiarum, vel donariis Ecclesiarum*, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum ". *Causa 1. quæst. 3. Can 9.*

Nec minus evidenter ex consideratione Christi præcepti, *Gratis accepistis, gratis date*, detegi potest larva illorum, qui apud Patronos, Collatoresve Beneficiorum intercessores agunt pro aliquo, quia ab illo eleemosynas in constructionem ædificiorum aut familiæ alimentationem acceperunt, aut accipere sperant, tametsi enim in pia opera impendantur, quæ ex promotione ad Ecclesiæ munia accipiunt, aut sperantur, nunquam tamen non erit verum, spiritualia *gratis* data non fuisse.

Hinc S. Gregorius Episcopos quasdam, qui ab Ordinandis pecuniam in extructionem Xenodochiorum exigebant, tamquam Simoniacæ hæreseos reos damnare non dubitavit *Lib. 7. Epistola* 111. " Neque enim eleemosyna reputanda est, inquit, si pauperibus dispensetur, quod ex illicitis rebus accipitur . . . Unde etiam illud certum est, quia etsi Monasteria aut Xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro sacris Ordinibus (idem dic pro promotione alicujus ad Beneficium) datur,

(a) Ea fuit doctrina Tanneri, Valentiæ, Theseon Cadomensium superiori sæculo propugnatarum, Sanctii, & Sanchesii, cujus sententiam refert & approbat Escobarius *tract. 6. Exam. 2. num. 40.* Vide quoque Sanchesium *Opus. tom. 2. cap. 3. d. 21.* numero 9. Sed eorum hac de re doctrina damnata est tum a Sede Apostolica, tum a Clero Gallicano, cujus censuræ omnibus nota sunt.

tur, confiruantur, mercedi non proficit: quoniam dum perver-
„ fus emptor in locum fanctum tranfmittitur, & alios ad fuam
„ fimilitudinem fub commodi datione conftituit; plura male or-
„ dinando deftruit, quam ille poteft ædificare, qui ab illo pe-
„ cuniam malæ Ordinationis accepit.

Hifce aliifque in probationem latentis fub fpecie pietatis Simoniæ prolatis, tandem concludit: *Nimis ergo declinandum eft, Fratres chariffimi, fub obtentu eleemofynæ, peccata Simoniacæ hærefeos perpetrare.*

Recte proinde notavit Chriftianus Lupus *Differtat.* 2. *procemiali ad Tom.* 3. *Schol. cap.* 2. cujus verbis concludo: " quod Cle-
„ rici & Monachi, quotquot hodie apud laicos aut Ecclefiafti-
„ cos Principes agunt *proxenetas* ac *interceffores*, impetrare co-
„ nantes promotionem aut nominationem Prælatorum, qui *ipfo-*
„ *rum pauperes Ecclefias, Collegia, Monafteria, aut Xenodochia*
„ *ditare, adjuvare, vel ornare obligentur*, committant pleniffi-
„ mam Simoniam, & fuis perfonis, ac rebus, evocent divinam
„ maledictionem. Etiam Antiftites, & quivis hifce interceffioni-
„ bus promoti .... Et hinc vides a Magnatibus quoque, per-
„ git idem Lupus, dum quid a nominatis Epifcopis vel Abba-
„ tibus exigunt, quafi ad publicas Regni neceffitates, omnino
„ committi Simoniam.

§. V.

Sæpe fub pallio redemptionis vexæ *latet Simonia.*

„ MULTI electi, qui gratuitam & Canonicam habent electio-
„ nem, inquit S. Ivo Carnutenfis *Epift.* 60. quia hujuf-
„ modi *dilationibus* vel *fatigationibus* impediuntur, comparatis
„ fibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, *ut turpem pa-*
„ *tiatur repulfam, in Simoniaca offendunt aliquando confecra-*
„ *tionem.*

Rationem illius affignat B. Petrus Damiani *lib.* 2. *Epift.* 3. quia non Ecclefiæ confulere quærunt, *fed quiete poffidendi fibi culminis aditum pandunt*. Hoc eft, ne per tertium quempiam a Sacerdotio affequendo impediantur, aut ex illo deturbentur, datis muneribus fub fpecie *redemptionis vexæ*, ut ajunt, affequuntur.

Hic frequenter Simoniam latere poffe dubium non eft; quidni enim fæpius fiat; ut tertius illum *jufte* aut a poffeffione impedire, aut poffeffionem turbare poffit? quo cafu, fi temporali dato aut promiffo tertius ille juri fuo cedat, quis ambigat quin apertiffima incurratur Simonia, & præcepto Chrifti: *Gratis accepiftis, gratis date*, contraveniatur? quandoquidem non nifi temporali dato aut promiffo Sacerdotii poffeffionem aut effet affecutus, aut affecutam retinuiffe.

Quia vero plerumque incertus eft litis eventus, ideo qui fub fpecie *redemptionis vexæ* per temporalis alicujus addictionem, a collitigante ceffionem feu ceffationem a lite impetrant, a Simonia ordinarie immunes non funt; quia fæpius non Ecclefiæ confulere quærunt; fed datis muneribus, *quiete poffidendi fibi culminis aditum pandunt*.

Quare cum quæfitum effet ab Alexandro III. " Utrum de Ec-
„ clefiaftico Beneficio in litigium deducto poffit fieri tranfactio:
„ tale damus refponfum, inquit, quod tranfigi fuper re facra
„ & litigiofa non poteft: etenim res facræ, ut poffideantur ali-
„ quo dato vel retento feu promiffo, fpeciem credimus habere
„ Simoniæ". *Cap.* 7. *tit. De Tranfact.*

Eadem de caufa idem Pontifex admittere noluit pactionem inter certum Monafterium & quemdam Petrum ea conditione factam, ut pro *expenfis*, quas Petrus fecerat, tres marchæ eidem perfolverentur, & idem Petrus liti, quæ fuper certa Ecclefia vertebatur, cederet, & ab infeftatione Monachorum ceffaret; hanc, inquam, pactionem admittendam non cenfuit Pontifex, *pro eo quod videbatur illicitæ pactionis fpeciem continere*. Cap. 4. *tit. De Pactis.*

Quæ Pontificis refponfa Decretalibus Gregorii IX. inferta, hodie Juris communis partem efficiunt.

Hæc Pontificum refponfa dilucide evincunt, quod qui per temporalis alicujus promiffionem, quin & expenfarum refufionem aut compenfationem, fe a litigio fuper re fpirituali eximunt, foleant fub pallio *redemptionis vexæ* Simoniacæ pravitatis voragini fe immergere.

Quinimmo, licet non judicialis, fed folum extra judicialis fit tertii contradictio, a qua fe electus quifpiam aut præfentatus, interveniente temporali, liberare ftudet; nihilominus nec hic Simoniæ periculum ceffare, unicum Lucii III. Refponfum Decretalibus fimiliter Gregorii IX. infertum probat.

Cum quidam " ad Ecclefiæ regimen de voluntate majoris par-
„ tis Fratrum fuiffet electus, paucis contradicentibus, quidam
„ amicus de ejus confcientia & voluntate turbara, ei, qui ma-
„ gifter difcordiæ videbatur, certæ quantitatis munus exfolvit,
„ & fic contradictio ceffavit". Poftea dubitare incepit electus num effet a labe Simoniæ prorfus immunis. Cum enim *major pars* Fratrum eum elegiffet, *paucis* tantum contradicentibus, non nifi mera *vexæ redemptio* fuiffe videri poterat.

Confultus tamen Pontifex refpondit: " Multum tibi confulis,
„ fi adminiftrationem celeriter ac fponte dimittas, illius verbi
„ memor exiftens: *Nihil prodeft homini, fi univerfum mundum*
„ *lucretur, animæ vero fuæ, detrimentum patiatur*" *Cap.* 23. *De Simonia*

Prudentiffime proinde S. Carolus, ne *redimendæ vexationis fpecie*, ut ipfe loquitur, in caufis Beneficiorum Simoniacæ pactiones intercedant, in *Concilio Mediol. I. De Conftit. cont. Sim. num.* 11. ftatuit nemini licere ad *redimendam vexationem* „ ne
„ in cafibus quidem jure permiffis, pecuniam dare, quidquamve
„ pacifci aut tranfigere, nifi Epifcopi confenfus accefferit, cu-
„ jus partes erunt, & perfpicere diligenter, an fubfit aliqua
„ fraus: ubi rem fraude carere, & jure permiffam cognove-
„ rit, non denegare ei, qui petierit, facultatem fe a vexa-
„ tione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis eft, in-
„ quit, fecerit, Epifcopi arbitrio plectatur; & quod actum
„ fuerit, irritum fit & nullum.

Quicumque igitur fe a vexatione in caufa beneficiali redimere meditatur, conformiter ad hoc fancti Caroli præceptum, prævie Epifcopo, aut certe aliis quibufdam viris doctis ac peritis totam rei feriem merito exponet: ut ipfi difpiciant, num fub *redimendæ, vexationis* fpecie folitæ Simoniacæ pactiones non lateant: vel an periculum non fit, quod illicitis aliorum extorfionibus annuendo, ipfe eorum injuftitiæ complex fiat, aut faltem fcandali caufa fit. Quæ omnia indubie fecurius aliis expendenda committuntur: quia aviditas, qua cupimus a vexis liberari, facile excæcat, & proprium judicium corrumpit (*a*).

§. VI.

Sæpius committitur Simonia in exactione jurium, *ut vocant, pro inftitutione aut admiffione ad poffeffionem.*

QUANDOQUIDEM per inftitutionem, feu inveftituram, & admiffionem ad poffeffionem, ad titulum Ecclefiafticum non fecus perveniatur ac per præfentationem aut collationem, evidens eft; eadem ratione, qua collatio aut præfentatio *fpiritualibus* annumeratur, ipfam quoque inftitutionem, feu admiffionem ad poffeffionem, fpiritualibus annumerandam effe.

Hinc fequitur, quod non tantum præfentatio aut collatio, fed & inftitutio atque admiffio ad poffeffionem debeant, juxta Chrifti præceptum, *gratis dari* & *gratis accipi*: exactiones quoque tam pro his, quam pro illis Symoniæ labe laborarent: quod ipfum & facri Canones, & Pontificum Decreta abunde teftantur.

„ Cum in Ecclefiæ corpore, inquit Concilium generale Late-
„ ranenfe fub Alexandro III. *Can.* 7. omnia debeant ex chari-
„ tate tractari, & quod *gratis* receptum eft, *gratis* impendi;
horribile nimis eft, quod in quibufdam Ecclefiis locum venalitas
„ perhibetur habere, ita ut *pro Epifcopis vel Abbatibus, feu*
„ *quibufcumque perfonis Ecclefiafticis ponendis in fede, feu intro-*
„ *ducendis Presbyteris in Ecclefiam* .... aliquid exigatur. Pu-
„ tant plures ex hoc fibi licere, quia legem mortis de *longa* in-
„ valuiffe *confuetudine* arbitrantur; non fatis, quia cupiditate
„ excæcati funt, attendentes, quod tanto graviora funt crimi-
„ na: quanto diutius animam infelicem tenuerint alligatam. Ne
„ igitur hoc de cætero fiat, & *vel pro perfonis Ecclefiafticis de-*
„ *ducendis ad fedem, vel Sacerdotibus inftituendis* .... aliquid
„ exigatur, diftrictius inhibemus. Si quis autem contra hoc ve-
„ nire præfumpferit, *portionem cum Giezi* fe noverit habitu-
„ rum, *cujus factum turpis muneris exactione imitatur*". Refertur in *Cap.* 9. *tit. De Simonia.*

Ex hoc Concilii Decreto habemus: primo, quod Ecclefia credat effe *crimen horribile*, quidquam exigere *pro introducendis Presbyteris in Ecclefiam*, atque ob id denuntiet, de cætero exigentes *portionem cum Giezi* habituros.

Secundo, habemus ex eodem, quod nulla *confuetudo* quantumvis *inveterata*, fimiles exactiones juftificare queat. Quare ipfi Romani Pontifices confuetudinem, qua hujufmodi exactiones fæpe fuftinebantur, ut corruptelam damnare non dubitarunt.

Et quidem Innocentius III. Cantuarienfi Archiepifcopo præcipit. " Ut *pravam* confuetudinem de fua Provincia ftudeat
„ abolere, per quam pro *inveftitura*, Archidiaconi *marcham argenti*, minores vero Decani *vaccam albam* fibi dari poftulant, vel certam folvi *pecuniæ quantitatem*". *Cap.* 36. *tit. De Simonia.*

Honorius III. immediatus Innocentii fucceffor confuetudinem non tantum inveteratam, fed & *juramento roboratam*, qua Canonici Laudunenfes *a Canonicis, quos in Ecclefia canonizari contingebat fcbiphuum argenteum exigebant*, in irritum revocari jubet: " Quia, ait, confuetudo hujufmodi habere videtur fpe-
„ ciem pravitatis, & continet *turpitudinem manifeftam*" *Cap.* 2. *De confuet. in* 5. *compil.*

Similem confuetudinem, qua Canonici quidam a novo Canonico *convivium* exhiberi volebant, priufquam ad integram fructuum perceptionem admitteretur, reprobat Gregorius IX *Cap.* 24. *tit. De Simonia.*

Quantopere Synodus Tridentina deteftata fit conditiones, feu deductiones ex fructibus, folutiones, promiffiones, compenfationefve illicitas, aut etiam quæ in Ecclefiis dicuntur *Turnorum lucra*, aliaque fimilia in proprium Clericorum commodum convertenda, quæ tam in Cathedralibus, quam in Collegiatis, & Parochialibus Ecclefiis, ex earum *Coftitutionibus*, aut ex prava confuetudine in electione, confirmatione, vel alia provifione, five admiffione ad poffeffionem interponuntur, patet ex Decreto *Seff.* 24. *cap.* 14. *De Reformat.* quo infuper mandat Epifcopis, ut quæcumque hujufmodi fpeciem Simoniæ aut fordidæ avaritiæ habent, exigi non permittant.

Quapropter interrogata facra Congregatio Concilii Tridentini, an per Decretum Concilii Tridentini *Seff.* 24. *cap.* 14. *De Reform.* & per Bullam Pii V. *Durum nimis*; effet fublata confuetudo,

(*a*) Sunt non infimæ notæ Theologi, qui non contendunt, eum, qui certum jus habet ad Beneficium poffidendum, poffe pecunias dare, ut ab injufta vexatione fe redimat: injufte tamen recipit, qui vexat, adeoque ad reftitutionem tenetur; ut ftatuit Cœleftinus III. *Cap. Dilectus filius.* Ajunt enim ifti Canoniftæ: „ Qui jus habet ad propulfandam, qua fe laceffitum novit, oppreffionem, poteft dare pecunias eodem plane pacto, quo quis pecuniarum adjumento fe e latronum manibus & lethi faucibus eriperet; modo tamen is, qui pecunias confert, nihil ab iniquo vexatore accipiat, & ejus factum ab Epifcopo probetur.

do, cujus vigore Canonicus novus singulis Canonicis *chirothecas* distribuit, & donat post adeptam possessionem, & post admissionem ad fructus & distributiones; declaravit sacra Congregatio, teste Fagnano, nec fas esse hujusmodi *chirothecas* distribui vel accipi. *Ad cap. Tua nos, tit. De Simon. num.* 38.

Ex hisce, necnon ex Epistola Honorii II. §. seq. subjicienda, quisque facile intelliget, ea omnia, quæ Archidiaconi, Decani Canonici, aliique ab introducendis Presbyteris, Canonicis, aliisque Beneficiatis in *proprium suum commodum* convertenda exigunt, de Simonia turpique quæstu admodum esse suspecta, atque ab omnibus, cui virium hoc horrori est, eo titulo merito esse rejicenda.

Quod tamen non obstante adeo dilucida atque toties iterata a Conciliis ac Pontificibus dictarum exactionum reprobatione, adhuc a plurimis, sine ullo pene conscientiæ remorsu, exactiones illæ frequententur, inde provenire videtur, quod difficulter homines ab inveterata consuetudine divelli queant; præsertim si eo usque invaluerit, ut ea quæ exiguntur, in *jura* Dignitatum ac Officiorum transiisse videantur. De qua difficultate audire lubeat querelam, quam in litteris ad Richardum Sedis Apostolicæ Legatum sæculo undecimo deprompsit S. Ivo Carnutensis *Epist.* 133. " Quod autem vobis suggestum est, ait Simoniacam hæresim, me permittente, in Ecclesia Carnutensi publice dominari, omnino veritate caret. Quia hoc malum ab initio Clericatus mei semper exhorrui; & postquam ad Episcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in superficie resecavi. Quod manifestum fieret, si pace Confratrum & Coepiscoporum nostrorum fieri posset. In quorum Ecclesiis multæ *malæ consuetudines* adhuc caput erigunt, quæ temporibus nostri Sacerdotii Deo auxiliante in Ecclesia Carnutensi sopitæ sunt. Quæ autem adhuc sunt, quæ pro *consuetudine antiqua publice, exigant Decanus & Cantor, & alii Ministri ab his, qui Canonici fiunt, me contradicente, & persequente Romanæ Ecclesiæ consuetudine se defendunt, in qua dicunt Cubicularios & Ministros Sacri Palatii multa exigere a consecratis Episcopis vel Abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus, nec charta gratis ibi (ut ajunt habeatur; & hoc quasi lapide conterunt frontem meam, cum non habeam quod respondeam, nisi Evangelicum illud: Quod dicunt, servate & facite: sed si id faciunt, secundum opera eorum nolite facere.*

Hoc S. Ivonis responsum non docet primo, quod zelosissimus ille Antistes post multos pro evellanda Simoniaca pravitate, non sine fructu, exantlatos labores; nihilominus *consuetudinem inveteratam*, qua Decanus, Cantor, aliique Ministri a Canonicis recipiendis aliqua exigebant, tolerare coactus fuerit.

Docemur secundo, quod sanctissimus ille Præsul, licet *consuetudinem* illam omnino abrogare non potuerit, eam tamen persequi, & exigentibus contradicere non omiserit.

§. VII.

Epistola Honorii II. ad Episcopum & Clerum Leodiensem, qua improbat pravam consuetudinem exigendi pecunias a recipiendis ad possessionem Beneficiorum.

HONORIUS Servus Servorum Dei, Alexandro „ Episcopo, & Clero Leodiensi, salutem & Apostolicam benedictionem. „ Relatione Fratrum vestrorum ad nos venientium comperimus, hanc in vestra Leodiensi Ecclesia *detestabilem ex antiquo fieri consuetudinem*, ut quicumque ibi fieri Canonicus voluerit, oporteat eum Præposito & Decano determinatam pecuniam exhibere; & hoc de investituris Ecclesiarum, & Altarium, Archidiaconos & Decanos facere accepimus. Scriptum est in Evangelio, quia Dominus noster vendentes & ementes ejecit de Templo ideoque per præsentia scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus tam *prava consuetudo* de cætero apud vos nullatenus conservetur, sed modis omnibus annihiletur. Quod si quis deinceps contrarium præsumpserit agere, nos & dantem & accipientem jubemus locum in Ecclesia non habere. Datum Laterani 7. Id. Novembris ". Extat *tom.* 12. *Specilegii Lucæ Dacherii, pag.* 158.

§. VIII.

Sæpe contegitur Simonia sub specie gratitudinis.

QUI a Simonia vindicare voluerunt accipientes aut dantes temporale pro spirituali, *modo temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra*, credidisse videntur Christi mandatum, *Gratis accepistis, gratis date*, atque universos Canones Simoniacæ pravitati oppositos, verbis tantum & non rebus positos fuisse. Quid enim, quæso, interest, num temporale dari ut accipi dicatur tamquam *gratuita compensatio* pro se spirituali, num vero tamquam *pretium*; modo eo fine detur temporale, ut per illud ad spirituale perveniatur, aut e converso spirituale conferatur, nisi ut temporale accipiatur.

Merito proinde Facultas Theologica Lovaniensis rogata ab Episcopo Gandensi, hanc propositionem tamquam Simoniacæ pravitati pallium subministrantem condemnavit: " Dare temporale spirituali non est Simonia, quando per temporale fit solum *compensatio gratuita* pro spirituali, aut e contra.

Ejusdem quoque propositionis praxim anno 1659. Episcopus Namurcensis omnibus suæ Diœcesis Confessariis interdixit.

Quarum condemnationum justitiam probavit SS. D. Innocentius XI. dum eamdem inter cæteras 65. *n.* 25. solemni censura perstrinxit.

Qui igitur, ut Beneficium impetrare queant, hac aut simili loquendi formula Collatorem alloquuntur: *Domine, nolo quidquam promittere: si tamen placeat mihi Beneficium conferre, non ero ingratus, nec recedam a consuetudine virorum honestorum; etenim sum & vir honestus*; indubie Simoniaci sunt. Quod enim hisce verborum involucris rerum temporalium promissiones contegantur, clarius est quam ut probari debeat; neque Collatores indigent *Calepino*, ut verba illa intelligant.

Quinimmo, licet tacita illa de dando & accipiendo temporali per modum *gratitudinis* conventio, verbis non exprimatur; attamen remuneratione illas pecuniarias, quæ hodie passim contingunt, plerumque, si non semper, ex tacita conventione fieri, dubitare non poterit, qui remunerationes illas cum circumstantiis suis, quas §. sequenti expendemus, attentius consideraverit.

§. IX.

Ex circumstantiis, quæ hodiernas remunerationes comitari solent, ostenditur, quod consueverit sub illis latere turpis Simonia.

UT constet, num munerum datio animum Collatoris aut Patroni ad conferendum Beneficium inclinavit, tacitaque saltem de dandis muneribus conventio intercesserit; tria potissimum consideranda censuit Alexander III. *Dantis & accipientis qualitas, quantitas muneris, & donationis tempus.* Cap. 18. *t. De Simonia.*

Hæc si attentius paulo expendantur, vix ambigo, quin facile intelligetur, quod pleræque hodiernæ munerum retribntiones ex conventione ut minus tacita procedant.

Personæ quidem, cui collatio fieri consuevit, qualitas, quæ a Collatoribus considerari solet, non obscure conventionem de munere dando & accipiendo innuit.

Primum quippe quod Collatores hujusmodi circa personam inquirunt, & de quo præcipue solliciti sunt, est, num is, qui se offert, dives sit & sufficiens, qui convenientem *remunerationem* faciat; parum anxii, num pietate, doctrina ad Statum Ecclesiasticum necessariis conditionibus sit instructus.

Immo nec divitem novisse similibus mercatoribus sufficit, nisi & *gratum* futurum pro *ratione Beneficii conferendi* pernoscant: si de eo dubitent, prævie sollicite admodum de eo inquirere non dubitant. Si inquisitione facta, eum *muneribus* dandis insufficientem, aut a *munerum* datione abhorrentem intelligant, eo quod bona Ecclesiastica ut ministrantium alimenta, & quod illis superest ut *patrimonium pauperum* suspiciat, illi Beneficium conferre sollicite cavebunt, tametsi a doctrina, pietate, ac moribus multum esset commendabilis.

Hinc fit, ut de illis Ecclesiis, in quibus hujusmodi remunerationes fieri solent, dicere possimus, quod jam pridem ad Lucensem Ecclesiam scripsit Alexander II. " Ex multis temporibus hoc „ detestabile malum intra vestram Ecclesiam inolevisse cognovimus „ ut *nulli* unquam Clerico, quamvis *Religioso*, quamvis scientia & moribus prædito, Ecclesiasticum Beneficium concederetur, nisi ei qui *profano pecuniæ munere* illud emere studuisset: „ fiebatque Ecclesia & res ejus ita venalis, veluti quædam terrena, & vilis merx a negotiatoribus ad vendendum exposita. „ Quod malum quam detestabile, quantum Deo Sanctisque sit contrarium, & Sacri Canones docent, & fere omnibus manifestum existit ". *Canone* 9. *causa* 1. *quæst.* 3.

Secundo, circa *munerum* oblationem considerandam esse monet Pontifex „ quantitatem muneris, si magni vel minoris pretii res data existat. Quod enim scriptum est, inquit, *Beatus* „ *qui excutit manus suas ab omni munere*, de illis donis dictum „ est, quæ accipientis *animum allicere* vel *pervertere solent*.

Usitatum hodiernum *remunerationum* valorem si quis expendat, & *munerum* illorum ipse animum Collatoris aut Patroni allici vel perverti posse neget, sensus communis expers merito judicaretur.

Quin ut ex *munerum quantitate* manifestior pateat mercandi animus, advertendum, munera illa ac dona, pretii instar, pro ratione proventuum Beneficii conferendi, majora aut minora, juxta vulgarem similium negotiatorum æstimationem, esse constituta: quæ ni a Collatario persolvantur, si non injustitiæ, ut minus infamiæ notam apud illos incurrit.

Quantitatem vero munerum ex nefandissimo illo mangonum judicio taxatam si æqua lance libremus, indubie potiori jure hodie dicere licebit, quod olim dixit Petrus Blesensis *Epist.* 124. „ O „ negotiatio detestanda! pro honore transitorio animam perdere, tantumque pecuniæ numerare pro reditu, quantum de „ obventionibus ejus non possit *per quinquennium* obvenire.

Subdit vero Pontifex: *Quod si dona modici pretii fuerint, Ecclesia interpretari non consuevit in his delinquere vel donantem vel accipientem.* Recte, inquam, dicit: *Ecclesia interpretari non consuevit*: quia, ut bene notat Fagnanus post S. Thomam, quod in hisce munusculis dicatur, non committi Simoniam, procedit in *foro exteriori* & *quoad Ecclesiam*: quia cum non sit probabile, ut " animus Judicis spiritualis flectatur ad aliquid faciendum „ pro parvo munere: idcirco Ecclesia in his non judicat Simoniam „ committi: & ita loquitur textus in *Cap. Et si quæstiones De* „ *Sim.* sed apud Deum, qui cor videt, Simonia est, & in parvis & in magnis muneribus, si animus Judicis ex eis flectatur: & ita illum textum declarat S. Thomas in 4. *dist.* 25. *quæst.* 2. *art.* 3. *ad* 5. Item, Simonia est, etiam in parvis munusculis, ubicumque apparet de intentione, *Cap. Ex diebus De* „ *Simonia*, ubi patet sex solidos Simoniam inducere ". Hæc Fagnanus ad *Cap. Tua nos, tit. De Simonia, num.* 39.

Hæc eo fine notanda duxi, ut ex circumstantiis, quæ hodiernas remunerationes comitari solent, pateat non Deo tantum, verum etiam hominibus, eas Simoniacas probari. Ut vero intentum magis appareat, tertium quod in dandis muneribus expendendum esse monet Pontifex, scilicet donationis tempus expendamus.

Experientia compertum est, illa, quæ *remunerationis* gratia hodie exhibentur, mox ab accepto Beneficio persolvi; non secus

secus quam in emptione-venditione pretium re tradita solet exsolvi; quinimmo non raro, quia fidem sufficientem de remuneratione non habent, ante collatum Beneficium, securitatis ergo sequestro munera committuntur.

Hanc rursus circumstantiam si quis expenderit, morali judicio sit destitutus oportet, qui Simoniam hic latere non judicet.

Singula igitur, quæ modernas munerum remunerationes comitari solent, si quis morali & incorrupto judicio expenderit; nescio quomodo ambigere poterit, quin sub illis munerum susceptionibus ac largitionibus nefandissima tegatur Simonia.

Illud præterea circa consuetas hodie remunerationes observandum, quod illæ fieri soleant ab his, qui nunquam vel vigesimam partem eorum, quæ remunerationis ergo Collatoribus offerunt, *gratis* alicui darent; adeo ut vel sola remunerationum in ea quantitate oblatio, deficientibus etiam aliis circumstantiis, animum Simoniacum sufficienter declaret: quis enim, nisi sensu communi destitutus, credat, quod munera, quæ aliquot annorum proventus Beneficii collati absumunt, a similibus *gratis* offerantur? Puderet quoque Collatores hujusmodi oblata accipere, nisi crederent ea ex quadam obligatione, saltem tacita, offerri, quæ ex prava illa consuetudine, remunerationes pro collatis Beneficiis faciendi, censetur inesse.

Sola proinde personæ dantis & accipientis qualitas, atque munerum quantitas, si moraliter considerentur, sufficit, ut illas modernas *munerum* retributiones & acceptiones Simoniacas probent.

Adhæc, si effectus illarum *retributionum* considerentur, latentis similiter Simoniæ indicium sunt; nec enim alios quam Simoniæ detestandos effectus reperire est.

Nonne ad oculum patet in partibus illis, in quibus hujusmodi munerum susceptiones & retributiones frequentantur, evenire, quod jam olim per Simoniacam labem factum scribit Glaber Rodulphus *lib. 2. hist. c. 6.* ut nimirum *illi, qui sacræ Religionis idonearum Decretores personarum esse debuerant*, munerum *largitione corrupti, potiorem quempiam ad regimen Ecclesiarum vel animarum dijudicant, illum videlicet, a quo* ampliora munera *suscipere sperant*.

Si per Simoniam evenire dixerit S. Gregorium Epist. 111. lib. 7. *ut nulla de actu probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit de vita discussio, sed ille solummodo dignus, qui dare pretium suffecerit, æstimetur*: nonne quoque idem per sordidas illas remunerationes contingere videmus; ut nimirum *ille solummodo dignus, qui munera remunerandi causa dare suffecerit* & voluerit, *æstimetur*?

CAPUT III.

De triplici munere, cujus interventu Simonia committitur.

§. I.

Ostenditur tria esse munera, quorum interventione Simonia contrahitur.

SUnt *nonnulli* (*inquit S. Gregorius* Hom. 4. in Evang.) *qui quidem nummorum præmia ex Ordinatione non accipiunt, & tamen sacros Ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem laudis solummodo retributionem quærunt. Hi nimirum quod* gratis *acceptum est*, gratis *non tribuunt, qui de impenso sanctitatis officio nummum expetunt* favoris. *Unde bene, cum justum virum describeret Propheta, ait*: Qui excutit manus suas ab omni munere. *Neque enim dicit: Qui excutit manus suas a munere, sed adjunxit* ab omni, *quia aliud est munus* ab obsequio, *aliud munus* a manu, *aliud munus* a lingua. Apud Gratianum *Caus. 1. quæst. 1. Can. 114.*

Tria horum munerum genera multo ante Gregorium notaverat S. Hieronymus *Comment. in Epist. ad Tit.* deplorans & suo tempore plures reperiri, qui non quærunt eos in Ecclesia erigere columnas, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse; sed quos vel ipsi amant, vel, quorum sunt *obsequiis* deliniti, vel pro quibus Majorum quispiam *rogaverit*, (ut deteriora taceam) qui ut Clerici fierent, *muneribus* impetrarunt. Apud Gratianum *Caus. 8. quæst. 1. Can. 6.*

Has tres munerum species tamquam certissimam Simoniæ materiam subsequentes Pontifices, ac Patres uno consensu agnoverunt: quare sæculo undecimo intrepide pronuntiare non dubitavit Urbanus II. *Caus. 1. quæst. 3. Can. 8.* "Qui res Ecclesiasticas non ad hoc, ad quod institutæ sunt, sed ad propria „ lucra munere *linguæ*, vel *indebiti obsequii*, vel *pecunia* largitur, vel adipiscitur, *Simoniacus* est". Et post ipsum sæculo duodecimo B. Petrus Damiani, hisce tribus muneribus enumeratis, *lib. 2. Epist. 1.* subjungit: "Quisquis in dandis accipiendisque dignitatibus Ecclesiasticis *una duntaxat earum*, quæ „ prædictæ sunt, peste corrumpitur, Simoniacæ hæreseos teneri crimine judicatur.

„ Dicendum igitur cum Doctore Angelico, quod sicuti contrahitur Simonia accipiendo pecuniam, vel quamlibet aliam „ rem exteriorem, quod pertinet ad *munus a manu*; ita etiam „ contrahitur per *munus a lingua*, vel *ab obsequio*". *2. 2. quæst. 100. art. 5. in corpore.*

§. II.

Quinam incurrant vitium Simoniæ per munus a manu?

MUnus *a manu*, auctore S. Gregorio, est *pecunia*. "Totum vero, ait S. Augustinus, quidquid homines possident „ in terra, omnia, quorum domini sunt, *pecunia* vocatur. Ideo „ autem *pecunia* vocatur, quia antiqui totum quod habebant, „ in pecoribus habebant". *Can. Totum caus. 1. quæst. 3.* Itaque sub munere *a manu* continetur omne, quod homines in terra possident, quodque pretio æstimari solet.

Hinc collige, munere *a manu* committere Simoniam, qui cujuspiam rei temporalis interventu spirituale acquirit aut largitur; idque; sive res illa magni, sive exigui pretii fuerit.

Unde Simoniacum pronuntiare non dubitavit Alexander III. Clericum, qui sex solidos Archidiacono solvit, quia *ipsum* aliter ad Ordines præsentare noluerat. *Cap. 20. tit. de Simonia.*

Sequitur secundo, per munus *a manu* incurrere Simoniam, qui dant vel accipiunt Beneficium cum promissione expressa vel tacita remittendi debitum vel proprium, vel alienum, licet illud ex officio spirituali contractum supponatur. Exempli gratia, si Parochus stipendii loco, quod suo debetur Vicario, daret vel resignaret suum Beneficium cum pacto tacito vel expresso debitum *remittendi* seu non exigendi, indubie Simoniacus esset & dans, & accipiens.

Eodem ex capite Patroni, præsertim Ecclesiastici, frequenter Simoniæ labe asperguntur, præsentantes ad Ecclesiam Parochialem ea lege, rursus tacite vel expresse, ut præsentatus minore competentiam sit contentus, aut saltem augmentum illius non prætendat. Similiter Clerici, qui tacite vel expresse remissionem illam addicunt, aut augmento, quod forsitan jure prætendere possent, renuntiant, ut præsentationem obtineant, lepram Simoniæ non evadunt.

Quid enim evidentius, quam quod eo casu vel debiti certi aut saltem probabilis fiat remissio, ut Beneficium conferatur vel accipiatur?

Nec minus evidens est, similem remissionem, emolumenti non exigui loco, Patronis reputandam esse, quia inde contingit, quod major decimarum portio ad ipsos devolvatur. Similes proinde sunt hujusmodi Clerici illis Clericis Cantuarensibus, qui teste Alexandro III. *in Cap. 6. tit. de pactis*, decedentibus Ecclesiarum personis, paciscebantur ex ipsis "Ecclesiis majores solito solvere pensiones, ut facilius possent easdem Ecclesias adipisci"; quorum factum Pontifex ut detestabile vitium omnimodis extirpandum, & severitate Ecclesiastica puniendum, pronuntiat.

Tertio, munere, *manu* Simoniaci sunt Patroni quidam laici, qui ad beneficia præsentant sub tacita vel expressa conditione, ut carnes, pisces, cerevisiam, aut merces alias ex officina ipsorum quærere teneantur: hac enim obligationem Patronis illis pretio æstimabilem esse nemo sanæ mentis dubitat.

Quarto, idem vitium per munus *a manu* frequenter incurrunt, qui, ut Patronos ad præsentandum alliciant, & eorum aucupentur amicitiam vel favorem, ipsis convivia ac sympósia exhibent. Nec enim ambigere licet, quin hæc pretio æstimabilia sint.

Plures casus, quibus Simonia munere *a manu* committatur, hic adducere necesse non judicavi; quia allegatis sine difficultate intelligi posse credo, quandonam in aliis munus *a manu* Simoniacam Beneficii collationem faciat. Hoc tamen addendum putavi, quod ad munus *a manu* non requiratur, ut illud quod datur aut accipitur *revera* sit pretio aut pecunia æstimabile; sed sufficiat, quod ut tale habeat promittens aut acceptans: unde Simoniacum censuit Alexander III Episcopum Oxoniensem, quia Archidiacono *Beneficium*, & cuidam Clerico ante electionem suam *Prioratum* dicebatur promisisse, ut uterque consentiret electioni. *Cap. 11. tit. De Simonia.*

§. III.

Quandonam committatur Simonia per munus a lingua?

MUnus *a lingua* est *favor*, ait S. Gregorius *Caus. 1. quæst. 1. Can. 14.*

Hujus muneris interventu, non secus quam muneris *a manu* Simoniam committi ex S. Gregorio, aliisque §. 1. hujus Capitis notatum est.

Rationem reddit Urbanus II. *Epist. 17. Quia qui res Ecclesiasticas non ad hoc quod institutæ sunt, sed a priora lucra*, munere linguæ, *vel indebiti obsequii, vel pecunia largitur, vel adipiscitur, Simoniacus est*. Apud Gratianum *Caus. 1. quæst. 3. Can. salvator.*

Cui consonat Doctor Angelicus 2. 2. *q.* 100. *art. 5. in C.* docens contrahi Simoniam per munus *a lingua*, sicuti accipiendo pecuniam; quia *quod aliquis satisfaciat precibus alicujus ad temporalem gratiam quærendam, ordinatur ad aliquam utilitatem, quæ potest pecuniæ pretio æstimari*.

Toties igitur Simonia *munere linguæ* committitur, quoties Beneficium ad preces alterius eo fine confertur, ut satisfaciendo ejus postulationi *gratia* seu *favor* ipsius ad utilitatem propriam habeatur: *Tales enim preces*, ut bene notat Glossa, *succedunt loco pretii*.

Similiter Simonia per munus *a lingua* inficitur, qui Beneficium ad preces alterius conferendum duxit; ne recusans offensam postulantis incurrendo, *gratiam* seu *favorem* ejus amitteret. Nec enim minus pretio æstimabile censetur *favorem* alicujus obtentum non amittere, quam non obtentum comparare.

Quinimmo nec collatio Beneficii facta ad preces alicujus desinet esse Simoniaca, si per eam *favor humanus* quæratur, tametsi preces pro *digno*, aut etiam *digniore* porrigantur; quia cum nihi-

nihilominus Beneficium collatum sit, ut *favor*, qui ad utilitatem propriam spectat, habeatur, non potest collatio vitio Simoniæ carere, non magis quam collatio facta dignissimo pro præstatione pecuniæ.

Quod ipsum docet S. Thomas, adstruens esse Simoniam saltem in intentione, conferre Beneficium ad preces alterius, licet illæ fiant pro *digno*: *Si non attendatur, inquit, ad dignitatem personæ, sed ad* favorem humanum. 2. 2. *qu.* 100. *art.* 5. *ad* 3.

§. IV.

An semper sit Simoniacum Beneficium ad preces vel ad commendationem alicujus conferre, vel obtinere?

SI *preces pro digno porriguntur, ait S. Thomas, ipsum factum non est Simoniacum; quia subest debita causa, ex qua illi, pro quo preces porriguntur, spirituale aliquid conferatur: tamen potest esse Simonia in intentione, si non attendatur ad dignitatem personæ, sed ad* favorem humanum.

Ex sententia proinde Doctoris Angelici collatio Beneficii ad preces alterius facta, semper Simoniaca non est. Si enim collator attenderit solum ad *dignitatem* personæ, non ad *favorem humanum*, sive quod idem est, si in collatione tantum habitus fuerit respectus ad merita personæ per tertium proposita & patefacta, adeo ut preces porrectæ potius habeantur pro attestatione meritorum, quam personæ commendatione, & consequenter talis collatio facta dicenda sit non in *gratiam* commendantis, sive ut *favor* ejus habeatur, sed ob *merita* personæ per preces & commendationem ipsius declarata & probata.

Similiter si postulans pro alio Beneficium non alio intuitu *preces* porrigat, quam ut *merita* personæ Collatori vel Patrono innotescant, atque per illa solum ad conferendum Beneficium Collatorem movere intendat; nulla quoque vel species Simoniæ ex parte supplicantis interveniet.

Recte proinde dixit Gratianus noster *Caus.* 1. *q.* 1. post *Can.* 122. *Non quorumlibet* precibus *Ordinationes factæ falsæ dijudicantur, sed hæ demum, quæ precibus ordinandi vel ejus amici*, non spirituali, *sed* carnali affectu *porrectis fiunt, cum alias futuræ non essent*; quas non charitas interveniens, sed amicitia supplicans extorquet.

Ut igitur verbo dicamus, rogans aut porrigens *preces* pro alio erit Simoniacus, saltem in intentione, si *preces* ea intentione offerat, ut Collatorem non per *merita* personæ, sed per *gratiam* aut *favorem* humanum, quem taciteipsi addidit, ad conferendum movere intendat. Similiter nec Collator a Simonia erit immunis, si non ob merita personæ per supplicantem exposita, sed ob addictam sibi *gratiam* aut *favorem* ad conferendum processerit, juxta illud propositum S. Thomæ: *Qui dat spirituale si principaliter moveatur favore precum, vel timore rogantis, quantum ad judicium divinum Simoniam committit & rogatus & rogans, si hoc intendat*. 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5.

§. V.

Quandonam committatur Simonia per munus ab obsequio?

MUNUS *ab obsequio*, inquit S. Gregorius, *est servitus indebite impensa*. *Caus.* 1. *quæst.* 1. *Canone* 104.

Hujus muneris interventu, non secus ac muneris *a manu*, Simoniam committi, §. 1. hujus Capitis ostensum fuit. Rationem dat S. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5.

Quia *idem est quod aliquis det rem spiritualem pro aliquo obsequio temporali exhibito vel exhibendo, ac si daret pro pecunia data vel promissa, qua illud obsequium æstimari posset*.

Eamdem rationem attigit S. Petrus Damiani perstringens Clericos aulicos, qui exhibendo obsequia Beneficia venabantur, a Simonia tamen se immunes gloriabantur, quia *nullam talenti summam pro suscipiendis honoribus se pepigere daturos*. *Sed dic mihi, o Clerice* (inquit Petrus Damiani lib. 2. Epist. 1.) *quisquis es, si redempto quolibet aureo vase, vel prædio, distractor exigeret, ut retento apud te vice pretii, hujusmodi sibi sedulitatis impendium exhiberes; numquid non postmodum constanter asseveres, te quod acceptum est justo pretio comparasse? Non videlicet quia pecuniam persolvisti, sed quia servitium præbuisti. Diceres enim, & fortasse non impudenter adstrueres: Carius enim, dum tanto me labore vexarem, dum toties facultatum mearum sumptus expenderem, quam si semel præfixæ quantitatis pecuniam numerarem. Nequaquam ergo sibi innocentiam præbeant, & a Simoniacæ hæreseos maculis se mundos esse confidant, qui licet metalla vibrantia non appendunt, pretium tamen pro suscipiendis honoribus per subjectionis* & obsequii *quædam* quasi talenta *persolvunt*. Hæc S. Petrus Damiani.

Manifestam proinde incurrunt Simoniam, qui obsequium seu servitium Collatoribus aut Patronis *gratis* exhibent, ea conditione tacita vel expressa, quod ipsis, occasione occurrente, de Beneficio providebunt. Similiter & ipsi Collatores eodem vitio irretiuntur, si ea spe alliciant Clericos, ut sibi obsequium aut servitium *gratis* exhibeant.

Hoc Simoniæ periculum metuens S. Carolus, monuit atque obtestatus est *Episcopos, aliosque, quibus jus est conferendi Beneficia, ut familiaribus suis certam mercedem constituant, ne illi hoc subsidio destituti Beneficia Ecclesiastica, tamquam suæ operæ & laboris pretium præcipue sibi proponant*. *In Concil. Mediol.* II. in Constit. adversus Simoniac. *numer.* 13.

Eumdem Simoniæ reatum incurrunt, qui Principum, aut aliorum Magnatum liberos vel Episcoporum nepotes *nullo* aut *exiguo* stipendio regendos, erudiendosve suscipiunt, ea spe, ut Beneficia Ecclesiastica ab ipsis, vel eorum favore adipiscantur.

Neque labes Simoniæ abstergeretur, tametsi obsequium exhibitum vel exhibendum spirituale foret; quia & spiritualem operam exhibentes, tamquam operarii; digni sunt mercede sua: unde si hanc intuitu Beneficii accepti aut accipiendi remittant, indubie Simoniaci sunt. Similiter qui tale obsequium intuitu Beneficii dati aut promissi, sibi *gratis* exhiberi, tacite vel expresse postulant, aut oblatum acceptant, Simoniæ labe inficiuntur.

Hinc Simoniaci sunt Canonici, aliique Sacerdotes assumentes Vicarios, qui exiguo sint contenti stipendio, spe consequendi Beneficium.

Simoniacum quoque est, conferre alicui Beneficium ea lege & conditione tacita, vel expressa, ut ipse Beneficiatus teneatur Collatori, vel alteri aliqua obsequia etiam spiritualia, Beneficio non annexa, *gratis* præstare. Quis enim dubitat quin obsequia illa, licet spiritualia *gratis* exhibita, ad utilitatem redundent Collatorum? nec enim obsequia illa, tametsi spiritualia, sine constituto honorario ab aliis ipsis exhiberentur.

CAPUT IV.

De Simonia Confidentiæ.

§. I.

Quid de hac specie Simoniæ edixerit Pius V.?

ADversus Simoniam confidentialem, quæ sæculo decimosexto aut circiter præcipue invaluisse videtur, diversi Romani Pontifices Constitutiones ac Decreta sua promulgarunt; inter quæ tamen præ cæteris eminet Constitutio Pii V. naturam illius vitii, atque perniciosos illius effectus, necnon modum illud detegendi probandique fusius proponens & explanans. *Multi*, inquit Pius V. Constit. 85. in Bull. Roman. *ipsa Beneficia jure retinere nequeuntes, alii enim coguntur ad sacros Ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu Clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant; alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant; alii propter crimina incapaces; quidam ut purgato delicto vel absolutione consecuta illa repetant, eadem in alienos deponunt. & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpe laicis & inhabilibus. Plerique vel senes, vel infirmi, ut Beneficia in domibus suis perpetuent, illa renuntiarunt & renuntiant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus Ecclesiasticis alant; vel illa etiamnum infantibus, aut nascituris, asservent, sacro interdum circuitu retrocessionis, cum reservatione fructuum, & aliorum rerum aut accessu, præsertim ab illis qui præstandorum Jurium Cam. Apost. sunt immunes: alii aut incapaces, aut aliis Beneficiis Ecclesiasticis onusti, aut Ecclesiastico Ordini sese mancipare refugientes, aut mere laici, Beneficia Ecclesiastica aliis conferenda procurant, ut de illis postmodum ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum. Adhæc plerique Ordinarii & Collatores, ac etiam Patroni laici curant deponenda Beneficia, ut fructus seu possessiones capiant eorumdem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejusmodi admittuntur, quibus immaculata divinarum rerum puritas impie violatur, disciplinæ Ecclesiasticæ nervus disrumpitur, & imminens patratur exitium animarum.*

Hisce perniciosis technis, quas Clericorum avaritia & cupiditas adinvenit, ut sacrorum Ecclesiæ munerum sordidam mercimoniam tegere queat, prænotatis, Pius Pontifex subjungit, *Quare nos volentes periculosam talium audaciam novi juris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus.*

Ut si quis quacumque auctoritate Ecclesiam, vel Monasterium, aut aliud Beneficium Ecclesiasticum qualecumque, ex resignatione vel cessione cujuscumque personæ, simpliciter aut cum circuitu retrocessionis cum regressu vel accessu etiam sola dimittentis intentione receperit, ut illa, vel illud etiam in eventum regressus vel accessus, eidem dimittenti vel alteri postea conferantur, aut illius fructus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur.

Itidem si Ordinarius, vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum, Beneficium Ecclesiasticum quovis modo vacans, ea conditione tacita vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio Collatoris seu alterius cujuscumque contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut eo provisus, fructus illius vel partem ad utilitatem vel libitum conferentis, vel decedentis, aut alterius relinquat & remittat, seu pensionem illi, vel illis, quem vel quos idem Collator, aut cedens, vel alius per se vel per alium, scripto aut verbo jusserit seu significaverit, persolvat, & pariter si a Patrono etiam laico, vel alteri præsentatori, seu electori contigerit aut contingit id fieri.

Adhæc si Clericus prædictæ Cameræ, aut Cardinalis, aut alius a solutione jurium ipsius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apostolicæ exemptus, post resignationem vel cessionem alicujus extranei, de Ecclesia, Monasterio, vel alio Beneficio Ecclesiastico in se, Apostolica, vel alia auctoritate factam & admissam, illam vel illud etiam confectis litteris Apostolicis, & possessione apprehensa, in eumdem resignantem vel cedentem, medico spatio interjecto, veluti duorum vel trium mensium retrocesserit aut retrocedet in futurum, & ex illa retrocessione fructus Ecclesiæ seu Monasterii, aut Beneficii vel eorum pars, seu pensio, seu quid aliud super his reservatum aut regressus seu accessus, & ingressus

ad

et illam vel illud, ipsi Clerico, vel Cardinali, aut alii exempto sit, fueritque concessus.

Ex his facile esset concludere, quinam ad mentem Pii Pontificis Simoniaci Confidentiæ sint dicendi: (*a*) ut tamen clariores ad sensum Pontificum ac Ecclesiæ de hac Simonia conclusiones formentur, prius quid Concilia, Pontificum declarationes sequuta, de ea senserint, paucis proponam.

§ II.

Quid circa Simoniam Confidentiæ decreverint Concilia?

QUANTA mala in Ecclesiam invehat Simonia confidentiæ, §. præcedenti ex Constitutione Pii V. vidimus; ut proinde mirum non sit, si & ipsa Concilia pro Ecclesiasticæ disciplinæ instauratione celebrata, Romanorum Pontificum exemplo, teterrimam hanc Ecclesiasticæ disciplinæ pestem eliminare totis viribus studuerint.

Et quidem anno 1583. Patres Concilii Remensis Simoniacam labem funditus extirpare volentes, adversus hanc ejus speciem hæc statuenda censuerunt. *Tit. De Simonia; num. 13. 14. 15, & 16.*

Quisquis acceptat Beneficium, ut ei postea cedat in favorem cujuscumque personæ capacis, vel incapacis, secularis vel regularis, laicorum, vel alicujus ex Clericis, fiduciarius esse censeatur. Idemque esto judicium de eo, qui per resignationem ejus Beneficium recipit, cujus prius erat illi facta promissio.

Qui eamdem Confidentiam verbo, vel facto juverit vel procuraverit, ejusdem criminis particeps habeatur. Qui Beneficium acceptat, non ut cedat, sed ut alius fructibus, vel eorum portione, sub ipsius nomine gaudeat, fiduciarius esse judicetur.

Patroni etiam seu Ecclesiastici seu laici, qui Clericorum personas interponunt, ut ex pacto vel expresso vel tacito, fructus Beneficiorum, ad quæ presentant, vel eorum partem aliquam in proprios usus convertant, vel qui aliquo supposito, vel etiam nullo titulo existente, fructus Beneficiorum occupant, non solum hujus criminis rei, sed etiam injustissimi raptores censeantur, & jure Patronatus ipso facto privati existant.

Eodem anno Turonenses Patres eodem adversus hanc Simoniæ pravitatem zelo animati Constitutionem Pii V. de qua §. præcedenti, ob omnibus exacte observandam *c. 5.* decernunt, insuper declarantes: *Ecclesiam fiduciarios Simoniacos non minore quam fidei desertores odio habere.* Ipsi etenim, subjungit Sacer Conventus, *magno Cleri scandalo, animarum suarum periculo, ac Ecclesiæ bonorum gravi dispendio ad Beneficia provehuntur.*

Utque plura adversus pestilentissimum illum Simoniæ fœtum Conciliorum gravissima Decreta prætercam, unum Concilii Mediolanensis sub S. Carolo adjungo. *Ne ita detur Beneficium cuiquam, ut is ad nutum ejus, qui dederit, vel cujusvis alterius postea cedat.*

Neve in eo dando ulla fructuum pars ab Episcopis, & inferioribus contra sacrorum Canonum instituta, quovis etiam pietatis studio reservetur.

Qui ex iis, quos diximus, secus fecerit, jure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi, deinceps uti non possit.

Qui vero Beneficium conditionibus hujusmodi acceperit, sciat ex sacrorum Canonum Decretis se nullum in eo jus adeptum esse, atque ideo fructus suos non facere; quosve præceperit, sine conscientiæ labe retinere non posse, ad eorumque restitutionem compellatur. Omnes item ii ceteras pœnas dent Simoniacis a sacris Canonibus, & Constitutione Sanctissimi D. nostri Pii Papæ V. constitutas, & quas Episcopi propterea de iis sumendas judicaverint.

Eamdem Pii Constitutionem Episcopi in Diœcesana Synodo, ac bis quotannis in celebratoribus suæ Diœcesis oppidis publice recitari jubeant.

§. III.

Quæ specialiter sint statuta ad probandum & detegendum Simoniam Confidentiæ?

ILLUD quidem ab initio nascentis Ecclesiæ omnium Simoniacorum studium fuisse, ut diversis fraudibus & technis Simoniacas suas sordes tegere & occultare possent, *Cap. 1. §. 3.* ostendimus, attamen in nulla Simoniæ specie tot pallia, quibus malitiam suam pallient, inventa esse, quam in præsenti, experientia docuit; adeo ut etiam oculatissimos quosque pene fugerent: ut ea propter non immerito monuerint Patres Concillii Burdigalensis *an. 1624. cap. 15.* „ *Præcipuam* curam debere esse in sordida „ Confidentiæ labe detegenda, quo tandem pallam facta & com„ probata, remediis juris ita confodiatur, ut nusquam revivi„ scat, sed evanescat prorsus & extinguatur ", Hinc ea ipsis visa sunt præscribenda, *quibus utcumque*, ajunt, *pateat abhorrendum scelus.*

„ Quicumque Clerici vel Sacerdotes, coram Ordinario suo ad „ exhibendas Beneficiorum sibi collatorum litteras citati, vel jus„ si ad Synodum Diœcesana alportasent, vel in visitatione præ „ manibus haberent, eas non potuerunt exhibere, sed ab alio „ detineri fassi fuerunt: qui ad sacros Ordines, sine justo titu„ lo, & sufficienti ad vitam, promoti fuerunt: qui fructus Be„ neficiorum ad plures annos collatos in præpotentum domos „ transportari siverunt: *qui sæpius ægrotantes eadem Beneficia* „ *resignaverunt*, & rursus eadem convalescentes retinuerunt: „ quicumque etiam Collatores, & Resignantes, inter quos pes„ sima quadam consuetudine convenit, ut resignatum Beneficium „ certæ personæ & designatæ infallibiliter conferatur: *qui sine* „ *intentione clericandi, Beneficia ad tempus retinent, in cogna*„ *tos* tandem *resignanda*, eoque modo de uno ad alium transfe„ renda, hi omnes de Simoniæ & Confidentiæ labe suspecti val„ de censeantur, ac in eos tam diu procedatur & inquiratur, „ quoad Simonia seu Confidentia detecta, Canonice puniantur. „ In aliis vero omnibus ita invigilent sedulo Collatores ordina„ rii, *ut minima Confidentiæ & Simoniæ suspicio provisiones* „ *quascumque remoretur; judicium* suspendat, donec discusso du„ bio, veritas plenius innotescat.

Illius Synodi Prælatos præiverat Pius V. in supra allegata Constitutione, modo & forma probandi Simoniam confidentialem præscriptis. „ Ad probandum plene Confidentiarum abusum, „ ait, inter illas etiam hæ præsumptiones & conjecturæ habean„ tur legitimæ ". Videlicet: „ *Si* quis post cessam a se Eccle„ siam, vel Monasterium, aut Beneficium, & publicatam resi„ gnationem, seu cessionem, captamque a successore possessio„ nem, sese in illa vel illo, seu rebus illius, per se, vel alium, „ seu alios de facto ingesserit, aut fructus perceperit, aut qui„ cumque successor illi, vel ejus propinquis, ipsos, aut partem „ aliquam remiserit eorumdem.

„ Si recipiens Beneficium constituerit dimittentem; vel ejus „ parentes & propinquos, procuratores ad percipiendum, vel lo„ candum fructus Beneficii dimissi, & illi vel illis de fructibus „ perceptis, aut percipiendis donationem fecerit.

„ Si vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus „ mensariorum ex parte dimittendis, expeditio, quæ personam „ recipientis concernit, prosecuta sit, simulque expensæ pro ea „ necessariæ ab illo factæ fuerint.

„ Denique si quis pro concessione alicui facta, quacumque au„ ctoritate de Beneficio Ecclesiastico, per se vel alium seu alios „ intercesserit, vel alias in negotio concessionis sese immiscuerit „ quoquo modo, deinde aliquis de fructibus talis Beneficii de fa„ cto, etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donatio„ nis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem in„ tercessoris fuerit dispositum quandocumque.

„ Testes autem de quaque re singulares singulas probare va„ leant præsumptiones, & conjecturas, pluresque hujusmodi præ„ sumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant, in prædictis.

§. IV.

Conclusiones aliquæ ex allegatis hoc capite Pontificum ac Conciliorum Decretis eductæ.

QUINAM ex Pontificum ac Conciliorum declarationibus, lepra Simoniæ confidentialis censeri debeant infecti, aut ut minus suspecti, qua ratione itidem contra Confidentiarios procedendum sit, antedicta ostendunt: attamen pro faciliore intellectu, nonnulla tamquam consectaria, quæ hodie magis notanda videntur, ex illis excerpemus.

Primo itaque, teste Pio V. constat per Simoniacos confidentiarios „ permulta admitti, quibus immaculata rerum divinarum „ puritas impie violatur, disciplinæ Ecclesiasticæ nervus dirum„ pitur, & imminens patratur exitium animarum ". Quare (ut ait Synodus Turonensis loco citato) „ eos Ecclesia non minore „ quam fidei desertores odio habet.

2. Ex Bulla Pii V. patet „ quod si quis *quacumque* auctorita„ te Ecclesiam, vel Monasterium, aut aliud Beneficium Eccle„ siasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cujuscum„ que personæ, simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum „ regressu, vel accessu etiam *sola dimittentis intetione* receperit, „ ut illa vel illud etiam in eventum regressus, vel accessus, ei„ dem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fru„ ctus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones „ solvantur ex eisdem hæc Confidentia censeatur.

3. Constat ex prædicta Bulla „ Confidentiam committi, si Or„ dinarius vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in „ futurum Beneficium Ecclesiasticum quovis modo vacans ea con„ ditione tacita vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio „ Collatoris seu alterius cujuscumque contra juris communis or„ dinationem disponatur; sive ut de eo provisus fructus illius „ vel partem ad utilitatem, vel ad libitum conferentis vel ce„ dentis aut alterius, relinquat & remittat, seu possessionem il„ li vel illis, quem vel quos idem Collator aut cedens, vel a„ lius per se vel alium scripto aut verbo jusserit seu significave„ rit, persolvat; & pariter si a Patrono etiam laico, vel alteri „ præsentatori, seu electori contingerit aut contingat id fieri.

Ex quo ulterius consectarium est, a Confidentia non videri plane immunia Capitula & Monasteria, ad Pastoratum ea conditione tacita vel expressa aliquem præsentantia, ut vel majorem decimarum portionem Capitulo aut Monasterio dimittat, vel portionem Capituli aut Monasterii, petendo ab ipsis competentiam non diminuat.

4. De Simoniæ confidentiæ labe admodum suspecti censendi sunt, ut norat Synodus Burdigalensis: „ Qui sine intentione „ clericandi, Beneficia ad tempus retinent, in cognatos tandem „ resignanda, eoque modo de uno ad alium transferenda, & per„ petuo in eadem domo quasi hæreditario jure possidenda.

5. Ex Bulla Pii V. Simonia confidentiæ „ plane probatur, si „ resi-

---

(*a*) Cum tamen Bulla Pii V. in Commentarios supremorum Senatuum Galliæ relata non fuerit, Judices, qui de contestationibus, quæ confidentiam spectans, inquirunt, debent potius judicare secundum regulas Juris communis, quam attendere ad præsumptiones in ea Bulla notatas. *Quand on condamne un homme comme coupable sur des presomptions*, ait D. Hericourt, part. 1. Leg. Eccl. pag. 399. edit. 1743. *il faut qu'elles soient du nombre de celles qu'on appelle* Juris & de Jure. *Plusieurs de celles qui sont marqués dans les Bulles de Pie IV. & de Pie V. ne sont pas de cette nature.*

,, resignatarius Beneficii resignanti, vel ejus propinquis fructus ,, aut partem aliquam remiserit eorumdem. Si recipiens Benefi- ,, cium constituerit dimittentem, vel ejus parentes aut propin- ,, quos procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus Be- ,, neficii dimissi, & illi vel illis de fructibus perceptis aut per- ,, cipiendis donationem fecerit.

6. ,, Convictus de Simonia confidentiæ censendus, qui pro con- ,, cessione alicui facta, quacumque auctoritate de Beneficio Ec- ,, clesiastico per se, vel alium seu alios intercesserit, vel alias ,, in negotio concessionis sese immiscuerit quoquo modo; deni- ,, que aliquid de fructibus talis Beneficii de facto etiam per ma- ,, nus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo percepe- ,, rit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit ,, dispositum quandocumque.

7. Constat ex sæpe allegata Pii V. Constitutione, quod in hoc Confidentiæ crimine ,, Testes de quaque re singulares singulas pro- ,, bare valeant præsumptiones & conjecturas, pluresque hujusmo- ,, di præsumptiones & conjecturæ planam probationem faciant ,, in prædictis (*a*).

8. ,, Ex Concilio Burdigalensi intelligitur, quod merito ita in- ,, vigilent *sedulo* Collatores ordinarii, *ut minima* Confidentiæ & ,, Simoniæ *suspicio* provisiones quascumque remoretur, judicium ,, suspendat, donec discusso dubio veritas plenius innotescat ". Monitum sane hodie Collatorum cordibus altissime imprimendum.

CAPUT V.

De Simonia in administratione Sacramentorum.

§. I.

Omnis pactio & actio in administratione Sacramentorum, tamquam de Simonia valde suspecta, per Canones reprobata est.

UT Ecclesia in filiis suis debitam, ac summam erga divina Redemptionis nostræ Sacramenta reverentiam atque appretiationem foveret, omnia, quæ vel Simoniæ, avaritiæ, turpisve quæstus suspicionem integre possent, ab eorum administratione longissime abesse voluit. Hinc pactiones, conventiones, atque temporalium exactiones, quæ ejusmodi suspicionem ægre evadere queunt, in sacrorum administratione numquam non exhorruit.

Et quidem sæculo II. scribit Tertullianus in Apologetico: ,, Præsident probati quique seniores, honorem istum non pretio, ,, sed testimonio adepti, neque enim *pretio ulla res Dei* con- ,, stat; etiamsi quod arcæ genus est, non de *oneraria summa* ,, *quasi redemptæ religionis congerat*. Modicam unusquisque sti- ,, pem menstrua die, vel cum velit, si modo possit, apponit: ,, nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hæc quasi deposi- ,, ta pietatis sunt.

Offerebant ergo Fideles, quod Ecclesiæ Ministris, pauperibus sustentandis satis erat; sed longissime omnis pecuniæ exactio in sacrorum functionibus ab Ecclesiæ Ministris aberat.

Sed ne hæc crederetur primitivæ Ecclesiæ singularis integritas, quis media ac infima ætate Ecclesiæ sensus fuerit, paucis subjicio.

Duodecimo sæculo ineunte, Guido Paschalis II. Legatus in suis pro Gallicana Ecclesia Constitutionibus: ,, Prohibemus, ait, ,, sub excommunicatione, ne Sacerdos vel Clerici, occasione a- ,, licujus consuetudinis, pro Baptismo, aliisque Sacramentis Ec- ,, clesiasticis, aliquid *exigere* vel *extorquere* præsumant, sed ea ,, *liberaliter* & sine difficultate studeant Canonice ministrare. ,, Moneantur tamen laici diligenter, ne quod pro reverentia Sa- ,, cramentorum devotio fidelium introduxit, ex *avaritia* velint ,, aliquatenus revocare.

Confirmat idipsum eodem sæculo Concilium Lateranense II. sub Innocentio II. & adjungit: ,, Nec sub obtentu *alicujus con-* ,, *suetudinis*, ante vel post a quoquam aliquid exigatur, vel i- ,, pse (initiatus) dare præsumat, quoniam Simoniacum est.

,, Dictum est solere, inquiebant sub idem tempus Patres Con- ,, cilii Londinensis, in quibusdam locis pro perceptione Chrisma- ,, tis nummos dari; similiter pro Baptismo, & Communione. ,, Hæc *Simoniacæ hæresis* esse detestata est sancta Synodus, & ,, anathematizavit. Statuimus ergo ut de cætero nec pro Ordi- ,, natione, nec pro Chrismate, nec pro Baptismo, nec pro Ex- ,, trema-Unctione, nec pro Sepultura, nec pro Communione, ,, nec pro Dedicatione quidquam *exigatur*: sed *gratis* dona Chri- ,, sti gratuita dispensatione donentur. *Si* quis contra hoc facere ,, præsumpserit, anathema sit.

De omnibus generatim Sacramentis sæculo XII. idem in Lateranensi generali Concilio declarat Alexander III. hanc notandam adjungens regulam: Plures putant ,, sibi ex hoc licere, quia ,, legem mortis de *longa* invaluisse *consuetudine* arbitrantur: non ,, satis, quia cupiditate excæcati sunt, attendentes, quod tanto ,, graviora sint crimina, quanto diutius infelicem animam te- ,, nuerint alligatam ". *Cap 9. tit. De Simonia*.

Quantopere, inquam, præfata a Patribus illis regula notanda sit, nemo ambigere potest, nisi qui nesciat, ordinarium & vulgatum argumentum, quo abusus defendi solent, a consuetudine desumi. Quare Concilii Turonensis Patres sub idem tempus pariter decernentes, ne pro sepultura, & Chrismatis, aut Olei receptione, ulla cujusquam pretii exactio attentetur, eamdem Regulam tradiderunt: ,, Nec sub obtentu cujusquam consuetudi- ,, nis reatum suum quis tueatur; quia *diuturnitas temporis* non ,, diminuit peccata, sed auget ". *Cap. 8. tit De Simonia*.

Finem referendis Conciliorum Decretis faccio, si unum Concilii Mediolanensis I. sub S. Carolo adjunxerim. ,, Cum Sacra- ,, menta Ecclesiæ non solum sine Simoniæ, verum etiam sine ,, avaritiæ suspicione præbenda sint; caveant omnes, ne in eo- ,, rum administratione quidquam *exigant*, aut etiam verbis & si- ,, gnis, *directe* vel *indirecte petant*: qui secus fecerit, eum & ,, pœnis jure communi statutis, & aliis arbitrio Episcopi plecti ,, volumus ". *Parte* 2. §. 1.

Prudenter proinde Paulus V. *in suo Rituali* filium traditionis secutus, Ministrum Sacramentorum monet: ,, Ut *diligenter* ca- ,, veat, ne in Sacramentorum administratione aliquid *quavis* ex ,, causa, vel occasione, *directe* vel *indirecte*, *exigat* aut *petat*, ,, sed ea *gratis* ministret, & ab omni Simoniæ atque avaritiæ ,, suspicione, nedum crimine, longissime absit.

§. II.

Quid in ultro oblatis in administratione Sacramentorum a ministris cavendum sit?

PAULUS V. verbis illis, quibus §. præcedentem conclusimus, hæc immediate subjungit: ,, Si quid vero nomine eleemosy- ,, næ, aut devotionis studio, *peracto* jam Sacramento a fidelibus ,, *sponte* offeratur, id licite pro *consuetudine* locorum Minister ,, accipere poterit.

Paulo V. prælusit Gregorius M. in Synodo Romana. Cum enim *antiquam Patrum regulam sequens* ita statuisset: ,, Pro or- ,, dinatione, vel pallio.... eum qui ordinandus, vel ordinatus ,, est, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus ,, si quis hic aliquid commodi appellatione *exigere*, vel *deferre* ,, forte præsumpserit, in districto Dei omnipotentis examine rea- ,, tui subjacebit ". Subjungit hoc lenimentum: ,, Is autem, ,, qui ordinatus fuerit, *si non ex placito*, neque *exactus*, neque ,, *petitus*... aliquid cuilibet ex Clero *gratiæ* tantummodo cau- ,, sa *dare* voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus; quia e- ,, jus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ *ex accipientis* ,, *ambitu non processit* (*a*).

Seposito igitur omni jure positivo, fas est ex utriusque Summi Pontificis sententia, peracto jam Sacramento, aliquid eleemosynæ vel devotionis studio obblatum accipere; in qua tamen susceptione quædam a Sacrorum ministris sollicite sunt cavenda.

Primo, ne in similium oblatorum receptione tacita saltem exactio, Simoniæ aut avaritiæ suspicionem intercedat.

Tacite hujus exactionis frequenter sunt rei, qui verbo aut facto arguunt avaritiæ aut inhumanitatis, qui post administrationem Sacramentorum nihil aut parum offerunt. Quis enim ambigat, quin sic agendo cogant quodammodo Fideles ad dandum, dum negando, avaritiæ aut inhumanitatis notam sibi impingendam norunt.

Secundo, sollicite cavendum, ne Sacramenta majori promptitudine & hilaritate administrentur illis, a quibus plura offerenda sciuntur; facile enim major illa promptitudo & hilaritas avaritiæ turpisque quæstus suspicionem insinuabunt.

Tertio, cavendum est, ne gratuitæ oblationes ex devotione Fidelium procedentes facile in præceptum & necessitatem vertantur; adeo ut si quis offerre prætermittat, avarus, immo injustus audiat.

Hinc enim continget, ut Fideles vel paupertate, præsertim occulta; vel expensarum gravitate deterriti, Sacramenta aut non suscipiant, aut saltem diutius quam oportet differant. Quod hodie, proh dolor! non raro circa susceptionem Viatici & Extremæ-Unctionis evenire nimis quam manifestum est.

Ob hæc aliaque ex oblatorum receptione pullulantia incommoda, quæ difficulter in totum præcaventur, olim Synodus Eliberitana decrevit: *Hi, qui baptizantur, ut fieri solebant, nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur*. Statuti illius rationem exposuit in Concilio Basileensi Julianus Cardinalis: ,, Apostolus præcipit ab omni ,, *specie* mali abstinendum. Nonne *gratis* offerre & eleemosy- ,, nam dare est pium & charitatis opus? Sed quoniam tempore ,, Baptismi nummos projicere in concham prætendebat *speciem* ,, mali, emendari & aboleri talem consuetudinem jussit Ecclesia.

Eodem spiritu Patres Concilii Tridentini hoc edidere Decretum: ,, Quoniam ab Ecclesiastico ordine omnis avaritiæ suspi- ,, cio abesse debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordi- ,, num, etiam Clericalis Tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis ,, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de ,, causa, etiam *sponte oblatum*, Episcopi & alii Ordinum Colla- ,, tores, aut eorum Ministri quovis *prætextu* accipiant. Unde ,, quod S. Gregorius suo tempore licitum dixit, Tridentinum ,, illicitum fecit.

Quin S. Carolus ,, noluit ut Presbyteri quamcumque rem pro ,, administratione Sacramentorum acciperent, etiam sub *obtentu* ,, *eleemosynæ*, ut omnem *occasionem* & *notam avaritiæ* adime- ,, ret; utque exacte per omnia observarent hæc verba: *Gratis* *acce-*

(*a*) Melchior Pastor contendit, quod ubi agitur De Simonia, admitti non debeat probatio per testes facta, nisi antea hujus criminis probatio fieri scripto cœperit. Quænam in Galliis de hac re observetur jurisprudentia, indicare videtur D. De Héricourt *parte* 2. *Leg. Eccles. pag.* 399. *edit.* 1763.

(*a*) Decreta hujus Concilii Romani, quod secundum recensetur sub Gregorio Magno celebratum, reperiuntur in *Epist.* 44. *S. Gregorii lib.* 4. *col.* 1168. 1199. editionis Labbeanæ, *tom.* 5.

" acceptistis, gratis date ". Glossano *lib. 8. c. 4. Vitæ S. Caroli*.

Scio quidem hanc disciplinæ puritatem nec ubique vigere, nec in omnibus Ecclesiis hodie in præcepto esse, ut nimirum Ministri non possint, jam administrato Sacramento, *gratis* oblata recipere; ipsa tamen sacra ministerii functio omnes ministros adstringit, ut in oblatorum receptione, eam servent moderationem & agendi modum, ne avaritiæ, turpisque quæstus notam incurrendo, ministerium ipsorum vituperetur, & Sacramentorum debita reverentia vilescat. Caveantque sedulo ne liberales fidelium oblationes tandem in suspectas exactiones degenerent, quibus fiat, ut vel fideles a Sacramentorum receptione trahantur; aut ut diutius, quam convenit, differant.

§. III.

Qui Sacramenta administrant, ut vitæ necessaria accipiant, non omnino ab affectu Simoniaco sunt immunes.

SIMONIACÆ pravitatis quodammodo essentiam, in initio hujus Tractatus, dixi consistere in rerum spiritualium ad vilitatem quamdam, rebus illis indignissimam, depressione; quam in omni Simonia inde contingere probatum est, quod numquam vitium illud committatur, ni una contingat quædam, seu tacita seu expressa, rerum spiritualium cum temporalibus commutatio: quo fiat, ut spiritualia ordine perversissimo temporalibus quodammodo coæquentur; eamque perturbationem in ipso Simoniacorum principe suggillavit Apostolorum princeps *Actor. 8. vers. 20. Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam*, inquit, *donum Dei existimasti pecunia possideri*.

His prænotatis non difficulter intelligitur, illorum animos non plane ab omni Simoniaco affectu esse purgatos, qui ipsam Sacramentorum administrationem ad ipsa vitæ necessaria, aut quod pejus est, turpem *quæstum* ordinant.

" Si enim, teste Doctore Mellifluo *in Declam. §. 17.* qui Of-" ficium Ecclesiasticum eo quærit aut tenet animo, eoque in-" tuitu, ut huic *vita* habeat *necessaria*, *perverso* nimis ordine " cælestibus terrena mercatur ", an non similiter dicere liceat: Qui Sacramenta administrat eo animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat necessaria, perverso nimis ordine cælestibus terrena mercatur?

Rationem illius a magno Augustino *lib. 2. De Serm. in monte cap. 16.* accipe: " Quæcumque res propter aliud aliquid quæ-" ritur, sine dubio inferior est (nimirum in æstimatione quæ-" rentis) quam id propter quod quæritur, & ideo illud primum " est, propter quod illam rem quæris, non ista res, propter " quam istud quæris. Quapropter si Evangelium (idem dic de " Sacramentis) & regnum Dei propter cibum quærimus, prio-" rem facimus cibum, & posterius regnum Dei ". Hinc cum eodem Doctore dicere liceat: " Si evangelizemus (vel Sacra-" menta dispensemus) ut manducemus, *vilius* habemus Evan-" gelium (vel Sacramenta) quam cibum ": adeoque Simoniaca quadam animi perversitate sacrosancta Religionis mysteria ordine perversissimo infra res temporales deprimimus.

Hanc animorum inordinationem in Ecclesiæ Ministris corrigere voluit primus Simoniacorum impugnator, hoc ipsis divinum monitum præscribens: *Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie. 1. Petr. 5. vers. 2.* Per Sacramentorum administrationem pasci gregem Dei, quis ambigat? " Sacramentorum enim, juxta S. Augustinum *Tract. 17. in Joan.* " sacrosanctis significationibus *pascimur*, ut ad res ipsas perdu-" rantes pervenire possimus. Nam si ista Sacramentorum sacri-" tia subtrahatur a nobis deficimus in labore.

Quis vero pascat gregem Dei non *coacte*, sed *voluntarie*, ab eodem Doctore audiamus. Explicans *lib. 2. contra Parmen. cap. 11.* hæc S. Pauli verba *1. Cor. cap. 9 vers. 17. Si volens hoc facio, mercedem habeo: si autem invitus, dispensatio mihi credita est.* " Id est, inquit, illis prodest quibus hoc dispenso, " non mihi, qui fictus sum. Qui enim invitus facit *propter com-" moda*, gaudiaque carnalia, quæ si aliter habere posset, illud " desereret, ipse utique fictus est, ideoque invitus facit, sed eis " prodest, erga quos facit; se autem tantum a mercede salutis " alienat, non etiam illos privat, quibus cibaria dominica " etiam malus servus impendit.

Item *Lib. 3. cap. 58.* contra Petilianum eumdem Apostoli locum versans, ait: " Si bonus est, volens hoc facit; si autem " malus, hæc est *sua quærens*, non quæ Jesu-Christi, invitus " hoc facit, *propter alia quæ requirit*.

At quomodo *invitus* & *coactus*, cum ejusmodi homines, qui in Sacramentorum administratione lucra sæculi quærunt, ad Sacramenta administranda anhelare soleant, promptissimosque ad eorum ministerium ostendant? Immo vero, respondet Augustinus, *invitus* hoc facit; qui ministerium illud de se sacratissimum, non *propter seipsum* præstat, sed *propter alia*, quæ requirit; præstat illa *propter commoda*, gaudiaque carnalia, quæ si aliter habere posset, illa desereret. Temporalia itaque per se appetuntur, ministerium vero non nisi ex occasione, & quodammodo cogente temporalium necessitate quæritur: adeoque coacte Sacramenta administrantur. Quo pertinet hæc præclara a S. Bernardo tradita morum regula: *Quidquid propter aliud amare videaris, id plane amas; quo amoris finis pertendit*. Tract. *De dilig. Deo*.

Quicumque ergo animum suum ab omni Simoniaco affectu expurgatum cupit, cogitet gregi Christi de Sacramentorum pabulo non *coacte*, non ex carnali *cupiditate*, sed *spontanee secundum Deum*, ex liberrima castissimaque in Deum ac proximum charitate, esse providendum: cogitet sibi in persona primi Pastoris dictum: Si diligis me, pasce Sacramentis oves meas; quia, ut recte Augustinus *Tract. 123. in Joan.* " Quid est aliud, Si dili-" gis me, pasce oves meas; quam si diceretur: Non te pascere " cogita, sed oves meas; sicut meas pasce, non sicut tuas: " gloriam meam in eis quære, non tuam: Dominum meum, " non tuum: lucra mea, non tua; ne sis in eorum societate, " qui pertinent ad tempora periculosa, *seipsos amantes*.

Ex dictis nemo inferat, Ecclesiæ Ministros universos, qui administrando, Sacramenta, temporalia a populo recipiant, affectu Simoniaco esse infectos: si enim juxta Christi sententiam *Luc. cap. 10. vers. 7. dignus sit operarius mercede sua*, quidni Sacramentorum Minister illam accipere possit? non ut pretium operis, sed ut operis *gratis* exhibito debitam sustentationem; quia ut recte Augustinus *lib. De Pastoribus cap. 9.* " Non redditur " sustentatio *necessitatis* a populo, quasi *merces* illis, qui sibi in " charitate serviunt; sed tamquam stipendium, quo, ut possint " laborare, pascuntur ". Quare veri Ministri Christi non evan-" gelizant, nec Sacramenta administrant ut manducent; ac pro-" pterea secundum eumdem Doctorem non in victu constituunt " finem Evangelii, sed ipsius victus sui finem in Evangelio col-" locant.

Non ergo Simoniaci affectus perversitas in ipsa receptione temporalium consistit, sed in ipsa ordinis perversione.

§. IV.

Nec rationi, nec sacris Canonibus consonat, quo oblata in administratione Sacramentorum in Parochorum competentiam imputentur.

MULTA eaque gravissima incommoda nata esse oriri, ex eo quod Parochi atque Ecclesiæ Ministri ex Sacramentorum administratione suam jubeantur quærere sustentationem, non difficulter ostenditur.

Hinc enim facile eveniet, quod Sacramentorum Ministri ad sordidas illas atque de Simonia, turpive quæstu multum suspectas exactiones, per Canones tantopere reprobatas delabentur: prætexentes non esse mercedem Sacramenti, quod alimentorum gratia Parocho datur; quo olim pallio Episcopi Orientales, teste Theodoro Balsamone, Simoniacas in Ordinationibus varias exactiones tegere studebant.

Ulterius, si Sacerdotes ex Sacramentis sua debeant exspectare necessaria, contingit ut necessitate cogente, ea *gratis* exhibere nequeant; quo natum est fieri, ut omnem notam ac suspicionem Simoniæ, præsertim apud rudem populum, ægre evadant.

Ad hæc quis ambigat, quin populi erga divina mysteria vilescat reverentia & devotio, dum ea non nisi mediante temporali sibi exhiberi conspicit? Quinimmo dubitari nequit, quin exinde Sacramentorum non raro orietur in populo neglectus. Quid enim ratione & experientia evidentius, quam ea a multis facile in neglectum venire, ex quibus nulla temporalia commoda sperantur, nec tamen sine temporali detrimento obtinentur?

Quis sufficiet edicere, quæ exinde pauperum, præcipue quorum paupertas publice non innotescit, murmura atque obloquia, quod defectu temporalium ad Sacramenta, sine paupertatis suæ publicatione, aut summo in temporalibus incommodo, accessum sibi haud patere conspiciant.

Ob hæc aliaque, quæ Sacramentorum reverentiam & devotionem in populo nata sunt diminuere, immo & neglectum quemdam inducere; notamque avaritiæ, turpisque quæstus, quin & Simoniæ Sacerdotibus inurere, numquam Ecclesia præscripsit, ut ex oblatis in Sacramentorum administratione Parochi suam quærere tenerentur sustentationem. Quinimmo sollicita de Parochorum aliorumque suorum Ministrorum sustentatione, modosque quibus ea procuraretur præscribens, ante omnia sedulo cavendum censuit, ut ita de sustentatione provideretur Ministris, ut tamen in Sacramentorum exhibitione exacte servaretur hoc Christi præceptum: *Gratis accepistis, gratis date*.

Patres Synodi Coloniensis an. 1536. *part. 8. Can. 1.* audiamus: " Superest, inquiunt, ut de victu Parochorum dispiciamus. " Hic in primis, quod Christus docuit, & sacri Canones maxi-" me serio præceperunt, præmittendum duximus; nempe ut " Sacramenta Ecclesiastica *gratis* ministrentur, dicente Domino: " *Gratis accepistis, gratis date*. Quamobrem neque pro bapti-" zandis, consignandisque fidelibus, neque pro collatione Chris-" matis, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramen-" tis distribuendis, pretia quælibet vel præmia, nisi quid vo-" luntarie offeratur, recipienda sunt. Neminem quoque ad " quæstuosas exequias cogi, aut pro sepultura munus aut pre-" tium *exigi* volumus.

Et Canoni sequenti subjungunt: " At eum Lex divina perci-" piat, non alligandum os bovi trituranti .... dispiciendum est, " ut Parochis Evangelii prædicatoribus *certa* ac *competens* sub-" ministratio victus & vestitus fiat, *idque ad eum modum, ne " in administrandis Sacramentis quidpiam exigendo, oneri sint " Parochianis*.

Hinc singularis illa Ecclesiæ cura, ut decimæ atque similes sacri reditus Parochis integri servarentur: ut ita ex illis sustentationem habentes, ad sordidas illas exactiones recurrere non juberentur. Inde illa adversus laicos decimarum usurpatores, atque injustos detentores vibrata censurarum fulmina.

Et quorsum illa Conciliorum Decreta? ut *nullus Laicus decimas suas, aut Ecclesiam, aut quidquid Ecclesiastici juris est (ut loquitur Synodus Melfitana an. 1089. Can. 5. & 6.) sine consensu Episcopi, vel Romani Pontificis, Monasteriis, aut Canonicis offerre præsumat*. Item *nullus Abbas (ait eadem S. Synodus) nullus Ecclesiarum præpositus, quæ juris sunt Ecclesiastici, accipere sine Episcopi concessione præsumat*. Et illud Concilii generalis

lis Lateranensis sub Alexandro III. (a) relatum in *Cap.* 3. *tit. De Privil. Ecclesias* & decimas *de manu Laicorum sine consensu Episcoporum (tam Fratres Templi & Hospitales , quam etiam quoscumque alios Religiosos) recipere probibemus , dimissis etiam quascumque contra tenorem istum aliquo tempore receperunt*. Quibus plures ejusdem Synodorum Canones consonant . Quorsum , inquam , hæc omnia? Num forsitan Monachos & Canonicos plane incapaces usus decimarum judicavit Ecclesia? Absit : sed ut earum ad illos devolutioni justi præfigerentur limites; ne alias Parochis , aliisque Ecclesiæ ministris, quibus de jure decimæ competunt , ita subtrahantur, ut debita sustentatione deficiente , ad scabiosas & sacro ministerio indignas , necnon Parochianis invisas exactiones recurrere deberent.

Licet enim , inquiebat ineunte sæculo XII. *Ivo Carnutensis* Epist. 192. *decimæ & oblationes principaliter Clericali debeantur militiæ , potest tamen Ecclesia totum quod habet cum omnibus pauperibus habere commune . Quanto magis cum his pauperibus , qui relictis facultatibus propriis , non in angaria bajulantes crucem Christi , sequuntur pauperem Christum . Est tamen , subjungit , in quo Abbatibus & Præpositis Monasteriorum parcendum non æstimo. Si ab illis , ad quos non pertinent , id est , a Laicis decimas & oblationes accipiant ; si inordinate eas a quibuscumque personis acquirant ; si terminos transgrediantur antiquos , id est* , si stipendia Presbyterorum antiquitus instituta minorent ac sibi usurpent.

Ex hoc Ivonis discursu tria habemus. Primo, quod decimæ & oblationes *principaliter* Clericali *militiæ* debeantur , id est, Clericis *militantibus* , non *otiosis* .

2. Quod Ecclesia Religiosis communicet decimas & oblationes, ut *pauperibus*: probat enim Ivo, Ecclesiam illis posse sua communicare , quia potest omne quod habet cum *omnibus pauperibus* habere commune .

3. Culpandos esse Abbates & Præpositos Monasteriorum , si a Laicis, ad quos non pertinent , decimas & oblationes accipiant; si *inordinate* eas a quibuscumque personis acquirant; si terminos transgrediantur antiquos , id est , si stipendia *Presbyterorum antiquitus instituta minorent , ac sibi usurpent*.

Contendit ergo Ecclesia ut Monachis tamquam Christi pauperibus , quin & Canonicis decimæ communes fierent , modo tamen Presbyterorum; id est , Parochorum , in quorum sustentationem a Fidelibus *principaliter* offeruntur, stipendia non minorentur .

Hinc illæ summæ gravissimæque Pontificum atque Conciliorum querelæ de Monachis , Canonicis , aliisque ita decimas sibi appropriantibus , ut nec ea quidem , quibus Parochi ac Ecclesiæ necessitati satisfiat , supersint .

In quibusdam partibus (ait Concilium Lateranense IV.) extirpandæ consuetudinis vitium inolevit , quod Ecclesiarum Patroni , & aliæ quædam personæ proventus ipsarum sibi penitus vendicantes , Presbyteris earum servitiis deputatis relinquerent adeo exiguam portionem , quod ex ea nequeant sustentari ; unde fit ut in his regionibus pene nullus inveniatur Sacerdos Parochialis , qui ullam vel modicam habeat peritiam litterarum . Quare statuimus ait , ut consuetudine qualibet non obstante *portio Presbyteris ipsis sufficiens assignetur . Cap.* 30. *tit. De Præbendis* .

De Monachis , qui Vicarios Parochialium Ecclesiarum ita gravant (ait Alexander III. scribens ad Wigorniensem Episcopum) ut hospitalitatem *tenere non possint , eam providentiam habeas , quod ad præsentationem Monachorum nullum recipias , nisi tantum ei de* proventibus Ecclesiæ *coram te fuerit assignatum , unde* jura Episcopalia *possit persolvere , &* congruam sustentationem *habere . Cap.* 12. *tit. De Præbend.*

Ex his omnibus perquam manifestum est , decimas , aliosque Ecclesiarum proventus Parochorum , aliorumque in vinea Domini laborantium sustentationi primario destinatos ex intentione Ecclesiæ haud aliter ad Religiosos vel Canonicos transferri, nisi tantum de illis relinquatur *quod exinde Parochi competentem sustentationem habere , & Episcopalia jura solvere valeant , aliaque onera debita supportare* : ut loquitur Alexander IV. *in cap.* 2. *De Decimis in* 6.

Hinc communi Canonistarum calculo receptum est , portionem congruam ex decimis Parocho esse assignandam , tametsi totus decimarum proventus in eam esset absumendus , & decimator ad egestatem redigendus, & ita in contradictorio judicio in Senatu Sabaudiæ judicatum refert Antonius Faber ejusdem Senatus Præses . *In Cod. lib.* 1. *tit.* 1. *def.* 53.

Sed dicent forsitan decimarum possessores , sibi quidem onus assignandi Parocho portionem congruam incumbere , modo aliunde de sustentatione sufficienti non provideatur . Sit ita , sed quæ illa justitiæ æquitatisque species , ut decimæ similesve proventus qui a fidelibus ea intentione offeruntur & solvuntur , ut exinde Ministris sibi spiritualia seminantibus de alimentis aliisque , quæ functionibus debite peragendis necessaria sunt , provideatur , Parochis ita subtrahantur , ut necessitate cogente jubeantur victum sibi quærere ex illis , quæ sine nota avaritiæ , turpisve quæstus, immo & Simoniæ difficulter exigi queunt , quin ipsam erga divina Religionis mysteria reverentiam & devotionem nata sunt diminuere?

Adhæc, qua justitia Parochiani , qui decimas Parochorum sustentationi plusquam sufficientes persolvunt , rursus ad nova & scabiosa onera constringuntur ? Non illa profecto est Ecclesiæ intentio , hinc in nullo Pontificis aut Concilii Decreto , quo de competentia Parochis assignanda tractatur , de oblatis in Sacramentorum administratione mentio occurrit. Quinimmo Synodus Tridentina Parochorum sustentationi per locorum Ordinarios provisum volens , non nisi deficientibus decimis ad *collectas* procedendum judicavit.

Scio quidem nonnullos prætendere , oblata in Sacrorum administratione in congruam portionem imputanda , nixos Decreto Synodi nostræ Provincialis Mechliniensis , quæ vult , ut Episcopi Pastoribus de portione Canonica provideant , *computatis incertis seu accidentalibus emolumentis , quæ ad certam summam communibus tribus aut quatuor annis ultimo præteritis redigi possunt* : verum præterquam quod Synodus hæc (quæ unica est quod sciam , quæ ex accidentalibus portionem Canonicam Pastoribus dari constituit) non exprimat , de quibus accidentalibus intelligat , certum est ex verbis sequentibus , Synodum aliqua ibidem ob duritiam & difficultatem temporis *per provisionem* decernere, seu potius dissimulare .

Quinimmo Concilia aut Pontifices , siquando in Sacrorum administratione offerri consueta , *titulo sustentationis* nonnumquam exigi permiserunt , id non voluntarie , sed duritia Monasteriorum ac Capitulorum decimas in sustentationem , Presbyterorum dimittere nolentium factum fuisse , recte notat Christianus Lupus *Diss.* 2. *proœm. ad tom.* 3. *Schol. cap.* 7. cujus hac de re discursum hic subjicere non inutile judicavi .

,, Quæstio est, ait, an istam, toties & adeo graviter , de Si-
,, monia damnatam , seu ante seu post (administrationem Sa-
,, cramentorum) exigendi consuetudinem purgare potuerit In-
,, nocent. III. Synodus Lateranensis *Can.* 66. ac probare . Re-
,, spondeo , *inquit* , a cunctis Ecclesiasticæ disciplinæ dilectoribus
,, optari , ut Ecclesia in avita castitate & sanctimonia mansis-
,, set . Cordis nostri duritia extorsit aliud permitti . Duritia illa
,, adversus quam apud Rogerum Hovedensem dicunt Decreta
,, Abrincensis in Normannia Synodi factæ per Cardinales Alber-
,, tum ac Theodinum , Legatos Alexandri III. *de exactionibus*
,, *pro Baptismo nihil perfectum est , quia Episcopi Normanniæ*
,, *Decretum illud recipere noluerunt* : utique Decretum , quo quid
,, in Baptismo exigi vetabatur . Latius hæc referunt Joannes
,, Bromptonus Abbas Jornalensis *ann.* 1172. & *ann.* 1178. Ger-
,, vasius Monachus Cantuariensis . Similes in omni Gallia Epi-
,, scopos reperit Gualo seu Guido Cardinalis , qui vel ipsi vel
,, ipsorum Cathedrali aut Collegiata Capitula possidebant Paro-
,, chialium Ecclesiarum decimas , ideoque volebant de ipsis splen-
,, dide vivere , & miseros Parochos esurire , atque ita cogi ad
,, victitandum de solis oblationibus aut exactionibus Sacramen-
,, torum . Crevit assidue malum , & sua extirpante manu vali-
,, dius reperit laudatus Innocentius . Hinc Episcopo , & alios
,, Parochialium decimarum possessores , ad plenam Parochorum
,, sustentationem cogere non valens , antiquam spontaneæ in
,, Baptismo & quibusve Sacramentis oblationis consuetudinem
,, admisit in legem ac necessitatem , permisitque exigi , at post
,, datum gratis Sacramentum . Non sacri ministerii , sed Cleri-
,, calis alimentationis titulo per debitæ eleemosynæ medium fit
,, exactio ista , atque ita pura est a lepra Simonis . *Attamen*
,, *Episcopi , & alii jam dictas decimas possidentes Prælati , eorum-*
,, *que Capitula ac Monasteria rigidum coram Deo onus portant*
,, *dandæ Parochis sustentationis integræ , & miseras plebes libe-*
,, *randi ab exactionibus variis , suspectis & offensivis , ad quas*
,, *isti a paupertate coguntur* .

Concludere igitur ex his omnibus licet , quod non nisi summo salutis discrimine Monasteria atque Capitula decimas possidentia , Parochos ad sordidas illas atque suspectas exactiones , defectu debitæ sustentationis cogant .

Concluditur quoque , quod Ordinarii aliique , quibus ex officio incumbit Parochis de competenti sustentatione providere , male ipsos adigant , ut eam ex juribus , ut vocant , in sacrorum administratione obvenientibus quærere jubeantur ; quo fiat, ut sacra omnia venalia videantur , apprehendatque populus adimpletam esse lamentabilem illam Prophetiam *Malach.* 1. *vers.* 10. *Quis est in vobis , qui claudat ostium , & incendat altare gratuito* , quando nihil pene in Ecclesia exhiberi , nisi solutis *juribus* , conspicit ?

Quin deficientibus decimis similibusve Ecclesiasticis proventibus , e quibus Parochis prospici possit , potius ad collectas , ut vult Tridentinum , aliave subsidia , quam ad sæpe dictas illas *jurium* in sacrorum exhibitione exactiones procedendum esset ; atque ita provideretur , ut sacras omnia *gratis* exhiberi possent . Sicuti legimus quod ,, magna Constitutio , ait *Lib.* 18. *Cod. De*
,, *Sacr. Ecclesiis* , adsignat magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos ;
,, septuaginta librarum auri reditum , eam ob causam , ut sci-
,, licet *exequiæ sine sumptu & gratis* fiant in urbe Constantino-
,, politana ,, &c.

Abrumpo , si hoc unum addidero , non esse expeditum , ut vulgo creditur , & Lupus supponit , exactionem *jurium* in administratione Sacramentorum per Synodum Lateranensem esse probatam : decernit enim ut *libere* Ecclesiastica Sacramenta conferantur , adjungens duntaxat : *Ut per Episcopum loci , veritate cognita compescantur , qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare* .

(a) Concilium illud Romæ habitum est ann. 1179.

CA-

CAPUT VI.

De oblationibus inter Missarum solemnia.

Quo spiritu fieri & recipi debeant: qua ratione in earum receptione Simonia, vel ejus suspicio intervenire possit, & quomodo ex illis hodiernum Sacrorum honorarium profluxerit?

§. I.

Usus oblationum inter Missarum solemnia a temporibus Apostolorum ad nostra hæc tempora in Ecclesia observatus ostenditur, & quid circa earum materiam mutatum sit?

ANTIQUUM esse Christianorum morem inter Missarum solemnia oblationes facere, dubitari nequit.

Et quidem S. Cyprianus increpans mulierem quamdam divitem, quod sine oblatione ad Sacrificium accederet, pristini illius moris testis est: *Locuples, inquit, & dives es, & Dominicum celebrare te credis, quæ in Dominicum sine* Sacrificio *venis, quæ partem de* Sacrificio, *quod pauperum obtulit, sumit. Lib. De opere & eleemosyn.*

Idipsum urget S. Augustinus, seu quisquis est Auctor. Serm. 215. *De tempore*, dicens: *Oblationes, quæ in Altario consecrentur, offerte. Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit.*

Utque vetustiora de praxi offerendi Christianorum prætereamus, ad recentiora descendimus.

Sæculo nono Concilium Moguntinum præcipit: *Oblationem & pacem in Ecclesia facere jugiter admoneatur populus Christianus; quia* ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum, *& in ipsa pace, vera unanimitas & concordia demonstratur. Anno 813. Can. 44.*

Sub idem tempus Regum Francorum Capitularia obligationem offerendi sæpenumero inculcant *lib. 5. cap. 219. Et hoc populo nuntietur, quod per omnes dies Dominicos oblationes Deo offerant, & ut ipsa oblatio foris septa Altaris recipiatur.*

Ad quid plura, ut oblationes a populo sub id tempus frequentas fuisse probemus? quandoquidem ipse Ordo Romanus circa illud tempus conscriptus, ritum offerendi describens, disertis verbis dicat: *Populus dat oblationes*, id est, *panem & vinum, & offerunt cum fanonibus candidis primo masculi, deinde fœminæ.* Erant autem *Fanones*, sindones, ut notat ipsius Ordinis expositio apud Cassandrum.

Hactenus panem & vinum inter Missarum solemnia oblata fuisse prolata testimonia fidem faciunt; at sequentibus sæculis, licet usus oblationum in multis Ecclesiis conservatus fuerit, illæ non amplius in pane & vino; sed denariis aliisque rebus in Presbyterorum aut pauperum usum impendendis factæ leguntur.

Mutationis istius testis est Honorius Augustodunensis *in Gemma animæ cap. 58.* ejus originem rariori communioni populi adscribens: „ Quia, ait, populo non communicante, non erat „ necesse *panem* tam magnum fieri, statutum est, eum in mo- „ dum *denarios* formari, & ut populus pro obligatione farinæ „ *denarios* offerret, pro quibus Dominum traditum recogno- „ sceret; qui tamen denarii in usum pauperum qui mem- „ bra sunt Christi, crederent, vel in aliquid quod ad hoc sacri- „ ficium pertinet.

Erat hoc in usu tempore Petri Damiani; ipse enim scribit *Lib. 5. Epist. 13.* quod sibi Missarum mysteria celebranti uxores Principum *Bizanteos* obtulerint. Bizantei autem erant nummi aurei.

Hinc factum, ut licet in Decretis Conciliorum post annum millesimum oblationum memoria non raro recurrat, nulla tamen panis & vini mentio fiat.

Synodus Romana V. sub Gregorio VII. „ Omnis Christianus, „ ait *Can. 12.* procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offer- „ re „, aliquid, inquit, non panem aut vinum; „ & duci ad „ memoriam quod Deus per Moysen dixit. Non apparebis in „ conspectu meo vacuus. Etenim in collectis sanctorum Patrum „ liquido apparet, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex „ usu sanctorum Patrum debeant.

Similes aliæ quamplurimæ Conciliorum sanctiones vel ad oblationum usum conservandum, vel jam pene abolitum restaurandum etiam nostræ fere ætatis, occurrunt, nulla panis aut vini injecta mentione.

Utque Concilia Coloniense, Moguntinum, Cameracense, aliaque, quæ decimosexto sæculo usum oblationum aut commendarunt, aut præscripserunt, prætercam, unum Concilii Mediolanensis IV. *part. 2. cap. 15.* sub S. Carolo adjungo.

„ Oblationum institutum, ait, jam pridem ab Apostolicis us- „ que temporibus Apostolico etiam Canone sancitum, sanctissi- „ morumque Pontificum Melchiadis, Fabiani, & Gregorii Con- „ stitutionibus, & Conciliorum præterea Decretis communi- „ tum, quo gravius his temporibus a fidei doctrinæque Catho- „ licæ hostibus exagitatur, & languescente pietatis studio „ quo magis a fidelibus negligitur, hoc diligentius servari, atque „ ad executionis usum, ubi intermissum est, revocari convenit, „ cum præsertim *& ad divinum cultum illud pertineat, & po-* „ *pulis salutare sit, ad expiandaque peccata utile.*

„ Quare Episcopi in sua quisque Diœcesi & suis & Concio- „ natorum sermonibus, & omni alio persuadendi cohortandi- „ que officio, omnique juris ratione illud ubi est, retineri; ac „ ubi negligitur, restitui studiose ad sacrorum Canonum præ- „ scriptum ita curent, ut in solemnitatibus scilicet Domini „ diebusque Dominicis, ac Festis item, quos coli aut præcepti „ aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid prout sua „ quisque *pietate devotioneque maluerit*, Deo offerre procuret, „ idque in Ecclesia vel Cathedrali, cum ad Missæ Sacrificium, „ quod solemniter celebratur, vel Parochiali cum Parocho con- „ venerit.

„ Quo in Officio servetur, ut quod Ecclesiasticæ consuetudi- „ nis est, primo mares, deinde fœminæ offerant.

„ Sacerdoti Missam celebranti, oblationis accipiendæ causa „ ab Altari paulum se removere licet; at inde longe discedere, „ ac per Ecclesiam vagari, eamque quasi circuire nullo modo „ liceat.

„ Quo gratius autem Deo sit quod offerunt, ad præstan- „ dum accedant *Fideles intima animi pietate, spirituali hila-* „ *ritate, sancta charitate, omnique Christianæ devotionis* „ *testificatione.*

„ Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, *comme-* „ *moratio in Missæ Sacrificio fiat.*

Finio, si hoc unum dixero, populum ad oblationes in usum proprium Sacerdotum cedentes, rarius, hoc præsertim tempore, excitandum; quandoquidem similis excitatio sæpius ingerat hodie suspicionem avaritiæ. Unde ubi usus similium oblationum nihil aut parum superest, ob periculum notam illam incurrendi, potius est intermittendus quam promovendus. Si vero supersit, aut in pauperum usum oblationes cedant, instruendus est populus quo spiritu offerri debeant, de quo sequenti §. dicetur.

§. II.

Quo spiritu oblationes a populo fieri, & a Sacerdotibus recipi debeant?

MOREM offerendi inter Missarum solemnia semper a temporibus Apostolorum in fideli populo usque ad nostra pene tempora retentum fuisse §. præcedenti ostendimus „. Verum res „ tam altæ originis (verbis loquor Synodi Coloniensis *anno* „ *1549. cap. 20.*) & ratione tam sancta subnixa, jam tota pro- „ pe abire cœpit in desuetudinem, hominibus piis *causam* & „ *originem offerendi ad Altare* ignorantibus, & impiis cupidi- „ tate Sacerdotum usum illum introductum calumniose asseren- „ tibus. Quam ob rem, inquit eadem Synodus, divini verbi „ Concionatoribus, *illis præsertim qui de obligationibus populi* „ *non participant*, ad cupiditatis speciem tollendam, præcipi- „ mus, ut populo veritatem rei istius & utilitatem exponant; „ hortenturque omnes sequi majorum studia, ut vel exigui mu- „ nusculi oblatione suam pro rebus a Deo acceptis ostendant „ gratitudinem, quo etiam preces Ecclesiæ in eos conquadrent: „ inculcentque eis, quod Deus non tam ad dona, quam ad vo- „ luntatem & mentem piorum respiciat: quamquam locupletes „ & divites convenit esse liberaliores, *quo gratitudinis signum* „ *de se amplioris præbeant, & testentur se a Deo ad Dei hono-* „ *rem & cultum habere quidquid habent.*

Primo igitur docendus est populus, morem offerendi non esse recens aliquod, cupiditate Sacerdotum excogitatum institutum, sed illud cum ipsa Ecclesia natum, & adultum, hocque titulo summa veneratione dignum.

Secundo, Ecclesiam in hoc tam sancto instituto non quærere quæ sua sunt, sed ea quæ fideli populo dona sua offerenti sint fructuosa. Hinc

Tertio instruendus est populus, quæ ex oblatione utilitas proveniat, si eo spiritu, quo oportet, & Ecclesia intendit, dona sua Deo offerat; atque

In primis, ut vel exigui munusculi oblatione *suam pro rebus a Deo acceptis ostendat gratitudinem*; quo fiat, ut oblatio hæc sacrificii Eucharistici seu gratiarum actionem apud Deum sit habitura.

Ulterius, ut per rerum Deo factam oblationem testentur, se a Deo ad ipsius honorem & cultum habere quidquid habent, atque ita corde & animo dicant cum Davide, *Paralip. cap. 29. vers. 14. Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Hinc fiet, ut oblatio rationem sacrificii latreutici sit obtentura, quatenus nimirum per hanc suam oblationem protestantur, *Deum esse primum principium creationis omnium rerum*, ut ait D. Thomas, *Dominumque omnium.*

Adhæc, si animo contrito & humiliato res suas temporales, quarum cupiditate harum largitorem sæpius offenderunt, Deo, in Ministrorum suorum ac pauperum alimentationem aut divino cultui impendant, consecrent, oblatio eorum propitiatorii Sacrificii loco erit: atque ita *oblationum institutum*, sicut recte monet S. Carolus, *populis ad expianda peccata utile erit*, conformiter ad illud Danielis: *Eleemosynis redime peccata tua. Cap. 4. vers. 24.*

Post hæc docendus populus, quod si hac intima animi pietate *honorent Dominum de sua substantia*, ipsi sit eventurum, non in temporalibus duntaxat, sed vel maxime in spiritualibus, quod facer Textus de eleemosyna dicit, *super scutum potentis, & super lanceam, adversus inimicum tuum pugnabit. Eccl. 29. vers. 15.*

Quapropter an. 585. Patres Concilii Matisconensis II. statuentes: „ Ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omni- „ bus viris & mulieribus offeratur, tam panis quam vini „ hanc sui statuti rationem adjungunt *Can. 4. ut per has immolationes & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel vel cæteris justis offerentibus promereantur esse consortes.*

Non mirum proinde quod Ecclesia fidelium oblationes semper, ut quædam spiritualia Sacrificia suspexerit.

Unde illud S. Joannis Monachi, primitias ac decimas sibi ablatas recipientis: *Devotionem hujus oblationis . . . . gratanter amplector, quia fideliter primitias vestras ac decimas indigentium usibus profuturas, velut* Sacrificium Domino bonæ suavitatis offertis. *Apud Cassianum* Coll. 21. cap. 2.

Hinc illa vulgata Patrum phrasis: Res a fidelibus Deo oblatæ, *vota sunt fidelium, & pretia peccatorum*.

Porro, ut similis de oblationibus idea populo imprimi queat, necesse est eas per Sacerdotes ita commendari, ne ipse commendandi modus populo persuadeat, eas propriis lucri gratia potius, quam ad Dei honorem populive utilitatem commendari quare citata Synodus Coloniensis utilitatem oblationum populo propositam volens, eam prudenter proponi præcipit a divini verbi Concionatoribus, *illis præsertim qui de oblationibus populi non participant, ad Cupiditatis speciem tollendam*.

Adhæc, quemadmodum populus excitandus est, ut ad offerendum accedat *intima animi pietate, spirituali hilaritate, sancta charitate, omnique Christianæ devotionis testificatione*; ita & Sacerdotes sollicite attendere oportet, ut oblationes tamquam spirituales & voluntarias quasdam populi hostias, purissima & ab omni cupiditate vacua intentione suscipiant. Hinc sedulo cavendum, ne conventiones ac pactiones speciem avaritiæ turpisve quæstus præferentes de oblationibus ineantur; & vel præcipue providendum, ne ipsa Sacrificia videantur ad oblationes ordine perversissimo ordinari; cujus suspicionem ægre evadent, qui tantopere super celebratione Sacrorum in quibus majores oblationes sperantur, contendunt.

Quam perversitatem, qua ipsi Sacrificia quodammodo venalia fieri videntur, veritus S. Augustinus de oblationibus pro spiritibus dormientium ad Aurelium scribit his verbis *Epist.* 64. „ Oblationes pro spiritibus dormientium, quas vere aliquid adjuvare credendum est, super ipsas memorias non sint sumptuosæ, atque omnibus petentibus sine typho & cum alacritate „ præbeantur, *neque vendantur; sed si quis pro religione aliquid pecuniæ offerre voluerit, in præsenti pauperibus eroget*.

Hoc Augustini responso monentur Ecclesiæ Ministri, ut fidelium oblationes alacri fortique animo nonnunquam *pauperibus in præsenti erogent*, quo omnem avaritiæ turpisve quæstus, vel Symoniæ notam in Sacrificii celebratione a se amoveant; atque ita verbo & opere Domino canant: *Voluntarie sacrificabo tibi*, Ps. 53. *vers.* 6.

§. III.

Ecclesia consuevit specialiter inter Missarum solemnia offerentium memoriam facere, atque publicorum peccatorum oblationes rejicere.

VETUSTISSIMUM Ecclesiæ usum recitandi inter Missarum solemnia eorum nomina, qui pia munera Ecclesiæ obtulissent, testatur Synodus Elliberitana *Can.* 29. decernens: " Energumeni, qui ab erratico spiritu exagitatur, nomen neque ad Altare cum oblatione recitandum.

De hac nominum recitatione sæculo V. *Epist.* ad Decentium Eugubinum Episcopum *cap.* 2. scribit in hæc verba Innocentius I. *De nominibus recitandis, antequam preces Sacerdos faciat, atque* eorum oblationes, quorum nomina recitanda sunt, *sua oratione commendet, quam superfluum sit, & ipse pro tua prudentia recognoscis, ut cujus hostiam necdum Deo offeras, ejus ante nomen insinues, quamvis illi incognitum sit nihil. Prius* ergo oblationes sunt commendæ, ac tum eorum nomina, quorum sunt oblationes, edicenda; *ut inter sacra Misteria nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, ut ipsis Mysteriis viam futuris precibus aperiamus*.

Hoc in Canone multa ad hanc Ecclesiæ disciplinam notanda esse observat antiquitatis criticus & doctus investigator, Albaspinæus Aurelianensis Episcopus, *Lib.* 1. *Observat cap.* 7.

Primum quidem, quosdam ejusmodi nominum oblationes celebrasse, non solum ante Eucharistiam, sed etiam antequam eorumdem munera offerantur; quem morem & consuetudinem corrigit Innocentius.

Secundo, ejusmodi nomina usurpata, & oblata fuisse, inter Eucharistiæ confectionem, & ejusdem Eucharistiæ Sacrificium & sumptionem.

Tertio, idque proposito nostro opportunum, eorum quorum Ecclesia oblationes & munera recipiebat & offerebat, nomina etiam *peculiari oratione* oblata fuisse Deo, & commendata. Quare *anno* 666. *Can.* 19. Synodus Emeritensis decernit; *Ut Presbyter in singulis quibusque Ecclesiis, quibus jussus fuerit per Episcopi ordinationem præesse, per singulos dies Dominicos Sacrificium Deo procuret offerre; & eorum, nomina, a quibus eas Ecclesias constat esse constructas: vel qui aliquid his sanctis Ecclesiis videntur aut visi sunt contulisse, si viventes in corpore sunt, ante Altare recitentur tempore, Missæ, quod si hac decesserunt, aut discesserint, luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur*.

Sæculo IX. ad hæc verba in Canone Missæ: *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum, & omnium circumstantium*, reflectens, Alcuinus: " Manifestum est, ait, quod quasi „ quidam locus sit, ubi aliquibus specialiter nominatis, etiam „ cæterorum, qui assistunt in Ecclesia commemoratio adjungatur. In quo loco liberum est Sacerdoti quod desideraverit, „ *peculiariter* nominatim Deo commendare: aut certe illud ab „ antiquis est observatum, ut *ibi offerentium nomina recitarentur*. Prius ergo *oblationes sunt commendandæ* ac *eorum nomina, quorum sunt, edicenda*, ut inter sacra Mysteria nominentur, non inter alia quæ præmittimus.

Ex his sat superque constat nomina offerentium specialiter inter Missarum solemnia fuisse recitata, ut eorum specialis a Sacerdote haberetur memoria.

Quinimmo licet sensim publica & solemnis illa nominum recitatio in desuetudinem abierit, Ecclesiæ tamen erga offerentes gratitudo non defecit; quapropter ipsorum dona Deo tempore Sacrificii se velle singulariter commendata etiamnum hodie, in Orationibus post Offertorium, quas secretas dicimus insinuat: *Suscipe* (*ait Sacerdos feria 4. post Dom.* 3. *Quadrag.*) *preces populi cum oblationibus. Item* (*Dom.* 5. *post Pentecost.*) *Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, & has oblationes famulorum famularumque tuarum benignus assume; ut quod singuli obtulerunt ad honorem, cunctis proficiat ad salutem*?

Recte proinde dixit S. Carolus in *Concil. Mediol. IV. part.* 2. *cap.* 15. *Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, commemoratio in Missæ sacrificio fiat*.

Hic pius Ecclesiæ in offerentes affectus, si fidelibus vivaciter proponatur, non dubium quin singulariter ipsos sit excitaturus, ut non coacte, sed voluntarie, neque ex tristitia, sed ex hilaritate res suas Deo offerant.

Verum quia nihil Ecclesiæ placet, quod Deo placitum non est dona & oblationes iniquorum ad Altare suscipienda non judicavit, sciens quoniam *dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis*. Ecclesiastici *cap.* 34. *vers.* 13. & 14. Ideo S. Ambrosius, licet frendentibus Theodosii Imperatoris Comitibus, ipsius tamen oblationem recipere noluit. Causa commotionis hæc fuit, ait S. Paulinus in ejus vita, *quia munera Imperatoris, qui se sacrilegio commiscuerat, ab Ecclesia respuebantur, nec orandi illi cum Ecclesia societas tribuebatur*.

Hunc morem confirmat Epistola S. Augustini nomine scripta ad Bonifacium Comitem: " *Oblatio*, inquit, *domus tuæ a Clericis ne suscipiatur indixi*, communionemque tibi interdico, „ donec *peracta* pro aulibus vel errore a me definita timebit „ pœnitentia & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo ", *Epist.* 6. *in App. tom.* 2. *operum Augustini*.

Eodem spiritu Patres Concilii Carthaginensis IV, *Can.* 83. & 94. statuerunt; " Oblationes dissidentium fratrum neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur ". Item; " Dona eorum, qui pauperes opprimunt, a Sacerdotibus refutanda sunt.

Utque plura hujus Ecclesiasticæ disciplinæ ex antiquitate petita testimonia sileam, Concilium Lateranense III. eodem motivo usurariorum publicorum *oblationes a quoquam recipi vetat*. *Cap.* 3 *tit. De Usuris*. Et Lateranense IV. mandat, ut Clerici hæreticorum *nec eleemosynas aut oblationes percipiant, alioquin suo priventur officio*; Cap. 13. *tit. De Hæret.*

Conforme proinde votis & desiderio Ecclesiæ est Decretum S. Caroli, quo in *Con. Mediol. IV. part.* 2. *cap.* 15. decernit: " Ab „ *iis* oblationes ne recipiantur, ut antiquo Canone vetitum est, „ qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent, qui usurarii, meretrices, sacrilegi raptores, quive alio „ nomine publice notorieque criminosi sunt.

Hunc quis non videat; quam procul a spiritu Ecclesiæ recedant, qui oblationes eorum, qui publice notorieque criminosi sunt, non tantum recipiunt, sed etiam turpis quæstus *gratia* ad offerendum incitant; multumque Deo honoris deferri *credunt*, si etiam tales, præsertim nobilitate divitiisque potentes, dona ad Altare deferant?

O quam paucos hodie est reperire, qui non tantum cum Ambrosio criminosum Theodosium ab offerendo rejicere Sacerdotali magnanimitate non auderent; sed etiam nobilem quempiam, tametsi multis criminibus scandalosam vitam publice agentem, accessu Altaris prohibere vererentur!

Contra, quot non reperire est Ecclesiæ Ministros, qui ad exemplum Nectarii, prava quadam adulatione contra sacros Canones in Ecclesiis quæque Laicis indulgent.

Nonne Laici quique spiritu Ecclesiastico imbuti, dicere possent, quod olim Theodosius occasione Nectarii intra Sacrarium ipsi locum præsentantis, gemens dixit: *Ægre tandem didici quid inter Imperatorem intersit & Episcopum: ægre tandem reperi veritatis Magistrum; nam solum Ambrosium novi Episcopum, dignum eo nomine. Tantum commodi reprehensio a viro virtute præstanti adhibita secum apportare solet*: Theodoretus, lib. 5. cap. 17.

§. IV.

Quomodo sensim in locum oblationum successerit hodiernum Sacrorum honorarium?

OBLATIONUM usum inter Missarum solemnia a temporibus Apostolicis ad nostra usque tempora continuata serie devolutum ostendimus; at id una observatum, oblationum materiam, quæ primitus in pane & vino præcipue consistebat, posterioribus sæculis, referente Honorio Augustodunensi, in denarios mutatam fuisse; ita tamen, ut hi in pauperum usum, vel in aliquid, quod ad sacrificum pertinebat, converterentur. *Statutum est, ait Honorius, ut populus denarios offerret, qui in usum pauperum cederent, vel in aliquid ad Sacrificium pertinens*. In Gemma animæ, cap. 58.

Denarios igitur in Sacrificio oblatos in Clericorum usum cedere non volebant, quemadmodum nec Augustinus voluit; scribens enim de oblationibus ad Valerium Episcopum: *Si quis pro religione*, ait, *aliquid pecuniæ offerre voluerit, in præsenti pauperibus eroget*; ut sic omnis vel species avaritiæ, turpisque quæstus aut Simoniæ, in Sacrificii celebratione a Sacerdotibus fugaretur.

Verum licet optandum esset, ut hæc disciplinæ puritas remansisset, constat tamen, quemadmodum etiam notat Christianus Lupus *Dissert.* 2. *proœmial. ad tom.* 3. *Schol. c.* 11. *cum non diu mansisse.*

Cum

Cum enim de pristina oblatione panis & vini olim Sacerdotes participasse constaret, neque his se privari passi sunt; quare *uti antea panis, vinum & farina*, inquit Lupus, *ita hi denarii illos pedetentim appropriari cœperunt*. Quo vero præcise tempore oblati denarii in usum Sacerdotum cedere inceperint, quis dicet? Illud constat, tempore Petri Damiani pecuniam in usum sacrificantis oblatam fuisse. Scribit enim P. Damiani *lib. 5. Epist. 15.* sibi Missam celebranti oblatos a quadam Ducissa Byzanteos se noluisse accipere, sed post Altare eosdem deseruisse, ubi furto a quodam Clerico sublati fuere: cumque per Ducissam reportari jussi essent, eosdem rursus noluisse recipere, licet multis precibus a pœnitente fure fatigatus. Clam tamen socium suum Fratrem Paulum eosdem accepisse fatetur. Et hinc a Godefridi Lotharingiæ Ducis Cappellanis sumpta est ansa *notam ei cupiditatis incurrendi*.

Sane ista calumnia ostendit, ait Lupus ibidem, *similem oblatæ pecuniæ admissionem & in Clerico & in Monacho male tunc oluisse*.

Interim hæc historia evincit, tum temporis *denarios* in Missarum solemniis ad usum sacrificantis oblatos fuisse; quin & jam nonnullis persuasum fuisse, nihil per se inordinatum continere admissionem seu receptionem oblati denarii, factum socii non obscure ostendit.

Porro cum persuasum esset, posse Sacerdoti inter Missarum solemnia denarios etiam in usum celebrantis offerri, nec illicitum esse celebranti eosdem recipere, non difficulter persuasum fuit, fas esse & prævie Sacerdoti Missam celebraturo denarium offerre, ut eo oblato *specialis* offerentis in Missa memoria haberetur. Et quidem cum circa sæculum undecimum ac sequentia oblationum usus inter Missarum solemnia multum contraheretur, immo pene ad solas defunctorum Missas redactus esset; exinde in Missa pro se *specialiter* oratum volentes, prævie ad celebrationem denarium Sacerdoti offerre cœperunt, atque ita in locum *denarii* in Missa olim offerri soliti, modernus Missarum denarius successisse dicendus est.

Et quidem denarium illum sæculo duodecimo, ac sequentibus usitatum fuisse, non obscure evincunt varia temporis illius Conciliorum Decreta, quibus occurritur avaritiæ turpique Sacerdotum quæstui, qui illius quodammodo intuitu Sacrificium offerre videbantur; variasque sordidas pactiones atque conventiones sacrosancto Missæ Sacrificio plane indignas, inire non verebantur, ut ex dicendis *Cap. seq.* patescet.

CAPUT VII.

De hodierno Missarum Honorario.

Quo spiritu offerri & suscipe debeat? Quænam receptionem illius de turpi quæstu, aut Simonia suspectam reddant? Et quam perniciosi abusus illi veniant adscribendi?

§. I.

Quo animo a fidelibus Missarum Honorarium Sacerdotibus sit offerendum?

QUo spiritu oblationes ad Altare inter ipsa Missarum solemnia a fidelibus deferendas censuerit Ecclesia, supra vidimus. Cum igitur constet hodiernum Missarum honorarium in locum illarum oblationum successisse, facile hinc est intelligere, quo spiritu hoc honorarium Sacerdotibus exhibendum veniat.

Atque in primis docendus populus, honorarium principaliter Deo offerendum & consecrandum esse; qui, cum bonorum nostrorum non egeat, Ministris suis in necessariam alimentationem datum, sibi exhibitum reputat.

Ex quo ulterius consequitur, quod moderna Sacrorum honoraria, eo quod oportet, spiritu exhibita: merito vocentur *vota fidelium*; quatenus nimirum illorum datio actus est religionis; rei scilicet temporalis in Dei cultum seu servitium consecratio, seu oblatio.

Adhæc populo inculcandum est, quod Deus non tam ad dona seu oblata, quam ad voluntatem & mentem piorum respiciat; adeoque non illos, qui plura & ampliora honoraria largiuntur, semper plus de Sacrificio aut orationibus participare; illos potius, qui majori pietate, & religionis affectu dona suo Deo offerunt: exemplo pauperculæ illius viduæ Evangelicæ, quæ duo minuta in gazophylacium mittendo, præ Pharisæis copiosam auri & argenti copiam mittentibus a Christo laudata legitur, *Marc. cap. 12. Luc. cap. 21.*

Utque verbo absolvam, instruendus est populus, ut honoraria illa animo vere christiano, & ea pietate, quo olim Christiani suas ad Altare oblationes offerre consueverant, honoraria seu stipendia Sacrorum Deo in Ministrorum sustentationem consecrent; quo fiet ut non minus, quam olim, offerentes specialem Sacrificii fructum sint consecuturi.

§. II.

Nonnulli per Honorarii dationem faciunt Missæ Sacrificium suæ subservire pigritiæ & superbiæ, quo maxima Sacrificio irreverentia infertur.

HOnorarium Missarum ceu Sacrificium aliquod Deo offerendum esse §. precedenti notavimus, quo fiat ut res suas una cum Sacerdote Deo quodammodo sacrificantes, benedictionem cum Abel cæterisque justis offerentibus *specialiter* recipere, & Sacrificii participes fieri mereantur. At proh dolor! quam pauci hodie simplici hac ac sancta intentione *honorarium* illud offerant, facile intelliget, qui vel parum finem, quo moderna honoraria offerri consueverunt, attenderit.

Et quidem quam multi inter Nobiles reperiuntur, qui adeo non per *honorarii* dationem acceptabilem oblationem facere intendunt, ut e contra honorarii illius exhibitione ipsa sacrosancta atque Angelis etiam tremenda Altaris Mysteria suæ pigritiæ vel superbiæ servire faciant.

Ut quid enim a plurimis illorum stipendia Sacerdotibus seu Cappellanis assignantur, nisi ut ipsis tamquam famulis quodammodo ad Missæ sacrificium, tempore & loco pigritiæ & superbiæ eorum magis opportunis, celebrandum utantur?

Nonne experientia testatur a similibus stipendiatis. Presbyteris Missam esse differendam aut præveniendam, prout stipendianti seu Domicellæ seu Docimello opportunum fuerit? Atque ita honorarii oblatio alio non tendit, quam ut ipsum Missæ sacrificium hominum illorum pigritiæ serviat, & Sacerdotium quodammodo illis famuletur. Quo quid horribilius?

Quod & superbiæ suæ servire faciant, non minus est clarum. Nonne Nobilium ac divitum superbia fovetur, dum per Cappellanum aut stipendiatum Presbyterum in loco particulari aut privato Sacello, aliove sibi commodo ad beneplacitum stipendiantis Missa celebratur? quo fiat ut cum communi vulgo & plebe ad Parochialem accedere aut interesse non teneantur. Nonne nutritur superbia Nobilium, quando per hujusmodi honoraria contingit, ut non sicuti cæteri homines certa hora ad Ecclesiam pro audiendo Sacro venire constringantur; sed omni tempore & hora sibi opportunis Presbyterum habent, qui ceu quidam famulus ad Missæ sacrificium offerendum jubetur esse paratos?

His motivis plurimos divitum atque illustrium ad stipendia pro Sacris exhibenda permoveri, qui inficiari ausit, cæcus sit oportet: summam hinc tremendo Altaris Sacrificio injuriam ac irreverentiam inferri quid evidentius? Immo expendant, quæso, num pejus fuerit, quod Judas Christum adhuc passibilem suæ sacrificaverit avaritiæ, quam quod illi Christum jam semel pro nobis mortuum & cruente in Cruce oblatum, nunc gloriosum incruenteque seipsum pro nobis offerentem, suæ quodammodo consecrent pigritiæ vel superbiæ.

Perpendant quanta Christo injuria irrogetur, quando per hujusmodi stipendiorum exhibitionem contingit ejus Sacerdotium ad hominum famulatum deprimi, & Sacerdotes ut viles famulos haberi.

Si Simoniaca pravitas maxime consistat in rerum spiritualium infra temporales depressione, quin hic Simoniaca quædam pravitas reperiatur quis inficias ibit?

§. III.

Sollicite cavendum ne pro sacrosancto Missæ Sacrificio honorarium aliudve temporale exigatur.

„ QUANTA cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, ait Synodus Tridentina, qui cogitarit, *maledictum* in Sacris Litteris eum vocari, *qui facit opus Dei negligenter*. Quod si necessario, pergit dicta Synodus, fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi Fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum Mysterium, quo vivifica illa Hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur". *In Decreto de Observ. in Sacrificio Missæ.*

Hinc Ecclesia sollicite cavit, præsertim ab eo tempore, quo *Honoraria* Missarum invaluerunt, ne qua temporalium exactione suspicionem avaritiæ, turpisve quæstus, aut Simoniacæ pravitatis ingerente, sanctum Missæ Sacrificium ullatenus polluatur.

„ Prohibemus (inquit Concilium Eboracense *an. 1194. Can. 3.*) ne Sacerdos Laico ad pœnitentiam venienti obtentu cupiditatis injungat ut Missas faciat celebrari: & illud etiam decrevimus prohibendum, ne Sacerdos aliquis pro celebratione Missarum *pretio constituto pactum ineat*, sed hoc *duntaxat* quod offertur in Missa recipiat.

„ A viris Ecclesiasticis monstrum avaritiæ extirpare volentes, auctoritate legationis nostræ " (inquit Robertus Cardinalis Sedis Apostolicæ Legatus, in Synodo Parisiensi præsidens *an. 1212. part. 1. Can. 11.*) " in virtute Spiritus sancti prohibemus ne, pro annalibus, vel triennalibus, vel septennalibus Missarum faciendis, Laici vel alii dare aliquid vel legare *cogantur* in testamento, & ne super his *aliqua pactio vel exactio*, vel sub *aliqua specie palliata, a Sacerdotibus vel aliis mediatoribus fiat*.

„ Multa mentis amaritudine concitamur (verba sunt Synodi Toletanæ *anno 1324. Can. 6.*) " gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri detestanda & abominabili ambitione cæcati, pro Missis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, *impudenter mercantur*: quandoque etiam publice, qui eas faciunt celebrari, æstimantes, quod ex eorum facto pretiosius vendant gratiam Dei, quæ in Sacramento Missæ confertur, vel verius ipsum Deum, qui nobis sub specie dicti Sacramenti se exhibet, pecunia posse vendi. Verum cum dictum Sacramentum super omnia pretiosum, sit *liberaliter*, sicut cætera Sacramenta, celebrandum: districtius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat; vel rem aliam temporalem: sed grate accipiat, si aliquid per facientem Missas celebrari oblatum

„ sibi *charitative* fuerit, *absque compacto & conventione quacumque*: qui vero contrarium fecerit, a celebratione Missæ per „ annum noverit se suspensum, & alias pro tam gravi excessu „ ad arbitrium proprii Episcopi puniendum.

Igitur Synodus Tridentina decernens, ut ordinarii locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere sedulo curent ac teneantur, quæ avaritia idolorum servitus a tanti Sacrificii dignitate aliena induxit, illud conformiter sacris Ecclesiæ Canonibus in primis statuit *loco citato*, ut „ quoad ad avaritiam per„ tinet, *cujusvis mercedum conditiones, pacta, & quidvis* pro „ Missis *novis celebrandis datur; necnon importunas atque illibe„ rales eleemosynarum exactiones* potius, quam postulationes; alia„ que hujusmodi, quæ a *Simoniaca* labe vel certe a turpi quæstu „ non longe absunt, omnino prohibeant.

Huic Decreto obsequens Synodus nostra Provincialis Mechliniensis *ann.* 1570. *tit. De Decanis cap.* 11. „ Pastoribus & qui„ buscumque Sacerdotibus inhibet sub pœna suspensionis, ne per „ se, vel alium *directe* vel *indirecte stipulentur* pro Missis voti„ vis, ad piorum postulationem celebrandis; sed quod eis *sponte* „ oblatum fuerit, accipiat.

Ex his sat superque patet quantopere pactiones conventionesque Sacerdotum, quibus majora vel minora Sacrorum salaria stipulantur, exigunt ve, quia in hoc illove Altari, hoc vel illo ritu celebrant; aliave similia sordida & mercenaria pacta, sacrosancto Missæ Sacrificio indigna, Ecclesia execretur & exhorrescat.

§. VI.

Quam perniciosam ideam de Honorario Sacrorum aliqui recentiores Auctores imprimant; & quæ idea de Honorario illo sit formanda?

NEscio quis non miretur, immo non exhorrescat, dum expendit, quam ideam de hodierno Missarum honorario nonnulli recentiores formaverint, & passim legentibus imprimant.

Propria bona Clericorum sunt (*ait Vallensis* ad tit. de pecul. Cler. num. 4. 5.) *quæ vel successione hæreditatis, legati, aut alio quocumque titulo, dummodo non occasione Ecclesiæ vel Beneficii, Clericis obvenerint. Ac proinde, inquit, eorum nomine comprehenduntur* quasi patrimonialia *quæ scilicet acquirunt ratione Clericalis Ordinis vel officii, sed alia ratione quam Beneficii, velut* celebrando, *concionando, confessiones audiendo, Vicariæ temporali deserviendo, aut alias similes actiones spirituales exercendo.*

Cum vero Clerici, pergit Auctor ille, bonorum patrimonialium plene sint Domini, *perinde ut laici suorum, de iis etiam liberrime quantum volunt & cui volunt donare, aut alio quovis modo, sive inter vivos, sive ultima voluntate, disponere possunt. Idem dicendum, ait, de* quasi patrimonialibus.

Sed quare quæret aliquis magis illa, quæ Clericus *celebrando*, concionando, canendo, confessiones audiendo, Vicariæ temporali deserviendo acquirit, dicuntur quasi patrimonialia, de quibus libere disponere queat, quam quæ occasione Beneficii ipsi obveniunt? Rationem assignat allegatus Auctor: *Quia illa dantur Clericis in mercedem laboris ac servitii, & operæ personalis præstitæ.*

Quis non intelligat per hanc Auctoris istius ratiocinationem, duas easque admodum perniciosas ideas legentibus imprimi? Nonne primo per hanc ratiocinationem clare insinuatur, quod ea, quæ Clericis dantur ratione Beneficii, non dentur *pro labore, ac servitio & opera personali*? Atque ita fovetur pessima illa multorum Ecclesiasticorum persuasio, qua autumant se posse proventus Ecclesiasticos ratione obtenti Beneficii licite sine ullo pene servitio, labore, aut opera percipere, cum tamen Ecclesia ex fidelium oblationibus non otiosos, sed in vinea Domini laborantes, in Sacrario pro populo excubantes, gregem Christi pascentes, similesque servitio suo consecratos operarios sustentare intendant. Num forte Ecclesiæ Ministrum dicemus, qui unam alteramve diei horam, Horarum Canonicarum pensum persolvendo Ecclesiæ servitio impendens, reliquum tempus vel in otio vel in temporalibus negotiis agendis transigit?

Falso proinde & perniciose asseritur, ea, quæ celebrando, concionando, similibusve functionibus Clericis obveniunt, potius esse quasi patrimonialia, quam ratione Beneficii accepta, *quia illa dantur Clericis in mercedem laboris ac servitii, & operæ personalis præstitæ*; quandoquidem nullo alio titulo quam laboris & servitii præstiti, proventus Ecclesiastici Clericis obveniant. Si enim totam Scripturam, seu vetus seu novum Testamentum percurramus, nullum præter laboris præstiti titulum, quo Clerici a laicis juste sustentationem accipiant, reperiemus.

Filiis Levi, ait, olim Deus, *Num. cap.* 18. *vers.* 21. 22. &c. *dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo fœderis .... & comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiæ vestræ, quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii.*

Dignus est, inquit Christus, *Luc. cap.* 10. *vers.* 7. *operarius mercede sua.* Hoc est, ait Theophylactus, a discipulis pascemini; debebunt enim hoc vobis *ut operariis.*

Secundam eamque incruento Altaris Sacrificio parum dignam de honorario Missæ ideam, prædicta verba nata sunt imprimere: nimirum, honoraria Missarum esse *quasi patrimonialia*; decimas vero, cæterosque proventus Clericis ratione Beneficii obvenientes, esse bona Ecclesiastica, adeoque hæc esse spiritualia, de quibus Clericus libere disponere nequeat, illa autem esse quasi *profana*, quæ Clericorum liberæ dispositioni sint subjecta. Numquid hoc Missæ sacrificio indignum? Hæc ex Auctoris illius ratiocinatione.

Alius ait: *Stipendia hæc* (Missarum) *ad modum pretii rerum, habent medium, infimum, & summum.* Quis non intelligat, per verba illa foveri pessimam illam ac mercenariam multorum de stipendiis Missarum ideam? ut nimirum illa considerent tamquam quædam rerum profanarum pretia, quæ infimum, medium, ac summum ex hominum æstimatione obtinent.

Ut nulla ergo de sanctissimo Altaris Sacrificio falsa habeatur idea, ipsum Missæ *honorarium* non tamquam ipsius Sacrificii *merces* considerandum est, sed tamquam voluntaria & ultro oblata fidelis populi hostia, cujus oblatione, non reddatur sustentatio „ necessitatis a populo, quasi *merces* illis, qui sibi in charitate „ serviunt, ut loquitur S. Augustinus, sed tamquam stipendium, „ quo, ut possint laborare, pascantur". *Lib. De Pastor. cap.* 9.

Hinc tantopere Sacerdotibus inculcatum, ut quidquid pro sacrificio Missæ offertur, illud liberali atque grato animo tamquam voluntarie exhibitum recipiant.

Et quidem sub finem decimi-sexti sæculi Octavius Frangipanus Myrthus Episcopus Tricaricensis Apostolicæ Sedis per Germaniam interiorem, & Belgarum Provincias Nuntius, in suo Directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, Coloniensi præsertim Ecclesiæ accommodato, & a sacra Facultate Lovaniensi approbato, postquam statuit *lib.* 1. *tit. De divinis Offic. num.* 53. *ut abstineant omnes Sacerdotes a cujusvis generis mercedum conditionibus & pactis, nec quidquam pro* Missis celebrandis, *aut quibusvis aliis divinis Officiis seu orationibus exigant" mox subjungit*: „ *Et si quando nihil aut aliquid minus* liberali *animo* honorari *loco eis donatum fuerit*, non in hoc contristentur, minimeque aliquod indignationis dent judicium, ne de avaritia notentur, *vel certe a turpi quæstu*, vel Simoniaca labe non procul absint, *dignitatemque suam ex levi causa, turpissima macula conspurcent. Quin potius ut ostendant* se magno liberalique animo gratis *dare, quod gratis acceperunt, ab omni cogitatione & desiderio muneris, ac honorarii se semper contineant; & si quando aliquid accipere cogantur, illud quamvis exiguum lætiori lubentiorique animo accipiant, quam paupercula illa vidua æra minuta duo, quæ sola habebat in gazophylacium mittebat.*

Hodiernum ergo Sacrorum stipendium haberi & suscipi debet, tamquam devota populi oblatio, quæ non in mercedem Sacrificii, sed in sustentationem cedat Ministrorum Ecclesiæ, quemadmodum decimæ, aliave fidelium oblata. Quamobrem quidquid Sacerdotes pro Sacris faciendis accipiunt, quantumlibet extra Beneficiorum suorum titulos, intuitu Ecclesiæ lucrari rectissime verissimeque dicentur, ait Boetius Epo quondam apud Duacenses Canonum Primarius Antecessor; ideoque subdit, nec testamenta de talibus facere poterunt. *Ad Cap.* 1. *tit. De Testament. num.* 80.

Sed non acceperunt hæc honoraria ab Ecclesia, dicet aliquis. Respondet Boetius: *Fateor, sed acceperunt intuitu Ecclesiæ, sive per Ecclesiam, id est, propter Ecclesiastica munia*: sive quod idem est, acceperunt illa non secus ac alios Ecclesiæ proventus, tamquam Ministri Ecclesiæ, ac propterea eodem loco illa habere debent.

§. V.

Summopere cavendum Sacerdotibus, ne intuitu Honorarii Sacrificium offerant.

SI, teste Doctore Mellifluo *Qui officium Ecclesiasticum eo quærit aut tenet animo, eoque intuitu, ut huic vitæ habeat necessaria*, perverso nimis ordine cælestibus terrena mercetur; quis non horribile esse videat, ipsum Sanctum Sanctorum, ipsum, inquam, tremendum Altaris Sacrificium eo intuitu animoque offerre, ut huic vitæ necessaria habeantur? Quid enim id aliud, quam perversissimo nimis ordine, non cœlestibus tantum, sed ipsomet Christo terrena mercari? Et si, auctore Augustino, qui evangelizat ut manducet, *vilius* habeat Evangelium, quam cibum, nonne qui Christum in Altari offere, ut manducet, *viliorem* habet (teste Cardinale Pullo) Christum quam cibum? adeoque ipsum Sanctum Sanctorum perversissima atque Simoniaca quadam pravitate infra res temporales deprimit.

Cum enim Simoniacæ pravitatis perversitas præcipue consistat in hoc, quod res spirituales ad vilitatem quamdam rebus illis indignissimam redigantur, per hoc quod rebus temporalibus quodammodo coæquentur, aut etiam infra illas perverso ordine deprimantur, ut ipse Princeps Apostolorum repellendo Simoniacorum antesignanum notavit, dum dixit *Act. cap.* 8. *vers.* 20. *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti, pecunia possideri* quis ambigat, quin quædam sit dicenda Simoniaca pravitas, dum ipsum Sanctum Sanctorum tamquam medium ad temporale, tamquam finem ordine perversissimo ordinatur?

Quamobrem non ultra meritum hanc Sacerdotum perversitatem perstrixit Cardinalis Pullus *Par.* 7. cap. 17. *Quid est, ait, Missarum solemnia intuitu temporalis commodi celebrare, nisi cum Juda Christum vendere, tanto nequius quanto resurgendo est sublimatus. Heu quam multos hujus evi, exclamat Hugo Mathoud, Sacerdotes ferit hoc anathemate Pullus!* In notis ad dicta verba Card. Pulli.

Oportet ergo offerentem (*verbis loquor Arnulphi Lexoviensis Episcopi Epist.* 54.) *puras manus inferre, ne quod impretiabile est, omnique veneratione dignissimum*, vel sub pretii recidat vilitatem, *vel causis indignioribus expendatur.*

Quapropter merito summo studio ac otio renes & cor suum scrutantur, & omni ex parte exagitant Presbyteri, qui stipendia seu honoraria Sacrorum etiam ab Episcopo probata accipere solent; num nullus commodi temporalis intuitus ad tremendum hoc ac sacrosanctum Sacrificium offerendum ipsos impellat; sed liberrima, castissimaque charitate, ad ipsum Sacramentum, quod

est

est *vinculum charitatis*, impellantur; atque ita fiat, ut non in honoratio, aliave re temporali horrenda perversitate finem constituant Sacrificii, nec ipsum honorarium voluntarie & ultro sibi oblatum, & ab Ecclesia probatum quasi *mercedem* Sacrificii, sed tamquam stipendium accipiant, quo, ut possint in Ecclesia laborare, pascantur (*a*).

§. VI.

Quinam censendi sint lucrum aut quæstum ex Sacrificio Missæ quærere?

SI non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte omnique cupiditatis affectu sepolito; certe quo magis sanctitas & dignitas hujus Sacrificii perspecta est, eo diligentius cavendum, ne lucri quæstusve cupiditate polluatur.

Porro si Ministri Sacramentorum, non tantum avaritiam atque Simoniacam pravitatem, sed vel earum umbram in illorum administratione sollicite vitare debeant, quemadmodum supra *Cap.* 5. §. 1. ostendimus; tanto magis in hujus Sacramenti ac Sacrificii dispensatione hæc cavenda, quanto hoc sanctitate atque excellentia reliquis præstat.

Profecto si Apostolus 1. *Tim. cap.* 6. *vers.* 5. dixerit, esse homines mente corruptos, & qui veritate privati sunt, existimantes *quæstum esse pietatem*, id est, quod pietas sit inventa tamquam medium ad quæstum & lucrum temporale; quanta mentis corruptione credendi erunt laborare Sacerdotes existimantes, aut ita se gerentes quasi existimarent, quæstum esse ipsum Sanctum Sanctorum, sive ipsum sacrosanctum Missæ Sacrificium esse medium ad quæstum & lucrum temporale? Et tamen si multorum hodie ex honorariis Missarum victitantium agendi modus vel leviter attendatur, nescio utrum cum Alvaro Pelagio plangendo dicere non cogeremur: „ Tot hodie dicuntur Missæ *quasi* „ *quæstuariæ*, vel consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel „ ad scelera cooperienda, vel ad propriam justificationem. Qua„ re apud populum vel Clerum Corpus Domini jam vilescit, „ quia omne rarum pretiosum „. *Lib.* 2. *De Planctu Eccles. art.* 5.

Quis non timeat Presbyteros illos seu sæculares, seu regulares, qui tam avide & importune domos mortuarias penetrant, hæredesque pro celebrandis Missis mediante honorario sollicitant, existimare quæstum esse ipsum Missæ Sacrificium? Immo, quo manifestius fit, lucrum præcipue ab ipsis intendi, nonne videmus plurimos illorum parum sollicitos esse, num is, pro quo Missas celebrandas postulant, vere Christiane vixerit, atque ita in vita sua meruerit, ut tot pro ipso Sacrificia post mortem offerantur? „ Congruit enim (ajunt sacri Canones) ut Sacerdos „ pro mortuis Catholicis memoriam faciat & intercedat, *non* „ *tamen pro impiis* (quamvis Christiani fuerint) tale quid agere „ licebit „. Vide *Can.* 21. *caus.* 13. *quæst.* 2. *Capitular. Reg. Franc. lib.* 7. *cap.* 407. *Capitul. Herardi Turonens. cap.* 116. Hæc, inquam, parum attendere solent hujusmodi Sacerdotes, modo honoraria solvantur.

A simili suspicione studeant se eximere, qui tanto studio & aviditate, relictis suis Ecclesiis, quibus adscripti sunt, ad alias Ecclesias, spe mercedis sive honorarii consequendi, transcurrere non verentur.

Neque satis etiam ab illa abominanda suspicione distant illi Monasteriorum Superiores, qui parum anxii, num subditorum ea ut vitæ integritas, morum sanctitas, atque in Deum charitas, ut spes sit quod quotidie sacris & tremendis Altaribus digne adstare queant, ipsos ad quotidianum Missæ sacrificium incitant, immo & cogunt, ut ita ex quotidiano Sacrificio quotidianum etiam honorarium Monasterio acquiratur. Quid porro hoc aliud est, quam *existimare quæstum esse* ipsum Missæ sacrificium?

Sordidum hunc atque sacrilegum animum vetitus S. Franciscus „ voluit quod in quocumque loco Fratres contenti essent „ una Missa „; præsciens (inquit Alvarus Pelagius) „ Fratres „ se velle justificare per Missas, & *ad quæstum eas reducere*, „ sicut videmus hodie fieri „. Ah utinam nec modo! *Loco citato*.

Non paucos hodie invenire est Sacerdotes, qui nulla difficultate ad celebrandum certis locis etiam privatis, & horis quantumvis importunis atque incommodis se constringent, modo pinguiora dentur *honoraria*: si vero illa desint, nullatenus se constringi patientur ad celebrandum destinatis horis aut locis, tametsi populi salus, & Ecclesiæ utilitas id postularent. Num sane hi in Sacrificii oblatione animum ab omni quæstus cupiditate expurgatum habent, serio ipsi expendant.

Quid denique Sacerdotes illos credat ab omni quæstus lucrive cupiditate plane alienos, quos rixas, contentiones, quinimmo interdum lites excitare non pudet pro celebrandis Missis, quibus pinguiora sciuntur destinata stipendia?

Hæc aliaque, quæ circa Sacrorum celebrationem hoc tempore fieri conspiciuntur, si serio attendantur, nonne merito verendum, adimpletam esse gemendam illam Sophoniæ prophetiam: *Sacerdotes ejus polluerunt Sanctum*? Cap. 3. *vers.* 4.

§. VII.

Plane indignum est, quod Missæ Sacrificium subserviat victui acquirendo.

DEPLORABANT Patres Concilii Tridentini „ multa sive tem„ porum vitio, sive hominum incuria & improbitate irrepsis„ se, quæ a Sacrificii Missæ dignitate aliena sint „. Verum quis sat deplorabit ea omnia, quæ occasione honorarii a tanti Sacrificii dignitate plane aliena irrepserunt?

Atque in primis quis sine sanguineis lacrymis expendat, qua ratione hodie sanctissimum illud, adorandum, tremendumque Altaris Sacrificium a plurimis ad rationem opificii, seu artis de pane lucrando redactum sit?

Canone 51. & 52. Concilii Carthaginensis IV. jam pridem cautum fuit, ut *Clericus victum & vestitum sibi artificiolo* . . . . *absque officii sui detrimento quærat*. Quinimmo, *Clericus quantumlibet eruditus*, ait alter Canon, *artificio victum quærat*. Horum Canonum æquitatem justitiamque non pristina tantum, sed & nostræ quoque ætatis Concilia agnovere: „ Quibus non sup„ petit ex Sacerdotio, inquit Synodus Coloniensis, honesto arti„ ficiolo victum quærant, secuti divi Pauli exemplum; sic ta„ men, ne sordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominiosam, „ exerceant „. *An.* 1536. *part.* 2. *cap.* 3.

Quid de hac Ecclesiæ disciplina censuerit S. Carolus, ex primo illius Provinciali Concilio *part.* 2. *cap.* 26. intelligimus. *Negotiationem omnis generis Clerico omnino prohibemus*, ait: *artes vero honestas concedimus, ut aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria comparare possit*.

Et quid plura? Ipse generis Conventus Cleri Gallicani Melodunensis anno 1579. declaravit: „ Quamquam omne turpe lu„ crum indignum sit Sacerdote, ne ubi thesaurus, ibi sit & cor; „ tamen quibus ex Sacerdotio non suppetit victus, honesto arti„ ficiolo, ut scriptura, &c. victum quærere liceat. Neque enim „ hoc puduit Apostolum ipsum.

Dolens ac gemens petebat quondam pius & eruditus Parisiensis Universitatis Cancellarius Joannes Gersonius *tom.* 2. *tit.* 5. „ Ubi „ est quod Clericus quemlibet verbo erudiat, & ne pauperes „ graventur, ut Paulus artificio victum quærat? Quod Clericus artificiolo . . . . . sibi victum absque officii sui detrimen„ to quærat „? O si hodie superesset Gersonius, quomodo non gemeret & exclamaret, dum horrenda atque execrabili quadam metamorphosi artificiolo tremendum Missæ Sacrificium substitutum cerneret! idque non a Clericis duntaxat, sed etiam ab illis, quorum Patribus nihil antiquius, nihil gloriosius fuisse, quam opere manuum victum quærere, notius est, quam ut probatione egeat! Certe melius ageretur, si non conspiceremus integras Religiosorum Communitates ex Missis veluti ex quodam artificio victitare; adeo ut non tantum de Sacerdotibus e Clero, sed etiam de multis Regularibus verum sit, quod *de celebratione Missarum faciant artem de pane lucrando*, ut loquitur Cardinalis Bellarminus. Quo quid sacrosancto Altaris Sacrificio indignius? quod amplius patebit, si ea, quæ infamem illam Sacrificii tractationem consequuntur, paucis expendamus.

§. VIII.

Ex eo quod Missæ Sacrificium subserviat vitæ necessariis acquirendis, natum est fieri, ut illud modo mercenario tractetur.

SI quis vel leviter tantum attenderit hodiernam praxim Sacerdotum illorum, qui ex honorariis Missarum victitant, nescio quomodo sat deplorare poterit execrabilem ac horrendum illum mercenarium modum, quo sacrosanctum ac tremendum hoc Mysterium, quo vivifica illa Hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, offertur in Altari, indignissime profanatur, atque ad rationem cujusdam vilissimi opificii deprimitur.

Nonne conspicere jubemur, hujusmodi Sacerdotes sive e Clero sive Regulares passim ad domos mortuarias cursitare, ut Sacrorum suorum stipendia accipiant, non secus ac mercatores pannorum, candelarum, tedarum, similesve, ut mercium suarum pretia consequi valeant? Immo & sollicitantes pro Sacris celebrandis, ubi pinguia sperantur stipendia, non aliter atque opifices pro operibus, ubi majores sperantur operarum mercedes. Quid magis mercenarium?

Ulterius, sicuti mercenarii ad operam seu servitium obsequiosissimos se exhibent, si condignam sperent servitiis sui compensationem, difficillimos vero ubi hanc futuram desperant; ita & similibus Sacerdotibus accidere solet. Quid enim experientia evidentius, quam Sacerdotes ex salariis Missarum viventes, ad celebrandum se illis exhibere paratissimos, a quibus pinguia expectant vel accipiunt stipendia; difficillimos vero illis, a quibus nulla aut exigua honoraria offeruntur vel sperantur. Quinimmo moriatur quispiam vel sceleratissimus, pro quo nec Sacrificium ex voto Ecclesiæ offerri deberet, si tamen divitiis abundet, mox aderunt similis farinæ Sacerdotes, qui non tantum rogati Sacra pro illo quantumvis multa offerent, sed etiam pro offerendis instabunt & sollicitabunt: contra moriatur aliquis, qui vere Christiane vivendo meruit in vita, ut Fidelium orationes & Ecclesiæ Sacrificia ipsi post mortem prodessent, ut loquitur Augustinus; si tamen pauper sit, nec unde salaria Missarum solvantur relinquat: o quam difficulter, ut pro illo offerantur Sacrificia, inducentur similes Sacerdotes! Quam illud mercenarium sit, quis non videat.

Adhæc nonne conspicimus, quam difficiles se præbeant hujusmodi Sacerdotes, ut certis horis pro commoditate populi celebrent, si nullum speciale exinde commodum reportent? paratissimos vero

(*a*) Observandum, quod si enormem Simoniam redoleat, cum supra consuetudinem stipendium petitur; damnabilis quoque est ille Simoniæ modus, cum infra consuetudinem petitur; ut vel plures Missæ habeantur, vel alii deserantur Sacerdotes, qui honorarium ab Episcopo probatum petunt, sicut vindictæ motu adversus Franciscanos superiori sæculo per summum nefas nonnulli egerunt.

vero pro libitu & privato affectu cujusque viri nobilis ut divitis pinque honorarium offerentis, quacumque hora, tametsi importuna & minus Canonica, ceu quidam famuli se ad celebrandum constringere.

Immo parum attendere solent similes Sacerdotes, num Sacrificii oblatio tempore aut loco ædificationi populi, aut Ecclesiæ intentioni minus congruo expetatur, modo salarium majus illo, quam alio loco accipiatur.

Quid enim notius, quam ad Sacella, aliave Oratoria, in quibus ob, nescio, quam popularem & humanam potius quam Christianam devotionem populus Missas celebrari curat, Sacerdotes etiam Dominicis Festisque diebus confluere; Parochias vero, ubi similibus salariis destituuntur, Missis carere? Quo ulterius fit, ut contra tam enixam Ecclesiæ voluntatem, populus passim cum magno animarum detrimento a Parochiarum frequentatione avocetur.

Quod enim *audiendæ Dominicis Festisque diebus Missæ Parochialis munus a Fidelibus minus diligenter præstetur*, ait S. Carolus, *& a quibusdam plane negligatur, multa incommoda inde existunt*. In *Concil. Mediolan. IV. cap. 6.*

Hinc in plerisque sæpe fidei articulorum, & Dei sanctæque Matris Ecclesiæ præceptorum, quæ ad salutem consequendam Christianum hominem nosse oportet, imperitia; Festorumque dierum cultus neglectus; debita Christianæ pietatis opera non exculta; non cognita Christiana familiarum institutio; languescens Sacerdotum Parochorum omne officium; eorum aliquis contemptus; sanctissimorum Institutorum, & Sacr. Canonum violatus usus; hinc denique Ecclesiis Parochialibus, quæ a Majoribus tanto pietatis studio exædificatæ sunt, instaurandis, ordinandis, sartis tectisque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illisque nulla aut pene exigua Ecclesiastica ad divina Officia obeunda necessaria supellex.

Verum hæc parum curare videntur mercenarii illi Sacerdotes, vel per hoc sat indicantes in Missæ sacrificio peragendo (quod pignior ministerii Sacerdotalis pars est) sibi parum curæ esse, ut illud tamquam veri Christi Ministri in ædificationem Corporis sui, quod est Ecclesia, utiliter impendant; modo majora & pinguiora salaria accipere queant.

Sed dicetur forsitan, non mirum si salaria a Sacerdotibus seu sæcularibus seu Regularibus tam sollicite quærantur, quia vel ipsi, vel eorum Monasteria magna ex parte inde vivere coguntur. Non diffiteor; sed illud quis non deplorandum atque execrandum reputet, quod hodie Sanctum Sanctorum, ipsum scilicet incruentum Sacrificium eo sit redactum, ut tamquam quoddam opificium, victui quærendo subservire debeat?

Hoc est quod deplorabat Cardinalis Bellarminus, quando Nepotem suum tanto ardore monuit, ut abstineret a Sacerdotum ordinatione, qui de *celebratione Missarum faciunt artem de pane lucrando*.

Hocquoque præ oculis habuerat Bellarmini Pater S. Ignatius, dum pro Regula Fratribus suis præscripsit, ut *omnes, qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint, se gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec postulando*, nec admittendo stipendium, *vel* eleemosynas ullas, quibus Missæ, *vel confessiones, vel prædicationes, vel lectiones, vel visitationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quæ Societas juxta nostrum Institutum exercere potest, compensari* videatur: *ut sic majori cum libertate possit & proximorum ædificatione in divino servitio procedere. Constit. Societ. part. 6.*

Quid denique aliud clamant Ecclesiæ Canones, quidquam directe vel indirecte pro celebratione Missarum postulare vetantes, nisi Missæ sacrificium non habendum pro medio quo victus quæratur? Quid enim evidentius, quam temporalia directe vel indirecte esse quærenda ex illo, quo quis ut medio ad parandam sustentationem uti jubetur?

§. IX.

Ex taxatione stipendiorum, quæ a Sacerdotibus nonnullis hodie fieri solet, intelligi potest quantopere Missæ Sacrificium occasione Honorarii contaminetur & profanetur.

OCCASIONE hodierni stipendii augustissimum Altaris Sacrificium a Sacerdotibus mercenario quodam modo pollui & labefactari, non potest non esse manifestum illi, qui dicta præcedenti §. cum quotidiana Sacerdotum stipendiis Sacrorum victitantium praxi conferre voluerit.

Adhæc, si quis ad consuetas modernas Sacerdotum illorum taxationes stipendiorum ulterius animum reflectat, & hic rursus fateri & ingemiscere debebit, occasione sæpe dicti honorarii sacrosanctum Missæ Sacrificium mercenario agendi modo horribiliter profanari & contaminari.

Nonne dolentes conspicere jubemur, quod Sacerdotes quasi quidam mercenarii aut opifices stipendia sua pro ratione laboris, qui celebrationem Missæ concomitatur, taxent commensurentque?

Quid enim hodie familiarius, quam majora taxari stipendia, quia in hoc illove Altari celebrandum; eo quod ob quamdam devotionem populi erga certam Imaginem vel Sanctum, plura ad illud Altare petantur fieri Sacra? Quo fiat, ut pluribus Sacerdotibus concurrentibus ad celebrandum, nonnunquam tempore aliquo sit expectandum, ob quam expectandi moram, Sacerdotes illi quasi mercenarii, Missæ celebrationem ampliori stipendio compensatam volunt.

Si Ecclesiæ utilitas postulet, ut certis destinatisque horis Sacra dicantur, nonne videmus quod more mercenariorum majus stipendium requiratur, quam si libertas hora quacumque celebrandi Sacerdotibus illis relinquatur? Quo quid evidentius, in oblatione Sacrificii non tam inspici, quid hic & nunc postulet utilitas Ecclesiæ, quam quid exigat quantitas stipendii?

Si ulterius a similibus Sacerdotibus requiratur, ut ad dissitam aliquam Ecclesiam celebrandi gratia accedant, nonne mox ut quidam bajuli aut nuntii, volunt stipendium labori itineris, & tempori impendendo præcise esse proportionatum?

Nec hic Sacerdotum sistitur mercenarius animus. Eo enim hodie mercenarius ille taxandi modus devenit, ut ipsa Sacrificii solemnitas, non jam a Festi solemnitate atque Ecclesiæ præscripto, sed a quantitate stipendii persoluti aut persolvendi desumenda videatur.

Quid hodie frequentius, quam Missæ sacrificium pro cujusque privato affectu, nulla publica causa, aut Festi solemnitate occurrente, solemnissime peragi, modo stipendium pro ratione solemnitatis, more mercenario a Ministris illis taxatum offeratur? Econtra si desit hujusmodi stipendium, occurrat quantumvis magna festivitas, non ritus solemnis, sed ritus simplicior stipendio proportionatus habebitur, quinimo, in nonnullis Ecclesiis heri conspicimus, per similes mercenarios Ministros, ipsum ritum ab Ecclesia præscriptum nonnunquam truncari, & fœde mutilari, quia stipendium ipsorum judicio, quo nonnisi stipendium ponderatur, non correspondet labori, quem Sacrificii decantationi cum integro ritu peragendi impendere deberent. O mercimonia!

Famosus ille ac pius Petrus Parisiensium Cantor in detestationem Clericorum quærentium temporale commodum in spiritualibus, adducit exemplum *Prælati petentis in Ecclesia a Choro Festum S. Stephani duplex fieri in sericis & canticis Ecclesiasticis, sed non impetrantis, nisi cum pastum & refectionem annuam Clericis promitteret, insuper nummos matutinales illius noctis duplicandos, ut sic celebrarent* potius Festum nummi duplicati, quam Festum S. Stephani.

Si modo superstet Petrus, quam frequenter ingemisceret, videns decantari Sacra potius nummi duplicati, quam Sacrum hujusve Sancti!

Quin si totum illum hodiernum quorumdam Sacerdotum profanum Missarum mercatum attendamus, nonne cum eodem Cantore introducere possemus Simonem Magum Principi Apostolorum, ob repulsam, quam ab ipso passus erat, exprobrantem: „ Tu repellis me, & ego triumpho de te, immo de toto Cor„ pore Ecclesiæ. In ipsis etiam Altaribus *ponam solium*, cu„ bile, & *thronum*, & dominium meum; ut etiam præsentibus „ Angelis & quasi coadunatis in uno angulo Altaris conficere „ Corpus Domini, ego in alio cum ministro Altaris, immo cum „ meo potius, illud pro pretio conficiam. Cupiditas dominatur „ in hoc Sacramento, quod tamen inpretiabile est: si ego ab „ Altari repellor, non ideo minus, sed magis Simoniaca cupi„ ditas filia mea, filia summi Sacerdotis irrumpet in Sancta Sanctorum, omnia in Altaribus proponens venialia „. Hæc Petrus, *ibidem cap. 27.*

Finio, si hoc unum præmonuero, nullatenus me intendere singula, quæ hoc atque præcedenti §. tamquam animi mercenarii indicia adduxi, Simoniaca dicere; sed hoc unum assero, totam rationem agendi Sacerdotum, atque Ministrorum simili modo stipendia taxantium, & ad Sacrificium accedentium, non procul a Simoniaca labe aut turpi quæstu abesse; adeoque ipsum Missæ sacrificium ea agendi ratione fœde pollui & contaminari.

§. X.

Occasione hodierni Missarum honorarii natum est contingere, ut plures indigne ad Sacrificium Altaris accedant.

SI non decet (ait Synodus Trident. *Sess. 13. De* „ *Euchar*„ *rist. cap. 7.*) „ ad sacras ullas functiones „ quempiam ac„ cedere, nisi sancte: certe quo magis sanctitas & divinitas cœ„ lestis hujus Sacramenti viro Christiano comperta est, eo dili„ gentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia & san„ ctitate ad id percipiendum accedat, præsertim cum illa plena „ formidinis verba apud Apostolum legamus: *Qui manducat &* „ *bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans* „ *Corpus Domini*. Quare communicare volenti revocandum est „ in memoriam ejus præceptum: *Probet seipsum homo* „. *1. Cor. cap. 11.*

Si ergo cavendum sit viro Christiano, ne absque magna reverentia & sanctitate ad percipiendum Eucharistiæ Sacramentum accedat, atque communicare volenti revocandum sit in memoriam Apostoli præceptum: *Probet seipsum homo*; quanta reverentia & sanctitate oportet Sacerdotes ad percipiendum, tractandum, offerendumque hoc tremendum Sacramentum accedere? Quantaque diligentia celebrari volenti in memoriam revocandum dictum Apostoli præceptum: *Probet seipsum homo*?

At quam illa ab Apostolo prævie ad illius Sacramenti susceptionem requisita sui ipsius probatio, in multis Sacerdotibus occasione sperati honorarii nata sit intermitti, aut non ea qua oportet diligentia & scrutatione peragi, opus non est multis adstruere.

Nonne enim attenta humana corruptione natum est contingere, ut spes consequendi ex Missarum celebratione commodum temporale, oculos Sacerdotum excæcet, aut certe mentem obnubilet, quo minus sincere *seipsos probent*, num cum satis magna reverentia & sanctitate ad Sacrificium accedant? An non humano tantum affectu, & potius ex consuetudine, aut necessitate consequendi vitæ necessaria, quam devotionis ardore & Dei causa ad Altare properent.

Quinimmo, si quis Sacerdotum seu sæcularium, qui ex stipendiis Missarum victitant, seu regularium, quorum Communitates ex eisdem vivunt, hodiernum quotidie celebrandi morem, & modum serio attendat, vereor ne cum Patribus Synodi Coloniensis *an. 1536. par. 2. cap. 10.* dicere debeat: *Terret, nec immerito, nos sermo Dominicus, qui vetat nos Sanctum dare*

cani-

canibus , & margaritas nostras projicere ante porcos , dum quosdam leviculos Sacerdotes illotis manibus pedibusque , ut in proverbio est , audacius in hæc sacratissima mysteria . quam in profana irrumpere comperimus . Quales sunt , qui humano affectu tantum , & potius ex more , quam devotionis ardore *ad Altare accedunt , quorum polluta est mens & conscientia , quos merito horrendum Evangelii exemplum (quod Joannis decimo-tertio legimus in hæc verba :* Et postquam accepisset buccellam , introivit in eum Satanas , *& cætera quæ sequuntur) ad meliorem vitæ frugem , altioremque tanti mysterii contemplationem revocaret .*

An non magna cum Sacrificii irreverentia hodie conspicimus , Sacerdotes vitam otiosam , immo multis defectibus , ne dicam criminibus obnoxiam agentes , necessitate victum quærendi ex stipendiis Sacrorum quodammodo compulsos , accedere ad *quotidianum* Sacrificium , non secus fere atque opifices ad opus suum manuale lucelli causa in dies properare solent ?

Non dubium quin & hodie verum sit , quod olim dixit S. Augustinus *in Psalm.* 132. *Omnem conditionem includere bonos & malos , esseque Clericos perinde falsos ac Monachos . Sunt* , ait , *& Monachi falsi , & nos novimus tales ; sed non perit fraternitas pia propter eos , qui profitentur quod non sunt : tam sunt enim Monachi falsi , quam Clerici falsi & fideles falsi* ; & tamen nonne inviti hodie videmus , quod in plerisque Monasteriis nulla bonos inter & malos , veros & falsos fratres intercedente differentia , omnes indifferenter , idque frequentissime , si non quotidie tremendis Altaribus assistant , quin assistere jubeantur , in illis præsertim Congregationibus , quibus vivere ex Sacrorum stipendiis in more positum est . O quot exinde non timenda sacrilegia !

Utinam omnibus Sacerdotibus , qui ex honorariis vivunt , vel sunt de Congregationibus ex illis viventibus , alte esset impressum illud Seraphici Doctoris monitum : *Primo vide (ait in suo* Tractatu De Præparatione ad Missam) *quid desideres , ne propter avaritiam , aut tumorem , aut vanam gloriam , aut consuetudinem , aut alicujus mundanæ complacentiæ , aut temporalis favoris causa accedas ; sicut multi diebus istis abutuntur ad sui perditionem , quod est datum ad salutem .*

Concludo , si hoc unum addidero , ex occasione hodierni Missarum stipendii id quoque contingere , Sacerdotes in peccatum prolapsi , raro se a sacris functionibus contineant , quoadusque per condignam pœnitentiam , veramque cordis contritionem , ac spiritus contribulationem se expurgaverint ; nimirum lucro , quod sibi vel Communitati ex Missarum celebratione obvenit , ipsos ad Altare propellente . Quod quam sacrosancto Missæ Sacrificio sit indignum , quis non intelligat ? Si enim teste Emerico de Bonis e Societate Jesu , *scelus sit horrendum dictu , & Angelis ipsis detestabile , quodque valeat soli tenebras offendere , terram tremefacere , & elementa permiscere* ; si quis laicus Eucharistiam sumere audeat , qui pridie , nudius-tertius vel quartus ante peccavit ; quanto non putandum scelus detestabilius , si Sacerdotes , nullo pene a peccato intervallo , Eucharistiam non sumere duntaxat , sed & conficere , atque Deo Patri pro fidelium reconciliatione in odorem suavitatis offerre attentent ? Verum , quam id a sensu Ecclesiæ alienum ! quæ Sacerdotes in crimen , præsertim carnis etiam *occultum* prolapsos , multis sæculis in perpetuum a Sacris exclusit . Et licet posterioribus sæculis dissimulante Ecclesia , illa quoad peccata occulta nonnihil sit relaxata ; nunquam tamen sacris Altaribus restituendos Ecclesia censuit , nisi prius diuturno lacrymarum fonte impurum peccatorum ardorem extinxerint nisi prius dignis pœnitentiæ fructibus conscientiæ puritatem recuperaverint , ut latius alibi ostendimus in *Diss. Canonica , De Canonicis , part.* 2. §. 8.

§. XI.

Occasione hodierni stipendii fit , ut plures ad Sacerdotium ex humano affectu ascendant .

,, VÆ , væ , væ . Domine Deus ! (exclamat Doctor Seraphicus in Tract. *De Præparat. ad Missam cap* 8.) " quanti hodie infelices ad sacros Ordines accedunt , & divina My- ,, steria accipiunt , *non cælestem panem , sed terrenum quærentes , non spiritum , sed lucrum* ; non Dei honorem , sed suam ,, ambitionem : non salutem animarum , sed *quæstum pecuniarum*! An modo jure idem exclamare liceret , quando tam multos hodie ad Sacerdotium , tamquam medium ad parandum victum , ascendere , immo aspirare videmus ? aliud pene non attendentes quam quotidianum ex celebratione Missarum proveniens honorarium : quo de vitæ necessariis sibi provideatur : tamquam non virtutis exemplar (ait Gregorius Nazianzenus *Orat.* 1.) sed victus occasionem & subsidium hunc Ordinem esse judicantes . Qui non vocati a Deo tamquam Aaron , sed carnali affectu ad Sacerdotium accedentes fœdissime ac perversissime ad rationem cujusdam opificii id deprimunt . *Quam certe dignius ampliusque consentaneum rationi (cum Bernardo loquor) ut pro carnali victu carnalia magis opera & negotia exercerent , nec fierent inversores rerum , aut inhonorarent ministerium spirituale* ; In Declamat. §. 13.

Cum igitur ex ratione vivendi multorum non obscure intelligatur , non ad aliud quam ad victum parandum ab ipsis Sacerdotium esse susceptum , merito hodie ab Episcopis aliisque , qui Ordinandorum examini præficiunt , videndum , quo affectu , ac proposito accedant Ordinandi : verba sunt Synodi Coloniensis *an.* 1536. *part.* 5. *cap.* 21. *accuratque investigandum est , num videlicet Dei causa tantum , an potius* suæ commoditatis *gratia ad Ordines capessendos aspirent , quærentes* quæ sua sunt , non quæ Jesu Christi . *Quid enim est sua quærere , & non quæ Christi sunt , nisi cum tales non gratis Deum diligunt , non Deum propter Deum quærunt , temporalia commoda sequentes , lucris inhiantes , & honores ab hominibus expetentes ? Quisquis ergo talis est , non Dei filius , nec ovili Christi idoneus Pastor futurus , sed mercenarius est . Ubique Deus hominis intentionem & mentem spectat , quam Christus in Evangelio lucernam corporis atque oculum vocat . Qui si simplex fuerit , totum corpus lucidum erit : sin autem fuerit nequam , totum corpus tenebrosum erit . Quare si lumen , quod in initiando est , tenebræ sunt , ipsæ tenebræ quantæ erunt ?*

Ut vero hic animus explicatior sit , vult dicta Synodus . *Ut Ordinandi ante Ordinationem se Vicarii Episcoporum præsentent : qui eos rogabunt , quid eos huc permoveat : an expenderint quid in hac vocatione præstare oporteat , an huic vocationi se sentiant posse respondere . . . .* an affectu carnis huc ducantur , ut videlicet in otio & suaviter vivant , opes ve & honores parent . *Admoneantur quoque , subjungit Synodus , ut bene seipsos explorent , excutiantque , ne cum ad capiendos Ordines reversi fuerunt , Spiritum sanctum fraudent .*

Utinam hoc Synodale monitum omnibus , qui ordinationibus præsunt , alte foret impressum , accurateque Ordinatorum animus & intentio discuteretur , quam multorum in Sacerdotio suscipiendo distorta ac perversa reperiretur intentio ;

Porro accuratam hanc intentionis discusionem hodierno tempore non tantum necessariam esse in illis , qui e Clero sæculari ad Sacerdotium ascendere volunt : sed etiam in regularibus , vel inde non difficulter intelligi potest , quod passim omnes indifferenter e Religiosorum Communitatibus , præsertim quæ ex Missarum stipendiis vivunt , modo ad ætatem requisitam pervenerint , & aliquo tempore professionem Religiosam emiserint , ad sacros Ordines , immo ad ipsum Sacerdotium præsententur , quin & propellantur .

Non diffiteor quidem , vitam Religiosam debite institutam plurimum conducere , ut a sæculi corruptione segregati , in omni virtutum genere exercitentur , atque ita Sacris Ordinibus in suscipiendis idonei reddantur : illud tamen mecum omnes fateantur necesse est , non eam esse , nec unquam fuisse Religiosæ professionis virtutem , ut universi illam emittentes ad perfectionem etiam Monasticam , ad quam omnis professio Religiosa tendit , pertingant , multo minus Sacerdotalem attingant . " Multo major (ait ,, Chrysostomus *lib.* 2. *De Sacerd. cap.* 2. *&* 4) vitæ integri- ,, tas huic (Presbytero) quam illis (Monachis) necessaria ". Item : " Eos , inquit , qui Sacerdotum munere funguntur , san- ,, ctiores ac puriores illis esse oportet . qui se ad montes contu- ,, lerunt . Hinc illud Hieronymi : " Sic vive in Monasterio , ut ,, Clericus esse merearis .

Quibus consonat illud Doctoris Angelici 2. 2 *quæst.* 189. *art.* 1. *ad* 3. " Ordines sacri præexigunt sanctitatem : sed status Reli- ,, gionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam . ,, Unde pondus Ordinum imponendum est parietibus jam per ,, sanctitatem desiccatis . Sed pondus Religionis desiccat parie- ,, tes , quod est , homines ab humore vitiorum .

Hinc Pontifices , & SS. Patres etiam in primo Religionis fervore , non omnes in Religione viventes sacris Ordinibus idoneos judicabant : sed quos prævio diligenti examine & discussione tantis ministeriis virtutum meritis respondere invenissent . Unde ad Aurelium scribit Augustinus *Epist.* 67. " Cum ex his qui ,, in monasterio permanent , non tamen nisi probatiores atque ,, meliores ad Clerum assumere soleamus .

Sub idem tempus ad Himmerium Episcopum Tarraconensem scribens Siricius Papa , Monachos Clericorum officiis aggregari optat & voluit , at non omnes , *sed quos morum gravitas , & vitæ ac fidei institutio sancta commendat* . Epist. 1. *cap.* 13.

Quam procul a mente S. Gregorii abfuerit , ut omnes vitam Religiosam professos Sacerdotio dignos crederet , ex illius ad Candidum Episcopum responso luculenter patescit . Cum enim Candido licentiam dedisset Monachos de Monasteriis in sua Parochia (hoc est Diœcesi) positis , cum consensu Abbatis tollendi & Presbyteros ordinandi , hoc monitum subjungit : " Sed illius ,, *præ omnibus* estote solliciti , ut vitam actusque eorum , qui in ,, hoc sunt officio constituendi , *subtiliter* debeatis inquirere , & ,, tunc eos , *si digni* fuerint , ordinare " . *Lib.* 5. *Epist.* 27.

Patrum vestigiis inhærens Tridentina Synodus , ætate Ordinandorum præscripta , adjungit : " Sciant tamen Episcopi , non sin- ,, gulos in ætate constitutos , debere ad hos Ordines assumi , sed ,, *dignos duntaxat , & quorum probata vita senectus sit* " , *Sess.* 23. *cap.* 12. *De Reform.* Et ne Episcopi ad credendum inducerentur , Regularium omnium eam esse vitæ integritatem , subjun- ,, git : ,, Regulares quoque nec in minore ætate , nec *sine dili-* ,, *genti examine* ordinentur ; privilegiis quibuscumque , quoad hoc , ,, penitus exclusis " . *Ibid. cap.* 14. Et nonne merito ? Quis enim credat Religiosos omnes " ita pietate ac castis moribus conspicuos , ,, ut præclarum bonorum exemplum , & vitæ monita ab eis ,, possint expectari " ? quemadmodum in assumendis ad Presbyteratum exigit Tridentinum ; vel " quod eorum doctrina sit fu- ,, tura spiritualis medicina populo Dei : odor vitæ eorum dele- ,, ctamentum Ecclesiæ Christi , ut prædicatione atque exemplo ,, ædificent domum , id est , familiam Dei " ? ut loquitur Pontificale in *Ord. Presbyteri* .

Nonne ergo illi Monasteriorum Superiores , quos videmus indifferenter omnes ad Presbyteratum præsentare , immo propellere , jure ac merito in suspicionem veniunt , quod spe commodi temporalis ex Sacerdotio acquirendi excæcati , nec de Sacerdotio , nec de divina ad illud vocatione eam ideam concipiant , quam Patres & Concilia expresserunt ? Quod & exinde verisimilius fit , quod experientia constet , ex celebratione Missarum quotidianum

num stipendium in Monasterii utilitatem sollicite quæri; atque Sacerdotium velut medium ad victum quærendum quodammodo considerari.

Ut proinde non immerito monuerit Franciscus Halliet *in Append. ad sect. 1. de Sacr. Ordinat. §. 3. Non adeo Superiorum Regularium fidei credendum, ut quos illi tamquam dignos obtulerint, absque ullo alio examine atque discussione, ad sacros Ordines Episcopi recipiant* ... maxime cum notum sit, *inquit*, totius Monasterii interesse, ut quamplurimos Ordinibus sacris initiatos habeat, *& facile probi etiam & boni, insita hominibus cupiditate Ordinis sui gloriam promovendi (qua Regulares præ cæteris maxime flagrant, quod Ordinis sui ampliationem & ornamentum ad Dei gloriam & Ecclesiæ utilitatem spectare præsertim arbitrentur) facile*, inquam, *abripiantur, ut levius de suis censeant, quam par sit, & in pondere judicent suorum industriam, ac dotes magnifice, Sacerdotii & reliquorum Ordinum Ecclesiasticorum dignitatem tenuiter æstiment.*

§. XII.

Episcopis incumbit tollere ea, quæ circa Sacrificium Missæ turpem quæstum sapiunt, eaque statuere, quæ ei debitum honorem & cultum conciliant; hisque Episcoporum Decretis Regulares quantumvis exempti obedire tenentur.

REs sacras contemni atque vilescere, si ad pecuniarium quæstum Sacerdotum illæ reduci videantur, notius est quam ut probari debeat: quis enim veneretur, ait Gregorius Magnus, quod venditur? aut quis non vile putet quod emitur? Adhæc, quam erga sacra Religionis Mysteria venerationem Ministri conciliabunt, si ea quæstui ipsorum subservire appareat?

Hinc tantopere Episcopis, tamquam præcipuis Sacrorum depositariis, & Mysteriorum Dei dispensatoribus inculcatum, ut omnia, quæ turpem quæstum sapiunt, a rebus sacris amovere studeant.

Et quidem Synodus Tridentina de Sanctorum invocatione, atque Reliquiarum & Imaginum veneratione agens, Episcopos monet, ut *omnis superstitio in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, & Imaginum sacro usu tollatur*, omnis turpis quæstus eliminetur. In Decreto *De Invocat. Sanctorum.*

Similiter de Purgatorio sermonem faciens, rursus præcipit: *ut ea, quæ ad curiositatem quadam, aut superstitionem spectant*, vel turpe lucrum sapiunt, *tamquam scandala & fidelium offendicula prohibeant. In Decreto De Purgatorio.*

Quid adversus pravos eleemosynarum quæstorum abusus, sacrum indulgentiarum thesaurum ad turpem quæstum redigentium, eadem Synodus decreverit, ut *tandem cælestes hos Ecclesiæ thesauros, non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri, omnes vere intelligant*, notum est.

Verum, quia fatendum est *nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari posse*, *ut ait dicta Synodus* Sess. 22. *cap. 9. De Reform. quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet*, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, *ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur.*

Quapropter speciatim decernit sancta Synodus, ut *Ordinarii locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere sedulo curent ac teneantur, quæ* vel avaritia, *idolorum servitus, vel irreverentia, quæ ab impietate vix sejuncta esse potest, vel superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit.* Deinde varia enumerat, quæ vel avaritia, vel irreverentia, vel superstitio in hujus Mysteria vilipendium induxit. *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint; ipsi pro data sibi a sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inviolate servanda Censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant; non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque.*

Nulla proinde quantumvis inveterata consuetudo, seu potius abusus, remorari potest Episcopos, quominus omnem illam abominandam Sacerdotum mercimoniam, & turpem quæstum circa celebrationem Missarum, occasione stipendiorum introductum aboleant; eaque omnia ordinent, quibus Missæ sacrificio debitus honor & cultus ad Dei gloriam & fidelis populi ædificationem restituatur.

Constat quoque, nulla privilegia, nullasque exemptiones impedimento esse Episcopis, quominus ea, quæ pro illius Sacramenti debito cultu & veneratione decernenda credunt, suum effectum sortiantur. Unde teste Fagnano: *Generaliter hoc Decretum censuit S. Congregatio comprehendere etiam Regulares* quantumvis exemptos, *eosque ea omnia, quæ ab Ordinariis locorum circa observanda, & evitanda in Missarum celebratione statuta fuerint, omnino servare teneri, ad idque etiam pœnis ac censuris Ecclesiasticis ab iisdem Ordinariis cogi & compelli posse.*

Neque hæc positiva atque specialis derogatio seu restrictio exemptionis Regularium, sed illius legitima declaratio dicenda est. Quæcumque enim Regularibus exemptio concessa sit, ea Regulares ut Regulares spectat; nullatenus vero Regulares ut partem constituentes Hierarchiæ Ecclesiasticæ divina ordinatione institutæ, *quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris*, ideoque qualiscumque indulta Regularibus exemptio disciplinam duntaxat Regularem concernit, nec ad functiones Hierarchicas sine manifesto errore, atque ipsius Hierarchiæ Ecclesiasticæ destructione extendi potest.

Cum enim Regularium exemptio privilegium sit contra jus commune indultum, unanimi omnium Canonistarum sententia stricte venit interpretanda, & inter expressum verborum tenorem continenda. Quam regulam quoad exemptos sedulo ab Episcopis observatam voluit Synodus Tolosana *ann.* 1590. *part.* 4. *cap.* 16. §. 2. *Episcoporum jurisdictioni non mediocre impedimentum, exemptis profusioris vitæ occasionem, Christianis non vulgare scandalum afferre*, laxius quam par est, *ait Synodus*, exceptæ exemptiones consueverunt. *Hunc igitur in exemptionum cognitione Episcopi modum adhibeant, & ut illas* ad unguem observent, & ultra quam loquuntur, *minime extendant.*

Ex hoc fundatissimo atque receptissimo Juris principio ulterius tamquam indubitatum, & multis Juris textibus probatum inferunt Canonistæ, exemptionem aliquibus in una qualitate concessam, minime concernere eosdem, ut alia disparata qualitate vestitos; atque ita Regularibus datam, non esse pertrahendam ad Regulares, in quantum Presbyterali, aliove officio a statu Regulari disparato & distincto funguntur: quemadmodum in simili, si in eodem concurrat qualitas Canonici & Pastoris, exemptio Canonicis facta eumdem in functionibus Pastoralibus non eximit, ut declarat Innocentius III. in *Cap. Cum Capella, tit. De Privilegiis*, & *Privilegia quæ residentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent; ea in iis, qui Ecclesiastica Beneficia obtinent*, ratione prædictorum Beneficiorum minime intelligantur, *ait Synodus Tridentina, sed Ordinarii jurisdictioni subjecti permaneant.*

Juxta certum proinde & indubitatum Juris principium processerunt Patres Concilii Tridentini, dum declararunt Episcopos posse statuere ea omnia, quæ ad debitum cultum & reverentia conciliandum pertinent, *non obstantibus exemptionibus*; quandoquidem exemptiones, si quæ Regularibus sint indultæ, sint restringendæ ad ea, quæ Regulares ut Regulares exercent; ut nec ad ea extendendæ, quæ ut Presbyteri aut Ecclesiæ Ministri ab Episcopis assumpti faciunt. Quam distinctionem notavit Doctor Angelicus, dum dixit: „ Monachus magis tenetur obedire Ab-
„ bati, quam Episcopo in illis, quæ ad statuta Regulæ perti-
„ nent; in *his autem, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam perti-*
„ *nent, magis tenetur Episcopo*; quia in his Abbas est Episcopo
„ suppositus „. In *II. Sentent. Dist.* 44. *qu.* 2. *art.* 3. *ad* 3.

Prædictum Canonistarum certissimum principium, illamque Doctoris Angelici distinctionem, si attendisset P. Jacobus a S. Antonio Ordinis FF. B. V. Mariæ de Monte Carmelo, non tam fœde in suis Consultationibus Canonicis contra manifesta jura Canonica & cum totius Hierarchiæ Ecclesiasticæ eversione, exemptiones Regularium ad sacras Hierarchiæ functiones extendisset, & inter alia (quod huic nostræ materiæ magis propinquum) vidisset, quomodo exemptio, si quæ Regularibus competit, facere nequeat, ut Ordinariis quoad publicam Eucharistiæ expositionem obedire non teneantur: atque ita non tam fidenter, ut credo, asseruisset, *Regulares Mendicantes possunt in suis Ecclesiis SS. Eucharistiæ Sacramentum a populo adorandum publice exponere absque licentia Ordinariorum.*

Cum enim publica Eucharistiæ coram populo expositio non sit actus disciplinæ regularis, sed potius Hierarchicus, & ad debitam populi devotionem erga idem Sacramentum excitandam spectans, ex præmissis evidens fit, exemptionem Regularibus concessam, ad similem actum, qui ab ipsis non ut *Regularibus*, sed ut *membris* Hierarchiæ Ecclesiasticæ, & *cooperatoribus subsidiariis* Episcoporum, exercetur, porrigi posse.

Juxta quæ notoria Juris principia, generalis Ecclesiæ Gallicanæ Conventus, constans ex Cardinalibus, Archiepiscopis, aliisque pluribus Prælatis nihil detractum credidit legitimis juribus Regularium, dum *ann.* 1655. Decretum edidit tenoris sequentis.
„ Cum plures auctoritate privata, inquit Conventus, sub præ-
„ textu indulgentiarum, professionum Filiarum, processionum,
„ aut solemnitatum Ordinis sui præsumant *palam & publice SS.*
„ *Sacramentum exponere in Ecclesiis suis*; sese insuper gravare
„ fundationibus, quas in hunc finem suscipiunt, quod valde
„ *diminuit cultum & respectum huic SS. Sacramento debitum*,
„ quod Ecclesia consuevit reservare *pro ultimo refugio* in neces-
„ sitatibus suis extraordinariis, ad quam licentiam in posterum
„ impendendam, inhibetur expresse SS. Sacramentum exponi
„ palam super Altare, illudve deferri in processionibus, nisi in
„ solemnitate SS. Sacramenti aut diebus devotionum *extraordi-*
„ *nariis* pro publicis causis indictis, & per Episcopum approba-
„ tis, obtentaque *ejus permissione*. Eapropter non poterunt
„ Ecclesiastici sæculares & *regulares exempti* & non exempti se-
„ se per quamcumque conventionem aut contractum obligare ad
„ publice exponendum venerabile Sacramentum, aut in hunc
„ finem suscipere aliquam fundationem, sine *prævio consensu*
„ *Episcopi*.

Plura tum Synodorum, tum sacræ Congregationis Cardinalium Decreta, quibus declaratur, nec Regularibus exceptis fas esse, publice Venerabile adorandum populo exponere sine consensu Episcopi, refert Joannes Thiers in suo Tractatu Gallico *Expositione Venerabilis.*

Quidquid igitur statuendum Episcopi judicaverint, ut sacrosancto Missæ Sacrificio debitus honor & cultus ad Dei gloriam & fidelis populi ædificationem restituatur, omnes seu sæculares seu regulares tam exemptos quam non exemptos constringit.

§. XIII.

§. XIII.

Efficax remedium, quo mercenarius modus, qui circa celebrationem Missarum occasione Honorarii invaluit, extirpetur, est ut ad sacros Ordines non assumantur, de quibus fundata sit conjectura, quod ad illos accedunt, ut ex celebratione Missarum sibi, vel Communitati temporalia quærantur.

OCCASIONE hodierni Missarum honorarii plurima sacrosancto Missæ Sacrificio indigna invaluisse hactenus sat ostensum, quorum præcipuam esse radicem vidimus, quod multi tum e Clero, tum Regularibus ordinentur, ut ex Missarum stipendiis, vel sibi, vel suæ Communitati temporalis vitæ subsidia quærantur.

Efficax itaque adversus abusus illos remedium erit, ut nulli ad sacrum Presbyteratus Ordinem admittantur, de quibus fundata conjectura sit, quod ad illum eo intuitu accedunt, ut vel sibi, vel Communitati de temporalibus ex Missarum celebratione provideatur.

Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, non ad temporalia, *ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis. Heb. cap. 5. vers. 1.* nequaquam vero ut sibi vel Communitati ex oblatione Sacrificiorum stipendia acquirat.

Declarat Ecclesia per Patres Concilii Tridentini *Sess. 23. c. 4. De Reformat.* nec prima Tonsura initiandos " de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, *sed ut Deo fidelem cultum præstent*, hoc vitæ genus elegisse ". Unde Franciscus Richardotus e Concilio Tridentino redux in Synodo sua statuere non dubitavit: " Ut ad Tonsuram non admittantur, nisi qui fidem faciant, se eo animo hunc gradum optare, *ut Deo & Ecclesiæ serviant*.

Quid ergo? Neminem ad primam Tonsuram admittendum censebit Ecclesia, nisi qui fidem faciat, se eo animo hunc gradum optare, *ut Deo & Ecclesiæ serviat?* Ad Presbyteratum vero admittendum credet, de quibus conjectura sit, quod ad hunc gradum accedant, non tam ut Deo & Ecclesiæ serviant, quam ut sibi, vel Communitati honoraria plura parari queant? Absit. Audi quid ad Ordinandos ad Presbyteratum nomine Ecclesiæ dicat Pontifex ordinans, " Tales esse studeatis, ait, ut *in adjutorium Moysi & duodecim Apostolorum, Episcoporum videlicet Catholicorum, qui per Moysen & Apostolos figurantur*, digne per gratiam Dei eligi valeatis. Itaque, Filii dilectissimi, quos *ad nostrum adjutorium* Fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit, servate in moribus vestris castæ & sanctæ vitæ integritatem. Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis; quatenus mortis Dominicæ mysterium celebrantes, mortificare membra vestra a vitiis & concupiscentiis omnibus procuretis. Sit doctrina vestra spiritualis medicina populo Dei. Sit odor vitæ vestræ delectamentum Ecclesiæ Christi; *ut prædicatione atque exemplo ædificetis domum, id est, Ecclesiam Dei*; quatenus nec nos de vestra provectione, nec vos de tanti officii susceptione damnari a Domino, sed remunerari potius mereamur.

Non igitur ad temporalia vel sibi vel Communitati comparanda, sed in *adjutorium* Episcoporum ad Presbyteratum eligendos censet Ecclesia: unde his verbis nomine Ecclesiæ Deum precatur Episcopus ordinans: " Quapropter infirmitati quoque nostræ, quæsumus, hæc *adjumenta* largire; qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus .... Sint *providi cooperatores Ordinis nostri*; eluceat in eis totius forma justitiæ, ut bonam rationem dispensationis sibi creditæ reddituri æternæ beatitudinis præmia consequantur.

Proinde dum Synodus Tridentina dicit *Sess. 23. cap. 16. De Reformat.* " Cum nullus debeat ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit *utilis* aut *necessarius suis Ecclesiis*; sancta Synodus vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo statuit " &c. aliud non insinuat, quam nullum esse ordinandum, nisi qui judicio sui Episcopi utilis aut necessarius sit, ut tamquam membrum Hierarchiæ Ecclesiasticæ Episcopo, in ædificationem domus, id est, familiæ Dei, adjutor accedat.

Non immerito igitur cum vehementi indignatione quærit pius quidam ac eruditus Auctor: " An si ratio satis Canonica multiplicandi Presbyteros in quibusdam Communitatibus, quia Sacristia Communitatis subministrat ipsi familiæ reditum decem, duodecim, vel quindecim millium florenorum multitudine Missarum, quæ in Ecclesia similis Communitatis dicuntur? *Tractatu cui Titulus: Pratiques de piètè pour honorer le S. Sacrament.* Pratiq. 53. §. 16.

Si teste Synodo Tridentina *Sess. 21. cap. 2. De Reform.* " non decet divino ministerio adscriptos, cum Ordinis dedecore mendicare; aut *sordidum aliquem quæstum* exercere: " nonne multo magis dedecet divino ministerio adscriptos, quæstum ex missis quærere, cum summo Ordinis Sacerdotalis & ipsius Sacrificii dedecore? An non enim ob multiplicem illam Sacerdotum ordinationem, qui ex Missarum honorarii *quæstum* quærunt, dicere quis posset, quod olim Petrus Blesensis *Epist. 123.* dixisse legitur: Video " autem hodie, quod & flens dico, innumeros illiteratos, aut potius idiotas, & nihilominus carnaliter conversantes, usurpare tanti officii (Sacerdotalis) gradum, ita quod *Sacramenti dignitas ex indigna numerositate vilescit*, & evenit quod Osee Propheta conquerendo deplorat, & dicit: *Multiplicavit populus altaria ad peccandum, facta sunt eis aræ in delictum* ", Cap. 8. vers. 11.

Ex his nemo inferat me voluisse asserere Sacerdotibus generaliter vitium esse, oblata sibi Missarum honoraria *liberali* atque *grato* animo accipere, & modo omnis turpis quæstus suspicio absit; id enim unice hic dicere animus fuit, quod Episcopi, ut mercenarium modum, qui circa celebrationem Missarum invaluit, extirpent, neminem ad sacros Ordines deberent assumere, de quo conjectura sit, quod ad illos accedat, ut ex celebratione Missarum vitæ subsidia aut sibi, aut Communitati habere quærat.

§. XIV.

Proponuntur varia remedia, quibus occurratur incommodis, quæ ex stipendiis Missarum nata sunt oriri.

IRREVERENTIA, quæ occasione hodierni Missarum stipendii circa sacrosanctum Altaris Sacrificium committuntur, magna ex parte oriri exinde, quod a nonnullis Missarum celebratio assumatur tamquam medium, quo necessaria sustentatio procuretur, ex ante dictis est manifestum: quare, ut §. præcedenti observatum est, multum ad extirpationem illarum irreverentiarum valebit, si Episcopi ad Ordines sacros non admittant, de quibus conjectura est, quod ad Sacerdotium veniant aut præsententur, ut ex Missarum celebratione sibi vel Communitati temporalia subsidia proveniant. Verum remedium illud ad mali illius eradicationem non omnino sufficiet, si etiam Pastores, aliive Ecclesiarum necessarii Ministri ex Missarum celebratione vitæ necessaria quærere jubeantur. Hinc enim facile continget, ut nonnulli necessitate compulsi modo mercenario Missæ Sacrificium sint tractaturi; quo ulterius evenier, ut ipsi Ministri deturpi quæstu aut Simonia reddantur suspecti; & quod de ipso Missæ sacrificio, tamquam de quodam opificio, quo Sacerdotes victitare debeant, fidelibus idea ingeratur.

Nonne quoque exinde fiet, quod necessitate quodammodo cogente, frequentius Sacris Altaribus adstare debebunt: & nonne inde natum est fieri, ut apud plures ipsa Sacrificii oblatio non eo fidei ardore & reverentia, qua oportet, peragatur? Quid enim certius quam res tametsi sanctissimas, assiduitatem, & nimia familiaritate vilescere? Divinitus ab Augustino *De Civit. Dei lib. 10. cap. 12.* dictum est, quotidiana miracula, quibus rerum natura perpetuo Deus illustrat, longe esse iis mirabiliora, quibus ad sui cognitionem & fidem homines adduxit: immo *& omni miraculo, quod fit per hominem, majus miraculum esse hominem*: sed insolitatis inauditisque miraculis commoveri nos oportuisse, *quia miracula visibilium naturarum, licet multo majora, videndi assiduitate viluerunt*.

Multum proinde valebit, ut incommodis ex Missarum honorariis natis oriri occurratur: " Si curet Episcopus (quemadmodum statuit Synodus Tridentina, *Sess. 24. cap. 13. De Reformat.*) ut in Parochialibus Ecclesiis, quarum fructus adeo exigui sunt, ut debitis nequeant oneribus satisfacere, si per Beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non possit, ut primitiarum vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola & collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, *tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ necessitate decenter sufficiat*.

Provideant, inquam, *tantum*, quod non solum pro Rectoris, sed etiam Parochiæ necessitate decenter sufficiat; adeoque *tantum*, ut Rector seu Pastor possit sibi tot Sacerdotes adjungere, *quot sufficient ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum*, ut loquitur Tridentinum *Sess. 21. cap. 4. De Refor.*

Et certe quid injustius, quam decimas, aliosque Ecclesiasticos proventus possideri ab illis, qui nihil aut parum pro populo laborant: & interim ipsos operarios, quibus decimæ primario debentur, adigere, ut ex Missarum celebratione victum quærere teneantur?

Plurimum quoque ad conciliandum Missæ sacrificio debitum cultum conduceret, si in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis nulli assumerentur Vicarii, *nisi quorum mores & vita probata fuerint*, ut loquitur Synodus Cameracensis *an. 1565. tit. 6. cap. 15.* illisque de honesta atque sufficienti sustentatione provideretur, ut non cogerentur (prout hodie, proh dolor! nimis frequenter non sine populi scandalo, & Sacrificii atque Sacerdotii vilipendio fieri videmus) more mercenario ex quotidianis Missarum stipendiis victum comparare.

Certe si ipsi Canonici justum ac æquum reputent, ut sibi tamquam Ecclesiæ operariis vitæ necessaria ex Ecclesiarum proventibus dentur, qua specie justitiæ Vicariis suis, qui onus officii cum ipsis ferunt, debitam sustentationem negant? Eosque non tamquam officii sui coadjutores, sed ut mercenarios suos quodammodo tractant, & ad sordidum quæstum ex Missarum celebratione adigunt? Quapropter non immerito jam pridem dixit Concilium Moguntinum *an. 1549. Can. 70.* Perniciosus abusus est, cum pudendo Cleri " dedecore, & animarum periculo, gravique Ecclesiarum detrimento conjunctus, quod in Ecclesiis quibusdam Cathedralibus & Collegiatis, potissima proventuum portio Canonicis etiam apud Ecclesias non residentibus, nec quidquam utilis aut necessarii ministerii exequentibus, distribuitur: Vicariis, qui diurna ac nocturna fatigatione omnes Ecclesiæ functiones sustinent, vix tenui censu, & qui ad vitam misere sustentandam ægre sufficiat, relicto. Hinc Capitula & Canonicos Ecclesiarum in Domino exhortamur, ut æquitatis & rationis olim Deo reddendæ memores, ad functiones Ecclesiis suis necessarias his, qui eas gerunt, de fructibus Ecclesiarum sufficientem & honestum victum deputent, ne causam præbeant de Ecclesiarum proventibus necessario aliter disponendi.

Adhæc, non parum valeret ad occurrendum irreverentiis, quæ tum circa Missæ sacrificium, tum circa Sacerdotium occasione moderni Missarum honorarii occurrunt, exacta custodia Decreti Synodi Tridentinæ, quo cavetur, ut in Monasteriis tam virorum quam mulierum, bona immobilia possidentibus vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum con-

conservetur, qui vel ex reditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari: hoc quippe pacto fieret, ut ex Missarum honoraris victum accipere non cogerentur, atque ita facilius evitaretur mercenarius ille modus, quo Missæ sacrificium, necessitate habendi temporalia vitæ subsidia quasi cogente, sæpius tractari solet; neque adeo facile, eadem necessitate adigente, & nonnumquam excæcante, suos ad Sacerdotium præsentarent, & Episcopis ordinandos obtruderent.

Porro remedium hoc incommodis illis evitandis admodum congruere, jam pridem teste Urbano VIII. notavit sacra Cardinalium Congregatio. Postquam enim multa ad extirpandos abusus, qui in quibusdam Monasterii circa celebrationem Missarum invaluerant, & *omne damnabile lucrum ab Ecclesia removendum* Pontifex decrevisset, tandem subjungit: " Postremo illustrissimi ,, Patres, non sine gravi animi dolore intelligentes, mala fere ,, omnia, quæ regularem disciplinam evertunt, ac præcipue nimia hanc facilitatem fovent in *oneribus Missarum supra vires* ,, *suscipiendis*, veluti ex infecta radice pullulare ex *majori Regularium numero, quam ferant reditus, & eleemosynæ cujusque* ,, *Monasterii*, inhærentes summorum Pontificum, ac sacri Tridentini Concilii Decretis statuerunt: Ut in proximo Capitulo ,, seu Congregatione Generali aut Provinciali sedulo examinetur, quot Religiosi homines connumeratis etiam laicis, aliisque necessariis servientibus, in unoquoque Monasterio, Conventu, domo Regulari, juxta regionis & proprii instituti morem, victum & vestitum, & medicinalia in communi habentes, competenter valeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ,, ipsimet Capitulo, seu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter discussis omnibus, cujusque familiæ, Monasterii, Conventus, ac domus Regularis, in singula quaque Provincia, ,, *certus earum tantum personarum numerus, Patrum Capitularium voto, præfigatur, quæ reditibus, eleemosynis, & obventionibus, ut superius, sufficienter ali possint*.

Ex his tamen ne quis inferat, Regularibus fas non esse Missarum honoraria a fidelibus *liberaliter* oblata recipere, eaque in communem Monasterii usum impendere; id enim solum dico, multorum malorum occasionem esse, quod Religiosorum communitates ex Missarum *stipendii* vivere *cogantur*; quam necessitatem, atque ex illa tamquam radice pullulantia incommoda, ut Monasteria evitent, convenientissimum esse, non plures ad Religionem recipi, quam ex communibus Monasterii reditibus, aut consuetis eleemosynis ali possint, cum sacra Congregatione, & Urbano VIII. dicere non vereor.

Quærebatur a Gersonio "si melius esset quod conferentes temporalia starent in sola *generalitate* pro suffragiis habendis: & ,, si ad hoc, & quomodo monendi "? Respondet Gersonius: ,, Sollicitudo pia conferentis temporalia, si vult, potest in sua ,, *generalitate* suffragia requirere. Et sub hac intentione sola ,, stando *non minus merebit sæpe apud Deum, quam particularius exigendo*. Non habet prima pars dubitationem. Secunda ,, pars utinam spiritualibus oculis (quales sunt oculi columbini ,, Sponsi & Sponsæ in Canticis) aspicerentur: quam apud illos ,, perspicua esset, qui cognoscant omnia benefactorum omnium ,, quantumcumque occultorum præmia reposita apud Deum, propter quem & in quo fiunt. Verum pauci sunt spirituales hujusmodi, qui non miscere curent grano purissimo charitatis, ,, in illud seminando quædam zizania vanitatis . . . Sollicitudo ,, pia conferentis temporalia potest & debet admoneri clam aut ,, palam per prædicatores, aut alios super præmissa veritate pro ,, directione puriori intentionis suæ. Suadenda quippe sunt bona cum dissuasione malorum. Nihilominus observetur illud ,, antiqui proverbii: *Ne quid nimii*: quia *qui nimis emungit*, ,, *elicet sanguinem* ". Tractatu *De Sollicit. Ecclesiast.*

Hoc pium Gersonii responsum, si fidelibus intimaretur, & sedulo inculcaretur, procul dubio extirpandis sæpe dictis irreverentiis, quæ circa Missæ sacrificium occasione stipendii natæ sunt committi, subserviret; si, inquam, populus doceretur, quomodo non illi amplius de Missæ sacrificio participent, qui plures sibi Missas (intercurrente seu immiscente se sæpius aliqua vana gloria) celebrari curant, sed qui majore & ardentiore in Deum devotione eleemosynas suas offerunt.

Quapropter monendus populus, quod si eleemosynas suas Ecclesiæ aut Monasterio in Ministrorum aut Fratrum sustentationem, vel in augmentum divini cultus, aut pauperum alimoniam, sive alium pium usum offerat, absque obligatione celebrandi certum numerum Missarum, plus nonnunquam sit participaturus de Sacrificiis, quæ in Ecclesia aut Monasterio celebrantur, quam si Religiosos aut Sacerdotes ad Missas pro se *specialiter* dicendas constringeret.

Quis enim ambiget, quin illi, qui simpliciter & sine obligatione Ecclesiis aut Monasteriis sua donant, frequenter amplius Dei cultum & reverentiam sacrificio Missæ debitam promoveant, quam qui per sua oblata Sacerdotes ad quotidianum Sacrificium nonnunquam cum periculo irreverentiæ incitant? quin & interdum causa sunt, quod in Ecclesia non sine magno scandalo, tot otioso & mercenarios Sacerdotes *de celebratione Missarum artem de pane lucrando facientes*, aliaque ex honorariis Missarum profluenda incommoda, conspicere debeamus.

Absit tamen, ut universam hodiernam Fidelium praxim offerendi Missarum honoraria cum obligatione, ut Sacerdotes pro se *specialiter* Missæ sacrificium offerant, condemnem, aut credam, Sacerdotes uno Missæ sacrificio posse satisfacere, si a pluribus vel ab uno diversa stipendia cum simili obligatione acceperunt; quinimmo " ubi pro pluribus Missis etiam ejudem qualitatis celebrandis, stipendia quantumcumque incongruam & ,, exigua, sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerint, ,, aut in futurum conferantur, Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Monasteriis, Domibus ac piis locis tam sæcularibus quam ,, regularibus ,, recte ex judicio sacræ Congregationis, sub obtestatione divini judicii, mandat ac præcipit Urbanus VIII. in *citata Costitutione*, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad ,, rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerunt, ita ut ,, alioquin ii, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant; quinimmo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.

Similiter idem Ponifex, *omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens*, justissime prohibet Sacerdoti, qui Missam suscipit celebrandam *cum certa eleemosyna, ne eamdem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat*. (a).

Licitum proinde est Fidelibus, qui stipendia offerunt, rogare, immo & obligare Sacerdotes stipendia recipientes, ut unum pluraeve Sacrificia pro se *specialiter* offerantur: attamen hoc ipsis inculcandum, ut semper quantum in ipsis est, per stipendiorum oblationem studeant promovere cultum Dei, & reverentiam ipsi Sacrificio debitam; quo futurum erit, ut pura hac intentione offerentes, non raro amplius de fructu Sacrificii sint participaturi, quam si Sacerdotes ad multa Sacrificia obligarent.

CAPUT VIII.

De Simonia & turpi quæstu in administratione Sacramenti Pœnitentiæ vitando.

§. I.

Intuitu alicujus rei temporalis Pœnitenti reconciliationem impertiri, horribilis semper judicata fuit Simonia.

OLIM in more positum fuit " Ut omnes graviorum peccatorum rei impositam sibi a Presbytero satisfactionem adimplere cogerentur (ait Christianus Lupus *Diss. proœm. ad tom. 3. Schol. cap. 8.*) ante reconciliationem: quæ omnibus ,, simul per Parochos adductis impendebatur ab Episcopo in quinta feria Dominicæ Cœnæ. A paucis sæculis desiit illa consuetudo.

Vigente dicta disciplina, nonnulli Sacerdotes avaritia excæcati, muneris intuitu pœnitentes, tametsi minus dignos, Episcopis reconciliandos adducere, aut testimoniales debite peractæ pœnitentiæ date non verebantur: quorum avaritiam ut perniciosam atque horrendam Simoniam Ecclesia per Canones suos perstringere non dubitavit.

,, Nemo Presbyterorum xenium vel emolumentum quodlibet ,, temporale, immo spirituale detrimentum a quocumque publice peccante accipiat (ait Alexander III. in *Cap. 14. tit. De Simonia*) ut Episcopo vel Ministris ejus peccatum illius celet; nec pro respectu cujusque personæ consanguinitatis aut ,, familiaritatis, alienis communicans peccatis, hoc Episcopo innotescere detrectet. Nec quemquam pœnitentem vel minus digne pœnitentem, gratia vel favore ad reconciliationem adducat, & testimonium reconciliationis ferat eidem, vel quocumque livore, digne pœnitentem a reconciliatione removeat; ,, *quia Simoniacum est utrumque*.

Quæ eadem jam pridem Hincmarus Archiepiscopus Remensis Presbyteris proposuerat, qui & in Capitulari ad Archidiaconos ait: " Sollicite providete, ne vos vel Presbyteri negligenter ,, pœnitentes pro aliquo munere ad pœnitentiam adducatis, vel ,, post reconciliationem eos negligatis, quod *Simoniacum est* ". Quin Riculfus Episcopus Suessionensis anno 889. Parochos monendos duxit *cap. 9.* " Videant ne Simoui Mago, & Judæ traditori efficiantur similes, si pro pretio pœnitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, & eis pro reconciliatione testimonium dederint.

Si Simoniacæ pravitatis rei sint, qui muneris alicujus intuitu minus dignum pœnitentem pro obtinenda reconciliatione Episcopo præsentant; quis ambigat, quin ejusdem criminis coram Deo rei constituantur, qui muneris alicujus intuitu minus dignum pœnitentem, non tantum Episcopo reconciliandum præsentant; sed ipsam reconciliationem minus digno impendere non verentes, potestatem solvendi & ligandi sibi a Christo datam sacrilege vendunt. Sollicite proinde cor suum scrutari debent Confessarii, ne spe alicujus muneris sive a manu, sive ab obsequio, vel a lingua pœnitentibus minus dignis absolutionis beneficium impendant, ne coram districto Judice Simoniacæ pravitatis rei arguantur.

§. II.

Confessarii, qui munera aut favorem aliquem a Pœnitentibus accipiunt, aut sperant, facile potestate sibi data abutentur.

CONFESSARIUM in sacro Pœnitentiæ tribunali partes Judicis agere nemo dubitat: ipse enim est, qui judicare debet inter lepram & lepram. Ipse est, cui data potestas peccatores ligandi & solvendi, juxta leges ab ipso supremo omnium Judice præ-

(a) Idem Pontifex prohibuit, ut honorarium accipiatur pro Missis, quas Sacerdos tenetur celebrare ratione Beneficii, vel fundationis, vel &c. " Mandamus, inquit, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellæ, seu salarii, si eleemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.

præscriptas; adeoque ipse est, cui incumbit judicare, quis a peccatorum vinculis solvendus, quis in illis retinendus veniat.

Quis vero justum exspectet judicium a judice, qui munera vel favorem a reo accipit, aut sperat?

Quid enim certius, ipsa Veritate id non semel asserente, quam *munera excæcare oculos sapientum, & mutare verba justorum?* Ab excæcato vero quod sperandum judicium, nisi cæcum?

Hinc de filiis Samuelis scribit sacer Textus: *declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera*, statimque subjungit, *& perverterunt judicium*. 1. *Reg. c.* 8. *vers.* 3.

Nonne hæc fuit excæcatio, quæ jam pridem falsos Prophetas induxit, ut falsum proferrent judicium, & pacem darent, quibus Dominus non dederat? *Hæc dicit Dominus Deus*, *ait Ezechiel* cap. 13. vers. 18. &c. *Væ, quæ consuunt pulvillos sub omni cubitu manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum*. Quæ porro tam perversi judicii ratio?

Audi Prophetam Ezechielem *cap.* 13. *vers.* 19. *&c. Et violabant me ad populum meum, ait*, propter pugillum hordei & fragmen panis, *ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis*.

Et apud alium Prophetam; *Principes ejus in muneribus judicabant, & Sacerdotes ejus in* mercede docebant, *& Prophetæ ejus in pecunia divinabant: & super Dominum requiescebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala*. Michææ cap. 3. vers. 11. &c.

Munerum proinde vel rerum temporalium perceptionem aut expectationem jam olim Prophetarum judicium pervertisse, & verba mutasse iniquet. Num forsan minorem hodie vim munerum ad excæcandum oculos Sacerdotum, eorumque pervertendum judicium esse credimus? (*a*)

Porro Confessarius non tantum ut judex sententiam dicere tenetur, sed insuper *more periti Medici necesse est, ut superinfundat vinum & oleum (verba sunt Concilii Lateranensis) vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo ad salvandum ægrotum*. In Cap. 12. tit. De Pœnit. & Remiss.

Hoc ipsum spiritualis Medici officium Confessarios constringit: *ut habeant præ oculis (quemadmodum monet Tridentinum) ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem*. Quis vero hæc convenientia, sed sæpe multum dura & acerba ægrotanti medicamenta exspectabit a Medico, qui munerum exspectatione illectus, ægri favorem & gratiam aucupatur? Quare cum olim dixisset Propheta: *A minore usque ad majorem* omnes avaritiæ student. *& Propheta usque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum*: mox tamquam consequens adjungit: *& curabant contritionem filiæ populi mei cum* ignominia *dicentes*: Pax, pax, & non erat pax. *Jerem.* cap. 6. vers. 13. &c.

Quod Doctoris partes attinet, quam inidoneus sit, ut illis faciat satis, qui rerum temporalium affectu aut exspectatione ducitur, nullus non videt. Quid enim sperandum ab illo, nisi quod munerum spe abductus & excæcatus studebit obsequi illis, qui verbo & facto dicunt videntibus: *Nolite videre; & aspicientibus. Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt: loquimini nobis errores? Isaiæ* cap. 30. vers. 10. &c.

Quomodo similes genuinam Christi doctrinam, ac laboriosam pœnitentiæ semitam pœnitentibus (præsertim sæculi fastu, carnis desideriis, atque divitiarum amore turgentibus) adeo odiosam & repugnantem, ea qua par est sinceritate ac vigore, constantiaque proponere, atque ad ejus observantiam illos urgere audebunt, dum vix dubitare possunt, & jam periculum imminere vident, per similis doctrinæ inculcationem & hujusmodi pœnitentiæ requisitionem, animos pœnitentium a quibus munera favoremve avide sperant, exacerbandos, atque a se alienandos, ac per consequens spe consequendi temporalia, quorum amore ducuntur, frustrandos.

Et quidni merito vereantur hujusmodi Directores, imitaturos similis farinæ Doctores, de quibus discipulum suum Titum adeo sollicite monuit Apostolus *cap* 1. *vers.* 11. *Qui universas domos subvertunt docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia?* Immo admodum timendum, ne habentes oculos fumo concupiscentiæ læsos, ipsum lucis Evangelicæ splendorem nec videre nec ferre possint. Quid enim Pharisæos impediebat, quod Christi sermones non intelligerent, vel intelligere nollent, nisi rerum temporalium affectus? *Audiebant autem*, ait sacer Textus, *hæc omnia Pharisæi, qui erant avari; & deridebant illum*. Luc. *cap.* 16. *vers.* 14.

Ex his qui sat superque intelligitur, quam periculosum sit Confessariis, a pœnitentibus munera seu favorem, aliudve temporale accipere vel sperare. Hinc quoque consectarium, quanto periculo exponantur fideles, qui tales nanciscuntur Directores. Ac per consequens, quam merito se subtrahant a Directoribus, quos vident munerum aut favoris alicujus expectatione duci.

Et quidem si intelligant nonnullos, se per fas nefasque in ipsum Confessionis tribunal ingerere, non dubium quin merito ipsis suspecti sint, ne in ipso Pœnitentiæ tribunali aliquid commodi temporalis respiciant. Quis enim onus tantum, quale est onus Confessariorum, jure dictum *humeris Angelicis formidandum*, importune ambiret, nisi commodi temporalis atra concupiscentia oculos obnubilatos haberet, ne oneris gravitatem videat, aut intelligat?

Quibus enim est oculus ab omni terreno affectu purus, hi non nisi necessitate cogente, & Ecclesia desiderante humeros suos tantæ moli quasi inviti supponunt, liberationem ab hujusmodi onere nunquam non exoptantes; observantes illud Augustini *Epist.* 81. ad Eudoxium Abbatem: *Si quam operam vestram mater Ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, sed miti corde obtemperetis Deo; cum mansuetudine portantes eum, qui vos regit, qui dirigit mites in judicio, qui docet mansuetos vias suas*.

Difficulter quoque ab omni simili suspicione eximuntur, qui enixe multitudinem affectant pœnitentium, præsertim nobilitate aut divitiarum affluentia excellentium: si quippe solam animarum conversionem præ oculis haberent, pauperes præ divitibus, ignobiles præ nobilibus in pœnitentes desiderarent; scientes quia *non multos sapientes secundum carnem, non multos potentes, non multos nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea, quæ non sunt, ut ea quæ sunt, destrueret*. 1. ad Cor. cap. 1. vers. 26.

§. III.

Multa incommoda nata sunt sequi, ex eo quod Sacerdotes vivere debeant ex illis, quæ a Pœnitentibus offeruntur.

Ex dictis præcedenti §. non difficulter intelligi potest, quanta incommoda nata sint consequi, si Sacerdotes per Pœnitentium oblata, seu eleemosynas, sustentari debeant.

Primo quidem, quis ambigat, quin facile sententiam proferet similis judex in favorem & ad beneplacitum pœnitentis, a cujus gratia vitæ necessaria accipere sperat? Si enim munera excæcent oculos sapientum, & pervertant judicium prudentum, an non affectus, immo & necessitas obtinendi vitæ sustentacula id efficient?

Nonne idem affectus natus erit efficere, ut sollicite plures habere pœnitentes desiderent, vereanturque, ne quos habent, & a quibus notabile vitæ subsidium accipere solent, ipsos deserant, aliumque in Confessarium assumant? Quantus inde non timendus in officio Confessarii defectus! Hinc enim quasi naturaliter atque insensibiliter fiet, ut pœnitentium offensam indignationemque pertimescentes *non pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungent, sed ex humano affectu, peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur*. Synodus Tridentina Sess. 14. cap. 8. De Pœnit.

Hinc quoque non raro contingit, ut quadam humana timiditate, non facile eorum, quos pœnitentes ob lucrum speratum habere atque retinere exoptant, scelera libere redarguere audeant; multo minus eos inducere, vel absolutionis denegatione aut suspensione etiam cogere, ut *dignos* tantis sceleribus *fructus pœnitentiæ faciant*.

Quidni ex eodem fonte profluat, quod nonnulli Sacerdotes, nescio quo fucato prætextu, ægre alias sibi adjunctos Sacerdotes patiantur Pœnitentiæ tribunali præesse, qui tamen nonnunquam majori cum fructu pœnitentes dirigerent?

Hactenus dicta incommoda non tantum timenda sunt, si a Pœnitentibus singulis vicibus, quibus ad confessionem accedunt, nummum seu denarium accipiant; sed etiam, si semel aut bis in anno a Pœnitentibus summam aliquam in sustentationem recipere soleant: illud tamen priori casu magis quam posteriori verendum: nimirum quod Fideles facile a frequentatione Sacramenti retraherentur, si quoties ad confessionem est accedendum ex more seu consuetudine denarium offerre consueverunt.

Quinimmo nec prædicta incommoda sine fundamento verenda sunt, si vel ipsi Confessarii, aut eorum Communitates, ex liberalibus populi eleemosynis & oblationibus vivere debeant. Spectata quippe humana fragilitate, quidni fiat, ut latente humano affectu, vel sibi vel Communitati subsidia temporali procurandi, hominum, a quibus eleemosynas sperant, favorem aut quærant, aut certe amittere timeant; quo ulterius contingat, ut nec justi fortisque Judicis, nec experti Medici, nec sapientis & intrepidi Doctoris partes in sacro Confessionis tribunali sustinere audeant.

Et certe quidni ex hac infecta radice pullulet, quod plures hodie inveniantur, qui licet non verbo, saltem facto clamant illud *quod nonnulli* (*referente Illustrissimo Episcopo Castoriensi*) *ut suas Synaxes quam copiosissimas reddant, pro concione asserere non verentur, se omnes quantumvis criminibus onustos, quantumvis in eadem crimina frequenter relapsos, quantumvis in proposito & promissione vitæ emendandæ infidos libenter suscipere: nec suscipere solum, sed etiam sine cunctatione a criminibus absolvere; tametsi nullos fecerint fructus dignos pœnitentiæ, & tametsi ab illis non recessuri, sed brevi in illa iterum prolapsuri videantur*. In Amore Pœnit. lib. 2. cap. 1.

(*a*) Abusus, quem in recipiendis muneribus admittunt Confessarii, apud Græcos atque etiam apud Latinos radices egit; illum damnat & carpit Vates Gallus his versibus.

Dès qu'on fait briller l'or, le Prêtre est caressant,
Et le plus criminel lui paroit innocent:
Si vous voulez flechir ce fuge de vos vices;
Comme aux Juges du siecle il lui faut des epices.
Lorsque le Confesseur reçoit de certains droits,
Tout pardon est scellé du grand Sceau de la Croix.
Hæc profecto nullis pro sua atrocitate pœnis satis vindicanda sunt.

Nonne hinc quoque fieri cum fundamento credimus, quod reperire sit Confessarios, qui " se ministros & dispensatores non agnoscunt (verba sunt Cardinalis Bellarmini) qui, quasi non essent Domino rationem reddituri, summa facilitate omnibus munus imponunt ; & tam contritos , quam non contritos ; tam plene & perfecte confitentes, quam peccata sua quadam confusa generalitate involventes ; tam satisfacere paratos, quam non paratos, quasi propria potestate & auctoritate absolvunt ? Isti sua imperitia & superbia corrumpunt populos, & eis veræ pœnitentiæ viam præcludunt. *Nec enim esset hodie tanta facilitas peccandi , si non esset tanta facilitas absolvendi* ". Serm. 8. *De Adventu*.

Ex his non difficulter intelligitur , quam sollicite teneantur Episcopi, aliique Superiores allaborare, ut Sacerdotibus aliunde, quam ex oblationibus pœnitentium, de honesta sustentatione succurratur.

Intelligitur quoque, necessarium esse eximium paupertatis affectum, ut quis ex voluntariis fidelium oblationibus vivere cogatur, & una exacte partes Confessarii persolvat. Ni enim pauperem vitam ducere, illiusque vitæ molestias ferre ex animo velit, verendum erit, ne anxietas & timor incidendi in paupertatem defectu oblationum, judicium illius corrumpant , & ipsis Pœnitentibus , quorum favore a paupertate sublevamen expectat; nimium conniveat , & condescendat; atque ita admodum timendum, ne impleatur quod dicit Scriptura apud Ecclesiasticum: *Propter inopiam multi deliquerunt*. Cap. 27. *vers.* 1.

§. IV.

Summopere cavendum, ne ex pœnitentiis seu satisfactionibus injunctis, Confessarii lucrum quærant.

IN satisfactionibus injungendis, omnem prorsus quæstus occasionem abesse debere, quisque facile inteliget, qui attenderit, quod " debeant Sacerdotes, quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum , & pœnitentium facultate , salutares & convenientes satisfactiones injungere . . . . . . atque præ oculis habere ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam sed etiam præteritorum peccatorum vindictam & castigationem ". *Synod. Trid. Sess.* 14. *cap. 8. De Pœnit.* Quis enim prudentiam illam atque circumspectionem in decernendis atque imponendis satisfactionibus expectet ab illo , qui ex ipsis peccatorum pœnitentiis lucrum sperat ? Deinde quod pondus aut auctoritatem apud pœnitentem obtinebit Confessarius, qui ex ipsis peccatorum pœnitentiis quæstum facere videbitur ?

Hinc Ecclesia admodum semper fuit sollicita , ut si quando pœna pecuniaria, aut aliquid unde lucrum haberi queat , in satisfactionem impo i fuerit necesse aut conveniens , nihil exinde directe aut indirecte in commodum Confessarii redundaret.

Synodus Cantuariensis anni 1191, sub Huberto : Prohibemus , ait *Can.* 3. ne Sacerdos laicos ad pœnitentiam venienti , obtentu cupiditatis injungat, ut Missas celebrari faciat " . Cui consonat Synodus Londinensis anni 1200. " Adjicimus , inquit *Can.* 4. ad Sacerdotum cupiditatem refrænandam , ut Missæ non injungantur in pœnitentiam his , qui non fuerint Sacerdotes " , Et in suo ad Parochos Capitulari Odo Parisiensis Episcopus : " Nullus Missas , quas injunxerit, celebret.

Utque plura hanc in rem Conciliorum Decreta omittam , solum hic adjungo quid in hac materia statuerit S. Carolus *Part.* 2. *Instruct. Confess. cap.* 8.

Ut liberior sit, ait, *Confessarius in exequendo officio, quod illi cum pœnitente est , majoreque apud eumdem in auctoritate habeatur in decernendis iis omnibus , quæ ad pœnitentis salutem referuntur , non solum fugiet studiose avaritiam , sed etiam* omnem ejus vel minimam suspicionem . *Nominatim autem pecunias vel aliquid hujusmodi pro confessionum audientia non petet , etiamsi occasio se præbeat : ac ne signum quidem vel minimum ejus ostendat, quin potius voce & reipsa declaret animum se prorsus abhorrentem a talibus habere.*

Deinde , quod præcedentibus allegatis Decretis plane consentit : *Cum pœnitenti jubebit , ut Missæ sacrificium faciat uspiam peragi*, nec recte nec oblique *significet quasi velit ipse celebrare , vel in sua* Ecclesia, *aut* Monasterio *curere celebrari.*

Idem faciet, pergit S. Carolus , in satisfactionibus iis , cum pœnitens vel debita incerta reddere pauperibus , vel pro votorum commutatione aliquid solvere debebit.

Tandem ut Confessarius omnem vel speciem avaritiæ subterfugiat, eum monendum censuit: *ut neque pecunias aliave , quæ a pœnitente restituenda sunt , propriis dominis in se provinciam reddendi assumat , nisi necessitas id requirat , ut videlicet hoc modo pœnitens non prodatur : quod cum erit ab eo factum , curet ut ii , cui rem restituit , chirographum suum in testimonium ei tribuat , ut illud pœnitenti consignet , ac plane eo modo procedat , ut* omnem speciem ac signum avaritiæ subterfugiat.

CAPUT IX.

De vitio acceptionis personarum in collatione Beneficiorum.

§. I.

Quandonam in collatione Beneficiorum committatur acceptio personarum , & quæ sit hujus vitii cum vitio Simoniæ affinitas?

BENEFICIA Ecclesiastica conferenda esse secundum justitiam distributivam, nullus Theologus aut Canonista negat. Rursus consentiunt Theologi pariter & Canonistæ justitiæ distributivæ opponi vitium acceptionis personarum : adeoque quod quicumque in distributione Beneficiorum a tramite justitiæ distributivæ recedit, in vitium acceptionis personarum incidat.

Consistit vero æqualitas distributivæ justitiæ (ait Doctor Angelicus) in hoc , quod diversis personis diversa distribuantur secundum portionem ad dignitates personarum . 2. 2. quest. 63. art. 1. in Corp.

Si ergo , pergit S. Thomas , aliquis consideret illam proprietatem personæ , propter quam id quod ei confertur , est ei debitum , non acceptio personæ , sed causæ . . . . puta si aliquis promoveat aliquem Magistratum propter sufficientiam scientiæ ; hic attenditur causa debita , non persona . Si autem aliquis consideret in eo cui aliquid confert , non id propter quod id quod ei datur , esset ei proportionatum , vel d[illegible]tum ; sed solum hoc quod est iste homo (puta Petrus vel Martinus) hic est acceptio personæ : quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam causam , quæ faciat eum dignum , sed simpliciter attribuitur .

Itaque *in justitia distributiva (rursus verbis S. Thomæ loquor* ibidem ad 1.) *considerantur conditiones personarum , quæ faciunt ad dignitatis vel debiti causam ; sed in acceptione personarum considerantur conditiones , quæ non faciunt ad causam .*

Ex his facile intelligi potest, toties in distributione Beneficiorum justitiam distributivam violari , & acceptionem personarum committi, quoties in illorum distributione attenditur conditio non spectans ad causam, sed ad personam . " Ad personam autem refertur quæcumque conditio , juxta S. Thomam , non faciens ad causam, propter quam sit dignus hoc dono ", *Ibid. in Corpore*.

Non difficulter quoque intelligitur , summam inter vitium acceptionis personarum & Simoniam intercedere similitudinem . Quemadmodum enim Simoniaci in collatione Beneficiorum non merita personarum , sed munera considerant ; ita quoque acceptores personarum , non merita personarum , sed conditiones humano carnalique suo affectui faventes attendunt .

Adhæc si mala , quæ ex vitio Simoniæ consequuntur , perpendantur , eadem pene ex vitio acceptionis personarum profluere facile intelligetur .

Si enim , teste S. Gregorio *lib. 7. Epist.* 111. illud per Simoniam agatur *ut nulla de actu probatio , nulla sollicitudo de moribus , nulla sit de vita discussio , sed ille solummodo dignus , qui dare pretium suffecerit , æstimetur* , nonne & per acceptionem personarum hoc agitur , ut nulla sit de actu probatio , &c. sed ille solummodo dignus , qui amicitia , consanguinitate , aliave humana qualitate Collatori conjungitur , æstimetur ?

Cujus optime conscia Tridentina Synodus , quam maxime potest Episcopos monet : " ut omnem humanum erga fratres , nepotes , propinquosque affectum, *unde multorum* , inquit *malorum in Ecclesia seminarium extat* , penitus deponant " . *Sess. 25. cap. 1. De Reformat.*

§. II.

Quid in collatione Beneficiorum justitia distributiva attendi jubeat?

JUSTITIA distributiva est virtus , quæ in distributione rerum communium , v. g. Beneficiorum aut officiorum , &c. servat æqualitatem proportionis ad qualitates personarum , *ad causam* , non ad personam spectantes , ut §. præcedenti latius expositum fuit .

Cum igitur causa distributionis Beneficiorum sit , providere Ecclesiæ de meliori Ministro , consequens est , quod justitia distributiva requirat , ut servetur æqualitas proportionis ad qualitates personarum ad *hanc causam* pertinentes , atque ita in hac distribatione solus respectu habeatur ad conditiones illas , quæ faciunt , ut melius Ecclesiæ de Ministro provideatur.

Hinc collige primo , quod in distributione Beneficiorum justitia distributiva exigat , ut bonum Ecclesiæ unice præ oculis habeatur, id est , ut Beneficiorum dispensatores æqualitatem servent proportionis , habito respectu ad qualitates , quæ ad bonum Ecclesiæ faciunt.

Collige secundo, in Beneficiorum distributione non esse attendendam qualitatem personæ etiam bonam , si illa *ad causam* , id est , ut provideatur Ecclesiæ de meliori Ministro , non pertineat . Contingit enim *aliquam conditionem personæ facere eam dignam respectu unius rei* , inquit S. Thomas , *& non respectu alterius* . 2. 2. *quæst. 63. in Corp.*

Hinc collige tertio , quod licet justitia distributiva sæpe requirat , ut paupertas personæ in distributione communium eleemosynarum attendatur , nullatenus tamen in Beneficiorum , præsertim

fertim cum cura animarum collatione attendenda veniat: quia priori casu qualitas paupertatis facit *ad causam*, non vero posteriori. Causa quippe distributionis communium eleemosynarum est succurrere indigentiæ personarum; econtra causa distributionis Beneficiorum non est succurrere paupertati seu indigentiæ eorum, qui ad Beneficia promoventur, sed Ecclesiis digniores Ministros præficere, seu Ecclesiis non personis providere; quare cum paupertas non sit conditio ad hanc causam pertinens, si in distributione Beneficiorum illa attendatur, a justitia distributiva receditur.

Quare & illi erroneam de Beneficiis Ecclesiasticis ideam concipiunt, qui in eorum distributione attendendum putant, quod aliquis pauperes habeat parentes, quibus posset ex proventibus Beneficii succurrere, cum enim, ut dictum est, Beneficia Ecclesiastica non sint ordinata ad succurrendum paupertati & indigentiæ corporali, sed ut habeantur idonei Ministri Ecclesiæ; evidens est, parentum indigentiam ad *hanc causam* non spectare. Immo econtra ob parentum egestatem non raro fit, ut ea de causa minus idoneus Beneficio Ecclesiastico, præsertim curato, censeri debeat: totum quippe est, quam frequenter parentum indigentia impedimento sit, ut non ea, qua oportet, libertate & vigore, Ecclesiastici functiones suas obeant.

Pariter contingere potest, ut justitia distributiva requirat, ut in collatione certi officii Reipublicæ, quinimmo etiam dignitatis Ecclesiasticæ, certa conditio seu qualitas consideretur, quæ tamen si in alterius Beneficii collatione attenderetur, justitia distributiva læderetur; eo quod uno casu, & uno tempore *ad causam* spectare possit, & non altero. Unde sat apparet, quod ni Beneficiorum collatores habeant oculos omnino mundatos, ut nihil nisi bonum Ecclesiæ adspicant, facile a tramite justitiæ distributivæ sint deflexuri.

§. III.

An sine violatione justitiæ distributivæ Beneficio Ecclesiastico præfici possit minus dignus, dum dignior haberi potest?

SOLUTIO hujus quæstionis sua sponte ex dictis profluit; quia *si potest haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem* (*ut notat Doctor Angelicus* 2. 2. quæst. 63. art. 2. ad 3.) *& alius præferatur, oportet quod hoc fit propter aliquam causam: quæ quidem si pertinet ad negotium, quantum ad hoc erit ille, qui eligitur, magis idoneus: si vero non pertineat ad negotium, id quod consideratur ut causa, erit manifeste acceptio personæ*: quia juxta ante dicta toties est acceptio personæ in distributione rerum communium, quoties distributor movetur ad distribuendum ex motivo non spectante ad causam seu negotium, de quo tractatur.

Quamobrem idem Doctor alibi eamdem quæstionem versans, sibique objiciens *quod secundum jura sufficiat eligere bonum, non autem requiratur quod aliquis eligat meliorem: Respondet quod quantum ad hoc quod electio impugnari non possit in foro judiciali, sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem; quia sic omnis electio posset habere calumniam. Sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem, vel simpliciter, vel in comparatione ad bonum commune.*

Huic Doctoris Angelici responsio consentiunt, teste Fagnano, Canonistæ omnes. *Quamvis, inquit Fagnanus, pro validitate electionis satis sit, si dignus eligatur, & electio de digno, omisso digniori, sustineatur; id tamen procedit postquam facta est electio, quæ ex omissione dignioris non retractatur*, ut litium occasiones amputentur; *sed ante electionem omnia jura clamant, ut meliores & sanctiores eligantur, & ideo peccant contra justitiam distributivam, qui omisso digniori eligunt dignum*, ut notant omnes in Cap. Constitutis, De Appellat. Ad *Cap. Cum dilectus, tit. De Consuet. num.* 19.

Porro cum omnia Beneficia Ecclesiastica, etiam simplicia, in bonum Ecclesiæ sint disponenda, sequitur, non posse sine læsione justitiæ distributivæ conferri ullum quodcumque Beneficium minus digno, neglecto digniore, ob causam quæ bonum Ecclesiæ non respicit.

§. IV.

Etiam Patroni laici non possunt citra violationem justitiæ distributivæ præsentare minus dignum, dum dignior haberi potest.

QUANDOQUIDEM certum sit, nec ab ullo Theologo, aut Canonista in dubium vocetur, in distributione Beneficiorum servandam esse justitiam distributivam, evidenti consequentia infertur, Patronos omnes seu Ecclesiasticos seu laicos teneri præsentare ad Beneficia Ecclesiastica, qui omnibus consideratis Beneficio vacanti dignior apparet.

Quis enim ambigat, quin Patroni etiam laici vi juris Patronatus, annumerandi sint Beneficiorum distributoribus, & eorum præsentatio vices distributionis obtineat, atque adeo & ab ipsis in hac distributione leges justitiæ distributivæ servandas esse: ac per consequens in præsentatione sua, nullam aliam conditionem aut qualitatem attendere queant, quam quæ faciat ad utilitatem & bonum Ecclesiæ, seu ad causam, ob quam Beneficia Ecclesiastica ordinantur.

Obtinet igitur & in Patrono laico id quod notavit Doctor Angelicus: *Si potest haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem, & alius præferatur, oportet quod hoc fit propter aliquam causam: quæ quidem si pertineat ad negotium, quantum ad hoc erit ille qui eligitur magis idoneus: si vero non pertineat ad negotium, id quod consideratur ut causa, erit* manifeste *acceptio personæ*. 2. 2. *quæst.* 63. *art.* 2. *ad* 3.

At dicet quispiam: Ex mente Synodi Tridentinæ videtur sufficere, ut laicus ad Beneficium, etiam curatum, præsentet *idoneum*: agens quippe de modo providendi Ecclesiis Parochialibus, dicit *Sess.* 24. *cap.* 18. De Reformat. *Quod si juris Patronatus laicorum fuerint; debet qui a Patrono præsentatus erit, ab eisdem Deputatis examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti*: videtur itaque Concilio satis esse, si præsentatus a laicis *inidoneus* non sit. Respondeo, quod eodem motivo quo Ecclesia sustinet electionem minus digni neglecto digniori, ut nimirum *litium occasiones amputentur, & quia alias omnis electio calumniam pati posset*, toleret Ecclesia præsentationem Patroni laici de minus digno; sed sicuti ante electionem *omnia jura clamant, ut meliores & sanctiores eligantur*, ita etiam, ut meliores & sanctiores præsententur, & ideo *sicuti peccant contra justitiam distributivam, qui omissa digniori eligunt dignum*, ut post S. Thomam notant omnes Canonistæ, similiter peccant contra justitiam distributivam, qui omisso digniori præsentant dignum (*a*).

Nec tantum Patronos aut Beneficiorum Collatores, sed & permutantes aut resignantes eadem lege teneri ex infra dicendis apparebit; quin & Commendantes debere ut a Patronis justitia distributiva non violetur, nullus dubitare potest.

§. V.

Patroni aliique Beneficiorum Collatores officio suo non satisfaciunt, eligendo digniorem inter illos, qui se præsentant, si digniorem non se offerentem præsentare possint.

QUICUMQUE distributioni seu provisioni Beneficiorum præest, indubie ab Ecclesia constituitur, ut tamquam fidelis dispensator constituat ministros *ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi*. Eph. *c.* 4. *vers.* 12.

Hinc quis non intelligat, Patronos, cæterosque Beneficiorum Collatores vi sui officii & dispensationis constringi, ut pro rei gravitate studeant eligere operarios & ministros, qui spirituali ædificationi Corporis Christi, id est Ecclesiæ, sint aptiores.

Quis enim non judicaret infidelem dispensatorem aut æconomum Regis vel Principis, qui ædificando Palatio Regis negligeret præficere operarios peritiores & aptiores, eo solo titulo, quia se ad laborandum non offerunt, dum illos adhibita vel nulla, vel aliquali inquisitione habere potuisset? Qua ergo ratione ab infidelitate excusabuntur Patroni atque Collatores Beneficiorum Ecclesiasticorum, qui digniores aptioresque operarios in ædificationem spiritualis illius ædificii quærere atque præficere negligunt? Et quidem eo gravior reputandus ille neglectus, quo ædificium spirituale materiali cuicumque pretiosissimo amplissimoque Palatio prævalet.

Profecto Collatores Beneficiorum, qui se officio suo functos credunt, si ex illis, qui sese offerunt, eligant digniorem, dum alium multo digniorem, non se offerentem habere possent, modo pro momento rei diligentiam aliquam adhiberent; *tenebris obscuratum habere* videntur *intellectum* (ait Apostolus *ad Eph. c.* 4. *vers.* 18.) propter *cæcitatem cordis eorum*, ex aliquo distorto affectu provenientem. Si enim de eligendo rerum temporalium suarum dispensatore tractaretur, non dubium, quin sedulo inquirerent ut aptiorem & convenientiorem invenirent; eumque repertum, tametsi non se præsentantem rogare, & rebus suis præficere non prætermitterent; indicium non incertum, quod similibus magna sit de rebus temporalibus sollicitudo, nulla vero aut exigua de spiritualibus, a quibus tamen plurimarum sæpius dependet salus animarum. *Optimi videlicet rerum æstimatores*, ut de talibus per ironiam olim dixit S. Bernardus, *qui magnam de minimis, parvam aut nullam de maximis curam gerant*. *Lib.* 4. *De Consid. cap.* 6.

Patroni vero qui Ecclesiæ bonum, tamquam veri dispensatores, & fideles illius ministri unice præ oculis habent, clarissime intelligunt, sibi omni studio atque diligentia, prout rei magnitudo exigit, esse allaborandum; ut peritiores & convenientiores spirituali Ecclesiæ ædificio præponantur. Quare de S. Ludovico Galliarum Rege legitur; „ Sane in Beneficiis Ecclesiasticis con-
„ ferendis, quæ ad Patronatum, sive donationem ipsius per-
„ tinebant, Deum semper præ oculis habebat, & electis & pro-
„ batis personis, quantum poterat, conferebat *; quas personas*
„ *eligi & inquiri faciebat per Cancellarium Parisiensem, & alios*
„ *viros bonos* „. In *Vita, pag.* 369.

Immo tantum abest, ut Patroni, aliive Beneficiorum Collatores regulas Ecclesiæ præ oculis habentes, sufficere credant obligationi suæ satisfactum iri, si digniorem ex illis, qui se offerunt, præsentent; ut econtra vel eo titulo, quod quis se ministerio Ecclesiastico obeundo ultro præsentet, aliis se non offerentibus, si cætera sint paria, non raro postponendum censeant. Qui enim ad ministeria Ecclesiæ se ultronee præsentat, eaque obtinere rogat, de ambitu frequenter suspectus esse potest: ideoque vel hoc titulo suspectus, quod honores aut commoda temporalia potius, quam onera & labores in militia Christi spectet. Unde enim provenit, quod plurimi hodie tum avide ad dignitates Ecclesiasticas se offerant, & se in illas intrudant, nisi quia onera non considerant? Meditantibus enim honores & commoda temporalia, dignitates Ecclesiasticæ blandiuntur; ad dispensantibus onera, horrori sunt atque formidini. Jam vero qui credat illos rite obituros obtenta ministeria, qui ne quidem eorum onera vel officia norunt, aut curant? hinc illud Bernardi ad Euge-

(a) Pius V. in Bulla, quæ incipit *In conferendis*, eo casu quo minus dignus eligatur, vult in favorem dignioris electionem irritari.

Eugenium Papam: *Pro quo rogeris, sit suspectus, qui ipse rogat pro se, jam judicatus: Nec interest per se, jam per alium quis rogat.* Lib. 4. *de Consider. cap.* 6.

Sed dicet forsitan quispiam, inquisitio de capacitate & sufficientia præsentati illi potius, qui eum admittere debet, incumbit, quam Patrono. Respondeo: Licet ipsi indubie incumbat inquirere de capacitate & sufficientia illius, qui mediante ipsius approbatione ad Beneficium est admittendus; nihilominus & Patrono incumbit, ut quam potest dignissimum & capacissimum præsentet: nisi enim Patronus diligenti inquisitione facta, sine ulla acceptione personarum digniorem Episcopo præsentaverit, superflua sæpenumero, si non semper, erit Episcopi cura de digniore promovendo. Cum enim vi præsentationis ipse præsentatus habeat ut minus *jus ad rem*, eum, si modo vel capax sit, vel incapacitas probari nequeat, Episcopus hodie non facile excludet; tametsi alius multo dignior & capacior reperiatur. Ex quo evidens est, quod inquisitio de majore capacitate ad Beneficium principaliter incumbat Patrono præsentanti, utpote qui in ipsa Beneficii provisione præcipuas partes obtinet; ac per consequens, ipsius est allaborare ut justitia distributiva in illa Beneficii provisione servetur. Ni enim a Patrono servetur, neque Episcopum eam facile servare poterit; quandoquidem Episcopus præsentationem *digni*, licet præterito digniore, ob multitudinem litium, aliave timenda incommoda, sæpius hodie admittere sive tolerare cogetur.

Hinc quoque non difficulter intelligitur, quod qui in Universitatibus nominant ad vacantia Beneficia, teneantur advigilare, ut non nisi dignioribus nominationes concedantur: tametsi nominati jurent, se non accepturos Beneficium curatum, nisi prævio examine idonei reperti fuerint: hic enim rursus justitia distributiva in Beneficiorum distributione sæpe servari non poterit, si nominationes minus dignis concessæ fuerint. Qui enim nominatus est, jam jus aliquod ad Beneficium vacans est consecutus: quod jus ipsi eripi non solet, nisi incapax seu indoneus ad Beneficium vacans reperiatur; adeoque si capax fuerit, ad Beneficium admittetur, etiam excluso multo digniore atque capaciore. Ex quo manifestum fit, quod male data nominatio causa sit, ut minus dignus digniori & capaciori præferatur, & consequenter quod Beneficia, non servata justitia distributiva, conferantur.

§. VI.

An Patroni aut Collatores possint Beneficia Ecclesiastica sine acceptione personarum conferre suis consanguineis? Et quæ præcipue in simili collatione veniant attendenda.

SI aliquis consideret in eo, cui aliquid confert non id propter quod id quod ei datur, esset ei porportionatum vel dubium, sed solum hoc quod est iste homo (puta Petrus vel Martinus) hic est acceptio personæ: quia non attribuitur ei aliquid propter aliquam causam quæ faciat eum dignum, ait S. Thomas, sed simpliciter attribuitur personæ: *Ad personam aut refertur quæcumque conditio non faciens ad causam, propter quam fit dignus hoc dono. Puta si aliquis promoveat aliquem ad prælationem vel magisterium, quia est dives, vel* quia est consanguineus suus, est acceptio personæ. 2. 2. *quæst.* 63. *art.* 1. *in corp.*

Solo ergo intuitu consanguinitatis promovere ad Beneficium, acceptio personæ est: quia consideratur conditio, quæ non facit *ad causam*; sive ut dignior Minister detur Ecclesiæ.

Verum, quia in consanguineo Patroni aut Collatoris etiam concurrere possunt merita & qualitates *ad causam* spectantia, sive quæ ipsum Beneficio seu ministerio Ecclesiastico dignum reddant, ipsa consanguinitas per se spectata non obstat, quominus ipsi sine personarum acceptione collatio fieri queat; considerando nimirum (ut requirit justitia distributiva) solas conditiones personæ, quæ faciunt ad dignitatis vel debiti *causam*.

Porro duo maxime a Patronis consanguineo providere volentibus attendenda.

Primum, quod proprium judicium de meritis ac qualitatibus consanguinei sui semper debeant habere suspectum. Cum enim consistat æqualitas distributivæ justitiæ, ut ait S. Thomas, in hoc, quod diversis personis diversa tribuantur secundum proportionem ad dignitates personarum, necessarium est, Collatorem conferre inter se qualitates consanguinei, & qualitates extranei; ut illis inter se collatis, juxta justitiam distributivam Beneficium conferat, *secundum proportionem ad qualitates personarum*. Quis vero negare aut ambigere ausit, quin natum sit contingere, ut affectu naturali erga sibi propinquos præventi, & nonnihil excæcati, abripiantur, ut suorum industriam ac dotes magnifice, extraneorum vero tenuiter æstiment, aut etiam extenuent. Quapropter si, teste Doctore Mellifluo *Epist.* 82. *plerisque immo cunctis pene contingere sapientibus soleat, in rebus videlicet dubiis plus alieno se, quam proprio credere judicio*, indubie sapientes atque justi Beneficiorum Collatores aut Patroni in dijudicandis meritis consanguinei plus alieno se, quam proprio credent judicio; semper verentes ne carnalis in carnem & sanguinem affectus proprium judicium pervertat.

Hinc quoque planum est, quod si unquam ad exemplum Apostolorum, *Act. cap.* 1. *vers.* 24. Patronis aut electoribus clamandum sit: *Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris*; hoc casu clamandum sit dum caro & sanguis clamant, immo quodammodo cogunt, favendum esse consanguineis; ipsorumque causa a tramite justitiæ distributivæ esse nonnihil deflectendum, aut saltem non scrupulose illam esse attendendam.

Secundo, Patronis aut Collatoribus in præsentatione consanguineorum attendendum est, ne ipsorum præsentatio in scandalum cedat pusillorum, ut post S. Thomam recte notavit piissimus Parisiensium Cantor. Hic postquam ostendisset, quod *ædificent Sion, scilicet Ecclesiam, in sanguinibus, in peccatis*, qui Beneficia pro meritis, sed affectu carnali largiuntur, subjungit & quærit: „ Sed quid, si æque honestus est, & dignus ut ex-„ traneus? Sed & hoc periculosum est, inquit, nisi probitas ejus „ extinguat, & excludat omnem infamiam, scandalum, & ma-„ lum exemplum, *quod de facile non fit* „. Rationem illius verissimam & notandam allegat: „ Non enim exemplum a bene „ gestis nostris sumitur, sed a cortice, specie, & superficie illo-„ rum, non a veritate. Si enim dedi nepoti meo propter gra-„ tiam; alii meo utentur exemplo, ut dent suis propter natu-„ ram magis, quam propter gratiam, dicentes; Nonne meis, „ sicut & ille suis, dabo „. In *Verbo abbrev. cap.* 43.

Postponendus igitur quandoque erit extraneo consanguineus æque dignus, immo nonnunquam dignior, propter *scandalosum & malum exemplum aliorum*, qui merita atque qualitates ipsius non perNoscentes, nec rei veritatem, sed corticem duntaxat videntes, facile hoc exemplo promovebuntur, ut *carni & sanguini* dent, quod illi *gratiæ* dederunt.

Non dubium tamen, quin præ ceteris ob periculum *scandali*, a consanguineorum suorum promotione merito abstineant Doctores, Prælati, aliique, qui a Deo constituti sunt, ut alios verbo & exemplo doceant promoveantque: „ ut omnem humanum erga „ fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multo-„ rum malorum in Ecclesia seminarium existat, penitus depo-„ nant „. *Trid. sess.* 25. *c.* 1. *De Reform.* Nihil verius quam quod *vocis virtus sit opus. Et cujus vita despicitur, restat ut & prædicatio contemnatur.* S. Bern. *Epist.* 102. & *Serm.* 1. *De Pasch.*

Non tamen semper ob periculum *scandali* prætereundos esse consanguineos, sat insinuat Petrus Cantor, & ratio evincit. Dum enim hic periculosum asserit, consanguineum æque dignum ad Beneficium promovere, subjungit hanc exceptionem; *Nisi probitas extinguat & excludat omnem infamiam, scandalum & malum exemplum*. Si quippe contingat eam esse vitæ sanctitatem, eruditionem, aliasque ministro Ecclesiastico necessarias qualitates, ut omnibus vel parum attendere volentibus patere debeat, eum Beneficio vacanti admodum convenire, quis ambigat, quin hujusmodi consanguineo provideri possit, non obstante scandalo, non pusillorum, seu potius Pharisæorum, qui cupiditati suæ velamentum quærentes ad rei veritatem nec aspicere quidem volunt? Quare si hujusmodi scandalizari dicantur, responderi potest cum Christo: *Sinite illos, cæci sunt & duces cæcorum.* Matth. *cap.* 15. *vers.* 14.

Potest quoque nonnunquam contingere ex persona promoventis consanguineum, ut scandalum, si quod sit timendum non erit datum, sed acceptum ab illo, qui *noluit intelligere ut bene ageret*; qui quærens cupiditatis & malitiæ suæ aliquid operimentum, corticem actionis attendit, non rei veritatem, quam facile videre posset, si vellet.

Quid enim, si ea sit personæ præsentantis in omnibus suis negotiis & actionibus ab omni carnali affectu integritas, ut omnibus attendere volentibus planum sit, quod non secundum carnem & sanguinem, sed secundum Deum in omnibus procedat? Certe tali casu non nisi malitiose ac Pharisaice judicare aut præsumere quis posset, personam illam, in promotione sui consanguinei, præter morem suum agendi ordinarium, attendisse carnem & sanguinem; nisi manifeste ex circumstantiis pateret ipsum a via justitiæ hoc casu deflexisse, ac per consequens ob eminentem virtutem & integritatem personæ promoventis fieri potest, ut scandalum quod alias esset datum, futurum sit acceptum & Pharisaicum.

Adhæc interdum contingere potest, tantum ex promotione consanguinei commodum Ecclesiæ sperari & prævideri, ut illius intuitu scandalum, quod exinde forsitan a nonnullis, alioquin sua cupiditate & carnali affectu sæpius excæcatis, capi posset, curari aut considerari non debeat.

Hisce similibusve casibus sepositis, admodum a consanguineorum promotione cavendum, potiusque extraneus quam consanguineus Beneficio præficiendus, tum ut hoc exemplo error ille sive abusus (qui hodie pro lege apud multos invaluit) in collatione Beneficiorum consanguineos extraneis, licet dignioribus, præferendi, extirpetur, tum ne promovendo consanguineos, abusus ille magis foveatur & stabiliatur.

Ex his patescit, quantopere culpabiles sint omnes illi in dignitate Ecclesiastica constituti, qui ita conferunt aut resignant Beneficia consanguineis, ut ex qualitatibus consanguinei promoti, omnibus ad oculum pareat, quod caro & sanguis in collatione aut resignatione illa præcipuas partes habuerint. Certe si Veritas dicat *Matth. cap.* 18. *vers.* 6. *Qui scandalizaverit unum de pusillis illis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*: quid non timendum illis, qui cum constituti sunt, per quos error auferatur cæterorum, scandalizant, non unum pusillum, sed quotquot ipsos ut morum Magistros respiciunt, & qui doctrinam ex operibus magis, quam ex verbis æstimantes, in perniciosum errorem ipsorum facto inducuntur?

§. VII.

Unde gravitas vitii acceptionis personarum in collatione Beneficiorum desumenda sit?

„ NEc sane, quantum arbitror, ait Augustinus *Epist.* 54. „ putandum est leve esse peccatum in personarum acce-„ ptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi, si illam di-„ stantiam sedendi ac standi ad honores Ecclesiasticos referamus. „ Quis enim ferat eligi divitem ad sedem honoris Ecclesiæ, con-„ tempto paupere instructiore atque sanctiore.

Con-

Constat ergo quod non leve, ex sententia magni P. Augustini, peccatum sit acceptio personarum, si ad honores seu dignitates, vel ministeria Ecclesiæ referatur.

Porro hujus peccati gravitas ex duobus potissimum ponderanda videtur: nimirum ex multis gravibusque Ecclesiæ bonis, quæ per promotionem minus digni contempto digniore impenduntur; deinde ex malis, quæ per digniorem, non vero per minus dignum impediri possent.

Ad bona quod attinet, omnia illa censentur impediri per acceptionem personarum, quæ in functione talis Ministerii Ecclesiastici dignior præ minus digno procurasset.

Mala vero Ecclesiæ, quæ peccatum acceptionis personarum augent, sunt ea omnia, quæ dignior postpositus præ minus digno impedire potuisset.

Hinc facile est intelligere, quam enorme ac perniciosum possit esse hoc acceptionis personarum crimen.

Quid enim, si ad Episcopatum minus dignus præ digniore eligatur? Quam multa sæpe animarum lucra, quotque Diœcesis, immo interdum totius Ecclesiæ bona spiritualia impedientur, quæ dignior præ minus digno in sua Diœcesi procurasset, immo in reliquas nonnunquam Diœceses & Provincias diffudisset! Quam multa rursus mala impedire, quot abusus extirpare doctrina & pietate eminentior potuisset, quæ alius dotibus illis destitutus, impedire aut extirpare, vel non potuit, vel noluit!

Similiter quantum ad reformationem Cleri, & populi, ad extirpationem vitiorum, & virtutum omnium augmentum, ipsarumque animarum salutem promovendam, nonnunquam valeat Archipresbyter, Archidiaconus, Decanus, Plebanus, Pastor, aliusve animarum Director eruditione morumque integritate excellens, præ alio qui eruditione morumque integritate est inferior, nullus est qui non intelligat, & quotidiana experientia est planissimum. Quis enim non quotidie experitur, quantum vel unus interdum in dignitate, aut notabili aliqua Ecclesiastica functione constitutus, per eminentem suam scientiam, fundatissimamque pietatem, fructum in messe Dominica faciat, præ multis aliis scientia & eruditione inferioribus?

Quinimmo non raro fit, ut etiam inferiori ministerio, aut functioni Ecclesiasticæ applicatus, in pietate atque scientia exercitatior; tum exemplo, tum oratione, tum etiam instructione, plurima bona fideli populo, præ minus exercitato sit procuraturus, aut mala impediturus: ut consequenter nec leve futurum sit peccatum in simili provisione accipere personam; id est, ex privato affectu minus dignum digniori præponere.

Divinitus dictum est olim a sancto Hormisda, *Epist. 25. cap. 1. Æstimet quis pretium Dominici gregis, ut sciat quod meritum constituendi deceat esse Pastoris*. Dico quoque, *æstimet quis pretium Dominici gregis*, id est, salutem animarum, ut sciat, quam grave sit peccatum accipere personas in collatione Beneficiorum: ex quo contingit impediri, quominus Dominico gregi ea omnia bona, quæ dignior impendere potuisset, frequenter non impendantur: aut mala per digniorem avertenda, sæpius non avertantur.

Ex quibus concluditur, admodum esse verendum, ne quod Synodus Tridentina de concurrentibus ad promotionem Episcoporum affirmat, id coram summo animarum Pastore, gregis sui pretium in veritate æstimante, in Collatoribus quorumcumque Beneficiorum præsertim tamen curatorum, locum habeat: nimirum *eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverant, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint*, Sess. 24. *cap. 1. De Reformat.*

Facile quoque ex hactenus dictis est intelligere, quod promoventes minus dignum neglecto digniore, non tantum rei constituantur gravis delicti; sed etiam ipsi Ecclesiæ, cujus in distributione Beneficiorum constituti sunt ministri, ob infidelem dispensationem teneantur ad restitutionem bonorum, præcipue spiritualium, quæ per promotionem dignissimi (quam Ecclesiæ ut fideles ministri debebant) procurata fuissent: adeoque Patronis ac Collatoribus, qui hac in parte infideles fuerunt, incumbat, quantum in ipsis est, bona spiritualia illi Ecclesiæ, cui minus dignum ministrum dando, illa quasi abstulerunt, omni meliori modo procurare, atque ita justitiæ violatæ satisfacere.

§. VIII.

Quid Patroni & Collatores ante collationem attendere & agere debeant.

POsito hoc certissimo principio, Beneficia Ecclesiastica instituta atque ordinata esse in utilitatem Ecclesiæ, conformiter ad illud Hadriani VI. aureum effatum: *Volo homines dare Beneficiis, non Beneficia hominibus*; posito inquam, hoc principio, non difficulter intelligitur, quid Patronis ac Collatoribus Beneficiorum considerandum agendumque veniat.

Primo quidem, ut se existiment dispensatores Beneficiorum; non in propriam, sed Ecclesiæ utilitatem.

Hinc secundo intelligant, quod in collatione, aut præsentatione non lucrum aut favorem humanum, aliudve in proprium commodum redundans respicere possint; sed unice utilitatem Ecclesiæ intueri debeant.

Ex quo ulterius sequitur, quod illas solas qualitates in promovendis ad Beneficia attendere queant, quæ Ecclesiæ utilitati subserviunt.

Tertio, ut tamquam fideles dispensatores satagant, quantum in ipsis est, Ecclesiæ optimos & meliores Ministros dare: quapropter studeant cognoscere spiritum, doctrinam, atque morum integritatem illorum, qui Beneficio vacanti præfici possent. Ut studiose inquirant, quinam inter Ecclesiasticos virtute & scientia emineant; qui exemplo suo populum ædificent: quorum vitæ probitati fama publica, & meliores testimonium perhibeant; qui dignitates non quærant, ac propterea magis quæri mereantur. *Quia sicuti iis, qui ad id dignitatis electi ab aliis fuerint, non satis est defensionem hanc afferre, voluntarius ipse ad hujusmodi munus administrandum non accessi ..... sic neque eos, qui elegerint, sublevare quidquam poterit, si dixerint ignorasse se eum, quem elegere. Verum vel hoc ipso crimen gravius efficitur, quod quem ignoravere produxerint: ac certe quæ illis videtur excusatio, accusationem augeat. Nam qui id absurdum non sit, eos qui mancipium aliquod empturiunt, id tum medicis ostendere, tum emptionis sponsores postulare; tum vicinos interrogare, ac ne tum quidem adhuc confidere; quinimmo & diuturnum aliquod tempus poscere, intra quod probare illud possint: eos vero, qui quempiam ad Episcopale munus hujusmodi cooptaturi sunt si cui placitum sit, ad aliorum vel gratiam, vel invidiam testimonium suum accommodare, ita eum temere, atque ut casus tulit relegere, nulla prorsus alia disceptione facta? ..... Proinde illum oportet, qui aliquem electurus sit, rem diligenter admodum expendere, sed multo etiam diligentius eum qui eligendus preponitur*. Hæc Chrysostomus *lib. 4. De Sacerd. cap. 2. tit. 4. edition. Frontonis Ducæi*.

Quarto, necessarium est, ut omnem humanum erga consanguineos familiaresve affectum penitus deponant. Si enim hoc affectu Patronos sive Collatores Beneficiorum laborare contigerit, de facili, favore consanguineorum vel excæcati, vel propensi justitiam distributivam offendent.

Quinto, ut Patroni Collatoresve ad præscriptum justitiæ distributivæ Beneficia dispensent, requiritur, ut se adversus hominum mundanorum (qui in dignitatibus Ecclesiasticis non nisi lucra, & honores sæculi respiciunt) preces, sollicitationes, humanasque eorum ratiocinationes, quin & terrores, specialiter muniant ac præparent: ne alias hisce frangantur, & a tramite justitiæ cum summo suo discrimine avertantur. Si enim contingat, ut is, cujus est eligere, *quempiam sive amicum, sive alterius cujuslibet occasionis gratia, indignum ad Episcopatus promoveat apicem, & magnum illi permittat regimen civitatis, quantis se ignibus facit obnoxium? Neque enim animarum pereuntium solum, quas perdit a religione & timore Dei alienus, verum & omnium, quæ ab illo geruntur, ipse pœnas exsolvet: nam qui in Ordine privato parum religiosus erat, multo profecto magis id patietur, cum Ecclesiæ gubernacula regenda susceperit*, Chrysost. *Homil. 1. in Epist. ad Titum*.

Verum ad hæc omnia quis sat idoneus, nisi ei fuerit datum desuper? Quamobrem nihil magis necessarium his, quibus incumbit Ecclesiæ Ministros constituere, & eligere, quam ad Patrem luminum, & Spiritum fortitudinis, instanter recurrere: ut ille & illuminando intellectum ostendat, quis utilior Ecclesiæ Minister eligendus, & voluntati robur tribuat, quo adversus humanas tentationes firma permaneat.

Legimus in Actibus Apostolorum, *cap. 1. vers. 23.* quod præsentatis duobus, *Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est, Justus, & Mathia*, ut unus eorum ad Apostolatum eligeretur, ad hanc electionem properare Apostoli non præsumpserint; sed ad Deum confugerint, ut ipse ostenderet quem ex duobus ad hoc ministerium elegisset, & orantes dixerunt, ait facer Textus *Act. cap. 1. vers. 24. Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum. Si igitur Apostoli ipsi (inquit magnus ille Archiepiscopus Bartholomæus De Martyribus ad Patres Concilii Tridentini) electioni illi faciendæ sese impares judicaverint, & si Clerus universus pro more veteri cum populo congregatus, id demum se rite peracturum crediderit, si jejuniis, publicisque orationibus cœleste lumen opemque divinam sibi accersissent; non horrebunt Reges (idem dic de cæteris Collatoribus) cum per seipsos delectum habere? In ejus vita Gallice conscripta, lib. 2. cap. 12.*

§. IX.

Corollaria nonnulla ex his, quæ hoc Capite dicta sunt.

DICTA hoc capite sat superque evincunt, a Patronis & Collatoribus Beneficiorum, unice in præsentatione, aut electione attendendum esse bonum Ecclesiæ, cui Ministri sunt constituendi.

Ex quo consectarium est, quod nonnunquam contingere queat, ut quis, postulante id bono Ecclesiæ, minus dignum neglecto digniore eligere debeat. Quid enim si inter tres eligibiles, unus meritis esset infimus, alter medius, tertius vero supremus? Non dubium, quin bonum Ecclesiæ requirat, ut neglecto supremo digniore eligatur medius, si hac electione primus meritis infimus excluderetur, non excludendus si eligeretur tertius meritis supremus. Neque enim simili casu dignior negligitur, nisi ut meritis inferior excludatur, & capacior, qui haberi potest, promoveatur.

Unde si quis sua electione minus dignum cum effectu excludere non posset, omnium dignissimum eligere deberet; etsi sciret hunc cum effectu non esse promovendum. Quin & priori casu, nonnunquam ad evitandum scandalum, palam edicere tenetur, se tertium omnium capacissimum, non nisi cogente necessitate, scilicet excludendi minus dignum, præterire.

Secundo, hactenus dicta ostendunt non satis æstimare pretium Dominici gregis, & animarum Christi sanguine redemptarum, qui in constituendis Ecclesiæ Ministris, vel perfunctorie, vel ex actu carnali procedentes, indignos aut minus dignos promovere non verentur.

Tertio, ex dictis hoc Capite facile intelligitur, jus patronatus, aut

aut jus electionis ad dignitates Ecclesiasticas, non esse reputandum ut aliquod Beneficium, sed ut summum onus humeris patronorum atque electorum impositum.

Hinc ulterius colligitur, ordinarie falsam de juribus istis habere ideam, qui illa tantopere appetunt, atque pro illis tamquam pro aris & focis decertant; quin & lites super illis movent Episcopis, quibus jure quodammodo naturali competit Ministros inferiores, sibi in gregis Dominici cooperarios, constituere: juxta quod ipsos in persona Titi monuit Apostolus, dicens: *Constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi*, Ad *Tit. cap.* 1. *vers.* 5.

Denique, qui obligationem patronorum electorumque juxta ante dicta expenderit, non mirabitur, si plures hoc onus exhorruerint, & a se abjicere studuerint.

De Valentiniano Imperatore scribit Theodoretus *lib.* 5. *Hist. cap.* 6. quod eum Concilium Episcoporum Mediolani pro electione novi Episcopi congregatum, contendisset ab Imperatore *ut ipse, utpote sapientiæ & pietatis insignibus præclare exornatus Episcopum deligeret* memorandum hoc responsum dederit: *Major est hæc provincia, quam quæ viribus nostris sustineri queat. Proinde vos divina repleti gratia, & illius splendore illuminati, multo melius hoc Episcopi deligendi negotium transigetis.*

Quomodo S. Ludovicus Bullas Pontificias, quibus ipsi nominatio ad Episcopatus descrebatur, rejecerit; ratus sat multum oneris humeris suis incumbere, tametsi de Episcoporum provisiones rationem reddere non deberet, notum est.

Intelligebat indubie & hoc opus Catharina Regina Portugalliæ, de qua hoc vere virile dictum refertur: *Quod oportet ut, durante suo regimine, Prælati Portugalliæ essent immortales; quo fieret ut nullum ad Episcopatum promovere teneretur; dicens sibi plusquam satis esse, si pro seipsa & toto suo Regno deberet respondere, licet se responsalem non constituere pro salute animarum*. Vide *Vitam Barthol. De Martyribus* loco citato.

Sed quid mirum, si Reges aut Principes, aliive fideles laici onus illud reformidarint; cum & ipse Gregorius M. summus Pontifex, adeo lumine charitatis & cælestis sapientiæ illustratus, interrogatus a Clero Mediolanensi de persona in Episcopum eligenda, *lib.* 7. *Epist.* 29. responderit, se quidem contra personam illam nihil reponendum habere: verumtamen quia *antiquæ meæ deliberationis intentio est, inquit, ad suspicienda* pastoralis curæ onera pro nullius unquam misceri persona, orationibus prosequor electionem vestram; *ut omnipotens Deus, qui futurorum actuum nostrorum semper est præscius, talem vobis Pastorem præbeat, in cujus lingua & moribus exhortationis divinæ pascua valeatis invenire; in cujus mente & humilitas cum certitudine fulgeat, severitas cum pietate; qui vobis viam vitæ non solum legendo, vel loquendo, sed etiam vivendo possit ostendere, quatenus exemplo illius discat vestra dilectio ad æternæ patriæ desiderium suspirare.*

Utinam hanc sanctissimi Pontificis humilem deliberationem rite expenderint plures Ecclesiastici, & laici, qui quantumvis longissime a capacitate S. Gregorii in discernendis conditionibus personarum, quæ ad functiones Ecclesiasticas obeundas exiguntur, distent; avide tamen promotioni personarum ad Ecclesiasticas dignitates se immiscent.

CAPUT X.

De obligatione dimittendi Beneficium Simoniace obtentum, & de Dispensatione retinendi Benefisium taliter acquisitum.

§. I.

Justissime Ecclesia privat Clericos Beneficiis; qui per Simoniam obtinuerunt.

CONVENIENS admodum esse, ut quis ministerium Ecclesiæ deserat, in quod per Simoniam se intrusit, plura ostendunt.

Primo quidem, quid convenientius esse potest Sacerdoti Simoniaco, quam ut Sacerdotii muneribus abstineat, qui Sacerdotium turpissime commaculavit, & ad summam vilitatem depressit?

Secundo, quid justius, quam ut ab ovili Christi repellatur, qui non ut Pastor, sed ut fur in illud intravit? *Qui* enim, teste ipsa Veritate *Joan. c.* 10. *vers.* 1. *non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro*. „ Nullus vero in Ecclesia Prælatus, ait Gregorius VII. in *Concil.* „ *Rom. I. c.* 10. per ostium, hoc est per ipsum Dominum, ad „ Pastoralem curam intravit, qui per avaritiam, id est, idolorum servitutem, ad hoc officium pervenit. Non est ergo in„ dignum hujusmodi mercatorem sive mercenarium sub nomine furis infamari, cujus furrivam irreptionem non expavit imitari.

Tertio, si nullus ad Christi ministerium admittendus sit, nisi qui a Christo *vocatur tamquam Aaron*, merito ab illo amovetur, qui non a Deo tamquam Aaron vocatus in illud intravit: sed propria cupiditate & avaritia impellente, seipsum intrudere præsumpsit.

His aliisque de causis Ecclesia a sacris suis Ministeriis nunquam non tamquam indignos & intrusos amovendos censuit, qui Simoniace in illa involassent.

„ Si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, ait „ magna Synodus Chalcedonensis *Can.* 2. & non venalem grati„ am in venditionem deduxerit, & propter pecunias ordinave„ rit Episcopum, vel Chorepiscopum, vel Presbyterum, vel „ Diaconum, vel aliquem eorum, qui in Clero annumerantur. „ vel propter pecunias promoverit Œconomum, vel Defenso„ rem, vel Paramonarium (*a*), vel omnino aliquem ex Cano„ ne turpis quæstus gratia: qui hoc tentasse convictus fuerit, de „ proprio gradu in periculum veniat, & qui est ordinatus, ex „ ordinatione vel promotione, quæ instar mercatorum venun„ datur, nihil juvetur; sed sit a dignitate vel curatione alienus „ quam pecuniis adeptus est.

„ Eos, qui per pecunias ordinati sunt, inquit Synodus in „ Trullo, sive Episcopi, sive quicumque Clerici, non secundum „ probationem & vitæ optionem, *deponi* præcipimus, sed & „ eos qui eos ordinasse noscuntur „, *Can.* 22.

Et Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus in Epistola lecta in Synodo Nicæna II. *Sessione* 8. intrepide pronuntiat: „ Omnis „ Episcopus, vel Presbyter, aut Diaconus convictus, quod pro „ muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, *a Sacerdotio* „ *cadit* (*b*).

Sed quid plura? cum infinita propemodum sint Pontificum atque Synodorum Decreta, quæ Sacerdotio privant, qui illa profano mercatu usurpare non erubuerunt.

Prædictos vero Canones & Decreta, tametsi solum de Simoniacis Ordinationibus loqui videantur, Beneficiorum tamen similes collationes & invasiones comprehendere intelligi potest ex illis, quæ supra *Cap.* 1. §. 2. notata fuerunt.

Quapropter & Alexander II. relatum Canonem II. Synodi Chalcedonensis non de sola Sacri Ordinis, sed & de Beneficii emptione loqui non dubitavit: „ Si aliquis divinorum præcepto„ rum, & animarum salutis immemor, inquit *Epist. ad Clerum,* „ *& populum Lucensem*, *Beneficium Ecclesiæ* iniqua cupiditate „ ductus, vendere vel emere temerario ausu præsumpserit, *sicut* „ *in Chalcedonensi Concilio definitum est*, gradus sui periculo eum „ subjacere decernimus, nec ministrare possit Ecclesiæ, quam „ pecunia venialem fieri concupivit.

Similiter Calixtus II. qui obiit anno 1124. adeoque postquam sacri Ordinis collatio a Beneficii collatione fuit sejuncta, utrumque conjungit: „ Si quis ait, in Ecclesia ordinationem vel *pro*„ *motionem* per pecuniam acquisierit, acquisita prorsus careat „ dignitate „. *Apud Gratianum* 1. *Can.* Sanctorum.

Plurima similia tum Conciliorum tum Pontificum recentiora Decreta, quibus Simoniaca Beneficiorum impetratio & collatio nulla atque invalida declaratur, passim in Corpore Canonico occurrunt, & inter alia videri possunt *Cap.* 26. *&* 27. *tit. De Simonia*, item *Extrav. Cum detestabile*, *De Simonia*, *in Communib.*

§. II.

Etiam illi dimittere tenentur Beneficium, qui illud per Simoniam, quantumvis ipsis ignorantibus commissam, obtinuerunt.

UT Dominico gregi sive familiæ Christi non præficiantur, nisi quos Christum in regimen familiæ suæ misisse, & in Ministros suos elegisse constat, justissimum esse nunquam dubitavit Ecclesia; quapropter nec unquam dubitavit, illos a sacris Ministeriis rejicere, quos sciret non per ostium, id est Christum, in ovile ovium intrasse, sed aliunde ascendisse.

Porro certum est, quod etiam illi, qui parentum aut amicorum intervenientibus muneribus in ovile ovium, sive Ecclesiam intrant, non per Christum intrent, sed aliunde scilicet per munera ascendant; nec tamquam Aaron a Deo vocati sint, sed parentum potius cupiditate intrusi: quare & tales *a sacris Ordinibus deponendos esse sacri Canones testantur*, ait Urbanus II. *Can. Præsentium*, *Caus.* 1. *quæst.* 5.

Unde cum amici cujusdam Clerici, de cujus electione agebatur, uni vel omnibus eligentium promisissent se pecuniam soluturos, *eo tamen ignorante*, qui hujusmodi promissione interveniente postmodum est electus; consultus Cœlestinus III. respondit „ quod nisi constaret illos, qui promissum tale fecerunt, per „ fraudem in dispendium illius, qui eligendus erat, id malitiose „ egisse „: quamvis *ipse promissionis conscius non sit*, „ ejus ta„ men electio tamquam Simoniaca pravitate præsumpta, est *peni*„ *tus* reprobanda „. *Cap.* 27. *tit. De Simonia*.

Patet ergo Ecclesiam non probare, immo improbare Introitum ad munia Ecclesiastica non per ostium, id est, Christum, sed per parentum munera: unde cum quidam per parentum Simoniam adhuc puer ad Præbendam esset promotus, qui postea ad annos discretionis deductus, Præbendæ renuntiarat, eamque postmodum per nostram electionem denuo obtinuisset, interrogatus Clemens III. *Cap* 6 *tit. De Simonia*, respondit: *Indulgentia*. *quam fratres tui* Canonici *tibi fecisse noscuntur*, *contentus existas, ratione primæ receptionis nihil audeat in ipsa Ecclesia vindicare.* Primam igitur electionem supponit Pontifex juxta Sacr. Canones fuisse nullam, ideoque declarat illum tamquam *ultimum Canonicum*, *postremum locum in Choro & aliis obtinere*.

Huic plane consonat quod de Malguino Nivernensi Episcopo in actis diei tertiæ Concilii Remensis anno 1049. sub Leone IX. refertur: „ Nivernensis Episcopus surgens, ajunt acta, pro Epi-

(a) Gratianus 1. *quæst.* 1. *can.* 1' pro *Paramonarum* legit *Mansionarium*, uti & quædam editiones Dionysii & Isidori legunt. Quidquid sit, clarius est ex textu, *Paramonarium* vel *Mansionarium* hic significare aliquem rerum Ecclesiasticarum Administratorem: quod & confirmat *L.* 42. *Cod. de Episcopis & Clericis*, ubi *Paramonarii* inter Xenodochos, & alios; qui habent aliquam administrationem, recensentur.

(b) Consulere non pigeat Scholia, quæ D. Van-Espen adornavit in Canonem 2. Chalced. in Can. 22. Synodi in Trullo, & in Can. 29. Concilii VII. Œcumenici, Tom. VII. & VIII. hujus operis, ac hujusce editionis.

„ Episcopo plurimum pecuniæ confessus est a parentibus datum „ fuisse, *se tamen ignorante* . . . . . . ideoque, si Domino Papæ „ & præsenti Conventui dignum videretur , idem officium velle „ dimittere potius , quam in ejus retentione animam suam per- „ fundare . Quæ ubi dixit, pastorale pedum ante pedes ipsius „ Apostolici posuit . Ille vero tanti viri flexus devotione , fa- „ vente Synodo, eumdem quod *absque suo consensu* eadem pecu- „ nia data fuerat , Sacramento comprobare fecit : sicque illi per „ *aliud pedum* ministerium Episcopale reddidit.

Manifestum proinde est, quod Ecclesia pro nullo habeat introi- tum illum in ministeria Ecclesiastica , qui non per ostium , sive Christum , sed per munera amicorum obtinetur ; nec illos ut Christi Ministros agnoscat, nisi postmodum denuo per legitimam vocationem, id est, per ostium seu Christum intrent.

Quod ipsum & hodierna Romanorum Pontificum praxis docet: quia ubi Simonia , ignorante proviso , commissa reperitur , si causa postulante dispensetur , Beneficium sic obtentum ad manus Ordinarii est dimittendum , ac demum *nova* collatio ab Ordinario obtinenda , juxta hanc clausulam litteris dispensationis adjungi solitam : *Et committatur Ordinario , in cujus manibus , antequam ad absolutionem , & novam provisionem procedat , dictum Beneficium dimittere teneatur* ,

§. III.

Qui per Simoniam in Beneficia aut sacros Ordines se intruserunt, nequidem post actam pœnitentiam ad illa redire possunt.

Si juxta sacrorum Canonum pristinam censuram Clericus in grave aliquod crimen , præsertim carnis , prolapsus , in perpetuum a sacris Ecclesiæ functionibus repellatur (ut in *Dissert. De Instit. Can. part. 2. cap. 2.* ostendimus ;) quid congruentius quam ut Clericus a Sacerdotii muneribus abstineat , qui ipsum Sacerdotium fœdissime conspurcavit , & ad rerum temporalium vilitatem per Simoniam depressit ? Adhæc quid justius , quam cum a Sacerdotio Christi perpetuo esse exclusum , qui illud per avaritiam & ambitionem concupivit ? quinimmo in illud *tamquam fur & latro aliunde* , quam per Christum, *intrare* præsumpsit.

Mirum proinde non est , quod sacri Canones Simoniacos , non ad tempus duntaxat a functionibus suspendant , sed in perpetuum iisdem privent , & ab illis deponant.

Hinc requirentibus Episcopis Britanniæ „ de his , qui turpissi- „ mo lucro columbas in templo Domini vendere non pertimes- „ cunt , & sua acta improba temeritate Simonis hæresi conjun- „ gunt , utrum possint in *Ordine pœnitentiam agere* , *aut tan- „ tummodo extra Ordinem & Sacerdotalem fieri gradum* „ : respondit Leo IV. *Epist.* „ Quibus non quidem convictus , quitam „ detestabile nefas , quod jam multis est damnatum Conciliis , „ peregisse noscuntur , *nulla pœnitentia possumus subvenire* , & „ tot spiritualibus Patribus obviare : sed in illorum Patrum me „ sententia convenire omnibus certum sit.

Hunc Canonum justissimum adversus Simoniacos rigorem clarius expressit S. Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus in Epistola ad Joannem Presbyterum lecta in Synodo VII. *Actione 8.* in qua scribit : „ Omnis Episcopus , vel Presbyter , aut Dia- „ conus convictus , quod per pecunias manus impositionem de- „ derit vel acceperit , a Sacerdotio decidit. Forsitan autem , di- „ cunt aliqui , quia *pœnitentiam agimus pro peccato* ; & Deus „ ignoscit illud. Ita & ego dico , quia & omnes agentes pœni- „ tentiam Deus suscipit , & indulget per pœnitentiam peccata , „ quæ jam patrata sunt. Novi enim David adulterio depressum „ & homicidio , sed acta pœnitentia receptum , & divino testi- „ monio approbatum ; sed iterum audisse illum a Deo : *Non tu „ ædificabis mihi domum , quia vir sanguinum es* . . . . Novi & „ Monachos aliquos , cum in mundo essent , omni libidine con- „ spurcatos : cum autem solitarie viverent , tamquam faces in „ orbe resplenduisse , *nullum tamen ex his in Sacerdotem ordina- „ tum*. Quod si autem id semel atque iterum factum est , non ta- „ men confestim legem in Ecclesia præscripsit . Quorsum vero hæc „ dico ? pergit Tarasius , sequens sanctos Apostolos & venerabi- „ les Patres cum omni fiducia clamo : Qui per Simoniam ordi- „ natus est , sive Episcopus , sive Presbyter , sive Diaconus , *alie- „ nus est a Sacerdotio* : neque enim venalis est gratia Spiritus „ Sancti. Caiphæ traditio & adinventio Simonis a sancto Sacer- „ dotio est aliena ". Vide *Gratianum causa 1. quæst. 7. Can. 2.*

Nulla igitur acta pœnitentia sufficit , ut Clerici sacris Ordinibus aut Ministeriis , in quæ per Simoniam se intruserunt contra sacrorum Canonum rigorem , se immisceant.

Et quorum necessitas dispensationis , ut Clerici ad Beneficia Simoniace obtenta redire valeant , nisi quia sacri Canones eos in perpetuum ab illis excludunt.

§. IV.

Ostenditur , quam ægre Ecclesia a sacris Canonibus contra Simoniacos editos recedat , & quæ in dispensatione attendenda.

Tanta erat vitii Simoniæ sæculo undecimo inundatio , tantaque Simoniacorum , aut a Simoniacis ordinatorum multitudo , ut ea propter , cum Leo IX. „ omnes Simoniacorum „ Ordinationes Synodalis vigoris auctoritate cassasset , protinus , „ ait B. Petrus Damiani , a Romanorum Sacerdotum multitu- „ dine *magnæ seditionis tumultus extortus sit* ; ita ut non solum „ ab ipsis , sed a plerisque diceretur Episcopis : *Omnes pene Basi- „ licas Sacerdotalibus officiis destituendas , & præcipue Missarum „ solemnia* , ad subversionem Christianæ Religionis , & despera- „ tionem omnium circumquaque Fidelium , funditus omittenda.

Hac misera temporum conditione occurrente , certe Ecclesiæ Prælatis vitio verti non poterat , si aliquid Canonum severitati detrahendum crederent . „ Ubi enim multorum strages jacet , „ inquit Augustinus , *Epist.* 50. detrahendum est aliquid seve- „ ritati , ut majoribus malis sanandis charitas sincera sub- „ veniat.

Temporum igitur necessitate cogente aliquid remittendum censuerunt , verum ita moderate , tantaque circumspectione , ut vel ipsa moderatio seu relaxatio ostendat , quantopere Ecclesia Simoniacorum ad sacras functiones admissiones aversetur , & ægre eas tolerandas censeat.

Relaxationem ab Urbano II. in Concilio Romano *anno* 1099. datam , seu potius necessitate Ecclesiæ extortam attendamus.

„ In primis ea , quæ a sanctis Patribus de Simoniacis statuta „ sunt , nos quoque , inquit , Spiritus sancti judicio , & Aposto- „ lica auctoritate firmamus.

His ad cautelam , & pro Sac. Canonum reverentia præmissis , moderationem Canonum subjungit ; „ Quicumque sane cupi- „ ditate parentum , cum adhuc *essent parvuli* , Ecclesias vel Ec- „ clesiarum Beneficia per pecunias adepti sunt ; postquam *eas „ omnino dimiserunt* , si *Canonice* in iis vivere voluerint , *pro „ magna misericordia* ibidem eos esse concedimus.

„ Illi vero, qui per seipsos , cum jam majoris essent ætatis , „ nefanda cupiditate ducti eas emerunt , si in *aliis* Ecclesiis *Ca- „ nonice* vivere voluerint , servatis propriis Ordinibus *pro ma- „ gna misericordia* ibi eos ministrare permittimus . Quod si ad „ alias fortasse transferri *non potuerint* , & in eisdem *Canonice* „ vivere promiserint , *minoribus Ordinibus contenti* ad sacros „ Ordines non accedant.

Ecce , quanta in hac relaxatione moderatio & prudentia ! Qui enim cum *adhuc parvuli essent* , cupiditate parentum Beneficia per pecunias adepti sunt , tolerantur pro *magna misericordia* , modo ea ante omnino dimittant , & in iisdem Ecclesiis *Canonice* , id est , regulariter seu vitam communem Canonicorum (quæ parum admodum ab hodierna Canonicorum Regularium professione , & vivendi norma distabat) juxta temporis illius phrasim , vivere voluerint.

Eos vero , qui cum majoris essent ætatis , nefanda cupiditate ducti Ecclesias emerunt , si ad *alias Ecclesias* translati in iis *Canonice* vivere voluerint , servatis propriis Ordinibus , *pro magna misericordia* ibi ministrare permittit . Si vero ad alias fortasse transferri non potuerint , & in iisdem *Canonice* vivere promiserint , minoribus Ordinibus contentos esse jubet , nec ad sacros Ordines ascendere permittit.

Ex quibus apparet , quod obtentum Simoniace Beneficium pro *magna misericordia* retineri solummodo permittat , si *Canonice* vivere promiserint : atque ita per vitam Religiosam (cui vita communis Canonicorum æquivalebat) purgaretur , si quid in adeptione Ecclesiæ contra sacros Canones admissum fuisset.

Verum ne vel tantilla Canonum relaxatio , tot conditionibus moderata , & necessitate Ecclesiæ quodammodo extorta in legem assumeretur , subjungendum credidit Pontifex : „ Quamvis autem „ *misericordiæ intuitu , magnaque necessitate cogente* , hanc in sa- „ cris Ordinibus dispensationem constituerimus ; *nullum tamen „ præjudicium sacris Canonibus fieri volumus* : sed obtineant pro- „ prium robur , & cessante necessitate illud quoque cesset , quod „ factum est pro necessitate.

Urbanum II. præiverat Nicolaus II. qui eadem necessitate adigente similem moderationem permittere debuerat . „ Tanta quip- „ pe Simoniacorum , ait , multitudo est , ut dum rigorem Ca- „ nonici vigoris super eos servare non possumus , necesse sit ut „ dispensatorie ad piæ condescensionis studium nostros animos „ ad præsens inclinemus „ . Verum ne & ejus justa moderatio „ pro lege assumeretur , notandam hanc & salutarem adjungit clausulam : „ Ita tamen auctoritate sanctorum Apostolorum Pe- „ tri & Pauli omnimodis interdicimus , ne aliquando aliquis Suc- „ cessorum nostrorum ex hac nostra permissione *regulam sibi vel „ alicui assumat* , vel præfigat : quia hoc non auctoritas antiquo- „ rum Patrum jubendo aut concedendo promulgavit , sed *tem- „ poris nimia necessitas* permittendum a nobis extorsit „ . *In Decreto contra Simon. ann.* 1059.

„ Verum necessitas a multis sæculis (ait *Thomass. De Discipl. Eccles. part. 4. lib. 2. cap. 17. nu. 9.*) „ cessasse videtur , nec „ tamen dispensandi cessavit facilitas . Non enim Simoniacis di- „ spensatio negatur ; nec ab ipsis exigitur , ut in reatus sui pœ- „ nitentiam , vitam *Canonicam* , sive Regularem , adinstar Canonicorum Regularium agant . Hæc est misera rerum humanarum „ conditio ; relaxationes , quæ necessitate adigente pro tempore „ tolerantur , in consuetudinem præscriptam abeunt ; quia de „ facili in oblivionem veniunt conditiones & limites , quibus „ relaxatio primitus fuerat circumscripta.

De hac nimia erga Simoniacos indulgentia , tamquam de summo & perniciosso abusu , apud Paulum III. querebatur Concilium delectorum Prælatorum , quod Synodo Tridentinæ in notandis abusibus reformandis non infeliciter prælusit . „ Abusus alius , „ inquit , in absolutione Simoniaci : proh dolor , quantum in Ec- „ clesia Dei regnat hoc pestilens vitium ! adeo ut quidam non „ vereantur Simoniam committere : deinde confestim petunt ab- „ solutionem a pœna , immo eam emunt , sicque retinent Bene- „ ficium quod emerunt . Non dicimus Sanctitatem tuam non pos- „ se pœnam illam , quæ de iure positivo constituta est , eis con- „ donare ; sed quod nullo pacto debeat , ut tanto sceleri resista- „ tur , quo nullum perniciosius , nec magis scandalosum.

Profecto , quam gravis urgensque ratio subesse debeat , ut quis Ecclesiam seu Beneficium retineat , seu potius de novo obtineat , in quod per Simoniam , præsertim ipso sciente vel cooperante commissam intravit , non difficulter intelligit , qui novit nullum ad sacrum Ecclesiæ Ministerium , nisi a Deo vocatus sit ,

ſit, eſſe admitendum. Quis vero non videat, ſumma multaque vocationis indicia requiri in illo, qui jam Deo non vocante in ſacrum Eccleſiæ Miniſterium ſe intrudere non erubuit; qui juxta ſacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius Eccleſiæ reverentia roboratos, a ſacris functionibus in perpetuum debet eſſe alienus: quis, quæſo, non manifeſta & extraordinaria vocationis ſigna requirat, ut contra divinitus ſtatutas Regulas ad Chriſti Miniſterium admittatur?

Adhæc, cum nullus vel ambitioſus aut avarus, immo de vitiis illis ſuſpectus, Sacerdotio ſit aptus; tantus indubie ad diſpenſationem meritorum fulgor, & odor bonæ vitæ exigendus, ut is omnem, quam ex Simoniaco ad Beneficium introitu contraxit, ambitionis aut avaritiæ notam abſtergat.

Ex hoc non male deducitur, quod ſi ipſe, qui per Simoniam Sacerdotium maculavit, turpiſſimeque depreſſit, diſpenſationem petat, etiam hac ſua poſtulatione ſe ordinarie indignum diſpenſatione oſtendat. Quis enim illum in corde contrito & humiliato, de ſua pravitate dolere & pœnitere credat, qui audet Sacerdotium, quod per ſuperbiam vel avaritiam ambivit, & ſacrilege uſurpavit, rurſum poſtulare? Certe non illud humilitatis, ſed potius magnæ ſuperbiæ & præſumptionis frequenter ſignum eſſe poteſt.

Adhæc in diſpenſatione ſuper retentione Beneficiorum, quæ per Simoniam obtenta ſunt, ſpecialiter attendendum venit ſcandalum, quod ex ſimili diſpenſatione merito timetur. Cum enim ſemel perſuaſum eſt, Beneficia per Simoniam impetrata, mediante diſpenſatione, ſecure poſſe retinari, eamque non difficulter impetrari intelligitur; illi, quos timor magis, quam juſtitia a vitiis retrahere ſolet, ad Simoniam, ſpe obtinendæ diſpenſationis, facile protrumpent.

Nec ſcandalum illud verendum ſolum venit, dum diſpenſatur cum Clericis, qui Beneficia per Simoniam a ſe commiſſam impetrarunt, ſed etiam dum ipſis ignorantibus a parentibus commiſſa fuit. Ex frequentiori enim diſpenſatione ſuper ſimili Simoniaca Beneficii impetratione natum eſt contingere, ut parentes filiorum ſuorum promotionem avide deſiderantes, per Simoniacas artes filios ſuos in Beneficia intrudent, non intruſuri, ſi ſcirent, quod filius ita promotus, Beneficium, quod ſimili modo conſecutus eſt deſerere deberet, ſi unquam innoteſcet hujuſmodi fraudes interveniſſe: quinimmo, quod nunquam vel ipſi eſſent futuri ſecuri, quamdiu filius Beneficium illud per collationem nulliter factam retinet.

Hæc ſi parentes expendarent, nec ſpe diſpenſationis obtinendæ lactarentur, admodum indubie eſſent ſolliciti, ne munere interveniente filios ſuos ad Eccleſiaſtica miniſteria protruderent.

Ex his ſat apparet, quam merito Eccleſia ſe parciſſimam ſemper oſtenderit in relaxandis Canonibus, qui Clericos a functionibus ſimoniace obtentis repellunt.

Patet quoque, quam merito prædictum Concilium delectorum Prælatorum Paulo III. dixerit, quod licet non negarent Sanctitatem ſuam poſſe pœnam, quæ de jure politivo in Simoniacos eſt conſtituta, condonare; tamen *nullo pacto debeat, ut tanto ſceleri reſiſtatur, quo nullum pernicioſius, nec magis ſcandaloſum.*

Intelligitur ſimiliter mirum non eſſe, quod ordinarie, ſi non ſemper, parum feliciter ſuccedat illis, qui in Beneficiis ſimoniace obtentis per diſpenſationem permanent, tum quia rariſſime, ſi unquam, utilitas aut neceſſitas Eccleſiæ diſpenſationem coram Deo licitam reddit, quæ relaxationem Canonum poſtulat; tum quia conditiones ad hujuſmodi diſpenſationem juxta ante dicta prærequiſita raro occurrunt.

Quapropter ſi de ulla, indubie de hac diſpenſatione dici poteſt cum Thoma Cantipratano: *Quis ſapiens erit, qui fallat ſe, & ſibi ſuper diſpenſationem aliqua blandiatur?* Lib. 1. *De Apibus, cap. 19. num. 9.*

PARS

PARS SECUNDA DE PENSIONIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Pensio Ecclesiastica? Et an illius in antiquitate reperiantur aliqua vestigia?

§. I.

Traditur definitio Pensionis Ecclesiasticæ prout hodie in usu est.

ENSIO Ecclesiastica, ut hodie est in usu, definiri solet: " Annua pecuniæ ,, quantitas Clerico super emolumen- ,, tis sive proventibus alicujus Bene- ,, ficii auctoritate Superioris reser- ,, vata in ejus vitæ subsidium per ,, possessorem præstanda.

Dicitur in definitione, *annua pecuniæ quantitas*; quia pensiones hodie non in certa fructuum portione, sed in pecuniæ quantitate assignari solent; quæ tamen summa pecuniæ, quia ex fructibus & reditibus Beneficii desumitur, & secundum horum quantitatem regulatur ac determinatur; hinc est, quod reipsa & in effectu pars proventuum Beneficiato detrahatur, & alteri Clerico assignetur.

Dicitur quoque in descriptione *Clerico reservata*; quia juxta hodiernum stylum, pensionis incapax est, qui *Clericus* non est; immo sicuti Clericus per matrimonium incapax fit Beneficii Ecclesiastici, ita quoque pensionis eamque obtentam per contractum matrimonii amittit.

Sic sumptæ pensionis vocabulum in sacris Canonibus non occurrere notant Canonistæ: " Licet enim (ait post Lotterium ,, Augustinus Barbosa, *in p axi exig. pens. in proœm. num.* 3.) ,, in aliquibus fiat mentio de pensionibus, constat tamen eos ,, loqui de pensionibus latissime sumpto vocabulo, non de hac ,, quæ per Papam ad vitam alicujus pro alimentis reservatur ". Aliqua tamen illius vestigia in sacris Canonibus occurrere tatentur; quæ expendere non erit inutile, ut pensionis hodiernæ origine cognita, facilius ipsius natura, illiusque justi limites cognosci queant.

§. II.

Referuntur quædam ex antiquitate exempla, in quibus Pensionis Ecclesiasticæ vestigium apparet.

PLURA eaque non obscura Pensionis Ecclesiasticæ vestigia in magno Chalcedonensi Concilio occurrunt.

Et quidem cum Actione decima & duodecima examinata esset causa Bassiani Episcopi Ephesini, & Stephani in locum illius electi, Synodus decrevit, ut uterque sedem Ephesinam desereret, & tertius in Episcopum eligeretur, ea conditione, ut uterque dignitatem Episcopalem retineret, & nutrimenti gratia ex reditibus Ecclesiæ Ephesinæ solidos aureos ducentos annis singulis acciperet: " Removebuntur quidem a sancta Ephesiorum Ecclesia ,, Bassianus & Stephanus, ait Synodus, habeant autem digni- ,, tatem Episcopi; & ex reditibus memoratæ Sanctæ Ecclesiæ *nu- ,, trimenti gratia*, & *consolationis* annis singulis solidos aureos ,, ducentos accipiant (*a*).

Similiter orta contentione inter Sabinianum & Athanasium super Episcopatu Perrhenorum, dictum est, quod si Sabinianus cedere vellet, Athanasius ordinaretur: " Sabinianus vero Reve- ,, rendissimus Episcopus, & dignitatem Episcopalem habeat, & ,, sublistutus sit, & *pascatur*, sicut Reverendissimus Episcopus Antiochenorum Maximus secundum facultatem Perrhenorum san- ,, ctissimæ Ecclesiæ disposuerit ". *Actione* 14. *in fine* (*b*)

Tertium denique in eadem Synodo pensionis vestigium habetur in persona Domini Antiocheni Episcopi: qui cum depositus esset, eique Maximus substitutus, visum est Maximo Synodum deprecari, ut humanitatem exercere in Domnum, qui fuit Antiochiæ Episcopus, dignaretur, & statuere ei certos sumptus de Ecclesia, quæ sub se est. Annuit Synodus *Actione* 9. " Siquidem ,, Maximus suo arbitrio Domno voluerit esse consultum, ut ,, sumptum ei de sua Ecclesia, *miserationis* intuitu, prout æsti- ,, maverit, largiatur ut contentus *alimoniis* quiescat in poste- ,, rum (*a*).

Quis hic non agnoscat manifesta Pensionis Ecclesiasticæ præformata vestigia? nimirum portio aliqua fructuum seu proventuum alicujus Ecclesiæ, miserationis seu alimentorum, vel nutrimenti gratia indulta illis, qui Ecclesiæ non præerant.

Sanctus Gregorius, prædictæ Synodi exemplo, non absimilia pensionis lineamenta suppeditat.

Et quidem Episcopos per Illyricum constitutos monet, ut confratres suos, quos a propriis sedibus furor hostilitatis expulerat, quosque captivitas, diversarumque necessitatum *angustiæ* comprimebant, secum in Ecclesiasticis sustentationibus suscipiant. "Non ,, quidem inquit *lib.* 1. *Epist.* 43. ut per communionem Episcopa- ,, lis Troni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia juxta *possibi- ,, litatem sufficientiæ* debeant *alimenta* percipere.

Adhæc cum intellexisset quemdam Episcopum tanta capitis passione laborare, ut muniis Episcopalibus videretur insufficiens; ne languente Pastore grex insidiatoris laniandus dentibus exponatur, sollicite optabat *lib.* 11. *Epist.* 7. ut alius in locum illum ordinaretur: *Sit tamen, ut quoque eumdem Episcopum in hoc sæculo vita tenuerit, Sumptus ei Debiti de eadem Ecclesia ministrentur.*

Huic pio sancti Gregorii responso consonat Clemens III. respondens, Sacerdotem divino judicio lepræ morbo percussum pro scandalo & abominatione populi, ab administrationibus debere officio removeri, *ita quod juxta facultates Ecclesiæ sibi necessaria, quandiu vixerit, ministrentur*. Cap. 4. *tit de Cler. ægrot.*

Plura hisce similia in Conciliis & Historiis Pensionis Ecclesiasticæ vestigia atque lineamenta occurrunt quorum & aliqua in hujus materiæ decursu attingentur.

§. III.

Reflexiones aliquæ ad exempla §. præcedenti exhibita.

CIRCA ea, quæ §. præcedenti ex Concilio Calcedonensi, & S. Gregorio, tanquam Pensionis Ecclesiasticæ manifesta vestigia protulimus, duo maxime notanda sunt.

Primum, quod illa, quæ ad instar pensionis Episcopis, aliisve Clericis ex rebus Ecclesiæ, cui actu non sunt adscripti, concessa leguntur, *miserationis intuitu*, *nutrimenti* vel *alimentorum* seu *necessariorum gratia* data sint, ut ex verbis, quibus indulta fuerunt, videre licet.

Secundo notandum, quod non legatur intercessisse ulla conventio inter illum, qui Episcopatum, aliudve Ecclesiæ ministerium dimittit, & illum, qui ipsi esset successurus, de danda annua aliqua pecuniæ aut proventuum portione: sed per Synodum aut Pontificem nullo præcedente partium pacto, miserationis atque æquitatis, justitiæque intuitu, statutum sive indultum fuisse, ut ab Ecclesia pascatur, vel vitæ necessaria reciperet.

Porro sicuti pensiones legitime per Ecclesiæ Prælatos indultæ, recte dici possunt a sacris Conciliis & Pontificibus quoad substantiam esse probatæ: ita e converso pensiones, quæ ab illis discrepant, non ex Canonum auctoritate, sed potius ex cupiditate introductas, abusive contra Ecclesiæ mentem, & Conciliorum atque Pontificum sæpius iterata Decreta frequentari, in sequentibus ostendetur.

CAPUT II.

Ostenditur, quod Pensio Ecclesiastica ab illo accipi non debeat, qui vel ex Beneficio vel patrimonio vivere potest.

§. I.

Ex natura redituum Ecclesiasticorum evincitur, quod perperam Pensio accipiatur ab illo, qui aliunde vivere potest.

RES Ecclesiæ, sicut a sanctis Patribus traditur (inquit Synodus Aquisgranensis anno 816. *Canone* 116.) " vota ,, sunt

(*a*) Id a D. Van-Espen Tom. VII. hujus operis, ac hujusce editionis Dissert. in Concil. Chalced. . 13. art. 11. & 12. fuse expositum est, *de Convocat. actus hujus Concilii.*

(*b*) Legatur hac de re, quod fusius & doctius exposuit D. Van-Espen Tom. VII. hujus operis, ac hujusce editionis diss. in Synod. Chalced. §. 15. art. 14. *de convocat. & act. hujus Concilii.*

(*a*) D. Van-Espen Tom. VII. hujus operis, ac hujusce editionis Dissert. in Synod. Calced. *de actis & convocatione hujus Concilii* §. 12. suppositițium esse illud Maximi factum demonstrat.

„ sunt fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum; Fideles namque fidei ardore, & Christi amore succensi, ob animarum suarum remedium, & cœlestis patriæ desiderium, suis propriis facultatibus sanctam locupletem fecerunt Ecclesiam, ut his *milites Christi alerentur, & Ecclesiæ exornarentur; pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur.* Proventuum proinde Ecclesiasticorum ea est natura ut ex illis Ministri Ecclesiæ honestam sustentationem Clericali modestiæ congruentem accipiant, reliquum vero in pauperum vel alium pium usum expendatur.

Hinc omnium consensu receptum, proventus Ecclesiasticos, qui honestæ ac frugali Ministri sustentationi supersunt, in pauperes, aut alium pium usum esse expendendos. Utque plures, easque vulgatissimas in hanc rem Patrum aut Canonum sententias prætercam solum quid de hac re sæculo decimo-sexto dixerit S. Carolus, hic subjungo: „ Ubi primum Ecclesiæ bona esse cœperunt, inquit, eam naturam & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset .... Quamobrem per viscera misericordiæ obtestamur atque monemus, ut meminerint ea bona non *esse sibi credita ad luxum*, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei Ministrum & pietatis Christianæ Magistrum decet, traducendam. Ex eo vero quod supervenit, si *necessaria pauperibus alimenta* denegarint, *intelligant se quos non paverint, occidisse*; atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem *mortale peccatum commisisse, quo sibi iram in die iræ thesaurizaverint*.

Et alio loco: „ Christi visceribus substantiam Ecclesiasticam erogare, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis, quibus egentibus & esurientibus cum subvenire possis, *si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini*. Memores estote ejus, quod a sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ Ministris, ut per eorum manus, quorum fidei atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Hac certissima fundatissimaque rerum Ecclesiæ conditione præmissa, planissimum est pensiones Clericis assignandas non esse, quando aliunde sive ex beneficio, sive ex patrimonio honeste vivere possunt. Supponitur enim Clericum, cui pensio assignatur, Beneficium seu Officium, ratione cujus tamquam Ecclesiæ Minister de reditibus Ecclesiæ sustentationem accipere posset, dimisisse. Consequenter cum amplius officium non præstet, fructus illius præcipere non potest, si habeat unde vivat; quandoquidem juxta naturam & conditionem proventuum Ecclesiasticorum: illud, quod honestæ Beneficiatorum seu Ministrorum alimentationi superest, in pauperes vel in pium usum expendi debeat.

Si ergo quidquam ex rebus Ecclesiæ, quæ honestæ Beneficiati sustentationi supersunt, accipiat, jam accipit illud, quod in pium usum expendi deberet; quia, ut dictum est, omne quod alimentationi Beneficiatorum superest, pauperibus aut in similem usum erogandum foret.

Quis vero ferat, quod Clericus patrimonio dives, aut saltem sufficiens ut honeste vivat, accipiat ea, quæ juxta fundatorum & Ecclesiæ voluntatem pauperibus sunt eroganda!

Profecto, si Patres de Clericis etiam actualiter Ecclesiæ servientibus dicere non dubitaverint, quod *nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt*; quid, quæso, dixissent de Clericis, qui cum Ecclesiæ non serviant, & sua possident, unde pauper victurus erat, accipiunt? *Caus. 1. quæst. 2. Can. 7.*

Pensiones igitur quia in effectu & reipsa portionem unam proventuum Ecclesiæ constituunt, nisi *miserationis intuitu, gratia alimentorum* Clericis aliunde vitæ necessaria non habentibus assignari possunt, quemadmodum Concilia & Pontifices jam olim fecisse, ex ante dictis constat. Ita enim fiet, ut res Ecclesiæ augendis divitiis non sint servituræ.

§. II.

Regulam circa Pensiones ex natura rerum Ecclesiæ desumptam probavit, & proposuit Concilium delectorum Prælatorum sub Paulo III.

REGULAM circa pensiones ex natura bonorum Ecclesiasticorum petitam, nimirum, eas non esse assignandas Clericis, nisi ut quasdam eleemosynas, quibus eorum inopia sublevari possit, optime intellexerunt delecti Cardinales, aliique Prælati, qui jubente Paulo III. congregati fuere; ut quanta possent maxima diligentia inquirerent abusus in futuro generali Tridentino Concilio reformandos, mediaque, quibus posset abusibus occurri, prælibarent.

Inter abusus vero, quos extirpandos notarunt, unum non exiguum in constituendis pensiobus irrepsisse detexerunt; cui ut efficacius occurreretur justissimam jam dictam regulam ex conditione rerum Ecclesiæ desumptam, servandam dixerunt.

„ Alius abusus, cum Beneficia conferuntur seu ceduntur aliis, irrepsit, ajunt, in constituendis super eorum fructibus pensionibus, immo quandoque cedens Beneficio omnes sibi fructus reservat. Qua in re illud animadvertendum est, inquiunt, *nulla alia de causa, nulloque alio jure pensiones constitui posse, nisi ut quasdam eleemosynas, quæ in pios usus & indigentibus concedi solent.*

Rationem sui asserti ex natura bonorum Ecclesiasticorum petitam subjungunt: „ Nam reditus, ajunt sunt annexi Beneficio, corpus animæ; ideo sua natura pertinent ad eum, qui Beneficium habet, ut possit ex eis vivere honeste pro suo ordine, simulque queat sustinere impensas pro divino cultu, & templi sacrarumque ædium reparatione; *ut quod reliquum est impendat in pios usus*, Hæc est enim natura eorum redituum.

Ex quibus tamquam necessarium consequens inferre non dubitarunt: „ Pensiones dari Clericis *divitibus*, qui commode & honeste vivere queunt ex reditibus, quos habent, *magnus, certe abusus*.

Manifestum proinde erat Prælatis illis oculatissimis, pensiones considerandas esse secundum naturam rerum Ecclesiæ, tamquam quasdam *eleemosynas*, quibus Clericis inopia laborantibus, & de Ecclesia bene meritis succurratur: quemadmodum a Conciliis, & SS. Patribus, quibus conditio bonorum Ecclesiæ apprime nota erat, factum fuisse ante ostensum est.

§. III.

Sola Clerici indigentia non sufficit, ut onus Pensionis Ecclesiæ imponatur; sed insuper merita in Ecclesiam, præsertim illam, quæ pensione gravatur, requiruntur.

PENSIONES juxta ante traditamdefinitionem, & usitatam hodiernam praxim, non sunt censendæ meræ eleemosynæ, quales passim pauperibus & indigentibus dari solent; sed amplius aliquid præ se ferunt; unus nimirum, sive quandam servitutem Beneficio vel Beneficiato impositam, dandi annue per possessorem Beneficii notabilem portionem proventuum ipsius Beneficii, Clerico actualiter Beneficio non deservienti. Quo fit, ut in effectu per pensionem subtrahatur notabilis pas fructuum a Beneficio, cui per Ecclesiæ ordinationem, in Beneficiati sustentationem, & alios pios usus est annexa; & alteri in vicem quodammodo Beneficii assignetur. Unde pensiones dicuntur obtinere vices Beneficii; quare juxta hodiernum stylum, nulli nisi Clerici earum capaces habentur.

Cum igitur pensiones hodiernæ conditionem eleemosynarum, quæ solo paupertatis intuitu tribuuntur excedant, solus quoque paupertatis sive indigentiæ titulus sufficere nequit, ut hujusmodi onus Ecclesiis imponatur; sed præter indigentiam merita sive præsentia, sive præterita, præstita Ecclesiæ præsertim illi, quæ pensione oneratur, accedere debent, quæ onus hujusmodi Ecclesiæ imponendum vel impositum justificent.

Porro mentem Ecclesiæ esse, ut ordinarie pensiones non dentur, nisi illis, qui per servitium Ecclesiæ præstitum mereantur, ut pensionis subsidio eorum indigentiæ succurratur; inde patet, quod similes pensiones concedi non soleant, nisi illis, qui Beneficium pensiones onerandum possederunt; quo quid Ecclesia aliud intendit, quam pensiones non esse dandas, nisi Clericis, qui laudabiliter Beneficiis deserviunt? Neque enim Ecclesia Spiritu Sancto directa nudam Beneficii possessionem, sed servitium in Beneficio præstitum considerare solet.

Abusus proinde, qui contra Ecclesiæ mentem invaluit, reputandus est, creare pensiones in favorem Clericorum eo solo titulo, quia Beneficium possederunt; licet illud nullo aut exiguo præstito servitio, sæpius etiam cum sacrorum Canonum infractione, deseruerint (*a*).

Huic abusui ut occurratur, sæpius in Regno Galliæ judicatum legitur, quod nullus ex resignato Beneficio curato pensionem percipere posset, nisi viginti annorum spatio eidem deservivisset. Vide *Acta Cleri Galic. tom. 1. part. 2. tit. 13.*

Quin anno 1671. generali Decreto statutum fuit, quod nullus Beneficium Parochiale, vel Præbendam ordinariam, sive Theologalem, sive in Ecclesia Cathedrali sive Collegiata, retenta pensione resignare possit, qui prius per quindecim annos Beneficio actualiter non deservíverit, nisi ex causa infirmitatis, per Ordinarium cognitæ & probatæ, ad eum statum redactus fuerit, ut functionibus Beneficii obeundis sit absolute factus impar.

Non sola proinde Clerici indigentia sufficit, ut tam notabile onus Ecclesiæ, etiam cum Canonum (qui sectionem Beneficiorum vetant) aliquali infractione imponatur; sed merita, præcipue præstita Ecclesiæ gravandæ, accedant necesse est, quæ onus illud imponendum persuadeant.

§. IV.

Corolaria ex illis, quæ hoc Capite dicta sunt.

QUÆ toto hoc Capite dicta fuerunt, evincunt, tum ex natura & conditione proventuum Ecclesiasticorum, tum ex mente ac sententia Pontificum ac aliorum Prælatorum, pensiones non esse dandas nisi ut Clericis indigentibus & de Ecclesia bene meritis, nonnunquam *miserationis intuitu* succurratur.

Hinc ulterius intelligitur, quod Pontifices & Episcopi annuentes Clericis de Ecclesia præsertim gravanda bene meritis, & *indigentibus* moderatam aliquam pensionem, premant vestigia Synodi Chalcedonensis, S. Gregorii, aliorumque Patrum, qui Episcopos, aliosque Clericos justa de causa Ecclesias suas deserentes, *miserationis intuitu* de rebus Ecclesiarum, quas deseruerant, pascendos esse interdum judicarunt.

Secundo, ex dictis infertur, nemini opulento, seu reditibus ad vitam Clericalem honeste & moderate agendam idoneo licere pensionem, citra justitiæ violationem, accipere.

Tertio, inde etiam deduci posset, quod Clerici divites, qui pensionem ex Beneficio Ecclesiastico acceperunt, ad hujusmodi pensionis restitudionem obligentur. Cum enim pensiones in Clericorum duntaxat eorum, qui aliunde vivere valent secundum quod honestas Clericalis (non a mundana æstimatione, sed ab Evangelio petita) requirit, utilitatem sint institutæ & toleratæ; certum

(*a*) Anno 1669. in Consilio privato Regis Galliarum datum est Arrestum, quo Beneficia curata Diœcesees Alectensis exonerantur pensionibus, qui his Beneficiis fuerant imposita.

ce.tum est, eas sacrilega aviditate percipi & interverti ab iis, qui jam necessariis præsidis, vel ab ipsa re familiari, vel ab altero sufficiente Beneficio subministratis instructi sunt, atque adeo ad *earum restitutionem* eos obligari.

Quarto, colligitur eos peccare graviter, quibus cum propter inopiam indulta sit pensio, tot cumulant pensiones, ut sustentationem homini Ecclesiastico congruentem excedant. " Unde & " gravius peccant (ait Toletus *lib. 5. instruct. Sacerd. cap. 83.*) & mirabilis est abusus eorum, qui multis hinc inde se onerant " pensionibus; cum unde vivere possint pro conditione sua, satis multa habeant; & quod pejus est, nulla adest causa, propter quam vel unam habere possint: quibus vix potest persuaderi, ut vel minimæ pensioni renuntiare ullo pacto velint; " sed in morte tandem, velint, nolint, cogentur male possessa & retenta dimittere.

CAPUT III.

Pensiones contrariæ sunt sacris Canonibus, & ideo sine dispensatione haberi nequeunt, quæ sine juxta causa data Pensionarios tutos non reddit.

§. I.

Ostenditur Pensiones sacris Canonibus contrariari.

QUANDOQUIDEM ex præcedentibus manifestum sit, & quotidiana praxis evincat, per pensionis assignationem in effectu unam partem fructuum Beneficii adimi sive auferri a Beneficiato, & alteri Clerico assignari; planum est, per pensiones Beneficiorum seu Præbendarum atque Ecclesiarum sectionem contra Sacrorum Canonum Decreta fieri.

Majoribus Ecclesiæ Beneficiis in sua integritate " manentibus, " inquit Synodus Turonensis, indecorum nimis videtur, ut mi- " norum Clericorum Præbendæ patiantur sectionem. Idcirco, ut " sicut in magnis, ita quoque in minimis membris suis firmatam " Ecclesia habeat unitatem, divisionem Præbendarum aut digni- " tatum permutationem fieri prohibemus ", *Cap. 8. tit. De Præb.*

Dividi igitur sive secari non tantum majora Beneficia, sed & Præbendas vetat Concilium; quod & Concilio generali Chalcedonensi vetitum fuisse constet: " Si quis translatus est, ait Sy- " nodus *Can.* 10. ex alia in aliam Ecclesiam, prioris Ecclesiæ, " vel Martyriorum, quæ sub ea sunt, aut Ptochodochiorum " aut Xenodochiorum *rebus in nullo communicet.*

Quid evidentius, quam hoc Canone fructuum ex Beneficio dimisso substractionem prohiberi? Quare P. Christianus Lupus in Scholiis ad hunc Concilii Canonem sine cunctatione dicit: " Hæc " nostri Canonis verba, *Si quis translatus, &c.* ostendunt prioris " relicti aut resignati Beneficii pensiones tunc necdum fuisse.

Clarum ergo est, pensiones non nisi interveniente Canonum relaxatione seu dispensatione super Beneficio dimisso vel resignato retineri posse, quod & Canonistæ fatentur, & moderna praxis confirmat.

§. II.

Assignatio pensionis dispensative facta, ut sit licita, debet niti justa causa.

NUNQUAM dispensari, nisi una Canones detrimentum aliquod patiantur, Jurique communi, ut Canonistis loqui placet, *vulnus* aliquod infligatur, expeditum est. Unde facile est intelligere, ab Ecclesiæ Prælatis, quibus Canonum custodia specialiter incumbit, dispensandum non esse, nisi *vulneris* illa inflictio alterius boni accessione *compensetur*. Hinc illud S. Bernardi *De Dispens. & præcepto cap. 2. Novit fidelis servus & prudens ibi tantum usurpare dispensationem, unde bonam possit habere recompensationem.* Et ab Honorio II. dispensationem pro Episcopo quodam expostulans, in fine concludit; *Vestræ discretionis est judicare, an merito flagitetur a vobis facienda dispensatio, unde talis potest sequi recompensatio. Epist.* 13.

Cum igitur pensio constitui nequeat, ni una relaxatio Canonum intercedat, & Juri communi *vulnus* aliquod infligatur, evidenti consequentia sequitur, compensationem vulneri proportionatam, ab utilitate aut necessitate Ecclesiæ dispensationem exigente petitam, intercedere debere; unde indubie vulgata illa dispensationem regula, ab eodem mellifluo Doctore tradita hic observanda est: *Ubi necessitas urget, excusabilis; ubi utilitas provocat, laudabilis dispensatio est. Utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Lib. 2. *De Considerat. cap.* 4.

Adhæc, in quantum assignatio pensionis species quædam est dispensationis, debet & ipsa, sicut *omnis dispensatio petita a Prælato*, ut loquitur S. Thomas 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. *fieri ad honorem Christi, in cujus persona dispensat: vel ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est ejus corpus.*

Ulterius certum est Ecclesiæ Prælatos bonorum Ecclesiasticorum non esse dominos, sed solum dispensatores. *Quamvis enim*, ait Doctor Angelicus, *res Ecclesiæ sint ejus (Papæ) ut principalis dispensatoris: non tamen sunt ejus ut domini & possessoris.* 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 1. *ad* 7.

Hinc rursus consequens, per Prælatos Ecclesiæ, in concedendis pensionibus expendendum esse, num ea sit conditio & merita personæ petentis, aut temporis circumstantiæ, vel Ecclesiæ necessitas, ut si pensio concedatur, dici queat, quod tamquam fidelis & prudens dispensator, res Ecclesiasticas secundum conditionem & naturam earum rerum, & Ecclesiæ atque fundatorum intentionem fideliter ac prudenter administraverit.

§. III.

Quænam ex parte postulantis pensionem expendenda veniant?

JUXTA modernam Ecclesiæ disciplinam, reditus cujusque Beneficii annexi sunt Beneficio ut *corpus animæ*: " ideo sua natu- " ra pertinent ad eum, qui Beneficium habet, ut possit ex eis " vivere honeste pro suo ordine (quemadmodum loquitur Con- " cilium delectorum Cardinalium) " simulque queat sustinere im- " pensas pro divino cultu, & templi sacrarumque ædium repara- " tione, & quod reliquum est, impendat in pios usus. Hæc est " enim natura istorum redituum.

Expendendum proinde est postulanti pensionem, num sufficiens subsit ratio, ut pars fructuum seu proventuum Beneficio annexorum mediante dispensatione subtrahatur, & ipsi non Beneficiato concedatur.

Secundo, num ea sit ipsius conditio, ut ex illo, quod Ministro Ecclesiæ superest, alias pauperibus aut alteri pio usui impendendum, sibi in sustentationem accipere queat.

Pensiones quippe, ut ante probatum est, ex mente Ecclesiæ & Pontificum non dantur, nisi ut Clericis bene merentibus & honestam sustentationem non habentibus, interdum succurratur.

Ulterius, non tantum expendere debet pensionem petens, num honeste & commode non possit vivere; sed utrum ea sit ipsius necessitas, ut cum tanto Ecclesiæ onere, ex proventibus eum dispensatione & relaxatione Canonum a Beneficio detrahendi vivere debeat.

Id perpendens S. Franciscus Salesius, tametsi Episcopatus ipsius reditus necessitatibus, & oneribus ferendis vix sufficerent, nullatenus tamen adduci potuit, ut pensionem tametsi multoties ultro oblatam acciperet. *Lib. 6. Vitæ.*

Adhæc, non tantum expendere tenetur pensionem prætendens, num aliqua prematur egestate vel indigentia; sed insuper num ea ipsius sint in Ecclesiam merita, maxime in illam ex qua reditus in pensionem prætendit, ut justum sit & æquum, ut ab Ecclesia illa recipiat notabilem aliquam proventuum portionem, alias in ejus ministros, aut pauperes, vel ornatum templi aliumve pium usum impendendam.

§. IV.

Non semper tutos reddit Pensionarios obtenta, etiam a Pontifice, dispensatio.

PAUCOS hodie invenire est, qui solliciti sint ut prævie ante pensionis postulationem expendant, num justa percipiendæ pensionis causa subsit, unice solliciti qua ratione pensionem a Pontifice impetrent. " Modo enim Papa dispenset, inquiunt, ipse " sibi viderit, nos immunes sumus ". *Hic cavillus*, ait Cardinalis Bellarminus, *securos multo reddit, tutum vero neminem*, Rationem subdit dictus Cardinalis, " Quoniam Papa non est *dominus*, sed *dispensator*; ideoque, qui iniquam dispensationem petit, *iniquitatis causa est; & qui ea utitur, eadem semper irretitur iniquitate* ", In Epist. ad Nepotem, *Controv.* 5.

Pari ratione Synodus Coloniensis anno 1536. supposuit, dispensationem Apostolicam non semper præstare securitatem illis, qui ea mediante plura Beneficia obtinent; ideoque eos monendos censuit, *viderint ut causam dispensationis Deo comprobent*. Part. 1. Can. 32.

Porro eadem ratione qua dispensatio Apostolica sine causa retinentem plura Beneficia coram Deo tutum non reddit; quia nimirum Papa non est dominus Beneficiorum, sed dispensator: eadem, inquam, ratione nec tutum reddit percipientem pensionem; quia sicut Papa non est dominus Beneficiorum, ita nec bonorum Ecclesiasticorum, sed dispensator. Quare illud quod de dispensatione super pluralitate Beneficiorum dixit Bellarminus, idem de receptione pensionis ex dispensatione Papæ asserere non dubitavit Cardinalis Toletus *Lib. 5. De Instruct. Sacerd. cap.* 82. *n.* 3. " Sine justa causa, inquit, non habet in foro interiori & co- " ram Deo locum dispensatio, sed tantum in foro exteriori. " Unde qui pensiones retinent, etiam cum dispensatione, si *non* " *adest causa legitima*, *securi* non sunt, nec excusantur, quia " Papa dedit; & *ipsorum est considerare quomodo dederit*. Hoc, " inquam, non excusat. Si enim quis accipiat pecunias ad Œco- " nomo, quem scit male dispensare res Domini, & contra ju- " stitiam, non potest eas in conscientia tum retinere. Papa au- " tem non est dominus bonorum & redituum Ecclesiæ, sed tan- " tum universalis dispensator. Unde sicut eum dispensat homi- " nem in voto, non facit hominem securum in conscientia, nisi " causa adsit; ita in pensionum, & Beneficiorum distributione. " Causa autem hæc debet esse in utilitatem Ecclesiæ, cujus sunt " bona. Si enim nulla via vel pacto in Ecclesiæ hujus, vel uni- " versalis utilitatem tendat, non est causa legitima.

Toleto consentit Gambarus aperte docens, quod " in foro con- " scientiæ pensio sine causa constituta pro aliquo, quia subtra- " hitur alimonia pauperum & Ministrorum, non prosit obtinen- " ti; maxime quia istæ indiscretæ pensiones sunt causa mille " malorum ". *De Auctorit. leg. lib.* 10. *num.* 136. & 387.

Et ante hos fortius famosus Jurisconsultus Guillel. Benedicti; " Causa imponendi, ait, pensionem semper injusta censetur, si " non pertineat ad utilitatem Ecclesiæ, cui pensio imponitur.... " Sine ergo causa legitima utilitatem Ecclesiæ pensionariæ con- " cernente, non valet etiam a Papa imposita pensio ". *Ad cap.* Raynutius, *De Testamentis.*

Qui igitur pensionem per dispensationem Apostolicam postulat, merito attendit illud sancti Bernardi *Epist.* 1. ad Nepotem, desertionem Monasterii sui mediante dispensatione Apostolica justificare volentem: *Attende cor tuum, discute intentionem, consule veritatem.*

Hoc piissimum Bernardi monitum si observarent hodierni pensionarii, attenderentque cor suum, & discuterent intentionem, quam sæpe per cupiditatem plane distortum cor suum reperirent! Si consulerent veritatem, non propriam cupiditatem, quam frequenter deprehenderent, ac fateri deberent, nullam aliam petendi, ac imponendi pensionem causam subesse, quam propriam cupiditatem, quæ divitias ac lucrum quærit; utilitatem vero Ecclesiæ pensione gravandæ nullam!

An forsan instabunt nonnulli: Num causa sufficiens sit, expendendum committimus Pontifici, ejusque experimus consilium. *Utinam* (dicebat similibus sanctus Bernardus *Epist. 7.*) *non licentiam quæsissetis, sed consilium; id est, non ut arceret, sed ut liceret*: Sed, proh dolor! verendum quod plurimis eorum dici possit, quod subdit Bernardus: *Malum in corde conceperant, opere tamen ausi non sunt adimplere, nisi cum licentia. Conceperunt dolorem, sed non pepererunt iniquitatem, donec iniquo Papa concepui præbuisset assensum* .... Quod tamen cum eodem Doctore asserere ausim, *summum fecisse Pontificem nequaquam crediderim, nisi aut circumventum mendacio, aut importunitate victum.*

Verum enim vero si vel leviter quis attendat, quomodo & a quibus hodie pensiones a Sede Apostolica super resignatis aut dimissis Beneficiis postulari soleant, facile comperiet, esse admodum paucos, quibus regeri non posset illud, quod olim idem Doctor regerebat similibus, qui se per dispensationem Apostolicam justificare studebant: *Non satis de propria causa confidentes, remorsas aut remordentes conscientias Apostolica conati estis delinire licentia. Frivolum satis remedium, quod non est aliud nisi more Protoplastorum cauteriatis conscientiis texere perizomata, videlicet ad velamentum, non ad medicamentum.*

§. V.

Potest contingere ut justa sit Pensio ex parte imponentis & dantis, licet injusta sit ex parte petentis, & recipientis.

PONTIFICEM & Episcopos mansisse bonorum Ecclesiasticorum superintendentes seu dispensatores in utilitatem Ecclesiæ, etiam post rerum divisionem, & Beneficiorum erectionem nemini dubium est. *Ut Episcopi potestatem habeant* (inquiebat tribus circiter a facta rerum Ecclesiæ divisione sæculis Synodus Moguntina) *res Ecclesiasticas providere, regere, gubernare, atque dispensare secundum Canonum auctoritatem.*

Cum igitur nonnunquam ipsa necessitas, aut utilitas Ecclesiæ (cui rerum Ecclesiæ dispensatio subservire debet) exigat aut postulet, ut etiam Clerico diviti, nec de Ecclesia merenti pensio assignetur, indubie Pontifex aut Episcopus, qui unice utilitatem, & necessitatem præ oculis habere tenentur, eam juste ad redimendam vexam, seu majus Ecclesiæ malum avertendum, nonnunquam concedent, licet ipse injuste extorqueat, ac recipiat.

Quid enim si indignum quempiam Sacerdotem a sacro Ministerio, v. gr. Beneficio curato amoveri, & alium idoneum in locum illius substitui oporteret; & tamen ille sine pensione Beneficium abdicare nollet? tunc indubie salus animarum & utilitas Ecclesiæ permittit, immo exigit, ut velut ad redimendam vexam potius ei pensio assignetur, quam ut cum tanto animarum detrimento in cura permaneat, si nimirum de suo gradu aliter exturbari, aut saltem non sine majori incommodo & molestia posset.

Non absimile pensionum exemplum occurrit in *Cap. 31. tit. De rescriptis*, nimirum, quas nonnullæ Ecclesiæ pendere solebant, ut se a vexationibus eorum, qui mandatis a Sede Apostolica pro impetratione Præbendæ primo vacaturæ, & sæpius subreptitie vel obreptitie obtentis vexabant, redimerent. „Solebant enim, ait Janus A Costa celebris Canonista, mandatarii isti plerumque esse contenti certa præstatione annua, sive pensione; cujus constitutione Ecclesiæ, contra quas impetraverant litteras, redimebant se a vexationibus impetrantium. Nam quamvis omnis constitutio pensionis hoc jure valde suspecta sit, pergit A Costa, videntur tamen hoc casu Pontifices conniventibus oculis hoc permisisse Ecclesiis, quas contra veterum Canonum Statuta mandatis istis onerabant„. Ad *Cap. 31. tit. De Rescriptis.*

Et certe quis hujusmodi pensiones ex parte constituentium non probaret? Si enim nemo infidelitatis aut injustitiæ accuset tutorem, qui ex rebus pupilli aliquid concedit alicui nihil juris ad illud habenti, ut pupillum adversus injustum vitæ aut rerum suarum invasorem defendat, eumque a summo illo discrimine liberet: quis Prælatos accusare audeat injustitiæ, aut infidæ administrationis, si partem aliquam rerum Ecclesiæ non merentibus tribuant, ut ab Ecclesiis arceant lupos, qui non vitæ corporalis, sed spirituali insidiantur?

Adhæc quis non videat, quod eadem ratione, qua ob bonum Ecclesiæ Prælati similes pensiones permittere coguntur, Clerici ad Beneficia illa vocati easdem persolvere possint? Econtra eos, qui suis injustis vexationibus Prælatos ad pensionem constituendam cogunt, non justius eas recipere, quam is, qui a tutore pupilli in casu proposito, ad redimendum pupillum ab iniqua sua vexatione pecuniam recipit.

Nullatenus proinde sequitur: Pontifex aut Episcopus pensionem juste permittit, & Beneficiatus juste persolvit, ergo pensionarius eam juste recipit. Nonnulla tamen tam ex parte Superiorum imponentium quam persolventium consideranda esse, *Cap. 6. §. 2. & 3.* dicam.

CAPUT IV.

Utrum Permutatio Beneficiorum sit justa causa petendæ Pensionis, præsertim dum Beneficia in proventibus sunt inæqualia?

§. I.

Permutatio Beneficiorum sacris Canonibus est contraria.

CERTUM est in omni Beneficiorum permutatione duplicem Clericorum de una ad aliam Ecclesiam translationem intercedere; adeoque iisdem Canonibus, quibus Clericorum hujusmodi translationes vetantur, ipsa quoque Beneficiorum permutatio vetita censeri debet.

Adhæc in ipsa Beneficiorum permutatione quidam quodammodo contractus rebus spiritualibus directe repugnans & plane indignus intercedere videtur; nimirum contractus *do, ut des*. Ea enim conditione permutatio iniri solet, ut alter alterius Beneficium assequatur; ac per consequens sine quadam saltem specie contractus ordinaria non absolvitur.

Unde vel ex hoc capite Beneficiorum permutatio magis quam simplex translatio Canonibus (qui omnem vel speciem contractus in spiritualibus abominantur) contrariatur.

Hinc licet simplices translationes sæpius in Ecclesia primæva sint visæ (ait Boetius Epo apud Duacenses Canonum Antecessor primarius) „nunc ausu temerario, nunc, etiam legitima simul auctoritate frequenter interveniente traslatorum; tamen *permutationis Beneficiali* exempla nullis in antiquis aut Canonibus, aut Historiis Ecclesiasticis reperiuntur: adeo ut nec apud Isidorum, nec apud ipsum quidem novissimum Decretorum collectorem Gratianum, ulla prorsus extet permutationis Beneficialis mentio ... nova scilicet posteritatis novæ, semperque magis ac magis insolescens audacia, novum peperit hoc permutationum Beneficialium jus, novas praxes, novos quæstionum intricatissimarum labyrinthos“. *De Saturnino permut. Benefic. jure, num. 3.*

Hoc tamen novo permutationis Beneficialis jure circa sæculum XII. exorto, mox se illi Ecclesia opposuit, *Divisionem Præbendarum, aut Dignitatum permutationem fieri probibemus*, ait eo sæculo celebrata Synodus Turonensis *Cap. 8. tit. De Præbend.*

Verum quia ingeniosa cupiditas ubique latebras & prætextus quærit, nonnulli Præbendarum permutationes licitas credebant, quia Turonensi Concilio non nisi *dignitatum* permutatio prohibita fuerat; quod omnino a jure alienum esse declaravit Urbanus III. „Quæsitum est (inquit in *Cap. 5. tit. De Rer. permut.*) ex parte tua si commutationes fieri valeant Præbendarum. Cum commutatio *dignitatum* in Turonensi Concilio fuerit interdicta, generaliter itaque teneas, quod commutationes Præbendarum de jure fieri non possint, præsertim cum passione præmissa, quæ circa spiritualia vel connexa spiritualibus labem continet semper Simoniæ.“

Ex hoc Pontificis responso liquet, permutationes Beneficiorum, præsertim cum pactione prævia, ab Ecclesia tamquam de Simonia admodum suspectas, ac frequenter infectas reprobari. Hinc sæpe laudatus novennarius Prælatorum Conventus, abusibus in Synodo Tridentina reformandis hunc annumerare non dubitavit: „Alius item abusus, ait, in permutationibus Beneficiorum, quæ fiunt cun pactionibus, quæ Simoniacæ omnes sunt, nulloque respectu habito nisi lucri“. Et sub idem pene tempus Synodus Bituricensis Beneficiorum permutationem velut turpem nundinationem exagitat. „Sacerdos, inquit, illa Ecclesia permaneat, sub cujus titulo promotus fuit, nec *cauponariam Beneficiorum permutationem* exerceat.“

Propter transitum ergo de uno Beneficio ad aliud, qui sæpius ex cupiditate magis quam utilitate Ecclesiæ contingit, & periculum Simoniæ, permutationes Beneficiorum interdictæ fuerunt.

§. II.

Utrum Permutatio Beneficiorum interdum auctoritate Prælatorum licite fieri possit; & quæ conditiones requirantur?

JUXTA ante dicta, permutatio seu commutatio Beneficiorum duplicem quodammodo Beneficiatorum translationem includit, utriusque scilicet Beneficiati de uno ad aliud Beneficium; ideoque & quemadmodum translatio, ita & permutatio Canonibus contrariatur. Verum sicuti Beneficiati alicujus translatio de uno ad aliud Beneficium utilis, immo & necessaria esse potest, ita quoque nonnunquam contingere potest, ut Ecclesiæ expediat, duos Beneficiatos sibi invicem in servitio Ecclesiæ substitui. Quidni enim aliquando contingere possit, ut qui uno loco minus est utilis, alteri loco utilius deservire queat, & econtra; ac proinde fiat, ut Ecclesiæ expediat, ut alter alterius Beneficium accipiat?

Hinc Pontifex Urbanus III. postquam dixit: „Commutationes Præbendarum fieri non posse cum pactione præmissa, quæ circa spiritualia vel connexa spiritualibus labem continet semper Simoniæ“ hanc subjungit regulam: „Si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licite poterit de uno loco ad alium transferre personas; ut quæ uno loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilius exercere.“

Eamdem regulam tradit Doctor Angelicus 2. 2. *quæst. 100. art. 1. ad 5.* „Nec permutatio Præbendarum, vel Ecclesiasticorum Beneficiorum fieri potest auctoritate partium absque periculo Simoniæ, sicuti nec transactio, ut Jura determinant. Potest tamen Prælatus ex officio suo permutationes hujusmodi facere, pro causa utili vel necessaria.“

Ex hac per Pontificem tradita regula utiles has ac notandas conclusiones judiciose elicit Thomassinus, *De Disciplina Ecclesiæ part. 4. lib. 4. cap. 17.*

Pri-

Primo, quod Beneficiati non possint Beneficiorum suorum permutationem absolvere, sed Episcopi sit eos transferre.

Secundo, quod Episcopus in hac translatione non nisi utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ præ oculis habere possit; & Beneficiati non nisi obedientiam, quam Prælatis suis debeant, & servitia, quæ majori cum fructu fideli populo sint exhibituri.

Tertio, quod Episcopi sit dare initium huic permutationi; vel si Beneficiatos ipsos contingat initium dare, oportet ut illud non sit nisi simplex propositio, quam Episcopo faciunt, solo intuitu, ut se Ecclesiæ utiliores reddere valeant.

In his omnibus, subjungit idem Auctor, ne vel umbra est illus pactionis Simoniacæ; ideoque dispensatio vel auctoritas Episcopi necessaria non est, ut purgetur Simonia, aut super ea dispensetur; sed primo, ad absolvendum Beneficiatos a stabilitate, quam Ecclesiis debebant. Secundo, ut illis detur vocatio divina ad Ecclesiam & ministerium in quod de novo intrant. Vocatio enim divina necessaria est ad omnem novam Sacerdotii notionem, quam quis suscipit. Tertio, ut uterque permutantium absolvatur a vinculo, quo priori suæ Ecclesiæ quisque erat adstrictus.

Has conclusiones in præcitatis Pontificis verbis contineri, qui vel leviter verba expenderit, facile intelliget; ex quibus hæc ulteriora consectaria consequuntur.

Primo, quod Prælati permutationes Beneficiorum admittere non debeant, immo nec possint, nisi causam inspexerint necessariam; ut nimirum personæ, quæ uni loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilius exercere.

Secundo, quod nullatenus Episcopi teneantur permutationes Beneficiorum sibi præsentatas approbare, tametsi nullum Canonicum adsit impedimentum; sed quod eas rejicere seu non admittere possint, eo solo titulo, quia necessitas, aut utilitas Ecclesiæ permutationem non requirit.

Hinc consequens est, quod merito Episcopi interrogent permutantes, cur Ecclesias suas, quibus per divinam vocationem & providentiam sunt adscripti, deserere velint, & ad aliam transire; ut ex interrogatis & responsis intelligant, num Ecclesiæ utilitas, aut necessitas, an potius cupiditas ad permutandum impellat & provocet. Hoc si Episcopi hodierno tempore exacte observarent, quis ambigat, quin de multis dicere possent cum Concilio Sardicensi, *quod appareat avaritiæ eos ardore inflammari, & ambitioni inservire?*

Tertio sequitur, quod illi, qui via permutationis de uno ad aliud Beneficium transire cupiunt, expendere teneantur, num necessitas, aut utilitas Ecclesiæ eam requirat.

Quarto, quod permutantes non semper sint tuti, dum sine justa causa de una ad aliam Ecclesiam contra sacros Canones transeunt, tametsi Prælati permutationem probaverint; quia, ut ante dictum est, Prælati tantum sunt dispensatores, & consequenter si sine justa causa dispensent, non dispensatio, sed potius dissipatio erit.

Quinto, quod sacris Canonibus contraveniant, neque ulla, etiam Pontificis, auctoritate tuti esse possint, qui solo lucri, aut propriæ commoditatis intuitu, via permutationis Beneficium seu Ecclesiam, cui adscripti sunt, deserere non verentur. Quod etiam jam pridem recte notavit Petrus Cantor: „ Si quis, inquit *in Verb. abbrev. cap.* 40. legitime sortitus est Ecclesiam, „ & quærit occasionem ut eam dimittat, *quia alia pinguior est* „ *& uberior*, secundum pœnam constitutam in Canonibus puniri „ deberet, & in ea manere omni tempore vitæ suæ.

Sexto, quod volentes via permutationis transire de una Ecclesia ad aliam, sedulo examinare teneantur, an appareant sat magna indicia divinæ vocationis, quæ eos a vocatione, in qua vocati erant, avocet & ad aliam impellat.

Septimo sequitur, quod admodum cavendum sit a pactionibus & conventionibus omnibus, quæ circa spiritualia ab omni labe Simoniaca vix immunes esse possunt.

Hæc omnia, aliave, quæ in permutatione Beneficiorum indispensabiliter observanda sunt, si hodierna permutantium multorum praxi & intentione conferantur, vix dubito, quin & hodie verissimum reperietur, quod pridem dixit Boetius Epo *De Saturnino permut. Benefi. jure nu.* 1. „ Certe permutationes iste Be„ neficiales frequenter scrupulos gignunt in animis permutantium „ adeo duros, adeo præterea vehementes ac urentes, eosque ju„ stos, ut Saturnina voracitas nullo unquam consimiles genuerit „ cruciatus illis ipsis, qui devorabantur: cum graviter læsa con„ scientia non temporarios, at perpetuos experiatur cruciatus, „ qui ne morte quidem corporis finiuntur, sed magis & magis „ crescunt, & graviores acrioresque redduntur, nisi salutaribus „ ante mortem fuerit expiata pœnitentiæ Christianæ Catholicæ„ que remediis. Quorum quidem remediorum præstat indigere „ prudenter abstinendo talibus a commerciis, quam temerarias, „ & quasi nundinatorias faciendo permutationes tantum subire „ periculum, cujus amator dignus est qui pereat in illo.

§. III.

An Permutatio sit justa causa recipiendi Pensionem?

QUod permutatio Beneficiorum non sit legitima & sufficiens ratio seu causa petendi pensionem, si non exigente utilitate aut necessitate Ecclesiæ canonice peragatur, omnes facile agnoscent. Quis enim dicere audeat, aliquem mereri, ut in ejus favorem per dispensationem portio fructuum a Beneficio contra Ecclesiæ ordinationem avellatur, quia permutationem Sacris Canonibus contrariam inire præsumit? Immo quis non videat, vel hoc ex capite eum reddi indignum, ut Ecclesia in ejus favorem pensionem constitueret, quia Ecclesiæ Decretis obviando, temere Ecclesiam, quam in sponsam acceperat, lucri aut propriæ commoditatis intuitu repudiare non veretur?

Hoc posito habetur, quod certum sit & evidens, quod nulla permutatio, quæ non ex causa necessaria, aut utili Ecclesiæ peragitur, esse queat causa legitima recipiendi aut imponendi pensionem.

Hinc ulterius facile intelligi potest, plerosque, si non omnes, qui pensionem in permutatione Beneficiorum prætendere solent, illam non solum ob suam permutationem non mereri, sed etiam propter illam indignos reddi.

Qui enim sunt, qui hodie in Beneficiorum permutatione pensionem prætendunt, nisi qui vel spe lucri, aut proprii commodi, aut etiam Officii Ecclesiastici persolvendi obligatione se eximendi, cupiditate impulsi ex uno in aliud Beneficium se protrudunt? Qui enim de Ecclesia, cui semel divina ordinatione & electione adscripti sunt, non nisi utilitate aut necessitate Ecclesiæ suadente & trahente, ad aliam transeunt, seu potius jussu Superiorum transferuntur, sciunt quod Ecclesia seu sponsa; quam necessitate cogente deserunt, non ideo gravanda sit, quia eam deserunt; & licet laudabiliter pro debito eidem deservivérint, servitium non temporali mercede seu pensione in hoc mundo, sed æterna a Domino remunerandum sperant.

Agnoscunt justissime ab Ecclesia decretum esse: „ Si quis trans„ latus est ex alia in aliam Ecclesiam, prioris Ecclesiæ vel „ Martyriorum, quæ sub ea sunt, aut Ptochodochiorum, aut „ Xenodochiorum rebus in nullo communicet “: *Synod. Chalcedonens. Can.* 10. adeoque nec pensionem temporalem ex dimissa Ecclesia percipere prætendat.

Sciunt quoque similes Ecclesiastici, quod qui permutant, ut pensionem ex dimisso Beneficio accipiant, non sint multum absimiles illis, qui resignant seu permutant Beneficia, ut summam pecuniæ (cui pensio æquivalet) recipiant; quod Simoniacam procul dubio, teste Pontifice Urbano III. continet pravitatem. „ Sunt enim, inquit, quidam, qui Præbendæ suæ cedunt & ju„ ri renuntiant, ut majorem Præbendam obtineant, vel ex hoc „ etiam summam pecuniæ consequantur, quod quidem honestati „ est contrarium, *& Simoniacam procul dubio continet pravita*„ *tem* “. *Cap.* 5. *tit. De Rerum permutatione*.

Ecclesiastici, qui spiritu Ecclesiæ aguntur, Ecclesiam, quam divina vocatione sibi desponsarunt, non nisi Ecclesiæ utilitate aut necessitate cogente deserant; in eaque dimissione solam Ecclesiæ necessitatem & utilitatem intuentes, lucrum temporale non quærunt; præcipue quod non sine gravamine Ecclesiæ, cui deservierunt, & Canonum infractione haberi potest: pernoscunt justissimum esse, ut quemadmodum ipsi, quamdiu Ecclesiæ deservierunt, fructus integros perceperunt, etiam successor eadem ratione percipiat; ut inde honeste vivere, & reliquum in pauperes, aliumve pium usum expendere queat.

Injustum proinde sciunt Ecclesiam, a qua, cum illi ministrarunt, temporalia receperunt, eo solo titulo gravare, quia illam Ecclesiæ necessitate aut utilitate impellente deserere coguntur.

§. IV.

Solo titulo inæqualitatis proventuum exigere Pensionem in permutatione Beneficiorum, illicitum est.

PLures hodie reperire est, qui solam Beneficiorum permutationem non esse causam legitimam & sufficientem petendi aut recipiendi pensionem facile mecum agnoscent: at si cum permutatione concurrat Beneficiorum inæqualitas in proventibus, peti ac exigi pensionem, ut hæc inæqualitas ad æqualitatem reducatur, nec injustum, nec Simoniacum credunt; at sine fundamento, ut patebit ex sequentibus.

Certum enim est, ut etiam laxiores fatentur, excessum sive inæqualitatem in spirituali non posse suppleri vel compensari pecunia aut aliquo dono temporali; cujus in promptu ratio est, quia spirituale venderetur pro temporali, quæ res ponit veram materiam Simoniæ; nihil hic faciente Prælati auctoritate, quæ vitium tollere nequit. Hæc Zoesius ad *tit. De rerum Permutatione*.

Si igitur certum sit, inæqualitatem proventuum in permutatione Beneficiorum non posse suppleri vel compensari pecunia, aut aliquo dono temporali, quia spirituale venderetur pro temporali; qua specie citra vitium Simoniæ licebit suppleri vel compensari excessum sive inæqualitatem in re spirituali per pensionem? Num forsitan pensio aliquot centenorum florenorum annue persolvenda aut redempta, *pecunia aut donum temporale* non est? O humana cæcitas, & cæca cupiditas! Si summa pecuniæ simpliciter in compensationem inæqualitatis, aut excessus petatur, Simonia est; sed si eadem vel longo major solo verbo *pensionis* velata exigatur, omnis Simoniæ labes abstergitur.

Adhæc, non minus certum est, quod jus ad proventus Beneficii pecunia, aliove temporali dari aut resignari nequeat, nisi una ipsum Beneficium, cui jus illud est annexum, pro temporali datum aut resignatum censeatur; quia *quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit*, ait Paschalis II. *Caus.* 3. *quæst.* 3. *Can.* 7. *neutrum invenditum derelinquit*. Unde recte notat Doctor Angelicus 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 4. *ad* 5. quod *rebus istis venditis, intelligantur etiam spiritualia venditioni subjici*. Qui ergo jus ad proventus sui Beneficii resignat, ut pro eo *pensionem* notabili summæ pecuniæ æquivalentem accipiat; nec aliter resignare, nisi resignatarius in illam consentiat, nec *ipsum spirituale*, scilicet Beneficium, a quo jus percipiendi proventus Ecclesiasticos dependet, *invenditum derelinquit; eoque vendito*, seu cum temporali, nimirum *pensione*, commutato, ipsum quoque *venditioni subjectum*, vel cum temporali commutatum *intelligitur*.

Qui igitur Beneficium cum alio Beneficio permutare non vult, nisi excessus proventuum sui Beneficii annua pecuniæ pensitatione compensetur, ipsum jus ad temporalia sui Beneficii pecunia compensatum vult; ideoque *gratis* dare non intendit; ac per

conse-

consequens nec ipsum Beneficium, cui jus illud *consequenter* est annexum, *gratis* dare censetur.

Quare qui licitum credunt; nec esse contra justitiam permutare Beneficia Ecclesiastica sub conditione solvendæ pensionis, quia permutans non exigit illam pro permutatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod illi conferre non tenebatur, non obscure comprehenduntur censura Alexandri VII. quam sequenti propositioni injussit in Decreto contra 45. Proposit. *nu.* 22. " Non est contra justitiam, Beneficia Ecclesiastica non con-,, ferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Ecclesiasti-,, ca pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Be-,, neficii, sed velut *pro emolumento temporali*, quod tibi con-,, ferre non tenebatur.

Ulterius, si qua subtilitas actum aliquem a peccato contra certam legem ita excuset, ut simul universam illam legem pene inutilem, & sine fructu reddat, jure merito reputanda est elusio, *ad excusandas excusationes in peccatis*. At evidens est, quod si ab omni Simonia excusentur, qui solo titulo excessus seu inæqualitatis fructuum in permutatione pensionem exigunt, ac recipiunt, universam legem contra Simoniacas & nundinarias permutationes ac resignationes eludi. Cui enim rei lex illa servit, si omnis illa hodierna Beneficiorum appretiatio & nundinatio excusetur, modo ea, quæ dantur, pensionis vocabulo colorentur?

Quis, quarto, tam insipiens, qui in Beneficiorum permutatione aut resignatione pecuniam exigendo Simoniacam resignationem aut permutationem faciet, si eamdem pecuniæ summam *pensionis* nomine, citra vitium Simoniæ, habere possit?

Et certe qui vel leviter attenderit modum agendi eorum, qui Beneficia sua mediante pensione permutant, videbit modo plane profano & nundinario Beneficia Ecclesiastica tractari. Nonne enim dolentes conspicere jubemur, passim Beneficia Ecclesiastica quoad temporalia emolumenta expendi ac appretiari, inæqualitatemque eorum præscripta *pensione* annua compensari, non secus ac duorum equorum, aut fundorum permutandorum valor, & bonitas expenderentur, & reperta eorum inæqualitas pretii suppletione ad æqualitatem reduceretur? Quis similes rerum spiritualium profanationes non exhorrescat & execretur?

CAPUT V.

Num resignatio simplex, vel in favorem, sit justa causa recipiendi Pensionem?

§. I.

Sacri Canones volunt, ut quis Ecclesiam, cui semel est adscriptus, sine causa non deserat.

PRISCUM jus est cum ipsis Apostolis natum: ne vel Episcopi, vel ulli Clerici sua loca, suasve quasi stationes, in quibus divina ordinatione semel sunt constituti, leviter & sine causa deserant; juxta illud Apostoli 1. *Cor. cap.* 7. *vers.* 20. *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.*

Utque hanc in rem prioris ætatis Canones sileamus, etiam sæculo XI. disciplinam illam illibatam voluit Urbanus II. *Dist.* 70. *Can.* 2. " Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decer-,, nens, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, *& in qua* ,, *Ecclesia quilibet titulatus est, in ea perpetuo perseveret* ". Conformiter ad illud Concilii Valentini in Hispania: *Nullum Episcopi ordinent, qui localem se futurum primitus non spoponderit*. Can. *penult. & ult.*

Rationem illius disciplinæ dictum Concilium insinuat: " Ut ,, singuli in delegata sibi Ecclesia assiduum dependant officium, & ,, Episcopi sui præceptis obtemperent, & ne ab Ecclesiastica de-,, vient disciplina, ab una in aliam Ecclesiam transeuntes.

Eamdem Ecclesiæ disciplinam sæculo XII. Alexander III. Archiepiscopo Turonensi exacte servandam esse rescripsit. Cujus rescriptum Gregorius IX. Decretalibus suis *Cap.* 4. *tit De Renuntiat.* inserendo auctoritate juris donavit; adeoque nec jure Decretalium Clericus Ecclesiam, cui semel adscriptus est, sine Superioris auctoritate dimittere potest.

Scio quidem Canonistas recentiores nonnullos existimare decisionem illius Decretalis in desuetudinem abiisse: ex eo quod Episcopi passim permitterent, Clericos Beneficia sua proprio arbitrio dimittere: notandum tamen, quod observat Fagnanus, ejusmodi indulgentiam ex proprio interesse non raro profluxisse. *Num Superiores non curant*, ait Fagnanus: *ut Beneficiati recedant de Beneficiis, quin potius contenti sunt, ut possint aliis conferre*. Cap. 4. *De Renuntiat.*

Num igitur dicta indulgentia suffecerit, ut dicta Decretalis vere esset abrogata, non ita constat: hoc tamen constat, quod Synodus Tridentina *Sess.* 23. *cap.* 16. *De Reformat.* decreverit conformiter ad pristinam Ecclesiæ disciplinam: " ut etiam is, qui ,, ad titulum patrimonii pro necessitate aut utilitate alicujus Ec-,, clesiæ ordinatur, eidem Ecclesiæ aut loco adscribatur, ubi ,, suis fungatur, muneribus, nec incertis vagetur sedibus. *Quod* ,, *si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur*. Quo Decreto (ut etiam recte advertit Fagnanus) ,, prohibentur Clerici licet nullum Beneficium habentes, sed in ,, ipsa ordinatione alicui Ecclesiæ tantummodo adscripti, ab ea ,, inconsulto Episcopo recedere. Unde cavendum est, subdit, ,, idem Fagnanus, a modernis Collectoribus, dum aliis relatis ,, dixerunt: Presbyteris & Clericis non habentibus Beneficium ,, in titulum personalem residentiam requirens, licitum esse ire ,, quo velint, & Ordinarios teneri eis litteras commendatitias conce-,, dere. Hoc est enim, inquit, contra præcitatum Concilii Decretum.

Sive igitur pristina, sive moderna Ecclesiæ Decreta spectentur, sat apparet, Ecclesiæ mentem & intentionem esse, ut quemadmodum sine Principis aut Ducis consensu milites stationes suas deserere nequeunt, ita nec Clericis stationes sive Ecclesias sibi commissas leviter, & sine Superioris voluntate deserant.

Manifestum quoque est, Ecclesiam stabiles & firmos velle Ministros, qui eo nimirum animo accedere debent, ut sedulum & stabile in sua vocatione servitium præstent neque ab ea recedant, ni alio eos necessitas aut utilitas vocet.

Quapropter si Patres Concilii Bituricensis *an.* 1584. *tit. De Benef. cap.* 2. " denuntient omnibus cujuscumque gradus & condi-,, tionis, qui Beneficia Ecclesiastica solius temporalis proventus ,, gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitu-,, tionem teneri ": quanto majori jure denuntiarentur omnibus, qui Beneficia Ecclesiastica non suscipiunt, ut in illis officium aliquod Ecclesiæ præstent; sed ut illud quamprimum resignando pensionem aliquam ex illo distillent, *pensionem ullam non facere suam, sed ad restitutionem teneri*.

§. II.

Resignationes in favorem cum clausula, non aliter, nec alias, *multis titulis contrariæ sunt Sacr. Canonibus.*

RESIGNATIONIS in favorem cum clausula, *non aliter*, *non alias*, *non alio modo*, pluribus contrariari sacri Canonibus apertum est.

Planum enim est, ordinarie hujusmodi resignationes pactionem seu conventionem aliquam continere: *cum tamen in spiritualibus*, juxta Sanctiones Canonicas, *omnis pactio, omnisque conventio omnino debeat cessare. Cap.* 4. *tit. De Pactis.*

Secundo, sacris Canonibus vetitum fuit, ne Clericis liceat sibi successorem eligere, licet ad vitæ exitum perveniant: ne *alias Sanctuarium Dei quasi jure hæreditario possideretur.*

Quomodo per prædictas resignationes hisce Canonum constitutis contraveniatur, & ratio & experientia docet. Quis enim non videat, per similes resignationes Beneficiatos sibi successores eligere, Beneficiaque jure quasi hæreditario ad posteros transmittere? quod & experientia nimis quam manifestum fecit; cum malo etsi per regulas Cancellariæ *De Viginti*, *De publicandis Resignationibus*, aliasque Romani Pontifices occurrere voluerint, parum tamen remedii allatum esse quotidie experimur.

Tertio, per hujusmodi resignationes a Collatione & Provisione Beneficiorum excluduntur illi, quibus ex Ecclesiæ ordinatione incumbit Ministros constituere: & datur pene omnibus Beneficiatis facultas Beneficium pro arbitrio suo conferendi, & quasi de proprio disponendi.

Hæc & similia, quæ ab hujusmodi resignationibus vix abesse possunt, si attendantur: non mirum, si nec in Decreto Gratiani, nec in Decretalibus Gregorii IX. vel Bonifacii VIII. aut Clementinis, vel Extravagantibus ulla resignationis *in favorem* cum clausula, *non aliter*, *non alias*, *non alio modo*, mentio occurat; ut etiam Flaminius Parisius observat. Quo vero tempore primum originem cœperint, incertum illud est: constat quod tempore Georgii De Ambasia in regno Franciæ Legati a latere ventilatum fuerit, teste Ruzeo *Tract. Jur. Regul. Privil. Utrum resignatio facta in favorem certæ personæ valeret, vel censeretur Simoniaca*: ac tandem ab utraque parte allegatis argumentis per Parlamentum Parisiense similes resignationes ut *nullas & Simoniacas fuisse rejectas*, tamquam continentes pactionem saltem tacitam ex parte resignantis, & expressam in verbis procurationis cum clausula, *non aliter &c.*

Profecto si quis attenderit incommoda & abusus omnes, qui occasione resignationis *in favorem* in Ecclesiam redundant, non dubium quin fateri debeat, quod omnino optandum ac annitendum esset, ut resignationes illæ pluribus sæculis incognitæ, nec etiam hodie permitterentur: merito que a nonnullis in Synodo Tridentina ad earum totalem abolitionem actum fuisse.

Nonne enim ad oculum patet, per similes resignationes & permutationes hodie Beneficia Ecclesiastica quasi commercio profano exponi & transferri? Nonne per similes resignationes Beneficia hæreditaria quodammodo facta esse conspicimus? Nonne per illas passim carni & sanguini in Beneficiorum resignatione indulgetur? Nonne quisque Beneficiatus per viam similis resignationis constituitur quasi dominus sui Beneficii, ut de illo pro arbitrio suo disponat, & contra Sacrorum Canonum Decreta successorem sibi eligat.

§. III.

Permutantes & resignantes debent in sua permutatione & resignatione semper, quantum possibile est, digniorem eligere.

PERMUTANTES ac resignantes Beneficiorum distributioni seu provisioni cooperari, ad eamque concurrere, juxta usitatam modernam praxim, nemini dubium esse potest: consequenter sicuti Collatores & Patroni citra justitiæ distributivæ violationem, & sine peccato acceptionis personarum, minus dignum præ digniori, ex humano erga aliquem affectu eligere vel præsentare nequeunt, ut supra probatum est; ita nec permutantes aut resignantes, in quantum ipsi ad Beneficiorum distributionem (quæ unice in Ecclesiæ utilitatem fieri debet) concurrunt, non possunt dignum præ digniore ex privato affectu, aut humana aliqua consideratione eligere.

Sed dicent forte permutantes aut resignantes, Superiorum esse permutationem vel resignationem admittere vel rejicere. Resp. Sit ita; quid enim si Prælatus facilius forsan quam oporteret: immo quodammodo indifferenter, ut hodie aliquibus in more esse videtur, permutationes admittat, num propterea permutantes & resignan-

resignantes minus dignis erunt extra noxam? Nonne ipsi sunt causa, quod manus digni Beneficium obtineant? Si enim in permutatione & resignatione solum utilitatem Ecclesiæ attendissent, easque personarum conditiones, quæ faciunt *ad causam*, id est ut melius Ecclesiæ provideatur, indubie dignior promotus fuisset; adeoque per resignationem minus digno fit ut Beneficium non distribuatur secundum justitiam distributivam.

Adhæc, quis nesciat, quin considerando hodiernam praxim, Prælati ac Superiores subinde cogantur tolerare resignationes aut permutationes factas cum personis minus dignis, ex. gr. ut valde indignus excludatur; quo casu equidem permutantes & resignantes causa sunt, quod minus digni præ dignoribus in Beneficia intrent.

Plura hic dicere supersedeo, quia in anterioribus sat ostensum fuit, quod in quacumque Beneficiorum distributione unice præ oculis haberi possint conditiones personarum, quæ faciunt *ad causam*, id est, ut aptiori Ministro Ecclesiæ provideatur (a).

§. IV.

Renuntiatio simplex, vel in favorem non est justa causa petendæ Pensionis.

Ut renuntiatio Beneficii justa ac legitima causa esset petendi aut recipiendi pensionem, deberet ipsa esse titulus sufficiens & legitimus, ut quis reditus Beneficio annexos perciperet: at quid a ratione magis alienum, quam ut quis jus acquirat ad fructus seu proventus destinatos in subsidium & sustentationem Ministri aut operarii, per hoc quod ministerium aut operas deserat? Nonne econtra justissimum, ut sicuti ipse tamquam minister & operarius integros proventus habuit, eosdem integros permittat illi, qui in idem ministerium & operas succedit?

Hinc magna Chalcedonensis Synodus statuit *Can.* 10. ut si quis ,, translatus est ex alia in aliam Ecclesiam, prioris Ecclesiæ, ,, vel Martyriorum, quæ sub ea sunt, aut Ptochodochiorum, aut ,, Xenodochiorum *rebus in nullis communicet*.

Ulterius, qui ob solam renuntiationem seu resignationem a resignatario pensionem prætendit, nonne ob Beneficii collationem seu resignationem temporale, pensionem nimirum aliquot centenorum florenorum exigit? Qua igitur ratione a Simonia eximitur? Quod enim apertius, quam Simoniacum esse, nolle Beneficium alicui, sive via permutationis resignationis dare, nisi ex resignatione seu permutatione summam aliquam pecuniæ accipiat, eaque ei addicatur?

,, Sunt quidam, teste Urbano III. qui Præbendæ suæ cedunt, ,, & juri renuntiant, ut majorem Præbendam obtineant, vel ex ,, hoc summam pecuniæ consequantur, quod quidem honestati est ,, contrarium, & (ait Pontifex) *Simoniacam procul dubio con*-,, *tinet pravitatem*". *Cap.* 5. *tit. De rer. permut.*

Si teste Pontifice cedere seu renuntiare Præbendæ ut ex hoc *summa pecuniæ* obtineatur, *Simoniacam continet pravitatem*, qua ratione, vel in speciem a Simonia excusabuntur, qui Præbendæ vel Beneficio renuntiant, ut pensionem aliquot centenorum florenorum obtineant? Num forte *pensio* illa non est æstimanda *summa pecuniæ*? O humana cæcitas & perversitas!

Aliter sane id intellexerunt Patres Synodi Oxoniensis *an.* 1222. ,, Ne lepra, inquiunt *Can.* 21. Giezitica, quod absit, per ava-,, ritiæ cultum latenter irrumpens Ministros Ecclesiæ collocet ,, extra castra regni æterni, districtius inhibemus, ne quis Ec-,, clesiæ renuntians *recipiat ab eo, qui substituitur, vicariam*.

Non dubitavit proinde hæc Synodus, quin lepra Giezitica inficerentur renuntiantes Ecclesiæ, ea conditione, ut ab eo, qui sibi substituitur, *vicariam* sive pensionem recipiant.

Et certe quis, nisi pensionarii cupiditate avaritiæ excæcati, de hac veritate ambigere posset? Unde etiam Theologi alias de laxitate potius, quam de rigore suspecti, similes renuntiationes Simoniacas dicere non dubitarunt.

" *Nullo modo justum est* (ait *Theophylus Raynaudus e Societate Jesuitica Theologus* Tract. De bonis Eccles. lib. 1. sect. 2. cap. 5.) *ut quis idcirco tantum deposcat sibi pensionem, quia resignat Beneficium in favorem tertii*, tametsi hæc est praxis, vel potius abusio quotidiana. *Reprehendunt eam Corduba, Valerius, & Molanus. Ratio cur non possit eo tantum titulo imponi pensio, inde ducenda, quod desit titulus accipiendæ ex ea causa pensionis*... *Igitur titulus, ob quem pensio imponitur, est Beneficii renuntiatio, quæ si sola sit, non est causa idonea pensioni imponendæ; quia Beneficiarius post renuntiationem nihil juris habet ad minimam partem fructuum Beneficii, quod dimittit: per ipsam vero renuntiationem nullum jus ad fructus acquirit. Tenetur enim vel rite ministrare, ut fructibus potiatur; vel si cedere Beneficio vult, tenetur gratis cedere, nisi aliquem titulum alleget, quo possit portionem fructuum retinere. Quod si omittat, & tamen fructuum partem sibi securam velit*, vel pro pretio Beneficii id deposcit, est Simoniacus, *vel de ea nequitia est suspectus; etiamsi* Pontificiam *concessionem obreptitie extortam obtentat, ut Corduba admonuit adductis Panormitano, Anania, Felino, Archidiacono; Imola, & Frederico*.

Ex sententia proinde etiam laicorum ut Simoniaci condemnantur, qui solo titulo resignationis *in favorem*, exigere pensionem non verentur.

(a) Eo loci observare non erit superfluum, quod anno 1654. Urbanus VIII. prohibuerit ne eidem personæ licet digniori ejusdem Beneficii fiant plures resignationes. Hæc regula a Gallis observatur, ac recensetur inter leges Jurisprudentiæ Canonicæ.

CAPUT IV.

De Pensionibus *pacis causa*.

§. I.

Exigere Pensionem, ut liti cedatur, illicitum est.

Interrogatus Alexander III. in *Cap.* 7. *tit. De Transact.* ,, Utrum de Ecclesiastico Beneficio in litigium deducto possit fieri transactio": tale dedit responsum: ,, Quod transigi super re ,, sacra & litiosa non potest, etenim res sacræ, ut possideantur ,, aliquo dato vel retento seu promisso, speciem credimus habe-,, re Simoniæ.

Nihil proinde temporale pro renuntiatione litis super re sacra sive Beneficio, citra Simoniam exigi potest; cujus ratio non est obscura. Jus enim, quod litiganti alter colligitantium cedit, indubie spirituale est; siquidem respicit Beneficii titulum, super quo lis vertitur. Proinde si pro cessatione hujusmodi prætensi juris temporale exigatur, non potest non esse Simonia.

Hoc si omnes agnoscere teneantur, nimirum Simoniacum esse, pro cessione sive renuntiatione prætensi juris ad Beneficium exigere aliquid temporale sive *transigere super re sacra & litigiosa aliquo dato vel retento*; quis audit inficiari, quin Simoniam redoleat, renuntiare sive cedere juri litigioso ad Beneficium ea conditione, ut aliquot centenorum florenorum pensio cedenti solvatur? Quis enim ambigat, quin eo casu fiat transactio de re sacra aliquo dato vel retento? ni forte nihil dare dicatur cedenti, dum illi notabilis pensio annua addicitur.

Pensiones proinde, quæ *pacis causa* petuntur & exiguntur, Simoniacæ pravitatis mera sunt pallia. Quid enim, quæso, interest, num quis simpliciter colligitantem obliget ad dandam simpliciter aliquam summam pecuniæ; num vero eumdem adstringat, priusquam liti cedere velit, ut similem vel majorem summam, quam *pensionem* vocare lubet, persolvat?

§. II.

Frequenter incurritur Simonia ab eo, qui promittit Pensionem pacis causa.

,, Multi electi, qui gratuitam & Canonicam habent ele-,, ctionem, inquit S. Ivo Carnutensis *Epist.* 6. quia dila-,, tionibus impediuntur, comparatis sibi pecunia mediatoribus ,, & prolocutoribus, ne turpem patiantur repulsam, in *Simonia*-,, *cam* offendunt, aliquando consecrationem.

Rationem assignat B. Petrus Damiani *lib.* 2. *Epist.* 3. quia non Ecclesiæ consulere quærunt; *sed quiete possidendi sibi culminis aditum pandunt*. Hoc est, ne per tertium a Sacerdotio assequendo impediantur, aut ex illo deturbentur, datis muneribus, sub specie *redimendæ vexationis*, ut ajunt, assequuntur.

Sub hac vero larva non raro Simoniam latere *parte* 1. *cap.* 2. §. 3. ostendimus; eo quod sæpius contingat, ut tertius juste ipsum vel a possessione impedire, aut ex possessione exturbare possit; quo casu, si temporali dato aut promisso tertius ille juri suo cedat, quis ambigat, quin apertissima committatur Simonia, & præcepto Christi, *Gratis accepistis, gratis date*, contraveniatur.

Quidni igitur & Simonia committatur ab eo, qui annuam pensionem annuit & promittit colligitanti, ut a lite recedat, non Ecclesiæ consulere quærens, *sed quiete possidendi sibi culminis aditum pandens*; atque ita, ne, per tertium a Beneficio retardetur, vel ex illo forsitan exturbetur, sub specie *redimendæ vexationis*, vel ut loqui placet, *pacis causa*, pensionem aliquot centenorum florenorum addicit & promittit?

Quapropter timendum est, ne qui colligitantibus, seu vexantibus pensionem facile annuunt & promittunt, quasi Ecclesias a litibus & molestiis liberaturi, non raro sub hoc specioso pallio Simoniam committant; quia revera non Ecclesiam a vexatione liberare, quam seipsos in Beneficii possessione securos constituere, ac colligitantis jus pensione annua redimere intendunt.

Tametsi igitur nonnunquam contingere possit, ut pensio a Prælato ob justam causam, v. g. ad avertendum magnum malum ab Ecclesia, alias non avertendum, imposita, juste a pensionario accipitur, quemadmodum *parte* 2. *cap.* 2. §. 5. notavimus: sollicite tamen cavendum, ne ipse Beneficiatus proprio motu eam addicat aut promittat, ne, ut diximus, sub illo pallio Simoniam incurrat; dum scilicet latente proprio affectu, per pensionis addictionem pacificam Beneficii possessionem quærit.

§. III.

Occurritur objectioni, quæ petitur ex Cap. 21. *tit.* De Præbendis.

Illis, quæ de pensionibus *pacis causa*, sive redimendæ vexationis, dicta sunt nonnulli contrariari credunt decisionem seu responsum Innocentii III. in *Cap. Nisi essent, tit. De Præbendis*. Verum si tantum leviter contextus Decretalis expendatur, de facili apparebit, nihil in illo Innocentii responso præsidii pro hodiernis pensionibus haberi; quod ut omnibus clarius appareat, integrum textum subjicio.

,, Nisi essent, inquit, viri providi & onesti, tam qui ordina-,, tionem fecerunt, quam illi, circa quos est facta ordinatio, in ,, Ecclesia vestra super negotio Prioratus, ordinationem illam ,, valde suspectam propter exempli perniciem haberemus. Quod ,, ergo post concertationem diutinam ordinatum est circa unum ,, de duobus electis, ut ipse habeat Prioratum, hoc ex jurisdi-ctione

" ctione delegata secundum justitiam videtur esse statutum: quod " autem ordinatum est circa reliquum, ut ipse viginti libras de " reditibus Capituli, & quadraginta de proventibus Prioratus " percipiat annuatim; hoc secundum providentiam intelligitur " esse præceptum ex arbitraria potestate, cum in Delegatos " fuerit compromissum, qui auctoritatem sibi retinendo commissam, se pro bono pacis & utilitatis hoc ordinasse fatentur. " Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta, possuntque " licite Prior & Capitulum de proventibus suis propter causas " prædictas, non quidem ex pactione partium, sed ex jussione " Judicum, provisionem hujusmodi exhibere, nos eam hoc ad- " hibito moderamine *toleramus*, ut ad præstationem quadragin- " ta librarum non dignitas Prioratus, sed persona Prioris ma- " neat onerata: ne forte circa proventus aliqua videatur facta " lectio Priore defuncto, successor ipsius ad præstationem qua- " draginta librarum minime teneatur.

Circa illam Pontificis decisionem hæc notanda occurrunt, quæ clare ostendunt decisionem illam nullatenus pensionibus hodiernis patrocinari.

Primo dicit Pontifex, quod ordinationem illam haberet valde suspectam propter exempli perniciem, nisi essent viri providi & honesti, tam qui ordinationem fecerunt, quam illi, circa quos est facta ordinatio. Ut nimirum ex personarum prudentia & honestate præsumeret Pontifex, ordinationem illam unice in Ecclesiæ utilitatem factam esse.

Secundo notandum, quod Pontifex dicat, quod possint Prior & Capitulum licite de proventibus suis propter causas prædictas, *non quidem ex pactione partium, sed ex jussione Judicum* provisionem hujusmodi exhibere.

Quod igitur hic pensionis nomine dabatur, initium sumebat ex jussione Judicum, non *ex pactione partium*: immo nequidem scitur, partes de pensione mentionem fecisse; sed Judices ut viri honesti & providi judicarunt pro *bono pacis & utilitatis* Ecclesiæ justum esse, ut subsidium aliquod daretur ei, qui Prioratui cedebat: quemadmodum Synodus Chalcedonensis in causa Sabiniani & Athanasii contendentium de Episcopatu Perrhenorum ordinasse *parte* 2. *cap.* 1. §. 2. & *Dissert. in Synod. Calced. cap.* 2. §. 15. *Act.* 14. diximus. Quidni enim fieri potuit, ut is qui cedebat, de Ecclesia esset bene meritus, nec aliunde, unde viveret, haberet; adeoque omnino justum esset, ut *miserationis intuitu* de alimentis ipsi per Judices provideretur.

Nullum ergo pensiones illæ hodiernæ, quæ *ex pactione & conventione partium* initium sumunt, licet postea Judici vel Superiori probandæ præsententur, præsidium habent: immo econtra non obscure reprobantur; cum Pontifex expresse dicat, quod Prior & Capitulum, *non quidem ex conventione partium, sed ex jussione Judicum*, provisionem hujusmodi exhibere possint.

Quare ad hanc Decretalem scribens Prosper Fagnanus, dicit: " Oportet tamen ut hujusmodi compositiones (qualis occurrit " in hac Decretali) super Beneficiis, ad hoc ut valeant & ex- " cusentur a Simonia, capiant principium ab auctoritate Supe- " rioris, & non a pactione partium, ut probat, inquit, hæc " littera, ibi *non quidem ex pactione partium, sed ex jussione* " *Judicum*. Quamobrem, pergit Fagnanus, qui prius faciunt " inter se compositionem, & postea adeunt Judices ut interpo- " nant auctoritatem, non excusantur secundum bonam conscien- " tiam, quominus incidant in vitium Simoniæ, ut advertunt " Butrius, Immola, Abbas, & Decius ". Hæc Fagnanus ad *Cap. nisi essent, tit. De Præbendis, num.* 5.

Nihil ergo commune habet provisio, de qua in dicta Decretali, cum modernis pensionibus. Hæ enim ex *conventione & pactione partium initium sumunt*; illa autem provisio facta erat ex *mero officio* Judicum delegatorum in qualitate arbitratorum, qui bonum pacis & utilitatis præ oculis habentes ita statuendum credebant.

Adhæc, licet ordinatio illa a Judicibus illis providis & honestis, pro bono pacis & utilitatis facta, nihil mali in se habere videretur, eam tamen Pontifex approbare noluit; sed *eam adhibito hoc moderamine*, inquit, *toleramus*.

Quis vero nescit, multa pro temporum ac rerum circumstantiis a Pontifice, aliisque Ecclesiæ Prælatis *tolerari & dissimulari*, quæ tamen non probantur. Unde etsi hic pensionis aliquod vestigium esset, nihil tamen pensionarii in suam defensionem habere possent. Sicuti enim superius dictum est, potest nonnunquam Superior pensionem aliquam permittere, & imponere & Beneficiatus impositam solvere, ut tamen pensionarius eam illicite percipiat. Unde non dicitur hic quod cedens eam licite percipiat.

Verum enim vero, tametsi Pontifex hoc suum responsum ita temperaverit, tantaque circumspectione loquutus fuerit, tamen ex *occasione hujusmodi provisionis*, ait Glossa, *assumunt quandoque aliquid causam male faciendi*. Quinimmo, ut recte nonnulli observarunt, ex hac Decretali originem sumpsere pensiones illæ quæ hodie *pacis causa* colorantur, ut vel inde pateat quam difficiles se exhibere teneantur Ecclesiæ Prælati, ut permittant aut etiam tolerent ea, quæ de facili in exemplum, cum ingenti malorum sequela trahi queunt.

Quamvis igitur Prælati Ecclesiæ juxta ante dicta, interdum ob bonum Ecclesiæ annuere possint pensionem alicui non merenti; ob exempli tamem perniciem, rarissime id faciendum erit: immo interdum expediret extrema quæque tentare, quam pensionem permittere seu indulgere; præsertim eo loco ubi pensiones tot malorum scaturigines nondum invaluerunt: aut non tales, quales petuntur (*a*).

C A P U T VII.

De incommodis, quæ ex hodiernis Pensionibus oriuntur. Et an Synodus Tridentina eas probaverit? Quidque de illis Sanctus Carolus senserit?

§. I.

Eadem pene incommoda oriuntur ex moderna Pensionum praxi, quæ ex Simonia.

PER hodiernas pensiones frequenter in Beneficiorum permutatione ac resignatione Simoniacam pravitatem tegi ac palliari, ex antedictis constat: eosdemque pene modernarum pensionum atque Simoniæ effectus esse, non difficulter intelliget, qui vel leviter hodiernum pensionariorum agendi modum consideraverit.

Per Simoniam contingit, ut res spirituales ad vilitatem quamdam rebus istis indignissimam redigantur: cum enim in Simonia commutatio quædam rerum spiritualium cum temporalibus interveniat, quodam modo spiritualia temporalibus coæquantur, quo res spirituales multum infra dignitatem suam deprimi nemo dubitat. Quis vero idem per usitatam pensionum praxim fieri neget? Nonne enim ad oculum patet, resignantes ac permutantes, æstimare Beneficia sua penes proventus annuos, eosque temporali pensione compensatos aut æquatos velle, non alias ac si res mere temporales in foro appretiarentur, atque pretii suppletione ad æquitatis terminos reducerentur? Num forsan res spirituales minus deprimuntur, si pensione annua aliquot centenorum florenorum commutentur, quam si certa pecuniæ summa interveniente commutatio fieret?

Ulterius per Simoniam fit " ut nulla de actu probatio, ut " nulla sollicitudo de moribus, nulla de vita discussio; sed so- " lummodo dignus, qui dare pretium suffecerit æstimetur ": ait S. Gregorius *lib.* 7. *Epist.* 111. An non idem est pensionum effectus? Nonne prima, ne dicam unica, est pensionariorum in Beneficiorum resignatione aut permutatione cura, quis ampliorem ac pinguiorem pensionem dare velit.

Sit Clericus aliquis moribus ac eruditione quantumvis excellens, qui Beneficium non ambiat; qui proventus ac reditus Ecclesiasticos consideret, ut Ministrorum sustentationi deputatos, & quod reliquum est, pauperum usibus applicandum: si pensionem proventibus Beneficii proportionatam annuere nolit, a Beneficio excludetur.

Nonne quoque constat, per pensionum praxim æque ac per Simoniam pauperibus plerumque ad Beneficia aditum intercludi? Quid enim experientia evidentius, quam pensionarios illos passim quærere, qui pensionem non tantum annuere volunt, sed de illius annua solutione securitatem dare possunt? Immo frequenter pensionariis nec hoc sufficit, sed eum invenire student, qui si non expresse, saltem tacite pensionis redemptionem addicat; aut ut minus ex circumstantiis colligant, eum ad redimendum esse inclinatum: quod cum a pauperibus non sperent, etiam illis, tametsi optime merentibus, Beneficia sua resignare cavent.

Quid plura? Nonne ingenue fatendum est per pensionarios hodie eo rem pene redactam, ut dicere liceat cum Alexandro II. " Quod nulli unquam Clerico, quamvis religioso, quamvis scien- " tia & moribus prædito, Ecclesiasticum Beneficium concedatur " (ego dico, resignetur) nisi ei qui *profano pecuniæ* (pensio- " nis) *munere* illud emere studuerit: sitque Ecclesia & res ejus " ita venalis, veluti quæ terrena & vilis merx a negotiatoribus ad vendendum exposita ". *Can.* 9. *caus.* 1. *quæst.* 3.

§. II.

Canonibus pluralitatem Beneficiorum vetantibus per Pensionarios illuditur.

CUM Ecclesiasticus ordo pervertatur, aut Synodus Tridentina *Sess.* 24. *cap.* 17. *De Reformat.* quando unus plurium Officia occupat Clericorum, sancte sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Ecclesiis conscribi. Verum quia plurium Beneficiorum venatores, non tam Officia, ac Ecclesiastica ministeria, quam temporalia commoda venari & æstimare solent, facili negotio per hodiernas pensiones sacris illis Canonibus illudunt.

Cum enim pensio, quantumvis notabilis, nomine Beneficii non venire credatur; creditur quoque, pensiones licet multiplicatas una cum Beneficio haberi posse, salvis Canonibus pluralitatem Beneficiorum damnantibus; atque ita pensionarii, non obstantibus tot Ecclesiæ severissimis Decretis, idem assequuntur per pensiones

(*a*) Ex his sequitur pensionem, quæ datur *propter meritum personæ*, ut ajunt, sæpius esse illicitam. Eo nomine donantur pensiones in Galliis concessæ super Beneficia, quæ ex nominatione Regia dependent. Constat autem traditione eas pensiones non esse Canonicas, cum in gratiam utilitatis Ecclesiæ non conferunt, sed duntaxat in commodum temporale Clericorum, qui illas obtinent. Porro sæpius eo motivo dicuntur Clerici, qui istas pensiones a Rege efflagitant. Quales illi sunt; quibus aut splendidæ amicitiæ, aut familiæ splendor, aut affinitatum magnitudo, aut preces importunæ annuas pensiones in Beneficia impetrant. Quantum illi distant ab agendi ratione S. Francisci Salesii, cujus illud conscientiæ testimonium de pensionibus extat *lib.* 5. *pag.* 225. in ejus vita consignatum. En verba auctoris vitæ S. Francisci Salesii: " Rex ipse, dum vacaret Episcopatus, amplam obtulit pensio- " nem annuam, deditque eo inscio literas ad Quæstorem; & Salesius quidem o- " blatis sponte pecuniis, pudore suffusus, statim ad Regem acturus gratias, " simulque recusaturus accessit.

Observandum tamen est pensionem, quæ data dicitur *ob meritum personæ*, esse quandoque licitam; verbi gratia, si concedatur Clerico, qui Ecclesiæ utilem navat operam, quique ea pensione indiget, ut possit victum honestum colere.

siones, quod assequi per Beneficiorum pluralitatem ordinarie intendunt; & Ecclesia in eadem pene incommoda incidit, quae vetando Beneficiorum pluralitatem vitare intendit.

Si enim quis Beneficium aliquod, v. g. Canonicatum Cathedralem possideat, eligatur vero ad aliud cum priori incompatibile, ex. gr. Decanatum in alia Ecclesia; prius Beneficium quidem specie tenus resignabit, sed in effectu, quoad majorem nimirum emolumentorum partem retinebit, scilicet retinendo pensionem, quae ut minus duas partes, immo nonnunquam totam pene portionem proventuum absumet; sicque non duo duntaxat, sed quotquot assequi poterunt Beneficia in effectu simul retinere pensionarii poterunt, singula nimirum sub pensione resignando.

Inde contingit illud, quod praecipue per sua Decreta contra Beneficiorum pluralitatem cavere voluit Ecclesia „ ut unus, „ qui unum quantumvis modicum vix Officium; ut loquitur „ Joannes XXII. implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat „ stipendia; quae multis litteratis viris, vitae puritate, ac te- „ stimonio bonae famae pollentibus, qui mendicant, possent a- „ liunde sufficere, aequa distributione collata ". *Extrav.* Execrabilis *De Praebend. in communib.*

Et quaeso, quid interest, num quis retinendo plura Beneficia plurium Clericorum sibi stipendia usurpet, an vero tamquam pensionarius nullo Ecclesiastico titulo munitus illa sibi vendicet?

Certe non absimiles videntur hujusmodi pensionarii illis, qui jam pridem variis artificiis plura Beneficia retinere volentes, Beneficium alteri quidem modico constituto stipendio resignabant, ejusdem Beneficii Vicaria cum majore parte fructuum sibi retenta: quod perniciosum artificium dum Ecclesia detexit, condemnare non dubitavit. Vide *Synodum Lodinensem an.* 1237. *Can.* 10.

Nonne enim multi pensionarii in effectu Beneficium modico constituto stipendio resignant, sibi majori parte fructuum, *pensionis* nomine retenta?

§. III.

Propter Pensiones aspirant plures ad Beneficia; qui nec Beneficio deservire, immo nec in statu Ecclesiastico vivere intendunt.

MERCENARIOS, qui non nisi lucra saeculi in militia Christi quaerunt, summopere semper execrata est Ecclesia. Hinc serio monet Episcopos, ut ne *prima quidem Tonsura initientur, de quibus probabilis conjectura non sit, eos non saecularis judicii fugiendi fraude, sed* ut Deo fidelem cultum praestent, *hoc vitae genus elegisse*. Synodus Tridentina *Sess.* 23. *cap.* 4. *De Reform.*

Eadem ratione declaratur in *Cap.* 35. *De Electione in VI.* „ Quod si quis promoveri ad Sacerdotium non intendens Paro- „ chialem receperit Ecclesiam, ut fructus ex ea per annum re- „ cipiat; ipsam postmodum dimissurus (nisi voluntate mutata „ promotus fuerit) teneatur ad restitutionem fructuum eorum- „ dem, cum eos receperit fraudolenter: illum autem, qui eam „ illi contulit, cum ipsum non crederet ad hujusmodi Ordinem „ promovendum (praeter divinam quam exinde incurrit offen- „ sam ad servandam indemnem eamdem Ecclesiam decernimus „ obligari.

Quinimmo cum propter officium debeatur Beneficium, denuntiare non dubitavit Synodus Bituricensis, ut ante notavimus: „ Omnibus cujuscumque gradus & conditionis, qui Beneficia Ec- „ clesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos „ non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Quam vero latam portam huic abusui (nimirum suscipiendi Beneficia Ecclesiastica sine animo Ecclesiae serviendi, & officium propter quod Beneficium datur, obeundi) hodierna pensionum praxis aperiat, vix dici potest.

Quis enim est, qui non intelligat sibi notabilem pecuniae summam obventuram, modo Beneficium semel habere queat: licet nunquam Beneficio deservire, immo nec statum Ecclesiasticum assumere velit? Mox enim ut Beneficium obtinuerit, via ei resignationis aut permutationis sub pensione patet; qua mediante, nullo praestito officio, non exigua pecuniae summa aut annue obveniet, aut certe redempta pensione, simul & semel praestabitur.

Sed quid pluribus opus est probare, per modernam pensionum praxim praedicto abusui portam aperiri? Quandoquidem nihil experientia quotidiana sit evidentius, quam Beneficia Ecclesiastica avide quaeri ab iis, qui nihil minus in animo habent, quam ratione Beneficii officium praestare, immo nequidem statum Ecclesiasticum assumere resolverunt; sed Beneficium tamen quaerere & acceptare non dubitant, certi, quod etiam nullo praestito servitio, nec ulla quidem in loco Beneficii facta residentia, ipsis nihilominus non incerta aut dubia spes maneat recipiendi via resignationis notabilem pecuniae pensionem ex Beneficio vel modico tempore potiesso. Hinc etiam videmus, quod mox Beneficia pensione retenta dimittant, signum non incertum, quod in Beneficii acceptione unice pensionem respexerint.

Ex eodem indubie fonte profluit, quod Patroni & Collatores carni & sanguini consulere volentes, facile inducantur, ut Beneficia conferant consanguineis suis, licet sat intelligant, eos statum Ecclesiasticum non meditari; sciunt enim, quod si statum saecularem assumere voluerint, de Beneficio nihilominus notabile commodum via resignationis sub pensione consequi poterunt.

§. IV.

Referuntur plura alia incommoda ex Pensionum praxi pullulantia.

PLURA eaque notabilia incommoda ex moderna pensionum praxi pullulantia praecedentibus Paragraphis notavimus, quibus nonnulla forsitan nec minora hic adjicimus.

Primo quidem, per pensiones hodiernas, praesertim si ipsis Beneficiis imponantur, contigit, ut proventus Beneficiorum ipsis Ministris Ecclesiae ita substrahantur, ut vix reliquum sit, unde juxta statum suum moderate ac frugaliter vivere queant: ex quo ulterius contingit, ut viri eruditione ac moribus sufficientes aegre reperiantur, qui Beneficiis illis praeesse velint.

Hoc incommodum ex pensionibus impositis sensit in sua Dioecesi S. Carolus: Eo namque (ait vitae ipsius Scriptor *lib.* 7. *cap.* 35.) „ primum Ecclesiam capessente vel magna ex parte, vel „ toti fructus Ecclesiarum alienis hominibus erant reservati, ex „ quo fiebat, ut qui essent aliquo numero Presbyteri, Sacerdo- „ tia recusarent; quorum facultatibus, pro dignitate vitae cul- „ tum non possent conservare. Qui vero accipiebant, parvi „ pretii homines, neque doctrina, neque auctoritate satis mu- „ neri suo facere valebant, ut praeter Sacerdotis, ut tempora „ sunt, ex ea re contemptum, neque sacra supellex pro decore „ parari, neque refici, vel ornari Ecclesiae, neque sarta tecta „ haberi possent.

His finalibus verbis aliud pensionum incommodum exprimitur: nimirum, quo per earum reservationem fiat, ut a Beneficiis sive ab Ecclesiis subtrahatur illud, quo sacra supellex parari, vel refici, aut ornari Ecclesiae, & sarta tecta conservari possent & debent.

Adhaec, Canonum atque Patrum unanimi testimonio adeo certum est, quod res Ecclesiae sint vota fidelium, patrimonium pauperum, & redemptio animarum, ut trecentis etiam & amplius annis a famosa rerum Ecclesiasticarum divisione dicere non dubitarint Patres Concilii Vernensis ann. 884. *Can.* 12. *Certe quod nullus quamquam impudentissimus negare audebit: possessio Ecclesiae votum est fidelium, patrimonium pauperum, redemptio animarum*. Quis igitur sat aestimet abusum, quo hodie otiosos Clericos nihil de Ecclesia meritos (nisi quod forsitam Beneficia profano commercio sacrilege nimis tractaverint) titulo pensionis de *patrimonio pauperum*, vel *patrimonio Jesu Christi*, sive *Crucifixi*, ut Pontifices loquuntur, ditescere, immo luxuriari conspicimus? *Cap.* 16. *tit. De Praeb.* & *Extravag.* 5. *eod. in communib.*

Denique, quis sufficienter describet scandala, quae illa pensionum hodierna praxis in animis fidelium gignit? Profecto fideles laici, qui res simpliciter ac de plano sine praeventione considerant, videntes passim Ecclesiasticos de Beneficiis suis notabilem pecuniae summam recipere, nec Beneficia sua nisi pensionis addictione, aut receptione dimittere, Beneficia Ecclesiastica vendi aut re temporali commutari non dubitant. Cum enim in materia illa nulla sint cupiditate praeventi, facile vident in rei veritate nihil interesse, num quis simpliciter de summa pecuniae danda paciscatur, an titulo pensionis eamdem stipuletur,

§. V.

Synodus Tridentina usum Pensionum non approbavit.

STATUIT Synodus Tridentina *Sess.* 24. *cap.* 13. *De Reformat.* „ Ut omnes hae Cathedrales Ecclesiae, quarum reditus sum- „ mam ducatorum mille, & Parochiales, quae summam ducato- „ rum centum, secundum rerum annuum valorem, non exce- „ dunt, nullis pensionibus aut reservationibus fructuum graventur.

Ex hoc Concilii Decreto nonnulli approbationem pensionum inferri credunt; quasi Concilium vetando praedictas Ecclesias pensionibus gravari, caeteras posse gravari facile affirmasset. Verum sine fundamento: nec enim dicit Concilium Ecclesias pensionibus gravari posse; sed cum esset summus in gravandis Ecclesiis per pensiones abusus, statuit, ut Ecclesiae jam expressae saltem gravari non possent; non approbans quod caeterae Ecclesiae gravarentur, sed praecavens, ut illae ab onere liberae essent. Quemadmodum Romani Pontifices „ tam antiquis temporibus, „ quam modernis (verba sunt Innocentii III. *Lib.* 1. *Epist.* 460.) „ certum tempus Canonicis & Capitulis praefixerunt, ultra quod „ nec Ecclesiae debeant, nec Ecclesiastica Beneficia seu Praeben- „ dae vacare; *non approbantes quod tamdiu vacent, sed praecaventes ne diutius Ecclesia qualibet solito Ministrorum obsequio defraudetur*.

Illegitima proinde est consequentia: Hoc illudve pro moderando excessu pensionum statutum fuit, ergo pensiones in reliquo approbantur.

Scimus quidem a nonnullis in Synodo Tridentina ad totalem pensionum abolitionem actum fuisse; atque inter articulos ex parte Caroli IX. Galliarum Regis Consilio oblatos, hunc fuisse: „ Pensiones super Beneficiis non constituantur; & quae sunt con- „ stitutae tollantur, quo reditus Ecclesiastici in alimenta Pasto- „ rum, & pauperum, aliosque pios usus transferantur ": illud tamen quoque scimus, Patres Concilii Tridentini reperisse *Rempublicam Christianam malis, quibus dudum vexata erat, propemodum oppressam* ut loquitur Paulus III. *in Bulla Indict.* ut proinde mirum non sit, si universis Ecclesiae morbis integram sanitatem reddere non potuerit; sed nonnulla adigente atque cogente temporum duritia ad tempus tolerare debuerit. Quod ne sine fundamento dicere videar, ipsos Concilii Patres in ultima Sessione Monasticae disciplinae restaurandae intentos audire lubet: „ Cum „ pleraque Monasteria, etiam Abbatiae, Prioratus, & praeposi- „ turae ex male eorum, quibus commissa fuerunt, administra- „ tione non levia passa fuerint tam in spiritualibus, quam „ temporalibus detrimenta; cupit sancta Synodus ea ad con- „ gruam Monasticae vitae disciplinam omnino revocare. Verum „ adeo dura difficilisque est praesentium temporum conditio, ut „ nec statim omnibus, nec commune ubique, quod optaret, „ remedium possit adhiberi, ut tamen nihil praetermittat " &c. *Sess.* 25. *cap.* 21. *De Regularibus*.

Nullatenus igitur sequitur: Synodus Tridentina usum pensionum, qui tot incommoda natus est secum trahere, totaliter non abrogavit; ergo eum approbavit, aut abrogatum non optavit.

§. VI.

§. VI.

Proponitur quid circa Pensiones senserit S. Carolus Borromæus.

UT plenius innotescat quid Synodus Tridentina de pensionibus senserit, fidelissimi Synodi illius interpretis & executoris S. Caroli in hac materia praxim intelligere non inutile futurum credo; eam vitæ illius auctor Carolus a Basilica Petri ipsi non solum coævus, sed & admodum familiaris refert his verbis *lib. 7. cap. 35. Fructus suos unicuique Ecclesiæ, Presbyterisque singulis, integros relinqui curavit vehementer, & effecit. Eo namque primum Ecclesiam capessente, vel magna ex parte, vel tota, alienis hominibus erant reservati: ex quo fiebat, ut qui essent aliquo numero Presbyteri, Sacerdotia recusarent, quorum facultatibus, pro dignitate, vitæ cultum minima possent conservare. Qui vero accipiebant, parvi pretii homines, neque auctoritate satis muneri suo facere valebant; ut præter Sacerdotis, ut tempora sunt, ex ea re contemptum, neque sacra supellex pro decore parari; neque refici, vel ornari Ecclesiæ, neque sarta tecta haberi possent.*

Igitur, pergit Auctor, neque pensionis onus vel minimum cuiquam Ecclesiæ imposuit unquam, & si quis forte per auctoritatem superiorem obtinere vellet, contra totis viribus pugnavit.

Cum ex magnis Propositura facultatibus, ex suis quidam quo plurimum utebatur, annuam pensionem sibi fere impetrasset; ea Carolus ut auferretur, statim effecit. Neque alius postea unquam conari aliquid simile ausus est.

Sacerdoti tantum pensionem concessam scio. Is cum Ecclesiæ diu utilem sane operam pro doctrina, virtuteque sua navasset, demum multi laboris Parochiam habens, infirmaque valetudine confectus, cum eam relinquere cogeretur, neque aliunde haberet vitæ sumptum, moderatam pensionem ex Ecclesia sua, quæ erat ex locupletioribus, a Carolo accepit. Hæc prædictus Auctor.

§. VII.

Reflexiones nonnullæ super praxi S. Caroli in materia Pensionum.

EX praxi S. Caroli Paragrapho præcedenti proposita colligere licet sequentia.

Primo, quod Carolus fructus unicuique Ecclesiæ, Presbyterisque singulis, integros relinqui curavit vehementer, & effecit. Sciebat enim, ex justissima ac ordinatissima lege unicuique Beneficio suos esse annexos proventus: ut is, qui Beneficium habet, possit ex eis vivere honeste pro suo ordine, simulque queat sustinere impensas pro divino cultu, & templi sacrarumque ædium reparatione, ut quod reliquum est, impendat in pios usus: adeoque nihil justius fore credebat, quam ut eum in finem Beneficio fructus sui integri manerent.

Experientia quoque didicerat (ut ex verbis præcedenti §. relatis constat) quanta incommoda & mala Ecclesiis eveniant, dum proventus ad alios, quam destinatos usus transferuntur: ac propterea mirum non est, si *vehementer* curaverit, ut fructus integros Ecclesiis singulis conservaret.

Secundo colligitur, quod S. Carolo adeo pensiones displicuerint, ut non solum ipse Ecclesiis onus pensionum non imponeret; sed etiam *si quis forte per Superiorum auctoritatem obtinere vellet, contra totis viribus pugnaverit.*

Quo exemplo Episcopi, aliique Ecclesiæ Prælati docentur, non tam facile pensionibus, etiam a Superiore, v. g. Pontifice probatis, annuere.

Quis enim nesciat, nonnumquam aliqua per importunitatem, & multiplicatas precum instantias a Sede Apostolica quodammodo in vita, alias non concedenda, extorqueri, ut alte jam pridem in ægritudine constitutus de Commendis Ecclesiarum Cathedralium & Monasteriorum eo modo a se extortis querebatur Clemens V. *Extravag. De Præbend. in communib.*

Scimus quoque, interdum contingere posse, ut litteræ aliquæ e Cancellaria Romana emanent, quæ conscientiam Pontificis fugiant, ut jam pridem insinuavit Lucius III. in *Cap. 10. tit. De Rescript.* vel saltem aliqua subinde a Ministris contra mentem Pontificis, litteris inseri, quemadmodum teste Gregorii XIII. in *Constit. quæ incipit, In tanta*, sæpe conquestus fuerat ejus prædecessor Pius V. quod in sua Bulla, quæ incipit, *Etsi mendicantium, multa aliter alioque sensu a se prolata fuissent, quam litteris expressa essent.*

Adhæc quis nesciat, Sedem Apostolicam ob multiplicia ex omni parte ad ipsam delegata negotia, frequentioribus subreptionibus & obreptionibus subjacere?

Denique Pontifex *diversis occupationibus impeditus, singulis causis* (ut loquitur Lucius III. *Cap. 10. tit. De Rescript.*) *in integrum examinandis non sufficit.* Quid igitur mirum, si subinde contingat, ut aliqua sine plena causæ discussione & matura deliberatione concedatur, quæ concessa non fuissent, si per otium licuisset Pontifici momentum negotii, omnesque illius circumstantias mature librare & expendere?

Si igitur ad Episcopos, aliosve Ecclesiæ Prælatos deferantur litteræ, quibus a Sede Apostolica pensiones concessæ dicuntur, quæ non in utilitatem Ecclesiæ, sed potius in magnum illius præjudicium, immo ad tegendam Simoniam, vel pluralitatem Beneficiorum, aliudve simile tendere videntur, merito ab illarum executione supersedebunt; quamdiu jure præsumunt subreptitie vel obreptitie, aut per importunitatem, vel citra conscientiam Pontificis eas fuisse obtentas. *Hoc enim, teste S. Bernardo* Epist. 180. *solet habere præcipuum Apostolica Sedes, ut non pigeat revocare, quod a se forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.*

Tertio, ex praxi S. Caroli habetur, quod speciali studio & cura allaboraverit, ut nullus ex familiaribus suis onus pensionis alicui Ecclesiæ impositum haberet. Quo rursus facto monentur Episcopi, aliique Superiores Ecclesiastici, ut singulariter studeant impedire, ne quis ex consanguineis aut familiaribus pensiones ex Beneficiis suis habeat; quia consanguineorum, aut familiarium facta ordinarie imputari solent illis, quibus conjuncti sunt; ac propterea ea, quæ consanguinei aut familiares Episcopi agunt, facile Episcopo adscribuntur, atque ita eo titulo alios magis ad imitandum incitant.

At licet quam maxime a pensionibus imponendis abhorruerit sanctissimus Antistes, nihilominus semel uni eam concessisse verba supra relata testantur: at cui, & quomodo eam indulserit, paucis reflectamus.

In primis tria in persona Sacerdotis, cui pensio concedabatur, concurrebant. Primum, quod *Ecclesiæ diu utilem sane operam pro doctrina, virtuteque sua navasset*: atque ita merita in Ecclesiam pensione gravandam haberet; quod requiri, ut quis licite recipiat pensionem, *part. 2. cap. 2. §. 3.* notatum est.

Secundum, quod *infirma valetudine confectus Parochiam multi laboris deserere cogeretur*; atque ita non voluntate, sed necessitate a statione sua recederet.

Tertium, *quod aliunde non haberet vitæ sumptum*; adoque non injustum esset, ut ipse pauper & de Ecclesia bene meritus, de proventibus Ecclesiæ participaret: quod ad pensionis justitiam requiri *part. 1. cap. 2. §. 1. & 2.* ostendimus.

Adhæc notandum, quod Ecclesia pensione gravanda esset *ex locupletioribus*; ut consequenter verisimile sit, quod sine aliquo incommodo fructibus in pensionem assignatis carere posset; præsertim, cum non nisi *moderatam* pensionem, resignatario seni, ac ægritudine confecto sufficientem assignaret.

His certe conditionibus concurrentibus: nimirum, quod quis *diu utilem sane operam Ecclesiæ navaverit*; quod *infirma valetudine confectus eam relinquere cogatur*; quod *aliunde non habeat vitæ sumptum*; quod Ecclesia deferenda sat abundet, ut ultra honestam Ministrorum sustentationem, pensionem *modicam* exhibeat; his, inquam, conditionibus concurrentibus, quis talem pensionem a resignatario ab Episcopo concessam recipi posse negaret? Similesque pensiones nec olim incognitas fuisse *part. 2. c. 1. §. 2.* ostendimus. At pensiones, quæ passim in permutatione Beneficiorum ob inæqualitatem fructuum, aut ratione resignationis in *favorem*, *pacis causa*, similive titulo exiguntur & recipiuntur, nec antiquitas novit, nec S. Carolum patronum, sed summum adversarium habuerunt.

Optandum, sane ut passim Episcopi, aliique Ecclesiæ Superiores moderationem S. Caroli in imponendis, & concedendis pensionibus imitarentur (*a*).

(a) De pensionibus super Beneficia impositis legenda est Dissertatio, quæ Rothomagi facta est publici juris anno 1671.

Huic Dissertationi quædam addere juvat, quæ jus Gallicum circa pensiones Beneficiis impositas spectant.

Primo quidem Gallia has tantum probat & recipit pensiones, quæ a summo Pontifice fuerunt constitutæ; ita Corasius *lib. 1. cap. 4.* Sunt tamen nonnulli Canonistæ Galli, qui contrarium docent: verum cum Corasio facile conciliari poterunt, si dicamus hunc loqui de pensione reali, istum autem de pensione personali: uti Pastor *lib. 3. tit. 12. num. 12.* eos conciliat.

2. Qui pensione fruitur, huic Jus Gallicum non permittit, ut eam in alium transmittat; uti pluribus docet Louet. *in Reg. de Publ. nu. 277.* Excipiuntur tamen pensiones consistoriales, quæ si Regi placet, transferuntur; fuenti assertis Louet. loco citato.

3. Resignatario non licet petere reductionem pensionis, qua Beneficia simplicia oneratur, sed tenetur eam solvere, aut Beneficia cedere: at si agatur de immodica pensione, qua Beneficia curam animarum habentia onerantur, tunc reductionem petere potest: ita Louet *in Reg. de infirm. num. 13.*

4. Pensionis reductio fit per potestatem temporalem, quia pensio mere quid temporale habetur a Magistratu. Louet *in Reg. de Publ. num. 274.*

5. In Beneficiis ad Regiam nominationem vel collationem pertinentibus, sine Regis consensu pensio constitui non valet. Hujusmodi pensiones de consensu Regis obtentæ, quantumvis immodicæ videantur, juxta Arresta Magni Consilii reductionem non patiuntur. Consuli hac de re possunt *definitiones Juris Canon.* verbo *Pensio*, *num. 19.*

6. Episcopi, aliique Prælati, qui per suam promotionem ad Prælaturam amittunt sua Beneficia ante possessa, nisi dispensationem obtineant, non indigent dispensatione, ut retineant pensiones antea habitas. *Louet. l. 2. quæst. 40.*

7. Pensio communiter constituitur solvenda in pecunia: id utilius est & commodius; cum certum sit pecuniæ pretium, specierum vero frumenti vel vini incertum sit pretium; adde quod prior solvendi modus minus fraudi sit obnoxius. Vide *Dictionar. Arrestor.* verbo *Pensio*, *num. 160.*

CENSURA.

QUanto rarior est casus, quo quis Simoniace ingressus in Beneficium potest in illo permanere; tanto utilior, ne dicam magis necessarius, est hic Liber *Clar. D. Zegeri Bernardi Van-Espen U.J. D. &c.* in quo ex ipsis principiis, hoc est, Canonibus & Monumentis Ecclesiæ clare detegit *Simoniam* committi solitam *circa Beneficia*. Cæcus enim sit oportet, qui non videat fœdas plurimorum cupiditates & distortas Beneficia aucupantium intentiones, nescio quibus clausulis & artificiolis technis hodiedum obvelari. Dum vero adeo Acanonicus est in Beneficia ingressus, ad ipsa etiam Sancta Sanctorum Simoniæ contagio prorepit, dum in *Missarum celebratione Sacramentorumque administratione* in speciem licitantium & mercantium proceditur. Unde non meo solius, sed omnium judicio hic Tractatus prælo est condignus. Dabam Lovanii hac 1. Junii 1686.

Bartholomæus Pasmans, S. T. D. & Lib. Censor

FINIS TOMI QUINTI.

